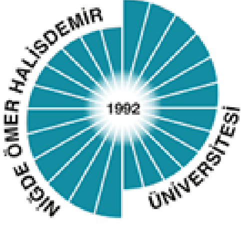

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HİDÂYET DÎVÂNI
(İNCELEME-METİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Betül ÇALIŞKAN

Niğde
Ağustos, 2021

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HİDÂYET DÎVÂNI
(İNCELEME-METİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Betül ÇALIŞKAN

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BÜYÜKAKKAŞ
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Erdinç DEMİRAY
Üye : Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Ethem ÖZKAN

Niğde
Ağustos, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Hidâyet Dîvânı (İnceleme-Metin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Betül ÇALIŞKAN

ÖN SÖZ

Yedi yüz yıl boyunca birçok coğrafyada varlığını devam ettiren Klasik Türk Edebiyatının 15.yy'da bilime ve sanata ziyadesiyle değer veren Akkoyunlular sahasında Emîr Hidâyetu'llâh divan şiirimizin kıymetli temsilcilerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Onun bilinen tek eseri olan Dîvânı dil, edebiyat ve sanat gibi pek çok açıdan değerli bir eserdir. Dil özellikleri ve edebi yönüyle oldukça zengin olması nedeniyle çalışmamıza konu olan Hidâyet Dîvânı söz konusu gelenekten hem şekil olarak hem de muhteva olarak önemli ölçüde etkilenmiştir.

Klâsik Türk edebiyatı, kökeni çok eskilere dayanan kesintisiz bir kültür geleneğinden beslenir. Bu engin geleneğin anlam dünyasını kavramak için çeşitlli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan biri de bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır. TEBDİZ, açılımıyla "Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü" adıyla ortaya konulan bu proje, Klâsik Türk edebiyatı ve tarihî metinlerini günümüz okuru için anlaşılır kılmayı ve bu doğrultuda da söz konusu kültürel varlığı ortaya çıkarmayı hedefleyen bir projedir. Bağlamlı dizin, bir edibin kullandığı sözcükleri, metinde geçtikleri yeri ve kullanım sıklığını gösterecek biçimde, alfabetik olarak dizmektir. Böyle bir dizilim, sözcüğün hangi bağlamlarda kullanıldığına açıklık getirir. İşlevsel sözlük, bu çabanın sonunda ortaya çıkar ve sözcüklerin cümle içinde diğer sözcüklerle kurduğu ilişkiden hareketle onlara anlam kazandırır.

Çalışmamızın amacı Emîr Hidâyetu'llâh'ın bilinen tek eseri olan Dîvânı'nın bu zamana kadar yapılan çalışmalarını ileriye taşımak ve Hidâyet Dîvânı'nı daha anlaşılır hale getirerek, onun sözvarlığını ortaya çıkartmaktır. Çalışmamız, şiir çalışmaları içinde büyük yeri olan tahlil çalışmalarının sözlük biçiminde sunumu olarak da görülebilir.

Yüksek lisans tez çalışmamın yürütülmesi esnasında, çalışmalarıma yön veren, bilgi ve yardımlarını esirgemeyen ve bana her türlü desteği sağlayan danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BÜYÜKKAŞ'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HİDAYET DÎVÂNI (İNCELEME-METİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

ÇALIŞKAN, Betül
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı; Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BÜYÜKKAŞ
Ağustos 2021, 1191 sayfa

Klasik Türk Edebiyatı yaşadığı dönemin zengin kültürü, sanatı, dil ve dönem özellikleri bakımından okunmaya, anlaşılmaya ve açıklanmaya muhtaç bir gelenektir. Bu çalışmanın yegâne amacı Emîr Hidâyetu'llâh'ı anlamak, onun söz ve düşünce âlemine ışık tutmaktır. Divanı, Ahmet Büyükkaş tarafından günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Bu çalışma bahsi geçen çeviri esas alınarak yapılmıştır. Türk edebiyatında son yıllarda kullanılmaya başlanan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük yönteminden faydalanılmış, divandan elde ettiğimiz veriler tebdiz.com'un sistemine kaydedilmiş ve sistem bu verileri bir araya getirip eserin sözlüğünü bize sunmuştur. Söz konusu sistem sayesinde elde edilen veriler değerlendirilerek Hidâyet Dîvânı'nın incelemesi yapılmıştır. Tezimiz, üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm şairimizin hayatı ve tek eseri olan Hidâyet Dîvânı'nı tanıtmaktadır. İkinci bölümde, gazel, muhammes, müstezad, mesnevi türlerinin bulunduğu toplam 238 şiirden oluşan çeviri yazılı metnin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğüyle elde edilen dil içi bağlam verileri incelenmiş ve örneklendirilmiştir. Bu bölümde asıl bölüm olan üçüncü bölümle ilgili ön plana çıkarılması gereken hususlara değinilmiştir.Üçüncü bölüm ise çalışmanın asıl kısmı olan sözlük bölümüdür. Bu bölümde metinde yer alan tüm sözcükler bağlamdaki yerleri ve işlevleriyle alfabetik olarak dizilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, TEBDİZ, Divan, Emîr Efsâhuddîn Hidâyetullâh Bey, Dil içi bağlam.

SUMMARY
MASTER'S THESIS

HIDAYET DIVÂNI (REVIEW-TEXT-CONTEXT INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY)

CALİSKAN, Betül
Department of Turkish Language and Liteature
Thesis Advisor Doctor lecturer: Dr. Ahmet BÜYÜKKAŞ

August 2021, 1191 sayfa

Classical Turkish Literature is a tradition that needs to be read, understood and explained in terms of the rich culture, art, language and period characteristics of the period in which it lived. . The sole purpose of this study is to understand Emir Efsâhuddin Hidayetullah Bey and to shed light on his world of speech and thought. His Divan was translated into modern Turkish by Ahmet Büyükkaş. This study was made on the basis of the aforementioned translation. Contextual index and functional dictionary method, which has started to be used in Turkish literature in recent years, has been utilized, the data we obtained from the divan has been recorded in the system of tebdiz.com and the system has brought these data together and presented the dictionary of the divan to us. Evaluating the data obtained thanks to the system in question, the 'Division of Hidayet' was examined. Our thesis consists of three main parts. The first part introduces the life of our poet and his only work, the Divan of Hidayet. In the second part, ghazal, muhammes, mustezad. Intra-language context data of those obtained with the contextual index and functional dictionary of the translated written text consisting of a total of 238 poems including masnavi genres were examined. The review part consists of seven parts. Verses and Hadiths quoted in the first part, Arabic-Persian phrases in the divan in the second part, Phrases in the third part, Verbs in the fourth part, Nouns in the fifth part and pronouns in the sixth part, proverbs and idioms used in the divan in the last part of the analysis part are listed. 'Basic meaning' to Tebdiz's system. The Contextual Index and Functional Dictionary of the Hidayet Dîvân, which we obtained with each word we process as 'II metaphorical meaning', has been added to our study as the Contextual Index and Functional Dictionary of the Hidayet Divan in the third chapter after the analysis part. Thus, the linguistic context and vocabulary of Emir Efsâhuddin Hidayetullah Bey's work has been revealed.

Keywords: Contextual Index and Functional Dictionary, TEBDİZ, Divan, Emir Efsâhuddîn Hidayetullah Bey, Intralingual context.

İÇİNDEKİLER

TRANSKRİPSİYON HARFLERİ

Āā: ا

Bb: ب

Cc: ج

Çç: چ

Dd: د

Ee: ا, ه

Ff: ف

Gg: گ, غ

Ğğ: غ

Ḥḥ: ح

Ḫḫ: خ

Iı : ى

I̮i̮ : ى

Jj: ژ

Kk/Ḳḳ: گ, ڭ /ق

Ll: ل

Mm: م

Nn/Ññ : ن/گ

Oo: و, وا

Öö: و, وا

Pp: پ

Rr: ر

Ss/Ṣṣ/Ŝŝ : س/ص /ث

Tt/Ṭṭ : ت/ط

Uu/Ūū : و

Üü: و

Vv: و

Yy: ى

Zz/Żż/Żż: ز/ظ/ض

GİRİŞ

A. TEZİN AMACI VE HEDEFİ

Hidâyet'in Dîvân'ı dil, edebiyat ve sanat açısından günümüzde de değerini korumaktadır. Dil özellikleri ve edebî yönüyle oldukça zengin olması nedeniyle çalışmamıza konu olan Hidâyet Dîvânı hakkında Karahan, O'nun XV. asrın ön saftaki şairler arasında yer aldığını; Büyükakkaş; Akkoyunlu sarayında emirliğe kadar yükselmiş, divan tertip edecek kadar üstün seviyede bir edebî şahsiyet olduğunu ve tek eseri olan Dîvânı'nın dilinin Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özelliklerini taşıdığını, Azerî Özellikler bakımından ise, Dede Korkut, Kadı Burhaneddin gibi eserlerden farklı olmadığını söylemiştir. Korkmaz ise; Fuzûlî'nin yetişmesine en uygun ortamı hazırladığını ve Fuzûlî'yi müjdelediğini belirtmiştir. Şiirleri dil kullanımı, söyleyiş biçimi, edebî sanatlar ve aruza uygunluk açısından incelendiğinde Hidâyet'in, kimi zaman lirik, kimi zaman epik kimi zaman da hikemî tarzda yazdığı, kelime oyunlarına ve cinaslara sıkça başvurduğu görülmektedir.[1] 15. yüzyılda Türkçedeki ayrışmanın tam anlamıyla belirginleşmemiş olması nedeniyle Eski Anadolu ve Azerî Türkçesi dil özelliklerini taşıyan eserimizi, Klasik Türk Edebiyatının anlam dünyasını belirlemeye katkıda bulunmayı hedefleyip, sözlük çalışması yaparak inceledik. Bu tür sözlük çalışmalarının dil araştırmaları açısından önemli olduğu aşikârdır. Akkoyunlular sahası ile yapılan çalışmaların az oluşu nedeniyle eserin önemi artmaktadır.

TEBDİZ projesinin amacı ve farkı, hem daha önce yapılan bu şerh ve tahlil çalışmalarını sistematik bir şekilde sözlük haline getirip internet üzerinden okuyucuya aktarmak hem de üzerinde henüz bir tahlil veya şerh çalışması yapılmamış eserleri tüm anlam inceliklerini ortaya koyarak günümüz okuruna sunmaktır. Proje ayrıca, bir kelime veya terkibin girilen tüm anlamlarını aynı anda sunmasıyla da muhataba çok önemli kolaylıklar sağlar. Özetle bu çalışmanın özel amacı Divan edebiyatına ait ve bu edebiyata katkı sağlayan tüm metinlerin ortak bir platformda bağlama dayalı anlamlandırılmasıdır. Genel amacı ise Klasik Türk Edebiyatı yanında, Türk

[1] http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hidayet-emir-efsahuddin-hidayetullah (24.11.2020)

Edebiyatının tüm eserleri ve çeşitli tarihi metinlerin işlevsel ve bağlamsal sözlüklerini oluşturması ve Türk edebiyatının söz varlığının ortaya çıkarılması bu çalışmanın hedefidir.

Sözlük açısından incelenmesine ise birçok amaç doğrultusunda karar kıldığımız. çalışmanın söz konusu amaçları şöyle özetlenebilir: TEBDİZ projesine katkıda bulunmak, Dîvânı'nın söz varlığını tüm yönleriyle ortaya çıkarmak ve özelde Hidâyet Dîvânı genelde ise Klâsik şiirin hemen hemen her seviyeden okur tarafından layığıyla anlaşılmasını sağlayarak günümüz okurunun söz konusu metinlerle bağlarını güçlendirmek ve böylece kültürel devamlılığa katkı sunmak.

B. TEZİN ÖNEMİ

Türklük biliminin, Türk dilinin, Türk kültürünün, Türk edebiyatının incelenmesinde bir kaynak olan dil ve edebiyat açısından önemli görevler üstlenen sözlük çalışmaları, Türkiye'de 19. yüzyıldan itibaren önem kazanmaya başlamıştır. Bu çalışmalar, Türk dilinin tarihî seyri içinde sözcüklerin kazandıkları anlamların tümünü, nüansları ile birlikte ortaya koyabilecek çalışmaların altyapısını sağlamıştır. Ancak gelinen noktada, tarihsel metinlerin tanıklığıyla ve sözcüklerin diğer sözcüklerle bir araya gelerek kazandığı anlamların ortaya konmasıyla oluşturulan sözlüklerin yeterli sayıda olmadığı söylenebilir. Türk edebiyatının kuşkusuz böylesi bir sözlüğe ihtiyacı vardır. Bu eksikliği TEBDİZ, katılımlı bir sözlük olmasından ve edebiyatın, deyim yerindeyse, mecaz sözlüğünü oluşturmayı amaçlamasından dolayı dünün ve bugünün edebiyat dönemlerine ışık tutarak dolduracaktır. Bu sözlük sayesinde elde edilen bulgular ile dil ve edebiyat çalışmaları hızlanacak, sözlük ve betim çalışmalarının tezi ya da eseri yavaşlatması sorunu ortadan kalkacaktır. Türk edebiyatındaki başat eserlerinin bu projede olması hem edebî hem de dilsel zenginliğin görülmesi bakımdan çok büyük önem arz etmektedir.

TEBDİZ adlı programla halen çok sayıda edebî eserin sözlüğü hazırlanmaktadır. Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksayok'un öncülüğünde Gazi Üniversitesi tarafından desteklenen bu proje ile beraber sözlük çalışmaları daha basit bir hale bürünmüştür. Program işlevselliği ile programa kaydedilen sözcükler parçalanarak her sözcüğün

manasının girilmesine imkân verilmektedir. Kullanıldığı yere göre anlamlandırılan tüm sözcükler sisteme kaydedilerek kullanıcı istediğinde kaydedilen tüm sözcüklerin dökümünü elde edebilmektedir. Sistemde sözcüklerin geçtikleri tarihsel süreçte kullanıldıkları manalar, ilk olarak kim tarafından ve hangi yüzyılda kullanıldığı vb. çalışmalar kolayca yapılabilmektedir. Sistemin faydalarından biri de divanla ilgili çok zaman alan araştırmalara çok kısa bir zaman diliminde ulaşma imkânı sunmasıdır. Ayrıca eserlerle ilgili kayıtlı olan tüm detaylar da kullanıcılarla paylaşılabilmektedir. Tarafımızca yapılmış bu çalışma da böylesine önemli bir projeye katkı sağlayacaktır.

Dilbilimciler kelimelerin akla gelen ilk çağrışımlarının yerine, sözcüklerin kullanımlarının üzerine yoğunlaşmaktadır. Sözcüğün tek başına bir anlam ifade etmeyeceğini, kelimenin bir anlam taşımasının onun kullanımlarına bakılarak tespit edilebileceğini, ancak bu kullanımların toplamı sayesinde sözcüğün anlamının oluşacağını kabul etmektedir. Yeni Türk dili alanında tarafımızdan hazırlanmış olan bu çalışma Klasik Türk edebiyatını anlamaya katkı sağlarken dilbilime de faydalı olacaktır. Sistemin ek-kök çalışması yapabilme özelliği sayesinde her ekin ayrı olarak gösterilmesi, dil bilimi çalışmalarının daha kolay yapılabilmesine olanak sağlayacaktır.

C. TEZİN YÖNTEMİ

Klâsik Türk şiirini daha iyi anlama yolunda farklı yöntemlerin denenmesine yönelik makale ya da tez kapsamındaki birçok tecrübeden biri de bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır. Bağlamlı dizin çalışmaları başlangıçta İncil metinlerine uygulanmıştır. Sözcükleri diğer sözcüklerle oluşturdukları yapı içinde görebilmeyi sağlayan bu dizinler, kutsal metinlerin daha iyi anlaşılabilmesine olanak sağlamıştır. Alexander Cruden'in 1846 yılında Londra'da ve John Eadie'nin 1857 yılında Boston'da yayımladıkları dizinler bu amaca hizmet etmiştir. Daha sonraki dönemlerde birçok eser üzerinde bu tür çalışmalar yapılmış ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir

Klâsik Türk Edebiyatı metinleri üzerinde tenkitli metin neşri ve metin tahlili tarzı çalışmaların sayısı 1980'lerden günümüze giderek artmış, fakat yapılan metin neşir ve tahlilleri sadece alanın az sayıdaki ilgilisine hitap etmiştir. Bu yüzden klâsik

edebiyat metinlerinin genel okuyucu kitlesine de hitap edebilmesi için klasik şairlerin şiirlerdeki kelimeleri, söz öbeklerini, tamlamaları, deyim ve atasözlerini vb. yapıları nasıl kullandıkları ve bunlara yükledikleri anlamları ve ayrıca daha önce tespiti yapılmamış, sözlüklerde yer almayan kelimeleri ve yapıları tespit etmek amacıyla Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın önderliğinde Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışması (TEBDİZ) başlatılmıştır. Bu proje önce divanların söz varlığını ortaya koymuş, sonra elde edilen verilerin değerlendirilmesine yönelik üslûp incelemesine yer vermiştir. Türkiye'de bu konuda yapılan ilk çalışma Faruk Öztürk tarafından hazırlanan doktora tezidir (2007). Öztürk, Bâkî Divânı'nın bağlamlı dizinini hazırlamış ve sözcüklerin kullanım sıklığını belirlemiştir. Böylece Bâkî Divânı'nın söz varlığı ortaya konmuş, sözcüklere bağlamlarından hareketle anlamlar verilmiştir.

TEBDİZ'in Divan Edebiyatının ortak kelime/kelime grubu havzasını oluşturma amacına hizmet eden çalışmamızda izlenen yöntemi şöyle özetlenebiliriz: Öncelikle eserin word haline ulaşıldı, ardından metnin TEBDİZ'in ortak yazım fontu olan Gentium Plus fontuna uygunluğu kontrol edildi. Bu aşamadan sonra metnin tamamı her bir şiir ayrı ayrı olmak üzere www.tebdiz.com adlı siteden sisteme yüklendi. Anlamlandırma yapılırken, Divan içerisinde yer alan kelimelere, tamlamalara, deyimlere, atasözlerine vb. ifadelere şiirin bağlamından hareketle anlam verilmiş olup bu ifadelerin şiirlerde, sözlüklerde yer alan anlamlarından hangilerini karşıladığı ve yahut sözlüklerde yer almayan bir anlamı ifade edip etmediği konusunda incelemeler yaptık. Sözcükleri tek tek ele alarak inceledik, kelimeleri bağlam kapsamında anlamlandırılıp, eğer sözcük, beyitte temel anlamının yanında mecaz ya da yan anlamıyla tevriyeli bir şekilde kullanılmışsa veya beyitin daha iyi anlaşılması için gerekli bir bilgi varsa bu bilgi II simgesiyle gösterdik, gerekli yerlerde parantez açarak hangi bağlamda benzetme yapıldığını açıkladık, ayrıca bir sözcük birden fazla anlamda kullanılmışsa aralarına noktalı virgül ";" koyarak belirttik ve TEBDİZ'in sağladığı ortak veri alanından da faydalanılarak anlamlandırıp bağlamsal sözlüğe uygun bir formatta sisteme işledik[2]. Birkaç örnekle açıklayalım:

[2] http://www.tebdiz.com/ (25.11.2020)

zenaḫ: *Çene. II Çene çukuru; kuyu; zindan. (ortasındaki çukurluk söz konusu edilerek aşığın gönlünün bir suçlu gibi zindana düşüp sevgilinin saçlarıyla zincirlenip halinden memnun olması bağlamında).*

- **zenaḫ**ı çāhına cān ḳoydı göñgül dānesini / adı andan berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [zenaḫı, -ı]*

zāhid: *Zahit, sofu. Allah'ın buyruklarını yerine getirmekle birlikte şüpheli şeylerden de kaçınan kişi. II İlim ve imanı tam olarak anlayamamasına rağmen topluma düzen verdiklerini sanan bu kişiler karşında daima âşık vardır. Zahidde olanlar aşıkta yoktur. Bu bakımdan geçinemezler. Zahid aşkı inkar ettiği için bu duruma düşmüştür. Tek emelleri cennete kavuşmaktır. Güzellikleri göremezler. Başklarını sıkar, ıstırap verirler. Riyâkârdırlar.*

- uymazam sözüñge git ey **zāhid** / sen teg ola o kim sañga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [zāhid,]]*

yüz: *Yüz, çehre; yüz (100) II (bakışın keskinliğine nazaran) yüzün gül bahçesi gibi oluşuyla özür mahiyetinde.*

- dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi **yüz** luṭf ile ister kim anıñg göñglin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [yüz,]*

vech: *Yüz; tarz, yol; sebep.*

- ʿayn oldı gözüñg ḳaddüñg elif ḳıl ḳara zülfüñg / bu **vech** ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [vech,]*

şāne: *Tarak. (sevgilinin saçında yer edinmiş gönüllerin dökülmesine neden olur.)*

- her ḫaçan sünbül-i gül-pūşıñgıza **şāne** deger / yüz belā nāveki men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [şāne,]*

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Emîr Hidâyet

1.1 Hayatı

Asıl adı Emìr Hidâyetu'llâh olan şair şiirlerinde "Hidâyet" mahlasını kullanmıştır. Şairin adı, Bodleian Kütüphanesi Kataloğunda "Hidâyetu'llâh Bey Pervâneci", Chester Beatty Kütüphanesi Kataloğunda "Emìr Hidâyetu'llâh" ve İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğunda "Hidâyet Çelebi" kaydıyla geçmektedir. Emìr Hidâyet, XV. asrın sonlarına kadar Tebriz'de yaşamış ve Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın (1423-1478) ölümünden sonra onun oğlu, Abdülfeth Sultan Halîl Bahadır Han'ın sarayında büyük emir rütbesine kadar yükselmiş, daha sonra da onun kardeşi Sultan Yâ'kûb'un sarayında hizmet vermiştir . Şairin ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak XV. yüzyıl sonlarına kadar yaşadığını tahmin etmek mümkündür.

Tezkirelerde, şair hakkında yeterli ve doğruluğu kabul edilebilecek bilgi bulunmamaktadır . Tuhfe-i Nâilì ve Zübdetü'l-Eş'âr'da da Divan'dan verilen iki beyit örnek dışında yeterli bilgi bulunmamaktadır . Şairin ölüm tarihi olarak verilen H. 991 / M. 1582-83 tarihleri de, şairin Akkoyunlular döneminde yaşamış olması ve Oxford/Bodleian Kütüphanesi'ndeki nüshasının H.903 / M.1497 tarihinde istinsah edilmiş olması ile, çelişkilidir .

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nda "Hidâyet Çelebi'nin evvelce Nevâyî mahlasını kullandığı ve Latîfì (ö.1582) ve 'Âşık Çelebi (ö.1571) tezkireleri yazıldığı sırada şöhret almış bir şair olmadığı için o tezkirelerde ismi geçmediği anlaşılıyor" denilmektedir.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katoloğu'nda "Azerbaycanlı bir şair olduğu tahmin edilen bu zatın hüviyeti tespit edilememiştir. Kâf-zâde Fâ'zì'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ında ismi geçen Hidâyet'in H. 991(M.1573)'de öldüğü anlaşılıyor ise de bunun olmaması muhtemeldir" denilmektedir .

Ahmet Caferoğlu ve Yavuz Akpınar'ın hazırladığı "Azerbaycan Türkleri Edebiyatı"'nda "Akkoyunlu Sarayında yaşamış diğer bir şair de Mir Hidâyetullah Bey'dir. "Hidâyet" mahlasını kullanmış olan bu şair, Sultan Halil Bahadır'ın sarayında "emîr-i a'zam" olarak bulunmuştur. Kişverî'nin ve Hidâyet'in Azerî şiirinin

olgunlaşmasında Fuzûlî'ye bir zemin hazırlamada önemli rol oynadıkları muhakkaktır" denilmektedir .

Akkoyunlu hükümdarları namına yazılmış bir vekayinâme olan Celâled-dîn Davvânî'nin 'Arznâme'sinde "'Arzın başlangıcı"'nın tasvir edildiği bölümde Emìr Hidâyet'ul-lâh ve kardeşi Emìr İnâyet'ul-lâh, iki büyük emir olarak belirtilmektedir.

Kaynaklardan da görüldüğü gibi Emìr Hidâyet'ullâh'ın hayatı ve edebî kişiliği hakkında söylenebilecek olanlar divandaki kayıtlardan elde edilebilecek bilgilerle sınırlı kalmaktadır. Şairin devrini ve kimliğini tespit etmek için divanın Chester Beatty ve Bodleian nüshalarındaki bilgiler tamamlayıcı bir özellik taşımaktadır. Chester Beatty nüshasının şemse metninde "ve'd-dünyâ vel-dìn Ebu'l-feth Sultân Halìl Bahâdur halleda'l-lâhu mülkehu ve sultânehu " şeklinden bu nüshanın Akkoyunlu hükümdarlarından Sultan Halil Bahadır (ö. 1478) için yazıldığı anlaşılmaktadır. Bodleian nüshasında da ketebe kaydına gore divan sahibi Emîr-i a'zam Hidâyetu'llâh Beg'dir. Yazma H. 903/M. 1497 tarihinde Pîr Hüseyin el-Kâtib eliyle kopya edilmiştir.[3]

[3] Büyükakkaş, Ahmet (2005), *Hidâyet Dîvânı,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara. s. 9-11.

1.2 Eseri

Şairin bilinen tek eseri Dìvân'ıdır.

Hidâyet Dîvânı'nın ilk tanıtımını, Abdulkadir Karahan, " Emir Afsahuddin Hidâyet ve İncelenmemiş Divanı", II. Milletlerarası Türkoloji Kongresi/Tebliğ Özetleri'nde görmekteyiz. Daha sonra Zeynep Korkmaz, 1983 Belleten'de "XV. yüzyıl Azerî Türkçesinin Değerli Bir Temsilcisi Emîr Hidâyetullah ve Dîvânı" adlı makalesiyle şairi ve divanını tanıtmıştır.

Dìvân'ın şimdilik dört nüshası bilinmektedir:

1) Bodleian Kütüphanesi / Oxford: MS. Laud Or. 76 numarada kayıtlı divanda 218 gazel olduğu bildirilmektedir. Mikrepli, şemseli ve zencirekli meşin bir cilt içinde 116 yapraktır. Kağıdı düz âbâdîdir. Ölçüler 21.53x12.06 cm'dir. Satır sayısı 10-12 arasında değişmektedir. Yazısı okunaklı nestaliktir. Sayfa kenar ve ortaları ile, gazeller arası cetvelli ve yaldızlıdır. Yaprak 1b başı müzehheptir. Ara yaprakta " Dîvân-ı Hidâyet Bey Pervâneci" kaydı vardır. Metin 1b'de:

ey cân u göñül mihriñ ile vâlih ü şeydâ
isbâtuñ içün kevn ü mekân oldı hüveydâ

beyti ile başlamaktadır. Ketebe kaydına göre divan sahibi *Emīr-i a'zam Hidâyetu'llâh Beg*'dir. Yazma H. 903/M.1497 tarihinde Pīr Hüseyn el-Kâtib eliyle kopya edilmiştir.

2) Chester Beatty Kütüphanesi / Dublin: T. 401 numarada kayıtlı nüshada 210 gazel, 1 muhammes, 3 müstezad ve 4 mesnevî bulunmaktadır . Şemsesinde Ebu'l-feth Sultân Halìl Bahâdur'ın kütüphanesi için yazılmış olduğunu gösteren "ve'd-dünyâ ve'd-dìn Ebu'l-fetH Sultân Halìl Bahâdur halleda'l-lâhu mülkehu ve sultânehu" yazısı yer almaktadır. Ayrıca, yazmanın 7b, 18b, 37b ve 70b sayfalarında da gazellerle bağlantılı 4 minyatür vardır. Yazmanın sonunda ketebe kaydı olmadığı için yazılış tarihi belli değildir. Yazmanın özelliklerine göre H.883 / M. 1478 yılında yazıldığı kabul edilmektedir .

Kütüphane kataloğunda verilen bilgiye göre, kahverengi deri bir cilt içindedir. Cilt kapağının ortası ve kenarları, içe doğru çukurlaştırılmış ve kabartma çiçeklerle süslenmiştir. Yazmanın büyüklüğü: 17,3x12,3; yazı alanı 11x6,8 cm; yaprak sayısı 73, satır sayısı iki sütun halinde 11'dir. Yazısı nestaliktir. Sayfaların kenarları ve ortaları yaldızla cetvellenmiş; üst ve alt köşeleri ile orta yerleri de mavi renk ve yaldız üzerine kabartma kahverengi çiçeklerle süslenmiştir. Yazmanın kağıdı, yaldız serpilmiş, ince krem rengi, yarı parlak bir kağıttır. Ayrıca yaprak 1a'da

Evkaf-ı Haremeyn müfettişi Mustafa Tahir'in mührünü taşıyan eserin, buraya Osmanlı hükümdarı I. Sultan Mahmud bin II. Sultan Mustafa (H. 1143-68/M. 1730-54) tarafından vakfedildiğini gösteren resmî bir tescil ve 6975 sıra numarası vardır. Üstte Sultan I. Mahmud'un mühürü; ayrıca sayfanın alt kısmında Sultan II. Bayezid'in mührü vardır. Sayfanın sol üst köşesinde de Kâsım b. Maksûd adına bir mühür basılmıştır .

3) Mr. G. F. S. Stevens'ın Şahsî Kitaplığı: H. 893 / M. 1488'de Kirman'da kopya edilmiş olan bu nüshanın özellikleri ve nerede olduğu bilinmemektedir.

4) Topkapı Sarayı Hazine Kitaplığı / İstanbul: 919 numarada kayıtlı olan nüshanın tarihi bilinmemektedir. Şairin ölüm tarihi (Sicill-i Osmanî'ye göre) H. 991 / M. 1583 olarak verilmiştir. Divanda 211 gazel, 1 muhammes, 3 müstezad ve 3 mesnevi vardır.

Yaprak sayısı 57; ölçüsü 250x150-170x92; satır sayısı 14; yazısı, güzel talik, tezhipli ve ince nakışlı; cildi, yaldızlı, lacivert; kağıdı, bazıları renkli ve nakışlı abadî, cilt arkası meşin, üstü ebru kaplıdır. İçinde iki tane minyatür vardır.

Baş tarafta H. 230 tarihli ve İbrahim Nâşid imzalı bir temellük kaydı yazılı ve kitaplık mührü basılıdır.[4]

[4] Büyükakkaş, Ahmet (2005), *Hidâyet Divânı,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara. s. 11-14.

İKİNCİ BÖLÜM

1. Dil İçi Bağlam ile İlgili Örnekler

1.1 Zamirler

1.1.1 Kişi Zamirleri

ben: *Teklik birinci kişi zamiri (Şairin kendisi).*

- yā Rab neme apardı **beni** ol ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [beni, -i]*

men: Teklik birinci kişi zamiri

1-men: *Teklik birinci kişi zamiri (Şairin kendisi, âşık).*

- oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki **men** ḳurbān an͡ga (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [men,]*

2- men: *Teklik birinci kişi zamiri (Rakip).*

- görset didin͡g ne gelse ilün͡gden **man͡ga** raḳīb / ger Tan͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

3-men: *Teklik birinci şahıs zamiri (sevgili).*

- digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki **men** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [men,]*

4-men: *Teklik birinci kişi zamiri (katil).*

- her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise **mendin** çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [mendin, -din]*

5-men: *Teklik birinci kişi zamiri (zülf).*

- laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim **men** żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [men,]*

6-<u>men</u>: *Teklik birinci şahıs zamiri (fıkıh bilgini).*

- ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫᵛāreden faḳīh / ey diyü niçe **men** san͡ga bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [men,]*

Sen: Teklik ikinci kişi zamiri

1-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (Allah).*

- **senden** ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [senden, -den]*

2-<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Sevgili).*

- her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki **senden** ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [senden, -de]*

3-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (müşk).*

- ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez **san͡ga** bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [san͡ga, -a]*

4-<u>sen</u>: *Tekil ikinci kişi zamiri (Türk).*

- ʿaceb yaġmācılardur **senden** ey Türk / meger ögrendiler tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [senden, -den]*

5-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (padişah).*

- eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿafvdur ey şāh **senden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [senden, -den]*

6-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (Şairin kendisi, âşık).*

- dermān yoẖ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [san͡ga, -a, -]*

7-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (aşığın gönlü).*

- boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

8-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (göz).*

- ey gözüm aẖıtmadı ancaẖ **senün͡g** yaşın͡gnı hicr / ol **senün͡g** teg çoẖlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [senün͡g, -ün͡g]*

9-<u>sen</u>: *Teklik ikinci şahıs zamiri (ey diyen, şikayet eden).*

- ey diyen mihr ü vefāsı **san͡ga** degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

10-<u>sen:</u> *Teklik ikinci şahıs zamiri (zahit, sofu).*

- dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / anı görmaġa **sende** ẖanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [sende, -de]*

11-<u>sen</u>: *Teklik ikinci şahıs zamiri (âşık er).*

- güneş teg tevsen-i çerẖa **senin͡g** teg çıẖmadı bir er / egerçi gördi çoẖ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

12-<u>sen</u>: *Teklik ikinci şahıs zamiri (fıkıh bilgini).*

- eyler belā oẖın çekesin sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g **san͡ga** gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [san͡ga, -a]*

13-<u>sen</u>: *Teklik ikinci şahıs zamiri (Mecnun; Hidâyet).*

- gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma ey Mecnūn **senin͡gçün** fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [senin͡gçün, -in͡g, -çün]*

14-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (sevgilinin köpeği).*

- kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu işikde **sendin** özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [sendin, -din]*

15-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (müddeʿī).*

- dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarun͡g munda ḳafāsın görmişem bir dağı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [sen,]*

16-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (Nil).*

- bir kez ḫayāl ile **seni** ḳuçsam didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [seni, -i]*

17-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (takdir, yazgı).*

- eger zencīre çekdürse meni **sen** teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [sen,]*

18-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (bağ, bahçe; sevgili).*

- gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū **seni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [seni, -i]*

19-<u>sen</u>: *Teklik ikinci kişi zamiri (sevgilinin saçı).*

- dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū **seni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [seni, -i]*

20-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (mana, hakikat).*

- **seni** görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [seni, -i]*

21-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (İlim isteyen, ilmi talep eden).*

- ḳaş çatma ṭalebden ki **ṣan͡ga** gevher-i maʿnī / ʿiṣmet ṭarafından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [ṣan͡ga, -a]*

22-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (Eşref-i mahlukat).*

- gördi melāyik **seni** ḳıldı sücūd / özün͡gi ṣaġınmaz iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [seni, -i]*

23-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (felek).*

- ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün͡g **senün͡g** / cān u cihān barça ṭufeylün͡g **senün͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [senün͡g, -ün͡g]*

24-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (Dünyalık sınavı çok olan).*

- ʿadl **san͡ga** sūr ide mātemleri / niçe ki dutdun͡g duta ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [san͡ga, -a]*

25-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (Âşığın inlemesi).*

- yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / **san͡ga** kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

26-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (parlak, ay).*

- ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / **sen** teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [sen,]*

27-sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (Rakip).*

- görset didin͡g ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger Tan͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

o: Teklik üçüncü kişi zamiri

1-o: *Teklik üçüncü kişi zamiri (kimse).*

- zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur **an͡ga** ḫᵛāb **(***Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

2-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hidâyet).*

- ḫaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline **anın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

3-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (sevgili).*

- ol ki ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl **anun͡g** ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [anun͡g, -nun͡g]*

4-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hz. Ali).*

- her kim ki **anın͡g** ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [anın͡g, -nın͡g]*

5-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hz. Muhammed).*

- cehd ile gör din͡gle resūlin sözin / k'anlayan **anın͡g** sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [anın͡g, -nın͡g]*

6-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (rakip).*

- düşse düşsün adum aġzından raḳībün͡g ṣanasın͡g / **anın͡g** aġzından düşen peyġāmber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

7-<u>o</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Allah; doğruluk).*

- dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / **anı** görmaġa sende ẖanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [anı, -nı]*

8-<u>o</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (aşık; karınca).*

- żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū **anı** incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [anı, -nı]*

9-<u>o</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (iltizam memurunun eşi).*

- muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger **o** doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [o,]*

10-<u>o</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (sevgilinin dudağı; şarap).*

- leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest **on͡ga** her devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [on͡ga, -n͡ga]*

11-<u>o</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (insanoğlu).*

- viren **an͡ga** biş ḥis ü altı cihāt / yazan an͡ga āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

12-<u>o</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (şah).*

- Hidāyet isteme çoẖ yaş töküp ḳılıcın **anın͡g** / göz açıcaġ göresin başın͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

13-<u>o</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (zahidi dinleyen).*

- uymazam sözün͡ge git ey zāhid / sen teg ola **o** kim san͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [o,]*

14-<u>o</u>: Teklik üçüncü şahıs zamiri (er, erkek, yiğit).

- çoẖ yoẖ bir er raḳībini ḳurbān ḳılın͡g **an͡ga** / ger ḳorẖar olsan͡gız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [an͡ga, -n͡g, -a]*

15-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (peri).*

- kimdür perī kim anda ola yüz **anın͡g** kimi / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g yüz **anın͡g** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

16-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Zahit, sofu).*

- Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim ḥaḳ / san͡ga zühd **an͡ga** cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

17-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (kör).*

- yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin **anın͡g** < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [anın͡g, -nın͡g]*

18-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (can bülbülü; aşık kişi).*

- bulmaz **anı** terk itmese bu āb u hevāyı / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [anı, -n, -ı]*

19-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Gül; Hz. Muhammed).*

- çek dilün͡g özün͡ge vü ḥaddün͡g tanı / bu söz ile tanımek olmaz **anı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [anı, -n, -ı]*

20-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Allah).*

- kim ki **anun͡g** sözine dutmaz ḳulaġ / ādem an͡ga söyleme k'oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [anun͡g, -nun͡g]*

21-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (gösterişsiz yaşayan).*

- bağrı delindi felek-i sādenin͡g / tā kim **o** ki süzgüçi ol bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [o,]*

22-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (mahmur can).*

- **an͡ga** birer cürʿa naṣīb eylegil / baẖşāsın ṣayma ḥasīb eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [an͡ga, -n͡g, -a]*

23-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (iddiacı).*

- dir müddeʿī cānım üşenür çıẖmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle **an͡ga** ancaẖ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

24-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (aslan yıkan; çok güçlü kimse).*

- ey ki şīr-efken gözün͡g teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū **an͡ga** nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

25-o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hallâc-ı Mansûr).*

- bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg **anın͡g** yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

ol: Teklik üçüncü şahıs zamiri

1-ol: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Özü doğru olmayan).*

- kim ki degül doġrı degül ādemī / ölüdür **ol** dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [ol,]*

2- ol: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (her kim ki).*

- leblerün͡gden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / **ol** ki başın terk idüp teslīm ider ẖanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [ol,]*

3-<u>ol</u>: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (âşık er).*

- başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳuŋ meyinden **ol** ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [ol,]*

4-<u>ol</u>: *Teklik üçüncü kişi zamiri (şairin kendisi, âşık).*

- yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'niŋ ilin dut / senden budur **ol** düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [ol,]*

biz: Çokluk birinci şahıs zamiri

1-<u>biz</u>: *Çokluk birinci şahıs zamiri (Âşıklar).*

- ʿarż eyleyicaġ itlerüŋe ḥālümi dirler / çoẖ başumız aġrıtma **bize** baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [bize, -e]*

2-<u>biz</u>: *Çokluk birinci şahıs zamiri (gam ve âşık).*

- yāriŋ ġamı sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyuŋ **biz** ikini bire ki siven siveniŋdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [biz,]*

3-<u>biz</u>: *Çokluk birinci şahıs zamiri (insanoğlu).*

- ol ki **bizi** nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [bizi, -i]*

4-<u>biz</u>: *Çokluk birinci çoğul şahıs zamiri (Gaflette olan düşman benlik).*

- gel içgil zevḳ ilen devlet ayaġı / bu devletden **bizi** çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [bizi, -i]*

Siz: Çokluk ikinci şahıs zamiri

1-<u>siz</u>: *Çokluk ikinci şahıs zamiri (gam ile yaş).*

- hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı **siz** hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [siz,]*

2-siz: *Çokluk ikinci şahıs zamiri (can ve gönül).*

- iy cān u dil dehānı sözin söylerem **size** / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [size, -e]*

Olar: Çokluk üçüncü şahıs zamiri

1-olar: *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (yüzü lale gibi olanlar).*

- an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler meni / her niçe an͡gdurur **olara** nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [olara, -a]*

2-olar: *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (hatipler).*

- men ol zamān ki **olarun͡g** ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [olarun͡g, -un͡g]*

3-olar: *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (hükümdarlar).*

- ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı **olardan** ṣon͡gra ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [olardan, -dan]*

4-olar: *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (ölenler).*

- ḫanı **olar** kim munı cemʿ itdiler / ḥasret ü derd ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [olar,]*

1.1.2 İŞARET ZAMİRLERİ

O: İşaret Zamiri

1-o: *O, işaret zamiri (Sevgilinin ayva tüyleri).*

- ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil reyḥān **an͡ga** / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

2-o: *O, işaret zamiri (Aşığın gönlü).*

- gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [an͡ga, -n͡g, -a]*

3-o: *O, işaret zamiri (Kaynayan su).*

- niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi kūze sūz ile / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduġun͡g peykān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

4-o: *O, işaret zamiri (Sevgilinin yanağı).*

- *gözlerüm ḫaṭṭın͡g ḫayālinde san͡ga ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān* ***an͡ga*** (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). *[an͡ga, -n͡g, -a]*

5-o: *O, işaret zamiri (sevgilinin beni).*

- merdüm-i dīdem kimi yüzün͡gde ṣanman͡g munça ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [an͡ga, -n͡g, -a]*

6-o: *O, işaret zamiri (zülf).*

- boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb **an͡ga** / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

7-o: *O, işaret zamiri (şerbet).*

- ṣorġaç gön͡gül lebin n'ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [an͡ga, -n͡g, -a]*

8-o: *O, işaret zamiri (ay; sevgilinin parlak yüzü).*

- zülfüňgni ṣalma yüzüňge ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb **aňga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [aňga, -ňg, -a]*

9-o̲: *O, işaret zamiri (aşktan gelen her şey).*

- ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet **anı** çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

10-o̲: *O, işaret zamiri (dirilmek).*

- ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri maňga **andan** nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [andan, -n, -dan]*

11-o̲: *O, işaret zamiri (boy, endam).*

- kimde vardur bu ḳāmet ile ḳıyām / **aňga** ṣanma ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [aňga, -ňg, -a]*

12-o̲: *O, işaret zamiri (sevgilinin kirpikleri).*

- oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān **aňga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [aňga, -ňg, -a]*

13-o̲: *O, işaret zamiri (göz)*

- gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı **anlara** / ger dönseler ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [anlara, -n, -lar, -a]*

14-o̲: *O, işaret zamiri (ten; maddi varlık).*

- ten ḳaydın üzgeç irdi göňgül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣāliňg ister iseňg yüz **anıňg** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [anıňg, -nıňg]*

15-o̲: *O, işaret zamiri (kıl; saç teli; can ipi).*

- bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmınġa düşmeye daḫı ucuz **anınġ** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [anınġ, -nınġ]*

16-o: *O, işaret zamiri (gül; sevgilinin yanağı).*

- müşkil ki gönġül bāġ-ı ruḫındın vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭunġ **anı** çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

17-o: *O, işaret zamiri (dünya hayatı).*

- kimseye çün ḳılmadı dünyā vefā / munça **anınġçün** ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [anınġçün, -nınġ, -çün]*

18-o: *O, işaret zamiri (maksut).*

- andan hem **anı** ʿārif isenġ eyle gedāyī / tā kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [anı, -n, -ı]*

19-o: *O, işaret zamiri (kılıç).*

- ʿāşıḳunġ devletidür tīġınġız **anı** görene / başınınġ üsne yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [anı, -n, -ı]*

20-o: *O, işaret zamiri (kusur).*

- Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / felekninġ iḳtiżāsı bil **anı** ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

21-o: *O, işaret zamiri (tarak).*

- danġ yiline fāş itdi saçınġ sırrın o şāne / yā Rab kesilüp dili **onunġ** dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [onunġ, -nunġ]*

22-o: *O, işaret zamiri (can ipi; aşığın canı).*

- anı isterse kim anıng͡çün ölem n'ola menüm / öldügüm daẖı budur kim öleyim anıng͡ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

23-o̲: *O, işaret zamiri (ok).*

- oẖınıng͡ sūzı egerçi öter baş u cānıma / göng͡limden özge yirde **anı** ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [anı, -n, -ı]*

24-o̲: *O, işaret zamiri (ağız).*

- z̲erre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoẖsa ey dil gözi ḳan tökmez **anung͡** teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [anung͡, -nung͡]*

25-o̲: *O, işaret zamiri (ümit edilen).*

- ümīd oldur iten göng͡lüm buluna nişe kim **anı** / lebing͡den ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

26-o̲: *O, işaret zamiri (gözyaşı).*

- aẖıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi var ey ṣanem **andan** il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [andan, -n, -dan]*

27-o̲: *O, işaret zamiri (ela göz).*

- şehlā gözi ṣayruları dirler ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim çoẖdan **anıng͡** bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [anıng͡, -nıng͡]*

28-o̲: *O, işaret zamiri (sır, hikmet).*

- duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi kim duyan **anı** menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [anı, -n, -ı]*

29-o̲: *O, işaret zamiri (sevgilinin köpeği).*

- yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em **anun͡gla** yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [anun͡gla, -nun͡g, -la]*

30-o: *O, işaret zamiri (fâni gül; geçici güzellik).*

- gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / ki ṣon͡gı rengi **anın͡g** ṣolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

31-o: *O, işaret zamiri (gök).*

- ay degüldür kim aġılanmış felekde an͡glan͡gız / kim **anın͡g** ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [anın͡g, -nın͡g]*

32-o: *O, işaret zamiri (dünya).*

- cān u cihān kimseye ḳalmaz gider / mihrin anun͡g cān u gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [anun͡g, -nun͡g* **]**

33-o: *O, işaret zamiri (imân).*

- kāfir olam götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm oldı nār **an͡ga** gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

34-o: *O, işaret zamiri (gönül kalesi).*

- ger ġam çerisi ḳılsa gön͡gül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile **anı** puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [anı, -n, -ı]*

35-o: *O, işaret zamiri (gök ve toprak renginin nakşı).*

- çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

36-o: *O, işaret zamiri (hayat suyu).*

- ḥayat ābın diyerler gerçi cān-baḫş / lebin͡g ḳatında **anın͡g** cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

37-o: *O, işaret zamiri (kemik, yiyecek).*

- çoḫ kemürdi sümük itin͡gle Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [anı, -n, -ı]

38-o: *O, işaret zamiri (gam).*

- yārin͡g ġamı sivdi meni men hem **anı** sivdüm / ḳoyun͡g biz ikini bire ki siven sivenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

39-o: *O, işaret zamiri (sevgiliye duyulan aşk).*

- baş oynayan Hidāyet **onun͡gçün** peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [onun͡gçün, -nun͡g, -çün]*

ol: O, işaret zamiri

1-ol: *O, işaret zamiri (ayna).*

- bir nefesde ʿārıżın͡g gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzün͡ge ḳarşu durup yüzin ger **ol** fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [ol,]*

2-ol: *O, işaret zamiri (tortulu şarap; değersiz kanlı gözyaşı).*

- ançа aḫıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke ben͡gzer **ol** ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [ol,]*

3-ol: *O, işaret zamiri (Aşığın gönlü).*

- būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise **ol** hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [ol,]*

4-ol: *O, işaret zamiri (söz).*

- cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim **ol** cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [ol,]*

5-ol: *O, işaret zamiri (bahsi geçen durum).*

- ümīd oldur iten gön͡glüm buluna nişe kim anı / lebin͡gden ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [oldur, -dur]*

6-ol: *O, işaret zamiri (ayrılık).*

- ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senün͡g yaşın͡gnı hicr / **ol** senün͡g teg çoḫlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [ol,]*

7-ol: *O, işaret zamiri (sögüş).*

- her ilde bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez **ol** daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [ol,]*

8-ol: *O, işaret zamiri (tutulan söz).*

- gön͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berün͡g peymān / cihānda ḫansıdur **ol** kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [ol,]*

9-ol: *O, işaret zamiri (şarap).*

- ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı **oldur** kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [oldur, -dur]*

10-ol: *O, işaret zamiri (kıl).*

- devr-i ḥüsnün͡gde eger ḳıl olsa gön͡glüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim **ol** çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [ol,]*

bu : En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. İşaret zamiri.

1-bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz (rüyada zülf (karanlık/kötü şeyler) görmek).*

- düşde gördüm zülfün͡gi düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim **bu** eyyām-ı żalāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [bu,]*

2-bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz (Allah'ın yardımı).*

- Yā Rab ki ne iş düşse Hidāyetnüŋ elin dut / Senden **budur** ol düşmişe ey dost temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [budur, -dur]*

3-bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz (sevgili için çekilen derdin verdiği mutluluk)*.

- senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿālemde şādam ol ġam ile **bu** yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [bu,]*

4-bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (bahsi geçen durum).*

- gön͡glimde kīn ḳılıç u oḫun͡gdan olur müdām / **budur** didim şehā ḫamu gön͡glimdekin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [budur, -dur]*

5-bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgilinin saçının kokusu).*

- būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe **bu** gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [bu,]*

6-<u>bu</u>: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (tanyeli estiği vakit aşığın aklının sevgilinin saçlarına gitmesi)*

- dang͡ yili kim esende yitürürdi **bu** meni / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [bu,]*

7-<u>bu</u>: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanlan bir söz. (ölmek)*

- şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / hicrüng͡de bilürem ṣong͡ı işüm **bung͡a** yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [bung͡a, -ng͡a]*

8-<u>bu</u>: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (güzele meyl etmek).*

- cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda yaḫşı ad özine **bu** ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [bu,]*

9-<u>bu:</u> *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (dertten aciz kalmak, zayıflık; ruhun göğe ulaşması).*

- uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger **bu** ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [bu,]*

10-<u>bu</u>*:En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgilinin zalimliği).*

- yanıng͡da ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür **bu** ey kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [bu,]*

11-<u>bu</u>: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (Âşık).*

- dün ṣanur iken itlerüng͡ ṣaldum özimni araya / görgeç gülüp didi **bu** hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [bu,]*

12-<u>bu</u>: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgilinin süzgün bakışlı gözü)*

- görgeç gözüng͡ didüm **bu** mıdur ḳanumı töken / göng͡lüm didi ki sen munı bilmeng͡ mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [bu,*

13-<u>bu</u>: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (şikayet etmemek).*

- her zamān ḫaste dile söyledügüm söz **bu** ki yār / ger dile dilüng͡i cevrinden anıng͡ gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [bu,]*

14-<u>bu</u>: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgili için kendi çektiklerine dayanmak).*

- dönmen çekerem özimi bir var anıng͡çün / bi'llāh ki **bu** dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [bu,]*

İŞARET SIFATI:

Sıfatlar nitelediği ismin hemen önünde olduğu ve metni anlama konusunda bir zorluk teşkil etmediği için işaret ettiği unsurlar ayrıca belirtilmeye gerek duyulmamıştır.

<u>şol</u>: *Şu, o, işaret sıfatı.*

- ger naṣībi göng͡lümüng͡ **şol** nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [şol,]*

<u>bu</u>: *Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz.*

- ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez sang͡a bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [bu,]*

<u>ol</u>: *O, işaret sıfatı.*

- gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür **ol** yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [ol,]*

<u>o</u>: *O, işaret sıfatı.*

- seyl-i sirişkim ile yaġış ḳıldı mācerā / utanmadı **o** ḳaṭre den͡gizden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [o,]*

1.2. Fiiller

Bugün aynı anlam çeşitliliği ile günümüzde kullanmaya devam ettiğimiz “gelmek, gitmek, görmek, göstermek, görünmek, olmak, varmak, almak, çekmek, çıkmak gibi fiiller eserde de yer almıştır. Sıklıkla kullanılan bu ve benzeri fiillere metnin bağlamından hareketle çeşitli anlamlar verilmiştir. Fiillerin bağlamda ne gibi anlamlar kazandığını eserden anlam zenginliğini göstermek üzere seçtiğimiz birkaç örnek ile ifade etmeye çalışacağız.

***al-:** Almak*

1-al-: *Gereken şeyi kendine mal etmek.*

- ṭaʿnesi yārin͡g man͡gadur özün͡ge **alma** raḳīb / çün bilürsin͡g kim Ayaz’ın͡g ṭaʿnesi Maḥmūd’adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [alma, -ma].*

2-al-: *Ele* geçirmek*, yakalamak, elde etmek.*

- av ʿazmine ḥabībüm **alıcaḫ** ḳuş iline / gön͡glümün͡g ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [alıcaḫ, -ıcaḫ]*

3- al-: *Basmak, galebe etmek, istila etmek, kaplamak.*

- göz yaşı kūyın͡gnı dün bir ḥad ile **almışdı** kim / dışra çün baṣdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [almışdı, -mış, -dı]*

4-al-: *Gidermek, yok etmek.*

- digeç kim **aldı** ṣabr u ḳarārın Hidāyet’ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [aldı, -dı]*

5- al-: *Kabul etmek.*

- bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet **al** / kāmın͡ga düşmeye daḫı ucuz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [al,]*

6-<u>al-</u>: *Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.*

- görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / **al** niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [al,]*

7-<u>al-</u>: *Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.*

- ger **aldı** ise lebi mendin iḫtiyār n'ola / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [aldı, -dı]*

8-<u>al-</u>: *Satın almak.*

- āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g **alur** / āsitānın͡gdın cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [alur, -ur]*

9-<u>al-</u>: *İçecek veya sigara içmek.*

- ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men **alıcaġ** bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [alıcaġ, -ıcaġ]*

10-<u>al-</u>: *Sarmak, kaplamak.*

- ḳara ḫāli şol ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş teg **aldı** derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [aldı, -dı]*

çal-:Çalmak

1-<u>çal-</u>: *Çalmak, vurmak, çarpmak.*

- tīġ ödlek aluban anda ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa **çalar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [çalar, -ar]*

2-<u>çal-</u>: *Çalmak, çelmek.*

- ġamze tīġıla hemīn **çalmadı** gön͡glimni gözün͡g / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [çalmadı, -ma, -dı]*

3- <u>çal-</u>: *Bağlamak, takmak, sarmak.*

- serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline **çal** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [çal,]*

4-<u>çal-</u>: *Çalınmak, vurulmak (bir müzik aleti bağlamında).*

- ūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulaġın burdı **çaldı** bam lisānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [çaldı, -dı]*

çek-:Çekmek

1-<u>çek-</u>: *Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.*

- ger fīl **çekse** mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ẖūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [çekse, -se]*

2-<u>çek-</u>: *Üzerinde bulunan bir silahla saldırmak için davranmak.*

- her ẖancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin **çeküben** ẖancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [çeküben, -üben]*

3-<u>çek-</u>: *Güç durumlara dayanmak, katlanmak.*

- vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın **çeküp** / çoẖ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [çeküp, -üp]*

4-<u>çek-</u>: *(Sürme) Çekmek. II Sevgilinin ayağının toprağını alarak âşıkların gözlerine sürme* çekmesi.

- Hidāyet ẖāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g **çek** / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [çek,]*

5-<u>çek-</u>: *Çekmek, germek.*

- tā düşti müşkīn sünbülüñ gül-berg-i ḫandān üstine / **çekdi** tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [çekdi, -di]*

6-<u>çek-</u>: *Çekmek; bir duyguyu içinde yaşatmak; içki içmek.*

- ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı **çeker** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [çeker, -er]*

7-<u>çek-</u>: *Çekmek; içki içmek.*

- başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳuñ meyinden ol ki **çekeydür** bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [çekeydür, -ey, -, -dür]*

8-<u>çek-</u>: *Çekmek, bir kimseyi veya bir şeyi geri almak.*

- ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet **çek** ilüñ / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [çek,]*

çıḫ-: Çıkmak

1-<u>çıḫ-</u>: *(Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.*

- gözlerüm suyına düşdüm **çıḫa bilmen** bu sudan / kim mañga yüz derd ü ġam her yañgadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [çıḫ-, -a, -bil, -men].*

2-<u>çıḫ-</u>: *Ortaya çıkmak, bulunmak, var olmak.*

- güneş teg tevsen-i çerḫa señiñ teg **çıḫmadı** bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [çıḫmadı, -ma, -dı].*

3-<u>çıḫ-</u>: *Çıkmak, vazgeçmek.*

- her şeyde ki var gözine ol çihre ʿıyāndur / **çıḫ** ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [çıḫ,]*

ek-

1-<u>ek-</u>: *Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.*

- gözlerüm ḫaṭṭıŋ ḫayālinde saŋa ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān aŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [ekmişler, -miş, -ler]*

1.1-<u>ek-</u>: *Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek. II Bir şeyin başlamasına yol açacak sebepleri hazırlamak. (sevmek)*

- göŋlimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī ne **ekse** kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [ekse, -se]*

gel-: Gelmek

1-<u>gel-</u>: *Gelmek, ulaşmak, varmak.*

- kirdāruŋa ḫoş dut göŋül vaṣlından özge umma **gel** / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [gel,]*

2-<u>gel-</u>:*Gelmek, olmak, -e uğramak.*

- uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise **geldükçe** ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [geldükçe, -dükçe]*

git/d-: Gitmek

1-<u>git/d-:</u> *Gitmek, geçmek.*

- gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [gider, -er]*

2-<u>git/d-</u>: *Gitmek, bulunduğu yerden ayrılmak.*

- raḳībüng͡ cevr ḳılduġça ḳapung͡dan **gitmezem** ammā / aşaġa kişining͡ sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [gitmezem, -mez, -em]*

3-<u>git/d-</u>: *Gitmek, ölmek.*

- Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n'ola / zihī yüz aġlıġı kim **gidesin** şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [gidesin, -e, -sin]*

4-<u>git/d-</u>*: Gitmek, herhangi bir durumda olmak.*

- delü göng͡lüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi **gider** rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [gider, -er]*

5-<u>git/d-</u>: *Gitmek, yok olmak.*

- didüm ey gün yüzüng͡i görset gözimden nem **gider** / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [gider, -er]*

gör-: Görmek.

1-<u>gör-</u>: *Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek.*

- muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyıng͡da ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işiking͡ yaşunur **gördüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [gördüm, -dü, -m]*

2- <u>gör-</u>: *Saymak, herhangi bir şey gibi görmek.*

- ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin duta **görgil** nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [görgil, -gil]*

3- <u>gör-</u>: *Görmek, almak.*

- oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç **görer** yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [görer, -er]*

4- gör-: *Görmek, göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.*

- ḫāl-i müşkīnün͡g **görenden** berlü ey ḥūrī senin͡g / ḥālden düşdüm in͡gen bilmen ne ḥāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [gör-, -en, -den berlü]*

5- gör-: *Görmek, anlamak, kavramak, sezmek.*

- lebidür ṣunʿ u aġzından ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / menüm çün baġlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [görgeç, -geç]*

6- gör-: *Görmek. II Duymak.*

- gön͡gül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munun͡g teg dāstān **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [görgeç, -geç]*

7- gör-: *Karşılaşmak, rastlaşmak.*

- ey ki söylersin ser-i kūyından anın͡g yöri var / hīç **gördün͡g** mi ölenden ṣon͡gra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [gör-, -dü , -n͡g , -mi]*

8- gör-: *Görmek, belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak.*

- bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün **görem** o ḥāle yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [görem, -em]*

9- gör-: *Gözlerin görmediği durumlarda başka duyu organlarıyla algılamak.*

- ḫayālün͡gden gön͡gül çün **gördi** işid / ḳaranġu dünde saġın doġdı ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [gördi, -di]*

10- gör-: *Kendisine yapılmak, bir davranışla karşılaşmak, maruz kalmak.*

- ādem eger ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer ol nesne kim eyler **görer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [görer, -er]*

görset/d-: Göstermek

1- <u>görset/d-</u>: *Göstermek.*

- didüm ey gün yüzüñgi **görset** gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [görset,]*

1.1-<u> görset/d-</u>: *Göstermek. II Sert bir biçimde karşılık vermek.*

- görset didiñ ne gelse ilüñden mañga raḳīb / ger Tañrı ḳoysa ölmez isem **görsedem** sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [görsedem, -em]*

görün-: Görünmek

1-<u>görün-</u>: *Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.*

- her ay başında degüldür hilāl kim **görünür** / felek ḳuluñ kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [görünür, -ür]*

2-<u>görün-</u>: *Görünmek, benzemek, görünüşünde olmak.*

- ḳaşlaruñgız ṭāḳı gözimde menim / çaylar üsne **görünür** pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [görünür, -ür]*

kes-:

1-<u>kes-</u>: *Durdurmak.*

- ṣorduġumça leblerüñgi olmadum sīrāb men / gerçi laʿliñ teşnelik **kesmek** durur ḫāṣiyyeti (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [kesmek, -mek]*

2-kes-: *Ayırmak, uzaklaştırmak, koparmak.*

başumı **kesmaġa** ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [kesmaġa, -maġ, -a]*

3-kes-: *Kesmek, susmak.*

- nālesin **kesmez** gön͡gül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [kesmez, -mez]*

koy-:

1-ḳoy-: *Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.*

- niçe kim su **ḳoysa** ḳaynar yen͡gi kūze sūz ile / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduġun͡g peykān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [ḳoysa, -sa]*

2-ḳoy-: *Bırakmak. II Vakit vermek, eceli gelmemek.*

- görset didin͡g ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger Tan͡grı **ḳoysa** ölmez isem görsedem san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [ḳoysa, -sa]*

ol-: Olmak.

1-ol-: *Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak.*

- ḥaḳdan çü gön͡gül memleketine şāh sen **oldun͡g** / ey men san͡ga bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [oldun͡g, -du, -n͡g]*

2-ol-: *Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu almak.*

- yā niçe semīn olam buḫaġun͡g an͡gup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn **olam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [olam, -am]*

3-ol-: *Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.*

- uymazam sözün͡ge git ey zāhid / sen teg **ola** o kim san͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [ola, -a]*

4-<u>ol-</u>: *Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.*

- luṭf idüp zülfin͡gni ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [olmaya, -ma, -y, -a]*

5-<u>ol-</u>: *Gerçekleşmek veya yapılmak.*

- dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek **olmaz** / anı görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [olmaz, -maz]*

6-<u>ol-</u>: *Sahip olmak.*

- dün didi derdi **olan** derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [olan, -an]*

7-<u>ol-</u>: *Olmak, bulunmak.*

- sensin ki **olupdur** keremün͡g cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [olupdur, -up, -dur]*

8-<u>ol-</u>: *Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.*

- ġamun͡gdan biyle kim aġlar Hidāyet / tīz ol bī-dilden **ola** ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [ola, -a]*

9-<u>ol-</u>: *Sıfat-fiil eki almış kelimelerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren fiilleri oluşturur.*

- tā Hidāyet görmez **oldı** yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [oldı, -dı]*

10-<u>ol-</u>: *Bir durumdan başka bir duruma geçmek.*

- gül yüzine çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen **oldı** dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [oldı, -dı]*

11-<u>ol-</u>: *Olmak, yaklaşmak, gelip çatmak.*

- tevbeden geç Hidāyet **olġaç** ʿīd / şādlıġ çaġı varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [olġaç, -ġaç]*

12-<u>ol-</u>: *Bir yere mensup olmak.*

- man͡ga ḳapun͡gda neden dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli **olana** çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [olana, -an, -a]*

13- <u>ol-</u>:*Geçmek, tamamlanmak.*

- bir ḫaylī zamān **oldı** ki gön͡glüm nigerāndur / dīdārun͡ga cāndan (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [oldı, -dı]*

14- <u>ol-</u>:*Uygun düşmek, yerinde görülmek.*

- söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu **ola** bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [ola, -a]*

ṣat- : satmak

1-<u>ṣat-</u>: *Satmak.*

- **ṣatman** aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu göz görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [ṣatman, -ma, -n]*

1.1-<u>ṣat-</u>: *Satmak II Kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, taslamak.*

- cehlden **ṣatma** ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [ṣatma, -ma]*

söyle-:

1-<u>söyle-</u>: *Söylemek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek.*

- boyı sözini **söyleme** zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [söyleme, -me]*

1.1-<u>söyle-</u>: *Söylemek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek. II Ad takmak.*

- zāhide sersām **söylersem** meni ʿayb eylemen͡g / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [söylersem, -r, -se, -m]*

sür-: Sürmek.

1-<u>sür-:</u> *Sürmek, görüp geçirmek, yaşamak.*

- rūzgārın çoẖ **süren** ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [süren, -en]*

2-<u>sür-:</u> *Sürmek, yürütmek.*

- laʿli ġamındın ança anın͡g dīde **sürdi** su / kim kūyı çevresinde den͡giz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [sürdi, -di]*

3-<u>sür-:</u> *Sürmek, kovmak, uzaklaştırmak.*

- sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [sürgil, -gil]*

ur-:

1-<u>ur-</u>: *Silahla yaralamak, öldürmek. II Bakmak.*

- gözlerün͡g cānıma **urduġça** ẖadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem āh daẖı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [urduġça, -duġça]*

2-ur-: *Isimlerle birlikte birleşik fiil yapan yardımcı fiil. (sel vurmak).*

- yüz üsne düşer ḳaṭre **urup** seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda senün͡g ḳaṭre yup arar (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [urup, -up]

var-: Varmak.

1-var-*:* *Ulaşmak, varmak, gitmek.*

- varmazam uçmaġa kūyından anun͡g ey zāhid / damuya nişe **vara** kim ki anın͡g cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [vara, -a]*

2-var-: *Haydi, durma (TS, 227).*

- bir niçe söz cān gön͡güle dir işit / cān u gön͡gülle bu sözi **var** iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [var,]*

3-var-: *"Git, çekil, uzaklaş" anlamında ünlem.*

- ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga degmez yöri **var** / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [var,]*

vir-:Vermek.

1-vir-: *Bağışlamak, sunmak, vermek.*

- senden eger ġam gele yā derd ü bīm / şükr senin͡g **virdügün͡ge** ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [virdügün͡ge, -düg, -ün͡g, -e]*

2-vir-: *Hepsini herhangi bir duruma sokmak.*

- **virdi** fenā yiline gözüm suyı ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳun͡gda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [virdi, -di]*

3-vir-*: Vermek, yaymak.*

- zülfün͡gni ṣalma yüzün͡ge ḳılma günüm ḳara / kim **virmez** ay ışıġ düşer olsa seḥāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [virmez, -mez]*

4-vir-: *Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına iletmek, bildirmek.*

- didim ki ḥāl-i dil **virem** yāḳūt-veş mercānun͡ga / baṣdun͡g revān lüʾlüʾleri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [virem, -em]*

yaġ-: Yağmak.

1-yaġ-: *Yağmak, toz, mermi vb. yüksekten çokça düşmek.*

- gön͡glüme **yaġduġca** oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [yaġduġca, -duġca]*

2-yaġ-: *Yağmak, yağmur, kar, dolu gökten düşmek.*

- zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim yaġış **yaġsa** yaşunur bulut içre āftāb (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [yaġsa, -sa]*

yaḫ-: Yakmak.

1-yaḫ-: *Yakmak. II Yıkıma, zarara yol açmak, büyük bir zarara uğratmak, mahvetmek.*

- kūyın͡gda mesken itdi gön͡gül **yaḫma** hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [yaḫma, -ma]*

1.1-yaḫ-: *Yakmak. II Güçlü sevgi uyandırmak.*

- **yaḫtı** meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿin͡g ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [yaḫtı, -tı]*

yan-: Yanmak.

1-yan-: *Yanmak.*

- her ẖas içün ot kimi **yanmaġ** nedür / su kimi her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [yanmaġ, -maġ]*

1.1-yan-: *Yanmak. II Çok sevmek, büyük bir aşk ile sevmek.*

- yana gön͡glün͡g an͡glasan͡g cānā Hidāyet āhını / nişe kim **yanmış** kişinin͡g nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [yanmış, -mış]*

1.2-yan-: *Yanmak. II Çok üzülmek.*

- ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg **yanmış** gön͡gülnin͡g odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [yanmış, -mış]*

1.3- yan-: *Yanmak. II Olgunlaşmak.*

- içen devlet meyin bil kim oyandı / ġam odında ẖaçan devletlü **yandı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [yandı, -dı]*

1.4-yan-: *Yanmak. II Yanağın ışığı.*

- **yanup** şemʿ pervāne ṣalsa ḳanadın / ne ḳayġu onun͡g ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [yanup, -up]*

yi-: Yemek.

1-yi-: *Yemek.*

- ne şeker **yidügini** bilmedi kimse dilinin͡g / ẖamu aġızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [yidügini, -düg, -i, -n, -i]*

1.1-yi-: *Yemek. II Sürdürmek.*

- doğrı olup doğrı yöri doğrı di / doğrılıġ ilen iki ʿālemni **yi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [yi,]*

yit-: Yetmek.

1-<u>yit-</u>: *Yetmek, yeterli olmak.*

- ḫāk-i rehin͡g görüp n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına bu dārū **yiter** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [yiter, -er]*

2-<u>yit</u>-: *Yetişmek, ulaşmak.*

- feryād ki feryādıma hīç kimsene **yitmez** / tā kim sora niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [yitmez, -mez]*

yörit/d-: Yürütmek.

1-<u>yörit/d-</u>: *Yürütmek, geçerli kılmak.*

- zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi **yöridür** / yüzün͡gden ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [yöridür, -ür]*

1.1- <u>yörit/d-</u>: *Yürütmek, geçerli kılmak. II İnletmek.*

- atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim her yan͡gadan naʿra gelüp yiri **yöridür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [yöridür, -ür]*

yüz-: Yüzmek

1-<u>yüz-</u>: *(deri) Yüzmek.*

- ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g **yüz** anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [yüz,]*

2-<u>yüz-</u>: *(suda) Yüzmek.*

- göz yaşındın geçe bilmen **yüzüp** ey murġ-ı seḥer / bu den͡gizdin geçüre gör alup arḫan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [yüzüp, -üp]*

1.3. İsimler

Klasik Türk Edebiyatının köklü geleneğinin imge dünyası birikiminde isimler, şairler tarafından çeşitli çağrışımlarda bulunacak şekilde kullanılmıştır. Biz de çalışmamızda kelimelerin akla gelen ilk tanımının yanında şairin hayal dünyasından gösterdiği manzaraları hakkıyla izlemeye çalışarak onu açıklamaya çalıştık.

ay:

1-ay: *Ay, dünyanın uydusu.*

- sözün͡gi an͡glayan şeker dilemez / yüzün͡gi gören **aya** meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [aya, -a]*

1.1-ay: *Ay, dünyanın uydusu. II Aya benzer sevgili.*

- ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol **ay** / meni nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [ay,]*

1.2-ay: *Ay, dünyanın uydusu. II Parlaklık.*

- töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi **ayını** / menimle dāyimā budur ol ayun͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [ayını, -ı, -n, -ı]*

2-ay: Ay, yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

- çün ṣıyām **ayı** diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [ayı, -ı]*

ayaġ:

1-ayaġ: *Kadeh (Sümerler, Antik Yunan gibi pek çok eski çağ toplumunda ayak, ayakkabı ve çizme şeklindeki rhyton/riton adı verilen içki sunu kaplarının varlığı nedeniyle kadeh, ayak sözcüğüyle anılagelmiştir. Bkz. AYDIN, 2017b).*

- başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳun͡g meyinden ol ki çekeydür bir er **ayaġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [ayaġ,]*

2-<u>ayaġ:</u> *Ayak. II Sevgiliye duyulan saygının ve bağlılığın yere kapanılarak gösterilmesi..*

- didim olmaġa **ayaġun͡gda** gön͡gül ḥasreti var / didi ger an͡ga naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [ayaġun͡gda, -un͡g, -da]*

baş: Baş.

1-<u>baş:</u> *Baş, kafa, ser.*

- başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [başumı, -um, -ı]*

1.1-<u>baş:</u> *Baş, kafa, ser. II Huzur, sakinlik, sessizlik.*

- ʿarż eyleyicaġ itlerün͡ge ḥālümi dirler / çoḫ başumız aġrıtma bize **baş** gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [baş,]*

2-<u>baş:</u> *Baş, kişinin kendisi.*

- yalġuz raḳībi baḫma **başımda** zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [baş,-um, -da]*

3-<u>baş:</u> *Baş, bir topluluğu yöneten kimse, lider, önder.*

- ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma **baş** igit / ol **baş** ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [baş,]*

4-<u>baş:</u> *Baş, düşünce, fikir, zihin.*

- bir kez ẖayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl'e / **başdan** Hidāyet itdi gider bu ẖayālüṉgi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [başdan, -dan]*

diş: Diş

1-<u>diş:</u> *Diş.*

- dür **dişüṉg** ü ʿaḳīḳ lebüṉgden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [dişüṉg, -üṉg]*

1.1-<u>diş:</u> *Diş. II İnci.*

- gözlerüm yaşın töküp buldı **dişiṉg** vaṣlın şehā / ẖansı ġavvāṣıṉg işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [dişiṉg, -iṉg]*

felek: Felek

1-<u>felek:</u> *Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.*

- dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥẓa **felek** üstüme bir ṭūr yıẖar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [felek,]*

2-<u>felek:</u> *Gökyüzü, semâ; dünya, âlem, devran.*

- gördi bām üsne yüzüṉg yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi **felek** yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [felek,]*

kalem: Kalem

1.1 <u>-ḳalem:</u> *Kalem. II Keserek düzeltmek.*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı **ḳalem** teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm **ḳalem** eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [ḳalem,]*

1.2-<u>ḳalem:</u> *Kalem II Mürekkep (sevgilinin saçının karalığı).*

ḳıldan **ḳalem** alup ḳılur eşkim muḥarriri / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [ḳalem,]*

od: Ateş

1- <u>od:</u> *Ateş.*

- yüzi yād ile yir dutmaz gön͡gülde özgeler fikri / bu rūşendür ki **od** yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [od,]*

1.1-<u>od:</u> *Ateş II Ateş cehennemdeki nardır. Ancak onda nur özelliği de vardır. Yani ateş yakma özelliği yanında aydınlatma özelliğine de sahiptir.*

- yansam n'ola ʿışḳın͡g **odı** ilen / gör çūbı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [odı, -ı]*

1.2-<u>od:</u> *Ateş II Ateş lale ile birlikte kullanılınca dağlama özelliği kendini gösterir.*

- o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle teg ḥasret **odılan** dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [odılan, -ıla, -n]*

1.3-<u>od:</u> *Ateş II Semender denen canlı, hayvan, ateşte yanmaması dolayısıyla ateş ile birlikte kullanılır. Böylece aşık da kendini semendere benzetir.*

- semender teg dil ü cānım bir **od** ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [od,]*

1.4-<u>od:</u> *Ateş II Aşığın içinde bulunduğu aşkın ızdırabıdır. Ayrıca sevgilisine duyduğu özlem ve hasret de ateş şeklinde kendini gösterir ve daima aşığı yakar.*

- yiter hicr **odına** yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣāling şehrini yazıng firāḳ iḳlīmini puzung (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [odına, -ı, -n, -a]

1.5-<u>od</u>: *Ateş II Ateş gözde tutuşur ve gönülde alevlenir, aşık gönlündeki ateşi söndürmek için daima gözünden su akıtır. Ama o ateş asla sönmez. Ateşin yanından sudan başka bir de hava vardır. O da ah şeklinde ateşi arttırır.*

- yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / **od** ṣaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [od,]*

1.6-<u>od:</u> *Ateş II Sevgilinin beni ateş gibi olan yanağı üzerinde yanıp kalmış bir karabiber yahut habbedir.*

- **oddur** yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [oddur, -dur]*

1.7-<u>od:</u> *Ateş II Sevgilinin yanağı ve dudağı renk dolayısıyla bir ateştir. Yakıcı özelliği burdan gelir.*

- bu nevʿ kim **odlar** yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [odlar, -lar]*

1.8-<u>od:</u> *Ateş II Ateş bazan mum ile birlikte kullanılır ve şairin aşk ateşiyle içinin yanması hali, tıpkı için için yanan muma benzetilir.*

- şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür **odını** yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [odını, -ı, -n, -ı]*

oḫ: Ok.

1-<u>oḫ:</u> *Ok.*

- her ẖaçan kim başara **oẖılan** ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı anıñ ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [oẖılan, -ıla, -n]*

1.1- <u>oẖ:</u> *Ok II Sevgilinin kirpikleri.*

- oẖı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ẖansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [oẖı, -ı]*

1.2-<u>oẖ:</u> *Ok. II Sevgilinin beninin kokusu.*

- ey dil yiter uşan ki mañga **oẖı** yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [oẖı, -ı]*

1.3- <u>oẖ:</u> *Ok. II Sevgiliye duyulan aşk.*

- **oẖı** gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [oẖı, -ı]*

1.4-<u>oẖ:</u> *Ok. II Ayva tüyleri.*

- göñglüme yaġduġca **oẖuñg** mihriñg artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [oẖuñg, -u, -ñg]*

1.5-<u>oẖ:</u> *Ok. II Armağan.*

- cāna çoẖ oẖ atduġuñgdan ṣanma ey cān incinem / kim her **oẖuñg** bir ümīd ü istimāletdür mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [oẖuñg, -uñg]*

1.8-<u>oẖ:</u> *Ok. II Aşığın ahı, ayrılık yarası, çekilen dert.*

- şaṣtından ayru düşdügiçün **oẖ** o meh-veşüñg / topraġı ṣavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [oẖ,]*

1.9-<u>oẖ:</u> *Ok. II Sevgilinin boyu.*

- gitdi ol **oẖla** cān Hidāyet'den / **oẖla** bir daẖı cān uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [oẖla, -la]*

pervāne:

1-<u>pervāne:</u> *Işık çevresinde dönen küçük kelebek.*

- ey çerāġum şemʿ-i rūyıŋdan cüdā / ölmege mūm olmışam **pervāne** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [pervāne,]*

1.1-<u>pervāne:</u> *Işık çevresinde dönen küçük kelebek. II Aşka düşen, aşkın cazibesine kapılan; âşık.*

- yaẖtı meni pervāne teg ol pertev-i ruẖsār / şemʿiŋ ü belī kim yanduġı **pervāne** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [pervāne,]*

şemʿ: Mum

1-<u>şemʿ:</u> *Mum.*

- ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳıŋ şerḥine / **şem**ʿ teg yanmış göŋülniŋ odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [şemʿ,]*

1.1-<u>şemʿ:</u> *Mum II Âşık.*

- **şem**ʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür odını yaẖ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [şemʿ,]*

1.2-<u>şemʿ:</u> *Mum II Yüz, çehre parlaklığı.*

- yaẖtı meni pervāne teg ol pertev-i ruẖsār / **şemʿiŋ** ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [şemʿiŋ, -iŋ]*

1.4. Kalıp İfadeler

A-Yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller

Hidayet Divanı incelendiğinde yardımcı fiillerle kurulan (etmek, olmak, eylemek, bulmak) birleşik fiillerin sık kullanıldığı görülmektedir. Yazar, Arapça ve Farsça isimleri Türkçe yardımcı fiillerle kullanarak bir anlamda sözcükleri Türkçeleştirmiştir. Yardımcı fiiller ile kurulan birleşik fiilleri sistemde tek tek almayıp *çoklu seçim işlemi*yle sistemin bize sunduğu kelime türlerinden *Kalıp ifade* türü altında işledik.

"olmak" yardımcı fiili Türkçe, Arapça ya da Farsça kökenli isim ve isim soylu sözcüklere eklenerek birleşik fiiller meydana getirilmiştir.

ʿādet ol-: *Alışkanlık haline gelmek, süreklilige sahip olmak.*

- her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf u kerem pīşe vü ʿ**ādet ola** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [ʿādet ol-, -a]*

biryān ol-: *Kebap olmak, kavrulmak, yanmak. II Aşk ateşiyle yanmak, çok acı ve ıstırap çekmek.*

- ol ikki nergis ögende göñgül **biryān olur** ʿāşıḳ / ağırlar ikki ser-ḫoşnı görüñg bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [biryān ol-, -ur]*

çāk ol-: *Parçalanmak, ortadan kaybolmak, yok olmak.*

- cān perdesi **çāk olur** kim ağrımasun şol il / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [çāk ol-, -ur]*

cehl ol-: *Cahillik etmek, yanlış bir davranış olmak, hata etmek.*

- olma yoldaşı raḳībüñg yāri görmekçün göñgül / **cehl ola** yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [cehl ol-, -a]*

dūr ol-: *Uzaklaştırılmak, kovulmak.*

- ger Hidāyet dīdeden **dūr oldı** ammā her nefes / ṣanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [dūr ol-, -dı]*

<u>ehl ol-:</u> *Bir işten anlamak, işin erbabı olmak.*

- ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-berinin͡g **ehl olan** bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [ehl ol-, -an]*

<u>fāş ol-:</u> Meydana çıkmak.

- gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb **oldı fāş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [fāş ol-, -dı]*

<u>ġāfil ol-:</u> *Dikkatsiz, hazırlıksız olmak.*

- ġamzesinden gözinin͡g **olma** Hidāyet **ġā**fil / ḥażır ol kim bu ġażanfer in͡gen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [ġāfil ol-, -ma]*

<u>ḫākrek ol-:</u> *Toprak olmak II ayağının altına serilmek.*

- degmeye tā ḫāki oḫun͡g degmeye ol ḳapuda / şöyle ḫākem **olmaya** hīç kimse menden **ḫākrek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [ḫākrek ol-, -ma, -y, -a-rek]*

<u>ıraġ ol-:</u> *Uzak olmak.*

- şehā zībā cemālün͡gdin yaman gözler **ıraġ olsun** / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [ıraġ ol-, -sun]*

<u>ḳarār ol-:</u> *Bir meseleyi hükme bağlamak, ne yapılması gerektiği husûsunda kesin hükme varmak.*

- bağrım ḳarardı cevr ü cefāñ ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu **oldı** meger **ḳarār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [ḳarār ol-, -dı]*

<u>maḥfūẓ ol-:</u> *Saklanmak, gizlenmek, korunmak.*

- bāğbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı **maḥfūẓ ola** / çekdi sünbülden ḥiṣār u ḫamı yanın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [maḥfūẓ ol-, -a]*

<u>nūn dāl ol-:</u> *Nun (harfinin) dal olması. II Sevgilinin güneş gibi parlak yüzünü gören gözün kısılması.*

- yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol **nūn oldı** ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [nūn dāl ol-, -dı]*

<u>pervīn ol-:</u> *Ülker takım yıldızı olmak II Parçalara ayrılmak; parlak gözyaşı olmak.*

- ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir görüñ niçe hilālum yana **pervīn olmışam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [pervīn ol-, -mış, -am]*

<u>revān ol-:</u> *Akıp gitmek; ordan oraya dolaşmak.*

- ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti cān **oldı revān (***Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [revān ol-,]*

<u>şād ol-:</u> *Mutlu olmak.*

- bir oḫ ile didiñ ki ḳılam ḫāṭıruñı şād / ol sözüñe **şād oldum** u şād eylemedüñ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [şād ol-, -du, -m]*

<u>sīrāb ol-:</u> *Susuzluğu gidermek.*

- ṣorduġumça leblerüñi **olmadum sīrāb** men / gerçi laʿliñ teşnelik kesmek durur ḫāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [sīrāb ol-, -ma, -du, -m]*

ṭālib ol-: *İstemek, talep etmek.*

- maṭlūb sen ü menem ṭaleb-kār / **ṭālib olana** olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [ṭālib ol-, -an, -a]*

uz ol-: *Mâhir, akıllı, uyanık olmak.*

- dīde ḫoş teẕhīb ider hicrüñgde yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde **uz olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [uz ol-, -ur]*

vīrān ol-: *Yıkılmış, harap olmak. II Gamlı, kederli olmak, üzülmek.*

- kesme cāndan ġam u derdüñgni … / mülk **vīrān ola** ẓulm olsa işi pādişehiñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [vīrān ol-, -a]*

yek-sān ol-: *Bir, eşit, aynı seviyede olmak.*

- ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye **yek-sān ola** ger şāla dutsañg yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [yek-sān ol-, -a]*

żāyiʿ ol-: *Ziyan olmak, yok olmak, heder olmak.*

- ey göñgül her oḫı kim çekse sañga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim **żāyiʿ ola** beslegil öz cānuñg içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [żāyiʿ ol-, -a]*

ʿaceb ol-: *Şaşırmak,hayrete düşmek.*

- biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿ**aceb ola** bu gice ger yitüre dañga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [ʿaceb ol-, -a]*

"etmek \ itmek" yardımcı fiili isim veya isim soylu sözcüklere gelerek birleşik fiil oluşturur. Şair divanında *"etmek"* yardımcı fiilini Arapça ve Farsça kökenlin sözcüklere getirerek bu kelimeleri hem birleşik fiile çevirmiş hem de Türkçeleştirmiştir.

aġ it-: *Beyaz hâle getirmek, beyazlaştırmak.*

- görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin **aġ ide gör** ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [aġ it-, -e]*

<u>bünyād it-:</u> *Bina etmek, kurmak.*

- başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana **bünyād ider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [bünyād it-, -er]*

<u>çāk it-:</u> Yırtmak, parçalamak.

- cān gön͡glegini **çāk idüp** ol kūda Hidāyet / yaru itin͡ge örtüp ü yaru düşünüpdür (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [çāk it-, -üp*]

<u>cemʿ it-:</u> *Bir araya getirmek.*

- anda kim derd ehlini **cemʿ ideler** maḥşer güni / çaġlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [cemʿ it-, -er, -ler]*

<u>dād it-:</u> *Şikayet etmek, sızlanmak, feryat etmek.*

- şehd-i laʿlün͡gden şehā dadmış meger ḫālün͡g ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsnin͡g ḳatında **dād ider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [dād it-, -er]*

<u>elṭāf it-:</u> *İyilik yapmak.*

- bes ḳoyma ḫarāb olmaġa **elṭāf idüp** anı / ḳıl żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [elṭāf it-, -üp]*

<u>ferāmūş it-:</u> *Unutma, hatırdan çıkarma.*

- kim ki o meyden ḳadehi nūş ider / bilür özin gerçi **ferāmūş ider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [ferāmūş it-, -er]*

<u>gülgeşt it-:</u> *Gül gezintisine çıkmak.*

- *o serv bāġda çü* ***gülgeşt ider*** *Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [gülgeşt it-, -er]*

ḥaml it-: *Yüklenmek.*

- Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / felekning͡ iḳtiżāsı bil anı **ḥaml itme** taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [ḥaml it-, -me]*

ictimāʿ it-: *Toplanmak, bir araya gelmek.*

- ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet bir zamān / tā müneccim **ictimāʿ itmiş** göre bedr ü hilāl (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [ictimāʿ it-, -miş*]

ıraġ it-: *Uzaklaştırmak.*

- gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech ile naẓardan **ıraġ itme** ḫālüng͡i *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [ıraġ it-, -me]*

kesād it-: *Azaltmak, eksiltmek, değersizleştirmek.*

- saçı ki eyle **kesād itdi** müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [kesād it-, -di*

luṭf it-: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

- bulmaya vaṣlıng͡ Hidāyet yār eger **luṭf itmese** / bende saʿyi ḥaḳ ong͡armazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [luṭf it-, -me, -se]*

meyl it-: *Yönelmek, eğilimli olmak.*

- dil ki sen meh-liḳāya meyl itmez / kāfir olmış ḫudāya **meyl itmez** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [meyl it-, -mez]*

naẓar it-: *Bakmak.*

- dünyīye aldanma vü hem mālına / bir **naẓar it** özgelerüñ ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [naẓar it-,]*

rivāyet it-: *Bir haberi, söz veya olayı nakletmek, anlatmak.*

- yüzüñ ḥikāyetini Hidāyet diyer müdām / gülden belī **rivāyet iden** ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [rivāyet it-, -en]*

ṣayd it-: *Avlamak.*

- görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı **ṣayd itdi** anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [ṣayd it-, -di]*

ṭulūʿ it-: *Doğmak, ortaya çıkmak; varlık göstermek.*

- gördi bām üsne yüzüñ yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay **ṭulūʿ itdi** felek yüzinde kevkeb oldı fāş (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [ṭulūʿ it-, -di]*

vaṣf it-: *Niteliklerini anlatmak.*

- ey **vaṣf iden** mañga gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī göñglüm siven ḫanı (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [vaṣf it-, -en]*

ʿarż it-: *Saygı ile anlatma, ifade etme, bildirme.*

- īmāndur o māhıñ yüzi bu ṣoñ nefesimde / bir kimsene bulman ki mañga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [ʿarż it-, -e]*

*"***eylemek" yardımcı fiili** de metin içinde genellikle yabancı kökenli isim soylu sözcüklere eklenerek birleşik fiil oluşturulmuştur.

āzād eyle-: *Kurtarmak.*

- kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı Mıṣr cān saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın **āzād eyledi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [āzād eyle-, -di]*

ber-ṭaraf eyle-: *Ortadan kaldırmak, bir kenara atmak.*

- şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [ber-ṭaraf eyle-, -r]*

cevlān eyle-: *Dolaşmak, gezinmek.*

- yarma ey pīr gögsüngi men teg o **cevlān eylegeç** / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [cevlān eyle-, -geç]*

dād eyle-: *Adaletle, iyilikle muamele etmek.*

- derd ü ġamınıng dādını duydung meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi **dād eylemedüng** hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [dād eyle-, -me, -dü, -ng]*

edā eyle-: *Yerine getirmek.*

- şāh duʿāsın çü **edā eyledi** / cān u dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [edā eyle-, -di]*

fiġān eyle-: *Feryat etmek, inlemek.*

- yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / sanga kim didi **fiġān eyle** meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [fiġān eyle-,]*

güşād eyle-: *Açmak, açık etmek.*

- dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdung / ḫūb oynadung ey dūst **güşād eylemedüng** hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [güşād eyle-, -me, -dü, -ng]*

heves eyle-: *Heveslenmek, temayül etmek.*

- söyledüm **eyler heves** dirmek gül ü vaṣlıng raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [heves eyle-,r]*

irşad eyle-: *Doğru yolu göstermek, aydınlatmak.*

- şāh luṭfından cihān ehline oldı fetḥ-i bāb / bendeye devlet bu fetḥü'l-bāba **irşad eyledi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [irşad eyle-, -di]*

kem eyle-: *Azaltmak.*

- derd ü ġam u belāñgı göñgülden **kem eyleme** / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [kem eyle-, -me]*

nigār eyle-: *Resmetmek, nakşetmek.*

- ḳan yaşılan raḳīb yüzin **eylemek nigār** / āsāndur eylesün mañga meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [nigār eyle-, -mek]*

pinhān eyle-: *Saklamak, gizlemek.*

- bād esüp yapraġ güli örter teg āhımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne **pinhān eylemiş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [pinhān eyle-, -miş]*

sevād eyle-: *Karalama, yazma.*

- kāfūr üze müşk ile **sevād eylemedüñg** hīç / bir nāme ile bendeñgi şād eylemedüñg hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [sevād eyle-, -me, -dü, -ñg]*

tevehhüm eyle-: *Kurma, kuruntuya düşme:.*

- ḫavf ider dīvāne dil laʿlüñgni ey meh-rū görüp / niçe kim ḳandan **tevehhüm eylese** hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [tevehhüm eyle-, -se]*

zebān eyle-: *Söylemek.*

- tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh **zebān eyler** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [zebān eyle-, -r]*

ʿıyān eyle-: *Ortaya çıkarmak, göstermek, belli etmek.*

- ḳaşın dutup yüzin n'ola yār **eylese ʿıyān** / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [ʿıyān eyle-, -se]*

kılmak" yardımcı fiili de metin içinde genellikle yabancı kökenli isim soylu sözcüklere eklenerek birleşik fiil oluşturulmuştur.

āvāre ḳıl-: *(birini) memleketinden uzaklaştırmak.*

- meni kūyından anıñ müddeʿī **āvāre ḳılur** / bağrumı tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [āvāre ḳıl-, -ur]*

daʿvet ḳıl-: *Davet etmek, çağırmak.*

- men Hidāyet kimi gitmen işigindin zāhid / niçe **daʿvet ḳılasın** cennet-i aʿlāña meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [daʿvet ḳıl-, -a, -sın]*

endīşe ḳıl-: *Düşünmek, kaygılanmak.*

- özüñ ile doğrılıġı pīşe ḳıl / sorġu güninden yöri **endīşe ḳıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [endīşe ḳıl-,]*

güẕer ḳıl-: *Geçmek; dolaşmak.*

- ṣabā ol kūya luṭf idüp **güẕer ḳıl** / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [güẕer ḳıl-,]*

ḥisāb ḳıl-: *Değerlendirmek.*

- **ḥisāb ḳılmaġ** içün defter-i ḥarām u ḥelāl / ehl-i ṭabībiniñ öldüm ṭabābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [ḥisāb ḳıl-, -maġ]*

işāret ḳıl-: *El, kol ve mimiklerle hareketler yapmak.*

- ger ister iseng͡ cān u dil ü dīnimi almaġ / **ḳıl** göz ucı ilen bir **işāret** ki seniŋ͡dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [işāret ḳıl-,]*

izhār ḳıl-: *Açığa vurmak, meydana çıkarmak, göstermek, âşikar etmek.*

- laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumıŋ͡ emin / **izhār ḳılmaġa** bu sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [izhār ḳıl-, -maġa]*

ḳıṣāṣ ḳıl-: *Kısas, öldüreni öldürme, yaralayanı yaralama cezası.*

- ṣordum lebin ẖūnī diyüp **ḳıldı ḳıṣāṣ** itdim neden / mundan didi kim ẖūnīniŋ͡ meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [ḳıṣāṣ ḳıl-, -dı]*

luṭf ḳıl-: *İyilikte bulunmak, ihsan etmek; iyi muamele etmek, yakınlık göstermek.*

- sen hem ṣanemā terk ide gör cevr ü cefāyı / **ḳıl luṭf** u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [luṭf ḳıl-,]*

maʿdūm ḳıl-: *Yok etmek.*

- yā Rab anıŋ͡ aġzınıŋ͡ sırrın maŋ͡a mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı teg **maʿdūm ḳıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [maʿdūm ḳıl-,]*

neẓāre ḳıl-: *Bakmak, seyretmek.*

- şehā yüzüŋ͡ hevesinden gözümden aẖar su / **neẓāre ḳıl** ki güle ḳarşu ẖoşdur aẖar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [neẓāre ḳıl-,]*

pervā ḳıl-: *Korkmak, çekinmek.*

- ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter **ḳılmaz** maŋ͡a **pervā nedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [pervā ḳıl-, -maz]*

sücūd ḳıl-: *Secde etmek, önünde eğilmek, hürmet ve saygı göstermek.*

- gördi melāyik seni **ḳıldı sücūd** / özüṉgi ṣağınmaz iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [sücūd ḳıl-, -dı]*

taḥḳīḳ ḳıl-: *Araştırmak, incelemek.*

- tā Hidāyet ẕeḳanıṉgda ḳara ḫālüṉg gördi / **ḳıldı taḥḳīḳ** rivāyātını Yūsufla çehiṉg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [taḥḳīḳ ḳıl-, -dı]*

vefā ḳıl-: *Sevgi ve dostluk göstermek, merhamet etmek. II Ebedi olmak.*

- kimseye çün **ḳılmadı** dünyā **vefā** / munça anıṉgçün ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [vefā ḳıl-, -ma, -dı]*

B- Anlamca kaynaşmış söz ve söz grupları

Eserimizde anlamca kaynaşmış kelimeleri manası bozulmaması adına yine çoklu seçim işlemiyle kalıp ifade olarak ele alıp birlikte değerlendirdik.

ayaġuṉg tozı: *Ayağın tozu. II Hükümdarın/sevgilinin geçtiği yolun önemini ve değerini de göstermektedir. Çünkü geçilen yerin tozu ve toprağı göze sürme yapılacak kadar, ona yüz sürülecek kadar değerli ve kutsal bir nesne olarak alınmaktadır.*

- gözden **ayaġuṉg tozın** gidermen / ögrendi gözüm bu dārū ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [ayaġuṉg tozı, -n]*

bāġ u rāġ: *Çayır çimen, bağ bahçe.*

- irişdi yaz u çiçek dutdı **bāġ u rāġ** etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [bāġ u rāġ,]*

cān dimāġı: *Ruh hafızası, ruhlar aleminde yaşanılan hadiseler; gönül hafızası.*

- būy-ı zülfi **cān dimāġından** gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [cān dimāġı, -n, -dan-üp]*

cān pāre: *Can parçası; can kadar sevilen kimse.*

- yüzindeki ol ḫāl u anıŋ üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [cān pāre, -si, -dür]*

<u>daŋ yili:</u> *Tanyeli, tan vakti esen hafif rüzgar.*

- **daŋ yili** kim esende yitürürdi bu meni / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [daŋ yili, -i]

<u>dün gün:</u> *Gece gündüz. , sürekli, daima.*

- yüzüŋ nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme **dün gün** güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [dün gün,]*

<u>felek ḳandīli:</u> *Gök kandili II Süreyyâ; (sevgilinin yüzü gibi olan) ayın menzillerinden en meşhuru.*

- şehā zībā cemālüŋdin yaman gözler ıraġ olsun **/ felek ḳandīline** şemʿ-i ruḫuŋ çeşm ü çerāġ olsun (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [felek ḳandīli, -n, -e]*

<u>ḫār u ḫas:</u> *Çalı çırpı. II Rakip.*

- ḫāk-i rāhıŋdan süpürür **ḫār u ḫas** / yā Rab ol ferrāşıŋa ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [ḫār u ḫas,]*

<u>iki cihān:</u> *Dünya ve ahiret.*

- dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet **iki cihānda** hemīn saŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [iki cihān, -da]*

<u>iki ferişte:</u> *İki melek; Münker ve Nekir.*

- sefer ʿazīmeti göŋlüm mükemmel oldı maŋa / **iki ferişte** hem öldüm müvekkil oldı maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [iki ferişte,]*

iki ḳapılu ribāṭ: *İki kapılı han. II Doğum ve ölüm, gelip geçici hayat.*

- bu dünye söyledügün͡gdür **iki ḳapılu ribāṭ** / gelen gider gerek İlyās dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [iki ḳapılu ribāṭ,]*

ḳadd ü bālā: *Boy, pos, heybetli görünüş.*

- belā çoẖ çekdi bu gön͡glüm ıraġ ol **ḳadd ü bālādan** / bu doğru ḳula danuġdur ruẖ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [ḳadd ü bālā, -dan]*

kāf kef: *Ölüm.*

- ol şāh ki her il **kef ü kāfını** an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [kāf kef,]*

mār u mūr: *Yılan ve karınca II büyük ve küçük, güçlü ve güçsüz, herkes.*

- ẖāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ ẖamu **mār u mūr** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [mār u mūr,]*

rūz u şeb: *Gece gündüz, daima.*

- tīrelıḳ kim daẖı gelmez **rūz u şeb** cānān besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ẖazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [rūz u şeb,]*

varı yoẖı: *(birinin) nesi var nesi yoksa, olanca varlığı, varlığının tümü, sahip bulunduğu her şey.*

- her ẖaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg yüzi / **yoẖı varı** ʿālemün͡g ol gün ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [varı yoẖı, -ı]*

yen͡gi ay: *Yeni ay, hilal. II Ay yorumlamalarına göre yeni ay, yeni başlangıçların zamanıdır; sevgilinin kaşı.*

- gön͡gül güler göricek ḳaşın ol dil-ārānun͡g / neden ki gülse gerek yüzine **yen͡gi ayun͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [yen͡gi ay,]*

yüz aġlıġ: *Yüz aklığı, iftihar edilecek, onurlanacak durum.*

- ḳızıl ḳan ile boyansa saru beng͡zim ne ġam ey dil / mang͡a ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim **yüz aġlıġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [yüz aġlıġ, -dur]*

yüz ming͡: *Yüz bin; pek çok; sayılamayacak kadar çok.*

- felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu maʿnīden / ki her burcında **yüz ming͡** kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [yüz ming͡,]*

yüz risālesi: *Yüz risalesi. II Yüz güzelliğinin aşığa hissettirdiği duygular.*

- yüzüng͡ ġamında göng͡ül **yüz risāle** ger yazsa / Hidāyet'üng͡ ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [yüz risālesi, -ne-si, -n, -e]*

ʿizz ü celāl: *İtibar ve azamet.*

- cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿ**izz ü celāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [ʿizz ü celāl,]*

1.5. Atasözleri ve Deyimler

1.5.1 Deyim

Eserde toplamda 437 tane deyim bulunmuştur. Birçoğu günümüzde halen kullanılmaya devam eden deyimlerden bazıları şunlardır:

ad ḳazan-: *Ün kazanmak.*

- yolında ölenler **ḳazanur ad** Hidāyet / bu ad ile n'oldı ki bir ad eylemedüñ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [ad ḳazan-, -ur]*

aġız aç-: *Konuşmaya başlamak.*

- **aġız açsam** ḥikāyetüm dimege / dir Hidāyet daḫı ne ġavġādur (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [aġız aç-, -sam]

aġzın bend ḳıl-: *Ağzını bağlamak. II Bir kimseyi herhangi bir sebeple söz söyleyemez duruma getirmek, susmak zorunda bırakmak.*

- Hidāyet bu bir şiʿr ilen **bend ḳıldıñ** / ḫorāsān u ehl-i Semerḳand **aġzın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [aġzın bend ḳıl-, -dı , -ñ -ın]*

anuñ ḥaḳı içün: *Allah hakkı için, ant içmek veya ant vermek için kullanılan bir söz. Atasözleri, Deyimler veya Birleşik Fiiller.*

- bir būse içün istese cān dil daḫı virem **/ anuñ ḥaḳı içün** ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [anuñ ḥaḳı içün, -ı]*

ayaġına başuñı ṣal-: *Ayağına kapanmak, yalvarmak.*

- **ayaġına** itiniñ **başuñı** çoḫ **ṣalma** raḳīb / olma zinhār özüñden ulu ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [ayaġına başuñı ṣal-, -ma]*

ayaġına dolaş-: *Ayağına dolaşmak, başkasına yapmayı düşündüğü kötülük kendi başına gelmek..*

- ördügi zülf ayağına dolaşursa ne ʿaceb / **dolaşur** her kişinin͡g **ayağına** öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [ayağına dolaş-, -ur]*

bāda vir-: *Yele vermek; boş yere dağıtmak, savurmak, boşuna harcamak. PARLATIR, TDK Deyimler, s. 908.*

- man͡ga tā sāḳī-yi cān bāde virdi / gön͡gül ṣabr u ḳarārın **bāda virdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [bāda vir-, -di]*

bağrı delin-: *Istırap çekmek, çok müteessir olmak.*

- **bağrı delindi** felek-i sādenin͡g / tā kim o ki süzgüçi ol bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [bağrı delin-, -di]*

bağrumun͡g yağın erit-: *İçinin (yüreğinin) yağını eritmek -İçinin yağı erimek- : Korkulacak bir durum meydana gelecek diye kaygı çekmek.*

- dutdı ilim **bağrumun͡g yağın eritdi** didi kim / il misen söyle Hidāyet doğrısın yā yağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [bağrumun͡g yağın erit-, -di-ı, -n]*

baş çek-: *Baş kaldırmak, buyruk dinlememek, isyan etmek.*

- **çekmezüz baş** u Hidāyet ser-i mū tīğından / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [baş çek-, -mez, -üz]*

baş çek-: *Herhangi bir konuda önde gitmek, önayak olmak.*

- gence girüp ġonçe teg ol ḫırḳa-pūş **/ baş çeküp** ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [baş çek-, -üp]*

baş oyna-: *Canını feda etmekten çekinmemek.*

- **baş oynayan** Hidāyet onun͡gçün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [baş oyna-, -y, -an]*

başa topraġ ṣavur-: *"Başa toprak saçmak" yahut "başa toprak savurmak", "âcizlik bildirmek, yardım istemek, bir şey talep etmek, yasta olmak" anlamlarını ifade eden bir kalıptır.Divan şairlerinin şiirlerinde ağıt yakarken ya da feryat figan durumundayken üzüntü belirtisi niteliğinde başa toprak serpilmesi olarak tarif edilebilir.*

- şaṣtından ayru düşdügiçün oḫ o meh-veşüñ͡g / **toprağı ṣavurur başa** āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [başa topraġ ṣavur-, -ur]*

başumız aġrıt-: *Yerli yersiz konuşarak, gereksiz sözler söyleyerek, çok konuşarak birisini rahatsız etmek.*

- ʿarż eyleyicaġ itlerüñ͡ge ḥālümi dirler / çoḫ **başumız aġrıtma** bize baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [başumız aġrıt-, -ma]*

cān al-: *Öldürmek; gönül çelmek, aşık etmek.*

- dün Hidāyet'den o göz **almışıdı** siḥr ile **cān** / şimdi yüz luṭf ile ister kim anıñ͡g göñ͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [cān al-, -mış , -ı, -dı]*

cānıma cān ḳatıl-: İnsanda yaşama sevincini artırmak; insana neşe, heves ve iç gücü vermek.

- oḫı yitende **cānıma cān ḳatılur** velī / mundandur ölmegim ki bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [cānıma cān ḳatıl-, -ur]*

cigerim biryān ol-: *Ciğer kebap olmak, büyük acı yaşamak, yüreği yanmak, acı içinde kıvranmak.*

- **oldı cigerim** āteş-i hicrān ile **biryān** / yā Rab ḫaçan işim ola bu derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [cigerim biryān ol-, -dı-im]*

ġam yi-: *Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.*

- bir naẓar görmek içün ḳanuŋgı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri **ġam yime** vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [ġam yi-, -me]*

ġarḳ ol-: Boğulmak, batmak II Hüzün, keder içinde olmak, çok üzülmek.

- baḥr-ı ġam içre ten gemisi **olmış** imdi **ġarḳ** / ki ḳayġu dağı saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [ġarḳ ol-, -mış]*

gögsin gir-: *Göğüs germek, eziyete, sıkıntıya katlanmak, tahammül etmek.*

- ḳarşusına siper kimi **gögsin girer** göŋgül / kirpük oḫın ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [gögsin gir-, -er]*

göŋgül al-: *Sevindirmek II Can almak.*

- görsedüp gül-gūn yüzüŋg **göŋglümni alduŋg** āl ilen / kimden ögrendüŋg bu vech ilen göŋgül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [göŋgül al-, -maġ, -ı]*

ḫāṭıruŋga düş-: *Aklına düşmek, hatırlamak.*

- didüm **ki ḫāṭıruŋga düşmezem** neden hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi ki ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [ḫāṭıruŋga düş-, -mez, -em -uŋg, -a]*

il üsne dut-: *Bir kimseye çok saygı ve sevgi göstermek:.*

- cān **il üsne dutmışam** k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u dil naḳdini talatdur maŋga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [il üsne dut-, -mış, -am]*

il vir-: *Fırsat vermek.*

- anıŋgçün görsedür her ay saŋga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın **il virdükçe** taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [il vir-, -dükçe]*

iş düş-: *Yapılması gereken bir işin ortaya çıkması.*

- yā Rab ki ne **iş düşse** Hidāyet'ning͡ ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst *temennā (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [iş düş-, -se]*

ḳaşın çat-: Kızmak, öfkelenmek.

- ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / **ḳaşın çatup** menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [ḳaşın çat-, -up]*

ḳulaġ aṣ-: *Dinlemek.*

- ey geyik gözlü işit ʿāşıḳun͡g efġānı disem / kim **ḳulaġ aṣadır** munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [ḳulaġ aṣ-, -a, -dır]*

ḳulaġ dut-: *İyice anlamak ereğiyle dinlemek, işitmeye çalışmak, kulak vermek.*

- gön͡gül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den **ḳulaġ dutsa** / oḫutmaz özge destānı munun͡g teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [ḳulaġ dut-, -sa]*

ḳulaġ ol-: *Kulak kesilmek, dikkatle dinlemek.*

- iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem **ḳulaġ olun͡g** ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [ḳulaġ ol-, -un͡g]*

lāf ur-: *Söz etmek.*

- ey müşk **urma lāf** ḫıṭādan o zülf ile / düşmez san͡ga bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [lāf ur-, -ur]*

leb aç-: *Ağız açmak, söylemek.*

- ger **açarsam leb** şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg yanmış gön͡gülnin͡g odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [leb aç-, -ar, -sa, -m]*

nuṭḳum baġlan-: *Dili bağlanmak, konuşamamak.*

- lebidür ṣunʿ u aġzından ḫaber virür göñ͡gül sen ṣor / menüm çün **baġlanur nuṭḳum** bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [nuṭḳum baġlan-, -um-ur]*

peymān uşat-: *Sözünden dönmek.*

- göñ͡gül ʿaceb mi **uşattısa** dil-berüñ͡g **peymān** / cihānda ḫansıdur ol kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [peymān uşat-, -tı, -sa]*

rū ḳoy-: *Yüz koymak, yönelmek, teveccüh etmek; niyetlenmek.*

- ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz kimse **rū ḳoymış durur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [rū ḳoy-, -mış, -durur]*

söz uzat-: *Gereğinden çok konuşmak.*

- müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger ġıybete tīz / **söz uzatmayalı** ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [söz uzat-, -ma, -ya, -lı]*

topraġ ol-: *Yaşamaz olmak, can vermek.*

- **topraġ olursa** ger tenüm şehd-i lebiñ͡gçün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [topraġ ol-, -ur, -sa].*

yan vir-: *Yan çizmek; uzak durmak; kaçınmak; sırtını dönmek.*

- yaġış teg ger seper ol Türk nāvek / Hidāyet **virme yan** seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [yan vir-, -me]*

yasa düş-: *Kederlenmek, üzülmek.*

- viṣāliñ͡g devletin bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi **düşübem yasa** men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [yasa düş-, -übem]*

yirden göge: *Yerden göğe (kadar): Anlatılamayacak kadar çok.*

- **yirden göge** yitüre Hidāyet sözi eger / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [yirden göge,]*

yolında öl-: *Bir kimse veya değer uğruna can vermek, kendini feda etmek.*

- **yolında ölenler** ḳazanur ad Hidāyet / bu ad ile n'oldı ki bir ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [yolında öl-, -en, -ler-ı, -n, -da]*

yüz çevür-: *Yüzünü (başka) yöne çevirmek. II Gösterdiği ilgiyi ve yakınlığı kesmek.*

- **yüz çevürdün͡g** cihānı dutdı ẓulām / gün dolanġaç belī olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [yüz çevür-, -dü, -n͡g]*

yüz gör-: *Yüz bulmak, ilgi ve yakınlık görmek.*

- göz yüzin gördi gön͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var **yüz göreler** yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [yüz gör-, -e, -ler]*

yüz ur-: *Bir hedefe ulaşmak için bir yola girmek.*

- oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / **yüz urur** saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [yüz ur-, -ur]*

1.5.2 ATASÖZÜ

1-atluya gülmeye yayaġ: *Atlı kişiye yaya gülmez.*

- yār itilen meni görgeç n'ola ger gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola ger **atluya gülmeye yayaġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [atluya gülmeye yayaġ,]*

2-balı dutan barmaġın yalar: *Başkalarına güzel şeyler dağıtmakla görevli olan kimse, dağıttığından az çok kendisi de yararlanır.*

- n'ola ḳonup lebine çibin ger ilin ṣorar / dirler mesel ki **balı dutan barmağın yalar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [balı dutan barmağın yalar,]*

3-<u>ḫalāyıḳ yaḫşılıġ itmez:</u> *Hizmetçi iyilik yapmaz.*

- neden itdi menim bağrımda ey ebrū-kemān oḫun͡g / çü söylerler **ḫalāyıḳ** bu mis̱il kim **yaḫşılıġ itmez** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [ḫalāyıḳ yaḫşılıġ itmez,]*

4-<u>ḫamunun͡g başı sağlıġ:</u> *Her şeyin başı sağlık, insanın yapacağı her şey vücut sağlığına bağlıdır. Sağlıklı olmayan kimse hiçbir iş yapamaz. Bir iş yapamayan, başarılı olamayan kimse de yaşadığı hayattan bir tat almaz; mutlu olamaz.*

- bizimle yār arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil **ḫamunun͡g başı sağlıġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [ḫamunun͡g başı sağlıġ, -dur-nun͡g]*

5-<u>il ile ḳara gün bayram olur:</u> *Herkesle geçen kara gün bayram olur, insanın acılı gününde dostlarının yanında bulunması ona acısını unutturur.*

- dil ü cān ile hicrānun͡gda ne ġam / **il ile ḳara gün olur bayram** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [il ile ḳara gün bayram olur,]*

6-<u>iti öldürene sürüdürler:</u> *İti öldürene sürütürler, kötü bir eylemin, işin yol açtığı sıkıntıyı düzeltmek ona yol açana düşer.*

- n'ola çeksen͡g ṣaluban ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / bu mes̱eldür ki **sürüdürler iti öldürene** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [iti öldürene sürüdürler, -en, -e-i]*

1.6. Arapça ve Farsça Tamlamalar

Klâsik Türk edebiyatının anlam dünyasının önündeki engellerden olan Arapça ve Farsça tamlamalar TEBDİZ sistemi ile ayrı ayrı anlamlandırılmayıp, çoklu seçim işlemiyle birlikte ele alınıp bağlamdan hareketle anlamlandırılmıştır. Eserdeki Arapça ve Farsça bazı tamlamalar şöyledir.

āb-ı ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.*

- ẓulmet içinde çıḫarsa **āb-ı ḥayvān** yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [āb-ı ḥayvān, -dan]*

bād-ı ṣabā: *Baharda esen hafif ve hoş rüzgar, seher yeli.*

- ey **bād-ı ṣabā** göricek ol serv-i revānı / söyle ki be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [bād-ı ṣabā,]*

çāh-ı zenaḫdān: *Çene çukuru. II Zindan (Âşık delilikten veya mecnunluktan eser gösterdiği için çene çukuru denen bu zindana can atar. Çünkü azad olmanın yolu tutsaklıktan geçer).*

- zenaḫı çāhına cān ḳoydı göñgül dānesini / adı andan berüden **çāh-ı zenaḫdān** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [çāh-ı zenaḫdān,]*

cām-ı cihān: *(Cem'in) İçinde bütün âlemi seyrettiren kadeh; içki kadehi. Câm-ı Cem'de denilen bu kadehin üzerinde çeşitli astronomik şekiller, yıldızlar, gezegenler ve yeryüzünün yedi kıtasının şekilleri işlenmiştir. Olağanüstü özelliklere sahip bu kadeh; bütün evrendeki durumu, yedi feleğin sırrını, yerkürenin en uzak noktalarında bile gerçekleşen olayları, açık ve ayrıntılı bir şekilde göstermektedir.*

- sensin ki olupdur keremüñg cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [cām-ı cihān, -da]*

dāġ-ı firāḳ: Ayrılık yarası.

- olmazsa ḫaste göng͡lüme vaṣlıng͡ ögür eger / ger dağ olursa **dāġ-ı firāḳ** ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [dāġ-ı firāḳ,]*

ebr-i siyeh: *Kara bulut. II Siyah saç.*

- tā düşti müşkīn sünbülüng͡ gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi tenef **ebr-i siyeh** ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [ebr-i siyeh,]*

felek-i sāde: *Gösterişsiz,sadenin (yaşayanın) dünyası.*

- bağrı delindi **felek-i sādening͡** / tā kim o ki süzgüçi ol bādening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [felek-i sāde, -ning͡]*

ġamze-i ḫūn-ḫ٧ār: *(Sevgilinin) Kan dökücü, zalim yan bakışları.*

- ḥükm itdi revān olmağa ḳan yaşımı bir gün / ol **ġamze-i ḫūn-ḫ٧ār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [ġamze-i ḫūn-ḫ٧ār,]*

ḫāk-i vücūd: *Vücut toprağı. II İnsanın yaratılış maddesi; aşığın zayıf ve güçsüz bedeni.*

- çün öldüğumıng͡ fāyidesi yoḫ żararınca / es bād-ı fenā **ḫāk-i vücūdım** ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [ḫāk-i vücūd, -ım]*

iḥyā-yı bāġ: *Bahçenin canlandırılması.*

- dang͡ yili **iḥyā-yı bāġ** u būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [iḥyā-yı bāġ,]*

ḳadr-i ġam: *Gamın kıymeti.*

- **ḳadr-i ġam** dil bilür kişi bilmez / hem-nişīn cānı hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [ḳadr-i ġam,]*

laʿl-i şeker-ḫand: *Tatlı gülüşlü dudak.*

- giderken dil ol kākül ṣaru dün gün / ḫaber ḳıldı **laʿl-i şeker-ḫand** ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [laʿl-i şeker-ḫand,]*

māh-ı kenʿān: *Ken'an ilinin ayı II Hz. Yusuf.*

- gitdi ol şūḫ u sözi ḳaldı cihān aġzında / **māh-ı Kenʿānı** gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [māh-ı kenʿān, -ı]*

nāle-i zār: *Ağlamanın iniltisi.*

- hicrüng͡de seninġ eşk ile bu **nāle-i zārım** / ol birisi nīsāndur u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [nāle-i zār, -ım]*

pertev-i ruḫsār: *Yanağın, yüzün parlaklığı, ışığı.*

- yaḫtı meni pervāne teg ol **pertev-i ruḫsār** / şemʿing͡ ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [pertev-i ruḫsār,]*

reşk-i melek: *Meleklerin kıskandığı II Sevgili.*

- ger perī görse senüng͡ ḥüsnüng͡i ey **reşk-i melek** / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [reşk-i melek,]*

sācid-i mescid: *Mescidin secde edeni, namaz kılan*.

- ḳaş u gözüng͡ sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh **sācid-i mescid** olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [sācid-i mescid,]*

şeh-i ḫūbān: *Güzeller padişahı.*

- senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey **şeh-i ḫūbān** ne *söyleyem (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [şeh-i ḫūbān,]*

tāb-ı ruḥ: *Yanağın parıltısı.*

- ḫanda kim olsa yiter **tāb-ı ruḫung͡** ey meh-veş / niçe kim gün ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [tāb-ı ruḫ, -ung͡]*

üstād-ı ezel: *Ezel üstadı II Allah.*

- çekmek isterdi ḳaşı naḳşını **üstād-ı ezel** / baḫdı çün ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [üstād-ı ezel,]*

vech-i ḥasen: *Güzel yüzlü.*

- olmışam tā bende şol **vech-i ḥasen** iḥsānına / muḥsīn olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [vech-i ḥasen,]*

vech-i ḥasen: *Hz. Hasan'ın yolu.*

- Kerbelā-yı ġam-ı hicrüñgde şehīdem çü Ḥüseyn / bir naẓar tā ki gözüm gördi bu **vech-i Ḥaseni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [vech-i ḥasen, -i]*

yāḳūt-ı aḥmer: *Kırmızı yakut taşı. II Kanlı gözyaşı.*

- dür dişüñg ü ʿaḳīḳ lebüñgden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [yāḳūt-ı aḥmer, -üm]*

ẕi-mülk-i ebed: *Ebedî mülk sahibi.*

- göñgül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulağım anda ki bir ün gele **ẕi-mülk-i ebed** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [ẕi-mülk-i ebed,]*

ʿayn-ı belā: *Bela gözü; bela kaynağı.*

- bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül çağı belābil teg anı **ʿayn-ı belā** bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [ʿayn-ı belā,*

1.7 Ayet ve Dua ifadeleri

1.7.1. Ayetler

1-**hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn:** *İşte cennet bahçeleri; oraya ebedî kalacak şekilde giriniz.*

- ḫāli dīnimdür menim cennāt-ı ʿadnim ṣūreti / **hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 5). [hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn, -in]*

2-lekūm dīnüküm ve līye dīn: "*Sizin dininiz size, benim dinim de banadır." Kafirun Suresi 6. Ayet Tefsiri.*

- zāhidā zühd ü sen Hidāyet ü ʿışḳ / ki **leküm dīnüküm ve līye dīni** (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [leküm dīnüküm ve līye dīn, -i*]

1.7.2. Dua İfadeleri:

1-baḫtun͡g aġ ol-: *Bahtın ak olsun.*

- ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe **baḫtun͡g aġ olsun** (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [baḫtun͡g aġ ol-, -sun*]

2-dünün͡g gündüze dönsün

- devlet ile **gündüze dönsün dünün͡g** / günde yig olsun ḫamı günden günün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [devlet,]*

3-şükr ki: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

- her laḥẓa ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim **şükr ki** bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [şükr ki,]*

4-yā Rab: Ey Allah'ım!.

- derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara **yā Rab** didim / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [yā rab,]*

1.8. Bağlaçlar

ammâ: *Ama, fakat, lakin.*

- raḳībüng͡ cevr ḳılduġça ḳapung͡dan gitmezem **ammā** / aşaġa kişining͡ sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [ammā,]*

bile: *İle, birlikte.*

- mihr oḫıya cevrini vefā **bile** cefāyı / hem derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [bile,]*

çü: *Çünkü, bundan dolayı, şu sebeple, zira.*

- oḫ atıcaḫ öterek **çü** meyl-i kemān ider / cān ḳuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [çü,]*

çün: *Çünkü, bundan dolayı, şu sebeple, zira.*

- hicrān güni n'ola mang͡a ʿarż eylesenġ͡ cemāl / **çün** ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [çün,]*

çün kim: *Çünkü.*

- ol kemān-dārung͡ teninde cānıng͡a nāvekleri / dut ʿazīz anı göng͡ül **çün kim** gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [çün kim,]*

çünki: *Çünkü, madem ki, bu yüzden.*

- **çünki** didüng͡ Hidāyet'üng͡ ḥālin / sözlerinden ne ḥācet peyġām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [çünki,]*

dağı: *Dahi, de, da.*

- göng͡lüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne göng͡ül cān **daġı** ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [daġı,]*

daḫı: *Dahi, de, da.*

- Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet **daḫı** Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [daḫı,]*

dem dem: *Zaman zaman,belli olmayan zaman aralıkları ile, ara sıra, vakit vakit.*

- **dem** görsedüp cemālini **dem** gizler ol ṣorun͡g / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [dem dem,]*

eger: *Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

- niçe her sözün͡g raḳībā tīr ü ḫancerdür man͡ga / zehr **eger** içsem anun͡g yādı ile şekkerdür man͡g*a (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [eger,]*

eger ger: *Gerek...gerek; kelimeleri, kelime öbeklerini, görevdeş ögeleri birleştirme, eşitlik, istenileni seçme vb. anlamlar katarak bağlayan kelime.*

- cihāna virme gön͡gül kim ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [eger ger,]*

gāh: *Ara sıra, bazen.*

- yolun͡gdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki **gāh** topraġdan götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [gāh,]*

gāh gāh: *"Gâh ... gâh ..." bağlacı. Bazen, ara sıra.*

- ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzün͡g ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülün͡g (*Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [gāh gāh,]*

gāh gāhī: *Bazen, zaman zaman.*

- men **gāh** gün cemālün͡ge **gāhī** ḳamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [gāh gāhī,]*

gāh gehī: *Bazen, zaman zaman.*

- çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / kim bu çemende **gāh** ḫazāndur **gehī** bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [gāh gehī,]*

gāhī gāh: *Bazen, zaman zaman.*

- **gāhī** vücūd terkin ider-men yüzüng͡ görüp / **gāh** ol ağız ḫayāline ṣağın ʿademde-*em (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [gāhī gāh,]*

gāhī geh: *"Gâhî ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.*

- **gāhī** bu kirpüge yapışurlar **geh** ol yire / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [gāhī geh,]*

geh gāh: *Bazen... bazen de….*

- buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / **geh** ḥükmi öldürür meni vü **gāh** buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [geh gāh,]*

geh geh: *"Geh ... geh ..." bağlacı. Bazen, kimi zaman.*

- ḳaş u gözüng͡ sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün **/ geh** sācid-i mescid olur **geh** sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [geh geh,]*

geh gehī: *Bazen... bazen (de)...*

- neden menim kimi **geh** ṣararur **gehī** ḳızarur / degülse laʿli meyi ḳatına şerm-sār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [geh gehī,]*

ger: *Eğer. Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet*

- görset didin͡g ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / **ger** Tan͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem san͡g*a (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [ger,]*

hem: *Hem, ve, aynı zamanda.*

- būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol **hem** gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [hem,]*

hem hem: *"Hem .... hem de" bağlacı.*

- gön͡glimin͡g ʿışḳun͡gda şāhā **hem** ġam u **hem** derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [hem hem,]*

ile: *Cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz*

- şol kirpük **ile** ḳaş meni yaḫmadı ancaḫ / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [ile,]*

ilen: *İle.*

- Mūsī **ilen** Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [ilen,]*

ki:

1-ki: *Ki bağlacı, fiil açıklama bağlacıdır. Bazen de fiilin anlamını pekiştirmek amacıyla kullanılır.*

- ṣordum **ki** çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi gön͡gül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [ki,]*

2-ki: *Ki bağlacı, isim ve zamirleri açıklama/tanımlama bağlacıdır.*

- sensin **ki** olupdur keremün͡g cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ki,]*

3-ki: *Ki bağlacı.bağlaçlara vurgu katmak için kullanılan bağlaçtır.*

- çün **ki** bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [ki,]*

4-ki: *Ki bağlacı, öyle, o denli, o kadar gibi ögelerden sonra, kullanıldığı tümceye güç katar, onu pekiştirir.*

- derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g meger ey dil / kim munça **ki** cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [ki,]*

5-ki: *Ki bağlacı, cümleleri anlamları bakımından birbirine bağlayan bağlaç.*

- men dimen leẕẕeti var sāʿid ile her yen͡ginin͡g / **ki** ḥadīs̱ oẖumışam her yen͡ginin͡g leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [ki,]*

Kim:

1-**kim:** *Ki bağlacı, fiil açıklama bağlacıdır. Bazen de fiilin anlamını pekiştirmek amacıyla kullanılır.*

- ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi gön͡gül aydı **kim** ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [kim,]*

2-kim: *Ki bağlacı, her kim, her kim ki diye okunup belgisiz zamirleri açıklamak için kullanılır.*

- rūzgārın çoẖ süren ḳarı kimi **kim** fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [kim,]*

3-kim: *Ki bağlacı, isim ve zamirleri açıklama/tanımlama bağlacıdır.*

- cevr ü ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür man͡ga / çün yiter her neste **kim** Ḥaḳ'dan ḥavāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [kim,]*

4-kim: *Ki bağlacı, cümleleri anlamları bakımından birbirine bağlayan bağlaç.*

- zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / **kim** yağış yağsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [kim,]*

5-<u>kim:</u> *Ki bağlacı, öyle, o denli, o kadar gibi ögelerden sonra, kullanıldığı tümceye güç katar, onu pekiştirir.*

- ṭūb teg başum onın͡g ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe **kim** çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [kim,]*

<u>meġer:</u> *Bilinmeyen, farkında olunmayan bir durum için kullanılan bir söz, meğerse, oysa, oysaki.*

- derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g **meger** ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [meger,]*

<u>ne çi:</u> *"ne...ne..." bağlacı.*

- **ne** yalġuz topraġıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / **çi** cāy toprağı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [ne çi,]*

<u>ne ne:</u> *"ne...ne..." bağlacı.*

- yanın͡gda ehl-i dīnler dine bilmez / **ne** meẕhebdür bu ey kāfir **ne** dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [ne ne,]*

<u>u/ü:</u> *Ve bağlacı.*

- ey cān **u** gön͡gül mihrin͡g ile vālih ü şeydā / is̱bātın͡g içün kevn ü mekān oldı *hüveydā (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [u,]*

- şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil **ü** cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf *eyler (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [ü,]*

<u>vü:</u> *Ve bağlacı.*

- senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde **vü** her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [vü,]*

<u>yā:</u> *Ya, ya da, veya.*

- ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil reyḥān an͡ga / sebze midür **yā** benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡g*a (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [yā,]*

<u>yā yā:</u> *Ya … ya (da, veya, yâhut): İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar.*

- ben͡gzüm midür menüm bu saru bile **yā** saman / rengin͡g midür senin͡g bu ḳızıl **yā** semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [yā yā,]*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-

HİDÂYET DÎVÂNI'NIN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ (SÖZLÜK)

A

<u>āb:</u> *Su II Gözyaşı.*

zülf arasında yaşur yüzüng͡ni tökkeç dīde **āb** / kim yağış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [āb,]*

tesḫīr eger degülse bu yaḫduġları nedür / ḳarşuda ṭāslar ḳoyuban **āba** gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [āba, -a]*

<u>āb:</u> *Su.*

laʿling͡den ıraġ hicrüng͡ içinde menem ey dūst / ol teşne ki çöllerde öle **āb** ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [āb,]*

<u>āb:</u> *Su. II Dünyalık meta.*

bulmaz anı terk itmese bu **āb** u hevāyı / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [āb,]*

<u>āb:</u> *Su; göl, nehir, deniz vb. II Taşımacılık.*

ʿaceb mi göng͡lüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çağır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda **āb** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [āb,]*

<u>abdāl:</u> *Dünya ile ilgisini kesip, Tanrı'ya bağlanmış olan derviş.*

ʿalāyıḳdın eger geçseng͡ Hidāyet / ṭarīḳ-ı ʿışḳ içinde sensin **abdāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [abdāl,]*

<u>abdāl-ı dehr:</u> *Dünya abdalı.*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar **abdāl-ı dehr** / yana borġusın ki ḥālet çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [abdāl-ı dehr,]*

<u>āb-ı dehen:</u> *Ağız suyu, tükürük.*

her ḫaçan **āb-ı dehen** ol dil-ber aġzından düşer / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [āb-ı dehen,]*

<u>āb-ı dīde:</u> *Gözyaşı.*

gözden ıraġa salma meni **āb-ı dīde** teg / ey serv-i ḳad ki ḫancaru varsang͡ ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [āb-ı dīde,]*

<u>āb-ı ḥayāt:</u> *İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu.*

āb-ı ḥayāt kim didiler o duran mıdur / yoḫsa menim bu yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [āb-ı ḥayāt,]*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey **āb-ı ḥayāt** / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [āb-ı ḥayāt,]*

āb-ı ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā ağzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [āb-ı ḥayvān, -ı]*

ẓulmet içinde çıḫarsa **āb-ı ḥayvān** yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [āb-ı ḥayvān,]*

ẓulmet içinde çıḫarsa **āb-ı ḥayvān** yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [āb-ı ḥayvān, -dan]*

āb-ı ḫıżr: *Hızır aleyhisselamın bulduğuna inanılan ve ölümsüzlük iksiri olarak anılan su.*

laʿlün͡gden özge teşne-i dīdārun͡ga müdām / ger **āb-ı ḫıżr** olursa görünür serāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [āb-ı ḫıżr,]*

āb-ı revān: *Akarsu II Gözyaşı.*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde **āb-ı revān** il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [āb-ı revān,]*

serv ayaġında ḳadiçün yaşımı görgeç revān / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [āb-ı revān, -ı, -n-ın]*

āb-ı ruḫ: *Yanağın suyu II şarap; yüz suyu. Şeref, itibar, namus.*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār u ḫamı yanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [āb-ı ruḫ, -ı]*

ʿābid: *İbadet eden.*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿ**ābidlerün͡g** ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [ʿābidlerün͡g, -ler, -ün͡g]*

ʿabīr: *Bir tür güzel koku, anber.*

silmen͡g ayağı yüzini yüzden kim öldürür / āḫir nefes kefende ʿ**abīr** ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [ʿabīr,]*

āb-rū: *Yüz suyu; yüz aklığı; şeref; değer.*

āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g alur / āsitānın͡gdın cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [āb-rū,]*

<u>āb-rūy:</u> *Yüz suyu; yüz aklığı; şeref; değer.*

gör yüzin baḫıcaġ ol **āb-rūya** / yen͡gi ayı gören baḫar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [āb-rūya, -a]*

<u>aç-:</u> *Açmak.*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g hem / **açıpdur** gön͡glüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [açıpdur, -ıp, -dur]*

del'olup şevḳ-ı ruḫın͡gdan güneş ey yüzi çerāġ / yazıya düşdi yana baş **açuban** yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [açuban, -uban]*

ṣordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / **açdı** nebātī leb didi kim datlu cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [açdı, -dı]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz **açmamışam** iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [açmamışam, -ma, -mış, -am]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anın͡g / göz **açıcaġ** göresin başın͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [açıcaġ, -ıcaġ, -]*

açdum didi ṣabā ḳara zülfin͡g dügünlerin / gön͡glimde ḳaldı sözleri onun͡g dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [açdum, -du, -m]*

açgeç ṣurāḥī aġzını dürdini tökmege / ḳan yaşa döndi sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [açgeç, -geç]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī aġzın **açdı** gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [açdı, -dı]*

<u>ʿacāyib:</u> *Garip, tuhaf.*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise geldükçe ʿ**acāyib** ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [ʿacāyib,]*

ẓulmet içinde çıḫarsa āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / bu ʿ**acāyibdür** ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [ʿacāyibdür, -dür]*

<u>ʿaceb:</u> *Acayip, tuhaf, şaşırtıcı, pek, çok.*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb ilen diyer / olmamaġun͡gdur ʿ**aceb** ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [ʿaceb,]*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden büseler cırlar / görün͡g nāzük ḫayālin kim ʿ**aceb** sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [ʿaceb,]*

didim cānā ʿ**aceb** fettān gözin͡g var / didi kim yaḫşı görmişsen gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [ʿaceb,]*

ʿaceb yaġmācılardur senden ey Türk / meger ögrendiler tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [ʿaceb,]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿ**aceb** degül / ʿışḳun͡g meyinden ol ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [ʿaceb,]*

dimek diler idim ki ʿ**aceb** fitnesin itdi / dinme yoḫ ise ḳanın͡gı tökdüm ʿ**aceb** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [ʿaceb,]*

dimek diler idim ki ʿ**aceb** fitnesin itdi / dinme yoḫ ise ḳanın͡gı tökdüm ʿ**aceb** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [ʿaceb,]*

fikrim didi tīġım durur ḳaşdın͡gda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿ**aceb** devlet man͡ga ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [ʿaceb,]*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿ**aceb** ger meni ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [ʿaceb,]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ʿaceb,]*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿ**aceb** ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [ʿaceb,]*

ʿ**<u>aceb degül:</u>** *Şaşılmaz, garip değil.*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzen͡g ʿ**aceb degül** / munun͡g teg iş durur an͡ga ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [ʿaceb degül,]*

ʿ**<u>aceb mi:</u>** *Şaşılır mı? Şaşılmaz, beklenen bir davranışın sergilendiğini ifade eden bir söz.*

gön͡gül ʿ**aceb mi** uşattısa dil-berün͡g peymān / cihānda ḫansıdur ol kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [ʿaceb mi,]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-berinin͡g ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [ʿaceb mi,]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [ʿaceb mi,]*

ġamdan ölsem ʿ**aceb mi** laʿlün͡g içün / çölde ölür kişi bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [ʿaceb mi,]*

ʿ**<u>aceb ol-:</u>** *Şaşırmak,hayrete düşmek.*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [ʿaceb ol-, -a]*

ʿ**<u>aceble-:</u>** *Şaşırmak, tuhaf karşılamak.*

çeşmün͡g görende laʿlin͡gi ṣorsam ʿ**acebleme** / maḫmūram ol mey ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [ʿacebleme, -me]*

gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı anlara / ger dönseler ʿ**acebleme** dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [ʿacebleme, -me]*

giryānının͡g ḳulaġı egilse ʿ**aceblemen͡g** / kim baḫıcaġ reg ü beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [ʿaceblemen͡g, -me, -n͡g]*

ger tökdi ise gözleri ḳanım ʿ**aceblemen͡g** / gözetmişidi ġamzeleri andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [ʿaceblemen͡g, -me, -n͡g]*

ʿaceblen-: *Şaşırmak.*

ʿ**aceblenme** gözün͡g yaşı Hidāyet çeşmün͡g aḫıtsa / ne umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [ʿaceblenme, -me]*

ʿacem: *Arap olmayan, İranlı, İran ahalisinden olan.*

pā-māl ola Türk ü ʿ**Acem** içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [ʿacem,]*

açıl: *Açılmak II Gönül sırlarının ortaya çıkması.*

bu demde gön͡gül ṣaçıl u **açıl** ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-ṣıfat gül kimi **açıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [açıl,]*

açıl-: *Açılmak; çiçeklenmek.*

āh eylegeç yüzinden anın͡g zülfi dağılur / bāġda belī nesīm esicek gül tīz **açılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [açılur, -ur]*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / bir gül **açıldı** yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [açıldı, -dı]*

yüzin͡g görende ṣormaġıma açmadı ağız / baḫtım güli ***açılmadı*** derdā bahārda (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [açılmadı, -ma, -dı]

acılıġ: *Acılık.*

şol şeker yanında tā **acılığı** fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr şānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [acılığı, -ı]*

ʿacz: *Acizlik, iktidarsızlık, el yetmeme, zayıf ve kuvvetsiz olma.*

bu şükri maẓharının͡g ağzı sırrını ne bile / gön͡gül ki bilmegine ʿ**acz** ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [ʿacz,]*

ad: *Ad, isim; şöhret, nam, şan.*

yolında ölenler ḳazanur **ad** Hidāyet / bu **ad** ile n'oldı ki bir **ad** eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [ad,]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem **ad** içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [ad,]*

düşse düşsün **adum** ağzından raḳībün͡g şanasın͡g / anın͡g ağzından düşen peyġāmber ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [adum, -um]*

men ki işimdür lebin͡g devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim **adım** zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [adım, -ım]*

zenaḫı çāhına cān ḳoydı gön͡gül dānesini / **adı** andan berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [adı, -ı]*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı olardan ṣon͡gra ancaḫ bir **ad** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [ad,]*

yaḫşı adın͡g cehd ide gör kim ḳala / **adıdan** özge daḫı gör kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [adıdan, -ı, -dan]*

sen kim ü **adını** anun͡g adamek / ẕerre kim ü gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [adını, -ı, -n, -ı]*

yaḫşı **adın͡g** cehd ide gör kim ḳala / adıdan özge daḫı gör kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [adın͡g, -ın͡g]*

ad eyle-: *Nam almak, isimlendirilmek.*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [ad eyle-, -di*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / bu ad ile n'oldı ki bir ad eylemedün͡g hīç (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [ad eyle-, -me , -dü, -n͡g-me, -dü, -n͡g]

ad koy-: *Adlandırmak, isim takmak.*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [ad ḳoy-, -mış , -durur -mış, -durur]*

dutdı zülfün͡g ger delü gön͡glüm didim n'oldı didi / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [adın ḳoy-, -mış , -durur-mış, -durur]

ada: *Ada.*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde **ada** an͡ga yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [ada,]*

ada-: *Ad vermek, adlandırmak.*

sen kim ü adını anun͡g **adamek** / ẕerre kim ü gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [adamek, -mek]*

ādem: *İnsan, adam.*

dindürmezem aġyārı itin͡gle olalı yār / her işde ki var **ādeme** yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [ādeme, -e]*

dün ṣanur iken itlerün͡g ṣaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu hem özini **ādem** ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [ādem, -ı, -n, -da]*

kim ki anun͡g sözine dutmaz ḳulaġ / **ādem** an͡ga söyleme k'oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [ādem,]*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [ādem,]*

çār-ʿanāṣır bile terkīb iden / **ādemi** bu ḥüsn ile tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [ādemi, -i]*

niçe ki istedi vü gördi munça **ādemden** / naẓīr bulmadı gerdūn gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [ādemden, -den]*

ādem: *Hz. Adem, ilk insan, ilk peygamber.*

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / **Ádem** teg ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [ádem,]*

ʿadem: *Yokluk; yok.*

men her ḫaçan kim ol dehenin͡g remzi yazaram / olur ʿ**adem** vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [ʿadem,]*

ʿadem çerisinin͡g anda meḫābetin gördüm / ecel ḫaṭībinin͡g āḫir ḫiṭābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [ʿadem,]*

ʿadem eyle: *Yok etmek.*

çün öldügumın͡g fāyidesi yoḫ żararınca / es bād-ı fenā ḫāk-i vücūdım ʿ**adem eyle** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [ʿadem eyle,]*

ʿademde-em: *Yokluk; yok.*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzün͡g görüp / gāh ol ağız ḫayāline ṣağın ʿ**ademde-em** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [ʿademde-em,]*

ādemī: *İnsanoğlu.*

yüz min͡g hezār mekr ile al itse **ādemī** / anı görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [ādemī,]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü niçe men san͡ga bir **ādemī** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [ādemī,]*

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / Ádem teg **ādemīlere** söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [ādemīlere, -ler, -e]*

kimdür perī kim anda ola yüz anıñ kimi / ḥayrānıdur bu **ādemīniñ** yüz anıñ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [ādemīniñ, -niñ]*

kim ki degül doġrı degül **ādemī** / ölüdür ol dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [ādemī,]*

ʿādet: *Adet, görenek, usul.*

irişe yāra göñgül secde ḳılsa ʿ**ādet** ile / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [ʿādet,]*

ʿādet ol-: *Alışkanlık haline gelmek, süreklililiğe sahip olmak.*

her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf u kerem pīşe vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [ʿādet ol-, -a]*

adımını ḳoy-: *Adım atmak. II Karar vermek.*

isterem men seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [adımını ḳoy-, -ar]*

ʿadl: *Adalet, doğruluk.*

ʿ**adl** sañga sūr ide mātemleri / niçe ki dutduñ duta ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [ʿadl,]*

āfāḳ: *Ufuklar.*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫuñ ey meh-veş / niçe kim gün ḫamu **āfāḳa** ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [āfāḳa, -a]*

ey güneş duyduñ mı **āfāḳı** neden dutmış duman / şām-ı hicriñde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [āfāḳı, -ı]*

āfāḳ ḫamu seniñ diyāruñ / ammā seni bulmaz oldı diyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [āfāḳ,]*

āferīn: *Beğenme. alkış.*

ey mañga ḳahruñ **āferīnden** yig / sögüşüñ şehd ü engübīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [āferīnden, -den]*

āfitāb: *Güneş.*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur **āfitāb** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [āfitāb,]*

āftāb: *Güneş; pek güzel şahıs; çok parlak çehre.*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb an͡ga / reyḥān gögerdi tāb virüp **āftāb** an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [āftāb,]*

zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim yağış yaġsa yaşunur bulut içre **āftāb** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [āftāb,]*

şol meh-i ceyş encüm-i gerdūn-cenāb / kim ḳulının͡g ṭalʿatidür **āftāb** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 12). [āftāb,]*

āftāb-ı bī-zevāle: *Batmayan güneş. II Sevgilinin yüzü.*

gül ki ṣalur **āftāb-ı bī-zevāle** şübhesiz / ʿārıżın͡gda her ḫaçan olur perīşān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [āftāb-ı bī-zevāle, -e]*

ʿafv: *Bir kabahatin bağışlanması, affedilmesi.*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿ**afvdur** ey şāh senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [ʿafvdur, -dur]*

aġ: *Ak. beyaz: duru, berrak.*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe **aġ** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [aġ,]*

niçe an͡ga söz içre Hidāyet ruḫ u zülfün͡g / k'anun͡gla ne **aġ** dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [aġ,]*

aġ it-: *Beyaz hâle getirmek, beyazlaştırmak.*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [aġ it-, -e]*

aġaç: *Ağaç.*

titreşüp yapraġ tökende ün **aġaçlardan** degül / kim çemen eṭfālinin͡g üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [aġaçlardan, -lar, -dan]*

ḳaṭre sudan lü'lü'-i lālā ḳılan / ḳuru **aġaçdan** gül-i ḥamrā ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [aġaçdan, -dan]*

āgāh: *Bilgili, haberli, uyanık.*

hicrün͡gde saçun͡g būyı man͡ga hem-dem olur bes / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden **āgāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [āgāh,]*

dehānın͡g remzini hem sen bilürsen͡g / ki sırr-ı ġaybdın Tan͡grıdur **āgāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [āgāh,]*

ağar-: *Ağartmak, beyazlatmak.*

gözlerüm ivin **ağardup** yasadum men cāmlar / tā ḫayālin͡g ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [ağardup, -d, -up]*

ağılan-: *(Ay) Halelenmek, halkalanmak.*

ay degüldür kim **ağılanmış** felekde an͡glan͡gız / kim anın͡g ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [ağılanmış, -mış]*

ağırla-: *Saygı göstermek, ululamak, yüceltmek.*

ol ikki nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / **ağırlar** ikki ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ağırlar, -r]*

ağız: *Ağız.*

lebidür ṣunʿ u **ağzından** ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / menüm çün baġlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [ağzından, -ı, -n, -dan]*

dil ü cān ḳaş u **ağzın͡g** naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [ağzın͡g, -ın͡g]*

bulmegeç **ağzın͡gnı** yüzün͡gle varur ol zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [ağzın͡gnı, -ın͡g, -nı]*

ṣorma didin͡g mi **ağzının͡g** ḫaberin / bize işim menim muʿammādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [ağzının͡g, -ın, -ın͡g]*

dil **ağzı** remzi çağladı ol ḫāl u ḫaṭṭın͡gı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [ağzı, -ı]*

ağzından istedüm ki tapam ẕerrece nişān / didi ki ṣor ol istedügün͡g hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [ağzından, -ı, -n, -dan]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber **ağzından** düşer / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher **ağzından** düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [ağzından, -ı, -n, -dan]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber **ağzından** düşer / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher **ağzından** düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [ağzından, -ı, -n, -dan]*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür kim şekker **ağzından** düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [ağzından, -ı, -n, -dan]*

ağzın͡gdan isterken öpüş laʿlin͡g yaşurun dişledin͡g / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [ağzın͡gdan, -ın͡g, -dan]*

laʿl-i lebin͡gni ṣormadın ey meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ **ağzının͡g** içinde dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [ağzının͡g, -ın, -ın͡g]*

teng şeker söyler idim **ağzını** / olmasa sözümden anın͡g ağzı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [ağzını, -ın, -ı]*

yā Rab anın͡g ağzının͡g sırrın man͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım **ağzı** teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [aġzı, -ı]*

yā Rab anın͡g **ağzının͡g** sırrın man͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım ağzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [aġzının͡g, -ın, -ın͡g]*

lebin şor çeşm ü **ağzın** yād et ey dil / mey iç nuḳlın͡gnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [aġzın, -ın]*

dingeç ġamun͡gdan **ağzuma** çaldun͡g ki söyleme / şimdin gerü ne dineyem ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [aġzuma, -um, -a]*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzün͡g görüp / gāh ol **ağız** ḫayāline ṣağın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [aġız,]*

yüzini görgeç aldı **ağzı** gön͡gül / ger yoḫ idürse var arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [aġzı, -ı]*

dir imiş ol yār meni öz itüm / ger didise **ağzına** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [aġzına, -ı, -na]*

neden bağlar ol şūḫ dülbend **ağzın** / ne artuġ didi kim ḳılur bend **ağzın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [aġzın, -ın]*

neden bağlar ol şūḫ dülbend **ağzın** / ne artuġ didi kim ḳılur bend **ağzın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [aġzın, -ın]*

güneşde olur ẕerre ammā bulunmaz / yüzinde gözetdükçe her-çend **ağzın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [aġzın, -ın]*

giderken dil ol kākül ṣaru dün gün / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand **ağzın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [aġzın, -ın]*

ḳara ḫāli şol ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş teg aldı derbend **ağzın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [aġzın, -ın]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf ü **ağızı** / bu vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [aġızı, -ı]*

ağzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [aġzın͡gı, -ın͡g, -ı]*

gör yüzin **ağız** u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [aġız,]*

ẕerre tegdür didim **ağzın** ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [aġzın, -ın]*

bu şükri maẓharının͡g **ağzı** sırrını ne bile / gön͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [aġzı, -ı]*

ağzın͡g u ruḫ çün māh-ı duraḫşān arasında / bülbül kimi yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [aġzın͡g, -ın͡g]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onun͡g ḳoyma **ağzın͡gdan** müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [aġzın͡gdan, -ın͡g, -dan]*

ol ḳad u zülf ü **ağız** naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [ağız,]*

ol söz ü **ağız** vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [ağız,]*

açgeç ṣurāḥī **ağzını** dürdini tökmege / ḳan yaşa döndi sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [ağzını, -ı, -nı]*

ger ṣormadı lebi bir **ağız** ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [ağız,]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī **ağzın** açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [ağzın, -ı, -n]*

ne şeker yidügini bilmedi kimse dilining͡ / ḫamu **ağızlar** içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [ağızlar, -lar]*

gitdi ol şūḫ u sözi ḳaldı cihān **ağzında** / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [ağzında, -ı, -n, -da]*

<u>**ağız aç-:**</u> *Konuşmaya başlamak.*

ağız açsam ḥikāyetüm dimege / dir Hidāyet daḫı ne ġavġādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [ağız aç-, -sam]*

dil ol ḳaşı gözi mekkārening͡ söyler lebi vaṣfın / raḳībe söyleng͡ ağzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [ağız aç-, -ma, -sun]*

yüzing͡ görende ṣormağıma açmadı ağız / baḫtım güli açılmadı derdā bahārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [ağız aç-, -ma, -dı]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī ağzın açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [ağız aç-,]*

<u>**ağla-:**</u> *Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.*

ağlasam menʿ eyleme yüzüng͡ni görgeç ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [ağlasam, -sa, -m]*

ġamung͡dan biyle kim **ağlar** Hidāyet / tīz ol bī-dilden ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [ağlar, -r]*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip **ağlar** / ṣong͡ ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [ağlar, -r]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu **ağladuğı** pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [ağladuğı, -duġ, -ı]*

<u>**ağlıġ:**</u> *Aklık, beyazlık.*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz **ağlıġı** / boyansa ḳanılan yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [ağlıġı, -ı]*

aġrı-: *Ağrımak, acımak.*

cān perdesi çāk olur kim **aġrımasun** şol il / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [aġrımasun, -ma, -sun]*

niçe çeker kākül ilen gön͡glümi / **aġrımasun** başın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [aġrımasun, -ma, -sun]*

aġu: *Zehir, acı.*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr **aġusın** çeküp / çoḫ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [aġusın, -sın]*

cihān esāsınun͡g aldanma leẕẕetine gön͡gül / ki bala **aġu** ḳatup ṣon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [aġu,]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān ṣon͡gı görün͡g ne **aġu** ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [aġu,]*

aġyār: *Yabancılar; rakipler.*

sen yārdan gelür niçe **aġyārdan** ḳaçam / tedbīr yoḫ durur yiticaġ Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [aġyārdan, -dan]*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim ise bu ḳayġu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [aġyāra, -a]*

çün yāri fānī dünyanın͡g **aġyārdur** ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [aġyārdur, -dur]*

dindürmezem **aġyārı** itin͡gle olalı yār / her işde ki var ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [aġyārı, -ı]*

dem yārdan ururdum u **aġyāra** tuş eyler / her laḥẓa felek üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [aġyāra, -a]*

ʿāşıḳ **aġyār** ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [aġyār,]*

dutıcaġ n'ola ṣoysam **aġyārı** / tülki-i ḳāven derisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 3). [aġyārı, -ı]*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / incimezem neden ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [aġyār,]*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / **aġyār** ḳaṣd itgeç didi dimen͡g an͡ga dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [aġyār,]*

sınadun͡g özün͡gi **aġyār** Hidāyet'le üküş / savuş imdi dimiş olam san͡ga çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [aġyār,]*

sürgil **aġyār** u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [aġyār,]*

din͡glemen dir idi **aġyār** Hidāyet sözün͡gi / tā ki sen söz ile söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [aġyār,]*

ivde disem sözün͡g duyar **aġyār** u dışradan / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [aġyār,]*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısan͡g yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [aġyār,]*

man͡ga ḳapun͡gda neden dem-be-dem oġrar **aġyār** / cennet ehli olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [aġyār,]*

ümīd-vāram eger dāmenin͡g dutam **aġyār** / ilimden almaya ḳılduġça mekr ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [aġyār,]*

gözüm **aġyāra** baḫsa ʿārıżun͡g māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [aġyāra, -a]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti **aġyārun͡g** / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [aġyārun͡g, -un͡g]*

aġyāra hemdem olma ki şon͡g yaman olur / yaḫşılar ile olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [aġyāra, -a]*

aġyār dirse kim gözi yaşı degül anın͡g / ṣorun͡g yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [aġyār,]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [aġyāra, -a]*

ṣatman **aġyāra** güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu göz görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [aġyāra, -a]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey **aġyār** var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [aġyār,]*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül yār saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye Tan͡grı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [aġyār,]*

dün seçmedün͡g **aġyārı** itin͡gden nişe yā Rab / farḳ eylemedün͡g gebr ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [aġyārı, -ı]*

atmaz oldı man͡ga yār oḫını gelgeç **aġyār** / geldi ḳış oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [aġyār,]*

aġzın bend ḳıl-: *Ağzını bağlamak. II Bir kimseyi herhangi bir sebeple söz söyleyemez duruma getirmek, susmak zorunda bırakmak.*

Hidāyet bu bir şiʿr ilen bend ḳıldın͡g / ḫorāsān u ehl-i Semerḳand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [aġzın bend ḳıl-, -dı , -n͡g -ın]*

aġzına ṣoraġ ol-: *Ağzına meme olmak.*

ümīd oldur iten gön͡glüm buluna nişe kim anı / lebin͡gden ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [aġzına ṣoraġ ol-, -sun]*

ağzından düş-: *Sözünü etmek, söylemek, konuşmak.*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / ṣanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [ağzından düş-, -er-ı, -n, -dan]*

düşse düşsün adum ağzından raḳībün͡g ṣanasın͡g / anın͡g ağzından düşen peyġāmber ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [ağzından düş-, -en]*

düşse düşsün adum ağzından raḳībün͡g ṣanasın͡g / anın͡g ağzından düşen peyġāmber ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [ağzından düş-, -ı, -n, -dan-se]*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg yanmış gön͡gülnin͡g odlar ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [ağzından düş-, -er]*

ağzuma al-: *Anmak, sözünü etmek II öpmek, emmek.*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā ağzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [aġzuma al-, -du, -m]*

aḫ-: *Akmak.*

gön͡glimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim **aḫdı** ḳan / gözden belī ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [aḫdı, -dı]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet yaşın **aḫar** göricek / kim olmaya bu yağışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [aḫar, -ar]*

cānā ġamun͡gdan **aḫdı** gözüm yaşı Nīl teg / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [aḫdı, -dı]*

inçü diş ü laʿl-i nābın͡gçün senin͡g / gözlerüm yaşı **aḫar** dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [aḫar, -ar]*

gön͡glüm ḫaṭ u tīġın͡gızdan ayru / toḫuz çemen ü **aḫar** su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [aḫar, -ar]*

dem-be-dem gözdin ṣaru ben͡gzimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su **aḫa** bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [aḫa, -a]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım **aḫgeç** lebi ʿaksi / ki çağır çoḫı oldur kim gelür Bağdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [aḫgeç, -geç]*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden **aḫar** su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur **aḫar** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [aḫar, -ar]*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden **aḫar** su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur **aḫar** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [aḫar, -ar]*

yaşım **aḫanda** isterem ol māhı kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [aḫanda, -an, -da]*

āh: *Ah, yazık; feryat.*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ o meh-veşüng͡ / toprağı şavurur başa **āh** u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [āh,]*

yana göng͡lüng͡ ang͡lasang͡ cānā Hidāyet **āhını** / nişe kim yanmış kişining͡ nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [āhını, -ı, -n, -ı]*

hicring͡de şererdür ki düşer **āhum** odından / bu laʿl ki bir şafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [āhum, -um]*

āhımla çıḫdı sīnem odından şerāreler / ol ikkiden düzüldi gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [āhımla, -ım, -la]*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh **āhımdın** göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [āhımdın, -ım, -dın]*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem **āh** ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [āh,]*

tīz gün ola müddeʿī **āhımla** baġrung͡ yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [āhımla, -ım, -la]*

ey güneş duydung͡ mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicring͡de Hidāyet **āh** u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [āh,]*

bād esüp yapraġ güli örter teg **āḫımdın** bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [āḫımdın, -ım, -dın]*

yüzüng͡den ayru menim derd ü **āh** u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [āh,]*

yöri ey dil āteş ü **āh** ile ḳayġu daşını / küre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [āh,]*

olmışam ʿışḳung͡da **āhımlan** ʿalem ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm sang͡a maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [āhımlan, -ım, -lan]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı **āh** / men kāfir ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [āh,]*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / **āh** kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [āh,]*

ḫayr u şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem **āh** u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [āh,]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn güli / **āh** kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [āh,]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od şaldı **āh** u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [āh,]*

ey ki şīr-efken gözüng͡ teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū ang͡a nā-gāh **āh** o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [āh,]*

dang͡ yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp **āh** u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [āh,]*

naẓarı var idi geh gāh menümlen itinin͡g / neyleyem **āh** ki ḳaṭʿ eyledi mendin naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [āh,]*

āh kim yār degül eyle ki bir an͡ga meni / ḫanı bildürmege bir ehl-i kerem an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [āh,]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes ne durur **āh** u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [āh,]*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / işitse baġrı ḳan ola gön͡gülnin͡g **āh** u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [āh,]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā ne **āhı** ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [āhı, -ı]*

gözlerün͡g cānıma urduġça ḫadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem **āh** daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [āh,]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamun͡gı / **āh** kim duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [āh,]*

<u>āh çek-:</u> *Yürek yanıklığı ile iç çekip uzun uzun ah demek.*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [āh çek-, -di]*

nāz-ı ʿışḳun͡gdan Hidāyet ger yanarsa çekmez āh / zāhidün͡g savuġlıġındandur ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [āh çek-, -mez]*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara gicelerde belī tütün (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [āh çek-, -dü, -m, -se]

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [āh çek-,]

<u>āh eyle-:</u> *Feryat etmek, üzüntüyle veya özlemle derinden ah çekmek. II. Divân şiirinde âşıkın aşk ateşiyle gönlünden çıkan bir duman olarak düşünülür.*

āh eylegeç yüzinden anın͡g zülfi daġılur / bāġda belī nesīm esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [āh eyle-, -geç]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / doġrı sözümdür menüm ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [āh eyle-, -se, -m]*

<u>āh it-:</u> *Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.*

āh idersem ḥasretin͡gden gevdemi alup gider / niçe kim topraġı yirden bād-ı ṣarṣar tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [āh it-, -er, -se, -m]*

ʿışḳı eleminden gön͡gül āh itme ki ʿāşıḳ / iḫlāṣ ile olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [āh it-, -me]*

āh ḳıl-: *Feryat etmek, inlemek, şikayet etmek.*

āh ḳılman iki dillüye āh / kim olısar dili kesük rū-siyāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 55). [āh ḳıl-, -ma, -n]*

āh kim: *Ne yazık ki, eyvah ki.*

āh ḳılman iki dillüye āh / kim olısar dili kesük rū-siyāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 55). [āh kim,]*

aḥbāb: *Dostlar, bildik, tanıdık kişiler.*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip aġlar / ṣon͡g ucı Hidāyet ölür **aḥbāb** ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [aḥbāb,]*

āheng: *Düzen, uygunluk.*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī **āhen͡g** ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [āhen͡g,]*

āh-ı serd: *Soğuk feryat II insanın içini ürperten inilti.*

nāz-ı ʿışḳun͡gdan Hidāyet ger yanarsa çekmez āh / zāhidün͡g savuġlıġındandur ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [āh-ı serd, -i]*

āḫir: *Son, en son.*

yarıp ey nāle boġazdan çekil **āḫir** göreyim / san͡ga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [āḫir,]*

silmen͡g ayaġı yüzini yüzden kim öldürür / **āḫir** nefes kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [āḫir,]*

gizler idüm ʿışḳı odın cānda Hidāyet doġrısı / bildürdi **āḫir** ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [āḫir,]*

özi durur ʿilm ile daʿvī ḳılan / evvel ü **āḫirde** tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [āḫirde, -de]*

ʿadem çerisinin͡g anda meḥābetin gördüm / ecel ḫaṭībinin͡g **āḫir** ḫiṭābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [āḫir,]*

āḫir dem: *Ölmeden önceki son zamanlar.*

bir pūla müddeʿī meni ṣanmaz velī menem / ol kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [āḫir dem, -i, -n-in]*

āḫir-i ʿömr: *Hayatın sonu.*

ser-i küyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī her neste kim vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [āḫir-i ʿömr, -i]*

ahıt/d-: *Akıtmak, akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek..*

fikrüñ **aḫıtmaġımda** ise ey yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu su yiter maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [aḫıtmaġımda, -maġ, -ım, -da]*

didüm ey gün yüzüñi görset gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl **aḫıdırsa** nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [aḫıdırsa, -ır, -sa]*

gözden **aḫıdur** yaş Hidāyet velī ey şāh / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [aḫıdur, -ur]*

ey gözüm **aḫıtmadı** ancaḫ senüñ yaşıñnı hicr / ol senüñ teg çoḫlaruñ ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [aḫıtmadı, -ma, -dı]*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet küyına / cüy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [aḫıdur, -ur]*

menim yaşum **aḫıdurken** müneccim / görüp didi ki güçlü yulduzuñ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [aḫıdurken, -urken]*

ʿaceblenme gözüñ yaşı Hidāyet çeşmüñ **aḫıtsa** / ne umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [aḫıtsa, -sa]*

ança **aḫıttı** yaş Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke beñzer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [aḫıttı, -tı]*

aḫıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi var ey ṣanem andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [aḫıdur, -ur]*

seyl **aḫıtdı** vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [aḫıtdı, -dı]*

ince **aḫıtdı** gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / ki saru beñzümi hicriñde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [aḫıtdı, -dı]*

gözden Hidāyet anıñıçün yulduz **aḫıdır** / kim ol perī görünür aña ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [aḫıdır, -ır]*

bir naẓar görmek içün ḳanuñı ger **aḫıda** yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [aḫıda, -a]*

aḫşam: *Akşam.*

yüz çevürdüñ cihānı dutdı ẓulām / gün dolanġaç belī olur **aḫşam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [aḫşam,]*

aḫşamlıġ: *Akşama özgü, akşam için. II (Sevgilinin) akşam vakti görülmesi; sevgilinin saçlarının siyahlığı; içilen vakit.*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi saña vü ol **aḫşamlıġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [aḫşamlıġ,]*

<u>aḥsen:</u> *Daha güzel, en güzel.*

ögme͡ngiz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / a͡nga bu vech-i ḥasen ḫamudan **aḥsen** görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [aḥsen,]*

<u>aḫter:</u> *Yıldız.*

yaşım aḫanda isterem ol māhı kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ **aḫter** güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [aḫter,]*

<u>āhū:</u> *Gözlerinin güzelliği ile sevgili ile ilişkilendirilen hayvan, ceylan.*

dime Hidāyet gözi **āhū** anı͡ng / özidür aṣlan velī ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [āhū,]*

bir **āhū** içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger meni ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [āhū,]*

ey ki şīr-efken gözü͡ng teg çeşm-i **āhū** olmaya / ger disem **āhū** a͡nga nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [āhū,]*

<u>ahvâl:</u> *Durumlar, hâller.*

ḳāmetü͡ng görsedüben ḳıl naẓar **aḥvālime** kim / serv-i raʿnā çaġı vü nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [aḥvālime, -im, -e]*

<u>aḥvāl-i dil-i ḫaste:</u> *Gönül hastasının halleri.*

hicrü͡ngde saçu͡ng būyı ma͡nga hem-dem olur bes / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [aḥvāl-i dil-i ḫaste, -den]*

<u>akça:</u> *Para, akçe.*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir daş ile / **aḳça** ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [aḳça,]*

<u>ʿāḳıbet:</u> *Nihayet, son.*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿ**āḳıbet** / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [ʿāḳıbet,]*

ger busarsan bus gö͡ngül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿ**āḳıbet** maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [ʿāḳıbet,]*

<u>ʿāḳıbetü'l-emr:</u> *Bir işin sonu.*

oturmadı laʿlü͡ngçün ayaġdan gö͡ngül ança / kim ʿ**āḳıbetü'l-emr** meni cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [ʿāḳıbetü'l-emr,]*

ʿaḳīḳ: *Kırmızı renkte değerli bir taş.*

dür dişüŋ ü ʿ**aḳīḳ** lebüŋden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [ʿaḳīḳ,]*

ʿaḳīḳ-i yemenī: *Çok makbul kırmızı Yemen akîki. (Akik: Üzerine mühür kazılan, yüzük taşı ve tespih yapılan, bâzı eşyâlarda süsleme unsuru olarak kullanılan, çok sert, oldukça şeffaf, içinde çeşitli renk halkaları bulunan kıymetli süs taşı, kalseduan kuarsının bir cinsi. Çeşitli renkleri varsa da en makbûlü kırmızı olanı ve Yemen'de çıkanıdır.).*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anıŋ ḫaṭṭ-ı ġubār / dolanur luṭf ile reyḥānı ʿ**aḳīḳ-i Yemenī** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [ʿaḳīḳ-i yemenī,]*

ʿāḳıl: *Akıl sahibi, irfan ve idrak sahibi kimse.*

ʿayn oldı gözüŋ ḳaddüŋ elif ḳıl ḳara zülfüŋ / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿ**āḳıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [ʿāḳıl,]*

ʿaḳl: *Akıl, us.*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿ**aḳl** u dīn saŋa / hīç dinmedüŋ menimle nedür munça dīn saŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [ʿaḳl,]*

ol ki ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿ**aḳl** anuŋ ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [ʿaḳl,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿ**aḳl** anda her ḫaçan duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [ʿaḳl,]*

apardı ʿ**aḳl** ile fehmümni ol ḳaş / giderdi dīn ile īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [ʿaḳl,]*

görmedi ʿ**aḳlım** gözi naḳşıŋ kimi / doġrusı naḳḳāşıŋa ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [ʿaḳlım, -ım]*

yitmez onuŋ evṣāfınıŋ evcine yüz miŋ yıl eger / ʿ**aḳlım** minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [ʿaḳlım, -ım]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddiŋ ile / ġam degül ʿ**aḳlı** azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [ʿaḳlı, -ı]*

danışmazam dehānı sözi ʿ**aḳl** u dānişe / her cāhil ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [ʿaḳl,]*

ʿaks: *Akis, yansıma, görüntü.*

zülfi ʿ**aksi** dil-beriŋ çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [ʿaksi, -i]*

ʿaḳs ile bildürür saŋa yüz üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki dağılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [ʿaḳs,]*

kirpüklerinin͡g ʿ**aksidür** ol ḫaṭ ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzinin͡g üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [ʿaksidür, -i, -dür]*

ḳaddi ʿ**aksi** gözde serv-i cūy-bārımdur menim / ṭurresinin͡g tāresi müşk-i Tatarımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [ʿaksi, -i]*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿ**aksi** ḳaşınun͡g / görünür şekl-i meh-i nev teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [ʿaksi, -i]*

zencīr-i zülfün͡g ʿ**aksini** gözden gidermez hīç dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [ʿaksini, -in, -i]*

dişlerün͡g ʿ**aksin** yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç den͡gizde biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [ʿaksin, -in]*

gökde ḳızaran ṣormegil ey ay şafaḳ-mey / yā ʿ**aksi** güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [ʿaksi, -i]*

ʿ**aksi düş-:** *Yansımak, gölgesi düşmek.*

gön͡glüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz ḳan töker / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [ʿaksi düş-, -i-keç]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [ʿaksi düş-, -se]*

gözüme lebi ʿaksi hīç bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz o Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [ʿaksi düş-, -mez]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men sīmi zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [ʿaks düş-, -üp, -dür]*

al-: *Gidermek, yok etmek.*

ger ister isen͡g cān u dil ü dīnimi **almaġ** / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [almaġ, -maġ]*

digeç kim **aldı** ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [aldı, -dı]*

şol āl yan͡gaġun͡gı görsedüp **aldun͡g** ḳarār u ṣabr / ey mekr isi kimse senün͡g bilmez alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [aldun͡g, -du, -n͡g]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden ne ḳutlu gün ola kim **alalar** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [alalar, -a, -lar]*

al-: *Kabul etmek.*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet **al** / kāmın͡ga düşmeye daḫı ucuz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [al,]*

al-: *Gereken şeyi kendine mal etmek.*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp ol külālesine bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [al-, -a, -gör]*

senden **alan** dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g bāġının͡g sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [alan, -an]*

ṭaʿnesi yārin͡g man͡gadur özün͡ge **alma** raḳīb / çün bilürsin͡g kim Ayaz'ın͡g ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [alma, -ma]*

dün bād ḫāk-i kūyın͡g aparurken oġradım / göz almayup oturdı didim **al** naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [al,]*

vefā ḫūblarda didün͡g mendedür bes / **ala** ey bende ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [ala, -a]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın **aldı** dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [aldı, -dı]*

ṣormek isterken lebün͡g öldi Hidāyet derd ile / leblerin͡gden **almadı** kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [almadı, -ma, -dı]*

şemʿ-i ruḫun͡gdan **aldı** ışıġ imdi ey çerāġ / ger tanıman͡g disen͡g n'ola dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [aldı, -dı]*

ḫansı daġun͡g lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülün͡g būyından **alur** bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [alur, -ur]*

dilerem şol dü zülf-i müşkīni / k'andan **alur** ḫotende müşk ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [alur, -ur]*

ṣubḥ-ı devlet ṭāliʿ **aldı** maşrıḳ-ı iḳbālden / ẕerre-i mihr-i duraḫşān vaṣlına şād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 3). [aldı, -dı]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfin͡gden **almışdur** ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [almışdur, -mış, -dur]*

al-: *Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / **al** niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [al,]*

göz yaşından geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu den͡gizdin geçüre gör **alup** arḫan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [alup, -up]*

*tīġ ödlek **aluban** anda ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın **aluban** daşa çalar (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [aluban, -uban]*

al-: *Ele geçirmek, yakalamak, elde etmek.*

tīġ ödlek **aluban** anda ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın **aluban** daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [aluban, -uban]*

ger aldı ise lebi mendin iḫtiyār n’ola / belī Hidāyet **alur** ilden iḫtiyār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [alur, -ur]*

alup göng͡lümni ḳanım tökdi laʿling͡ / ne diler daḫı mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [alup, -up]*

ḳıldan ḳalem **alup** ḳılur eşkim muḥarriri / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [alup, -up]*

aldı menim göng͡lümni bir şūḫ-ı şeng / şīşe-i nāmūsumıza vurdı seng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [aldı, -dı]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnüng͡ āl etegin / göng͡ül ne **al** ilen olsa ilinden **al** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [al,]*

ümīd-vāram eger dāmening͡ dutam aġyār / ilimden **almaya** ḳılduġça mekr ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [almaya, -ma, -y, -a]*

alduġın cānım gözi bildüng͡ velā bildürmedüng͡ / sen daġı oldıng͡ yaḳın kül oġrınıng͡ ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [alduġın, -duġ, -ı, -n]*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdüng͡ ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [al-, -abil, -mez, -sin]*

al Hidāyet’den dil ü cān şat o zülfüng͡ bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [al,]*

av ʿazmine ḥabībüm **alıcaḫ** ḳuş iline / göng͡lümüng͡ ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [alıcaḫ, -ıcaḫ]*

al ilen aldı cān u göng͡ül ʿaynung͡ **alası** / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı **alası** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [alası, -ası]*

al ilen **aldı** cān u göng͡ül ʿaynung͡ alası / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [aldı, -dı]*

gel iç devlet meyin maḫmūrıng͡ı yaz / yiter ġam defterin **alup** yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [alup, -up]*

al-: *Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.*

ger **aldı** ise lebi mendin iḫtiyār n’ola / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [aldı, -dı]*

al-: *Basmak, galebe etmek, istila etmek, kaplamak.*

iling͡den ḫār **aldı** dāmen-i gül / henūz ey bülbül-i şeydā gözüng͡ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [aldı, -dı]*

göz yaşı kūyıng͡nı dün bir ḥad ile **almışdı** kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [almışdı, -mış, -dı]*

al-: *Satın almak.*

āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g **alur** / āsitānın͡gdın cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [alur, -ur]*

__**al-:**__ *İçecek veya sigara içmek.*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men **alıcaġ** bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [alıcaġ, -ıcaġ]*

__**al-:**__ *Sarmak, kaplamak.*

ḳara ḫāli şol ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş teg **aldı** derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [aldı, -dı]*

__**āl:**__ *Aile, evlat, ahfat.*

menden an͡ga günde dürūd u selām / **āline** etbāʿına hem ve'ṣ-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [āline, -i, -n, -e]*

__**āl:**__ *Hile, aldatma.*

yüz min͡g hezār mekr ile **al** itse ādemī / anı görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [al,]*

daġılur cān u gön͡gül duygeç gözün͡g **alın** şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [alın, -ın]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne **al** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [al,]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnün͡g āl etegin / gön͡gül ne **al** ilen olsa ilinden **al** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [al,]*

ümīd-vāram eger dāmenin͡g dutam aġyār / ilimden almaya ḳılduġça mekr ü **al** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [al,]*

şol āl yan͡gaġun͡gı görsedüp aldun͡g ḳarār u ṣabr / ey mekr isi kimse senün͡g bilmez **alun͡gı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [alun͡gı, -un͡g, -ı]*

al ilen aldı cān u gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [al,]*

ey gön͡gül aldanma cihān ālına / k'aldanan **alına** onun͡g ālına *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [alına, -ı, -n, -a]*

kim ki bu dīv **alına** aldanmadı / şol ezelī ḳavle durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [alına, -ı, -n, -a]*

__**āl:**__ *Al renk, kırmızı.*

ḳanlu kirpükler yaşımla **āl** ipekdür ṣanasın / kim durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [āl,]*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl **āl** ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [āl,]*

dudaġıng͡ **ālına** iren döyer gözüng͡ mekrin / neden ki çaġır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [ālına, -ın, -a]*

cān **āl** yüzüng͡le gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [āl,]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnüng͡ **āl** etegin / göng͡ül ne al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [āl,]*

görsedüp gül-gūn yüzüng͡ göng͡lümni aldung͡ **āl** ilen / kimden ögrendüng͡ bu vech ilen göng͡ül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [āl,]*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / **āl** yang͡aġıng͡dan ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [āl,]*

ṣaru beng͡züm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / **āl** yang͡aġung͡ çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [āl,]*

şol **āl** yang͡aġung͡ı görsedüp aldung͡ ḳarār u ṣabr / ey mekr isi kimse senüng͡ bilmez alung͡ı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [āl,]*

<u>**āl:**</u> *Al renk, kırmızı. II Hile, aldatmaca.*

ey göng͡ül aldanma cihān **ālına** / k'aldanan alına onung͡ **ālına** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [ālına, -ı, -n, -a]*

ey göng͡ül aldanma cihān **ālına** / k'aldanan alına onung͡ **ālına** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [ālına, -ı, -n, -a]*

<u>**ala:**</u> *Ala, renkli.*

al ilen aldı cān u göng͡ül ʿaynung͡ **alası** / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı **alası** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [alası, -sı]*

<u>**aʿlā:**</u> *Daha güzel, daha üstün.*

felek dirdüm velī andan hem **aʿlādur** bu maʿnīden / ki her burcında yüz ming͡ kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [aʿlādur, -dur]*

<u>**ʿalāyıḳ:**</u> *İnsanı meşgul eden, Hakk'a erişmekten alıkoyan ilişkiler, bağlar.*

ʿalāyıḳdın eger geçseng͡ Hidāyet / ṭarīḳ-ı ʿışḳ içinde sensin abdāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [ʿalāyıḳdın, -dın]*

terk it ʿ**alāyıḳıng͡ı** Hidāyet mükemmel ol / andan burun ki irişe Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [ʿalāyıḳıng͡ı, -ı, -ng͡, -ı]*

<u>**alçaḫ:**</u> *Aşağı.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki **alçaḫ** pāyesi bu ḳaṣrın͡g gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [alçaḫ,]*

alda-: *Aldatmak.*

sağınma sözümi kim **aldamekdür** / işitmek senden ü menden dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [aldamekdür, -mek, -dür]*

aldan-: *Aldanmak, görünüşe bakarak yanlış bir yargıya varmak, yanılmak, kanmak.*

cihān esāsının͡g **aldanma** leẕẕetine gön͡gül / ki bala ağu ḳatup ṣon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [aldanma, -ma]*

ey gön͡gül **aldanma** cihān ālına / k'aldanan alına onun͡g ālına *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [aldanma, -ma]*

dünyīye **aldanma** vü hem mālına / bir naẓar it özgelerün͡g ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [aldanma, -ma]*

kim ki bu dīv alına **aldanmadı** / şol ezelī ḳavle durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [aldanmadı, -ma, -dı]*

dime **aldanmazam** düşmen sözine / bu uca ḳalʿa olan düşmen sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [aldanmazam, -maz, -am]*

dünyā vü zer ü sīmine **aldanma** Hidāyet / maṭlūbun͡gı bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [aldanma, -ma]*

aldur-: *Aldırmak, umursamak.*

bilem disen͡g bili remzin gön͡gül oyağlıġ teg / ḫayālin͡g özgeye **aldurma** dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [aldurma, -ma]*

ʿalef: *Hayvan yemi; ot, saman, yulaf.*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez işiginde / ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿ**alef** eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [ʿalef,]*

ʿālem: *Dünya, kâinat.*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg yüzi / yoḫı varı ʿ**ālemün͡g** ol gün ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [ʿālemün͡g, -ün͡g]*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿ**ālemde** şādam ol ġam ile bu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ʿālemde, -de]*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb ilen diyer / olmamaġun͡gdur ʿaceb ʿ**ālemde** bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [ʿālemde, -de]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç ol yüzi ʿ**ālem** man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [ʿālem,]*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿ**ālem** tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [ʿālem,]*

virdi fenā yiline gözüm suyı ʿ**ālemi** / toprağa döndi āteş-i ʿışḳun͡gda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [ʿālemi, -i]*

ʿışḳun͡gda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿ**ālem** eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [ʿālem,]*

görmedi çün ʿ**ālemin͡g** bāğında bir gül pāy-dār / doğalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [ʿālemin͡g, -in͡g]*

gül geçüp gül-zār otursa n'ola çün pāyendedür / ʿ**ālemin͡g** bāğında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [ʿālemin͡g, -in͡g]*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿ**ālemdin** / ḥaḳḳa her kim şığına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [ʿālemdin, -din]*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿ**ālemde** yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [ʿālemde, -de]*

ʿadl san͡ga sūr ide mātemleri / niçe ki dutdun͡g duta ʿ**ālemleri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [ʿālemleri, -ler, -i]*

<u>ʿālem:</u> *Halk, ahali, insanlar.*

yarıp ey nāle boğazdan çekil āḫir göreyim / san͡ga kim didi fiġān eyle meni ʿ**āleme** çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [ʿāleme, -e]*

man͡ga ey serv cemālin͡g gül ü gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿ**āleme** rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [ʿāleme, -e]*

olmışam ʿışḳun͡gda āhımlan ʿalem ʿ**ālem** bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm san͡ga maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [ʿālem,]*

ey Hidāyet sāʿidiçündür anın͡g / ʿ**ālemün͡g** dilinde destān olduğum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 5). [ʿālemün͡g, -ün͡g]*

gizler idüm ʿışḳı odın cānda Hidāyet doġrısı / bildürdi āḫir ʿ**āleme** dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [ʿāleme, -e]*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿ**ālemin͡g** gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [ʿālemin͡g, -in͡g]*

<u>ʿalem:</u> *İşâret, alâmet, nişan, sembol.*

olmışam ʿışḳun͡gda āhımlan ʿ**alem** ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm san͡ga maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [ʿalem,]*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿ**alem** eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [ʿalem,]*

<u>ʿālem:</u> *Akıl ve duyu ile bilinen maddî âlem.*

ten idi ʿ**ālem** ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ʿālem,]*

alına yaz-: *Alnına yazılmak, yazgı, kader.*

yüz min͡g hezār mekr ile al itse ādemī / anı görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [alına yaz-, -dı-dur, -dı]*

alış-: *Alışmak, karşılıklı alıp vermek.*

cān virürem lebün͡gden alam bir öpüş velī / ol eyle yād olmadı menden kim **alışa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [alışa, -a]*

allāh: *Allah, Tanrı.*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf ü aġızı / bu vech ile görgeç seni cānā direm **Allāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [allāh,]*

işitdüm ḳanıma ʿazmin͡gdür ey māh / yana ʿazm eylesen͡g yārīçün͡g **Allāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [allāh,]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim ansız / man͡ga ol günleri görsetmesün **Allāh** daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [allāh,]*

gelse başım aparmaġıçun şāh buyruġı / baş ḳoymışam ne kim ola **Allāh** buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [allāh,]*

terk it ʿalāyıḳın͡gı Hidāyet mükemmel ol / andan burun ki irişe **Allāh** buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [allāh,]*

alt: *Alt, alt taraf.*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle teg ey gül / ter sünbülnin͡g **altındaki** berg-i semenün͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [altındaki, -ı, -n, -da, -ki]*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile çemende / ṣaldı tepük **altına** ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [altına, -ı, -n, -a]*

altı: *Altı (6).*

viren an͡ga biş ḥis ü **altı** cihāt / yazan an͡ga āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [altı,]*

altun: *Altın. Bkz. Zer.*

ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ **altunına** hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [altunına, -ı, -n, -a]*

cismim içre mihr-i ʿışḳun͡g ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur **altun** pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [altun,]*

görünen gök gölgesinden gizlü **altun** tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [altun,]*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı **altun** su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [altun,]*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġuñ͡g an͡gup ey dür dānesi / çihreden **altuna** dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [altuna, -a]*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda yana / nesīm **altun** ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [altun,]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten ili ḫamu işde keser **altun** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [altun,]*

kim ki ḳalb **altun** kimi inçü degül bir daş ile / akça ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [altun,]*

ġonçe Ḳārūn'ı ne **altunlar** ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [altunlar, -lar]*

<u>ālūde:</u> *Bulaşmış, karışmış, karışık.*

ʿışḳuñ͡gda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola **ālūde** olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [ālūde,]*

<u>alup gid-:</u> *Alıp gitmek.*

āh idersem ḥasretiñ͡gden gevdemi alup gider / niçe kim toprağı yirden bād-ı ṣarṣar tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [alup gid-, -er-up]*

<u>ʿamel:</u> *Bir maksatla yapılan iş, eylem, fiil.*

ördügi zülf ayaġına dolaşursa ne ʿaceb / dolaşur her kişiniñ͡g ayaġına öz ʿ**ameli** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [ʿameli, -i]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿ**amel** / ḳażā çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [ʿamel,]*

<u>ammâ:</u> *Ama, fakat, lakin.*

raḳībüñ͡g cevr ḳılduġça ḳapuñ͡gdan gitmezem **ammā** / aşaġa kişiniñ͡g sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [ammā,]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı **ammā** her nefes / ṣanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [ammā,]*

vaṣlından ayru şol mehiñ͡g dāyim yirem hicrinde ġam / **ammā** Hidāyet bilmez ol kim men anıñ͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [ammā,]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onuñ͡g ṭūb ey göñ͡gül **ammā** / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ammā,]*

güneşde olur ẕerre **ammā** bulunmaz / yüzinde gözetdükçe her-çend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [ammā,]*

didüm alsam dudaġıng͡dan bir öpüş neng͡ azala / didi çoḫ ide heves ḫāṭırıng͡ **ammā** azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [ammā,]*

āfāḳ ḫamu sening͡ diyārung͡ / **ammā** seni bulmaz oldı diyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [ammā,]*

__aña:__ *Anne.*

görmedi çün ʿāleming͡ bāġında bir gül pāy-dār / doġalıdan **anadan** yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [anadan, -dan]*

__ʿanādil:__ *Bülbüller. Bkz.* ʿandelīb

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿ**anādil** / gel bāde-i gül-gūn çek ü ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [ʿanādil,]*

__ʿanber:__ *Güzel koku.*

silmeng͡ ayaġı yüzini yüzden kim öldürür / āḫir nefes kefende ʿabīr ile ʿ**anberüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [ʿanberüm, -üm]*

__ʿanberīn:__ *Amber kokulu.*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿ**anberīn** gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [ʿanberīn,]*

__ançа:__ *Nice, onca, o kadar, o denli, o kadar çok.*

ança ḳan yaş töküpdür ser-i kūyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [ança,]*

laʿli ġamındın **ança** anıng͡ dīde sürdi su / kim kūyı çevresinde deng͡iz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [ança,]*

ança aḫıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke beng͡zer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [ança,]*

oturmadı laʿlüng͡çün ayaġdan göng͡ül **ança** / kim ʿāḳıbetü'l-emr meni cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [ança,]*

__ança kim:__ *Öyle ki.*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var **ança kim** / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [ança kim,]*

__ancaḫ:__ *Ancak; yalnız, sadece, sırf.*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı kim / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [ancaḫ,]*

ey gözüm aḫıtmadı **ancaḫ** senün͡g yaşın͡gnı hicr / ol senün͡g teg çoḫlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [ancaḫ,]*

şol zülf-i siyeh remzini gön͡glüm duyar **ancaḫ** / Leylī işini duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [ancaḫ,]*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet sözin **ancaḫ** / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [ancaḫ,]*

hicrün͡gde saçun͡g būyı man͡ga hem-dem olur bes / **ancaḫ** budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [ancaḫ,]*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım meni yaḫ āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [ancaḫ,]*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle an͡ga **ancaḫ** üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [ancaḫ,]*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn meni / **ancaḫ** meger bu devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [ancaḫ,]*

dinme gön͡gül munça ki ḥaddün͡g degül / ġonçe kimi özin͡ge **ancaḫ** gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [ancaḫ,]*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı olardan ṣon͡gra **ancaḫ** bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [ancaḫ,]*

şol kirpük ile ḳaş meni yaḫmadı **ancaḫ** / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [ancaḫ,]*

anda: *Orada, o zaman.*

tīġ ödlek aluban **anda** ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [anda,]*

her şām-ı ġam kim **anda** nesīm-i belā eser / eyyām-ı hicr ü nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [anda,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl **anda** her ḫaçan duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [anda,]*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / çaġlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [anda,]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada min͡g cān u gön͡güller / meşşāta-i ṣunʿ **anda** ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [anda,]*

kimdür perī kim **anda** ola yüz anın͡g kimi / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [anda,]*

ʿadem çerisinin͡g **anda** meḥābetin gördüm / ecel ḫaṭībinin͡g āḫir ḫiṭābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [anda,]*

Hidāyet **anda** vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber oġlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [anda,]*

<u>anda kim:</u> *Orada ki.*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / bu ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [anda kim,]*

<u>andan:</u> *Ondan, ondan sonra.*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi **andan** durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [andan, -durur -n, -dan, -durur]*

ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / **andan** ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [andan,]*

ṣanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet'i / kim cān dilerse leblering͡ **andan** revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [andan,]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle **andan** / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [andan,]*

felek dirdüm velī **andan** hem aʿlādur bu maʿnīden / ki her burcında yüz min͡g kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [andan,]*

gördi peykānlar gön͡gülde göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil **andan** olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [andan,]*

ṣoḥbetün͡g zāhid ʿaẕāb oḫır faḳīh / senden **andandur** girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [andandur, -dur]*

egerçi gözlerün͡gdür başılan siḥr / dil almaġda ḳaşun͡gdur **andan** üstün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [andan,]*

kesile bilmen itin͡gdin nişe kim müşkil olur / kişi bir nesteye kim ögrene **andan** kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [andan,]*

ger tökdi ise gözleri ḳanım ʿaceblemen͡g / gözetmişidi ġamzeleri **andan** burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [andan,]*

ger ṣormadı lebi bir aġız ḥālimi n'ola / **andan** melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [andan,]*

zenaḫı çāhına cān ḳoydı gön͡gül dānesini / adı **andan** berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [andan,]*

terk it ʿalāyıḳın͡gı Hidāyet mükemmel ol / **andan** burun ki irişe Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [andan,]*

aç gözün͡gi **andan** dolu gör arż u semāyı / ey vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [andan,]*

andan hem anı ʿārif isen͡g eyle gedāyī / tā kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [andan,]*

ʿandelīb: *Bülbül. II Şakıyışlarıyla ağlayıp, inleyen, durmadan sevgilisinin güzelliklerini anlatan ve ona aşk sözleri arz eden bir aşığın timsalidir. Bülbül güle aşık kabul edilir. Sevginin aşığa eziyetleri gibi gül de bülbüle eziyet eder dikenleriyle bülbülün ciğerini deler. Gül naz, bülbül niyaz için yaratılmıştır.*

yüzüng ḥikāyetini Hidāyet diyer müdām / gülden belī rivāyet iden ʿ**andelībdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [ʿandelībdür, -dür]*

andın: *Bu nedenle, ondan dolayı.*

niçe gümān ile lebünge engübīn diyem / bir kez ṣoram ḥaḳīḳatin **andın** yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [andın,]*

ḫoş durur mescid Hidāyet'ni velī būy-ı bahār / dartup **andın** ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [andın,]*

ansız: *Onsuz, o olmadan.*

gönglüm anıngçün beslerem **ansız** dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men hem onung dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [ansız,]*

anung ḥakı içün: *Allah hakkı için, ant içmek veya ant vermek için kullanılan bir söz. Atasözleri, Deyimler veya Birleşik Fiiller.*

bir būse içün istese cān dil daḫı virem / **anung ḥaḳı içün** ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [anung ḥaḳı içün, -ı]*

ang-: *Anlamak; hatırlamak, sözünü etmek.*

yüzüm ḳatında laʿlüng **angsa** gönglüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [angsa, -sa]*

yāḳūtınıng güher saçışın **angıcaġ** gözüm / laʿl ile zer kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [angıcaġ, -ıcaġ]*

ol şāh ki her il kef ü kāfını **angup** / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [angup, -up]*

ruḫsārını görgeç cān ile ciger yanar / kirpüklerini **angġaç** sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [angġaç, -ġaç]*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı **angar** / ne maḥalde gözüngiz angdurur ol oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [angar, -ar]*

digil kim **angıcaḫ** kirpikleringni / durur ḫancer kimi cismimde her ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [angıcaḫ, -ıcaḫ]*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġung **angup** ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [angup, -up]*

laʿlüngi **angup** Hidāyet eyler / dolu etegini inçü ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [angup, -up]*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı şaru ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [an͡gdı, -dı]*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler meni / her niçe an͡gdurur olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [an͡gmazlar, -maz, -lar]*

āh kim yār degül eyle ki bir **an͡ga** meni / ḫanı bildürmege bir ehl-i kerem **an͡ga** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [an͡ga, -a]*

an͡gdur-: *Andırmak, hatırlatmak.*

her lü'lü' kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlün͡gçün **an͡gdurur** san͡ga cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [an͡gdurur, -ur]*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde gözün͡giz **an͡gdurur** ol oğrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [an͡gdurur, -ur]*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler meni / her niçe **an͡gdurur** olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [an͡gdurur, -ur]*

an͡gla-: *Bilmek, öğrenmek; bir şeyin gerçeğini, aslını duygu ve düşünce yoluyla idrak etmek.*

yana gön͡glün͡g **an͡glasan͡g** cānā Hidāyet āhını / nişe kim yanmış kişinin͡g nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [an͡glasan͡g, -sa, -n͡g]*

ay degüldür kim ağılanmış felekde **an͡glan͡gız** / kim anın͡g ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [an͡glan͡gız, -n͡gız]*

vaṣf-ı lebin͡gde sözlerümi **an͡glayan** diyer / taḥsīn san͡ga Hidāyet-i bī-dil nefes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [an͡glayan, -y, -an]*

sözün͡gi **an͡glayan** şeker dilemez / yüzün͡gi gören aya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [an͡glayan, -y, -an]*

ne ṣorarsın ṣanemā ḫaste Hidāyet ḫaberin / ḫaberin͡g **an͡glayalı** yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [an͡glayalı, -y, -a, -lı]*

apar-: *Götürmek, alıp götürmek.*

dün bād ḫāk-i kūyın͡g **aparurken** oğradım / göz almayup oturdı didim al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [aparurken, -ur, -ken]*

apardı ʿaḳl ile fehmümni ol ḳaş / giderdi dīn ile īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [apardı, -dı]*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e **aparmaz** / ḫūblar yüzine kim ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [aparmaz, -maz]*

bir vech-i ḥüsn kim menim **apardı** ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [apardı, -dı]*

yā Rab neme **apardı** beni ol ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [apardı, -dı]*

eyleyip fermān **apardun͡gsa** ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş baş ile tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [apardun͡gsa, -du, -n͡g, -sa]*

apardun͡g dīn ü dil ey hicr menden / ne istersin daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [apardun͡g, -du, -n͡g]*

eyle hicrün͡gde tozar olmışam ey cān ki ṣabā / esse kūyın͡g ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [apar-, -abil, -e]*

ey gön͡gül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın man͡ga / ġāfil olma kim **aparur** nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [aparur, -ur]*

gelse başım **aparmaġıçun** şāh buyruġı / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [aparmaġıçun, -maġ, -ı, -çun]*

ʿār: *Utanma, utanç, hayâ, hicap.*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿ**ār** eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [ʿār,]*

ara-: *Aramak, yoklamak.*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda senün͡g ḳaṭre yup **arar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [arar, -r]*

ara: *Ara, arasında; iç, içinde; orta.*

zülf **arasında** yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim yaġış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [arasında, -sın, -da]*

sep gön͡gül dūlāb-ı çeşmün͡gden su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim **arada** gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [arada, -da]*

delü gön͡gül ḳamış oḫların͡gız **arasında** / ḳamışlıġ içre saġın bir ḳudurmış aşlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [arasında, -sın, -da]*

bizimle yār **arasında** niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [arasında, -sı, -n, -da]*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme **araya** / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [araya, -y, -a]*

iki zülfün͡g **arasından** ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / ḳaranġu gice içide ṣanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [arasından, -sı, -n, -dan]*

yüzini görgeç aldı aġzı gön͡gül / ger yoḫ idürse var **arada** kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [arada, -da]*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ʿışḳ **arasına** rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [arasına, -sı, -n, -a]*

ḫalḳ **arasında** be-ġāyet bī-dil u dīn olmışam / zülf-i müşkīni ġamından gör ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [arasında, -sın, -da]*

ḳara ḫāli şol ikki ḳaş **arasında** / siyeh-pūş teg aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [arasında, -sın, -da]*

gör muʿcizini ḳaşı **arasındaki** ḫālün͡g / kim niçe ḳılur bir yen͡gi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [arasındaki, -sı, -n, -da, -ki]*

dinmez menim ile senün͡g **arada** raḳībün͡g / kimdür ki dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [arada, -da]*

aġzın͡g u ruḫ çün māh-ı duraḫşān **arasında** / bülbül kimi yir dutdı gülistān **arasında** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [arasında, -sın, -da]*

aġzın͡g u ruḫ çün māh-ı duraḫşān **arasında** / bülbül kimi yir dutdı gülistān **arasında** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [arasında, -sın, -da]*

ol ikki ḳaşın͡g aralıġında ḳara ḫālün͡g / bir ṭūb gibi durur iki çevgān **arasında** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [arasında, -sın, -da]*

dün seçmedün͡g aġyārı itin͡gden nişe yā Rab / farḳ eylemedün͡g gebr ü müsülmān **arasında** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [arasında, -sın, -da]*

dinmez menim ile senün͡g arada raḳībün͡g / kimdür ki dine bende vü sulṭān **arasında** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [arasında, -sın, -da]*

her kimsene bir arada yir dutdı Hidāyet / gön͡glüm menim ol zülf-i perīşān **arasında** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [arasında, -sı, -n, -da]*

yār **aradan** ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [aradan, -dan]*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn **araya** / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [araya, -y, -a]*

<u>aralıġ:</u> *Aralık, mesafe, açıklık.*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim **aralıġıda** bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [aralıġıda, -ı, -da]*

ol ikki ḳaşın͡g **aralıġında** ḳara ḫālün͡g / bir ṭūb gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [aralıġında, -ı, -n, -da]*

<u>arama gir-:</u> *Araya girmek, iki kişinin arasındaki bir işe karışmak.*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em anun͡gla yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [arama gir-, -me]*

<u>ʿarʿar:</u> *Dağ servisi, dikenli ardıç ağacı.*

ḳaddün͡gde gözüm zülfin͡gi tā gördi dolanmış / ilan gör özin dir ki niçe **ʿarʿara** ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [ʿarʿara, -a]*

<u>arası serin:</u> *Arası soğuk, iki dost arasındaki iletişimim azalması ve ilişkilerin zayıflaması.*

menimle müddeʿīden ötrü yārün͡g / arası bilmezem niçün serindür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 4). [arası serin, -dür]*

araya al-: *Kuşatmak, etrafını sarmak.*

ʿārıżın͡gda ikki yandan ḥalḳalandı zülfün͡giz / bir güni aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [araya al-, -dı]*

araya şal-: *Meydana salmak, ortaya atmak.*

dün ṣanur iken itlerün͡g ṣaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [araya ṣal-, -du, -m-y, -a]*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü çağında / ne naḳş ṣaldı araya gör ey nigār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [araya ṣal-, -dı]*

arḫa: *Arka, sırt.*

göz yaşından geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu den͡gizdin geçüre gör alup **arḫan͡ga** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [arḫan͡ga, -n͡ga]*

arḫun-: *Yavaşlamak.*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr **arḫunlamaz** bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [arḫunlamaz, -la, -maz]*

arı: *Temiz, saf, güzel, parlak.*

Hidāyet **arı** naẓarlan siv anı tā sivsün / neden ki Tan͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [arı,]*

dişlerün͡g ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç den͡gizde biyle şeffāf **arı** inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [arı,]*

ʿārif: *Bilgili, irfan sahibi.*

andan hem anı ʿ**ārif** isen͡g eyle gedāyī / tā kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [ʿārif,]*

*Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu sözi **ārifler** bilür / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [ārifler, -ler]*

*dünyi-yi dūn ʿ**ārife** mesken m'olur / ṭūṭi-i ḳudsün͡g yiri külḫan m'olur (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [ʿārife, -e]*

.

arıt-: *Temizlemek.*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından kim ki ġayrun͡g nakşın **arıtmaz** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [arıtmaz, -maz]*

ʿārıż: *Yanak.*

boy çekdi zülf ʿ**ārıżı** tā virdi tāb an͡ga / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [ʿārıżı, -ı]*

şemʿ eger ʿ**ārıżına** ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [ʿārıżına, -ı, -n, -a]*

ʿārıżın͡gda ikki yandan ḥalḳalandı zülfün͡giz / bir güni aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [ʿārıżın͡gda, -ın͡g, -da]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿ**ārıżını** derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [ʿārıżını, -ı, -n, -ı]*

bir nefesde ʿ**ārıżın͡g** gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzün͡ge ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [ʿārıżın͡g, -ın͡g]*

yoḫ ḫāl ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿ**ārıżı** bāġında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [ʿārıżı, -ı]*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur gül yaprağı / ʿ**ārıżun͡gda** her ḫaçan ol zülf-i müşkīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [ʿārıżun͡gda, -un͡g, -da]*

cān u dil ol ʿ**ārıż** u zülfeyn içün / birisi Rūm içre biri Çīn’dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [ʿārıż,]*

gözümün͡g yaşı çoḫalur göricek ʿ**ārıżın͡gı** / nişe kim faṣl-ı bahār olacağın arta bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [ʿārıżın͡gı, -ın͡g, -ı]*

gül ki ṣalur āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿ**ārıżın͡gda** her ḫaçan olur perīşān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [ʿārıżın͡gda, -ın͡g, -da]*

ol ʿ**ārıż** ile laʿli görüp ḫaste gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [ʿārıż,]*

ʿārıżın͡g muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ man͡ga evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [ʿārıżın͡g, -ın͡g]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿ**ārıżun͡g** māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [ʿārıżun͡g, -un͡g]*

ötdi dün gülşen saru şol ʿ**ārıżı** ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [ʿārıżı, -ı]*

lāle vü gül ʿ**ārıżun͡g** şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [ʿārıżun͡g, -un͡g]*

ʿārıż-ı zībā: *Güzel yanak. II Sevgilinin güzel yüzü.*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n’eyleyem āh ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [ʿārıż-ı zībā, -sı, -n, -ı]*

<u>art-:</u> *Artmak, çoğalmak.*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm **artar** ṣor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [artar, -ar]*

gözümün͡g yaşı çoḫalur göricek ʿārıżın͡gı / nişe kim faṣl-ı bahār olacağın **arta** bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [arta, -a]*

<u>artuġ:</u> *Fazla, çok.*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre **artuġ** virür ol yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [artuġ,]*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / çaġırın **artuġ** içen elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [artuġ,]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen **artuġ** luṭf eger ḳılsan͡g zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [artuġ,]*

neden baġlar ol şūḫ dülbend aġzın / ne **artuġ** didi kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [artuġ,]*

<u>artuġlıġ:</u> *Fazlalık, çokluk.*

zülfün͡g ki dem-be-dem deger ol gül yan͡gaġlara / **artuġlıġıla** cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [artuġlıġıla, -ıla]*

<u>artuġraġ ol-:</u> *Çoğalmak.*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [artuġraġ ol-, -ur]*

<u>artuḫ:</u> *Fazla, çok.*

ṣanma ḳadrüm itinden **artuḫdur** / men ne ittüm olam itinden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [artuḫdur, -dur]*

<u>arż:</u> *Yer, yeryüzü, toprak.*

aç gözün͡gi andan dolu gör **arż** u semāyı / ey vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [arż,]*

<u>ʿarż eyle-:</u> *Sunmak, göstermek.*

hicrān güni n'ola man͡ga ʿarż eylesen͡g cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [ʿarż eyle-, -sen͡g]*

ʿarż eyleyicaġ itlerün͡ge ḥālümi dirler / çoḫ başumız aġrıtma bize baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [ʿarż eyle-, -icaġ-yi, -caġ]*

ʿarż it-: *Saygı ile anlatma, ifade etme, bildirme.*

īmāndur o māhıŋ yüzi bu ṣoŋ nefesimde / bir kimsene bulman ki maŋa ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [ʿarż it-, -e]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [ʿarż it-, -e]*

ārzū: *İstek, arzu, heves.*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [ārzū, -m, -i, -di]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol **ārzūdan** il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [ārzūdan, -dan]*

aş: *Aş, yemek.*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān ṣoŋı görüŋ ne aġu ḳatdı **aşıma** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [aşıma, -ım, -a]*

aşaġa: *Aşağı, alçak.*

raḳībüŋ cevr ḳılduġça ḳapuŋdan gitmezem ammā / **aşaġa** kişiniŋ sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [aşaġa,]*

aşaġlıġ: *Aşağılık, alçaklık.*

raḳībüŋ cevr ḳılduġça ḳapuŋdan gitmezem ammā / aşaġa kişiniŋ sözin işitmek hem **aşaġlıġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [aşaġlıġdur, -dur]*

āsān: *Kolay, zahmetsiz.*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek nigār / **āsāndur** eylesün maŋa meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [āsāndur, -dur]*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk ittiŋ şehā / baġladup bir tāra ilin çekdi **āsān** kākülüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [āsān,]*

ʿāşıḳ: *Aşık, seven kişi.*

ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [ʿāşıḳ,]*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet ol **ʿāşıḳ** / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [ʿāşıḳ,]*

derdiniŋ ḳadrini bilen **ʿāşıḳ** / ölür ise devāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 4). [ʿāşıḳ,]*

cān oġurlar gözi ʿ**āşıḳ** dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde gözün͡giz an͡gdurur ol oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [ʿāşıḳ,]*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿ**āşıḳlarun͡g** dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [ʿāşıḳlarun͡g, -lar, -un͡g]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz aġlıġı / boyansa ḳanılan yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [ʿāşıḳ,]*

ʿāşıḳdan ider kenāre zāhid / bī-ʿaḳl düzelmez uslu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [ʿāşıḳdan, -dan]*

ol ikki nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿ**āşıḳ** / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ʿāşıḳ,]*

ʿāşıḳun͡g devletidür tīġın͡gız anı görene / başının͡g üsne yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [ʿāşıḳun͡g, -uñg]*

ey geyik gözlü işit ʿ**āşıḳun͡g** efġānı disem / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [ʿāşıḳun͡g, -uñg]*

ser-i zülfeyni ey meşşāṭa kesme / k'idersin ʿ**āşıḳın͡g** ʿömrini kūtāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [ʿāşıḳın͡g, -ın͡g]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿ**āşıḳın͡g** ol laʿl teg baġrında ḳanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [ʿāşıḳın͡g, -ın͡g]*

ʿışḳı eleminden gön͡gül āh itme ki ʿ**āşıḳ** / iḫlāş ile olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [ʿāşıḳ,]*

__âşikâr:__ *Apaçık, belli.*

maʿnī kimi gizlü vü ṣūret nigār / maʿnīsi her ṣūret ile **āşikār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [āşikār,]*

__ʿāşıḳ-ı cān:__ *(kişinin kendi) canın aşığı; sevgili.*

müştāḳ olupdur san͡ga bu ʿāşıḳ-ı cānı / bī-ḥadd ü nihāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 2). [ʿāşıḳ-ı cān, -ı]*

__ʿāşıḳ-ı cān-bāz:__ *Canbaz/hileci âşık.*

cān oyna vü şor yār lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿ**āşıḳ-ı cān-bāz** olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [ʿāşıḳ-ı cān-bāz,]*

__ʿāşıḳ-ı ḳallāş:__ *Dünyayı umursamayan aşık.*

ḳıldı Hidāyet san͡ga cānın fidā / ʿāşıḳ-ı ḳallāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 7). [ʿāşıḳ-ı ḳallāş, -ın͡g, -a]*

__ʿāşıḳ-ı kāẕib:__ *Yalancı aşık.*

şanma yolında ʿ**āşıḳ-ı kāẕib** Hidāyet’i / kim cān dilerse leblerin͡g andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [ʿāşıḳ-ı kāẕib,]*

ʿāşıḳ-ı mehcūr: *Terk edilmiş âşık.*

çün cevrün͡ge ṣabr itdi vü dönmedi yolun͡gdan / bu ʿ**āşıḳ-ı mehcūr** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [ʿāşıḳ-ı mehcūr,]*

ʿāşıḳlıġ: *Âşıklık, âşık olma durumu.*

ʿışḳı bize dünyede nāmūsdur / līk an͡ga ʿ**āşıḳlıġımız** oldı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [ʿāşıḳlıġımız, -ımız]*

aṣıl-: *Asılı konumda olmak; bağlanmak, gönül vermek, sevdalanmak.*

yüzi hevesinden gön͡gül **aṣıldı** o zülfe / ısınmadı odına tütünine boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [aṣıldı, -dı]*

āsitān: *Eşik, dergah. II Divan edebiyatında sevgiliden bahsedilirken baza onun asitanı ve eşiği de anılır. Aşık daima bu asitanda yüz suyu ve gözyaşı döker, oraya erişebilmek, yüz sürebilmek için yalvarır durur. Bu, onun en büyük arzusudur. Kapısında kul olup sevdiğinin köpekleriyle sohbet edebilmek için her şeyini fedaya, orayı gözyaşlarıyla yıkamaya ve orada bir ayak toprağı olmaya hazırdır. Söz konusu sevgili , padişah veya çok değerli kişilerden biri olursa şair, asitanı bir şeyler dilemek gayretiyle kullanılır.*

āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g alur / **āsitānın͡gdın** cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [āsitānın͡gdın, -ın͡g, -dın]*

aṣl: *Asıl, esas, gerçek.*

ser-i küyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī her neste kim vardur olur öz **aṣlına** rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [aṣlına, -ı, -na]*

aṣlan: *Aslan.*

delü gön͡gül ḳamış oḫların͡gız arasında / ḳamışlıġ içre saġın bir ḳudurmış **aṣlandur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [aṣlandur, -dur]*

dime Hidāyet gözi āhū anın͡g / özidür **aṣlan** velī ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [aṣlan,]*

āşnā: *Aşina, bilindik, tanıdık, dost.*

senden hemīşe cānıma derd ü belā yiter / bīġānelıġ hemīn ola ey **āşnā** yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [āşnā,]*

āşnālıġ: *Aşinalık.*

göz teg yüz ile kim ki diler **āşnālıġı** / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [āşnālıġı, -ı]*

aṣṣı: *Fayda, yarar, kar.*

bir dişleyem lebin dise dir gördügin͡g yiter / gözden ne **aṣṣı** nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [aṣṣı,]*

assısı deg-: *Yararı dokunmak, faydası değmek.*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyın͡g ey dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul olana bayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [assısı deg-, -e]*

āşūb-ı cihān: *Dünyayı karıştıran.*

ol büt ki ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [āşūb-ı cihān, -dur]*

āşüfte᾽: *Çılgınca seven, perişan, iffetsiz.*

eyleme pinhān yüzün͡gi zülf-i ʿanber-bār ilen / yana men **āşüfte᾽i** bī-dīn ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [āşüfte᾽i, -i]*

āşüfte: *Çılgınca seven, perişan, iffetsiz.*

gördi **āşüfte** Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [āşüfte,]*

ṣordur man͡ga laʿlin͡gi ki mestāne gözün͡g teg / maḫmūram u **āşüfte** mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [āşüfte,]*

āşüfte ol-: *Perişan olmak.*

tīġın͡gı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [āşüfte ol-, -ur]*

at: *At, binek hayvanı.*

ṣanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / çün yirinden **atın** ol şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [atın, -ı, -n]*

ḫaçan kim **at** ṣalup ol şūḫ mendin saru segritmez / irişmez cān murādına gön͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [at,]*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g evcine yüz min͡g yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm **atını** fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [atını, -ı, -n, -ı]*

giydürüp ḥüsn **atını** ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [atını, -ı, -n, -ı]*

<u>at-:</u> *Atmak, bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar ye͡ngi küze sūz ile / bu dil-i sūzānda be͡ngzer **atduġu͡ng** peykān a͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [atduġu͡ng, -duġ, -u͡ng]*

cāna çoḫ oḫ **atduġu͡ngdan** ṣanma ey cān incinem / kim her oḫu͡ng bir ümīd ü istimāletdür ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [atduġu͡ngdan, -duġ, -u͡ng, -dan]*

oḫ **atıcaḫ** öterek çü meyl-i kemān ider / cān ḳuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [atıcaḫ, -ıcaḫ]*

ḳażādur oḫu͡ng **atıcaḫ** öñine kim ḳalḫa / meger gö͡ngül ki yolında ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [atıcaḫ, -ıcaḫ]*

gerdūn ilin götürse ḳażā daşın **atmege** / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [atmege, -meg, -e]*

niçe gö͡nglü͡ng didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz oḫ atar ise͡ng ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [at-, -ar-ar , -i, -se, -n͡g]*

sen av idende cān u dil olur sa͡nga şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler **aṭa** şaġālü͡ngi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [aṭa, -a]*

atmaz oldı ma͡nga yār oḫını gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [atmaz, -maz]*

<u>āteş:</u> *Alev, od. Bkz. Od.*

yöri ey dil **āteş** ü āh ile ḳayġu daşını / küre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [āteş,]*

<u>āteş-i dil:</u> *Gönül ateşi.*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım meni yaḫ **āteş-i dil** bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [āteş-i dil,]*

<u>āteş-i hicrān:</u> *Ayrılık ateşi.*

oldı cigerim **āteş-i hicrān** ile biryān / yā Rab ḫaçan işim ola bu derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [āteş-i hicrān,]*

<u>āteş-i ʿışk:</u> *Aşk ateşi.*

virdi fenā yiline gözüm suyı ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳu͡ngda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [āteş-i ʿışḳ, -u͡ng , -da]*

<u>āteş-i şavk-ı cünūn:</u> *(kaşın) Çokluğun pırıltı ateşi.*

tā ġāyib oldı dīdeden ol ebrū-yı cünūn / yaḫtı Hidāyet **āteş-i şavḳ-ı cünūn** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [āteş-i şavḳ-ı cünūn,]*

āteş-nākrek: *Ateşli.*

şevḳ-ı rūyıñgdan göñgüldür közden **āteş-nākrek** / ḥasretinden sīne hem per sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [āteş-nākrek,]*

atlan-: *Ata binmek.*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim her yañgadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [atlandı, -dı]*

çün **atlanup** ol meh-veş başına yelek sançar / kim gül yüzine baḫar kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [atlanup, -up]*

dün **atlananda** zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [atlananda, -anda]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [atlandı, -dı]*

atlu: *Ata binen.*

dün **atlu** irdüm yārüme emdür lebüñg emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [atlu,]*

oturdı **atlu** saʿādetle devlet o gence / didim yana nereye devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [atlu,]*

atluya gülmeye yayaġ: *Atlı kişiye yaya gülmez.*

yār itilen meni görgeç n'ola ger gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola ger **atluya gülmeye yayaġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [atluya gülmeye yayaġ,]*

ʿaṭṭār: *Güzel kokular, iğne, iplik vs. satan; aktar.*

men ṣayru cāna em virem ol laʿli ger ḥakīm / ṣayruların ʿilācını ʿ**aṭṭāra** yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [ʿaṭṭāra, -a]*

av: *Yakalamak.*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş iline / göñglümüñg ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [av,]*

av it-: *Avlanmak.*

sen av idende cān u dil olur sañga ṣaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa ṣaġālüñgi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [av it-, -ende]*

āvāre: *Serseri, işsiz, güçsüz, yersiz.*

ḫaste-dil ü vālih ü bī-çāre-em / luṭfın͡g ivinden ḳatı **āvāre-em** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [āvāre-em, --em]*

<u>āvāre ḳıl-:</u> *(birini) memleketinden uzaklaştırmak.*

meni kūyından anın͡g müddeʿī āvāre ḳılur / baġrumı tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [āvāre ḳıl-, -ur]*

<u>āvārelıġ:</u> *Perişan, başıboş, derbeder.*

ey dil-i miskīn niçe bī-çārelıġ / her ṭarafa yil kimi **āvārelıġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [āvārelıġ,]*

<u>avcı:</u> *Avcı.*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş **avcılar** ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [avcılar, -lar]*

iti çulına baḫdum ol **avcı** büt-i şūḫun͡g / didi ki Hidāyet ne baḫarsın kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [avcı,]*

<u>avrat:</u> *Kadın; eş.*

muḥtesib **avradına** dir ki ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [avradına, -ıñ, -a]*

<u>ay-:</u> *Söylemek, demek.*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi gön͡gül **aydı** kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [aydı, -dı]*

<u>ay:</u> *Ay, dünyanın uydusu.*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç ey güneş / **ay** olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [ay,]*

ay degüldür kim aġılanmış felekde an͡glan͡gız / kim anın͡g ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [ay,]*

sözün͡gi an͡glayan şeker dilemez / yüzün͡gi gören **aya** meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [aya, -a]*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş ilen / **ay** ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [ay,]*

iki zülfün͡g arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / ḳaranġu gice içide ṣanasın͡g **ay** olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [ay,]*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi ilim ḥaḳ bilür / ayım **aydan** yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [aydan, -dan]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim **ay** çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [ay,]*

ḳaşın dutup yüzin n’ola yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek **ay** olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [ay,]*

gör yüzin baḫıcaġ ol āb-rūya / yen͡gi **ayı** gören baḫar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [ayı, -ı]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālün͡g / kim niçe ḳılur bir yen͡gi **ayı** iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [ayı, -ı]*

gözden Hidāyet anın͡gıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür an͡ga **ay** u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [ay,]*

gön͡gül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi’llāh / gözine ẕerrece ilmez feleknin͡g günle **ayı** ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [ayı, -ı]*

ey gün ü **ay** ḫādim ü ḫaylün͡g senün͡g / cān u cihān barça ṭufeylün͡g senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [ay,]*

ay: *Ay, yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.*

gözlerümden **ay** u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [ay,]*

çün ṣıyām **ayı** diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [ayı, -ı]*

her **ay** başında degüldür hilāl kim görünür / felek ḳulun͡g kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [ay,]*

atlandı tīġ ilen yana ol **ay** gün kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [ay,]*

ṣorman͡gız yārümi kim cevr ü cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānun͡g **ayı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [ayı, -ı]*

ay: *Ay. II Aya benzer sevgili.*

zülfün͡gni ṣalma yüzün͡ge ḳılma günüm ḳara / kim virmez **ay** ışıġ düşer olsa seḥāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [ay,]*

görmez olsam **ay** yüzün͡g bir dem benātü’n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [ay,]*

görünen gök gölgesinden gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā **ay** olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [ay,]*

anın͡gçün görsedür her **ay** san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [ay,]*

ay yüzün͡g dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [ay,]*

zülfin͡gi gider çihreden **ay** yüzün͡gi görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [ay,]*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi ilim ḥaḳ bilür / **ayım** aydan yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [ayım, -ım]*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı dün gün / ki yüzün͡g ḳatnadur ey **ay** dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [ay,]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol **ay** / göz açmamışam iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [ay,]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol **ayun͡g** resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [ayun͡g, -un͡g]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol **ay** / meni nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [ay,]*

ḳulaġına gön͡gül ḥālin diyer zülf / gözin͡g kim niçe maḥremdür bu ger **ay** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [ay,]*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan gice görmek **ayı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [ayı, -ı]*

gökde ḳızaran ṣormegil ey **ay** şafaḳ-mey / yā ʿaksi güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [ay,]*

ay: *Ay, gökteki uydu. II Parlaklık.*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [ay,]*

yüzi **ayımdur** Hidāyet zülfi ilim ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [ayımdur, -ım, -dur]*

cemālin͡g **ayını** ger seyyidimdin görse / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [ayını, -ı, -n, -ı]*

yüzi **ayını** görsedüp dil alur / budur anın͡g menümle āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [ayını, -ı, -n, -ı]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfin͡gden almışdur ṣabā ey yüzi **ay** ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [ay,]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi **ayını** / menimle dāyimā budur ol ayun͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [ayını, -ı, -n, -ı]*

ay aydın: *Ay ışığı, mehtap.*

var gön͡gül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ **ay aydın** giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [ay aydın,]*

ay dutul-: *Ay tutulması.*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını silicaġ yār / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [ay dutul-, -dı]*

ay ya: *Ay yay. II Hilal şeklinde yay (kaşın şekli ve sevgilinin ay gibi güzel olması bağlamında).*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [ay ya, -s, -ı, -n]*

ayaġ: *Kadeh (Sümerler, Antik Yunan gibi pek çok eski çağ toplumunda ayak, ayakkabı ve çizme şeklindeki rhyton/riton adı verilen içki sunu kaplarının varlığı nedeniyle kadeh, ayak sözcüğüyle anılagelmiştir. Bkz. AYDIN, 2017b).*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳun͡g meyinden ol ki çekeydür bir er **ayaġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [ayaġ,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir **ayaġ** / ey Hidāyet didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ayaġ, -ı]*

çoḫ dolu **ayaġ** ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [ayaġ,]*

gel içgil zevḳ ilen devlet **ayaġı** / bu devletden bizi çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [ayaġı, -ı]*

ayaġ: *Ayak. II Sevgiliye duyulan saygının ve bağlılığın yere kapanılarak gösterildiği uzuv.*

didim olmaġa **ayaġun͡gda** gön͡gül ḥasreti var / didi ger an͡ga naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [ayaġun͡gda, -un͡g, -da]*

sen sīm-berün͡g eylesem īs̱ār **ayaġına** / yaş gevherini duta ḫamu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

her sürme kim degül **ayaġın͡g** tozı çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [ayaġın͡g, -ın͡g]*

silmen͡g **ayaġı** yüzini yüzden kim öldürür / āḫir nefes kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [ayaġı, -ı]*

yaş tökse **ayaġına** n'ola göz o leb içün / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

ṣatman aġyāra güherlen **ayaġun͡g** topraġını / ki bu göz görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [ayaġun͡g, -un͡g]*

ṭūb teg başum onın͡g **ayaġından** gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [ayaġından, -ı, -n, -dan]*

ördügi zülf **ayaġına** dolaşursa ne ʿaceb / dolaşur her kişinin͡g **ayaġına** öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

oturmadı laʿlün͡gçün **ayaġdan** gön͡gül ança / kim ʿāḳıbetü'l-emr meni cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [ayaġdan, -dan]*

serv **ayaġında** ḳadiçün yaşımı görgeç revān / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [ayaġında, -ı, -n, -da]*

<u>ayaġ baş-:</u> *Yürümek, dolaşmak.*

göz yaşı küyın͡gnı dün bir ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [ayaġ baş-, -du, -m]*

<u>ayaġ ol-:</u> *Topluca yapılan ya da yapılacak olan bir işin başlatıcısı ve yol göstericisi durumunda olmak.*

viṣālün͡g ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣon͡gra / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [ayaġ ol-, -sun]*

<u>ayaġı çek-:</u> *Sık sık gittiği bir yere artık uğramaz olmak, ilgiyi kesmek.*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid gözün͡g / gördi mescidden ayaġı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [ayaġı çek-, -di]*

<u>ayaġına başun͡gı ṣal-:</u> *Ayağına kapanmak, yalvarmak.*

ayaġına itinin͡g başun͡gı çoḫ ṣalma raḳīb / olma zinhār özün͡gden ulu ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [ayaġına başun͡gı ṣal-, -ma]*

<u>ayaġına dolaş-:</u> *Ayağına dolaşmak, başkasına yapmayı düşündüğü kötülük kendi başına gelmek..*

ördügi zülf ayaġına dolaşursa ne ʿaceb / dolaşur her kişinin͡g ayaġına öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [ayaġına dolaş-, -ur]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [ayaġına dolaş-, -dı]*

<u>ayaġun͡g tozı:</u> *Ayağın tozu. II Hükümdarın/sevgilinin geçtiği yolun önemini ve değerini de göstermektedir. Çünkü geçilen yerin tozu ve toprağı göze sürme yapılacak kadar, ona yüz sürülecek kadar değerli ve kutsal bir nesne olarak alınmaktadır.*

gözden ayaġun͡g tozın gidermen / ögrendi gözüm bu dārū ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [ayaġun͡g tozı, -n]*

ey yüzün͡g çākeri ḫurşīd senün͡g māh daḫı / bende muḥtāc ayaġın͡g tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [ayaġun͡g tozı, -ın͡g , -na, --n, -a]*

<u>ayak:</u> *Kadeh (Sümerler, Antik Yunan gibi pek çok eski çağ toplumunda ayak, ayakkabı ve çizme şeklindeki rhyton/riton adı verilen içki sunu kaplarının varlığı nedeniyle kadeh, ayak sözcüğüyle anılagelmiştir. Bkz. AYDIN, 2017b).*

ger ġam **ayaġı** ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [ayaġı, -ı]*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest on͡ga her devr **ayaġı** ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [ayaġı, -ı]*

ayaz: *Gazneli Mahmud'un kölesi ve sevgilisi. Akıl, fetanet ve sadakatle hizmet etmiş, Sultan Mahmud da ona büyük bir sevgi besleyerek itimat etmiştir. Sultan Mahmud bir eğlence esnasında kendinden geçtiğinde nedimlerin Ayaz'ın saçını kesmelerini emretmiş. Daha sonra bunu yaptırdığına pişman olmuştur. Tanıklarda güzelliği ve Sultan Mahmud'la olan münasebeti nedeniyle anılmıştır.*

ṭaʿnesi yārin͡g man͡gadur özün͡ge alma raḳīb / çün bilürsin͡g kim **Ayaz'ın͡g** ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [ayaz'ın͡g, -ın͡g]*

ʿayb: *Ayıp, kusur.*

raḳībā öldürem didün͡g özümni / ḫamu ʿ**aybın͡gla** cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [ʿaybın͡gla, -ın͡g, -la]*

ʿayb eyle-: *Ayıplamak, kınamak.*

dalaşursa n'ola zülfün͡gle lebün͡gçün gön͡glüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [ʿayb eyle-, -me]*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemen͡g / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [ʿayb eyle-, -me , -n͡g]*

ʿayb ol-: *Uygun olmamak, hoş karşılanmamak, yakışık almamak.*

yüzüm ḳatında laʿlün͡g an͡gsa gön͡glüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [ʿayb ol-, -maz]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [ʿayb ol-, -a]*

āyet: *Kur'ân-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri; kimsenin inkâr edemeyeceği alâmet, işâret, nişan.*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebin͡g **āyeti** indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [āyeti, -i]*

viren an͡ga biş ḥis ü altı cihāt / yazan an͡ga **āyet** ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [āyet, -an]*

āyīn: *Ayin, tören; usul, durum, hal.*

yüzi ayını görsedüp dil alur / budur anın͡g menümle **āyīni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [āyīni, -i]*

dünyede her kimse bir **āyīn** ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [āyīn,]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayun͡g resm ü **āyīni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [āyīni, -i]*

ayır-: *Ayırmak, uzaklaştırmak.*

ol ḳaş u gözün͡g mekri **ayırdı** meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [ayırdı, -dı]*

aġyāra tuş idip meni **ayırdı** yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [ayırdı, -dı]*

aylan-: *Dönmek.*

gül budağı kimi her dem eyleme bir yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş **aylanma** ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [aylanma, -ma]*

ʿayn: *Göz.*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿ**aynuma** gün teg yüzi / yoḫı varı ʿālemün͡g ol gün ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [ʿaynuma, -um, -a]*

dil ü cān ḳaş u aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿ**aynun͡g** / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [ʿaynun͡g, -un͡g]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿ**aynıma** / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [ʿaynıma, -ım, -a]*

al ilen aldı cān u gön͡gül ʿ**aynun͡g** alası / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [ʿaynun͡g, -un͡g]*

ʿayn: *Arapça ayn (ع) harfi.*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [ʿayn,]*

ʿayne'l-yaḳīn: *Gözüyle görmüş gibi, kalp gözüyle kati surette.*

Hidāyet ḳatna sen şüḫun͡g şıfātı / degül ḥaḳḳa'l-yaḳīn ʿ**ayne'l-yaḳīndür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [ʿayne'l-yaḳīndür, -dür]*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o kim görse ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān an͡ga ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [ʿayne'l-yaḳīn,]*

ʿayn-ı belā: *Bela gözü, bela kaynağı.*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül çağı belābil teg anı ʿ**ayn-ı belā** bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [ʿayn-ı belā,]*

ʿayn-ı ʿīd: *Bayram gözü. II Sevgiliyi gören göz.*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [ʿayn-ı ʿīd, -a]*

<u>**ʿayn-ı ʿīd:**</u> *Bayram gözü. II Sevgiliyi gören göz.*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [ʿayn-ı ʿīd, -a]*

<u>**ʿayn-ı kerem:**</u> *Cömertlik kaynağı.*

Sürḫāb içinde ḳanıñı tökse Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [ʿayn-ı kerem, -dür]*

<u>**ayrıl-:**</u> *Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak, ondan ayrı düşmek.*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / **ayrıl** dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [ayrıl,]*

<u>**ayru:**</u> *Ayrı, uzak; başka.*

biyle mevsimde men ol yārdan **ayru** diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [ayru,]*

yüzüñden **ayru** menim derd ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [ayru,]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden **ayru** ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [ayru,]*

vaṣlından **ayru** şol mehiñ dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anıñ ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [ayru,]*

Tañrı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzüñden **ayru** menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ayru,]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānıñ yüzine / yüzüñden **ayru** bülbülem men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [ayru,]*

göñlüm ḫaṭ u tīġıñızdan **ayru** / toḫuz çemen ü aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [ayru,]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen yārdan **ayru** / Hidāyet çāreñ ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [ayru,]*

ʿaceb belā ki göñülle ḫalāyıḳ ilinden / ne **ayru** vara bilürem o serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ayru,]*

yüzümüñ ḳadri yoḫ ḫāliñden **ayru** / belī bī-ḳıymet olur dānesiz kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [ayru,]*

<u>**ayru düş-:**</u> *Birbirinden uzakta kalmak.*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ o meh-veşüng͡ / toprağı şavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [ayru düş-, -düg, -i, -çün]*

ayru ol-: *Ayrı kalmak, uzak düşmek, ayrılmak.*

tā seni buldum ne yirde var ise yādıng͡la-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [ayru ol-, -ma, -y, -a]*

ayruġ: *Başka, gayri.*

yüzüng͡den **ayruġ** bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [ayruġ,]*

az-: *Azmak, yoldan çıkmak.*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / **azar** her kim virür göng͡lini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [azar, -ar]*

ḥācī **azup** ḳapung͡ yolı gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruğı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [azup, -up]*

az: *Az, eksik, fazla olmayan.*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın **az** yoldaşung͡ / baḫ bu yoldaşa cefā tīġını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [az,]*

cevri **azından** dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [azından, -ı, -n, -dan]*

… / munung͡ kimi ḥadīs̱ daḫı **az** işidilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 5). [az,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa **az** vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [az,]*

az al-: *Hafife almak.*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılıng͡ ang͡a / ger ḳorḫar olsang͡ız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [az al-, -a, -lar-alar]*

ʿaẕāb: *Eziyet, işkence, keder.*

ṣoḥbetüng͡ zāhid ʿ**aẕāb** oḫır faḳīh / senden andandur girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [ʿaẕāb,]*

mang͡a ḳapung͡da neden dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli olana çünki ʿ**aẕāb** oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [ʿaẕāb,]*

ʿaẕāb vir-: *Acı çektirmek.*

kūyın͡gda mesken itdi gön͡gül yaḫma hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [ʿaẕāb vir-, -ür, -sin]*

<u>āzād:</u> *Hür, kurtulmuş, serbest bırakılmış.*

görende fāriġ u **āzād** ḫāṭırım ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [āzād,]*

<u>āzād eyle-:</u> *Kurtarmak.*

kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı Mıṣr cān saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [āzād eyle-, -di]*

<u>āzādlıġ:</u> *Serbestlik, hürriyet.*

ikki cihānda dimesen͡g şādlıġ / ġuṣṣa vü endūhdan **āzādlıġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 52). [āzādlıġ,]*

<u>azal-:</u> *Azalmak, eksilmek.*

didüm alsam dudaġın͡gdan bir öpüş nen͡g **azala** / didi çoḫ ide heves ḫāṭırın͡g ammā **azala** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [azala, -a]*

didüm alsam dudaġın͡gdan bir öpüş nen͡g **azala** / didi çoḫ ide heves ḫāṭırın͡g ammā **azala** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [azala, -a]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı **azala** didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [azala, -a]*

göz ḳılmasa zülfün͡gden o ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı **azalursa** ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [azalursa, -ur, -sa]*

<u>azġun:</u> *Azgın, yoldan çıkmış.*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür gön͡glini bu **azġun** kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [azġun,]*

ʿ**<u>azīmet:</u>** *Gitme, gidiş.*

sefer ʿ**azīmeti** gön͡glüm mükemmel oldı man͡ga / iki ferişte hem öldüm müvekkil oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [ʿazīmeti, -i]*

ʿ**<u>āzim-i kūy-ı muġān:</u>** *Ateşe tapanların mahallesinin (gitme) çabası.*

ḫoş durur mescid Hidāyet'ni velī būy-ı bahār / dartup andın ʿ**āzim-i kūy-ı muġān** eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [ʿāzim-i kūy-ı muġān,]*

ʿ**<u>azīz:</u>** *Aziz, uygun, kutlu.*

ʿazīzim fürḳatinden baḥr ilen ber / menim ḫūn-ı dilimdin dolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [ʿazīzim, -im]*

ʿ<u>azīz dut-:</u> *Saygı göstermek, yüceltmek.*

ol kemān-dāruñ teninde cānıña nāvekleri / dut ʿazīz anı göñgül çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [ʿazīz dut-,]*

ʿ<u>azm:</u> *Kasıt, niyet, karar; gitme, yönelme.*

işitdüm ḳanıma ʿ**azmiñdür** ey māh / yana ʿazm eyleseñ yārīçüñ Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [ʿazmiñdür, -iñ, -dür]*

av ʿ**azmine** ḥabībüm alıcaḫ ḳuş iline / göñglümüñ ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [ʿazmine, -i, -n, -e]*

ʿ<u>azm eyle-:</u> *Niyet etmek, çabalamak.*

göñglüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne göñgül cān daġı ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [ʿazm eyle-,-r]*

işitdüm ḳanıma ʿazmiñdür ey māh / yana ʿazm eyleseñ yārīçüñ Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [ʿazm eyle-, -señ]*

ʿ<u>azmin eyle-:</u> *Azmetmek, gayret göstermek. II Gitmek.*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [ʿazmin eyle-,]*

ʿ<u>āmm:</u> *Genel, herkesin olan.*

Sensin ki olupdur keremüñ **ʿāmm** cihānda / Her ḫāre vérürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ʿāmm,]*

B

bāb: *Bir kitabın bölümlerinden her biri.*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / hīç **bāba** yaza-men men-i bī-dil neden sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [bāba, -a]*

bāb: *Lâyık, uygun, münasib, elverişli.*

gözüme lebi ʿaksi hīç **bāb** düşmez / neden meyl ḳılmaz o Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [bāb,]*

bād: *Rüzgâr, yel.*

dün **bād** ḫāk-i kūyıng aparurken oġradım / göz almayup oturdı didim al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [bād,]*

tā yüzüngde **bād** şol zülf-i muʿanber tipredür / berg-i nesrīn üzre şaġın sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [bād,]*

bād esüp yapraġ güli örter teg āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [bād,]*

bāda vir-: *Yele vermek; boş yere dağıtmak, savurmak, boşuna harcamak. PARLATIR, TDK Deyimler, s. 908.*

manga tā sāḳī-yi cān bāde virdi / göngül ṣabr u ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [bāda vir-, -di]*

sāḳī humāram manga bir bāde vir / ḫırmen-i dīn ü dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [bāda vir-,]*

bādām: *Badem.*

lebin şor çeşm ü aġzın yād et ey dil / mey iç nuḳlıngnı **bādām** u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [bādām,]*

gör yüzin aġız u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü **bādām** u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [bādām,]*

bāde: *Şarap, içki, mey. II Maddi ve manevi sarhoşluk veren, kendinden geçiren, mest eden şey.*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u **bādeden** / var epsem ey faḳīh kim anga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [bādeden, -den]*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā **bāde** getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [bāde,]*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ **bāde** çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [bāde,]*

man͡ga tā sāḳī-yi cān **bāde** virdi / gön͡gül ṣabr u ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [bāde,]*

sāḳī humāram man͡ga bir **bāde** vir / ḫırmen-i dīn ü dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [bāde,]*

ol şafaḳ u mihr degül görünen / çerḫdür ol **bāde** içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [bāde,]*

ḫanda ki ol **bāde** vü cām-ı felek / cürʿasını görmedi mülk ü melek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [bāde,]*

bağrı delindi felek-i sādenin͡g / tā kim o ki süzgüçi ol **bādenin͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [bādenin͡g, -nin͡g]*

__**bāde-i gül-gūn:**__ *Gül renkli şarap, kırmızı şarap.*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / gel **bāde-i gül-gūn** çek ü ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [bāde-i gül-gūn,]*

__**bād-ı fenā:**__ *Yokluk rüzgarı, ölüm.*

çün öldügumın͡g fāyidesi yoḫ żararınca / es **bād-ı fenā** ḫāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [bād-ı fenā,]*

__**bād-ı ḫazān:**__ *Sonbahar rüzgarı.*

bir güneş doğdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / bir gül açıldı yire şaldı anı **bād-ı ḫazān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [bād-ı ḫazān,]*

__**bād-ı ṣabā:**__ *Baharda esen hafif ve hoş rüzgar, seher yeli.*

ey **bād-ı ṣabā** göricek ol serv-i revānı / söyle ki be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [bād-ı ṣabā,]*

__**bād-ı ṣarṣar:**__ *Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr.*

āh idersem ḥasretin͡gden gevdemi alup gider / niçe kim toprağı yirden **bād-ı ṣarṣar** tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [bād-ı ṣarṣar,]*

__**bād-ı ṣubḥ:**__ *Sabah rüzgarı.*

merdüm-i dīdem kimi yüzün͡gde şanman͡g munça ḫāl / **bād-ı ṣubḥ** itmiş durur dün gice müşk-efşān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [bād-ı ṣubḥ,]*

ḫāk-i rāhın͡g üsne düşmişdüm senin͡g bir būy içün / esdi **bād-ı ṣubḥ** u götürdi meni toprağdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [bād-ı ṣubḥ,]*

__**bāġ:**__ *Bağ, bahçe. (Sevgiliye ait güzelliklerin bir çoğu bağlarda, bahçelerde olan özelliklerdendir.) II Sevgilinin*

güzelliği, özellikle yüzü ve yanağı bahçeye benzetilir. Şairin sözünü ettiği bağ ve bahçede bir akarsu (şâirin gözyaşları), çiçek (sevgilinin gül yanağı, gonca dudağı vs.), kuşlar(Âşık denen bülbül) bulunur. Bu bağ bazen dünya olur, söz, ömür ve can olur.

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g **bāġının͡g** sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [bāġının͡g, -ı, -nın͡g]*

yā Rab ne **bāġ** verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [bāġ,]*

yoḫ ḫāl ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı **bāġında** mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [bāġında, -ı, -n, -da]*

āh eylegeç yüzinden anın͡g zülfi dağılur / **bāġda** belī nesīm esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [bāġda, -da]*

işitdüm būy-ı zülfinin͡g ruḫun͡g **bāġı** gülin dirdüm / menim ey ġonçe-i devlet cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [bāġı, -ı]*

yüzün͡gden ayruġ **bāġ** ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur **bāġ** u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [bāġ,]*

yüzün͡gden ayruġ **bāġ** ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur **bāġ** u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [bāġ,]*

o serv **bāġda** çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [bāġda, -da]*

görmedi çün ʿālemin͡g **bāġında** bir gül pāy-dār / doġalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [bāġında, -ı, -n, -da]*

gül geçüp gül-zār otursa n'ola çün pāyendedür / ʿālemin͡g **bāġında** serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [bāġında, -ı, -n, -da]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol **bāġdan** / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol **bāġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [bāġdan, -dan]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol **bāġdan** / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol **bāġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [bāġdan, -dan]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol **bāġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [bāġdan, -dan]*

raḳṣ ider serv-i sehī **bāġda** belī āhen͡g ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [bāġda, -da]*

ḫansı dağun͡g lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülün͡g būyından alur **bāġ** içinde süseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [bāġ,]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ **bāġına** girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [bāġına, -ı, -n, -a]*

hemīşe tā nihāl-i fetḥ ü iḳbāl / ẓafer **bāġında** ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [bāġında, -ı, -n, -da]*

bāġ u rāġ: *Çayır çimen, bağ bahçe.*

irişdi yaz u çiçek dutdı **bāġ u rāġ** etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [bāġ u rāġ,]*

bā-ġam: *Gamlı.*

bes yigi oldur ki şerīr olmaya / **bā-ġam** u derd ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [bā-ġam,]*

bāġbān: *Bağcı, bahçıvan.*

ey **bāġbān** ṣanevber ü servü͡ngni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [bāġbān,]*

görürse **bāġbān** zülf ü ruḫı͡ngnı / gül ü reyḥānı derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [bāġbān,]*

serv ayaġında ḳadiçün yaşımı görgeç revān / **bāġbān** būstāndaki āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [bāġbān,]*

bāġbān-ı ṣunʿ: *Yaratma bahçıvanı (Allah).*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār u ḫamı yanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [bāġbān-ı ṣunʿ,]*

bāġçe: *Bahçe.*

nālesin kesmez gö͡ngül kūyında tā yüzin görer / **bāġçede** gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [bāġçede, -de]*

baġdād: *Irak'ta bir şehir.*

ʿaceb mi gö͡nglüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur kim gelür **Baġdāda** āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [baġdāda, -a]*

bāġ-ı kelām: *Söz bahçesi.*

bāġ-ı kelām içre Hidāyet oḫur / vaṣf-ı gül-i rūyı͡ngı bülbül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 5). [bāġ-ı kelām,]*

bāġ-ı naʿīme: *Cennet bahçesi.*

ger dūst Hidāyet meni damuya dilerse / meyl eyler isem kāfir olam **bāġ-ı naʿīme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [bāġ-ı naʿīme, -e]*

bāġ-ı reyḥān: *Fesleğen bahçesi.*

dise sünbül mi yā bir **bāġ-ı reyḥān** kākülüŋ / yoḫsa bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān kākülüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [bāġ-ı reyḥān,]*

bāġ-ı ruḫ: *Yanak bahçesi. || Sevgilinin gül bahçesine benzeyen yüzü.*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehiŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [bāġ-ı ruḫ, -ı, -n, -da]*

müşkil ki göŋgül bāġ-ı ruḫındın vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭuŋ anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [bāġ-ı ruḫ, -ı, -n, -dın -ın, -dın]*

bağır: *Bağır, göğüs, ciğer; kalp, gönül.*

ger tīġ-ı cefā ile diler **baġruŋgı** her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [baġruŋgı, -uŋ, -ı]*

baġrım ḳarardı cevr ü cefāŋ ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [baġrım, -ım]*

ger **baġruŋgı** yaram dir iseŋ tā görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [baġruŋgı, -uŋ, -ı]*

yüz pāre ḳıldı **baġrumı** hicrüŋ ınanmasaŋ / çeşmüm yolından uşta düşer pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [baġrumı, -um, -ı]*

hicrüŋ n'ola vaṣl içün eger **baġrımı** yarar / bu yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [baġrımı, -ım, -ı]*

n'ola ger yarar ise **baġrımı** ol yār menim / ḫoşdur ey ḫaste göŋgül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [baġrımı, -ım, -ı]*

meni kūyından anıŋ müddeʿī āvāre ḳılur / **baġrumı** tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [baġrumı, -um, -ı]*

neden itdi menim **baġrımda** ey ebrū-kemān oḫuŋ / çü söylerler ḫalāyıḳ bu miṯil kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [baġrımda, -ım, -da]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla **baġruŋ** yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [baġruŋ, -uŋ]*

niçe ḳıla **baġrumnı** menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [baġrumnı, -um, -nı]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur çoḫ ġonçe kimi **baġrumı** ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [baġrumı, -um, -ı]*

geh tiker kirpügünüŋ ignesi **baġrum** yarasın / geh firāḳı tikeni pāreledür ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [baġrum, -um]*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / işitse **baġrı** ḳan ola göŋgülniŋ āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [baġrı, -ı]*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān **baġrın** / işitse baġrı ḳan ola göŋgülniŋ āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [baġrın, -ın]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿāşıḳın͡g ol laʿl teg **baġrında** ḳanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [baġrında, -ın, -da]*

<u>baġla-:</u> *Bağlamak, kapamak.*

didüm ki kirpük ile **baġlayam** yaşım yolını / velī ḫaçan çūb ile baġlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [baġlayam, -y, -am]*

neden **baġlar** ol şūḫ dülbend aġzın / ne artuġ didi kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [baġlar, -r]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın **baġladı** / ʿāşıḳın͡g ol laʿl teg baġrında ḳanın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [baġladı, -dı]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın **baġladı** / ʿāşıḳın͡g ol laʿl teg baġrında ḳanın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [baġladı, -dı]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī aġzın açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [baġladı, -dı]*

şol şeker yanında tā acılıġı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr şānın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [baġladı, -dı]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [baġladı, -dı]*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulaġın burdı çaldı bam lisānın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [baġladı, -dı]*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < hem > miyānın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [baġladı, -dı]*

serv ayaġında ḳadiçün yaşımı görgeç revān / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [baġladı, -dı]*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār u ḫamı yanın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [baġladı, -dı]*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī leb sözin / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın **baġladı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [baġladı, -dı]*

<u>baġlan-:</u> *Bağlanmak, kapanmak.*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger **baġlansa** yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur man͡ga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [baġlansa, -sa]*

didüm ki kirpük ile baġlayam yaşım yolını / velī ḫaçan çūb ile **baġlana** yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [baġlana, -a]*

zülfün͡ge **baġlanmadın** umardum uṣlana gön͡gül / tā kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [baġlanmadın, -ma, -dın]*

<u>baġlat-:</u> *Bağlatmak, kapatmak.*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk ittin͡g şehā / **baġladup** bir tāra ilin çekdi āsān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [baġladup, -up]*

baġlu: *Bağlı, kapalı.*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men gözi **baġlu** bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [baġlu,]*

baġrı delin-: *Istırap çekmek, çok müteessir olmak.*

baġrı delindi felek-i sādenin͡g / tā kim o ki süzgüçi ol bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [baġrı delin-, -di]*

baġrı yan-: *Bağrı yanmak; üzüntü çekmek, çok acı duymak.*

yandı baġrım ḫvān-ı vaṣlından bu gön͡glüm ḳısmeti / zehr-i hicrān ile ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [baġrı yan-, -ım-m, -dı]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu baġrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni kim an͡ga taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [baġrı yan-, -mış]*

baġrumun͡g yaġın erit-: *İçinin (yüreğinin) yağını eritmek -İçinin yağı erimek- : Korkulacak bir durum meydana gelecek diye kaygı çekmek.*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi didi kim / il misen söyle Hidāyet doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [baġrumun͡g yaġın erit-, -di-ı, -n]*

baḫ-: *Bakmak.*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş götür ü Tan͡grıya **baḫ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [baḫ, -ma, -y, -a]*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş götür ü Tan͡grıya **baḫ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [baḫ,]*

giryānının͡g ḳulaġı egilse ʿaceblemen͡g / kim **baḫıcaġ** reg ü beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [baḫıcaġ, -ıcaġ]*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫun͡g / didi ki Hidāyet ne **baḫarsın** kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [baḫarsın, -ar, -sın]*

iti çulına **baḫdum** ol avcı büt-i şūḫun͡g / didi ki Hidāyet ne baḫarsın kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [baḫdum, -dum]*

ey bāġbān ṣanevber ü servün͡gni ögme çoḫ / gel bir **baḫ** ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [baḫ,]*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp ol külālesine bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [baḫ,]*

yalġuz raḳībi **baḫma** başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [baḫma, -ma]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşun͡g / **baḫ** bu yoldaşa cefā tīġını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [baḫ,]*

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne onın͡g ḳurusına **baḫar** u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [baḫar, -ar]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir **baḫ** gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [baḫ,]*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek sançar / kim gül yüzine **baḫar** kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [baḫar, -ar]*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate **baḫsan͡g** ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [baḫsan͡g, -san͡g]*

Nīl'e **baḫmaz** yaşım gören ne ʿaceb / ögrenen baḥre çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [baḫmaz, -maz]*

baḫmazlar oldı tā ruḫ-ı aḥbāba gözlerüm / döndiler ikki çeşme-i ḫūn-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [baḫmazlar, -maz, -lar]*

yüzün͡ge **baḫmaġ** isterken Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [baḫmaġ, -maġ]*

şehā ḫoşdur bu gön͡glüm dāyim ol ruḫsāra **baḫmaġdan** / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra **baḫmaġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [baḫmaġdan, -maġ, -dan]*

şehā ḫoşdur bu gön͡glüm dāyim ol ruḫsāra **baḫmaġdan** / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra **baḫmaġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [baḫmaġdan, -maġ, -dan]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżun͡g māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara **baḫmaġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [baḫmaġdan, -maġ, -dan]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmün͡g / ki ḫayr itmez ṭabīb uşanıcaġ bīmāra **baḫmaġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [baḫmaġdan, -maġ, -dan]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle ol dīvāre **baḫmaġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [baḫmaġdan, -maġ, -dan]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre **baḫmaġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [baḫmaġdan, -maġ, -dan]*

gön͡gülden il yudum tā **baḫmaz** oldı ḥāline çeşmün͡g / ki ḫayr itmez ṭabīb uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [baḫmaz, -maz]*

gözüm aġyāra **baḫsa** ʿārıżun͡g māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [baḫsa, -sa]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür **baḫdum** / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [baḫdum, -du, -m]*

ol ki ʿömrüm teg geçer **baḫmaz** man͡ga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [baḫmaz, -maz]*

gör yüzin ağız u göz ü ḫālin teferrüc it / **baḫ** bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [baḫ,]*

gör yüzin baḫıcaġ ol āb-rūya / yen͡gi ayı gören **baḫar** suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [baḫar, -ar]*

gör yüzin **baḫıcaġ** ol āb-rūya / yen͡gi ayı gören baḫar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [baḫıcaġ, -ıcaġ]*

dirmesün müddeʿī ʿömri budağından beri kim / bir naẓar ḳoymadı **baḫma** berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [baḫma, -ma]*

ol ḳad u zülf ü ağız naḳşına tā **baḫmadı** dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [baḫmadı, -ma, -dı]*

göz doğrı **baḫdı** ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze doğrulıġda olan düz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [baḫdı, -dı]*

gön͡gül tā mihr ile **baḫtı** meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine ẕerrece ilmez felekni͡ng günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [baḫtı, -tı]*

çekmek isterdi ḳaşı naḳşını üstād-ı ezel / **baḫdı** çün ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [baḫdı, -dı]*

baḫmayup ötdi iti nāle vü efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [baḫmayup, -ma, -y, -up]*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen man͡ga **baḫ** ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [baḫ,]*

bahā: *Kıymet, değer, bedel.*

almayınca būse laʿlün͡gdin **bahā** cān virmezem / kim dadar evvel bir er cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [bahā,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç **bahā** nedür / virdüm gön͡gülle cān didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [bahā,]*

bahāne: *Bahane.*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm gön͡gülle cān didi var kim **bahānedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [bahānedür, -dür]*

bahār: *Bahar, ilk yaz.*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / kim bu çemende gāh ḫazāndur gehī **bahār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [bahār,]*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş saġın / hanġısın görsen͡g birür şāḫ **bahār** ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [bahār,]*

tā niçe bir men **bahār** teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [bahār,]*

yüzüng͡den ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur bāġ u **bahār** u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [bahār,]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma vü bil / nedür gülüng͡ ḳadehi lāleng͡ piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [bahār,]*

yüzing͡ görende ṣormaġıma açmadı aġız / baḫtım güli açılmadı derdā **bahārda** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [bahārda, -da]*

bā-ḥıref: *Sanatkār.*

ol kimsene kim özgelere beng͡zedür anı / dürr ü güherüng͡ nisbetini **bā-ḥıref** eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [bā-ḥıref,]*

baḥr: *Deniz.*

ol şāh ki her il kef ü kāfını ang͡up / şūrīde olup **baḥr** urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [baḥr,]*

ʿazīzim fürḳatinden **baḥr** ilen ber / menim ḫūn-ı dilimdin dolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [baḥr,]*

Nīl'e baḫmaz yaşım gören ne ʿaceb / ögrenen **baḥre** çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [baḥre, -e]*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿışḳa zāhid / bu **baḥre** gevher-i maḳṣūd içün dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [baḥre, -e]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet teneng͡ maḳām / bu **baḥr** içinde ada ang͡a yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [baḥr,]*

baḥre beng͡zetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / **baḥr** bir ḳaṭredür anıng͡ gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [baḥr,]*

baḥre beng͡zetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anıng͡ gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [baḥre, -e]*

baḥr-ı ġam: *Gam denizi II Aşığın sürekli olarak dertlere, kederlere düçar olması.*

fānī cihānda şun mang͡a zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [baḥr-ı ġam, -dan]*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu daġı saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [baḥr-ı ġam,]*

baḥr-ı ʿışḳ: *Aşk denizi.*

göng͡ül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībüng͡ dala bilmezsin / yaḳīn bil gevher-i maḳṣūd iling͡e sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [baḥr-ı ʿışḳ, -ı, -n, -a]*

baḥr-ı kerem: *Cömertlik denizi.*

ʿışḳun͡gda ey **baḥr-ı kerem** men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [baḥr-ı kerem,]*

baḥr-ı muʿallaḳ: *Asılı deniz. II Ağlayan göz.*

ʿaceblenme gözün͡g yaşı Hidāyet çeşmün͡g aḫıtsa / ne umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [baḥr-ı muʿallaḳ, -dan]*

baḥr-i muḥīṭ: *Okyanus, büyük deniz.*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭun͡g olmaz imiş ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [baḥr-i muḥīṭ, -un͡g]*

baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳ: *Aşk semtinin denizi.*

ey dil gel ol ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳ, -ı, -n, -a]*

baḥr-i nīl: *Nil denizi.*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿaksi ḳaşınun͡g / görünür şekl-i meh-i nev teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [baḥr-i nīl, -den]*

baḥr-i ʿummān: *Büyük deniz, okyanus.*

bilür mi ey Hidāyet şor bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamun͡gdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [baḥr-i ʿummān, -a]*

baḫşā-: *Bağışlamak, merhamet etmek.*

an͡ga birer cürʿa naṣīb eylegil / **baḫşāsın** ṣayma ḥasīb eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [baḫşāsın, -sın]*

baḫşiş: *Armağan, hediye.*

ḳıl an͡ga bir cürʿa keremden naṣīb / olmasa **baḫşīş** an͡ga itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [baḫşīş,]*

baḫt: *Baht, talih.*

ger naṣībi gön͡glümün͡g şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü **baḫtı** saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [baḫtı, -ı]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g zihī **baḫt** u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [baḫt,]*

ḥabībe söyledüm **baḫtum** raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [baḫtum, -um]*

yüzin͡g görende ṣormaġıma açmadı aġız / **baḫtım** güli açılmadı derdā bahārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [baḫtım, -ım]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u **baḫt** u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [baḫt,]*

baḫt-ı siyeh: *Kara bahtlı, kötü talihli, sürekli kötü günler geçiren.*

ol ḳaş u gözün͡g mekri ayırdı meni senden / gör **baḫt-ı siyeh** bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [baḫt-ı siyeh,]*

baḫtun͡g aġ ol-: *Bahtın ak olsun.*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [baḫtun͡g aġ ol-, -sun]*

bāḳī ol-: *Daimi, devamlı, sonsuz olmak.*

ger fānī iken ister isen͡g bāḳī ola sen / iḫlāṣ ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [bāḳī ol-, -a]*

bal: *Bal, tatlı, tatlılık.*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür yā sögüşlerün͡g / gül şekker ilen olmasa nā-çār **bal** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [bal,]*

cihān esāsınun͡g aldanma leẕẕetine gön͡gül / ki **bala** aġu ḳatup ṣon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [bala, -a]*

bal: *Kanat.*

ger perī görse senün͡g ḥüsnün͡gi ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla **bāl** ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [bāl,]*

balı dutan barmaġın yalar: *Başkalarına güzel şeyler dağıtmakla görevli olan kimse, dağıttığından az çok kendisi de yararlanır.*

n'ola ḳonup lebine çibin ger ilin ṣorar / dirler mes̱el ki **balı dutan barmaġın yalar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [balı dutan barmaġın yalar,]*

bāliş: *Yastık.*

çehār **bāliş** ü dünyā degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri degül tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [bāliş,]*

bām: *Çatı, dam.*

gördi **bām** üsne yüzüñ yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [bām,]*

<u>**bām:**</u> *Tambur, ud gibi müzik aletlerine takılan en kalın tel.*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulağın burdı çaldı **bam** lisānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [bam,]*

<u>**ban-:**</u> *Banmak, sulu şeye bastırıp yumuşatmak.*

gözleri naḳḳāşı şol kirpüklerinin̑ līḳasın / ḳanıma **banmış** gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [banmış, -mış]*

<u>**bārān:**</u> *Yağmur. II Çok ve sık düşen, gelen şey (sevgilinin ayva tüylerinin fesleğen gibi güzel kokusunun ok gibi gönle sevgiyle yağması, nüfus etmesi).*

gön̑lüme yaġduġca oḫun̑ mihrin̑ artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer **bārān** an̑a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [bārān,]*

<u>**barça:**</u> *Tüm, hep, bütün.*

ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün̑ senün̑ / cān u cihān **barça** ṭufeylün̑ senün̑ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [barça,]*

<u>**bārī:**</u> *Bari, hiç olmazsa; hiç değilse.*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet mis̱āl-i mūr / yār firāḳın̑gı çekedür ü **bārī** fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [bārī,]*

<u>**barmaġ:**</u> *Parmak.*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülün̑ **barmaġına** / kim anın̑gçün laʿlden ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [barmaġına, -ı, -n, -a]*

her dem nigārīn **barmaġun̑** başma turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Şıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [barmaġun̑, -un̑]*

<u>**baru:**</u> *Hep.*

ister idi ḳaşun̑a muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / ben̑zi ṣarardı özin bu fikr ilen **baru** görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [baru,]*

<u>**baş-:**</u> *Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak.*

şol gül ḳademin **başmaġa** gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [başmaġa, -maġ, -a]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem **başmaġa** anıñ / çoḫ cān u göñgülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [başmaġa, -maġ, -a]*

baş-: *Bası işi yapmak, tabetmek.*

didim ki ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş mercānuñga / **başdung** revān lü'lü'leri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [başdung, -du, -ng]*

her dem nigārīn barmaġuñ **başma** turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Ṣıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [başma, -ma]*

baş: *Baş, düşünce, fikir, zihin.*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl'e / **başdan** Hidāyet itdi gider bu ḫayālüñgi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [başdan, -dan]*

baş: *Baş, bir topluluğu yöneten kimse, lider, önder.*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma **baş** igit / ol **baş** ola ki **baş** ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [baş,]*

baş: *Baş, başlangıç.*

her ay **başında** degüldür hilāl kim görünür / felek ḳuluñ kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [başında, -ı, -n, -da]*

viṣālüñ ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣoñgra / eger il virse ol devlet bu **baş** u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [baş,]*

egerçi gözlerüñgdür **başılan** siḥr / dil almaġda ḳaşuñgdur andan üstün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [başılan, -ılan]*

baş: *Baş, kişinin kendisi.*

yalġuz raḳībi baḫma **başımda** zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [başımda, -ı, -m, -da]*

ger tipdise itiñ başına müddeʿī ne ġam / devlet **başında** yoḫdur anıñ devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [başında, -ı, -n, -da]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [baş,]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳıñgda kim **baş** oynadum / öz sözimdin dönmezem Tañgrı bilür ger gitse **baş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [baş,]*

müddeʿīniñ niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var ümīdim ḥaḳa kim niyyeti **başına** göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [başına, -ı, -n, -a]*

eyleyip fermān apardungsa ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş **baş** ile tā n'ola fermānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [baş,]*

ʿāşıḳuñ devletidür tīġıñız anı görene / başınıñ üsne yaḳın **başına** devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [başına, -ı, -n, -a]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid gözüñ / gördi mescidden ayaġı çekdi vardı **baş** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [baş,]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı şanma **baş** igit / ol **baş** ola ki **baş** ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [baş,]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz **başına** gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [başına, -ı, -n, -a]*

ey ruḫ u zülfiñ gül ü sünbül kimi / çizgineyüm **başuñga** kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [başuñga, -uñ, -a]*

baş: *Baş, kafa, ser.*

baḫ Hidāyet başuñ üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya iñen **baş** götür ü Tañrıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [baş,]*

cān gitti ʿışḳı ile vü **baş** oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim iliñ gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [baş,]*

ger tipdise itiñ **başına** müddeʿī ne ġam / devlet başında yoḫdur anıñ devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [başına, -ı, -n, -a]*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [başumı, -um, -ı]*

tīġ ödlek aluban anda ki bu **başa** çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [başa, -a]*

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne onıñ ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [başımı, -ım, -ı]*

tīġ ödlek aluban anda ki bu başa çalar / kesmecaġ **başumnı** tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [başumnı, -um, -nı]*

çıḫardı **başıma** dün sīneden buḫār çaġır / getürdi yir yüzi gülçün maña bu ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [başıma, -ım, -a]*

çün atlanup ol meh-veş **başına** yelek sançar / kim gül yüzine baḫar kim **başına** çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [başına, -ı, -na]*

çün atlanup ol meh-veş **başına** yelek sançar / kim gül yüzine baḫar kim **başına** çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [başına, -ı, -na]*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı anıñ ki fidā ḳılmaya **baş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [baş,]*

yār uġurında eger menzil ü yol daş olsa / **başıla** kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [başıla, -ı, -la]*

del'olup şevḳ-ı ruḫıñdan güneş ey yüzi çerāġ / yazıya düşdi yana **baş** açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [baş,]*

*berkidüp **başda** bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger göng͡lümlen ey cān kākülüng͡ (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [başda, -da]*

başum kesüp yā Rab n'ola çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlining͡ ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [başum, -u, -m]*

batarlar imdi ḳaplayuban şīşe **başlara** / ġavvāṣ kimi ḳulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [başlara, -lar, -a]*

niçe çeker kākül ilen göng͡lümi / ağrımasun **başıng͡a** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [başıng͡a, -ıng͡, -a]*

ey yüzi gül **başung͡a** ḳurbān olam / ol göz ile ḳaşung͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [başung͡a, -ung͡, -a]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul me̱sel durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [baş,]*

yüzüng͡ gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ **başına** ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [başına, -ı, -n, -a]*

cām-ı lebin şunanda sang͡a yār zülfi teg / **baş** ile il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [baş,]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür **başın** bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [başın, -ı, -n]*

hicrinde tīġın ister iken çaldı **başuma** / raḥmet ki ḫoş bu susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [başuma, -um, -a]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anıng͡ / göz açıcaġ göresin **başıng͡** üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [başıng͡, -ıng͡]*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün **başı** ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [başı, -ı]*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā **başımı** virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [başımı, -ım, -ı]*

oḫınıng͡ sūzı egerçi öter **baş** u cānıma / göng͡limden özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [baş,]*

ʿāşıḳung͡ devletidür tīġıng͡ız anı görene / **başınıng͡** üsne yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [başınıng͡, -ı, -nıng͡]*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī āheng͡ ile / **başına** ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [başına, -ı, -n, -a]*

ṭūb teg **başum** onıng͡ ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [başum, -um]*

dil menden istedüng͡ **başıla** cān daḫı sening͡ / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [başıla, -ı, -la]*

gelse **başım** aparmaġıçun şāh buyruġı / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [başım, -ım]*

tā ki **başımdan** ola bu derd-i ser / bir nefes özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [başımdan, -ı, -m, -dan]*

baş: *Baş, kafa, ser. II Huzur, sakinlik, sessizlik.*

ʿarż eyleyicaġ itlerün͡ge ḥālümi dirler / çoḫ başumız aġrıtma bize **baş** gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [baş,]*

baş: *Herhangi bir şeyin veya yerin esas, ön, üst ve ileri kabul edilen tarafı.*

başını ḳırḫup ʿiẕārı ḫaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi ey Hidāyet başdan īmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [başını, -ı, -n, -ı]*

baş çek-: *Baş kaldırmak, buyruk dinlememek, isyan etmek.*

çekmezüz baş u Hidāyet ser-i mū tīġından / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [baş çek-, -mez, -üz]*

baş çek-: *Herhangi bir konuda önde gitmek, önayak olmak.*

gence girüp ġonçe teg ol ḫırḳa-pūş / baş çeküp ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [baş çek-, -üp]*

baş indür-: *Baş eğmek; boyun eğmek, itaat etmek.*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [baş indür-, -me, -nem]*

baş ḳoy-: *Can feda etmeye razı olmak.*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [baş ḳoy-, -a]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / istesen͡g söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [baş ḳoy-, -du, -m]*

gelse başım aparmaġıçun şāh buyruġı / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [baş ḳoy-, -mış, -am]*

baş oyna-: *Canını feda etmekten çekinmemek.*

baş oynayan Hidāyet onun͡gçün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [baş oyna-, -y, -an]*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil neden san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [baş oyna-, -sa, -m]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [baş oyna-, -du, -m]*

laʿli didi gönglüng ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānıngdur sening *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [baş oyna-,]*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [baş oyna-, -ma, -y, -an]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [baş oyna-, -r, -am]*

sözüng Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her dāne ol ki şimdidür ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [baş oyna-, -maġ, -ı, -dı]*

baş ur-: *Baş eğerek saygısını ifade etmek.*

her ay başında degüldür hilāl kim görünür / felek ḳulung kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [baş ur-, -dı]*

başa topraġ ṣavur-: *"Başa toprak saçmak" yahut "başa toprak savurmak", "âcizlik bildirmek, yardım istemek, bir şey talep etmek, yasta olmak" anlamlarını ifade eden bir kalıptır.Divan şairlerinin şiirlerinde ağıt yakarken ya da feryat figan durumundayken üzüntü belirtisi niteliğinde başa toprak serpilmesi olarak tarif edilebilir.*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ o meh-veşüng / toprağı ṣavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [başa topraġ ṣavur-, -ur]*

başar-: *Başarmak, istediğini elde etmek.*

her ḫaçan kim **başara** oḫılan ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı anıng ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [başara, -a]*

başdan: *Başından alarak, bir kez daha, yeniden.*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini **başdan** yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [başdan,]*

başını ḳırḫup ʿiẕārı ḫaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi ey Hidāyet **başdan** īmānung yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [başdan,]*

başdan ayaġa: *Baştan aşağı, baştan sona kadar, bütünüyle.*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳung meyinden ol ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [başdan ayaġa, -a]*

bā-semān: *Yaseminli.*

didim yüzüme ḳoy yüzüngi bir dem ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola **bā-semān** semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [bā-semān,]*

başıma gel-: *Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak.*

ṣaldı belā töpüglerine fürḳatüñ meni / senden ıraġ gör ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [başıma gel-, -di]*

başın ḳoy-: *Can feda etmeye razı olmak.*

ḳoydı başın Hidāyet ol kūda / görmedi çün bu ser-zemīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [başın ḳoy-, -ın, -dı]*

başın terk it-: *Kendini feda etmek, hayatından vazgeçmek.*

leblerüñden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [başın terk it-, -üp]*

başını daşa çal-: *Bir davranışından dolayı üzülüp dövünmek, fırsatı kaçırdığı için çok pişman olmak, çaresiz kalarak kahırlanmak.*

daş işigiñde yolı olmaduġıçün şāhā / başını ḫaste Hidāyet dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [başını daşa çal-, -a-ar]*

başını kes-: *Başını kesmek (mumu söndürmek) II Öldürmek (aşığı).*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [başını kes-,]*

başla-: *Başlamak, bir işe koyulmak.*

diñlemen dir idi aġyār Hidāyet sözüñi / tā ki sen söz ile söz **başladuñ** ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [başladuñ, -du, -ñ]*

başumız aġrıt-: *Yerli yersiz konuşarak, gereksiz sözler söyleyerek, çok konuşarak birisini rahatsız etmek.*

ʿarż eyleyicaġ itlerüñe ḥālümi dirler / çoḫ başumız aġrıtma bize baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [başumız aġrıt-, -ma]*

başumuñ üstinde: *Baş üstüne! Emredersiniz, peki efendim.*

söyledüñ kīşimde ḳurbān ola gör / **başumuñ üstinde** ḳurbān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 2). [başumuñ üstinde,]*

başuñ üsne dur-: *Baş üstünde tutmak, çok iyi ağırlamak.*

baḫ Hidāyet başuñ üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya iñen baş götür ü Tañrıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [başuñ üsne dur-, -ur]*

basur-: *Bastırmak.*

ger yolında daş ile **basursalar** yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [basursalar, -sa, -lar]*

bat-: *Batmak.*

batarlar imdi ḳaplayuban şīşe başlara / ġavvāṣ kimi ḳulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [batarlar, -ar, -lar]*

bāṭıl: *Boş inanış, boş, yalan.*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam **bāṭıl** söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [bāṭıl,]*

bay: *Zengin.*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyın͡g ey dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul olana **bayun͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [bayun͡g, -un͡g]*

zekāt-ı ḥüsn virgil men gedāya / biraz būse ki oldun͡g ḥüsn ile **bay** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [bay,]*

bayıt-: *Zenginleştirmek.*

dil ü cānı **bayıt** lebin͡gden kim / genci şāhun͡g çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [bayıt,]*

bayram: *Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler; çok mutlu olunan gün ve zaman.*

yüzün͡gi göricek gözüm uyımaz / kişi **bayram** güni ḫaçan uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [bayram,]*

bāzār: *Alışveriş yapılan yer, pazar, çarşı II Gönül.*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger bağlansa yaş / ʿışḳ **bāzārı** menim oldur man͡ga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [bāzārı, -ı]*

her laḥẓa senin͡g ḫayālin͡g ilen / sevdāyī gön͡gül bir özge **bāzār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [bāzār,]*

becer-: *Bir şeyi yapmayı başarabilmek, başarmaya muvaffak olmak.*

gül çağıdur Hidāyet ü gül-ġūn çağır demi / var bir muṣāḥib iste vü gel devletün͡g **becer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [becer,]*

beden: *Beden, vücut, cisim, ten.*

şīrīnlik ile oḫşamaya ol ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik ile ben͡gzemeye gül-beden **beden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [beden,]*

bedenin ṣordum anıñ kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem men sañga cāndur **bedeni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [bedeni, -i]*

bedenin ṣordum anıñ kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem men sañga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [bedenin, -i, -n]*

bedevlü: *Hızlı ata binen.*

göñgül mülkini çapmaġa gelür ol Türk ılḳayup / Hidāyet ol **bedevlüden** ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [bedevlüden, -den]*

bed-ḫvāh: *Her işin fenalığını isteyen.*

ḥāsid ü **bed-ḫvāhuñgı** ḳurbān idem / yārüñge yoldaşuñga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 2). [bed-ḫ vāhuñgı, -u, -ñg, -ı]*

bed-nāmlıġ: *Kötü adlı.*

men ki işimdür lebiñ devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid oḫurlar zihī **bed-nāmlıġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [bed-nāmlıġ,]*

bedr ü hilāl: *Yeni ay ve dolunay.*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet bir zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre **bedr ü hilāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [bedr ü hilāl,]*

be-ġayet: *Aşırı fazla, son derece.*

ḫalḳ arasında **be-ġāyet** bī-dil u dīn olmışam / zülf-i müşkīni ġamından gör ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [be-ġāyet,]*

ey bād-ı ṣabā göricek ol serv-i revānı / söyle ki **be-ġāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [be-ġāyet,]*

be-her: *Her bir, her biri.*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anıñ / çoḫ cān u göñgülden ki **be-her** sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [be-her,]*

behīme: *Dört ayaklı hayvan .*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı insān ṣıfatını bu **behīme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [behīme,]*

beḥre vir-: *Pay, hisse vermek.*

göñglüme yaġduġca oḫuñ mihriñ artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [beḥre vir-, -ür]*

<u>be-ḫvāb:</u> *Uyku.*

kirpüklerüme tekye ḳılup gitdiler **be-ḫvāb** / din͡glendiler bu bister-i sincāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [be-ḫ vāb,]*

<u>beḳā:</u> *Daim ve sabit olmak; devam, evvelki hâl üzerinde kalma. Fena zıddı olarak kullanılır. Allâh'ın zati sıfatlarındandır.*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise **beḳā** / ummek **beḳā** ne āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [beḳā,]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise **beḳā** / ummek **beḳā** ne āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [beḳā,]*

<u>be-kâm:</u> *İsteğine kavuşan, merâmına, maksadına erişen, mesut.*

laʿl-i lebin͡gni ṣormadın ey meh-liḳā **be-kām** / düşdüm ḫalāyıḳ aġzının͡g içinde dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [be-kām,]*

<u>belā:</u> *Kötülük, bela, afet.*

sen yārdan gelür niçe aġyārdan ḳaçam / tedbīr yoḫ durur yiticaġ Tan͡grı'dın **belā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [belā,]*

şükr kim derd ü **belā** vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [belā,]*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın çeküp / çoḫ **belā** daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [belā,]*

senden hemīşe cānıma derd ü **belā** yiter / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [belā,]*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşın͡gıza şāne deger / yüz **belā** nāveki men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [belā,]*

derd ü ġam u **belān͡gı** gön͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [belān͡gı, -n͡g, -ı]*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā ile **belāsından** ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [belāsından, -sı, -n, -dan]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün **belā** bilür / menʿ itme gön͡glüm istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [belā,]*

eyler **belā** oḫın çekesin sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g san͡ga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [belā,]*

belā çoḫ çekdi bu gön͡glüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doġru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [belā,]*

gelse gerdūn teg **belā** ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [belā,]*

Rüstem bu **belā** çekmedi Suhrāb ġamından / kim men çekerem sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [belā,]*

būy-ı zülfi͡ng belāya ṣaldı meni / Ta͡ngrını͡ng bir belāsı imiş bu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 2). [belā, -sı , -i, -miş]*

ʿaceb **belā** ki gö͡ngülle ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [belā,]*

dūd u endūh u **belā** vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [belā,]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ **belā** / bu işde ḳıldı fürḳatü͡ng andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [belā,]*

belā vü ġuṣṣa vü derd ile endūh / yıġıldı her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [belā,]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / **belā** çeküp oḫını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [belā,]*

belā ṣal-: *Derde, musibete, sıkıntıya sokmak.*

ṣaldı belā töpüglerine fürḳatü͡ng meni / senden ıraġ gör ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [belā ṣal-, -dı]*

belābil: *Bülbüller.*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül çaġı **belābil** teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [belābil,]*

belāya ṣal-: *Derde, musibete, sıkıntıya sokmak.*

būy-ı zülfi͡ng belāya ṣaldı meni / Ta͡ngrını͡ng bir belāsı imiş bu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 2). [belāya ṣal-, -dı-y, -a]*

belī: *Evet.*

düşde gördüm zülfü͡ngi düşdüm cüdā senden **belī** / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [belī,]*

yaḫtı meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿi͡ng ü **belī** kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [belī,]*

gö͡nglimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden **belī** ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [belī,]*

yüzü͡ng ḥikāyetini Hidāyet diyer müdām / gülden **belī** rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [belī,]*

ger aldı ise lebi mendin iḫtiyār n'ola / **belī** Hidāyet alur ilden iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [belī,]*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde **belī** dervīş ü miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [belī,]*

āh eylegeç yüzinden anıng͡ zülfi dağılur / bāġda **belī** nesīm esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [belī,]*

ser-i kūyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / **belī** her neste kim vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [belī,]*

yüz çevürdüng͡ cihānı dutdı ẓulām / gün dolanġaç **belī** olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [belī,]*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara gicelerde **belī** tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [belī,]*

şehā ḫoşdur bu göng͡lüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / **belī** ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [belī,]*

gözüng͡ görüp n'ola dil dem-be-dem lebing͡ sorsa / **belī** ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [belī,]*

göz yüzin gördi göng͡ül çekdi Hidāyet ġamını / **belī** her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [belī,]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı göng͡lümde **belī** / göng͡üle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [belī,]*

bolmasa tīġıng͡ dudaġıng͡nı ṣorar susız göng͡ül / laʿl nāfiʿdür **belī** her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [belī,]*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda **belī** āheng͡ ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [belī,]*

yüzümüng͡ ḳadri yoḫ ḫāling͡den ayru / **belī** bī-ḳıymet olur dānesiz kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [belī,]*

ḥācī azup ḳapung͡ yolı gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya **belī** güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [belī,]*

<u>bellü ol-:</u> *Belli, aşikar olmak.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez rūz u şeb cānān besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [bellü ol-, -maz]*

<u>ben:</u> *Teklik birinci kişi zamiri (Şairin kendisi).*

yā Rab neme apardı **beni** ol ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [beni, -i]*

<u>benātü'n-naʿş:</u> *Büyükayı denilen yedili yıldız kümesinin kuyruğunun ucunda bulunan, kümenin en sönük yıldızı.*

görmez olsam ay yüzüng͡ bir dem **benātü'n-naʿş** teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [benātü'n-naʿş,]*

bend: *Kıvrım, bağ, düğüm.*

zülfine **bende** ḥāli ḫaçan biline anın͡g / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [bende, -e]*

faḳīh pendine dutmaz ḳulaġ dil olalı / esīr **bendine** şol ṭurre-i semen-sāyun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [bendine, -i, -n, -e]*

bend ḳıl-: *Bağlamak.*

neden bağlar ol şūḫ dülbend aġzın / ne artuġ didi kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [bend ḳıl-, -ur]*

bend ol-: *Bağlamak. II Hatırdan çıkmamak; ders olmak.*

söyleye bir nükte ki dil-bend ola / dünyede her işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [bend ol-, -a]*

bende: *Kul, köle.*

hicrān güni n'ola man͡ga ʿarż eyleseng͡ cemāl / çün ḥaşr olanda **bendeye** ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [bendeye, -(y)e]*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedün͡g hīç / bir nāme ile **benden͡gi** şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [benden͡gi, -n͡g, -i]*

bulmaya vaṣlın͡g Hidāyet yār eger luṭf itmese / **bende** saʿyi ḥaḳ on͡garmazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [bende,]*

vefā ḫūblarda didün͡g mendedür bes / ala ey **bende** ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [bende,]*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni dün ḥabīb / **bendesine** merḥametle irdi sulṭānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [bendesine, -si, -n, -e]*

dinmez menim ile senün͡g arada raḳībün͡g / kimdür ki dine **bende** vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [bende,]*

sāḳīyā çoḫ keremin͡gden çekübem cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben **bendeye** görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [bendeye, -y, -e]*

şāh luṭfından cihān ehline oldı fetḥ-i bāb / **bendeye** devlet bu fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [bendeye, -(y)e]*

senden Hidāyet incimez ey cān ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa **bendeye** ḥaḳḳın͡g ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [bendeye, -(y)e]*

ey yüzün͡g çākeri ḫurşīd senün͡g māh daḫı / **bende** muḥtāc ayaġın͡g tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [bende,]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / isteseng͡ söyle nedür **bendeden** ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [bendeden, -den]*

ḳulam ḳul **bendenüng͡** eksüklügi çoḫ / şehüng͡ bir suçla ḳuldan dönmegi yoḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [bendenüng͡, -nüng͡]*

ḥaḳdan çü göng͡ül memleketine şāh sen oldung͡ / ey men sang͡a **bende** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [bende,]*

<u>bende bol-:</u> *Kul, köle olmak.*

irişe yāra göng͡ül secde ḳılsa ʿādet ile / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [bende bol-, -ur]*

<u>bende düş-:</u> *Esir düşmek.*

digeç kim bende düşti zülfüm içün / didim ey pādişāh-ı ḥüsn-bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [bende düş-, -ti]*

<u>bende ol-:</u> *Kul, köle olmak, bağlanmak; gönül vermek, ilgi duymak.*

olmışam tā bende şol vech-i ḥasen iḥsānına / muḥsīn olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [bende ol-, -mış, -am]*

<u>benefşe:</u> *Menekşe, güzel kokulu ve renkli çiçek.*

ḫaṭṭ-ı sebzing͡ kim diyerler ehl-i dil reyḥān ang͡a / sebze midür yā **benefşe** ḳalmışam ḥayrān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [benefşe,]*

tā **benefşe** ne didi zülf-i perīşāning͡ içün / k'eng͡seden çekdi dilin dest-i ḳażā aning͡ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [benefşe,]*

ḫansı daġung͡ lālesisin ey **benefşe** ḫaṭlu kim / sünbülüng͡ būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [benefşe,]*

<u>beng͡iz:</u> *Yüz; yüz rengi.*

beng͡züm midür menüm bu saru bile yā saman / renging͡ midür sening͡ bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [beng͡iz, -üm, -mi, -dür]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru **beng͡zim** ne ġam ey dil / mang͡a ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [beng͡zim, -im]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan **beng͡züm** ki gül güldür müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [beng͡züm, -üm]*

dem-be-dem gözdin ṣaru **beng͡zimde** yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [beng͡zimde, -im, -de]*

ang͡dı leb-i laʿlüng͡ yana bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı ṣaru **beng͡zimni** ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [beng͡zimni, -im, -ni]*

ṣaru **beng͡züm** laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yang͡aġung͡ çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [beng͡züm, -üm]*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / ki saru **ben͡gzümi** hicrin͡gde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [ben͡gzümi, -üm, -i]*

ben͡gze-: *Benzemek.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi küze sūz ile / bu dil-i sūzānda **ben͡gzer** atduġun͡g peykān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [ben͡gzer, -r]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / an͡ga **ben͡gzer** man͡ga bir baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [ben͡gzer, -r]*

şīrīnlik ile oḫşamaya ol ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik ile **ben͡gzemeye** gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [ben͡gzemeye, -me, -y, -e]*

ançа aḫıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke **ben͡gzer** ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [ben͡gzer, -r]*

ben͡gzet/d-: *Benzetmek.*

ol kimsene kim özgelere **ben͡gzedür** anı / dürr ü güherün͡g nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [ben͡gzedür, -ür]*

baḥre **ben͡gzetme** Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anın͡g gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [ben͡gzetme, -me]*

ben͡gzi ṣarar-: *Yüzünün rengi solmak.*

ister idi ḳaşun͡ga muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / ben͡gzi ṣarardı özin bu fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [ben͡gzi ṣarar-, -dı]*

ber: *Kara, toprak.*

ʿazīzim fürḳatinden baḥr ilen **ber** / menim ḫūn-ı dilimdin dolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [ber,]*

ber: *Meyve.*

cān gülşeninde beslemişem bir nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden **berüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [berüm, -üm]*

dirmesün müddeʿī ʿömri budaġından **beri** kim / bir naẓar ḳoymadı baḫma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [beri, -i]*

ber vir-: *Mahsul, meyve vermek. II (bir çaba) sonuca ulaşmak.*

gön͡glimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [ber vir-, -ür]*

ber-ā-ber: *Bir, aynı, eşit.*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg yüzi / yoḫı varı ʿālemüŋ ol gün **ber-ā-berdür** maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [ber-ā-berdür, -dür]*

__**ber-ā-ber ol-:**__ *Bir olmak, denk olmak.*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg yüzi / yoḫı varı ʿālemüŋ ol gün ber-ā-berdür maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [ber-ā-ber ol-, -sa]*

zülf yüzüŋlen muḳābil olsa dündür kim diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [ber-ā-ber ol-, -ıcaḫ]*

__**berāy-ı defʿ-i melāl:**__ *Sıkıntıdan kurtulmak için.*

melālet ile göŋgül oldı bes perīşān-ḥāl / ṣabāḥ sinlere vardum **berāy-ı defʿ-i melāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [berāy-ı defʿ-i melāl,]*

__**berg-i gül:**__ *Gül yaprağı. II sevgilinin yanağı.*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehiŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [berg-i gül, -e, -dür]*

__**berg-i ḫazān:**__ *Sonbahar yaprağı; sararmış, solmuş yaprak.*

dem-be-dem gözdin ṣaru beŋzimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su aḫa bir **berg-i ḫazān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [berg-i ḫazān,]*

__**berg-i nesrīn:**__ *Yaban gülü yaprağı.*

tā yüzüŋde bād şol zülf-i muʿanber tipredür / **berg-i nesrīn** üzre ṣaġın sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [berg-i nesrīn,]*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi **berg-i nesrīn** araya / ḳaraġu tā perçemin anıŋ < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [berg-i nesrīn,]*

__**berg-i semen:**__ *Yasemin yaprağı II Sevgilinin yanağı.*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle teg ey gül / ter sünbülniŋ oldaki berg-i semenüŋdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [berg-i semen, -üŋ, -dür]*

__**berg-i semenī:**__ *Yasemin yaprağı.*

ol ki yastanur anıŋ sünbüli **berg-i semenī** / ḳurşanur lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [berg-i semenī,]*

__**beri:**__ *Beri, bu yana.*

dirmesün müddeʿī ʿömri budaġından beri kim / bir naẓar ḳoymadı baḫma **berisin** sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [berisin, -sin]*

cān ki ezelden **beri** maḫmūrıdur / mey dime maḫmūr ki rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [beri,]*

berkid-: *Sağlamlaştırmak, güçlendirmek.*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger göñ͡glümlen ey cān kākülüñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [berkidüp, -üp]*

berlü: *Beri, bir işin başlama noktasından itibaren.*

görenden **berlü** bu maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem / kime pervā-yı mülk-i Fārisī taḫt-ı ḫorāsān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 5). [berlü,]*

ber-ṭaraf eyle-: *Ortadan kaldırmak, bir kenara atmak.*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [ber-ṭaraf eyle-, -r]*

berü: *Beri, bu yana.*

zenaḫı çāhına cān ḳoydı göñ͡gül dānesini / adı andan **berüden** çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [berüden, -den]*

berü gel-: *Yaklaş!, beriye gel!, bu tarafa gel!.*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [berü gel-,]*

berü gel-: *Yaklaş!, Beriye gel!, Bu tarafa gel!.*

her kişi bir kimseye ḳurbān olur / gel berü kim men sañ͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [berü gel-,]*

bes: *Evet; yeter, yetişir; çok.*

cān gevdede sen sivgülü cānāne içündür / **bes** besledügüm cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [bes,]*

hicrüñ͡g n'ola vaṣl içün eger bağrımı yarar / bu yarama ger yaramasa **bes** neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [bes,]*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi **bes** / n'eyleyem āh ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [bes,]*

vefā ḫūblarda didüñ͡g mendedür **bes** / ala ey bende ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [bes,]*

görgeç gözüñ͡g didüm bu mıdur ḳanumı töken / göñ͡glüm didi ki sen munı bilmeñ͡g mi **bes** budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [bes,]*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [bes,]*

hicrüng͡de saçung͡ būyı mang͡a hem-dem olur **bes** / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [bes,]*

sidre ḳadüng͡üz şānına inmedi hemīn **bes** / ṭūbī Lehebing͡ āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [bes,]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek **bes** dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [bes,]*

bes yigi oldur ki şerīr olmaya / bā-ġam u derd ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [bes,]*

melālet ile göng͡ül oldı **bes** perīşān-ḥāl / ṣabāḥ sinlere vardum berāy-ı defʿ-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [bes,]*

bes ḳoyma ḫarāb olmaġa elṭāf idüp anı / ḳıl żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [bes,]*

besi: *Çokluk, fazlalık; birçok.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez rūz u şeb cānān **besi** / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [besi,]*

besle-: *Beslemek, büyütmek.*

cān gevdede sen sivgülü cānāne içündür / bes **besledügüm** cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [besledügüm, -düg, -üm]*

göng͡lüm anıng͡çün **beslerem** ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men hem onung͡ dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [beslerem, -r, -em]*

cān gülşeninde **beslemişem** bir nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [beslemişem, -miş, -em]*

ey göng͡ül her oḫı kim çekse sang͡a ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola **beslegil** öz cānung͡ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [beslegil, -gil]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetüng͡ ey gül-sitān / **beslegil** kim irişür gül kimi mihmānung͡ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [beslegil, -gil]*

beste-i kāh: *Bağlanmış yem, saman.*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez işiginde / ḥayvāndur özin **beste-i kāh** u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [beste-i kāh,]*

beydaḳ: *Satranç oyununda piyade denilen taşların her biri.*

ruḫ-ı meh-peykerüng͡ ṭarfın dutupdur ḫāl ing͡en zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözüng͡ bir niçe **beydaḳdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [beydaḳdan, -dan]*

beyn: *Beyin.*

giryānınıŋ ḳulağı egilse ʿaceblemeŋ / kim baḫıcaġ reg ü **beyni** nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [beyni, -i]*

beyyināt yaz-: *Delil indirmek.*

viren aŋa biş ḥis ü altı cihāt / yazan aŋa āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [beyyināt yaz-, -an]*

beze-: *Süslemek.*

yāḳūtınıŋ güher saçışın aŋıcaġ gözüm / laʿl ile zer kimi yüzümi dem-be-dem **bezer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [bezer, -r]*

bezeklü: *Süslü.*

nigār u naḳş ile meclis **bezeklü** çağında / ne naḳş şaldı araya gör ey nigār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [bezeklü,]*

bī-ʿaḳl: *Akılsız.*

ʿāşıḳdan ider kenāre zāhid / **bī-ʿaḳl** düzelmez uslu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [bī-ʿaḳl,]*

bī-başar: *Basiretsiz, görüş gücü zayıf olan.*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / **bī-başar** gör dağıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [bī-başar,]*

biç-: *Biçmek, kesmek.*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet **biçer** ġamı / cān mezraʿında niçe ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [biçer, -er]*

bıçaġ: *Bıçak.*

ölürem yitür bir bıçaḫ tā raḳībüŋ / dimesün olup yitmedi ol **bıçaġa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [bıçaġa, -a]*

bıçaḫ: *Bıçak.*

ölürem yitür bir **bıçaḫ** tā raḳībüŋ / dimesün olup yitmedi ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [bıçaḫ,]*

<u>bī-cām-ı bāde:</u> *Şarabın kadehsizi.*

bahār mevsimi **bī-cām-ı bāde** olma vü bil / nedür gülüñ̑ ḳadehi lāleniñ̑ piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [bī-cām-ı bāde,]*

<u>bī-çāre:</u> *Çaresiz, aciz.*

her kim ki anıñ̑ ẕikrile evḳāt geçürmez / **bī-çāre** günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [bī-çāre,]*

yüzüñ̑e baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyāruñ̑ / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol **bī-çāre** baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [bī-çāre,]*

ḳanı dolmışdur ol **bī-çāreniñ̑** kim / göñ̑gül sen gözleri cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [bī-çāreniñ̑, -niñ̑]*

ḫaste-dil ü vālih ü **bī-çāre-em** / luṭfıñ̑ ivinden ḳatı āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [bī-çāre-em, --em]*

<u>bī-çāre ḳıl-:</u> *Çaresiz bırakmak, zavallı hale getirmek.*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem āh ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [bī-çāre ḳıl-, -ur]*

<u>bī-çārelıġ:</u> *Çaresizlik, zavallılık.*

ey dil-i miskīn niçe **bī-çārelıġ** / her ṭarafa yil kimi āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [bī-çārelıġ,]*

<u>bī-cürm:</u> *Suçsuz, kabahatsiz.*

öldürdi men-i ḫaste ol ḥūr-ı cenānı / **bī-cürm** ü cināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 6). [bī-cürm,]*

<u>bī-dil:</u> *Yüreği olmayan, cesaretsiz, moralsiz; korkak.*

niçe çeksem men-i āvāre **bī-dil** ü bī-dīnlik / olur çü şāhlaruñ̑ ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [bī-dil,]*

<u>bī-dil:</u> *Gönlünü kaptırmış, aşık.*

ġamuñ̑dan biyle kim ağlar Hidāyet / tīz ol **bī-dilden** ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [bī-dilden, -den]*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin bu **bī-dilden** / men-i bīçāreye yā Rab ne virdüñ̑ ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [bī-dilden, -den]*

<u>bī-dil u dīn:</u> *Gönülsüz ve dinsiz.*

ḫalḳ arasında be-ġāyet **bī-dil u dīn** olmışam / zülf-i müşkīni ġamından gör ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [bī-dil u dīn, -mış, -am]*

bî-dîn: *Dinsiz, kafir.*

eyleme pinhān yüzüñi zülf-i ʿanber-bār ilen / yana men āşüfteʾi **bī-dīn** ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [bī-dīn,]*

bī-dīnlik: *Dinsiz olmayı hak eden.*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil ü **bī-dīnlik** / olur çü şāhlaruñ ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [bī-dīnlik,]*

bīġānelıġ: *Kayıtsızlık, ilgisizlik.*

senden hemīşe cānıma derd ü belā yiter / **bīġānelıġ** hemīn ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [bīġānelıġ,]*

bī-gümān: *Şüphesiz, kuşkusuz.*

ʿayneʾl-yaḳīn Hidāyet o kim görse ḥaḳḳını / her şeyde **bī-gümān** aña ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [bī-gümān,]*

bī-ḫaber ol-: *Habersiz olmak. || Kendini kaybetmek.*

tā ki başımdan ola bu derd-i ser / bir nefes özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [bī-ḫaber ol-, -am]*

bī-ḥadd: *Sınırsız.*

müştāḳ olupdur saña bu ʿāşıḳ-ı cānı / **bī-ḥadd** ü nihāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 2). [bī-ḥadd,]*

bī-ḫod: *Kendinden geçmiş, çılgın.*

oluram **bī-ḫod** lebinden būse alsam dem-be-dem / çaġırın artuġ içen elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [bī-ḫod,]*

ḫaṭṭ u ḫāliñden olmışdur Hidāyet vālih ü **bī-ḫod** / niçük ki çeşm ü rūyıñdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [bī-ḫod,]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste göñgül laʿli ilen / bir gice düşse idi **bī-ḫod** u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [bī-ḫod,]*

bī-hūde: *Boşuna, boş yere, beyhude.*

bulmaya vaṣlıñ Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ oñgarmazsa ḫamu **bī-hūdedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [bī-hūdedür, -dür]*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir man͡ga / küfr ola **bī-hūde** gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [bī-hūde,]*

__bī-hūş:__ *Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş.*

zülfden yüzin görüp **bī-hūş** olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur an͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [bī-hūş,]*

oluram bī-ḫod lebinden büse alsam dem-be-dem / çaġırın artuġ içen elbette kim **bī-hūş** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [bī-hūş,]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste gön͡gül laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u **bī-hūş** iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [bī-hūş,]*

__bī-ḥużūr:__ *Huzursuz, rahatsız.*

dururdı yār raḳīb itdi **bī-ḥużūr** olmasa / didim ḥużūr eyleyem şimdi Tan͡grı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [bī-ḥużūr,]*

__bī-iḫtiyār:__ *Kendiliğinden, elde olmayarak.*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek **bī-iḫtiyār** / sen şaġınma kim anın͡g hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [bī-iḫtiyār,]*

__bī-ḳıymet ol-:__ *Kıymetsiz, değersiz olmak.*

yüzümün͡g ḳadri yoḫ ḫālin͡gden ayru / belī bī-ḳıymet olur dānesiz kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [bī-ḳıymet ol-, -ur]*

__bil:__ *Bel.*

didim kemer **bilin** ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [bilin, -in]*

cān perdesi çāk olur kim aġrımasun şol il / her gāh ki nāz ile **biline** etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [biline, -i, -n, -e]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm yaşı Nīl teg / cismim **bilin͡gni** isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [bilin͡gni, -in͡g, -ni]*

gözün͡gle **bilin͡gi** göreliden Hidāyet'in͡g / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [bilin͡gi, -in͡g, -i]*

bilem disen͡g **bili** remzin gön͡gül oyaġlıġ teg / ḫayālin͡g özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [bili, -i]*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh **biline** çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [biline, -i, -n, -e]*

öldürürken **bili** hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [bili, -i]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [bili, -i]*

ḳuçmaġ isterdüm **bilin** didi Hidāyet çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [bilin, -in]*

<u>bil-:</u> *Bilmek, anlamak.*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını **bil** kim genc ü gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [bil,]*

ḫāl-i müşkīnün͡g görenden berlü ey ḥūrī senin͡g / ḥālden düşdüm in͡gen **bilmen** ne ḥāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [bilmen, -men]*

gön͡glüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz ḳan töker / dem gelür **bildüm** Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [bildüm, -dü, -m]*

şimden geri hicrāna meni yār diler yār / imdi menim olmaġuma **bildüm** ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [bildüm, -dü, -m]*

her laḥẓa ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki **bilür** bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [bilür, -ür]*

şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / hicrün͡gde **bilürem** ṣon͡gı işüm bun͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [bilürem, -ür, -em]*

tā bir naẓar ol zülf çü zencīrin͡gi gördüm / **bildüm** bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [bildüm, -dü, -m]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / kim **bilür** o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [bilür, -ür]*

ṭaʿnesi yārin͡g man͡gadur özün͡ge alma raḳīb / çün **bilürsin͡g** kim Ayaz'ın͡g ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [bilürsin͡g, -ür, -sin͡g]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn **bil** kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [bil,]*

menimle müddeʿīden ötrü yārün͡g / arası **bilmezem** niçün serindür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 4). [bilmezem, -mez, -em]*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār **bilür** / yalan dimen͡g ki direm doġrı kirdgār **bilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [bilür, -ür]*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār **bilür** / yalan dimen͡g ki direm doġrı kirdgār **bilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [bilür, -ür]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var **bilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [bilür, -ür]*

dudaġın͡g ālına iren döyer gözün͡g mekrin / neden ki çaġır içen ḥālet-i ḫumār **bilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [bilür, -ür]*

nigār ider didiler ḳan ile nigār yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam nigār **bilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [bilür, -ür]*

yaḳīn özini **bilür** ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār **bilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [bilür, -ür]*

yaḳīn özini **bilür** ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār **bilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [bilür, -ür]*

n’eylemişem müddeʿīye **bilmezem** / kim gice gündüz man͡ga nefrīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 3). [bilmezem, -mez, -em]*

görgeç gözün͡g didüm bu mıdur ḳanumı töken / gön͡glüm didi ki sen munı **bilmen͡g** mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [bilmen͡g, -me, -n͡g]*

derdinin͡g ḳadrini **bilen** ʿāşıḳ / ölür ise devāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 4). [bilen, -en]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı **bilür** ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [bilür, -ür]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla baġrun͡g yarıla / ḳalmaya bitün **bilürsin** yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [bilürsin, -ür, -sin]*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler **bilür** / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [bilür, -ür]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā **bilür** / menʿ itme gön͡glüm istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [bilür, -ür]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine **bilür** yüz ağlıġı / boyansa ḳanılan yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [bilür, -ür]*

ḳadr-i ġam dil bilür kişi **bilmez** / hem-nişīn cānı hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [bilmez, -mez]*

ḳadr-i ġam dil **bilür** kişi bilmez / hem-nişīn cānı hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [bilür, -ür]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse **bilmez** kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [bilmez, -mez]*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ **bilür** / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [bilür, -ür]*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül çağı belābil teg anı ʿayn-ı belā **bil** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [bil,]*

olmışam ʿışḳun͡gda āhımlan ʿalem ʿālem **bilür** / budur iʿlām eylerem ḥālüm san͡ga maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [bilür, -ür]*

ey laʿl-i leb ġamun͡gda senin͡g eşk ü dīdeden / men **bilmezem** ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [bilmezem, -mez, -em]*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen hem **bilürsin** ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [bilürsin, -ür, -sin]*

başum kesüp yā Rab n’ola çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem **bile** kim ʿışḳ ehlinin͡g ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [bile, -e]*

vaşlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet **bilmez** ol kim men anın͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [bilmez, -mez]*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men ḳalmışam **bilmen** ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [bilmen, -men]*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ **bilür** / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [bilür, -ür]*

Tan͡grı **bilür** ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [bilür, -ür]*

ʿışḳun͡gda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem **bilmiş** ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [bilmiş, -miş]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod **bilürsin** dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [bilürsin, -ür, -sin]*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh **bil** kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [bil,]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī **bilmez** ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [bilmez, -mez]*

bilem disen͡g bili remzin gön͡gül oyaġlıġ teg / ḫayālin͡g özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [bilem, -em]*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse **bilmedi** / bilinmeye ḳara gicelerde belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [bilmedi, -me, -di]*

alduġın cānım gözi **bildün͡g** velā bildürmedün͡g / sen daġı oldın͡g yaḳın kül oġrının͡g ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [bildün͡g, -dü, -n͡g]*

gön͡gül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībün͡g dala bilmezsin / yaḳīn **bil** gevher-i maḳṣūd ilin͡ge sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [bil,]*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle **bilmezsin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [bilmezsin, -mez, -sin]*

viṣālün͡g ḳadri **bilmezdüm** velīkin imdiden ṣon͡gra / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [bilmezdüm, -mez, -dü, -m]*

ol ḳaş u gözün͡g mekri ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh **bildi** vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [bildi, -di]*

ol yār **bilür** ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [bilür, -ür]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā **bilmezem** daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [bilmezem, -mez, -em]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma vü **bil** / nedür gülün͡g ḳadehi lālenin͡g piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [bil,]*

tā seni buldum ne yirde var ise yādın͡gla-am / ḥaḳḳı **bilen** ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [bilen, -en]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen **bil** ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [bil,]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını ne **bile** / gön͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī ne **bile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [bile, -e]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını ne bile / gön͡gül ki **bilmegine** ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [bilmegine, -meg, -i, -n, -e]*

dehānın͡g remzini hem sen **bilürsen͡g** / ki sırr-ı ġaybdın Tan͡grıdur āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [bilürsen͡g, -ür, -se, -n͡g]*

sögmez oldun͡g men faḳīr-i bī-nevāyı **bilmezem** / kim didi yā Rab san͡ga kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [bilmezem, -mez, -em]*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / felekning͡ iḳtiżāsı **bil** anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [bil,]*

şol āl yan͡gaġun͡gı görsedüp aldun͡g ḳarār u ṣabr / ey mekr isi kimse senün͡g **bilmez** alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [bilmez, -mez]*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlın͡g ki çektüm fürḳati / devletin͡g ḳadrini ol **bilür** ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [bilür, -ür]*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlın͡g ki çektüm fürḳati / devletin͡g ḳadrini ol bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [bilürem, -ür, -em]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu dili bilmege bir dil **bilen** ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [bilen, -en]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu dili **bilmege** bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [bilmege, -meg, -e]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni **bile** zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [bile, -e]*

ne şeker yidügini **bilmedi** kimse dilinin͡g / ḫamu aġızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [bilmedi, -me, -di]*

cehd ile gör din͡gle resūlin sözin / k'anlayan anın͡g sözi **bildi** özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [bildi, -di]*

kim ki o meyden ḳadehi nūş ider / **bilür** özin gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [bilür, -ür]*

içen devlet meyin **bil** kim oyandı / ġam odında ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [bil,]*

bil-: *Bilmek, anlamak.*

bilür mi ey Hidāyet ṣor bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamun͡gdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [bil-, -ür , -mi]*

bildür-: *Herhangi bir şeyi haber vermek, göstermek, belirtmek.*

ʿaḳs ile **bildürür** san͡ga yüz üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki dağılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [bildürür, -ür]*

dirler devā ḳılur an͡ga **bildür** bu derdün͡gi / didim ki ḳılsa ḳılmasa dinmen͡g özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [bildür,]*

gizler idüm ʿışḳı odın cānda Hidāyet doġrısı / **bildürdi** āẖir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [bildürdi, -di]*

kime ḥālim **bildürem** ey yār iti bir söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [bildürem, -em]*

alduġın cānım gözi bildün͡g velā **bildürmedün͡g** / sen daġı oldın͡g yaḳın kül oġrının͡g ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [bildürmedün͡g, -me, -dü, -n͡g]*

āh kim yār degül eyle ki bir an͡ga meni / ẖanı **bildürmege** bir ehl-i kerem an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [bildürmege, -meg, -e]*

<u>bile:</u> *İle, birlikte.*

ben͡gzüm midür menüm bu saru **bile** yā saman / rengin͡g midür senin͡g bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [bile,]*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men **bile-em** anun͡gla yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [bile-em, --em]*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün **bile** çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [bile,]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını ne **bile** / gön͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī ne **bile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [bile,]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ẖalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o serv ile ne **bile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [bile,]*

çār-ʿanāṣır **bile** terkīb iden / ādemi bu ḥüsn ile tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [bile,]*

mihr oẖıya cevrini vefā **bile** cefāyı / hem derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [bile,]*

<u>bilek:</u> *Bilek.*

dün görsedüp **bileklerin** ol şūẖ-ı dil-rübā / ḳıldı şikeste gön͡glümi destine mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [bileklerin, -ler, -i, -n]*

<u>bilig:</u> *Bilgi.*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ **bilig** ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [bilig,]*

<u>bilin-:</u> *Bilinmek.*

zülfine bende ḫāli ḫaçan **biline** anıñ / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına anıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [biline, -e]*

senden raḳībi göñgül ne ġam yigler ise yār / yār olsa yāriñgligi tīz **biline** anıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [biline, -e]*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse bilmedi / **bilinmeye** ḳara gicelerde belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [bilinmeye, -me, -y, -e]*

bi'llāh: *Allah için.*

dil aġzı remzi çaġladı ol ḫāl u ḫaṭṭıñgı / **bi'llāh** bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [bi'llāh,]*

yoluñgdadur **bi'llāh** fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [bi'llāh,]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdıñgda vir şīr eylerem / **bi'llāh** ʿaceb devlet mañga ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [bi'llāh,]*

dönmen çekerem özimi bir var anıñgçün / **bi'llāh** ki bu dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [bi'llāh,]*

göñgül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārıñga **bi'llāh** / gözine ẕerrece ilmez felekniñ günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [bi'llāh,]*

yüzüñ verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm **biʾllāh** / görüp ol verd ü sünbülni revān cān u göñgül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [biʾllāh,]*

cān bülbüliniñ meskeni gül-zār-ı cihāndur / taḥḳīḳ ile **biʾllāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [biʾllāh,]*

bilūr: *Parlak ve şeffaf taş ya da saf ve temiz beyaz cam. II Vücut.*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / ṣandum ki **bilūr** üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [bilūr,]*

bīm: *Korku.*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet ü **bīme** / yā niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [bīme, -e]*

senden eger ġam gele yā derd ü **bīm** / şükr seniñ virdügüñe ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [bīm,]*

bīmār: *Hasta.*

ṣorġaç göñgül lebin n'ola dirlerse gül yüzi / **bīmār** şerbet içse ḳatarlar gül-āb añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [bīmār,]*

şehlā gözi ṣayruları dirler ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anıñ **bīmārıyam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [bīmārıyam, -ı, -y, -am]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmün͡g / ki ḫayr itmez ṭabīb uşanıcaġ **bīmāra** baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [bīmāra, -a]*

şāh duʿāsın çü edā eyledi / cān u dil **bīmāra** nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [bīmāra, -a]*

<u>bīnā:</u> *Far. sf. Gören, görücü.*

Senden ne dil ü dīde ilen gizlü déyem rāz / Her dīde vü her dil ile **bīnāsın** u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [bīnāsın, -sın]*

<u>bīnā:</u> *Gören, görücü.*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile **bīnāsın** u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [bīnāsın, -sın]*

<u>bī-nām:</u> *İsimsiz, namsız.*

bir nişān ḥalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana **bī-nām** u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [bī-nām,]*

<u>bir:</u> *"Bir defa, bir kez" anlamında zarf.*

tā **bir** naẓar ol zülf çü zencīrin͡gi gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [bir,]*

ey bāġbān ṣanevber ü servün͡gni ögme çoḫ / gel **bir** baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [bir,]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga **bir** baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [bir,]*

raḳībā öldürem didün͡g özümni / ḫamu ʿaybın͡gla cehd it **bir** hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [bir,]*

bilür mi ey Hidāyet ṣor **bir** ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamun͡gdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [bir,]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti **bir** söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [bir,]*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / **bir** görün͡g niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [bir,]*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede **bir** yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [bir,]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga **bir** söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [bir,]*

eger ınanmaz isen ceẕbesin sen ṣūfī / şarāb-ḫānede çek **bir** niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [bir,]*

didüm alsam dudaġıng͡dan **bir** öpüş neng͡ azala / didi çoḫ ide heves ḫāṭırıng͡ ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [bir,]*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım meni yaḫ āteş-i dil **bir** kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [bir,]*

laʿlini Hidāyet ṣora gör cevr idicek hicr / **bir** cām-ı mey-i nāb çeküp defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [bir,]*

cān virürem lebüng͡den alam **bir** öpüş velī / ol eyle yād olmadı menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [bir,]*

bir dişleyem lebin dise dir gördüging͡ yiter / gözden ne aṣṣı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [bir,]*

iti oldum mang͡a uş istedügüng͡ **bir** dimedi / tüle teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [bir,]*

çoḫ göng͡üller ki bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla **bir** ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [bir,]*

dirmesün müddeʿī ʿömri budaġından beri kim / **bir** naẓar ḳoymadı baḫma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [bir,]*

ang͡mazlar ilde **bir** o yüzi lāleler meni / her niçe ang͡durur olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [bir,]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte göng͡lüm ili / leblerüng͡ derdime emdür kerem it **bir** ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [bir,]*

āh kim yār degül eyle ki **bir** ang͡a meni / ḫanı bildürmege **bir** ehl-i kerem ang͡a meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [bir,]*

ger ṣormadı lebi **bir** aġız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [bir,]*

tā ki başımdan ola bu derd-i ser / **bir** nefes özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [bir,]*

dünyīye aldanma vü hem mālına / **bir** naẓar it özgelerüng͡ ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [bir,]*

ḳulam ḳul bendenüng͡ eksüklügi çoḫ / şehüng͡ **bir** suçla ḳuldan dönmegi yoḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [bir,]*

bir: *Bir, ancak, yalnız.*

cāna çoḫ oḫ atduġung͡dan ṣanma ey cān incinem / kim her oḫung͡ **bir** ümīd ü istimāletdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [bir,]*

cihānda kim ki **bir** cānānı yoḫdur / yaḳın **bir** gevdedür kim cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [bir,]*

ḫāk-i rāhıng͡ üsne düşmişdüm sening͡ **bir** būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [bir,]*

baḥre ben͡gzetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr **bir** ḳaṭredür anın͡g gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [bir,]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g teg **bir** yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [bir,]*

yüzüm suyını tökdüre her laḥẓada yüz kez / **bir** ekmek içün dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [bir,]*

dönmen çekerem özimi **bir** var anın͡gçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [bir,]*

bir naẓar görmek içün ḳanun͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [bir,]*

ṣūret ile dil-ber-i ʿayyāredür / maʿnīde **bir** dīv-i sitem-kāredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 45). [bir,]*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı olardan ṣon͡gra ancaḫ **bir** ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [bir,]*

bir: *Bir, herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren (sayı).*

zülfeyni aldı gön͡glümi ey dūstlar meded / kim gördi **bir** delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [bir,]*

didim ki görmedin giderem tīr ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin **birin** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [birin, -i, -n]*

almayınca būse laʿlün͡gdin bahā cān virmezem / kim dadar evvel **bir** er cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [bir,]*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedün͡g hīç / **bir** nāme ile benden͡gi şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [bir,]*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [bir,]*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / bu ad ile n'oldı ki **bir** ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [bir,]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga **bir** oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [bir,]*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz **bir** dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [bir,]*

ʿārıżın͡gda ikki yandan ḥalḳalandı zülfün͡giz / **bir** güni aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [bir,]*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥẓa felek üstüme **bir** ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [bir,]*

her ilde **bir** sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [bir,]*

ger ister iseng͡ cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen **bir** işāret ki sening͡dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [bir,]*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp ol külālesine **bir** gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [bir,]*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātıng͡ bāġınıng͡ sen teg ḫaçan **bir** verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [bir,]*

göng͡lüming͡ her güşesinde yüz delük deldi ġamung͡ / **bir** ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [bir,]*

ʿĪsī ki dirler ölüye **bir** demde cān virür / söz ile lebleri mang͡a andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [bir,]*

bir būse içün istese cān dil daḫı virem / anung͡ ḥaḳı içün ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [bir,]*

delü göng͡gül ḳamış oḫlarıng͡ız arasında / ḳamışlıġ içre saġın **bir** ḳudurmış aṣlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [bir,]*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları kenāra yitür / göng͡gül bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden **bir** uṣandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [bir,]*

hicring͡de şererdür ki düşer āhum odından / bu laʿl ki **bir** ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [bir,]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var **bir** muṣāḥib iste vü gel devletüng͡ becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [bir,]*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol ṣorung͡ / her dem meni **bir** odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [bir,]*

bir nefesde ʿārıżıng͡ gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzüng͡e ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [bir,]*

yoldaş olan dilemez **bir** ḳılın az yoldaşung͡ / baḫ bu yoldaşa cefā tīġını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [bir,]*

ger ġam çerisi ḳılsa göng͡gül ḳalʿasın ḥiṣār / **bir** cām-ı ʿişret ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [bir,]*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu **bir** pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [bir,]*

görmez olsam ay yüzüng͡ **bir** dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [bir,]*

cihānda kim ki **bir** cānānı yoḫdur / yaḳın **bir** gevdedür kim cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [bir,]*

güneş teg tevsen-i çerḫa sening͡ teg çıḫmadı **bir** er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [bir,]*

semender teg dil ü cānım **bir** od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [bir,]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn **bir** gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [bir,]*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / senin͡g nis̱ārun͡g içün **bir** ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [bir,]*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / **bir** yaraya kim sepsen͡g elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [bir,]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber aġzından düşer / ẓāhir olur **bir** ṣadef kim gevher aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [bir,]*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g **bir** ṭūṭīdür kim şekker aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [bir,]*

vaṣlım umanlara didi **bir** dest-res gerek / dutdum men etegini didüm dest-res budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [bir,]*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn gön͡gül / ol daġı **bir** dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [bir,]*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse **bir** ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [bir,]*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anın͡g yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [bir,]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā **bir** oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [bir,]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳun͡g meyinden ol ki çekeydür **bir** er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [bir,]*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫun͡g çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [bir,]*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline anın͡g / men teg yüz olsa gelmeye **bir** ḳılına anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [bir,]*

dise sünbül mi yā **bir** bāġ-ı reyḥān kākülün͡g / yoḫsa **bir** ṭāvus u **bir** serv-i ḫırāmān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [bir,]*

dise sünbül mi yā **bir** bāġ-ı reyḥān kākülün͡g / yoḫsa **bir** ṭāvus u **bir** serv-i ḫırāmān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [bir,]*

dise sünbül mi yā **bir** bāġ-ı reyḥān kākülün͡g / yoḫsa **bir** ṭāvus u **bir** serv-i ḫırāmān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [bir,]*

berkidüp başda **bir** ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger gön͡glümlen ey cān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [bir,]*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk ittin͡g şehā / baġladup **bir** tāra ilin çekdi āsān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [bir,]*

aldı menim gön͡glümni **bir** şūḫ-ı şeng / şīşe-i nāmūsumıza vurdı seng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [bir,]*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül çağı belābil teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [bir,]*

ḳaddi üstinde zülfeyni ṣanasın͡g / yuva **bir** servde dutmış iki dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [bir,]*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām **bir** yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [bir,]*

görünen gök gölgesinden gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur **bir** ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [bir,]*

yoḫsa levḥ-i sīme **bir** nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [bir,]*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet **bir** zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [bir,]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü niçe men san͡ga **bir** ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [bir,]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anun͡g cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [bir,]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu bağrı yanmış cānıma / bulmazam **bir** kimseni kim an͡ga taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [bir,]*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / **bir** dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [bir,]*

göz yaşı kūyın͡gnı dün **bir** ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [bir,]*

cān gülşeninde beslemişem **bir** nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [bir,]*

tā niçe **bir** men bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [bir,]*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebin͡gçün ey gülüm / her ẕerrem ola **bir** çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [bir,]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men gözi bağlu **bir** ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [bir,]*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān **bir** ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [bir,]*

ḫurremem tā ṣordılar kimdür Hidāyet didi kim / **bir** ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [bir,]*

ger itilen **bir** gice mihmān olam / ikki cihān ehline sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [bir,]*

her kişi **bir** kimseye ḳurbān olur / gel berü kim men san͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [bir,]*

cān ile gön͡gül her biri **bir** yanına düşdi / yüz üsne dü zülfün͡g düşeli her biri **bir** yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [bir,]*

cān ile gön͡gül her biri **bir** yanına düşdi / yüz üsne dü zülfün͡g düşeli her biri **bir** yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [bir,]*

dem-be-dem gözdin ṣaru ben͡gzimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su aẖa **bir** berg-i ẖazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [bir,]*

görmedi çün ʿālemin͡g bāġında **bir** gül pāy-dār / doġalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [bir,]*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [bir,]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana **bir** ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [bir,]*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / **bir** gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ẖazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [bir,]*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / **bir** gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ẖazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [bir,]*

bir girān-māye güher ẖalḳ iline girmiş iken / ḳapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [bir,]*

bir nişān ẖalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [bir,]*

bir zamān terlik giyüp ey şūẖ çıẖ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [bir,]*

īmāndur o māhın͡g yüzi bu ṣon͡g nefesimde / **bir** kimsene bulman ki man͡ga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [bir,]*

ol ikki nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ẖoşnı görün͡g **bir** şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [bir,]*

gön͡gülde sen ḳaşı yay oẖlarının͡g / ẖayāli **bir** ḳoşun ḳuşun͡gdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [bir,]*

Hidāyet bu **bir** şiʿr ilen bend ḳıldın͡g / ẖorāsān u ehl-i Semerḳand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [bir,]*

bir pūla müddeʿī meni ṣanmaz velī menem / ol kişi ki tīġ çalup eyler āẖir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [bir,]*

būy-ı zülfin͡g belāya ṣaldı meni / Tan͡grının͡g **bir** belāsı imiş bu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 2). [bir,]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke saru **bir** ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [bir,]*

yüzün͡g kim ol selāsil-i pür-çīne gizlüdür / **bir** Rūmīdür ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [bir,]*

kesile bilmen itin͡gdin nişe kim müşkil olur / kişi **bir** nesteye kim ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [bir,]*

aġzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn **bir** söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [bir,]*

gör yüzin ağız u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ **bir** ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [bir,]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül **bir** daş ile / aḳça ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [bir,]*

al Hidāyet'den dil ü cān ṣat o zülfün͡g **bir** ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [bir,]*

bir ḳıl Hidāyet eylesem ol zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [bir,]*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger meni ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [bir,]*

ölürem yitür **bir** bıçaḫ tā raḳībün͡g / dimesün olup yitmedi ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [bir,]*

bir ẕāt-ı raḥīm ile eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni oġrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [bir,]*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda **bir** mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [bir,]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste gön͡gül laʿli ilen / **bir** gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [bir,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / **bir** yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [bir,]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālün͡g / kim niçe ḳılur **bir** yen͡gi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [bir,]*

müşkil ki gön͡gül bāġ-ı ruḫındın vire **bir** gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭun͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [bir,]*

ol ikki ḳaşın͡g aralıġında ḳara ḫālün͡g / **bir** ṭūb gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [bir,]*

gül budağı kimi her dem eyleme **bir** yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [bir,]*

çoḫ yoḫ **bir** er raḳībini ḳurbān ḳılın͡g an͡ga / ger ḳorḫar olsan͡gız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [bir,]*

oluram ḳurṣ ruḫun͡g ʿışḳıla didim didi kim / çūbānın͡g ekmegi **bir** gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [bir,]*

āh kim yār degül eyle ki **bir** an͡ga meni / ḫanı bildürmege **bir** ehl-i kerem an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [bir,]*

gitti cān **bir** yan͡ga dil **bir** yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla **bir** yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [bir,]*

gitti cān **bir** yan͡ga dil **bir** yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla **bir** yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [bir,]*

gitti cān **bir** yan͡ga dil **bir** yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla **bir** yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [bir,]*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmın͡ga düşmeye daḫı ucuz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [bir,]*

dünyede her kimse **bir** āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre **bir** ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [bir,]*

dünyede her kimse **bir** āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre **bir** ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [bir,]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [bir,]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu dili bilmege **bir** dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [bir,]*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem çü Ḥüseyn / **bir** naẓar tā ki gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [bir,]*

gördi göz yüzini **bir** görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [bir,]*

her laḥẓa senin͡g ḫayālin͡g ilen / sevdāyī gön͡gül **bir** özge bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [bir,]*

sāḳī humāram man͡ga **bir** bāde vir / ḫırmen-i dīn ü dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [bir,]*

ḳıl an͡ga **bir** cürʿa keremden naṣīb / olmasa baḫşīş an͡ga itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [bir,]*

söyleye **bir** nükte ki dil-bend ola / dünyede her işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [bir,]*

revān ol sū-be-sū gülşen-be-gülşen / ḳadem başma meger **bir** serv ü sūsen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [bir,]*

velī sensiz man͡ga çekdi çeri ġam / ne **bir** yoldaş u ne **bir** yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [bir,]*

velī sensiz man͡ga çekdi çeri ġam / ne **bir** yoldaş u ne **bir** yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [bir,]*

gön͡gül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulaġım anda ki **bir** ün gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [bir,]*

bir ün ḳulaġıma geldi ẕi-ḫuftegān-ı laḥed / ki ey faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [bir,]*

cihānda men daḫı **bir** şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [bir,]*

bir: *Bir, beraber.*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur velī / mundandur ölmegim ki **bir** eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [bir,]*

bir-: *Vermek.*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş sağın / hanġısın görseng͡ **birür** şāḫ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [birür, -ür]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrüng͡ savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [birmegeç, -me, -geç]*

ḫayālüng͡len güneş teg yek-süvāra / **biremez** ey gülüm degdi hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [biremez, -e, -mez]*

bir arada: *Beraber.*

her kimsene **bir arada** yir dutdı Hidāyet / göng͡lüm menim ol zülf-i perīşān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [bir arada,]*

bir bir: *Birer birer.*

ger Hidāyet'üng͡ Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek gerek **bir bir** cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [bir bir,]*

od yanmasa külden niçe **bir bir** görünür köz / gökte bulut olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [bir bir,]*

bir dağı: *Bir de, ek olarak, fazladan.*

dün ḳapung͡dan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarung͡ munda ḳafāsın görmişem **bir dağı** sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [bir dağı,]*

bir daḫı: *Bir daha, yeniden, tekrar.*

gitdi ol oḫla cān Hidāyet'den / oḫla **bir daḫı** cān uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [bir daḫı,]*

bir daḫı: *Bir daha, yeniden, tekrar.*

sāḳīyā çoḫ kereming͡den çekübem cām-ı Cemi / **bir daḫı** luṭf idüben bendeye görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [bir daḫı,]*

bir dem: *Bir an; bir anlık olsun.*

dil ol ḳaşı gözi mekkārening͡ söyler lebi vaṣfın / raḳībe söyleng͡ aġzın açmasun **bir dem** ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [bir dem,]*

didim yüzüme ḳoy yüzüng͡i **bir dem** ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [bir dem,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü **bir dem** sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [bir dem,]*

dām-ı ġamdın bulmadım **bir dem** Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [bir dem,]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem **bir dem** / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u cānung͡ sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [bir dem,]*

<u>bir dem ol-:</u> *Bir zaman olur.*

öterdi dün iti didim ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [bir dem ol-, -ur]*

<u>bir dut-:</u> *Denk, eşit görmek.*

dutma ʿuşşāḳung͡ı raḳīb ile bir / biri munıng͡ iting͡ miskīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [bir dut-, -ma]*

<u>bir gün:</u> *Günün birinde.*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o leb içün / naḫli suvaranlar öle **bir gün** raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [bir gün,]*

ḥükm itdi revān olmaġa ḳan yaşımı **bir gün** / ol ġamze-i ḫūn-ḫvār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [bir gün,]*

<u>bir gün ol-:</u> *Bir gün olur; vakit gelir.*

ey dil yiter uşan ki mang͡a oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [bir gün ol-, -a]*

<u>bir ḫaylī:</u> *Oldukça, epey.*

bir ḫaylī zamān oldı ki göng͡lüm nigerāndur / dīdārung͡a cāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [bir ḫaylī,]*

<u>bir kez:</u> *Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.*

niçe gümān ile lebüng͡e engübīn diyem / **bir kez** ṣoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [bir kez,]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz açmamışam iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [bir kez,]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl’e / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [bir kez,]*

bir naẓar: *Bir an! Bir an olsun!.*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm **bir naẓar** ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [bir naẓar,]*

bir neste: *Bir şey.*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / **bir neste** kim o pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [bir neste,]*

bir niçe: *Birkaç.*

ruḫ-ı meh-peykerün͡g ṭarfın dutupdur ḫāl in͡gen zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözün͡g **bir niçe** beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [bir niçe,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger **bir niçe** gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [bir niçe,]*

bir niçe söz cān gön͡güle dir işit / cān u gön͡gülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [bir niçe,]*

bir ol-: *Denk olmak, eşit olmak.*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [bir ol-, -maz]*

bir yüze yüz gör-: *(bir şeyi birine) çok görmek, yadırgamak.*

burada görmesem devlet yüzini / ne bir kim yüze yüz gördüm yüzini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 4). [bir yüze yüz gör-, -dü, -m]*

bıraḫ-: *Bırakmak.*

dil mühresini şeş-der-i endūha **bıraḫdun͡g** / ḫūb oynadun͡g ey dūst güşād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [bıraḫdun͡g, -du, -n͡g]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın **bıraḫ** / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ **bıraḫ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [bıraḫ,]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın **bıraḫ** / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ **bıraḫ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [bıraḫ,]*

niçe **bıraḫa** çerḫ meni miḥnet ü bīme / yā niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [bıraḫa, -a]*

biraz: *Biraz.*

niçe gön͡glün͡g didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki **biraz** oḫ atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [biraz,]*

zekāt-ı ḥüsn virgil men gedāya / **biraz** būse ki oldun͡g ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [biraz,]*

birer: *Bir sayısının, her birine bir veya her defasında bir tâne anlamına gelen üleştirme şekli.*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlün͡g ḳadeḥi / didi ḳayurma san͡ga daḫı **birer** şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [birer,]*

an͡ga **birer** cürʿa naṣīb eylegil / baḫşāsın ṣayma ḥasīb eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [birer,]*

biri: *Biri, bir tanesi.*

semenlen nergis ol yüz ü gözün͡g ḫādimleridür kim / **birini** nergis oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [birini, -ni]*

semenlen nergis ol yüz ü gözün͡g ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar **birisini** semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [birisini, -si, -ni]*

cān u dil ol ʿārıż u zülfeyn içün / birisi Rūm içre **biri** Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [biri,]*

cān u dil ol ʿārıż u zülfeyn içün / **birisi** Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [birisi, -si]*

dutma ʿuşşāḳun͡gı raḳīb ile bir / **biri** munın͡g itin͡g miskīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [biri,]*

berkidüp başda bir ucın **biri** dutmış çizginür / kavkav oynar meger gön͡glümlen ey cān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [biri,]*

hicrün͡gde senin͡g eşk ile bu nāle-i zārım / ol **birisi** nīsāndur u bu **birisi** nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [birisi, -si]*

hicrün͡gde senin͡g eşk ile bu nāle-i zārım / ol **birisi** nīsāndur u bu **birisi** nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [birisi, -si]*

birik-: *Birleşmek, bir araya gelmek.*

didi gön͡gül ol dem ki bu ḳaş u gözi gördi / **birikdi** menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [birikdi, -di]*

biril-: *Kendini bir olaya vermek, kapılmak.*

ʿūd-ı cān yaḫduġum men-i bī-dil / delü gön͡glüm **birilesi** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 2). [birilesi, -e, -si]*

birin iki ḳıl-: *Biri iki yapmak, iki parçaya ayırmak.*

tīġ ilen cān u dili͡ng ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [birin iki ḳıl-, -dı, -m, -sa]*

__**birle:**__ *İle.*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam **birle** ḳanlu yaşdan / bir görü͡ng niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [birle,]*

__**biryān ol-:**__ *Kebap olmak, kavrulmak, yanmak. II Aşk ateşiyle yanmak, çok acı ve ıstırap çekmek.*

ol ikki nergis ögende gö͡ngül biryān olur ʿāşıḳ / ağırlar ikki ser-ḫoşnı görü͡ng bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [biryān ol-, -ur]*

__**biş:**__ *Beş.*

biş gün bu nīş-i hicre gö͡ngül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [biş,]*

viren a͡nga **biş** ḥis ü altı cihāt / yazan a͡nga āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [biş,]*

__**bisāṭ:**__ *(zevk ve safa meclisinin) yaygı, kilim.*

çehār bāliş ü dünyā degül **bisāṭ** u neşāṭ / **bisāṭ** yiri degül tīz dirlişürür bu **bisāṭ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [bisāṭ,]*

çehār bāliş ü dünyā degül **bisāṭ** u neşāṭ / **bisāṭ** yiri degül tīz dirlişürür bu **bisāṭ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [bisāṭ,]*

çehār bāliş ü dünyā degül **bisāṭ** u neşāṭ / **bisāṭ** yiri degül tīz dirlişürür bu **bisāṭ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [bisāṭ,]*

__**bister-i sincāb:**__ *Sincap kürkünden döşek.*

kirpüklerüme tekye ḳılup gitdiler be-ḫvāb / di͡nglendiler bu bister-i sincāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [bister-i sincāb, -a]*

__**bī-şübhe:**__ *Şüphesiz, tereddütsüz, kesin.*

yüz görsedicaġ görsede yüz türlü ṣafāyı / **bī-şübhe** vü noḳṣān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [bī-şübhe,]*

__**bit-:**__ *Bitmek, yetişmek, ortaya çıkmak.*

yüzindeki ol ḫāl u anı͡ng üsne **biten** ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [biten, -en]*

yüzi yād ile yir dutmaz gö͡ngülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot **bitmez** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [bitmez, -mez]*

çağlaman kim lāledür yollar ḳırağında **biten** / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [biten, -en]*

sen lebi ġonçeden özin yigler / doġrusı gül güler **biter** yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [biter, -er]*

bitün: *Bütün.*

tīz gün ola müddeʿī āhımla baġrun͡g yarıla / ḳalmaya **bitün** bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [bitün,]*

bī-vefālıġ: *Vefasızlık.*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / **bī-vefālıġ** resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [bī-vefālıġ,]*

bī-vücūd: *Vücutsuz, gövdesiz.*

gördi melāyik seni ḳıldı sücūd / özün͡gi şaġınmaz iken **bī-vücūd** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [bī-vücūd,]*

biyle: *Böyle.*

ger tīġ-ı cefā ile diler baġrun͡gı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün **biyle** diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [biyle,]*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [biyle,]*

ġamun͡gdan **biyle** kim aġlar Hidāyet / tīz ol bī-dilden ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [biyle,]*

seyl aẖıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün **biyle** ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [biyle,]*

dişlerün͡g ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç den͡gizde **biyle** şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [biyle,]*

gül budaġı kimi her dem eyleme bir yan͡ga meyl / yaẖşı olmaz **biyle** iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [biyle,]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [biyle,]*

ṣorman͡gız yārümi kim cevr ü cefā niçe durur / **biyle** işlerde yoẖ ol terk-i ẖaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [biyle,]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oẖıdun͡g / **biyle** sözler dime ey himmeti kūtāh daẖı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [biyle,]*

biz: *Bez, kumaş.*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen **biz** yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [biz,]*

<u>**biz:**</u> *Çokluk birinci şahıs zamiri (Âşıklar).*

ʿarż eyleyicaġ itlerün͡ge ḥālümi dirler / çoḫ başumız aġrıtma **bize** baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [bize, -e]*

ṣorma didin͡g mi aġzının͡g ḫaberin / **bize** işim menim muʿammādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [bize, -e]*

bizimle yār arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [bizimle, -im, -le]*

ʿışḳı **bize** dünyede nāmūsdur / līk an͡ga ʿāşıḳlıġımız oldı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [bize, -e]*

<u>**biz:**</u> *Çokluk birinci şahıs zamiri (gam ve âşık).*

yārin͡g ġamı sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyun͡g **biz** ikini bire ki siven sivenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [biz,]*

<u>**biz:**</u> *Çokluk birinci şahıs zamiri (insanoğlu).*

ol ki **bizi** nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [bizi, -i]*

<u>**biz:**</u> *Çokluk birinci çoğul şahıs zamiri (Gaflette olan düşman benlik).*

gel içgil zevḳ ilen devlet ayaġı / bu devletden **bizi** çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [bizi, -i]*

<u>**boġaz:**</u> *Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.*

yarıp ey nāle **boġazdan** çekil āḫir göreyim / san͡ga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [boġazdan, -dan]*

<u>**boġul-:**</u> *Nefes alamaz duruma gelmek.*

yüzi hevesinden gön͡gül aşıldı o zülfe / ısınmadı odına tütünine **boġuldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [boġuldı, -dı]*

<u>**bol-:**</u> *Olmak.*

bolmasa tīġın͡g dudaġın͡gnı ṣorar susız gön͡gül / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [bolmasa, -ma, -sa]*

<u>**borġu:**</u> *Boru (yuf borusu). Boynuzdan yapılan bir tür boru, nefir; kınama, üzüntü ve nefret bildirme.*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / yana **borġusın** ki ḥālet çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [borġusın, -sı, -n]*

boş: *Dolu olmayan, boş.*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu küze neden **boş** ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [boş,]*

boy: *Boy, beden, gövde.*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey göñgül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [boyı, -ı]*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet **boyına** / doġrılıġda yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [boyına, -ı, -n, -a]*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / yaya dönsün **boyı** anıñg ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [boyı, -ı]*

naẓardın ġāyib olgeç ol **boyı** dal / elif teg ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [boyı, -ı]*

boyıñgı ḳuçmaġa çün yitmez ilüm ḫıyyāṭa / virübem rişte-i cān kūy-ı girībānıñg içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [boyıñgı, -ı, -ñg, -ı]*

boy çek-: *Boya çekmek, uzamak.*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb añga / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [boy çek-, -di]*

boya-: *Boyamak.*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / ki saru beñgzümi hicriñgde **boyadı** cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [boyadı, -dı]*

boyan-: *Renk değiştirmek; başka bir şeyin özelliklerine bürünmek, ona benzemek.*

ḳızıl ḳan ile **boyansa** saru beñgzim ne ġam ey dil / mañga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [boyansa, -sa]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz aġlıġı / **boyansa** ḳanılan yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [boyansa, -sa]*

boyan-: *Erişmek, ulaşmak, uzanmak.*

her ḫas içün ot kimi yanmaġ nedür / su kimi her cāya **boyanmaġ** nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [boyanmaġ, -maġ]*

boylu: *Boyu benzerlerinden uzun olan, boylu.*

ey sidre **boylu** görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddüñ kimi daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [boylu,]*

boynumuz ḳılcadur: *Boynu kıl olmak. II (sevgilinin hükmü karşısında) Boynu kıldan ince olmak.*

çekmezüz baş u Hidāyet ser-i mū tīġından / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [boynumuz ḳılcadur,]*

boynuz: *Boynuz.*

yā ḥamelniñ **boynuzından** dūst-kāmı yasamış / ḫüsrev-i gerdūn k'anuñla gidere dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [boynuzından, -ı, -n, -dan]*

boyun: *Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān **boynına** zülf / bu ṣabūḥīdür didi sañga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [boynına, -ı, -n, -a]*

her ḫanda ki geçdise oḫuñ sözi Hidāyet / yayıñ kimi **boynın** egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [boynın, -ı, -n]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki ḫayāli ḳolı **boynımda** ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [boynımda, -ım, -da]*

su teg ḳılıcı buyruġı **boynımda** revāndur / şol ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [boynımda, -ım, -da]*

boyun: *Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.II (onun) Üzerinde.*

çoḫ kemürdi sümük itiñle Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki **boynında** ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [boynında, -ı, -n, -da]*

bu: *Yerde, zamanda ve söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi **bu** ḳaṣrıñ gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [bu,]*

yüzüñ görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdüñ / ne ṣūret **bu** ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [bu,]*

didi göñgül ol dem ki **bu** ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [bu,]*

tā ki **bu** mīnā felek-i zer-nigār / ḳāyim olup eyleye devr ü medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [bu,]*

bu: *Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yeñgi kūze sūz ile / **bu** dil-i sūzānda beñgzer atduġuñ peykān añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [bu,]*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez san͡ga **bu** söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [bu,]*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin ü kim itdi digil **bu** sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [bu,]*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma kim / çün çın imiş **bu** nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [bu,]*

çün ki **bu** dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [bu,]*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim ise **bu** ḳayġu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [bu,]*

ḫāk-i rehin͡g görüp n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına **bu** dārū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [bu,]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yaġış **bu** gün / gör yaşumı vü yaġma ki **bu** su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [bu,]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yaġış **bu** gün / gör yaşumı vü yaġma ki **bu** su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [bu,]*

baş oynayan Hidāyet onun͡gçün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde **bu** celdū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [bu,]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten san͡ga / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [bu,]*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün görem o ḥāle yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [bu,]*

ister idi ḳaşun͡ga muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / ben͡gzi ṣarardı özin **bu** fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [bu,]*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb ilen diyer / olmamaġun͡gdur ʿaceb ʿālemde **bu** ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [bu,]*

lebidür ṣunʿ u aġzından ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / menüm çün baġlanur nuṭḳum **bu** ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [bu,]*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / **bu** ad ile n'oldı ki bir ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [bu,]*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur **bu** gice / tīz kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [bu,]*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim **bu** ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [bu,]*

ey ki gündüzdür yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn giceler / gel ki uymadı firāḳun͡gdan **bu** miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [bu,]*

bulmegeç aġzın͡gnı yüzün͡gle varur ol zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz **bu** ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [bu,]*

āb-ı ḥayāt kim didiler o duran mıdur / yoḫsa menim **bu** yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [bu,]*

ben͡gzüm midür menüm **bu** saru bile yā saman / rengin͡g midür senin͡g **bu** ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [bu,]*

ben͡gzüm midür menüm **bu** saru bile yā saman / rengin͡g midür senin͡g **bu** ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [bu,]*

fānī cihānda şun man͡ga zevraḳ ki ḫāṭırum / **bu** baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [bu,]*

ne diyem şol sevād-ı zülfi içün / meni mecnūn ḳılan **bu** sevdādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [bu,]*

tā bir naẓar ol zülf çü zencīrin͡gi gördüm / bildüm **bu** selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [bu,]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün **bu** zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [bu,]*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları kenāra yitür / gön͡gül **bu** varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir uşandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [bu,]*

zülfi ʿaksi dil-berin͡g çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda varısa **bu** sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [bu,]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen **bu** sudan / kim man͡ga yüz derd ü ġam her yan͡gadan **bu** sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [bu,]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen **bu** sudan / kim man͡ga yüz derd ü ġam her yan͡gadan **bu** sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [bu,]*

hicrin͡gde şererdür ki düşer āhum odından / **bu** laʿl ki bir ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [bu,]*

şimdi degül o yana Hidāyet teveccühi / illardur ol şikeste **bu** derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [bu,]*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki **bu** gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [bu,]*

gelgeç seni nefīre götürem dir ü menüm / gön͡glimde çalınur **bu** feraḥdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [bu,]*

dil ağzı remzi çağladı ol ḫāl u ḫaṭṭın͡gı / bi’llāh **bu** nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [bu,]*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [bu,]*

tīġ ödlek aluban anda ki **bu** başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [bu,]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşun͡g / baḫ **bu** yoldaşa cefā tīġını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [bu,]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār çaġır / getürdi yir yüzi gülçün maṅga **bu** ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [bu,]*

her lü'lü' kim düşer **bu** şebehden zümürrüde / laʿlüṅçün aṅdurur saṅga cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [bu,]*

ʿaks ile bildürür saṅga yüz üzre yaşumı / **bu** sīm şafḥası ki daġılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [bu,]*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer şanup / ḳurşanmışam **bu** luṭfına men kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [bu,]*

biş gün **bu** nīş-i hicre göṅgül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [bu,]*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / kim **bu** çemende gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [bu,]*

hicrüṅ n'ola vaṣl içün eger baġrımı yarar / **bu** yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [bu,]*

maṅga ey serv cemāliṅ gül ü gülşen görünür / **bu** sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [bu,]*

ögmeṅiz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / aṅga **bu** vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [bu,]*

ġamzesinden göziniṅ olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim **bu** ġażanfer iṅgen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [bu,]*

gördi derdimni didi öldüreyim ḳurtulasın / doġrusı yaḫşı devā **bu** dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [bu,]*

güneş teg tevsen-i çerḫa seniṅ teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine **bu** semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [bu,]*

yüzüṅde ḳanlu yaşımdın **bu** dürr ü laʿl ki var / seniṅ niṡāruṅ içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [bu,]*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi **bu** ḳaṣrıṅ gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [bu,]*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur **bu** maʿnīden / ki her burcında yüz miṅ kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [bu,]*

görenden berlü **bu** maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem / kime pervā-yı mülk-i Fārisī taḫt-ı ḫorāsān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 5). [bu,]*

dirler devā ḳılur aṅga bildür **bu** derdüṅi / didim ki ḳılsa ḳılmasa dinmeṅ özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [bu,]*

derd ü ġam u miḥnet ü endūhuṅı / ṣūrete direm ki **bu** miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [bu,]*

yüzi yād ile yir dutmaz göṅgülde özgeler fikri / **bu** rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [bu,]*

neden itdi menim bağrımda ey ebrū-kemān oḫun͡g / çü söylerler ḫalāyıḳ **bu** mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [bu,]*

āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g alur / āsitānın͡gdın cüdā **bu** vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [bu,]*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy **bu** sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [bu,]*

bād esüp yapraġ güli örter teg āḫımdın **bu** serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [bu,]*

yār itilen meni görgeç n'ola ger gülse raḳīb / **bu** mes̱eldür ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [bu,]*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen **bu** yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [bu,]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / **bu** ṣabūḥīdür didi san͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [bu,]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim olmaya **bu** yaġışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [bu,]*

ḫalḳ aluptur gümān ki yārümsin / **bu** gümān olmayan yaḳīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [bu,]*

ḳoydı başın Hidāyet ol kūda / görmedi çün **bu** ser-zemīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [bu,]*

gördi peykānlar gön͡gülde göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı **bu** ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [bu,]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı **bu** cān-bāzun͡g nedür ḥāli **bu** dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [bu,]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı **bu** cān-bāzun͡g nedür ḥāli **bu** dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [bu,]*

bu demde gön͡gül şaçıl u açıl ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-ṣıfat gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [bu,]*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / **bu** vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [bu,]*

yandı bağrım ḫvān-ı vaṣlından **bu** gön͡glüm ḳısmeti / zehr-i hicrān ile ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [bu,]*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿışḳa zāhid / **bu** baḥre gevher-i maḳṣūd içün dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [bu,]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / **bu** baḥr içinde ada an͡ga yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [bu,]*

belā çoḫ çekdi **bu** gön͡glüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / **bu** doğru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [bu,]*

belā çoḫ çekdi **bu** gön͡glüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / **bu** doġru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [bu,]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam **bu** dīdeden / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [bu,]*

dün öldürem didün͡g ġamımı kim ki yir neden / öldürmedün͡g Hidāyet'i men hem **bu** ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [bu,]*

vaṣl içün cān ister isen͡g ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men **bu** ḫayr işine te'ḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [bu,]*

şol kemān-ebrū ḳılan **bu** bağrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni kim an͡ga taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [bu,]*

kimde vardur **bu** ḳāmet ile ḳıyām / an͡ga ṣanma ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [bu,]*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / **bu** suyı tā aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [bu,]*

niçe söylerdün͡g ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / dağı seg teg var mıdur **bu** işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [bu,]*

ay yüzün͡g dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme **bu** dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [bu,]*

tā niçe bir men bahār teg **bu** ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [bu,]*

ḫaçan **bu** iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi **bu** ġam ki Hidāyet yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [bu,]*

ḫaçan **bu** iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi **bu** ġam ki Hidāyet yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [bu,]*

tesḫīr eger degülse **bu** yaḫduġları nedür / ḳarşuda ṭāslar ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [bu,]*

gāhī **bu** kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [bu,]*

kirpüklerüme tekye ḳılup gitdiler be-ḫvāb / din͡glendiler **bu** bister-i sincāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [bu,]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [bu,]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / **bu** işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [bu,]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma **bu** remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [bu,]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ **bu** yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [bu,]*

men **bu** sözi işideli dūstlar / yiri degül mi an͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [bu,]*

san diler ol şāh Hidāyet **bu** gün / yā Rab onun͡g sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [bu,]*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh **bu** ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [bu,]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden **bu** dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [bu,]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-berinin͡g ehl olan **bu** çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [bu,]*

raḳīb aldı tiken teg **bu** gülnün͡g āl etegin / gön͡gül ne al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [bu,]*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim viṣālün͡ge / yād eyleyüp o günleri şükr iderem **bu** gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [bu,]*

cām-ı lebin ṣunanda san͡ga yār zülfi teg / baş ile il uzat Hidāyet revān **bu** gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [bu,]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen **bu** ḥasret dāġı ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [bu,]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden ögrendün͡g **bu** vech ilen gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [bu,]*

sensiz ṣanemā **bu** ordu ilen / yaḫdı meni çerḫ ḳayġu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [bu,]*

gözden ayaġun͡g tozın gidermen / ögrendi gözüm **bu** dārū ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [bu,]*

oldı cigerim āteş-i hicrān ile biryān / yā Rab ḫaçan işim ola **bu** derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [bu,]*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi görset / ey şemʿ-i murādum **bu** ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [bu,]*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārün͡g vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın **bu** dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [bu,]*

ʿaceblenme gözün͡g yaşı Hidāyet çeşmün͡g aḫıtsa / ne umsun mundan özge kimse **bu** baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [bu,]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / **bu** çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [bu,]*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin **bu** bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdün͡g ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [bu,]*

şehā ḫoşdur **bu** gön͡glüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [bu,]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżun͡g māhiyyetin döymez / **bu** vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [bu,]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın **bu** ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [bu,]*

viṣālün͡g ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣon͡gra / eger il virse ol devlet **bu** baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [bu,]*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana **bu** dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı ṣaru ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [bu,]*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿaksi ḳaşınun͡g / görünür şekl-i meh-i nev teg **bu** baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [bu, -den]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen **bu** dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [bu,]*

hicrün͡gde senin͡g eşk ile **bu** nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u **bu** birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [bu,]*

hicrün͡gde senin͡g eşk ile **bu** nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u **bu** birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [bu,]*

īmāndur o māhın͡g yüzi **bu** ṣon͡g nefesimde / bir kimsene bulman ki man͡ga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [bu,]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür **bu** gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [bu,]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge **bu** türābın͡g çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz **bu** türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [bu,]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge **bu** türābın͡g çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz **bu** türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [bu,]*

oḫı gön͡glün͡gde uşta ey Hidāyet / **bu** munça çeng teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [bu,]*

Hidāyet **bu** bir şiʿr ilen bend ḳıldın͡g / ḫorāsān u ehl-i Semerḳand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [bu,]*

Rüstem **bu** belā çekmedi Suhrāb ġamından / kim men çekerem sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [bu,]*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip aġlar / ṣon͡g ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [bu,]*

laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumın͡g emin / iẓhār ḳılmaġa **bu** sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [bu,]*

hicrinde tīġın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş **bu** susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [bu,]*

gözün͡g ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger **bu** çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [bu,]*

lebin͡g şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze görünür **bu** su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [bu,]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki **bu** göz görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [bu,]*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan **bu** gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [bu,]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf ü aġızı / **bu** vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [bu,]*

hicrün͡gde saçun͡g būyı man͡ga hem-dem olur bes / ancaḫ **budur** aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [budur, -dur]*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemün͡g çeşm ü ġamzesin / emn ü ferāġat isteme **bu** rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [bu,]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlın͡g raḳīb / **bu** hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [bu,]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger **bu** devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [bu,]*

n’ola çeksen͡g ṣaluban ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / **bu** mes̱eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [bu,]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā **bu** darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [bu,]*

al Hidāyet’den dil ü cān ṣat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil **bu** sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [bu,]*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa **bu** kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [bu,]*

hicrin͡gde cān ile savaşımdur hemī nefes / ḫanı ecel ki yardum ide **bu** savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [bu,]*

çoḫ gön͡güller ki **bu** gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [bu,]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını ne bile / gön͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [bu,]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / **bu** ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [bu,]*

yā Rab **bu** ne yüzdür kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla’llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [bu,]*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı insān ṣıfatını **bu** behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [bu,]*

ey uyan şeyṭān sözine ger selāmet isteseŋ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder **bu** ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [bu,]*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / **bu** melāletden raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [bu,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim **bu** sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [bu,]*

müşkil ki göŋgül bāġ-ı ruḫındın vire bir gül / **bu** nevʿ ile kim ḫaṭṭuŋ anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [bu,]*

n'idüp yā Rab **bu** dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür göŋglini **bu** azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [bu,]*

n'idüp yā Rab **bu** dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür göŋglini **bu** azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [bu,]*

göŋgül şād ol ġam u şādını **bu** ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [bu,]*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / **bu** vech ile naẓardan ıraġ itme ḫālüŋgi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [bu,]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider **bu** ḫayālüŋgi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [bu,]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki **bu** devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [bu,]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç aŋga şāh / uş **bu** maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [bu,]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān **bu** gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [bu,]*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa **bu** gün daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [bu,]*

men menligimdenem **bu** melāletlere sezā / menden ne ḳutlu gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [bu,]*

bir naẓar görmek içün ḳanuŋgı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör **bu** demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [bu,]*

ger busarsan bus göŋgül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda **bu** busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [bu,]*

ey göŋgül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın maŋga / ġāfil olma kim aparur nāgehān **bu** su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [bu,]*

ol söz ü aġız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi **bu** kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [bu,]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola **bu** gice ger yitüre daŋga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [bu,]*

göz yaşındın geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / **bu** deŋizdin geçüre gör alup arḫaŋga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [bu,]*

kimdür perī kim anda ola yüz anıŋ͡g kimi / ḥayrānıdur **bu** ādemīniŋ͡g yüz anıŋ͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [bu,]*

şāh luṭfından cihān ehline oldı fetḥ-i bāb / bendeye devlet **bu** fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [bu,]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / **bu** ağladuğı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [bu,]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā **budur** ol ayuŋ͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [budur, -dur]*

ḳad-i servüŋ͡g ḫayālinden **bu** çeşmüm / iki ser-çeşme iken oldılar çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [bu,]*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam çekersin / **bu** yükler çekmege yoḫdur saŋ͡ga tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [bu,]*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn meni / ancaḫ meger **bu** devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [bu,]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [bu,]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / **bu** işde ḳıldı fürḳatüŋ͡g andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [bu,]*

zāhid **bu** ṣorduġuŋ͡g ne kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [bu,]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā **bu** dili bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [bu,]*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrüŋ͡gde şehīdem çü Ḥüseyn / bir naẓar tā ki gözüm gördi **bu** vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [bu,]*

ne şeker yidügini bilmedi kimse diliniŋ͡g / ḫamu ağızlar içinde **bu** mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [bu,]*

baḫmayup ötdi iti nāle vü efġānıma dün / yādigārı maŋ͡ga **bu** nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [bu,]*

çār-ʿanāṣır bile terkīb iden / ādemi **bu** ḥüsn ile tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [bu,]*

çek dilüŋ͡g özüŋ͡ge vü ḥaddüŋ͡g tanı / **bu** söz ile tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [bu,]*

tā ki başımdan ola **bu** derd-i ser / bir nefes özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [bu,]*

bir niçe söz cān göŋ͡güle dir işit / cān u göŋ͡gülle **bu** sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [bu,]*

kim ki **bu** dīv alına aldanmadı / şol ezelī ḳavle durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [bu,]*

durubam baş u cān ilen **bu** ʿöẕre / ne kim fermānıñ olursa göz üzre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 8). [bu,]*

bu yalġuzlıġda gördüm dīde nemdür / çü gördüm kimsenem yoḫ ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [bu,]*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey dil niçüksin / **bu** ṭūfān içre pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [bu,]*

bu söz üsne yitüp geldi ḫayālüñ / didi kim niçedür ey ḫaste ḥālüñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [bu,]*

ḫayālüñ dāmenin dutdı dil-i zār / ki **bu** demde ümīdüm sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [bu,]*

şehā **bu** ḫayr işe teʾḫīr ḳılma / unut taḳṣīrümi taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [bu,]*

gel ey içmiş **bu** gün ġaflet şarābı / sepilmiş yüzüñe şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [bu,]*

dime aldanmazam düşmen sözine / **bu** uca ḳalʿa olan düşmen sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [bu,]*

gel içgil zevḳ ilen devlet ayaġı / **bu** devletden bizi çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [bu,]*

yüzüñle zülfüñ içün ey meh-i hümāyūn-fāl / **bu** gice fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [bu,]*

göñül didi **bu** meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulaġım anda ki bir ün gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [bu,]*

bu dünye söyledügüñdür iki ḳapılu ribāṭ / gelen gider gerek İlyās dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [bu,]*

çehār bāliş ü dünyā degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri degül tīz dirlişürür **bu** bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [bu,]*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / **bu** ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [bu,]*

yār iste göñül isteme **bu** deyr-i fenāyı / yā encüm ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [bu,]*

bulmaz anı terk itmese **bu** āb u hevāyı / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [bu,]*

müştāḳ olupdur saña **bu** ʿāşıḳ-ı cānı / bī-ḥadd ü nihāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 2). [bu,]*

çün cevrüñe ṣabr itdi vü dönmedi yoluñdan / **bu** ʿāşıḳ-ı mehcūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [bu,]*

<u>bu:</u> *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (Allah'ın yardımı).*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'nin͡g ilin dut / senden **budur** ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [budur, -dur]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (rüyada zülf (karanlık/kötü şeyler) görmek).*

düşde gördüm zülfün͡gi düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim **bu** eyyām-ı żalāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgili için çekilen derdin verdiği mutluluk).*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿālemde şādam ol ġam ile **bu** yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (bahsi geçen durum).*

gön͡glimde kīn ḳılıç u oḫun͡gdan olur müdām / **budur** didim şehā ḫamu gön͡glimdekin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [budur, -dur]*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür **bu** kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [bu,]*

baġrım ḳarardı cevr ü cefān͡g ile ey felek / ḳısmet güni menimle **bu** oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [bu,]*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves **budur** / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsan͡g ḳafes **budur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [budur, -dur]*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves **budur** / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsan͡g ḳafes **budur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [budur, -dur]*

derd ü ġam u belān͡gı gön͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes **budur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [budur, -dur]*

vaṣlım umanlara didi bir dest-res gerek / dutdum men etegini didüm dest-res **budur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [budur, -dur]*

vaṣf-ı lebin͡gde sözlerümi an͡glayan diyer / taḥsīn san͡ga Hidāyet-i bī-dil nefes **budur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [budur, -dur]*

yār ilen ḳavlüm **budur** ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [budur, -dur]*

olmışam ʿışḳun͡gda āhımlan ʿalem ʿālem bilür / **budur** iʿlām eylerem ḥālüm san͡ga maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [budur, -dur]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anun͡g cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim **budur** kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [budur, -dur]*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki **bu** durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [bu,]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı **budur** kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [budur, -dur]*

būy-ı zülfin͡g belāya ṣaldı meni / Tan͡grının͡g bir belāsı imiş **bu** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 2). [bu,]*

işitdüm būy-ı zülfinin͡g ruḫun͡g bāġı gülin dirdüm / menim ey ġonçe-i devlet cihānda ***bu idi*** *dirdüm (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [bu idi,]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola **bu** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [bu,]*

ẓulmet içinde çıḫarsa āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / **bu** ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [bu,]*

yüzi ayını görsedüp dil alur / **budur** anın͡g menümle āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [budur, -dur]*

ey Hidāyet **bu** ki hicrān güni çektim ansız / man͡ga ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [bu,]*

ne ġam didi yaġış teg yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür ümīdüm **bu** daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgilinin saçının kokusu).*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe **bu** gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (tanyeli estiği vakit aşığın aklının sevgilinin saçlarına gitmesi).*

dan͡g yili kim esende yitürürdi **bu** meni / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (ölmek).*

şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / hicrün͡gde bilürem ṣon͡gı işüm **bun͡ga** yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [bun͡ga, -n͡ga]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (güzele meyl etmek).*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda yaḫşı ad özine **bu** ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (dertten aciz kalmak, zayıflık; ruhun göğe ulaşması).*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger **bu** ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgilinin zalimliği).*

yanıng͡da ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür **bu** ey kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (Âşık).*

dün ṣanur iken itlerüng͡ ṣaldum özimni araya / görgeç gülüp didi **bu** hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgilinin süzgün bakışlı gözü).*

görgeç gözüng͡ didüm **bu** mıdur ḳanumı töken / gönglüm didi ki sen munı bilmeng͡ mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [bu,]*

görgeç gözüng͡ didüm bu mıdur ḳanumı töken / gönglüm didi ki sen munı bilmeng͡ mi bes **budur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [budur, -dur]*

ḳulaġına göngül ḥālin diyer zülf / gözing͡ kim niçe maḥremdür **bu** ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (şikayet etmemek).*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz **bu** ki yār / ger dile dilüngi cevrinden anıng͡ gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [bu,]*

bu: *En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. (sevgili için kendi çektiklerine dayanmak).*

dönmen çekerem özimi bir var anıngçün / bi'llāh ki **bu** dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [bu,]*

bu kadar: *Bu denli çok, bunca.*

her laḥża ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki bilür **bu ḳadar** yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [bu ḳadar,]*

būd: *Varlık.*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ **būd** u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anıng͡ yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [būd,]*

yā Rab anıng͡ ağzınıng͡ sırrın mang͡a mefhūm ḳıl / yā menim **būd** u cūdım ağzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [būd,]*

budaġ: *Dal.*

gül **budaġı** kimi her dem eyleme bir yang͡a meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [budaġı, -ı]*

dirmesün müddeʿī ʿömri **budaġından** beri kim / bir naẓar ḳoymadı baḫma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [budaġından, -ı, -n, -dan]*

budarla-: *Budamak.*

tīġ ile **budarlarım** mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [budarlarım, -r, -ım]*

buḫaġu: *Sakak, çene altı.*

yā niçe s̱emīn olam **buḫaġung͡** ang͡up ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [buḫaġung͡, -ng͡]*

buḫār: *Buhar, buğu. II Ah.*

çıḫardı başıma dün sīneden **buḫār** çağır / getürdi yir yüzi gülçün mang͡a bu ḫār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [buḫār,]*

bul-: *Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak; elde etmek; ulaşmak, erişmek.*

bulmegeç ağzıng͡nı yüzüng͡le varur ol zülfe dil / gündüz ile çün anı **bulmaz** bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [bulmaz, -maz]*

bulmegeç ağzıng͡nı yüzüng͡le varur ol zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [bulmegeç, -me, -geç]*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişing͡ vaṣlın şehā / ḫansı ġavvāṣıng͡ işidür kim **bula** busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [bula, -a]*

gözlerüm yaşın töküp **buldı** dişing͡ vaṣlın şehā / ḫansı ġavvāṣıng͡ işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [buldı, -dı]*

bulmaya vaṣlıng͡ Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ ong͡armazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [bulmaya, -ma, -y, -a]*

viṣāling͡ devletin **bulmaġ** hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [bulmaġ, -maġ]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim **bulmaya** vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından kim ki ġayrung͡ naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [bulmaya, -ma, -y, -a]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu bağrı yanmış cānıma / **bulmazam** bir kimseni kim ang͡a taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [bulmazam, -maz, -am]*

īmāndur o māhıng͡ yüzi bu şong͡ nefesimde / bir kimsene **bulman** ki mang͡a ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [bulman, -man]*

laʿlinde **bulmışam** dil-i bīmārumıng͡ emin / iẓhār ḳılmaġa bu sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [bulmışam, -mış, -am]*

tā seni **buldı** göng͡ül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [buldı, -dı]*

tā seni **buldum** ne yirde var ise yādıng͡la-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [buldum, -du, -m]*

gülşende dāne **bulmayıcaġ** ḳuş helāk olur / bu vech ile naẓardan ıraġ itme ḫālüng͡i *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [bulmayıcaġ, -ma, -y, -ıcaġ]*

dām-ı ġamdın **bulmadım** bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [bulmadım, -ma, -dı, -m]*

āfāḳ ḫamu sening͡ diyārung͡ / ammā seni bulmaz oldı diyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [bul-, -maz-maz, -ol, -dı]*

rindāne çü **bulmışam** ṣafāyı / men ḫanda vü zāhid riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [bulmışam, -mış, -am]*

devr-i felekden çekübem çoḫ cefā / **bulmayubam** derdime hergiz devā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 19). [bulmayubam, -ma, -y, -ub, -am]*

gelicek bulmaz olsang͡ dūst kāmı / ecel yanımda içsün dūst-kāmı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [bul-, -maz, -ol, -sa, -ng͡]*

tā kim **bulasın** lem-yezeli ʿömr-i beḳāyı / ey ṭālib-i ʿirfān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [bulasın, -a, -sın]*

dünyā vü zer ü sīmine aldanma Hidāyet / maṭlūbung͡ı **bulgil** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [bulgil, -gil]*

bulmaz anı terk itmese bu āb u hevāyı / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [bulmaz, -maz].*

çoḫ naḳşına gök ile yiring͡ olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [bula gör-, -a , -gör]*

<u>bulaġ:</u> *Kaynak, pınar, çeşme.*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol **bulaġdan** su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [bulaġdan, -dan]*

gözümüng͡ yaşı çoḫalur göricek ʿārıżıng͡ı / nişe kim faṣl-ı bahār olacaġın arta **bulaġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [bulaġ,]*

gözüme lebi ʿaksi hīç bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz o Şīrīn **bulaġa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [bulaġa, -a]*

<u>bulaş-:</u> *Bulaşmak, sıçramak, sirayet etmek.*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana **bulaşmış** kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [bulaşmış, -mış]*

__bülbül:__ *Bülbül. II Divan edebiyatında bülbül şakıyışlarıyla ağlayıp inleyen, durmadan sevgilisinin güzelliklerini anlatan ve ona aşk sözleri arz eden bir aşığın timsalidir. Bazen aşığın kendisi, bazen canı, bazen da gönlü olur. Bülbül güle aşık kabul edilir.Bülbül, niyaz için yaratılmış gibidir. Bülbül bütün bu niyazlarıyla bir destan yazmaktadır. Bu destanın içinde gözyaşı da vardır, ciğer kanı da. Her yeri elem, acı, cevr ü cefa doludur.*

nālesin kesmez göñ͡gül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken **bülbül** ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [bülbül,]*

bir ġonçe-dehensiz içile **bülbüle** ḳanın / gül çaġı belābil teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [bülbüle, -e]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru **bülbülem** men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [bülbülem, -em]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin **bülbül** / ḳoyar mı dil-berinin͡g ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [bülbül,]*

ṣayra **bülbül** teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan **bülbül** gerekdür çün senin͡g teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [bülbül,]*

ṣayra **bülbül** teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan **bülbül** gerekdür çün senin͡g teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [bülbül,]*

o kim cān **bülbülin** gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [bülbülin, -i, -n]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler yana / gül yüzin **bülbül** görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [bülbül,]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider **bülbüle** / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [bülbüle, -e]*

aġzın͡g u ruḫ çün māh-ı duraḫşān arasında / **bülbül** kimi yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [bülbül,]*

bāġ-ı kelām içre Hidāyet oḫur / vaṣf-ı gül-i rūyın͡gı **bülbül** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 5). [bülbül,]*

gül ilen söyle **bülbül** iştiyāḳın / çemen yüzine sünbül iştiyāḳın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [bülbül,]*

cān **bülbülinin͡g** meskeni gül-zār-ı cihāndur / taḥḳīḳ ile bi'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [bülbülinin͡g, -i, -nin͡g]*

__bülbül-i miskīn:__ *Zavallı bülbül.*

ḫurrem oldı **bülbül-i miskīn** görüp müşkīn güli / āh kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [bülbül-i miskīn,]*

__bülbül-i şeydā:__ *Çılgın bülbül. II Çılgın âşık.*

ilin͡gden ḫār aldı dāmen-i gül / henūz ey **bülbül-i şeydā** gözün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [bülbül-i şeydā,]*

bulun-: *Bulunmak, yer almak, mevcut olmak.*

ey dil cihānda nesne **bulunmaz** nigār teg / cehd it nigār ilin duta görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [bulunmaz, -maz]*

ümīd oldur iten gön͡glüm **buluna** nişe kim anı / lebin͡gden ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [buluna, -a]*

güneşde olur ẕerre ammā **bulunmaz** / yüzinde gözetdükçe her-çend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [bulunmaz, -maz]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi laʿlün͡g içün / çölde ölür kişi **bulunmasa** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [bulunmasa, -ma, -sa]*

ser-i kūyından eserdi getürüp bū-yı nesīm / dūstlar çāre nedür şimdi **bulunmaz** e̱seri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [bulunmaz, -maz]*

tökdükçe göz yaşını **bulunmaz** nihāyeti / baḥr-i muḥīṭun͡g olmaz imiş ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [bulunmaz, -maz]*

bulut: *Bulut.*

zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim yaġış yaġsa yaşunur **bulut** içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [bulut,]*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil **bulut** içre nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [bulut,]*

od yanmasa külden niçe bir bir görünür köz / gökte **bulut** olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [bulut,]*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola **bulut** olan gice görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [bulut,]*

bulutlu: *Bulutlu.*

luṭf idüp zülfin͡gni ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz olan günler **bulutlu** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [bulutlu,]*

bünyād eyle-: *Bina etmek, kurmak.*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [bünyād eyle-, -di]*

bünyād it-: *Bina etmek, kurmak.*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [bünyād it-, -er]*

bur-: *Bükmek.*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulaġın **burdı** çaldı bam lisānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [burdı, -dı]*

bura: *Bura, bu yer.*

dün ḫaste Hidāyet'ni itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme didim itdi **bura** anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [bura,]*

burada görmesem devlet yüzini / ne bir kim yüze yüz gördüm yüzini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 4). [burada, -da]*

burc: *Gök küresinde güneşin bir yıl zarfında devrettiği, üzerinde 12 takım yıldızın sıralandığı kuşak biçimindeki alan, Zodyak.*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu maʿnīden / ki her **burcında** yüz min͡g kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [burcında, -ı, -n, -da]*

burc-ı beden: *Beden kalesi.*

gerdūn ilin götürse ḳażā daşın atmege / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [burc-ı beden, -ni]*

burc-ı devlet: *Devlet burcunun güneşi (Burc-ı devlet kullanımı, burçların bütün yıldızların üzerinde, en yüksek felek kabul edilen atlas feleğinin hemen altında olması sebebiyle, övülecek kişinin yüceliğiyle irtibatlandırılmasından dolayıdır.).*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbālin͡g / müdāmī evc-i himmetden ẓuhūrı saʿd yulduzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [burc-ı devlet, -den]*

burc-ı eblak: *Rengarenk yıldız kümesi.*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [burc-ı eblaḳ, -dan]*

bürü-: *Örtmek, kapatmak, sarmak.*

gördi āşüfte Hidāyet'i **bürüp** zülfin didi / umma ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [bürüp, -p]*

burul-: *Dönmek, çevrilmek, sapmak.*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan **burulup** çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [burulup, -up]*

burun: *Önce.*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi **burun** / tā yüzün͡g gördüm şehā ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [burun,]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīğılan o gün / yā Rab yitür meni o güne ḫamudan **burun** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [burun,]*

ger tökdi ise gözleri ḳanım ʿaceblemen͡g / gözetmişidi ġamzeleri andan **burun** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [burun,]*

terk it ʿalāyıḳın͡gı Hidāyet mükemmel ol / andan **burun** ki irişe Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [burun,]*

buş-: *Öfkelenmek, kızmak.*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısan͡g yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men **buşam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [buşam, -am]*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısan͡g yārüm n'ola / **buşmaz** ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [buşmaz, -maz]*

buş-: *Sinmek, saklanmak.*

ger busarsan **bus** gön͡gül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [bus,]*

ger **busarsan** bus gön͡gül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [busarsan, -ar, -sa, -n]*

būse: *Öpücük.*

laʿlün͡g diyicaḫ **būse** dutar zülfün͡gi gön͡glüm / ol vaʿdeye niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [būse,]*

bir **būse** içün istese cān dil daḫı virem / anun͡g ḥaḳı içün ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [būse,]*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden **būseler** cırlar / görün͡g nāzük ḫayālin kim ʿaceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [būseler, -ler]*

būse istersem lebün͡gden göz ḳaḫar dil-ber ṣorun͡g / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [būse,]*

zekāt-ı ḥüsn virgil men gedāya / biraz **būse** ki oldun͡g ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [būse,]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden **būse** dil / kim ḳaranġu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [būse,]*

būse al-: *Öpmek.*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / çağırın artuġ içen elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [būse al-, -sa, -m]*

__būse al-:__ *Öpmek.*

almayınca būse laʿlüng͡din bahā cān virmezem / kim dadar evvel bir er cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [būse al-, -ma, -y, -ınca]*

__bustān:__ *Bahçe, gül bahçesi.*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u **bustāndur** / ki görgeç ol yüzi ʿālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [bustāndur, -dur]*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş sağın / hanġısın görsen͡g birür şāḫ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [būstān,]*

yüzün͡gden ayruġ bāġ ile **bustāna** olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [bustāna, -a]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan ben͡gzüm ki gül güldür müdām / ʿışḳı **bustānında** ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [bustānında, -ı, -n, -da]*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe **būstānda** yana / nesīm altun ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [būstānda, -da]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u **būstān** eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [būstān,]*

serv ayaġında ḳadiçün yaşımı görgeç revān / bāġbān **būstāndaki** āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [būstāndaki, -da, -ki]*

__busu:__ *Pusu, tuzak.*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişin͡g vaṣlın şehā / ḫansı ġavvāṣın͡g işidür kim bula **busudadur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [busudadur, -da, -dur]*

ger busarsan bus gön͡gül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu **busu** seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [busu,]*

__büt:__ *Put. II Put gibi güzel sevgili.*

ol **büt** ki ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [büt,]*

__büt-:__ *İnanmak; bitmek.*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban **bütti** cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [bütti, -ti]*

__büt-i ʿayyāş:__ *Sarhoş put. II Sessiz sevgili.*

her kimseye kim sen **büt-i ʿayyāş** gerekdür / dāyim gözi ḳan yaşı ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [büt-i ʿayyāş,]*

büt-i çīn: *Çin güzeli.*

ʿārıżıñgda ikki yandan ḥalḳalandı zülfüñgiz / bir güni aldı araya ey **büt-i Çīn** giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [büt-i çīn,]*

büt-i dil-cū: *Gönlü çeken güzel.*

senden ne ġam ki ey **büt-i dil-cū** yiter maña / ʿālemde şādam ol ġam ile bu yiter maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [büt-i dil-cū,]*

büt-i dil-ḫvāh: *Gönül isteyen put gibi güzel.*

dil menden istedüñg başıla cān daḫı seniñg / dönmen ne ise sen **büt-i dil-ḫvāh** buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [büt-i dil-ḫvāh,]*

büt-i gül-çihre: *Gül yüzlü güzel.*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi yöridür / yüzüñgden ıraġ ey **büt-i gül-çihre** yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [büt-i gül-çihre,]*

her sürme kim degül ayaġıñg tozı çeşmüme / çeksem görünür ey **büt-i gül-çihre** mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [büt-i gül-çihre,]*

büt-i meh-rū: *Ay yüzlü güzel.*

fürḳat-i laʿlüñg ey **büt-i meh-rū** / gözümi ḳıldı maʿden-i lüʾlüʾ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 1). [büt-i meh-rū,]*

büt-i şūḫ: *İşveli güzel.*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫuñg / didi ki Hidāyet ne baḫarsın kefeniñgdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [büt-i şūḫ,]*

būy: *Koku.*

cān saçı **būyına** meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [būyına, -ı, -n, -a]*

ḫāk-i rāhıñg üsne düşmişdüm seniñg bir **būy** içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [būy,]*

hicrüñgde saçuñg **būyı** maña hem-dem olur bes / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [būyı, -ı]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī **būyuñg** maña / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [būyuñg, -uñg]*

ḫansı dağung͡ lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülüng͡ **būyından** alur bāġ içinde süseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [būyından, -ı, -n, -dan]*

būy-ı bahār: *Bahar mevsiminin kokusu.*

ḫoş durur mescid Hidāyet'ni velī **būy-ı bahār** / dartup andın ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [būy-ı bahār,]*

bū-yı nesīm: *Meltem esintili güzel koku.*

ser-i kūyından eserdi getürüp **bū-yı nesīm** / dūstlar çāre nedür şimdi bulunmaz es̱eri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [bū-yı nesīm,]*

būy-ı zülf: *Sevgilinin saçının kokusu.*

işitdüm būy-ı zülfining͡ ruḫung͡ bāġı gülin dirdüm / menim ey ġonçe-i devlet cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [būy-ı zülf, -i, -ning͡]*

būy-ı zülf: *Sevgilinin saçının kokusu.*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [būy-ı zülf, -i]*

būy-ı zülfing͡ belāya ṣaldı meni / Tang͡rınıng͡ bir belāsı imiş bu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 2). [būy-ı zülf, -ing͡]*

buyruġ: *Buyruk, emir.*

gelse başım aparmaġıçun şāh **buyruġı** / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh **buyruġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [buyruġı, -ı]*

gelse başım aparmaġıçun şāh **buyruġı** / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh **buyruġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [buyruġı, -ı]*

ḥācī azup ḳapung͡ yolı gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh **buyruġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [buyruġı, -ı]*

dil menden istedüng͡ başıla cān daḫı sening͡ / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh **buyruġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [buyruġı, -ı]*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi öldürür meni vü gāh **buyruġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [buyruġı, -ı]*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi öldürür meni vü gāh **buyruġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [buyruġı, -ı]*

terk it ʿalāyıḳıng͡ı Hidāyet mükemmel ol / andan burun ki irişe Allāh **buyruġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [buyruġı, -ı]*

su teg ḳılıcı **buyruġı** boynımda revāndur / şol ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [buyruġı, -ı]*

C

<u>caʿd:</u> *Kıvırcık saç.*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile çemende / ṣaldı tepük altına ṣabā **caʿdını** yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [caʿdını, -ı, -n, -ı]*

<u>cāhil:</u> *Bilgisiz, akılsız, şuursuz; kendini bilmeyen, gaflet içinde olan (kimse).*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / her **cāhil** ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [cāhil,]*

<u>cām:</u> *Cam; şarap; kadeh.*

almayınca būse laʿlüñ͡gdin bahā cān virmezem / kim dadar evvel bir er **cāmı** ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [cāmı, -ı]*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin **cām** bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [cām,]*

<u>cām:</u> *Cam; şarap; kadeh. II Aşığın gözü kızıl kan ağlayarak kadehe dönüşür.*

ançа aḫıttı yaş Hidāyet ki **cāmıdın** / ḫāşāke beñ͡gzer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [cāmıdın, -ı, -dın]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men **cāmlar** / tā ḫayālin͡g ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [cāmlar, -lar]*

<u>cām-ı bāde:</u> *Şarap kadehi.*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim ḥaḳ / san͡ga zühd an͡ga **cām-ı bāde** virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [cām-ı bāde,]*

<u>cām-ı cemi:</u> *Cem'in kadehi. Cem'in kadehi üzerinde yedi hikmeti bildiren yazıların bulunduğu bir kadeh imiş, şiirde şarabın önemi bu yedi hikmet ile ilgili gösterilir ve cam-ı Cem tamlamasıyla şarabın ibret verici hali de anlatılır.*

sāḳīyā çoḫ keremin͡gden çekübem **cām-ı Cemi** / bir daḫı luṭf idüben bendeye görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [cām-ı cemi, -i]*

<u>cām-ı cihān:</u> *(Cem'in) İçinde bütün âlemi seyrettiren kadeh; içki kadehi. Câm-ı Cem'de denilen bu kadehin üzerinde çeşitli astronomik şekiller, yıldızlar, gezegenler ve yeryüzünün yedi kıtasının şekilleri işlenmiştir. Olağanüstü özelliklere sahip bu kadeh; bütün evrendeki durumu, yedi feleğin sırrını, yerkürenin en uzak noktalarında bile gerçekleşen olayları, açık ve ayrıntılı bir şekilde göstermektedir.*

sensin ki olupdur keremün͡g cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [cām-ı cihān, -da]*

cām-ı felek: *Feleğin kadehi.*

ḫanda ki ol bāde vü **cām-ı felek** / cürʿasını görmedi mülk ü melek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [cām-ı felek,]*

cām-ı ġuṣṣa: *Keder kadehi.*

didim ḥisābsız çekerem **cām-ı ġuṣṣa** men / didi ḳayurma her ne çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [cām-ı ġuṣṣa,]*

cām-ı ʿişret: *İçki kadehi.*

ger ġam çerisi ḳılsa göñgül ḳalʿasın ḥiṣār / bir **cām-ı ʿişret** ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [cām-ı ʿişret,]*

cām-ı leb: *Dudak kadehi. (içi dolu olan sırça kadeh tıpkı dudak renginde görünür).*

cām-ı lebin şunanda sañga yār zülfi teg / baş ile il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [cām-ı leb, -i, -n]*

cām-ı mey-i nāb: *Duru, temiz, katıksız şarap kadehi.*

laʿlini Hidāyet ṣora gör cevr idicek hicr / bir **cām-ı mey-i nāb** çeküp defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [cām-ı mey-i nāb,]*

cām-ı muṣaffā: *Saf, arıtılmış şarap kadehi; içinde ölümsüzlük suyu olan kadeh.*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [cām-ı muṣaffā, -dur]*

cām-ı ṣahbā: *Şarap kadehi.*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet bir zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [cām-ı ṣahbā, -y, -ı]*

cām-ı şar-āb: *Şarap kadehi.*

sensiz ey ḳaddi elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿliñden ıraġ **cām-ı şar-āb** oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [cām-ı şar-āb,]*

cām-ı vaṣl: *Kavuşmanın şarabı. II Sevgiliye kavuşmanın zevki.*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet **cām-ı vaṣl** / bu melāletden raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [cām-ı vaṣl,]*

cām-ı viṣāl: *Kavuşmanın şarabı. II Sevgiliye kavuşmanın zevki.*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān şon͡gı görün͡g ne aġu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [cām-ı viṣāl,]*

cām-ı zerrīn: *Altın kadeh.*

görsetdi cām-ı zerrīne sāḳī-yi rūzgār / sāḳī-yi sīm-sāḳ getür laʿl-i āb-dār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 1). [cām-ı zerrīn, -e]*

cān: *Can, ruh; hayat.*

ey **cān** u gön͡gül mihrin͡g ile vālih ü şeydā / iṡbātın͡g içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [cān,]*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan şanma ey **cān** incinem / kim her oḫun͡g bir ümīd ü istimāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [cān,]*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet **cān** u dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [cān,]*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet **cān** u dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [cān,]*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan şanma ey cān incinem / kim her oḫun͡g bir ümīd ü istimāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [cāna, -a]*

bu suçdan özge kim virübem **cān** u ten san͡ga / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [cān,]*

sen gül-beden yolında niçe **cān** baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil neden san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [cān,]*

ey Türk gitdi **cān** u dil ü ʿaḳl u dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [cān,]*

dil ü **cān** ḳaş u aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳur'ān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [cān,]*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste kim o pāreleye **cān** tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [cān,]*

her laḥẓa ḳadar tīr-i ḳażā **cānıma** ol şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [cānıma, -ı, -m, -a]*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g tā görem ne var / **cāndan** Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [cāndan, -dan]*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / **cāna** pey-ā-pey oḫlarun͡g ey şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [cāna, -a]*

senden hemīşe **cānıma** derd ü belā yiter / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [cānıma, -ı, -m, -a]*

ger ister iseñ **cān** u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki señiñdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [cān,]*

cānım menim ey şūḫ-ı revān-baḫş teniñdür / gözden yaşuran cānumı şol pīreheniñdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [cānım, -ı, -m]*

cānım menim ey şūḫ-ı revān-baḫş teniñdür / gözden yaşuran **cānumı** şol pīreheniñdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [cānumı, -u, -m, -ı]*

cān gevdede sen sivgülü cānāne içündür / bes besledügüm cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [cān,]*

cān gevdede sen sivgülü cānāne içündür / bes besledügüm **cānumı** cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [cānumı, -u, -m, -ı]*

cān gitti ḳalmadı maña hicrüñde dīn ü dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [cān,]*

dün didi derdi olan derdin disün **cān** çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munuñ hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [cān,]*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [cān,]*

ṣanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet'i / kim **cān** dilerse lebleriñ andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [cān,]*

gözüñ göñgül aluban puzdı **cānım** ülkesini / şehā yit ülkelüniñ ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [cānım, -ı, -m]*

dil ü **cānı** bayıt lebiñden kim / genci şāhuñ çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [cānı, -ı]*

zülfüñ ki dem-be-dem deger ol gül yañaġlara / artuġlıġıla **cānlara** ger dir iseñ deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [cānlara, -lar, -a]*

ol yüzi gül kim göñgül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa **cāna** nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [cāna, -a]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anıñ / çoḫ **cān** u göñgülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [cān,]*

cān göñglegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / yaru itiñe örtüp ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [cān,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm göñgülle **cān** didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [cān,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm göñgülle **cān** didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [cān,]*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / **cān** ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [cān,]*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer ġamı / **cān** mezraʿında niçe ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [cān,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [cān,]*

titredür **cān** riştesi cismümde her geh dan͡g yili / zülf-i dil-bendin͡gni ey serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [cān,]*

gön͡glüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne gön͡gül **cān** dağı ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [cān,]*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü **cāndan** / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [cāndan, -dan]*

ol büt ki ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / **cāndan** ḫaṭ u ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [cāndan, -dan]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz min͡g **cān** yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [cān,]*

dağılur **cān** u gön͡gül duygeç gözün͡g alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [cān,]*

cevri azından dil ü **cān** ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [cān,]*

cihānda kim ki bir cānānı yoḫdur / yaḳın bir gevdedür kim **cānı** yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [cānı, -ı]*

ḥayat ābın diyerler gerçi cān-baḫş / lebin͡g ḳatında anın͡g **cānı** yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [cānı, -ı]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn **cānda** ki tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [cānda, -da]*

semender teg dil ü **cānım** bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [cānım, -ı, -m]*

ḳadi ḫayāli olur **cān** içinde yār bilür / yalan dimen͡g ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [cān,]*

gön͡gül ḳarārın u **cān** ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [cān,]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyın͡gdan dil ü **cān** mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [cān,]*

ḫadeng-i ġamze şol tarḫanı gözler / ḳaşı yayına gizlep **cānı** gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [cānı, -ı]*

cān perdesi çāk olur kim ağrımasun şol il / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [cān,]*

ruḫsārını görgeç **cān** ile ciger yanar / kirpüklerini an͡gġaç sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [cān,]*

cān u dil ol ʿāriż u zülfeyn içün / birisi Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [cān,]*

gön͡glümüz ol kākül-i müşkīndedür / **cānumuz** ol sünbül-i pür-çīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 1). [cānumuz, -umuz]*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves budur / **cān** ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [cān,]*

ḫaçan kim at ṣalup ol şūḫ mendin saru segritmez / irişmez **cān** murādına gön͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [cān,]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u **cān** ṣafḥasından kim ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [cān,]*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde gözün͡giz an͡gdurur ol oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [cān,]*

dalaşursa n'ola zülfün͡gle lebün͡gçün gön͡glüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye **cān** üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [cān,]*

dişleme laʿlün͡gi ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm **cānıma** ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [cānıma, -ı, -m, -a]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti **cān** boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi san͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [cān,]*

dil ḥamza gibi ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / **cān** ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [cān,]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil **cān** ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [cān,]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki **cān** u gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [cān,]*

ṣordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī leb didi kim datlu **cānın͡gdur** senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [cānın͡gdur, -ı, -n͡g, -dur]*

ḳorḫum oldur ki hem … / yoḫsa taḳṣīr degül olmasa **cān** ḫāk-i rehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [cān,]*

kesme **cāndan** ġam u derdün͡gni … / mülk vīrān ola ẓulm olsa işi pādişehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [cāndan, -dan]*

ḳadr-i ġam dil bilür kişi bilmez / hem-nişīn **cānı** hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [cānı, -ı]*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger gön͡glümlen ey **cān** kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [cān,]*

zūr-gerler teg dil ü **cānın** helāk ittin͡g şehā / baġladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [cānın, -ı, -n]*

ey Hidāyet **cān** u dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [cān,]*

gidüpdür **cān** u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [cān,]*

men şayru **cāna** em virem ol laʿli ger ḥakīm / şayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [cāna, -a]*

dingeç ġamun͡gdan aġzuma çaldun͡g ki söyleme / şimdin gerü ne dineyem ey **cān** ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [cān,]*

söyle didün͡g Hidāyet'e ḥayrān ne veche sen / ey **cān** u dil cemālün͡ge ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [cān,]*

yüzün͡g verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm bi'llāh / görüp ol verd ü sünbülni revān **cān** u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [cān,]*

ey **cān** nedīmi şorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı gön͡glüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [cān,]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anun͡g **cān** u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [cān,]*

gön͡glüm anın͡gçün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi **cānımdur** menim men hem onun͡g dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [cānımdur, -ı, -m, -dur]*

vaṣl içün **cān** ister isen͡g şanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr işine te'ḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [cān,]*

tīġ ilen **cān** u dilin͡g ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [cān,]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu bağrı yanmış **cānıma** / bulmazam bir kimseni kim an͡ga taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [cānıma, -ı, -m, -a]*

iy **cān** u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [cān,]*

dil ü **cān** ile hicrānun͡gda ne ġam / il ile ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [cān,]*

cān gülşeninde beslemişem bir nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [cān,]*

bu dīde-i pür-nemle **cān** içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [cān,]*

gizler idüm ʿışḳı odın **cānda** Hidāyet doġrısı / bildürdi āḫir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [cānda, -da]*

ḳıldı Hidāyet san͡ga **cānın** fidā / ʿāşıḳ-ı ḳallāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 7). [cānın, -ı, -n]*

leblerün͡gden özgeler ger **cān** umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [cān,]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [cān,]*

Hidāyet eyle **cān** u gön͡glini yüz pāre / ilinden itse felek yārinin͡g ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [cān,]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü dāġlar / **cān** gidicaḫ tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [cān,]*

yār ötdi urdı **cānıma** yüz derd ü dāġlar / cān gidicaḫ tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [cānıma, -ı, -m, -a]*

od misen ey **cānı** yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [cānı, -ı]*

cān ile gön͡gül her biri bir yanına düşdi / yüz üsne dü zülfün͡g düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [cān,]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör ey **cān** kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [cān,]*

o kim **cān** bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [cān,]*

dil ü **cānın͡gnı** yār idür ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [cānın͡gnı, -ı, -n͡g, -nı]*

ten idi ʿālem ü **cān** ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti **cān** oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [cān,]*

ten idi ʿālem ü **cān** ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti **cān** oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [cān,]*

ol kemān-dārun͡g teninde **cānın͡ga** nāvekleri / dut ʿazīz anı gön͡gül çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [cānın͡ga, -ı, -n͡g, -a]*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz **cānun͡g** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [cānun͡g, -u, -n͡g]*

ḳurbān dilesen͡g ʿīd-i viṣāle eger ey **cān** / evvel men-i ser-geşteyi ey men san͡ga ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [cān,]*

men ḳaldum u **cān** oldı gön͡gül ḥükmün͡ge tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [cān,]*

ṣanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan kesile / cānı kimsenin͡g ḫaçan sivgülü **cāndan** kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [cāndan, -dan]*

ṣanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan kesile / **cānı** kimsenin͡g ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [cānı, -ı]*

ger yār **cān** dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile müżāyaḳa cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [cān,]*

oḫının͡g sūzı egerçi öter baş u **cānıma** / gön͡glimden özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [cānıma, -ı, -m, -a]*

ger yār cān dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile müżāyaḳa **cānun͡g** çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [cānun͡g, -u, -n͡g]*

ġam ivürmekden Hidāyet gön͡glin almekse murād / uma ey **cān** sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [cān,]*

gitdi ol oḫla **cān** Hidāyet'den / oḫla bir daḫı **cān** uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [cān,]*

gitdi ol oḫla **cān** Hidāyet'den / oḫla bir daḫı **cān** uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [cān,]*

ġamzelen ḳan töker ṣorar leb ile / yaralar **cānı** duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [cānı, -ı]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle şehā / dil ü **cāndan** ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [cāndan, -dan]*

al Hidāyet'den dil ü **cān** şat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [cān,]*

Hidāyet dün ötüp **cān** ḥāli ṣordun͡g / o tende **cān** mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [cān,]*

Hidāyet dün ötüp **cān** ḥāli ṣordun͡g / o tende **cān** mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [cān,]*

hicrin͡gde **cān** ile savaşımdur hemī nefes / ḫanı ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [cān,]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [cān,]*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey **cān** her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [cān,]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim ol **cāndan** çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [cāndan, -dan]*

eyle hicrün͡gde tozar olmışam ey **cān** ki ṣabā / esse küyın͡g ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [cān,]*

dir müddeʿī **cānım** üşenür çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle an͡ga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [cānım, -ı, -m]*

ḳılgaç işāret-i dil ü **cān** virdi Hidāyet / güldi didi … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [cān,]*

gül budağı kimi her dem eyleme bir yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey **cān** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [cān,]*

tā gördüm ey ṣanem ruḫ-ı ferḫunde fālun͡gı / **cān** ile söylerem ṣıfat-ı ḫaṭ u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [cān,]*

sen av idende **cān** u dil olur san͡ga şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa şaġālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [cān,]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / od ṣaldı **cāna** gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [cāna, -a]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada min͡g **cān** u gön͡güller / meşşāta-i ṣunʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [cān,]*

oturmadı laʿlün͡gçün ayaġdan gön͡gül ança / kim ʿāḳıbetü'l-emr meni **cāna** yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [cāna, -a]*

micmer-i dilde yandı **cān** ʿūdı / tā giyipdür ḳabā-yı müşkīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 2). [cān,]*

dūd u endūh u belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana **cān** ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [cān,]*

ġamıla yaḫtı meni şol ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / n'eyledi **cānıma** gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [cānıma, -ı, -m, -a]*

gitti **cān** bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [cān,]*

biyle kim şevḳ odı **cānımda** yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [cānımda, -ı, -m, -da]*

ḥālinden olma **cān** u dilün͡g ġāfil ey ṣanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [cān,]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen daḫı / ey **cān** viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [cān,]*

bir ḳıl ucını **cāna** virürse Hidāyet al / kāmın͡ga düşmeye daḫı ucuz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [cāna, -a]*

kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı Mışr **cān** saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [cān,]*

al ilen aldı **cān** u gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [cān,]*

senden Hidāyet incimez ey **cān** ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳın͡g ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [cān,]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u **cānun͡g** sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [cānun͡g, -u, -n͡g]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / isteseŋ söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [cān,]*

gözlerün͡g **cānıma** urduġça ḫadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem āh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [cānıma, -ı, -m, -a]*

bedenin ṣordum anın͡g kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem men san͡ga **cāndur** bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [cāndur, -dur]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim **cān** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [cān,]*

zenaḫı çāhına **cān** ḳoydı gön͡gül dānesini / adı andan berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [cān,]*

dil menden istedün͡g başıla **cān** daḫı senin͡g / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [cān,]*

çün man͡ga senden gelür ey **cān** elem / cevrün͡g ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [cān,]*

cān ki ezelden beri maḫmūrıdur / mey dime maḫmūr ki rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [cān,]*

şāh duʿāsın çü edā eyledi / **cān** u dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [cān,]*

bir niçe söz **cān** gön͡güle dir işit / **cān** u gön͡gülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [cān,]*

bir niçe söz **cān** gön͡güle dir işit / **cān** u gön͡gülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [cān,]*

ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün͡g senün͡g / **cān** u cihān barça ṭufeylün͡g senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [cān,]*

cān u cihān kimseye ḳalmaz gider / mihrin anun͡g **cān** u gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [cān,]*

cān u cihān kimseye ḳalmaz gider / mihrin anun͡g **cān** u gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [cān,]*

cān bülbülinin͡g meskeni gül-zār-ı cihāndur / taḥḳīḳ ile biʾllāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [cān,]*

ol yār-ı vefā-dār yolında dil ü **cānı** / terk eyle Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [cānı, -ı]*

<u>cān al-:</u> *Öldürmek; gönül çelmek, aşık etmek.*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [cān al-, -mış , -ı, -dı]*

<u>cān dimāġı:</u> *Ruh hafızası, ruhlar aleminde yaşanılan hadiseler; gönül hafızası.*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [cān dimāġı, -n, -dan-üp]*

<u>cān git-:</u> *Ruhu bedenden çıkmak, ölmek. II Yaşama arzusunun, gücünün kalmaması.*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim ilin͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [cān git-, -ti]*

<u>cān iste-:</u> *Heves duymak.*

bir būse içün istese cān dil daḫı virem / anun͡g ḥaḳı içün ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [cān iste-, -se]*

<u>cān ḳuşı:</u> *Ruh, hayat; can kuşu, gönül kuşu.*

şordum faķīhe ḫāli nedür cān ķuşına yār / didi ne bilsün ol şığır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [cān ķuşı, -n, -a]*

meni ġayb eyledi dü gün ḫiṭāb / cān ķuşına kim ide fikr-i şavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [cān ķuşı, -n, -a]*

<u>cān ķuşı tenden uç-:</u> *Ölmek.*

oḫ atıcaḫ öterek çü meyl-i kemān ider / cān ķuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [cān ķuşı tenden uç-, -uban]*

<u>cān oyna-:</u> *Canını feda etmeğe hazır olmak.*

cān oyna vü şor yār lebi ʿışķıla ey dil / kim ʿāşıķ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [cān oyna-,]*

<u>cān pāre:</u> *Can parçası; can kadar sevilen kimse.*

yüzindeki ol ḫāl u anıñ üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [cān pāre, -si, -dür]*

<u>cān şat-:</u> *Bir şey için canını vermek, ölmek.*

maña ögretmeñiz ol kūyda cān şatmegi kim / zülfi sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [cān şat-, -meg, -i]*

<u>cān u baş ilen:</u> *Can ve başla, seve seve, her türlü zorluğa göğüs gererek, var gücüyle, hiçbir fedakârlıktan kaçınmayarak.*

durubam baş u cān ilen bu ʿöẕre / ne kim fermānıñ olursa göz üzre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 8). [cān u baş ilen,]*

<u>cān vir-:</u> *Canlanmasına yol açmak, güçlendirmek ya da yaşar duruma getirmek.*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp ol külālesine bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [cān vir-, -üp]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri maña andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [cān vir-, -ür]*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı şayd itdi anı ķoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [cān vir-,]*

<u>cān vir-:</u> *Hiçbir şey esirgememek; bir şey uğrunda en değerli varlığını feda etmeye, hatta ölmeye hazır olmak; bir şeye aşırı ölçüde düşkün olmak.*

bir būse içün istese cān dil daḫı virem / anuñ ḥaķı içün ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [cān vir-, -ür]*

cān virürem lebüñ͡gden alam bir öpüş velī / ol eyle yād olmadı menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [cān vir-, -ür, -em]*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [cān vir-, -ür, -em]*

almayınca būse laʿlüñ͡gdin bahā cān virmezem / kim dadar evvel bir er cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [cān vir-, -mez, -em]*

cāna: *Ey cân! II Ey sevgili.*

yana göñ͡glüñ͡g añ͡glasañ͡g **cānā** Hidāyet āhını / nişe kim yanmış kişiniñ͡g nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [cānā,]*

cān gevdede sen sivgülü cānāne içündür / bes besledügüm cānumı **cānā** ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [cānā,]*

ḳaş u gözüñ͡g sevdāsılan **cānā** Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [cānā,]*

didim **cānā** ʿaceb fettān göziñ͡g var / didi kim yaḫşı görmişsen göziñ͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [cānā,]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme göñ͡glüm istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [cānā,]*

cānā ġamuñ͡gdan aḫdı gözüm yaşı Nīl teg / cismim biliñ͡gni isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [cānā,]*

cānā sañ͡ga şikāyet-i hicrān ne söyleyem / çün yoḫdur ol ḥikāyete pāyān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [cānā,]*

cānā sañ͡ga göñ͡gül ġamı yā gör nemi diyem / sensiz hezār derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [cānā,]*

ḳaddüñ͡gdür elif lām-elif ol zülf ü ağızı / bu vech ile görgeç seni **cānā** direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [cānā,]*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itüñ͡g / öz cinsi ide her kime **cānā** ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [cānā,]*

cāna deg-: *Gönle ulaşmak. II Çok acı çektirmek.*

ḳara zülfüñ͡g ki deger laʿline her laḥẓa anıñ͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [cāna deg-, -er]*

cānān: *Sevgili.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez rūz u şeb **cānān** besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [cānān,]*

ger yār cān dilerse revān vir añ͡ga göñ͡gül / **cānān** ile müżāyaḳa cānuñ͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [cānān,]*

cānān: *Sevgili.*

cihānda kim ki bir **cānānı** yoḫdur / yaḳın bir gevdedür kim cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [cānānı, -ı]*

cānāne: *Sevgili.*

cān gevdede sen sivgülü **cānāne** içündür / bes besledügüm cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [cānāne,]*

cān-baḫş: *Hayat veren, can veren.*

ḥayat ābın diyerler gerçi **cān-baḫş** / lebin͡g ḳatında anın͡g cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [cān-baḫş,]*

cān-bāz: *Can ile oynayan.*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu **cān-bāzun͡g** nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [cān-bāzun͡g, -un͡g]*

cāndan: *Gönülden, içtenlikle, samimiyetle.*

bir ḫaylī zamān oldı ki gön͡glüm nigerāndur / dīdārun͡ga **cāndan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [cāndan,]*

cāndan geç-: *Canından vaz geçmek, ölmeden önce ölmek.*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [cāndan geç-, -üp]*

cānı al-: *Kendinden geçirmek, aşırı çekici olmak.*

bir būse içün istese cān dil daḫı virem / anun͡g ḥaḳı içün ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [cānı al-, -ur]*

cānib-i gül-zāra: *Gül bahçesi tarafı; gül bahçesine doğru.*

varmaġ ister ser-i kūyına Hidāyet gön͡glüm / meyl-i bülbül n'ola ger **cānib-i gül-zāra** ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [cānib-i gül-zāra,]*

cānım: *Çok sevdiğim; çok güzel, çok değer verilen.*

alduğın **cānım** gözi bildün͡g velā bildürmedün͡g / sen daġı oldın͡g yaḳın kül oġrının͡g ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [cānım,]*

cānıma cān ḳatıl-: *İnsanda yaşama sevincini artırmak; insana neşe, heves ve iç gücü vermek.*

oẖı yitende cānıma cān ḳatılur velī / mundandur ölmegim ki bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [cānıma cān ḳatıl-, -ur]*

cāy: *Yer.*

ne yalġuz toprağıdur kuḥl-ı bīniş taẖt-ı Tebrīz'e / çi **cāy** toprağı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [cāy,]*

her ẖas içün ot kimi yanmaġ nedür / su kimi her **cāya** boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [cāya, -a]*

cāy: *Çay, akarsu.*

Nīl'e baẖmaz yaşım gören ne ʿaceb / ögrenen baḥre **çaya** meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [çaya, -a]*

didüm ki kirpük ile bağlayam yaşım yolını / velī ẖaçan çūb ile bağlana yolı **çayun͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [çayun͡g, -un͡g]*

ḳad-i servün͡g ẖayālinden bu çeşmüm / iki ser-çeşme iken oldılar **çay** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [çay,]*

ḳaşlarun͡gız ṭāḳı gözimde menim / **çaylar** üsne görünür pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [çaylar, -lar]*

cefā: *Eziyet, incitme.*

senden **cefādan** özge Hidāyet ne uma kim / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [cefādan, -dan]*

bağrım ḳarardı cevr ü **cefān͡g** ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [cefān͡g, -n͡g]*

ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr ü **cefā** ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [cefā,]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşun͡g / baẖ bu yoldaşa **cefā** tīğını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [cefā,]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün **cefā** tīğın o meh-veş ẖamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [cefā,]*

cevrin diyem **cefāları** yoẖsa sitemleri / çoẖdur munın͡g kimi hüneri hanġısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [cefāları, -lar, -ı]*

ʿuşşāḳı öldürende **cefā** tīğılan o gün / yā Rab yitür meni o güne ẖamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [cefā,]*

şorman͡gız yārümi kim cevr ü **cefā** niçe durur / biyle işlerde yoẖ ol terk-i ẖaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [cefā,]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü **cefā** güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [cefā,]*

müdām cevr ü **cefā** yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [cefā,]*

mihr oḫıya cevrini vefā bile **cefāyı** / hem derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [cefāyı, -y, -ı]*

sen hem ṣanemā terk ide gör cevr ü **cefāyı** / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [cefāyı, -y, -ı]*

cefā çek-: *Eziyet, sıkıntı çekmek.*

kimseye çün ḳılmadı dünyā vefā / munça anın͡gçün ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [cefā çek-, -er, -sin]*

devr-i felekden çekübem çoḫ cefā / bulmayubam derdime hergiz devā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 19). [cefā çek-, -üb, -em]*

cefā ḳıl-: *Eziyet etmek, incitmek.*

didim san͡ga yarar ne ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / Tan͡grıya yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [cefā ḳıl-, -san͡g]*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül yār saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye Tan͡grı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [cefā ḳıl-, -sa]*

cehd: *Çalışma, çabalama.*

sen av idende cān u dil olur san͡ga şaġāl / **cehd** ile ḳoyma özgeler aṭa şaġālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [cehd,]*

cehd ile gör din͡gle resūlin sözin / k’anlayan anın͡g sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [cehd,]*

cehd it-: *Çalışıp çabalamak, uğraşmak.*

ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin duta görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [cehd it-,]*

raḳībā öldürem didün͡g özümni / ḫamu ʿaybın͡gla cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [cehd it-,]*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [cehd it-, -erem]*

yaḫşı adın͡g cehd ide gör kim ḳala / adıdan özge daḫı gör kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [cehd it-, -e]*

cehl: *Bilgisizlik, cahillik.*

cehlden şatma ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [cehlden, -den]*

cehl ol-: *Cahillik etmek, yanlış bir davranış olmak, hata etmek.*

olma yoldaşı raḳībüng͡ yāri görmekçün göng͡ül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [cehl ol-, -a]*

celdū: *Lütuf, mükâfat.*

baş oynayan Hidāyet onung͡çün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu **celdū** yiter mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [celdū,]*

cellād: *Cellat.*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri **cellād** ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [cellād,]*

ḳanı dolmışdur ol bī-çārening͡ kim / göng͡ül sen gözleri **cellāda** virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [cellāda, -a]*

cem: *Cem (İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kasesinin olduğu ve o kase ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir.).*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād **Cem** al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [cem,]*

ḫanı Ferīdūn u **Cem** ü Keyḳubād / ḳaldı olardan şong͡ra ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [cem,]*

cemʿ it-: *Bir araya getirmek.*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / çaġlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [cemʿ it-, -er, -ler]*

ḫanı olar kim munı cemʿ itdiler / ḥasret ü derd ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [cemʿ it-, -di, -ler]*

cemāl: *Yüz; yüz güzelliği.*

hicrān güni n'ola mang͡a ʿarż eyleseng͡ **cemāl** / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [cemāl,]*

dem görsedüp **cemālini** dem gizler ol şorung͡ / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [cemālini, -i, -n, -i]*

manga ey serv **cemāling** gül ü gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [cemāling, -i, -ng]*

her żerrede ẓāhir durur gün teg **cemāli** dil-berüng / Mūsī tecellī nūrını görüng niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [cemāli, -i]*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev **cemāl** / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [cemāl,]*

söyle didüng Hidāyet'e ḥayrān ne veche sen / ey cān u dil **cemālünge** ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [cemālünge, -ü, -ng, -e]*

men gāh gün **cemālünge** gāhī ḳamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [cemālünge, -ü, -ng, -e]*

ol **cemāli** Kaʿbe k'anung mest ü ḥayrānı menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [cemāli, -i]*

gül yangılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü **cemāl** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [cemāl,]*

şehā zībā **cemālüngdin** yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫung çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [cemālüngdin, -ü, -ng, -din]*

oldı **cemālingden** cüdā vīrān Hidāyet ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [cemālingden, -i, -ng, -den]*

cemāling ayını ger seyyidimdin görse / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [cemāling, -i, -ng]*

güneş yüzi ṣararurdı ẕi-reşk-i ḥüsn ü **cemāl** / yüz urdı çünki puzulmeklige esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [cemāl,]*

cemāl-i ʿālem-efrūz: *Dünyayı aydınlatan güzellik.*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzıng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [cemāl-i ʿālem-efrūz, -ı, -ng]*

cemşīd: *Cemasb'ın babası.*

Ḫüsrev ü **Cemşīd** ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür manga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [cemşīd,]*

cenāb: *Hazret; onur ve büyüklük için kullanılır.*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'üng / her dem eger **cenābunga** yüz nāme yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [cenābunga, -ung, -a]*

cennāt-ı ʿadn: *Adn cennetleri.*

ḫāli dīnimdür menim cennāt-ı ʿadnim ṣūreti / hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 5). [cennāt-ı ʿadn, -im]*

cennet: *Ahirette müminlere Allah tarafından va'dedilen ebedî hayat, yaşanacak yer. II Sevgilinin yanı.*

varmazam uçmaġa kūyından anuŋ ey zāhid / damuya nişe vara kim ki anıŋ **cenneti** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [cenneti, -i]*

zāhid ser-i kūyından anıŋ gitdi Hidāyet / **cennet** sarı vardı ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [cennet,]*

doġrılıġ ey yār ola dūst ḳapusı / doġruya **cennet** kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [cennet,]*

cennet ehli: *Cennet ehli, cennete mensup olanlar.*

kūyıŋda mesken itdi göŋül yaḫma hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb aŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [cennet ehli, -dir-i, -dür]*

maŋa ḳapuŋda neden dem-be-dem oġrar aġyār / **cennet ehli** olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [cennet ehli,]*

cennet-i aʿlā: *Yüce cennet.*

men Hidāyet kimi gitmen işigindin zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlāŋa meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [cennet-i aʿlā, -ŋ , -a]*

cerge: *Derme çatma çadır.*

ḫāş irişdi Hidāyet itiniŋ **cergesine** / pādişeh manṣıbı hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [cergesine, -si, -n, -e]*

cevāb: *Cevap, karşılık. II Nazire.*

ger Hidāyet'üŋ Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek gerek bir bir **cevāb** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [cevāb,]*

cevāhir: *Cevherler.*

yüzüŋde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / seniŋ nis̱āruŋ içün bir ṭabaḳ **cevāhirdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [cevāhirdür, -dür]*

cevher: *Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli süs eşyâsı, mücevher; değer, kıymet; tas. yaratılmış şeylerin hakikati olan ve Allah'ın ilminde ezelden mevcut bulunan sûretler.*

dişiniŋ **cevherini** dür görgeç / tīz ḳulaġ dutdı ḳıldı miskīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 4). [cevherini, -i, -n, -i]*

cevlān eyle-: *Dolaşmak, gezinmek.*

yarma ey pīr gögsüñgi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [cevlān eyle-, -geç]*

cevlān it-: *Gezmek, dolaşmak.*

ṣanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / çün yirinden atın ol şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [cevlān it-, -er]*

cevr: *Sitem; eziyet, haksızlık.*

cevr ü ḳahrıñgdan şehā niçün melāletdür mañga / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [cevr,]*

bağrım ḳarardı **cevr** ü cefāñg ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [cevr,]*

ḳaçdı **cevrüñgden** göñgül düşdi raḳībüñg çignine / yaḫşılıġdan çın imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [cevrüñgden, -üñg, -den]*

ey diyen mihr ü vefāsı sañga degmez yöri var / şākirem **cevr** ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [cevr,]*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [cevri, -i]*

dişleme laʿlüñgi ger **cevr** ile ḳanım tökdise / saḫla göñglüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [cevr,]*

cevrin diyem cefāları yoḫsa sitemleri / çoḫdur munıñg kimi hüneri hangısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [cevrin, -i, -n]*

ṣanma dil **cevr** ile sen ġonçe dehāndan kesile / cānı kimseniñg ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [cevr,]*

laʿlini Hidāyet ṣora gör **cevr** idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp def'-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [cevr,]*

luṭfın görüp Hidāyet onıñg **cevrine** dürüş / yār ol durur ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [cevrine, -i, -n, -e]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu ki yār / ger dile dilüñgi **cevrinden** anıñg gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [cevrinden, -i, -n, -den]*

yandurdı **cevr** ile yana gerdūn-ı dūn meni / ancaḫ meger bu devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [cevr,]*

ṣormañgız yārümi kim **cevr** ü cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānuñg ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [cevr,]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya **cevr** ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [cevr,]*

çün mañga senden gelür ey cān elem / **cevrüñg** ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [cevrüñg, -ü, -ñg]*

çevürdi **cevrümi** seylāb-ı miḥnet / ġarīḳ itdi meni ġarḳāb-ı miḥnet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 10). [cevrümi, -ü, -m, -i]*

müdām **cevr** ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [cevr,]*

mihr oḫıya **cevrini** vefā bile cefāyı / hem derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [cevrini, -i, -n, -i]*

sen hem ṣanemā terk ide gör **cevr** ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [cevr,]*

çün **cevrün͡ge** ṣabr itdi vü dönmedi yolun͡gdan / bu ʿāşıḳ-ı mehcūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [cevrün͡ge, -ün͡g, -e]*

<u>cevr eyle-:</u> *Eziyet etmek.*

derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [cevr eyle-, -di]*

<u>cevr it-:</u> *Eziyet etmek.*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim ise bu ḳayġu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [cevr it-, -dü, -gün͡g-dü, -k, -ün͡g]*

<u>cevr ḳıl-:</u> *Eziyet etmek.*

raḳībün͡g cevr ḳılduġça ḳapun͡gdan gitmezem ammā / aşaġa kişinin͡g sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [cevr ḳıl-, -du, -ġ, -ça]*

<u>ceyḥūn:</u> *Ceyhun. || Aşığın göz yaşı.*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġun͡g an͡gup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden **Ceyḥūn** olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [ceyḥūn,]*

<u>cez̠be:</u> *Ruhun heyecana gelmesi, tarikat ehlinin kendinden geçme hali.*

eger ınanmaz isen **cez̠besin** sen ṣūfī / şarāb-ḫānede çek bir niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [cez̠besin, -sin]*

<u>ciger:</u> *Akciğerlerle karaciğerin ortak adı; yürek, gönül.*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn **ciger** çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [ciger,]*

ruḫsārını görgeç cān ile **ciger** yanar / kirpüklerini an͡gġaç sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [ciger,]*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı **cigeri** / ki saru ben͡gzümi hicrin͡gde boyadı **cigeri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [cigeri, -i]*

anın͡gıçün **cigeri** itlerün͡g öñine çeker / dil ki tā dimeyeler yoḫ imiş anın͡g **cigeri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [cigeri, -i]*

anın͡gıçün **cigeri** itlerün͡g öñine çeker / dil ki tā dimeyeler yoḫ imiş anın͡g **cigeri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [cigeri, -i]*

<u>cigerim biryān ol-:</u> *Ciğer kebap olmak, büyük acı yaşamak, yüreği yanmak, acı içinde kıvranmak.*

oldı cigerim āteş-i hicrān ile biryān / yā Rab ḫaçan işim ola bu derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [cigerim biryān ol-, -dı-im]*

<u>cihān:</u> *Âlem, kâinat, dünya; tüm mevcudat.*

fānī **cihānda** şun man͡ga zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [cihānda, -da]*

Sensin ki olupdur keremün͡g ʿāmm **cihānda** / Her ḫāre vérürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [cihānda, -da]*

cihāna virme gön͡gül kim ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [cihāna, -a]*

gön͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berün͡g peymān / **cihānda** ḫansıdur ol kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [cihānda, -da]*

cihānda kim ki bir cānānı yoḫdur / yaḳın bir gevdedür kim cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [cihānda, -da]*

ey kim **cihān** hevāsına dirsin heves budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [cihān,]*

ey dil **cihānda** nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin duta görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [cihānda, -da]*

işitdüm būy-ı zülfinin͡g ruḫun͡g bāġı gülin dirdüm / menim ey ġonçe-i devlet **cihānda** bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [cihānda, -da]*

yüz çevürdün͡g **cihānı** dutdı ẓulām / gün dolanġaç belī olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [cihānı, -ı]*

ey felek sen teg **cihānda** niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [cihānda, -da]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman **cihānın͡g** yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [cihānın͡g, -ın͡g]*

seyl-i sirişk ile düredürler **cihāna** naḳb / oḫşandılar görün͡g iki niḳāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [cihāna, -a]*

cihān esāsınun͡g aldanma leẕẕetine gön͡gül / ki bala aġu ḳatup şon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [cihān,]*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle **cihāndan** kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [cihāndan, -dan]*

şāh luṭfından **cihān** ehline oldı fetḥ-i bāb / bendeye devlet bu fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [cihān,]*

dün dişledüm lebini Hidāyet gülüp didi / sen teg **cihānda** ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [cihānda, -da]*

gitdi ol şūḫ u sözi ḳaldı **cihān** aġzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [cihān,]*

ey gön͡gül aldanma **cihān** ālına / k'aldanan alına onun͡g ālına *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [cihān,]*

şemʿ teg ol yek-dil ü hem yek-zebān / tā ki yüzün͡gden ola rūşen **cihān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [cihān,]*

ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün͡g senün͡g / cān u **cihān** barça ṭufeylün͡g senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [cihān,]*

cān u **cihān** kimseye ḳalmaz gider / mihrin anun͡g cān u gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [cihān,]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [cihānda, -da]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi **cihānda** ki Ḳanber oġlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [cihānda, -da]*

cihān ehli: *Dünya halkı.*

cümle **cihān ehli** ilen doġrı ol / şerʿa yapış ister isen͡g doġrı yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [cihān ehli,]*

cihāt: *Taraflar, yönler.*

viren an͡ga biş ḥis ü altı **cihāt** / yazan an͡ga āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [cihāt,]*

cin: *Çin ülkesi.*

cān u dil ol ʿārıż u zülfeyn içün / birisi Rūm içre biri **Çīn'dedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [çīn'dedür, -de, -dür]*

cin: *Doğru, gerçek.*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma kim / çün **çın** imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [çın, -i, -miş]*

ḳaçdı cevrün͡gden gön͡gül düşdi raḳībün͡g çignine / yaḫşılıġdan **çın** imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [çın, - i, -miş]*

ivde disem sözün͡g duyar aġyār u dışradan / dīvār **çın** imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [çın, -i, -miş]*

cin: *Cin, gözle görünemeyen, türlü biçimlere girebilen, iyilik de kötülük de yapabilen varlık.*

ḫāliḳ-ı ins ü **cin** ü vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [cin,]*

cin: *Doğru, gerçek.*

zülfün͡gni çīn didim man͡ga didin͡g ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç **çın** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [çın,]*

ḫaṭın͡g reyḥān u zülfin͡g müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler senin͡g vaṣfın͡gda **çındur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [çındur, -dur]*

cin: *Kıvrım, büklüm.*

zülfün͡gni **çīn** didim man͡ga didin͡g ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [çīn,]*

cinayet: *Adam öldürme derecesinde ağır suç.*

öldürdi men-i ḫaste ol ḥūr-ı cenānı / bī-cürm ü **cināyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 6). [cināyet,]*

cins: *Soy sop; tür.*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itün͡g / öz **cinsi** ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [cinsi, -i]*

cırla-: *Cır cır diye ses çıkarmak.*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden būseler **cırlar** / görün͡g nāzük ḫayālin kim ʿaceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [cırlar, -r]*

cism: *Cisim, vücut.*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ **cismini** gördüm / ṣandum ki bilūr üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [cismini, -in, -i]*

titredür cān riştesi **cismümde** her geh dan͡g yili / zülf-i dil-bendin͡gni ey serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [cismümde, -üm, -de]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm yaşı Nīl teg / **cismim** bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [cismim, -im]*

cismim içre mihr-i ʿışḳun͡g ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [cismim, -im]*

digil kim an͡gıcaḫ kirpiklerin͡gni / durur ḫancer kimi **cismimde** her ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [cismimde, -im, -de]*

<u>cūd:</u> *İnsan bedeni; mevcudiyet, varlık.*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u **cūdın** dir imiş / Manṣūr teg anın͡g yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [cūdın, -ın]*

yā Rab anın͡g aġzının͡g sırrın man͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u **cūdım** aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [cūdım, -ım]*

<u>cüdā:</u> *Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak.*

āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g alur / āsitānın͡gdın **cüdā** bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [cüdā,]*

ey çerāġum şemʿ-i rūyın͡gdan **cüdā** / ölmege mūm olmışam pervāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [cüdā,]*

dür dişün͡g ü ʿaḳīḳ lebün͡gden **cüdā** niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [cüdā,]*

oldı cemālin͡gden **cüdā** vīrān Hidāyet ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [cüdā,]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla **cüdā** güni / özine ol güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [cüdā,]*

<u>cüdā düş-:</u> *Ayrı düşmek, ayrı kalmak.*

düşde gördüm zülfün͡gi düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [cüdā düş-, -dü, -m-düm]*

<u>cümle:</u> *Bütün, hepsi, hep.*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına **cümle** cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [cümle,]*

cümle cihān ehli ilen doġrı ol / şerʿa yapış ister isen͡g doġrı yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [cümle,]*

<u>cümle-i eṭrāf:</u> *Her yer.*

dan͡g yilinden her ḫaçan ol zülf-i müşkīn daġılur / cümle-i eṭrāfa ʿıṭr-ı nāfe-i Çīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [cümle-i eṭrāf, -a]*

<u>cürʿa:</u> *Damla, yudum, içim.*

an͡ga birer **cürʿa** naṣīb eylegil / baḫşāsın ṣayma ḥasīb eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [cürʿa,]*

ḳıl an͡ga bir **cürʿa** keremden naṣīb / olmasa baḫşīş an͡ga itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [cürʿa,]*

ḫanda ki ol bāde vü cām-ı felek / **cürʿasını** görmedi mülk ü melek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [cürʿasını, -sı, -n, -ı]*

cürm: *Suç, kabahat.*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen man͡ga baḫ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [cürm,]*

cūş ur-: *Kaynaşmak, karışmak, coşmak.*

ol şāh ki her il kef ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [cūş ur-, -ur]*

cüst: *Arama, araştırma.*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol **cüst** ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [cüst,]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol **cüst** ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [cüst,]*

cūy-ı ḥūr-ı ʿīn: *Güzel gözlü hurilerin ırmağı.*

cüst ü **cūy-ı ḥūr-ı ʿīn** gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [cūy-ı ḥūr-ı ʿīn,]*

cūy-ı şīrīn: *Şirin'in ırmağı.*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet kūyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [cūy-ı şīrīn, -e]*

cüz: *-den/-dan başka; ... dışında.*

her lü'lü' kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlün͡gçün an͡gdurur san͡ga **cüz** ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [cüz,]*

Ç

çāçī: *Yayları ile ünlü Türkistan'da bir şehire (Çaç) ait.*

ḥācibidür her biri **Çāçī** kemān / ġamzeleri her biri tīr-i ḫadeng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 2). [çāçī,]*

çaġ: *Zaman, vakit, mevsim, devir.*

yārüng͡ yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / kim mehdī **çaġı** gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [çaġı, -ı]*

gül **çaġıdur** Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib iste vü gel devletüng͡ becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [çaġıdur, -ı, -dur]*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü **çaġında** / ne naḳş ṣaldı araya gör ey nigār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [çaġında, -ı, -n, -da]*

ḳāmetüng͡ görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime kim / serv-i raʿnā **çaġı** vü nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [çaġı, -ı]*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül **çaġı** belābil teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [çaġı, -ı]*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / yana borġusın ki ḥālet **çaġıdur** ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [çaġıdur, -ı, -dur]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-berining͡ ehl olan bu **çaġ** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [çaġ,]*

tevbeden geç Hidāyet olġaç ʿīd / şādlıġ **çaġı** varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [çaġı, -ı]*

çaġır-: *Çağırmak, seslenmek.*

didim varısa **çaġır** sāḳīyi çaġırsunlar / lebi şeker töküp itdi gerekse var **çaġır** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [çaġır,]*

didim varısa çaġır sāḳīyi **çaġırsunlar** / lebi şeker töküp itdi gerekse var çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [çaġırsunlar, -sun, -lar]*

çaġır: *Şarap. Bkz. bâde*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / **çaġırın** artuġ içen elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [çaġırın, -ı, -n]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn **çaġır** demi / var bir muṣāḥib iste vü gel devletüng͡ becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [çaġır,]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār **çaġır** / getürdi yir yüzi gülçün mang͡a bu ḫār **çaġır** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [çaġır,]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār **çaġır** / getürdi yir yüzi gülçün maṉga bu ḫār **çaġır** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [çaġır,]*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü çaġında / ne naḳş ṣaldı araya gör ey nigār **çaġır** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [çaġır,]*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse laʿli meyi ḳatına şerm-sār **çaġır** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [çaġır,]*

didim varısa **çaġır** sāḳīyi çaġırsunlar / lebi şeker töküp itdi gerekse var **çaġır** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [çaġır,]*

ger aldı ise lebi mendin iḫtiyār n'ola / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār **çaġır** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [çaġır,]*

dudaġıṉg ālına iren döyer gözüṉg mekrin / neden ki **çaġır** içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [çaġır,]*

ʿaceb mi göṉglüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki **çaġır** çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [çaġır,]*

gözüṉg ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger bu **çaġırı** güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [çaġırı, -ı]*

n'ola ḳanasa degüp diş lebi piyālesine / demī **çaġır** töküle her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [çaġır,]*

çaġla-: *Tahmin, takdir etmek, hesaplamak.*

dil aġzı remzi **çaġladı** ol ḫāl u ḫaṭṭıṉgı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [çaġladı, -dı]*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / **çaġlama** eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [çaġlama, -ma]*

çaġlaman kim lāledür yollar ḳıraġında biten / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [çaġlaman, -man]*

çāh: *Kuyu, çukur.*

zenaḫı **çāhına** cān ḳoydı göṉgül dānesini / adı andan berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [çāhına, -ı, -n, -a]*

çaḫ-: *İfşa etmek, gammazlamak.*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / saṉga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme **çaḫ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [çaḫ,]*

çāh-ı ġam: *Gam kuyusu II Hz. Yusuf' un düşürüldüğü kuyu.*

kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı Mışr cān saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [çāh-ı ġam, -dın]*

<u>çāh-ı zenaḫdān:</u> *Çene çukuru. II Zindan (Âşık delilikten veya mecnunluktan eser gösterdiği için çene çukuru denen bu zindana can atar. Çünkü azad olmanın yolu tutsaklıktan geçer).*

zenaḫı çāhına cān ḳoydı göŋ͡gül dānesini / adı andan berüden **çāh-ı zenaḫdān** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [çāh-ı zenaḫdān,]*

<u>çāh-ı zeneḫdān:</u> *Çene çukuru. II Zindan (Âşık delilikten veya mecnunluktan eser gösterdiği için çene çukuru denen bu zindana can atar. Çünkü azad olmanın yolu tutsaklıktan geçer).*

devr-i ḥüsnüŋ͡gde eger ḳıl olsa göŋ͡glüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [çāh-ı zeneḫdān, -dan]*

<u>çāk:</u> *Yarık, yırtık, parça.*

şevḳ-ı rūyıŋ͡gdan göŋ͡güldür közden āteş-nākrek / ḥasretinden sīne hem per sīnesinden **çākrek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [çākrek, -rek]*

ey Hidāyet reg regiŋ͡g çāk itseler gögsüŋ͡g kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör **çākrek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [çākrek, -rek]*

<u>çāk it-:</u> *Yırtmak, parçalamak.*

cān göŋ͡glegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / yaru itiŋ͡ge örtüp ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [çāk it-, -üp]*

ey Hidāyet reg regiŋ͡g çāk itseler gögsüŋ͡g kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [çāk it-, -se, -ler]*

lāle vü gül ʿārıżuŋ͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [çāk it-, -er, -ler]*

<u>çāk ol-:</u> *Parçalanmak, ortadan kaybolmak, yok olmak.*

cān perdesi çāk olur kim aġrımasun şol il / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [çāk ol-, -ur]*

<u>çāker:</u> *Kul, köle.*

ey yüzüŋ͡g **çākeri** ḫurşīd senüŋ͡g māh daḫı / bende muḥtāc ayaġıŋ͡g tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [çākeri, -i]*

<u>çākerī:</u> *Kulluk, kölelik.*

Taŋ͡grı onuŋ͡g şānına levlāk dir / **çākerīdür** encüm ü eflāk dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [çākerīdür, -dür]*

<u>çal-:</u> *Çalınmak, vurulmak (bir müzik aleti bağlamında).*

lenger-i eflākde yoḫısa **çalar** abdāl-ı dehr / yana borġusın ki ḥālet çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [çalar, -ar]*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulaġın burdı **çaldı** bam lisānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [çaldı, -dı]*

çal-: *Çalmak, vurmak, çarpmak.*

tīġ ödlek aluban anda ki bu başa **çalar** / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa **çalar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [çalar, -ar]*

*anın͡gçün görsedür her ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme **çal** (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [çal,]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşun͡g / baḫ bu yoldaşa cefā tīġını yoldaşa **çalar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [çalar, -ar]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa **çalar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [çalar, -ar]*

dingeç ġamun͡gdan aġzuma **çaldun͡g** ki söyleme / şimdin gerü ne dineyem ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [çaldun͡g, -du, -n͡g]*

bir pūla müddeʿī meni şanmaz velī menem / ol kişi ki tīġ **çalup** eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [çalup, -up]*

hicrinde tīġın ister iken **çaldı** başuma / raḥmet ki ḫoş bu susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [çaldı, -dı]*

müddeʿīnin͡g niyeti tīġ-ı cefā **çalmaġ** ise / var ümīdim ḥaḳa kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [çalmaġ, -maġ]*

ṭūb teg başum onın͡g ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe kim **çalalar** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [çalalar, -a, -lar]*

çal-: *Çalmak, çelmek.*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [çal-, -a, -bil, -mez, -sin]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı gön͡glimni gözün͡g / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl **çala** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [çala, -a]*

ġamze tīġıla hemīn **çalmadı** gön͡glimni gözün͡g / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [çalmadı, -ma, -dı]*

çal-: *Bağlamak, takmak, sarmak.*

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne onın͡g ḳurusına baḫar u ne yaşa **çalar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [çalar, -ar]*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün bile **çaldı** şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [çaldı, -dı]*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline **çal** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [çal,]*

şol kemer üstindeki yaġlıġ ḫayālinden müdām / gözleri yaşı Hidāyet'ning **çalar** ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [çalar, -ar]*

<u>çalıcı:</u> *Hırsız.*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi **çalıcı** / tīz ḳulaġın burdı çaldı bam lisānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [çalıcı,]*

<u>çalın-:</u> *Çalınmak, vurulmak (bir müzik aleti bağlamında).*

gelgeç seni nefīre götürem dir ü menüm / göngl imde **çalınur** bu feraḥdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [çalınur, -ur]*

<u>çap-:</u> *Yarmak, kesmek, yağma etmek.*

göngül mülkini **çapmaġa** gelür ol Türk ılḳayup / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [çapmaġa, -maġ, -a]*

<u>çār-ʿanāṣır:</u> *Dört unsur (toprak, hava, su, ateş).*

çār-ʿanāṣır bile terkīb iden / ādemi bu ḥüsn ile tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [çār-ʿanāṣır,]*

<u>çāre:</u> *Çare, yol, tedbir, fayda.*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey faḳīh kim anga ne **çāreler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [çāreler, -ler]*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem āh ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [çārem, -m]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet **çāreng** ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [çāreng, -ng]*

göz ḳılmasa zülfüngden o ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı azalursa ne **çāre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [çāre,]*

dönmen çekerem özimi bir var anıngçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı ne **çāre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [çāre,]*

göngül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur **çāre** taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [çāre,]*

ser-i kūyından eserdi getürüp bū-yı nesīm / dūstlar **çāre** nedür şimdi bulunmaz eṡeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [çāre,]*

<u>çāvūş:</u> *Çavuş, bekçi, hizmetkar.*

ḫāş irişdi Hidāyet itini͡ng cergesine / pādişeh manṣıbı hergiz düşe **çāvūş** iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [çāvūş,]*

__**çeh:**__ *Çukur, kuyu.*

tā Hidāyet ẕeḳanın͡gda ḳara ḫālün͡g gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla **çehi͡ng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [çehi͡ng, -i͡ng]*

__**çehār:**__ *Dört. II Varlığın dört ana unsuru. Anâsır-ı erba; beden; âlem-i insan-ı kâmil.*

çehār bāliş ü dünyā degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri degül tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [çehār,]*

__**çek-:**__ *Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.*

ger fīl **çekse** mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [çekse, -se]*

zencīr-i zülfinden dutup **çekdim** men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi dime͡ng a͡nga dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [çekdim, -di, -m]*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk itti͡ng şehā / baġladup bir tāra ilin **çekdi** āsān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [çekdi, -di]*

eyler belā oḫın **çekesin** sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g sa͡nga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [çekesin, -e, -sin]*

başum kesüp yā Rab n'ola **çekse** melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlini͡ng ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [çekse, -se]*

niçe **çeker** kākül ilen gön͡glümi / aġrımasun başı͡nga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [çeker, -er]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzün͡glen ḳaşlarun͡glan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [çek-, -er, -ler, -mi]*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānı͡ng içün / k'e͡ngseden **çekdi** dilin dest-i ḳażā anı͡ng içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [çekdi, -di]*

n'ola **çekse͡ng** ṣaluban ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / bu mes̱eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [çekse͡ng, -se, -n͡g]*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini gözden gidermez hīç dil / ḫoş ḥaṣīr **çekmiş** doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [çekmiş, -miş]*

müşkil ki gön͡gül bāġ-ı ruḫındın vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭun͡g anı **çekdi** ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [çekdi, -di]*

anı͡ngıçün cigeri itlerün͡g öñine **çeker** / dil ki tā dimeyeler yoḫ imiş anı͡ng cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [çeker, -er]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr a͡nga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [çekdi, -di]*

çek-: *Üzerinde bulunan bir silahla saldırmak için davranmak.*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin **çeküben** ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [çeküben, -üben]*

gül yüzine **çekdi** nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [çekdi, -di]*

ey göng͡ül her oḫı kim **çekse** sang͡a ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānung͡ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [çekse, -se]*

çekmiş gözüng͡ müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözüng͡ her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [çekmiş, -miş]*

gözi **çekdi** tīġ ey dil kim töke ḳanıng͡ yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānung͡ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [çekdi, -di]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / **çekdi** kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [çekdi, -di]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā **çeküp** oḫını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [çeküp, -üp]*

çek-: *Güç durumlara dayanmak, katlanmak.*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın **çeküp** / çoḫ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [çeküp, -üp]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet'üng͡ / yoḫsa ezelden ol ġam u miḥnet çeken midür (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [çek-, -en, -mi, -dür]

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger **çeker** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [çeker, -er]*

didim ḥisābsız **çekerem** cām-ı ġuṣṣa men / didi ḳayurma her ne çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [çekerem, -er, -em]*

didim ḥisābsız çekerem cām-ı ġuṣṣa men / didi ḳayurma her ne **çekersin** ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [çekersin, -er, -sin]*

biş gün bu nīş-i hicre göng͡ül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen **çeker** ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [çeker, -er]*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet mis̱āl-i mūr / yār firāḳıng͡ı **çekedür** ü bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [çekedür, -e, -dür]*

niçe **çeksem** men-i āvāre bī-dil ü bī-dīnlik / olur çü şāhlarung͡ ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [çeksem, -se, -m]*

senden ıraġ **çektügimi** derd ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [çektügimi, -tüg, -im, -i]*

belā çoḫ **çekdi** bu göñglüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doğru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [çekdi, -di]*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb ġamından / kim men **çekerem** sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [çekerem, -er, -em]*

Rüstem bu belā **çekmedi** Suhrāb ġamından / kim men çekerem sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [çekmedi, -me, -di]*

göz yüzin gördi göñgül **çekdi** Hidāyet ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [çekdi, -di]*

al Hidāyet'den dil ü cān şat o zülfüñg bir ḳılın / **çek** ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [çek,]*

dönmen **çekerem** özimi bir var anıñgçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [çekerem, -er, -em]*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam **çekersin** / bu yükler çekmege yoḫdur sañga tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [çekersin, -er, -sin]*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam çekersin / bu yükler **çekmege** yoḫdur sañga tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [çekmege, -meg, -e]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün **çekti** çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatüñg andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [çekti, -ti]*

bilürem men ḳıymet-i vaşlıñg ki çektüm fürḳati / devletiñg ḳadrini ol bilür ki **çekti** miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [çekti, -ti]*

bilürem men ḳıymet-i vaşlıñg ki **çektüm** fürḳati / devletiñg ḳadrini ol bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [çektüm, -tü, -m]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni **çektim** ansız / mañga ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [çektim, -ti, -m]*

çek-: *Çekmek, germek.*

tā düşti müşkīn sünbülüñg gül-berg-i ḫandān üstine / **çekdi** tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [çekdi, -di]*

çek-: *Çekmek; bir duyguyu içinde yaşatmak; içki içmek.*

ger ġam ayağı şunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı **çeker** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [çeker, -er]*

çek-: *Çekmek; içki içmek.*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳuñg meyinden ol ki **çekeydür** bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [çekeydür, -ey, -, -dür]*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / gel bāde-i gül-gūn **çek** ü ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [çek,]*

eger ınanmaz isen cez̲besin sen ṣūfī / şarāb-ḫānede **çek** bir niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [çek,]*

laʿlini Hidāyet ṣora gör cevr idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb **çeküp** defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [çeküp, -üp]*

sāḳīyā çoḫ keremin͡gden **çekübem** cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben bendeye görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [çekübem, -üb, -em]*

<u>çek-:</u> *(Sürme) Çekmek. II Sevgilinin ayağının toprağını alarak âşıkların gözlerine sürme çekmesi.*

gözüme **çekmege** vir ḫāk-i pāyın͡g ey dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul olana bayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [çekmege, -meg, -e]*

*her sürme kim degül ayaġın͡g tozı çeşmüme / **çeksem** görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [çeksem, -se, -m]*

*Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g **çek** / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [çek,]*

.

<u>çek-:</u> *Çekmek, bir kimseyi veya bir şeyi geri almak.*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet **çek** ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [çek,]*

çek dilün͡g özün͡ge vü ḥaddün͡g tanı / bu söz ile tanımek olmaz anı (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [çek,]

gel içgil zevḳ ilen devlet ayağı / bu devletden bizi **çekme** a yağı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [çekme, -me]*

<u>çekil-:</u> *Çekilmek.*

yarıp ey nāle boġazdan **çekil** āḫir göreyim / san͡ga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [çekil,]*

<u>çemān:</u> *Naz ile salınarak yürüyen.*

çemān görgeç ḳadin͡g gülşende didim / çemende serv kim gördi çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [çemān,]*

<u>çemen:</u> *Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / kim bu **çemende** gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [çemende, -de]*

gön͡glüm ḫaṭ u tīġın͡gızdan ayru / toḫuz **çemen** ü aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [çemen,]*

titreşüp yapraġ tökende ün aġaçlardan degül / kim **çemen** eṭfālinin͡g üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [çemen,]*

gül **çemen** taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [çemen,]*

ey sidre boylu görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddün͡g kimi daḫı serv-i çemān **çemen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [çemen,]*

çemān görgeç ḳadin͡g gülşende didim / **çemende** serv kim gördi **çemende** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [çemende, -de]*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile **çemende** / ṣaldı tepük altına ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [çemende, -de]*

tā ki giydin͡g ey ḫaṭı reyḥān ḳabā-yı süsenī / sünbül-i zülfün͡g utandurdı **çemende** süseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [çemende, -de]*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī **çemeni** / kirpügüm daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [çemeni, -i]*

gül ilen söyle bülbül iştiyāḳın / **çemen** yüzine sünbül iştiyāḳın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [çemen,]*

<u>çemende:</u> *Salınan.*

çemān görgeç ḳadin͡g gülşende didim / **çemende** serv kim gördi **çemende** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [çemende,]*

<u>çeng:</u> *Kanuna benzeyen ve dik tutularak çalınan bir tür saz.*

oḫı gön͡glün͡gde uşta ey Hidāyet / bu munça **çeng** teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [çeng,]*

<u>çerāġ:</u> *Mum, kandil.*

del'olup şevḳ-ı ruḫın͡gdan güneş ey yüzi **çerāġ** / yazıya düşdi yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [çerāġ,]*

şehā zībā cemālün͡gdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g çeşm ü **çerāġ** olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [çerāġ,]*

şemʿ-i vaḥdet oḫıdı pīr-i ṭarīḳat yüzini / ol **çerāġum** sözi dilimde delāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [çerāġum, -um]*

<u>çerāġ:</u> *Mum, kandil. II Âşık.*

şemʿ-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey **çerāġ** / ger tanıman͡g disen͡g n'ola dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [çerāġ,]*

<u>çerāġ:</u> *Mum, kandil. II Sevgili.*

ey **çerāġum** şemʿ-i rūyıñ͡gdan cüdā / ölmege mūm olmışam pervāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [çerāġum, -um]*

<u>çerḫ:</u> *Felek, baht; dönen; gök.*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden dönmezem / **çerḫ** iderse yüz kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [çerḫ,]*

sensiz ṣanemā bu ordu ilen / yaḫdı meni **çerḫ** ḳayġu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [çerḫ,]*

niçe bıraḫa **çerḫ** meni miḥnet ü bīme / yā niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [çerḫ,]*

ger **çerḫ** daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [çerḫ,]*

ol şafaḳ u mihr degül görünen / **çerḫdür** ol bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [çerḫdür, -dür]*

<u>çerḫ-i devvār:</u> *Durmadan dönen felek; dünya.*

ḫayr u şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / **çerḫ-i devvār** ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [çerḫ-i devvār,]*

<u>çerḫ-i ḫarīf:</u> *Sonbahar çarkı.*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / kim bu çemende gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [çerḫ-i ḫarīf,]*

<u>çeri:</u> *Asker, ordu.*

dil ü cānı bayıt lebiñ͡gden kim / genci şāhuñ͡g **çerisi** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [çerisi, -si]*

ger ġam **çerisi** ḳılsa göñ͡gül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [çerisi, -si]*

birmegeç yaş **çerisi** yüzüme yüz gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrüñ͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [çerisi, -si]*

ʿadem **çerisiniñ͡g** anda meḥābetin gördüm / ecel ḫaṭībiniñ͡g āḫir ḫiṭābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [çerisiniñ͡g, -si, -niñ͡g]*

<u>çeri çek-:</u> *Ordu göndermek.*

dūd u endūh u belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [çeri çek-, -ti]*

velī sensiz mañ͡ga çekdi çeri ġam / ne bir yoldaş u ne bir yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [çeri çek-, -di]*

<u>çeşm:</u> *Göz, çeşm, ayn.*

zülfi ʿaksi dil-berin͡g **çeşmümde** müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [çeşmümde, -üm, -de]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki **çeşm** ü rūyın͡gdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [çeşm,]*

dem-be-dem **çeşmim** töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar gör daġıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [çeşmim, -im]*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı **çeşmüm** yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [çeşmüm, -üm]*

her sürme kim degül ayaġın͡g tozı **çeşmüme** / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [çeşmüme, -üm, -e]*

lebin ṣor **çeşm** ü aġzın yād et ey dil / mey iç nuḳlın͡gnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [çeşm,]*

çeşmün͡g görende laʿlin͡gi ṣorsam ʿacebleme / maḫmūram ol mey ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [çeşmün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi **çeşmüme** dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [çeşmüme, -üm, -e]*

ʿaceblenme gözün͡g yaşı Hidāyet **çeşmün͡g** aḫıtsa / ne umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [çeşmün͡g, -ün͡g]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline **çeşmün͡g** / ki ḫayr itmez ṭabīb uṣanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [çeşmün͡g, -ün͡g]*

şehā zībā cemālün͡gdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g **çeşm** ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [çeşm,]*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemün͡g **çeşm** ü ġamzesin / emn ü ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [çeşm,]*

ḳad-i servün͡g ḫayālinden bu **çeşmüm** / iki ser-çeşme iken oldılar çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [çeşmüm, -üm]*

<u>çeşm yolı:</u> *Göz pınarı.*

yüz pāre ḳıldı baġrumı hicrün͡g ınanmasan͡g / çeşmüm yolından uşta düşer pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [çeşm yolı, -ı, -n, -dan]*

<u>çeşme:</u> *Pınar, su kaynağı.*

dem-be-dem gözdin ṣaru ben͡gzimde yaş olur revān / **çeşmelerde** niçe kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [çeşmelerde, -ler, -de]*

<u>çeşme-i ḫūn-āb:</u> *Kanlı su çeşmesi.*

baḫmazlar oldı tā ruḫ-ı aḥbāba gözlerüm / döndiler ikki çeşme-i ḫūn-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [çeşme-i ḫūn-āb, -a]*

çeşm-i āhū: *Güzel göz, ceylan gözlü .*

ey ki şīr-efken gözüñ teg **çeşm-i āhū** olmaya / ger disem āhū aña nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [çeşm-i āhū,]*

çeşm-i fettān: *Büyüleyici ve çekici bakış.*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanıñ yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [çeşm-i fettān, -uñ]*

çeşm-i giryān: *Ağlayan göz.*

ḫaṭṭ-ı sebziñ her ḫaçan ol laʿl-i ḫandāndan çıḫa / her yaña seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [çeşm-i giryān, -dan]*

çeşm-i intiẓār: *Bekleyen, hasret çeken göz.*

çaġlaman kim lāledür yollar ḳıraġında biten / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [çeşm-i intiẓār, -ım, -dur]*

çeşm-i mest: *Sarhoş göz, mest olmuş göz.*

dün meni maḫmūr gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [çeşm-i mest, -im]*

çeşm-i nigerān: *Bekleyenin gözü.*

hicriñde senüñ her gice mevc urduġı ḳandur / çeşm-i nigerāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [çeşm-i nigerān, -dan]*

çevgān: *Çevgan oyununda kullanılan ucu eğri değnek.*

ḳaşı **çevgāndur** u ḫāli onuñ ṭūb ey göñgül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [çevgāndur, -dur]*

çevgān: *Çevgan oyununda kullanılan ucu eğri değnek. II Kaş.*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onuñ ṭūb ey göñgül ammā / bu **çevgān** ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [çevgān,]*

ol ikki ḳaşıñ aralıġında ḳara ḫālüñ / bir ṭūb gibi durur iki **çevgān** arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [çevgān,]*

çevgān-ı felek: *Feleğin oyunu,.*

anıng͡çün görsedür her ay sang͡a **çevgān-ı felek** / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [çevgān-ı felek,]*

çevgān-ı hicr: *Ayrılık oyunu.*

ṭūb teg başum onıng͡ ayağından gidermezem / **çevgān-ı hicr** ile niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [çevgān-ı hicr,]*

çevre: *Çevre, taraf.*

laʿli ġamından ança anıng͡ dīde sürdi su / kim kūyı **çevresinde** deng͡iz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [çevresinde, -si, -n, -de]*

ṣaru beng͡züm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yang͡aġung͡ **çevresi** tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [çevresi, -si]*

çevür-: *Çevirmek, döndürmek.*

çevürdi cevrümi seylāb-ı miḥnet / ġarīḳ itdi meni ġarḳāb-ı miḥnet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 10). [çevürdi, -di]*

çibin: *Sinek, sivrisinek. II Aşık.*

n'ola ḳonup lebine **çibin** ger ilin ṣorar / dirler mes̠el ki balı dutan barmağın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [çibin,]*

toprağ olursa ger tenüm şehd-i lebing͡çün ey gülüm / her ẕerrem ola bir **çibin** ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [çibin,]*

çiçek: *Farklı renklerde ve kokularda olabilen kır ve bahçe bitkisi.*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek sançar / kim gül yüzine baḫar kim başına **çiçek** sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [çiçek,]*

irişdi yaz u **çiçek** dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [çiçek,]*

çigin: *İki nesnenin birbirine temas ettiği yer, ek yeri. Hudut, sınır.*

ḳaçdı cevrüng͡den göng͡ül düşdi raḳībüng͡ **çignine** / yaḫşılıġdan çın imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [çignine, -i, -n, -e]*

çıḫ-: *(Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim mang͡a yüz derd ü ġam her yang͡adan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [çıḫ-, -a, -bil, -men]*

āhımla **çıḫdı** sīnem odından şerāreler / ol ikkiden düzüldi gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [çıḫdı, -dı]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār çaġır / getürdi yir yüzi gülçün man͡ga bu ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [çıḫardı, -ar, -dı]*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup **çıḫmalu** bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [çıḫmalu, -malu]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ **çıḫ** ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [çıḫ,]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden **çıḫtı** ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [çıḫtı, -tı]*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra **çıḫar** ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [çıḫar, -ar]*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g her ḫaçan ol laʿl-i ḫandāndan **çıḫa** / her yan͡ga seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan **çıḫa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [çıḫa, -a]*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g her ḫaçan ol laʿl-i ḫandāndan **çıḫa** / her yan͡ga seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan **çıḫa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [çıḫa, -a]*

devr-i ḥüsnün͡gde eger ḳıl olsa gön͡glüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan **çıḫa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [çıḫa, -a]*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan **çıḫa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [çıḫa, -a]*

göz yaşından **çıḫmadı** miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [çıḫmadı, -ma, -dı]*

dir müddeʿī cānım üşenür **çıḫmaġa** tenden / ey peyk-i ecel söyle an͡ga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [çıḫmaġa, -maġ, -a]*

çıḫ-: *Ortaya çıkmak, bulunmak, var olmak.*

güneş teg tevsen-i çerḫa senin͡g teg **çıḫmadı** bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [çıḫmadı, -ma, -dı]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay **çıḫupdur** āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [çıḫupdur, -up, -dur]*

ẓulmet içinde çıḫarsa āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan **çıḫa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [çıḫa, -a]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim ol cāndan **çıḫa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [çıḫa, -a]*

ẓulmet içinde **çıḫarsa** āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [çıḫarsa, -ar, -sa]*

çıḫ-: *Çıkmak, vazgeçmek.*

her şeyde ki var gözine ol çihre ʿıyāndur / **çıḫ** ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [çıḫ,]*

<u>çihre:</u> *Çehre, yüz.*

dem-be-dem ey yaş **çihrem** nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [çihrem, -m]*

ḳıldan ḳalem alup ḳılur eşkim muḥarriri / taḥrīr **çihremi** varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [çihremi, -mi]*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġu͡ng a͡ngup ey dür dānesi / **çihreden** altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [çihreden, -den]*

zülfi͡ngi gider **çihreden** ay yüzü͡ngi görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [çihreden, -den]*

görende fāriġ u āzād ḫāṭırım ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı **çihremden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [çihremden, -m, -den]*

her şeyde ki var gözine ol **çihre** ʿıyāndur / çıḫ ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [çihre,]*

<u>çīn-i zülf:</u> *Saçın kıvrımı.*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi gö͡ngül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [çīn-i zülf, -i, -n, -e]*

<u>çizgin-:</u> *Çevresinde dönmek, dolaşmak.*

ḥükmi͡ngle seni͡ng sākin olup taḫte-i aġber / emri͡ngle revān **çizginedür** günbed-i ḫażrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [çizginedür, -e, -dür]*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış **çizginür** / kavkav oynar meger gö͡nglümlen ey cān kākülü͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [çizginür, -ür]*

ey ruḫ u zülfi͡ng gül ü sünbül kimi / **çizgineyüm** başu͡nga kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [çizgineyüm, -e, -y, -üm]*

<u>çoḫ:</u> *Çok.*

cāna **çoḫ** oḫ atduġu͡ngdan ṣanma ey cān incinem / kim her oḫu͡ng bir ümīd ü istimāletdür ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [çoḫ,]*

ger Hidāyet'ü͡ng Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim **çoḫdur** velī dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [çoḫdur, -dur]*

ayaġına itini͡ng başu͡ngı **çoḫ** ṣalma raḳīb / olma zinhār özü͡ngden ulu ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [çoḫ,]*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın çeküp / **çoḫ** belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [çoḫ,]*

ʿarż eyleyicaġ itlerü͡nge ḥālümi dirler / **çoḫ** başumız aġrıtma bize baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [çoḫ,]*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrün͡gde yüzin ṣafḥasın / her işi **çoḫ** eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [çoḫ,]*

çoḫ kemürdi sümük itin͡gle Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [çoḫ,]*

ey bāġbān ṣanevber ü servün͡gni ögme **çoḫ** / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [çoḫ,]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anın͡g / **çoḫ** cān u gön͡gülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [çoḫ,]*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [çoḫ,]*

güneş teg tevsen-i çerḫa senin͡g teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi **çoḫ** minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [çoḫ,]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm ivinde **çoḫ** ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [çoḫ,]*

sınadun͡g özün͡gi aġyār Hidāyet'le üküş / savuş imdi dimiş olam san͡ga **çoḫ** itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [çoḫ,]*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / **çoḫdur** yalanı ol ṣanemün͡g doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [çoḫdur, -dur]*

cevrin diyem cefāları yoḫsa sitemleri / **çoḫdur** munın͡g kimi hüneri hangısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [çoḫdur, -dur]*

belā **çoḫ** çekdi bu gön͡glüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doġru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [çoḫ,]*

… / nāṣıḥ diyer ki ʿışḳ işine ḳılma **çoḫ** heves *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 1). [çoḫ,]*

ser-ḫoş olup sīm üze **çoḫ** tökme laʿl / saçma güher yaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [çoḫ,]*

meni dīdārdan **çoḫ** daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [çoḫ,]*

rūzgārın **çoḫ** süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [çoḫ,]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır **çoḫı** oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [çoḫı, -ı]*

gözün͡g görüp n'ola dil dem-be-dem lebin͡g sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene **çoḫ** ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [çoḫ,]*

Hidāyet isteme **çoḫ** yaş töküp ḳılıcın anın͡g / göz açıcaġ göresin başın͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [çoḫ,]*

didüm alsam dudaġın͡gdan bir öpüş nen͡g azala / didi **çoḫ** ide heves ḫāṭırın͡g ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [çoḫ,]*

lāf urur **çoḫ** yaşamış serv didim ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [çoḫ,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [çoḫ,]*

çoḫ gön͡güller ki bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [çoḫ,]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur **çoḫ** ġonçe kimi bağrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [çoḫ,]*

ger düşde gön͡gül zülfün͡g ucın dutdısa n'oldı / **çoḫ** olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [çoḫ,]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [çoḫ,]*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılın͡g an͡ga / ger ḳorḫar olsan͡gız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [çoḫ,]*

sāḳīyā **çoḫ** keremin͡gden çekübem cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben bendeye görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [çoḫ,]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti **çoḫ** belā / bu işde ḳıldı fürḳatün͡g andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [çoḫ,]*

devr-i felekden çekübem **çoḫ** cefā / bulmayubam derdime hergiz devā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 19). [çoḫ,]*

ḳulam ḳul bendenün͡g eksüklügi **çoḫ** / şehün͡g bir suçla ḳuldan dönmegi yoḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [çoḫ,]*

çoḫal-: *Çoğalmak.*

gözümün͡g yaşı **çoḫalur** göricek ʿārıżın͡gı / nişe kim faṣl-ı bahār olacağın arta bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [çoḫalur, -ur]*

çoḫdan: *Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri.*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / **çoḫdan** ki rikābun͡gda senün͡g ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [çoḫdan,]*

şehlā gözi ṣayruları dirler ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim **çoḫdan** anın͡g bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [çoḫdan,]*

man͡ga ögretmen͡giz ol kūyda cān ṣatmegi kim / zülfi sevdāsıyla **çoḫdan** olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [çoḫdan,]*

çoḫlaru: *Birçoğu.*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senün͡g yaşın͡gnı hicr / ol senün͡g teg **çoḫlarun͡g** ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [çoḫlarun͡g, -n͡g]*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / **çoḫlarun͡g** munda ḳafāsın görmişem bir dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [çoḫlarun͡g, -n͡g]*

<u>çöl:</u> *Çöl, sahra, badiye.*

laʿlin͡gden ıraġ hicrün͡g içinde menem ey dūst / ol teşne ki **çöllerde** öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [çöllerde, -ler, -de]*

hicrinde tīġın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş bu susıza **çölde** yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [çölde, -de]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi laʿlün͡g içün / **çölde** ölür kişi bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [çölde, -de]*

<u>çü:</u> *Irmak.*

yarma ey pīr gögsün͡gi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge **cū** görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [cū,]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol cüst ü **cūdan** il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [cūdan, -dan]*

<u>çü:</u> *Çünkü, bundan dolayı, şu sebeple, zira.*

oḫ atıcaḫ öterek **çü** meyl-i kemān ider / cān ḳuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [çü,]*

tā bir naẓar ol zülf **çü** zencīrin͡gi gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [çü,]*

neden itdi menim baġrımda ey ebrū-kemān oḫun͡g / **çü** söylerler ḫalāyıḳ bu mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [çü,]*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil ü bī-dīnlik / olur **çü** şāhlarun͡g ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [çü,]*

o serv bāġda **çü** gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [çü,]*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g **çü** yārün͡g vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [çü,]*

şol zülf-i siyeh remzini gön͡glüm duyar ancaḫ / Leylī işini duymaya hīç kimse **çü** Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [çü,]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez **çü** vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [çü,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı **çü** bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [çü,]*

şīrīnlik ile şehd-i lebin͡g şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālün͡g **çü** meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [çü,]*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem **çü** Ḥüseyn / bir naẓar tā ki gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [çü,]*

rindāne **çü** bulmışam ṣafāyı / men ḫanda vü zāhid riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [çü,]*

şāh duʿāsın **çü** edā eyledi / cān u dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [çü,]*

bu yalġuzlıġda gördüm dīde nemdür / **çü** gördüm kimsenem yoḫ ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [çü,]*

ne ġam didi yaġış teg yaġsa yaġı / **çü** müstaḥkemdür ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [çü,]*

çü ẓāhirdür didügüm sözde taṣdīḳ / ümīd oldur refīḳum ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [çü,]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā **çü** var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [çü,]*

ḥaḳdan **çü** göng͡ül memleketine şāh sen oldung͡ / ey men sang͡a bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [çü,]*

çūb: *Ağaç parçası, değnek, tahta parçası.*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / incimezem neden ki raḳībimle **çūb** keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [çūb,]*

didüm ki kirpük ile baġlayam yaşım yolını / velī ḫaçan **çūb** ile baġlana yolı çayung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [çūb,]*

yansam n'ola ʿışḳıng͡ odı ilen / gör **çūbı** ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [çūbı, -ı]*

çūbān: *Çoban.*

oluram ḳurş ruḫung͡ ʿışḳıla didim didi kim / **çūbānıng͡** ekmegi bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [çūbānıng͡, -ıng͡]*

çul: *Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma, çul, örtü.*

iti **çulına** baḫdum ol avcı büt-i şūḫung͡ / didi ki Hidāyet ne baḫarsın kefening͡dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [çulına, -ı, -n, -a]*

çün: *Çünkü, bundan dolayı, şu sebeple, zira.*

hicrān güni n'ola mang͡a ʿarż eylesenġ͡ cemāl / **çün** ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [çün,]*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma kim / **çün** çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [çün,]*

cevr ü ḳahrıng͡dan şehā niçün melāletdür mang͡a / **çün** yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [çün,]*

çün yāri fānī dünyanıñ aġyārdur ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen saña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [çün,]*

kūyıñda mesken itdi göñgül yaḫma hicr ile / **çün** cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb aña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [çün,]*

tīġıñı gizle gözimden **çün** meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [çün,]*

lebidür ṣunʿ u ağzından ḫaber virür göñgül sen ṣor / menüm **çün** bağlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [çün,]*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / yüz urur saġalmaġa **çün** yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [çün,]*

bulmegeç aġzıñnı yüzüñle varur ol zülfe dil / gündüz ile **çün** anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [çün,]*

ger tīġ-ı cefā ile diler baġruñı her dem / ġam yime Hidāyet seni **çün** biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [çün,]*

göñglimiñ ʿışḳuñda şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi **çün** hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [çün,]*

ṭaʿnesi yāriñ mañadur özüñe alma raḳīb / **çün** bilürsiñ kim Ayaz'ıñ ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [çün,]*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād **çün** ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [çün,]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / **çün** cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [çün,]*

cān ülkesinde **çün** şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [çün,]*

ṣanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / **çün** yirinden atın ol şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [çün,]*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [çün,]*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek sançar / kim gül yüzine baḫar kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [çün,]*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede şol dil-berüñ / oldı Hidāyet mahv **çün** her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [çün,]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar **çün** belā bilür / menʿ itme göñglüm istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [çün,]*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫāliñe / **çün** gördüm oldı nār aña gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [çün,]*

ḳoydı başın Hidāyet ol kūda / görmedi **çün** bu ser-zemīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [çün,]*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [çün,]*

cānā sa͡nga şikāyet-i hicrān ne söyleyem / **çün** yoḫdur ol ḥikāyete pāyān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [çün,]*

göz yaşı küyı͡ngnı dün bir ḥad ile almışdı kim / dışra **çün** başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [çün,]*

görmedi **çün** ʿālemi͡ng bāġında bir gül pāy-dār / doġalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [çün,]*

gül geçüp gül-zār otursa n'ola **çün** pāyendedür / ʿālemi͡ng bāġında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [çün,]*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür **çün** seni͡ng teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [çün,]*

boyı͡ngı ḳuçmaġa **çün** yitmez ilüm ḫıyyāṭa / virübem rişte-i cān küy-ı girībānı͡ng içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [çün,]*

çün öldüġumı͡ng fāyidesi yoḫ żararınca / es bād-ı fenā ḫāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [çün,]*

ger yār cān dilerse revān vir a͡nga gö͡ngül / cānān ile müżāyaḳa cānu͡ng **çün** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [çün,]*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ bāde **çün** nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [çün,]*

aġzı͡ng u ruḫ **çün** māh-ı duraḫşān arasında / bülbül kimi yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [çün,]*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / **çün** gö͡ngül derdine şol māh-ı ruḫu͡ngdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [çün,]*

ey gö͡ngül maṭlūbı **çün** her yirde ḥāżırsın ma͡nga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [çün,]*

çekmek isterdi ḳaşı naḳşını üstād-ı ezel / baḫdı **çün** ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [çün,]*

çün ma͡nga senden gelür ey cān elem / cevrü͡ng ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [çün,]*

kimseye **çün** ḳılmadı dünyā vefā / munça anı͡ngçün ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [çün,]*

ḫayālü͡ngden gö͡ngül **çün** gördi işid / ḳaranġu dünde saġın doġdı ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [çün,]*

çün cevrü͡nge ṣabr itdi vü dönmedi yolu͡ngdan / bu ʿāşıḳ-ı mehcūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [çün,]*

çün ki: *Çünkü.*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol dering͡ derddür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [çün ki,]*

çün kim: *Çünkü.*

ol kemān-dārung͡ teninde cānıng͡a nāvekleri / dut ʿazīz anı göng͡ül **çün kim** gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [çün kim,]*

ḳaşın dutup yüzin n'ola yār eylese ʿıyān / **çün kim** güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [çün kim,]*

çünki: *Çünkü, madem ki, bu yüzden.*

çünki didüng͡ Hidāyet'üng͡ ḥālin / sözlerinden ne ḥācet peyġām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [çünki,]*

mang͡a ḳapung͡da neden dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli olana **çünki** ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [çünki,]*

ḫayr u şer her ne var **çünki** Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [çünki,]*

güneş yüzi ṣararurdı ẕi-reşk-i ḥüsn ü cemāl / yüz urdı **çünki** puzulmeklige esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [çünki,]*

D

<u>dad-:</u> *Tatmak, tadına bakmak.*

almayınca būse laʿlün͡gdin bahā cān virmezem / kim **dadar** evvel bir er cāmı şatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [dadar, -ar]*

şehd-i laʿlün͡gden şehā **dadmış** meger ḫālün͡g ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsnin͡g ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [dadmış, -mış]*

<u>dād:</u> *Feryat; yardım isteme.*

derd ü ġamının͡g **dādını** duydun͡g meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [dādını, -ı, -n, -ı]*

<u>dād eyle-:</u> *Adaletle, iyilikle muamele etmek.*

derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [dād eyle-, -me, -dü, -n͡g]*

<u>dād it-:</u> *Şikayet etmek, sızlanmak, feryat etmek.*

şehd-i laʿlün͡gden şehā dadmış meger ḫālün͡g ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsnin͡g ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [dād it-, -er]*

<u>daġ:</u> *Dağ.*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫun͡g çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü **daġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [daġ,]*

sağınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamun͡gda ḳanlu yaşımdur ki dutdı **dāġ** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [dāġ,]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret **dāġı** ilen dagı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [dagı, -ı]*

ḫansı **daġun͡g** lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülün͡g būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [daġun͡g, -un͡g]*

ḥükmi eger **daġa** dise kim yiri / yöriyüben yöride bile yiri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [daġa, -a]*

<u>daġ:</u> *Dağ. II Çok büyük; büyük üzüntü, acı.*

olmazsa ḫaste gön͡glüme vaṣlın͡g ögür eger / ger **daġ** olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [daġ,]*

bir āhū içün düşmişem derd ü **daġa** / ʿaceb ger meni ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [daġa, -a]*

<u>dağ:</u> *Yara. II Dert, üzüntü, acı.*

bir **dāġ** kim firāḳ-ı ruḫun͡g çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [dāġ,]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü **dāġlar** / cān gidicaḫ tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [dāġlar, -lar]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān **dāġı** sen / kim eridürsen bu ḥasret **dāġı** ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [dāġı, -ı]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān **dāġı** sen / kim eridürsen bu ḥasret **dāġı** ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [dāġı, -ı]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu **dāġdan** ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [dāġdan, -dan]*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger meni ṣalmaz ol derd ü **dāġa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [dāġa, -a]*

<u>dāġ dāġ ol-:</u> *Çok yaralı olmak.*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [dāġ dāġ ol-, -sun]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [dāġ dāġ ol-, -ma, -sun]

<u>daġı:</u> *Dahi, de, da.*

gön͡glüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne gön͡gül cān **daġı** ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [daġı,]*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn gön͡gül / ol **daġı** bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [daġı,]*

niçe söylerdün͡g ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / **daġı** seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [daġı,]*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu **daġı** saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [daġı,]*

alduġın cānım gözi bildün͡g velā bildürmedün͡g / sen **daġı** oldın͡g yaḳın kül oġrının͡g ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [daġı,]*

ne ġam didi yaġış teg yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu **daġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [daġı,]*

<u>dāġ-ı cefā:</u> *Eziyet yarası.*

gögsüme uran **dāġ-ı cefā** lāle teg ey gül / ter sünbülniŋ altındaki berg-i semenüŋdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [dāġ-ı cefā,]*

dāġ-ı firāḳ: *Ayrılık yarası.*

olmazsa ḫaste göŋlüme vaṣlıŋ ögür eger / ger daġ olursa **dāġ-ı firāḳ** ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [dāġ-ı firāḳ,]*

dāġ-ı ḥasret: *Hasret yarası.*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫuŋ çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [dāġ-ı ḥasret, -e]*

daġıl-: *Yayılmak.*

ʿaḳs ile bildürür saŋa yüz üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki **daġılmış** yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [daġılmış, -mış]*

daŋ yilinden her ḫaçan ol zülf-i müşkīn **daġılur** / cümle-i eṭrāfa ʿıṭr-ı nāfe-i Çīn **daġılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [daġılur, -ur]*

daŋ yilinden her ḫaçan ol zülf-i müşkīn **daġılur** / cümle-i eṭrāfa ʿıṭr-ı nāfe-i Çīn **daġılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [daġılur, -ur]*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur gül yapraġı / ʿāriżuŋda her ḫaçan ol zülf-i müşkīn **daġılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [daġılur, -ur]*

görmez olsam ay yüzüŋ bir dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn **daġılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [daġılur, -ur]*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn **daġılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [daġılur, -ur]*

āh eylegeç yüzinden anıŋ zülfi **daġılur** / bāġda belī nesīm esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [daġılur, -ur]*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde **daġılur** / yā yüzüm üsne dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [daġılur, -ur]*

daġıl-: *Yayılmak. II Yavaş yavaş kaybolmak, yok olmak.*

daġılur cān u göŋül duygeç gözüŋ alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin **daġılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [daġılur, -ur]*

daġıl-: *Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.*

daġılur cān u göŋül duygeç gözüŋ alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin **daġılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [daġılur, -ur]*

daġıt-: *Dağıtmak.*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar gör **dağıdur** güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [dağıdur, -ur]*

daḫı: *Dahi, de, da.*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet **daḫı** Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [daḫı,]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten san͡ga / ey şūḫ söyle n'eylemişem **daḫı** men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [daḫı,]*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez ol **daḫı** men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [daḫı,]*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlün͡g ḳadeḥi / didi ḳayurma san͡ga **daḫı** birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [daḫı,]*

ağız açsam ḥikāyetüm dimege / dir Hidāyet **daḫı** ne ġavġādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [daḫı,]*

bir būse içün istese cān dil **daḫı** virem / anun͡g ḥaḳı içün ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [daḫı,]*

alup gön͡glümni ḳanım tökdi laʿlin͡g / ne diler **daḫı** mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [daḫı,]*

… / munun͡g kimi ḥadīs̱ **daḫı** az işidilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 5). [daḫı,]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger **daḫı** dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [daḫı,]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men **daḫı** siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [daḫı,]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur **daḫı** menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [daḫı,]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men **daḫı** şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [daḫı,]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü dāğlar / cān gidicaḫ tenimde gön͡gül **daḫı** neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [daḫı,]*

tīrelıḳ kim **daḫı** gelmez rūz u şeb cānān besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [daḫı,]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm **daḫı** budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [daḫı,]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / men **daḫı** perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [daḫı,]*

men ḳaldum u cān oldı gön͡gül ḥükmün͡ge tābiʿ / tapşuram anı **daḫı** ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [daḫı,]*

ey sidre boylu görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddün͡g kimi **daḫı** serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [daḫı,]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem **daḫı** ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [daḫı,]*

ṣūfī gir mey-kedenin͡g içine daşına göre / **daḫı** mescide ḳarār itmeye daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [daḫı,]*

şeker tegdür lebün͡g şekker dehende / ne şekker **daḫı** ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [daḫı,]*

apardun͡g dīn ü dil ey hicr menden / ne istersin **daḫı** nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [daḫı,]*

dönmen çekerem özimi bir var anın͡gçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme **daḫı** ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [daḫı,]*

sögmez oldun͡g men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi yā Rab san͡ga kim **daḫı** iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [daḫı,]*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün **daḫı** dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [daḫı,]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen **daḫı** / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [daḫı,]*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmın͡ga düşmeye **daḫı** ucuz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [daḫı,]*

al ilen aldı cān u gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr itdügi nedür **daḫı** ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [daḫı,]*

ger çerḫ **daḫı** men tegi ser-geşte olmasa / bu ağladuğı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [daḫı,]*

ey yüzün͡g çākeri ḫurşīd senün͡g māh **daḫı** / bende muḥtāc ayaġın͡g tozına şāh **daḫı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [daḫı,]*

ey yüzün͡g çākeri ḫurşīd senün͡g māh **daḫı** / bende muḥtāc ayaġın͡g tozına şāh **daḫı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [daḫı,]*

gözlerün͡g cānıma urduġça ḫadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem āh **daḫı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [daḫı,]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh **daḫı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [daḫı,]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / isteseng͡ söyle nedür bendeden ey māh **daḫı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [daḫı,]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim ansız / man͡ga ol günleri görsetmesün Allāh **daḫı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [daḫı,]*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm **daḫı** olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [daḫı,]*

dil menden istedün͡g başıla cān **daḫı** senin͡g / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [daḫı,]*

yaḫşı adıñ cehd ide gör kim ḳala / adıdan özge **daḫı** gör kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [daḫı,]*

yoḫ eksüklik **daḫı** ez-fażl-ı Allāh / viṣālüñdür hemīn eksüklik ey şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [daḫı,]*

cihānda men **daḫı** bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [daḫı,]*

<u>dal:</u> *Delalet eden; delil.*

yüzi ḫurşīdüm idüp daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür şol maʿnīye **dāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [dāl,]*

<u>dal:</u> *Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri. II. Genç ve güzel bedene sahip.*

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı **dal** / elif teg ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [dal,]*

<u>dal:</u> *Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.*

ḳaddi üstinde zülfeyni şanasıñ / yuva bir servde dutmış iki **dal** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [dal,]*

<u>dal-:</u> *Dalmak, içine girmek.*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿışḳa zāhid / bu baḥre gevher-i maḳṣūd içün **dal** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [dal,]*

göñgül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībüñ dala bilmezsin / yaḳīn bil gevher-i maḳṣūd iliñe sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [dal-, -a, -bil, -mez, -sin]*

ey dil gel ol ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [dal-, -a, -gör]*

<u>dāl ol-:</u> *Dal harfi gibi olmak; iki büklüm olmak, beli bükülmek.*

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı dal / elif teg ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [dāl ol-, -ur]*

<u>dala-:</u> *Isırmak, dişle koparmak.*

n'ola **dalarsa** müddeʿī içün meni itüñ / öz cinsi ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [dalarsa, -r, -sa]*

<u>dalaş-:</u> *Kavga etmek.*

dalaşursa n'ola zülfüñgle lebüñgçün göñglüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne **dalaş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [dalaş,]*

dalaşursa n'ola zülfüng͡le lebüng͡çün göng͡lüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [dalaşursa, -ur, -sa]*

dam-: *Damlamak.*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ **damar** / ṣanasıng͡ bir ṭūṭīdür kim şekker ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [damar, -ar]*

dāmānıng͡ dut-: *Eteğini tutmak, yardım istemek.*

men ölicek ger yüz ildin ṣong͡ra dāmānıng͡ duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [dāmānıng͡ dut-, -a]*

dāmen: *Etek.*

ḫayālüng͡ **dāmenin** dutdı dil-i zār / ki bu demde ümīdüm sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [dāmenin, -i, -n]*

dāmen: *Etek. II Aşığın kendisi.*

ʿışḳung͡da ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz **dāmenim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [dāmenim, -im]*

dāmen-i gül: *Gülün eteği. II Gül bahçesinin kenarlarında açan menekşelerin görüntüsü bülbülün âhının dumanı ile gül bahçesinin eteğinin tutuşması.*

iling͡den ḫār aldı **dāmen-i gül** / henüz ey bülbül-i şeydā gözüng͡ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [dāmen-i gül,]*

dāmening͡ dut-: *Eteğini tutmak, yardım istemek.*

ümīd-vāram eger dāmening͡ dutam aġyār / ilimden almaya ḳılduġça mekr ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [dāmening͡ dut-, -am]*

dām-ı ġam: *Gam tuzağı.*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [dām-ı ġam, -dın]*

dām-ı maḥabbet: *Aşk tuzağı.*

luṭf it ilāhī ki günahkārung͡am / dām-ı maḥabbetde giriftārung͡am *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 17). [dām-ı maḥabbet, -de]*

damu: *Tamu, cehennem. II Sevgilinin olmadığı yer.*

varmazam uçmaġa kūyından anuñ ey zāhid / **damuya** nişe vara kim ki anıñ cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [damuya, -y, -a]*

ḫānḳāha varmazam mey-ḫāne terk eyleyüp / **damu** içün doġrusı ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [damu,]*

ger dūst Hidāyet meni **damuya** dilerse / meyl eyler isem kāfir olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [damuya, -y, -a]*

doġrılıġ ey yār ola dūst ḳapusı / doġruya cennet kimidür **damusı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [damusı, -sı]*

dan-: *İnkâr etmek.*

kim ki bu dīv alına aldanmadı / şol ezelī ḳavle durup **danmadı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [danmadı, -ma, -dı]*

dāne: *Tane, tohum, çekirdek.*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / kim bilür o dür **dāneleri** tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [dāneleri, -ler, -i]*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol şıġır anı ki **dānedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [dānedür, -dür]*

ey ḫaṭuñ reyḥān u ḫālüñ **dāne** teg / mestī kim şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [dāne,]*

yüzümüñ ḳadri yoḫ ḫāliñden ayru / belī bī-ḳıymet olur **dānesiz** kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [dānesiz, -siz]*

gülşende **dāne** bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech ile naẓardan ıraġ itme ḫālüñi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [dāne,]*

sözüñ Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her **dāne** ol ki şimdidür ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [dāne,]*

zenaḫı çāhına cān ḳoydı göñgül **dānesini** / adı andan berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [dānesini, -si, -n, -i]*

dāniş: *Bilgi, bilme.*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u **dānişe** / her cāhil ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [dānişe, -e]*

danış-: *Danışmak, istişare etmek.*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / her cāhil ile sırnı kimesne ne **danışa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [danışa, -a]*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / her cāhil ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [danışmazam, -maz, -am]*

danuġ: *Tanık, şahit.*

belā çoḫ çekdi bu gön͡glüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doġru ḳula **danuġdur** ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [danuġdur, -dur]*

dan͡g: *Şafak vakti, tan.*

her gün diyer ki **dan͡gla** helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol ṣanemün͡g doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [dan͡gla, -la]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre **dan͡ga** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [dan͡ga, -a]*

dan͡g yili: *Tanyeli, tan vakti esen hafif rüzgar.*

dan͡g yili kim esende yitürürdi bu meni / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [dan͡g yili, -i]*

titredür cān riştesi cismümde her geh **dan͡g yili** / zülf-i dil-bendin͡gni ey serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [dan͡g yili,]*

dan͡g yilinden her ḫaçan ol zülf-i müşkīn daġılur / cümle-i eṭrāfa ʿıṭr-ı nāfe-i Çīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [dan͡g yili, -n, -den]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g sırrın o şāne / yā Rab kesilüp dili onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [dan͡g yili, -n, -e]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [dan͡g yili,]*

dar-: *Dağıtmak, perişan etmek.*

darar gön͡güli her yan͡gadan yüz ġam u miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi **darar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [darar, -ar]*

dār: *İdama mahkum olanları asmak için dikilen direk.*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anın͡g yiri dār-ı fenāda **dār** imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [dār, - i, -miş]*

dār: *Ev, yurt, hane.*

başum kesüp yā Rab n'ola çekse melāmet **dārına** / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlinin͡g ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [dārına, -ı, -n, -a]*

dara-: *Taramak.*

darar gön͡güli her yan͡gadan yüz ġam u miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi **darar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [darar, -r]*

dār-ı fenā: *Yokluk yurdu II Dünya.*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anıñ yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [dār-ı fenā, -da]*

darıḫ-: *Daralmak, içi sıkılmak.*

ey dil **darıḫma** nāz u ʿitābından ol mehiñ / şād ol neden ki var seniñilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [darıḫma, -ma]*

darla: *Tarla.*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā bu **darla** yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [darla,]*

dart-: *Çekmek.*

ḫoş durur mescid Hidāyet'ni velī būy-ı bahār / **dartup** andın ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [dartup, -up]*

dārū: *İlaç, deva II Sevgilinin yürüdüğü yol.*

ḫāk-i rehiñ görüp n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına bu **dārū** yiter maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [dārū,]*

gözden ayaġuñ tozın gidermen / ögrendi gözüm bu **dārū** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [dārū,]*

daş: *Taş.*

ger yolında **daş** ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [daş,]*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil **daşını** bil kim genc ü gevherdür maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [daşını, -ı, -n, -ı]*

daş işigiñde yolı olmaduġıçün şāhā / başını ḫaste Hidāyet dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [daş,]*

gerdūn ilin götürse ḳażā **daşın** atmege / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [daşın, -ın]*

ne yalġuz topraġıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy topraġı kim **daşı** hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [daşı, -ı]*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı añar / ne maḥalde gözüñiz añdurur ol oġrıya **daş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [daş,]*

yār uġurında eger menzil ü yol **daş** olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [daş,]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla bağrun͡g yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od içinde **daş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [daş,]*

yöri ey dil āteş ü āh ile ḳayġu **daşını** / küre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [daşını, -ı, -nı]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke saru bir ḳara **daşı** ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [daşı, -ı]*

yastanan işigi **daşın** ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke saru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [daşın, -ı, -n]*

ṣūfī gir mey-keden͡gin içine **daşına** göre / daḫı mescide ḳarār itmeye **daşına** göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [daşına, -ı, -n, -a]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġun͡g toprağını / ki bu göz görmege yig anın͡g o **daşına** göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [daşına, -ı, -n, -a]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir **daş** ile / aḳça ile ṣatun alup öldüresin **daş** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [daş,]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir **daş** ile / aḳça ile ṣatun alup öldüresin **daş** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [daş,]*

daş: *Dış.*

ṣūfī gir mey-kedenin͡g içine **daşına** göre / daḫı mescide ḳarār itmeye **daşına** göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [daşına, -ı, -n, -a]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od ṣaldı āh u nāle menim iç ü **daşıma** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [daşıma, -ım, -a]*

daşa çal-: *Taşa vurmak. II Yok etmek.*

tīġ ödlek aluban anda ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [daşa çal-, -ar]*

daşı bālīn ḳıl-: *Taşı yastık kılmak. II Çaresizlik ve acizlik.*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın çeküp / çoḫ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [daşı bālīn ḳıl-, -dı]*

dās-ı taḥammül: *Tahammül orağı.*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer ġamı / cān mezraʿında niçe ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [dās-ı taḥammül,]*

dāstān: *Destan.*

gön͡gül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munun͡g teg **dāstān** görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [dāstān,]*

dāstān id-: *Dillere düşürmek.*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı kim / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [dāstān id-, -er]*

datlu: *Tatlı, güzel.*

ṣordum ki **datlu** şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī leb didi kim **datlu** cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [datlu,]*

ṣordum ki **datlu** şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī leb didi kim **datlu** cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [datlu,]*

daʿvet it-: *Davet etmek, çağırmak.*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [daʿvet it-, -me]*

daʿvet ḳıl-: *Davet etmek, çağırmak.*

men Hidāyet kimi gitmen işigindin zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [daʿvet ḳıl-, -a, -sın]*

daʿvī: *Dava, şikayet, iddia.*

cemālin͡g ayını ger seyyidimdin görse / muṭīʿi ola ḫamu **daʿvīsi** siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [daʿvīsi, -si]*

özi durur ʿilm ile **daʿvī** ḳılan / evvel ü āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [daʿvī,]*

daʿvī it-: *Dava etmek.*

yüzi ḫurşīdüm idüp daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür şol maʿnīye dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [daʿvī it-, -er]*

daʿvī-yi ḥüsn: *Güzellik iddiasında bulunmak, güzel olduğunu iddia etmek.*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / **daʿvī-yi ḥüsn** ider meh bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [daʿvī-yi ḥüsn,]*

dāyim: *Dayim, sürekli, devamlı.*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş gerekdür / **dāyim** gözi ḳan yaşı ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [dāyim,]*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola **dāyim** iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [dāyim,]*

vaṣlından ayru şol mehiŋ **dāyim** yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anıŋ ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [dāyim,]*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi **dāyim** ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [dāyim,]*

cān gülşeninde beslemişem bir nihāli kim / **dāyim** ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [dāyim,]*

şehā ḫoşdur bu göŋlüm **dāyim** ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [dāyim,]*

şīrīnlik ile şehd-i lebiŋ şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālüŋ çü meges **dāyim** o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [dāyim,]*

dāyimā: *Dayima, her vakit, sürekli.*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle **dāyimā** budur ol ayuŋ resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [dāyimā,]*

dé-: *Söylemek.*

Senden ne dil ü dīde ilen gizlü **déyem** rāz / Her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [déyem, -yem]*

defʿ-i ġam: *Kederden kurtulmak.*

laʿlini Hidāyet ṣora gör cevr idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp **defʿ-i ġam** eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [defʿ-i ġam,]*

defter: *Defter. II Gönül.*

gel iç devlet meyin maḫmūrıŋı yaz / yiter ġam **defterin** alup yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [defterin, -i, -n]*

defter-i ḥarām u ḥelāl: *Haram ve helal defteri. II Hafaza meleklerinin insanoğlunun yaptığı iyi-kötü bütün davranışlarını kaydettiği amel defteri.*

ḥisāb ḳılmaġ içün **defter-i ḥarām u ḥelāl** / ehl-i ṭabībiniŋ öldüm ṭabābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [defter-i ḥarām u ḥelāl, -maġ]*

deg-: *Değmek, ulaşmak, dokunmak, uygun düşmek.*

zülfüŋ ki dem-be-dem **deger** ol gül yaŋaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir iseŋ **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [deger, -er]*

zülfüŋ ki dem-be-dem **deger** ol gül yaŋaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir iseŋ **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [deger, -er]*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşın͡gıza şāne **deger** / yüz belā nāveki men ḥāl-i perīşāna **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [deger, -er]*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşın͡gıza şāne **deger** / yüz belā nāveki men ḥāl-i perīşāna **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [deger, -er]*

ḳara zülfün͡g ki **deger** laʿline her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [deger, -er]*

ançа ḳan yaş töküpdür ser-i kūyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi ḳana **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [deger, -er]*

ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [deger, -er]*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimen͡g an͡ga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna **deger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [deger, -er]*

ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga **degmez** yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [degmez, -mez]*

degmeye tā ḫāki oḫun͡g **degmeye** ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [degmeye, -me, -y, -e]*

degmeye tā ḫāki oḫun͡g **degmeye** ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [degmeye, -me, -y, -e]*

didi her dem san͡ga yüz oḫ degürem / didügi söz gön͡güle **degdi** tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [degdi, -di]*

n'ola ḳanasa **degüp** diş lebi piyālesine / demī çağır töküle her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [degüp, -üp]*

ḫoşlıġda **degme** lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [degme, -me]*

deg-: *Değmek, eş değerde olmak.*

ḫayālün͡glen güneş teg yek-süvāra / biremez ey gülüm **degdi** hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [degdi, -di]*

degül: *Değil. Cümlede ilgili olduğu ögeye olumsuzluk anlamı veren bir kelime, olumsuzluk edatı.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş ki yavuza eksük **degül** ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [degül,]*

şimdi **degül** o yana Hidāyet teveccühi / illardur ol şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [degül,]*

Hidāyet ḳatna sen şūḫun͡g ṣıfātı / **degül** ḥaḳḳa'l-yaḳīn ʿayne'l-yaḳīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [degül,]*

dil ağzı remzi çağladı ol ḫāl u ḫaṭṭın͡gı / bi'llāh bu nükte ile **degül** kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [degül,]*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / **degülse** laʿli meyi ḳatına şerm-sār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [degülse, -se]*

ay **degüldür** kim aġılanmış felekde an͡glan͡gız / kim anın͡g ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [degüldür, -dür]*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı **degül** nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [degül,]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb **degül** / ʿışḳun͡g meyinden ol ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [degül,]*

her sürme kim **degül** ayaġın͡g tozı çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [degül,]*

ḳorḫum oldur ki hem … / yoḫsa taḳṣīr **degül** olmasa cān ḫāk-i rehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [degül,]*

ger **degül** ebr-i siyeh gün teg yüzün͡g ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [degül,]*

ḳavaldum itin͡gi görgeç ḳapun͡gdan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı **degül** yaḫşı ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [degül,]*

her ay başında **degüldür** hilāl kim görünür / felek ḳulun͡g kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [degüldür, -dür]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı **degül** men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [degül,]*

tesḫīr eger **degülse** bu yaḫduġları nedür / ḳarşuda ṭāslar ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [degülse, -se]*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki **degül** vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [degül,]*

titreşüp yapraġ tökende ün aġaçlardan **degül** / kim çemen eṭfālinin͡g üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [degül,]*

aġyār dirse kim gözi yaşı **degül** anın͡g / ṣorun͡g yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [degül,]*

aġyār dirse kim gözi yaşı degül anın͡g / ṣorun͡g yaşım **degülse** neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [degülse, -se]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür **degüldür** yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [degüldür, -dür]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü **degül** bir daş ile / akça ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [degül,]*

oġradumsa ger ḳuşunın͡g tozına mendin **degül** / devleti olan kişi elbette oġrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [degül,]*

dinme gön͡gül munça ki ḥaddün͡g **degül** / ġonçe kimi özin͡ge ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [degül,]*

ol şafaḳ u mihr **degül** görünen / çerḫdür ol bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [degül,]*

kim ki **degül** doġrı **degül** ādemī / ölüdür ol dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [degül,]*

kim ki **degül** doġrı **degül** ādemī / ölüdür ol dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [degül,]*

çehār bāliş ü dünyā **degül** bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri **degül** tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [degül,]*

çehār bāliş ü dünyā **degül** bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri **degül** tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [degül,]*

degül mi: *Tasdik ettirme, onaylatma anlamında kullanılan bir söz.*

şordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā **degül mi** göñ͡gül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [degül mi,]*

men bu sözi işideli dūstlar / yiri **degül mi** añ͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [degül mi,]*

degür-: *Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak.*

didi her dem sañ͡ga yüz oḫ **degürem** / didügi söz göñ͡güle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [degürem, -em]*

dehān: *Ağız.*

yitürdügiçün ol lebe sāġar **dehānını** / gel gör şurāḥī sāḳī ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [dehānını, -ı, -n, -ı]*

şordum ki datlu şehd mi yoḫsa **dehānıñ͡gdur** seniñ͡g / açdı nebātī leb didi kim datlu cānıñ͡gdur seniñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [dehānıñ͡gdur, -ıñ͡g, -dur]*

iy cān u dil **dehānı** sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ oluñ͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [dehānı, -ı]*

şanma dil cevr ile sen ġonçe **dehāndan** kesile / cānı kimseniñ͡g ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [dehāndan, -dan]*

danışmazam **dehānı** sözi ʿaḳl u dānişe / her cāhil ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [dehānı, -ı]*

dehānıñ͡g remzini hem sen bilürseñ͡g / ki sırr-ı ġaybdın Tañ͡grıdur āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [dehānıñ͡g, -ıñ͡g]*

laʿline ḳarşu şurāḥī aġzın açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi **dehānın** baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [dehānın, -ı, -n]*

dehen: *Ağız.*

yārün͡g yüzi görgeç **dehenin** iste Hidāyet / kim mehdī çağı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [dehenin, -i, -n]*

men her ḫaçan kim ol **dehenin͡g** remzi yazaram / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [dehenin͡g, -in͡g]*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān **dehen** / nāmūs u ʿār eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [dehen,]*

şeker tegdür lebün͡g şekker **dehende** / ne şekker daḫı ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [dehende, -de]*

ger ṣormadı lebi bir ağız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil **dehen** ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [dehen,]*

dehr-i dilgīre: *Gönle sıkıntı veren dünya.*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver münāfıḳ **dehr-i dilgīre** / azar her kim virür gön͡glini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [dehr-i dilgīre, -e]*

delāyil: *Deliller.*

şemʿ-i vaḥdet oḫıdı pīr-i ṭarīḳat yüzini / ol çerāġum sözi dilimde **delāyil** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [delāyil,]*

del'ol-: *Deli, deli olmak.*

del'olup şevḳ-ı ruḫun͡gdan güneş ey yüzi çerāġ / yazıya düşdi yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [del'olup, -up]*

delü: *Deli, deli olmak.*

zülfeyni aldı gön͡glümi ey dūstlar meded / kim gördi bir **delü** ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [delü,]*

dutdı zülfün͡g ger **delü** gön͡glüm didim n'oldı didi / niçe öz işin duyup adın **delü** ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [delü,]*

zülfün͡ge baġlanmadın umardum uṣlana gön͡gül / tā kim ol zencīre düşdi ol **delüden** il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [delüden, -den]*

delü gön͡gül: *Uslanmak bilmeyen gönül; gönülden geçen ve insanı delice şeyler yapmaya yönelten istekler.*

dutdı zülfün͡g ger delü gön͡glüm didim n'oldı didi / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [delü gön͡gül, -üm]*

delü gön͡gül ḳamış oḫların͡gız arasında / ḳamışlıġ içre saġın bir ḳudurmış aṣlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [delü gön͡gül,]*

ʿūd-ı cān yaḫduġum men-i bī-dil / delü gön͡glüm birilesi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 2). [delü gön͡gül, -üm]*

delü gön͡glüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [delü gön͡gül, -üm]*

<u>delük del-:</u> *Delik açmak. II İncitmek, kırmak.*

gön͡glümin͡g her gūşesinde yüz delük deldi ġamun͡g / bir ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [delük del-, -di]*

<u>dem:</u> *Nefes; içki; söz; an; zaman; gözyaşı; kelimenin Arapça okunuşu halinde manası kan ve gözyaşı dökmek olur. Kelime daha çok tevriyeli kullanılır.*

gözlerümden ay u yıl **dem** gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir **dem** iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [dem,]*

gözlerümden ay u yıl **dem** gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir **dem** iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [dem,]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir **demde** cān virür / söz ile lebleri man͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [demde, -de]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır **demi** / var bir muṣāḥib iste vü gel devletün͡g becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [demi, -i]*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā **demidür** / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā **demidür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [demidür, -i, -dür]*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā **demidür** / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā **demidür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [demidür, -i, -dür]*

ḳāmetün͡g görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime kim / serv-i raʿnā çaġı vü nergis-i şehlā **demidür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [demidür, -i, -dür]*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā **demidür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [demidür, -i, -dür]*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / ey Hidāyet ki tevellā vü teberrā **demidür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [demidür, -i, -dür]*

görmez olsam ay yüzün͡g bir **dem** benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [dem,]*

bu **demde** gön͡gül ṣaçıl u açıl ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-ṣıfat gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [demde, -de]*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol **dem** hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [dem,]*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir **dem** ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [dem,]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu **dem** gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [dem,]*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārün͡g vaṣlına vāṣıl / demidür ger **dem** urarsın bu **dem** sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [dem,]*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārün͡g vaṣlına vāṣıl / **demidür** ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [demidür, -i, -dür]*

bir naẓar görmek içün ḳanun͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu **demi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [demi, -i]*

didi gön͡gül ol **dem** ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [dem,]*

ḫayālün͡g dāmenin dutdı dil-i zār / ki bu **demde** ümīdüm sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [demde, -de]*

<u>dem dem:</u> *Zaman zaman,belli olmayan zaman aralıkları ile, ara sıra, vakit vakit.*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol şorun͡g / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [dem dem,]*

<u>dem git-:</u> *Kanın akması. (Büyük üzüntü içinde olan gönlün kanla revan olması.)*

gön͡glüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz ḳan töker / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [dem gid-, -er]*

<u>dem ur-:</u> *Bahsetmek, konuşmak.*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārün͡g vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [dem ur-, -ar, -sın]*

<u>dem ur-:</u> *Nefes vermek. II Bir şeyden söz etmek, konu açmak.*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥẓa felek üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [dem ur-, -ur, -du, -m]*

<u>dem-ā-dem:</u> *Her vakit, sık sık, daima.*

nihāl-i ʿömrün͡g olsun ser-sebz ü ḫurrem / yitürsün mīve-i devlet **dem-ā-dem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 29). [dem-ā-dem,]*

<u>dem-be-dem:</u> *Zaman zaman; daima.*

yāḳūtının͡g güher saçışın an͡gıcaġ gözüm / laʿl ile zer kimi yüzümi **dem-be-dem** bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [dem-be-dem,]*

zülfün͡g ki **dem-be-dem** deger ol gül yan͡gaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [dem-be-dem,]*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam **dem-be-dem** / çaġırın artuġ içen elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [dem-be-dem,]*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar gör daġıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [dem-be-dem,]*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [dem-be-dem,]*

niçe servüm lāle teg şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile **dem-be-dem** ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [dem-be-dem,]*

man͡ga ḳapun͡gda neden **dem-be-dem** oġrar aġyār / cennet ehli olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [dem-be-dem,]*

leblerün͡gden özgeler ger cān umarlar **dem-be-dem** / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [dem-be-dem,]*

dem-be-dem gözdin şaru ben͡gzimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [dem-be-dem,]*

gözün͡g görüp n'ola dil **dem-be-dem** lebin͡g sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [dem-be-dem,]*

şaru ben͡gzüm laʿli olur **dem-be-dem** ḳan yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [dem-be-dem,]*

dem-bilā-dem: *Zamanlı zamansız; devamlı.*

Hidāyet **dem-bilā-dem** ġam çekersin / bu yükler çekmege yoḫdur san͡ga tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [dem-bilā-dem,]*

demī: *Kanlı.*

n'ola ḳanasa degüp diş lebi piyālesine / **demī** çaġır töküle her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [demī,]*

dem-i serd: *Soğuk nefes.*

belā çoḫ çekdi bu gön͡glüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doġru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [dem-i serd, -üm]*

demür: *Demir II Okun ucu, temren.*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu gün ey māh / kim ḳanlu **demür** dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [demür,]*

den͡giz: *Deniz.*

seyl-i sirişkim ile yaġış ḳıldı mācerā / utanmadı o ḳaṭre **den͡gizden** zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [den͡gizden, -den]*

laʿli ġamından ança anın͡g dīde sürdi su / kim kūyı çevresinde **den͡giz** kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [den͡giz,]*

dişlerün͡g ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç **den͡gizde** biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [den͡gizde, -de]*

göz yaşındın geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu **den͡gizdin** geçüre gör alup arḫan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [den͡gizdin, -din]*

<u>der:</u> *Kapı. Bkz. Âsitân*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol **derin͡g** derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [derin͡g, -in͡g]*

<u>der-bān:</u> *Kapıcı.*

ḳapuda gören meni **der-bān** ṣanur / men kimem ol ḳapuda **der-bān** olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [der-bān,]*

<u>der-bān ol-:</u> *Kapıcı olmak, kapıcılık yapmak. II Âşığın sevgilinin bulunduğu şerefli makamın kapıcısı olması.*

ḳapuda gören meni der-bān ṣanur / men kimem ol ḳapuda der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [der-bān ol-, -am]*

<u>derbend:</u> *Geçit, dar boğaz.*

ḳara ḫāli şol ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş teg aldı **derbend** aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [derbend,]*

<u>derd:</u> *Dert, gam, keder, acı.*

şükr kim **derd** ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [derd,]*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g **derddür** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [derddür, -dür]*

dermān yoḫ ise **derd** ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [derd,]*

derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [derd,]*

oḫı gitkeç yüregümden **derdüm** artar şor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [derdüm, -üm]*

senden hemīşe cānıma **derd** ü belā yiter / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [derd,]*

gön͡glimin͡g ʿışḳun͡gda şāhā hem ġam u hem **derdi** var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [derdi, -i]*

dün didi **derdi** olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g hem **derdi** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [derdi, -i]*

dün didi **derdi** olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g hem **derdi** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [derdi, -i]*

dün didi derdi olan **derdin** disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [derdin, -i, -n]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim man͡ga yüz **derd** ü ġam her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [derd,]*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / **derd** eger bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [derd,]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını **derdüm** oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [derdüm, -üm]*

şimdi degül o yana Hidāyet teveccühi / illardur ol şikeste bu **derdile** yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [derdile, -ile]*

gördi **derdimni** didi öldüreyim ḳurtulasın / doġrusı yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [derdimni, -im, -ni]*

görürse bāġbān zülf ü ruḫın͡gnı / gül ü reyḥānı **derdüm** yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [derdüm, -üm]*

dirler devā ḳılur an͡ga bildür bu **derdün͡gi** / didim ki ḳılsa ḳılmasa dinmen͡g özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [derdün͡gi, -ün͡g, -i]*

derd ü ġam u miḥnet ü endūhun͡gı / ṣūrete direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [derd,]*

derd ü ġam u belān͡gı gön͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [derd,]*

derdinin͡g ḳadrini bilen ʿāşıḳ / ölür ise devāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 4). [derdinin͡g, -i, -n, -in͡g]*

ṣormek isterken lebün͡g öldi Hidāyet **derd** ile / leblerin͡gden almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [derd,]*

kesme cāndan ġam u **derdün͡gni** … / mülk vīrān ola ẓulm olsa işi pādişehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [derdün͡gni, -ün͡g, -ni]*

yüzün͡gden ayru menim **derd** ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [derd,]*

senden ıraġ çektügimi **derd** ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [derd,]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga gön͡güldegi **derd** ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [derd,]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör nemi diyem / sensiz hezār **derde** esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [derde, -e]*

anda kim **derd** ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / çaġlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [derd,]*

yanasın **derdüm** firāḳından eger āh eylesem / doġrı sözümdür menüm ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [derdüm, -üm]*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür yā sögüşlerün͡g / gül şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [derdim, -im]*

yār ötdi urdı cānıma yüz **derd** ü dāğlar / cān gidicaḫ tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [derd,]*

oldı cigerim āteş-i hicrān ile biryān / yā Rab ḫaçan işim ola bu **derd** ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [derd,]*

söylegeç geh **derd** ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [derd,]*

bir āhū içün düşmişem **derd** ü daġa / ʿaceb ger meni ṣalmaz ol **derd** ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [derd,]*

ince aḫıtdı gözüm **derd** ile ḫūn-ı cigeri / ki saru ben͡gzümi hicrin͡gde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [derd,]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm ili / leblerün͡g **derdime** emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [derdime, -im, -e]*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün gön͡gül **derdine** şol māh-ı ruḫun͡gdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [derdine, -i, -n, -e]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar **derdüm** dil u cānun͡g sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [derdüm, -üm]*

ḳurbānıyam o doġrı erin͡g k'anda uġraşup / gözine düşmenün͡g ḳıla **derdüm** ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [derdüm, -üm]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī aġzın açdı gülmege / sāḳī **derdüm** ḳanını tökdi dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [derdüm, -üm]*

senden eger ġam gele yā **derd** ü bīm / şükr senin͡g virdügün͡ge ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [derd,]*

ḫanı olar kim munı cemʿ itdiler / ḥasret ü **derd** ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [derd,]*

bes yigi oldur ki şerīr olmaya / bā-ġam u **derd** ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [derd,]*

ṣāf eger ḳoymaz isen͡g dürdden / merḥamet it yoḫsa ölür **derdden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [derdden, -den]*

devr-i felekden çekübem çoḫ cefā / bulmayubam **derdime** hergiz devā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 19). [derdime, -im, -e]*

belā vü ġuṣṣa vü **derd** ile endūh / yıġıldı her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [derd,]*

mihr oḫıya cevrini vefā bile cefāyı / hem **derdini** dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [derdini, -i, -n, -i]*

derd düş-: *Derde düşmek, kederlenmek.*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger meni ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [derd düş-, -miş, -em]*

derdā: *Eyvah, yazık, vah vah.*

yüzin͡g görende ṣormaġıma açmadı aġız / baḫtım güli açılmadı **derdā** bahārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [derdā,]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / **derdā** bu dili bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [derdā,]*

derde dermān ol-: *Derde derman olmak; üzüntüsünü, sıkıntısını yok etmek.*

ḫandasın ey derde dermān olduġum / ṣūret-i ḫūbına ḥayrān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 1). [derde dermān ol-, -duġ, -um]*

derd-i ḥabīb: *Sevgilinin derdi.*

her kimsenün͡g ki hem-demi derd-i ḥabībdür / hem-derdi var an͡ga ne ḥācet ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [derd-i ḥabīb, -dür]*

derd-i hicr: *Ayrılık derdi.*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [derd-i hicr, -in͡g, -den]*

derd-i ser: *Başağrısı, sıkıntı.*

tā ki başımdan ola bu **derd-i ser** / bir nefes özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [derd-i ser,]*

dergeh: *Kapı önü. Bkz. âsitân*

çün ki bu **dergeh** durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [dergeh, -durur]*

dergeh: *Kapı önü. Bkz. âsitân*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet **dergehi** / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [dergehi, -i]*

deri: *Deri.*

dutıcaġ n'ola ṣoysam aġyārı / tülki-i ḳāven **derisi** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 3). [derisi, -si]*

der-i kirām: *Ulular kapısı.*

bilür mi ey Hidāyet şor bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamuñgdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [der-i kirām, -ı]*

derle-: *Terlemek.*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasıñg bir ṭūṭīdür kim şekker ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [derlegeç, -geç]*

dermān: *İlâç, çare.*

dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [dermān,]*

ġam-ı hicrān ilen ölmekden özge / Hidāyet'niñg şehā **dermānı** yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [dermānı, -ı]*

derd-i hicriñgden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel didi ki **dermānı** menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [dermānı, -ı]*

mihr oḫıya cevrini vefā bile cefāyı / hem derdini **dermān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [dermān,]*

dervīş: *Allah için alçakgönüllülüğü ve fıkarâlığı kabul eden veya bir tarîkata bağlı bulunan kimse.*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī **dervīş** ü miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [dervīş,]*

deryā: *Bahr, deniz.*

ʿışḳuñgda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger **deryā** ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [deryā,]*

deryā-yı ʿummān: *Engin deniz. II Yüz, çehre.*

zencīr-i zülfüñg ʿaksini gözden gidermez hīç dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doğrusı **deryā-yı ʿummān** üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [deryā-yı ʿummān,]*

deryā-yı ʿummān: *Engin deniz. II Aşk; gözyaşı seli; mutluluk.*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [deryā-yı ʿummān, -dan]*

der-zemān: *Zamanda, zaman içinde.*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿār eri olur **der-zemān** zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [der-zemān,]*

dest: *El. II Tesir, kudret.*

dün görsedüp bileklerin ol şūḫ-ı dil-rübā / ḳıldı şikeste gön͡glümi **destine** mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [destine, -i, -n, -e]*

destān: *Destan, hikaye.*

gön͡gül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge **destānı** munun͡g teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [destānı, -ı]*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı **destānın** oḫı kim / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [destānın, -ın]*

destān ol-: *Dillere destan olmak; herkes tarafından bilinip konuşulur olmak.*

ey Hidāyet sāʿidiçündür anın͡g / ʿālemün͡g dilinde destān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 5). [destān ol-, -du, -ġ, -um]*

dest-i ḳażā: *Kaza eli (takdir-i İlahi).*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānın͡g içün / k'en͡gseden çekdi dilin **dest-i ḳażā** anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [dest-i ḳażā,]*

dest-res: *Kuvvet ve zenginlik.*

vaṣlım umanlara didi bir **dest-res** gerek / dutdum men etegini didüm **dest-res** budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [dest-res,]*

vaṣlım umanlara didi bir **dest-res** gerek / dutdum men etegini didüm **dest-res** budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [dest-res,]*

devā: *İlâç, çare, tedbir.*

derdinin͡g ḳadrini bilen ʿāşıḳ / ölür ise **devāya** meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 4). [devāya, -y, -a]*

devr-i felekden çekübem çoḫ cefā / bulmayubam derdime hergiz **devā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 19). [devā,]*

devā ḳıl-: *Soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı geçirmeye çare göstermek.*

gördi derdimni didi öldüreyim ḳurtulasın / doġrusı yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [devā ḳıl-, -ur]*

dirler devā ḳılur an͡ga bildür bu derdün͡gi / didim ki ḳılsa ḳılmasa dinmen͡g özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [devā ḳıl-, -ur]*

devlet: *Büyük mutluluk; zenginlik; baht, talih; mevki.*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u **devlet** dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [devlet,]*

ger naṣībi göŋglümüŋ şol nāvek-i dil-dūz olur / **devlet** ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [devlet,]*

didim olmaġa ayaġuŋda göŋgül ḥasreti var / didi ger aŋa naṣīb olur ise **devleti** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [devleti, -i]*

ger tipdise itiŋ başına müddeʿī ne ġam / **devlet** başında yoḫdur anıŋ devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [devlet,]*

ger tipdise itiŋ başına müddeʿī ne ġam / devlet başında yoḫdur anıŋ **devletin** yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [devletin, -i, -n]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib iste vü gel **devletüŋ** becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [devletüŋ, -üŋ]*

viṣāliŋ **devletin** bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [devletin, -i, -n]*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyıŋa şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol **devlete** irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [devlete, -e]*

viṣālüŋ ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣoŋgra / eger il virse ol **devlet** bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [devlet,]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdıŋda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb **devlet** maŋa ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [devlet,]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu **devlet** il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [devlet,]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [devletimdür, -im, -dür]*

ʿāşıḳuŋ devletidür tīġıŋgız anı görene / başınıŋ üsne yaḳın başına **devlet** yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [devlet,]*

ʿāşıḳuŋ **devletidür** tīġıŋgız anı görene / başınıŋ üsne yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [devletidür, -i, -dür]*

oġradumsa ger ḳuşunıŋ tozına mendin degül / devleti olan kişi elbette oġrar **devlete** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [devlete, -e]*

oturdı atlu saʿādetle **devlet** o gence / didim yana nereye **devlet** ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [devlet,]*

oturdı atlu saʿādetle **devlet** o gence / didim yana nereye **devlet** ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [devlet,]*

şāh luṭfından cihān ehline oldı fetḥ-i bāb / bendeye **devlet** bu fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [devlet,]*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlıŋ ki çektüm fürḳati / **devletiŋ** ḳadrini ol bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [devletiŋ, -iŋ]*

devlet ile gündüze dönsün dünüŋ / günde yig olsun ḫamı günden günüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [devlet,]*

ḳılup **devlet** maḳāmında iḳāmet / görem dīdārun͡gı saġ u selāmet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 25). [devlet,]*

ḥaḳun͡g fażl u ḫayālün͡g **devletinden** / ḫalāṣ olduġ ḥasūdun͡g miḥnetinden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [devletinden, -i, -n, -den]*

gel iç **devlet** meyin maḫmūrın͡gı yaz / yiter ġam defterin alup yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [devlet,]*

içen **devlet** meyin bil kim oyandı / ġam odında ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [devlet,]*

burada görmesem **devlet** yüzini / ne bir kim yüze yüz gördüm yüzini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 4). [devlet,]*

gel içgil zevḳ ilen **devlet** ayaġı / bu devletden bizi çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [devlet,]*

gel içgil zevḳ ilen devlet ayaġı / bu **devletden** bizi çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [devletden, -den]*

o günki **devlete** şemʿ-i Hidāyet / işitsen͡g sözümi ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [devlete, -e]*

devlet-i ʿışḳ: *Aşk mülkü.*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [devlet-i ʿışḳ, -un͡g, -dan]*

devleti ol-: *Bahtı, talihi olmak.*

oġradumsa ger ḳuşunın͡g tozına mendin degül / devleti olan kişi elbette oġrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [devleti ol-, -an]*

devletlü: *Refah, saadet ve nimet sahibi.*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar **devletlü** ol / kim özine luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [devletlü,]*

içen devlet meyin bil kim oyandı / ġam odında ḫaçan **devletlü** yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [devletlü,]*

devr: *Dönme, dönüp dolaşma, zaman. ll Şarap kadehinin elden ele dönmesi.*

men ki işimdür lebin͡g **devrinde** dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [devrinde, -i, -n, -de]*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest on͡ga her **devr** ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [devr,]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki bu **devrde** peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [devrde, -de]*

devr: *Dönme, dönüp dolaşma, zaman.*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn meni / ancaḫ meger bu **devrde** gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [devrde, -de]*

tā ki bu mīnā felek-i zer-nigār / ḳāyim olup eyleye **devr** ü medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [devr,]*

devr: *Dönme, dönüp dolaşma, zaman. II Sevgilinin yüzünün tamamı.*

dutdı zülfi yüzi **devrin** göricek bes dutalar / ḫalḳ bāğına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [devrin, -i, -n]*

dutdı yüzüng͡ **devrini** zülf-i siyāh / ṣorma niçe devr-i teselsül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [devrini, -i, -n, -i]*

devrān: *Dünya, felek, zaman, kader.*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem āh ki **devrān** meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [devrān,]*

dönderürse yaş ile **devrān** meni pergār teg / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [devrān,]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / **devrān** ṣong͡ı görüng͡ ne aġu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [devrān,]*

geldi ḫoş **devrān** ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [devrān,]*

devr-i felek: *Dünyanın dönmesi. II Zaman, kader, talih.*

devr-i felekden çekübem çoḫ cefā / bulmayubam derdime hergiz devā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 19). [devr-i felek, -den]*

devr-i ḥüsn: *Güzellik zamanı.*

devr-i ḥüsnüng͡de eger ḳıl olsa göng͡lüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [devr-i ḥüsn, -üng͡, -de]*

devr-i teselsül: *Zincirleme olarak ilerleyen bir zaman.*

dutdı yüzüng͡ devrini zülf-i siyāh / ṣorma niçe **devr-i teselsül** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [devr-i teselsül,]*

devr-i zamān: *Dönen zaman; kader.*

bir girān-māye güher ḫalḳ iline girmiş iken / ḳapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben **devr-i zamān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [devr-i zamān,]*

<u>deyr-i fenā:</u> *Yokluk dünyası.*

yār iste gön͡gül isteme bu deyr-i fenāyı / yā encüm ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [deyr-i fenā, -y, -ı]*

<u>di-:</u> *Demek, söylemek.*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g tā görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [di-, -r , -i, -se, -n͡g]*

ṣorma didin͡g mi aġzınııın͡g ḫaberin / bize işim menim muʿammādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [di-, -di , -n͡g, -mi]*

zülfün͡g ki dem-be-dem deger ol gül yan͡gaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [di-, -r , -i, -se, -n͡g]*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anın͡g yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [di-, -r , -i, -miş]*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / tā ki sen söz ile söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [di-, -r , -i, -di]*

dir imiş ol yār meni öz itüm / ger didise aġzına ḳurbān olam (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [di-, -r , -i, -miş]

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / Ādem teg ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [di-, -r, -i, -dü, -m]*

dime zāhid ol laʿlden diş ḳopar kim / eger dir ise sözün͡g alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [di-, -r , -i, -se]*

*dişlerün͡g ʿaksin yaşımda kim ki gördi **didi** kim / hīç den͡gizde biyle şeffāf arı inçü olmaya (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [didi, -di]*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü **diyem** rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [diyem, -y, -em]*

görset **didin͡g** ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger Tan͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [didin͡g, -di, -n͡g]*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā **dimek** / yā Rab ḫaṭā degül mi gön͡gül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [dimek, -mek]*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim **diyerler** ehl-i dil reyḥān an͡ga / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [diyerler, -y, -er, -ler]*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin ü kim itdi **digil** bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [digil, -gil]*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger **dirse** Hidāyet daḫı Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [dirse, -r, -se]*

ṣorġaç gön͡gül lebin n'ola **dirlerse** gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [dirlerse, -r, -ler, -se]*

didim ki görmedin giderem tīr ü ḫancering͡ / dur **didi** yitürem ikisindin birin sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [didi, -di]*

gön͡glimde kīn ḳılıç u oḫun͡gdan olur müdām / budur **didim** şehā ḫamu gön͡glimdekin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

zülfün͡gni çīn **didim** man͡ga didin͡g ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

didim ki görmedin giderem tīr ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin birin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

zülfün͡gni çīn didim man͡ga **didin͡g** ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [didin͡g, -di, -n͡g]*

zülfün͡gni çīn didim man͡ga didin͡g ḫaṭā **dime** / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [dime, -me]*

zülfün͡gni çīn didim man͡ga didin͡g ḫaṭā dime / doğrusı **dimek** olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [dimek, -mek]*

dün meni maḫmūr gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin **didim** ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

ger Hidāyet'ün͡g Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī **dimek** gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [dimek, -mek]*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb ilen **diyer** / olmamaġun͡gdur ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [diyer, -y, -er]*

bir oḫ ile **didin͡g** ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [didin͡g, -di, -n͡g]*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / san͡ga kim **didi** fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [didi, -di]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden nem gider / **didi** ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [didi, -di]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [didüm, -dü, -m]*

n'ola ḳonup lebine çibin ger ilin ṣorar / **dirler** mes̱el ki balı dutan barmaġın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [dirler, -r, -ler]*

ʿarż eyleyicaġ itlerün͡ge ḥālümi **dirler** / çoḫ başumız aġrıtma bize baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [dirler, -r, -ler]*

laʿlün͡g **diyicaḫ** būse dutar zülfün͡gi gön͡glüm / ol vaʿdeye niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [diyicaḫ, -y, -icaḫ]*

āb-ı ḥayāt kim **didiler** o duran mıdur / yoḫsa menim bu yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [didiler, -di, -ler]*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken **diyen** / bir neste kim o pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [diyen, -y, -en]*

zülf yüzün͡glen muḳābil olsa dündür kim **diyer** / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [diyer, -y, -er]*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur san͡ga / dinmen͡g diyer ki sözleri onun͡g man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [digeç, -geç]*

her ilde bir sögüş **dir** ü men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [dir, -r]*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur san͡ga / dinmen͡g **diyer** ki sözleri onun͡g man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [diyer, -y, -er]*

didim olmaġa ayaġun͡gda gön͡gül ḥasreti var / **didi** ger an͡ga naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [didi, -di]*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlün͡g ḳadeḥi / **didi** ḳayurma san͡ga daḫı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [didi, -di]*

didim olmaġa ayaġun͡gda gön͡gül ḥasreti var / didi ger an͡ga naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [didim, -di, -m]*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlün͡g ḳadeḥi / didi ḳayurma san͡ga daḫı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

men **dimen** leẕẕeti var sāʿid ile her yen͡ginin͡g / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yen͡ginin͡g leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [dimen, -me, -n]*

ḫūnī **didim** gözine tökdi ḳanım / doġrusı ism-i bā-müsemmādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

aġız açsam ḥikāyetüm **dimege** / dir Hidāyet daḫı ne ġavġādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [dimege, -meg, -e]*

aġız açsam ḥikāyetüm dimege / **dir** Hidāyet daḫı ne ġavġādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [dir, -r]*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫun͡g / **didi** ki Hidāyet ne baḫarsın kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [didi, -di]*

dün **didi** derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp **didi** munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [didi, -di]*

dün **didi** derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp **didi** munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [didi, -di]*

sep gön͡gül dūlāb-ı çeşmün͡gden su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā **dimesünler** kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [dimesünler, -me, -sün, -ler]*

dün didi derdi olan derdin **disün** cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [disün, -sün]*

dutdı zülfün͡g ger delü gön͡glüm didim n'oldı **didi** / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [didi, -di]*

dutdı zülfün͡g ger delü gön͡glüm **didim** n'oldı didi / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

ʿāşıḳ aġyār ile kim **dir** rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliş altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [dir, -r]*

ʿĪsī ki **dirler** ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri man͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [dirler, -r, -ler]*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi **didi** kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [didi, -di]*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / **dir** menden özge kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [dir, -r]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm gön͡gülle cān **didi** var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [didi, -di]*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / **didi** ne bilsün ol ṣıġır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [didi, -di]*

didim ḥisābsız çekerem cām-ı ġuṣṣa men / **didi** ḳayurma her ne çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [didi, -di]*

dün bād ḫāk-i kūyın͡g aparurken oġradım / göz almayup oturdı **didim** al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

didim ḥisābsız çekerem cām-ı ġuṣṣa men / didi ḳayurma her ne çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

şādīlıġın͡g gön͡gül ivine gelmedi **disem** / eydür ki n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [disem, -se, -m]*

yüzün͡g ḥikāyetini Hidāyet **diyer** müdām / gülden belī rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [diyer, -y, -er]*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker **dimen͡g** an͡ga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [dimen͡g, -me, -n͡g]*

ey **diyen** mihr ü vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [diyen, -y, -en]*

öterdi dün iti **didim** ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

ḫaṭın͡g reyḥān u zülfin͡g müşk-i Çīn'dür / ne kim **dirler** senin͡g vaṣfın͡gda çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [dirler, -r, -ler]*

dün ḫaste Hidāyet'ni itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme **didim** itdi bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [didim, -di, -m]*

gelgeç seni nefīre götürem **dir** ü menüm / gön͡glimde çalınur bu feraḥdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [dir, -r]*

dün ṣanur iken itlerün͡g ṣaldum özimni araya / görgeç gülüp **didi** bu hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [didi, -di]*

şordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳışāṣ itdim neden / mundan **didi** kim ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [didi, -di]*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç **didi** dimen͡g an͡ga dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [didi, -di]*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi **dimen͡g** an͡ga dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [dimen͡g, -me, -n͡g]*

şordum lebin ḫūnī **diyüp** ḳıldı ḳışāṣ itdim neden / mundan didi kim ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [diyüp, -y, -üp]*

didim varısa çaġır sāḳīyi çaġırsunlar / lebi şeker töküp itdi gerekse var çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

didim cānā ʿaceb fettān gözin͡g var / **didi** kim yaḫşı görmişsen gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [didi, -di]*

menim yaşum aḫıdurken müneccim / görüp **didi** ki güçlü yulduzun͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [didi, -di]*

didim cānā ʿaceb fettān gözin͡g var / didi kim yaḫşı görmişsen gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [didim, -di, -m]*

ey kim **dirsiz** naẓar ḳaṭʿ eyle andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [dirsiz, -r, -siz]*

ḳaddün͡gde gözüm zülfin͡gi tā gördi dolanmış / ilan gör özin **dir** ki niçe ʿarʿara şarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [dir, -r]*

man͡ga ey serv cemālin͡g gül ü gülşen görünür / bu sözi kim **diyerem** ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [diyerem, -y, -er, -em]*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru **diyerim** / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [diyerim, -y, -er, -im]*

çün şıyām ayı **diyüp** ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [diyüp, -y, -üp]*

gördi derdimni **didi** öldüreyim ḳurtulasın / doġrusı yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [didi, -di]*

didim öldür Hidāyet'ni dil alma / **didi** ġam yime ol hem ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [didi, -di]*

ölümin͡g dir ilimde olacaġdur / **didim** ey ḫūnī gözli n'olacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 1). [didim, -di, -m]*

didim öldür Hidāyet'ni dil alma / didi ġam yime ol hem ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [didim, -di, -m]*

ölümin͡g **dir** ilimde olacaġdur / didim ey ḫūnī gözli n'olacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 1). [dir, -r]*

vefā ḫūblarda **didün͡g** mendedür bes / ala ey bende ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [didün͡g, -dü, -n͡g]*

ḥayat ābın **diyerler** gerçi cān-baḫş / lebin͡g ḳatında anın͡g cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [diyerler, -y, -er, -ler]*

gül-i vechin͡gni kim ehl-i maʿānī yāsemen **dirler** / ḳızarma lāle söylersem özümden yāsemen **dirler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [dirler, -r, -ler]*

gül-i vechin͡gni kim ehl-i maʿānī yāsemen **dirler** / ḳızarma lāle söylersem özümden yāsemen **dirler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [dirler, -r, -ler]*

semenlen nergis ol yüz ü gözün͡g ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar birisini semen **dirler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [dirler, -r, -ler]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm ivinde çoḫ ey yüzi semen **dirler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [dirler, -r, -ler]*

viṣālin͡g devletin bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men **dirler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [dirler, -r, -ler]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen **dirler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [dirler, -r, -ler]*

nigār ider **didiler** ḳan ile nigār yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [didiler, -di, -ler]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / **didim** ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

nigār ider didiler ḳan ile nigār yüzin / **didim** ki n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār bilür / yalan **dimen͡g** ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [dimen͡g, -me, -n͡g]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın aldı **dir** ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [dir, -r]*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār bilür / yalan dimen͡g ki **direm** doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [direm, -r, -em]*

didim ki ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ölürem / **didi** görün͡g ki meni öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [didi, -di]*

dururdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / **didim** ḥużūr eyleyem şimdi Tan͡grı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

didim ki ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ölürem / didi görün͡g ki meni öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [didim, -di, -m]*

didüm ki ḫāṭırun͡ga düşmezem neden hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi ki ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [didüm, -dü, -m]*

dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / anı görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [dime, -me]*

didim san͡ga yarar ne ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / Tan͡grıya yaraşur **didi** her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [didi, -di]*

ağzından istedüm ki tapam ẕerrece nişān / **didi** ki şor ol istedügüng͡ hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [didi, -di]*

dirler devā ḳılur an͡ga bildür bu derdün͡gi / **didim** ki ḳılsa ḳılmasa dinmen͡g özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

didim san͡ga yarar ne ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / Tan͡grıya yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

dirler devā ḳılur an͡ga bildür bu derdün͡gi / didim ki ḳılsa ḳılmasa dinmen͡g özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [dirler, -r, -ler]*

sögdi Hidāyet'ni **didi** müddeʿī / yār senin͡gle yana taḥsīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [didi, -di]*

derd ü ġam u miḥnet ü endūhun͡gı / ṣūrete **direm** ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [direm, -r, -em]*

görgeç gözün͡g didüm bu mıdur ḳanumı töken / gön͡glüm **didi** ki sen munı bilmen͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [didi, -di]*

vaṣlım umanlara **didi** bir dest-res gerek / dutdum men etegini didüm dest-res budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [didi, -di]*

görgeç gözün͡g **didüm** bu mıdur ḳanumı töken / gön͡glüm didi ki sen munı bilmen͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [didüm, -dü, -m]*

vaṣlım umanlara didi bir dest-res gerek / dutdum men etegini **didüm** dest-res budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [didüm, -dü, -m]*

ey kim cihān hevāsına **dirsin** heves budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [dirsin, -r, -sin]*

vaṣf-ı lebin͡gde sözlerümi an͡glayan **diyer** / taḥsīn san͡ga Hidāyet-i bī-dil nefes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [diyer, -y, -er]*

sınadun͡g özün͡gi aġyār Hidāyet'le üküş / savuş imdi **dimiş** olam san͡ga çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [dimiş, -miş]*

yüzün͡g görmek **didim** dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī şāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür **didi** san͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [didi, -di]*

ivde **disem** sözün͡g duyar aġyār u dışradan / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [disem, -se, -m]*

şemʿ-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey çerāġ / ger tanıman͡g **disen͡g** n'ola dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [disen͡g, -se, -n͡g]*

ivde disem sözün͡g duyar aġyār u dışradan / dīvār çın imiş ki **diyerler** dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [diyerler, -y, -er, -ler]*

ey dil ḳanın͡g tökem **dise** oyunla yār ınan / gön͡glindeki durur ki gelür diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [dise, -se]*

didüm ki kirpük ile bağlayam yaşım yolını / velī ḫaçan çūb ile bağlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [didüm, -dü, -m]*

şordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī leb **didi** kim datlu cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [didi, -di]*

laʿli **didi** gön͡glün͡g ḳaçar zülfi **didi** kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [didi, -di]*

laʿli **didi** gön͡glün͡g ḳaçar zülfi **didi** kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [didi, -di]*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzün͡g ḳata **digil** / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [digil, -gil]*

dise sünbül mi yā bir bāġ-ı reyḥān kākülün͡g / yoḫsa bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [dise, -se]*

dime Hidāyet gözi āhū anın͡g / özidür aṣlan velī ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [dime, -me]*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile her kim seni gördi **didi** ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [didi, -di]*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl **dise** mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [dise, -se]*

raḳībā öldürem **didün͡g** özümni / ḫamu ʿaybın͡gla cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [didün͡g, -dü, -n͡g]*

digil kim an͡gıcaḫ kirpiklerin͡gni / durur ḫancer kimi cismimde her ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [digil, -gil]*

dīn **didügimçün** ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [didügimçün, -düg, - im , -çün]*

niçe gümān ile lebün͡ge engübīn **diyem** / bir kez şoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [diyem, -y, -em]*

niçe gümān ile lebün͡ge engübīn **diyem** / bir kez şoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [diyem, -y, -em]*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol şanemün͡g doğrısın **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [diyem, -y, -em]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı dīn **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [diyem, -y, -em]*

cevrin **diyem** cefāları yoḫsa sitemleri / çoḫdur munın͡g kimi hüneri hangısın **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [diyem, -y, -em]*

cevrin **diyem** cefāları yoḫsa sitemleri / çoḫdur munın͡g kimi hüneri hangısın **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [diyem, -y, -em]*

eyler belā oḫın çekesin sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g san͡ga gön͡glindekin **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [diyem, -y, -em]*

her gün **diyer** ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol ṣanemün͡g doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [diyer, -y, -er]*

söyle **didün͡g** Hidāyet'e ḥayrān ne veche sen / ey cān u dil cemālün͡ge ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [didün͡g, -dü, -n͡g]*

ḫāl u ḫaṭun͡g rumūzı **dimen** şeyḫ u ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [dimen, -me, -n]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör nemi **diyem** / sensiz hezār derde esīrem nemi **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [diyem, -y, -em]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör nemi **diyem** / sensiz hezār derde esīrem nemi **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [diyem, -y, -em]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga gön͡güldegi derd ü ġamı **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [diyem, -y, -em]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı siz hem-demi **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [diyem, -y, -em]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü niçe men san͡ga bir ādemī **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [diyem, -y, -em]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde ada an͡ga yā gemi **diyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [diyem, -y, -em]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey **diyü** niçe men san͡ga bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [diyü, -yü]*

hem-demlü hem-demin **diyüben** ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [diyüben, -y, -üben]*

dün öldürem **didün͡g** ġamımı kim ki yir neden / öldürmedün͡g Hidāyet'i men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [didün͡g, -dü, -n͡g]*

şehlā gözi ṣayruları **dirler** ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anın͡g bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [dirler, -r, -ler]*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin **didi** / umma ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [didi, -di]*

men gāh gün cemālün͡ge gāhī ḳamer **direm** / dīvāne olmışam yana bilmen neler **direm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [direm, -r, -em]*

men gāh gün cemālün͡ge gāhī ḳamer **direm** / dīvāne olmışam yana bilmen neler **direm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [direm, -r, -em]*

hicrün͡g yüki egerçi eger ḳaddümi şehā / men kāfirem kimerseye ḥālüm eger **direm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [direm, -r, -em]*

ol ʿārıż ile laʿli görüp ḫaste gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker **direm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [direm, -r, -em]*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber **direm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [direm, -r, -em]*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o kim görse ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān an͡ga ṣāḥib-naẓar **direm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [direm, -r, -em]*

didi her dem san͡ga yüz oḫ degürem / didügi söz gön͡güle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [didi, -di]*

didi her dem san͡ga yüz oḫ degürem / **didügi** söz gön͡güle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [didügi, -düg, -i]*

çünki **didün͡g** Hidāyet'ün͡g ḥālin / sözlerinden ne ḥācet peyġām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [didün͡g, -dü, -n͡g]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru **di** / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [di,]*

dön **didükçe** ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [didükçe, -dükçe]*

ay yüzün͡g dönder **diyen** şol ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [diyen, -y, -en]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme **didi** kim ey şayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [didi, -di]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür **didüm** / güldi yüzüme didi kim ey şayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [didüm, -dü, -m]*

… / nāṣıḥ **diyer** ki ʿışḳ işine ḳılma çoḫ heves *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 1). [diyer, -y, -er]*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel **didi** ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [didi, -di]*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab **didim** / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [dimişem, -miş, -em]*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzen͡g **didi** kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [didi, -di]*

ḫurremem tā ṣordılar kimdür Hidāyet **didi** kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [didi, -di]*

vardı ilden dil **didim** tā gördi ġamzen͡g didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

dir imiş ol yār meni öz itüm / ger **didise** aġzına ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [didise, -di, -se]*

bilem **disen͡g** bili remzin gön͡gül oyaġlıġ teg / ḫayālin͡g özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [disen͡g, -se, -n͡g]*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi **didi** kim / il misen söyle Hidāyet doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [didi, -di]*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin **didim** / çoḫlarun͡g munda ḳafāsın görmişem bir daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [didi, -di]*

didi ḥālin͡g nedür söyle **didim** ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp **didi** Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [didi, -di]*

ümīd oldur iten gön͡glüm buluna nişe kim anı / lebin͡gden ṣordum u aġzına hem **didüm** ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [didüm, -dü, -m]*

dil ü cānın͡gnı yār idür ṣorar ṣayru gözim **didüm** / ġarībler ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [didüm, -dü, -m]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / **didi** var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [didi, -di]*

tā benefşe ne **didi** zülf-i perīşānın͡g içün / k'en͡gseden çekdi dilin dest-i ḳażā anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [didi, -di]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [digeç, -geç]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin itdi / dinme yoḫ ise ḳanın͡gı tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [dimek, -mek]*

didim yüzüme ḳoy yüzün͡gi bir dem ey gülüm / **didi** ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [didi, -di]*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi **didi** o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [didi, -di]*

didim yüzüme ḳoy yüzün͡gi bir dem ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [digeç, -geç]*

neden baġlar ol şūḫ dülbend aġzın / ne artuġ **didi** kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [didi, -di]*

bir kez **didi** uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz açmamışam iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [didi, -di]*

gön͡glün͡g ḳuşın **didi** uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [didi, -di]*

aġyār **dirse** kim gözi yaşı degül anın͡g / ṣorun͡g yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [dirse, -r, -se]*

fikrim **didi** tīġım durur ḳaşdın͡gda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet man͡ga ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [didi, -di]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf ü ağızı / bu vech ile görgeç seni cānā **direm** Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [direm, -r, -em]*

didüm alsam dudağın͡gdan bir öpüş nen͡g azala / **didi** çoḫ ide heves ḫāṭırın͡g ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [didi, -di]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı azala **didi** her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [didi, -di]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv **didim** ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

didüm alsam dudağın͡gdan bir öpüş nen͡g azala / didi çoḫ ide heves ḫāṭırın͡g ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [didüm, -dü, -m]*

ağzın͡gı yoḫ **didiler** ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [didiler, -di, -ler]*

bir dişleyem lebin dise **dir** gördügin͡g yiter / gözden ne aṣṣı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [dir, -r]*

bir dişleyem lebin **dise** dir gördügin͡g yiter / gözden ne aṣṣı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [dise, -se]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş **didi** ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [didi, -di]*

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / Ádem teg ādemīlere söz **di** ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [di,]*

itile gizlü söz dir idüm ol perī **didi** / Ádem teg ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [didi, -di]*

ẕerre tegdür **didim** ağzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [didim, -di, -m]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaşlın͡g raḳīb / bu hevā ilen **dir** ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [dir, -r]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaşlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas **dirse** ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [dirse, -r, -se]*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳun͡g efġānı **disem** / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [disem, -se, -m]*

göz yüzün͡gçün yaş töküp **dirdim** ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [dirdim, -r, -di, -m]*

çemān görgeç ḳadin͡g gülşende **didim** / çemende serv kim gördi çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [didim, -di, -m]*

digeç kim bende düşti zülfüm içün / **didim** ey pādişāh-ı ḥüsn-bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

digeç kim bende düşti zülfüm içün / didim ey pādişāh-ı ḥüsn-bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [digeç, -geç]*

niçe gön͡glün͡g **didi** yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz oḫ atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [didi, -di]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet **didi** ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [didi, -di]*

iti oldum man͡ga uş istedügün͡g bir **dimedi** / tüle teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [dimedi, -me, -di]*

muḥtesib avradına **dir** ki şurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [dir, -r]*

didim ki ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş mercānun͡ga / başdun͡g revān lü'lü'leri laʿl-i Bedeḥşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

dime zāhid ol laʿlden diş ḳopar kim / eger dir ise sözün͡g alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [dime, -me]*

ölürem yitür bir bıçaḫ tā raḳībün͡g / **dimesün** olup yitmedi ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [dimesün, -me, -sün]*

cān oḫın vaṣfın **digeç** yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [digeç, -geç]*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle an͡ga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [dir, -r]*

yā Rab bu ne yüzdür kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban **dir** ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [dir, -r]*

oturdı atlu saʿādetle devlet o gence / **didim** yana nereye devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

ḳuçmaġ isterdüm bilin **didi** Hidāyet çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [didi, -di]*

ey ki şīr-efken gözün͡g teg çeşm-i āhū olmaya / ger **disem** āhū an͡ga nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [disem, -se, -m]*

didün͡g ḳıl tevbe ʿışḳumdın Hidāyet / munın͡g teg tevbeden estaġfiru'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [didün͡g, -dü, -n͡g]*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş **dir** men alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [dir, -r]*

ḳılgaç işāret-i dil ü cān virdi Hidāyet / güldi **didi** … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [didi, -di]*

sögmez oldun͡g men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim **didi** yā Rab san͡ga kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [didi, -di]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam **didim** Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [didim, -di, -m]*

çoḫ dolu ayaġ şunma Hidāyet saru dirsem / **dir** sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [dir, -r]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru **dirsem** / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [dirsem, -r, -se, -m]*

anıng͡ıçün cigeri itlerüng͡ öñine çeker / dil ki tā **dimeyeler** yoḫ imiş anıng͡ cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [dimeyeler, -me, -y, -e, -ler]*

açdum **didi** ṣabā ḳara zülfing͡ dügünlerin / göng͡limde ḳaldı sözleri onung͡ dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [didi, -di]*

oluram ḳurṣ ruḫung͡ ʿışḳıla didim **didi** kim / çūbānıng͡ ekmegi bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [didi, -di]*

oluram ḳurṣ ruḫung͡ ʿışḳıla **didim** didi kim / çūbānıng͡ ekmegi bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [didim, -di, -m]*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın **dir** mang͡a / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [dir, -r]*

didi göng͡ül ol dem ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [didi, -di]*

ḳulaġına göng͡ül ḥālin **diyer** zülf / gözing͡ kim niçe maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [diyer, -y, -er]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem göng͡ül **didi** / epsemdür ey şikeste göng͡ül ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [didi, -di]*

dün dişledüm lebini Hidāyet gülüp **didi** / sen teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [didi, -di]*

ey vaṣf iden mang͡a gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur **didükleri** velī göng͡lüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [didükleri, -dük, -leri]*

ḫvān-ı viṣāline **didüm** irem göng͡ül didi / epsemdür ey şikeste göng͡ül ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [didüm, -dü, -m]*

dün Hidāyet'ni **dimeng͡** ʿışḳ ile rüsvālıġdan / ḳoying͡ öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [dimeng͡, -me, -ng͡]*

ey göng͡ül ḳaddin anıng͡ serv ile şimşād oḫıdung͡ / biyle sözler **dime** ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [dime, -me]*

gözlerüng͡ cānıma urduġça ḫadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden **diyerem** āh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [diyerem, -y, -er, -em]*

bedenin ṣordum anıng͡ kim nedür ey dil **didi** kim / ey Hidāyet ne diyem men sang͡a cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [didi, -di]*

bedenin ṣordum anıng͡ kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne **diyem** men sang͡a cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [diyem, -y, -em]*

ḥācī azup ḳapung͡ yolı gel **dir** ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [dir, -r]*

doġrı olup doġrı yöri doġrı **di** / doġrılıġ ilen iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [di,]*

cān ki ezelden beri maḫmūrıdur / mey **dime** maḫmūr ki rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [dime, -me]*

ikki cihānda **dimesen͡g** şādlıġ / ġuṣṣa vü endūhdan āzādlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 52). [dimesen͡g, -me, -se, -n͡g]*

Tan͡grı onun͡g şānına levlāk **dir** / çākerīdür encüm ü eflāk **dir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [dir, -r]*

Tan͡grı onun͡g şānına levlāk **dir** / çākerīdür encüm ü eflāk **dir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [dir, -r]*

bir niçe söz cān gön͡güle **dir** işit / cān u gön͡gülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [dir, -r]*

ḥükmi eger daġa **dise** kim yiri / yöriyüben yöride bile yiri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [dise, -se]*

didi ol şeh ḫayāli olsa yoldaş / ne ḳayġu ger olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [didi, -di]*

bu söz üsne yitüp geldi ḫayālün͡g / **didi** kim niçedür ey ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [didi, -di]*

ne ġam **didi** yaġış teg yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [didi, -di]*

çü ẓāhirdür **didügüm** sözde taṣdīḳ / ümīd oldur refīḳum ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [didügüm, -düg, -üm]*

edeb yirin öpüp yitür selāmum / **digil** ey ṭūṭī-i şīrīn-kelāmum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 5). [digil, -gil]*

dime aldanmazam düşmen sözine / bu uca ḳalʿa olan düşmen sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [dime, -me]*

gön͡gül **didi** bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulaġım anda ki bir ün gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [didi, -di]*

sipīde dem ki eserdi nesīm-i bād-ı şimāl / **didim** man͡ga meger ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [didim, -di, -m]*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / **dime** üküş ki men erkān-ı mülk ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [dime, -me]*

dicle: *Dicle nehri.*

ḳaşlarun͡g ol göz ü kirpükle yaşım içre saġın / **Diclede** oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [diclede, -de]*

dīdār: *Allah'ın yüzü, vechullah veya ru'yet, Allah'ın mümin kullarına vaad ettiği görüntüsü, tecellisi.*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler bilür / **dīdār** imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g **dīdār** imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [dīdār, -i, -miş]*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler bilür / **dīdār** imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g **dīdār** imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [dīdār, -i, -miş]*

meni **dīdārdan** çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [dīdārdan, -dan]*

ḳılup devlet maḳāmında iḳāmet / görem **dīdārun͡gı** saġ u selāmet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 25). [dīdārun͡gı, -un͡g, -ı]*

bir ḫaylī zamān oldı ki gön͡glüm nigerāndur / **dīdārun͡ga** cāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [dīdārun͡ga, -un͡g, -a]*

<u>dīde:</u> *Göz.*

senden ne dil ü **dīde** ilen gizlü diyem rāz / her **dīde** vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [dīde,]*

senden ne dil ü **dīde** ilen gizlü diyem rāz / her **dīde** vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [dīde,]*

zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç **dīde** āb / kim yaġış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [dīde,]*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrün͡gde yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [dīde,]*

zer-çihrede ger **dīde** yaşım sīmi yöridür / yüzün͡gden ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [dīde,]*

yüzün͡g ki maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādirdür / gözümde **dīdelerüm** nūrı kimi ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [dīdelerüm, -ler, -üm]*

ger Hidāyet **dīdeden** dūr oldı ammā her nefes / ṣanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [dīdeden, -den]*

ey laʿl-i leb ġamun͡gda senin͡g eşk ü **dīdeden** / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [dīdeden, -den]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu **dīdeden** / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [dīdeden, -den]*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġun͡g an͡gup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem **dīdeden** Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [dīdeden, -den]*

gül yüzine çekdi nergis **dīde** oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [dīde,]*

laʿli ġamından ançа anın͡g **dīde** sürdi su / kim kūyı çevresinde den͡giz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [dīde,]*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde daġılur / yā yüzüm üsne **dīdelerimdin** yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [dīdelerimdin, -ler, -im, -di, -n]*

tā ġāyib oldı **dīdeden** ol ebrū-yı cünūn / yaḫtı Hidāyet āteş-i şavḳ-ı cünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [dīdeden, -den]*

bu nevʿ ilen ki **dīdelerüm** ḳanını töker / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [dīdelerüm, -ler, -üm]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü **dīdede** şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [dīdede, -de]*

bu yalġuzlıġda gördüm **dīde** nemdür / çü gördüm kimsenem yoḫ ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [dīde,]*

dīde-i ḫūn-bār: *Kan saçan göz. II Kan ağlamak.*

ancaḫ ten ivin **dīde-i ḫūn-bār** nem eyle / yandım meni yaḫ āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [dīde-i ḫūn-bār,]*

dīde-i merdüm: *İnsanın gözü.*

bilür mi ey Hidāyet ṣor bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamun͡gdan **dīde-i merdüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [dīde-i merdüm,]*

dīde-i pür-ḫūn: *Kanla dolu göz.*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana bu **dīde-i pür-ḫūn** / ḳıldı ṣaru ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [dīde-i pür-ḫūn,]*

dīde-i pür-nem: *Yaşla dolu göz.*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [dīde-i pür-nem, -le]*

dil: *Gönül.*

senden ne **dil** ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her **dil** ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [dil,]*

senden ne **dil** ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her **dil** ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [dil,]*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u **dil** naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [dil,]*

ey **dil** yiter uşan ki man͡ga oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [dil,]*

ey Türk gitdi cān u **dil** ü ʿaḳl u dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [dil,]*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa **dil** n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur an͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [dil,]*

ḫavf ider dīvāne **dil** laʿlün͡gni ey meh-rū görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [dil,]*

dil ü cān ḳaş u aġzıñ naḳş iderler görseler ʿaynuñ / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [dil,]*

derd ü ġamınıñ dādını duyduñ meger ey **dil** / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedüñ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [dil,]*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey **dil** niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [dil,]*

bulmegeç aġzıñnı yüzüñle varur ol zülfe **dil** / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [dil,]*

cān oyna vü şor yār lebi ʿışḳıla ey **dil** / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [dil,]*

ger ister iseñ cān u **dil** ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki seniñdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [dil,]*

ey **dil** gel ol ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [dil,]*

cān gitti ḳalmadı maña hicrüñde dīn ü **dil** / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [dil,]*

senden alan **dil** kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātıñ bāġınıñ sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [dil,]*

dil ü cānı bayıt lebiñden kim / genci şāhuñ çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [dil,]*

bizimle yār arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey **dil** ḫamunuñ başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [dil,]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru beñzim ne ġam ey **dil** / maña ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [dil,]*

çoḫ naḳşına gök ile yiriñ olma muḳayyed / ey **dil** bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [dil,]*

dil aġzı remzi çaġladı ol ḫāl u ḫaṭṭıñı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [dil,]*

baş u cāndan geçüp ey **dil** yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [dil,]*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet **dil** ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [dil,]*

şanma ey fitne ki zülf ile ruḫuñ görmeyeli / **dile** sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [dile, -e]*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey **dil** / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [dil,]*

gül-i devrāna ey **dil** olma ḫurrem / ki şoñı rengi anıñ şolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [dil,]*

cevri azından **dil** ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [dil,]*

semender teg **dil** ü cānım bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [dil,]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyın͡gdan **dil** ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [dil,]*

cān u **dil** ol ʿārıż u zülfeyn içün / birisi Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [dil,]*

gitti ṣabr u dīn ü **dil** men ḳaldum u miskīn gön͡gül / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [dil,]*

dil ki sen meh-liḳāya meyl itmez / kāfir olmış ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [dil,]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / **dil** u cān ṣafḥasından kim ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [dil,]*

ey **dil** ḳanın͡g tökem dise oyunla yār ınan / gön͡glindeki durur ki gelür diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [dil,]*

ey **dil** cihānda nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin duta görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [dil,]*

dil ḥamza gibi ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [dil,]*

faḳīh pendine dutmaz ḳulaġ **dil** olalı / esīr bendine şol ṭurre-i semen-sāyun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [dil,]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey **dil** cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [dil,]*

laʿl-i lebin͡gni ṣormadın ey meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ ağzının͡g içinde **dil** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [dil,]*

ḳadr-i ġam **dil** bilür kişi bilmez / hem-nişīn cānı hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [dil,]*

zūr-gerler teg **dil** ü cānın helāk ittin͡g şehā / bağladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [dil,]*

gidüpdür cān u **dil** yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [dil,]*

yöri ey **dil** āteş ü āh ile ḳayġu daşını / kūre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [dil,]*

lebin ṣor çeşm ü ağzın yād et ey **dil** / mey iç nuḳlın͡gnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [dil,]*

yā ḥamelnin͡g boynuzından dūst-kāmı yasamış / ḫüsrev-i gerdūn k'anun͡gla gidere **dilden** melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [dilden, -den]*

söyle didüñ Hidāyet’e ḥayrān ne veche sen / ey cān u **dil** cemālüñe ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [dil,]*

bir serv-i sīmīn-ber k’anuñ cān u **dil** ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anıñ fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [dil,]*

tīġ ilen cān u **diliñ** ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [diliñ, -iñ]*

iy cān u **dil** dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ oluñ ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [dil,]*

dil ü cān ile hicrānuñda ne ġam / il ile ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [dil,]*

ey Hidāyet sāʿidiçündür anıñ / ʿālemüñ **dilinde** destān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 5). [dilinde, -i, -n, -de]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü **dil** seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [dil,]*

vardı ilden **dil** didim tā gördi ġamzeñ didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [dil,]*

cān āl yüzüñle gitdi vü ḳanlu yaşımla **dil** / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [dil,]*

baş düşde pāy-māli olur **dil** görür ġamın / yoḫsul mes̱el durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [dil,]*

dil ol ḳaşı gözi mekkāreniñ söyler lebi vaṣfın / raḳībe söyleñ aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [dil,]*

dil ü cānıñnı yār idür ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [dil,]*

gül yüzine çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen oldı **dilden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [dilden, -den]*

bir güneş doġdı dirīġ ey **dil** bulut içre nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [dil,]*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānıñ içün / k’eñseden çekdi **dilin** dest-i ḳażā anıñ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [dilin, -i, -n]*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş **dilini** fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [dilini, -i, -n, -i]*

giderken **dil** ol kākül ṣaru dün gün / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [dil,]*

gözüñ görüp n’ola **dil** dem-be-dem lebiñ sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [dil,]*

gözi çekdi tīġ ey **dil** kim töke ḳanıñ yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [dil,]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn ü **dil** / durmışam uş baş ile tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [dil,]*

şanma **dil** cevr ile sen ġonçe dehāndan kesile / cānı kimsenin͡g ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [dil,]*

hicr ile savaşur **dil** ü göz gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [dil,]*

ẕerre tegdür didim ağzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey **dil** gözi ḳan tökmez anun͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [dil,]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle şehā / **dil** ü cāndan ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [dil,]*

al Hidāyet'den **dil** ü cān şat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [dil,]*

apardun͡g dīn ü **dil** ey hicr menden / ne istersin daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [dil,]*

tāb-ı ḥüsnün͡gle **dil** o zülfe varur / şemʿ yaḫup gider ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [dil,]*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini gözden gidermez hīç **dil** / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [dil,]*

her zamān ḫaste **dile** söyledügüm söz bu ki yār / ger **dile** dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme **dile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [dile, -e]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu ki yār / ger dile **dilün͡gi** cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [dilün͡gi, -ün͡g, -i]*

sen av idende cān u **dil** olur san͡ga şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa şaġālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [dil,]*

anın͡gıçün cigeri itlerün͡g öñine çeker / **dil** ki tā dimeyeler yoḫ imiş anın͡g cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [dil,]*

ol ḳad u zülf ü ağız naḳşına tā baḫmadı **dil** / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [dil,]*

gitti cān bir yan͡ga **dil** bir yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [dil,]*

ey **dil** darıḫma nāz u ʿitābından ol mehin͡g / şād ol neden ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [dil,]*

ḥālinden olma cān u **dilün͡g** ġāfil ey şanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [dilün͡g, -ün͡g]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u **dil** esgeç / meger zülfin͡gden almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [dil,]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm **dil** u cānun͡g sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [dil,]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden būse **dil** / kim ḳaranġu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [dil,]*

ger ṣormadı lebi bir ağız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey **dil** dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [dil,]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu **dili** bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [dili, -i]*

cān u **dil** ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / isteseng͡ söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [dil,]*

bedenin ṣordum anın͡g kim nedür ey **dil** didi kim / ey Hidāyet ne diyem men san͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [dil,]*

şemʿ-i vaḥdet oḫıdı pīr-i ṭarīḳat yüzini / ol çerāġum sözi **dilimde** delāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [dilimde, -im, -de]*

ḳıldı tevekkül ġam-ı ʿışḳında **dil** / olmaya hīç neste tevekkül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [dil,]*

dil menden istedün͡g başıla cān daḫı senin͡g / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [dil,]*

şāh duʿāsın çü edā eyledi / cān u **dil** bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [dil,]*

sāḳī humāram man͡ga bir bāde vir / ḫırmen-i dīn ü **dilimi** bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [dilimi, -im, -i]*

çek **dilün͡g** özün͡ge vü ḥaddün͡g tanı / bu söz ile tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [dilün͡g, -ün͡g]*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey **dil** niçüksin / bu ṭūfān içre pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [dil,]*

ḫiṭāb itdüm **dile** k'ey dil niçüksin / bu ṭūfān içre pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [dile, -e]*

ol yār-ı vefā-dār yolında **dil** ü cānı / terk eyle Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [dil,]*

<u>**dil:**</u> *Konuşma ve tat alma organı, dil.*

ey dil ḳanın͡g tökem dise oyunla yār ınan / gön͡glindeki durur ki gelür **diline** anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [diline, -i, -n, -e]*

ṣaldı ḥadīs̱-i zülfün͡gi dilden dile duraġ / yā Rab ki göreyim **dilini** diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [dilini, -i, -n, -i]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g sırrın o şāne / yā Rab kesilüp **dili** onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [dili, -i]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg **dil** eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [dil,]*

yüz **dil** ile ḥikāyet ider şol enīs-i **dil** / derdā bu dili bilmege bir **dil** bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [dil,]*

yüz **dil** ile ḥikāyet ider şol enīs-i **dil** / derdā bu dili bilmege bir **dil** bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [dil,]*

ne şeker yidügini bilmedi kimse **dilin͡g** / ḫamu aġızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [dilin͡g, -i, -n, -in͡g]*

āh ḳılman iki dillüye āh / kim olısar **dili** kesük rū-siyāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 55). [dili, -i]*

<u>dil-:</u> *Dilemek, istemek.*

<u>dil-:</u> *Dilmek, yarmak.*

ger tīġ-ı cefā ile **diler** baġrun͡gı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle **diler** yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [diler, -er]*

<u>dil al-:</u> *Gönlünü almak, aşık etmek, gönlünü çelmek.*

didim öldür Hidāyet'ni dil alma / didi ġam yime ol hem ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [dil al-, -ma]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / meni nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [dil al-, -dı]*

<u>dil al-:</u> *Gönlü ele geçirmek, aşık etmek; kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek; düşmanın durumunu söyletmek için sorguya çekilmek üzere tutsak almak..*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi san͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [dil al-, -dı]*

ey Hidāyet cān u dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [dil al-, -sa]*

egerçi gözlerün͡gdür başılan siḥr / dil almaġda ḳaşun͡gdur andan üstün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [dil al-, -maġ, -da]*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [dil al-, -dı]*

yüzi ayını görsedüp dil alur / budur anın͡g menümle āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [dil al-, -ur]*

<u>dil al-:</u> *Sevindirmek II Can almak.*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [dil al-, -dı]*

<u>dil mühresi:</u> *Gönül kabı. II Arzu, istek.*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdun͡g / ḫūb oynadun͡g ey dūst güşād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [dil mühresi, -n, -i]*

dil vir-: *Gönül vermek, âşık olmak. II Uğruna can vermek.*

bir būse içün istese cān dil daḫı virem / anun͡g ḥaḳı içün ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [dil vir-, -em]*

dil-ārā: *Gönülleri feth eden sevgili.*

gön͡gül güler göricek ḳaşın ol **dil-ārānun͡g** / neden ki gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [dil-ārānun͡g, -nun͡g]*

dil-bend ol-: *Gönül bağlamak.*

söyleye bir nükte ki dil-bend ola / dünyede her işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [dil-bend ol-, -a]*

dil-ber: *Gönül alan, güzel.*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey **dil-ber** musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [dil-ber,]*

gön͡gül ʿaceb mi uşattısa **dil-berün͡g** peymān / cihānda ḫansıdur ol kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [dil-berün͡g, -ün͡g]*

göz yaşım **dil-ber** eyisi içündür / tökerem **dil-ber** eyisi içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [dil-ber,]*

göz yaşım **dil-ber** eyisi içündür / tökerem **dil-ber** eyisi içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [dil-ber,]*

zülfi ʿaksi **dil-berin͡g** çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [dil-berin͡g, -in͡g]*

būse istersem lebün͡gden göz ḳaḫar **dil-ber** şorun͡g / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [dil-ber,]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol **dil-ber** aġzından düşer / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [dil-ber,]*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli **dil-berün͡g** / Mūsī tecellī nūrını görün͡g niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [dil-berün͡g, -ün͡g]*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede şol **dil-berün͡g** / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [dil-berün͡g, -ün͡g]*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyın͡g ey **dil-ber** / kim assısı dege yig yoḫsul olana bayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [dil-ber,]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ **dil-berüm** / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [dil-berüm, -üm]*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [dil-berinden, -i, -n, -den]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin **dil-berüm** nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [dil-berüm, -üm]*

her ne reng ilen kim ol **dil-ber** görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [dil-ber,]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı **dil-berin͡ing** ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [dil-berin͡ing, -i, -n, -in͡g]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol **dil-ber** / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [dil-ber,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi **dil-ber** gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [dil-ber,]*

çekdi sīnemden oḫın **dil-ber** ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [dil-ber,]*

dil-ber-i ʿayyāre: *Aldatıcı güzel.*

ṣūret ile dil-ber-i ʿayyāredür / maʿnīde bir dīv-i sitem-kāredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 45). [dil-ber-i ʿayyāre, -dür]*

dil-ber-i ebrū-kemān: *Kaşları yay gibi kavisli olan sevgili.*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o **dil-ber-i ebrū-kemān** ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [dil-ber-i ebrū-kemān,]*

dil-ber-i sīm: *Gümüş bedenli sevgili.*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn gön͡gül / ol dagı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [dil-ber-i sīm, -i, -n]*

dil-dār: *Gönül alan, sevgili.*

gön͡glüm anın͡gçün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men hem onun͡g **dil-dārıyam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [dil-dārıyam, -ı, -y, -am]*

dilden dile ṣal-: *Sözlü olarak yayılmak.*

ṣaldı ḥadīs̱-i zülfün͡gi dilden dile duraġ / yā Rab ki göreyim dilini diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [dilden dile ṣal-, -dı]*

dile-: *Dilemek, istemek.*

şimden geri hicrāna meni yār **diler** yār / imdi menim olmaġuma bildüm ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [diler, -r]*

ger tīġ-ı cefā ile **diler** bağrun͡gı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle **diler** yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [diler, -r]*

şanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet'i / kim cān **dilerse** leblerin͡g andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [dilerse, -r, -se]*

yoldaş olan **dilemez** bir ḳılın az yoldaşun͡g / baḫ bu yoldaşa cefā tīğını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [dilemez, -mez]*

alup gön͡glümni ḳanım tökdi laʿlin͡g / ne **diler** daḫı mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [diler, -r]*

sözün͡gi an͡glayan şeker **dilemez** / yüzün͡gi gören aya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [dilemez, -mez]*

san **diler** ol şāh Hidāyet bu gün / yā Rab onun͡g sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [diler, -r]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin itdi / dinme yoḫ ise ḳanın͡gı tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [dile-, -r , -i, -di, -m]*

ḳurbān **dilesen͡g** ʿīd-i viṣāle eger ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey men san͡ga ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [dilesen͡g, -se, -n͡g]*

ger yār cān **dilerse** revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile müżāyaḳa cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [dilerse, -r, -se]*

her zamān ḫaste **dile** söyledügüm söz bu ki yār / ger **dile** dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme **dile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [dile,]*

*bili ḫayālile yetmek **diler** o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [diler, -er]*

ger dūst Hidāyet meni damuya **dilerse** / meyl eyler isem kāfir olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [dilerse, -r, -se]*

dilerem şol dü zülf-i müşkīni / k'andan alur ḫotende müşk ini (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [dilerem, -r, -em]

göz teg yüz ile kim ki **diler** āşnālığı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [diler, -r]*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek **dilerdi** çalıcı / tīz ḳulağın burdı çaldı bam lisānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [dilerdi, -r, -di]*

dile gel-: *Dile gelmek, konuşmaya başlamak; gönle gelmek, hissedilmek.*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu ki yār / ger dile dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [dile gel-, -me]*

dil-ḫvāh: *Gönül talebi, gönül arzusu.*

gön͡glüm şanemā kevn ü mekāndan seni ister / ey serv-i revān dünyede sen-sin man͡ga **dil-ḫvāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [dil-ḫvāh,]*

dil-i bīmār: *(Âşığın) hasta gönlü.*

gördi derdimni didi öldüreyim ḳurtulasın / doġrusı yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [dil-i bīmār, -a]*

laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumıng emin / iẓhār ḳılmaġa bu sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [dil-i bīmār, -ıng-um, -ıng]*

dil-i bī-raḥm: *(sevgilinin) acımasız, zalim ve katı gönlü.*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı angar / ne maḥalde gözüngiz angdurur ol oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [dil-i bī-raḥm, -ı]*

dil-i dīvāne: *Deli gönül.*

tā bir naẓar ol zülf çü zencīringi gördüm / bildüm bu selāsil **dil-i dīvāne** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [dil-i dīvāne,]*

ögmengiz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / anga bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [dil-i dīvāne, -y, -e]*

dil-i mecrūḥ: *Yaralı gönül.*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepseng elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [dil-i mecrūḥ, -ım]*

dil-i miskīn: *Zavallı gönül.*

ey **dil-i miskīn** niçe bī-çārelıġ / her ṭarafa yil kimi āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [dil-i miskīn,]*

dil-i sūzān: *Yanan gönül.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yengi küze süz ile / bu dil-i sūzānda bengzer atduġung peykān anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [dil-i sūzān, -da]*

dil-i zār: *İnleyen gönül.*

ḫayālüng dāmenin dutdı **dil-i zār** / ki bu demde ümīdüm sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [dil-i zār,]*

dilin-: *Dilinmek, parça parça edilmek.*

ṣaldı ḥadīs̱-i zülfüngi dilden dile duraġ / yā Rab ki göreyim dilini **diline** anıng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [diline, -e]*

dil-sūz: *Gönül yakan, yürek yakıcı.*

yana gön͡glün͡g an͡glasan͡g cānā Hidāyet āhını / nişe kim yanmış kişinin͡g nālesi **dil-sūz** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [dil-sūz,]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu **dil-sūzun͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [dil-sūzun͡g, -un͡g]*

dimek: *Demek, bir şey anlamına gelmek.*

sağınma sözümi kim aldamekdür / işitmek senden ü menden **dimekdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [dimekdür, -dür]*

dīn: *Allah'a ibadet ve maneviyata itikat hususunda her milletin tuttuğu yol.*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u **dīn** san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça **dīn** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [dīn,]*

ger ister isen͡g cān u dil ü **dīnimi** almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [dīnimi, -im, -i]*

cān gitti ḳalmadı man͡ga hicrün͡gde **dīn** ü dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [dīn,]*

yanın͡gda ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür bu ey kāfir ne **dīndür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [dīndür, -dür]*

apardı ʿaḳl ile fehmümni ol ḳaş / giderdi **dīn** ile īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [dīn,]*

gitti ṣabr u **dīn** ü dil men ḳaldum u miskīn gön͡gül / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [dīn,]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı **dīn** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [dīn,]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı **dīn** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [dīn,]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi **dīn** ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [dīn,]*

ay yüzün͡g dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu **dīnden** dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [dīnden, -den]*

ḫāli **dīnimdür** menim cennāt-ı ʿadnim ṣūreti / hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 5). [dīnimdür, -im, -dür]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u **dīn** ü dil / durmışam uş baş ile tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [dīn,]*

apardun͡g **dīn** ü dil ey hicr menden / ne istersin daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [dīn,]*

yār içün ölenün͡g **dīni** yār imiş ne ġam / ger yār içün Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [dīni, -i]*

din-: *Aldırmak, ses çıkarmak, söz söylemek, söylenmek.*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn sañga / hīç **dinmedüñg** menimle nedür munça dīn sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [dinmedüñg, -me, -düñg]*

digeç Hidāyet'üñg sözi yitmek durur sañga / **dinmeñg** diyer ki sözleri onuñg mañga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [dinmeñg, -me, -ñg]*

yanıñgda ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür bu ey kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [din-, -e , -bil, -mez]*

dün ḫaste Hidāyet'ni itiñg ḳavdı ḳapuñgdan / **dinme** didim itdi bura anıñg ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [dinme, -me]*

dirler devā ḳılur añga bildür bu derdüñgi / didim ki ḳılsa ḳılmasa **dinmeñg** özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [dinmeñg, -me, -ñg]*

dingeç ġamuñgdan aġzuma çalduñg ki söyleme / şimdin gerü ne **dineyem** ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [dineyem, -e, -y, -em]*

dingeç ġamuñgdan aġzuma çalduñg ki söyleme / şimdin gerü ne dineyem ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [dingeç, -geç]*

ay yüzüñg dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan mañga / kāfir-i ʿışḳam yöri **dinme** bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [dinme, -me]*

niçe añga söz içre Hidāyet ruḫ u zülfüñg / k'anuñgla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [dine bil-, -e , -bil, -ür-ür]

dinmez menim ile senüñg arada raḳībüñg / kimdür ki **dine** bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [dine, -e]*

dinme göñgül munça ki ḥaddüñg degül / ġonçe kimi öziñge ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [dinme, -me]*

din-: *Susmak, sakin olmak.*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u **dīn** sañga / hīç dinmedüñg menimle nedür munça **dīn** sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [dīn,]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [din-, -dı-mez , -ol, -dı]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin itdi / **dinme** yoḫ ise ḳanıñgı tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [dinme, -me]*

dinmez menim ile senüñg arada raḳībüñg / kimdür ki dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [dinmez, -mez]*

dindür-: *Söyletmek.*

dindürmezem aġyārı itin͡gle olalı yār / her işde ki var ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [dindürmezem, -mez, -em]*

din͡gle-: *Dinlemek.*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / tā ki sen söz ile söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [din͡glemen, -me, -n]*

cehd ile gör **din͡gle** resūlin sözin / k'anlayan anın͡g sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [din͡gle,]*

din͡glen-: *Dinlenmek.*

kirpüklerüme tekye ḳılup gitdiler be-ḫvāb / **din͡glendiler** bu bister-i sincāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [din͡glendiler, -di, -ler]*

dir-: *Dermek, toplamak, biriktirmek.*

işitdüm būy-ı zülfinin͡g ruḫun͡g bāġı gülin **dirdüm** / menim ey ġonçe-i devlet cihānda bu idi **dirdüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [dirdüm, -dü, -m]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam **dire** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [dire, -e]*

söyledüm eyler heves **dirmek** gül ü vaṣlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [dirmek, -mek]*

dirmesün müddeʿī ʿömri budaġından beri kim / bir naẓar ḳoymadı baḫma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [dirmesün, -me, -sün]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz başına gül **direni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [direni, -en, -i]*

dirīġ: *Esirgeme, önleme; eyvah, yazık.*

bir güneş doġdı **dirīġ** ey dil bulut içre nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [dirīġ,]*

oḫun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g **dirīġ** / öldi vü gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [dirīġ,]*

dirīġā: *Eyvah! Çok yazık!.*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn gön͡glege / ḫoş güler gül teg **dirīġā** tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [dirīġā,]*

diril-: *Yaşamak, canlanmak, dirilmek; dirlik düzen içinde olmak.*

gön͡glüm anın͡gçün beslerem ansız **dirilmen** n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men hem onun͡g dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [dirilmen, -men]*

dirliş-: *Derlemek, bir arada toplamak.*

çehār bāliş ü dünyā degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri degül tīz **dirlişürür** bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [dirlişürür, -ür]*

diş: *Diş.*

inçü **diş** ü laʿl-i nābın͡gçün senin͡g / gözlerüm yaşı aḫar dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [diş,]*

dür **dişün͡g** ü ʿaḳīḳ lebün͡gden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [dişün͡g, -ün͡g]*

n'ola ḳanasa degüp **diş** lebi piyālesine / demī çağır töküle her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [diş,]*

bir dişleyem lebin dise dir gördügin͡g yiter / gözden ne aṣṣı nesne gerek toḫuna **dişe** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [dişe, -e]*

ey ki hīç yirde **dişün͡g** teg sulu inçü olmaya / laʿlin͡gi ṣordur man͡ga tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [dişün͡g, -ün͡g]*

dime zāhid ol laʿlden **diş** ḳopar kim / eger dir ise sözün͡g alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [diş,]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g sırrın o şāne / yā Rab kesilüp dili onun͡g **dişi** uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [dişi, -i]*

dişinin͡g cevherini dür görgeç / tīz ḳulaġ dutdı ḳıldı miskīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 4). [dişinin͡g, -i, -n, -in͡g]*

diş: *Diş. II İnci.*

gözlerüm yaşın töküp buldı **dişin͡g** vaṣlın şehā / ḫansı ġavvāṣın͡g işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [dişin͡g, -in͡g]*

dişlerün͡g ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç den͡gizde biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [dişlerün͡g, -ler, -ün͡g]*

dişle-: *Dişlerini geçirip ısırmak.*

dişleme laʿlün͡gi ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [dişleme, -me]*

aġzın͡gdan isterken öpüş laʿlin͡g yaşurun **dişledin͡g** / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [dişledin͡g, -di, -n͡g]*

bir **dişleyem** lebin dise dir gördügin͡g yiter / gözden ne aṣṣı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [dişleyem, -y, -em]*

dün **dişledüm** lebini Hidāyet gülüp didi / sen teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [dişledüm, -dü, -m]*

dişlü: *Dişleri olan.*

baḥre beng͡zetme Hidāyet yaşın ey dür **dişlü** / baḥr bir ḳaṭredür anıng͡ gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [dişlü,]*

dışra: *Dışarı.*

ivde disem sözüng͡ duyar aġyār u **dışradan** / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [dışradan, -dan]*

göz yaşı küyıng͡nı dün bir ḥad ile almışdı kim / **dışra** çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [dışra,]*

göng͡lüm doludur şöyle oḫıng͡lan bu gün ey māh / kim ḳanlu demür **dışra** çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [dışra,]*

dīv: *Şeytan, dev, cin.*

ḫāl u ḫaṭung͡ rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / her **dīv** içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [dīv,]*

kim ki bu **dīv** alına aldanmadı / şol ezelī ḳavle durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [dīv,]*

dīvān: *Divan şairlerinin, şiirlerini kafiyelerine göre alfabe sırası ile içine alan mecmua, kitap; büyük meclis.*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi didi kim yana ne **dīvāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [dīvāndur, -dur]*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb **dīvānın** / raḳīb irişdi didi kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [dīvānın, -ı, -n]*

dīvāne: *Deli, divane, budala, alık.*

ḫavf ider **dīvāne** dil laʿlüng͡ni ey meh-rū görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [dīvāne,]*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi dimeng͡ ang͡a **dīvānedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [dīvānedür, -dür]*

gün felekde iştiyāḳıng͡dan senüng͡ / yazıya düşmiş durur **dīvāne** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [dīvāne,]*

ḳadem bas göng͡lümüng͡ **dīvānesine** / yoḫısa ġamlan ol vīrānesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 23). [dīvānesine, -si, -n, -e]*

dīvāne ol-: *Kendinden geçmek.*

men gāh gün cemālüng͡e gāhī ḳamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [dīvāne ol-, -mış, -am]*

<u>dīvār:</u> *Duvar.*

ivde disem sözün͡g duyar aġyār u dışradan / **dīvār** çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [dīvār,]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle ol **dīvāre** baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [dīvāre, -e]*

<u>div-i racīm:</u> *Kovulmuş, taşlanmış, lanetlenmiş dev || Şeytan. (Allahü teâlânın rahmetinden kovulmuş uzaklaştırılmış manasında şeytanın Kur'an-ı kerîmde bildirilen sıfatı.).*

bir ẕāt-ı raḥīm ile eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni oġrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [div-i racīm, -e]*

<u>dīv-i sitem-kāre:</u> *Zulüm ve haksızlık eden dev.*

ṣūret ile dil-ber-i ʿayyāredür / maʿnīde bir dīv-i sitem-kāredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 45). [dīv-i sitem-kāre, -dür]*

<u>diyār:</u> *Memleket, ülke, yer.*

āfāḳ ḫamu senin͡g diyārun͡g / ammā seni bulmaz oldı **diyār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [diyār,]*

āfāḳ ḫamu senin͡g **diyārun͡g** / ammā seni bulmaz oldı diyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [diyārun͡g, -un͡g]*

<u>diye:</u> *Diye, diyerek.*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya **diye** / ey Hidāyet cān u dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [diye, -ye]*

<u>diz çök-:</u> *Baş eğmek, boyun eğmek.*

şehd-i laʿlün͡gden şehā dadmış meger ḫālün͡g ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsnin͡g ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [diz çök-, -üp]*

<u>doġ-:</u> *Doğmak.*

görmedi çün ʿālemin͡g bāġında bir gül pāy-dār / **doġalıdan** anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [doġalıdan, -alı, -dan]*

bir güneş **doġdı** dirīġ ey dil bulut içre nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [doġdı, -dı]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın **doġa** ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [doġa, -a]*

tā ki **doġa** ṭāḳ-ı felekden ḳamer / tā türeye şāḫ-ı şecerden s̱emer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [doġa, -a]*

ḫayālün͡gden gön͡gül çün gördi işid / ḳaranġu dünde saġın **doġdı** ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [doġdı, -dı]*

<u>**doġrı:**</u> *Doğru.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / **doġrı** imiş ki yavuza eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [doġrı,]*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār bilür / yalan dimen͡g ki direm **doġrı** kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [doġrı,]*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol ṣanemün͡g **doġrısın** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [doġrısın, -sın]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı degül men **doġrısından** dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [doġrısından, -sı, -n, -dan]*

gizler idüm ʿışḳı odın cānda Hidāyet **doġrısı** / bildürdi āḫir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [doġrısı, -sı]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / **doġrı** sözümdür menüm ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [doġrı,]*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi didi kim / il misen söyle Hidāyet **doġrısın** yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [doġrısın, -sın]*

göz **doġrı** baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze doġrulıġda olan düz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [doġrı,]*

ḳurbānıyam o **doġrı** erin͡g k'anda uġraşup / gözine düşmenün͡g ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [doġrı,]*

cümle cihān ehli ilen **doġrı** ol / şerʿa yapış ister isen͡g **doġrı** yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [doġrı,]*

doġrı olup **doġrı** yöri **doġrı** di / doġrılıġ ilen iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [doġrı,]*

doġrı olup **doġrı** yöri **doġrı** di / doġrılıġ ilen iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [doġrı,]*

kim ki degül **doġrı** degül ādemī / ölüdür ol dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [doġrı,]*

<u>**doġrı ol-:**</u> *Doğru olmak.*

niyyet itgeç ḳaddün͡gi gön͡glimde irdim kūyın͡ga / menzile irür onun͡g kim doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [doġrı ol-, -a]*

cümle cihān ehli ilen doġrı ol / şerʿa yapış ister isen͡g doġrı yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [doġrı ol-,]*

doġrı olup doġrı yöri doġrı di / doġrılıġ ilen iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [doġrı ol-, -up]*

<u>doġrılıġ:</u> *Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet.*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / **doġrılıġda** yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [doġrılıġda, -da]*

doġrılıġ ey yār ola dūst ḳapusı / doġruya cennet kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [doġrılıġ,]*

doġrı olup doġrı yöri doġrı di / **doġrılıġ** ilen iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [doġrılıġ,]*

özün͡g ile **doġrılıġı** pīşe ḳıl / sorġu güninden yöri endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [doġrılıġı, -ı]*

<u>doġru:</u> *Doğru.*

belā çoḫ çekdi bu gön͡glüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu **doġru** ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [doġru,]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen **doġru** di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [doġru,]*

doġru gün olsa dūz n'ola ol zülf-i ṣāndur / kim doġrulur ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [doġru,]*

doġrılıġ ey yār ola dūst ḳapusı / **doġruya** cennet kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [doġruya, -y, -a]*

<u>doġrul-:</u> *Doğrulmak, yönelmek.*

doġru gün olsa dūz n'ola ol zülf-i ṣāndur / kim **doġrulur** ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [doġrulur, -ur]*

<u>doġrulıġ:</u> *Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet.*

göz doġrı baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze **doġrulıġda** olan düz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [doġrulıġda, -da]*

<u>doġrusı:</u> *"Sözün doğrusu, aslında, hakikatte" anlamında zarf.*

zülfün͡gni çīn didim man͡ga didin͡g ḫaṭā dime / **doġrusı** dimek olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [doġrusı,]*

ḫūnī didim gözine tökdi ḳanım / **doġrusı** ism-i bā-müsemmādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 4). [doġrusı,]*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet **doġrusı** / derd eger bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [doġrusı,]*

gördi derdimni didi öldüreyim ḳurtulasın / **doġrusı** yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [doġrusı,]*

ḫānḳāha varmazam mey-ḫāne terk eyleyüp / damu içün **doġrusı** ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [doġrusı,]*

görmedi ʿaḳlım gözi naḳşıng͡ kimi / **doġrusı** naḳḳāşıng͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [doġrusı,]*

sen lebi ġonçeden özin yigler / **doġrusı** gül güler biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [doġrusı,]*

zencīr-i zülfüng͡ ʿaksini gözden gidermez hīç dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş **doġrusı** deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [doġrusı,]*

__**dol-:**__ *Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.*

ʿazīzim fürḳatinden baḥr ilen ber / menim ḫūn-ı dilimdin **dolacaġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [dolacaġdur, -acaġ, -dur]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi **doldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [doldı, -dı]*

ḳanı **dolmışdur** ol bī-çārening͡ kim / göng͡ül sen gözleri cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [dolmışdur, -mış, -dur]*

__**dolan-:**__ *Dolanmak.*

ḳaddüng͡de gözüm zülfing͡i tā gördi **dolanmış** / ilan gör özin dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [dolanmış, -mış]*

yüz çevürdüng͡ cihānı dutdı ẓulām / gün **dolanġaç** belī olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [dolanġaç, -ġaç]*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anıng͡ ḫaṭṭ-ı ġubār / **dolanur** luṭf ile reyḥānı ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [dolanur, -ur]*

__**dolaş-:**__ *Dolanmak.*

çoḫ **dolaşma** göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [dolaşma, -ma]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola **dolaşsa** özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [dolaşsa, -sa]*

__**dolaş-:**__ *Saç, iplik vb. şeyler birbirine karışarak güç çözülür duruma gelmek.*

zülfing͡i ṣalma yüzüng͡e günim dün eyleme / ışıġ virürken od **dolaşup** tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [dolaşup, -up]*

ördügi zülf ayaġına **dolaşursa** ne ʿaceb / dolaşur her kişining͡ ayaġına öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [dolaşursa, -ur, -sa]*

doldur-: *Dolu duruma getirmek.*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda yana / nesīm altun ile **doldurur** ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [doldurur, -ur]*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī **doldur** / ger o doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [doldur,]*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger o **doldurmasa** bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [doldurmasa, -ma, -sa]*

dolu: *Dolmuş olan, pür, boş karşıtı.*

laʿlüng͡i ang͡up Hidāyet eyler / **dolu** etegini inçü ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [dolu,]*

göng͡lüm **doludur** şöyle oḫıng͡lan bu gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [doludur, -dur]*

çoḫ **dolu** ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [dolu,]*

aç gözüng͡i andan **dolu** gör arż u semāyı / ey vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [dolu,]*

dön-: *Dönmek, benzemek.*

bilür mi ey Hidāyet ṣor bir ol der-i kirāmı kim / **dönüpdür** baḥr-i ʿummāna ġamung͡dan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [dönüpdür, -üp, -dür]*

yā niçe s̠emīn olam buḫaġung͡ ang͡up ey dür dānesi / çihreden altuna **dönem** dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [dönem, -em]*

baḫmazlar oldı tā ruḫ-ı aḥbāba gözlerüm / **döndiler** ikki çeşme-i ḫūn-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [döndiler, -di, -ler]*

gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı anlara / ger **dönseler** ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [dönseler, -se, -ler]*

açgeç ṣurāḥī aġzını dürdini tökmege / ḳan yaşa **döndi** sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [döndi, -di]*

dön-: *Vazgeçmek.*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳıng͡da kim baş oynadum / öz sözimdin **dönmezem** Tang͡rı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [dönmezem, -mez, -em]*

her ḫancaru kim varsa ḳatil **dönme** Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [dönme, -me]*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [dön,]*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden **dönmezem** / çerḫ iderse yüz kemīnler ol kemīnden **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [dönmezem, -mez, -em]*

ay yüzüng dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan manga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [dönmezem, -mez, -em]*

dönderürse yaş ile devrān meni pergār teg / **dönmezem** her nesneden ol nāzenīnden **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [dönmezem, -mez, -em]*

ḫānḳāha varmazam mey-ḫāne terk eyleyüp / damu içün doğrusı ḫuld-i berīnden **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [dönmezem, -mez, -em]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [dönmezem, -mez, -em]*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [dönmezem, -mez, -em]*

yārdın **dönme** müddeʿī sözile / ey göngül işiden gerek uşlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [dönme, -me]*

dönmen çekerem özimi bir var anıngçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [dönmen, -men]*

dil menden istedüng başıla cān daḫı sening / **dönmen** ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [dönmen, -men]*

ḳulam ḳul bendenüng eksüklügi çoḫ / şehüng bir suçla ḳuldan **dönmegi** yoḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [dönmegi, -meg, -i]*

çün cevrünge ṣabr itdi vü **dönmedi** yolungdan / bu ʿāşıḳ-ı mehcūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [dönmedi, -me, -di]*

<u>dön-:</u> *Değişmek, bozulmak.*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / yaya **dönsün** boyı anıng ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [dönsün, -sün]*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden **dönmezem** / çerḫ iderse yüz kemīnler ol kemīnden **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [dönmezem, -mez, -em]*

dönderürse yaş ile devrān meni pergār teg / **dönmezem** her nesneden ol nāzenīnden **dönmezem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [dönmezem, -mez, -em]*

ṣaru bengzüm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yangaġung çevresi tā **döndi** ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [döndi, -di]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / **dönmegüm** yoḫ sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [dönmegüm, -meg, -üm]*

<u>dönder-:</u> *Döndürmek.*

ay yüzüng **dönder** diyen şol ḳıble-gāhımdan manga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [dönder,]*

dönderürse yaş ile devrān meni pergār teg / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [dönderürse, -ür, -se]*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan **dönderür** leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [dönderür, -ür]*

dönmeklig: *Dönmek; değişmek.*

dönmen çekerem özimi bir var anıŋçün / bi'llāh ki bu **dönmekligüme** daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [dönmekligüme, -üm, -e]*

dost: *Allah.*

Yā Rab ki ne iş düşse Hidāyetnüŋ elin dut / Senden budur ol düşmişe ey **dost** temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [dost,]*

döy-: *Tahammül etmek, dayanmak.*

dudaġıŋ ālına iren **döyer** gözüŋ mekrin / neden ki çaġır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [döyer, -er]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿāriżuŋ māhiyyetin **döymez** / bu vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [döymez, -mez]*

döy-: *Doymak, yeterli bulmak.*

göŋgül zülf ü ruḫuŋdan **doydı** dün gün / ki yüzüŋ ḳatnadur ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [doydı, -dı]*

döz-: *Dayanmak, tahammül etmek.*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫuŋ çekdi sīneme / **dözmez** o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [dözmez, -mez]*

dü: *İki.*

cān ile göŋgül her biri bir yanına düşdi / yüz üsne **dü** zülfüŋ düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [dü,]*

dilerem şol **dü** zülf-i müşkīni / k'andan alur ḫotende müşk ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [dü,]*

meni ġayb eyledi **dü** gün ḫiṭāb / cān ḳuşına kim ide fikr-i ṣavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [dü,]*

duʿā: *Allâh'a yalvarma, niyaz; birinin iyiliği için Allâh'a yalvarma, yakarış.*

şāh **duʿāsın** çü edā eyledi / cān u dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [duʿāsın, -sı, -n]*

dü-ʿālem: *İki dünya (dünya ve ahiret).*

niçe ki istedi vü gördi munça ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn gözi **dü-ʿālemden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [dü-ʿālemden, -den]*

dūd: *Duman. II Aşığın ahı.*

dūd u endūh u belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [dūd,]*

dudaġ: *Dudak.*

dudaġın͡g ālına iren döyer gözün͡g mekrin / neden ki çaġır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [dudaġın͡g, -ın͡g]*

didüm alsam **dudaġın͡gdan** bir öpüş nen͡g azala / didi çoḫ ide heves ḫāṭırın͡g ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [dudaġın͡gdan, -ın͡g, -dan]*

bolmasa tīġın͡g **dudaġın͡gnı** ṣorar susız gön͡gül / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [dudaġın͡gnı, -ın͡g, -n, -ı]*

dūd-ı çeraġ-ı revzen: *Pencereden çıkan mumun dumanı. II Aşığın yanan gönlünün ahının dumanı.*

gizler idüm ʿışḳı odın cānda Hidāyet doġrısı / bildürdi āḫir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [dūd-ı çeraġ-ı revzen, -im]*

dügme: *Düğme.*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd **dügme** gül-gūn gön͡glege / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [dügme,]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn gön͡glege / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz üzerler **dügmesin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [dügmesin, -si, -n]*

dügün: *Düğüm.*

açdum didi ṣabā ḳara zülfin͡g dügünlerin / gön͡glimde ḳaldı sözleri onun͡g **dügün** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [dügün,]*

açdum didi ṣabā ḳara zülfin͡g **dügünlerin** / gön͡glimde ḳaldı sözleri onun͡g dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [dügünlerin, -ler, -i, -n]*

duḫān: *Duman; tütün.*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre **duḫāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [duḫāndur, -dur]*

dükān: *Dükkan II Yüz, çehre.*

göz **dükānı** içre ḳat ḳat n'ola ger baġlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur mañga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [dükānı, -ı]*

dükān: *Dükkan.*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī leb sözin / şekkerin ezdi şekerci vü **dükānın** baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [dükānın, -ı, -n]*

dūlāb: *Kuyu veya dereden su çıkarma aparatı. II Aşık (döktüğü gözyaşlaıyla dönüp dururken bir dolabı andırır).*

gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı anlara / ger dönseler ʿacebleme **dūlāba** gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [dūlāba, -a]*

dūlāb-ı çeşm: *Göz dolabı. II Göz pınarı.*

sep göñgül dūlāb-ı çeşmüñgden su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [dūlāb-ı çeşm, -üñg , -den]*

dülbend: *Tülbent.*

neden baġlar ol şūḫ **dülbend** aġzın / ne artuġ didi kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [dülbend,]*

duman: *Duman.*

ey güneş duyduñg mı āfāḳı neden dutmış **duman** / şām-ı hicriñgde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [duman,]*

dün: *Bir önceki gün.*

dün görsedüp bileklerin ol şūḫ-ı dil-rübā / ḳıldı şikeste göñglümi destine mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [dün,]*

dün meni maḫmūr gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [dün,]*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munuñg hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [dün,]*

Hidāyet oḫur iken **dün** ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi didi kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [dün,]*

ḥammāmda **dün** ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / ṣandum ki bilūr üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [dün,]*

dün bād ḫāk-i kūyıñg aparurken oġradım / göz almayup oturdı didim al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [dün,]*

öterdi **dün** iti didim ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [dün,]*

dün ḫaste Hidāyet'ni itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme didim itdi bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [dün,]*

çıḫardı başıma **dün** sīneden buḫār çaġır / getürdi yir yüzi gülçün man͡ga bu ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [dün,]*

dün dişledüm lebini Hidāyet gülüp didi / sen teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [dün,]*

dün Hidāyet'ni dimen͡g ʿışḳ ile rüsvālıġdan / ḳoyın͡g öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [dün,]*

baḫmayup ötdi iti nāle vü efġānıma **dün** / yādigārı man͡ga bu nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [dün,]*

dün: *Gece.*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki **dün** ḳatsa seḥer-geh ġālib olur an͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [dün,]*

zülf yüzün͡glen muḳābil olsa **dündür** kim diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [dündür, -dür]*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey faḳīh kim an͡ga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [dün,]*

dün ṣanur iken itlerün͡g ṣaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [dün,]*

yüzün͡g görmek didim **dün** gün ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [dün,]*

ṭarīḳ-ı zühddin **dün** ʿışḳa zāhid / bu baḥre gevher-i maḳṣūd içün dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [dün,]*

dün öldürem didün͡g ġamımı kim ki yir neden / öldürmedün͡g Hidāyet'i men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [dün,]*

dün selām eylegeç keserdüm idür / seni ger olmasaydı ḥaḳḳ-ı selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [dün,]*

göz yaşı küyın͡gnı **dün** bir ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [dün,]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [dün,]*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarun͡g munda ḳafāsın görmişem bir daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [dün,]*

ötdi **dün** gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [dün,]*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı **dün** gün / ki yüzün͡g ḳatnadur ey ay **dün** gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [dün,]*

giderken dil ol kākül ṣaru **dün** gün / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [dün,]*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni **dün** ḥabīb / bendesine merḥametle irdi sulṭānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [dün,]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [dün,]*

zülfin͡gi ṣalma yüzün͡ge günim **dün** eyleme / ışıġ virürken od dolaşup tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [dün,]*

Hidāyet **dün** ötüp cān ḥāli ṣordun͡g / o tende cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [dün,]*

dün seçmedün͡g aġyārı itin͡gden nişe yā Rab / farḳ eylemedün͡g gebr ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [dün,]*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı **dün** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [dün,]*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı **dün** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [dün,]*

şehā mensiz ġarībsinmişdür itin͡g / meni **dün** görgeç il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [dün,]*

ḫayālün͡gden gön͡gül çün gördi işid / ḳaranġu **dünde** sağın doġdı ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [dünde, -de]*

<u>dün gice:</u> *Bugünden bir önceki günün gecesi; geçmişte bir gece vakti.*

merdüm-i dīdem kimi yüzün͡gde ṣanman͡g munça ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur **dün gice** müşk-efşān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [dün gice,]*

<u>dün gün:</u> *Gece gündüz.*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme **dün gün** güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [dün gün,]*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı **dün gün** / ki yüzün͡g ḳatnadur ey ay **dün gün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [dün gün,]*

<u>dün ü gün:</u> *Gece-gündüz, daima, sürekli.*

ḳaş u gözün͡g sevdāsılan cānā Hidāyet **dün ü gün** / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [dün ü gün,]*

daş işigin͡gde yolı olmaduġıçün şāhā / başını ḫaste Hidāyet **dün ü gün** daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [dün ü gün,]*

<u>dūn u leʿīm:</u> *Alçak ve lanetli.*

yüzüm suyını tökdüre her laḥẓada yüz kez / bir ekmek içün dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [dūn u leʾīm, -e]*

dūn-perver: *Kötü kimseleri koruyan.*

n'idüp yā Rab bu **dūn-perver** münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür göñglini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [dūn-perver,]*

dünüñg gündüze dönsün: *Gecen gündüze dönsün. II Karanlık, dertli günlerin bitsin güneş gibi aydınlık güzel günler gelsin.*

devlet ile gündüze dönsün dünüñg / günde yig olsun ḫamı günden günüñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [dünüñg gündüze dönsün,]*

dünyā: *Dünya.*

çün yāri fānī **dünyanıñg** aġyārdur ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [dünyanıñg, -nıñg]*

kimseye çün ḳılmadı **dünyā** vefā / munça anıñgçün ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [dünyā,]*

çehār bāliş ü **dünyā** degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri degül tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [dünyā,]*

dünyā vü zer ü sīmine aldanma Hidāyet / maṭlūbuñgı bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [dünyā,]*

dünye: *Dünya.*

ʿışḳı bize **dünyede** nāmūsdur / līk añga ʿāşıḳlıġımız oldı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [dünyede, -de]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur **dünyede** / ḥasretiñgdin yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [dünyede, -de]*

dil ü cānıñgnı yār idür ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun **dünye** durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [dünye,]*

göñglüm ṣanemā kevn ü mekāndan seni ister / ey serv-i revān **dünyede** sen-sin mañga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [dünyede, -de]*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [dünyede, -de]*

söyleye bir nükte ki dil-bend ola / **dünyede** her işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [dünyede, -de]*

bu **dünye** söyledügüñgdür iki ḳapılu ribāṭ / gelen gider gerek İlyās dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [dünye,]*

dünyī: *Dünya.*

yüzüm suyını tökdüre her laḫẓada yüz kez / bir ekmek içün **dünyīde** her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [dünyīde, -de]*

dünyīye aldanma vü hem mālına / bir naẓar it özgelerüñ ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [dünyīye, -y, -e]*

dünyi-yi dūn: *Alçak, sefil dünya.*

dünyi-yi dūn ʿārife mesken m'olur / ṭūṭi-i ḳudsüñ yiri külḫan m'olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [dünyi-yi dūn,]*

dur-: *Durmak.*

didim ki görmedin giderem tīr ü ḫanceriñ / **dur** didi yitürem ikisindin birin sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [dur,]*

āb-ı ḥayāt kim didiler o duran mıdur / yoḫsa menim bu yüregüme od uran mıdur (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [dur-, -an, -mı, -dur]

nigār ider didiler ḳan ile nigār yüzin / didim ki n'eyler ise **durmışam** nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [durmışam, -mış, -am]*

dururdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr eyleyem şimdi Tañgrı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [dururdı, -ur, -dı]*

rişte-i zülfüñ ilümden düşdi **dur** / ol sebebdendür perīşān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 4). [dur,]*

dil ü cānıñgnı yār idür ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun dünye **durduġınça** saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [durduġınça, -duġ, -ınça]*

laʿli ġamındın ança anıñ dīde sürdi su / kim kūyı çevresinde deñgiz kimi **durdı** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [durdı, -dı]*

lebiñ şarābı **dururken** ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [dururken, -ur, -ken]*

eyleyip fermān apardunġsa ḳarār u dīn ü dil / **durmışam** uş baş ile tā n'ola fermānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [durmışam, -mış, -am]*

ol ikki ḳaşıñ aralıġında ḳara ḫālüñ / bir ṭūb gibi **durur** iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [durur, -u, -r]*

kim ki bu dīv alına aldanmadı / şol ezelī ḳavle **durup** danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [durup, -up]*

dur-: *Kalkmak.*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi yöridür / yüzüñgden ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri **dur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [dur,]*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / **dur** ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [dur,]*

digil kim an͡gıcaḫ kirpikleriṅ͡gni / **durur** ḫancer kimi cismimde her ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [durur, -ur]*

dür dānesi: *İnci tanesi. II Sevgili.*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġun͡g an͡gup ey **dür dānesi** / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [dür dānesi, -si]*

dūr ol-: *Uzaklaştırılmak, kovulmak.*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / ṣanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [dūr ol-, -dı]*

ḳavaldum itin͡gi görgeç ḳapun͡gdan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı degül yaḫşı ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [dūr ol-, -du , -m]*

ger ẓāhir ile yār Hidāyet'den olur dūr / ey ẓāhid-i maġrūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [dūr ol-, -ur]*

duraġ: *Yerleşilen yer, yurt.*

ṣaldı ḥadīs̱-i zülfün͡gi dilden dile **duraġ** / yā Rab ki göreyim dilini diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [duraġ,]*

dürd: *Tortu, çöküntü.*

açgeç ṣurāḥī aġzını **dürdini** tökmege / ḳan yaşa döndi sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [dürdini, -i, -n, -i]*

ṣāf eger ḳoymaz isen͡g **dürdden** / merḥamet it yoḫsa ölür derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [dürdden, -den]*

dür-dāne: *İnci tanesi.*

inçü diş ü laʿl-i nābın͡gçün senin͡g / gözlerüm yaşı aḫar **dür-dāne** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [dür-dāne,]*

dür-dāne: *İnci tanesi, II Gözyaşı.*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde daġılur / yā yüzüm üsne dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [dür-dānedür, -dür]*

dürd-āşāmlıġ: *Şarabın tortusunu içme.*

men ki işimdür lebin͡g devrinde **dürd-āşāmlıġ** / rindim adım zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [dürd-āşāmlıġ,]*

düret-: *Türetmek, peyda etmek.*

seyl-i sirişk ile **düredürler** cihāna naḳb / oḫşandılar görün͡g iki niḳāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [düredürler, -ür, -ler]*

<u>dür-feşān:</u> *İnci saçan. II Yağmur.*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī āhen͡g ile / başına ebr-i bahārı **dür-feşān** eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [dür-feşān,]*

<u>dür-i ġalṭān:</u> *Yuvarlak inci II Gözyaşı.*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl ipekdür ṣanasın / kim durur göz merdümi her dem **dür-i ġalṭān** an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [dür-i ġalṭān,]*

<u>dürr:</u> *İnci. II Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / kim bilür o **dür** dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [dür,]*

göz yaşım dil-ber eyisi içündür / tökerem dil-ber eyisi içün **dür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [dür,]*

ol kimsene kim özgelere ben͡gzedür anı / **dürr** ü güherün͡g nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [dürr,]*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu **dürr** ü laʿl ki var / senin͡g nis̱ārun͡g içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [dürr,]*

derlegeç her **dür** kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür kim şekker ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [dür,]*

dür dişün͡g ü ʿaḳīḳ lebün͡gden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [dür,]*

yāḳūtun͡g iştiyāḳı içün niçe tökeler / laʿl ü **dür** ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [dür,]*

baḥre ben͡gzetme Hidāyet yaşın ey **dür** dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anın͡g gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [dür,]*

dişinin͡g cevherini **dür** görgeç / tīz ḳulaġ dutdı ḳıldı miskīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 4). [dür,]*

göz doğrı baḫdı ḳaddine **dür** düzdi yaşdan / **dür** düze doğrulıġda olan düz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [dür,]*

göz doğrı baḫdı ḳaddine **dür** düzdi yaşdan / **dür** düze doğrulıġda olan düz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [dür,]*

lafẓ-ı güher-pāş güher-pūşını / **dür** kimi kim duysa dutar gūşını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 39). [dür,]*

<u>dürūd:</u> *Dua, esenlik, selam, rahmet.*

menden an͡ga günde **dürūd** u selām / āline etbāʿına hem ve'ṡ-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [dürūd,]*

dürün-: *Çalışmak, çabalamak; toplanmak.*

ol şafaḳ u mihr degül görünen / çerḫdür ol bāde içün **dürünen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [dürünen, -en]*

durur: *-dır/-dir bildirme eki.*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol **durur** ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [durur,]*

gün felekde iştiyāḳın͡gdan senün͡g / yazıya düşmiş **durur** dīvāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [durur,]*

ulu devlet **durur** irmek İrem teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [durur,]*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki bu **durur** / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [durur,]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul meṡel **durur** düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [durur,]*

luṭfın görüp Hidāyet onın͡g cevrine dürüş / yār ol **durur** ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [durur,]*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzen͡g ʿaceb degül / munun͡g teg iş **durur** an͡ga ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [durur,]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes ne **durur** āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [durur,]*

ṣorduġumça leblerün͡gi olmadum sīrāb men / gerçi laʿlin͡g teşnelik kesmek **durur** ḫāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [durur,]*

ṣorman͡gız yārümi kim cevr ü cefā niçe **durur** / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [durur,]*

özi **durur** ʿilm ile daʿvī ḳılan / evvel ü āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [durur,]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi **durur** / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber oġlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [durur,]*

dürüş-: *Çalışmak, çabalamak,; karşı karşıya gelmek.*

luṭfın görüp Hidāyet onın͡g cevrine **dürüş** / yār ol durur ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [dürüş,]*

dürüst: *Doğru, dürüst.*

gön͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berün͡g peymān / cihānda ḫansıdur ol kim **dürüst** peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [dürüst,]*

düş: *Düş, rüya.*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul mes̱el durur **düş** ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [düş,]*

baş **düşde** pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul mes̱el durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [düşde, -de]*

ger **düşde** gön͡gül zülfün͡g ucın dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [düşde, -de]*

düş-: *Düşmek; yıkılmak, aciz kalmak.*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'nin͡g ilin dut / senden budur ol **düşmese** ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [düşmese, -me, -se]*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle **düşmişem** / düşsün görem o ḥāle yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [düşmişem, -miş, -em]*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / **düşsün** görem o ḥāle yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [düşsün, -sün]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse gel **düş** em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [düş,]*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl gibi kim **düşe** ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [düşe, -e]*

cān ile gön͡gül her biri bir yanına **düşdi** / yüz üsne dü zülfün͡g düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [düşdi, -di]*

ḫāk-i rāhın͡g üsne **düşmişdüm** senin͡g bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [düşmişdüm, -miş, -dü, -m]*

düş-: *Düşmek, yağmak.*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim **düşer** bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [düşer, -er]*

yüz pāre ḳıldı bağrumı hicrün͡g ınanmasan͡g / çeşmüm yolından uşta **düşer** pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [düşer, -er]*

yüz üsne **düşer** ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda senün͡g ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [düşer, -er]*

düş-: *Düşmek.*

gözlerüm suyına **düşdüm** çıḫa bilmen bu sudan / kim man͡ga yüz derd ü ġam her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [düşdüm, -dü, -m]*

hicriñde şererdür ki **düşer** āhum odından / bu laʿl ki bir ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [düşer, -er]*

her lüʾlüʾ kim **düşer** bu şebehden zümürrüde / laʿlüñçün añdurur sañga cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [düşer, -er]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber aġzından **düşer** / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher aġzından **düşer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [düşer, -er]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber aġzından **düşer** / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher aġzından **düşer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [düşer, -er]*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasıñ bir ṭūṭīdür kim şekker aġzından **düşer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [düşer, -er]*

düşse düşsün adum aġzından raḳībüñ ṣanasıñ / anıñ aġzından düşen peyġāmber aġzından **düşer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [düşer, -er]*

rişte-i zülfüñ ilümden **düşdi** dur / ol sebebdendür perīşān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 4). [düşdi, -di]*

cān ile göñgül her biri bir yanına düşdi / yüz üsne dü zülfüñ **düşeli** her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [düşeli, -eli]*

tā **düşti** müşkīn sünbülüñ gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [düşti, -ti]*

düş-: *Düşmek; konmak.*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden ol ile **düşem** / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg **düşem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [düşem, -em]*

zülfüñni ṣalma yüzüñge ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [düş-, -er, -ol, -sa-sa]*

düş-: *Uygun gelmek, yakışmak.*

sañga **düşmez** raḳīb yār yiri / er gerek kim otura er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [düşmez, -mez]*

düş-: *Düşmek; ulaşmak, girmek.*

del'olup şevḳ-ı ruḫıñdan güneş ey yüzi çerāġ / yazıya **düşdi** yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [düşdi, -di]*

gün felekde iştiyāḳıñdan senüñ / yazıya **düşmiş** durur dīvāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [düşmiş, -miş]*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmıñga **düşmeye** daḫı ucuz anıñ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [düşmeye, -me, -y, -e]*

düş-: *Olmak, olumsuz bir duruma girmek.*

düşse **düşsün** adum ağzından raḳībüng͡ şanasıng͡ / anıng͡ ağzından düşen peyġāmber ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [düşsün, -sün]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü **düşmiş** göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [düşmiş, -miş]*

düş gör-: *Rüya görmek.*

düşde gördüm zülfüng͡i düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [düşde gör-, -dü, -m]*

uyırsan ḳalʿa içre düş görersen / saʿādet yüzini rūşen görersen (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [düş gör-, -er, -se, -n]

düşmen: *Düşman.*

ḳurbānıyam o doġrı ering͡ k'anda uġraşup / gözine **düşmenüng͡** ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [düşmenüng͡, -üng͡]*

dime aldanmazam **düşmen** sözine / bu uca ḳalʿa olan **düşmen** sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [düşmen,]*

dime aldanmazam **düşmen** sözine / bu uca ḳalʿa olan **düşmen** sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [düşmen,]*

düşmiş: *Düşmüş, düşkün, yolda kalmış, aciz, zavallı.*

Yā Rab ki ne iş düşse Hidāyetnüŋ elin dut / Senden budur ol **düşmişe** ey dost temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [düşmişe, -e]*

dūst: *Sevgili, yar, gönülden arkadaş.*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'ning͡ ilin dut / senden budur ol düşmese ey **dūst** temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [dūst,]*

zülfeyni aldı göng͡lümi ey **dūstlar** meded / kim gördi bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [dūstlar, -lar]*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdung͡ / ḫūb oynadung͡ ey **dūst** güşād eylemedüng͡ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [dūst,]*

men bu sözi işideli **dūstlar** / yiri degül mi ang͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [dūstlar, -lar]*

laʿling͡den ıraġ hicrüng͡ içinde menem ey **dūst** / ol teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [dūst,]*

bu nevʿ ile kim **dūstları** yād idip aġlar / şong͡ ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [dūstları, -lar, -ı]*

ger **dūst** Hidāyet meni damuya dilerse / meyl eyler isem kāfir olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [dūst,]*

ser-i kūyından eserdi getürüp bū-yı nesīm / **dūstlar** çāre nedür şimdi bulunmaz es̱eri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [dūstlar, -lar]*

doğrılıġ ey yār ola **dūst** ḳapusı / doğruya cennet kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [dūst,]*

gelicek bulmaz olsan͡g **dūst** kāmı / ecel yanımda içsün dūst-kāmı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [dūst,]*

görset yüzün͡g ey **dūst** ki maḳṣūd hemāndur / kevn ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [dūst,]*

dūst-kām: *Büyük kadeh.*

yā ḥamelnin͡g boynuzından **dūst-kāmı** yasamış / ḫüsrev-i gerdūn k'anun͡gla gidere dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [dūst-kāmı, -ı]*

gelicek bulmaz olsan͡g dūst kāmı / ecel yanımda içsün **dūst-kāmı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [dūst-kāmı, -ı]*

düşün-: *Düşmek, konmak; yakışmak.*

yüzün͡gde kim ol silsile-i mū **düşünüpdür** / gül üsne sağın sünbül-i ḫoş-bū **düşünüpdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [düşünüpdür, -üp, -dür]*

yüzün͡gde kim ol silsile-i mū **düşünüpdür** / gül üsne sağın sünbül-i ḫoş-bū **düşünüpdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [düşünüpdür, -üp, -dür]*

hicrin͡gde şererdür ki düşer āhum odından / bu laʿl ki bir ṣafḥa-i mīnū **düşünüpdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [düşünüpdür, -üp, -dür]*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / ṣandum ki bilūr üstine inçü **düşünüpdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [düşünüpdür, -üp, -dür]*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl āl ile ṣaru **düşünüpdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [düşünüpdür, -üp, -dür]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anın͡g / çoḫ cān u gön͡gülden ki be-her sū **düşünüpdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [düşünüpdür, -üp, -dür]*

cān gön͡glegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / yaru itin͡ge örtüp ü yaru **düşünüpdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [düşünüpdür, -üp, -dür]*

dut-: *Tutmak.*

tīġın͡gı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it **dutan** āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [dutan, -an]*

tīġın͡gı gizle gözimden çün meni **dutdı** raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [dutdı, -dı]*

laʿlün͡g diyicaḫ būse **dutar** zülfün͡gi gön͡glüm / ol vaʿdeye niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [dutar, -ar]*

dutdı zülfüñ ger delü göñlüm didim n'oldı didi / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [dutdı, -dı]*

dutıcaġ n'ola ṣoysam aġyārı / tülki-i ḳāven derisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 3). [dutıcaġ, -ıcaġ]*

sen sīm-berüñ eylesem Īs̱ār ayaġına / yaş gevherini **duta** ḫamu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [duta, -a]*

zencīr-i zülfinden **dutup** çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi dimeñ añga dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [dutup, -up]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan **duta** tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [duta, -a]*

ey güneş duyduñ mı āfāḳı neden **dutmış** duman / şām-ı hicriñde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [dutmış, -mış]*

bād esüp yapraġ güli örter teg āḫımdın bu serv / il yüzine **dutuban** menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [dutuban, -uban]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin **duta** görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [duta, -a]*

berkidüp başda bir ucın biri **dutmış** çizginür / kavkav oynar meger göñlümlen ey cān kākülüñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [dutmış, -mış]*

yüz çevürdüñ cihānı **dutdı** ẓulām / gün dolanġaç belī olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [dutdı, -dı]*

irişdi yaz u çiçek **dutdı** bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [dutdı, -dı]*

saġınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamuñda ḳanlu yaşımdur ki **dutdı** dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [dutdı, -dı]*

dutdı ilim baġrumuñ yaġın eritdi didi kim / il misen söyle Hidāyet doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [dutdı, -dı]*

ruḫ-ı meh-peykerüñ ṭarfın **dutupdur** ḫāl iñen zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözüñ bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [dutupdur, -up, -dur]*

ḳaşın **dutup** yüzin n'ola yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [dutup, -up]*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla **dutsañ** yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [dutsañ, -sa, -ñ]*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / hīç **dutmadı** insān ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [dutmadı, -ma, -dı]*

ger düşde göñgül zülfüñ ucın **dutdısa** n'oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [dutdısa, -dı, -sa]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes **dutalar** / ḫalḳ bāġına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [dutalar, -a, -lar]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [dutdı, -dı]*

dutdı yüzüñ devrini zülf-i siyāh / ṣorma niçe devr-i teselsül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [dutdı, -dı]*

ʿadl sañga sūr ide mātemleri / niçe ki dutduñ **duta** ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [duta, -a]*

ʿadl sañga sūr ide mātemleri / niçe ki **dutduñ** duta ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [dutduñ, -du, -ñ]*

ḫayālüñ dāmenin **dutdı** dil-i zār / ki bu demde ümīdüm sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [dutdı, -dı]*

bu dünye söyledügüñdür iki ḳapılu ribāṭ / gelen gider gerek İlyās **dut** gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [dut,]*

<u>dutul-:</u> *Tutulmak.*

bu demde göñgül ṣaçıl u açıl ġamı ilen / **dutulma** yüküş ġonçe-ṣıfat gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [dutulma, -ma]*

men ol zamān ki olaruñ ṣalābetin gördüm / **dutuldı** eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [dutuldı, -dı]*

<u>duy-:</u> *Duymak, işitmek.*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı kim / her yoḫ sözi raḳībi **duyup** dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [duyup, -up]*

ivde disem sözüñ **duyar** aġyār u dışradan / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [duyar, -ar]*

lafẓ-ı güher-pāş güher-pūşını / dür kimi kim **duysa** dutar gūşını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 39). [duysa, -sa]*

<u>duy-:</u> *Duymak, işitmek. II Sezmek, fark etmek, hissetmek.*

derd ü ġamınıñ dādını **duyduñ** meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedüñ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [duyduñ, -duñ]*

dutdı zülfüñ ger delü göñglüm didim n'oldı didi / niçe öz işin **duyup** adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [duyup, -up]*

dağılur cān u göñgül **duygeç** gözüñ alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [duygeç, -geç]*

ey güneş **duyduñ** mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicriñde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [duyduñ, -duñ]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi kim **duyan** anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [duyan, -an]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [duymek, -mek]*

şol zülf-i siyeh remzini göñglüm **duyar** ancaḫ / Leylī işini duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [duyar, -ar]*

şol zülf-i siyeh remzini göñglüm duyar ancaḫ / Leylī işini **duymaya** hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [duymaya, -ma, -y, -a]*

ḳalmadı kimse ki **duymadı** Hidāyet ġamuñgı / āh kim duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [duymadı, -ma, -dı]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamuñgı / āh kim **duymayan** ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [duymayan, -ma, -y, -an]*

düz-: *Dizmek.*

göz doġrı baḫdı ḳaddine dür **düzdi** yaşdan / dür düze doġrulıġda olan düz anıñg kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [düzdi, -di]*

göz doġrı baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür **düze** doġrulıġda olan düz anıñg kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [düze, -e]*

duz: *Tuz.*

ġamzelen ḳan töker ṣorar leb ile / yaralar cānı **duz** seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [duz,]*

duz: *Düz, düzgün, doğru.*

göz doġrı baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze doġrulıġda olan **düz** anıñg kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [düz,]*

dūz ol-: *Dikiş diken/terzi olmak.*

doġru gün olsa dūz n’ola ol zülf-i şāndur / kim doġrulur ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [dūz ol-, -sa]*

düzel-: *Düzelmek, düzgün olmak.*

ʿāşıḳdan ider kenāre zāhid / bī-ʿaḳl **düzelmez** uslu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [düzelmez, -mez]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānuñg egipdür **düzele** / eyleseñg ṣormaġıma rence mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [düzele, -e]*

düzül-: *Düzülmek, sıralanmak.*

āhımla çıḫdı sīnem odından şerāreler / ol ikkiden **düzüldi** gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [düzüldi, -di]*

E

<u>**e:**</u> *Seslenme ünlemi, ey!.*

ḥaḳḳuṅg gül-i vaṣlına Hidāyet **e** aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [e,]*

<u>**ebr-i bahār:**</u> *Bahar bulutu.*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī āheṅg ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [ebr-i bahār, -ı]*

<u>**ebr-i siyeh:**</u> *Kara bulut. II Aşığın üzüntüleri.*

ger degül **ebr-i siyeh** gün teg yüzüṅg ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülüṅg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [ebr-i siyeh,]*

<u>**ebr-i siyeh:**</u> *Kara bulut. II Siyah saç.*

tā düşti müşkīn sünbülüṅg gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi tenef **ebr-i siyeh** ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [ebr-i siyeh,]*

<u>**ebrū-kemān:**</u> *Keman kaş.*

neden itdi menim bağrımda ey **ebrū-kemān** oḫuṅg / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [ebrū-kemān,]*

<u>**ebrū-yı cünūn:**</u> *Kırmızı yanağın; kaşın çılgınlığı; kaşın çokluğu.*

tā ġāyib oldı dīdeden ol **ebrū-yı cünūn** / yaḫtı Hidāyet āteş-i şavḳ-ı cünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [ebrū-yı cünūn,]*

<u>**ecel:**</u> *Ecel, hayatın sonu, ölüm.*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / ey **ecel** gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [ecel,]*

derd-i hicriṅgden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti **ecel** didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [ecel,]*

hicriṅgde cān ile savaşımdur hemī nefes / ḫanı **ecel** ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [ecel,]*

oluram ḳurş ruḫuṅg ʿışḳıla didim didi kim / çūbānıṅg ekmegi bir gici yiticek **eceli** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [eceli, -i]*

gitti cān bir yaṅga dil bir yaṅga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı **ecel** kim ḳıla bir yaṅga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [ecel,]*

gelicek bulmaz olsan͡g dūst kāmı / **ecel** yanımda içsün dūst-kāmı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [ecel,]*

ʿadem çerisinin͡g anda meḫābetin gördüm / **ecel** ḫaṭībinin͡g āḫir ḫiṭābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [ecel,]*

edā eyle-: *Yerine getirmek.*

şāh duʿāsın çü edā eyledi / cān u dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [edā eyle-, -di]*

edeb yiri-: *Edep yeri.*

edeb yirin öpüp yitür selāmum / digil ey ṭūṭī-i şīrīn-kelāmum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 5). [edeb yiri-, -n]*

edebsizlik: *Edepsizlik.*

men sögüşün͡gden senin͡g ögmeġun͡gı farḳ itmezem / Tan͡grı sözini **edebsizlikdür** itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [edebsizlikdür, -dür]*

efġān: *Acıyla haykırma, bağırma.*

oḫı **efġānlar** ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [efġānlar, -lar]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren eflāke **efġanı** menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [efġanı, -ı]*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳun͡g **efġānı** disem / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [efġānı, -ı]*

baḫmayup ötdi iti nāle vü efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu nāle vü **efġān** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [efġān,]*

baḫmayup ötdi iti nāle vü **efġānıma** dün / yādigārı man͡ga bu nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [efġānıma, -ım, -a]*

efġān eyle-: *Acıyla haykırmak, bağırmak.*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g tā görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [efġān eyle-, -y, -e]*

ey güneş duydun͡g mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicrin͡gde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [efġān eyle-, -miş]*

eflāk: *Semalar, felekler, gökler.*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren **eflāke** efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [eflāke, -e]*

Tan͡grı onun͡g şānına levlāk dir / çākerīdür encüm ü **eflāk** dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [eflāk,]*

efrīdūn: *İran hükümdarlarından biri.*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü **Efrīdūn'a** baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [efrīdūn'a, -a]*

efşān eyle-: *Dökmek, saçmak.*

gözleri naḳḳāşı şol kirpüklerinin͡g līḳasın / ḳanıma banmış gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [efşān eyle-, -miş]*

efzūn ol-: *Çok, fazla olmak.*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / çaġlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [efzūn ol-, -am]*

eg-: *Eğmek, bükmek.*

olmazsa ḫaste gön͡glüme vaṣlın͡g ögür **eger** / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat **eger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [eger, -er]*

hicrün͡g yüki egerçi **eger** ḳaddümi şehā / men kāfirem kimerseye ḥālüm **eger** direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [eger, -er]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānun͡g **egipdür** düzele / eylesen͡g ṣormaġıma rence mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [egipdür, -ip, -dür]*

her ḫanda ki geçdise oḫun͡g sözi Hidāyet / yayın͡g kimi boynın **egüben** gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [egüben, -üben]*

eger: *Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

niçe her sözün͡g raḳībā tīr ü ḫancerdür man͡ga / zehr **eger** içsem anun͡g yādı ile şekkerdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [eger,]*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh **eger** dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [eger,]*

yirden göge yitüre Hidāyet sözi **eger** / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [eger,]*

şemʿ **eger** ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [eger,]*

bulmaya vaṣlın͡g Hidāyet yār **eger** luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ on͡garmazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [eger,]*

olmazsa ḫaste gön͡glüme vaṣlın͡g ögür **eger** / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat **eger** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [eger,]*

ol yüzi gül kim göñgül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş **eger** urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [eger,]*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd **eger** bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [eger,]*

hicrüñ n'ola vaṣl içün **eger** baġrımı yarar / bu yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [eger,]*

yār uġurında **eger** menzil ü yol daş olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [eger,]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf **eger** ḳılsañ zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [eger,]*

ʿalāyıḳdın **eger** geçseñ Hidāyet / ṭarīḳ-ı ʿışḳ içinde sensin abdāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [eger,]*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'üñ / her dem **eger** cenābuña yüz nāme yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [eger,]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam **eger** daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [eger,]*

hicrüñ yüki egerçi **eger** ḳaddümi şehā / men kāfirem kimerseye ḥālüm **eger** direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [eger,]*

ḫaçan bu iş ḳılam men **eger** hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [eger,]*

şekk yoḫ ki ḳar teg eriyem **eger** Sehend olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [eger,]*

tesḫīr **eger** degülse bu yaḫduġları nedür / ḳarşuda ṭāslar ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [eger,]*

ʿışḳuñda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem **eger** deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [eger,]*

yanasın derdüm firāḳından **eger** āh eylesem / doġrı sözümdür menüm ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [eger,]*

ümīd-vāram **eger** dāmeniñ dutam aġyār / ilimden almaya ḳılduġça mekr ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [eger,]*

viṣālüñ ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣoñra / **eger** il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [eger,]*

ḳurbān dileseñ ʿīd-i viṣāle **eger** ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey men saña ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [eger,]*

yitmez onuñ evṣāfınıñ evcine yüz miñ yıl **eger** / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [eger,]*

eger ınanmaz isen ceẕbesin sen ṣūfī / şarāb-ḫānede çek bir niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [eger,]*

dime zāhid ol laʿlden diş ḳopar kim / **eger** dir ise sözüñ alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [eger,]*

devr-i ḥüsnüñde **eger** ḳıl olsa göñlüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [eger,]*

bir ẕāt-ı raḥīm ile **eger** hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni oġrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [eger,]*

raḥmetden ıraġ ister **eger** miḥnete yavuḫ / yüz şükr göñgül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [eger,]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [eger,]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil **eger** ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [eger,]*

ḳorḫu nedür fenādan **eger** var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [eger,]*

senden **eger** ġam gele yā derd ü bīm / şükr seniñ virdügüñe ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [eger,]*

ṣāf **eger** ḳoymaz iseñ dürdden / merḥamet it yoḫsa ölür derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [eger,]*

ḥükmi **eger** daġa dise kim yiri / yöriyüben yöride bile yiri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [eger,]*

ādem **eger** ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [eger,]*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿafvdur ey şāh senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [eger,]*

__**eger ger:**__ *Gerek...gerek; kelimeleri, kelime öbeklerini, görevdeş ögeleri birleştirme, eşitlik, istenileni seçme vb. anlamlar katarak bağlayan kelime.*

cihāna virme göñgül kim ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [eger ger,]*

__**egerçi:**__ *Gerçi, her ne kadar.*

güneş teg tevsen-i çerḫa seniñ teg çıḫmadı bir er / **egerçi** gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [egerçi,]*

hicrüñ yüki **egerçi** eger ḳaddümi şehā / men kāfirem kimerseye ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [egerçi,]*

egerçi gözlerüñdür başılan siḥr / dil almaġda ḳaşuñdur andan üstün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [egerçi,]*

oḫınıñ sūzı **egerçi** öter baş u cānıma / göñlimden özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [egerçi,]*

Yaʿḳūb **egerçi** Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatüng͡ andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [egerçi,]*

eglen-: *Eğlenmek, oyalanmak, beklemek.*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur velī / mundandur ölmegim ki bir **eglenmedin** öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [eglenmedin, -me, -din]*

egrilik: *Eğrilik.*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doğru di / **egrilik** yaḫşı degül men doğrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [egrilik,]*

ehl: *Bir vasfı taşıyan, ehil, erbap.*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir **ehli** olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [ehli, -i]*

anda kim derd **ehlini** cemʿ ideler maḥşer güni / çağlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [ehlini, -i, -n, -i]*

ehl: *Bir yerde sakin olan, olanlar.*

ger itilen bir gice mihmān olam / ikki cihān **ehline** sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [ehline, -i, -n, -e]*

şāh luṭfından cihān **ehline** oldı fetḥ-i bāb / bendeye devlet bu fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [ehline, -i, -n, -e]*

ehl ol-: *Bir işten anlamak, işin erbabı olmak.*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-berining͡ ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [ehl ol-, -an]*

ehl-i ʿadem: *Hz. Adem ehli.*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı man͡ga / vücūd yaġıġup **ehl-i ʿadem** il oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [ehl-i ʿadem,]*

ehl-i cihān: *Dünya insanları, herkes.*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām **ehl-i cihān** baġrın / işitse baġrı ḳan ola gön͡gülning͡ āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [ehl-i cihān,]*

ehl-i dīd: *Basiret sahipleri.*

gül yüzine çekdi nergis dīde oldı **ehl-i dīd** / sünbüline il uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [ehl-i dīd,]*

ehl-i dil: *Gönül ehli.*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler **ehl-i dil** reyḥān an͡ga / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [ehl-i dil,]*

ehl-i dīn: *Dini emirlere göre yaşayanlar, müslümanlar.*

yanın͡gda ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür bu ey kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [ehl-i dīn, -ler]*

ehl-i ḥaḳ: *Kendini Tanrı'ya vermiş kimseler; doğruluk sahipleri, imanı bütün, doğru kimseler.*

uymaduġumçun raḳībe **ehl-i ḥaḳ** menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola her kim uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [ehl-i ḥaḳ,]*

ehl-i ḥāl: *Gönül ehli. II Âşıklar.*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / yana borġusın ki ḥālet çaġıdur ey **ehl-i ḥāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [ehl-i ḥāl,]*

ehl-i kerem: *Kerem sahibi olanlar, ikram edenler, asil davrananlar.*

āh kim yār degül eyle ki bir an͡ga meni / ḫanı bildürmege bir **ehl-i kerem** an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [ehl-i kerem,]*

ehl-i maʿānī: *Mana ehli, güzel söz söyleyenler.*

gül-i vechin͡gni kim **ehl-i maʿānī** yāsemen dirler / ḳızarma lāle söylersem özümden yāsemen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [ehl-i maʿānī,]*

ehl-i maḥabbet: *Aşk ehli, aşktan anlayan kimseler.*

şol kirpük ile ḳaş meni yaḫmadı ancaḫ / ey **ehl-i maḥabbet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [ehl-i maḥabbet,]*

ehl-i naẓar: *Bakış ehli. || Sevgiliyi sürekli izleyen aşıklar.*

cānā raḳībi **ehl-i naẓar** çün belā bilür / menʿ itme gön͡glüm istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [ehl-i naẓar,]*

ehl-i semerḳand: *Semerkant'lı (Özbekistan'da tarihî bir şehir.), Semerkant halkı.*

Hidāyet bu bir şiʿr ilen bend ḳıldın͡g / ḫorāsān u **ehl-i Semerḳand** aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [ehl-i semerḳand,]*

ehl-i ṭabīb: *Doktor ehli.*

ḥisāb ḳılmaġ içün defter-i ḥarām u ḥelāl / ehl-i ṭabībining͡ öldüm ṭabābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [ehl-i ṭabīb, -i, -n, -ing͡ -i, -ning͡]*

ehl-i yaḳīn: *İlahi gerçeği bilip görenler, iman gücüyle hakikati apaçık görenler.*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [ehl-i yaḳīn, -den]*

aġzıng͡ı yoḫ didiler **ehl-i yaḳīn** bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [ehl-i yaḳīn,]*

ek-: *Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.*

gözlerüm ḫaṭṭıng͡ ḫayālinde sang͡a ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim **ekmişler** ola reyḥān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [ekmişler, -miş, -ler]*

ek-: *Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek. II Bir şeyin başlamasına yol açacak sebepleri hazırlamak.*

göng͡limde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī ne **ekse** kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [ekse, -se]*

göng͡limde toḫm-ı mihr-i lebin **ektim** aḫdı ḳan / gözden belī ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [ektim, -ti, -m]*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer ġamı / cān mezraʿında niçe ki toḫm-ı belā **eker** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [eker, -er]*

ekmegi yaġa düş-: *Ekmeği yağa düşmek. II Beklenilenden daha iyi durumda olmak.*

yanup şemʿ pervāne ṣalsa ḳanadın / ne ḳayġu onung͡ ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [ekmegi yaġa düş-, -a-ti]*

ekmek: *Ekmek.*

yüzüm suyını tökdüre her laḥẓada yüz kez / bir **ekmek** içün dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [ekmek,]*

oluram ḳurş ruḫung͡ ʿışḳıla didim didi kim / çūbānıng͡ **ekmegi** bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [ekmegi, -i]*

eksük: *Eksik, noksan.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş ki yavuza **eksük** degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [eksük,]*

eksüklik: *Eksiklik, kusur, noksanlık.*

yoḫ **eksüklik** daḫı ez-fażl-ı Allāh / viṣālün͡gdür hemīn **eksüklik** ey şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [eksüklik,]*

yoḫ **eksüklik** daḫı ez-fażl-ı Allāh / viṣālün͡gdür hemīn **eksüklik** ey şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [eksüklik,]*

eksüklüg: *Eksiklik, noksanlık.*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / çağlama **eksüklügüm** kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [eksüklügüm, -üm]*

ḳulam ḳul bendenün͡g **eksüklügi** çoḫ / şehün͡g bir suçla ḳuldan dönmegi yoḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [eksüklügi, -i]*

elbette: *Elbette, mutlaka, kesinlikle.*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / çağırın artuġ içen **elbette** kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [elbette,]*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepsen͡g **elbette** nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [elbette,]*

oğradumsa ger ḳuşunın͡g tozına mendin degül / devleti olan kişi **elbette** oğrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [elbette,]*

elem: *Üzüntü, tasa, keder.*

ol ḳad u zülf ü ağız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş **elemi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [elemi, -i]*

çün man͡ga senden gelür ey cān **elem** / cevrün͡g ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [elem,]*

ʿışḳı **eleminden** gön͡gül āh itme ki ʿāşıḳ / iḫlāṣ ile olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [eleminden, -i, -n, -den]*

elif: *Arap alfabesinin ilk harfi; doğru, düz boy.*

ey dil gel ol ḳadi **elif** ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [elif,]*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g **elif** ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [elif,]*

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı dal / **elif** teg ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [elif,]*

sensiz ey ḳaddi **elif** gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿlin͡gden ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [elif,]*

ḳaddün͡gdür **elif** lām-elif ol zülf ü aġızı / bu vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [elif,]*

elṭāf it-: *İyilik yapmak.*

bes ḳoyma ḫarāb olmaġa elṭāf idüp anı / ḳıl żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [elṭāf it-, -üp]*

em: *İlaç, deva, çare.*

dün atlu irdüm yārüme **emdür** lebün͡g **emdür** didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [emdür, -dür]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru **emse** gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [emse, -se]*

laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumın͡g **emin** / iẓhār ḳılmaġa bu sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [emin, -i, -n]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm ili / leblerün͡g derdime **emdür** kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [emdür, -dür]*

em-: *Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse gel düş **em** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [em,]*

dün atlu irdüm yārüme **emdür** lebün͡g **emdür** didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [emdür, -dür]*

em vir-: *İlaç vermek.*

men ṣayru cāna em virem ol laʿli ger ḥakīm / ṣayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [em vir-, -em]*

emān vir-: *Eminlik, korkusuzluk.*

bir girān-māye güher ḫalḳ iline girmiş iken / ḳapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [emān vir-, -me, -y, -üben]*

emel: *Emel, ümit, arzu.*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün gön͡gül derdine şol māh-ı ruḫun͡gdur **emeli** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [emeli, -i]*

emīn bol-: *Emin olmak, şüphe kalmamak.*

laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumın͡g emin / iẓhār ḳılmaġa bu sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [emīn bol-, -maz, -am]*

emn: *Eminlik, korkusuzluk.*

şorma Hidāyet ol şanemün͡g çeşm ü ġamzesin / **emn** ü ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [emn,]*

emr: *Emir, buyruk.*

ḥükmin͡gle senin͡g sākin olup taḫte-i aġber / **emrin͡gle** revān çizginedür günbed-i ḫażrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [emrin͡gle, -i, -n͡g, -le]*

encüm: *Yıldız. II Uykusuz kişilerin yıldız sayması, güneş gelince kayboluşları, güneşe nispetle küçücük oluşları, burçları oluşturmaları, insan üzerine etkileri, her kişinin gökte bir yıldız oluşu,arştan haber alan şeytanların yıldızlarla taşlanmaları, kıyamet kopacağı zaman yıldızların yere dökülceği hep yıldızlarla birlikte anılan telakkilerdir.*

Tan͡grı onun͡g şānına levlāk dir / çākerīdür **encüm** ü eflāk dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [encüm,]*

yār iste gön͡gül isteme bu deyr-i fenāyı / yā **encüm** ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [encüm,]*

encüm-i gerdūn-cenāb: *Ulu göğün yıldızları.*

şol meh-i ceyş **encüm-i gerdūn-cenāb** / kim ḳulının͡g ṭalʿatidür āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 12). [encüm-i gerdūn-cenāb,]*

endīşe ḳıl-: *Düşünmek, kaygılanmak.*

özün͡g ile doġrılıġı pīşe ḳıl / sorġu güninden yöri endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [endīşe ḳıl-,]*

yaḫşılıġ it luṭf u kerem pīşe ḳıl / gör ne ʿaceb ẕātsın endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [endīşe ḳıl-,]*

endūh: *Gam, keder, sıkıntı.*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü **endūh** u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [endūh,]*

derd ü ġam u miḥnet ü **endūhun͡gı** / ṣūrete direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [endūhun͡gı, -un͡g, -ı]*

dūd u **endūh** u belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [endūh,]*

ikki cihānda dimesen͡g şādlıġ / ġuṣṣa vü **endūhdan** āzādlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 52). [endūhdan, -dan]*

belā vü ġuṣṣa vü derd ile **endūh** / yığıldı her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [endūh,]*

endūh-ı firāvān: *Bolca sıkıntı.*

ḳaçdı senden göñgül ol zülfi görüp ṣoñgı mañga / ġuṣṣa vü miḥnet ü **endūh-ı firāvān** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [endūh-ı firāvān,]*

engīz: *Koparan, karıştıran.*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne **engīz** eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [engīz,]*

tā hezār **engīz** ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [engīz,]*

engübīn: *Bal.*

ey mañga ḳahruñg āferīnden yig / sögüşüñg şehd ü **engübīnden** yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [engübīnden, -den]*

niçe gümān ile lebüñge **engübīn** diyem / bir kez ṣoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [engübīn,]*

enīs-i dil: *Gönül dostu.*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol **enīs-i dil** / derdā bu dili bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [enīs-i dil,]*

envāʿ-ı reyāhīn: *Çeşit çeşit fesleğenler.*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [envāʿ-ı reyāḥīn, -den]*

envār eyle-: *Nurla doldurmak, ışıklandırmak.*

var göñgül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [envār eyle-,]*

envār-ı ḥaḳ: *Allah'ın nurları.*

bir kimse kim **envār-ı ḥaḳ** būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anıñg yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [envār-ı ḥaḳ,]*

epsem: *Sessiz, ses çıkarmayan, susan.*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var **epsem** ey faḳīh kim añga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [epsem,]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem göñgül didi / **epsemdür** ey şikeste göñgül ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [epsemdür, -dür]*

<u>er:</u> *Er, erkek, yiğit.*

almayınca būse laʿlüñgdin bahā cān virmezem / kim dadar evvel bir **er** cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [er,]*

güneş teg tevsen-i çerḫa seniñg teg çıḫmadı bir **er** / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [er,]*

güneş teg tevsen-i çerḫa seniñg teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend **erler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [erler, -ler]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳuñg meyinden ol ki çekeydür bir **er** ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [er,]*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿār **eri** olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [eri, -i]*

sañga düşmez raḳīb yār yiri / **er** gerek kim otura **er** yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [er,]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç añga şāh / uş bu maʿnī ile kim **er** naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [er,]*

çoḫ yoḫ bir **er** raḳībini ḳurbān ḳılıñg añga / ger ḳorḫar olsañgız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [er,]*

ol ola **er** ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [er,]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek **eriñg** yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [eriñg, -iñg]*

ḳurbānıyam o doġrı **eriñg** k'anda uġraşup / gözine düşmenüñg ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [eriñg, -iñg]*

<u>er gerek:</u> *Yürek lazım.*

sañga düşmez raḳīb yār yiri / **er gerek** kim otura er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [er gerek,]*

<u>erġuvān:</u> *Kırmızıya çalan çiçek.*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet añga kim / gül mevsimi mañga meyiçün **erġuvān** virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [erġuvān,]*

görmedi çün ʿālemiñg bāġında bir gül pāy-dār / doġalıdan anadan yasın dutupdur **erġuvān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [erġuvān,]*

<u>eri-:</u> *Erimek. II Yok olmak, bitmek, tükenmek.*

şekk yoẖ ki ḳar teg **eriyem** eger Sehend olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [eriyem, -y, -em]*

erit-: *Erimesine yol açmak.*

od misen ey cānı yaẖan yoẖsa hicrān dāġı sen / kim **eridürsen** bu ḥasret dāġı ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [eridürsen, -ür, -se, -n]*

erkān: *Esaslar, ileri gelenler.*

yār iste göñgül isteme bu deyr-i fenāyı / yā encüm ü **erkān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [erkān,]*

erkān-ı mülk: *Ülkenin ileri gelenleri.*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime üküş ki men **erkān-ı mülk** ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [erkān-ı mülk,]*

ervāḥ: *Ruhlar, canlar.*

sipīde dem ki eserdi nesīm-i bād-ı şimāl / didim mañga meger **ervāḥdan** irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [ervāḥdan, -dan]*

es-: *Esmek.*

dañg yili kim **esende** yitürürdi bu meni / ol zülf-i pür-ẖam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [esende, -ende]*

her şām-ı ġam kim anda nesīm-i belā **eser** / eyyām-ı hicr ü nāmelerümdin virür ẖaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [eser, -er]*

āh eylegeç yüzinden anıñg zülfi daġılur / bāġda belī nesīm **esicek** gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [esicek, -icek]*

ṣāẖı üstinden ki titrer nergis **esende** nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasıñg kim ẖumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [esende, -ende]*

bād **esüp** yapraġ güli örter teg āẖımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [esüp, -üp]*

ẖāk-i rāhıñg üsne düşmişdüm seniñg bir būy içün / **esdi** bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [esdi, -di]*

çün öldüġumıñg fāyidesi yoẖ żararınca / **es** bād-ı fenā ẖāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [es,]*

eyle hicrüñgde tozar olmışam ey cān ki ṣabā / **esse** kūyıñg ṣaru men ẖaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [esse, -se]*

ser-i kūyından **eserdi** getürüp bū-yı nesīm / dūstlar çāre nedür şimdi bulunmaz eṯeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [eserdi, -er, -di]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil **esgeç** / meger zülfin͡gden almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [esgeç, -geç]*

sipīde dem ki **eserdi** nesīm-i bād-ı şimāl / didim man͡ga meger ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [eserdi, -er, -di]*

esās: *Temel, asıl, hakikat.*

cihān **esāsınun͡g** aldanma leẕẕetine gön͡gül / ki bala aġu ḳatup ṣon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [esāsınun͡g, -ı, -nun͡g]*

esās-ı emel: *Ümidin temeli.*

güneş yüzi ṣararurdı ẕi-reşk-i ḥüsn ü cemāl / yüz urdı çünki puzulmeklige **esās-ı emel** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [esās-ı emel, -dı]*

esbāb-ı cihān: *Dünyanın yaratılmasının sebebi.*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez işiginde / ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [esbāb-ı cihān, -dan]*

esen: *Esen, salimen, mesut.*

dan͡g yili kim esende yitürürdi bu meni / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür **esen** midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [esen, -mi, -dür]*

eser: *Eser, iz, alâmet, tesir.*

ġamıla yaḫtı meni şol ḫaṭ-ı ʿārıż **es̱eri** / n'eyledi cānıma gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [es̱eri, -i]*

ser-i kūyından eserdi getürüp bū-yı nesīm / dūstlar çāre nedür şimdi bulunmaz **es̱eri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [es̱eri, -i]*

esīr: *Köle, esir, tutsak.*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör nemi diyem / sensiz hezār derde **esīrem** nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [esīrem, -em]*

esīr ol-: *Esir düşmek, tutsak olmak, yakalanmak.*

faḳīh pendine dutmaz ḳulaġ dil olalı / esīr bendine şol ṭurre-i semen-sāyun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [esīr ol-, -alı]*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [esīr ol-, -duġ, -um, -ı]*

bes yigi oldur ki şerīr olmaya / bā-ġam u derd ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [esīr ol-, -ma, -y, -a]*

esīr-i miḥnet: *Sıkıntının tutsağı.*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / bu ivde niçe ki oldum **esīr-i miḥnet** idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [esīr-i miḥnet,]*

eşk: *Gözyaşı.*

ḳıldan ḳalem alup ḳılur **eşkim** muḥarriri / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [eşkim, -im]*

ey laʿl-i leb ġamun͡gda senin͡g **eşk** ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [eşk,]*

hicrün͡gde senin͡g **eşk** ile bu nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [eşk,]*

esrār: *Sırlar, hikmetler; Hind kenevirinden elde edilen uyuşturucu ve keyif verici bir madde.*

duymek istersin Hidāyet ger lebi **esrārını** / kimseden ṣorma bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [esrārını, -ı, -n, -ı]*

estaġfiru'llāh: *"Allah'tan af ve mağfiret dilerim" anlamında duâ sözü.*

didün͡g ḳıl tevbe ʿışḳumdın Hidāyet / munın͡g teg tevbeden **estaġfiru'llāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [estaġfiru'llāh,]*

etbāʿ: *Tabi olanlar, bağlı olanlar, emri altında bulunanlar.*

menden an͡ga günde dürūd u selām / āline **etbāʿına** hem ve's-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [etbāʿına, -ı, -n, -a]*

etek dut-: *Yardım istemek.*

bilem disen͡g bili remzin gön͡gül oyağlıġ teg / ḫayālin͡g özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [etek dut-, -i, -n]*

vaṣlım umanlara didi bir dest-res gerek / dutdum men etegini didüm dest-res budur (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [etegini dut-, -du, -m-i, -n, -i]

etek/g: *Etek, bir şeyin uç kısmı.*

ançа ḳan yaş töküpdür ser-i kūyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan **etegi** ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [etegi, -i]*

cān perdesi çāk olur kim ağrımasun şol il / her gāh ki nāz ile biline **etek** sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [etek,]*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ **etegin** / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [etegin, -i, -n]*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ **etegin** / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [etegin, -i, -n]*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda yana / nesīm altun ile doldurur ḳonaġ **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [etegin, -i, -n]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül **etegin** bülbül / ḳoyar mı dil-berin͡ig ehl olan bu çaġ **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [etegin, -i, -n]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül **etegin** bülbül / ḳoyar mı dil-berin͡ig ehl olan bu çaġ **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [etegin, -i, -n]*

saġınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamun͡gda ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāġ **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [etegin, -i, -n]*

Hidāyet eyle cān u gön͡glini yüz pāre / ilinden itse felek yārin͡ig ıraġ **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [etegin, -i, -n]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnün͡g āl **etegin** / gön͡gül ne al ilen olsa ilinden al **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [etegin, -i, -n]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnün͡g āl **etegin** / gön͡gül ne al ilen olsa ilinden al **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [etegin, -i, -n]*

ümīd-vāram eger dāmenin͡g dutam aġyār / ilimden almaya ḳılduġça mekr ü al **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [etegin, -i, -n]*

yüzün͡g gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya şimāl **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [etegin, -i, -n]*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal **etegin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [etegin, -i, -n]*

laʿlün͡gi an͡gup Hidāyet eyler / dolu **etegini** inçü ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [etegini, -i, -n, -i]*

eṭfāl: *Taze fidanlar.*

titreşüp yapraġ tökende ün aġaçlardan degül / kim çemen **eṭfālin͡ig** üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [eṭfālin͡ig, -i, -nin͡g]*

ev-: *Acele etmek.*

şimden geri hicrāna meni yār diler yār / imdi menim olmaġuma bildüm ki **ever** yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [ever, -er]*

evc: *Yüce, yüksek, göğün en yüksek noktası.*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g **evcine** yüz min͡g yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [evcine, -i, -n, -e]*

evc-i himmet: *Lütuf göğü.*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbāling͡ / müdāmī evc-i himmetden ẓuhūrı saʿd yulduzıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [evc-i himmet, -den]*

evḳāt: *Vakitler, zamanlar.*

her kim ki anıng͡ ẕikrile **evḳāt** geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [evḳāt,]*

evrād: *Okunması adet olunan dini dualar.*

ʿārıżıng͡ muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ mang͡a **evrād** u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [evrād,]*

evrāḳ: *Yapraklar.*

gözleri naḳḳāşı şol kirpüklerining͡ līḳasın / ḳanıma banmış gül **evrāḳını** efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [evrāḳını, -ı, -n, -ı]*

evren: *Ejderha, büyük yılan.*

ġamzesinden gözining͡ olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer ing͡en **evren** görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [evren,]*

evṣāf: *Vasıflar, sıfatlar, özellikler.*

yitmez onung͡ **evṣāfınıng͡** evcine yüz ming͡ yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [evṣāfınıng͡, -ı, -n, -ıng͡]*

evvel: *Önce, başlangıç, geçmiş.*

almayınca būse laʿlüng͡din bahā cān virmezem / kim dadar **evvel** bir er cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [evvel,]*

ḳurbān dileseng͡ ʿīd-i viṣāle eger ey cān / **evvel** men-i ser-geşteyi ey men sang͡a ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [evvel,]*

özi durur ʿilm ile daʿvī ḳılan / **evvel** ü āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [evvel,]*

ey: *Seslenme ünlemi, ey!.*

ey cān u göng͡ül mihring͡ ile vālih ü şeydā / iṡbātıng͡ içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [ey,]*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'ning͡ ilin dut / senden budur ol düşmese **ey** dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [ey,]*

zülfeyni aldı gön͡glümi **ey** dūstlar meded / kim gördi bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [ey,]*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez san͡ga bu söz yöri git **ey** yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [ey,]*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez san͡ga bu söz yöri git **ey** yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [ey,]*

boyı sözini söyleme zülfi teg **ey** gön͡gül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [ey,]*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan **ey** dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [ey,]*

ḫāl-i müşkīnün͡g görenden berlü **ey** ḥūrī senin͡g / ḥālden düşdüm in͡gen bilmen ne ḥāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [ey,]*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan şanma **ey** cān incinem / kim her oḫun͡g bir ümīd ü istimāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [ey,]*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / **ey** Hidāyet cān u dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [ey,]*

senden ne ġam ki **ey** büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿālemde şādam ol ġam ile bu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ey,]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise **ey** yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [ey,]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten san͡ga / **ey** şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [ey,]*

ey dil yiter uşan ki man͡ga oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [ey,]*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [ey,]*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlün͡gni **ey** meh-rū görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [ey,]*

yarma **ey** pīr gögsün͡gi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [ey,]*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdun͡g / ḫūb oynadun͡g **ey** dūst güşād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [ey,]*

derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g meger **ey** dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [ey,]*

yarıp **ey** nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / san͡ga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [ey,]*

didüm **ey** gün yüzün͡gi görset gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [ey,]*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime **ey** dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [ey,]*

ʿārıżın͡gda ikki yandan ḫalḳalandı zülfün͡giz / bir güni aldı araya **ey** büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [ey,]*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste kim o pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [ey,]*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç **ey** güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [ey,]*

cān oyna vü şor yār lebi ʿışḳıla **ey** dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [ey,]*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur **ey** ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [ey,]*

bağrım ḳarardı cevr ü cefān͡g ile **ey** felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [ey,]*

senden hemīşe cānıma derd ü belā yiter / bīġānelıġ hemīn ola **ey** āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [ey,]*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / cāna pey-ā-pey oḫlarun͡g **ey** şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [ey,]*

varmazam uçmaġa kūyından anun͡g **ey** zāhid / damuya nişe vara kim ki anın͡g cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [ey,]*

cānım menim **ey** şūḫ-ı revān-baḫş tenin͡gdür / gözden yaşuran cānumı şol pīrehenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [ey,]*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle teg **ey** gül / ter sünbülnin͡g altındaki berg-i semenün͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [ey,]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī **ey** şāh / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [ey,]*

ey dil gel ol ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [ey,]*

ey bāġbān ṣanevber ü servün͡gni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [ey,]*

cān gitti ḳalmadı man͡ga hicrün͡gde dīn ü dil / **ey** ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [ey,]*

senden alan dil kime **ey** ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g bāġının͡g sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [ey,]*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senün͡g yaşın͡gnı hicr / ol senün͡g teg çoḫlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [ey,]*

bizimle yār arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime **ey** dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [ey,]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam **ey** dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ey,]*

yār itile menüm arama girme **ey** raḳīb / men bile-em anun͡gla yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [ey,]*

ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [ey,]*

ḫandasan **ey** ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [ey,]*

yanın͡gda ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür bu **ey** kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [ey,]*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi yöridür / yüzün͡gden ıraġ **ey** büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [ey,]*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma muḳayyed / **ey** dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [ey,]*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem **ey** faḳīh kim an͡ga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [ey,]*

baş u cāndan geçüp **ey** dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [ey,]*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü çaġında / ne naḳş ṣaldı araya gör **ey** nigār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [ey,]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [ey,]*

ilin͡gden ḫār aldı dāmen-i gül / henūz **ey** bülbül-i şeydā gözün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [ey,]*

titredür cān riştesi cismümde her geh dan͡g yili / zülf-i dil-bendin͡gni **ey** serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [ey,]*

man͡ga **ey** serv cemālin͡g gül ü gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [ey,]*

ṣanma **ey** fitne ki zülf ile ruḫun͡g görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [ey,]*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫun͡g **ey** meh-veş / niçe kim gün ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [ey,]*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / **ey** ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [ey,]*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / **ey** Hidāyet ki tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [ey,]*

n'ola ger yarar ise baġrımı ol yār menim / ḫoşdur **ey** ḫaste gön͡gül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [ey,]*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın **ey** dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [ey,]*

ölümi͡ng dir ilimde olacaġdur / didim **ey** ḫūnī gözli n'olacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 1). [ey,]*

gül-i devrāna **ey** dil olma ḫurrem / ki ṣo͡ngı rengi anı͡ng ṣolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [ey,]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [ey,]*

tā Hidāyet görmez oldı yüzi͡ng **ey** āb-ı ḥayāt / gözleri͡ngden her ya͡nga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [ey,]*

cevri azından dil ü cān **ey** Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [ey,]*

vefā ḫūblarda didü͡ng mendedür bes / ala **ey** bende ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [ey,]*

ḫadengi͡ng açmadı revzen hemīn cānda ki tīġı͡ng hem / açıpdur gö͡nglüm ivinde çoḫ **ey** yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [ey,]*

yaḳīn özini bilür **ey** Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [ey,]*

ʿaceb yaġmācılardur senden **ey** Türk / meger ögrendiler tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [ey,]*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan **ey** gül-ruḫ damar / ṣanası͡ng bir ṭūṭīdür kim şekker aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [ey,]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / ṣanma ol leb ẕikri **ey** sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [ey,]*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsa͡ng ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [ey,]*

neden itdi menim baġrımda **ey** ebrū-kemān oḫu͡ng / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mi̱s̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [ey,]*

ey güneş duydu͡ng mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicri͡ngde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [ey,]*

men ol tirkeşden **ey** Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsa͡ng zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [ey,]*

del'olup şevḳ-ı ruḫı͡ngdan güneş **ey** yüzi çerāġ / yazıya düşdi yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [ey,]*

dem-be-dem **ey** yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [ey,]*

şemʿ-i ruḫu͡ngdan aldı ışıġ imdi **ey** çerāġ / ger tanıma͡ng dise͡ng n'ola dutmış gözü͡ngni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [ey,]*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫung͡ çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete **ey** lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [ey,]*

ey dil ḳanıng͡ tökem dise oyunla yār ınan / göng͡lindeki durur ki gelür diline anıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [ey,]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin duta görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [ey,]*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyıng͡ **ey** dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul olana bayung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [ey,]*

laʿli didi göng͡lüng͡ ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna **ey** dil cān ile gör kim żamānıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [ey,]*

laʿl-i lebing͡ni ṣormadın **ey** meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ aġzınıng͡ içinde dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [ey,]*

her sürme kim degül ayaġıng͡ tozı çeşmüme / çeksem görünür **ey** büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [ey,]*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında **ey** zülf / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [ey,]*

ey mang͡a ḳahrung͡ āferīnden yig / sögüşüng͡ şehd ü engübīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [ey,]*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger göng͡lümlen **ey** cān kākülüng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [ey,]*

ey ḫaṭung͡ reyḥān u ḫālüng͡ dāne teg / mestī kim şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [ey,]*

ey çerāġum şemʿ-i rüyıng͡dan cüdā / ölmege mūm olmışam pervāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [ey,]*

ey Hidāyet cān u dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [ey,]*

ey Hidāyet reg reging͡ çāk itseler gögsüng͡ kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [ey,]*

mübārek olsun **ey** sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzıng͡ / müsāʿid giceden giceng͡ muvāfıḳ rūzdan rūzıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [ey,]*

yandı baġrım ḫvān-ı vaṣlından bu göng͡lüm ḳısmeti / zehr-i hicrān ile **ey** gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [ey,]*

yöri **ey** dil āteş ü āh ile ḳayġu daşını / kūre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [ey,]*

lebin ṣor çeşm ü aġzın yād et **ey** dil / mey iç nuḳlıng͡nı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [ey,]*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / yana borġusın ki ḥālet çaġıdur **ey** ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [ey,]*

ey laʿl-i leb ġamuŋda seniŋ eşk ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [ey,]*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin **ey** şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [ey,]*

dingeç ġamuŋdan aġzuma çalduŋ ki söyleme / şimdin gerü ne dineyem **ey** cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [ey,]*

söyle didüŋ Hidāyet'e ḥayrān ne veche sen / **ey** cān u dil cemālüŋe ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [ey,]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭıruŋ / ger men saŋa göŋüldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [ey,]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar maŋa / **ey** ġamla yaş u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [ey,]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / **ey** diyü niçe men saŋa bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [ey,]*

işitdüm būy-ı zülfiniŋ ruḫuŋ bāġı gülin dirdüm / menim **ey** ġonçe-i devlet cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [ey,]*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyıŋda **ey** şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikiŋ yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [ey,]*

bilür mi **ey** Hidāyet ṣor bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamuŋdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [ey,]*

ey cān nedīmi ṣorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı göŋlüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [ey,]*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde teg / **ey** serv-i ḳad ki ḫancaru varsaŋ ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [ey,]*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma **ey** Mecnūn seniŋçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [ey,]*

ol ʿārıż ile laʿli görüp ḫaste göŋlümüŋ / **ey** şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [ey,]*

ḫandasın **ey** derde dermān olduġum / ṣūret-i ḫūbına ḥayrān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 1). [ey,]*

ey Hidāyet sāʿidiçündür anıŋ / ʿālemüŋ dilinde destān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 5). [ey,]*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġuŋ aŋup **ey** dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [ey,]*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [ey,]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [ey,]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı **ey** şūḫ dil-berüm / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ey,]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi kim **ey** ṣayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [ey,]*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebin͡gçün **ey** gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [ey,]*

sensiz **ey** ḳaddi elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿlin͡gden ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [ey,]*

yolun͡gdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür luṭf ile **ey** sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [ey,]*

ʿışḳun͡gda **ey** baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [ey,]*

ey yüzi gül başun͡ga ḳurbān olam / ol göz ile ḳaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [ey,]*

kime ḥālim bildürem **ey** yār iti bir söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [ey,]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / doġrı sözümdür menüm **ey** müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [ey,]*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını Ferhād teg / **ey** Hidāyet ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [ey,]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [ey,]*

sagınma lāle durur yā şaḳāyıḳ **ey** gül-i çihr / ġamun͡gda ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāğ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [ey,]*

od misen **ey** cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen dagı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [ey,]*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi görset / **ey** şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [ey,]*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim **ey** şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [ey,]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb **ey** gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ey,]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör **ey** cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [ey,]*

bir güneş doġdı dirīġ **ey** dil bulut içre nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [ey,]*

bir zamān terlik giyüp **ey** şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [ey,]*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [ey,]*

ḳanın͡gı içmege ḳanaḫdısa yār iti n'ola / **ey** Hidāyet ḳınayan kimdür anı ḳanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [ey,]*

ḳurbān dilesen͡g ʿīd-i viṣāle eger **ey** cān / evvel men-i ser-geşteyi **ey** men san͡ga ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [ey,]*

ḳurbān dilesen͡g ʿīd-i viṣāle eger **ey** cān / evvel men-i ser-geşteyi **ey** men san͡ga ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [ey,]*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı dün gün / ki yüzün͡g ḳatnadur **ey** ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [ey,]*

oḫı gön͡glün͡gde uşta **ey** Hidāyet / bu munça çeng teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [ey,]*

didim yüzüme ḳoy yüzün͡gi bir dem **ey** gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [ey,]*

ey sidre boylu görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddün͡g kimi daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [ey,]*

laʿlin͡gden ıraġ hicrün͡g içinde menem **ey** dūst / ol teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [ey,]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / **ey** seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [ey,]*

fürḳat-i laʿlün͡g **ey** büt-i meh-rū / gözümi ḳıldı maʿden-i lü'lü' *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 1). [ey,]*

yārdın dönme müddeʿī sözile / **ey** gön͡gül işiden gerek uṣlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [ey,]*

aḫıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi var **ey** şanem andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [ey,]*

baḥre ben͡gzetme Hidāyet yaşın **ey** dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anın͡g gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [ey,]*

gözi çekdi tīġ **ey** dil kim töke ḳanın͡g yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [ey,]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetün͡g **ey** gül-sitān / beslegil kim irişür gül kimi mihmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [ey,]*

başını ḳırḫup ʿiẕārı ḫaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi **ey** Hidāyet başdan īmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [ey,]*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu gün **ey** māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [ey,]*

gön͡glüm şanemā kevn ü mekāndan seni ister / **ey** serv-i revān dünyede sen-sin man͡ga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [ey,]*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı ḳalem teg / **ey** tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [ey,]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa **ey** dil gözi ḳan tökmez anu͡ng teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [ey,]*

ġam ivürmekden Hidāyet gö͡nglin almekse murād / uma **ey** cān sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [ey,]*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳu͡ng efġānı disem / kim ḳulaġ aṣadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [ey,]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra **ey** aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [ey,]*

digeç kim bende düşti zülfüm içün / didim **ey** pādişāh-ı ḥüsn-bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [ey,]*

apardu͡ng dīn ü dil **ey** hicr menden / ne istersin daḫı ne͡ng var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [ey,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / **ey** Hidāyet didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ey,]*

uymazam sözü͡nge git **ey** zāhid / sen teg ola o kim sa͡nga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [ey,]*

oldı cemāli͡ngden cüdā vīrān Hidāyet ḫāṭırı / **ey** genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [ey,]*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil **ey** cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [ey,]*

eyle hicrü͡ngde tozar olmışam **ey** cān ki ṣabā / esse kūyı͡ng ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [ey,]*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa tenden / **ey** peyk-i ecel söyle a͡nga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [ey,]*

ey uyan şeyṭān sözine ger selāmet istese͡ng / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [ey,]*

ey ki şīr-efken gözü͡ng teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū a͡nga nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [ey,]*

işitdüm ḳanıma ʿazmi͡ngdür **ey** māh / yana ʿazm eylese͡ng yārīçü͡ng Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [ey,]*

ser-i zülfeyni **ey** meşşāṭa kesme / k'idersin ʿāşıḳı͡ng ʿömrini kūtāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [ey,]*

gitme **ey** gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur çoḫ ġonçe kimi baġrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [ey,]*

gül budaġı kimi her dem eyleme bir ya͡nga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma **ey** cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [ey,]*

tā gördüm **ey** ṣanem ruḫ-ı ferḫunde fālun͡gı / cān ile söylerem ṣıfat-ı ḫaṭ u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [ey,]*

şol āl yan͡gaġun͡gı görsedüp aldun͡g ḳarār u ṣabr / **ey** mekr isi kimse senün͡g bilmez alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [ey,]*

ger perī görse senün͡g ḥüsnün͡gi **ey** reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [ey,]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm ili / leblerün͡g derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [ey,]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı **ey** ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [ey,]*

bir naẓar görmek içün ḳanun͡gı ger aḫıda yār / **ey** Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [ey,]*

tā ki giydin͡g **ey** ḫaṭı reyḥān ḳabā-yı sūsenī / sünbül-i zülfün͡g utandurdı çemende sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [ey,]*

ḫansı daġun͡g lālesisin **ey** benefşe ḫaṭlu kim / sünbülün͡g būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [ey,]*

ey gön͡gül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın man͡ga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [ey,]*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar **ey** ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [ey,]*

göz yaşındın geçe bilmen yüzüp **ey** murġ-ı seḥer / bu den͡gizdin geçüre gör alup arḫan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [ey,]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol mehin͡g / şād ol neden ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [ey,]*

ḥālinden olma cān u dilün͡g ġāfil **ey** ṣanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [ey,]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen daḫı / **ey** cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [ey,]*

senden Hidāyet incimez **ey** cān ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳın͡g ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [ey,]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfin͡gden almışdur ṣabā **ey** yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [ey,]*

yüz ile zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / **ey** şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [ey,]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem gön͡gül didi / epsemdür **ey** şikeste gön͡gül ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [ey,]*

ey vaṣf iden man͡ga gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [ey,]*

ger ṣormadı lebi bir ağız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam **ey** dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [ey,]*

ey yüzün͡g çākeri ḫurşīd senün͡g māh daḫı / bende muḥtāc ayaġın͡g tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [ey,]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime **ey** himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [ey,]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime **ey** himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [ey,]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / isteseng͡ söyle nedür bendeden **ey** māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [ey,]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim ansız / man͡ga ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [ey,]*

seni görmeklik içün **ey** gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [ey,]*

bedenin ṣordum anın͡g kim nedür **ey** dil didi kim / **ey** Hidāyet ne diyem men san͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [ey,]*

bedenin ṣordum anın͡g kim nedür **ey** dil didi kim / **ey** Hidāyet ne diyem men san͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [ey,]*

ey ruḫ u zülfin͡g gül ü sünbül kimi / çizgineyüm başun͡ga kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [ey,]*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen man͡ga baḫ **ey** ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [ey,]*

çün man͡ga senden gelür **ey** cān elem / cevrün͡g ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [ey,]*

senden eger ġam gele yā derd ü bīm / şükr senin͡g virdügün͡ge **ey** kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [ey,]*

ey dil-i miskīn niçe bī-çārelıġ / her ṭarafa yil kimi āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [ey,]*

ey gön͡gül aldanma cihān ālına / k'aldanan alına onun͡g ālına *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [ey,]*

doġrılıġ **ey** yār ola dūst ḳapusı / doġruya cennet kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [ey,]*

ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün͡g senün͡g / cān u cihān barça ṭufeylün͡g senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [ey,]*

kerem ḳıl **ey** nesīm-i nev-bahārī / men-i bī-çāre ilen ḥaḳḳ-ı yārī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 1). [ey,]*

edeb yirin öpüp yitür selāmum / digil **ey** ṭūṭī-i şīrīn-kelāmum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 5). [ey,]*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿafvdur **ey** şāh senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [ey,]*

bu söz üsne yitüp geldi ḫayālün͡g / didi kim niçedür **ey** ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [ey,]*

ḫayālün͡g dāmenin dutdı dil-i zār / ki bu demde ümīdüm sensin **ey** yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [ey,]*

ḫayālün͡glen güneş teg yek-süvāra / biremez **ey** gülüm degdi hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [ey,]*

yoḫ eksüklik daḫı ez-fażl-ı Allāh / viṣālün͡gdür hemīn eksüklik **ey** şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [ey,]*

nūr-ı meh yaḫıla şemʿ-i Hidāyet / gelicek munda **ey** şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 27). [ey,]*

gel **ey** içmiş bu gün ġaflet şarābı / sepilmiş yüzün͡ge şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [ey,]*

o günki devlete şemʿ-i Hidāyet / işitsen͡g sözümi **ey** şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [ey,]*

yüzün͡gle zülfün͡g içün **ey** meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [ey,]*

bir ün ḳulaġıma geldi ẕi-ḫuftegān-ı laḥed / ki **ey** faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [ey,]*

tā kim bulasın lem-yezeli ʿömr-i beḳāyı / **ey** ṭālib-i ʿirfān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [ey,]*

ey isteyen ol gün kimi meşhūr nişānın / her laḥẓa menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [ey,]*

aç gözün͡gi andan dolu gör arż u semāyı / **ey** vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [ey,]*

görset yüzün͡g **ey** dūst ki maḳṣūd hemāndur / kevn ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [ey,]*

gökde ḳızaran ṣormegil **ey** ay şafaḳ-mey / yā ʿaksi güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [ey,]*

şol kirpük ile ḳaş meni yaḫmadı ancaḫ / **ey** ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [ey,]*

ger ẓāhir ile yār Hidāyet'den olur dūr / **ey** ẓāhid-i maġrūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [ey,]*

ey bād-ı ṣabā göricek ol serv-i revānı / söyle ki be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [ey,]*

ḥaḳdan çü gön͡gül memleketine şāh sen oldun͡g / **ey** men san͡ga bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [ey,]*

ey ki: *Ey (sen) ki.*

ey ki gündüzdür yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn giceler / gel ki uymadı firāḳun͡gdan bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [ey ki,]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anın͡g yöri var / hīç gördün͡g mi ölenden ṣon͡gra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [ey ki,]*

ey ki hīç yirde dişün͡g teg sulu inçü olmaya / laʿlin͡gi ṣordur man͡ga tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [ey ki,]*

eyi: *İyi.*

göz yaşım dil-ber **eyisi** içündür / tökerem dil-ber **eyisi** içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [eyisi, -si]*

göz yaşım dil-ber **eyisi** içündür / tökerem dil-ber **eyisi** içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [eyisi, -si]*

eyid/t-: *Söylemek, buyurmak.*

şādīlıġın͡g gön͡gül ivine gelmedi disem / **eydür** ki n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [eydür, -ür]*

tīġ ilen cān u dilin͡g ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan **eydür** her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [eydür, -ür]*

eyle: *Öyle, onun gibi.*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm **eyle** eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [eyle,]*

cān virürem lebün͡gden alam bir öpüş velī / ol **eyle** yād olmadı menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [eyle,]*

göz yüzün͡gçün yaş töküp dirdim ki **eyle** yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [eyle,]*

eyle hicrün͡gde tozar olmışam ey cān ki ṣabā / esse kūyın͡g ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [eyle,]*

saçı ki **eyle** kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam **eyle** ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [eyle,]*

saçı ki **eyle** kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam **eyle** ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [eyle,]*

od yanmasa külden niçe bir bir görünür köz / gökte bulut olsa görünür **eyle** sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [eyle,]*

men ol zamān ki olarun͡g ṣalābetin gördüm / dutuldı **eyle** kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [eyle,]*

eyle-: *"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ **eyle** andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [eyle,]*

gön͡glüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef **eyler** / yalġuz ne gön͡gül cān dağı ʿazm ol ṭaraf **eyler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [eyler, -r]*

ol şāh ki her il kef ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef **eyler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [eyler, -r]*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez işiginde / ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿalef **eyler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [eyler, -r]*

ol kimsene kim özgelere ben͡gzedür anı / dürr ü güherün͡g nisbetini bā-ḥıref **eyler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [eyler, -r]*

dururdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr **eyleyem** şimdi Tan͡grı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [eyleyem, -y, -em]*

dalaşursa n'ola zülfün͡gle lebün͡gçün gön͡glüm / anı ʿayb eyleme kim **eyleye** cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [eyleye, -y, -e]*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān **eylemiş** / ḫāl imişdür ol ki yüz üzre perīşān **eylemiş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [eylemiş, -miş]*

dişleme laʿlün͡gi ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm cānıma ilinme kim ḳan **eylemiş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [eylemiş, -miş]*

eyler belā oḫın çekesin sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g san͡ga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [eyler, -r]*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr **eyleyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [eyleyem, -y, -em]*

dün selām **eylegeç** keserdüm idür / seni ger olmasaydı ḥaḳḳ-ı selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [eylegeç, -geç]*

Hidāyet **eyle** cān u gön͡glini yüz pāre / ilinden itse felek yārinin͡g ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [eyle,]*

laʿlün͡gi an͡gup Hidāyet **eyler** / dolu etegini inçü ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [eyler, -r]*

bir pūla müddeʿī meni ṣanmaz velī menem / ol kişi ki tīġ çalup **eyler** āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [eyler, -r]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdın͡gda vir şīr **eylerem** / bi'llāh ʿaceb devlet man͡ga ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [eylerem, -r, -em]*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz **eyleye** / tā niçe ol ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz **eyleye** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [eyleye, -y, -e]*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz **eyleye** / tā niçe ol ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz **eyleye** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [eyleye, -y, -e]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdın͡gda vir şīr eylerem / bi’llāh ʿaceb devlet man͡ga ger fikrimi tīz **eyleye** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [eyleye, -y, -e]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne engīz **eyleye** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [eyleye, -y, -e]*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g evcine yüz min͡g yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz **eyleye** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [eyleye, -y, -e]*

Sürḫāb içinde ḳanın͡gı tökse Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz **eyleye** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [eyleye, -y, -e]*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem **eyle** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [eyle,]*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem **eyle** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [eyle,]*

laʿlini Hidāyet ṣora gör cevr idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp def‘-i ġam **eyle** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [eyle,]*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik **eyler** / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [eyler, -r]*

zülfin͡gi ṣalma yüzün͡ge günim dün **eyleme** / ışıġ virürken od dolaşup tütün **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [eyleme, -me]*

zülfin͡gi ṣalma yüzün͡ge günim dün **eyleme** / ışıġ virürken od dolaşup tütün **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [eyleme, -me]*

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / Ádem teg ādemīlere söz di ün **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [eyleme, -me]*

oḫının͡g sūzı egerçi öter baş u cānıma / gön͡glimden özge yirde anı ötgün **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [eyleme, -me]*

ger yār cān dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile müżāyaḳa cānun͡g çün **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [eyleme, -me]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet san͡ga raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [eyleme, -me]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān **eyler** yana / gül yüzin bülbül görüp āh u figān **eyler** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [eyler, -r]*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī āhen͡g ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān **eyler** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [eyler, -r]*

ḫoş durur mescid Hidāyet’ni velī būy-ı bahār / dartup andın ʿāzim-i kūy-ı muġān **eyler** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [eyler, -r]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān **eyleme** / gel otur çoḫ ġonçe kimi bağrumı ḳan **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [eyleme, -me]*

eyleme pinhān yüzün͡gi zülf-i ʿanber-bār ilen / yana men āşüfte’i bī-dīn ü īmān **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [eyleme, -me]*

gül budağı kimi her dem **eyleme** bir yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [eyleme, -me]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onun͡g ḳoyma aġzın͡gdan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān **eyleme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [eyleme, -me]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānun͡g egipdür düzele / **eylesen͡g** ṣormaġıma rence mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [eylesen͡g, -se, -n͡g]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳun͡gdan şehā / ol ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād **eyledi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [eyledi, --di, -]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde ġarḳa **eyleye** seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [eyleye, -y, -e]*

an͡ga birer cürʿa naṣīb **eylegil** / baḫşāsın ṣayma ḥasīb **eylegil** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [eylegil, -gil]*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer ol nesne kim **eyler** görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [eyler, -r]*

tā ki bu mīnā felek-i zer-nigār / ḳāyim olup **eyleye** devr ü medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [eyleye, -y, -e]*

andan hem anı ʿārif isen͡g **eyle** gedāyī / tā kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [eyle,]*

<u>eyle ki:</u> *Öyle ki.*

āh kim yār degül **eyle ki** bir an͡ga meni / ḫanı bildürmege bir ehl-i kerem an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [eyle ki,]*

<u>eylet-:</u> *Yaptırmak, eyletmek.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez rūz u şeb cānān besi / **eyledür** kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [eyledür, -ür]*

<u>eyvān:</u> *Köşk; büyük sofa; çardak.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u **eyvāndur** / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrın͡g gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [eyvāndur, -dur]*

<u>eyyām-ı ḫazān:</u> *Sonbahar günleri.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez rūz u şeb cānān besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda **eyyām-ı ḫazān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [eyyām-ı ḫazān,]*

<u>eyyām-ı hicr:</u> *Ayrılık günleri.*

her şām-ı ġam kim anda nesīm-i belā eser / **eyyām-ı hicr** ü nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [eyyām-ı hicr,]*

eyyām-ı żalālet: *Perişan günler.*

düşde gördüm zülfüñi düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [eyyām-ı żalālet, -dür]*

ez-: *Ezmek, eritmek.*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī leb sözin / şekkerin **ezdi** şekerci vü dükānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [ezdi, -di]*

ez-ehl-i taḥsīn ol-: *Ustadan takdir almak.*

olmışam tā bende şol vech-i ḥasen iḥsānına / muḥsīn olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [ez-ehl-i taḥsīn ol-, -mış, -am]*

ezel: *Ezel, başlangıcı olmayan geçmiş zaman.*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet'üñ / yoḫsa **ezelden** ol ġam u miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [ezelden, -den]*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüñ teg yüküş ṣūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı seniñ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [ezel,]*

cān ki **ezelden** beri maḫmūrıdur / mey dime maḫmūr ki rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [ezelden, -den]*

ezel güni: *Ruhalrın yaratıldığı vakit; Bezm-i Elest.*

ḫaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar **ezel güni** taḥvīline anıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [ezel güni,]*

ezelî: *Başlangıcı olmayan, kadîm.*

kim ki bu dīv alına aldanmadı / şol **ezelī** ḳavle durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [ezelī,]*

ez-fażl-ı allāh: *Allah'ın iyiliğinden, faziletinden.*

yoḫ eksüklik daḫı **ez-fażl-ı Allāh** / viṣālüñdür hemīn eksüklik ey şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [ez-fażl-ı allāh,]*

F

<u>faḳīh:</u> *Fıkıh bilgini, zeki ve anlayışlı.*

şordum **faḳīhe** ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol şığır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [faḳīhe, -e]*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey **faḳīh** kim an͡ga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [faḳīh,]*

faḳīh pendine dutmaz ḳulaġ dil olalı / esīr bendine şol ṭurre-i semen-sāyun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [faḳīh,]*

eyler belā oḫın çekesin sīneden **faḳīh** / ger men Hidāyet'ün͡g san͡ga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [faḳīh,]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden **faḳīh** / ey diyü niçe men san͡ga bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [faḳīh,]*

şoḥbetün͡g zāhid ʿaẕāb oḫır **faḳīh** / senden andandur girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [faḳīh,]*

<u>faḳīr:</u> *Yoksul, muhtaç || düşkün, âciz.*

oḫun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde ḳaldı şol **faḳīrün͡g** ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [faḳīrün͡g, -ün͡g]*

<u>faḳīr-i bī-nevā:</u> *Çaresiz, zavallı, nasipsiz fakir.*

sögmez oldun͡g men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi yā Rab san͡ga kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [faḳīr-i bī-nevā, -y, -ı]*

<u>faḳīr-i hakīr:</u> *Fakir ve biçare.*

bir ün ḳulaġıma geldi ẕi-ḫuftegān-ı laḥed / ki ey **faḳīr-i ḥaḳīr** olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [faḳīr-i ḥaḳīr,]*

<u>fāl:</u> *Uğur; birtakım usullerle insanların talihi ya da geleceği hakkında bir şeyler belirlemek, söylemek.*

tā gördüm ey şanem ruḫ-ı ferḫunde **fālun͡gı** / cān ile söylerem şıfat-ı ḫaṭ u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [fālun͡gı, -un͡g, -ı]*

<u>fānī:</u> *Baki olmayan, geçici.*

çün yāri **fānī** dünyanın͡g aġyārdur ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [fānī,]*

fānī cihānda şun man͡ga zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [fānī,]*

ger **fānī** iken ister isen͡g bāḳī ola sen / iḫlāṣ ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [fānī,]*

fāriġ: *Vazgeçmiş, çekilmiş, el etek çekmiş.*

görende **fāriġ** u āzād ḫāṭırım ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [fāriġ,]*

farḳ eyle-: *Ayırt etmek, seçmek..*

dün seçmedün͡g aġyārı itin͡gden nişe yā Rab / farḳ eylemedün͡g gebr ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [farḳ eyle-, -me, -dü, -n͡g]*

fark it-: *Ayırt etmek, seçmek.*

men sögüşün͡gden senin͡g ögmeġun͡gı farḳ itmezem / Tan͡grı sözini edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [farḳ it-, -mez, -em]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳun͡g meyinden ol ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [farḳ it-, -mez, -se]*

firībine gön͡gül virme neden gül şāhid-i raʿnā / yaman yaḫşını farḳ itmez virür her dem gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [farḳ it-, -mez]*

fāş: *Açığa çıkarmak, belirgin hale getirmek, belli etmek.*

yārün͡g yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / kim mehdī çaġı gizlü olan **fāş** gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [fāş,]*

fāş it-: *Gizli olanı açığa vurmak, duyurmak.*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [fāş it-, -me]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g sırrın o şāne / yā Rab kesilüp dili onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [fāş it-, -di]*

fāş ol-: *Meydana çıkmak.*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [fāş ol-, -dı]*

şol şeker yanında tā acılıġı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr şānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [fāş ol-, -ma, -y, -a]*

faṣl-ı bahār: *Bahar mevsimi.*

gözümün͡g yaşı çoḫalur göricek ʿārıżın͡gı / nişe kim **faṣl-ı bahār** olacağın arta bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [faṣl-ı bahār,]*

faṣl-ı ḫazān: *Güz mevsimi, sonbahar.*

yüzüm ḳatında laʿlün͡g an͡gsa gön͡glüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek **faṣl-ı ḫazān** görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [faṣl-ı ḫazān,]*

faṣl-ı nev-rūz: *Nevruz mevsimi, ilkbahar.*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzın͡g / müsāʿid giceden gicen͡g muvāfıḳ rūzdan rūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [faṣl-ı nev-rūz, -ın͡g]*

fāyide: *Fayda, kazanç.*

çün öldügumın͡g **fāyidesi** yoḫ żararınca / es bād-ı fenā ḫāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [fāyidesi, -si]*

fażl: *Fazilet, iyilik, üstünlük, lütuf.*

ḥaḳun͡g **fażl** u ḫayālün͡g devletinden / ḫalāṣ olduġ ḥasūdun͡g miḥnetinden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [fażl,]*

fażl-ı ḥaḳ: *Allah'ın lütfu.*

niçe gün ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / **fażl-ı ḥaḳ** yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [fażl-ı ḥaḳ,]*

fehm eyle-: *Anlamak, fark etmek.*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [fehm eyle-, -mez]*

ol ḳad u zülf ü aġız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [fehm eyle-, -me, -di]*

fehmüm: *Anlama, anlayış.*

apardı ʿaḳl ile **fehmümni** ol ḳaş / giderdi dīn ile īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [fehmümni, -ni]*

felek: *Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥẓa **felek** üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [felek,]*

bağrım ḳarardı cevr ü cefāng͡ ile ey **felek** / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [felek,]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger **felek** bī-iḫtiyār / sen ṣaġınma kim anıng͡ hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [felek,]*

ey **felek** sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [felek,]*

Hidāyet eyle cān u göng͡lini yüz pāre / ilinden itse **felek** yārining͡ ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [felek,]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin **felek** / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [felek,]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile **felek** işi / men sīmi zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [felek,]*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / **felekning͡** iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [felekning͡, -ning͡]*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān bağrın / işitse bağrı ḳan ola göng͡ülning͡ āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [felek,]*

göng͡ül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārıng͡a bi'llāh / gözine ẕerrece ilmez **felekning͡** günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [felekning͡, -ning͡]*

<u>felek:</u> *Gökyüzü, semâ; dünya, âlem, devran.*

ay degüldür kim ağılanmış **felekde** ang͡lang͡ız / kim anıng͡ ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [felekde, -de]*

gördi bām üsne yüzüng͡ yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi **felek** yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [felek,]*

gün **felekde** iştiyāḳıng͡dan senüng͡ / yazıya düşmiş durur dīvāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [felekde, -de]*

her ay başında degüldür hilāl kim görünür / **felek** ḳulung͡ kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [felek,]*

ruḫ-ı meh-peykerüng͡ ṭarfın dutupdur ḫāl ing͡en zībā / **felek** ḫurşīdi māt olmış gözüng͡ bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [felek,]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [felekden, -den]*

<u>felek dir-:</u> *Sekizinci felek: On iki burç halinde toplanan sabit yıldızlar.*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu maʿnīden / ki her burcında yüz ming͡ kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [felek dir-, -dü, -m-r, -dü, -m]*

<u>felek ḳandīli:</u> *Gök kandili ll Süreyyâ; (sevgilinin yüzü gibi olan) ayın menzillerinden en meşhuru.*

şehā zībā cemālüŋdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫuŋ çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [felek ḳandīli, -n, -e]*

felek-i sāde: *Gösterişsiz,sadenin (yaşayanın) dünyası.*

baġrı delindi felek-i sādeniŋ / tā kim o ki süzgüçi ol bādeniŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [felek-i sāde, -niŋ]*

felek-i zer-nigār: *Altınla işlenmiş felek. II Gökyüzündeki güneş; Altınla işlenmiş çadır (dünya).*

tā ki bu mīnā **felek-i zer-nigār** / ḳāyim olup eyleye devr ü medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [felek-i zer-nigār,]*

fenâ: *Yok olmak, sona ermek, zeval bulmak.*

virdi **fenā** yiline gözüm suyı ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳuŋda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [fenā,]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger olsa **fenā** güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [fenā,]*

ḳorḫu nedür **fenādan** eger var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [fenādan, -dan]*

ferāġat: *Vazgeçme, el çekme.*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemüŋ çeşm ü ġamzesin / emn ü **ferāġat** isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [ferāġat,]*

ferah: *Bir müzik makamı türü.*

gelgeç seni nefīre götürem dir ü menüm / göŋlimde çalınur bu **feraḥdan** naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [feraḥdan, -dan]*

ferāmūş it-: *Unutma, hatırdan çıkarma.*

kim ki o meyden ḳadehi nūş ider / bilür özin gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [ferāmūş it-, -er]*

ferhād: *Ferhad ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı.*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet kūyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim **Ferhād** ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [ferhād,]*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını **Ferhād** teg / ey Hidāyet ʿālemiŋ gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [ferhād,]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳuŋdan şehā / ol ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste **Ferhād** eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [ferhād,]*

vücūdum kūh-ı ġam sökmekde Şīrīn / sebaḳlar ḫüsrevim **Ferhāda** virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [ferhāda, -a]*

ferḫunde: *Mutlu, uğurluk.*

ḫandasan ey ṭalʿatı **ferḫunde** gel kim sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [ferḫunde,]*

ferīdūn: *İran'ın millî destanı Şehname'nin kahramanlarından Pişdaniyan sülalesinin altıncı hükümdarı., Cemşid'in soyundan gelen Abtin'in oğludur. İran tahtını Cemşid'in elinden aldıktan bir süre sonra zulme başlayan Dahhak'ı öldürüp yerine tahta geçen Feridun, adaletiyle ünlenmiş ve böylelikle Divan şiiri ve nesrinde adalet timsali olmuştur. Zagotçu, Gencay (2018). Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü, Kocaeli: Umuttepe Yay.*

ḫanı **Ferīdūn** u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı olardan ṣon͡gra ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [ferīdūn,]*

fermān: *Emir, buyruk.*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş baş ile tā n'ola **fermānun͡g** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [fermānun͡g, -un͡g]*

durubam baş u cān ilen bu ʿöẕre / ne kim **fermānın͡g** olursa göz üzre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 8). [fermānın͡g, -ın͡g]*

fermān eyle-: *Emretmek, buyurmak.*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş baş ile tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [fermān eyle-, -y, -ip]*

ferrāş: *Süpüren, çöpçü, hizmetçi.*

ḫāk-i rāhın͡gdan süpürür ḫār u ḫas / yā Rab ol **ferrāşın͡ga** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [ferrāşın͡ga, -ın͡g, -a]*

feryād: *Feryat, bağırma.*

oḫı gön͡glün͡gde uşta ey Hidāyet / bu munça çeng teg **feryād** niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [feryād,]*

her güşede yüz nāle vü **feryād** u fiġāndur / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [feryād,]*

feryād ki feryādıma hīç kimsene yitmez / tā kim sora niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [feryād,]*

feryād ki **feryādıma** hīç kimsene yitmez / tā kim sora niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [feryādıma, -ım, -a]*

<u>feryād it-:</u> *Feryat etmek, bağırmak. II Büyük bir sıkıntı, gereksinim, yokluk içinde bulunmak.*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [feryād it-, -er]*

<u>feryāda vir-:</u> *Feryada boğmak.*

şehā mensiz ġarībsinmişdür itin͡g / meni dün görgeç il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [feryāda vir-, -a-di]*

<u>feth̤-i bāb ol-:</u> *Kapıların açılması, muradın gerçekleşmesi, istenilen şeye ulaşma imkânı verilmek.*

şāh luṭfından cihān ehline oldı feth̤-i bāb / bendeye devlet bu feth̤ü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [feth̤-i bāb ol-, -dı]*

<u>feth̤ü'l-bāb:</u> *Kapı açma, kapının açılması.*

şāh luṭfından cihān ehline oldı feth̤-i bāb / bendeye devlet bu **feth̤ü'l-bāba** irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [feth̤ü'l-bāba, -a]*

<u>fettān:</u> *Ayartan, oynak, gönül alıcı.*

didim cānā ʿaceb **fettān** gözin͡g var / didi kim yaḫşı görmişsen gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [fettān,]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamun͡gı / āh kim duymayan ol gözleri **fettān** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [fettān,]*

<u>fidā:</u> *Uğruna can verme, kurban.*

yolun͡gdadur bi'llāh **fidā** rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [fidā,]*

<u>fidā ḳıl-:</u> *Uğrunda ölüm bile göze alınabilecek kadar güzel, iyi olan kimse için can vermek; canın verilmesi; kurban etmek.*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı anın͡g ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [fidā ḳıl-, -ma, -y, -a]*

ḳıldı Hidāyet san͡ga cānın fidā / ʿāşıḳ-ı ḳallāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 7). [fidā ḳıl-, -dı]*

<u>fiġān:</u> *İnleme, feryat.*

ḫayr u şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u **fiġān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [fiġān,]*

her gūşede yüz nāle vü feryād u **fiġāndur** / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [fiġāndur, -dur]*

fiġān eyle-: *Feryat etmek, inlemek.*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / sa͡nga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [fiġān eyle-,]*

titreşüp yapraġ tökende ün aġaçlardan degül / kim çemen eṭfālini͡ng üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [fiġān eyle-, -r]*

da͡ng yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [figān eyle-, -r]*

fiġān id-: *Feryat etmek, inlemek.*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ o meh-veşü͡ng / topraġı şavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [fiġān id-, -er]*

figān it-: *Feryat etmek, inlemek.*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulaġın burdı çaldı bam lisānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [figān it-, -mek]*

fikr: *Düşünce, düşünme, anlama.*

fikrü͡ng aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu su yiter ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [fikrü͡ng, -ü͡ng]*

ister idi ḳaşu͡nga muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / be͡ngzi şarardı özin bu **fikr** ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [fikr,]*

yüzi yād ile yir dutmaz gö͡ngülde özgeler **fikri** / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [fikri, -i]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anu͡ng cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anı͡ng **fikrim** budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [fikrim, -im]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdı͡ngda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet ma͡nga ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [fikrim, -im]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdı͡ngda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet ma͡nga ger **fikrimi** tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [fikrimi, -im, -i]*

yitmez onu͡ng evṣāfını͡ng evcine yüz mi͡ng yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını **fikrimni** mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [fikrimni, -im, -ni]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince **fikr** ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [fikr,]*

fikr it-: *Düşünmek.*

yüzüñgle zülfüñg içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [fikr it-, -er]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [fikr it-, -e]*

fikr-i ṣavāb it-: *Hayırlara vesile ve makbul fikirler eyle.*

meni ġayb eyledi dü gün ḫiṭāb / cān ḳuşına kim ide fikr-i ṣavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [fikr-i ṣavāb it-, -e]*

fikr-i zencīr: *1. Mecnûn'a deliliğinden ötürü zincire bağlanma fikrini aklına koymak. 2. Sevgilinin saçına bağlanma/gönül verme fikrini aklına koymak.*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma ey Mecnūn seniñgçün **fikr-i zencīr** eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [fikr-i zencīr,]*

fiʿl: *İş, hareket, fiil.*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemeñg / sivmemek maḥbūb u mey **fiʿli** nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [fiʿli, -i]*

fīl: *Fil. II Ruha aşırı ağırlık vermek.*

ger **fīl** çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [fīl,]*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet mis̱āl-i mūr / yār firāḳıñgı çekedür ü bārī **fīl** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [fīl,]*

fi'l-ḥāl: *Şu anda, şimdi.*

bir girān-māye güher ḫalḳ iline girmiş iken / ḳapdı **fi'l-ḥāl** emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [fi'l-ḥāl,]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı göñglimni gözüñg / ol ḥarāmī yana kim uġraşa **fi'l-ḥāl** çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [fi'l-ḥāl,]*

bir ẕāt-ı raḥīm ile eger hem-dem olursam / **fi'l-ḥāl** meni oġrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [fi'l-ḥāl,]*

firāḳ: *Ayrılık.*

ey ki gündüzdür yañgaġuñg zülf-i müşkīn giceler / gel ki uymadı **firāḳuñgdan** bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [firāḳuñgdan, -uñg, -dan]*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet mis̱āl-i mūr / yār **firāḳıñgı** çekedür ü bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [firāḳıñgı, -ıñg, -ı]*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣālin͡g şehrini yazın͡g **firāḳ** iḳlīmini puzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [firāḳ,]*

yanasın derdüm **firāḳından** eger āh eylesem / doġrı sözümdür menüm ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [firāḳından, -ı, -n, -dan]*

tā ḳurtulup **firāḳdın** irdim viṣālün͡ge / yād eyleyüp o günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [firāḳdın, -dın]*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet ü bīme / yā niçe **firāḳıla** yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [firāḳıla, -ı, -la]*

geh tiker kirpügünün͡g ignesi baġrum yarasın / geh **firāḳı** tikeni pāreledür ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [firāḳı, -ı]*

firāḳ-ı ruḫ: *Yanağın ayrılığı.*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫun͡g çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [firāḳ-ı ruḫ, -un͡g]*

firʿavn: *Allahlık iddiāsında bulunduğu için Hz. Mūsā'nın mücādele ettiği Mısır hükümdārı.*

Mūsī ilen **Firʿavnı** ḳoy bu sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [firʿavnı, -ı]*

firdevs: *Cennet.*

būstān şāhidleri **firdevsi** ṭavf itmiş saġın / hanġısın görsen͡g birür şāḫ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [firdevsi, -i]*

firīb: *Aldatma, hile.*

firībine gön͡gül virme neden gül şāhid-i raʿnā / yaman yaḫşını farḳ itmez virür her dem gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [firībine, -in, -e]*

fīrūz: *Mutlu, sevinçli, uğurlu.*

ger naṣībi gön͡glümün͡g şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi **fīrūz** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [fīrūz,]*

fitne: *Bela, ayartma, karışıklıklar. || Divan şiirinde öncelikle kıyametle ilgili olarak kullanılır. Ahir zamanda birçok karışıklıklar çıkacağı ve fitneler kopacağı bilinmektedir. Divan şairi bu karışıklıklara neden olarak sevgiliyi gösterir. Böylece sevgili-aşık ilişkisi ortaya çıkarır. Sevgili bir görünüşüyle fitneler koparır, aşıkları arasında kargaşaya neden olur. En önemli fitne sebebi buyudur. Sevgilinin selvi boyuyla salınması etki bakımından kıyametin kopacağı andan aşağı değildir.*

dün meni maḫmūr gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim **fitnesinden** niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [fitnesinden, -si, -n, -den]*

şanma ey **fitne** ki zülf ile ruḫung͡ görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [fitne,]*

dimek diler idim ki ʿaceb **fitnesin** itdi / dinme yoḫ ise ḳanıng͡ı tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [fitnesin, -si, -n]*

fitne-i devr-i ḳamerī: *Ay devrinin fitnesi. II Ahir zaman fitnesi (Eski inanışa göre her bin sene için bir gezegen devri bulunur. İlki Âdem peygamberin devri olan Zühal'in devridir. Devr-i kamer ise Hazreti Muhammed'in devridir. Bu zamanda pek çok fitne çıkacağına ve ardından kıyametin kopacağına inanılır).*

ġamıla yaḫtı meni şol ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / n'eyledi cānıma gör **fitne-i devr-i ḳamerī** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [fitne-i devr-i ḳamerī,]*

fūlād it-: *Çelik haline getirmek. II Kaskatı kalmak, aşırı coşku, soğuk, korku, üzüntü vb. etkisiyle hareket edemeyecek, bir şey söylemeyecek duruma gelmek, donup kalmak (çeliğin sert oluşu bağlamında).*

bir nefesde ʿārıżıng͡ gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzüng͡e ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [fūlād it-, -er]*

funduḳ: *Fındık.*

her dem nigārīn barmaġung͡ başma turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma **funduḳı** sīb-i Ṣıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [funduḳı, -ı]*

fürḳat: *Ayrılık.*

ʿazīzim **fürḳatinden** baḥr ilen ber / menim ḫūn-ı dilimdin dolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [fürḳatinden, -i, -n, -den]*

ṣaldı belā töpüglerine **fürḳatüng͡** meni / senden ıraġ gör ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [fürḳatüng͡, -üng͡]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı **fürḳatüng͡** andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [fürḳatüng͡, -üng͡]*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlıng͡ ki çektüm **fürḳati** / devletiŋ͡ ḳadrini ol bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [fürḳati, -i]*

fürḳat-i laʿl: *(Sevgilinin) kırmızı dudağının ayrılığı.*

fürḳat-i laʿlüng͡ ey büt-i meh-rū / gözümi ḳıldı maʿden-i lüʾlüʾ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 1). [fürḳat-i laʿl, -üng͡]*

furṣat: *Fırsat, uygun zaman.*

zülfing͡i görgeç n'ola ḳapsa lebing͡den būse dil / kim ḳaranġu gice olġaç oġrınıng͡dur **furṣatı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [furṣatı, -ı]*

füzūn: *Çok, fazla.*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatün͡g andan **füzūn** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [füzūn,]*

G

ġabġab: *Çene altı, gerdan.*

her dem nigārīn barmaġuñ başma turunc **ġabġaba** / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Şıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [ġabġaba, -a]*

ġabġab-ı sīmīn: *Gümüş gibi beyaz çene altı.*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anıñ ḫaṭṭ-ı ġubār / dolanur luṭf ile reyḥānı ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [ġabġab-ı sīmīn, -i]*

ġāfil ol-: *Dikkatsiz, hazırlıksız olmak.*

ġamzesinden göziniñ olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer iñen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [ġāfil ol-, -ma]*

ey göñül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın maña / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [ġāfil ol-, -ma]*

ḥālinden olma cān u dilüñ ġāfil ey şanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [ġāfil ol-, -ma]*

ġāfil-i nādān: *Bilgisizin gafilliği.*

bulmaz anı terk itmese bu āb u hevāyı / ol **ġāfil-i nādān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [ġāfil-i nādān,]*

ġaflet: *Farkında olmama hali, bilinçsizlik.*

gel ey içmiş bu gün **ġaflet** şarābı / sepilmiş yüzüñe şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [ġaflet,]*

gāh: *Ara sıra, bazen.*

yoluñdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki **gāh** topraġdan götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [gāh,]*

gāh gāh: *"Gâh ... gâh ..." bağlacı. Bazen, ara sıra.*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzüñ ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülüñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [gāh gāh,]*

gāh gāhī: *Bazen, zaman zaman.*

men gāh gün cemālüñe gāhī ḳamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [gāh gāhī,]*

<u>gāh gehī:</u> *Bazen, zaman zaman.*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / kim bu çemende gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [gāh gehī,]*

<u>gāhī gāh:</u> *Bazen, zaman zaman.*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzüñ görüp / gāh ol ağız ḫayāline ṣağın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [gāhī gāh,]*

<u>gāhī geh:</u> *"Gâhî ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [gāhī geh,]*

<u>ġālib ol-:</u> *Üstün gelmek.*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur añga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [ġālib ol-, -ur]*

<u>ġam:</u> *Acı, dert, keder, üzüntü.*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh u **ġam** / devlet-i ʿışḳuñdan ey dil-ber musaḫḫardur mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [ġam,]*

senden ne **ġam** ki ey büt-i dil-cū yiter mañga / ʿālemde şādam ol **ġam** ile bu yiter mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ġam,]*

senden ne **ġam** ki ey büt-i dil-cū yiter mañga / ʿālemde şādam ol **ġam** ile bu yiter mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ġam,]*

derd ü **ġamınıñ** dādını duyduñ meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedüñ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [ġamınıñ, -ın, -ıñ]*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise **ġam** / **ġam** yime ey dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [ġam,]*

ger **ġam** ayağı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [ġam,]*

ḳılduġca **ġam** oḫına nişāne göñgül seni / ḳaṭʿ-ı ümīd eyleme kim imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [ġam,]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet'üñ / yoḫsa ezelden ol **ġam** u miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [ġam,]*

yāriñ **ġamı** sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyuñ biz ikini bire ki siven siveniñdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [ġamı, -ı]*

cān gitti ḳalmadı mañga hicrüñde dīn ü dil / ey **ġam** Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [ġam,]*

gön͡glimin͡g ʿışḳun͡gda şāhā hem **ġam** u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [ġam,]*

gön͡glümin͡g her güşesinde yüz delük deldi **ġamun͡g** / bir ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [ġamun͡g, -un͡g]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim man͡ga yüz derd ü **ġam** her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [ġam,]*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / **ġam** yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [ġam,]*

ger tipdise itin͡g başına müddeʿī ne **ġam** / devlet başında yoḫdur anın͡g devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [ġam,]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne **ġam** ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz ağlığdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ġam,]*

her lü'lü' kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlün͡gçün an͡gdurur san͡ga cüz **ġam** töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [ġam,]*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer **ġamı** / cān mezraʿında niçe ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [ġamı, -ı]*

ger **ġam** çerisi ḳılsa gön͡gül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [ġam,]*

darar gön͡güli her yan͡gadan yüz **ġam** u miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [ġam,]*

ġamun͡gdan biyle kim ağlar Hidāyet / tīz ol bī-dilden ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [ġamun͡gdan, -un͡g, -dan]*

derd ü **ġam** u miḥnet ü endūhun͡gı / ṣūrete direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [ġam,]*

derd ü **ġam** u belān͡gı gön͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [ġam,]*

senden raḳībi gön͡gül ne **ġam** yigler ise yār / yār olsa yārin͡gligi tīz biline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [ġam,]*

ḫaçan Hidāyet ola **ġam** u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [ġam,]*

cānā **ġamun͡gdan** aḫdı gözüm yaşı Nīl teg / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [ġamun͡gdan, -un͡g, -dan]*

kesme cāndan **ġam** u derdün͡gni … / mülk vīrān ola ẓulm olsa işi pādişehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [ġam,]*

gidüpdür cān u dil yanar **ġamun͡gla** kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [ġamun͡gla, -un͡g, -la]*

bu demde gön͡gül şaçıl u açıl ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-ṣıfat gül kimi açıl (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [ġam, -ı, -ilen]

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı dal / elif teg ḳāmetim **ġamdın** olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [ġamdın, -dın]*

ey laʿl-i leb **ġamun͡gda** senin͡g eşk ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [ġamun͡gda, -un͡g, -da]*

dingeç **ġamun͡gdan** aġzuma çaldun͡g ki söyleme / şimdin gerü ne dineyem ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [ġamun͡gdan, -un͡g, -dan]*

cānā san͡ga gön͡gül **ġamı** yā gör nemi diyem / sensiz hezār derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [ġamı, -ı]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga gön͡güldegi derd ü **ġamı** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [ġamı, -ı]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey **ġamla** yaş u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [ġamla, -la]*

bilür mi ey Hidāyet ṣor bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna **ġamun͡gdan** dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [ġamun͡gdan, -un͡g, -dan]*

dün öldürem didün͡g ġamımı kim ki yir neden / öldürmedün͡g Hidāyet'i men hem bu **ġamda-em** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [ġamda-em, -da-em]*

dil ü cān ile hicrānun͡gda ne **ġam** / il ile ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [ġam,]*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu **ġam** ki Hidāyet yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [ġam,]*

ḫalḳ arasında be-ġāyet bī-dil u dīn olmışam / zülf-i müşkīni **ġamından** gör ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [ġamından, -ın, -dan]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür **ġamın** / yoḫsul mes̱el durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [ġamın, -ın]*

saġınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / **ġamun͡gda** ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [ġamun͡gda, -un͡g, -da]*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı **ġamından** / sen teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [ġamından, -ın, -dan]*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb **ġamından** / kim men çekerem sen yüzi meh-tāb **ġamından** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [ġamından, -ın, -dan]*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb **ġamından** / kim men çekerem sen yüzi meh-tāb **ġamından** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [ġamından, -ın, -dan]*

laʿlin͡gden ıraġ hicrün͡g içinde menem ey dūst / ol teşne ki çöllerde öle āb **ġamından** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [ġamından, -ın, -dan]*

ṣordur man͡ga laʿlin͡gi ki mestāne gözün͡g teg / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb **ġamından** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [ġamından, -ın, -dan]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz açmamışam iller ola ḫvāb **ġamından** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [ġamından, -ın, -dan]*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip aġlar / şon͡g ucı Hidāyet ölür aḥbāb **ġamından** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [ġamından, -ın, -dan]*

laʿli **ġamındın** ança anın͡g dīde sürdi su / kim kūyı çevresinde den͡giz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [ġamındın, -ın, -dın]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi laʿlün͡g içün / çölde ölür kişi bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [ġamdan, -dan]*

yüzün͡g **ġamında** gön͡gül yüz risāle ger yazsa / Hidāyet'ün͡g ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [ġamında, -ın, -da]*

söylegeç geh derd ü **ġam** gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [ġam,]*

ġam ivürmekden Hidāyet gön͡glin almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [ġam,]*

göz yüzin gördi gön͡gül çekdi Hidāyet **ġamını** / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [ġamını, -ın, -ı]*

göz ḳılmasa zülfün͡gden o ruḫsāre neẓāre / **ġamdan** gögerüp yaşı azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [ġamdan, -dan]*

gön͡gül şād ol **ġam** u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [ġam,]*

yār içün ölenün͡g dīni yār imiş ne **ġam** / ger yār içün Hidāyet ölü şalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [ġam,]*

gözlerüm suyın gören laʿli **ġamındın** dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [ġamındın, -ın, -dın]*

dūd u endūh u belā vü sitem ü miḥnet ü **ġam** / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [ġam,]*

ġamıla yaḫtı meni şol ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / n'eyledi cānıma gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [ġamıla, -ı, -la]*

felek kim ḳan ider **ġamdan** müdām ehl-i cihān baġrın / işitse baġrı ḳan ola gön͡gülnin͡g āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [ġamdan, -dan]*

Hidāyet dem-bilā-dem **ġam** çekersin / bu yükler çekmege yoḫdur san͡ga tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [ġam,]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet **ġamun͡gı** / āh kim duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [ġamun͡gı, -un͡g, -ı]*

senden eger **ġam** gele yā derd ü bīm / şükr senin͡g virdügün͡ge ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [ġam,]*

velī sensiz man͡ga çekdi çeri **ġam** / ne bir yoldaş u ne bir yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [ġam,]*

ne **ġam** didi yaġış teg yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [ġam,]*

gel iç devlet meyin maḫmūrıñ͡gı yaz / yiter **ġam** defterin alup yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [ġam,]*

içen devlet meyin bil kim oyandı / **ġam** odında ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [ġam,]*

görende fāriġ u āzād ḫāṭırım **ġamdan** / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [ġamdan, -dan]*

ġam degül: *Ne çıkar, zararı yok.*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddiñ͡g ile / **ġam degül** ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [ġam degül,]*

ġam ol-: *Üzülmek.*

ey cān nedīmi ṣorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı göñ͡glüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [ġam ol-, -dı]*

ġam yi-: *Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [ġam yi-, -me]*

ger tīġ-ı cefā ile diler baġruñ͡gı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [ġam yi-, -me]*

bizimle yār arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunuñ͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [ġam yi-, -me]*

didim öldür Hidāyet’ni dil alma / didi ġam yime ol hem ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [ġam yi-, -me]*

dün öldürem didüñ͡g ġamımı kim ki yir neden / öldürmedüñ͡g Hidāyet’i men hem bu ġamda-em (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [ġam yi-, -r]

vaṣlından ayru ṣol mehiñ͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anıñ͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [ġam yi-, -r, -em]*

bir naẓar görmek içün ḳanuñ͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [ġam yi-, -me]

ġam-geşte-i meẕellet: *Gam içinde kalmanın hakirliği.*

helāk-i ġuṣṣa vü **ġam-geşte-i meẕellet** idüm / dime üküş ki men erkān-ı mülk ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [ġam-geşte-i meẕellet,]*

ġam-gīn: *Kederli.*

bulmegeç aġzıñ͡gnı yüzüñ͡gle varur ol zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu **ġam-gīn** giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [ġam-gīn,]*

ġam-gīnlik: *Kederlilik, üzüntü.*

yüzüng͡den ayru menim derd ü āh u **ġam-gīnlik** / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [ġam-gīnlik,]*

ġam-ḫvār: *Kederlenen, tasalanan.*

vaşlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anın͡g **ġam-ḫvārıyam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [ġam-ḫvārıyam, -ıyam]*

ġam-ı hicr: *Ayrılık gamı, tasası.*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [ġam-ı hicr, -ün͡g]*

ġam-ı hicrān: *Ayrılık gamı, tasası.*

ġam-ı hicrān ilen ölmekden özge / Hidāyet'nin͡g şehā dermānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [ġam-ı hicrān,]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānun͡g egipdür düzele / eylesen͡g şormaġıma rence mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [ġam-ı hicrān, -un͡g]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / **ġam-ı hicrān** puzar derdüm dil u cānun͡g sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [ġam-ı hicrān,]*

ġam-ı ʿışk: *Aşkın gamı.*

ḳıldı tevekkül ġam-ı ʿışḳında dil / olmaya hīç neste tevekkül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [ġam-ı ʿışḳ, -ın, -da]*

ġamlan-: *Gamlanmak.*

ḳadem bas gön͡glümün͡g dīvānesine / yoḫısa **ġamlan** ol vīrānesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 23). [ġamlan,]*

ġamze: *Süzgün bakış.*

ol yüzi gül kim gön͡gül yüzin görüp medhūş olur / **ġamzesi** yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [ġamzesi, -si]*

ger Hidāyet ḳanın ol **ġamze** töker dimen͡g an͡ga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [ġamze,]*

ġamzesinden gözinin͡g olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer in͡gen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [ġamzesinden, -si, -n, -den]*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol **ġamze** savaş / yaya dönsün boyı anın͡g ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [ġamze,]*

ḥācibidür her biri Çāçī kemān / **ġamzeleri** her biri tīr-i ḫadeng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 2). [ġamzeleri, -leri]*

vardı ilden dil didim tā gördi **ġamzeng͡** didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [ġamzeng͡, -ng͡]*

gözüng͡ ḳanım içicaġ **ġamze** tīġılan soġulur / meger bu çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [ġamze,]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı göng͡limni gözüng͡ / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [ġamze,]*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemüng͡ çeşm ü **ġamzesin** / emn ü ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [ġamzesin, -si, -n]*

ġamzelen ḳan töker ṣorar leb ile / yaralar cānı duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [ġamzelen, -len]*

ger öldürür Hidāyet'i **ġamzeng͡** ʿaceb degül / munung͡ teg iş durur ang͡a ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [ġamzeng͡, -ng͡]*

ger tökdi ise gözleri ḳanım ʿaceblemeng͡ / gözetmişidi **ġamzeleri** andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [ġamzeleri, -leri]*

<u>ġam-zede-i rüsvā:</u> *Gamlı rezil.*

dün Hidāyet'ni dimeng͡ ʿışḳ ile rüsvālıġdan / ḳoyıng͡ öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [ġam-zede-i rüsvā, -y, -ı]*

<u>ġamze-i ḫūn-ḫvār:</u> *(Sevgilinin) Kan dökücü, zalim yan bakışları.*

ḥükm itdi revān olmaġa ḳan yaşımı bir gün / ol **ġamze-i ḫūn-ḫvār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [ġamze-i ḫūn-ḫ vār,]*

<u>ġamze-i ḫūn-ḫvāre:</u> *Zalimin süzgün bakışı.*

çoḫ göng͡üller ki bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [ġamze-i ḫūn-ḫ vāre, -si , -le-si, -le]*

<u>ġarīb:</u> *Gurbette bulunan, yabancı, kimsesiz.*

şādīlıġıng͡ göng͡ül ivine gelmedi disem / eydür ki n'eylesün yolı bilmez **ġarībdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [ġarībdür, -dür]*

dil ü cānıng͡nı yār idür ṣorar ṣayru gözim didüm / **ġarībler** ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [ġarībler, -ler]*

<u>ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizār:</u> *Gönlünün kaptırmış çelimsiz gurbetçinin inlemesi.*

ḫurremem tā ṣordılar kimdür Hidāyet didi kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizār, -ım, -dur]*

ġarībsin-: *Bir şeyi garip, tuhaf ve uygunsuz bulmak.*

şehā mensiz **ġarībsinmişdür** itin͡g / meni dün görgeç il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [ġarībsinmişdür, -miş, -dür]*

ġarīḳ it-: *Boğmak, batırmak; birine bir şeyi bol bol vermek.*

çevürdi cevrümi seylāb-ı miḥnet / ġarīḳ itdi meni ġarḳāb-ı miḥnet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 10). [ġarīḳ it-, -di]*

ġarīḳ-ı bahr-ı ġam: *Gam denizinde boğulmak II Aşığın sürekli olarak dertlere, kederlere düçar olması.*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları kenāra yitür / gön͡gül bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir uşandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam,]*

ġarḳ: *Suya batma, boğulma.*

her günde ḳanlu yaşuma **ġarḳam** bu dīdeden / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [ġarḳam, -am]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde **ġarḳa** eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [ġarḳa, -a]*

ġarḳ ol-: *Boğulmak, batmak; hüzün, keder içinde olmak, çok üzülmek.*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu dağı saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [ġarḳ ol-, -mış]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od şaldı āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [ġarḳ ol-, -ur]*

ġarḳ-āb: *Suya batan, batmış olan.(aşığın gözyaşları).*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl gibi kim düşe **ġarḳ-āba** gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [ġarḳ-āba, -a]*

ġarḳāb-ı miḥnet: *Derdin boğuşu.*

çevürdi cevrümi seylāb-ı miḥnet / ġarīḳ itdi meni **ġarḳāb-ı miḥnet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 10). [ġarḳāb-ı miḥnet,]*

ġarḳ-ı ʿarak: *Tere boğulma, terleme.*

ḥammāmda dün **ġarḳ-ı ʿaraḳ** cismini gördüm / ṣandum ki bilūr üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [ġarḳ-ı ʿaraḳ,]*

ġavġā: *Döğüşme, gürültü.*

ağız açsam ḥikāyetüm dimege / dir Hidāyet daḫı ne **ġavġādur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [ġavġādur, -dur]*

ġavr: *Öz, hakikat, esas.*

gözüñ göñgül aluban puzdı cānım ülkesini / şehā yit ülkelüniñ **ġavrına** ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [ġavrına, -ı, -n, -a]*

ġavṣ: *Suya dalma, dalgıçlık.*

ey dil gel ol ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına **ġavṣ** ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [ġavṣ,]*

ġavvāṣ: *Dalgıç. || Divan şiirinde dalgıç daha çok su ile birlikte anılır.Dalgıçların denizden kıymetli şeyler çıkarmaları dolayısıyla, değerli şeyler arayan kişi de gavvasdır. Aşığın gönlü bu bakımdan gavvasdır. Şiir ustaları da kendilerini mana incileri çıkaran birer dalgıca benzetirler.Bazen sevgilinin dudaklarının hayali, göz denizine düşmüş bir yüzük olarak düşünülüp gönül ona dalgıçlık yapar.*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişiñ vaṣlın şehā / ḫansı **ġavvāṣıñ** işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [ġavvāṣıñ, -ıñ]*

batarlar imdi ḳaplayuban şīşe başlara / **ġavvāṣ** kimi ḳulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [ġavvāṣ,]*

ġayb eyle-: *Kaybetmek.*

meni ġayb eyledi dü gün ḫiṭāb / cān ḳuşına kim ide fikr-i ṣavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [ġayb eyle-, -di]*

ġāyet: *Son derece, çok; son, uç.*

ey sidre boylu görmedi **ġāyetde** müntehā / naḫl-i ḳaddüñ kimi daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [ġāyetde, -de]*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭuñ olmaz imiş ḥadd ü **ġāyeti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [ġāyeti, -i]*

ġāyib ol-: *Ortadan çekilmek, görünmez olmak.*

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı dal / elif teg ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [ġāyib ol-, -geç]*

ʿārıżıñ muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ maña evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [ġāyib ol-, -dı]*

tā ġāyib oldı dīdeden ol ebrū-yı cünūn / yaḫtı Hidāyet āteş-i şavḳ-ı cünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [ġāyib ol-, -dı]*

ġayr: *Ayrı, başka; yabancı.*

višālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından kim ki **ġayrung͡** naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [ġayrung͡, -ung͡]*

ġayr-ı millet: *Milletin yabancısı.*

uymaduġumçun raḳībe ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / **ġayr-ı millet** ola her kim uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [ġayr-ı millet, -e]*

ġayr-ı millet ol-: *Milletden ayrı kalmak.*

uymaduġumçun raḳībe ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola her kim uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [ġayr-ı millet ol-, -a]*

ġażanfer: *İri arslan.*

ġamzesinden gözining͡ olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu **ġażanfer** ing͡en evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [ġażanfer,]*

gebr: *Mecûsî, ateşe tapan.*

dün seçmedüng͡ aġyārı iting͡den nişe yā Rab / farḳ eylemedüng͡ **gebr** ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [gebr,]*

geç-: *Vazgeçmek.*

şāha ḳul olup **geçti** Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [geçti, -ti]*

ʿalāyıḳdın eger **geçseng͡** Hidāyet / ṭarīḳ-ı ʿışḳ içinde sensin abdāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [geçseng͡, -se, -ng͡]*

tā seni buldı göng͡ül **geçti** ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [geçti, -ti]*

tevbeden **geç** Hidāyet olġaç ʿīd / şādlıġ çaġı varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [geç,]*

geç-: *(Zaman için) Harcamak, geçirmek.*

yüzüng͡le zülfüng͡ içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim ki **geçdi** māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [geçdi, -di]*

geç-: *Geçmek, girmek, geçip gitmek.*

oḫı efġānlar ḳılur **geçer** Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [geçer, -er]*

esbāb-ı cihāndan o ki **geçmez** işiginde / ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [geçmez, -mez]*

gül **geçüp** gül-zār otursa n'ola çün pāyendedür / ʿālemin͡g bāġında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [geçüp, -üp]*

ol ki ʿömrüm teg **geçer** baḫmaz man͡ga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [geçer, -er]*

her ḫanda ki **geçdise** oḫun͡g sözi Hidāyet / yayın͡g kimi boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [geçdise, -di, -se]*

göz yaşından geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu den͡gizdin geçüre gör alup arḫan͡ga meni (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [geç-, -ebil, -men]

__geçür-:__ *Geçirmek; bir engeli aşıp ötesine varmasını sağlamak, atlatmak.*

göz yaşından geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu den͡gizdin geçüre gör alup arḫan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [geçür-, -egör]*

__geçür-:__ *(Zaman için) Harcamak, geçirmek.*

her kim ki anın͡g ẕikrile evḳāt **geçürmez** / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [geçürmez, -mez]*

__gedā:__ *Dilenci, fakir.*

n'ola meyl itmese Hidāyet'e yār / pādişehdür **gedāya** meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 5). [gedāya, -y, -a]*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı **gedā** ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [gedā,]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men **gedāya** ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [gedāya, -y, -a]*

zekāt-ı ḥüsn virgil men **gedāya** / biraz būse ki oldun͡g ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [gedāya, -y, -a]*

__gedāyī:__ *Kölelik.*

andan hem anı ʿārif isen͡g eyle **gedāyī** / tā kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [gedāyī,]*

__geh gāh:__ *Ara sıra.*

naẓarı var idi **geh gāh** menümlen itinin͡g / neyleyem āh ki ḳaṭʿ eyledi mendin naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [geh gāh,]*

__geh gāh:__ *Bazen... bazen de….*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi öldürür meni vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [geh gāh,]*

<u>**geh geh:**</u> *"Geh ... geh ..." bağlacı. Bazen, kimi zaman.*

ḳaş u gözün͡g sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [geh geh,]*

geh tiker kirpügünün͡g ignesi baġrum yarasın / geh firāḳı tikeni pāreledür ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [geh geh,]*

isterem men seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [geh geh,]*

<u>**geh gehī:**</u> *Bazen... bazen (de)...*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse laʿli meyi ḳatına şerm-sār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [geh gehī,]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [geh gehī,]*

<u>**gel-:**</u> *Gelmek, ulaşmak, varmak.*

sen yārdan **gelür** niçe aġyārdan ḳaçam / tedbīr yoḫ durur yiticaġ Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [gelür, -ür]*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp **geldise** ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [geldise, -di, -se]*

ey ki gündüzdür yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn giceler / **gel** ki uymadı firāḳun͡gdan bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [gel,]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib iste vü **gel** devletün͡g becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [gel,]*

gön͡gül mülkini çapmaġa **gelür** ol Türk ılḳayup / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [gelür, -ür]*

şādīlıġın͡g gön͡gül ivine **gelmedi** disem / eydür ki n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [gelmedi, -me, -di]*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde **gel** kim sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [gel,]*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim her yan͡gadan naʿra **gelüp** yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [gelüp, -üp]*

gelgeç seni nefīre götürem dir ü menüm / gön͡glimde çalınur bu ferahdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [gelgeç, -geç]*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [geldi, -di]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf **gel** / şimdi gör kim ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [gel,]*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül vaṣlından özge umma **gel** / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [gel,]*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline anın͡g / men teg yüz olsa **gelmeye** bir ḳılına anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [gelmeye, -me, -y, -e]*

ey dil ḳanın͡g tökem dise oyunla yār ınan / gön͡glindeki durur ki **gelür** diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [gelür, -ür]*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / **gel** bāde-i gül-gūn çek ü ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [gel,]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse **gel** düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [gel,]*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi ilim ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur **geldükçe** ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [geldükçe, -dük, -çe]*

ol kemān-dārun͡g teninde cānın͡ga nāvekleri / dut ʿazīz anı gön͡gül çün kim **gelür** ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [gelür, -ür]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur kim **gelür** Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [gelür, -ür]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / **gel** otur çoḫ ġonçe kimi baġrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [gel,]*

senden Hidāyet incimez ey cān ne kim **gelür** / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳın͡g ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [gelür, -ür]*

atmaz oldı man͡ga yār oḫını gelgeç aġyār / **geldi** ḳış oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [geldi, -di]*

atmaz oldı man͡ga yār oḫını **gelgeç** aġyār / geldi ḳış oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [gelgeç, -geç]*

ol ola er ki **gelse** ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [gelse, -se]*

ḥācī azup ḳapun͡g yolı **gel** dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [gel,]*

gelse başım aparmaġıçun şāh buyruġı / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [gelse, -se]*

bu söz üsne yitüp **geldi** ḫayālün͡g / didi kim niçedür ey ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [geldi, -di]*

nūr-ı meh yaḫıla şemʿ-i Hidāyet / **gelicek** munda ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 27). [gelicek, -icek]*

gel ey içmiş bu gün ġaflet şarābı / sepilmiş yüzün͡ge şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [gel,]*

gel iç devlet meyin maḫmūrıñı yaz / yiter ġam defterin alup yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [gel,]*

gel içgil zevḳ ilen devlet ayaġı / bu devletden bizi çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [gel,]*

gelicek bulmaz olsañ dūst kāmı / ecel yanımda içsün dūst-kāmı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [gelicek, -icek]*

bir ün ḳulaġıma **geldi** ẕi-ḫuftegān-ı laḥed / ki ey faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [geldi, -di]*

göñül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulaġım anda ki bir ün **gele** ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [gele, -e]*

ger fānī iken ister iseñ bāḳī ola sen / iḫlāṣ ile **gelgil** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [gelgil, -gil]*

gel-: *Gelmek, olmak, -e uğramak.*

ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne **gelse** ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [gelse, -se]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet'üñ / yoḫsa ezelden ol ġam u miḥnet çeken midür (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [gel-, -mez, -mi]

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise **geldükçe** ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [geldükçe, -dükçe]*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [gelse, -se]*

tīrelıḳ kim daḫı **gelmez** rūz u şeb cānān besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [gelmez, -mez]*

senden eger ġam **gele** yā derd ü bīm / şükr seniñ virdügüñe ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [gele, -e]*

çün maña senden **gelür** ey cān elem / cevrüñ ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [gelür, -ür]*

gel gör-: *Gel gör, fark et, farkına var!.*

ey dil gel ol ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [gel gör-,]*

ey bāġbān ṣanevber ü servüñni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [gel gör-,]*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [gel gör-,]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [gel gör-,]*

gelen gider: *Doğan ölür.*

bu dünye söyledügüń͡gdür iki ḳapılu ribāṭ / **gelen gider** gerek İlyās dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [gelen gider,]*

gemi: *Gemi.*

ḳaşlarun͡g ol göz ü kirpükle yaşım içre sağın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki **gemi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [gemi,]*

gemi: *Gemi. II Kurtuluş vesilesi.*

fānī cihānda şun man͡ga zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol **gemi** ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [gemi,]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde ada an͡ga yā **gemi** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [gemi,]*

gemi: *Gemi. II Ruhu taşıyan beden.*

baḥr-ı ġam içre ten **gemisi** olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu dağı saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [gemisi, -si]*

genc: *Hayâtın çocuklukla orta yaşlılık arasındaki döneminde bulunan kimse.*

oturdı atlu saʿādetle devlet o **gence** / didim yana nereye devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [gence, -e]*

genc: *Hazine.*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / şanmagil daşını bil kim **genc** ü gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [genc,]*

dil ü cānı bayıt lebin͡gden kim / **genci** şāhun͡g çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [genci, -i]*

gence girüp ġonçe teg ol ḫırḳa-pūş / baş çeküp ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [gence, -e]*

genc-i ḥüsn: *Güzellik hazinesi.*

dün meni maḫmūr gördi söyledi ol **genc-i ḥüsn** / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [genc-i ḥüsn,]*

genc-i maḫfī: *Gizli hazine.*

oldı cemālin͡gden cüdā vīrān Hidāyet ḫāṭırı / ey **genc-i maḫfī** sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [genc-i maḫfī,]*

<u>genc-i vīrān:</u> *Yıkık hazine.*

oldı cemāli͡ngden cüdā vīrān Hidāyet ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol **genc-i vīrān** üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [genc-i vīrān,]*

<u>ger:</u> *Eğer.*

görset didi͡ng ne gelse ilü͡ngden ma͡nga raḳīb / **ger** Ta͡ngrı ḳoysa ölmez isem görsedem sa͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [ger,]*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [ger,]*

laʿlü͡ngden özge teşne-i dīdāru͡nga müdām / **ger** āb-ı ḫıżr olursa görünür serāb a͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [ger,]*

ger Hidāyet'ü͡ng Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [ger,]*

didüm ey gün yüzü͡ngi görset gözimden nem gider / didi **ger** sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [ger,]*

n'ola ḳonup lebine çibin **ger** ilin ṣorar / dirler mes̱el ki balı dutan barmağın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [ger,]*

ger ġam ayağı ṣunsa vü **ger** nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [ger,]*

ger ġam ayağı ṣunsa vü **ger** nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [ger,]*

ger naṣībi gö͡nglümü͡ng şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [ger,]*

ger tīġ-ı cefā ile diler bağru͡ngı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [ger,]*

ger bağru͡ngı yaram dir ise͡ng tā görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [ger,]*

didim olmaġa ayağu͡ngda gö͡ngül ḥasreti var / didi **ger** a͡nga naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [ger,]*

ger ister ise͡ng cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki seni͡ngdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [ger,]*

nāz-ı ʿışḳu͡ngdan Hidāyet **ger** yanarsa çekmez āh / zāhidü͡ng savuġlıġındandur ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [ger,]*

dutdı zülfü͡ng **ger** delü gö͡nglüm didim n'oldı didi / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [ger,]*

ger Hidāyet düşerse sevdāya / şol ḫaṭ-ı ʿanberī isi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 5). [ger,]*

zülfi ʿaksi dil-berin͡g çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn **ger** ḳurulıġda varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [ger,]*

olmazsa ḫaste gön͡glüme vaṣlın͡g ögür eger / **ger** daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [ger,]*

zülfün͡g ki dem-be-dem deger ol gül yan͡gaġlara / artuġlıġıla cānlara **ger** dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [ger,]*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [ger,]*

aġyār hīmilen meni **ger** yār iki böler / incimezem neden ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [ger,]*

ger tipdise itin͡g başına müddeʿī ne ġam / devlet başında yoḫdur anın͡g devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [ger,]*

bizimle yār arasında niçe gün **ger** ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [ger,]*

ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā **ger** men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [ger,]*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimen͡g an͡ga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [ger,]*

zer-çihrede **ger** dīde yaşım sīmi yöridür / yüzün͡gden ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [ger,]*

ger aldı ise lebi mendin iḫtiyār n'ola / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [ger,]*

ger ġam çerisi ḳılsa gön͡gül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [ger,]*

hicrün͡g n'ola vaṣl içün eger baġrımı yarar / bu yarama **ger** yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [ger,]*

n'ola **ger** yarar ise baġrımı ol yār menim / ḫoşdur ey ḫaste gön͡gül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [ger,]*

varmaġ ister ser-i küyına Hidāyet gön͡glüm / meyl-i bülbül n'ola **ger** cānib-i gül-zāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [ger,]*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg yanmış gön͡gülnin͡g odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [ger,]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / şanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [ger,]*

iḫtiyārımdur gön͡gül şol tīġ u yār ilindedür / **ger** menim ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [ger,]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet **ger** felek bī-iḫtiyār / sen şaġınma kim anın͡g hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [ger,]*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki **ger** mūr üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [ger,]*

göz dükānı içre ḳat ḳat n’ola **ger** bağlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur man͡ga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [ger,]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür **ger** gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [ger,]*

dişleme laʿlün͡gi **ger** cevr ile ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [ger,]*

yār itilen meni görgeç n’ola **ger** gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola **ger** atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [ger,]*

yār itilen meni görgeç n’ola **ger** gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola **ger** atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [ger,]*

şemʿ-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey çerāġ / **ger** tanıman͡g disen͡g n’ola dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [ger,]*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzün͡g ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [ger,]*

yaġış teg **ger** seper ol Türk nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [ger,]*

men ṣayru cāna em virem ol laʿli **ger** ḥakīm / ṣayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [ger,]*

eyler belā oḫın çekesin sīneden faḳīh / **ger** men Hidāyet’ün͡g san͡ga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [ger,]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / **ger** men san͡ga gön͡güldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [ger,]*

vaṣl içün cān ister isen͡g ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem **ger** men bu ḫayr işine teʾḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [ger,]*

dün selām eylegeç keserdüm idür / seni **ger** olmasaydı ḥaḳḳ-ı selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [ger,]*

yüzini görgeç aldı aġzı gön͡gül / **ger** yoḫ idürse var arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [ger,]*

topraġ olursa **ger** tenüm şehd-i lebin͡gçün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [ger,]*

aġyār ḳatına sen meni **ger** ḳaḫısan͡g yārüm n’ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [ger,]*

gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı anlara / **ger** dönseler ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [ger,]*

leblerün͡gden özgeler **ger** cān umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [ger,]*

duymek istersin Hidāyet **ger** lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [ger,]*

men ölicek **ger** yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [ger,]*

ger itilen bir gice mihmān olam / ikki cihān ehline sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [ger,]*

dir imiş ol yār meni öz itüm / **ger** didise aġzına ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [ger,]*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārün͡g vaṣlına vāṣıl / demidür **ger** dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [ger,]*

gön͡gül **ger** baḥr-ı ʿışḳına ḥabībün͡g dala bilmezsin / yaḳīn bil gevher-i maḳṣūd ilin͡ge sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [ger,]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdın͡gda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet man͡ga **ger** fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [ger,]*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar **ger** çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [ger,]*

yüzün͡g ġamında gön͡gül yüz risāle **ger** yazsa / Hidāyet'ün͡g ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [ger,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola **ger** bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [ger,]*

ger yār cān dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile müżāyaḳa cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [ger,]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya **ger** bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [ger,]*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola **ger** şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [ger,]*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / **ger** o doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [ger,]*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb **ger** meni ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [ger,]*

çoḫ gön͡güller ki bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / **ger** işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [ger,]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu ki yār / **ger** dile dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [ger,]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil **ger** ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [ger,]*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿaceb **ger** meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [ger,]*

aġyār cefā ḳılsa göng͡ül yār saġ olsun / **ger** müddeʿī raḥm itmeye Tang͡rı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [ger,]*

ger dūst Hidāyet meni damuya dilerse / meyl eyler isem kāfir olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [ger,]*

niçe gün **ger** ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [ger,]*

ey uyan şeyṭān sözine **ger** selāmet isteseng͡ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [ger,]*

oġradumsa **ger** ḳuşunıng͡ tozına mendin degül / devleti olan kişi elbette oġrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [ger,]*

cemāling͡ ayını **ger** seyyidimdin görse / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [ger,]*

ey ki şīr-efken gözüng͡ teg çeşm-i āhū olmaya / **ger** disem āhū ang͡a nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [ger,]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onung͡ ḳoyma aġzıng͡dan müdām / **ger** müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur’ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [ger,]*

ger düşde göng͡ül zülfüng͡ ucın dutdısa n’oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [ger,]*

ger perī görse senüng͡ ḥüsnüng͡i ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [ger,]*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılıng͡ ang͡a / **ger** ḳorḫar olsang͡ız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [ger,]*

yār içün ölenüng͡ dīni yār imiş ne ġam / **ger** yār içün Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [ger,]*

n’ola luṭf eyleyüben **ger** başa il yüregüme / çün göng͡ül derdine şol māh-ı ruḫung͡dur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [ger,]*

bir naẓar görmek içün ḳanung͡ı **ger** aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [ger,]*

ger busarsan bus göng͡ül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [ger,]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice **ger** yitüre dang͡a meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [ger,]*

ger öldürür Hidāyet’i ġamzeng͡ ʿaceb degül / munung͡ teg iş durur ang͡a ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [ger,]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [ger,]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u cānung͡ sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [ger,]*

ger tökdi ise gözleri ḳanım ʿaceblemeng͡ / gözetmişidi ġamzeleri andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [ger,]*

ger ṣormadı lebi bir ağız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [ger,]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı **ger** olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [ger,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / **ger** göng͡ül gitti ise yüz şükr ang͡a kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [ger,]*

didi ol şeh ḫayāli olsa yoldaş / ne ḳayġu **ger** olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [ger,]*

ger ẓāhir ile yār Hidāyet'den olur dūr / ey ẓāhid-i maġrūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [ger,]*

ger fānī iken ister iseng͡ bāḳī ola sen / iḫlāṣ ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [ger,]*

__ger-:__ *Örtmek, kapamak.*

bir nefesde ʿārıżıng͡ gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzüng͡e ḳarşu durup yüzin **ger** ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [ger,]*

ḳulağına göng͡ül ḥālin diyer zülf / gözing͡ kim niçe maḥremdür bu **ger** ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [ger,]*

__gerçek:__ *Gerçek, hakikat.*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / **gerçek** ering͡ yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [gerçek,]*

__gerçi:__ *Gerçi, her ne kadar, ise de.*

ḥayat ābın diyerler **gerçi** cān-baḫş / lebing͡ ḳatında anıng͡ cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [gerçi,]*

viṣāling͡ devletin bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem **gerçi** düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [gerçi,]*

göng͡lüm anıng͡çün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol **gerçi** cānımdur menim men hem onung͡ dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [gerçi,]*

delü göng͡lüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẓi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar **gerçi** gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [gerçi,]*

var ise **gerçi** tükenmez niʿmetüng͡ ey gül-sitān / beslegil kim irişür gül kimi mihmānung͡ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [gerçi,]*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün **gerçi** ḫıdmetden / felekning͡ iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [gerçi,]*

şorduġumça leblerüng͡i olmadum sīrāb men / **gerçi** laʿling͡ teşnelik kesmek durur ḫāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [gerçi,]*

kim ki o meyden ḳadehi nūş ider / bilür özin **gerçi** ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [gerçi,]*

gerd: *Toz, toprak; keder, tasa.*

sep gönġül dūlāb-ı çeşmüng͡den su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim arada **gerdi** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [gerdi, -i]*

gerd-i sitem: *Sitem tozu.*

gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı anlara / ger dönseler ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [gerd-i sitem,]*

gerdiş: *Dönme, dönüş.*

çerḫ-i ḫarīf **gerdiş** ilen olmasa teng-dil / kim bu çemende gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [gerdiş,]*

gerdūn: *Felek, gök; dünya; dönen, dönücü.*

gerdūn ilin götürse ḳażā daşın atmege / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [gerdūn,]*

ay degüldür kim aġılanmış felekde ang͡lang͡ız / kim anıng͡ ḳurında **gerdūn** götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [gerdūn,]*

yandı baġrım ḫvān-ı vaṣlından bu göng͡lüm ḳısmeti / zehr-i hicrān ile ey **gerdūn** yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [gerdūn,]*

gelse **gerdūn** teg belā ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [gerdūn,]*

geldi ḫoş devrān ki **gerdūn** terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [gerdūn,]*

niçe ki istedi vü gördi munça ādemden / naẓīr bulmadı **gerdūn** gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [gerdūn,]*

gerdūn-ı dūn: *Alçak felek.*

yandurdı cevr ile yana **gerdūn-ı dūn** meni / ancaḫ meger bu devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [gerdūn-ı dūn,]*

gerdūn-ı gerdān: *Dönen dünya, felek.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrıng͡ gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [gerdūn-ı gerdān, -dur]*

gerek: *Gerek, lazım.*

ger Hidāyet'üng͡ Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek **gerek** bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [gerek,]*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş **gerekdür** / dāyim gözi ḳan yaşı ile yaş **gerekdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [gerekdür, -dür]*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş **gerekdür** / dāyim gözi ḳan yaşı ile yaş **gerekdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [gerekdür, -dür]*

laʿlüng͡ diyicaḫ būse dutar zülfüng͡i göng͡lüm / ol vaʿdeye niçün ki uzun yaş **gerekdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [gerekdür, -dür]*

dindürmezem aġyārı iting͡le olalı yār / her işde ki var ādeme yoldaş **gerekdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [gerekdür, -dür]*

ʿarż eyleyicaġ itlerüng͡e ḥālümi dirler / çoḫ başumız aġrıtma bize baş **gerekdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [gerekdür, -dür]*

yārüng͡ yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / kim mehdī çaġı gizlü olan fāş **gerekdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [gerekdür, -dür]*

didim varısa çaġır sāḳīyi çaġırsunlar / lebi şeker töküp itdi **gerekse** var çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [gerekse, -se]*

vaṣlım umanlara didi bir dest-res **gerek** / dutdum men etegini didüm dest-res budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [gerek,]*

göng͡ül güler göricek ḳaşın ol dil-ārānung͡ / neden ki gülse **gerek** yüzine yeng͡i ayung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [gerek,]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u göng͡ül / sende ne var anıng͡ **gerek** niçün kim anıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [gerek,]*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin kim **gerek** / ṣayrayan bülbül gerekdür çün sening͡ teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [gerek,]*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan bülbül **gerekdür** çün sening͡ teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [gerekdür, -dür]*

yārdın dönme müddeʿī sözile / ey göng͡ül işiden **gerek** uṣlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [gerek,]*

bir dişleyem lebin dise dir gördüging͡ yiter / gözden ne aṣṣı nesne **gerek** toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [gerek,]*

kim ki degül doġrı degül ādemī / ölüdür ol dutsa **gerek** mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [gerek,]*

gerek gerek: *Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır.*

bu dünye söyledügüng͡dür iki ḳapılu ribāṭ / gelen gider gerek İlyās dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [gerek gerek,]*

getür-: *(Bir yere) Bir kimse veya şeyle birlikte gelmek, gelirken o kimse veya şey yanında olmak.*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde **getür** odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [getür,]*

görsetdi cām-ı zerrīne sāḳī-yi rūzgār / sāḳī-yi sīm-sāḳ **getür** laʿl-i āb-dār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 1). [getür,]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār çaġır / **getürdi** yir yüzi gülçün man͡ga bu ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [getürdi, -di]*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde **getür** kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [getür,]*

ser-i kūyından eserdi **getürüp** bū-yı nesīm / dūstlar çāre nedür şimdi bulunmaz es̱eri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [getürüp, -üp]*

yüz ṭarīḳ ilen **getürdi** berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [getürdi, -di]*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī irişdi peyk-i ecel / **getürdi** nāme-i ḥasret zevāle döndi kemāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 15). [getürdi, -di]*

gevde: *Gövde, beden, vücut.*

cān **gevdede** sen sivgülü cānāne içündür / bes besledügüm cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [gevdede, -de]*

āh idersem ḥasretin͡gden **gevdemi** alup gider / niçe kim topraġı yirden bād-ı ṣarṣar tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [gevdemi, -mi]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / **gevdesin** terk idüben o gice yüz min͡g cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [gevdesin, -sin]*

cihānda kim ki bir cānānı yoḫdur / yaḳın bir **gevdedür** kim cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [gevdedür, -dür]*

gevher: *İnci, elmas.*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü **gevherdür** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [gevherdür, -dür]*

sen sīm-berün͡g eylesem īs̱ār ayaġına / yaş **gevherini** duta ḫamu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [gevherini, -i, -n, -i]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber aġzından düşer / ẓāhir olur bir ṣadef kim **gevher** aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [gevher,]*

gevher-i maḳṣūd: *Maksadın cevheri II ulaşılmak istenenin en kıymetlisi.*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿışḳa zāhid / bu baḥre **gevher-i maḳṣūd** içün dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [gevher-i maḳṣūd,]*

gön͡gül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībün͡g dala bilmezsin / yaḳīn bil **gevher-i maḳṣūd** ilin͡ge sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [gevher-i maḳṣūd,]*

<u>gevher-i maʿnī:</u> *Anlam incisi.*

ḳaş çatma ṭalebden ki ṣan͡ga **gevher-i maʿnī** / ʿiṣmet ṭarafından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [gevher-i maʿnī,]*

<u>geyik:</u> *Geyik.*

ey **geyik** gözlü işit ʿāşıḳun͡g efġānı disem / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [geyik,]*

<u>gibi:</u> *Gibi.*

dil ḥamza **gibi** ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [gibi,]*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl **gibi** kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [gibi,]*

ol ikki ḳaşın͡g aralığında ḳara ḫālün͡g / bir ṭūb **gibi** durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [gibi,]*

<u>gice:</u> *Güneş battıktan sonra gün ağarıncaya kadar geçen süre, gündüz karşıtı, gece.*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu **gice** / tīz kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [gice,]*

ey ki gündüzdür yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn **giceler** / gel ki uymadı firāḳun͡gdan bu miskīn **giceler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [giceler, -ler]*

ey ki gündüzdür yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn **giceler** / gel ki uymadı firāḳun͡gdan bu miskīn **giceler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [giceler, -ler]*

ʿārıżın͡gda ikki yandan ḥalḳalandı zülfün͡giz / bir güni aldı araya ey büt-i Çīn **giceler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [giceler, -ler]*

bulmegeç aġzın͡gnı yüzün͡gle varur ol zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn **giceler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [giceler, -ler]*

var gön͡gül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın **giceler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [giceler, -ler]*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın çeküp / çoḫ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn **giceler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [giceler, -ler]*

zülf yüzün͡glen muḳābil olsa dündür kim diyer / **gice** gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [gice,]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o **gice** yüz min͡g cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [gice,]*

iki zülfün͡g arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / ḳaranġu **gice** içide şanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [gice,]*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzın͡g / müsāʿid **giceden** gicen͡g muvāfıḳ rūzdan rūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [giceden, -den]*

ne gicem **gicedür** şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [gicedür, -dür]*

ne **gicem** gicedür şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [gicem, -m]*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzın͡g / müsāʿid giceden **gicen͡g** muvāfıḳ rūzdan rūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [gicen͡g, -n͡g]*

ger itilen bir **gice** mihmān olam / ikki cihān ehline sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [gice,]*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara **gicelerde** belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [gicelerde, -ler, -de]*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara **gicede** bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [gicede, -de]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste gön͡gül laʿli ilen / bir **gice** düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [gice,]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu **gice** ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [gice,]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden būse dil / kim ḳaranġu **gice** olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [gice,]*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan **gice** görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [gice,]*

yüzün͡gle zülfün͡g içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu **gice** fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [gice,]*

hicrin͡gde senün͡g her **gice** mevc urduġı ḳandur / çeşm-i nigerāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [gice,]*

gice gündüz: *Aralıksız, sürekli, her zaman.*

n'eylemişem müddeʿīye bilmezem / kim **gice gündüz** man͡ga nefrīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 3). [gice gündüz,]*

gici: *Gece.*

oluram ḳurş ruḫun͡g ʿışḳıla didim didi kim / çūbānın͡g ekmegi bir **gici** yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [gici,]*

gider-: *Gidermek, ortadan kaldırmak.*

apardı ʿaḳl ile fehmümni ol ḳaş / **giderdi** dīn ile īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [giderdi, -di]*

görset ol yüzi **gider** revnaḳı mihr ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [gider,]*

yā ḥamelnin͡g boynuzından dūst-kāmı yasamış / ḫüsrev-i gerdūn k'anun͡gla **gidere** dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [gidere, -e]*

derdim ruḫ u lebin͡g **giderür** yā sögüşlerün͡g / gül şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [giderür, -ür]*

gözden ayaġun͡g tozın **gidermen** / ögrendi gözüm bu dārū ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [gidermen, -men]*

zülfin͡gi **gider** çihreden ay yüzün͡gi görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [gider,]*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini gözden **gidermez** hīç dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [gidermez, -mez]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi **gider** bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [gider,]*

ṭūb teg başum onın͡g ayaġından **gidermezem** / çevgān-ı hicr ile niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [gidermezem, -mez, -em]*

gir-: *Dahil olmak, içinde yer almak.*

Hidāyet **girse** seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [girse, -se]*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān **girüp** / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [girüp, -üp]*

bir girān-māye güher ḫalḳ iline **girmiş** iken / ḳapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [girmiş, -miş]*

ṣūfī **gir** mey-kedenin͡g içine daşına göre / daḫı mescide ḳarār itmeye daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [gir,]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına **girüp** öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [girüp, -üp]*

şol şeker yanında tā acılıġı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı **girüp** zenbūr şānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [girüp, -üp]*

gence **girüp** ġonçe teg ol ḫırḳa-pūş / baş çeküp ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [girüp, -üp]*

girān-māy: *Kıymetli, değerli.*

bir **girān-māye** güher ḫalḳ iline girmiş iken / ḳapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [girān-māye, -e]*

girçek: *Gerçek, hakikat.*

yār uġurında eger menzil ü yol daş olsa / başıla kesdüre ol menzili **girçek** yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [girçek,]*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden **girçek** imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [girçek, -i, -miş]*

giriftār: *Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptelâ.*

luṭf it ilāhī ki günahkārun͡gam / dām-ı maḥabbetde **giriftārun͡gam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 17). [giriftārun͡gam, -un͡g, -am]*

girīzān ol-: *Kaçmak, uzaklaşmak.*

ṣoḥbetün͡g zāhid ʿaẕāb oḫır faḳīh / senden andandur girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [girīzān ol-, -duġ , -um]*

giryān: *Gözyaşı döken, ağlayan.*

giryānının͡g ḳulaġı egilse ʿaceblemen͡g / kim baḫıcaġ reg ü beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [giryānının͡g, -ı, -nın͡g]*

gīsū: *Saç örgüsü, omuza dökülen saç.*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn **gīsū** seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [gīsū,]*

git/d-: *Gitmek, yok olmak.*

ey Türk **gitdi** cān u dil ü ʿaḳl u dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [gitdi, -di]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden nem **gider** / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [gider, -er]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden nem **gider** / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [gider, -er]*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar şor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [gider, -er]*

būy-ı zülfi cān dimāġından **gidüp** geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [gidüp, -üp]*

oḫı **gitkeç** yüregümden derdüm artar şor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [gitkeç, -keç]*

cān **gitti** ḳalmadı man͡ga hicrün͡gde dīn ü dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [gitti, -ti]*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn göñ͡gül / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [gitti, -ti]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / **gitdi** dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [gitdi, -di]*

kirpüklerüme tekye ḳılup **gitdiler** be-ḫvāb / din͡glendiler bu bister-i sincāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [gitdiler, -di, -ler]*

digeç ki melūlem **gideli** zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [gideli, -eli]*

cān u cihān kimseye ḳalmaz **gider** / mihrin anun͡g cān u gön͡glümden **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [gider, -er]*

<u>git/d-:</u> *Gitmek, geçmek.*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [gider, -er]*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol hem **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [gider, -er]*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu **gitdise** ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [gitdise, -di, -se]*

gözlerümden ay u yıl dem **gitdügi** andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [gitdügi, -düg, -i]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem **gider** velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [gider, -er]*

giderken dil ol kākül ṣaru dün gün / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [giderken, -er, -ken]*

zāhid ser-i kūyından anın͡g **gitdi** Hidāyet / cennet sarı vardı ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [gitdi, -di]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / od ṣaldı cāna **gitdi** gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [gitdi, -di]*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest on͡ga her devr ayağı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [git/d-, -er-er, -i, -se, -m]*

<u>git/d-:</u> *Gitmek, bulunduğu yerden ayrılmak.*

didim ki görmedin **giderem** tīr ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin birin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [giderem, -er, -em]*

raḳībün͡g cevr ḳılduġça ḳapun͡gdan **gitmezem** ammā / aşaġa kişinin͡g sözin işitmek hem aşağlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [gitmezem, -mez, -em]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [gidüpdür, -üp, -dür]*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh **gitse** ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [gitse, -se]*

luṭf idüp zülfin͡gni ol ruḫsāreler üstin **gider** / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [gider, -er]*

güldi yanın͡gdan **gider** uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neş'en͡g tök yaşın͡g tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [gider, -er]*

tāb-ı ḥüsnün͡gle dil o zülfe varur / şemʿ yaḫup **gider** ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [gider, -er]*

uymazam sözün͡ge **git** ey zāhid / sen teg ola o kim san͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [git,]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur çoḫ ġonçe kimi bağrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [gitme, -me]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün kimi / tā ḫancaru **gidüp** ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [gidüp, -üp]*

men Hidāyet kimi **gitmen** işigindin zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [gitmen, -men]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [gitti, -ti]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / **gitdi** vü dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [gitdi, -di]*

gitdi ol şūḫ u sözi ḳaldı cihān aġzında / māh-ı Kenʿānı **gidüp** ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [gidüp, -üp]*

cān u cihān kimseye ḳalmaz **gider** / mihrin anun͡g cān u gön͡glümden **gider** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [gider, -er]*

<u>git/d-:</u> *Gitmek, herhangi bir durumda olmak.*

delü gön͡glüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi **gider** rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [gider, -er]*

<u>git/d-:</u> *Gitmek, ölmek.*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür ger **gitse** baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [gitse, -se]*

cān āl yüzün͡gle **gitdi** vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [gitdi, -di]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü dāġlar / cān **gidicaḫ** tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [gidicaḫ, -icaḫ]*

gitdi ol oḫla cān Hidāyet'den / oḫla bir daḫı cān uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [gitdi, -di]*

Hidāyet itse o ş̱āhid meni şehīd n'ola / zihī yüz ağlıġı kim **gidesin** şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [gidesin, -e, -sin]*

gitdi ol şūḫ u sözi ḳaldı cihān aġzında / māh-ı Ken'ānı gidüp ḳıṣṣa-ı Ken'ān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [gitdi, -di]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger göñgül **gitti** ise yüz şükr añga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [gitti, -ti]*

ḫanı olar kim munı cem' itdiler / ḥasret ü derd ile ḳoyup **gitdiler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [gitdiler, -di, -ler]*

giy-: *Giymek.*

şehd-i la'lüñgden şehā dadmış meger ḫālüñg ki zülf / diz çöküp **giymiş** ḳara ḥüsniñg ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [giymiş, -miş]*

bir zamān terlik **giyüp** ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük teniñg ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [giyüp, -üp]*

tā ki **giydiñg** ey ḫaṭı reyḥān ḳabā-yı sūsenī / sünbül-i zülfüñg utandurdı çemende sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [giydiñg, -di, -ñg]*

micmer-i dilde yandı cān 'ūdı / tā **giyipdür** ḳabā-yı müşkīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 2). [giyipdür, -ip, -dür]*

ġıybet: *Bir kimsenin arkasından aleyhinde bulunma, duyacağı zaman üzüleceği bir sözü arkasından söyleme, çekiştirme.*

müdde'ī ḳılsa ḳalem teg dil eger **ġıybete** tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [ġıybete, -e]*

giydür-: *Giydirmek.*

başını ḳırḫup 'iẕārı ḫaṭṭını **giydürdi** yār / tāzelendi ey Hidāyet başdan īmānuñg yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [giydürdi, -di]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [giydürüp, -üp]*

giz-: *Dolaşmak, gezmek.*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden būseler cırlar / görüñg nāzük ḫayālin kim 'aceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [gizüp, -üp]*

gözlerüm suyın gören la'li ġamındın dir mañga / küfr ola bī-hūde **gizmek** istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [gizmek, -mek]*

gizdür-: *Gezdirmek, dolaştırmak.*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen ṣaġınma kim anıŋ hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [gizdürür, -ür]*

gizle-: *Gizlemek, saklamak.*

tīġıŋı **gizle** gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [gizle,]*

dem görsedüp cemālini dem **gizler** ol ṣoruŋ / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [gizler, -r]*

ḫadeng-i ġamze şol tarḫanı gözler / ḳaşı yayına **gizlep** cānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [gizlep, -p]*

gizler idüm ʿışḳı odın cānda Hidāyet doġrısı / bildürdi āḫir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [gizle-, -r, -i, -dü, -m]*

yüzini görsedüp yana **gizledi** zülf ile / od ṣaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [gizledi, -di]*

gizlü: *Gizli, saklı, başkaları tarafından bilinmeyen.*

senden ne dil ü dīde ilen **gizlü** diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [gizlü,]*

yārüŋ yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / kim mehdī çaġı **gizlü** olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [gizlü,]*

görünen gök gölgesinden **gizlü** altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [gizlü,]*

yüzüŋ kim ol selāsil-i pür-çīne **gizlüdür** / bir Rūmīdür ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [gizlüdür, -dür]*

itile **gizlü** söz dir idüm ol perī didi / Ádem teg ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [gizlü,]*

maʿnī kimi **gizlü** vü ṣūret nigār / maʿnīsi her ṣūret ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [gizlü,]*

göger: *Yeşermek.*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb aŋa / reyḥān **gögerdi** tāb virüp āftāb aŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [gögerdi, -di]*

zaḫm-ı hicriŋden **gögermiş** gözde ʿaksi ḳaşınuŋ / görünür şekl-i meh-i nev teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [gögermiş, -miş]*

göz ḳılmasa zülfüŋden o ruḫsāre neẓāre / ġamdan **gögerüp** yaşı azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [gögerüp, -üp]*

gögercin: *Güvercin.*

dağılur cān u göñgül duygeç gözüñg alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç **gögercin** dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [gögercin,]*

__gögerçinlik:__ *Güvercinlik.*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil ü bī-dīnlik / olur çü şāhlaruñg ḳapusı **gögerçinlik** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [gögerçinlik,]*

__gögsin gir-:__ *Göğüs germek, eziyete, sıkıntıya katlanmak, tahammül etmek.*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer göñgül / kirpük oḫın ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [gögsin gir-, -er]*

__gögüs:__ *Bağır, sine; kalp, gönül.*

yarma ey pīr **gögsüñgi** men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [gögsüñgi, -üñg, -i]*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle teg ey gül / ter sünbülniñg altındaki berg-i semenüñgdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [gögsüme, -üm, -e]*

ey Hidāyet reg regiñg çāk itseler **gögsüñg** kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [gögsüñg, -üñg]*

her ḫanda ki geçdise oḫuñg sözi Hidāyet / yayıñg kimi boynın egüben **gögsin** ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [gögsin, -i, -n]*

__gök:__ *Sema, gökyüzü.*

uça yazar żaʿfdan **göge** Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [göge, -e]*

sen sīm-berüñg eylesem īs̱ār ayaġına / yaş gevherini duta ḫamu **gök** ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [gök,]*

çoḫ naḳşına **gök** ile yiriñg olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu **gök** ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [gök,]*

çoḫ naḳşına **gök** ile yiriñg olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu **gök** ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [gök,]*

āhımla çıḫdı sīnem odından şerāreler / ol ikkiden düzüldi **gök** ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [gök,]*

görünen **gök** gölgesinden gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [gök,]*

her niçe ġarḳ olur yir ü **gök** ḳanlu yaşuma / od ṣaldı āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [gök,]*

od yanmasa külden niçe bir bir görünür köz / **gökte** bulut olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [gökte, -te]*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını silicaġ yār / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [gök,]*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını silicaġ yār / gün **gökde** yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [gökde, -de]*

gökde ḳızaran ṣormegil ey ay şafaḳ-mey / yā ʿaksi güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [gökde, -de]*

gölge: *Gölge.*

sünbül-i ter **gölgesinde** yaşunur gül yapraġı / ʿārıżuŋda her ḫaçan ol zülf-i müşkīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [gölgesinde, -si, -n, -de]*

görünen gök **gölgesinden** gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [gölgesinden, -si, -n, -den]*

ġonce: *Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden **ġonçe** yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [ġonçe,]*

ḳonaġ oldı gül ü **ġonçe** būstānda yana / nesīm altun ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [ġonçe,]*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülüŋ barmaġına / kim anıŋçün laʿlden **ġonçe** yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [ġonçe,]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn göŋlege / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [ġonçe,]*

ṣanma dil cevr ile sen **ġonçe** dehāndan kesile / cānı kimseniŋ ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [ġonçe,]*

sen lebi **ġonçeden** özin yigler / doġrusı gül güler biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [ġonçeden, -den]*

ġonçe Ḳārūn'ı ne altunlar ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [ġonçe,]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur çoḫ **ġonçe** kimi baġrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [ġonçe,]*

dinme göŋül munça ki ḥaddüŋ degül / **ġonçe** kimi öziŋe ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [ġonçe,]*

gence girüp **ġonçe** teg ol ḫırḳa-pūş / baş çeküp ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [ġonçe,]*

ġonçe-dehen: *Gonca ağızlı.*

bir **ġonçe-dehensiz** içile bülbüle ḳanın / gül çaġı belābil teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [ġonçe-dehensiz, -siz]*

ġonçe-i devlet: *Talih goncası.*

senden alan dil kime ey **ġonçe-i devlet** vire / kāyinātın͡g bāġının͡g sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [ġonçe-i devlet,]*

işitdüm būy-ı zülfinin͡g ruḫun͡g bāġı gülin dirdüm / menim ey **ġonçe-i devlet** cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [ġonçe-i devlet,]*

ġonce-ṣıfat: *Gonca vasıflı.*

bu demde gön͡gül şaçıl u açıl ġamı ilen / dutulma yüküş **ġonçe-ṣıfat** gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [ġonçe-ṣıfat,]*

gönder-: *Yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.*

sıġışmas nāmede şerḥ-i cüdāyī / Hidāyet nāme **gönderme** özün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [gönderme, -me]*

söylegeç geh derd ü ġam **gönder** gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [gönder,]*

gön͡glek: *Gömlek.*

cān **gön͡glegini** çāk idüp ol kūda Hidāyet / yaru itin͡ge örtüp ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [gön͡glegini, -i, -n, -i]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn **gön͡glege** / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [gön͡glege, -e]*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī **gön͡glek** ide / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [gön͡glek,]*

gön͡glin al-: *Sevindirmek II Can almak.*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [gön͡glin al-, -a-in , -a]*

gön͡gül: *Kalp, gönül.*

ey cān u **gön͡gül** mihrin͡g ile vālih ü şeydā / iṡbātın͡g içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [gön͡gül,]*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi **gön͡gül** aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [gön͡gül,]*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [gön͡glüme, -üm, -e]*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey **gön͡gül** / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [gön͡gül,]*

kūyıng͡da mesken itdi **göng͡ül** yaḫma hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [göng͡ül,]*

ṣorġaç **göng͡ül** lebin n'ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [göng͡ül,]*

göng͡limde kīn ḳılıç u oḫung͡dan olur müdām / budur didim şehā ḫamu göng͡limdekin sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [göng͡limde, -im, -de]*

göng͡limde kīn ḳılıç u oḫung͡dan olur müdām / budur didim şehā ḫamu **göng͡limdekin** sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [göng͡limdekin, -im, -de, -ki, -n]*

ḳopar **göng͡lüm** yirinden göz ile ḳaşung͡ ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [göng͡lüm, -üm]*

yüzüm ḳatında laʿlüng͡ ang͡sa **göng͡lüm** n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [göng͡lüm, -üm]*

lebidür ṣunʿ u aġzından ḫaber virür **göng͡ül** sen ṣor / menüm çün baġlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [göng͡ül,]*

göng͡ül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munung͡ teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [göng͡ül,]*

göng͡lüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz ḳan töker / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [göng͡lüme, -üm, -e]*

var **göng͡ül** zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [göng͡ül,]*

ḳılduġca ġam oḫına nişāne **göng͡ül** seni / ḳaṭʿ-ı ümīd eyleme kim imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [göng͡ül,]*

laʿlüng͡ diyicaḫ būse dutar zülfüng͡i **göng͡lüm** / ol vaʿdeye niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [göng͡lüm, -üm]*

ger naṣībi **göng͡lümüng͡** şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [göng͡lümüng͡, -üm, -üng͡]*

yana **göng͡lüng͡** ang͡lasang͡ cānā Hidāyet āhını / nişe kim yanmış kişining͡ nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [göng͡lüng͡, -üng͡]*

didim olmaġa ayaġung͡da **göng͡ül** ḥasreti var / didi ger ang͡a naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [göng͡ül,]*

göng͡liming͡ ʿışḳung͡da şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [göng͡liming͡, -im, -ing͡]*

sep **göng͡ül** dūlāb-ı çeşmüng͡den su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [göng͡ül,]*

göng͡lüming͡ her güşesinde yüz delük deldi ġamung͡ / bir ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [göng͡lüming͡, -üm, -ing͡]*

göng͡limde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [göng͡limde, -im, -de]*

ḳażādur oḫun͡g atıcaḫ öñine kim ḳalḫa / meger **gön͡gül** ki yolında ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [gön͡gül,]*

gözün͡g **gön͡gül** aluban puzdı cānım ülkesini / şehā yit ülkelünin͡g ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [gön͡gül,]*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları kenāra yitür / **gön͡gül** bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir uşandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [gön͡gül,]*

gön͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berün͡g peymān / cihānda ḫansıdur ol kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [gön͡gül,]*

olmazsa ḫaste **gön͡glüme** vaşlın͡g ögür eger / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [gön͡glüme, -üm, -e]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer **gön͡gül** / kirpük oḫın ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [gön͡gül,]*

ol yüzi gül kim **gön͡gül** yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [gön͡gül,]*

nālesin kesmez **gön͡gül** kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [gön͡gül,]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anın͡g / çoḫ cān u **gön͡gülden** ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [gön͡gülden, -den]*

gön͡gül mülkini çapmaġa gelür ol Türk ılḳayup / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [gön͡gül,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm **gön͡gülle** cān didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [gön͡gülle, -le]*

şādīlıġın͡g **gön͡gül** ivine gelmedi disem / eydür ki n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [gön͡gül,]*

gelgeç seni nefīre götürem dir ü menüm / **gön͡glimde** çalınur bu feraḥdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [gön͡glimde, -im, -de]*

ger ġam çerisi ḳılsa **gön͡gül** ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [gön͡gül,]*

biş gün bu nīş-i hicre **gön͡gül** nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [gön͡gül,]*

gön͡glüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne gön͡gül cān daġı ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [gön͡glüm, -üm]*

gön͡glüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne **gön͡gül** cān daġı ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [gön͡gül,]*

darar **gön͡güli** her yan͡gadan yüz ġam u miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [gön͡güli, -i]*

varmaġ ister ser-i kūyına Hidāyet **gön͡glüm** / meyl-i bülbül n'ola ger cānib-i gül-zāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [gön͡glüm, -üm]*

n’ola ger yarar ise bağrımı ol yār menim / ḫoşdur ey ḫaste **gön͡gül** yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [gön͡gül,]*

ol büt ki ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline **gön͡güller** nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [gön͡güller, -ler]*

dağılur cān u **gön͡gül** duygeç gözün͡g alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [gön͡gül,]*

alup **gön͡glümni** ḳanım tökdi laʿlin͡g / ne diler daḫı mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [gön͡glümni, -üm, -ni]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g hem / açıpdur **gön͡glüm** ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [gön͡glüm, -üm]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [gön͡gül,]*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg yanmış **gön͡gülnin͡g** odlar ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [gön͡gülnin͡g, -nin͡g]*

gön͡glümüz ol kākül-i müşkīndedür / cānumuz ol sünbül-i pür-çīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 1). [gön͡glümüz, -ümüz]*

görgeç gözün͡g didüm bu mıdur ḳanumı töken / **gön͡glüm** didi ki sen munı bilmen͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [gön͡glüm, -üm]*

derd ü ġam u belān͡gı **gön͡gülden** kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [gön͡gülden, -den]*

iḫtiyārımdur **gön͡gül** şol tīġ u yār ilindedür / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [gön͡gül,]*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn **gön͡gül** / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [gön͡gül,]*

ḫaçan kim at ṣalup ol şūḫ mendin saru segritmez / irişmez cān murādına **gön͡gül** maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [gön͡gül,]*

yüzi yād ile yir dutmaz **gön͡gülde** özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [gön͡gülde, -de]*

dalaşursa n’ola zülfün͡gle lebün͡gçün **gön͡glüm** / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [gön͡glüm, -üm]*

kirdārun͡ga ḫoş dut **gön͡gül** vaṣlından özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [gön͡gül,]*

dişleme laʿlün͡gi ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla **gön͡glüm** cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [gön͡glüm, -üm]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme **gön͡glüm** istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [gön͡glüm, -üm]*

senden raḳībi **gön͡gül** ne ġam yigler ise yār / yār olsa yārin͡gligi tīz biline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [gön͡gül,]*

ey dil ḳanın͡g tökem dise oyunla yār ınan / gön͡glindeki durur ki gelür diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [gön͡gül, -in, -de, -ki , -durur]*

gön͡gül güler göricek ḳaşın ol dil-ārānun͡g / neden ki gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [gön͡gül,]*

laʿli didi **gön͡glün͡g** ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [gön͡glün͡g, -ün͡g]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u **gön͡gül** / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [gön͡gül,]*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger **gön͡glümlen** ey cān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [gön͡glümlen, -üm, -le, -n]*

gördi peykānlar **gön͡gülde** göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [gön͡gülde, -de]*

şevḳ-ı rūyın͡gdan **gön͡güldür** közden āteş-nākrek / ḥasretinden sīne hem per sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [gön͡güldür, -dür]*

aldı menim **gön͡glümni** bir şūḫ-ı şeng / şīşe-i nāmūsumıza vurdı seng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [gön͡glümni, -üm, -ni]*

bu demde **gön͡gül** şaçıl u açıl ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-şıfat gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [gön͡gül,]*

yandı bağrım ḫvān-ı vaṣlından bu **gön͡glüm** ḳısmeti / zehr-i hicrān ile ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [gön͡glüm, -üm]*

eyler belā oḫın çekesin sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g san͡ga **gön͡glindekin** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [gön͡glindekin, -in, -de, -ki, -n]*

cānā san͡ga **gön͡gül** ġamı yā gör nemi diyem / sensiz hezār derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [gön͡gül,]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga **gön͡güldegi** derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [gön͡güldegi, -de, -gi]*

belā çoḫ çekdi bu **gön͡glüm** ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doğru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [gön͡glüm, -üm]*

ey cān nedīmi şorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı **gön͡glüme** sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [gön͡glüme, -üm, -e]*

gön͡glüm anın͡gçün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men hem onun͡g dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [gön͡glüm, -üm]*

ol ʿārıż ile laʿli görüp ḫaste **gön͡glümün͡g** / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [gön͡glümün͡g, -üm, -ün͡g]*

didi her dem san͡ga yüz oḫ degürem / didügi söz **gön͡güle** degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [gön͡güle, -e]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn **gön͡glümde** var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [gön͡glümde, -üm, -de]*

zülfüñge baġlanmadın umardum uşlana **göñgül** / tā kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [göñgül,]*

niçe çeker kākül ilen **göñglümi** / aġrımasun başıñga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [göñglümi, -üm, -i]*

Hidāyet eyle cān u **göñglini** yüz pāre / ilinden itse felek yāriniñ ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [göñglini, -in, -i]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnüñ āl etegin / **göñgül** ne al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [göñgül,]*

bilem diseñ bili remzin **göñgül** oyaġlıġ teg / ḫayāliñ özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [göñgül,]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü dāġlar / cān gidicaḫ tenimde **göñgül** daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [göñgül,]*

göñglüm ḫaṭ u tīġıñgızdan ayru / toḫuz çemen ü aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [göñglüm, -üm]*

cān ile **göñgül** her biri bir yanına düşdi / yüz üsne dü zülfüñ düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [göñgül,]*

göñgül Manṣūr teg olduñ çü yārüñ vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [göñgül,]*

göñgül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībüñ dala bilmezsin / yaḳīn bil gevher-i maḳṣūd iliñge sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [göñgül,]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onuñ ṭūb ey **göñgül** ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [göñgül,]*

şehā ḫoşdur bu **göñglüm** dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [göñglüm, -üm]*

göñgülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmüñ / ki ḫayr itmez ṭabīb uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [göñgülden, -den]*

ümīd oldur iten **göñglüm** buluna nişe kim anı / lebiñden ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [göñglüm, -üm]*

şol zülf-i siyeh remzini **göñglüm** duyar ancaḫ / Leylī işini duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [göñglüm, -üm]*

ol kemān-dāruñ teninde cānıñga nāvekleri / dut ʿazīz anı **göñgül** çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [göñgül,]*

ey **göñgül** her oḫı kim çekse sañga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānuñ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [göñgül,]*

men ḳaldum u cān oldı **göñgül** ḥükmüñge tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [göñgül,]*

ʿaceb mi **göñglüme** düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [göñglüme, -üm, -e]*

ol ikki nergis ögende **gön͡gül** biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [gön͡gül,]*

oḫı **gön͡glün͡gde** uşta ey Hidāyet / bu munça çeng teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [gön͡glün͡gde, -ün͡g, -de]*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı dün gün / ki yüzün͡g ḳatnadur ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [gön͡gül,]*

gön͡gülde sen ḳaşı yay oḫlarının͡g / ḫayāli bir ḳoşun ḳuşun͡gdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [gön͡gülde, -de]*

gön͡glün͡g ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [gön͡glün͡g, -ün͡g]*

yārdın dönme müddeʿī sözile / ey **gön͡gül** işiden gerek uşlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [gön͡gül,]*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [gön͡glüm, -üm]*

gön͡glüm ṣanemā kevn ü mekāndan seni ister / ey serv-i revān dünyede sen-sin man͡ga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [gön͡glüm, -üm]*

cihān esāsınun͡g aldanma leẕẕetine **gön͡gül** / ki bala aġu ḳatup ṣon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [gön͡gül,]*

yüzün͡g ġamında **gön͡gül** yüz risāle ger yazsa / Hidāyet'ün͡g ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [gön͡gül,]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı **gön͡glimni** gözün͡g / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [gön͡glimni, -im, -ni]*

tā seni buldı **gön͡gül** geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [gön͡gül,]*

oḫının͡g sūzı egerçi öter baş u cānıma / **gön͡glimden** özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [gön͡glimden, -im, -den]*

ger yār cān dilerse revān vir an͡ga **gön͡gül** / cānān ile müżāyaḳa cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [gön͡gül,]*

ġam ivürmekden Hidāyet **gön͡glin** almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [gön͡glin, -in]*

göz yüzin gördi **gön͡gül** çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [gön͡gül,]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri görmekçün **gön͡gül** / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [gön͡gül,]*

niçe **gön͡glün͡g** didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz oḫ atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [gön͡glün͡g, -ün͡g]*

devr-i ḥüsnün͡gde eger ḳıl olsa **gön͡glüm** Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [gön͡glüm, -üm]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı **gön͡glümde** belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [gön͡glümde, -üm, -de]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / **gön͡güle** yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [gön͡güle, -e]*

çoḫ **gön͡güller** ki bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [gön͡güller, -ler]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını ne bile / **gön͡gül** ki bilmegine ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [gön͡gül,]*

ʿaceb belā ki **gön͡gülle** ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [gön͡gülle, -le]*

aġyār cefā ḳılsa **gön͡gül** yār saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye Tan͡grı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [gön͡gül,]*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr **gön͡gül** şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [gön͡gül,]*

irişe yāra **gön͡gül** secde ḳılsa ʿādet ile / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [gön͡gül,]*

bolmasa tīġın͡g dudaġın͡gnı ṣorar susız **gön͡gül** / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [gön͡gül,]*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş iline / **gön͡glümün͡g** ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [gön͡glümün͡g, -üm, -ün͡g]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste **gön͡gül** laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [gön͡gül,]*

müşkil ki **gön͡gül** bāġ-ı ruḫından vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭun͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [gön͡gül,]*

her kimsene bir arada yir dutdı Hidāyet / **gön͡glüm** menim ol zülf-i perīşān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [gön͡glüm, -üm]*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [gön͡gül,]*

ger düşde **gön͡gül** zülfün͡g ucın dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [gön͡gül,]*

yüzi hevesinden **gön͡gül** aşıldı o zülfe / ısınmadı odına tütünine boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [gön͡gül,]*

açdum didi ṣabā ḳara zülfin͡g dügünlerin / **gön͡glimde** ḳaldı sözleri onun͡g dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [gön͡glimde, -im, -de]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte **gön͡glüm** ili / leblerün͡g derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [gön͡glüm, -üm]*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün **gön͡gül** derdine şol māh-ı ruḫun͡gdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [gön͡gül,]*

ger busarsan bus **gön͡gül** meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [gön͡gül,]*

ey **gön͡gül** maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın man͡ga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [gön͡gül,]*

didi **gön͡gül** ol dem ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [gön͡gül,]*

oturmadı laʿlün͡gçün ayaġdan **gön͡gül** ança / kim ʿāḳıbetü'l-emr meni cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [gön͡gül,]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada min͡g cān u **gön͡güller** / meşşāta-i ṣunʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [gön͡güller, -ler]*

ten ḳaydın üzgeç irdi **gön͡gül** vaṣla sen daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [gön͡gül,]*

al ilen aldı cān u **gön͡gül** ʿaynun͡g alası / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [gön͡gül,]*

man͡ga tā sāḳī-yi cān bāde virdi / **gön͡gül** ṣabr u ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [gön͡gül,]*

ḳanı dolmışdur ol bī-çāren͡g kim / **gön͡gül** sen gözleri cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [gön͡gül,]*

gön͡gül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine żerrece ilmez felekn͡ig günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [gön͡gül,]*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān bağrın / işitse bağrı ḳan ola **gön͡gülnin͡g** āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [gön͡gülnin͡g, -nin͡g]*

ḳulağına **gön͡gül** ḥālin diyer zülf / gözin͡g kim niçe maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [gön͡gül,]*

niyyet itgeç ḳaddün͡gi **gön͡glimde** irdim küyın͡ga / menzile irür onun͡g kim doğrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [gön͡glimde, -im, -de]*

oḫun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü **gön͡glinde** ḳaldı şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [gön͡glinde, -in, -de]*

ey vaṣf iden man͡ga gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī **gön͡glüm** siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [gön͡glüm, -üm]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem **gön͡gül** didi / epsemdür ey şikeste **gön͡gül** ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [gön͡gül,]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem **gön͡gül** didi / epsemdür ey şikeste **gön͡gül** ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [gön͡gül,]*

ey **gön͡gül** ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [gön͡gül,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger **gön͡gül** gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [gön͡gül,]*

zenaẖı çāhına cān ḳoydı **göñgül** dānesini / adı andan berüden çāh-ı zenaẖdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [göñgül,]*

ḳaçdı senden **göñgül** ol zülfi görüp ṣoñgı mañga / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [göñgül,]*

her laḥẓa señiñ ẖayāliñ ilen / sevdāyī **göñgül** bir özge bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [göñgül,]*

cān u cihān kimseye ḳalmaz gider / mihrin anuñ cān u **göñglümden** gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [göñglümden, -üm, -den]*

dinme **göñgül** munça ki ḥaddüñ degül / ġonçe kimi öziñge ancaẖ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [göñgül,]*

ey **göñgül** aldanma cihān ālına / k'aldanan alına onuñ ālına *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [göñgül,]*

bir niçe söz cān **göñgüle** dir işit / cān u göñgülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [göñgüle, -e]*

bir niçe söz cān göñgüle dir işit / cān u **göñgülle** bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [göñgülle, -le]*

ḳadem bas **göñglümüñ** dīvānesine / yoẖısa ġamlan ol vīrānesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 23). [göñglümüñ, -üm, -üñ]*

ẖayālüñden **göñgül** çün gördi işid / ḳaranġu dünde sağın doġdı ẖurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [göñgül,]*

sefer ʿazīmeti **göñglüm** mükemmel oldı mañga / iki ferişte hem öldüm müvekkil oldı mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [göñglüm, -üm]*

melālet ile **göñgül** oldı bes perīşān-ḥāl / ṣabāḥ sinlere vardum berāy-ı defʿ-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [göñgül,]*

göñgül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulağım anda ki bir ün gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [göñgül,]*

yār iste **göñgül** isteme bu deyr-i fenāyı / yā encüm ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [göñgül,]*

ʿışḳı eleminden **göñgül** āh itme ki ʿāşıḳ / iẖlāṣ ile olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [göñgül,]*

bir ẖaylī zamān oldı ki **göñglüm** nigerāndur / dīdāruñga cāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [göñglüm, -üm]*

ḥaḳdan çü **göñgül** memleketine şāh sen olduñ / ey men sañga bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [göñgül,]*

göñgül al-: *Sevindirmek II Can almak.*

zülfeyni aldı göñglümi ey dūstlar meded / kim gördi bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [göñgül al-, -üm, -i-üm, -i, -dı]*

yüzini görgeç aldı aġzı gön͡gül / ger yoḫ idürse var arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [gön͡gül al-, -dı]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden ögrendün͡g bu vech ilen gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [gön͡gül al-, -maġ, -ı]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden ögrendün͡g bu vech ilen gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [gön͡gül al-, -du, -n͡g-dun͡g]*

gön͡gül düş-: *Gönlü tuzağa düşmek; aşık olmak, sevdalanmak.*

ḳaçdı cevrün͡gden gön͡gül düşdi raḳībün͡g çignine / yaḫşılıġdan çın imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [gön͡gül düş-, -di]*

gön͡gül vir-: *Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, eğinmek, meyletmek.*

cihāna virme gön͡gül kim ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [gön͡gül vir-, -me]*

yüzün͡g verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol verd ü sünbülni revān cān u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [gön͡gül vir-, -dü, -m-düm]*

firībine gön͡gül virme neden gül ş̱āhid-i raʿnā / yaman yaḫşını farḳ itmez virür her dem gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [gön͡gül vir-, -ür]*

firībine gön͡gül virme neden gül ş̱āhid-i raʿnā / yaman yaḫşını farḳ itmez virür her dem gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [gön͡gül vir-, -me]*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür gön͡glini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [gön͡gül vir-, -i, -n, -i, -ür-in, -i]*

gör-: *Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek.*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g yaşunur **gördüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [gördüm, -dü, -m]*

gözün͡g ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger bu çaġırı güçlü **görür** ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [görür, -ür]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / meni nādān **görüp** ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [görüp, -üp]*

ḥisāb ḳılmaġ içün defter-i ḥarām u ḥelāl / ehl-i ṭabībinin͡g öldüm ṭabābetin **gördüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [gördüm, -dü, -m]*

gör-: *Saymak, herhangi bir şey gibi görmek.*

ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin duta **görgil** nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [görgil, -gil]*

ḥaḳḳın͡g ṣıfātını **görübem** sen nigārda / ol veche nāẓıram men o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [görübem, -üb, -em]*

uyırsan ḳalʿa içre düş **görersen** / saʿādet yüzini rūşen **görersen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [görersen, -er, -sen]*

gör-: *Görmek, almak.*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç **görer** yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [görer, -er]*

gör-: *Görmek, göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.*

ḫāl-i müşkīnün͡g görenden berlü ey ḥūrī senin͡g / ḥālden düşdüm in͡gen bilmen ne ḥāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [gör-, -en, -den berlü]*

gör-: *Görmek, göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.*

zülfeyni aldı gön͡glümi ey dūstlar meded / kim **gördi** bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [gördi, -di]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / **gör** yaşumı vü yaġma ki bu su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [gör,]*

ḫāk-i rehin͡g **görüp** n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına bu dārū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [görüp, -üp]*

didim ki **görmedin** giderem tīr ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin birin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [görmedin, -me, -din]*

dün meni maḫmūr **gördi** söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [gördi, -di]*

zülfden yüzin **görüp** bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur an͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [görüp, -üp]*

yārsız **gören** Hidāyet'ni raḳīb ilen diyer / olmamaġun͡gdur ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [gören, -en]*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlün͡gni ey meh-rū **görüp** / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū **görüp** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [görüp, -üp]*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlün͡gni ey meh-rū **görüp** / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū **görüp** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [görüp, -üp]*

ister idi ḳaşun͡ga muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / ben͡gzi ṣarardı özin bu fikr ilen baru **görüp** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [görüp, -üp]*

tīġın͡gı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su **görüp** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [görüp, -üp]*

yarma ey pīr gögsün͡gi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū **görüp** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [görüp, -üp]*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān **görgeç** / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [görgeç, -geç]*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān **görgeç** / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [görgeç, -geç]*

dil ü cān ḳaş u aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [görgeç, -geç]*

dil ü cān ḳaş u aġzın͡g naḳş iderler **görseler** ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [görseler, -se, -ler]*

yārün͡g yüzi **görgeç** dehenin iste Hidāyet / kim mehdī çaġı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [görgeç, -geç]*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni **görgeç** ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [görgeç, -geç]*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g tā **görem** ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [görem, -em]*

tā bir naẓar ol zülf çü zencīrin͡gi **gördüm** / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [gördüm, -dü, -m]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle **gör** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [gör,]*

göz yaş töker **görüp** yüzini raḥmet an͡ga kim / gül mevsimi man͡ga meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [görüp, -üp]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki **görgeç** ol yüzi ʿālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [görgeç, -geç]*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında tā yüzin **görer** / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [görer, -er]*

ol yüzi gül kim gön͡gül yüzin **görüp** medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [görüp, -üp]*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini **gördüm** / ṣandum ki bilūr üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [gördüm, -dü, -m]*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende **görenler** / gül-gūn u yaşıl āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [görenler, -en, -ler]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül **gördi** zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [gördi, -di]*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın **göre** ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [göre, -e]*

dün ṣanur iken itlerün͡g ṣaldum özimni araya / **görgeç** gülüp didi bu hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [görgeç, -geç]*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü çaġında / ne naḳş ṣaldı araya **gör** ey nigār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [gör,]*

didim cānā ʿaceb fettān gözin͡g var / didi kim yaḫşı **görmişsen** gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [görmişsen, -miş, -sen]*

menim yaşum aḫıdurken müneccim / **görüp** didi ki güçlü yulduzun͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [görüp, -üp]*

yüz min͡g hezār mekr ile al itse ādemī / anı **görür** ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [görür, -ür]*

ḳaddün͡gde gözüm zülfin͡gi tā gördi dolanmış / ilan **gör** özin dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [gör,]*

ḳaddün͡gde gözüm zülfin͡gi tā **gördi** dolanmış / ilan gör özin dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [gördi, -di]*

ṣanma ey fitne ki zülf ile ruḫun͡g **görmeyeli** / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [görmeyeli, -me, -y, -eli]*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem āh ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [gör-, -maġ, -i, -di]*

görürse bāġbān zülf ü ruḫın͡gnı / gül ü reyḥānı derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [görürse, -ür, -se]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi **gör** kim ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [gör,]*

tā Hidāyet **görmez** oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [görmez, -mez]*

daġılur cān u gön͡gül duygeç gözün͡g alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim **görgeç** gögercin daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [görgeç, -geç]*

görmez olsam ay yüzün͡g bir dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [görmez, -mez]*

güneş teg tevsen-i çerḫa senin͡g teg çıḫmadı bir er / egerçi **gördi** çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [gördi, -di]*

görenden berlü bu maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem / kime pervā-yı mülk-i Fārisī taḫt-ı ḫorāsān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 5). [görenden, -enden]*

dime zāhid ki ḥaḳḳı **görmek** olmaz / anı görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [görmek, -mek]*

ruḫsārını **görgeç** cān ile ciger yanar / kirpüklerini an͡gġaç sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [görgeç, -geç]*

görgeç gözün͡g didüm bu mıdur ḳanumı töken / gön͡glüm didi ki sen munı bilmen͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [görgeç, -geç]*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar **gör** daġıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [gör,]*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş saġın / hanġısın **görsen͡g** birür şāḫ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [görsen͡g, -se, -n͡g]*

sözün͡gi an͡glayan şeker dilemez / yüzün͡gi **gören** aya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [gören, -en]*

Nīl’e baḫmaz yaşım **gören** ne ʿaceb / ögrenen baḥre çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [gören, -en]*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [gördi, -di]*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berün͡g / Mūsī tecellī nūrını **görün͡g** niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [görün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡g **görmek** didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla’llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [görmek, -mek]*

yār itilen meni **görgeç** n’ola ger gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [görgeç, -geç]*

gözümün͡g yaşı çoḫalur **göricek** ʿārıżın͡gı / nişe kim faṣl-ı bahār olacağın arta bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [göricek, -icek]*

ṣaldı ḥadīs̱-i zülfün͡gi dilden dile duraġ / yā Rab ki **göreyim** dilini diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [göreyim, -e, -y, -im]*

gön͡gül güler **göricek** ḳaşın ol dil-ārānun͡g / neden ki gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [göricek, -icek]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet yaşın aḫar **göricek** / kim olmaya bu yaġışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [göricek, -icek]*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün **gördüm** oldı nār an͡ga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [gördüm, -dü, -m]*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide **gör** ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [gör,]*

tā Hidāyet ẕeḳanın͡gda ḳara ḫālün͡g **gördi** / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla çehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [gördi, -di]*

gördi peykānlar gön͡gülde göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [gördi, -di]*

ḳavaldum itin͡gi **görgeç** ḳapun͡gdan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı degül yaḫşı ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [görgeç, -geç]*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile her kim seni **gördi** didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [gördi, -di]*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet bir zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş **göre** bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [göre, -e]*

çeşmün͡g **görende** laʿlin͡gi ṣorsam ʿacebleme / maḫmūram ol mey ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [görende, -ende]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā **gör** nemi diyem / sensiz hezār derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [gör,]*

yüzün͡g verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm bi’llāh / **görüp** ol verd ü sünbülni revān cān u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [görüp, -üp]*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzün͡g **görüp** / gāh ol aġız ḫayāline ṣaġın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [görüp, -üp]*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [gördi, -di]*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o kim **görse** ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān an͡ga ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [görse, -se]*

ol ʿārıż ile laʿli **görüp** ḫaste gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [görüp, -üp]*

yüzini **görgeç** aldı aġzı gön͡gül / ger yoḫ idürse var arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [görgeç, -geç]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g **gördüm** şehā ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [gördüm, -dü, -m]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni **görgeç** ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [görgeç, -geç]*

seyl-i sirişk ile düredürler cihāna naḳb / oḫşandılar **görün͡g** iki niḳāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [görün͡g, -ün͡g]*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzün͡g **görmeyüben** / Kaʿbetu'llāhda neden ḫayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [görmeyüben, -me, -y, -üben]*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir **görün͡g** niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [görün͡g, -ün͡g]*

vardı ilden dil didim tā **gördi** ġamzen͡g didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [gördi, -di]*

ḳapuda **gören** meni der-bān ṣanur / men kimem ol ḳapuda der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [gören, -en]*

gözün͡gle bilin͡gi **göreliden** Hidāyet'in͡g / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [göreliden, -eli, -den]*

zülfin **görüp** ne āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara gicelerde belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [görüp, -üp]*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarun͡g munda ḳafāsın **görmişem** bir daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [görmişem, -miş, -em]*

öldürürken bili hicrānı meni **gördüm** yüzin / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [gördüm, -dü, -m]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn **görüp** müşḳīn güli / āh kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [görüp, -üp]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla men teg **gör** niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [gör,]*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [görgeç, -geç]*

ol ikki nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı **görün͡g** bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [görün͡g, -ün͡g]*

ey sidre boylu **görmedi** ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddün͡g kimi daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [görmedi, -me, -di]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anın͡g / göz açıcaġ **göresin** başın͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [göresin, -e, -sin]*

gözün͡g **görüp** n'ola dil dem-be-dem lebin͡g sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [görüp, -üp]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke saru bir ḳara daşı ne **göre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [göre, -e]*

şatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu göz **görmege** yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [görmege, -meg, -e]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf ü aġızı / bu vech ile **görgeç** seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [görgeç, -geç]*

yüzin͡g **görende** şormaġıma açmadı aġız / baḫtım güli açılmadı derdā bahārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [görende, -ende]*

gör yüzin aġız u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [gör,]*

bir dişleyem lebin dise dir **gördügin͡g** yiter / gözden ne aşşı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [gördügin͡g, -düg, -in͡g]*

göz yüzin **gördi** gön͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [gördi, -di]*

ʿāşıḳun͡g devletidür tīġın͡gız anı **görene** / başının͡g üsne yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [görene, -en, -e]*

göz yüzin gördi gön͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz **görene** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [görene, -en, -e]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid gözün͡g / **gördi** mescidden ayaġı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [gördi, -di]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri **görmekçün** gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [görmekçün, -mek, -çün]*

çemān görgeç ḳadin͡g gülşende didim / çemende serv kim **gördi** çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [gördi, -di]*

çemān **görgeç** ḳadin͡g gülşende didim / çemende serv kim gördi çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [görgeç, -geç]*

gör yüzin baḫıcaġ ol āb-rūya / yen͡gi ayı gören baḫar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [gör,]*

gör yüzin baḫıcaġ ol āb-rūya / yen͡gi ayı **gören** baḫar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [gören, -en]*

yüzün͡gi **göricek** gözüm uyımaz / kişi bayram güni ḫaçan uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [göricek, -icek]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān ṣon͡gı **görün͡g** ne aġu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [görün͡g, -ün͡g]*

yā Rab bu ne yüzdür kim anı **gördi** Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [gördi, -di]*

cemālin͡g ayını ger seyyidimdin **görse** / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [görse, -se]*

dişlerün͡g ʿaksin yaşımda kim ki **gördi** didi kim / hīç den͡gizde biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [gördi, -di]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler yana / gül yüzin bülbül **görüp** āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [görüp, -üp]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālün͡g / kim niçe ḳılur bir yen͡gi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [gör,]*

tā **gördüm** ey ṣanem ruḫ-ı ferḫunde fālun͡gı / cān ile söylerem ṣıfat-ı ḫaṭ u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [gördüm, -dü, -m]*

ger perī **görse** senün͡g ḥüsnün͡gi ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [görse, -se]*

bir naẓar **görmek** içün ḳanun͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [görmek, -mek]*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki **gördüm** bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [gördüm, -dü, -m]*

gözlerüm suyın **gören** laʿli ġamından dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [gören, -en]*

didi gön͡gül ol dem ki bu ḳaş u gözi **gördi** / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [gördi, -di]*

dişinin͡g cevherini dür **görgeç** / tīz ḳulaġ dutdı ḳıldı miskīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 4). [görgeç, -geç]*

şehā mensiz ġarībsinmişdür itin͡g / meni dün **görgeç** il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [görgeç, -geç]*

serv kim **gördi** ki gül-berg-i ṭarī gön͡glek ide / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [gördi, -di]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş **göresiz** / lāle teg ṣol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [göresiz, -e, -siz]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet **görmesem** bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u cānun͡g sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [görmesem, -me, -se, -m]*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn meni / ancaḫ meger bu devrde **gördi** zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [gördi, -di]*

zülfin͡gi **görgeç** n'ola ḳapsa lebin͡gden büse dil / kim ḳaranġu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [görgeç, -geç]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber **gören** ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [gören, -en]*

zülfden **görmedüm** ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan gice görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan gice **görmek** ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [görmek, -mek]*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem çü Ḥüseyn / bir naẓar tā ki gözüm **gördi** bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [gördi, -di]*

dutdı zülfi yüzi devrin **göricek** bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [göricek, -icek]*

serv ayaġında ḳadiçün yaşımı **görgeç** revān / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [görgeç, -geç]*

su ḳıraġına meger kim ola şol serv-i revān / **gör** Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [gör,]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [gördi, -di]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol zülfi **görüp** ṣon͡gı man͡ga / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [görüp, -üp]*

yansam n'ola ʿışḳın͡g odı ilen / **gör** çübı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [gör,]*

gördi melāyik seni ḳıldı sücūd / özün͡gi ṣaġınmaz iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [gördi, -di]*

ḳılup devlet maḳāmında iḳāmet / **görem** dīdārun͡gı saġ u selāmet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 25). [görem, -em]*

ey bād-ı ṣabā **göricek** ol serv-i revānı / söyle ki be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [göricek, -icek]*

gör-: *Görmek, anlamak, kavramak, sezmek.*

lebidür ṣunʿ u aġzından ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / menüm çün baġlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [görgeç, -geç]*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden būseler cırlar / **görün͡g** nāzük ḫayālin kim ʿaceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [görün͡g, -ün͡g]*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet kūyına / cūy-ı Şīrīn'e yana **gör** saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [gör,]*

gördi derdimni didi öldüreyim ḳurtulasın / doġrusı yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [gördi, -di]*

didim ki ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ölürem / didi **görüng͡** ki meni öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [görüng͡, -üng͡]*

dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / anı **görmaġa** sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [görmaġa, -maġ, -a]*

laʿli didi göng͡lüng͡ ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile **gör** kim żamānıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [gör,]*

görmedi ʿaḳlım gözi naḳşıng͡ kimi / doġrusı naḳḳāşıng͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [görmedi, -me, -di]*

ḫalḳ arasında be-ġāyet bī-dil u dīn olmışam / zülf-i müşkīni ġamından **gör** ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [gör,]*

baş düşde pāy-māli olur dil **görür** ġamın / yoḫsul mes̱el durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [görür, -ür]*

yüzüng͡e baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārung͡ / **gör** ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [gör,]*

ol ḳaş u gözüng͡ mekri ayırdı meni senden / **gör** baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [gör,]*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş iline / göng͡lümüng͡ ḳuşını yā Rab ide **gör** tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [gör,]*

ḥaḳḳını **gördi** Hidāyet naẓar itgeç ang͡a şāh / uş bu maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [gördi, -di]*

cehd ile **gör** ding͡le resūlin sözin / k’anlayan anıng͡ sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [gör,]*

yaḫşılıġ it luṭf u kerem pīşe ḳıl / **gör** ne ʿaceb ẕātsın endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [gör,]*

ʿadem çerisining͡ anda meḥābetin **gördüm** / ecel ḫaṭībining͡ āḫir ḫiṭābetin **gördüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [gördüm, -dü, -m]*

men ol zamān ki olarung͡ ṣalābetin **gördüm** / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [gördüm, -dü, -m]*

görende fāriġ u āzād ḫāṭırım ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [görende, -ende]*

aç gözüng͡i andan dolu **gör** arż u semāyı / ey vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [gör,]*

<u>gör-:</u> *Görmek. II Duymak.*

göng͡ül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet’den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munung͡ teg dāstān **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [görgeç, -geç]*

ṣaldı belā töpüglerine fürḳatüng͡ meni / senden ıraġ **gör** ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [gör,]*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi **gör** ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [gör,]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe **gör** veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [gör,]*

ol söz ü ağız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne **gördi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [gördi, -di]*

ʿadem çerisining͡ anda meḥābetin **gördüm** / ecel ḫaṭībining͡ āḫir ḫiṭābetin **gördüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [gördüm, -dü, -m]*

gör-: *Karşılaşmak, rastlaşmak.*

ey ki söylersin ser-i kūyından anıng͡ yöri var / hīç gördüng͡ mi ölenden ṣong͡ra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [gör-, -dü , -ng͡ , -mi]*

gör-: *Görmek, belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak.*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün **görem** o ḥāle yaman isteyen sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [görem, -em]*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb ilen diyer / olmamaġung͡dur ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu **görüp** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [görüp, -üp]*

yüzüm ḳatında laʿlüng͡ ang͡sa göng͡lüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān **görgeç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [görgeç, -geç]*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir **göreyim** / sang͡a kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [göreyim, -e, -y, -im]*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / **göreyim** ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [göreyim, -e, -y, -im]*

ḳoydı başın Hidāyet ol kūda / **görmedi** çün bu ser-zemīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [görmedi, -me, -di]*

görmedi çün ʿāleming͡ bāġında bir gül pāy-dār / doġalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [görmedi, -me, -di]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / **gör** ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [gör,]*

laʿlini Hidāyet ṣora **gör** cevr idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [gör,]*

luṭfın **görüp** Hidāyet onıng͡ cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [görüp, -üp]*

ġamıla yaḫtı meni şol ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / n'eyledi cānıma **gör** fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [gör,]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / **gör** ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [gör,]*

yaḫşı adın͡g cehd ide **gör** kim ḳala / adıdan özge daḫı **gör** kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [gör,]*

yaḫşı adın͡g cehd ide **gör** kim ḳala / adıdan özge daḫı **gör** kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [gör,]*

ḫanda ki ol bāde vü cām-ı felek / cürʿasını **görmedi** mülk ü melek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [görmedi, -me, -di]*

bu yalġuzlıġda **gördüm** dīde nemdür / çü **gördüm** kimsenem yoḫ ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [gördüm, -dü, -m]*

bu yalġuzlıġda **gördüm** dīde nemdür / çü **gördüm** kimsenem yoḫ ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [gördüm, -dü, -m]*

niçe ki istedi vü **gördi** munça ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [gördi, -di]*

yüz görsedicaġ **görsede** yüz türlü ṣafāyı / bī-şübhe vü noḳṣān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [görsede, -se, -de]*

sen hem ṣanemā terk ide **gör** cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [gör,]*

gör-: *Gözlerin görmediği durumlarda başka duyu organlarıyla algılamak.*

ḫayālün͡gden gön͡gül çün **gördi** işid / ḳaranġu dünde saġın doġdı ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [gördi, -di]*

gör-: *Kendisine yapılmak, bir davranışla karşılaşmak, maruz kalmak.*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer ol nesne kim eyler **görer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [görer, -er]*

göre: *Göre, nazaran.*

ṣūfī gir mey-kedenin͡g içine daşına **göre** / daḫı mescide ḳarār itmeye daşına **göre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [göre,]*

ṣūfī gir mey-kedenin͡g içine daşına **göre** / daḫı mescide ḳarār itmeye daşına **göre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [göre,]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu göz görmege yig anın͡g o daşına **göre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [göre,]*

müddeʿīnin͡g niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var ümīdim ḥaḳa kim niyyeti başına **göre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [göre,]*

baḥre ben͡gzetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anın͡g gözi yaşına **göre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [göre,]*

görgüz-: *Göstermek.*

sāḳīyā çoḫ keremin͡gden çekübem cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben bendeye **görgüz** keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [görgüz,]*

görmeklik: *Görmekle anlaşılan.*

seni **görmeklik** içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [görmeklik,]*

görset/d-: *Göstermek.*

görset didin͡g ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger Tan͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [görset,]*

dün **görsedüp** bileklerin ol şūḫ-ı dil-rübā / ḳıldı şikeste gön͡glümi destine mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [görsedüp, -üp]*

hicrān güni n'ola man͡ga ʿarż eylesen͡g cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ **görsedür** liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [görsedür, -ür]*

didüm ey gün yüzün͡gi **görset** gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [görset,]*

görsetdi cām-ı zerrīne sāḳī-yi rūzgār / sāḳī-yi sīm-sāḳ getür laʿl-i āb-dār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 1). [görsetdi, -di]*

dem **görsedüp** cemālini dem gizler ol ṣorun͡g / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [görsedüp, -üp]*

ḳāmetün͡g **görsedüben** ḳıl naẓar aḥvālime kim / serv-i raʿnā çaġı vü nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [görsedüben, -üben]*

yüzün͡g görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī **görsetdün͡g** / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [görsetdün͡g, -dü, -n͡g]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi san͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [görsedüp, -üp]*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [görset,]*

anın͡gçün **görsedür** her ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [görsedür, -ür]*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen **görsetti** māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [görsetti, -ti]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden ögrendün͡g bu vech ilen gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [görsedüp, -üp]*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi **görset** / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [görset,]*

şol āl yan͡gaġun͡gı **görsedüp** aldun͡g ḳarār u ṣabr / ey mekr isi kimse senün͡g bilmez alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [görsedüp, -üp]*

yüzini **görsedüp** yana gizledi zülf ile / od şaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [görsedüp, -üp]*

dün atlananda zülfini **görsetdi** aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [görsetdi, -di]*

yüzi ayını **görsedüp** dil alur / budur anın͡g menümle āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [görsedüp, -üp]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim ansız / man͡ga ol günleri **görsetmesün** Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [görsetmesün, -me, -sün]*

görset yüzün͡g ey dūst ki maḳṣūd hemāndur / kevn ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [görset,]*

görset/d-: *Göstermek. II Sert bir biçimde karşılık vermek.*

görset didin͡g ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger Tan͡grı ḳoysa ölmez isem **görsedem** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [görsedem, -em]*

görün-: *Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫun͡g ey meh-veş / niçe kim gün ḫamu āfāḳa ıraġdan **görünür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [görünür, -ür]*

her ay başında degüldür hilāl kim **görünür** / felek ḳulun͡g kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [görünür, -ür]*

görünen gök gölgesinden gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [görünen, -en]*

lebin͡g şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze **görünür** bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [görünür, -ür]*

od yanmasa külden niçe bir bir **görünür** köz / gökte bulut olsa **görünür** eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [görünür, -ür]*

ol şafaḳ u mihr degül **görünen** / çerḫdür ol bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [görünen, -en]*

görün-: *Görünmek, benzemek, görünüşünde olmak.*

laʿlün͡gden özge teşne-i dīdārun͡ga müdām / ger āb-ı ḫıżr olursa **görünür** serāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [görünür, -ür]*

man͡ga ey serv cemālin͡g gül ü gülşen **görünür** / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen **görünür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [görünür, -ür]*

man͡ga ey serv cemālin͡g gül ü gülşen **görünür** / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen **görünür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [görünür, -ür]*

şanma ey fitne ki zülf ile ruḫun͡g görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen **görünür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [görünür, -ür]*

ögmen͡giz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / an͡ga bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen **görünür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [görünür, -ür]*

ġamzesinden gözinin͡g olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer in͡gen evren **görünür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [görünür, -ür]*

her sürme kim degül ayaġın͡g tozı çeşmüme / çeksem **görünür** ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [görünür, -ür]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber **görünmiş** ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [görünmiş, -miş]*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / **göründi** çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [göründi, -di]*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿaksi ḳaşınun͡g / **görünür** şekl-i meh-i nev teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [görünür, -ür]*

od yanmasa külden niçe bir bir **görünür** köz / gökte bulut olsa **görünür** eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [görünür, -ür]*

gözden Hidāyet anın͡gıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī **görünür** an͡ga ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [görünür, -ür]*

ḳaşlarun͡gız ṭāḳı gözimde menim / çaylar üsne **görünür** pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [görünür, -ür]*

<u>görüş:</u> *Gözle bir şeyi algılama yetisi, görme işi.*

gördi göz yüzini bir **görüşe** māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [görüşe, -e]*

<u>gösder-:</u> *Göstermek.*

ḳaş ucın **gösderüp** dil aldı ol ay / meni nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [gösderüp, -üp]*

<u>götür-:</u> *Ortadan kaldırmak, yok etmek.*

kāfir olam **götürmesem** īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm oldı nār an͡ga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [götürmesem, -me, -se, -m]*

<u>götür-:</u> *Kaldırmak.*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş **götür** ü Tan͡grıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [götür,]*

gerdūn ilin **götürse** ḳażā daşın atmege / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [götürse, -se]*

yolun͡gdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan **götür** luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [götür,]*

ḫāk-i rāhıng̑ üsne düşmişdüm sening̑ bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u **götürdi** meni toprağdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [götürdi, -di]*

göng̑lüng̑ ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur **götür** kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [götür,]*

götür-: *Bir yere giderken beraberinde bulundurmak, beraber gitmek, refakatine almak.*

gelgeç seni nefīre **götürem** dir ü menüm / göng̑limde çalınur bu ferahdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [götürem, -em]*

ay degüldür kim ağılanmış felekde ang̑lang̑ız / kim anıng̑ ḳurında gerdūn **götürüp** ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [götürüp, -üp]*

göz: *Göz.*

gözlerüm ḫaṭṭıng̑ ḫayālinde sang̑a ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān ang̑a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [gözlerüm, -ler, -üm]*

göz ḫandaḳına su ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb ang̑a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [göz,]*

tīğıng̑ı gizle **gözimden** çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [gözimden, -im, -den]*

ḳopar göng̑lüm yirinden **göz** ile ḳaşung̑ ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [göz,]*

göng̑lüme düşkeç lebi ʿaksi neden **göz** ḳan töker / dem gelür bildüm Hidāyet **göz** yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [göz,]*

didüm ey gün yüzüng̑i görset **gözimden** nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [gözimden, -im, -den]*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

yāḳūtınıng̑ güher saçışın ang̑ıcağ **gözüm** / laʿl ile zer kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [gözüm, -üm]*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim **gözi** ḳan yaşı ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [gözi, -i]*

ḫūnī didim **gözine** tökdi ḳanım / doğrusı ism-i bā-müsemmādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 4). [gözine, -in, -e]*

cānım menim ey şūḫ-ı revān-baḫş tening̑dür / **gözden** yaşuran cānumı şol pīrehening̑dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [gözden, -den]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [gözden, -den]*

her laḥẓa güher-bār **gözümden** men-i dervīş / īs̱ār iderem maḳdem-i cānāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 2). [gözümden, -üm, -den]*

yalġuz raķībi baḫma başımda zevāl kim / **gözden** yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [gözden, -den]*

ey **gözüm** aḫıtmadı ancaḫ senün͡g yaşın͡gnı hicr / ol senün͡g teg çoḫlarun͡g ivine su ķoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [gözüm, -üm]*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet an͡ga kim / gül mevsimi man͡ga meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [göz,]*

gön͡glimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ķan / **gözden** belī ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [gözden, -den]*

gözün͡g gön͡gül aluban puzdı cānım ülkesini / şehā yit ülkelünin͡g ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [gözün͡g, -ün͡g]*

göz yaşım dil-ber eyisi içündür / tökerem dil-ber eyisi içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [göz,]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim man͡ga yüz derd ü ġam her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [gözlerüm, -ler, -üm]*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişin͡g vaşlın şehā / ḫansı ġavvāşın͡g işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [gözlerüm, -ler, -üm]*

ançа ķan yaş töküpdür ser-i kūyında **gözüm** / kim öten ol ser-i kūdan etegi ķana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [gözüm, -üm]*

aḫıdur **göz** yaşını her dem Hidāyet kūyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [göz,]*

başumı kesmaġa ķaşd ol **gözleri** cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [gözleri, -ler, -i]*

ķaş u **gözün͡g** sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [gözün͡g, -ün͡g]*

didim cānā ʿaceb fettān **gözin͡g** var / didi kim yaḫşı görmişsen **gözin͡g** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [gözin͡g, -in͡g]*

didim cānā ʿaceb fettān **gözin͡g** var / didi kim yaḫşı görmişsen **gözin͡g** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [gözin͡g, -in͡g]*

ey kim dirsiz naẓar ķaṭʿ eyle andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir baḫ **gözin͡g** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [gözin͡g, -in͡g]*

būse istersem lebün͡gden **göz** ķaḫar dil-ber şorun͡g / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [göz,]*

ķaddün͡gde **gözüm** zülfin͡gi tā gördi dolanmış / ilan gör özin dir ki niçe ʿarʿara şarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [gözüm, -üm]*

şanma ey fitne ki zülf ile ruḫun͡g görmeyeli / dile sünbül yörenür yā **göze** süsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [göze, -e]*

ġamzesinden **gözinin͡g** olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer in͡gen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [gözinin͡g, -in, -in͡g]*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / **gözlerin͡gden** her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [gözlerin͡gden, -ler, -in͡g, -den]*

görmez olsam ay yüzün͡g bir dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne **gözlerümden** ʿıḳd-ı pervīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

dağılur cān u gön͡gül duygeç **gözün͡g** alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [gözün͡g, -ün͡g]*

semenlen nergis ol yüz ü **gözün͡g** ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [gözün͡g, -ün͡g]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı **göz** / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [göz,]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor **gözde** nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [gözde, -de]*

dudağın͡g ālına iren döyer **gözün͡g** mekrin / neden ki çağır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [gözün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡g ki maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādirdür / **gözümde** dīdelerüm nūrı kimi ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [gözümde, -üm, -de]*

apardı ʿaḳl ile fehmümni ol ḳaş / giderdi dīn ile īmānı **gözler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [gözler, -ler]*

ʿaceb yağmācılardur senden ey Türk / meger ögrendiler tālānı **gözler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [gözler, -ler]*

dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / anı görmağa sende ḫanı **gözler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [gözler, -ler]*

görgeç **gözün͡g** didüm bu mıdur ḳanumı töken / gön͡glüm didi ki sen munı bilmen͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [gözün͡g, -ün͡g]*

cān oğurlar **gözi** ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde gözün͡giz an͡gdurur ol oğrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [gözi, -i]*

cān oğurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde **gözün͡giz** an͡gdurur ol oğrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [gözün͡giz, -ün͡giz]*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger bağlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur man͡ga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [göz,]*

gözleri naḳḳāşı şol kirpüklerinin͡g līḳasın / ḳanıma banmış gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [gözleri, -ler, -i]*

gözümün͡g yaşı çoḫalur göricek ʿārıżın͡gı / nişe kim faṣl-ı bahār olacağın arta bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [gözümün͡g, -üm, -ün͡g]*

şemʿ-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey çerāġ / ger tanıman͡g disen͡g n'ola dutmış **gözün͡gni** yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [gözün͡gni, -ün͡g, -ni]*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyın͡g ey dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul olana bayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [gözüme, -üm, -e]*

aġzın͡gdan isterken öpüş laʿlin͡g yaşurun dişledin͡g / **gözden** ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [gözden, -den]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı **gözüm** yaşı Nīl teg / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [gözüm, -üm]*

ey Hidāyet cān u dil alsa **gözi** / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [gözi, -i]*

inçü diş ü laʿl-i nābın͡gçün senin͡g / **gözlerüm** yaşı aḫar dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [gözlerüm, -ler, -üm]*

gördi peykānlar gön͡gülde **göze** mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [göze, -e]*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / **gözimden** tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [gözimden, -im, -den]*

dime Hidāyet **gözi** āhū anın͡g / özidür aṣlan velī ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [gözi, -i]*

ʿayn oldı **gözün͡g** ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [gözün͡g, -ün͡g]*

şehlā **gözi** ṣayruları dirler ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anın͡g bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [gözi, -i]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / **göz** ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [göz,]*

virdi fenā yiline **gözüm** suyı ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳun͡gda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [gözüm, -üm]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men **gözi** baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [gözi, -i]*

baḫmazlar oldı tā ruḫ-ı aḥbāba **gözlerüm** / döndiler ikki çeşme-i ḫūn-āba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [gözlerüm, -ler, -üm]*

baḫmazlar oldı tā ruḫ-ı aḥbāba **gözlerüm** / döndiler ikki çeşme-i ḫūn-āba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [gözlerüm, -ler, -üm]*

tesḫīr eger degülse bu yaḫduġları nedür / ḳarşuda ṭāslar ḳoyuban āba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [gözlerüm, -ler, -üm]*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [gözlerüm, -ler, -üm]*

seyl-i sirişk ile düredürler cihāna naḳb / oḫşandılar görün͡g iki niḳāba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [gözlerüm, -ler, -üm]*

kirpüklerüme tekye ḳılup gitdiler be-ḫvāb / din͡glendiler bu bister-i sincāba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [gözlerüm, -ler, -üm]*

batarlar imdi ḳaplayuban şīşe başlara / ġavvāṣ kimi ḳulzüm-i sīm-āba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [gözlerüm, -ler, -üm]*

yāḳūtung͡ iştiyāḳı içün niçe tökeler / laʿl ü dür ü güherni zer-i nāba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [gözlerüm, -ler, -üm]*

gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı anlara / ger dönseler ʿacebleme dūlāba **gözlerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [gözlerüm, -ler, -üm]*

ʿārıżıng͡ muṣḥafı tā oldı **gözümden** ġāyib / oḫımaġlıġ mang͡a evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [gözümden, -üm, -den]*

sensiz ey ḳaddi elif **gözüme** ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿling͡den ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [gözüme, -üm, -e]*

ey yüzi gül başung͡a ḳurbān olam / ol **göz** ile ḳaşung͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [göz,]*

görmedi ʿaḳlım **gözi** naḳşıng͡ kimi / doġrusı naḳḳāşıng͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [gözi, -i]*

ḳaddi ʿaksi **gözde** serv-i cūy-bārımdur menim / ṭurresining͡ tāresi müşk-i Tatarımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [gözde, -de]*

gözüng͡le biling͡i göreliden Hidāyet'ing͡ / şarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [gözüng͡le, -üng͡, -le]*

alduġın cānım **gözi** bildüng͡ velā bildürmedüng͡ / sen daġı oldıng͡ yaḳın kül oġrıning͡ ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [gözi, -i]*

gözden ayaġung͡ tozın gidermen / ögrendi gözüm bu dārū ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [gözden, -den]*

gözden ayaġung͡ tozın gidermen / ögrendi **gözüm** bu dārū ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [gözüm, -üm]*

ne serḫoşlardur ol **gözler** yüzüng͡len ḳaşlarung͡lan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [gözler, -ler]*

ruḫ-ı meh-peykerüng͡ ṭarfın dutupdur ḫāl ing͡en zībā / felek ḫurşīdi māt olmış **gözüng͡** bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [gözüng͡, -üng͡]*

ʿaceblenme **gözüng͡** yaşı Hidāyet çeşmüng͡ aḫıtsa / ne umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [gözüng͡, -üng͡]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżung͡ māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden **göz** ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [göz,]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżung͡ māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [gözüm, -üm]*

dem-be-dem **gözdin** ṣaru beng͡zimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [gözdin, -din]*

dil ol ḳaşı **gözi** mekkāreniŋ͡ söyler lebi vaṣfın / raḳībe söyleng͡ aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [gözi, -i]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībüng͡ **gözidür** baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe baḫtung͡ aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [gözidür, -i, -dür]*

dil ü cānıng͡nı yār idür şorar şayru **gözim** didüm / ġarībler şormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [gözim, -im]*

şehā zībā cemālüng͡din yaman **gözler** ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫung͡ çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [gözler, -ler]*

ol ḳaş u **gözüng͡** mekri ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [gözüng͡, -üng͡]*

zaḫm-ı hicring͡den gögermiş **gözde** ʿaksi ḳaşınung͡ / görünür şekl-i meh-i nev teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [gözde, -de]*

şol kemer üstindeki yaġlıġ ḫayālinden müdām / **gözleri** yaşı Hidāyet'ning͡ çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [gözleri, -ler, -i]*

yaş tökse ayaġına n'ola **göz** o leb içün / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [göz,]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını **gözüng͡e** bu türābıng͡ çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [gözüng͡e, -üng͡, -e]*

egerçi **gözlerüng͡dür** başılan siḥr / dil almaġda ḳaşung͡dur andan üstün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [gözlerüng͡dür, -ler, -üng͡, -dür]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / **göz** açmamışam iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [göz,]*

şordur mang͡a laʿling͡i ki mestāne **gözüng͡** teg / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [gözüng͡, -üng͡]*

aġyār dirse kim **gözi** yaşı degül anıng͡ / şorung͡ yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [gözi, -i]*

aḫıdur **göz** yaşı Hidāyet'ni / şimdi var ey şanem andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [göz,]*

fürḳat-i laʿlüng͡ ey büt-i meh-rū / **gözümi** ḳıldı maʿden-i lü'lü' *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 1). [gözümi, -üm, -i]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anıng͡ / **göz** açıcaġ göresin başıng͡ üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [göz,]*

lebing͡ şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan **göze** görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [göze, -e]*

şehā yüzüng͡ hevesinden **gözümden** aḫar su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [gözümden, -üm, -den]*

gözüng͡ ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger bu çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [gözüng͡, -üng͡]*

gözüng͡ görüp n'ola dil dem-be-dem lebing͡ sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [gözüng͡, -üng͡]*

çekmiş **gözüng͡** müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī **gözüng͡** her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [gözüng͡, -üng͡]*

çekmiş **gözün͡g** müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī **gözün͡g** her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [gözün͡g, -ün͡g]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu **göz** görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [göz,]*

baḥre ben͡gzetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anın͡g **gözi** yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [gözi, -i]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanın͡g yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [gözi, -i]*

dün Hidāyet'den o **göz** almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [göz,]*

seyl aḫıtdı vü **gözüm** ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [gözüm, -üm]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı gön͡glimni **gözün͡g** / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [gözün͡g, -ün͡g]*

hicr ile savaşur dil ü **göz** gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [göz,]*

gör yüzin aġız u **göz** ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [göz,]*

bir dişleyem lebin dise dir gördügin͡g yiter / **gözden** ne aṣṣı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [gözden, -den]*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / yüz ümīd ilen ivürdi **göz** anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [göz,]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil **gözi** ḳan tökmez anun͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [gözi, -i]*

göz yüzin gördi gön͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [göz,]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz **gözle** şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [gözle, -le]*

çoḫ dolaşma **göz** yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [göz,]*

göz yüzün͡gçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [göz,]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid **gözün͡g** / gördi mescidden ayaġı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [gözün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡gi göricek **gözüm** uyımaz / kişi bayram güni ḫaçan uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [gözüm, -üm]*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini **gözden** gidermez hīç dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [gözden, -den]*

gözüme lebi ʿaksi hīç bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz o Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [gözüme, -üm, -e]*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [göz,]*

çoḫ göñgüller ki bu gün ol **gözi** ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [gözi, -i]*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿaceb ger meni **gözine** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [gözine, -in, -e]*

göz ḳılmasa zülfüñgden o ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [göz,]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men cāmlar / tā ḫayāliñg ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [gözlerüm, -ler, -üm]*

ey ki şīr-efken **gözüñg** teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū añga nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [gözüñg, -üñg]*

ṣormañg ol ḳaş u **göz** ü ḫāl ile ḥālüñg niçedür / n’ola ḥāli düşenüñg munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [göz,]*

ince aḫıtdı **gözüm** derd ile ḫūn-ı cigeri / ki saru beñgzümi hicriñgde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [gözüm, -üm]*

gözden Hidāyet anıñgıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür añga ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [gözden, -den]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / od ṣaldı cāna gitdi **gözümden** tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [gözümden, -üm, -den]*

ḳaşlaruñg ol **göz** ü kirpükle yaşım içre saġın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [göz,]*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir mañga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [gözlerüm, -ler, -üm]*

didi göñgül ol dem ki bu ḳaş u **gözi** gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [gözi, -i]*

göz yaşındın geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu deñgizdin geçüre gör alup arḫañga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [göz,]*

tökdükçe **göz** yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭuñg olmaz imiş ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [göz,]*

göz teg yüz ile kim ki diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anıñg kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [göz,]*

göz doġrı baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze doġrulıġda olan düz anıñg kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [göz,]*

ḳanı dolmışdur ol bī-çāreniñg kim / göñgül sen **gözleri** cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [gözleri, -ler, -i]*

gön͡gül tā mihr ile baẖtı meh-i ruẖsārın͡ga bi'llāh / **gözine** ẕerrece ilmez felekning günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [gözine, -i, -ne]*

ḳulaġına gön͡gül ḥālin diyer zülf / **gözin͡g** kim niçe maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [gözin͡g, -in͡g]*

ger tökdi ise **gözleri** ḳanım ʿaceblemen͡g / gözetmişidi ġamzeleri andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [gözleri, -ler, -i]*

ḳurbānıyam o doġrı erin͡g k'anda uġraşup / **gözine** düşmenün͡g ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [gözine, -in, -e]*

gözlerün͡g cānıma urduġça ẖadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem āh daẖı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [gözlerün͡g, -ler, -ün͡g]*

yüzi rūḥu'llāh u zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn u ḳara **gözleri** Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [gözleri, -ler, -i]*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daẖı olupdur man͡ga **gözüm** tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [gözüm, -üm]*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem çü Ḥüseyn / bir naẓar tā ki **gözüm** gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [gözüm, -üm]*

giydürüp ḥüsn atını ol **göz** savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [göz,]*

gördi **göz** yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [göz,]*

su ḳıraġına meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki **gözüm** suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [gözüm, -üm]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamun͡gı / āh kim duymayan ol **gözleri** fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [gözleri, -ler, -i]*

ḳaşlarun͡gız ṭāḳı **gözimde** menim / çaylar üsne görünür pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [gözimde, -im, -de]*

cürm ü ẖaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf **gözi** ilen man͡ga baẖ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [gözi, -i]*

niçe ki istedi vü gördi munça ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn **gözi** dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [gözi, -i]*

her şeyde ki var **gözine** ol çihre ʿıyāndur / çıẖ ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [gözine, -i, -n, -e]*

göz alma-: *Bakmak, bakışmak.*

dün bād ẖāk-i küyın͡g aparurken oġradım / göz almayup oturdı didim al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [göz alma-, -y, -up]*

göz merdümi: *Göz bebeği.*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl ipekdür şanasın / kim durur **göz merdümi** her dem dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [göz merdümi, -i]*

göz rüşenālıġı: *Gözlerin nuru; çok sevilen ve göz aydınlığına sebep olanlar.*

ḫāk-i rehin͡g görüp n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rüşenālıġına bu dārū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [göz rüşenālıġı, -ı, -n, -a-n, -a]*

göz ucı: *Başını çevirmeden, önemsizce bakış; sevgilinin yan bakışı; çok küçük bir bakış.*

ger ister isen͡g cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl **göz ucı** ilen bir işāret ki senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [göz ucı,]*

göz üzre: *(Baş) göz üstine, belirtilen istekleri içtenlikle yapmayı kabul etmeyi anlatan bir söz.*

durubam baş u cān ilen bu ʿöẕre / ne kim fermānın͡g olursa **göz üzre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 8). [göz üzre,]*

göz yaşı: *Gözyaşı.*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde ada an͡ga yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [göz yaşı,]*

göz yaşı küyın͡gnı dün bir ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [göz yaşı,]*

göz yolından dem gel-: *Göz yolundan kan gelmek, kan ağlamak.*

gön͡glüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz ḳan töker / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [göz yolından dem gel-, -ür]*

gözçilik: *Gözcülük.*

hicr ile savaşur dil ü göz **gözçilik** eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [gözçilik,]*

gözden ıraġ: *Ayrı düşmek, görüşememek.*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde teg / ey serv-i ḳad ki ḫancaru varsan͡g ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [gözden ıraġ, -a-den]*

gözet-: *Gözetmek, gözetlemek.*

güneşde olur ẕerre ammā bulunmaz / yüzinde **gözetdükçe** her-çend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [gözetdükçe, -dük, -çe]*

ger tökdi ise gözleri ḳanım ʿaceblemen͡g / **gözetmişidi** ġamzeleri andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [gözetmişidi, -miş, -idi]*

gözgü: *Ayna.*

bir nefesde ʿārıżın͡g **gözgüyi** eyler tīre-ḥāl / yüzün͡ge ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [gözgüyi, -y, -i]*

gözinde: *Bir kimsenin değer ölçülerine göre, nazarında, indinde.*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemin͡g **gözinde** Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [gözinde,]*

gözle-: *Gözlemek, gözetlemek.*

ḫadeng-i ġamze şol tarḫanı **gözler** / ḳaşı yayına gizlep cānı **gözler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [gözler, -r]*

ḫadeng-i ġamze şol tarḫanı **gözler** / ḳaşı yayına gizlep cānı **gözler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [gözler, -r]*

ġamun͡gdan biyle kim aġlar Hidāyet / tīz ol bī-dilden ola ḳanı **gözler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [gözler, -r]*

gözli: *Gözü olan, gözlü.*

ölümin͡g dir ilimde olacaġdur / didim ey ḫūnī **gözli** n'olacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 1). [gözli,]*

gözlü: *Gözü olan, gözlü.*

ey geyik **gözlü** işit ʿāşıḳun͡g efġānı disem / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [gözlü,]*

gözün͡g var: *Gözü olmak: bir şeyi ele geçirme isteği.*

ilin͡gden ḫār aldı dāmen-i gül / henūz ey bülbül-i şeydā **gözün͡g var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [gözün͡g var,]*

gözün͡gi aç-: *Uyanık, dikkatli olmak; birisine bilgiler vererek görüşünü genişletmek.*

aç gözün͡gi andan dolu gör arż u semāyı / ey vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [gözün͡gi aç-,]*

ġubār: *Toz, toprak.*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim **ġubārımdur** menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [ġubārımdur, -ım, -dur]*

güç: *Güç, kuvvet; zorlama.*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan **güç** görer yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [güç,]*

__**güçlü:**__ *Güçlü, kuvvetli; zorlu.*

menim yaşum aḫıdurken müneccim / görüp didi ki **güçlü** yulduzun͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [güçlü,]*

gözün͡g ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger bu çaġırı **güçlü** görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [güçlü,]*

atmaz oldı man͡ga yār oḫını gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı meger ḳolına **güçlü** yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [güçlü,]*

__**güftār:**__ *Söz, kelam.*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berün͡g / Mūsī tecellī nūrını görün͡g niçe **güftār** imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [güftār, - imiş]*

__**güher:**__ *Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher.*

yāḳūtının͡g **güher** saçışın an͡gıcaġ gözüm / laʿl ile zer kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [güher,]*

her lüʾlüʾ kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlün͡gçün an͡gdurur san͡ga cüz ġam töken **güher** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [güher,]*

ol kimsene kim özgelere ben͡gzedür anı / dürr ü **güherün͡g** nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [güherün͡g, -ün͡g]*

yāḳūtun͡g iştiyāḳı içün niçe tökeler / laʿl ü dür ü **güherni** zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [güherni, -ni]*

ser-ḫoş olup sīm üze çoḫ tökme laʿl / saçma **güher** yaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [güher,]*

bir girān-māye **güher** ḫalḳ iline girmiş iken / ḳapdı fiʾl-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [güher,]*

ṣatman aġyāra **güherlen** ayaġun͡g topraġını / ki bu göz görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [güherlen, -len]*

__**güher-bār:**__ *Cevher saçan.*

her laḥẓa **güher-bār** gözümden men-i dervīş / īs̱ār iderem maḳdem-i cānāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 2). [güher-bār,]*

__**güher-pūş:**__ *Cevher giydiren.*

lafẓ-ı güher-pāş **güher-pūşını** / dür kimi kim duysa dutar gūşını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 39). [güher-pūşını, -ı, -n, -ı]*

gül-: *Tebessüm etmek.*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil **gülüp** didi munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [gülüp, -üp]*

gön͡gül **güler** göricek ḳaşın ol dil-ārānun͡g / neden ki gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [güler, -er]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / **gülüp** didi Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [gülüp, -üp]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn gön͡glege / ḫoş **güler** gül teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [güler, -er]*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / **güldi** didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [güldi, -di]*

aġzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze **gül** / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [gül,]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / **güldi** ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [güldi, -di]*

güldi yanın͡gdan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neş'en͡g tök yaşın͡g tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [güldi, -di]*

sen lebi ġonçeden özin yigler / doġrusı gül **güler** biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [güler, -er]*

ḳılgaç işāret-i dil ü cān virdi Hidāyet / **güldi** didi … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [güldi, -di]*

dün dişledüm lebini Hidāyet **gülüp** didi / sen teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [gülüp, -üp]*

la'line ḳarşu ṣurāḥī aġzın açdı **gülmege** / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [gülmege, -meg, -e]*

dinme gön͡gül munça ki ḥaddün͡g degül / ġonçe kimi özin͡ge ancaḫ **gül** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [gül,]*

gül-: *Gülmek, biriyle alay etmek.*

dün ṣanur iken itlerün͡g ṣaldum özimni araya / görgeç **gülüp** didi bu hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [gülüp, -üp]*

yār itilen meni görgeç n'ola ger **gülse** raḳīb / bu mes̱eldür ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [gülse, -se]*

yaşlu yüzüme **gülme** Hidayet ki bu durur / 'ışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [gülme, -me]*

gül: *Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği.*

sensin ki olupdur keremün͡g cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin **gül** ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [gül,]*

bād esüp yapraġ **güli** örter teg āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [güli, -i]*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [gül,]*

<u>gül:</u> *Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği. || Tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda sevgilinin boyu, yanağı, yüzü de olur.*

ṣorġaç gön͡gül lebin n'ola dirlerse **gül** yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [gül,]*

ey **gül** yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste kim o pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [gül,]*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle teg ey **gül** / ter sünbülnin͡g altındaki berg-i semenün͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [gül,]*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp ol külālesine bir **gül** ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [gül,]*

zülfün͡g ki dem-be-dem deger ol **gül** yan͡gaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [gül,]*

ol yüzi **gül** kim gön͡gül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [gül,]*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında tā yüzin görer / bāġçede **gül** var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [gül,]*

yüzün͡gde kim ol silsile-i mū düşünüpdür / **gül** üsne saġın sünbül-i ḫoş-bū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [gül,]*

şol **gül** ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [gül,]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / **gül** gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [gül,]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib iste vü gel devletün͡g becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [gül,]*

yüzün͡g ḥikāyetini Hidāyet diyer müdām / **gülden** belī rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [gülden, -den]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār çaġır / getürdi yir yüzi **gülçün** man͡ga bu ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [gülçün, -çün]*

man͡ga ey serv cemālin͡g **gül** ü gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [gül,]*

görürse bāġbān zülf ü ruḫın͡gnı / **gül** ü reyḥānı derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [gül,]*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur **gül** yaprağı / ʿārıżuŋda her ḫaçan ol zülf-i müşkīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [gül,]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur **gül** semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [gül,]*

āh eylegeç yüzinden anıŋ zülfi dağılur / bāġda belī nesīm esicek **gül** tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [gül,]*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek sançar / kim **gül** yüzine baḫar kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [gül,]*

gözleri naḳḳāşı şol kirpükleriniŋ līḳasın / ḳanıma banmış **gül** evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [gül,]*

gül ki şalur āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿārıżıŋda her ḫaçan olur perīşān kākülüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [gül,]*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / **gül** çağı belābil teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [gül,]*

dīn didügimçün ol yüzi **gül** dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [gül,]*

toprağ olursa ger tenüm şehd-i lebiŋçün ey **gülüm** / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [gülüm, -üm]*

ey yüzi **gül** başuŋa ḳurbān olam / ol göz ile ḳaşuŋa ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [gül,]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan beŋzüm ki **gül** güldür müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [gül,]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan beŋzüm ki gül **güldür** müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [güldür, -dür]*

derdim ruḫ u lebiŋ giderür yā sögüşlerüŋ / **gül** şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [gül,]*

ḳonaġ oldı **gül** ü ġonçe būstānda yana / nesīm altun ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [gül,]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden **gül** etegin bülbül / ḳoyar mı dil-beriniŋ ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [gül,]*

yüzüŋ **gül** ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [gül,]*

raḳīb aldı tiken teg bu **gülnüŋ** āl etegin / göŋgül ne al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [gülnüŋ, -nüŋ]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzüŋlen ḳaşlaruŋlan kim / **güle** ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [güle, -e]*

şehā ḫoşdur bu göŋglüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır **gül** ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [gül,]*

görmedi çün ʿālemin͡g bāġında bir **gül** pāy-dār / doġalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [gül,]*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [gül,]*

gül geçüp gül-zār otursa n'ola çün pāyendedür / ʿālemin͡g bāġında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [gül,]*

gül yüzine çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [gül,]*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / bir **gül** açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [gül,]*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı **gül** ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [gül,]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn gön͡glege / ḫoş güler **gül** teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [gül,]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn **güli** / āh kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [güli, -i]*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı **gülün͡g** barmaġına / kim anın͡gçün laʿlden ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [gülün͡g, -ün͡g]*

lāle vü **gül** ʿārıżun͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [gül,]*

didim yüzüme ḳoy yüzün͡gi bir dem ey **gülüm** / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [gülüm, -üm]*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden aḫar su / neẓāre ḳıl ki **güle** ḳarşu ḫoşdur aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [güle, -e]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetün͡g ey gül-sitān / beslegil kim irişür **gül** kimi mihmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [gül,]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma vü bil / nedür **gülün͡g** ḳadehi lālenin͡g piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [gülün͡g, -ün͡g]*

yüzin͡g görende ṣormaġıma açmadı aġız / baḫtım **güli** açılmadı derdā bahārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [güli, -i]*

söyledüm eyler heves dirmek **gül** ü vaṣlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [gül,]*

ne yirin͡g k'ol perī öter yirine / lāle vü serv ü **gül** yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [gül,]*

sen lebi ġonçeden özin yigler / doġrusı **gül** güler biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [gül,]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler yana / **gül** yüzin bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [gül,]*

tā hezār engīz ilen **gül** vaşfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [gül,]*

müşkil ki gön͡gül bāġ-ı ruḫından vire bir **gül** / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭun͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [gül,]*

gül budağı kimi her dem eyleme bir yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [gül,]*

firībine gön͡gül virme neden **gül** şāhid-i raʿnā / yaman yaḫşını fark itmez virür her dem gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [gül,]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol **gül** içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [gül,]*

ey vaşf iden man͡ga **gül** ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [gül,]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz başına **gül** direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [gül,]*

ey ruḫ u zülfin͡g **gül** ü sünbül kimi / çizgineyüm başun͡ga kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [gül,]*

gül ilen söyle bülbül iştiyāḳın / çemen yüzine sünbül iştiyāḳın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [gül,]*

ḫayālün͡glen güneş teg yek-süvāra / biremez ey **gülüm** degdi hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [gülüm, -üm]*

gül: *Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği. (Renginden dolayı kanlı gözyaşı bağlamında).*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar gör dağıdur **güllerni** ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [güllerni, -ler, -ni]*

gül kimi açıl: *Gonca hâlinden çıkmak. II Konuşmaya başlamak.*

bu demde gön͡gül şaçıl u açıl ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-şıfat **gül kimi açıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [gül kimi açıl,]*

gül mevsimi: *İlkbahar; sevgilinin aşıklara kendini gösterme zamanı.*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet an͡ga kim / **gül mevsimi** man͡ga meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [gül mevsimi,]*

gül-āb: *Gül suyu.*

şorġaç gön͡gül lebin n'ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar **gül-āb** an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [gül-āb,]*

gül-beden: *Gül bedenli, vücûdu gül gibi zarif, ince ve güzel olan.*

sen **gül-beden** yolında niçe cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil neden san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [gül-beden,]*

şīrīnlik ile oẖşamaya ol ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik ile ben͡gzemeye **gül-beden** beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [gül-beden,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol **gül-beden** ẖanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören ẖanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [gül-beden,]*

gül-berg: *Gül yaprağı.*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī gön͡glek ide / ḳuça **gül-bergi** onun͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [gül-bergi, -i]*

gül-berg-i ẖandān: *Açılmış gül yaprağı. II Sevgilinin yanağı.*

tā düşti müşkīn sünbülün͡g **gül-berg-i ẖandān** üstine / çekdi tenef ebr-i siyeh ẖurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [gül-berg-i ẖandān,]*

gül-berg-i ṭarī: *Taze gül yaprağı.*

serv kim gördi ki **gül-berg-i ṭarī** gön͡glek ide / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [gül-berg-i ṭarī,]*

gül-çihre: *Gül (gibi kırmızı ve güzel) yüzlü (sevgili).*

gitme ey **gül-çihre** terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur çoẖ ġonçe kimi bağrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [gül-çihre,]*

gülgeşt it-: *Gül gezintisine çıkmak.*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [gülgeşt it-, -er]*

gül-gūn: *Gül renkli.*

yarma ey pīr gögsün͡gi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye **gül-gūn** semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [gül-gūn,]*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / **gül-gūn** u yaşıl āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [gül-gūn,]*

gül çağıdur Hidāyet ü **gül-ġūn** çağır demi / var bir muṣāḥib iste vü gel devletün͡g becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [gül-ġūn,]*

niçe servüm lāle teg şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem **gül-gūn** olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [gül-gūn,]*

görsedüp **gül-gūn** yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden ögrendün͡g bu vech ilen gön͡gül almağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [gül-gūn,]*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı ṣaru ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla **gül-gūn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [gül-gūn,]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme **gül-gūn** gön͡glege / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [gül-gūn,]*

<u>gül-i çihr:</u> *Yüzün gülü.*

sağınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey **gül-i çihr** / ġamun͡gda ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [gül-i çihr,]*

<u>gül-i devrān:</u> *Dünyanın gülü.*

gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / ki ṣon͡gı rengi anın͡g ṣolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [gül-i devrān, -a]*

<u>gül-i ḥamrā:</u> *Kırmızı gül.*

ḳaṭre sudan lüʾlüʾ-i lālā ḳılan / ḳuru aġaçdan **gül-i ḥamrā** ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [gül-i ḥamrā,]*

<u>gül-i ḥamrā demi:</u> *İlk bahar.*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [gül-i ḥamrā demi,]*

<u>gül-i maʿnī:</u> *Mana gülü.*

seni görmeklik içün ey **gül-i maʿnī** çemeni / kirpügüm daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [gül-i maʿnī,]*

<u>gül-i vaṣl:</u> *Kavuşma gülü II sevgiliye kavuşmayı simgeleyen gül.*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [gül-i vaṣl, -ı, -n, -a]*

<u>gül-i vech:</u> *Yüzün gülü. II Yanak.*

gül-i vechin͡gni kim ehl-i maʿānī yāsemen dirler / ḳızarma lāle söylersem özümden yāsemen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [gül-i vech, -in͡g, -ni]*

<u>gülin dir-:</u> *Gül toplayan.*

işitdüm būy-ı zülfinin͡g ruḫun͡g bāġı gülin dirdüm / menim ey ġonçe-i devlet cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [gülin dir-, -dü, -m]*

<u>gülistān:</u> *Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.*

maŋ͡ga ḳapuŋ͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç ol yüzi ʿālem maŋ͡ga **gülistāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [gülistāndur, -dur]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir **gülistāna** / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [gülistāna, -a]*

şimdi ki çeker nāle **gülistānda** ʿanādil / gel bāde-i gül-gūn çek ü ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [gülistānda, -da]*

aġzıŋ͡g u ruḫ çün māh-ı duraḫşān arasında / bülbül kimi yir dutdı **gülistān** arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [gülistān,]*

gül-ruḫ: *Gül yanaklı.*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey **gül-ruḫ** damar / ṣanasıŋ͡g bir ṭūṭīdür kim şekker aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [gül-ruḫ,]*

gül-şeker: *Gül tatlısı.*

ol ʿārıż ile laʿli görüp ḫaste göŋ͡glümüŋ͡g / ey şehd-leb şifāy içün **gül-şeker** direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [gül-şeker,]*

gülşen: *Bahçe, gül bahçesi.*

şol gül ḳademin başmaġa **gülşende** görenler / gül-gūn u yaşıl āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [gülşende, -de]*

maŋ͡ga ey serv cemāliŋ͡g gül ü **gülşen** görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [gülşen,]*

geldi nev-rūz yana **gülşen** ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [gülşen,]*

cān **gülşeninde** beslemişem bir nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [gülşeninde, -in, -de]*

yüzüŋ͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur bāġ u bahār u **gülşenim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [gülşenim, -im]*

ötdi dün **gülşen** saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yaŋ͡gaġıŋ͡gdan ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [gülşen,]*

çemān görgeç ḳadiŋ͡g **gülşende** didim / çemende serv kim gördi çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [gülşende, -de]*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech ile naẓardan ıraġ itme ḫālüŋ͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [gülşende, -de]*

ey vaṣf iden maŋ͡ga gül ü gül-zār u **gülşeni** / ḫoşdur didükleri velī göŋ͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [gülşeni, -i]*

gülşen-be-gülşen: *Bahçeden bahçeye.*

revān ol sū-be-sū **gülşen-be-gülşen** / ḳadem başma meger bir serv ü sūsen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [gülşen-be-gülşen,]*

gülşen-i ḫalīl: *Dostun gül bahçesi.*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫāling͡e / çün gördüm oldı nār an͡ga **gülşen-i ḫalīl** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [gülşen-i ḫalīl,]*

gülşen-i ruḫ: *Yanağın/yüzün gül bahçesi.*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp ol külālesine bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [gülşen-i ruḫ, -ı, -n, -da, -ki]*

gül-sitān: *Gül bahçesi.*

var ise gerçi tükenmez niʿmetün͡g ey **gül-sitān** / beslegil kim irişür gül kimi mihmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [gül-sitān,]*

gül-zār: *Gül bahçesi.*

şehā ḫoşdur bu gön͡glüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü **gül-zāra** baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [gül-zāra, -a]*

gül geçüp **gül-zār** otursa n'ola çün pāyendedür / ʿālemin͡g bāġında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [gül-zār,]*

ey vaṣf iden man͡ga gül ü **gül-zār** u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [gül-zār,]*

gül-zār-ı cihān: *Dünyanın gül bahçesi.*

cān bülbülinin͡g meskeni gül-zār-ı cihāndur / taḥḳīḳ ile bi'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [gül-zār-ı cihān, -dur]*

gül-zār-ı ḥüsn: *Güzellik gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [gül-zār-ı ḥüsn, -ün͡g, -den]*

gümān: *Şüphe, kuşku, zan.*

ḫalḳ aluptur **gümān** ki yārümsin / bu **gümān** olmayan yaḳīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [gümān,]*

niçe **gümān** ile lebün͡ge engübīn diyem / bir kez ṣoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [gümān,]*

aġzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü **gümāndan** kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [gümāndan, -dan]*

her şeyde ki var gözine ol çihre ʿıyāndur / çıḫ ẓann u **gümāndan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [gümāndan, -dan]*

gümān al-: *Şüphe almak, şüphe kapmak, şüphelenmek.*

ḫalḳ aluptur gümān ki yārümsin / bu gümān olmayan yaḳīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [gümān al-, -up, -tur]*

gümānsız: *Şüphesiz.*

ger perī görse senün͡g ḥüsnün͡gi ey reşk-i melek / ḥayret odıla **gümānsız** yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [gümānsız,]*

güm-rāh: *Yolunu kaybetmiş, yolunu şaşırmış.*

zāhid ser-i kūyından anın͡g gitdi Hidāyet / cennet sarı vardı ne ʿaceb oldısa **güm-rāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [güm-rāh,]*

ḥācī azup ḳapun͡g yolı gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī **güm-rāh** buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [güm-rāh,]*

gün: *Güneş.*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma **gün** teg yüzi / yoḫı varı ʿālemün͡g ol **gün** ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [gün,]*

zülfün͡gni ṣalma yüzün͡ge ḳılma **günüm** ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [günüm, -üm]*

didüm ey **gün** yüzün͡gi görset gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [gün,]*

ol **gün** ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [gün,]*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫun͡g ey meh-veş / niçe kim **gün** ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [gün,]*

her ẕerrede ẓāhir durur **gün** teg cemāli dil-berün͡g / Mūsī tecellī nūrını görün͡g niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [gün,]*

ḳıldı tecellī **gün** yüzi her ẕerrede şol dil-berün͡g / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [gün,]*

ger degül ebr-i siyeh **gün** teg yüzün͡g ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [gün,]*

gün felekde iştiyāḳın͡gdan senün͡g / yazıya düşmiş durur dīvāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [gün,]*

men gāh **gün** cemālün͡ge gāhī ḳamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [gün,]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżuñ̑ māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki **günden** göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [günden, -den]*

felekden **gün** ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu **gün** kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [gün,]*

felekden **gün** ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu **gün** kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [gün,]*

göñ̑ül zülf ü ruḫuñ̑dan doydı dün **gün** / ki yüzüñ̑ ḳatnadur ey ay dün **gün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [gün,]*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını silicaġ yār / **gün** gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [gün,]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay **gün** kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu **gün** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [gün,]*

gözden Hidāyet anıñ̑ıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür añ̑a ay u **gün** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [gün,]*

göñ̑ül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārıñ̑a bi'llāh / gözine źerrece ilmez felekniñ̑ **günle** ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [günle, -le]*

sen kim ü adını anuñ̑ adamek / źerre kim ü **gün** ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [gün,]*

meni ġayb eyledi dü **gün** ḫiṭāb / cān ḳuşına kim ide fikr-i ṣavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [gün,]*

ey **gün** ü ay ḫādim ü ḫaylüñ̑ senüñ̑ / cān u cihān barça ṭufeylüñ̑ senüñ̑ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [gün,]*

ey isteyen ol **gün** kimi meşhūr nişānın / her laḥẓa menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [gün,]*

gün: *Gün, zaman, vakit, an.*

hicrān **güni** Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş ki yavuza eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [güni, -i]*

hicrān **güni** n'ola mañ̑a ʿarż eyleseñ̑ cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [güni, -i]*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma **gün** teg yüzi / yoḫı varı ʿālemüñ̑ ol **gün** ber-ā-berdür mañ̑a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [gün,]*

fikrüñ̑ aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu **gün** / gör yaşumı vü yaġma ki bu su yiter mañ̑a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [gün,]*

göz ḫandaḳına su ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl **günlerinde** şehā ḫayl-i ḫvāb añ̑a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [günlerinde, -leri, -n, -de]*

ʿārıżıñ̑da ikki yandan ḥalḳalandı zülfüñ̑iz / bir **güni** aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [güni, -i]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o **gün** bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [gün,]*

bizimle yār arasında niçe **gün** ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [gün,]*

biş **gün** bu nīş-i hicre gön͡gül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [gün,]*

her kim ki anın͡g ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre **günin** żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [günin, -i, -n]*

yüzün͡g görmek didim dün **gün** ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [gün,]*

her **günde** ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden ayru ne **günde** ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [günde, -de]*

yüz çevürdün͡g cihānı dutdı ẓulām / **gün** dolanġaç belī olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [gün,]*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler maḫşer **güni** / çaġlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [güni, -i]*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol **gün** ola mı küyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [gün,]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [gün,]*

san diler ol şāh Hidāyet bu **gün** / yā Rab onun͡g sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [gün,]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīġılan o **gün** / yā Rab yitür meni o güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [gün,]*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim viṣālün͡ge / yād eyleyüp o günleri şükr iderem bu **gün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [gün,]*

cām-ı lebin ṣunanda san͡ga yār zülfi teg / baş ile il uzat Hidāyet revān bu **gün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [gün,]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīġılan o gün / yā Rab yitür meni o **güne** ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [güne, -e]*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim viṣālün͡ge / yād eyleyüp o **günleri** şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [günleri, -ler, -i]*

giderken dil ol kākül ṣaru dün **gün** / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [gün,]*

doġru **gün** olsa dūz n'ola ol zülf-i şāndur / kim doġrulur ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [gün,]*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu **gün** ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [gün,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe **gün** biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [gün,]*

luṭf idüp zülfin͡gni ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz olan **günler** bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [günler, -ler]*

zülfin͡gi ṣalma yüzün͡ge ***günim*** *dün eyleme / ışıġ virürken od dolaşup tütün eyleme (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [günim, -i, -m]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet san͡ga raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç **gün** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [gün,]*

yüzün͡gi göricek gözüm uyımaz / kişi bayram **güni** ḫaçan uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [güni, -i]*

çoḫ gön͡güller ki bu **gün** ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [gün,]*

niçe **gün** ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [gün,]*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe **gün** gerçi ḫıdmetden / felekin͡g iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [gün,]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay **gün** kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu **gün** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [gün,]*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu **gün** daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [gün,]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden ne ḳutlu **gün** ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [gün,]*

bir **gün** ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [gün,]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz **günde** ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [günde, -de]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol **gün** şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [gün,]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā **güni** / özine ol **güni** bile zevḳ ü ṣafā **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [güni, -i]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā **güni** / özine ol **güni** bile zevḳ ü ṣafā **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [güni, -i]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā **güni** / özine ol **güni** bile zevḳ ü ṣafā **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [güni, -i]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [güni, -i]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol gün şehā **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [güni, -i]*

ḳurbānıyam o doġrı eri͡ng k’anda uġraşup / gözine düşmenü͡ng ḳıla derdüm ḳara **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [güni, -i]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger olsa fenā **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [güni, -i]*

sözü͡ng Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her dāne ol ki şimdidür ol mācerā **güni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [güni, -i]*

ey Hidāyet bu ki hicrān **güni** çektim ansız / ma͡nga ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [güni, -i]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim ansız / ma͡nga ol **günleri** görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [günleri, -ler, -i]*

menden a͡nga **günde** dürūd u selām / āline etbāʿına hem ve’s-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [günde, -de]*

devlet ile gündüze dönsün dünü͡ng / **günde** yig olsun ḫamı günden günü͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [günde, -de]*

devlet ile gündüze dönsün dünü͡ng / günde yig olsun ḫamı **günden** günü͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [günden, -den]*

özü͡ng ile doġrılıġı pīşe ḳıl / sorġu **güninden** yöri endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [güninden, -i, -n, -den]*

devlet ile gündüze dönsün dünü͡ng / günde yig olsun ḫamı günden **günü͡ng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [günü͡ng, -ü͡ng]*

gel ey içmiş bu **gün** ġaflet şarābı / sepilmiş yüzü͡nge şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [gün,]*

o **günki** devlete şemʿ-i Hidāyet / işitse͡ng sözümi ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [günki, -ki]*

<u>gün ol-:</u> *Zamanı gelmek.*

tīz gün ola müddeʿī āhımla baġru͡ng yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [gün ol-, -a]*

<u>günahkār:</u> *Günaha giren veya günah işleyen, kabahatli; kötü yola sapmış kimse.*

luṭf it ilāhī ki **günahkāru͡ngam** / dām-ı maḥabbetde giriftāru͡ngam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 17). [günahkāru͡ngam, -u͡ng, -am]*

<u>günbed:</u> *Kubbe.*

Ḥükmü͡ngle senü͡ng sākin olup taḫte-i aġber / Emrü͡ngle revān çizginedür **günbed-i** ḫaḍrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [günbed-i,]*

<u>günbed-i ḫażrā:</u> *Yeşil kubbe II Gökyüzü; dünya.*

ḫükmin͡gle senin͡g sākin olup taḫte-i aġber / emrin͡gle revān çizginedür **günbed-i ḫażrā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [günbed-i ḫażrā,]*

gündüz: *Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, gece karşıtı.*

bulmegeç aġzın͡gnı yüzün͡gle varur ol zülfe dil / **gündüz** ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [gündüz,]*

ey ki **gündüzdür** yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn giceler / gel ki uymadı firāḳun͡gdan bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [gündüzdür, -dür]*

zülf yüzün͡glen muḳābil olsa dündür kim diyer / gice **gündüzlen** ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [gündüzlen, -le, -n]*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / **gündüz** munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [gündüz,]*

güneş: *Gezegenlere ve dünyaya ısı ve ışık veren gök cismi.*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç ey **güneş** / ay olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [güneş,]*

güneş teg tevsen-i çerḫa senin͡g teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [güneş,]*

muʿallaḳdur **güneş** ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [güneş,]*

ey **güneş** duydun͡g mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicrin͡gde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [güneş,]*

del'olup şevḳ-ı ruḫın͡gdan **güneş** ey yüzi çerāġ / yazıya düşdi yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [güneş,]*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün **güneş** teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [güneş,]*

bir **güneş** doġdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [güneş,]*

güneşde olur ẕerre ammā bulunmaz / yüzinde gözetdükçe her-çend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [güneşde, -de]*

ḳaşın dutup yüzin n'ola yār eylese ʿıyān / çün kim **güneş** ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [güneş,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur **güneş** tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [güneş,]*

ḫayālün͡glen **güneş** teg yek-süvāra / biremez ey gülüm degdi hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [güneş,]*

gökde ḳızaran ṣormegil ey ay şafaḳ-mey / yā ʿaksi **güneş** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [güneş,]*

güneş yüz: *Güneş gibi parlak, ışık saçan, aydınlık yüz.*

güneş yüzi ṣararurdı ẕi-reşk-i ḥüsn ü cemāl / yüz urdı çünki puzulmeklige esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [güneş yüz, -i]*

ġurūr: *Gurur, iftihar.*

kim anda tekye ḳılursın zihī **ġurūr** u ḫayāl / bu ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [ġurūr,]*

gūş dut-: *Kulak tutmak; iyice anlamak ereğiyle dinlemek, işitmeye çalışmak, kulak vermek.*

lafẓ-ı güher-pāş güher-pūşını / dür kimi kim duysa dutar gūşını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 39). [gūş dut-, -ı, -n, -ı, -ar]*

güşād eyle-: *Açmak, açık etmek.*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdun͡g / ḫūb oynadun͡g ey dūst güşād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [güşād eyle-, -me, -dü, -n͡g]*

gūşe: *Köşe.*

gön͡glümin͡g her **gūşesinde** yüz delük deldi ġamun͡g / bir ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [gūşesinde, -s, -i, -n, -de]*

her **gūşede** yüz nāle vü feryād u fiġāndur / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [gūşede, -de]*

gussa: *Acı, sıkıntı, keder, kaygı, tasa.*

ḫaçan Hidāyet ola ġam u **ġuṣṣadan** ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [ġuṣṣadan, -dan]*

senden ıraġ çektügimi derd ü **ġuṣṣadan** / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [ġuṣṣadan, -dan]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol zülfi görüp ṣon͡gı man͡ga / **ġuṣṣa** vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [ġuṣṣa,]*

ikki cihānda dimesen͡g ṣādlıġ / **ġuṣṣa** vü endūhdan āzādlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 52). [ġuṣṣa,]*

belā vü **ġuṣṣa** vü derd ile endūh / yıġıldı her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [ġuṣṣa,]*

güstāḫ ol-: *Küstah, edepsiz olmak.*

ayaġına itinin͡g başun͡gı çoḫ ṣalma raḳīb / olma zinhār özün͡gden ulu ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [güstāḫ ol-, -ma]*

<u>gūyā:</u> *Konuşan.*

Senden ne dil ü dīde ilen gizlü déyem rāz / Her dīde vü her dil ile bīnāsın u **gūyā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [gūyā ,]*

<u>gūyā:</u> *Konuşan, söyleyen.*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u **gūyā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [gūyā,]*

<u>güẕār:</u> *Geçme, geçiş.*

yaşım aḫanda isterem ol māhı kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter **güẕārda** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [güẕārda, -da]*

<u>güẕār ḳıl-:</u> *Geçip gitmek.*

fānī cihānda şun man͡ga zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [güẕār ḳıl-, -ur]*

<u>güẕer ḳıl-:</u> *Geçmek; dolaşmak.*

ṣabā ol kūya luṭf idüp güẕer ḳıl / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [güẕer ḳıl-,]*

H

ḫaber: *Haber, bilgi.*

şorma didin͡g mi aġzınun͡g **ḫaberin** / bize işim menim muʿammādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [ḫaberin, -i, -n]*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī **ḫaber** direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [ḫaber,]*

ne şorarsın şanemā ḫaste Hidāyet ḫaberin / ḫaberin͡g an͡glayalı yoḫdur özündin **ḫaberi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [ḫaberi, -i]*

ne şorarsın şanemā ḫaste Hidāyet **ḫaberin** / ḫaberin͡g an͡glayalı yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [ḫaberin, -i, -n]*

ne şorarsın şanemā ḫaste Hidāyet ḫaberin / **ḫaberin͡g** an͡glayalı yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [ḫaberin͡g, -in͡g]*

ḫaber kıl-: *Haber göndermek, haberdar etmek, bilgi vermek.*

şabā ol kūya luṭf idüp güẕer ḳıl / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [ḫaber ḳıl-,]*

giderken dil ol kākül şaru dün gün / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [ḫaber ḳıl-, -dı]*

ḫaber vir-: *Bildirmek, haber ulaştırmak.*

her şām-ı ġam kim anda nesīm-i belā eser / eyyām-ı hicr ü nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [ḫaber vir-, -ür]*

lebidür şunʿ u aġzından ḫaber virür gön͡gül sen şor / menüm çün baġlanur nuṭḳum bu şunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [ḫaber vir-, -ür]*

habīb: *Sevilen kimse, sevgili, dost.*

didim ḥisābsız çekerem cām-ı ġuşşa men / didi ḳayurma her ne çekersin **ḥabībdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [ḥabībdür, -dür]*

gön͡gül ger baḥr-ı ʿışḳına **ḥabībün͡g** dala bilmezsin / yaḳīn bil gevher-i maḳṣūd ilin͡ge sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [ḥabībün͡g, -ün͡g]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [ḥabībe, -e]*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni dün **ḥabīb** / bendesine merḥametle irdi sulṭānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [ḥabīb,]*

av ʿazmine **ḥabībüm** alıcaḫ ḳuş iline / gön͡glümün͡g ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [ḥabībüm, -üm]*

ḥabīb: *Habîbî, 15. yüzyıl Âzerî şairi.*

Hidāyet oḫur iken dün **ḥabīb** dīvānın / raḳīb irişdi didi kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [ḥabīb,]*

ḥacālet yi-: *Utanmak.*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [ḥacālet yi-, -r]*

ḫaçan: *Ne zaman, her ne zaman, nasıl.*

çoḫ kemürdi sümük itin͡gle Hidāyet anı / **ḫaçan** unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [ḫaçan,]*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g bāġının͡g sen teg **ḫaçan** bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [ḫaçan,]*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül **ḫaçan** ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [ḫaçan,]*

zülfine bende ḥāli **ḫaçan** biline anın͡g / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [ḫaçan,]*

ḫaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [ḫaçan,]*

didüm ki kirpük ile baġlayam yaşım yolını / velī **ḫaçan** çūb ile baġlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [ḫaçan,]*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [ḫaçan,]*

oldı cigerim āteş-i hicrān ile biryān / yā Rab **ḫaçan** işim ola bu derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [ḫaçan,]*

men ḳaldum u cān oldı gön͡gül ḥükmün͡ge tābiʿ / tapşuram anı daḫı **ḫaçan** kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [ḫaçan,]*

didim yüzüme ḳoy yüzün͡gi bir dem ey gülüm / didi **ḫaçan** muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [ḫaçan,]*

lebin͡g şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / **ḫaçan** göze görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [ḫaçan,]*

şanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan kesile / cānı kimsenin͡g **ḫaçan** sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [ḫaçan,]*

yüzün͡gi göricek gözüm uyımaz / kişi bayram güni **ḫaçan** uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [ḫaçan,]*

içen devlet meyin bil kim oyandı / ġam odında **ḫaçan** devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [ḫaçan,]*

ḫaçan ki: *Ne zaman ki.*

doġru gün olsa dūz n'ola ol zülf-i şāndur / kim doġrulur **ḫaçan ki** yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [ḫaçan ki,]*

görende fāriġ u āzād ḫāṭırım ġamdan / **ḫaçan ki** serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [ḫaçan ki,]*

ḫaçan kim: *Ne zaman ki.*

ḫaçan kim at ṣalup ol şūḫ mendin saru segritmez / irişmez cān murādına göñgül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [ḫaçan kim,]*

ḥacerü'l-esved: *Kabe'nin duvarında bulunan ve cennetten geldiğine inanılan meşhur kara taş.*

yastanan işigi daşın **ḥacerü'l-esved** içün / ne vara Mekke saru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [ḥacerü'l-esved,]*

ḥācet: *İhtiyaç, gerek duyma.*

yaşım aḫanda isterem ol māhı kim olur / **ḥācet** ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [ḥācet,]*

ḥācī: *Hacı, hacca giden.*

ḥācī azup ḳapuñ yolı gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [ḥācī,]*

ḥācib: *Kaş.*

ḥācibidür her biri Çāçī kemān / ġamzeleri her biri tīr-i ḫadeng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 2). [ḥācibidür, -i, -dür]*

ḥadd: *Sınır, derece; bir şeyin sonu.*

göz yaşı küyıñgnı dün bir **ḥad** ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [ḥad,]*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭuñ olmaz imiş **ḥadd** ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [ḥadd,]*

dinme göñgül munça ki **ḥaddüñ** degül / ġonçe kimi öziñe ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [ḥaddüñ, -üñ]*

çek dilüñ özüñe vü **ḥaddüñ** tanı / bu söz ile tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [ḥaddüñ, -üñ]*

ḫadeng: *Ok.*

ḫadenging͡ açmadı revzen hemīn cānda ki tīġıng͡ hem / açıpdur göng͡lüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [ḫadenging͡, -ing͡]*

ḫadeng-i ġamze: *Bakış oku. || Gamze oku gözden çıkar ve aşığa ızdırap verir. Gamze okunu hedefi can, gönül, sine, ciğer ve yürektir.*

ḫadeng-i ġamze şol tarḫanı gözler / ḳaşı yayına gizlep cānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [ḫadeng-i ġamze,]*

ḫadeng-i ġuṣṣa: *Kaygı oku.*

cān gülşeninde beslemişem bir nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [ḫadeng-i ġuṣṣa, -dur]*

ḫadeng-i müje: *Kirpik oku.*

gözlerüng͡ cānıma urduġça ḫadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem āh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [ḫadeng-i müje, -i]*

ḫādim: *Hizmetçi.*

semenlen nergis ol yüz ü gözüng͡ **ḫādimleridür** kim / birini nergis oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [ḫādimleridür, -ler, -i, -dür]*

ey gün ü ay **ḫādim** ü ḫaylüng͡ senüng͡ / cān u cihān barça ṭufeylüng͡ senüng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [ḫādim,]*

ḥadīs: *Hadis, söz, kelam.*

men dimen leẕẕeti var sāʿid ile her yengining͡ / ki **ḥadīs̱** oḫumışam her yengining͡ leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [ḥadīs̱,]*

… / munung͡ kimi **ḥadīs̱** daḫı az işidilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 5). [ḥadīs̱,]*

şīrīnlik ile oḫşamaya ol **ḥadīs̱e** ḳand / nāzüklik ile beng͡zemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [ḥadīs̱e, -e]*

ḥadīs-i zülf: *Sevgilinin saçının hikayesi.*

şaldı ḥadīs̱-i zülfüng͡i dilden dile duraġ / yā Rab ki göreyim dilini diline anıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [ḥadīs̱-i zülf, -üng͡, -i]*

ḫaḍrā: *Yeşil.*

Ḥükmüng͡le senüng͡ sākin olup taḫte-i aġber / Emrüng͡le revān çizginedür günbed-i **ḫaḍrā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [ḫaḍrā,]*

ḫāk: *Toprak.*

degmeye tā ḫāki oḫung͡ degmeye ol ḳapuda / şöyle **ḫākem** olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [ḫākem, -em]*

degmeye tā **ḫāki** oḫung͡ degmeye ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [ḫāki, -i]*

ḥak: *(Ar. Hakk) "Gerçek, doğru ve sabit olmak, gerekli ve layık olmak, olabilirlik niteliği taşımak, sürekli var olmak, gerçeğe uygun bulunmak; bir şeyi sabit ve gerekli kılmak" anlamlarında mastar ve bu anlamlara dayalı bir sıfat olup Allah'a nispet edildiğinde "bizzat ve sürekli olarak var olan, gerçekliği mevcut bulunan, varlığı ve uluhiyyeti fiilen tahakkuk eden" manasına gelen; Allah.*

hicrān güni n'ola mang͡a ʿarż eyleseng͡ cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye **ḥaḳ** görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [ḥaḳ,]*

cevr ü ḳahrıng͡dan şehā niçün melāletdür mang͡a / çün yiter her neste kim **Ḥaḳ'dan** ḥavāletdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [ḥaḳ'dan, -dan]*

çoḫ kemürdi sümük iting͡le Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında **ḥaḳ** niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [ḥaḳ,]*

bulmaya vaşlıng͡ Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende saʿyi **ḥaḳ** ong͡armazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [ḥaḳ,]*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım rūz **ḥaḳ** bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [ḥaḳ,]*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet **ḥaḳ** bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [ḥaḳ,]*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz mang͡a taʿcīlden / ḥüsnini **ḥaḳ** saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [ḥaḳ,]*

müddeʿīning͡ niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var ümīdim **ḥaḳa** kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [ḥaḳa, -a]*

tā seni buldum ne yirde var ise yādıng͡la-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa **ḥaḳdan** ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [ḥaḳdan, -dan]*

göz yüzüng͡çün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim **ḥaḳ** luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [ḥaḳ,]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç ang͡a şāh / uş bu maʿnī ile kim er naẓarı **ḥaḳ** naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [ḥaḳ,]*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzeng͡ ʿaceb degül / munung͡ teg iş durur ang͡a **ḥaḳdan** hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [ḥaḳdan, -dan]*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim **ḥaḳ** / sang͡a zühd ang͡a cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [ḥaḳ,]*

ḥaḳung͡ fażl u ḫayālüng͡ devletinden / ḫalāṣ olduġ ḥasūdung͡ miḥnetinden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [ḥaḳung͡, -ung͡]*

ḥaḳdan çü göng͡ül memleketine şāh sen oldung͡ / ey men sang͡a bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [ḥaḳdan, -dan]*

<u>ḥaḳ bilür:</u> *Allah'tan başka kimse bilmez, sadece Allah bilir.*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi ilim **ḥaḳ bilür** / ayım aydan yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [ḥaḳ bilür,]*

<u>ḥaḳ it-:</u> *Uygun olmak, layık olmak.*

ḫayr u şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [ḥaḳ it-, -er]*

<u>ḫāk ol-:</u> *Toprak olma II Ölmek.*

ser-i kūyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī her neste kim vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [ḫāk ol-, -dı]*

<u>ḫāk ol-:</u> *Toprak olmak, ayağının altına serilmek.*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyıng͡da ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işiking͡ yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [ḫāk ol-, -ur, -sa, -m]*

<u>ḫāk-i dergāh:</u> *Kapı önünün toprağı.*

āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhıng͡ alur / āsitānıng͡dın cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [ḫāk-i dergāh, -ıng͡]*

<u>ḫāk-i kūy:</u> *Sevgilinin memleketinin toprağı.*

dün bād ḫāk-i kūyıng͡ aparurken oġradım / göz almayup oturdı didim al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [ḫāk-i kūy, -ıng͡]*

<u>ḫāk-i pāy:</u> *Ayağın torağı, tozu.*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyıng͡ ey dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul olana bayung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [ḫāk-i pāy, -ıng͡]*

<u>ḫāk-i rāh:</u> *Ayak toprağı, tozu.*

sep göng͡ül dūlāb-ı çeşmüng͡den su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [ḫāk-i rāh, -ı , -n, -a]*

ḫāk-i rāhıng͡dan süpürür ḫār u ḫas / yā Rab ol ferrāşıng͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [ḫāk-i rāh, -ıng͡, -dan]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / **ḫāk-i rāh** olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [ḫāk-i rāh,]*

ḫāk-i rāhıng͡ üsne düşmişdüm sening͡ bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [ḫāk-i rāh, -ıng͡]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [ḫāk-i rāh, -ı, -n, -ı]*

ḫāk-i reh: *Ayak toprağı, tozu.*

ḫāk-i rehin͡g görüp n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına bu dārū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [ḫāk-i reh, -i, -n͡g-in͡g]*

ḳorḫum oldur ki hem … / yoḫsa taḳṣīr degül olmasa cān ḫāk-i rehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [ḫāk-i reh, -i, -n͡g -in͡g]*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir **ḫāk-i reh** bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [ḫāk-i reh,]*

ey menimçün ḳayuran kim **ḫāk-i reh** teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [ḫāk-i reh,]*

ḫāk-i reh-güẕār: *Geçilen yolun toprağı.*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār ögende özin **ḫāk-i reh-güẕār** bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [ḫāk-i reh-güẕār,]*

ḫāk-i vücūd: *Vücut toprağı. II İnsanın yaratılış maddesi, aşığın zayıf ve güçsüz bedeni.*

çün öldügumın͡g fāyidesi yoḫ żararınca / es bād-ı fenā ḫāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [ḫāk-i vücūd, -ım]*

hakīḳat: *Doğru, asıl, gerçek.*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves budur / cān ḳuşına **ḥaḳīḳate** baḫsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [ḥaḳīḳate, -e]*

niçe gümān ile lebün͡ge engübīn diyem / bir kez ṣoram **ḥaḳīḳatin** andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [ḥaḳīḳatin, -i, -n]*

ḥaḳīḳat-ı ḳurʿān: *Kur'ân hakikati.*

ḫāl u ḫaṭun͡g rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / her dīv içün **ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān** ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [ḥaḳīḳat-ı ḳurʿān,]*

ḥakīm: *Bilgin, doktor.*

men ṣayru cāna em virem ol laʿli ger **ḥakīm** / ṣayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [ḥakīm,]*

ḥaḳḳ: *(Ar. Hakk) "Gerçek, doğru ve sabit olmak, gerekli ve layık olmak, olabilirlik niteliği taşımak, sürekli var olmak, gerçeğe uygun bulunmak; bir şeyi sabit ve gerekli kılmak" anlamlarında mastar ve bu anlamlara dayalı bir sıfat olup Allah'a nispet edildiğinde "bizzat ve sürekli olarak var olan, gerçekliği mevcut bulunan, varlığı ve uluhiyyeti fiilen tahakkuk eden" manasına gelen; Allah.*

ḳıl tevekkül **ḥaḳḳa** varını yolında terk it / ey Hidāyet ki tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [ḥaḳḳa, -a]*

dime zāhid ki **ḥaḳḳı** görmek olmaz / anı görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [ḥaḳḳı, -ı]*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o kim görse **ḥaḳḳını** / her şeyde bī-gümān an͡ga ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [ḥaḳḳını, -ı, -n, -ı]*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [ḥaḳḳun͡g, -un͡g]*

ḥaḳḳın͡g ṣıfātını görübem sen nigārda / ol veche nāẓıram men o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [ḥaḳḳın͡g, -ın͡g]*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / **ḥaḳḳa** her kim ṣıġına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [ḥaḳḳa, -a]*

tā seni buldum ne yirde var ise yādın͡gla-am / **ḥaḳḳı** bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [ḥaḳḳı, -ı]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç an͡ga şāh / uş bu maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [ḥaḳḳını, -ı, -n, -ı]*

senden Hidāyet incimez ey cān ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye **ḥaḳḳın͡g** ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [ḥaḳḳın͡g, -ın͡g]*

ḥaḳḳa'l-yaḳīn: *Her yönüyle bilmek, her yönüyle vakıf olmak.*

Hidāyet ḳatna sen şūḫun͡g ṣıfātı / degül **ḥaḳḳa'l-yaḳīn** ʿayne'l-yaḳīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [ḥaḳḳa'l-yaḳīn,]*

ḥaḳḳ-ı selām: *Allah selamı.*

dün selām eylegeç keserdüm idür / seni ger olmasaydı **ḥaḳḳ-ı selām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [ḥaḳḳ-ı selām,]*

ḥaḳḳ-ı yārī: *Arkadaş, dost hakkı.*

kerem ḳıl ey nesīm-i nev-bahārī / men-i bī-çāre ilen **ḥaḳḳ-ı yārī** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 1). [ḥaḳḳ-ı yārī, -ī]*

ḫākrek ol-: *Toprak olmak, ayağının altına serilmek.*

degmeye tā ḫāki oḫun͡g degmeye ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [ḫākrek ol-, -ma, -y, -a-rek]*

ḥāl: *Hal, durum, şekil.*

bu **ḥāle** kim men isteyüben **ḥāle** düşmişem / düşsün görem o **ḥāle** yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [ḥāle, -e]*

bu **ḥāle** kim men isteyüben **ḥāle** düşmişem / düşsün görem o **ḥāle** yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [ḥāle, -e]*

ʿarż eyleyicaġ itlerün͡ge **ḥālümi** dirler / çoḫ başumız aġrıtma bize baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [ḥālümi, -üm, -i]*

ṣorduġça lebin **ḥālin** yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepsen͡g elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [ḥālin, -in]*

zülfine bende **ḥāli** ḫaçan biline anın͡g / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [ḥāli, -i]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür **ḥāli** bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [ḥāli, -i]*

olmışam ʿışḳun͡gda āhımlan ʿalem ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem **ḥālüm** san͡ga maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [ḥālüm, -üm]*

hicrün͡g yüki egerçi eger ḳaddümi şehā / men kāfirem kimerseye **ḥālüm** eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [ḥālüm, -üm]*

çünki didün͡g Hidāyet'ün͡g **ḥālin** / sözlerinden ne ḥācet peyġām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [ḥālin, -in]*

kime **ḥālim** bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [ḥālim, -i, -m]*

didi **ḥālin͡g** nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [ḥālin͡g, -in͡g]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı **ḥāline** çeşmün͡g / ki ḫayr itmez ṭabīb uṣanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [ḥāline, -i, -n, -e]*

Hidāyet dün ötüp cān **ḥāli** ṣordun͡g / o tende cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [ḥāli, -i]*

ṣorman͡g ol ḳaş u göz ü ḫāl ile ḥālün͡g niçedür / n'ola **ḥāli** düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [ḥāli, -i]*

ṣorman͡g ol ḳaş u göz ü ḫāl ile **ḥālün͡g** niçedür / n'ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [ḥālün͡g, -ün͡g]*

ḥālinden olma cān u dilün͡g ġāfil ey ṣanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [ḥālinden, -i, -n, -den]*

ḳulaġına gön͡gül **ḥālin** diyer zülf / gözin͡g kim niçe maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [ḥālin, -i, -n]*

ger ṣormadı lebi bir aġız **ḥālimi** n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [ḥālimi, -im, -i]*

dün Hidāyet'ni dimen͡g ʿışḳ ile rüsvālıġdan / ḳoyın͡g öz **ḥāline** şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [ḥāline, -i, -n, -e]*

dünyīye aldanma vü hem mālına / bir naẓar it özgelerün͡g **ḥāline** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [ḥāline, -i, -n, -e]*

bu söz üsne yitüp geldi ḫayālüñ / didi kim niçedür ey ḫaste **ḫālüñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [ḫālüñ, -üñ]*

ḫāl: *Bedende olan siyah nokta, ben.*

merdüm-i dīdem kimi yüzüñde şanmañ munça **ḫāl** / bād-ı şubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [ḫāl,]*

bu **ḥāle** kim men isteyüben **ḥāle** düşmişem / düşsün görem o **ḥāle** yaman isteyen sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [ḥāle, -e]*

şordum faḳīhe **ḫāli** nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol şığır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [ḫāli, -i]*

şehd-i laʿlüñden şehā dadmış meger **ḫālüñ** ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsniñ ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [ḫālüñ, -üñ]*

dil ağzı remzi çağladı ol **ḫāl** u ḫaṭṭıñı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [ḫāl,]*

ol büt ki ḫaṭ u **ḫāl** ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline göñgüller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [ḫāl,]*

yüzindeki ol **ḫāl** u anıñ üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür **ḫāl** u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [ḫāl,]*

yüzindeki ol **ḫāl** u anıñ üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür **ḫāl** u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [ḫāl,]*

oddur yüzi şol **ḫāl** ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [ḫāl,]*

yoḫ **ḫāl** ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāğında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [ḫāl,]*

kirpüklerinïñ ʿaksidür ol ḫaṭ ile **ḫāli** / ḫūn-ı cigerimden yüziniñ üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [ḫāli, -i]*

ol büt ki ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u **ḫāline** göñgüller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [ḫāline, -i, -ne]*

ḫaṭṭ u **ḫāliñden** olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyıñdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [ḫāliñden, -iñ, -den]*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / **ḫāl** imişdür ol ki yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [ḫāl, -i, -miş, -dür]*

kāfir olam götürmesem īmānı **ḫāliñge** / çün gördüm oldı nār añga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [ḫāliñge, -iñ, -e]*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise **ḫāl** / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [ḫāl,]*

tā Hidāyet żeḳanıñda ḳara **ḫālüñ** gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla çehiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [ḫālüñ, -üñ]*

ey ḫaṭuñ reyḥān u **ḫālüñ** dāne teg / mestī kim şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [ḫālüñ, -üñ]*

ḫāl u ḫaṭuñ rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [ḫāl,]*

ruḫ-ı meh-peykerüñ ṭarfın dutupdur **ḫāl** iñen zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözüñ bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [ḫāl,]*

didi ḥāliñ nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u **ḫāle** bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [ḫāle, -e]*

ḳaşı çevgāndur u **ḫāli** onuñ ṭūb ey göñgül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ḫāli, -i]*

ḫāli dīnimdür menim cennāt-ı ʿadnim ṣūreti / hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 5). [ḫāli, -i]*

ḳara **ḫāli** şol ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş teg aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [ḫāli, -i]*

gör yüzin aġız u göz ü **ḫālin** teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [ḫālin, -in]*

şīrīnlik ile şehd-i lebiñ şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara **ḫālüñ** çü meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [ḫālüñ, -üñ]*

yüzümüñ ḳadri yoḫ **ḫāliñden** ayru / belī bī-ḳıymet olur dānesiz kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [ḫāliñden, -iñ, -den]*

ṣormañ ol ḳaş u göz ü **ḫāl** ile ḥālüñ niçedür / n'ola ḥāli düşenüñ munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [ḫāl,]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki **ḫālüñ** / kim niçe ḳılur bir yeñi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [ḫālüñ, -üñ]*

ol ikki ḳaşıñ aralıġında ḳara **ḫālüñ** / bir ṭūb gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [ḫālüñ, -üñ]*

ḫaṭṭ u **ḫāli** ẕikrin onuñ ḳoyma aġzıñdan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [ḫāli, -i]*

tā gördüm ey ṣanem ruḫ-ı ferḫunde fāluñı / cān ile söylerem ṣıfat-ı ḫaṭ u **ḫālüñi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [ḫālüñi, -üñ, -i]*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech ile naẓardan ıraġ itme **ḫālüñi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [ḫālüñi, -üñ, -i]*

ḫalāṣ: *Kurtarma, kurtuluş.*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg **ḫalāṣ** / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [ḫalāṣ,]*

ḫalāṣ ol-: *Kurtulmak, selamete ermek.*

ḥaḳuŋ faẓl u ḫayālüŋ devletinden / ḫalāṣ olduġ ḥasūduŋ miḥnetinden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [ḫalāṣ ol-, -duġ]*

ḫalāyıḳ: *Yaratılmış canlılar, özellikle insanlar, mahlukat, halîkâ'nın çoğulu.*

ʿaceb belā ki göŋgülle **ḫalāyıḳ** ilinden / ne ayru vara bilürem o serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ḫalāyıḳ,]*

ḫalāyıḳ düş-: *Esir düşmek.*

laʿl-i lebiŋgni ṣormadın ey meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ aġzınıŋ içinde dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [ḫalāyıḳ düş-, -dü, -m]*

ḫalāyıḳ yaḫşılıġ itmez: *Hizmetçi iyilik yapmaz.*

neden itdi menim baġrımda ey ebrū-kemān oḫuŋ / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [ḫalāyıḳ yaḫşılıġ itmez,]*

ḥālden düş-: *Halden düşmek, iyi durumdan kötü duruma düşmek.*

ḫāl-i müşkīnüŋ görenden berlü ey ḥūrī seniŋ / ḥālden düşdüm iŋen bilmen ne ḥāletdür maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [ḥālden düş-, -dü, -m]*

ḫalel: *Bozukluk, eksiklik, fesat, noksan.*

yaşur ḳaşıŋgnı Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim olmaya bu yaġışdan **ḫalel** tapa yayuŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [ḫalel,]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa **ḫalel** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [ḫalel,]*

ḥālet: *Durum, hal.*

ḫāl-i müşkīnüŋ görenden berlü ey ḥūrī seniŋ / ḥālden düşdüm iŋen bilmen ne **ḥāletdür** maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [ḥāletdür, -dür]*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / yana borġusın ki **ḥālet** çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [ḥālet,]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu **ḥālet** içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [ḥālet,]*

sühānıŋ **ḥāletini** söyle māha / ḳuluŋ sözini yaʿnī pādişāha *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [ḥāletini, -i, -n, -i]*

ḥālet-i ḫumār: *İçki mahmurluğu hali.*

dudaġıŋ ālına iren döyer gözüŋ mekrin / neden ki çaġır içen **ḥālet-i ḫumār** bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [ḥālet-i ḫumār,]*

ḫāl-i dil: *Gönlün hali, durumu.*

didim ki **ḫāl-i dil** virem yāḳūt-veş mercānun͡ga / başdun͡g revān lü'lü'leri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [ḥāl-i dil,]*

ḫāl-i müşk: *Misk kokulu siyah ben.*

ḫāl-i müşkīnün͡g görenden berlü ey ḥūrī senin͡g / ḥālden düşdüm in͡gen bilmen ne ḥāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [ḫāl-i müşk, -ī, -nün͡g]*

ḥāl-i perīşān: *Perişan, zavallı hâl, vaziyet.*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşın͡gıza şāne deger / yüz belā nāveki men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [ḥāl-i perīşān, -a]*

ḥāl-i zār: *Ağlama, inleme hâli.*

ṣabā ol kūya luṭf idüp güẕer ḳıl / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [ḥāl-i zār, -ımdan]*

ḫāliḳ-ı ins: *İnsanın yaratıcısı.*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [ḫāliḳ-ı ins,]*

ḫāliṣ: *Hilesiz, katıksız, saf.*

ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / **ḫāliṣ** altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [ḫāliṣ,]*

ḫalḳ: *Ahali, halk, yaratılmış olanlar; herkes.*

gizdürür **ḫalḳı** Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen şaġınma kim anın͡g hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [ḫalḳı, -ı]*

ḫalḳ aluptur gümān ki yārümsin / bu gümān olmayan yaḳīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [ḫalḳ,]*

ḫalḳ arasında be-ġāyet bī-dil u dīn olmışam / zülf-i müşkīni ġamından gör ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [ḫalḳ,]*

bir girān-māye güher **ḫalḳ** iline girmiş iken / ḳapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [ḫalḳ,]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / **ḫalḳ** bāġına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [ḫalḳ,]*

ḥalḳa: *Daire şeklinde olan şey.*

bir nişān **ḥalḳa** nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [ḥalḳa,]*

n’ola çekseng͡ ṣaluban **ḥalḳama** şol ḥalḳa-i zülf / bu mes̲eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [ḥalḳama, -m, -a]*

ḳayd eyledi her **ḥalḳada** ming͡ cān u göng͡üller / meşşāta-i ṣunʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [ḥalḳada, -da]*

ḥalḳa-i zülf: *Sevgilinin saçının halkası II Sevgilinin saçındaki bukleler; aşığı zincirle bağlamak.*

n’ola çekseng͡ ṣaluban ḥalḳama şol **ḥalḳa-i zülf** / bu mes̲eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [ḥalḳa-i zülf,]*

ḥalḳalan-: *Halka halka olmak, kıvrılmak.*

ʿārıżıng͡da ikki yandan **ḥalḳalandı** zülfüng͡iz / bir güni aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [ḥalḳalandı, -dı]*

ḫalḳ-ı ʿālem: *Dünya halkı, herkes.*

başum kesüp yā Rab n’ola çekse melāmet dārına / tā **ḫalḳ-ı ʿālem** bile kim ʿışḳ ehlining͡ ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [ḫalḳ-ı ʿālem,]*

ḥamāyil: *Kılıç bağı; muska, tılsım.*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki ḫayāli ḳolı boynımda **ḥamāyil** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [ḥamāyil,]*

hamd: *Övme, yüceltme, şükretme.*

ḥamd ü s̲enā mübdiʿ-i bī-ālete / muḫteriʿ-i bī-ġaraż u ʿillete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 1). [ḥamd,]*

ḥamel: *Koç.*

yā **ḥamelning͡** boynuzından dūst-kāmı yasamış / ḫüsrev-i gerdūn k’anung͡la gidere dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [ḥamelning͡, -ning͡]*

ḫamı: *Bütün, hep, herkes.*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār u **ḫamı** yanın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [ḫamı,]*

devlet ile gündüze dönsün dününg͡ / günde yig olsun **ḫamı** günden gününg͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [ḫamı,]*

haml it-: *Yüklenmek.*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / felekning iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [ḥaml it-, -me]*

ḥammām: *Hamam, sıcak kaplıca.*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / ṣandum ki bilūr üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [ḥammāmda, -da]*

ḫamu: *Hep, bütün, herkes.*

gönglimde kīn ḳılıç u oḫungdan olur müdām / budur didim şehā **ḫamu** gönglimdekin sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [ḫamu,]*

bulmaya vaṣlıng Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ ongarmazsa **ḫamu** bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [ḫamu,]*

sen sīm-berüng eylesem īs̱ār ayağına / yaş gevherini duta **ḫamu** gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [ḫamu,]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīğın o meh-veş **ḫamu** ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [ḫamu,]*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫung ey meh-veş / niçe kim gün **ḫamu** āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [ḫamu,]*

ögmengiz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / anga bu vech-i ḥasen **ḫamudan** aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [ḫamudan, -dan]*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki **ḫamu** lāle vü berg-i güledür tekye-gehing *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [ḫamu,]*

raḳībā öldürem didüng özümni / **ḫamu** ʿaybıngla cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [ḫamu,]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç **ḫamudan** il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [ḫamudan, -dan]*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / çaġlama eksüklügüm kim **ḫamudan** efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [ḫamudan, -dan]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīğılan o gün / yā Rab yitür meni o güne **ḫamudan** burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [ḫamudan, -dan]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten ili **ḫamu** işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [ḫamu,]*

tā seni buldı göngül geçti **ḫamu** ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [ḫamu,]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyung manga / güldi ol meh-veş didi **ḫamu** ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [ḫamu,]*

cemāling ayını ger seyyidimdin görse / muṭīʿi ola **ḫamu** daʿvīsi siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [ḫamu,]*

ne şeker yidügini bilmedi kimse dilinin͡g / **ḫamu** ağızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [ḫamu,]*

āfāḳ **ḫamu** senin͡g diyārun͡g / ammā seni bulmaz oldı diyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [ḫamu,]*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ **ḫamu** mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [ḫamu,]*

didi ol şeh ḫayāli olsa yoldaş / ne ḳayġu ger olursa **ḫamu** yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [ḫamu,]*

ḫamuça: *Herkesce.*

gözün͡gle bilin͡gi göreliden Hidāyet'in͡g / ṣarf oldı ʿömri **ḫamuça** ḫvāb u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [ḫamuça,]*

ḫamudan geç-: *Her şeyden geçmek. II Serden geçmek, fedai.*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından kim ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [ḫamudan geç-, -dan]*

ḫamunun͡g başı saġlıġ: *Her şeyin başı sağlık, insanın yapacağı her şey vücut sağlığına bağlıdır. Sağlıklı olmayan kimse hiçbir iş yapamaz. Bir iş yapamayan, başarılı olamayan kimse de yaşadığı hayattan bir tat almaz; mutlu olamaz.*

bizimle yār arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [ḫamunun͡g başı saġlıġ, -dur-nun͡g]*

hamūş: *Susmuş, suskun, sessiz.*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan **ḫāmūş** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [ḫāmūş,]*

ḫāmūş ol-: *Susmak, sessiz olmak; kapalı halde kalmak, açmamak.*

gence girüp ġonçe teg ol ḫırḳa-pūş / baş çeküp ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [ḫāmūş ol-, -gil]*

ḥamza: *Aslan.*

dil **ḥamza** gibi ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [ḥamza,]*

han: *Han, hükümdar.*

vefā ḫūblarda didün͡g mendedür bes / ala ey bende **ḫanı** ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [ḫanı, -ı]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem göng͡ül didi / epsemdür ey şikeste göng͡ül **ḫanı** sen **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [ḫanı, -ı]*

ḫancaru: *Nereye, ne tarafa, neresi.*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz ming͡ cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [ḫancaru,]*

her **ḫancaru** kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [ḫancaru,]*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde teg / ey serv-i ḳad ki **ḫancaru** varsang͡ ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [ḫancaru,]*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzeng͡ didi kim / **ḫancaru** varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [ḫancaru,]*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / **ḫancaru** şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [ḫancaru,]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün kimi / tā **ḫancaru** gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [ḫancaru,]*

ḫançer: *Hançer.*

niçe her sözüng͡ raḳībā tīr ü **ḫancerdür** mang͡a / zehr eger içsem anung͡ yādı ile şekkerdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [ḫancerdür, -dür]*

didim ki görmedin giderem tīr ü **ḫancering͡** / dur didi yitürem ikisindin birin sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [ḫancering͡, -ing͡]*

būse istersem lebüng͡den göz ḳaḫar dil-ber ṣorung͡ / men munıñlan sözde-em ol nişe **ḫancer** tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [ḫancer,]*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben **ḫancer** o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [ḫancer,]*

digil kim ang͡ıcaḫ kirpiklering͡ni / durur **ḫancer** kimi cismimde her ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [ḫancer,]*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā **ḫancerin** / āh kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [ḫancerin, -i, -n]*

ḫancer-i müjgān: *Kirpik kılıcı II Yan bakış.*

ey Hidāyet reg reging͡ çāk itseler gögsüng͡ kimi / **ḫancer-i müjgān** ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [ḫancer-i müjgān,]*

ḫanda: *Nerede, nereye.*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [ḫandasan, -san]*

ḫandasın ey derde dermān olduġum / ṣūret-i ḫūbına ḥayrān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 1). [ḫandasın, -sın]*

tā seni buldum ne yirde var ise yādıṋgla-am / ḥaḳḳı bilen **ḫanda** varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [ḫanda,]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / n'ola her **ḫanda** kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [ḫanda,]*

rindāne çü bulmışam ṣafāyı / men **ḫanda** vü zāhid riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [ḫanda,]*

ḫanda ki: *Her neresi olursa olsun, her yer.*

her **ḫanda ki** geçdise oḫuṋg sözi Hidāyet / yayıṋg kimi boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [ḫanda ki,]*

ḫanda ki ol bāde vü cām-ı felek / cürʿasını görmedi mülk ü melek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [ḫanda ki,]*

ḫanda kim ol-: *Her neresi olursa olsun, her yer.*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫuṋg ey meh-veş / niçe kim gün ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [ḫanda kim ol-, -sa]*

ḫandaḳ: *Çukur.*

göz **ḫandaḳına** su ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb aṋga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [ḫandaḳına, -ı, -n, -a]*

hanġı: *Hangi.*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş saġın / **hanġısın** görseṋg birür şāḫ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [hanġısın, -sı, -n]*

cevrin diyem cefāları yoḫsa sitemleri / çoḫdur munıṋg kimi hüneri **hanġısın** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [hanġısın, -sı, -n]*

ḫanı: *Hani, nerede.*

vefā ḫūblarda didüṋg mendedür bes / ala ey bende **ḫanı** ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [ḫanı,]*

göṋgül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir **ḫanı** göz / didim ḫayāliṋge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [ḫanı,]*

dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / anı görmaġa sende **ḫanı** gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [ḫanı,]*

leblerüṋgden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider **ḫanı** menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [ḫanı,]*

hicrin͡gde cān ile savaşımdur hemī nefes / **ḫanı** ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [ḫanı,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār **ḫanı** kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [ḫanı,]*

āh kim yār degül eyle ki bir an͡ga meni / **ḫanı** bildürmege bir ehl-i kerem an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [ḫanı,]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam **ḫanı** ecel kim ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [ḫanı,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol gül-beden **ḫanı** / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [ḫanı,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol gül-beden **ḫanı** / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [ḫanı,]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu dili bilmege bir dil bilen **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [ḫanı,]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem gön͡gül didi / epsemdür ey şikeste gön͡gül **ḫanı** sen **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [ḫanı,]*

ey vaṣf iden man͡ga gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [ḫanı,]*

ger ṣormadı lebi bir aġız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [ḫanı,]*

dün dişledüm lebini Hidāyet gülüp didi / sen teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken **ḫanı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [ḫanı,]*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı olardan ṣon͡gra ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [ḫanı,]*

ḫanı olar kim munı cemʿ itdiler / ḥasret ü derd ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [ḫanı,]*

ḫānḳah: *Tekke, dergâh.*

ḫānḳāha varmazam mey-ḫāne terk eyleyüp / damu içün doġrusı ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [ḫānḳāha, -a]*

ḫansı: *Hangi.*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / **ḫansı** yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [ḫansı,]*

gön͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berün͡g peymān / cihānda **ḫansıdur** ol kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [ḫansıdur, -dur]*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişin͡g vaṣlın şehā / **ḫansı** ġavvāṣın͡g işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [ḫansı,]*

ḫansı dağung͡ lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülüng͡ būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [ḫansı,]*

ḫār: *Ateş, hararet.*

iling͡den **ḫār** aldı dāmen-i gül / henūz ey bülbül-i şeydā gözüng͡ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [ḫār,]*

ḫār: *Diken.*

sensin ki olupdur keremüng͡ cām-ı cihānda / her **ḫāre** virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ḫāre, -e]*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / **ḫār** u ḫāşākin İlāhī ol dering͡ derddür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [ḫār,]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār çaġır / getürdi yir yüzi gülçün mang͡a bu **ḫār** çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [ḫār,]*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar gör daġıdur güllerni **ḫār** ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [ḫār,]*

ḫār u ḫas: *Çalı çırpı. II Rakip.*

ḫāk-i rāhıng͡dan süpürür **ḫār u ḫas** / yā Rab ol ferrāşıng͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [ḫār u ḫas,]*

ḫārā: *Yün gibi dalgalı, yıldızlı kumaş, hare; mermer gibi dalgalı kağıt (BK, 319; KT 566).*

Sensin ki olupdur keremüng͡ ʿāmm cihānda / Her ḫāre vérürsin gül ü her ḫāreye **ḫārā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ḫārā,]*

ḫārā: *Sert taş, kaya.*

sensin ki olupdur keremüng͡ cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye **ḫārā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ḫārā,]*

ḫarāb: *Yıkık, yıkılmış.*

dün meni maḫmūr gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim **ḫarāb** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [ḫarāb,]*

bes ḳoyma **ḫarāb** olmaġa elṭāf idüp anı / ḳıl żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [ḫarāb,]*

ḥarām ol-: *Bir şeyden gereği gibi yararlanamamak.*

ʿārıżıng͡ muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ mang͡a evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [ḥarām ol-, -dı]*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzüñ görmeyüben / Kaʿbetu'llāhda neden ḫayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [ḥarām ol-, -dı]*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / aña ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [ḥarām ol-, -dı]*

sensiz ey ḳaddi elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿliñden ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [ḥarām ol-, -dı]*

sensiz ey ḳaddi elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿliñden ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [ḥarām ol-, -dı]*

ḥarām ol-: *Haram kılınmak, yasaklanmak.*

maña ḳapuñda neden dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [ḥarām ol-, -dı]*

ḥarāmī: *Haydut, hırsız II Gönül ülkesini bakış marifetiyle talan eden.*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı göñlimni gözüñ / ol **ḥarāmī** yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [ḥarāmī,]*

ḫarc ol-: *Harcanmak, sarf edilmek.*

ol ḳadi ney-şeker neyistāna / ötse ḫarc ola ney-şeker yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [ḫarc ol-, -a]*

ḫāre: *Sert taş, kaya.*

Sensin ki olupdur keremüñ ʿāmm cihānda / Her ḫāre vérürsin gül ü her **ḫāreye** ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ḫāreye, -ye]*

sensin ki olupdur keremüñ cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her **ḫāreye** ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ḫāreye, -ye]*

ḥarem: *Yasaklı yer.*

ḥācī azup ḳapuñ yolı gel dir **ḥarem** sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [ḥarem,]*

ḫār-ı ġam: *Gam dikeni. II Gam, keder, eziyet.*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlıñ raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse **ḫār-ı ġam** dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [ḫār-ı ġam,]*

ḥarīf: *Arkadaş, dost.*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey **ḥarīf** / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [ḫarīf,]*

ḥarīr: *İpek.*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā **ḥarīr** / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [ḥarīr,]*

ḫāṣ: *Has, özel.*

ḫāṣ irişdi Hidāyet itinin͡g cergesine / pādişeh manṣıbı hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [ḫāṣ,]*

ḫas: *Çörçöp; aşağılık.*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol **ḫas** dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [ḫas,]*

her **ḫas** içün ot kimi yanmaġ nedür / su kimi her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [ḫas,]*

ḫāşāk: *Ot, süprüntü.*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u **ḫāşākin** İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [ḫāşākin, -in]*

gördi peykānlar gön͡gülde göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan olalı **ḫāşākrek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [ḫāşākrek, -rek]*

ança aḫıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / **ḫāşāke** ben͡gzer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [ḫāşāke, -e]*

ḥasīb: *Yüce ve şerefli; yeten, kâfi gelen.*

an͡ga birer cürʿa naṣīb eylegil / baḫşāsın şayma **ḥasīb** eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [ḥasīb,]*

ḳıl an͡ga bir cürʿa keremden naṣīb / olmasa baḫşīş an͡ga itgil **ḥasīb** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [ḥasīb,]*

ḥāsid: *Haset eden, çekemeyen, kıskanç.*

ḥāsid ü bed-ḫvāhun͡gı ḳurbān idem / yārün͡ge yoldaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 2). [ḥāsid,]*

ḥāṣıl eyle-: *Ortaya çıkarmak.*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [ḥāṣıl eyle-, -düg, -üm]*

ḥāṣıl ol-: *Meydana gelmek, ortaya çıkmak.*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [ḥāṣıl ol-, -dı]*

__ḥaṣīr:__ *Hasır. II Zülf.*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini gözden gidermez hīç dil / ḫoş **ḥaṣīr** çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [ḥaṣīr,]*

__ḫāsir ol-:__ *Hiçbir şey elde edememek.*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [ḫāsir ol-, -am]*

__ḫāṣiyyet:__ *Bir şeye ait olan hâl, kuvvet ve tesir; böyle bir kuvvet ve tesire sahip olma meziyeti.*

ṣorduġumça leblerün͡gi olmadum sīrāb men / gerçi laʿlin͡g teşnelik kesmek durur **ḫāṣiyyeti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [ḫāṣiyyeti, -i]*

__ḥaşr ol-:__ *Öldükten sonra yeniden diriltilmek.*

hicrān güni n'ola man͡ga ʿarż eylesen͡g cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [ḥaşr ol-, -an, -da-anda]*

__ḥasret:__ *Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

didim olmaġa ayaġun͡gda gön͡gül **ḥasreti** var / didi ger an͡ga naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [ḥasreti, -i]*

āh idersem **ḥasretin͡gden** gevdemi alup gider / niçe kim topraġı yirden bād-ı ṣarṣar tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [ḥasretin͡gden, -in͡g, -den]*

şevḳ-ı rūyın͡gdan gön͡güldür közden āteş-nākrek / **ḥasretinden** sīne hem per sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / **ḥasretin͡gdin** yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [ḥasretin͡gdin, -in͡g, -din]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu **ḥasret** dāġı ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [ḥasret,]*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle teg **ḥasret** odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [ḥasret,]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳun͡gdan şehā / ol ki Şīrīn **ḥasretinden** ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

oḫun͡g idi **ḥasreti** miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g **ḥasreti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [ḥasreti, -i]*

oḫun͡g idi **ḥasreti** miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g **ḥasreti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [ḥasreti, -i]*

ḫanı olar kim munı cemʿ itdiler / **ḥasret** ü derd ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [ḥasret,]*

ḫaste: *Hasta. II Aşık.*

ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse **ḫaste** Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [ḫaste,]*

olmazsa **ḫaste** gön͡glüme vaṣlın͡g ögür eger / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [ḫaste,]*

dün **ḫaste** Hidāyet'ni itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme didim itdi bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [ḫaste,]*

daş işigin͡gde yolı olmaduġıçün şāhā / başını **ḫaste** Hidāyet dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [ḫaste,]*

n'ola ger yarar ise baġrımı ol yār menim / ḫoşdur ey **ḫaste** gön͡gül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [ḫaste,]*

ol ʿāriż ile laʿli görüp **ḫaste** gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [ḫaste,]*

dil-berinden umar ol **ḫaste** Hidāyet kāmın / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [ḫaste,]*

ol yār bilür **ḫaste** Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [ḫaste,]*

her zamān **ḫaste** dile söyledügüm söz bu ki yār / ger dile dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [ḫaste,]*

eyle hicrün͡gde tozar olmışam ey cān ki ṣabā / esse küyın͡g ṣaru men **ḫaste** apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [ḫaste, -]*

veh ne ʿīş ider idi **ḫaste** gön͡gül laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [ḫaste,]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey **ḫaste** Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [ḫaste,]*

ne ṣorarsın ṣanemā **ḫaste** Hidāyet ḫaberin / ḫaberin͡g an͡glayalı yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [ḫaste,]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳun͡gdan şehā / ol ki Şīrīn ḥasretinden **ḫaste** Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [ḫaste,]*

bu söz üsne yitüp geldi ḫayālün͡g / didi kim niçedür ey **ḫaste** ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [ḫaste,]*

ḫaste-dil: *Gönlü yaralı, kederli, üzgün.*

ḫaste-dil ü vālih ü bī-çāre-em / luṭfın͡g ivinden ḳatı āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [ḫaste-dil,]*

__ḥasūd:__ *Hasetçi, kıskanç.*

ḥaḳuñ fażl u ḫayālüñ devletinden / ḫalāṣ olduġ **ḥasūduñ** miḥnetinden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [ḥasūduñ, -uñ]*

__ḫaṭā:__ *Yanlış, yanılma, kusur.*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab **ḫaṭā** degül mi göñül aydı kim **ḫaṭā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [ḫaṭā,]*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab **ḫaṭā** degül mi göñül aydı kim **ḫaṭā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [ḫaṭā,]*

zülfüñni çīn didim maña didiñ **ḫaṭā** dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın saña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [ḫaṭā,]*

delü göñlüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / **ḫaṭā** yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [ḫaṭā,]*

cürm ü **ḫaṭādan** olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen maña baḫ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [ḫaṭādan, -dan]*

__ḫātem-i ḥüsn:__ *Güzellik mührü.*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülüñ barmaġına / kim anıñçün laʿlden ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [ḫātem-i ḥüsn,]*

__ḫaṭ-ı ʿanber:__ *Amber kokulu ayva tüyleri.*

ger Hidāyet düşerse sevdāya / şol ḫaṭ-ı ʿanberī isi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 5). [ḫaṭ-ı ʿanber, -i]*

__ḫaṭ-ı ʿārıż:__ *Yanaktaki ayva tüyler.*

ġamıla yaḫtı meni şol **ḫaṭ-ı ʿārıż** eṡeri / n'eyledi cānıma gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [ḫaṭ-ı ʿārıż,]*

__ḫaṭīb:__ *Hitap eden, öğüt veren, söz söyleyen.*

ʿadem çerisiniñ anda meḥābetin gördüm / ecel **ḫaṭībiniñ** āḫir ḫiṭābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [ḫaṭībiniñ, -i, -niñ]*

__ḫāṭır:__ *Gönül, kalp; akıl, zihin.*

şehā ḫoşdur bu göñlüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur **ḫāṭır** gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [ḫāṭır,]*

didüm alsam dudaġıñdan bir öpüş neñ azala / didi çoḫ ide heves **ḫāṭırıñ** ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [ḫāṭırıñ, -ıñ]*

oldı cemāling͡den cüdā vīrān Hidāyet **ḫāṭırı** / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [ḫāṭırı, -ı]*

niçe gün ger **ḫāṭır** olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [ḫāṭır,]*

ḫāṭırun͡gı yaḫşı işe tīz ḳıl / her ne yaman iş ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [ḫāṭırun͡gı, -un͡g, -ı]*

görende fāriġ u āzād **ḫāṭırım** ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [ḫāṭırım, -ım]*

*fānī cihānda ṣun man͡ga zevraḳ ki **ḫāṭırum** / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār* (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). *[ḫāṭırum, -um]*

*ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm **ḫāṭırun͡g** / ger men san͡ga gön͡güldegi derd ü ġamı diyem* (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). *[ḫāṭırun͡g, -un͡g]*

ḫāṭır: *Hatıra gelmek, hatırlamak.*

didüm ki ḫāṭırun͡ga düşmezem neden hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi ki **ḫāṭırdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [ḫāṭırdur, -dur]*

ḫāṭırun͡ga düş-: *Aklına düşmek, hatırlamak.*

didüm ki ḫāṭırun͡ga düşmezem neden hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi ki ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [ḫāṭırun͡ga düş-, -mez, -em -un͡g, -a]*

ḫāṭırun͡gı şād ḳıl-: *Hatırını hoş tutmak, karşısındakini kırmamak için onun istediği gibi davranmak, kendi istemese de onun iyiliği ve mutluluğu için karşısındakinin dilediği gibi davranmak, sevindirmek, memnun etmek.*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [ḫāṭırun͡gı şād ḳıl-, -am]*

ḫaṭlu: *Hatlı, ayva tüylü.*

ḫansı daġun͡g lālesisin ey benefşe **ḫaṭlu** kim / sünbülün͡g būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [ḫaṭlu,]*

ḫaṭ(ṭ): *Ayva tüyü.*

gözlerüm **ḫaṭṭın͡g** ḫayālinde san͡ga ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [ḫaṭṭın͡g, -ı, -n͡g]*

ḫaṭın͡g reyḥān u zülfin͡g müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler senin͡g vaṣfın͡gda çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [ḫaṭın͡g, -ın͡g]*

dil aġzı remzi çaġladı ol ḫāl u **ḫaṭṭın͡gı** / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [ḫaṭṭın͡gı, -ın͡g, -ı]*

ol büt ki **ḫaṭ** u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan **ḫaṭ** u ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [ḫaṭ,]*

ol büt ki **ḫaṭ** u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan **ḫaṭ** u ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [ḫaṭ,]*

yüzindeki ol ḫāl u anın͡g üsne biten **ḫaṭ** / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [ḫaṭ,]*

oddur yüzi şol ḫāl ile **ḫaṭ** sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [ḫaṭ,]*

kirpüklerinin͡g ʿaksidür ol **ḫaṭ** ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzinin͡g üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [ḫaṭ,]*

yoḫ ḫāl ile **ḫaṭ** sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāġında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [ḫaṭ,]*

yüzindeki ol ḫāl u anın͡g üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u **ḫaṭı** rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [ḫaṭı, -ı]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyın͡gdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [ḫaṭṭ,]*

ey **ḫaṭun͡g** reyḥān u ḫālün͡g dāne teg / mestī kim şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [ḫaṭun͡g, -un͡g]*

ḫāl u **ḫaṭun͡g** rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [ḫaṭun͡g, -un͡g]*

gön͡glüm **ḫaṭ** u tīġın͡gızdan ayru / toḫuz çemen ü aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [ḫaṭ,]*

didi ḫālin͡g nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o **ḫaṭṭ** u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [ḫaṭṭ,]*

başını ḳırḫup ʿiẕārı **ḫaṭṭını** giydürdi yār / tāzelendi ey Hidāyet başdan īmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [ḫaṭṭını, -ı, -n, -ı]*

kestürmez isem **ḫaṭṭı** içün başı ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [ḫaṭṭı, -ı]*

ṣaru ben͡gzüm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi **ḫaṭdan** yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [ḫaṭdan, -dan]*

müşkil ki gön͡gül bāġ-ı ruḫından vire bir gül / bu nevʿ ile kim **ḫaṭṭun͡g** anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [ḫaṭṭun͡g, -un͡g]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onun͡g ḳoyma aġzın͡gdan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [ḫaṭṭ,]*

tā ki giydin͡g ey **ḫaṭı** reyḥān ḳabā-yı süsenī / sünbül-i zülfün͡g utandurdı çemende süseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [ḫaṭı, -ı]*

ḫaṭṭ-ı ġubār: *Gubari yazısı II Sevgilinin yüzündeki toz kadar ince ayva tüyleri.*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anın͡g **ḫaṭṭ-ı ġubār** / dolanur luṭf ile reyḥānı ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [ḫaṭṭ-ı ġubār,]*

ḫaṭṭ-ı müşk-bār: *Misk kokusu saçan ayva tüyleri.*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / ḫāl imişdür ol ki yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [ḫaṭṭ-ı müşk-bār, -ı]*

ḫaṭ(ṭ)-ı sebz: *Yeni çıkan ayva tüyleri.*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil reyḥān an͡ga / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [ḫaṭ(ṭ)-ı sebz, -i, -n͡g]*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g her ḫaçan ol laʿl-i ḫandāndan çıḫa / her yan͡ga seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [ḫaṭ(ṭ)-ı sebz, -i, -n͡g]*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste kim o pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [ḫaṭ(ṭ)-ı sebz, -i, -n]*

ḥavāle: *Ismarlama, bir işi başka birisine bırakma.*

senden Hidāyet incimez ey cān ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳın͡g **ḥavālesi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [ḥavālesi, -si]*

ḥavālet: *Ismarlama, birine bırakma.*

cevr ü ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür man͡ga / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan **ḥavāletdür** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [ḥavāletdür, -dür]*

ḫavāric: *Asiler, zorbalar.*

şāh-ı Necef ʿināyeti ile Hidāyet'ün͡g / her sözidür **ḫavārici** kesmaġda ẕüʾl-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [ḫavārici, -i]*

ḫāver: *Güneş.*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile **ḫāverüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ḫāverüm, -ü, -m]*

ḫavf id-: *Korkmak.*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlün͡gni ey meh-rū görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [ḫavf id-, -er]*

ḥayā: *Utanç, utanma.*

seyl-i sirişkim ile yaġış ḳıldı mācerā / utanmadı o ḳaṭre den͡gizden zihī **ḥayā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [ḥayā,]*

ḫayāl: *Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, imge, hülya.*

gözlerüm ḫaṭṭıng **ḫayālinde** sanga ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [ḫayālinde, -i, -n, -de]*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden būseler cırlar / görüng nāzük **ḫayālin** kim ʿaceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [ḫayālin, -i, -n]*

ḳadi **ḫayāli** olur cān içinde yār bilür / yalan dimeng ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [ḫayāli, -i]*

göngül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim **ḫayālinge** ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [ḫayālinge, -ing, -e]*

dil ḥamza gibi ṭālib ü anıng **ḫayālining** / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [ḫayālining, -i, -ning]*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzüng görüp / gāh ol aġız **ḫayāline** ṣaġın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

gözüngle bilingi göreliden Hidāyet'ing / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb u **ḫayāl** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [ḫayāl,]*

bilem diseng bili remzin göngül oyaġlıġ teg / ḫayāling özgeye aldurma dut **ḫayāl** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [ḫayāl,]*

bilem diseng bili remzin göngül oyaġlıġ teg / **ḫayāling** özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [ḫayāling, -ing]*

şol kemer üstindeki yaġlıġ **ḫayālinden** müdām / gözleri yaşı Hidāyet'ning çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [ḫayālinden, -i, -n, -den]*

göngülde sen ḳaşı yay oḫlarınıng / **ḫayāli** bir ḳoşun ḳuşungdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [ḫayāli, -i]*

bili **ḫayālile** yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [ḫayālile, -ile]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men cāmlar / tā **ḫayāling** ḳonıcaḫ yiri ḳarangu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [ḫayāling, -ing]*

bir kez **ḫayāl** ile seni ḳuçsam didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālüngi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [ḫayāl,]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider bu **ḫayālüngi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [ḫayālüngi, -üng, -i]*

ḳad-i servüng **ḫayālinden** bu çeşmüm / iki ser-çeşme iken oldılar çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [ḫayālinden, -i, -n, -den]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki **ḫayāli** ḳolı boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [ḫayāli, -i]*

her laḥẓa sening **ḫayāling** ilen / sevdāyī göngül bir özge bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [ḫayāling, -ing]*

didi ol şeh **ḫayāli** olsa yoldaş / ne ḳayġu ger olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [ḫayāli, -i]*

bu söz üsne yitüp geldi **ḫayālüñg** / didi kim niçedür ey ḫaste ḥālüñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [ḫayālüñg, -üñg]*

ḫayālüñg dāmenin dutdı dil-i zār / ki bu demde ümīdüm sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [ḫayālüñg, -üñg]*

ḥaḳuñg fażl u **ḫayālüñg** devletinden / ḫalāṣ olduġ ḥasūduñg miḥnetinden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [ḫayālüñg, -üñg]*

ḫayālüñgden göñgül çün gördi işid / ḳaranġu dünde saġın doġdı ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [ḫayālüñgden, -üñg, -den]*

ḫayālüñglen güneş teg yek-süvāra / biremez ey gülüm degdi hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [ḫayālüñglen, -üñg, -le, -n]*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u **ḫayāl** / bu ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [ḫayāl,]*

ḫayāl ol-: *Görünmez olmak, yok olmak.*

görünen gök gölgesinden gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [ḫayāl ol-, -up, -dur]*

ḫayāl-i muḥāl: *Boş hayal, imkansız olan hayal.*

zihī taṣavvur-ı bāṭıl zihī **ḫayāl-i muḥāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 23). [ḫayāl-i muḥāl,]*

ḥayat ābı: *İçenlere ebedi hayat verdiğine inanılan efsanevi su; ab-ı hayat.*

ḥayat ābın diyerler gerçi cān-baḫş / lebiñg ḳatında anıñg cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [ḥayat ābı, -n]*

ḫayl: *Sürü, zümre, topluluk.*

ey gün ü ay ḫādim ü **ḫaylüñg** senüñg / cān u cihān barça ṭufeylüñg senüñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [ḫaylüñg, -üñg]*

ḫayl-i ḫvāb: *Uyku zümresi ll Gözler.*

göz ḫandaḳına su ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā **ḫayl-i ḫvāb** añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [ḫayl-i ḫ vāb, -i]*

ḫayr: *İyi, faydalı, iyilik.*

vaṣl içün cān ister iseñg ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu **ḫayr** işine teʾḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [ḫayr,]*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzün͡g görmeyüben / Kaʿbetu’llāhda neden **ḫayr** u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [ḫayr,]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmün͡g / ki **ḫayr** itmez ṭabīb uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [ḫayr,]*

ḫayr u şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [ḫayr,]*

ādem eger **ḫayr** ider yoḫsa şer / **ḫayr** u şer ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [ḫayr,]*

ādem eger **ḫayr** ider yoḫsa şer / **ḫayr** u şer ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [ḫayr,]*

şehā bu **ḫayr** işe teʾḫīr ḳılma / unut taḳṣīrümi taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [ḫayr,]*

ḥayrān: *Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, takdir eden.*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyın͡gdan dil ü cān mest ü **ḥayrāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [ḥayrāndur, -dur]*

söyle didün͡g Hidāyet’e **ḥayrān** ne veche sen / ey cān u dil cemālün͡ge **ḥayrān** ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [ḥayrān,]*

söyle didün͡g Hidāyet’e **ḥayrān** ne veche sen / ey cān u dil cemālün͡ge **ḥayrān** ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [ḥayrān,]*

ol cemāli Kaʿbe k’anun͡g mest ü **ḥayrānı** menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [ḥayrānı, -ı]*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki degül vālih ü **ḥayrān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [ḥayrān,]*

kimdür perī kim anda ola yüz anın͡g kimi / **ḥayrānıdur** bu ādemīnin͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [ḥayrānıdur, -ı, -dur]*

aç gözün͡gi andan dolu gör arż u semāyı / ey vālih ü **ḥayrān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [ḥayrān,]*

ḥayrān ḳal-: *Çok beğenmek.*

yā Rab bu ne yüzdür kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla’llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [ḥayrān ḳal-, -uban]*

çekmek isterdi ḳaşı naḳşını üstād-ı ezel / baḫdı çün ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [ḥayrān ḳal-, -dı]*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil reyḥān an͡ga / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [ḥayrān ḳal-, -mış, -am]*

ḫandasın ey derde dermān olduġum / ṣūret-i ḫūbına ḥayrān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 1). [ḥayrān ol-, -duġ, -um]*

ḥayret: *Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.*

ger perī görse senüñg ḥüsnüñgi ey reşk-i melek / **ḥayret** odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [ḥayret,]*

ḥayvān: *Canlılık, dirilik, canlı.*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez işiginde / **ḥayvāndur** özin beste-i kāh u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [ḥayvāndur, -dur]*

ḫazān: *Güz, sonbahar.*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / kim bu çemende gāh **ḫazāndur** gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [ḫazāndur, -dur]*

hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn: *İşte cennet bahçeleri; oraya ebedî kalacak şekilde giriniz.*

ḫāli dīnimdür menim cennāt-ı ʿadnim ṣūreti / **hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 5). [hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn, -in]*

ḥazīn: *Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn güli / āh kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur **ḥazīn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [ḥazīn,]*

ḥāżır: *Hazır, ortada, huzurda.*

yüzüñg ki maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādirdür / gözümde dīdelerüm nūrı kimi **ḥāżırdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [ḥāżırdur, -dur]*

dururdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr eyleyem şimdi Tañgrı **ḥāżırdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [ḥāżırdur, -dur]*

ey göñgül maṭlūbı çün her yirde **ḥāżırsın** mañga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [ḥāżırsın, -sın]*

ḥażır ol-: *Her duruma karşı hazırlıklı, uygun vaziyette olmak.*

ġamzesinden göziniñg olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer iñgen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [ḥażır ol-,]*

helāk: *Ölme, mahvolma; harcanma.*

aġyāra yār olup mañga cevr itdügüñg nedür / ḳaṣduñg **helākim** ise bu ḳayġu yiter mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [helākim, -im]*

zūr-gerler teg dil ü cānın **helāk** ittiñg şehā / baġladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülüñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [helāk,]*

<u>helāk eyle-:</u> *Mahvetmek, perişan etmek.*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol şanemün͡g doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [helāk eyle-, -y, -em]*

<u>helāk ol-:</u> *Mahvolmak, perîşân hâle gelmek.*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech ile naẓardan ıraġ itme ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [helāk ol-, -ur]*

<u>helāk-i ġuṣṣa:</u> *Kaygıdan mahvolma.*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime üküş ki men erkān-ı mülk ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [helāk-i ġuṣṣa,]*

<u>hem:</u> *Hem, ve, aynı zamanda.*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise ol **hem** gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [hem,]*

yārin͡g ġamı sivdi meni men **hem** anı sivdüm / ḳoyun͡g biz ikini bire ki siven sivenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [hem,]*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g **hem** derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [hem,]*

raḳībün͡g cevr ḳılduġça ḳapun͡gdan gitmezem ammā / aşaġa kişinin͡g sözin işitmek **hem** aşağlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [hem,]*

dün şanur iken itlerün͡g şaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu **hem** özini ādem şanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [hem,]*

didim öldür Hidāyet'ni dil alma / didi ġam yime ol **hem** ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [hem,]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g **hem** / açıpdur gön͡glüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [hem,]*

felek dirdüm velī andan **hem** aʿlādur bu maʿnīden / ki her burcında yüz min͡g kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [hem,]*

ne yalġuz topraġıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy topraġı kim daşı **hem** ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [hem,]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen şaġınma kim anın͡g **hem** iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [hem,]*

ḳorḫum oldur ki **hem** … / yoḫsa taḳṣīr degül olmasa cān ḫāk-i rehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [hem,]*

şevḳ-ı rūyın͡gdan gön͡güldür közden āteş-nākrek / ḥasretinden sīne **hem** per sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [hem,]*

ey Hidāyet reg regin͡g çāk itseler gögsün͡g kimi / ḫancer-i müjgān ile sen **hem** ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [hem,]*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen **hem** bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [hem,]*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem **hem** işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [hem,]*

dün öldürem didün͡g ġamımı kim ki yir neden / öldürmedün͡g Hidāyet'i men **hem** bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [hem,]*

gön͡glüm anın͡gçün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men **hem** onun͡g dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [hem,]*

ümīd oldur iten gön͡glüm buluna nişe kim anı / lebin͡gden ṣordum u aġzına **hem** didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [hem,]*

ġam ivürmekden Hidāyet gön͡glin almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına ol **hem** ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [hem,]*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebin͡g āyeti indi **hem** o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [hem,]*

dehānın͡g remzini **hem** sen bilürsen͡g / ki sırr-ı ġaybdın Tan͡grıdur āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [hem,]*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < **hem** > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [hem,]*

menden an͡ga günde dürūd u selām / āline etbāʿına **hem** ve' s-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [hem,]*

şemʿ teg ol yek-dil ü **hem** yek-zebān / tā ki yüzün͡gden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [hem,]*

dünyīye aldanma vü **hem** mālına / bir naẓar it özgelerün͡g ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [hem,]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki **hem** ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [hem,]*

sefer ʿazīmeti gön͡glüm mükemmel oldı man͡ga / iki ferişte **hem** öldüm müvekkil oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [hem,]*

mihr oḫıya cevrini vefā bile cefāyı / **hem** derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [hem,]*

andan **hem** anı ʿārif isen͡g eyle gedāyī / tā kür ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [hem,]*

sen **hem** ṣanemā terk ide gör cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [hem,]*

hem hem: *''Hem .... hem de'' bağlacı.*

gön͡glimin͡g ʿışḳun͡gda şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [hem hem,]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [hem hem,]*

hemān: *Hemen, derhâl, o anda.*

gön͡glimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī ne ekse kişi ber **hemān** virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [hemān,]*

görset yüzün͡g ey dūst ki maḳṣūd **hemāndur** / kevn ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [hemāndur, -dur]*

hem-dem: *Arkadaş, dost.*

gön͡glimin͡g ʿışḳun͡gda şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge **hem-dem** anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [hem-dem,]*

her kimsenün͡g ki **hem-demi** derd-i ḥabībdür / hem-derdi var an͡ga ne ḥācet ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [hem-demi, -i]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı siz **hem-demi** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [hem-demi, -i]*

hem-demlü **hem-demin** diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [hem-demin, -i, -n]*

ey cān nedīmi ṣorma meni kim ne demde-em / **hem-dem** ġam oldı gön͡glüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [hem-dem,]*

hem-dem ol-: *Arkadaş olmak, dost olmak.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş ki yavuza eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [hem-dem ol-, -ur]*

hicrün͡gde saçun͡g būyı man͡ga hem-dem olur bes / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [hem-dem ol-, -ur]*

bir ẕāt-ı raḥīm ile eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni oġrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [hem-dem ol-, -ur, -sa, -m]*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [hem-dem ol-, -up]*

hemdem ol-: *Arkadaş olmak, dost olmak.*

aġyāra hemdem olma ki ṣon͡g yaman olur / yaḫşılar ile olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [hemdem ol-, -ma]*

hem-demlü: *Yakın arkadaşlı.*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [hem-demlü,]*

hem-derd: *Dert ortağı.*

gön͡glimin͡g ʿışḳun͡gda şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün **hem-derdi** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [hem-derdi, -i]*

her kimsenün͡g ki hem-demi derd-i ḥabībdür / **hem-derdi** var an͡ga ne ḥācet ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [hem-derdi, -i]*

hemī: *Birlikte, beraber, –daş / -deş.*

hicrin͡gde cān ile savaşımdur **hemī** nefes / ḫanı ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [hemī,]*

hemīn: *Sadece, bu bile.*

dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda **hemīn** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [hemīn,]*

senden hemīşe cānıma derd ü belā yiter / bīġānelıġ **hemīn** ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [hemīn,]*

ḫadengin͡g açmadı revzen **hemīn** cānda ki tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [hemīn,]*

ġamze tīġıla **hemīn** çalmadı gön͡glimni gözün͡g / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [hemīn,]*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi **hemīn** bes / ṭūbī Lehebin͡g āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [hemīn,]*

yoḫ eksüklik daḫı ez-fażl-ı Allāh / viṣālün͡gdür **hemīn** eksüklik ey şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [hemīn,]*

hemīşe: *Daima, her zaman, her vakit.*

senden **hemīşe** cānıma derd ü belā yiter / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [hemīşe,]*

ṣordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi kim ḫūnīnin͡g meyli **hemīşe** ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [hemīşe,]*

viṣālin͡g devletin bulmaġ **hemīşe** vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [hemīşe,]*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbālin͡g / müdāmī evc-i himmetden ẓuhūrı saʿd yulduzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [hemīşe,]*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur **hemīşe** pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [hemīşe,]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzüñglen ḳaşlaruñglan kim / güle ḳarşu çekerler mi **hemīşe** ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [hemīşe,]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībüñg gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim **hemīşe** baḫtuñg aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [hemīşe,]*

hemīşe tā nihāl-i fetḥ ü iḳbāl / ẓafer bāğında ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [hemīşe,]*

hem-nişīn: *Beraber oturup kalkma, teklifsiz arkadaşlık yapma.*

ḳadr-i ġam dil bilür kişi bilmez / **hem-nişīn** cānı hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [hem-nişīn,]*

ḳadr-i ġam dil bilür kişi bilmez / hem-nişīn cānı **hem-nişīnden** yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [hem-nişīnden, -den]*

hem-nişīn ol-: *Birlikte oturup kalkmak. Dost, yakın arkadaş olmak.*

aġyāra hemdem olma ki şoñg yaman olur / yaḫşılar ile olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [hem-nişīn ol-, -sa]*

henūz: *Henüz, daha, şimdiye kadar.*

iliñgden ḫār aldı dāmen-i gül / **henūz** ey bülbül-i şeydā gözüñg var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [henūz,]*

her: *Hep, bütün, tüm. Tekil isimlere tamlayan görevinde getirilerek birer birer olarak "…-in hepsi" anlamını vermektedir.*

sensin ki olupdur keremüñg cām-ı cihānda / **her** ḫāre virürsin gül ü **her** ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [her,]*

sensin ki olupdur keremüñg cām-ı cihānda / **her** ḫāre virürsin gül ü **her** ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [her,]*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / **her** dīde vü **her** dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [her,]*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / **her** dīde vü **her** dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [her,]*

niçe **her** sözüñg raḳībā tīr ü ḫancerdür mañga / zehr eger içsem anuñg yādı ile şekkerdür mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [her,]*

cāna çoḫ oḫ atduġuñgdan ṣanma ey cān incinem / kim **her** oḫuñg bir ümīd ü istimāletdür mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [her,]*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı kim / **her** yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [her,]*

dindürmezem aġyārı itin͡gle olalı yār / **her** işde ki var ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [her,]*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrün͡gde yüzin ṣafḥasın / **her** işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [her,]*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [her,]*

men dimen leẕẕeti var sāʿid ile **her** yen͡ginin͡g / ki ḥadīs̱ oḫumışam **her** yen͡ginin͡g leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [her,]*

men dimen leẕẕeti var sāʿid ile **her** yen͡ginin͡g / ki ḥadīs̱ oḫumışam **her** yen͡ginin͡g leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [her,]*

gön͡glümin͡g **her** güşesinde yüz delük deldi ġamun͡g / bir ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [her,]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim man͡ga yüz derd ü ġam **her** yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [her,]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer gön͡gül / kirpük oḫın ḳaşın yayı **her** niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [her,]*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim **her** yan͡gadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [her,]*

her şām-ı ġam kim anda nesīm-i belā eser / eyyām-ı hicr ü nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [her,]*

her lüʾlüʾ kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlün͡gçün an͡gdurur san͡ga cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [her,]*

şāh-ı Necef ʿināyeti ile Hidāyet'ün͡g / **her** sözidür ḫavārici kesmaġda ẕüʾl-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [her,]*

ol şāh ki **her** il kef ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [her,]*

darar gön͡güli **her** yan͡gadan yüz ġam u miḥnet / **her** gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [her,]*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden **her** yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [her,]*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu maʿnīden / ki **her** burcında yüz min͡g kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [her,]*

derlegeç **her** dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür kim şekker aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [her,]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā **her** nefes / ṣanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [her,]*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berün͡g / Mūsī tecellī nūrını görün͡g niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [her,]*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül vaṣlından özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ **her** kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [her,]*

ḳıldı tecellī gün yüzi **her** ẕerrede şol dil-berün͡g / oldı Hidāyet mahv çün **her** ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [her,]*

ḳıldı tecellī gün yüzi **her** ẕerrede şol dil-berün͡g / oldı Hidāyet mahv çün **her** ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [her,]*

ser-i kūyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī **her** neste kim vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [her,]*

her sürme kim degül ayaġın͡g tozı çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [her,]*

her ay başında degüldür hilāl kim görünür / felek ḳulun͡g kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [her,]*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [her,]*

yöri ey dil āteş ü āh ile ḳayġu daşını / küre-i miḥnetde **her** sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [her,]*

digil kim an͡gıcaḫ kirpikleri͡ngni / durur ḫancer kimi cismimde **her** ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [her,]*

anı͡ngçün görsedür **her** ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [her,]*

ḫāl u ḫaṭun͡g rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / **her** dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [her,]*

tīġ ilen cān u dilin͡g ḳıldımsa **her** birin iki / imdi oḫumlan eydür **her** ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [her,]*

tīġ ilen cān u dilin͡g ḳıldımsa **her** birin iki / imdi oḫumlan eydür **her** ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [her,]*

özine **her** kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [her,]*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebi͡ngçün ey gülüm / **her** ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [her,]*

ey gön͡gül **her** oḫı kim çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [her,]*

lebin͡g şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze görünür bu su var iken **her** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [her,]*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / **her** cāhil ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [her,]*

luṭfın görüp Hidāyet onın͡g cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile **her** işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [her,]*

göz yüzin gördi göñ͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī **her** işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [her,]*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest oñ͡ga **her** devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [her,]*

ḫaṭṭ-ı sebziñ͡g **her** ḫaçan ol laʿl-i ḫandāndan çıḫa / **her** yañ͡ga seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [her,]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı göñ͡glümde belī / göñ͡güle yir eyleye **her** söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [her,]*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān **her** düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [her,]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu ki yār / ger dile dilüñ͡gi cevrinden anıñ͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [her,]*

yüzüm suyını tökdüre **her** laḥẓada yüz kez / bir ekmek içün dünyīde **her** dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [her,]*

uymaduġumçun raḳībe ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola **her** kim uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [her,]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / n'ola **her** ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [her,]*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir mañ͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek **her** sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [her,]*

ey göñ͡gül maṭlūbı çün **her** yirde ḥāżırsın mañ͡ga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [her,]*

ḳayd eyledi **her** ḥalḳada miñ͡g cān u göñ͡güller / meşşāta-i ṣunʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [her,]*

her ḫanda ki geçdise oḫuñ͡g sözi Hidāyet / yayıñ͡g kimi boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [her,]*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itüñ͡g / öz cinsi ide **her** kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [her,]*

sözüñ͡g Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / **her** dāne ol ki şimdidür ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [her,]*

maʿnī kimi gizlü vü ṣūret nigār / maʿnīsi **her** ṣūret ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [her,]*

ey dil-i miskīn niçe bī-çārelıġ / **her** ṭarafa yil kimi āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [her,]*

her ḫas içün ot kimi yanmaġ nedür / su kimi **her** cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [her,]*

her ḫas içün ot kimi yanmaġ nedür / su kimi **her** cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [her,]*

söyleye bir nükte ki dil-bend ola / dünyede **her** işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [her,]*

belā vü ġuṣṣa vü derd ile endūh / yıġıldı **her** ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [her,]*

hicrin͡gde senün͡g **her** gice mevc urduġı ḳandur / çeşm-i nigerāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [her,]*

her gūşede yüz nāle vü feryād u fiġāndur / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [her,]*

<u>her biri:</u> *Her biri, ayrı ayrı hepsi.*

ḥācibidür **her biri** Çāçī kemān / ġamzeleri **her biri** tīr-i ḫadeng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 2). [her biri,]*

ḥācibidür **her biri** Çāçī kemān / ġamzeleri **her biri** tīr-i ḫadeng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 2). [her biri,]*

cān ile gön͡gül **her biri** bir yanına düşdi / yüz üsne dü zülfün͡g düşeli **her biri** bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [her biri,]*

cān ile gön͡gül **her biri** bir yanına düşdi / yüz üsne dü zülfün͡g düşeli **her biri** bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [her biri,]*

<u>her dem:</u> *Her zaman.*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl ipekdür şanasın / kim durur göz merdümi **her dem** dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [her dem,]*

ger tīġ-ı cefā ile diler baġrun͡gı **her dem** / ġam yime Hidāyet seni çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [her dem,]*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol şorun͡g / **her dem** meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [her dem,]*

aḫıdur göz yaşını **her dem** Hidāyet küyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [her dem,]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz aġlıġı / boyansa ḳanılan yüzi **her dem** nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [her dem,]*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'ün͡g / **her dem** eger cenābun͡ga yüz nāme yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [her dem,]*

didi **her dem** san͡ga yüz oḫ degürem / didügi söz gön͡güle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [her dem,]*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözün͡g **her dem** pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [her dem,]*

her dem nigārīn barmaġun͡g başma turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Şıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [her dem,]*

gül budağı kimi **her dem** eyleme bir yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [her dem,]*

firībine gön͡gül virme neden gül şāhid-i raʿnā / yaman yaḫşını farḳ itmez virür **her dem** gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [her dem,]*

idedür **her dem** Hidāyet iştiyāḳun͡gdan şehā / ol ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [her dem,]*

her gāh: *Her zaman.*

cān perdesi çāk olur kim ağrımasun şol il / **her gāh** ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [her gāh,]*

her gāh ki: *Ne zaman ki.*

darar gön͡güli her yan͡gadan yüz ġam u miḥnet / **her gāh ki** meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [her gāh ki,]*

her gāh kim: *Ne zaman ki.*

bolmasa tīġın͡g dudağın͡gnı şorar susız gön͡gül / laʿl nāfiʿdür belī **her gāh kim** su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [her gāh kim,]*

her geh: *Her zaman, her defa.*

titredür cān riştesi cismümde **her geh** dan͡g yili / zülf-i dil-bendin͡gni ey serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [her geh,]*

her gün: *Her gün, daima.*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol şanemün͡g doğrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [her gün,]*

her günde: *Her yeni gün, her gün.*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [her günde,]*

her ḫaçan: *Her ne zaman.*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg yüzi / yoḫı varı ʿālemün͡g ol gün ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [her ḫaçan,]*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşın͡gıza şāne deger / yüz belā nāveki men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [her ḫaçan,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda **her ḫaçan** duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [her ḫaçan,]*

dan͡g yilinden **her ḫaçan** ol zülf-i müşkīn dağılur / cümle-i eṭrāfa ʿıṭr-ı nāfe-i Çīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [her ḫaçan,]*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur gül yaprağı / ʿārıżun͡gda **her ḫaçan** ol zülf-i müşkīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [her ḫaçan,]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber ağzından düşer / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [her ḫaçan,]*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı anın͡g ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [her ḫaçan,]*

gül ki ṣalur āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿārıżın͡gda **her ḫaçan** olur perīşān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [her ḫaçan,]*

men **her ḫaçan** kim ol dehenin͡g remzi yazaram / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [her ḫaçan,]*

n'ola ḳanasa degüp diş lebi piyālesine / demī çağır töküle **her ḫaçan** piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [her ḫaçan,]*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g **her ḫaçan** ol laʿl-i ḫandāndan çıḫa / her yan͡ga seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [her ḫaçan,]*

<u>her kim:</u> *Her kim, kimse.*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile **her kim** seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [her kim,]*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa **her kim** şığına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [her kim,]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi **her kim** ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [her kim,]*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar **her kim** virür gön͡glini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [her kim,]*

<u>her kim ki:</u> *Hangi kimse ki .*

her kim ki anın͡g ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [her kim ki,]*

<u>her kime:</u> *Hangi kimse ki.*

her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf u kerem pīşe vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [her kime, -e]*

<u>her kimi ki:</u> *Her kimi ki.*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā sivsün / neden ki Tan͡grı siver **her kimi ki** ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [her kimi ki, -i]*

her kimse: *Herkes, her kimse.*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim gözi ḳan yaşı ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [her kimse, -y, -e]*

her kimsenü͡ng ki hem-demi derd-i ḥabībdür / hem-derdi var a͡nga ne ḥācet ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [her kimse, -nü͡ng]*

her kimsene bir arada yir dutdı Hidāyet / gö͡nglüm menim ol zülf-i perīşān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [her kimse, -n, -e]*

dünyede **her kimse** bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [her kimse,]*

her kişi: *Herkes.*

her kişi bir kimseye ḳurbān olur / gel berü kim men sa͡nga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [her kişi,]*

ördügi zülf ayağına dolaşursa ne ʿaceb / dolaşur her kişini͡ng ayağına öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [her kişi, -ni͡ng]*

her laḥẓa: *Her an.*

her laḥẓa ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [her laḥẓa,]*

her laḥẓa güher-bār gözümden men-i dervīş / īs̱ār iderem maḳdem-i cānāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 2). [her laḥẓa,]*

yüzüm suyını tökdüre her laḥẓada yüz kez / bir ekmek içün dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [her laḥẓa, -da]*

her laḥẓa seni͡ng ḫayāli͡ng ilen / sevdāyī gö͡ngül bir özge bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [her laḥẓa,]*

ey isteyen ol gün kimi meşhūr nişānın / **her laḥẓa** menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [her laḥẓa,]*

her laḥẓa: *Her an.*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / **her laḥẓa** felek üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [her laḥẓa,]*

her laḥẓa: *Her an.*

ḳara zülfü͡ng ki deger laʿline **her laḥẓa** anı͡ng / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [her laḥẓa,]*

her ne: *Her ne, ne olursa olsun.*

didim ḥisābsız çekerem cām-ı ġuṣṣa men / didi ḳayurma **her ne** çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [her ne,]*

ḫayr u şer **her ne** var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [her ne,]*

ḫāṭırun͡gı yaḫşı işe tīz ḳıl / **her ne** yaman iş ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [her ne,]*

her ne ḳıl-: *Her ne yaparsa yapsın, ne iş işlerse işlesin.*

çekmezüz baş u Hidāyet ser-i mū tīġından / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [her ne ḳıl-, -a]*

her ne kim: *Her ne ki.*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [her ne kim,]*

her ne kim ol: *Her ne varsa, her şey.*

Sürḫāb içinde ḳanın͡gı tökse Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür **her ne kim ol** terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [her ne kim ol,]*

her nesne: *Her şey.*

dönderürse yaş ile devrān meni pergār teg / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [her nesne,]*

her nesne kim: *Evrende var olan bütün her şey ki.*

didim san͡ga yarar ne ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / Tan͡grıya yaraşur didi **her nesne kim** ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [her nesne kim,]*

her neste: *Her şey.*

cevr ü ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür man͡ga / çün yiter **her neste** kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [her neste,]*

her niçe: *Her ne kadar, ... ise de.*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet mis̱āl-i mūr / yār firāḳın͡gı çekedür ü bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [her niçe,]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od ṣaldı āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [her niçe,]*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler meni / **her niçe** an͡gdurur olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [her niçe,]*

her niçe ki: *Her nasıl ki.*

yitmeye ol lebe **her niçe ki** zībā ise ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [her niçe ki,]*

her şey: *Bütün nesneler, bütün varlıklar.*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o kim görse ḥaḳḳını / **her şeyde** bī-gümān añga ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [her şeyde,-de]*

her şeyde ki var gözine ol çihre ʿıyāndur / çıḫ ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [her şeyde,-de]*

her-cāyī: *Kararsız, sebatsız.*

isterem men seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar **her-cāyī** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [her-cāyī,]*

her-çend: *Her defa, her ne kadar.*

güneşde olur ẕerre ammā bulunmaz / yüzinde gözetdükçe **her-çend** aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [her-çend,]*

hergiz: *Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.*

ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına **hergiz** kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [hergiz,]*

göñglümiñ her güşesinde yüz delük deldi ġamuñ / bir ive **hergiz** kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [hergiz,]*

didüm ki ḫāṭıruña düşmezem neden **hergiz** / lebi tebessüm idüp söyledi ki ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [hergiz,]*

yüzi yād ile yir dutmaz göñgülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda **hergiz** ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [hergiz,]*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti **hergiz** şibhiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [hergiz,]*

cismim içre mihr-i ʿışḳuñ ṣanma **hergiz** ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [hergiz,]*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi **hergiz** / hīç dutmadı insān ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [hergiz,]*

ḫāṣ irişdi Hidāyet itiniñ cergesine / pādişeh manṣıbı **hergiz** düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [hergiz,]*

devr-i felekden çeyübem çoḫ cefā / bulmayubam derdime **hergiz** devā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 19). [hergiz,]*

herze yire: *Hiç uğruna, gereksizce, boş yere.*

zülf-i perīşānı perīşānıyam / **herze yire** nişe perīşān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 5). [herze yire,]*

hest ḳıl-: *Var etmek.*

ol ki bizi nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [hest ḳıl-, -dı]*

hevā: *Heves, istek, arzu; aşk, alaka, sevgi.*

ey kim cihān **hevāsına** dirsin heves budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baẖsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [hevāsına, -sı, -n, -a]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlın͡g raḳīb / bu **hevā** ilen dir ol ẖas dirse ẖār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [hevā,]*

bulmaz anı terk itmese bu āb u **hevāyı** / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [hevāyı, -y, -ı]*

hevā-yı cām-ı laʿlin eyle-: *Lal renkli şarabı arzu etmek.*

yüzüm ḳatında laʿlün͡g an͡gsa gön͡glüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ẖazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [hevā-yı cām-ı laʿlin eyle-, -mek]*

heves: *Arzu, istek.*

ey kim cihān hevāsına dirsin **heves** budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baẖsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [heves,]*

şehā yüzün͡g **hevesinden** gözümden aẖar su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ẖoşdur aẖar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [hevesinden, -i, -n, -den]*

didüm alsam dudaġın͡gdan bir öpüş nen͡g azala / didi çoẖ ide **heves** ẖāṭırın͡g ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [heves,]*

yüzi **hevesinden** gön͡gül aşıldı o zülfe / ısınmadı odına tütünine boğuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [hevesinden, -i, -n, -den]*

heves eyle-: *Heveslenmek, temayül etmek.*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol ẖas dirse ẖār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [heves eyle-, -r]*

heves ḳıl-: *Heveslenmek.*

… / nāṣıḥ diyer ki ʿışḳ işine ḳılma çoẖ heves *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 1). [heves ḳıl-, -ma]*

<u>heves-i meşhed-i şāh-ı necef:</u> *Hz. Ali'nin sehit düstüğü yere (gitme) hevesi.*

gön͡glüm **heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef** eyler / yalġuz ne gön͡gül cān daġı ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [heves-i meşhed-i şāh-ı necef,]*

<u>hezār:</u> *Binlerce, pek çok.*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör nemi diyem / sensiz **hezār** derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [hezār,]*

tā **hezār** engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [hezār,]*

ḫayālün͡glen güneş teg yek-süvāra / biremez ey gülüm degdi **hezāra** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [hezāra, -a]*

<u>ḫī:</u> *Arapça h (خ) harfi.*

dil ü cān ḳaş u aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u **hī** şeklin müneccimler Ḳur'ān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [hī,]*

<u>hīç:</u> *Hiç, asla.*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn san͡ga / **hīç** dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [hīç,]*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedün͡g **hīç** / bir nāme ile benden͡gi şād eylemedün͡g **hīç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [hīç,]*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g **hīç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [hīç,]*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdun͡g / ḫūb oynadun͡g ey dūst güşād eylemedün͡g **hīç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [hīç,]*

derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g **hīç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [hīç,]*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / bu ad ile n'oldı ki bir ad eylemedün͡g **hīç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [hīç,]*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini gözden gidermez **hīç** dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [hīç,]*

gözüme lebi ʿaksi **hīç** bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz o Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [hīç,]*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / **hīç** dutmadı insān ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [hīç,]*

<u>hīç:</u> *Bir işin herhangi bir zamanda yapılıp yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır.*

ey ki söylersin ser-i kūyından anıŋ͡ yöri var / **hīç** gördüŋ͡ mi ölenden ṣoŋ͡ra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [hīç,]*

hīç: *Varlığı olmayan veya hesâba katılmayacak kadar değersiz, önemsiz olan şey veya kimse.*

aġzından istedüm ki tapam ẕerrece nişān / didi ki ṣor ol istedügüŋ͡ **hīç** tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [hīç,]*

hīç: *Hiç, hiçbir.*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / **hīç** bāba yaza-men men-i bī-dil neden saŋ͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [hīç,]*

zülfüŋ͡ni çīn didim maŋ͡a didiŋ͡ ḫaṭā dime / doġrusı dimek olmaz imiş **hīç** çın saŋ͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [hīç,]*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedüŋ͡ **hīç** / bir nāme ile bendeŋ͡i şād eylemedüŋ͡ **hīç** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [hīç,]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözüŋ͡e bu türābıŋ͡ çek / ki **hīç** yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [hīç,]*

ey ki **hīç** yirde dişüŋ͡ teg sulu inçü olmaya / laʿliŋ͡i ṣordur maŋ͡a tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [hīç,]*

dişlerüŋ͡ ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / **hīç** deŋ͡izde biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [hīç,]*

göŋ͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim **hīç** tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [hīç,]*

ḳıldı tevekkül ġam-ı ʿışḳında dil / olmaya **hīç** neste tevekkül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [hīç,]*

hīç ḫansı: *Hiçbiri.*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüŋ͡ teg yüküş ṣūret nigār itdi / velī körk ile **hīç ḫansı** seniŋ͡ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [hīç ḫansı,]*

hīç kimse: *Hiç kimse, bir kişi bile.*

şol zülf-i siyeh remzini göŋ͡glüm duyar ancaḫ / Leylī işini duymaya **hīç kimse** çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [hīç kimse,]*

hīç kimse: *Hiç kimse, bir kişi bile.*

feryād ki feryādıma hīç kimsene yitmez / tā kim sora niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [hīç kimse, -n, -e]*

degmeye tā ḫāki oḫuŋ͡ degmeye ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya **hīç kimse** menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [hīç kimse,]*

hicr: *Ayrılık.*

kūyın͡gda mesken itdi gön͡gül yaḫma **hicr** ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [hicr,]*

vaṣl balın dadmaġ içün **hicr** aġusın çeküp / çoḫ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [hicr,]*

dīde ḫoş teẕhīb ider **hicrün͡gde** yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [hicrün͡gde, -ün͡g, -de]*

şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / **hicrün͡gde** bilürem ṣon͡gı işüm bun͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [hicrün͡gde, -ün͡g, -de]*

cān gitti ḳalmadı man͡ga **hicrün͡gde** dīn ü dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [hicrün͡gde, -ün͡g, -de]*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senün͡g yaşın͡gnı **hicr** / ol senün͡g teg çoḫlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [hicr,]*

hicrin͡gde şererdür ki düşer āhum odından / bu laʿl ki bir ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [hicrin͡gde, -in͡g, -de]*

yüz pāre ḳıldı baġrumı **hicrün͡g** ınanmasan͡g / çeşmüm yolından uşta düşer pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [hicrün͡g, -ün͡g]*

hicrün͡g n'ola vaṣl içün eger baġrımı yarar / bu yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [hicrün͡g, -ün͡g]*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g **hicrilen** şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [hicrilen, -ilen]*

yiter **hicr** odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣālin͡g şehrini yazın͡g firāḳ iḳlīmini puzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [hicr,]*

vaṣlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem **hicrinde** ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anın͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [hicrinde, -in, -de]*

hicrün͡g yüki egerçi eger ḳaddümi şehā / men kāfirem kimerseye ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [hicrün͡g, -ün͡g]*

ḳaşı **hicrinden** ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir görün͡g niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [hicrinden, -in, -den]*

hicrün͡gde senin͡g eşk ile bu nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [hicrün͡gde, -ün͡g, -de]*

laʿlin͡gden ıraġ **hicrün͡g** içinde menem ey dūst / ol teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [hicrün͡g, -ün͡g]*

hicrinde tīġın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş bu susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [hicrinde, -in, -de]*

hicrün͡gde saçun͡g būyı man͡ga hem-dem olur bes / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [hicrün͡gde, -ün͡g, -de]*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [hicr,]*

laʿlini Hidāyet ṣora gör cevr idicek **hicr** / bir cām-ı mey-i nāb çeküp defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [hicr,]*

apardun͡g dīn ü dil ey **hicr** menden / ne istersin daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [hicr,]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi **hicr** / devrān ṣon͡gı görün͡g ne aġu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [hicr,]*

hicrin͡gde cān ile savaşımdur hemī nefes / ḫanı ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [hicrin͡gde, -in͡g, -de]*

eyle **hicrün͡gde** tozar olmışam ey cān ki ṣabā / esse küyın͡g ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [hicrün͡gde, -ün͡g, -de]*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / ki saru ben͡gzümi **hicrin͡gde** boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [hicrin͡gde, -in͡g, -de]*

hicrin͡gde senün͡g her gice mevc urduġı ḳandur / çeşm-i nigerāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [hicrin͡gde, -in͡g, -de]*

hicrān: *Ayrılık.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş ki yavuza eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [hicrān,]*

hicrān güni n'ola man͡ga ʿarż eyleseŋ cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [hicrān,]*

şimden geri **hicrāna** meni yār diler yār / imdi menim olmaġuma bildüm ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [hicrāna, -a]*

dil ü cān ile **hicrānun͡gda** ne ġam / il ile ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [hicrānun͡gda, -un͡g, -da]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa **hicrān** dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [hicrān,]*

öldürürken bili **hicrānı** meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [hicrānı, -ı]*

ey Hidāyet bu ki **hicrān** güni çektim ansız / man͡ga ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [hicrān,]*

hicr-i ruḫ: *(Sevgilinin) Yanağından ayrı olma.*

yüz ile zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [hicr-i ruḫ, -un͡g]*

Hidāyet: *Asıl adı Emîr Efsâhuddîn Hidâyetullâh olan 15. yüzyıl şairinin mahlası.*

yā Rab ki ne iş düşse **Hidāyet'nin͡g** ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [hidāyet'nin͡g, -nin͡g]*

hicrān güni **Hidāyet'e** hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş ki yavuza eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [hidāyet'e, -e]*

dün söyleme **Hidāyet'e** maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey faḳīh kim an͡ga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [hidāyet'e, -e]*

n'ola meyl itmese **Hidāyet'e** yār / pādişehdür gedāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 5). [hidāyet'e, -e]*

söyle didün͡g **Hidāyet'e** ḥayrān ne veche sen / ey cān u dil cemālün͡ge ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [hidāyet'e, -e]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil **Hidāyet'e** raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [hidāyet'e, -e]*

oḫı efġānlar ḳılur geçer **Hidāyet** ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [hidāyet,]*

senden cefādan özge **Hidāyet** ne uma kim / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [hidāyet,]*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse **Hidāyet** daḫı Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [hidāyet,]*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey **Hidāyet** cān u dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [hidāyet,]*

baş oynayan **Hidāyet** onun͡gçün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [hidāyet,]*

yirden göge yitüre **Hidāyet** sözi eger / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [hidāyet,]*

dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter **Hidāyet** iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger **Hidāyet'ün͡g** Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [hidāyet'ün͡g, -ün͡g]*

yārsız gören **Hidāyet'ni** raḳīb ilen diyer / olmamaġun͡gdur ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [hidāyet'ni, -ni]*

gön͡gül ṣāʿidlerin vaṣfın **Hidāyet'den** ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munun͡g teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [hidāyet'den, -den]*

yolında ölenler ḳazanur ad **Hidāyet** / bu ad ile n'oldı ki bir ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [hidāyet,]*

baḫ **Hidāyet** başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş götür ü Tan͡grıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [hidāyet,]*

gön͡glüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz ḳan töker / dem gelür bildüm **Hidāyet** göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [hidāyet,]*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın çeküp / çoḫ belā daşın **Hidāyet** ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste **Hidāyet** anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [hidāyet,]*

ancaḫ **Hidāyet** ol oḫı destānın oḫı kim / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [hidāyet,]*

yārüng yüzi görgeç dehenin iste **Hidāyet** / kim mehdī çaġı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [hidāyet,]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına **Hidāyet'üng** / yoḫsa ezelden ol ġam u miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [hidāyet'üng, -üng]*

yana gönglüng anglasang cānā **Hidāyet** āhını / nişe kim yanmış kişining nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger tīġ-ı cefā ile diler baġrungı her dem / ġam yime **Hidāyet** seni çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger baġrungı yaram dir iseng tā görem ne var / cāndan **Hidāyet** eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [hidāyet,]*

digeç **Hidāyet'üng** sözi yitmek durur sanga / dinmeng diyer ki sözleri onung manga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [hidāyet'üng, -üng]*

çoḫ kemürdi sümük itingle **Hidāyet** anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [hidāyet,]*

aġız açsam ḥikāyetüm dimege / dir **Hidāyet** daḫı ne ġavġādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [hidāyet,]*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫung / didi ki **Hidāyet** ne baḫarsın kefeningdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [hidāyet,]*

gözden aḫıdur yaş **Hidāyet** velī ey şāh / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [hidāyet,]*

cān gitti ḳalmadı manga hicrüngde dīn ü dil / ey ġam **Hidāyet** ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [hidāyet,]*

nāz-ı ʿışḳungdan **Hidāyet** ger yanarsa çekmez āh / zāhidüng savuġlıġındandur ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [hidāyet,]*

cān saçı būyına meyl itti **Hidāyet** boyına / doġrılıġda yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [hidāyet,]*

ṣanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib **Hidāyet'i** / kim cān dilerse leblering andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [hidāyet'i, -i]*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi didi kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [hidāyet,]*

ger **Hidāyet** düşerse sevdāya / şol ḫaṭ-ı ʿanberī isi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 5). [hidāyet,]*

bulmaya vaṣlıng **Hidāyet** yār eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ ongarmazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim **Hidāyet** ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [hidāyet,]*

uça yazar żaʿfdan göge **Hidāyet** doġrusı / derd eger bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [hidāyet,]*

cān göñ͡glegini çāk idüp ol kūda **Hidāyet** / yaru itin͡ge örtüp ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [hidāyet,]*

göñ͡gül mülkini çapmaġa gelür ol Türk ılḳayup / **Hidāyet** ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [hidāyet,]*

şimdi degül o yana **Hidāyet** teveccühi / illardur ol şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [hidāyet,]*

yüzün͡g ḥikāyetini **Hidāyet** diyer müdām / gülden belī rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger **Hidāyet** ḳanın ol ġamze töker dimen͡g an͡ga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [hidāyet,]*

aḫıdur göz yaşını her dem **Hidāyet** kūyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet ḳatna sen şūḫun͡g ṣıfātı / degül ḥaḳḳa'l-yaḳīn ʿayne'l-yaḳīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [hidāyet,]*

dün ḫaste **Hidāyet'ni** itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme didim itdi bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [hidāyet'ni, -ni]*

ḳaş u gözün͡g sevdāsılan cānā **Hidāyet** dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [hidāyet,]*

daş işigin͡gde yolı olmaduġıçün şāhā / başını ḫaste **Hidāyet** dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger aldı ise lebi mendin iḫtiyār n'ola / belī **Hidāyet** alur ilden iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [hidāyet,]*

sıġışmas nāmede şerḥ-i cüdāyī / **Hidāyet** nāme gönderme özün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [hidāyet,]*

dās-ı taḥammül ile **Hidāyet** biçer ġamı / cān mezraʿında niçe ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [hidāyet,]*

şāh-ı Necef ʿ ināyeti ile **Hidāyet'ün͡g** / her sözidür ḫavārici kesmaġda ẕü'l-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [hidāyet'ün͡g, -ün͡g]*

şāha ḳul olup geçti **Hidāyet** dil ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [hidāyet,]*

ġamzesinden gözinin͡g olma **Hidāyet** ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer in͡gen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / ey **Hidāyet** ki tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [hidāyet,]*

varmaġ ister ser-i küyına **Hidāyet** gön͡glüm / meyl-i bülbül n'ola ger cānib-i gül-zāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [hidāyet,]*

yoḫ ḫāl ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze **Hidāyet** / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāġında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [hidāyet,]*

didim öldür **Hidāyet'ni** dil alma / didi ġam yime ol hem ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [hidāyet'ni, -ni]*

tā **Hidāyet** görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [hidāyet,]*

cevri azından dil ü cān ey **Hidāyet** ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [hidāyet,]*

ġam-ı hicrān ilen ölmekden özge / **Hidāyet'nin͡g** şehā dermānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [hidāyet'nin͡g, -nin͡g]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [hidāyet,]*

yaḳīn özini bilür ey **Hidāyet** ol ʿāşıḳ / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā sivsün / neden ki Tan͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [hidāyet,]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur **Hidāyet** vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyın͡gdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [hidāyet,]*

ġamun͡gdan biyle kim aġlar **Hidāyet** / tīz ol bī-dilden ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger **Hidāyet** dīdeden dūr oldı ammā her nefes / şanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [hidāyet,]*

sögdi **Hidāyet'ni** didi müddeʿī / yār senin͡gle yana taḥsīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [hidāyet'ni, -ni]*

gizdürür ḫalḳı **Hidāyet** ger felek bī-iḫtiyār / sen şaġınma kim anın͡g hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [hidāyet,]*

żaʿīf oldı **Hidāyet** tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [hidāyet,]*

sınadun͡g özün͡gi aġyār **Hidāyet'le** üküş / savuş imdi dimiş olam san͡ga çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [hidāyet'le, -le]*

āb-rū şatup **Hidāyet** ḫāk-i dergāhın͡g alur / āsitānın͡gdın cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede şol dil-berün͡g / oldı **Hidāyet** mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [hidāyet,]*

ey güneş duydun͡g mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicrin͡gde **Hidāyet** āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [hidāyet,]*

ser-i küyında ḫāk oldı **Hidāyet** āḫir-i ʿömri / belī her neste kim vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [hidāyet,]*

din͡glemen dir idi aġyār **Hidāyet** sözün͡gi / tā ki sen söz ile söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [hidāyet,]*

ṣormek isterken lebün͡g öldi **Hidāyet** derd ile / lebleriṅgden almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫaçan **Hidāyet** ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [hidāyet,]*

ʿāşıḳ **Hidāyet** özine bilür yüz aġlıġı / boyansa ḳanılan yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [hidāyet,]*

yaşur ḳaşın͡gnı **Hidāyet** yaşın aḫar göricek / kim olmaya bu yaġışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [hidāyet,]*

virse **Hidāyet** yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [hidāyet,]*

her niçe nā-tüvānsa **Hidāyet** miṡāl-i mūr / yār firāḳın͡gı çekedür ü bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [hidāyet,]*

tā **Hidāyet** ẕeḳanın͡gda ḳara ḫālün͡g gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla çehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [hidāyet,]*

ḳoydı başın **Hidāyet** ol kūda / görmedi çün bu ser-zemīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [hidāyet,]*

ey **Hidāyet** cān u dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [hidāyet,]*

ey **Hidāyet** reg regin͡g çāk itseler gögsün͡g kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [hidāyet,]*

yiter hicr odına yaḫmaġ **Hidāyet'ni** şehā şimdi / viṣālin͡g şehrini yazın͡g firāḳ iḳlīmini puzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [hidāyet'ni, -ni]*

dime **Hidāyet** gözi āhū anın͡g / özidür aṣlan velī ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [hidāyet,]*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme **Hidāyet** / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [hidāyet,]*

çün ʿIraḳ içre **Hidāyet** yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [hidāyet,]*

ʿalāyıḳdın eger geçsen͡g **Hidāyet** / ṭarīḳ-ı ʿışḳ içinde sensin abdāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [hidāyet,]*

yaġış teg ger seper ol Türk nāvek / **Hidāyet** virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı **Hidāyet** bir zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [hidāyet,]*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı **Hidāyet'ün͡g** / her dem eger cenābun͡ga yüz nāme yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [hidāyet'ün͡g, -ün͡g]*

eyler belā oḫın çekesin sīneden faḳīh / ger men **Hidāyet'ün͡g** san͡ga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [hidāyet'ün͡g, -ün͡g]*

göz yaşı üsne ḳıldı **Hidāyet** tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde ada an͡ga yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [hidāyet,]*

bilür mi ey **Hidāyet** şor bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamun͡gdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [hidāyet,]*

dün öldürem didün͡g ġamımı kim ki yir neden / öldürmedün͡g **Hidāyet'i** men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [hidāyet'i, -i]*

vaṣlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā **Hidāyet** bilmez ol kim men anın͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [hidāyet,]*

gördi āşüfte **Hidāyet'i** bürüp zülfin didi / umma ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [hidāyet'i, -i]*

ʿayne'l-yaḳīn **Hidāyet** o kim görse ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān an͡ga ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [hidāyet,]*

çünki didün͡g **Hidāyet'ün͡g** ḥālin / sözlerinden ne ḥācet peyġām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [hidāyet'ün͡g, -ün͡g]*

ey **Hidāyet** sāʿidiçündür anın͡g / ʿālemün͡g dilinde destān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 5). [hidāyet,]*

ārzūm idi **Hidāyet** ḳan yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [hidāyet,]*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men **Hidāyet** kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [hidāyet,]*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid **Hidāyet** ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [hidāyet,]*

yaşlu yüzüme gülme **Hidayet** ki bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [hidayet,]*

söyler **Hidāyet** sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki **Hidāyet** yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [hidāyet,]*

gerd-i sitem **Hidāyet** üküş ḳondı anlara / ger dönseler ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [hidāyet,]*

dil-berinden umar ol ḫaste **Hidāyet** kāmın / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [hidāyet,]*

gizler idüm ʿışḳı odın cānda **Hidāyet** doġrısı / bildürdi āḫir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḳıldı **Hidāyet** san͡ga cānın fidā / ʿāşıḳ-ı ḳallāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 7). [hidāyet,]*

duymek istersin **Hidāyet** ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [hidāyet,]*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını Ferhād teg / ey **Hidāyet** ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫurremem tā ṣordılar kimdür **Hidāyet** didi kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [hidāyet,]*

san diler ol şāh **Hidāyet** bu gün / yā Rab onun͡g sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [hidāyet,]*

gözün͡gle bilin͡gi göreliden **Hidāyet'in͡g** / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [hidāyet'in͡g, -in͡g]*

Hidāyet eyle cān u gön͡glini yüz pāre / ilinden itse felek yārinin͡g ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [hidāyet,]*

o serv bāġda çü gülgeşt ider **Hidāyet** yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [hidāyet,]*

cām-ı lebin ṣunanda san͡ga yār zülfi teg / baş ile il uzat **Hidāyet** revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [hidāyet,]*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi didi kim / il misen söyle **Hidāyet** doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [hidāyet,]*

laʿlün͡gi an͡gup **Hidāyet** eyler / dolu etegini inçü ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına **Hidāyet** e aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [hidāyet,]*

ʿaceblenme gözün͡g yaşı **Hidāyet** çeşmün͡g aḫıtsa / ne umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [hidāyet,]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / **Hidāyet** çāren͡g ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [hidāyet,]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken **Hidāyet** yetti aġyārun͡g / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [hidāyet,]*

ṣayra bülbül teg **Hidāyet** şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür çün senin͡g teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [hidāyet,]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp didi **Hidāyet** kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [hidāyet,]*

kesdürdi **Hidāyet** yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten ili ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [hidāyet,]*

yüzi ayımdur **Hidāyet** zülfi ilim ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫayr u şer her ne var çünki **Hidāyet** ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn güli / āh kim sensiz **Hidāyet** muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [hidāyet,]*

şol kemer üstindeki yaġlıġ ḫayālinden müdām / gözleri yaşı **Hidāyet'niŋ** çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [hidāyet'niŋ, -niŋ]*

ḳanıŋı içmege ḳanaḫdısa yār iti n'ola / ey **Hidāyet** ḳınayan kimdür anı ḳanıŋ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [hidāyet,]*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem içinde **Hidāyet** / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [hidāyet,]*

ol yār bilür ḫaste **Hidāyet** sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözüŋe bu türābıŋ çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [hidāyet,]*

oḫı göŋlüŋde uşta ey **Hidāyet** / bu munça çeng teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [hidāyet,]*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın **Hidāyet'üŋ** / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [hidāyet'üŋ, -üŋ]*

Hidāyet bu bir şiʿr ilen bend ḳıldıŋ / ḫorāsān u ehl-i Semerḳand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [hidāyet,]*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip aġlar / ṣoŋ ucı **Hidāyet** ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [hidāyet,]*

ançа aḫıttı yaş **Hidāyet** ki cāmıdın / ḫāşāke beŋzer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [hidāyet,]*

aḫıdur göz yaşı **Hidāyet'ni** / şimdi var ey ṣanem andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [hidāyet'ni, -ni]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anıŋ / göz açıcaġ göresin başıŋ üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [hidāyet,]*

Sürḫāb içinde ḳanıŋı tökse **Hidāyet** incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [hidāyet,]*

baḥre beŋzetme **Hidāyet** yaşın ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anıŋ gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [hidāyet,]*

başını ḳırḫup ʿiẕārı ḫaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi ey **Hidāyet** başdan īmānuŋ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [hidāyet,]*

zāhid ser-i kūyından anıŋ gitdi **Hidāyet** / cennet sarı vardı ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [hidāyet,]*

yüzüŋ ġamında göŋgül yüz risāle ger yazsa / **Hidāyet'üŋ** ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [hidāyet'üŋ, -üŋ]*

dün **Hidāyet’den** o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [hidāyet’den, -den]*

ṣorma **Hidāyet** ol ṣanemün͡g çeşm ü ġamzesin / emn ü ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [hidāyet,]*

aġzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā **Hidāyet** ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [hidāyet,]*

laʿlini **Hidāyet** ṣora gör cevr idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [hidāyet,]*

luṭfın görüp **Hidāyet** onın͡g cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [hidāyet,]*

güldi yanın͡gdan gider uşta **Hidāyet** yār iti / yoḫsa neşʾen͡g tök yaşın͡g tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [hidāyet,]*

dur yāra ḳarşu tise **Hidāyet** san͡ga raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [hidāyet,]*

ġam ivürmekden **Hidāyet** gön͡glin almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [hidāyet,]*

gitdi ol oḫla cān **Hidāyet’den** / oḫla bir daḫı cān uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [hidāyet’den, -den]*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳun͡g efġānı disem / kim ḳulaġ aṣadır munda **Hidāyet** teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [hidāyet,]*

göz yüzin gördi gön͡gül çekdi **Hidāyet** ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [hidāyet,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy **Hidāyet** vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [hidāyet,]*

al **Hidāyet’den** dil ü cān ṣat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [hidāyet’den, -den]*

Hidāyet dün ötüp cān ḥāli ṣordun͡g / o tende cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [hidāyet,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey **Hidāyet** didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [hidāyet,]*

tevbeden geç **Hidāyet** olġaç ʿīd / şādlıġ çaġı varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [hidāyet,]*

oldı cemālin͡gden cüdā vīrān **Hidāyet** ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [hidāyet,]*

bir ḳıl **Hidāyet** eylesem ol zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [hidāyet,]*

göz yaşından çıḫmadı miskīn **Hidāyet** ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [hidāyet,]*

çekmezüz baş u **Hidāyet** ser-i mū tīġından / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [hidāyet,]*

yā Rab bu ne yüzdür kim anı gördi **Hidāyet** / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [hidāyet,]*

niçe an͡ga söz içre **Hidāyet** ruḫ u zülfün͡g / k'anun͡gla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [hidāyet,]*

ger dūst **Hidāyet** meni damuya dilerse / meyl eyler isem kāfir olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [hidāyet,]*

yār ilen hem-dem olup içer **Hidāyet** cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n'ola / zihī yüz aġlıġı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi **Hidāyet** çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫoş durur mescid **Hidāyet'ni** velī būy-ı bahār / dartup andın ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [hidāyet'ni, -ni]*

didün͡g ḳıl tevbe ʿışḳumdın **Hidāyet** / munın͡g teg tevbeden estaġfiru'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫāṣ irişdi **Hidāyet** itinin͡g cergesine / pādişeh manṣıbı hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḳılgaç işāret-i dil ü cān virdi **Hidāyet** / güldi didi … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [hidāyet,]*

her kimsene bir arada yir dutdı **Hidāyet** / gön͡glüm menim ol zülf-i perīşān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onun͡g ḳoyma aġzın͡gdan müdām / ger müsülmānsın **Hidāyet** terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / felekning iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [hidāyet,]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl'e / başdan **Hidāyet** itdi gider bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [hidāyet,]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma **Hidāyet** saru dirsem / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḥaḳḳını gördi **Hidāyet** naẓar itgeç an͡ga şāh / uş bu maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [hidāyet,]*

gözden **Hidāyet** anın͡gıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür an͡ga ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [hidāyet,]*

yār içün ölenün͡g dīni yār imiş ne ġam / ger yār içün **Hidāyet** ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [hidāyet,]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste **Hidāyet** keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [hidāyet,]*

bir naẓar görmek içün ḳanuŋı ger aḫıda yār / ey **Hidāyet** yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [hidāyet,]*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem **Hidāyet** teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [hidāyet,]*

her ḫanda ki geçdise oḫuŋ sözi **Hidāyet** / yayıŋ kimi boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [hidāyet,]*

zāhidā zühd ü sen **Hidāyet** ü ʿışḳ / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [hidāyet,]*

ne ṣorarsın ṣanemā ḫaste **Hidāyet** ḫaberin / ḫaberiŋ aŋlayalı yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [hidāyet,]*

men **Hidāyet** kimi gitmen işigindin zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlāŋa meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger öldürür **Hidāyet'i** ġamzeŋ ʿaceb degül / munuŋ teg iş durur aŋa ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [hidāyet'i, -i]*

bir ḳıl ucını cāna virürse **Hidāyet** al / kāmıŋa düşmeye daḫı ucuz anıŋ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [hidāyet,]*

idedür her dem **Hidāyet** iştiyāḳuŋdan şehā / ol ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [hidāyet,]*

senden **Hidāyet** incimez ey cān ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳıŋ ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim ḥaḳ / saŋa zühd aŋa cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [hidāyet,]*

bir gün ola ki **Hidāyet** ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [hidāyet,]*

ger ol Türk- sarāyını **Hidāyet** görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u cānuŋ sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam çekersin / bu yükler çekmege yoḫdur saŋa tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [hidāyet,]*

tā ġāyib oldı dīdeden ol ebrū-yı cünūn / yaḫtı **Hidāyet** āteş-i şavḳ-ı cünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [hidāyet,]*

oḫuŋ idi ḥasreti miskīn **Hidāyet'nüŋ** dirīġ / öldi vü göŋlinde ḳaldı şol faḳīrüŋ ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [hidāyet'nüŋ, -nüŋ]*

dün dişledüm lebini **Hidāyet** gülüp didi / sen teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [hidāyet,]*

dün **Hidāyet'ni** dimeŋ ʿışḳ ile rüsvālıġdan / ḳoyıŋ öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [hidāyet'ni, -ni]*

sözüng͡ **Hidāyet** oynamaġıdı yolında baş / her dāne ol ki şimdidür ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [hidāyet,]*

ey **Hidāyet** bu ki hicrān güni çektim ansız / mang͡a ol günleri görsetmesün Allāh daẖı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [hidāyet,]*

bedenin ṣordum anıng͡ kim nedür ey dil didi kim / ey **Hidāyet** ne diyem men sang͡a cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [hidāyet,]*

tā **Hidāyet'den** işitdi şol nebātī leb sözin / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [hidāyet'den, -den]*

su ḳıraġına meger kim ola şol serv-i revān / gör **Hidāyet** ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [hidāyet,]*

ḳalmadı kimse ki duymadı **Hidāyet** ġamung͡ı / āh kim duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [hidāyet,]*

bāġ-ı kelām içre **Hidāyet** oẖur / vaṣf-ı gül-i rūyıng͡ı bülbül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 5). [hidāyet,]*

terk it ʿalāyıḳıng͡ı **Hidāyet** mükemmel ol / andan burun ki irişe Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [hidāyet,]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber oġlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [hidāyet,]*

dünyā vü zer ü sīmine aldanma **Hidāyet** / maṭlūbung͡ı bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [hidāyet,]*

ger ẓāhir ile yār **Hidāyet'den** olur dūr / ey ẓāhid-i maġrūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [hidāyet'den, -den]*

ol yār-ı vefā-dār yolında dil ü cānı / terk eyle **Hidāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [hidāyet,]*

gül çaġıdur **Hidāyet** ü gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib iste vü gel devletüng͡ becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [hidāyet,]*

hidāyet: *Doğru yola girme.*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzeng͡ ʿaceb degül / munung͡ teg iş durur ang͡a ḥaḳdan **hidāyeti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [hidāyeti, -i]*

hidāyet-i bī-dil: *Aşık Hidâyet.*

vaṣf-ı lebing͡de sözlerümi ang͡layan diyer / taḥsīn sang͡a **Hidāyet-i bī-dil** nefes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [hidāyet-i bī-dil,]*

hidāyet-i dil-ẖaste: *Gönlü hasta Hidāyet.*

çün yāri fānī dünyanıng͡ aġyārdur ḳamu / yār ola gör **Hidāyet-i dil-ẖaste** sen sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [hidāyet-i dil-ẖaste, -i]*

ḫıdmet: *İş görme, vazife; görev, iş.*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi **ḫıdmetden** / felekn͡ing iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [ḫıdmetden, -den]*

ḥikāyet: *Hikaye, anlatma.*

aġız açsam **ḥikāyetüm** dimege / dir Hidāyet daḫı ne ġavġādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [ḥikāyetüm, -üm]*

yüzün͡g **ḥikāyetini** Hidāyet diyer müdām / gülden belī rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [ḥikāyetini, -i, -n, -i]*

cānā san͡ga şikāyet-i hicrān ne söyleyem / çün yoḫdur ol **ḥikāyete** pāyān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [ḥikāyete, -e]*

ḥikāyet it-: *Anlatmak, ifade etmek.*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu dili bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [ḥikāyet it-, -er]*

hilāl: *Yeni ay.*

ister idi ḳaşun͡ga muṭlaḳ şebīh olmaḳ **hilāl** / ben͡gzi ṣarardı özin bu fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [hilāl,]*

her ay başında degüldür **hilāl** kim görünür / felek ḳulun͡g kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [hilāl,]*

hilāl: *Yeni ay. II Hançer.*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir görün͡g niçe **hilālum** yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [hilālum, -um]*

hīm: *Odun.*

aġyār **hīmilen** meni ger yār iki böler / incimezem neden ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [hīmilen, -i, -le, -n]*

himāyet: *Koruma, esirgeme.*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itün͡g / öz cinsi ide her kime cānā **ḥimāyeti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [ḥimāyeti, -i]*

himmet: *Lütuf, gayret, yardım.*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime ey **himmeti** kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [himmeti, -i]*

hindū: *Hindliler gibi pek esmer adam; benek, ben.*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlüñni ey meh-rū görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese **hindū** görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [hindū,]*

ḫırḳa: *Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarîkata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek. || Dervişlik.*

gence girüp ġonçe teg ol ḫırḳa-pūş / baş çeküp **ḫırḳaya** olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [ḫırḳaya, -y, -a]*

ḫırḳa-pūş: *Hırka giyen, fakir, derviş.*

gence girüp ġonçe teg ol **ḫırḳa-pūş** / baş çeküp ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [ḫırḳa-pūş,]*

ḫırmen-i dīn: *Dinin harmanı.II Dinin gönlü temizlemesi.*

sāḳī humāram mañga bir bāde vir / **ḫırmen-i dīn** ü dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [ḫırmen-i dīn,]*

ḥis: *Hissetme duyusu.*

viren añga biş **ḥis** ü altı cihāt / yazan añga āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [ḥis,]*

ḥisāb: *Hesap, ölçmek, düşünmek.*

didim **ḥisābsız** çekerem cām-ı ġuṣṣa men / didi ḳayurma her ne çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [ḥisābsız, -sız]*

ḥisāb ḳıl-: *Değerlendirmek.*

ḥisāb ḳılmaġ içün defter-i ḥarām u ḥelāl / ehl-i ṭabībiniñ öldüm ṭabābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [ḥisāb ḳıl-, -maġ]*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömr: *Ömrün kısaltılmış hesabı.*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı mañga / vücūd yaġıġup ehl-i ʿadem il oldı mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [ḥisāb-ı mücmel-i ʿömr, -üm]*

ḥiṣār: *Kuşatma, kale.*

müşkil ki göñgül bāġ-ı ruḫından vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭuñ anı çekdi **ḥiṣāra** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [ḥiṣāra, -a]*

ḥiṣār çek-: *Kale inşa etme.*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār u ḫamı yanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [ḥiṣār çek-, -di]*

ḥiṣār ḳıl-: *Çit çekmek, önüne engel koymak.*

ger ġam çerisi ḳılsa göñgül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [ḥiṣār ḳıl-, -sa]*

ḫıṭā: *Çin'in kuzeyi ile Türkistan topraklarına verilen ad. Moğolların "Hatā" adlı kabilesi bu bölgede yaşadığından bu adla anılmıştır. Bu kelime özellikle ahu ve misk ile birlikte anılır. Misk ahularının bu bölgede çok oluşu ve miskin diğer ülkelere buradan nakledişi Hatā'nın değerini artırır.*

ey müşk urma lāf **ḫıṭādan** o zülf ile / düşmez sañga bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [ḫıṭādan, -dan]*

ḫiṭāb: *Bir veya birçok kimseye ağızdan veya yazı ile söyleme.*

meni ġayb eyledi dü gün **ḫiṭāb** / cān ḳuşına kim ide fikr-i ṣavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [ḫiṭāb,]*

ḫiṭāb it-: *Seslenmek.*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey dil niçüksin / bu ṭūfān içre pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [ḫiṭāb it-, -dü, -m]*

ḫiṭābet: *Güzel ve etkili söz söyleme sanatı ve yeteneği.*

ʿadem çerisiniñg anda meḥābetin gördüm / ecel ḫaṭībiniñg āḫir **ḫiṭābetin** gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [ḫiṭābetin, -i, -n]*

ḫıyyāṭ: *Terzi, dikişçi.*

boyıñgı ḳuçmaġa çün yitmez ilüm **ḫıyyāṭa** / virübem rişte-i cān kūy-ı girībānıñg içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [ḫıyyāṭa, -a]*

ḫıżr: *Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdâdına yetiştiğine inanılan peygamber veya velî olan zat.*

lebiñg şarābı dururken **ḫıżr** şarābı nedür / ḫaçan göze görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [ḫıżr,]*

ḫod: *Bizzat kendi.*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen **ḫod** bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [ḫod,]*

ḫod-bīnlik: *Kendini beğenmişlik.*

ḳavaldum itin͡gi görgeç ḳapun͡gdan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı degül yaḫşı ʿucb ü **ḫod-bīnlik** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [ḫod-bīnlik,]*

horasan: *Horasan şehri.*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur **ḫorāsān** ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [ḫorāsān,]*

Hidāyet bu bir şiʿr ilen bend ḳıldın͡g / **ḫorāsān** u ehl-i Semerḳand ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [ḫorāsān,]*

ḫoş: *Hoş, iyi, güzel.*

var gön͡gül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / **ḫoşdur** uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [ḫoşdur, -dur]*

dīde **ḫoş** teẕhīb ider hicrün͡gde yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [ḫoş,]*

n'ola ger yarar ise bağrımı ol yār menim / **ḫoşdur** ey ḫaste gön͡gül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [ḫoşdur, -dur]*

şehā **ḫoşdur** bu gön͡glüm dāyim ol ruḫsāra baḫmağdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmağdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [ḫoşdur, -dur]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn gön͡glege / **ḫoş** güler gül teg dirīğā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [ḫoş,]*

hicrinde tīğın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki **ḫoş** bu susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [ḫoş,]*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden aḫar su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu **ḫoşdur** aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [ḫoşdur, -dur]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / **ḫoş** saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [ḫoş,]*

şeker tegdür lebün͡g şekker dehende / ne şekker daḫı **ḫoş** leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [ḫoş,]*

niçe gön͡glün͡g didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz oḫ atar isen͡g **ḫoş** ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [ḫoş,]*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini gözden gidermez hīç dil / **ḫoş** ḥaṣīr çekmiş doğrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [ḫoş,]*

ḫoş durur mescid Hidāyet'ni velī būy-ı bahār / dartup andın ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [ḫoş, -durur]*

senden Hidāyet incimez ey cān ne kim gelür / **ḫoşdur** ne olsa bendeye ḥaḳḳıñ ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [ḫoşdur, -dur]*

ey vaṣf iden maña gül ü gül-zār u gülşeni / **ḫoşdur** didükleri velī göñlüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [ḫoşdur, -dur]*

<u>**ḫoş dut-:**</u> *İyi davranmak.*

kirdāruña ḫoş dut göñgül vaṣlından özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [ḫoş dut-,]*

<u>**ḫoş gel-:**</u> *Hoş gelmek,iyilikle gelmek.*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [ḫoş gel-, -di]*

<u>**ḫoş gör-:**</u> *Kusuru sorun yapmamak, anlayışla karşılamak.*

bir naẓar görmek içün ḳanuñı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [ḫoş gör-,]*

<u>**ḫoş-būy:**</u> *Güzel koku, güzel kokan.*

muʿaṭṭar ḳıldı **ḫoş-būydan** meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfiñden almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [ḫoş-būydan, -dan]*

<u>**ḫoş-būy ol-:**</u> *Güzel koku olur. II Güzel kokar, yayılır.*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [ḫoş-būy ol-, -ur]*

<u>**ḫoş-ḥāl:**</u> *Mutlu, hali vakti yerinde.*

hemīşe tā nihāl-i fetḥ ü iḳbāl / ẓafer bāġında ser-sebz ola **ḫoş-ḥāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [ḫoş-ḥāl,]*

<u>**ḫoş-kirdār:**</u> *İyi iş.*

kirdāruña ḫoş dut göñgül vaṣlından özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki **ḫoş-kirdār** imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [ḫoş-kirdār, -i, -miş]*

<u>**ḫoşlıġ:**</u> *Hoşluk, güzellik.*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [ḫoşlıġda, -da]*

<u>**ḫoten:**</u> *Doğu Türkistan'da bir şehir.*

dilerem şol dü zülf-i müşkīni / k'andan alur **ḫotende** müşk ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [ḫotende, -de]*

hūb: *Güzel, hoş.*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdung͡ / **ḫūb** oynadung͡ ey dūst güşād eylemedüng͡ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [ḫūb,]*

ḫancaru kim seyr idip şol **ḫūblara** sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz ming͡ cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [ḫūblara, -lar, -a]*

vefā **ḫūblarda** didüng͡ mendedür bes / ala ey bende ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [ḫūblarda, -lar, -da]*

ḥaḳḳung͡ gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / **ḫūblar** yüzine kim ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [ḫūblar, -lar]*

ḫūblıġ gör-: *İyilik görmek, kendisine iyilik yapılmak.*

kirdārung͡a ḫoş dut göng͡ül vaṣlından özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [ḫūblıġ gör-, -ür]*

ḫudā: *Allah, Rab.*

dil ki sen meh-liḳāya meyl itmez / kāfir olmış **ḫudāya** meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [ḫudāya, -y, -a]*

hükm: *Hüküm, emir, buyruk.*

ḥükming͡le sening͡ sākin olup taḫte-i aġber / emring͡le revān çizginedür günbed-i ḫażrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [ḥükming͡le, -i, -ng͡, -le]*

men ḳaldum u cān oldı göng͡ül **ḥükmüng͡e** tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [ḥükmüng͡e, -ü, -ng͡, -e]*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / geh **ḥükmi** öldürür meni vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [ḥükmi, -i]*

buyruġı tīġıdur velī **ḥükmidür** oḫları / geh ḥükmi öldürür meni vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [ḥükmidür, -i, -dür]*

ḥükmi eger daġa dise kim yiri / yöriyüben yöride bile yiri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [ḥükmi, -i]*

hükm it-: *Bir kimseye veya topluluğa sözünü geçirmek; egemenliği altında bulundurmak.*

ḥükm itdi revān olmaġa ḳan yaşımı bir gün / ol ġamze-i ḫūn-ḫvār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [ḥükm it-, -di]*

hükm-i ezel: *Ezelî, başlangıcı olmayan karar, hüküm.*

bir nişān ḥalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi **ḥükm-i ezel** oldı yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [ḥükm-i ezel,]*

<u>ḥükm-i revān:</u> *Hükmü yürüyen II sözü, buyruğu geçen (kimse).*

su teg ḳılıcı buyruġı boynımda revāndur / şol ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [ḥükm-i revān, -dan]*

<u>ḫuld-i berīn:</u> *Kutsal cennet.*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı **ḫuld-i berīn** / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [ḫuld-i berīn,]*

<u>ḫuld-i berīn:</u> *Kutsal cennet.*

ḫānḳāha varmazam mey-ḫāne terk eyleyüp / damu içün doġrusı ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [ḫuld-i berīn, -den]*

<u>humār:</u> *İçki içip sarhoş olduktan sonra ortaya çıkan baş ağrısı, mahmurluk.*

biş gün bu nīş-i hicre gön͡gül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker **ḫumār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [ḫumār,]*

şāḫı üstinden ki titrer nergis esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasın͡g kim **ḫumār** ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [ḫumār,]*

çeşmün͡g görende laʿlin͡gi ṣorsam ʿacebleme / maḫmūram ol mey ile **ḫumārımnı** yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [ḫumārımnı, -ım, -nı]*

sāḳī **humāram** man͡ga bir bāde vir / ḫırmen-i dīn ü dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [humāram, -am]*

<u>ḫumār ol-:</u> *Mahmur olmak.*

gözün͡g görüp n'ola dil dem-be-dem lebin͡g sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [ḫumār ol-, -ıcaġ]*

<u>hüner:</u> *Hüner, ustalık.*

cevrin diyem cefāları yoḫsa sitemleri / çoḫdur munın͡g kimi **hüneri** hangısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [hüneri, -i]*

<u>hüner ḳıl-:</u> *Hüner göstermek. Beceriklilik ortaya koymak. Herkesin yapamayacağı bir işi yapmak.*

raḳībā öldürem didün͡g özümni / ḫamu ʿaybın͡gla cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [hüner ḳıl-,]*

<u>ḫūn-ḫvāre:</u> *Kan döken, zalim.*

çoḫ gön͡güller ki bu gün ol gözi **ḫūn-ḫvāre** sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [ḫūn-ḫvāre,]*

ḫūnī: *Kan döken, kan akıtan (kimse). II Sevgilinin âşığın canına kasteden öldürücü bakışları.*

ḫūnī didim gözine tökdi ḳanım / doğrusı ism-i bā-müsemmādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 4). [ḫūnī,]*

ölümin͡g dir ilimde olacaġdur / didim ey **ḫūnī** gözli n'olacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 1). [ḫūnī,]*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol **ḫūnī** gözün͡g her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [ḫūnī,]*

ṣordum lebin **ḫūnī** diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi kim ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [ḫūnī,]*

ṣordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi kim **ḫūnīnin͡g** meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [ḫūnīnin͡g, -nin͡g]*

ḫūn-ı ciger: *Ciğer kanı. || Üzüntü göz yaşları; keder; elem.*

kirpüklerinin͡g ʿaksidür ol ḫaṭ ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzinin͡g üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [ḫūn-ı ciger, -im, -den]*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / ki saru ben͡gzümi hicrin͡gde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [ḫūn-ı ciger, -i]*

ḫūn-ı dil: *Gönül kanı II Derin üzüntü.*

ʿazīzim fürḳatinden baḥr ilen ber / menim ḫūn-ı dilimdin dolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [ḫūn-ı dil, -im, -din]*

ḫūnīn: *Kanlı, kana bulaşmış.*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet **ḫūnīn** ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [ḫūnīn,]*

ḫūn-rjz: *Kan döken, kan dökücü.*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın ister ki **ḫūn-rīz** eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [ḫūn-rīz,]*

ḥūr: *Cennet kızı, çok güzel kız veya kadın, huri.*

ögmen͡giz **ḥūr** u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / an͡ga bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [ḥūr,]*

ḥūrī: *Cennet kızı. II Sevgili.*

ḫāl-i müşkīnüng͡ görenden berlü ey **ḥūrī** sening͡ / ḥālden düşdüm ing͡en bilmen ne ḥāletdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [ḥūrī,]*

ḥūr-ı cenān: *Gönülün hurisi.*

öldürdi men-i ḫaste ol ḥūr-ı cenānı / bī-cürm ü cināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 6). [ḥūr-ı cenān, -ı]*

ḫurrem: *Sevinçli, mutlu, huzurlu.*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan beng͡züm ki gül güldür müdām / ʿışḳı bustānında **ḫurrem** lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [ḫurrem,]*

ḫurremem tā ṣordılar kimdür Hidāyet didi kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [ḫurremem, -em]*

nihāl-i ʿömrüng͡ olsun ser-sebz ü **ḫurrem** / yitürsün mīve-i devlet dem-ā-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 29). [ḫurrem,]*

ḫurrem ol-: *Sevinmek, ferahlamak.*

gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / ki ṣong͡ı rengi anıng͡ ṣolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [ḫurrem ol-, -ma]*

şehā ḫoşdur bu göng͡lüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [ḫurrem ol-, -ur]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn güli / āh kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [ḫurrem ol-, -dı]*

ḫurşīd: *Güneş.*

yüzi **ḫurşīdüm** idüp daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür şol maʿnīye dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [ḫurşīdüm, -üm]*

ruḫ-ı meh-peykerüng͡ ṭarfın dutupdur ḫāl ing͡en zībā / felek **ḫurşīdi** māt olmış gözüng͡ bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [ḫurşīdi, -i]*

ey yüzüng͡ çākeri **ḫurşīd** senüng͡ māh daḫı / bende muḥtāc ayaġıng͡ tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [ḫurşīd,]*

ḫayālüng͡den göng͡ül çün gördi işid / ḳaranġu dünde saġın doġdı **ḫurşīd** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [ḫurşīd,]*

ḫurşīd-i gerdūn: *Gökyüzündeki güneş. II Bela kıvılcımı.*

ṣanasın cevlān ider **ḫurşīd-i gerdūn** üstine / çün yirinden atın ol şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [ḫurşīd-i gerdūn,]*

ḫurşīd-i tābān: *Parlak güneş.*

tā düşti müşkīn sünbülün͡g gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi tenef ebr-i siyeh **ḫurşīd-i tābān** üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [ḫurşīd-i tābān,]*

<u>ḥüseyn:</u> *Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem çü **Ḥüseyn** / bir naẓar tā ki gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [ḥüseyn,]*

<u>hūş-mend ol-:</u> *Aklı başında olmak.*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [hūş-mend ol-, -am]*

<u>ḥüsn:</u> *Güzellik, iyilik.*

ol ki **ḥüsn** içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl anun͡g ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [ḥüsn,]*

şehd-i laʿlün͡gden şehā dadmış meger ḫālün͡g ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara **ḥüsnin͡g** ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [ḥüsnin͡g, -in͡g]*

ezel naḳḳāşı **ḥüsnün͡g** teg yüküş ṣūret nigār itdi / velī kӧrk ile hīç ḫansı senin͡g teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [ḥüsnün͡g, -ün͡g]*

şimdi kim yüz **ḥüsn** ilen gӧrsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [ḥüsn,]*

gün kimi meşhūr olan **ḥüsn** ile oldur dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [ḥüsn,]*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi **ḥüsn** ider meh bu **ḥüsn** ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [ḥüsn,]*

bir vech-i **ḥüsn** kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi **ḥüsn** ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [ḥüsn,]*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz man͡ga taʿcīlden / **ḥüsnini** ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [ḥüsnini, -i, -n, -i]*

ger perī gӧrse senün͡g **ḥüsnün͡gi** ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [ḥüsnün͡gi, -ün͡g, -i]*

zekāt-ı **ḥüsn** virgil men gedāya / biraz būse ki oldun͡g **ḥüsn** ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [ḥüsn,]*

giydürüp **ḥüsn** atını ol gӧz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [ḥüsn,]*

çār-ʿanāṣır bile terkīb iden / ādemi bu **ḥüsn** ile tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [ḥüsn,]*

<u>ḥüsn-i cihān-ārā:</u> *Dünyayı süsleyen güzellik.*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan gice görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [ḥüsn-i cihān-ārā, -y, -ı]*

ḫüsrev: *Hüsrev ile Şirin hikayesinin erkek kahramanı.*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür maṉga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [ḫüsrev,]*

vücūdum kūh-ı ġam sökmekde Şīrīn / sebaḳlar **ḫüsrevim** Ferhāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [ḫüsrevim, -im]*

ḫüsrev-i gerdūn: *Dünya padişahı.*

yā ḥamelniṉg boynuzından dūst-kāmı yasamış / **ḫüsrev-i gerdūn** k'anuṉgla gidere dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [ḫüsrev-i gerdūn,]*

hüveydā: *Far. 1. Belli, aşikar, bedihî. 2. Zahir, nümâyân, peyda: "Yâr her sûden hüveydâdır şeb-i mehtâbda".- Ekrem Bey.*

Ey cān u göṉgül mihrüṉg ile vālih ü şeydā / İṣbātuṉg içün kevn ü mekān oldı **hüveydā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [hüveydā,]*

hüveydā ol-: *Ortaya çıkmak, belli olmak, görünmek.*

ey cān u göṉgül mihriṉg ile vālih ü şeydā / iṡbātıṉg içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [hüveydā ol-, -dı]*

ḫūy: *Huy, tabiat.*

dime Hidāyet gözi āhū anıṉg / özidür aṣlan velī **ḫūyı** peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [ḫūyı, -ı]*

huzūr: *İç rahatlığı, hâlinden memnun olup gönlünde rahatlık duyma.*

dururdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / didim **ḥużūr** eyleyem şimdi Taṉgrı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [ḥużūr,]*

ḫvāb: *Uyku.*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur aṉga **ḫvāb** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [ḫ vāb,]*

Taṉgrı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzüṉgden ayru menüm **ḫvāb** ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ḫ vāb,]*

sensiz ey ḳaddi elif gözüme **ḫvāb** oldı ḥarām / leb-i laʿliṉgden ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [ḫ vāb,]*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat u **ḫvāb** oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [ḫ vāb,]*

gözün͡gle bilin͡gi göreliden Hidāyet'in͡g / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça **ḫvāb** u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [ḫ vāb,]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz açmamışam iller ola **ḫvāb** ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [ḫ vāb,]*

ḫvān-ı vaṣl: *Kavuşma sofrası II (sevgiliye) kavuşma zamanı; sevgilinin bulunduğu içki sofrası.*

yandı baġrım ḫvān-ı vaṣlından bu gön͡glüm ḳısmeti / zehr-i hicrān ile ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [ḫ vān-ı vaṣl, -ı, -n , -dan]*

ḫvān-ı viṣāl: *Vuslat sofrası.*

bir serv-i sīmīn-ber k'anun͡g cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [ḫ vān-ı viṣāl, -i, -n, -den]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem gön͡gül didi / epsemdür ey şikeste gön͡gül ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [ḫ vān-ı viṣāl, -i, -n, -e]*

ḫvār: *Hor, aşağı.*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma **ḫvār** / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [ḫ vār,]*

İ

i: *İyi.*

ger Hidāyet düşerse sevdāya / şol ḫaṭ-ı ʿanberī **isi** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 5). [isi, -si]*

ʿibādet: *Tapma, tapınma, ibadet.*

irişe yāra gön͡gül secde ḳılsa ʿādet ile / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿ**ibādet** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [ʿibādet,]*

iç-: *İçmek.*

niçe her sözün͡g raḳībā tīr ü ḫancerdür man͡ga / zehr eger **içsem** anun͡g yādı ile şekkerdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [içsem, -se, -m]*

ṣorġaç gön͡gül lebin n'ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet **içse** ḳatarlar gül-āb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [içse, -se]*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / çaġırın artuġ **içen** elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [içen, -en]*

biş gün bu nīş-i hicre gön͡gül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey **içen** çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [içen, -en]*

dudaġın͡g ālına iren döyer gözün͡g mekrin / neden ki çaġır **içen** ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [içen, -en]*

lebin ṣor çeşm ü aġzın yād et ey dil / mey **iç** nuḳlın͡gnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [iç,]*

bu dīde-i pür-nemle cān **içen** ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [içen, -en]*

ḳanın͡gı **içmege** ḳanaḫdısa yār iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan kimdür anı ḳanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [içmege, -meg, -e]*

gözün͡g ḳanım **içicaġ** ġamze tīġılan soġulur / meger bu çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [içicaġ, -icaġ]*

yār ilen hem-dem olup **içer** Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [içer, -er]*

gel **iç** devlet meyin maḫmūrın͡gı yaz / yiter ġam defterin alup yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [iç,]*

içen devlet meyin bil kim oyandı / ġam odında ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [içen, -en]*

gel **içgil** zevḳ ilen devlet ayaġı / bu devletden bizi çekme a yaġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [içgil, -gil]*

gel ey **içmiş** bu gün ġaflet şarābı / sepilmiş yüzün͡ge şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [içmiş, -miş]*

gelicek bulmaz olsaŋ͡ dūst kāmı / ecel yanımda **içsün** dūst-kāmı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [içsün, -sün]*

__iç:__ *Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.*

baş oynayan Hidāyet onuŋ͡çün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ **içinde** bu celdū yiter maŋ͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [içinde, -i, -n, -de]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad **içinde** şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [içinde, -i, -n, -de]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla baġruŋ͡ yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od **içinde** daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [içinde, -i, -n, -de]*

iki zülfüŋ͡ arasından ṭulūʿ itçek yüzüŋ͡ mihri / ḳaranġu gice **içide** ṣanasıŋ͡ ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [içide, -i, -de]*

laʿl-i lebiŋ͡ni ṣormadın ey meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ aġzınıŋ͡ **içinde** dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [içinde, -i, -n, -de]*

ʿalāyıḳdın eger geçseŋ͡ Hidāyet / ṭarīḳ-ı ʿışḳ **içinde** sensin abdāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [içinde, -i, -n, -de]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet teniŋ͡ maḳām / bu baḥr **içinde** ada aŋ͡a yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [içinde, -i, -n, -de]*

men ne yalġuz ʿışḳ **içinde** āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [içinde, -i, -n, -de]*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem **içinde** Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [içinde, -i, -n, -de]*

açanda söz **içinde** o şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿār eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [içinde, -i, -n, -de]*

laʿliŋ͡den ıraġ hicrüŋ͡ **içinde** menem ey dūst / ol teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [içinde, -i, -n, -de]*

Sürḫāb **içinde** ḳanıŋ͡ı tökse Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [içinde, -i, -n, -de]*

ṣūfī gir mey-kedeniŋ͡ **içine** daşına göre / daḫı mescide ḳarār itmeye daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [içine, -i, -n, -e]*

ẓulmet **içinde** çıḫarsa āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [içinde, -i, -n, -de]*

ḫansı daġuŋ͡ lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülüŋ͡ būyından alur bāġ **içinde** sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [içinde, -i, -n, -de]*

ger busarsan bus göŋ͡gül meydān-ı ʿışḳ **içinde** tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [içinde, -i, -n, -de]*

ne şeker yidügini bilmedi kimse diliniŋ͡ / ḫamu aġızlar **içinde** bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [içinde, -i, -n, -de]*

iç: *İç, akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.*

ḳadi ḫayāli olur cān **içinde** yār bilür / yalan dime͡ng ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [içinde, -i, -n, -de]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od ṣaldı āh u nāle menim **iç** ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [iç,]*

içil-: *Içilmek, içilip bitirilmek, tüketilmek.*

bir ġonçe-dehensiz **içile** bülbüle ḳanın / gül çaġı belābil teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [içile, -e]*

içre: *İçine, içinde.*

da͡ng yili kim esende yitürürdi bu meni / ol zülf-i pür-ḫam **içre** niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [içre,]*

ol ki ḥüsn **içre** ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl anu͡ng ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [içre,]*

delü gö͡ngül ḳamış oḫları͡ngız arasında / ḳamışlıġ **içre** saġın bir ḳudurmış aṣlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [içre,]*

cān u dil ol ʿārıż u zülfeyn içün / birisi Rūm **içre** biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [içre,]*

göz dükānı **içre** ḳat ḳat n'ola ger baġlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur ma͡nga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [içre,]*

cismim **içre** mihr-i ʿışḳu͡ng ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [içre,]*

çün ʿIraḳ **içre** Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [içre,]*

baḥr-ı ġam **içre** ten gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu daġı saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [içre,]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet **içre** serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [içre,]*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut **içre** nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [içre,]*

niçe a͡nga söz **içre** Hidāyet ruḫ u zülfü͡ng / k'anu͡ngla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [içre,]*

ḳaşlaru͡ng ol göz ü kirpükle yaşım **içre** saġın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [içre,]*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān **içre** bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [içre,]*

bāġ-ı kelām **içre** Hidāyet oḫur / vaṣf-ı gül-i rūyıŋı bülbül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 5). [içre,]*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey dil niçüksin / bu ṭūfān **içre** pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [içre,]*

uyırsan ḳalʿa **içre** düş görersen / saʿādet yüzini rūşen görersen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [içre,]*

zülf arasında yaşur yüzüŋni tökkeç dīde āb / kim yağış yaġsa yaşunur bulut **içre** āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [içre,]*

ictimāʿ it-: *Toplanmak, bir araya gelmek.*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet bir zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [ictimāʿ it-, -miş]*

içün: *Amaç, neden, özgülük, görelik, karşılık bildiren hakkında, nedeniyle, yüzünden, maksadıyla anlamlarını karşılayan edat.*

ey cān u göŋgül mihriŋ ile vālih ü şeydā / is̱bātıŋ **içün** kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [içün,]*

vaṣl balın dadmaġ **içün** hicr aġusın çeküp / çoḫ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [içün,]*

ne diyem şol sevād-ı zülfi **içün** / meni mecnūn ḳılan bu sevdādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [içün,]*

cān gevdede sen sivgülü cānāne **içündür** / bes besledügüm cānumı cānā ne **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [içündür, -dür]*

her laḥẓa güher-bār gözümden men-i dervīş / īs̱ār iderem maḳdem-i cānāne **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 2). [içündür, -dür]*

yaḫtı meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿiŋ ü belī kim yanduġı pervāne **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [içündür, -dür]*

tā bir naẓar ol zülf çü zencīriŋi gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [içündür, -dür]*

bir būse **içün** istese cān dil daḫı virem / anuŋ ḥaḳı **içün** ki alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [içün,]*

göz yaşım dil-ber eyisi içündür / tökerem dil-ber eyisi **içün** dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [içün,]*

göz yaşım dil-ber eyisi **içündür** / tökerem dil-ber eyisi içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [içündür, -dür]*

ʿūd-ı cān yaḫduġum men-i bī-dil / delü göŋglüm birilesi **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 2). [içündür, -dür]*

dutıcaġ n'ola şoysam aġyārı / tülki-i ḳāven derisi **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 3). [içündür, -dür]*

dil ü cānı bayıt lebin͡gden kim / genci şāhun͡g çerisi **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [içündür, -dür]*

ger Hidāyet düşerse sevdāya / şol ḫaṭ-ı ʿanberī isi **içündür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 5). [içündür, -dür]*

atlandı meger seyr **içün** ol şāh-süvārum / kim her yan͡gadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [içün,]*

biş gün bu nīş-i hicre gön͡gül nūş-ı vaṣl **içün** / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [içün,]*

hicrün͡g n'ola vaṣl **içün** eger bağrımı yarar / bu yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [içün,]*

Hidāyet girse seyr **içün** o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [içün,]*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / senin͡g nis̱ārun͡g **içün** bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [içün,]*

cān u dil ol ʿārıż u zülfeyn **içün** / birisi Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [içün,]*

yöri ey dil āteş ü āh ile ḳayġu daşını / küre-i miḥnetde her sīmīn-ber **içün** mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [içün,]*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿışḳa zāhid / bu baḥre gevher-i maḳṣūd **içün** dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [içün,]*

ḫāl u ḫaṭun͡g rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / her dīv **içün** ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [içün,]*

vaṣl **içün** cān ister isen͡g ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr işine teʾḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [içün,]*

ol ʿārıż ile laʿli görüp ḫaste gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy **içün** gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [içün,]*

ḫānḳāha varmazam mey-ḫāne terk eyleyüp / damu **içün** doġrusı ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [içün,]*

yāḳūtun͡g iştiyāḳı **içün** niçe tökeler / laʿl ü dür ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [içün,]*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf **içün** bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [içün,]*

ḫāk-i rāhın͡g üsne düşmişdüm senin͡g bir būy **içün** / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [içün,]*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānın͡g **içün** / k'en͡gseden çekdi dilin dest-i ḳażā anın͡g **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [içün,]*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānın͡g **içün** / k'en͡gseden çekdi dilin dest-i ḳażā anın͡g **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [içün,]*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [içün,]*

boyın͡gı ḳuçmaġa çün yitmez ilüm ḫıyyāṭa / virübem rişte-i cān kūy-ı girībānın͡g **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [içün,]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur kim öleyim anın͡g **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [içün,]*

ḳanın͡gı içmege ḳanaḫdısa yār iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan kimdür anı ḳanın͡g **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [içün,]*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o leb **içün** / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [içün,]*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o leb **içün** / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [içün,]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin itdi / dinme yoḫ ise ḳanın͡gı tökdüm ʿaceb **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [içün,]*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [içün,]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem idür ol sebeb **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [içün,]*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab **içün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [içün,]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi laʿlün͡g **içün** / çölde ölür kişi bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [içün,]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved **içün** / ne vara Mekke saru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [içün,]*

kestürmez isem ḫaṭṭı **içün** başı ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [içün,]*

devletimdür yār ilin öpmaġ **içün** baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [içün,]*

digeç kim bende düşti zülfüm **içün** / didim ey pādişāh-ı ḥüsn-bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [içün,]*

niçe gön͡glün͡g didi yār oḫım **içün** nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz oḫ atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [içün,]*

bir āhū **içün** düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger meni ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [içün,]*

yüzüm suyını tökdüre her laḥẓada yüz kez / bir ekmek **içün** dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [içün,]*

yār **içün** ölenün͡g dīni yār imiş ne ġam / ger yār **içün** Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [içün,]*

yār **içün** ölenün͡g dīni yār imiş ne ġam / ger yār **içün** Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [içün,]*

bir naẓar görmek **içün** ḳanun͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [içün,]*

n'ola dalarsa müddeʿī **içün** meni itün͡g / öz cinsi ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [içün,]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül **içün** ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [içün,]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf **içün** çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatün͡g andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [içün,]*

seni görmeklik **içün** ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [içün,]*

ol şafaḳ u mihr degül görünen / çerḫdür ol bāde **içün** dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [içün,]*

her ḫas **içün** ot kimi yanmaġ nedür / su kimi her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [içün,]*

yüzün͡gle zülfün͡g **içün** ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [içün,]*

ḥisāb ḳılmaġ **içün** defter-i ḥarām u ḥelāl / ehl-i ṭabībinin͡g öldüm ṭabābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [içün,]*

ʿĪd: *Bayram.*

tevbeden geç Hidāyet olġaç **ʿīd** / şādlıġ çaġı varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [ʿīd,]*

idi: *"i-" ek fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.*

veh ne ʿīş ider **idi** ḫaste gön͡gül laʿli ilen / bir gice düşse **idi** bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [idi,]*

veh ne ʿīş ider **idi** ḫaste gön͡gül laʿli ilen / bir gice düşse **idi** bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [idi,]*

oḫun͡g **idi** ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [idi,]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım **idi** taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [idi,]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var **idi** kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [idi,]*

yüzün͡gle zülfün͡g içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider **idim** ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [idim, -m]*

ʿĪd-i ekber: *En büyük bayram.*

ol cemāli Kaʿbe k'anuŋ mest ü ḥayrānı menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [ʿīd-i ekber, -dür]*

ʿĪd-i viṣāl: *Kavuşma bayramı.*

ḳurbān dileseŋ ʿīd-i viṣāle eger ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey men saŋa ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [ʿīd-i viṣāl, -e]*

idü: *Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / bu ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet **idüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [idüm, -m]*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet **idüm** / dime üküş ki men erkān-ı mülk ü millet **idüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [idüm, -m]*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet **idüm** / dime üküş ki men erkān-ı mülk ü millet **idüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [idüm, -m]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet **idüm** / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [idüm, -m]*

igit: *Yiğit.*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş **igit** / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [igit,]*

iğne: *İğne.*

geh tiker kirpügünüŋ **ignesi** bağrum yarasın / geh firāḳı tikeni pāreledür ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [ignesi, -si]*

iḫlāṣ: *Bağlılık, doğruluk, içten dostluk.*

ʿışḳı eleminden göŋgül āh itme ki ʿāşıḳ / **iḫlāṣ** ile olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [iḫlāṣ,]*

ger fānī iken ister iseŋ bāḳī ola sen / **iḫlāṣ** ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [iḫlāṣ,]*

iḥsān: *Bağış, iyilik etme.*

olmışam tā bende şol vech-i ḥasen **iḥsānına** / muḥsīn olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [iḥsānına, -ı, -n, -a]*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u **iḥsān** içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [iḥsān,]*

ihsān eyle-: *Lütuf, bağış, iyilik etme, bağışlama.*

sögmez olduñ men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi yā Rab sañga kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [iḥsān eyle-, -me]*

iḫtiyār: *Seçme, tercih, kabul etme.*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim **iḫtiyār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [iḫtiyār,]*

rind **iḫtiyārı** cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [iḫtiyārı, -ı]*

ger aldı ise lebi mendin **iḫtiyār** n'ola / belī Hidāyet alur ilden **iḫtiyār** çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [iḫtiyār,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan duta tā vardur **iḫtiyār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [iḫtiyār,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ **iḫtiyārdur** / ʿaḳl anda her ḫaçan duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [iḫtiyārdur, -dur]*

iḫtiyārımdur göñgül şol tīġ u yār ilindedür / ger menim ḳanım tökerse **iḫtiyār** ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [iḫtiyār,]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen ṣağınma kim anıñg hem **iḫtiyār** ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [iḫtiyār,]*

iḫtiyārımdur göñgül şol tīġ u yār ilindedür / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [iḫtiyārımdur, -ım, -dur]*

iḫtiyār: *Yaşlanmış kimse; yaşlı. II Felek (kâinat yaratıldığından beri gelmiş geçmiş bütün hadiselerin şahidi olmakla beli bükülmüş bir pîr sayılması bağlamında).*

ger aldı ise lebi mendin **iḫtiyār** n'ola / belī Hidāyet alur ilden **iḫtiyār** çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [iḫtiyār,]*

iḥyā-yı bāġ: *Bahçenin canlandırılması.*

dañg yili **iḥyā-yı bāġ** u būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [iḥyā-yı bāġ,]*

dañg yili **iḥyā-yı bāġ** u būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [iḥyā-yı bāġ,]*

iḳāmet ḳıl-: *İkamet etmek, kalmak, bulunmak.*

ḳılup devlet maḳāmında iḳāmet / görem dīdāruñgı saġ u selāmet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 25). [iḳāmet ḳıl-, -up]*

<u>iķbāl:</u> *Baht, talih, arzu, istek; mutluluk.*

çün ki bu dergeh durur **iķbāl** u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [iķbāl,]*

hemīşe tā nihāl-i fetḥ ü **iķbāl** / ẓafer bāġında ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [iķbāl,]*

<u>iken:</u> *"i-" ek fiilinin zarf-fiil eki almış şekli.*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem **iken** ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [iken,]*

bir girān-māye güher ḫalķ iline girmiş **iken** / ķapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [iken,]*

bir nişān ḥalķa nüzūl itmiş **iken** raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [iken,]*

cām-ı viṣāl nūş ider **iken** irişdi hicr / devrān ṣon͡gı görün͡g ne aġu ķatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [iken,]*

ķad-i servün͡g ḫayālinden bu çeşmüm / iki ser-çeşme **iken** oldılar çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [iken,]*

ol ki bizi nīst **iken** ķıldı hest / ķıldı mey-i ʿışķ ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [iken,]*

gördi melāyik seni ķıldı sücūd / özün͡gi ṣaġınmaz **iken** bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [iken,]*

ger fānī **iken** ister isen͡g bāķī ola sen / iḫlāṣ ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [iken,]*

<u>iki:</u> *İki.*

didim ki görmedin giderem tīr ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem **ikisindin** birin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [ikisindin, -sin, -din]*

iki zülfün͡g arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / ķaranġu gice içide ṣanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [iki,]*

ķaddi üstinde zülfeyni ṣanasın͡g / yuva bir servde dutmış **iki** dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [iki,]*

seyl-i sirişk ile düredürler cihāna naķb / oḫşandılar görün͡g **iki** niķāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [iki,]*

gör muʿcizini ķaşı arasındaki ḫālün͡g / kim niçe ķılur bir yen͡gi ayı **iki** pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [iki,]*

ol ikki ķaşın͡g aralıġında ķara ḫālün͡g / bir ṭūb gibi durur **iki** çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [iki,]*

ḳad-i servün͡g ḫayālinden bu çeşmüm / **iki** ser-çeşme iken oldılar çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [iki,]*

iki ʿālem: *İki alem. II Dünya ve ahiret.*

doğrı olup doğrı yöri doğrı di / doğrılıġ ilen iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [iki ʿālem,]*

iki böl-: *İki parçaya bölmek, ikiye ayırmak.*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / incimezem neden ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [iki böl-, -er]*

iki cihān: *Dünya ve ahiret.*

dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [iki cihān, -da]*

iki dillü: *İki yüzlü, iki dili olan, laf getirip götüren.*

āh ḳılman iki dillüye āh / kim olısar dili kesük rū-siyāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 55). [iki dillü, -y, -e]*

iki ferişte: *İki melek; Münker ve Nekir.*

sefer ʿazīmeti gön͡glüm mükemmel oldı man͡ga / **iki ferişte** hem öldüm müvekkil oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [iki ferişte,]*

iki ḳapılu ribāṭ: *İki kapılı han. II Doğum ve ölüm, gelip geçici hayat.*

bu dünye söyledügün͡gdür **iki ḳapılu ribāṭ** / gelen gider gerek İlyās dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [iki ḳapılu ribāṭ,]*

ikini bire ḳoy-: *Bir, beraber olmak, ayrı saymamak.*

yārin͡g ġamı sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyun͡g biz ikini bire ki siven siveniṅgdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [ikini bire ḳoy-, -un͡g]*

ikisin bir eyle-: *Ikisini bir araya getirmek.*

tīġ ilen cān u dilin͡g ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [ikisin bir eyle-, -y, -em]*

ikki: *İki.*

ʿārıżın͡gda **ikki** yandan ḥalḳalandı zülfün͡giz / bir güni aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [ikki,]*

olmazsa ḫaste gön͡glüme vaṣlın͡g ögür eger / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ **ikki** ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [ikki,]*

āhımla çıḫdı sīnem odından şerāreler / ol **ikkiden** düzüldi gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [ikkiden, -den]*

baḫmazlar oldı tā ruḫ-ı aḥbāba gözlerüm / döndiler **ikki** çeşme-i ḫūn-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [ikki,]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzün͡glen ḳaşlarun͡glan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe **ikki** zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [ikki,]*

ol **ikki** nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar **ikki** ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ikki,]*

ol **ikki** nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar **ikki** ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ikki,]*

ḳara ḫāli şol **ikki** ḳaş arasında / siyeh-pūş teg aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [ikki,]*

ol **ikki** ḳaşın͡g aralıġında ḳara ḫālün͡g / bir ṭūb gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [ikki,]*

ḳaşlarun͡g ol göz ü kirpükle yaşım içre saġın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış **ikki** gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [ikki,]*

ikki ʿālem: *İki alem. II Dünya ve ahiret.*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ikki ʿālem, -de]*

ikki cihān: *İki âlem, iki dünya. II Dünya ile ahiret.*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı siven **ikki cihān** ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [ikki cihān,]*

ger itilen bir gice mihmān olam / **ikki cihān** ehline sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [ikki cihān,]*

ikki cihānda dimesen͡g şādlıġ / ġuṣṣa vü endūhdan āzādlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 52). [ikki cihān, -da]*

ikki manẓar: *İki seyir yeri. II Sevgilinin yanakları.*

gözlerüm ḫaṭṭın͡g ḫayālinde san͡ga ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [ikki manẓar, -dur]*

ikki zencīr: *İki zincir. II Yüzün iki cihetinden sarkan saç, iki zülüf.*

zülfeyni aldı gön͡glümi ey dūstlar meded / kim gördi bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [ikki zencīr, -e]*

iḳlīm: *Ülke, memleket, yer.*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣālin͡g şehrini yazın͡g firāḳ **iḳlīmini** puzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [iḳlīmini, -i, -n, -i]*

iḳtiżā: *Gerektirme, lazım.*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / feleknin͡g **iḳtiżāsı** bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [iḳtiżāsı, -sı]*

il: *El, yabancı.*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi didi kim / **il** misen söyle Hidāyet doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [il,]*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı man͡ga / vücūd yaġıġup ehl-i ʿadem **il** oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [il,]*

il: *Ülke, memleket, yer.*

her **ilde** bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [ilde, -de]*

vardı **ilden** dil didim tā gördi ġamzen͡g didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [ilden, -den]*

men ölicek ger yüz **ildin** ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [ildin, -din]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr **ile** müşkil ger ol yeterse **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [ile, -e]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ḫalāyıḳ **ilinden** / ne ayru vara bilürem o serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ilinden, -i, -n, -den]*

an͡gmazlar **ilde** bir o yüzi lāleler meni / her niçe an͡gdurur olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [ilde, -de]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm **ili** / leblerün͡g derdime emdür kerem it bir **ili** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [ili, -i]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm **ili** / leblerün͡g derdime emdür kerem it bir **ili** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [ili, -i]*

şehā mensiz ġarībsinmişdür itin͡g / meni dün görgeç **il** feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [il,]*

il: *El.*

ḳopar göñ͡glüm yirinden göz ile ḳaşuñ͡g ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar **ilinde** kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [ilinde, -i, -n, -de]*

n'ola ḳonup lebine çibin ger **ilin** ṣorar / dirler mes̱el ki balı dutan barmaġın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [ilin, -i, -n]*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī **ilinden** ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [ilinden, -i, -n, -den]*

başımı **iline** virgeç idüben tīġını tīz / ne onıñ͡g ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [iline, -i, -n, -e]*

ger aldı ise lebi mendin iḫtiyār n'ola / belī Hidāyet alur **ilden** iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [ilden, -den]*

iliñ͡gden ḫār aldı dāmen-i gül / henūz ey bülbül-i şeydā gözüñ͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 3). [iliñ͡gden, -iñ͡g, -den]*

gerdūn **ilin** götürse ḳażā daşın atmege / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [ilin, -i, -n]*

cān perdesi çāk olur kim aġrımasun şol **il** / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [il,]*

iḫtiyārımdur göñ͡gül şol tīġ u yār **ilindedür** / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār **ilindedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [ilindedür, -i, -n, -de, -dür]*

iḫtiyārımdur göñ͡gül şol tīġ u yār **ilindedür** / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār **ilindedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [ilindedür, -i, -n, -de, -dür]*

şāḫı üstinden ki titrer nergis esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasıñ͡g kim ḫumār **ilindedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [ilindedür, -i, -n, -de, -dür]*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş saġın / hanġısın görseñ͡g birür şāḫ bahār **ilindedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [ilindedür, -i, -n, -de, -dür]*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar gör daġıdur güllerni ḫār **ilindedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [ilindedür, -i, -n, -de, -dür]*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn göñ͡gül / ol daġı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār **ilindedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [ilindedür, -i, -n, -de, -dür]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen ṣaġınma kim anıñ͡g hem iḫtiyār **ilindedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [ilindedür, -i, -n, -de, -dür]*

bād esüp yapraġ güli örter teg āḫımdın bu serv / **il** yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [il,]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār teg / cehd it nigār **ilin** duta görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [ilin, -i, -n]*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk ittiñ͡g şehā / baġladup bir tāra **ilin** çekdi āsān kākülüñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [ilin, -i, -n]*

ḳoyma **ilden** cām-ı şahbāyı Hidāyet bir zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [ilden, -den]*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş **ilindin** cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [ilindin, -i, -n, -din]*

rişte-i zülfüng͡ **ilümden** düşdi dur / ol sebebdendür perīşān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 4). [ilümden, -üm, -den]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān **il** yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan **il** yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [il,]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen **il** yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan **il** yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [il,]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen **il** yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan **il** yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [il,]*

ʿaceb mi ḳoysa **ilinden** gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-berining͡ ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [ilinden, -i, -n, -den]*

Hidāyet eyle cān u göng͡lini yüz pāre / **ilinden** itse felek yāring͡ ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [ilinden, -i, -n, -den]*

ümīd-vāram eger dāmening͡ dutam aġyār / **ilimden** almaya ḳılduġça mekr ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [ilimden, -i, -m, -den]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnüng͡ āl etegin / göng͡gül ne al ilen olsa **ilinden** al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [ilinden, -i, -n, -den]*

cām-ı lebin şunanda sang͡a yār zülfi teg / baş ile **il** uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [il,]*

dutdı **ilim** baġrumung͡ yaġın eritdi didi kim / il misen söyle Hidāyet doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [ilim, -im]*

göng͡gül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībüng͡ dala bilmezsin / yaḳīn bil gevher-i maḳṣūd **iling͡e** sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [iling͡e, -i, -ng͡, -e]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten **ili** ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [ili, -i]*

gül yüzine çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline **il** uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [il,]*

ḫayr u şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār **ilinden** ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [ilinden, -i, -n, -den]*

bir girān-māye güher ḫalḳ **iline** girmiş iken / ḳapdı fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [iline, -i, -n, -e]*

boyıng͡ı ḳuçmaġa çün yitmez **ilüm** ḫıyyāṭa / virübem rişte-i cān kūy-ı girībānıng͡ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [ilüm, -üm]*

digeç ki melūlem gideli zülfi **ilimdin** / men daḫı perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [ilimdin, -im, -din]*

aḫıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi var ey ṣanem andan **il** yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [il,]*

devletimdür yār **ilin** öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [ilin, -i, -n]*

leblerini ṣorup **ilden** gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest on͡ga her devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [ilden, -den]*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek **ilün͡g** / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [ilün͡g, -ü, -n͡g]*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş **iline** / gön͡glümün͡g ḳuşını yā Rab ide gör tuş **iline** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [iline, -i, -n, -e]*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş **iline** / gön͡glümün͡g ḳuşını yā Rab ide gör tuş **iline** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [iline, -i, -n, -e]*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ bāde çün nūş **iline** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [iline, -i, -n, -e]*

açgeç ṣurāḥī aġzını dürdini tökmege / ḳan yaşa döndi sāḳī **ilinde** piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [ilinde, -i, -n, -de]*

gözlerün͡g cānıma urduġça ḫadeng-i müjei / çekerem nāle **ilinden** diyerem āh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [ilinden, -i, -n, -den]*

çün man͡ga senden gelür ey cān elem / cevrün͡g **ilinden** ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [ilinden, -i, -n, -den]*

<u>il:</u> *Yıl, sene.*

şimdi degül o yana Hidāyet teveccühi / **illardur** ol şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [illardur, -lar, -dur]*

ol şāh ki her **il** kef ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [il,]*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi ilim ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe ilim **ilden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [ilden, -den]*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi **ilim** ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe **ilim** ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [ilim, -i, -m]*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi **ilim** ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe **ilim** ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [ilim, -i, -m]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz açmamışam **iller** ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [iller, -ler]*

<u>il-:</u> *İlişmek, dokunmak, takılmak.*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿaceb ger meni gözine **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [ile, -e]*

gön͡gül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine ẕerrece **ilmez** felekning͡ günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [ilmez, -mez]*

__il baş-:__ *El basmak, dokunmak (yüreğe).*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün gön͡gül derdine şol māh-ı ruḫun͡gdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [il baş-, -a]*

__il ile ḳara gün bayram olur:__ *Herkesle geçen kara gün bayram olur, insanın acılı gününde dostlarının yanında bulunması ona acısını unutturur.*

dil ü cān ile hicrānun͡gda ne ġam / il ile ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [il ile ḳara gün bayram olur,]*

__il üsne dut-:__ *Bir kimseye çok saygı ve sevgi göstermek:.*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [il üsne dut-, -mış, -am]*

__il uzat-:__ *Birine dokunmaya çalışmak.*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim ilin͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [il uzat-, -sa, -m]*

__il vir-:__ *Yardım etmek, fırsat vermek.*

anın͡gçün görsedür her ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [il vir-, -dükçe]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [il vir-, -e]*

viṣālün͡g ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣon͡gra / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [il vir-, -se]*

__il yu-:__ *El yıkamak. II Elini çekmek; arınmak; vazgeçmek.*

zülfün͡ge baġlanmadın umardum uşlana gön͡gül / tā kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [il yu-, -du, -m]*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [il yu-, -du, -m]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [il yu-, -du, -m]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmün͡g / ki ḫayr itmez ṭabīb uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [il yu-, -du, -m]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [il yu-, -du, -m]*

göz yaşı küyıng͡nı dün bir ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [il yu-, -du, -m]*

ʿilāc: *Derman, ilaç, çare, şifa.*

men ṣayru cāna em virem ol laʿli ger ḥakīm / ṣayruların ʿ**ilācını** ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [ʿilācını, -ı, -n, -ı]*

ilāh: *Allah, Tanrı.*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen mang͡a baḫ ey **ilāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [ilāh,]*

ilāhī: *"Ey Allah'ım!" anlamında dua etme, dilenme ifadesi.*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin **İlāhī** ol dering͡ derddür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [ilāhī,]*

luṭf it **ilāhī** ki günahkārung͡am / dām-ı maḥabbetde giriftārung͡am *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 17). [ilāhī,]*

iʿlām eyle-: *Bildirmek, anlatmak, haber etmek.*

olmışam ʿışḳung͡da āhımlan ʿalem ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm sang͡a maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [iʿlām eyle-, -r, -em]*

ilan: *Yılan.*

ḳaddüng͡de gözüm zülfing͡i tā gördi dolanmış / **ilan** gör özin dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [ilan,]*

doġru gün olsa dūz n'ola ol zülf-i ṣāndur / kim doġrulur ḫaçan ki yiter inine **ilan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [ilan,]*

ilde ol-: *Elinde olmak, egemenliği altında, yetkisinde olmak.*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [ilde ol-, -a]*

ildem: *Tez, çabuk, seri.*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken **ildem** gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [ildem, -dem]*

ilden ile: *Elden ele, o yerden o yere.*

gizüp **ilden ile** yaġlıġ lebinden būseler cırlar / görün͡g nāzük ḫayālin kim ʿaceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [ilden ile,]*

<u>ilden ile düş-:</u> *İlden ile düşmek, diyardan diyara dolaşmak.*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [ilden ile düş-, -e-em]*

<u>ildırım:</u> *Yıldırım, şimşek.*

oḫ yaġup oynında ḳılıç **ildırım** kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [ildırım,]*

<u>ile:</u> *Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.*

Senden ne dil ü dīde ilen gizlü déyem rāz / Her dīde vü her dil **ile** bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [ile,]*

ey cān u gön͡gül mihrin͡g **ile** vālih ü şeydā / is̱bātın͡g içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [ile,]*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil **ile** bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [ile,]*

senden ne dil ü dīde **ilen** gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [ilen, -n]*

seyl-i sirişkim **ile** yaġış ḳıldı mācerā / utanmadı o ḳaṭre den͡gizden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [ile,]*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi küze süz **ile** / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduġun͡g peykān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [ile,]*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf **ile** / düşmez san͡ga bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [ile,]*

niçe her sözün͡g raḳībā tīr ü ḫancerdür man͡ga / zehr eger içsem anun͡g yādı **ile** şekkerdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [ile,]*

ger yolında daş **ile** basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [ile,]*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿālemde şādam ol ġam **ile** bu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ile,]*

kūyın͡gda mesken itdi gön͡gül yaḫma hicr **ile** / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [ile,]*

dermān yoḫ ise derd **ile** meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [ile,]*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz **ile** ḳaşun͡g ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [ile,]*

kāfūr üze müşk **ile** sevād eylemedün͡g hīç / bir nāme **ile** benden͡gi şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [ile,]*

kāfūr üze müşk **ile** sevād eylemedün͡g hīç / bir nāme **ile** benden͡gi şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [ile,]*

bir oḫ **ile** didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [ile,]*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / bu ad **ile** n'oldı ki bir ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [ile,]*

bulmegeç aġzın͡gnı yüzün͡gle varur ol zülfe dil / gündüz **ile** çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [ile,]*

yāḳūtının͡g güher saçışın an͡gıcaġ gözüm / laʿl **ile** zer kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [ile,]*

cān gitti ʿışḳı **ile** vü baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim ilin͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [ile,]*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim gözi ḳan yaşı **ile** yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [ile,]*

ger tīġ-ı cefā **ile** diler baġrun͡gı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [ile,]*

baġrım ḳarardı cevr ü cefān͡g **ile** ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [ile,]*

men dimen leẕẕeti var sāʿid **ile** her yen͡ginin͡g / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yen͡ginin͡g leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [ile,]*

ol ki ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl anun͡g ʿışḳı **ile** şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [ile,]*

ey dil gel ol ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ **ile** dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [ile,]*

cān gitti ḳalmadı man͡ga hicrün͡gde dīn ü dil / ey ġam Hidāyet **ile** kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [ile,]*

ʿāşıḳ aġyār **ile** kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [ile,]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz **ile** lebleri man͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [ile,]*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl āl **ile** ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [ile,]*

ḳızıl ḳan **ile** boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ile,]*

ḳara zülfün͡g ki deger laʿline her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt **ile** ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [ile,]*

çoḫ naḳşına gök **ile** yiri͡ng olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [ile,]*

dil ağzı remzi çağladı ol ḫāl u ḫaṭṭı͡ngı / bi'llāh bu nükte **ile** degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [ile,]*

nigār u naḳş **ile** meclis bezeklü çağında / ne naḳş ṣaldı araya gör ey nigār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [ile,]*

ʿaḳs **ile** bildürür sa͡nga yüz üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki dağılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [ile,]*

dās-ı taḥammül **ile** Hidāyet biçer ġamı / cān mezraʿında niçe ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [ile,]*

ger ġam çerisi ḳılsa gö͡ngül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret **ile** anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [ile,]*

yüz mi͡ng hezār mekr **ile** al itse ādemī / anı görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [ile,]*

şāh-ı Necef ʿināyeti **ile** Hidāyet'ü͡ng / her sözidür ḫavārici kesmaġda ẕü'l-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [ile,]*

ṣanma ey fitne ki zülf **ile** ruḫu͡ng görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [ile,]*

meni kūyından anı͡ng müddeʿī āvāre ḳılur / bağrumı tīġ-ı cefā **ile** yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [ile,]*

ol büt ki ḫaṭ u ḫāl **ile** āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline gö͡ngüller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [ile,]*

oddur yüzi şol ḫāl **ile** ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [ile,]*

kirpüklerini͡ng ʿaksidür ol ḫaṭ **ile** ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzini͡ng üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [ile,]*

yoḫ ḫāl **ile** ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāğında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [ile,]*

nigār ider didiler ḳan **ile** nigār yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [ile,]*

apardı ʿaḳl **ile** fehmümni ol ḳaş / giderdi dīn **ile** īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [ile,]*

apardı ʿaḳl **ile** fehmümni ol ḳaş / giderdi dīn **ile** īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [ile,]*

cān perdesi çāk olur kim ağrımasun şol il / her gāh ki nāz **ile** biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [ile,]*

ruḫsārını görgeç cān **ile** ciger yanar / kirpüklerini a͡ngġaç sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [ile,]*

yüzi yād **ile** yir dutmaz gön͡gülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [ile,]*

dişleme laʿlün͡gi ger cevr **ile** ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [ile,]*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā **ile** belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [ile,]*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / tā ki sen söz **ile** söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [ile,]*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş **ile** yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [ile,]*

ṣormek isterken lebün͡g öldi Hidāyet derd **ile** / leblerin͡gden almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [ile,]*

didüm ki kirpük **ile** baġlayam yaşım yolını / velī ḫaçan çūb **ile** baġlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [ile,]*

didüm ki kirpük **ile** baġlayam yaşım yolını / velī ḫaçan çūb **ile** baġlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [ile,]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān **ile** gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [ile,]*

dutma ʿuşşāḳun͡gı raḳīb **ile** bir / biri munın͡g itin͡g miskīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [ile,]*

ey Hidāyet reg regin͡g çāk itseler gögsün͡g kimi / ḫancer-i müjgān **ile** sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [ile,]*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech **ile** her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [ile,]*

yandı baġrım ḫvān-ı vaṣlından bu gön͡glüm ḳısmeti / zehr-i hicrān **ile** ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [ile,]*

yöri ey dil āteş ü āh **ile** ḳayġu daşını / kūre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [ile,]*

çeşmün͡g görende laʿlin͡gi ṣorsam ʿacebleme / maḫmūram ol mey **ile** ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [ile,]*

niçe gümān **ile** lebün͡ge engübīn diyem / bir kez ṣoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [ile,]*

muḳīm **ile** vü ṣıdḳ **ile** ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [ile,]*

muḳīm **ile** vü ṣıdḳ **ile** ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [ile,]*

ol ʿārıż **ile** laʿli görüp ḫaste gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [ile,]*

kimde vardur bu ḳāmet **ile** ḳıyām / an͡ga şanma ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [ile,]*

dil ü cān **ile** hicrānun͡gda ne ġam / il **ile** ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [ile,]*

göz yaşı kūyın͡gnı dün bir ḥad **ile** almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [ile,]*

niçe servüm lāle teg şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş **ile** dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [ile,]*

dönderürse yaş **ile** devrān meni pergār teg / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [ile,]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb **ile** ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ile,]*

silmen͡g ayaġı yüzini yüzden kim öldürür / āḫir nefes kefende ʿabīr **ile** ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [ile,]*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm **ile** zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [ile,]*

seyl-i sirişk **ile** düredürler cihāna naḳb / oḫşandılar görün͡g iki niḳāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [ile,]*

yolun͡gdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür luṭf **ile** ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [ile,]*

yüzün͡gden ayruġ bāġ **ile** bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [ile,]*

ey yüzi gül başun͡ga ḳurbān olam / ol göz **ile** ḳaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [ile,]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn **ile** oldur dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [ile,]*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ **ile** yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [ile,]*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda yana / nesīm altun **ile** doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [ile,]*

yüzün͡g gül **ile** meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [ile,]*

cām-ı lebin ṣunanda san͡ga yār zülfi teg / baş **ile** il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [ile,]*

oldı cigerim āteş-i hicrān **ile** biryān / yā Rab ḫaçan işim ola bu derd **ile** bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [ile,]*

oldı cigerim āteş-i hicrān **ile** biryān / yā Rab ḫaçan işim ola bu derd **ile** bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [ile,]*

cān **ile** gön͡gül her biri bir yanına düşdi / yüz üsne dü zülfün͡g düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [ile,]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān **ile** ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ile,]*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn **ile** vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [ile,]*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ **ile** şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [ile,]*

hicrün͡gde senin͡g eşk **ile** bu nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [ile,]*

şīrīnlik **ile** oḫşamaya ol ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik **ile** ben͡gzemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [ile,]*

şīrīnlik **ile** oḫşamaya ol ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik **ile** ben͡gzemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [ile,]*

bu nevʿ **ile** kim dūstları yād idip aġlar / ṣon͡g ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [ile,]*

aġyāra hemdem olma ki ṣon͡g yaman olur / yaḫşılar **ile** olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [ile,]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş baş **ile** tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [ile,]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf ü aġızı / bu vech **ile** görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [ile,]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddin͡g **ile** / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [ile,]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr **ile** cān / şimdi yüz luṭf **ile** ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [ile,]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr **ile** cān / şimdi yüz luṭf **ile** ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [ile,]*

ṣanma dil cevr **ile** sen ġonçe dehāndan kesile / cānı kimsenin͡g ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [ile,]*

hicr **ile** savaşur dil ü göz gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [ile,]*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / her cāhil **ile** sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [ile,]*

luṭfın görüp Hidāyet onın͡g cevrine dürüş / yār ol durur ki yār **ile** her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [ile,]*

ger yār cān dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān **ile** müżāyaḳa cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [ile,]*

ġamzelen ḳan töker ṣorar leb **ile** / yaralar cānı duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [ile,]*

ṣaru ben͡gzüm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş **ile** / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [ile,]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [ile,]*

tīġ **ile** budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [ile,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [ile,]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir daş **ile** / aḳça **ile** ṣatun alup öldüresin daş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [ile,]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir daş **ile** / aḳça **ile** ṣatun alup öldüresin daş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [ile,]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir daş **ile** / aḳça **ile** ṣatun alup öldüresin daş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [ile,]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [ile,]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid gözün͡g / gördi mescidden ayaġı çekdi vardı baş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [ile,]*

al Hidāyet'den dil ü cān ṣat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [ile,]*

hicrin͡gde cān **ile** savaşımdur hemī nefes / ḫanı ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [ile,]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o serv **ile** ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ile,]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr **ile** müşkil ger ol yeterse **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [ile,]*

şīrīnlik **ile** şehd-i lebin͡g şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālün͡g çü meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [ile,]*

bir ẕāt-ı raḥīm **ile** eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni oġrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [ile,]*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ **ile** sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı insān ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [ile,]*

ʿaks **ile** düşüpdür menim **ile** felek işi / men sīmi zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [ile,]*

ʿaks **ile** düşüpdür menim **ile** felek işi / men sīmi zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [ile,]*

irişe yāra gön͡gül secde ḳılsa ʿādet **ile** / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [ile,]*

irişe yāra gön͡gül secde ḳılsa ʿādet **ile** / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [ile,]*

cemālin͡g ayını ger seyyidimdin görse / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi siyādet **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [ile,]*

oturdı atlu saʿādetle devlet o gence / didim yana nereye devlet ü saʿādet **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [ile,]*

maḥabbetim san͡ga vardur irādet **ile** şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım irādet **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [ile,]*

maḥabbetim san͡ga vardur irādet **ile** şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım irādet **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [ile,]*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n'ola / zihī yüz ağlığı kim gidesin şehādet **ile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [ile,]*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī āhen͡g **ile** / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [ile,]*

şorman͡g ol ḳaş u göz ü ḫāl **ile** ḥālün͡g niçedür / n'ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [ile,]*

müşkil ki gön͡gül bāġ-ı ruḫından vire bir gül / bu nevʿ **ile** kim ḫaṭṭun͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [ile,]*

dinmez menim **ile** senün͡g arada raḳībün͡g / kimdür ki dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [ile,]*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr **ile** yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [ile,]*

tā gördüm ey şanem ruḫ-ı ferḫunde fālun͡gı / cān **ile** söylerem şıfat-ı ḫaṭ u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [ile,]*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech **ile** naẓardan ıraġ itme ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [ile,]*

sen av idende cān u dil olur san͡ga şaġāl / cehd **ile** ḳoyma özgeler aṭa şaġālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [ile,]*

bir kez ḫayāl **ile** seni ḳuçsam didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [ile,]*

lāf urduġıçün sünbül o zülf **ile** çemende / şaldı tepük altına şabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [ile,]*

gök yağlıġ **ile** ḳaşın ucını silicaġ yār / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [ile,]*

ince aḫıtdı gözüm derd **ile** ḫūn-ı cigeri / ki saru ben͡gzümi hicrin͡gde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [ile,]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç an͡ga şāh / uş bu maʿnī **ile** kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [ile,]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf **ile** / od şaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [ile,]*

ṭūb teg başum onın͡g ayağından gidermezem / çevgān-ı hicr **ile** niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [ile,]*

ol söz ü ağız vaṣf **iledür** sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [iledür, -dür]*

göz teg yüz **ile** kim ki diler āşnālığı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [ile,]*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anın͡g ḫaṭṭ-ı ġubār / dolanur luṭf **ile** reyḥānı ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [ile,]*

gön͡gül tā mihr **ile** baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine ẕerrece ilmez felekni͡ng günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [ile,]*

zekāt-ı ḥüsn virgil men gedāya / biraz būse ki oldun͡g ḥüsn **ile** bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [ile,]*

yandurdı cevr **ile** yana gerdūn-ı dūn meni / ancaḫ meger bu devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [ile,]*

yüz **ile** zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn **ile** / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [ile,]*

yüz **ile** zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn **ile** / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [ile,]*

yüz dil **ile** ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu dili bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [ile,]*

dün Hidāyet'ni dimen͡g ʿışḳ **ile** rüsvālıġdan / ḳoyın͡g öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [ile,]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv **ile** şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [ile,]*

cān u dil ister idin͡g baş **ile** ḳoydum naẓara / istesen͡g söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [ile,]*

ol ki bizi nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ **ile** kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [ile,]*

maʿnī kimi gizlü vü ṣūret nigār / maʿnīsi her ṣūret **ile** āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [ile,]*

çār-ʿanāṣır bile terkīb iden / ādemi bu ḥüsn **ile** tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [ile,]*

çek dilün͡g özün͡ge vü ḥaddün͡g tanı / bu söz **ile** tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [ile,]*

cehd **ile** gör di͡ngle resūlin sözin / k'anlayan anı͡ng sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [ile,]*

özi durur ʿilm **ile** daʿvī ḳılan / evvel ü āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [ile,]*

ṣūret **ile** dil-ber-i ʿayyāredür / maʿnīde bir dīv-i sitem-kāredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 45). [ile,]*

özü͡ng **ile** doġrılıġı pīşe ḳıl / sorġu güninden yöri endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [ile,]*

ḫanı olar kim munı cemʿ itdiler / ḥasret ü derd **ile** ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [ile,]*

bes yigi oldur ki şerīr olmaya / bā-ġam u derd **ile** esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [ile,]*

devlet **ile** gündüze dönsün dünü͡ng / günde yig olsun ḫamı günden günü͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [ile,]*

belā vü ġuṣṣa vü derd **ile** endūh / yıġıldı her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [ile,]*

melālet **ile** gö͡ngül oldı bes perīşān-ḥāl / ṣabāḥ sinlere vardum berāy-ı def'-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [ile,]*

cān bülbülini͡ng meskeni gül-zār-ı cihāndur / taḥḳīḳ **ile** bi'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [ile,]*

ʿışḳı eleminden gö͡ngül āh itme ki ʿāşıḳ / iḫlāṣ **ile** olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [ile,]*

görset yüzü͡ng ey dūst ki maḳṣūd hemāndur / kevn **ile** mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [ile,]*

şol kirpük **ile** ḳaş meni yaḫmadı ancaḫ / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [ile,]*

ger ẓāhir **ile** yār Hidāyet'den olur dūr / ey ẓāhid-i maġrūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [ile,]*

ger fānī iken ister ise͡ng bāḳī ola sen / iḫlāṣ **ile** gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [ile,]*

ilen: *Ile, birlikte.*

Senden ne dil ü dīde **ilen** gizlü déyem rāz / Her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [ilen,]*

ister idi ḳaşu͡nga muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / be͡ngzi ṣarardı özin bu fikr **ilen** baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [ilen,]*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb **ilen** diyer / olmamaġu͡ngdur ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [ilen,]*

ayaġına itinin͡g başun͡gı çoḫ şalma raḳīb / olma zinhār özün͡gden ulu **ilen** güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [ilen,]*

fānī cihānda şun man͡ga zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi **ilen** ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [ilen,]*

ger ister isen͡g cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı **ilen** bir işāret ki senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [ilen,]*

sep gön͡gül dūlāb-ı çeşmün͡gden su ḫāk-i rāhına / yār **ilen** tā dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [ilen,]*

āhımla çıḫdı sīnem odından şerāreler / ol ikkiden düzüldi gök **ilen** sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [ilen,]*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş **ilen** olmasa teng-dil / kim bu çemende gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [ilen,]*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre **ilen** ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [ilen,]*

ʿazīzim fürḳatinden baḥr **ilen** ber / menim ḫūn-ı dilimdin dolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [ilen,]*

ġam-ı hicrān **ilen** ölmekden özge / Hidāyet’nin͡g şehā dermānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [ilen,]*

semender teg dil ü cānım bir od **ilen** yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [ilen,]*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş **ilen** / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [ilen,]*

yār **ilen** ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [ilen,]*

āb-rū şatup Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g alur / āsitānın͡gdın cüdā bu vech **ilen** eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [ilen,]*

Mūsī **ilen** Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [ilen,]*

şimdi kim yüz ḥüsn **ilen** görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [ilen,]*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su **ilen** / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [ilen,]*

bir serv-i sīmīn-ber k’anun͡g cān u dil **ilen** yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [ilen,]*

tīġ **ilen** cān u dilin͡g ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [ilen,]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş **ilen** il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [ilen,]*

niçe çeker kākül **ilen** gön͡glümi / aġrımasun başın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [ilen,]*

her ne reng **ilen** kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [ilen,]*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl **ilen** / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü cemāl **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [ilen,]*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl **ilen** / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü cemāl **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [ilen,]*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür yā sögüşlerün͡g / gül şekker **ilen** olmasa nā-çār bal **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [ilen,]*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür yā sögüşlerün͡g / gül şekker **ilen** olmasa nā-çār bal **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [ilen,]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [ilen,]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul meṯel durur düş **ilen** pāy-māl **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [ilen,]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul meṯel durur düş **ilen** pāy-māl **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [ilen,]*

gözün͡gle bilin͡gi göreliden Hidāyet'in͡g / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb u ḫayāl **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [ilen,]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnün͡g āl etegin / gön͡gül ne al **ilen** olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [ilen,]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı **ilen** daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [ilen,]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl **ilen** / kimden ögrendün͡g bu vech **ilen** gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [ilen,]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl **ilen** / kimden ögrendün͡g bu vech **ilen** gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [ilen,]*

sensiz ṣanemā bu ordu **ilen** / yaḫdı meni çerḫ ḳayġu **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [ilen,]*

sensiz ṣanemā bu ordu **ilen** / yaḫdı meni çerḫ ḳayġu **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [ilen,]*

gön͡glüm ḫaṭ u tīġın͡gızdan ayru / toḫuz çemen ü aḫar su **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [ilen,]*

gözden ayaġun͡g tozın gidermen / ögrendi gözüm bu dārū **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [ilen,]*

ʿāşıḳdan ider kenāre zāhid / bī-ʿaḳl düzelmez uslu **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [ilen,]*

laʿlüŋgi aŋgup Hidāyet eyler / dolu etegini inçü **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [ilen,]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżuŋ māhiyyetin döymez / bu vech **ilen** ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [ilen,]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam **ilen** / ol sīm-ten ili ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [ilen,]*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz maŋa taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr **ilen** tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [ilen,]*

delü göŋlüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb **ilen** / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [ilen,]*

delü göŋlüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb **ilen** / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [ilen,]*

ol ikki nergis ögende göŋgül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görüŋ bir şiş kebāb **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ilen,]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [ilen,]*

ʿaceb mi göŋlüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [ilen,]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözüŋe bu türābıŋ çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb **ilen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [ilen,]*

Hidāyet bu bir şiʿr **ilen** bend ḳıldıŋ / ḫorāsān u ehl-i Semerḳand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [ilen,]*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / yüz ümīd **ilen** ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [ilen,]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlıŋ raḳīb / bu hevā **ilen** dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [ilen,]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ bilig **ilendür** degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [ilendür, -dür]*

yār **ilen** hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [ilen,]*

tā hezār engīz **ilen** gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [ilen,]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste göŋgül laʿli **ilen** / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [ilen,]*

eyleme pinhān yüzüŋi zülf-i ʿanber-bār **ilen** / yana men āşüfte'i bī-dīn ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [ilen,]*

atlandı tīġ **ilen** yana ol ay gün kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [ilen,]*

al **ilen** aldı cān u gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [ilen,]*

bu nevʿ **ilen** ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [ilen,]*

yüz ṭarīḳ **ilen** getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < hem > miyānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [ilen,]*

yansam n'ola ʿışḳın͡g odı **ilen** / gör çūbı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [ilen,]*

her laḥża senin͡g ḫayālin͡g **ilen** / sevdāyī gön͡gül bir özge bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [ilen,]*

viren an͡ga biş ḥis ü altı cihāt / yazan an͡ga āyet **ilen** beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [ilen,]*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi **ilen** man͡ga baḫ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [ilen,]*

cümle cihān ehli **ilen** doğrı ol / şerʿa yapış ister isen͡g doğrı yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [ilen,]*

doġrı olup doġrı yöri doġrı di / doġrılıġ **ilen** iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [ilen,]*

kerem ḳıl ey nesīm-i nev-bahārī / men-i bī-çāre **ilen** ḥaḳḳ-ı yārī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 1). [ilen,]*

gül **ilen** söyle bülbül iştiyāḳın / çemen yüzine sünbül iştiyāḳın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [ilen,]*

gel içgil zevḳ **ilen** devlet ayağı / bu devletden bizi çekme a yağı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [ilen,]*

ilin-: *İlişmek, dokunmak.*

dişleme laʿlün͡gi ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm cānıma **ilinme** kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [ilinme, -me]*

ilin dut-: *Yardım etmek.*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'nin͡g ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [ilin dut-,]*

iline düş-: *Eline düşmek, birine muhtaç olmak, yakalanmak, düşmanın ya da kendisine hıncı bulunan birinin hâkimiyetinde kalmak anlamlarına gelmektedir.*

ḫāṣ irişdi Hidāyet itinin͡g cergesine / pādişeh manṣıbı hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [iline düş-, -e]*

ṣorman͡g ol ḳaş u göz ü ḫāl ile ḥālün͡g niçedür / n'ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [iline düş-, -e , -nün͡g]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste göñ͡gül laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [iline düş-, -se]*

iliñ͡g gid-: *Bir şeyi kavramak, tutmak istemek. Atasözleri, Deyimler veya Birleşik Fiiller.*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim iliñ͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [iliñ͡g gid-, -er]*

illā: *-den başka.*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez **illā** ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [illā,]*

ʿillet: *Hastalık, kötülük.*

ḥamd ü s̱enā mübdiʿ-i bī-ālete / muḫteriʿ-i bī-ġaraż u ʿ**illete** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 1). [ʿillete, -e]*

ʿilm: *Çalışmakla elde edilen İlahi ve beşeri bilgi.*

özi durur ʿ**ilm** ile daʿvī ḳılan / evvel ü āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [ʿilm,]*

ilüñ͡gden gel-: *Gücünün yettiğini yapmak.*

görset didiñ͡g ne gelse ilüñ͡gden mañ͡ga raḳīb / ger Tañ͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem sañ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [ilüñ͡gden gel-, -se]*

ilyās: *Hızır ile birlikte abıhayatı bulan ve ölümsüz olup karada zor durumda kalan insanlara yardım eden İlyas peygamber.*

bu dünye söyledügüñ͡gdür iki ḳapılu ribāṭ / gelen gider gerek **İlyās** dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [ilyās,]*

īmān: *İman, inanç, inanma.*

apardı ʿaḳl ile fehmümni ol ḳaş / giderdi dīn ile **īmānı** gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [īmānı, -ı]*

kāfir olam götürmesem **īmānı** ḫāliñ͡ge / çün gördüm oldı nār añ͡ga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [īmānı, -ı]*

ey Hidāyet cān u dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün **īmāna** tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [īmāna, -a]*

īmāndur o māhıñ͡g yüzi bu şoñ͡g nefesimde / bir kimsene bulman ki mañ͡ga ʿarż ide **īmān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [īmān,]*

īmāndur o māhıng͡ yüzi bu şong͡ nefesimde / bir kimsene bulman ki mang͡a ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [īmāndur, -dur]*

başını ķırħup ʿiẕārı ħaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi ey Hidāyet başdan **īmānung͡** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [īmānung͡, -ung͡]*

eyleme pinhān yüzüng͡i zülf-i ʿanber-bār ilen / yana men āşüfteʾi bī-dīn ü **īmān** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [īmān,]*

imdi: *Şimdi, artık, öyleyse.*

şimden geri hicrāna meni yār diler yār / **imdi** menim olmaġuma bildüm ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [imdi,]*

sınadung͡ özüng͡i aġyār Hidāyet'le üküş / savuş **imdi** dimiş olam sang͡a çoħ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [imdi,]*

şemʿ-i ruħung͡dan aldı ışıġ **imdi** ey çerāġ / ger tanımang͡ diseng͡ n'ola dutmış gözüng͡ni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [imdi,]*

tīġ ilen cān u diling͡ ķıldımsa her birin iki / **imdi** oħumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [imdi,]*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış **imdi** ġarķ / ki ķayġu daġı saħlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [imdi,]*

batarlar **imdi** ķaplayuban şīşe başlara / ġavvāṣ kimi ķulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [imdi,]*

viṣālüng͡ ķadri bilmezdüm velīkin **imdiden** ṣong͡ra / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [imdiden, -den]*

ħātem-i ḥüsn **imdi** yaraştı gülüng͡ barmaġına / kim anıng͡çün laʿlden ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [imdi,]*

imiş: *"i-" ek-fiilinin duyulan geçmiş zaman çekimi.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raķīb / doġrı **imiş** ki yavuza eksük degül ķażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [imiş,]*

anıng͡ıçün cigeri itlerüng͡ öñine çeker / dil ki tā dimeyeler yoħ **imiş** anıng͡ cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [imiş,]*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭung͡ olmaz **imiş** ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [imiş,]*

imtiḥān id-: *Sınamak, denemek, yoklamak.*

ķılduġca ġam oħına nişāne göng͡ül seni / ķaṭʿ-ı ümīd eyleme kim imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [imtiḥān id-, -er]*

in-: *(Allah'ın emirleri, tebliğleri peygamberleri vâsıtasıyle kullarına) Gönderilmek, nâzil olmak.*

sidre ḳadüñgüz şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebiñ āyeti **indi** hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [indi, -di]*

sidre ḳadüñgüz şānına **inmedi** hemīn bes / ṭūbī Lehebiñ āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [inmedi, -me, -di]*

<u>in:</u> *Mağara.*

doġru gün olsa dūz n'ola ol zülf-i şāndur / kim doġrulur ḫaçan ki yiter **inine** ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [inine, -i, -n, -e]*

<u>ʿinān:</u> *Dizgin, idare etme.*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿ**inān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [ʿinān,]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿ**inānım** idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [ʿinānım, -ım]*

<u>ʿināyet:</u> *Lütuf, ihsan, iyilik, yardım.*

şāh-ı Necef ʿ**ināyeti** ile Hidāyet'üñ / her sözidür ḫavārici kesmaġda ẕü'l-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [ʿināyeti, -i]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol mehiñ / şād ol neden ki var seniñilen ʿ**ināyeti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [ʿināyeti, -i]*

sen hem ṣanemā terk ide gör cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿ**ināyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [ʿināyet,]*

<u>ince:</u> *İnce, zarif.*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu **ince** fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [ince,]*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / ki saru beñzümi hicriñde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [ince,]*

<u>incel-:</u> *İnceltmek, zayıflatmak.*

cānā ġamuñdan aḫdı gözüm yaşı Nīl teg / cismim biliñni isteyüp **inceldi** ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [inceldi, -di]*

<u>inci-:</u> *İncinmek, darılmak, gücenmek.*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / **incimezem** neden ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [incimezem, -mez, -em]*

Sürḫāb içinde ḳanıñı tökse Hidāyet **incime** / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [incime, -me]*

senden Hidāyet **incimez** ey cān ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳıñ ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [incimez, -mez]*

incin-: *İncinmek, darılmak, gücenmek.*

cāna çoḫ oḫ atduġuñdan ṣanma ey cān **incinem** / kim her oḫuñ bir ümīd ü istimāletdür maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [incinem, -em]*

incit-: *İncitmek, darıltmak.*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfiñ hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū anı **incitmez** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [incitmez, -mez]*

inçü: *İnci. II Divan şiirinde en çok sözü edilen ve tasavvurlarda yer alan kıymetli taş incidir. Bu kadar çok ilgi görmesinin sebebi, nisan yağmurunun sadefin içine düşmesi sonunda meydana geldiği şeklindeki inanış, rengi, parlaklığı ve yuvarlak şeklidir. Bu özelliklerinden dolayı ay, güneş, sevgili, âşık, çiçek, diş, gözyaşı, jâle, katre, söz, nazm, ter ve duâ ile ilgili tasavvurlarda sık sık yer alır. Bilhassa sevgilinin dişi ve sözleri için çok kullanılan bir kıymetli taştır. (Sefercioğlu, 2001: 97).*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / ṣandum ki bilūr üstine **inçü** düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [inçü,]*

inçü diş ü laʿl-i nābıñçün seniñ / gözlerüm yaşı aḫar dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [inçü,]*

laʿlüñi añup Hidāyet eyler / dolu etegini **inçü** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [inçü,]*

ey ki hīç yirde dişüñ teg sulu **inçü** olmaya / laʿliñi ṣordur maña tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [inçü,]*

kim ki ḳalb altun kimi **inçü** degül bir daş ile / akça ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [inçü,]*

dişlerüñ ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç deñizde biyle şeffāf arı **inçü** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [inçü,]*

ini: *Koku.*

dilerem şol dü zülf-i müşkīni / k'andan alur ḫotende müşk **ini** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [ini,]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfiñden almışdur ṣabā ey yüzi ay **ini** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [ini,]*

insān: *Adam, beşer, insanoğlu.*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı **insān** ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [insān,]*

intiḫāb it-: *Seçmek.*

men sögüşün͡gden senin͡g ögmeġun͡gı farḳ itmezem / Tan͡grı sözini edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [intiḫāb it-, -mek]*

in͡gen: *Hemen.*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya **in͡gen** baş götür ü Tan͡grıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [in͡gen,]*

in͡gen: *Çok, pek, o kadar.*

ḫāl-i müşkīnün͡g görenden berlü ey ḥūrī senin͡g / ḥālden düşdüm **in͡gen** bilmen ne ḥāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [in͡gen,]*

ġamzesinden gözinin͡g olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol kim bu ġażanfer **in͡gen** evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [in͡gen,]*

ruḫ-ı meh-peykerün͡g ṭarfın dutupdur ḫāl **in͡gen** zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözün͡g bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [in͡gen,]*

ipek: *İpek böceği kozasından elde edilen ve dokumacılıkta kullanılan çok ince parlak tel.*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl **ipekdür** ṣanasın / kim durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [ipekdür, -dür]*

ir-: *Ermek, ulaşmak, kavuşmak.*

dudaġın͡g ālına **iren** döyer gözün͡g mekrin / neden ki çaġır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [iren, -en]*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete **irdüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [irdüm, -dü, -m]*

ulu devlet durur **irmek** İrem teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [irmek, -mek]*

dün atlu **irdüm** yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey şayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [irdüm, -dü, -m]*

tā ḳurtulup firāḳdın **irdim** viṣālün͡ge / yād eyleyüp o günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [irdim, -di, -m]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen **irmez** çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [irmez, -mez]*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni dün ḥabīb / bendesine merḥametle **irdi** sulṭānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [irdi, -di]*

yāra **irdim** kesilüp müddeʿīden girçek imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [irdim, -di, -m]*

ġam ivürmekden Hidāyet gön͡glin almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına ol hem **ire** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [ire, -e]*

niçe gün ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi **irdi** ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [irdi, -di]*

ten ḳaydın üzgeç **irdi** gön͡gül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [irdi, -di]*

niyyet itgeç ḳaddün͡gi gön͡glimde **irdim** küyın͡ga / menzile irür onun͡g kim doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [irdim, -di, -m]*

ḫvān-ı viṣāline didüm **irem** gön͡gül didi / epsemdür ey şikeste gön͡gül ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [irem, -em]*

irādet: *İrade, dileme, gönül isteği.*

maḥabbetim san͡ga vardur **irādet** ile şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım **irādet** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [irādet,]*

maḥabbetim san͡ga vardur **irādet** ile şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım **irādet** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [irādet,]*

ʿiraḳ: *Irak ülkesi.*

çün ʿ**Iraḳ** içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [ʿiraḳ,]*

irem: *Âd kavmi zamanında Şeddad tarafından cennete benzetilmek üzere Şam veya Yemen'de yaptırılan bahçe.*

ulu devlet durur irmek **İrem** teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [irem,]*

iriş-: *Erişmek, ulaşmak, gelmek.*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb **irişdi** didi kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [irişdi, -di]*

ḫaçan kim at ṣalup ol şūḫ mendin saru segritmez / **irişmez** cān murādına gön͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [irişmez, -mez]*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [irişdi, -di]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetün͡g ey gül-sitān / beslegil kim **irişür** gül kimi mihmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [irişür, -ür]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken **irişdi** hicr / devrān ṣon͡gı görün͡g ne aġu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [irişdi, -di]*

irişe yāra gön͡gül secde ḳılsa ʿādet ile / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [irişe, -e]*

ḫāṣ **irişdi** Hidāyet itiniñ cergesine / pādişeh manṣıbı hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [irişdi, -di]*

terk it ʿalāyıḳıñı Hidāyet mükemmel ol / andan burun ki **irişe** Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [irişe, -e]*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī **irişdi** peyk-i ecel / getürdi nāme-i ḥasret zevāle döndi kemāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 15). [irişdi, -di]*

irşad eyle-: *Doğru yolu göstermek, aydınlatmak.*

şāh luṭfından cihān ehline oldı fetḥ-i bāb / bendeye devlet bu fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [irşad eyle-, -di]*

ʿĪş: *Yaşama; yiyip içme; zevk ve safa.*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen **ʿĪş** u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [ʿĪş,]*

iş: *Bir amaca ulaşmak için yapılan çalışma, faaliyet, amel.*

dindürmezem aġyārı itiñle olalı yār / her **işde** ki var ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [işde, -de]*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrüñde yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol **işde** uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [işde, -de]*

ṣorma didiñ mi aġzınıñ ḫaberin / bize **işim** menim muʿammādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [işim, -im]*

dutdı zülfüñ ger delü göñlüm didim n'oldı didi / niçe öz **işin** duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [işin, -i, -n]*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişiñ vaṣlın şehā / ḫansı ġavvāṣıñ **işidür** kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [işidür, -i, -dür]*

men ki **işimdür** lebiñ devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [işimdür, -im, -dür]*

kesme cāndan ġam u derdüñni … / mülk vīrān ola ẓulm olsa **işi** pādişehiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [işi, -i]*

yüzüñden ayru menim derd ü āh u ġam-gīnlik / **işim** şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [işim, -im]*

vaṣl içün cān ister iseñ ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr **işine** teʾḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [işine, -i, -n, -e]*

niçe söylerdüñ ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg var mıdur bu **işde** kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [işde, -de]*

ḫaçan bu **iş** ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [iş,]*

… / nāṣıḥ diyer ki ʿışḳ **işine** ḳılma çoḫ heves *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 1). [işine, -i, -n, -e]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten ili ḫamu **işde** keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [işde, -de]*

şol zülf-i siyeh remzini göñ͡glüm duyar ancaḫ / Leylī **işini** duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [işini, -i, -n, -i]*

yā Rab neme apardı beni ol ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle **işidür** kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [işidür, -i, -dür]*

yārdın dönme müddeʿī sözile / ey göñ͡gül **işiden** gerek uṣlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [işiden, -i, -den]*

luṭfın görüp Hidāyet onıñ͡g cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile her **işde** varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [işde, -de]*

göz yüzin gördi göñ͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her **işde** ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [işde, -de]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek **işi** / men sīmi zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [işi, -i]*

gül budağı kimi her dem eyleme bir yañ͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle **iş** aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [iş,]*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzeñ͡g ʿaceb degül / munuñ͡g teg **iş** durur añ͡ga ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [iş,]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu **işde** ḳıldı fürḳatüñ͡g andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [işde, -de]*

ṣormañ͡gız yārümi kim cevr ü cefā niçe durur / biyle **işlerde** yoḫ ol terk-i ḫaṭānuñ͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [işlerde, -ler, -de]*

ḫāṭıruñ͡gı yaḫşı işe tīz ḳıl / her ne yaman **iş** ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [iş,]*

ḫāṭıruñ͡gı yaḫşı **işe** tīz ḳıl / her ne yaman iş ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [işe, -e]*

şehā bu ḫayr **işe** teʾḫīr ḳılma / unut taḳṣīrümi taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [işe, -e]*

iş: *Sahip, malik.*

şol āl yañ͡gaġuñ͡gı görsedüp alduñ͡g ḳarār u ṣabr / ey mekr **isi** kimse senüñ͡g bilmez aluñ͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [isi, -i]*

iş düş-: *Yapılması gereken bir işin ortaya çıkması.*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'niñ͡g ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [iş düş-, -se]*

iş düş: *Olay meydana gelmek.*

Yā Rab ki ne iş **düşse** Hidāyetnüŋ elin dut / Senden budur ol düşmişe ey dost temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [düşse, -se]*

iş it-: *Bir şeyi görev, meslek olarak kabul etmek; bir şeyi kendi uğraşı, sorunu durumuna getirmek.*

bir niçe söz cān göŋgüle dir işit / cān u göŋgülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [iş it-,]*

ʿĪş it-: *Yeyip içip eğlenmek.*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste göŋgül laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [ʿīş it-, -er]*

ʿĪş ü ʿişret: *Zevk ve eğlence yapmak, yiyip içmek.*

niçe gün ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [ʿīş ü ʿişret, -e]*

Īsār eyle-: *Dökmek, saçmak.*

sen sīm-berüŋ eylesem īs̱ār ayaġına / yaş gevherini duta ḫamu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [īs̱ār eyle-, -se, -m]*

Īsār it-: *Serpmek, dökmek.*

her laḥẓa güher-bār gözümden men-i dervīş / īs̱ār iderem maḳdem-i cānāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 2). [īs̱ār id-, -er, -em]*

işāret ḳıl-: *El, kol ve mimiklerle hareketler yapmak.*

ger ister iseŋ cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki seniŋdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [işāret ḳıl-,]*

çoḫ göŋgüller ki bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [işāret ḳıl-, -a]*

işāret-i dil: *Gönlü gösterme.*

ḳılgaç **işāret-i dil** ü cān virdi Hidāyet / güldi didi … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [işāret-i dil,]*

isbāt: *Doğrulama, gerçeği ortaya çıkarma.*

ey cān u gön͡gül mihrin͡g ile vālih ü şeydā / **is̲bātın͡g** için kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [is̲bātın͡g, -ın͡g]*

ise: *Ek fiilin şart çekimi .*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim **ise** bu ḳayġu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [ise,]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda **ise** ey yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [ise,]*

dermān yoḫ **ise** derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [ise,]*

didim olmaġa ayaġun͡gda gön͡gül ḥasreti var / didi ger an͡ga naṣīb olur **ise** devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [ise,]*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu **ise** geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [ise,]*

ger aldı **ise** lebi mendin iḫtiyār n'ola / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [ise,]*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā **ise** ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [ise,]*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g **ise** ḳaşı ġamından / sen teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [ise,]*

müddeʿīnin͡g niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ **ise** / var ümīdim ḥaḳa kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [ise,]*

kestürmez **isem** ḫaṭṭı için başı ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [isem, -m]*

ger dūst Hidāyet meni damuya dilerse / meyl eyler **isem** kāfir olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [isem, -m]*

ger tökdi **ise** gözleri ḳanım ʿaceblemen͡g / gözetmişidi ġamzeleri andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [ise,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti **ise** yüz şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [ise,]*

dil menden istedün͡g başıla cān daḫı senin͡g / dönmen ne **ise** sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [ise,]*

ṣāf eger ḳoymaz **isen͡g** dürdden / merḥamet it yoḫsa ölür derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [isen͡g, -n͡g]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını kime oġrar **ise** vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [ise,]*

ger fānī iken ister **isen͡g** bāḳī ola sen / iḫlāṣ ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [isen͡g, -n͡g]*

ʿĪsī: *Hz. İsa.*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri man͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [ʿĪsī,]*

işi eyle-: *Bir işi gerçekleştirmek, yapmak, etmek.*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrün͡gde yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [işi eyle-, -se]*

işidil-: *Işitilmek, duyulmak.*

… / munun͡g kimi ḥadīs̱ daḫı az **işidilür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 5). [işidilür, -ür]*

işik/g: *Eşik, kapı eşiği, kapı. Bkz. āsitān*

daş **işigin͡gde** yolı olmaduġıçün şāhā / başını ḫaste Hidāyet dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [işigin͡gde, -in͡g, -de]*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez **işiginde** / ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [işiginde, -i, -n, -de]*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem **işikin͡g** yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [işikin͡g, -in͡g]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu **işikde** sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [işikde, -de]*

yastanan **işigi** daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke saru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [işigi, -i]*

men Hidāyet kimi gitmen **işigindin** zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [işigindin, -i, -n, -din]*

işim ol-: *(Biriyle) Uğraşmak zorunda bulunmak: "Onunla işimiz var" gibi.*

oldı cigerim āteş-i hicrān ile biryān / yā Rab ḫaçan işim ola bu derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [işim ol-, -a]*

işit-: *Duymak, dinlemek.*

raḳībün͡g cevr ḳılduġça ḳapun͡gdan gitmezem ammā / aşaġa kişinin͡g sözin **işitmek** hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [işitmek, -mek]*

işitdüm būy-ı zülfinin͡g ruḫun͡g bāġı gülin dirdüm / menim ey ġonçe-i devlet cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [işitdüm, -dü, -m]*

men bu sözi **işideli** dūstlar / yiri degül mi an͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [işideli, -eli]*

ey geyik gözlü **işit** ʿāşıḳun͡g efġānı disem / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [işit,]*

işitdüm ḳanıma ʿazmin͡gdür ey māh / yana ʿazm eylesen͡g yārīçün͡g Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [işitdüm, -dü, -m]*

ol söz ü aġız vaṣf iledür sözim **işit** kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [işit,]*

ol söz ü aġız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse **işitdi** bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [işitdi, -di]*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / **işitse** baġrı ḳan ola gön͡gülnin͡g āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [işitse, -se]*

tā Hidāyet'den **işitdi** şol nebātī leb sözin / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [işitdi, -di]*

söyleye bir nükte ki dil-bend ola / dünyede her **işidene** bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [işidene, -en, -e]*

bir niçe söz cān gön͡güle dir **işit** / cān u gön͡gülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [işit,]*

ḫayālün͡gden gön͡gül çün gördi **işid** / ḳaranġu dünde saġın doġdı ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [işid,]*

saġınma sözümi kim aldamekdür / **işitmek** senden ü menden dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [işitmek, -mek]*

o günki devlete şemʿ-i Hidāyet / **işitsen͡g** sözümi ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [işitsen͡g, -se, -n͡g]*

ʿiṣmet: *Günah ve suçtan arınma.*

ḳaş çatma ṭalebden ki ṣan͡ga gevher-i maʿnī / ʿ**iṣmet** ṭarafından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [ʿiṣmet,]*

ism-i bā-müsemmā: *Ismiyle isimlendirilmiş olan.*

ḫūnī didim gözine tökdi ḳanım / doġrusı ism-i bā-müsemmādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 4). [ism-i bā-müsemmā, -dur]*

ʿişret: *İçki içme, içki.*

anın͡gçün görsedür her ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿ**işret** ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [ʿişret,]*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī gön͡glek ide / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿ**işret** idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [ʿişret,]*

iste-: *İstemek, dilemek.*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün görem o ḥāle yaman **isteyen** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [isteyen, -y, -en]*

bu ḥāle kim men **isteyüben** ḥāle düşmişem / düşsün görem o ḥāle yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [isteyüben, -y, -üben]*

ister idi ḳaşun͡ga muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / ben͡gzi ṣarardı özin bu fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [iste-, -r , -i, -di]*

yārün͡g yüzi görgeç dehenin **iste** Hidāyet / kim mehdī çağı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [iste,]*

ger ister isen͡g cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [iste-, -r, -i, - se, -n͡g]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib **iste** vü gel devletün͡g becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [iste,]*

cān **istedi** viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm gön͡gülle cān didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [istedi, -di]*

būse **istersem** lebün͡gden göz ḳaḫar dil-ber ṣorun͡g / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [istersem, -r, -se, -m]*

varmaġ **ister** ser-i kūyına Hidāyet gön͡glüm / meyl-i bülbül n'ola ger cānib-i gül-zāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [ister, -r]*

aġzından istedüm ki tapam ẕerrece nişān / didi ki ṣor ol **istedügün͡g** hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [istedügün͡g, -dü, -g, -ün͡g]*

aġzından **istedüm** ki tapam ẕerrece nişān / didi ki ṣor ol istedügün͡g hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [istedüm, -dü, -m]*

viṣālin **isteyen** geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından kim ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [isteyen, -y, -en]*

ṣormek **isterken** lebün͡g öldi Hidāyet derd ile / lebleri͡ngden almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [isterken, -r, -ken]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme gön͡glüm **istese** senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [istese, -se]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [iste-, -r , -mi]*

aġzın͡gdan **isterken** öpüş laʿlin͡g yaşurun dişledin͡g / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [isterken, -r, -ken]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm yaşı Nīl teg / cismim bilin͡gni **isteyüp** inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [isteyüp, -y, -üp]*

vaṣl içün cān ister isen͡g ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr işine te'ḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [iste-, -r , -i, -se, -n͡g]*

duymek **istersin** Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [istersin, -r, -sin]*

yüzün͡ge baḫmaġ **isterken** Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [isterken, -r, -ken]*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ **ister** / yüregi lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [ister, -r]*

anı **isterse** kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [isterse, -r, -se]*

hicrinde tīġın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş bu susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [iste-, -r , -i, -ken]*

Hidāyet **isteme** çoḫ yaş töküp ḳılıcın anın͡g / göz açıcaġ göresin başın͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [isteme, -me]*

gözün͡g görüp n'ola dil dem-be-dem lebin͡g sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ **ister** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [ister, -r]*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın **ister** ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [ister, -r]*

gön͡glüm ṣanemā kevn ü mekāndan seni **ister** / ey serv-i revān dünyede sen-sin man͡ga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [ister, -r]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile **ister** kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [ister, -r]*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemün͡g çeşm ü ġamzesin / emn ü ferāġat **isteme** bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [isteme, -me]*

yaşım aḫanda **isterem** ol māhı kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [isterem, -r, -em]*

apardun͡g dīn ü dil ey hicr menden / ne **istersin** daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [istersin, -r, -sin]*

iti oldum man͡ga uş **istedügün͡g** bir dimedi / tüle teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [istedügün͡g, -dü, -g, -ün͡g]*

raḥmetden ıraġ **ister** eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr gön͡gül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [ister, -r]*

ey uyan şeyṭān sözine ger selāmet **isteseng͡** / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [isteseng͡, -se, -ng͡]*

ḳuçmaġ **isterdüm** bilin didi Hidāyet çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [isterdüm, -r, -dü, -m]*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek **istemek** her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [istemek, -mek]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [iste-, -r , -i, -se, -ng͡]*

isterem men seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / **istemez** zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [istemez, -mez]*

isterem men seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [isterem, -r, -em]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / isteseṅg söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [iste-, -r, -i, -di, -n͡g]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / **isteseṅg** söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [isteseṅg, -se, -n͡g]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş **ister** yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [ister, -r]*

çekmek **isterdi** ḳaşı naḳşını üstād-ı ezel / baḫdı çün ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [isterdi, -r, -di]*

dil menden **istedün͡g** başıla cān daḫı senin͡g / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [istedün͡g, -dü, -n͡g]*

cümle cihān ehli ilen doġrı ol / şerʿa yapış ister isen͡g doġrı yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [iste-, -r, -i, -se, -n͡g]*

niçe ki **istedi** vü gördi munça ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [istedi, -di]*

yār **iste** gön͡gül isteme bu deyr-i fenāyı / yā encüm ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [iste,]*

yār iste gön͡gül **isteme** bu deyr-i fenāyı / yā encüm ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [isteme, -me]*

ey **isteyen** ol gün kimi meşhūr nişānın / her laḥẓa menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [isteyen, -y, -en]*

ger fānī iken **ister** isen͡g bāḳī ola sen / iḫlāṣ ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [ister, -r]*

<u>isteş-:</u> *İşteşmek, birbirini istemek.*

iti oldum man͡ga uş istedügün͡g bir dimedi / tüle teg **isteşürem** ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [isteşürem, -ür, -em]*

<u>istimālet:</u> *Teselli etme.*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan ṣanma ey cān incinem / kim her oḫun͡g bir ümīd ü **istimāletdür** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [istimāletdür, -dür]*

<u>iştiyāḳ:</u> *Şiddetli arzu, özlem.*

gün felekde **iştiyāḳın͡gdan** senün͡g / yazıya düşmiş durur dīvāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [iştiyāḳın͡gdan, -ın͡g, -dan]*

yāḳūtun͡g **iştiyāḳı** içün niçe tökeler / laʿl ü dür ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [iştiyāḳı, -ı]*

idedür her dem Hidāyet **iştiyāḳun͡gdan** şehā / ol ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [iştiyāḳun͡gdan, -un͡g, -dan]*

gül ilen söyle bülbül **iştiyāḳın** / çemen yüzine sünbül **iştiyāḳın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [iştiyāḳın, -ı, -n]*

gül ilen söyle bülbül **iştiyāḳın** / çemen yüzine sünbül **iştiyāḳın** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [iştiyāḳın, -ı, -n]*

işüm ṣon͡gı: *İşin sonu, son, encam.*

şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / hicrün͡gde bilürem ṣon͡gı işüm bun͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [işüm ṣon͡gı,]*

iṣbāt: *Kanıt ve tanık gösterek doğrusunu meydana çıkarma.*

Ey cān u gön͡gül mihrün͡g ile vālih ü şeydā / **İṣbātun͡g** içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [iṣbātun͡g, -un͡g]*

it: *It, köpek.*

tīğın͡gı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış **it** dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [it,]*

ayağına **itinin͡g** başun͡gı çoḫ ṣalma raḳīb / olma zinhār özün͡gden ulu ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [itinin͡g, -i, -n, -in͡g]*

dindürmezem aġyārı **itin͡gle** olalı yār / her işde ki var ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [itin͡gle, -in͡g, -le]*

ʿarż eyleyicaġ **itlerün͡ge** ḥālümi dirler / çoḫ başumız ağrıtma bize baş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 4). [itlerün͡ge, -ler, -ün͡g, -e]*

çoḫ kemürdi sümük **itin͡gle** Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [itin͡gle, -in͡g, -le]*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫun͡g / didi ki Hidāyet ne baḫarsın kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [iti, -i]*

cān gön͡glegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / yaru **itin͡ge** örtüp ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [itin͡ge, -in͡g, -e]*

ger tipdise **itin͡g** başına müddeʿī ne ġam / devlet başında yoḫdur anın͡g devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [itin͡g, -in͡g]*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em anun͡gla yöri **it** san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [it,]*

yār **itile** menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em anun͡gla yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [itile, -ile]*

öterdi dün **iti** didim ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [iti, -i]*

dün ḫaste Hidāyet’ni **itin͡g** ķavdı ķapun͡gdan / dinme didim itdi bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [itin͡g, -in͡g]*

dün şanur iken **itlerün͡g** şaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu hem özini ādem şanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [itlerün͡g, -ler, -ün͡g]*

yār **itilen** meni görgeç n’ola ger gülse raķīb / bu mes̱eldür ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [itilen, -ile, -n]*

şanma ķadrüm **itinden** artuḫdur / men ne ittüm olam **itinden** yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [itinden, -i, -n, -den]*

şanma ķadrüm **itinden** artuḫdur / men ne ittüm olam **itinden** yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [itinden, -i, -n, -den]*

dutma ʿuşşāķun͡gı raķīb ile bir / biri munın͡g **itin͡g** miskīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [itin͡g, -in͡g]*

ķavaldum **itin͡gi** görgeç ķapun͡gdan oldum dūr / muḥaķķaķ oldı degül yaḫşı ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [itin͡gi, -in͡g, -i]*

kime ḥālim bildürem ey yār **iti** bir söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [iti, -i]*

ger **itilen** bir gice mihmān olam / ikki cihān ehline sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [itilen, -ile, -n]*

dir imiş ol yār meni öz **itüm** / ger didise aġzına ķurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [itüm, -üm]*

ķanın͡gı içmege ķanaḫdısa yār **iti** n’ola / ey Hidāyet ķınayan kimdür anı ķanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [iti, -i]*

kesile bilmen **itin͡gdin** nişe kim müşkil olur / kişi bir nesteye kim ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [itin͡gdin, -in͡g, -din]*

güldi yanın͡gdan gider uşta Hidāyet yār **iti** / yoḫsa neşʾen͡g tök yaşın͡g tā yolı ķuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [iti, -i]*

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / Ádem teg ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [itile, -ile]*

iti oldum man͡ga uş istedügün͡g bir dimedi / tüle teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [iti, -i]*

ḫāş irişdi Hidāyet **itinin͡g** cergesine / pādişeh manşıbı hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [itinin͡g, -i, -n, -in͡g]*

dün seçmedün͡g aġyārı **itin͡gden** nişe yā Rab / farķ eylemedün͡g gebr ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [itin͡gden, -in͡g, -den]*

anın͡gıçün cigeri **itlerün͡g** öñine çeker / dil ki tā dimeyeler yoḫ imiş anın͡g cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [itlerün͡g, -ler, -ün͡g]*

nażarı var idi geh gāh menümlen **itinin͡g** / neyleyem āh ki ķaṭʿ eyledi mendin nażarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [itinin͡g, -i, -n, -in͡g]*

n’ola dalarsa müddeʿī içün meni **itün͡g** / öz cinsi ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [itün͡g, -ün͡g]*

şehā mensiz ġarībsinmişdür **itin͡g** / meni dün görgeç il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [itin͡g, -in͡g]*

baḫmayup ötdi **iti** nāle vü efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [iti, -i]*

it-: *Yitmek, kaybolmak.*

neden **itdi** menim baġrımda ey ebrū-kemān oḫun͡g / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [itdi, -di]*

it-/d-: *Demek, söylemek.*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin ü kim **itdi** digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [itdi, -di]*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam **ider** kim ilin͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [ider, -er]*

dün ḫaste Hidāyet’ni itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme didim **itdi** bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [itdi, -di]*

ṣordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ **itdim** neden / mundan didi kim ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [itdim, -di, -m]*

didim varısa çaġır sāḳīyi çaġırsunlar / lebi şeker töküp **itdi** gerekse var çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [itdi, -di]*

dururdı yār raḳīb **itdi** bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr eyleyem şimdi Tan͡grı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [itdi, -di]*

yüzi ḫurşīdüm **idüp** daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür şol maʿnīye dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [idüp, -üp]*

dün selām eylegeç keserdüm **idür** / seni ger olmasaydı ḥaḳḳ-ı selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [idür, -ür]*

yüzini görgeç aldı aġzı gön͡gül / ger yoḫ **idürse** var arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [idürse, -ür, -se]*

dil ü cānın͡gnı yār **idür** ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [idür, -ür]*

görgeç yüzi aldı dil **idür** zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [idür, -ür]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem **idür** ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [idür, -ür]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın **ider** bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [ider, -er]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim Nīl’e / başdan Hidāyet **itdi** gider bu ḫayālüŋ͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [itdi, -di]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳuŋ͡gdan şehā / ol ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [idedür, -e, -dür]*

it/d-: *Etmek, eylemek, yapmak.*

başımı iline virgeç **idüben** tīġını tīz / ne onıŋ͡g ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [idüben, -üben]*

yüz miŋ͡g hezār mekr ile al **itse** ādemī / anı görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [itse, -se]*

sınaduŋ͡g özüŋ͡gi aġyār Hidāyet’le üküş / savuş imdi dimiş olam saŋ͡ga çoḫ **itme** savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [itme, -me]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ **itti** cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi saŋ͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [itti, -ti]*

ṣanma ḳadrüm itinden artuḫdur / men ne **ittüm** olam itinden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [ittüm, -tü, -m]*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk **ittiŋ͡g** şehā / baġladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülüŋ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [ittiŋ͡g, -ti, -ŋ͡g]*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ **iderse** yüz kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [iderse, -er, -se]*

gül yaŋ͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn **ider** meh bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [ider, -er]*

Hidāyet eyle cān u göŋ͡glini yüz pāre / ilinden **itse** felek yāriniŋ͡g ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [itse, -se]*

ʿāşıḳdan **ider** kenāre zāhid / bī-ʿaḳl düzelmez uslu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [ider, -er]*

göŋ͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmüŋ͡g / ki ḫayr **itmez** ṭabīb uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [itmez, -mez]*

ümīd oldur **iten** göŋ͡glüm buluna nişe kim anı / lebiŋ͡gden ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [iten, -en]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin **itdi** / dinme yoḫ ise ḳanıŋ͡gı tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [itdi, -di]*

felekden gün ṭulūʿ **itgeç** ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [itgeç, -geç]*

didüm alsam dudaġıŋ͡gdan bir öpüş neŋ͡g azala / didi çoḫ **ide** heves ḫāṭırıŋ͡g ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [ide, -e]*

laʿlini Hidāyet ṣora gör cevr **idicek** hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [idicek, -icek]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil **ittim** tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [ittim, -ti, -m]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını ne bile / gön͡gül ki bilmegine ʿacz **ider** velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [ider, -er]*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itün͡g / öz cinsi **ide** her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [ide, -e]*

al ilen aldı cān u gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr **itdügi** nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [itdügi, -düg, -i]*

Hidāyet menʿ-i zāhid **itme** kim ḥaḳ / san͡ga zühd an͡ga cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [itme, -me]*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī gön͡glek **ide** / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [ide, -e]*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī gön͡glek ide / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿişret **idüp** nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [idüp, -üp]*

ādem eger ḫayr **ider** yoḫsa şer / ḫayr u şer ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [ider, -er]*

ḳıl an͡ga bir cürʿa keremden naṣīb / olmasa baḫşīş an͡ga **itgil** ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [itgil, -gil]*

ʿitāb: *Azarlama, tersleme, paylama.*

ey dil darıḫma nāz u **ʿitābından** ol mehin͡g / şād ol neden ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [ʿitābından, -ı, -n, -dan]*

iti öldürene sürüdürler: *İti öldürene sürütürler, kötü bir eylemin, işin yol açtığı sıkıntıyı düzeltmek ona yol açana düşer.*

n'ola çeksen͡g ṣaluban ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / bu mes̱eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [iti öldürene sürüdürler, -en, -e-i]*

iʿtibār: *Saygı görme, değerli ve güvenilir olma durumu, saygınlık.*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda **iʿtibārımdur** menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [iʿtibārımdur, -ım, -dur]*

iʿtidāl: *Ölçülülük, aşırı gitmeme.*

ey bāġbān ṣanevber ü servün͡gni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü **iʿtidāle** gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [iʿtidāle, -e]*

iv: *Ev.*

gön͡glümin͡g her güşesinde yüz delük deldi ġamun͡g / bir **ive** hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [ive, -e]*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senün͡g yaşın͡gnı hicr / ol senün͡g teg çoḫlarun͡g **ivine** su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [ivine, -i, -n, -e]*

şādīlıġın͡g gön͡gül **ivine** gelmedi disem / eydür ki n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [ivine, -i, -n, -e]*

öterdi dün iti didim ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur **iv** yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [iv,]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm **ivinde** çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [ivinde, -i, -n, -de]*

ivde disem sözün͡g duyar aġyār u dışradan / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [ivde, -de]*

göz yaşı küyın͡gnı dün bir ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ **ivden** ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [ivden, -den]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç **ivinden** çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [ivinden, -i, -n, -den]*

ancaḫ ten **ivin** dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım meni yaḫ āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [ivin, -in]*

gözlerüm **ivin** aġardup yasadum men cāmlar / tā ḫayālin͡g ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [ivin, -in]*

ḫaste-dil ü vālih ü bī-çāre-em / luṭfın͡g **ivinden** ḳatı āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [ivinden, -i, -n, -den]*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / bu **ivde** niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [ivde, -de]*

ivür-: *Çevirmek, döndürmek.*

ġam **ivürmekden** Hidāyet gön͡glin almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [ivürmekden, -mek, -den]*

iy: *Ey.*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [iy,]*

ʿiẕār: *Yüz, yanak.*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn gön͡gül / ol daġı bir dil-ber-i sīmin ʿ**iẕār** ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [ʿiẕār,]*

başını ḳırḫup ʿ**iẕārı** ḫaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi ey Hidāyet başdan īmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [ʿiẕārı, -ı]*

iẓhār ḳıl-: *Açığa vurmak, meydana çıkarmak, göstermek, âşikar etmek.*

laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumın͡g emin / iẓhār ḳılmaġa bu sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [iẓhār ḳıl-, -maġa]*

ʿizz ü celāl: *İtibar ve azamet.*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿ**izz ü celāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [ʿizz ü celāl,]*

I

ʿıḳd-ı pervīn: *Ülker denen yıldız kümesi II Göz yaşı.*

görmez olsam ay yüzüŋ bir dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿ**ıḳd-ı pervīn** dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [ʿıḳd-ı pervīn,]*

ılḳa-: *Dört nala koşmak.*

göŋül mülkini çapmaġa gelür ol Türk **ılḳayup** / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [ılḳayup, -y, -up]*

ınan-: *Bir şeyin doğruluğuna güvenmek, onaylamak, kabul etmek.*

yüz pāre ḳıldı baġrumı hicrüŋ **ınanmasaŋ** / çeşmüm yolından uşta düşer pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [ınanmasaŋ, -ma, -sa, -ŋ]*

ey dil ḳanıŋ tökem dise oyunla yār **ınan** / göŋlindeki durur ki gelür diline anıŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [ınan,]*

eger ınanmaz isen cez̲besin sen ṣūfī / şarāb-ḫānede çek bir niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [ınan-, -i, -se, -n]*

ırâġ: *Irak, uzak.*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi yöridür / yüzüŋden **ıraġ** ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [ıraġ,]*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫuŋ ey meh-veş / niçe kim gün ḫamu āfāḳa **ıraġdan** görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [ıraġdan, -dan]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme göŋlüm istese senden anı **ıraġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [ıraġ,]*

senden **ıraġ** çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [ıraġ,]*

belā çoḫ çekdi bu göŋlüm **ıraġ** ol ḳadd ü bālādan / bu doġru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [ıraġ,]*

sensiz ey ḳaddi elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿliŋden **ıraġ** cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [ıraġ,]*

Hidāyet eyle cān u göŋlini yüz pāre / ilinden itse felek yāriniŋ **ıraġ** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [ıraġ,]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāreŋ ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [ıraġdur, -dur]*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnüŋden **ıraġ** ister / yüregi lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [ıraġ,]*

ol kemān-dārun͡g teninde cānın͡ga nāvekleri / dut ʿazīz anı gön͡gül çün kim gelür **ıraġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [ıraġdan, -dan]*

laʿlin͡gden **ıraġ** hicrün͡g içinde menem ey dūst / ol teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [ıraġ,]*

ṣaldı belā töpüglerine fürḳatün͡g meni / senden **ıraġ** gör ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [ıraġ,]*

raḥmetden **ıraġ** ister eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr gön͡gül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [ıraġ,]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden **ıraġ** / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [ıraġ,]*

ıraġ it-: *Uzaklaştırmak.*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech ile naẓardan ıraġ itme ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [ıraġ it-, -me]*

ıraġ ol-: *Uzak kalmak, ayrı düşmek.*

şehā zībā cemālün͡gdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [ıraġ ol-, -sun]*

ıraġ ol-: *Uzak kalmak, ayrı düşmek.*

ḫaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [ıraġ ol-, -a]*

ıraġ ol-: *Uzak kalmak, ayrı düşmek.*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [ıraġ ol-, -a]*

ıraġ ol-: *Uzak kalmak, ayrı düşmek.*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [ıraġ ol-, -dı]*

ıraġlıġ: *Uzaklık.*

bizimle yār arasında niçe gün ger **ıraġlıġdur** / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [ıraġlıġdur, -dur]*

ışıġ: *Işık, parlaklık.*

zülfün͡gni ṣalma yüzün͡ge ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay **ışıġ** düşer olsa seḥāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [ışıġ,]*

şemʿ-i ruḫung͡dan aldı **ışıġ** imdi ey çerāġ / ger tanımang͡ diseng͡ n'ola dutmış gözüng͡ni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [ışıġ,]*

zülfing͡i şalma yüzüng͡e günim dün eyleme / **ışıġ** virürken od dolaşup tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [ışıġ,]*

ısın-: *Isınmak; üşümesi geçmek; alışmak.*

yüzi hevesinden göng͡ül aşıldı o zülfe / **ısınmadı** odına tütünine boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [ısınmadı, -ma, -dı]*

ʿışḳ: *Aşk, sevgi.*

cān gitti ʿ**ışḳı** ile vü baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim iling͡ gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [ʿışḳı, -ı]*

cān oyna vü şor yār lebi ʿ**ışḳıla** ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [ʿışḳıla, -ıla]*

ol ki ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl anung͡ ʿ**ışḳı** ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [ʿışḳı, -ı]*

göng͡liming͡ ʿ**ışḳung͡da** şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [ʿışḳung͡da, -ung͡, -da]*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger baġlansa yaş / ʿ**ışḳ** bāzārı menim oldur mang͡a rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [ʿışḳ,]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿ**ışḳıng͡da** kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tang͡rı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [ʿışḳıng͡da, -ıng͡, -da]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿ**ışḳung͡** meyinden ol ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [ʿışḳung͡, -ung͡]*

cismim içre mihr-i ʿışḳung͡ şanma hergiz ʿ**ışḳ** tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [ʿışḳ,]*

ʿışḳı bize dünyede nāmūsdur / līk ang͡a ʿāşıḳlıġımız oldı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [ʿışḳı, -ı]*

olmışam ʿ**ışḳung͡da** āhımlan ʿalem ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm sang͡a maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [ʿışḳung͡da, -ung͡, -da]*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿ**ışḳa** zāhid / bu baḥre gevher-i maḳṣūd içün dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [ʿışḳa, -a]*

men ne yalġuz ʿ**ışḳ** içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [ʿışḳ,]*

dön didükçe ʿ**ışḳdan** zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [ʿışḳdan, -dan]*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki bu durur / ʿ**ışḳında** ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [ʿışḳında, -ı, -n, -da]*

… / nāṣıḥ diyer ki ʿ**ışḳ** işine ḳılma çoḫ heves *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 1). [ʿışḳ,]*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ʿ**ışḳ** arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [ʿışḳ,]*

gizler idüm ʿ**ışḳı** odın cānda Hidāyet doġrısı / bildürdi āḫir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [ʿışḳı, -ı]*

ʿışḳun͡gda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [ʿışḳun͡gda, -un͡g, -da]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan ben͡gzüm ki gül güldür müdām / ʿ**ışḳı** bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [ʿışḳı, -ı]*

delü gön͡glüm ki ʿ**ışḳ** oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [ʿışḳ,]*

didün͡g ḳıl tevbe ʿ**ışḳumdın** Hidāyet / munın͡g teg tevbeden estaġfiru'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [ʿışḳumdın, -um, -dın]*

oluram ḳurş ruḫun͡g ʿ**ışḳıla** didim didi kim / çūbānın͡g ekmegi bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [ʿışḳıla, -ıla]*

zāhidā zühd ü sen Hidāyet ü ʿ**ışḳ** / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [ʿışḳ,]*

dün Hidāyet'ni dimen͡g ʿ**ışḳ** ile rüsvālıġdan / ḳoyın͡g öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [ʿışḳ,]*

yansam n'ola ʿ**ışḳın͡g** odı ilen / gör çūbı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [ʿışḳın͡g, -ın͡g]*

ʿışḳı eleminden gön͡gül āh itme ki ʿāşıḳ / iḫlāṣ ile olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [ʿışḳı, -ı]*

ʿışḳ ehli: *Aşk erbabı; aşık.*

başum kesüp yā Rab n'ola çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlinin͡g ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [ʿışḳ ehli, -nin͡g]*

ʿıṭr-ı nāfe-i çīn: *Çin ülkesinin ceylanının göbeğinden çıkarılan güzel koku.*

dan͡g yilinden her ḫaçan ol zülf-i müşkīn dağılur / cümle-i eṭrāfa ʿ**ıṭr-ı nāfe-i Çīn** dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [ʿıṭr-ı nāfe-i çīn,]*

ʿıyān: *Belli, açık, ortada.*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿ**ıyān** görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [ʿıyān,]*

her şeyde ki var gözine ol çihre ʿ**ıyāndur** / çıḫ ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [ʿıyāndur, -dur]*

ʿıyān eyle-: *Ortaya çıkarmak, göstermek, belli etmek.*

ḳaşın dutup yüzin n’ola yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [ʿıyān eyle-, -se]*

ġonçe Ḳārūn’ı ne altunlar ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [ʿıyān eyle-, -r]*

K

kabā-yı müşkīn: *Misk kokulu elbise.*

micmer-i dilde yandı cān ʿūdı / tā giyipdür ḳabā-yı müşkīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 2). [ḳabā-yı müşkīn, -i]*

kabā-yı sūsenī: *Susam renginde elbise.*

tā ki giydiñ ey ḫaṭı reyḥān **ḳabā-yı sūsenī** / sünbül-i zülfüñ utandurdı çemende sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [ḳabā-yı sūsenī,]*

kaʿbe: *Bütün müslümanların kıblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah. || Sevgilinin yüzü.*

ol cemāli **Kaʿbe** k'anuñ mest ü ḥayrānı menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [kaʿbe,]*

kaʿbetu'llāh: *Allah'ın evi.*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzüñ görmeyüben / **Kaʿbetu'llāhda** neden ḫayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [kaʿbetu'llāhda, -da]*

ḳabūl ḳıl-: *Kabul etmek. Bir şeye isteyerek ya da istemeyerek razı olmak; onaylamak.*

maḥabbetim sañga vardur irādet ile şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım irādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [ḳabūl ḳıl-,]*

ḳabūl ol-: *İsteği yerine gelmek, arzusuna kavuşmak.*

yaşım aḫanda isterem ol māhı kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [ḳabūl ol-, -ıcaġ]*

ḳaç-: *Kaçmak.*

sen yārdan gelür niçe aġyārdan **ḳaçam** / tedbīr yoḫ durur yiticaġ Tañgrı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [ḳaçam, -am]*

ḳaçdı cevrüñgden göñgül düşdi raḳībüñg çignine / yaḫşılıġdan çın imiş **ḳaçan** yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [ḳaçan, -an]*

ḳaçdı cevrüñgden göñgül düşdi raḳībüñg çignine / yaḫşılıġdan çın imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [ḳaçdı, -dı]*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet **ḳaçdılar** / ẓulm olan yirde belī dervīş ü miskīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [ḳaçdılar, -d, -ılar]*

laʿli didi göng͡lüng͡ **ḳaçar** zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [ḳaçar, -ar]*

ḳaç: *Kaçmak.*

ḳaçdı senden göng͡ül ol zülfi görüp ṣong͡ı mang͡a / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [ḳaçdı, -dı]*

ḳadar: *Süre belirten bir söz.*

her laḥẓa **ḳadar** tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki bilür bu **ḳadar** yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [ḳadar,]*

ḳad(d): *Boy, endam.*

ey dil gel ol **ḳadi** elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [ḳadi, -i]*

ḳaddüng͡de gözüm zülfing͡i tā gördi dolanmış / ilan gör özin dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [ḳaddüng͡de, -üng͡, -de]*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār bilür / yalan dimeng͡ ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [ḳadi, -i]*

ʿayn oldı gözüng͡ **ḳaddüng͡** elif ḳıl ḳara zülfüng͡ / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [ḳaddüng͡, -ü, -ng͡]*

ḳaddi üstinde zülfeyni ṣanasıng͡ / yuva bir servde dutmış iki dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [ḳaddi, -i]*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde teg / ey serv-i ḳad ki ḫancaru varsang͡ **ḳademde-em** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [ḳademde-em, -em, -de, -em]*

hicrüng͡ yüki egerçi eger **ḳaddümi** şehā / men kāfirem kimerseye ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [ḳaddümi, -ü, -m, -i]*

ey ṣoran kim zülf ü **ḳaddi** vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [ḳaddi, -i]*

sensiz ey **ḳaddi** elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿling͡den ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [ḳaddi, -i]*

ḳaddi ʿaksi gözde serv-i cūy-bārımdur menim / ṭurresining͡ tāresi müşk-i Tatarımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [ḳaddi, -i]*

ḳaddüng͡dür elif lām-elif ol zülf ü aġızı / bu vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [ḳaddüng͡dür, -üng͡, -dür]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim **ḳadding͡** ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [ḳadding͡, -ing͡]*

ol **ḳadi** ney-şeker neyistāna / ötse ḫarc ola ney-şeker yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [ḳadi, -i]*

çemān görgeç **ḳading** gülşende didim / çemende serv kim gördi çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [ḳading, -i, -ng]*

sidre **ḳadüngüz** şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebing āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [ḳadüngüz, -ü, -ngüz]*

ol **ḳad** u zülf ü ağız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [ḳad,]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānung egipdür düzele / eyleseng şormaġıma rence mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [ḳaddimi, -im, -i]*

göz doġrı baḫdı **ḳaddine** dür düzdi yaşdan / dür düze doġrulıġda olan düz anıng kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [ḳaddine, -i, -n, -e]*

niyyet itgeç **ḳaddüngi** gönglimde irdim küyınga / menzile irür onung kim doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [ḳaddüngi, -üng, -i]*

ey göngül **ḳaddin** anıng serv ile şimşād oḫıdung / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [ḳaddin, -i, -n]*

serv ayaġında **ḳadiçün** yaşımı görgeç revān / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [ḳadiçün, -i, -çün]*

ḳadd ü bālā: *Boy, pos, heybetli görünüş.*

belā çoḫ çekdi bu gönglüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doġru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [ḳadd ü bālā, -dan]*

ḳadeh: *İçki içilen bardak, içki içmek için kullanılan bardak.*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlüng **ḳadeḥi** / didi ḳayurma sanga daḫı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [ḳadeḥi, -i]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma vü bil / nedür gülüng **ḳadehi** lālening piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [ḳadehi, -i]*

kim ki o meyden **ḳadehi** nūş ider / bilür özin gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [ḳadehi, -i]*

ḳadem: *Ayak; adım.*

yir yoḫ ser-i küyında **ḳadem** başmaġa anıng / çoḫ cān u göngülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [ḳadem,]*

şol gül **ḳademin** başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl āl ile şaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [ḳademin, -i, -n]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānung egipdür düzele / eyleseng şormaġıma rence mübārek **ḳademi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [ḳademi, -i]*

ḳadem baş-: *Teşrif etmek, gelmek, ayak basmak; yakınlaşmak.*

ḳadem bas göŋ͡lümüŋ͡ dīvānesine / yoḫısa ġamlan ol vīrānesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 23). [ḳadem bas-,]*

ḳadem baş-: *Ayak basmak,bir yere ulaşmak, erişmek.*

revān ol sū-be-sū gülşen-be-gülşen / ḳadem başma meger bir serv ü sūsen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [ḳadem baş-, -ma]*

ḳad-i ḫam: *Eğri, bükülmüş boy.*

ḳaşı hicrinden **ḳad-i ḫam** birle ḳanlu yaşdan / bir görüŋ͡ niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [ḳad-i ḫam,]*

ḳad-i serv: *Servi boy.*

ḳad-i servüŋ͡ ḫayālinden bu çeşmüm / iki ser-çeşme iken oldılar çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [ḳad-i serv, -ü, -ŋ͡]*

ḳadr: *Değer, kıymet.*

her laḥża ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / **ḳadrimni** menim şükr ki bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [ḳadrimni, -im, -ni]*

derdiniŋ͡ **ḳadrini** bilen ʿāşıḳ / ölür ise devāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 4). [ḳadrini, -i, -n, -i]*

ṣanma **ḳadrüm** itinden artuḫdur / men ne ittüm olam itinden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [ḳadrüm, -üm]*

viṣālüŋ͡ **ḳadri** bilmezdüm velīkin imdiden ṣoŋ͡ra / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [ḳadri, -i]*

yüzümüŋ͡ **ḳadri** yoḫ ḫāliŋ͡den ayru / belī bī-ḳıymet olur dānesiz kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [ḳadri, -i]*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlıŋ͡ ki çektüm fürḳati / devletiŋ͡ **ḳadrini** ol bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [ḳadrini, -i, -n, -i]*

ḳadr-i ġam: *Gamın kıymeti.*

ḳadr-i ġam dil bilür kişi bilmez / hem-nişīn cānı hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [ḳadr-i ġam,]*

ḳāf kef: *Ölüm.*

ol şāh ki her il kef ü ḳāfını aŋ͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [ḳāf kef,]*

ḳafā: *Kafa, baş; arka, ense.*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarun͡g munda **ḳafāsın** görmişem bir dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [ḳafāsın, -sı, -n]*

__ḳafes:__ *Kafes ll içinde can bulunan göğüs kafesi, beden.*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsan͡g **ḳafes** budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [ḳafes,]*

__kāfir:__ *İnanmayan, küfreden.*

dil ki sen meh-liḳāya meyl itmez / **kāfir** olmış ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [kāfir,]*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm oldı nār an͡ga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [kāfir,]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men **kāfir** ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [kāfir,]*

vaṣl içün cān ister isen͡g ṣanma taḳṣīr eyleyem / **kāfirem** ger men bu ḫayr işine teʾḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [kāfirem, -em]*

hicrün͡g yüki egerçi eger ḳaddümi şehā / men **kāfirem** kimerseye ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [kāfirem, -em]*

ger dūst Hidāyet meni damuya dilerse / meyl eyler isem **kāfir** olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [kāfir,]*

__kāfir:__ *İnanmayan, küfreden. II Sevgili ve (aşığı hasretiyle ve kalp çelmesiyle perişan eden) güzellik unsurları.*

yanın͡gda ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür bu ey **kāfir** ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [kāfir,]*

__kāfir-i ʿışḳ:__ *Aşkın kâfiri.*

ay yüzün͡g dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [kāfir-i ʿışḳ, -am]*

__kāfūr:__ *Hindistan dolaylarında defneye benzer bir ağacın zamkından ibaret olan pek beyaz ve güzel, sert kokulu bir tabii madde.*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedün͡g hīç / bir nāme ile benden͡gi şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [kāfūr,]*

__ḳaḫ-:__ *Kakmak, vurmak, dikmek.*

büse istersem lebün͡gden göz **ḳaḫar** dil-ber ṣorun͡g / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [ḳaḫar, -ar]*

kāh: *Saman, saman çöpü.*

yüzümüñ ķadri yoḫ ḫāliñden ayru / belī bī-ķıymet olur dānesiz **kāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [kāh,]*

ķaḫı-: *Kızmak, öfkelenmek.*

aġyār ķatına sen meni ger ķaḫısañ yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ķanma kim sen **ķaḫımekden** men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [ķaḫımekden, -mek, -den]*

aġyār ķatına sen meni ger **ķaḫısañ** yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ķanma kim sen ķaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [ķaḫısañ, -sañ]*

ķaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni dün ḥabīb / bendesine merḥametle irdi sulṭānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [ķaḫıyup, -yup]*

ķahr: *Ezme, yok etme: zorlama.*

cevr ü **ķahrıñdan** şehā niçün melāletdür mañа / çün yiter her neste kim Ḥaķ'dan ḥavāletdür mañа *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [ķahrıñdan, -ı, -ñ, -dan]*

ey mañа **ķahruñ** āferīnden yig / sögüşüñ şehd ü engübīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [ķahruñ, -uñ]*

kākül: *Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç, perçem.*

dise sünbül mi yā bir bāġ-ı reyḥān **kākülüñ** / yoḫsa bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān **kākülüñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [kākülüñ, -üñ]*

dise sünbül mi yā bir bāġ-ı reyḥān **kākülüñ** / yoḫsa bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān **kākülüñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [kākülüñ, -üñ]*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzüñ ķata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān **kākülüñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [kākülüñ, -üñ]*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger göñlümlen ey cān **kākülüñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [kākülüñ, -üñ]*

gül ki şalur āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿārıżıñda her ḫaçan olur perīşān **kākülüñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [kākülüñ, -üñ]*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk ittiñ şehā / baġladup bir tāra ilin çekdi āsān **kākülüñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [kākülüñ, -üñ]*

niçe çeker **kākül** ilen göñlümi / aġrımasun başıña ķurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [kākül,]*

giderken dil ol **kākül** şaru dün gün / ḫaber ķıldı laʿl-i şeker-ḫand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [kākül,]*

ey ruḫ u zülfiñ gül ü sünbül kimi / çizgineyüm başuña **kākül** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [kākül,]*

kākül-i müşkīn: *Misk kokulu saç.*

gönglümüz ol kākül-i müşkīndedür / cānumuz ol sünbül-i pür-çīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 1). [kākül-i müşkīn, -de, -dür]*

ḳal-: *Sürmek, devam etmek, durmunu muhafaza etmek.*

cān gitti ḳalmadı manga hicrüngde dīn ü dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [ḳal-, -a, -gör]*

cān gitti **ḳalmadı** manga hicrüngde dīn ü dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

gitti ṣabr u dīn ü dil men **ḳaldum** u miskīn göngül / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [ḳaldum, -du, -m]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla bağrung yarıla / **ḳalmaya** bitün bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [ḳalmaya, -ma, -y, -a]*

cismim içre mihr-i ʿışḳung ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda **ḳalsa** olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [ḳalsa, -sa]*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men **ḳalmışam** bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [ḳalmışam, -mış, -am]*

Tangrı bilür ki **ḳalmadı** ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzüngden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāreng ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [ḳal-, -a, -bil, -mez, -sin]*

ıraġdur yār u sen ṣayru **ḳalupsen** yārdan ayru / Hidāyet çāreng ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [ḳalupsen, -up, -sen]*

yüzünge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārung / gör ey cān kim ne demde **ḳaldı** ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [ḳaldı, -dı]*

men **ḳaldum** u cān oldı göngül ḥükmünge tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [ḳaldum, -du, -m]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle **ḳala** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [ḳala, -a]*

seyl aḫıtdı vü gözüm **ḳaldı** çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [ḳaldı, -dı]*

yüzüng kim ol selāsil-i pür-çīne gizlüdür / bir Rūmīdür ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [ḳal-, -mış, -ol, -a]*

Hidāyet dün ötüp cān ḥāli ṣordung / o tende cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [ḳal-, -ur, -mı]*

açdum didi ṣabā ḳara zülfing dügünlerin / gönglimde **ḳaldı** sözleri onung dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [ḳaldı, -dı]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden ıraġ / **ḳalubam** ħanı ecel kim ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [ḳalubam, -ub, -am]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı **ḳalası** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [ḳalası, -ası]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası **ḳaldı** vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [ḳaldı, -dı]*

yār aradan ḳıraġladı men **ḳaldum** u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [ḳaldum, -du, -m]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü **ḳalmadı** ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / gör **ḳalmayası** ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [ḳalmayası, -ma, -y, -ası]*

oħun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde **ḳaldı** şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [ḳaldı, -dı]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil **ḳaldı** / gitdi vü dīdede şol şekl ü şemāyil **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [ḳaldı, -dı]*

ne şeker yidügini bilmedi kimse dilinin͡g / ħamu aġızlar içinde bu mesāyil **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [ḳaldı, -dı]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki ħayāli ḳolı boynımda ḥamāyil **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [ḳaldı, -dı]*

şemʿ-i vaḥdet oħıdı pīr-i ṭarīḳat yüzini / ol çerāġum sözi dilimde delāyil **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [ḳaldı, -dı]*

su ḳıraġına meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [ḳaldı, -dı]*

çekdi sīnemden oħın dil-ber ü peykān **ḳaldı** / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [ḳaldı, -dı]*

çekdi sīnemden oħın dil-ber ü peykān **ḳaldı** / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [ḳaldı, -dı]*

zenaħı çāhına cān ḳoydı gön͡gül dānesini / adı andan berüden çāh-ı zenaħdān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [ḳaldı, -dı]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol zülfi görüp şon͡gı man͡ga / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [ḳaldı, -dı]*

baħmayup ötdi iti nāle vü efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu nāle vü efġān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [ḳaldı, -dı]*

gitdi ol şūħ u sözi **ḳaldı** cihān aġzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [ḳaldı, -dı]*

gitdi ol şūħ u sözi **ḳaldı** cihān aġzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [ḳaldı, -dı]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamun͡gı / āh kim duymayan ol gözleri fettān **ḳaldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [ḳaldı, -dı]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamun͡gı / āh kim duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

yaḫşı adın͡g cehd ide gör kim **ḳala** / adıdan özge daḫı gör kim **ḳala** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [ḳala, -a]*

yaḫşı adın͡g cehd ide gör kim **ḳala** / adıdan özge daḫı gör kim **ḳala** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [ḳala, -a]*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / **ḳaldı** olardan ṣon͡gra ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [ḳaldı, -dı]*

cān u cihān kimseye **ḳalmaz** gider / mihrin anun͡g cān u gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [ḳalmaz, -maz]*

ḳalʿa: *Kale, hisar.*

ger ġam çerisi ḳılsa gön͡gül **ḳalʿasın** ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [ḳalʿasın, -sın]*

dil ḥamza gibi ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān **ḳalʿasında** meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [ḳalʿasında, -sı, -nd, -a]*

dime aldanmazam düşmen sözine / bu uca **ḳalʿa** olan düşmen sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [ḳalʿa,]*

uyırsan **ḳalʿa** içre düş görersen / saʿādet yüzini rūşen görersen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [ḳalʿa,]*

ḳalb: *Gönül, insanın iç âlemi; manevî yönü.*

kim ki **ḳalb** altun kimi inçü degül bir daş ile / akça ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [ḳalb,]*

k'aldan-: *Ki aldanmak.*

ey gön͡gül aldanma cihān ālına / **k'aldanan** alına onun͡g ālına *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [k'aldanan, -an]*

ḳalem: *Kalem. II Aşığın bağrındaki elif şeklinde yaralar.*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı **ḳalem** teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm **ḳalem** eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [ḳalem,]*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı **ḳalem** teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm **ḳalem** eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [ḳalem,]*

ḳalem: *Kalem.*

müddeʿī ḳılsa **ḳalem** teg dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [ḳalem,]*

ḳalem: *Kalem II Mürekkep (sevgilinin saçının karalığı).*

ḳıldan **ḳalem** alup ḳılur eşkim muḥarriri / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [ḳalem,]*

ḳalḫ-: *Kalkmak, havalanmak.*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān görgeç / niçe kim **ḳalḫa** ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [ḳalḫa, -a]*

ḳażādur oḫun͡g atıcaḫ öñine kim **ḳalḫa** / meger gön͡gül ki yolında ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [ḳalḫa, -a]*

yüzün͡g gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki **ḳalḫıcaġ** başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [ḳalḫıcaġ, -ıcaġ]*

ḳalḫan: *Kalkan, eski savaşlarda savaşçının kılıç, kargı, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak için sol elinde tutarak kullandığı siper.*

ḳażādur oḫun͡g atıcaḫ öñine kim ḳalḫa / meger gön͡gül ki yolında ḳażāya **ḳalḫandur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [ḳalḫandur, -dur]*

ḳalḫan: *Kalkan, eski savaşlarda savaşçının kılıç, kargı, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak için sol elinde tutarak kullandığı siper. II Batlamyus'tan gelen eski astronomi anlayışına göre felek dünyayı çevreleyen iç içe dokuz kubbeden meydana gelmiştir, aynı zamanda yedi kat olarak da tasavvur edilir.*

ay degüldür kim ağılanmış felekde an͡glan͡gız / kim anın͡g ḳurında gerdūn götürüp **ḳalḫan** yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [ḳalḫan,]*

ḳallāş: *Kalleş, hileci, hayasız.*

baş u cāndan geçüp ey dil yana **ḳallāş** ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [ḳallāş,]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu **ḳallāşa** çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [ḳallāşa, -a]*

al Hidāyet'den dil ü cān şat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol **ḳallāş** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [ḳallāş,]*

kām: *İstek, arzu; lezzet, zevk.*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet **kāmın** / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [kāmın, -ı, -n]*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / **kāmın͡ga** düşmeye daḫı ucuz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [kāmın͡ga, -ın͡g, -a]*

gelicek bulmaz olsan͡g dūst **kāmı** / ecel yanımda içsün dūst-kāmı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [kāmı, -ı]*

ḳamaş-: *(Gözler) Fazla ışıktan dolayı geçici olarak kararıp etrâfı göremez olmak.*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżun͡g māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden göz **ḳamaşur** ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [ḳamaşur, -ur]*

ḳamer: *Ay.*

men gāh gün cemālün͡ge gāhī **ḳamer** direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [ḳamer,]*

tā ki doġa ṭāḳ-ı felekden **ḳamer** / tā türeye şāḫ-ı şecerden s̱emer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [ḳamer,]*

ḳāmet: *Boy, endam.*

ḳāmetün͡g görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime kim / serv-i raʿnā çaġı vü nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [ḳāmetün͡g, -ün͡g]*

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı dal / elif teg **ḳāmetim** ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [ḳāmetim, -im]*

kimde vardur bu **ḳāmet** ile ḳıyām / an͡ga ṣanma ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [ḳāmet,]*

kāmī: *Mutluluk.*

ṣormek isterken lebün͡g öldi Hidāyet derd ile / leblerin͡gden almadı **kāmī** zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [kāmī,]*

kām-ı dil: *Gönlün arzusu, isteği.*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı **kām-ı dil** ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [kām-ı dil,]*

ḳamış: *Kamış, buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkilere verilen ad. II Kirpik.*

delü gön͡gül **ḳamış** oḫların͡gız arasında / ḳamışlıġ içre saġın bir ḳudurmış aṣlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [ḳamış,]*

kamışlıġ: *Kamışlık.*

delü gön͡gül ḳamış oḫların͡gız arasında / **ḳamışlıġ** içre saġın bir ḳudurmış aṣlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [ḳamışlıġ,]*

ḳamu: *Hep, bütün, herkes.*

çün yāri fānī dünyanıñ aġyārdur **ḳamu** / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [ḳamu,]*

ḳan-: *Kanmak, inanmak.*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısañ yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm **ḳanma** kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [ḳanma, -ma]*

ḳan: *Kan. II Divan şiirinde sevgilinin birçok güzellik unsuru kan ile ilgilidir. Gözler, gamze, ve kan dökücülük özelliğine sahiptir. Aşığın ağlayan gözlerine kan oturur ve artık kanlı yaşlar dökmeye başlar.*

göñglüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz **ḳan** töker / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [ḳan,]*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim gözi **ḳan** yaşı ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [ḳan,]*

ḫūnī didim gözine tökdi **ḳanım** / doġrusı ism-i bā-müsemmādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 4). [ḳanım, -ım]*

göñglimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı **ḳan** / gözden belī ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [ḳan,]*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden ne **ḳan** töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [ḳan,]*

ḳızıl **ḳan** ile boyansa saru beñgzim ne ġam ey dil / mañga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ḳan,]*

ançа **ḳan** yaş töküpdür ser-i küyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [ḳan,]*

ança ḳan yaş töküpdür ser-i küyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi **ḳana** deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [ḳana, -a]*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimeñ añga / ki şerīʿat sözilen ḳul **ḳanı** sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [ḳanı, -ı]*

ger Hidāyet **ḳanın** ol ġamze töker dimeñ añga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [ḳanın, -ı, -n]*

ṣordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi kim ḫūnīniñ meyli hemīşe **ḳanadur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [ḳanadur, -a, -dur]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan su yirine **ḳan** yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [ḳan,]*

alup göñglümni ḳanım tökdi laʿliñ / ne diler daḫı mende **ḳanı** yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [ḳanı, -ı]*

alup göñglümni **ḳanım** tökdi laʿliñ / ne diler daḫı mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [ḳanım, -ım]*

nigār ider didiler **ḳan** ile nigār yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [ḳan,]*

ġamuñgdan biyle kim aġlar Hidāyet / tīz ol bī-dilden ola **ḳanı** gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [ḳanı, -ı]*

görgeç gözüñg didüm bu mıdur **ḳanumı** töken / göñglüm didi ki sen munı bilmeñg mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [ḳanumı, -um, -ı]*

iḫtiyārımdur göñgül şol tīġ u yār ilindedür / ger menim **ḳanım** tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [ḳanım, -ım]*

dişleme laʿlüñgi ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla göñglüm cānıma ilinme kim **ḳan** eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [ḳan,]*

dişleme laʿlüñgi ger cevr ile **ḳanım** tökdise / saḫla göñglüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [ḳanım, -ım]*

gözleri naḳḳāşı şol kirpüklerinıñg līḳasın / **ḳanıma** banmış gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [ḳanıma, -ım, -a]*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün mañga meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [ḳan,]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz aġlıġı / boyansa **ḳanılan** yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [ḳanılan, -ılan]*

aġzıñgdan isterken öpüş laʿliñg yaşurun dişlediñg / gözden ḳızıl **ḳanım** töken zaḫm-ı nihānıñgdur seniñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [ḳanım, -ım]*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle **ḳanın** / gül çaġı belābil teg anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [ḳanın, -ı, -n]*

ārzūm idi Hidāyet **ḳan** yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [ḳan,]*

niçe servüm lāle teg şol yañgaġuñg şevḳıyılan / **ḳan** yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [ḳan,]*

añgdı leb-i laʿlüñg yana bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı ṣaru beñgzimni ḳızıl **ḳanıla** gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [ḳanıla, -ı, -la]*

ḳanıñgı içmege ḳanaḫdısa yār iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan kimdür anı **ḳanıñg** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [ḳanıñg, -ı, -ñg]*

ḳanıñgı içmege ḳanaḫdısa yār iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan kimdür anı ḳanıñg içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [ḳanıñgı, -ıñg, -ı]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin itdi / dinme yoḫ ise **ḳanıñgı** tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [ḳanıñgı, -ıñg, -ı]*

gözüñg **ḳanım** içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger bu çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [ḳanım, -ım]*

Sürḫāb içinde **ḳanıñgı** tökse Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [ḳanıñgı, -ıñg, -ı]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanın͡g yana / meyli **ḳan** tökmekdedür ol çeşm-i fettānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [ḳan,]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke **ḳanın͡g** yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [ḳanın͡g, -ı, -n͡g]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi **ḳan** tökmez anun͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [ḳan,]*

ẕerre tegdür didim aġzın **ḳanımı** tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [ḳanımı, -ım, -ı]*

ġamzelen **ḳan** töker ṣorar leb ile / yaralar cānı duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [ḳan,]*

ṣaru ben͡gzüm laʿli olur dem-be-dem **ḳan** yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [ḳan,]*

işitdüm **ḳanıma** ʿazmin͡gdür ey māh / yana ʿazm eylesen͡g yārīçün͡g Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [ḳanıma, -ım, -a]*

bir naẓar görmek içün **ḳanun͡gı** ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [ḳanun͡gı, -u, -n͡g, -ı]*

didi gön͡gül ol dem ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim **ḳanumı** tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [ḳanumı, -um, -ı]*

açgeç ṣurāḥī aġzını dürdini tökmege / **ḳan** yaşa döndi sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [ḳan,]*

ḳanı dolmışdur ol bī-çāren͡g kim / gön͡gül sen gözleri cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [ḳanı, -ı]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün **ḳana** bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [ḳana, -a]*

ger tökdi ise gözleri **ḳanım** ʿaceblemen͡g / gözetmişidi ġamzeleri andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [ḳanım, -ım]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm **ḳanını** töker / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [ḳanını, -ı, -n, -ı]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿāşıḳın͡g ol laʿl teg baġrında **ḳanın** baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [ḳanın, -ı, -n]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī aġzın açdı gülmege / sāḳī derdüm **ḳanını** tökdi dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [ḳanını, -ı, -n, -ı]*

ḥükm itdi revān olmaġa **ḳan** yaşımı bir gün / ol ġamze-i ḫūn-ḫvār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [ḳan,]*

hicrin͡gde senün͡g her gice mevc urduġı **ḳandur** / çeşm-i nigerāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [ḳandur, -dur]*

ḳan eyle-: *Kanlar içinde bırakmak, yaralamak, öldürmek; acı, ızdırap vermek.*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur çoḫ ġonçe kimi bagrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [ḳan eyle-, -me]*

ḳan it-: *Kan dökmek, ölüme yol açmak.*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / işitse baġrı ḳan ola gön͡gülnin͡g āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [ḳan id-, -er]*

ḳan ol-: *Kan olmak, kana bulanmak.*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / işitse baġrı ḳan ola gön͡gülnin͡g āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [ḳan ol-, -a]*

ḳana-: *Kanamak.*

n'ola **ḳanasa** degüp diş lebi piyālesine / demī çaġır töküle her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [ḳanasa, -sa]*

ḳanaḫ-: *Kana susamak, kan dökmeye istekli olmak.*

ḳanın͡gı içmege **ḳanaḫdısa** yār iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan kimdür anı ḳanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [ḳanaḫdısa, -dı, -sa]*

ḳanat: *Kanat.*

yanup şemʿ pervāne ṣalsa **ḳanadın** / ne ḳayġu onun͡g ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [ḳanadın, -ı, -n]*

ḳanber: *Hz. Ali'nin sadık kölesi.*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı **Ḳanber'dür** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [ḳanber'dür, -dür]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi cihānda ki **Ḳanber** oġlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [ḳanber,]*

ḳand: *Şeker.*

şīrīnlik ile oḫşamaya ol ḥadīs̱e **ḳand** / nāzüklik ile ben͡gzemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [ḳand,]*

k'anda: *Ki onda.*

ḳurbānıyam o doġrı erin͡g **k'anda** uġraşup / gözine düşmenün͡g ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [k'anda,]*

ḳandan: *Nereden.*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlüng͡ni ey meh-rū görüp / niçe kim **ḳandan** tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [ḳandan,]*

k'andan: *Ki ondan.*

dilerem şol dü zülf-i müşkīni / **k'andan** alur ḫotende müşk ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [k'andan,]*

ḳandīl: *Kandil, sıvı halindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti.*

muʿallaḳdur güneş **ḳandīl** teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [ḳandīl,]*

ḳāniʿ: *Kanaat eden.*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em **ḳāniʿ** / sen artuġ luṭf eger ḳılsang͡ zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [ḳāniʿ,]*

ḳanıng͡ tök-: *Ölüme yol açmak, cana kıymak.*

ey dil ḳanıng͡ tökem dise oyunla yār ınan / göng͡lindeki durur ki gelür diline anıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [ḳanıng͡ tök-, -em]*

k'anla-: *Ki anlamak.*

cehd ile gör ding͡le resūlin sözin / **k'anlayan** anıng͡ sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [k'anlayan, -y, -an]*

ḳanlu: *Kanlı.*

yüzüng͡de **ḳanlu** yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / sening͡ nis̱ārung͡ içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [ḳanlu,]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / **ḳanlu** yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [ḳanlu,]*

cān āl yüzüng͡le gitdi vü **ḳanlu** yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [ḳanlu,]*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl ipekdür ṣanasın / kim durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [ḳanlu,]*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin **ḳanlu** yaş / bī-başar gör dagıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [ḳanlu,]*

sagınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamung͡da **ḳanlu** yaşımdur ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [ḳanlu,]*

her günde **ḳanlu** yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [ḳanlu,]*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle **ḳanlu** yaşdan / bir görün͡g niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [ḳanlu,]*

gön͡glüm doludur şöyle oḫın͡glan bu gün ey māh / kim **ḳanlu** demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [ḳanlu,]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök **ḳanlu** yaşuma / od ṣaldı āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [ḳanlu,]*

k'anun͡g: *Ki onun.*

yā ḥamelnin͡g boynuzından dūst-kāmı yasamış / ḫüsrev-i gerdūn **k'anun͡gla** gidere dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [k'anun͡gla, -la]*

bir serv-i sīmīn-ber **k'anun͡g** cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [k'anun͡g,]*

ol cemāli Kaʿbe **k'anun͡g** mest ü ḥayrānı menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [k'anun͡g,]*

niçe an͡ga söz içre Hidāyet ruḫ u zülfün͡g / **k'anun͡gla** ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [k'anun͡gla, -la]*

ḳap-: *Kapmak, yakalamak, almak.*

bir girān-māye güher ḫalḳ iline girmiş iken / **ḳapdı** fi'l-ḥāl emān virmeyüben devr-i zamān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 2). [ḳapdı, -dı]*

zülfin͡gi görgeç n'ola **ḳapsa** lebin͡gden būse dil / kim ḳaranġu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [ḳapsa, -sa]*

ḳapla-: *Çepeçevre sarmak, kuşatmak.*

batarlar imdi **ḳaplayuban** şīşe başlara / ġavvāṣ kimi ḳulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [ḳaplayuban, -y, -uban]*

yüzün͡g gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına **ḳaplaya** şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [ḳaplaya, -y, -a]*

ḳapu: *Kapı, eşik. Bkz. āsitān*

gön͡glümin͡g her güşesinde yüz delük deldi ġamun͡g / bir ive hergiz kişi munça **ḳapu** ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [ḳapu,]*

man͡ga **ḳapun͡gda** ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç ol yüzi ʿālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [ḳapun͡gda, -n͡g, -da]*

raḳībün͡g cevr ḳılduġça **ḳapun͡gdan** gitmezem ammā / aşaġa kişinin͡g sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [ḳapun͡gdan, -n͡g, -dan]*

dün ḫaste Hidāyet'ni itin͡g ḳavdı **ḳapun͡gdan** / dinme didim itdi bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [ḳapun͡gdan, -n͡g, -dan]*

sürgil aġyār u raķībi **ķapudan** yā Rab kim / göreyim ola ķażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [ķapudan, -dan]*

degmeye tā ħāki oħuņ degmeye ol **ķapuda** / şöyle ħākem olmaya hīç kimse menden ħākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [ķapuda, -da]*

ķavaldum itiņi görgeç **ķapuņdan** oldum dūr / muḥaķķaķ oldı degül yaħşı ʿucb ü ħod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [ķapuņdan, -ņ, -dan]*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil ü bī-dīnlik / olur çü şāhlaruņ **ķapusı** gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [ķapusı, -s, -ı]*

göz yaşı küyıņnı dün bir ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden **ķapudan** il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [ķapudan, -dan]*

oldum ol **ķapuda** maḥrūm yüzüņ görmeyüben / Kaʿbetu'llāhda neden ħayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [ķapuda, -da]*

maņa **ķapuņda** neden dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [ķapuņda, -ņ, -da]*

ķapuda gören meni der-bān şanur / men kimem ol **ķapuda** der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [ķapuda, -da]*

ķapuda gören meni der-bān şanur / men kimem ol **ķapuda** der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [ķapuda, -da]*

dün **ķapuņdan** yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoħlaruņ munda ķafāsın görmişem bir daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [ķapuņdan, -ņ, -dan]*

ḥācī azup **ķapuņ** yolı gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [ķapuņ, -ņ]*

doġrılıġ ey yār ola dūst **ķapusı** / doġruya cennet kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [ķapusı, -sı]*

kar: *Kar, bir yağış türü.*

şekk yoħ ki **ķar** teg eriyem eger Sehend olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [ķar,]*

gözüm aġyāra baħsa ʿārıżuņ māhiyyetin döymez / bu vech ilen ki günden göz ķamaşur **ķara** baħmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [ķara, -a]*

kār ol-: *Fayda elde etmek, kazanmak.*

maṭlūb sen ü menem ṭaleb-kār / ṭālib olana olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [kār ol-, -ur]*

kara: *Kara, siyah renk.*

ķara zülfüņ ki deger laʿline her laḥẓa anıņ / ne şıfāt ile ķılam vaşfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [ķara,]*

şehd-i laʿlüng͡den şehā dadmış meger ḫālüng͡ ki zülf / diz çöküp giymiş **ḳara** ḥüsning͡ ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [ḳara,]*

tā Hidāyet ẓeḳanıng͡da **ḳara** ḫālüng͡ gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla çehing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [ḳara,]*

ne mübārek **ḳarasın** bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [ḳarasın, -sın]*

ḳara ḫāli şol ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş teg aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [ḳara,]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke saru bir **ḳara** daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [ḳara,]*

şīrīnlik ile şehd-i lebing͡ şān-ı ʿaseldür / ḳonmış **ḳara** ḫālüng͡ çü meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [ḳara,]*

niçe ang͡a söz içre Hidāyet ruḫ u zülfüng͡ / k'anung͡la ne aġ dine bilür kimse ne **ḳara** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [ḳara,]*

ol ikki ḳaşıng͡ aralıġında **ḳara** ḫālüng͡ / bir ṭūb gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [ḳara,]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg **ḳara** zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [ḳara,]*

açdum didi ṣabā **ḳara** zülfing͡ dügünlerin / göng͡limde ḳaldı sözleri onung͡ dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [ḳara,]*

yüzi rūḥu'llāh u zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn u **ḳara** gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [ḳara,]*

<u>ḳara:</u> *Kara, siyah renk. II Kötü, uğursuz, sıkıntılı.*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye **ḳara** gicelerde belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [ḳara,]*

zülfing͡i gider çihreden ay yüzüng͡i görset / ey şemʿ-i murādum bu **ḳara** gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [ḳara,]*

<u>ḳara ḳıl-:</u> *Karartmak, karalık, siyahlık kaplamak; karanlık duruma getirmek. II. Kötü hâle getirmek; kötümserleştirmek; kederlendirmek, gamlı ve tasalı duruma getirmek; sıkıntı vermek.*

zülfüng͡ni ṣalma yüzüng͡e ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [ḳara ḳıl-, -ma]*

ʿayn oldı gözüng͡ ḳaddüng͡ elif ḳıl ḳara zülfüng͡ / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [ḳara ḳıl-,]*

ḳurbānıyam o doġrı ering͡ k'anda uġraşup / gözine düşmenüng͡ ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [ḳara ḳıl-, -a]*

<u>ḳaraġu:</u> *Kör, âmâ.*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / **ḳaraġu** tā perçemin anın͡g < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [ḳaraġu,]*

ḳarala-: *Karalamak, kötülemek.*

dil aġzı remzi çaġladı ol ẖāl u ẖaṭṭın͡gı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o **ḳaralar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [ḳaralar, -r]*

ḳaranġu: *Karanlık.*

iki zülfün͡g arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / **ḳaranġu** gice içide şanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [ḳaranġu,]*

tāb-ı ḥüsnün͡gle dil o zülfe varur / şemʿ yaẖup gider **ḳaranġuya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [ḳaranġuya, -y, -a]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men cāmlar / tā ẖayālin͡g ḳonıcaẖ yiri **ḳaranġu** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [ḳaranġu,]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden büse dil / kim **ḳaranġu** gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [ḳaranġu,]*

ẖayālün͡gden gön͡gül çün gördi işid / **ḳaranġu** dünde saġın doġdı ẖurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [ḳaranġu,]*

ḳarar-: *Kararmak, karanlıklaşmak.*

baġrım **ḳarardı** cevr ü cefān͡g ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [ḳarardı, -dı]*

ḳarār: *Karar; durma, yerleşme; ölçülülük; süreklilik; rahat.*

gön͡gül **ḳarārın** u cān ṣabrın aldı dir ẖanı göz / didim ẖayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [ḳarārın, -ı, -n]*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı **ḳarārım** / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [ḳarārım, -ım]*

digeç kim aldı ṣabr u **ḳarārın** Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [ḳarārın, -ı, -n]*

eyleyip fermān apardun͡gsa **ḳarār** u dīn ü dil / durmışam uş baş ile tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [ḳarār,]*

şol āl yan͡gaġun͡gı görsedüp aldun͡g **ḳarār** u ṣabr / ey mekr isi kimse senün͡g bilmez alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [ḳarār,]*

man͡ga tā sāḳī-yi cān bāde virdi / gön͡gül ṣabr u **ḳarārın** bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [ḳarārın, -ı, -n]*

ḳarār it-: *Karar vermek.*

ṣūfī gir mey-kedening͡ içine daşına göre / daḫı mescide ḳarār itmeye daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [ḳarār it-, -me, -y, -e]*

<u>**ḳarār ol-:**</u> *Bir meseleyi hükme bağlamak, ne yapılması gerektiği husûsunda kesin hükme varmak.*

bağrım ḳarardı cevr ü cefāng͡ ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [ḳarār ol-, -dı]*

<u>**ḳarcıġay:**</u> *Kartal, doğan.*

dağılur cān u göng͡ül duygeç gözüng͡ alın şehā / **ḳarcıġaynı** niçe kim görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [ḳarcıġaynı, -nı]*

<u>**ḳarı:**</u> *Yaşlı.*

rūzgārın çoḫ süren **ḳarı** kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [ḳarı,]*

<u>**ḳarşu:**</u> *Bir yerin yüzü ve cephesinde bulunan, -e doğru.*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer göng͡ül / kirpük oḫın ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [ḳarşusına, -sı, -n, -a]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzüng͡len ḳaşlarung͡lan kim / güle **ḳarşu** çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [ḳarşu,]*

şehā yüzüng͡ hevesinden gözümden aḫar su / neẓāre ḳıl ki güle **ḳarşu** ḫoşdur aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [ḳarşu,]*

<u>**ḳarşu:**</u> *Karşı, için, hakkında.*

gözlerüm ḫaṭṭıng͡ ḫayālinde sang͡a **ḳarşu** müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [ḳarşu,]*

tesḫīr eger degülse bu yaḫduġları nedür / **ḳarşuda** ṭāşlar ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [ḳarşuda, -da]*

laʿline **ḳarşu** ṣurāḥī ağzın açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [ḳarşu,]*

<u>**ḳarşu dur-:**</u> *Karşı koymak, direnmek.*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet sang͡a raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [ḳarşu dur-,]*

bir nefesde ʿārıżıng͡ gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzüng͡e ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [ḳarşu dur-, -up]*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [ḳarşu dur-, -up, -dur]*

ḳarşula-: *Karşılamak.*

ḳaşlarun͡g ol göz ü kirpükle yaşım içre sagın / Diclede oḫlaşuban **ḳarşulamış** ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [ḳarşulamış, -mış]*

ḳārūn: *Kur'ân'da adı Firavun ve Hâmân'la birlikte anılan, Mûsâ Peygamber zamanında yaşamış, zenginliği, cimriliği, Allah'a olan isyanıyla ünlenip sonunda malı ve mülküyle birlikte yere geçmiş İsrailoğullarından biridir.*

ġonçe **Ḳārūn'ı** ne altunlar ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [ḳārūn'ı, -ı]*

kārvān-ı mülk-i ḳuds: *Kutsal mülkün kervanı.*

kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı Mıṣr cān saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [kārvān-ı mülk-i ḳuds,]*

ḳaş: *Kaş.*

ister idi **ḳaşun͡ga** muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / ben͡gzi ṣarardı özin bu fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [ḳaşun͡ga, -un͡ga]*

dil ü cān **ḳaş** u aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [ḳaş,]*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile **ḳaşun͡g** ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [ḳaşun͡g, -un͡g]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [ḳaşına, -ın, -a]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer gön͡gül / kirpük oḫın **ḳaşın** yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [ḳaşın, -ın]*

ḳaş u gözün͡g sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [ḳaş,]*

apardı ʿaḳl ile fehmümni ol **ḳaş** / giderdi dīn ile īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [ḳaş,]*

ḫadeng-i ġamze şol tarḫanı gözler / **ḳaşı** yayına gizlep cānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [ḳaşı, -ı]*

gön͡gül güler göricek **ḳaşın** ol dil-ārānun͡g / neden ki gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [ḳaşın, -ın]*

yaşur **ḳaşın͡gnı** Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim olmaya bu yaġışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [ḳaşın͡gnı, -ın͡g, -nı]*

ey yüzi gül başun͡ga ḳurbān olam / ol göz ile **ḳaşun͡ga** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [ḳaşun͡ga, -un͡g, -a]*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir görün͡g niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [ḳaşı, -ı]*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise **ḳaşı** ġamından / sen teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [ḳaşı, -ı]*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen teg yüz onun͡g **ḳaşlarının͡g** yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [ḳaşlarının͡g, -lar, -ın, -ın͡g]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzün͡glen **ḳaşlarun͡glan** kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [ḳaşlarun͡glan, -lar, -un͡g, -lan]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ḳaşı, -ı]*

dil ol **ḳaşı** gözi mekkārenin͡g söyler lebi vaṣfın / raḳībe söylen͡g aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [ḳaşı, -ı]*

ol **ḳaş** u gözün͡g mekri ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [ḳaş,]*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü **ḳaşları** ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [ḳaşları, -lar, -ı]*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿaksi **ḳaşınun͡g** / görünür şekl-i meh-i nev teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [ḳaşınun͡g, -ın, -un͡g]*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse san͡ga ol **ḳaşı** yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [ḳaşı, -ı]*

gön͡gülde sen **ḳaşı** yay oḫlarının͡g / ḫayāli bir ḳoşun ḳuşun͡gdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [ḳaşı, -ı]*

egerçi gözlerün͡gdür başılan siḥr / dil almaġda **ḳaşun͡gdur** andan üstün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [ḳaşun͡gdur, -un͡g, -dur]*

ḳara ḫāli şol ikki **ḳaş** arasında / siyeh-pūş teg aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [ḳaş,]*

yā Rab neme apardı beni ol **ḳaşları** kemān / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [ḳaşları, -lar, -ı]*

ḳaşın dutup yüzin n'ola yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [ḳaşın, -ın]*

ṣorman͡g ol **ḳaş** u göz ü ḫāl ile ḥālün͡g niçedür / n'ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [ḳaş,]*

gör muʿcizini **ḳaşı** arasındaki ḫālün͡g / kim niçe ḳılur bir yen͡gi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [ḳaşı, -ı]*

ol ikki **ḳaşın͡g** aralıġında ḳara ḫālün͡g / bir ṭūb gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [ḳaşın͡g, -ın͡g]*

gök yaġlıġ ile **ḳaşın** ucını silicaġ yār / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [ḳaşın, -ın]*

ḳaşlarun͡g ol göz ü kirpükle yaşım içre saġın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [ḳaşlarun͡g, -lar, -un͡g]*

didi gön͡gül ol dem ki bu **ḳaş** u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [ḳaş,]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / meni nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [ḳaş,]*

yüzi rūḥu'llāh u zülfi siyehīdür Mūsī / **ḳaşı** Ẕü'n-nūn u ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [ḳaşı, -ı]*

çekmek isterdi **ḳaşı** naḳşını üstād-ı ezel / baḫdı çün ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [ḳaşı, -ı]*

ḳaşlarun͡gız ṭāḳı gözimde menim / çaylar üsne görünür pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [ḳaşlarun͡gız, -lar, -un͡gız]*

şol kirpük ile **ḳaş** meni yaḫmadı ancaḫ / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [ḳaş,]*

ḳaş çat-: *Kızmak, öfkelenmek.*

ḳaş çatma ṭalebden ki ṣan͡ga gevher-i maʿnī / ʿişmet ṭarafından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [ḳaş çat-, -ma]*

ḳaṣd: *Amaç, niyet.*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / **ḳaṣdun͡g** helākim ise bu ḳayġu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [ḳaṣdun͡g, -u, -n͡g]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / **ḳaṣdımdadur** tā bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [ḳaṣdımdadur, -ım, -da, -dur]*

fikrim didi tīġım durur **ḳaṣdın͡gda** vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet man͡ga ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [ḳaṣdın͡gda, -ı, -n͡g, -da]*

ḳaṣd it-: *Yönelmek, niyet etmek.*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [ḳaṣd it-, -er]*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi dimen͡g an͡ga dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [ḳaṣd it-, -geç]*

ey Hidāyet cān u dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [ḳaṣd it-, -me, -sün]*

ḳaşın çat-: *Kızmak, öfkelenmek.*

ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [ḳaşın çat-, -up]*

ḳāṣır ol-: *Kusurlu olmak.*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / felekni͡ng iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [ḳāṣır ol-, -dı, -y, -sa]*

ḳaṣr: *Saray, köşk.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu **ḳaṣrı͡ng** gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [ḳaṣrı͡ng, -ı͡ng]*

ḳaṣr-ı muʿallā: *Asılı duran, asılmış köşk; gökyüzüne uzanacak yücelikte olan köşk.*

bu ne **ḳaṣr-ı muʿallā** vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrı͡ng gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [ḳaṣr-ı muʿallā,]*

ḳaṣr-ı ʿömr: *Hayat evi, ömür sarayı.*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi kim **ḳaṣr-ı ʿömr** tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [ḳaṣr-ı ʿömr,]*

ḳaṣṣāb-ı dūn: *Alçağın kesicisi.*

tīġ ile budarlarım mendendir ol **ḳaṣṣāb-ı dūn** / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [ḳaṣṣāb-ı dūn,]*

ḳaṭʿ-: *Kesme, kesilme; bitirme, sona erdirme.*

ey kim dirsiz naẓar **ḳaṭʿ** eyle andan / a͡nga be͡ngzer ma͡nga bir baḫ gözi͡ng var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [ḳaṭʿ,]*

ḳat-: *Katmak, karıştırmak.*

ṣorġaç gö͡ngül lebin n'ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse **ḳatarlar** gül-āb a͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [ḳatarlar, -ar, -lar]*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün **ḳatsa** seḥer-geh ġālib olur a͡nga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [ḳatsa, -sa]*

gözü͡ng ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger bu çaġırı güçlü görür ki **ḳatar** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [ḳatar, -ar]*

cihān esāsınu͡ng aldanma leẕẕetine gö͡ngül / ki bala aġu **ḳatup** ṣo͡ng vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [ḳatup, -up]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān ṣo͡ngı görü͡ng ne aġu **ḳatdı** aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [ḳatdı, -dı]*

ḳat: *Kat; huzur, yan, ön, makam.*

yüzüm **ḳatında** laʿlü͡ng a͡ngsa gö͡nglüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [ḳatında, -ın, -da]*

olmazsa ḫaste göng͡lüme vaṣlıng͡ ögür eger / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki **ḳat** eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [ḳat,]*

şehd-i laʿlüng͡den şehā dadmış meger ḫālüng͡ ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsning͡ **ḳatında** dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [ḳatında, -ın, -da]*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse laʿli meyi **ḳatına** şerm-sār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [ḳatına, -ı, -n, -a]*

ḥayat ābın diyerler gerçi cān-baḫş / lebing͡ **ḳatında** anıng͡ cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzüng͡ **ḳata** digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülüng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [ḳata, -a]*

aġyār **ḳatına** sen meni ger ḳaḫısang͡ yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [ḳatına, -ı, -n, -a]*

ḳaṭʿ eyle-: *Kesmek.*

naẓarı var idi geh gāh menümlen itining͡ / neyleyem āh ki ḳaṭʿ eyledi mendin naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [ḳaṭʿ eyle-, -di]*

ḳat ḳat: *Üst üste.*

göz dükānı içre **ḳat ḳat** n'ola ger baġlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur mang͡a rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [ḳat ḳat,]*

ḳatı: *Haşin, sert.*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol **ḳatı** yaydın mang͡a bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [ḳatı,]*

ḳatı: *Çok, aşırı derecede.*

ḫaste-dil ü vālih ü bī-çāre-em / luṭfıng͡ ivinden **ḳatı** āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [ḳatı,]*

ḳaṭʿ-ı ümīd eyle-: *Ümidi kesmek. Bir şeyin artık gerçekleşemeyeceği inancına varmak, ummaz olmak.*

ḳılduġca ġam oḫına nişāne göng͡ül seni / ḳaṭʿ-ı ümīd eyleme kim imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [ḳaṭʿ-ı ümīd eyle-, -me]*

kātib-i ḳudret: *Kudret sahibi kâtip, Allah.*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / **kātib-i ḳudret** kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [kātib-i ḳudret,]*

ḳātil: *Cana kıyan, öldüren, öldürücü.*

her ḫancaru kim varsa **ḳatil** dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [ḳatil,]*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o **ḳātil** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [ḳātil,]*

ḳatna-: *Tekrar etmek.*

Hidāyet **ḳatna** sen şūḫun͡g şıfātı / degül ḥaḳḳa'l-yaḳīn ʿayne'l-yaḳīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [ḳatna,]*

ḳatnad-: *Tekrar ettirmek.*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı dün gün / ki yüzün͡g **ḳatnadur** ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [ḳatnadur, -ur]*

ḳaṭre: *Damla, yağmur ve yağmur gibi dökülen şeyin tanesi.*

seyl-i sirişkim ile yağış ḳıldı mācerā / utanmadı o **ḳaṭre** den͡gizden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [ḳaṭre,]*

yüz üsne düşer **ḳaṭre** urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda senün͡g **ḳaṭre** yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [ḳaṭre,]*

yüz üsne düşer **ḳaṭre** urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda senün͡g **ḳaṭre** yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [ḳaṭre,]*

baḥre ben͡gzetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr bir **ḳaṭredür** anın͡g gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [ḳaṭredür, -dür]*

ḳaṭre sudan lü'lü'-i lālā ḳılan / ḳuru aġaçdan gül-i ḥamrā ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [ḳaṭre,]*

ḳaṭre ḳaṭre: *Damla damla.*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan ben͡gzüm ki gül güldür müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [ḳaṭre ḳaṭre,]*

ḳav-: *Kovmak.*

dün ḫaste Hidāyet'ni itin͡g **ḳavdı** ḳapun͡gdan / dinme didim itdi bura anın͡g ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [ḳavdı, -dı]*

ḳaval-: *Kovulmak.*

ḳavaldum itin͡gi görgeç ḳapun͡gdan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı degül yaḫşı ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [ḳavaldum, -du, -m]*

ḳavḳav oyna-: *Bir çeşit oyun.*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger gön͡glümlen ey cān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [kavkav oyna-, -r]*

ķavl: *Söz, kelâm.*

yār ilen **ķavlüm** budur ʿışķın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [ķavlüm, -üm]*

kim ki bu dīv alına aldanmadı / şol ezelī **ķavle** durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [ķavle, -e]*

ķayd: *Bağ, zincir.*

ten **ķaydın** üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen daħı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [ķaydın, -ı, -n]*

ķayd eyle-: *Bağlamak,esir etmek.*

ķayd eyledi her ḥalķada min͡g cān u gön͡güller / meşşāta-i ṣunʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [ķayd eyle-, -di]*

ķayġu: *Kaygı, dert, endişe.*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / ķaṣdun͡g helākim ise bu **ķayġu** yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [ķayġu,]*

yārsız gören Hidāyet'ni raķīb ilen diyer / olmamaġun͡gdur ʿaceb ʿālemde bu **ķayġu** görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [ķayġu,]*

didim ki **ķayġumı** ķayır yoħ ise zār ölürem / didi görün͡g ki meni öldügile ķayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [ķayġumı, -m, -ı]*

yöri ey dil āteş ü āh ile **ķayġu** daşını / küre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ķıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [ķayġu,]*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarķ / ki **ķayġu** daġı saħlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [ķayġu,]*

sensiz ṣanemā bu ordu ilen / yaħdı meni çerħ **ķayġu** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [ķayġu,]*

tevbeden geç Hidāyet olġaç ʿīd / şādlıġ çaġı varma **ķayġuya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [ķayġuya, -y, -a]*

yanup şemʿ pervāne ṣalsa ķanadın / ne **ķayġu** onun͡g ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [ķayġu,]*

didi ol şeh ħayāli olsa yoldaş / ne **ķayġu** ger olursa ħamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [ķayġu,]*

ķāyim ol-: *Ayakta durmak, yıkılmamak, güçlü ve sağlam olmak.*

tā ki bu mīnā felek-i zer-nigār / ķāyim olup eyleye devr ü medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [ķāyim ol-, -up]*

kāyināt: *Dünya, evren.*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / **kāyinātıng͡** bāġınıng͡ sen teg ħaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [kāyinātıng͡, -ı, -ng͡]*

ķayır-: *Endişelenmek, kaygılanmak.*

didim ki ķayġumı **ķayır** yoħ ise zār ölürem / didi görüng͡ ki meni öldügile ķayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [ķayır,]*

ķayırd-: *Endişeye düşürmek.*

didim ki ķayġumı ķayır yoħ ise zār ölürem / didi görüng͡ ki meni öldügile **ķayırdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [ķayırdur, -ur]*

ķayna-: *Kaynamak.*

niçe kim su ķoysa **ķaynar** yeng͡i küze süz ile / bu dil-i sūzānda beng͡zer atduġung͡ peykān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [ķaynar, -r]*

ķayur-: *Endişelenmek, kaygılanmak.*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlüng͡ ķadeḥi / didi **ķayurma** sang͡a daħı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [ķayurma, -ma]*

bizimle yār arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / **ķayurma** ġam yime ey dil ħamunung͡ başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [ķayurma, -ma]*

didim ḥisābsız çekerem cām-ı ġuṣṣa men / didi **ķayurma** her ne çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [ķayurma, -ma]*

ey menimçün **ķayuran** kim ħāk-i reh teg olma ħvār / ħāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [ķayuran, -an]*

ķaz-: *Kazmak.*

şol şeker yanında tā acılıġı fāş olmaya / ķuyılar **ķazdı** girüp zenbūr şānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [ķazdı, -dı]*

ķażā: *Kaderin, Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raķīb / doġrı imiş ki yavuza eksük degül **ķażā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [ķażā,]*

ķażādur oħung͡ atıcaħ öñine kim ķalħa / meger göng͡ül ki yolında ķażāya ķalħandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [ķażādur, -dur]*

ḳażādur oḫun͡g atıcaḫ öñine kim ḳalḫa / meger gön͡gül ki yolında **ḳażāya** ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [ḳażāya, -y, -a]*

gerdūn ilin götürse **ḳażā** daşın atmege / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [ḳażā,]*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola **ḳażā** ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [ḳażā,]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / **ḳażā** çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [ḳażā,]*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī: *Cenab-ı Hakk'ın kendi hükmü.*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī irişdi peyk-i ecel / getürdi nāme-i ḥasret zevāle döndi kemāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 15). [ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī,]*

kebāb: *Ateşte veya susuz olarak bir kap içinde pişirilen et yemeği.*

ol ikki nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş **kebāb** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [kebāb,]*

kef: *Köpük.*

ol şāh ki her il **kef** ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u **kef** eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [kef,]*

kefen: *Ölüye sarılan bez.*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫun͡g / didi ki Hidāyet ne baḫarsın **kefenin͡gdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [kefenin͡gdür, -in͡g, -dür]*

silmen͡g ayaġı yüzini yüzden kim öldürür / āḫir nefes **kefende** ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [kefende, -de]*

ölmesün kim men ölem ölgeç **kefen** biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [kefen,]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış **kefeni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [kefeni, -i]*

kelām: *Söz.*

yüzini görgeç aldı aġzı gön͡gül / ger yoḫ idürse var arada **kelām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [kelām,]*

ol söz ü aġız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu **kelāmı** vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [kelāmı, -ı]*

kem eyle-: *Azaltmak.*

derd ü ġam u belān͡gı gön͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [kem eyle-, -me]*

<u>kemâl:</u> *Erginlik, olgunluk.*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī irişdi peyk-i ecel / getürdi nāme-i ḥasret zevāle döndi **kemāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 15). [kemāl,]*

<u>kemān:</u> *Yay.*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde **kemān** görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [kemān,]*

ḥācibidür her biri Çāçī **kemān** / ġamzeleri her biri tīr-i ḫadeng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 2). [kemān,]*

yā Rab neme apardı beni ol ḳaşları **kemān** / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [kemān,]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü **kemānın** bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [kemānın, -ın]*

her güşede yüz nāle vü feryād u fiġāndur / şol tīr ü **kemāndan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [kemāndan, -dan]*

<u>kemān-dār:</u> *Yay tutan, yay tutucu.*

ol **kemān-dārun͡g** teninde cānın͡ga nāvekleri / dut ʿazīz anı gön͡gül çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [kemān-dārun͡g, -un͡g]*

<u>kemān-ebrū:</u> *Kaşları yay gibi güzel biçimli olan, keman kaşlı.*

şol **kemān-ebrū** ḳılan bu bağrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni kim an͡ga taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [kemān-ebrū,]*

<u>kemer:</u> *Kemer, kuşak.*

didim **kemer** bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge kimseye ḳuçmaz meger **kemer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [kemer,]*

didim **kemer** bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge kimseye ḳuçmaz meger **kemer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [kemer,]*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha **kemer** şanup / ḳurşanmışam bu luṭfına men kūh teg **kemer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [kemer,]*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha **kemer** şanup / ḳurşanmışam bu luṭfına men kūh teg **kemer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [kemer,]*

şol **kemer** üstindeki yaġlıġ ḫayālinden müdām / gözleri yaşı Hidāyet'nin͡g çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [kemer,]*

kemīn: *Az, çok az.*

yā Rab neme apardı beni ol ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle işidür **kemīn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [kemīn,]*

kemīn: *Pusu, tuzak.*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler ol **kemīnden** dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [kemīnden, -den]*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz **kemīnler** ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [kemīnler, -ler]*

kemīne: *Zavallı, güçsüz.*

yā Rab neme apardı beni ol ḳaşları kemān / kim men **kemīnesiyle** işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [kemīnesiyle, -si, -y, -le]*

kemür-: *Kemirmek, yemek.*

çoḫ **kemürdi** sümük itin͡gle Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [kemürdi, -di]*

kenār: *Deniz kıyısı, sahil. II Kurtuluş yeri.*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları **kenāra** yitür / gön͡gül bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir uşandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [kenāra, -a]*

kenāre: *Kıyı, kenar, uç.*

ʿāşıḳdan ider **kenāre** zāhid / bī-ʿaḳl düzelmez uslu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [kenāre,]*

k’en͡gse: *Ki arka.*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānın͡g içün / **k’en͡gseden** çekdi dilin dest-i ḳażā anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [k’en͡gseden, -den]*

kerbelā-yı ġam-ı hicr: *Irak’ta Hz. Hüseyin’in şehit edildiği ve türbesinin bulunduğu yer olan Kerbala'dan ayrı olmanın üzüntüsü.*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem çü Ḥüseyn / bir naẓar tā ki gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [kerbelā-yı ġam-ı hicr, -ün͡g, -de]*

kerem: *Cömertlik; soyluluk; bağış.*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr gön͡gül şol **kerem** ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [kerem,]*

sāḳīyā çoḫ keremin͡gden çekübem cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben bendeye görgüz **keremi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [keremi, -i]*

sāḳīyā çoḫ **keremin͡gden** çekübem cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben bendeye görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [keremin͡gden, -in͡g, -den]*

yaḫşılıġ it luṭf u **kerem** pīşe ḳıl / gör ne ʿaceb ẕātsın endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [kerem,]*

her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf u **kerem** pīşe vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [kerem,]*

ḳıl an͡ga bir cürʿa **keremden** naṣīb / olmasa baḫşīş an͡ga itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [keremden, -den]*

sensin ki olupdur **keremün͡g** cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [keremün͡g, -ün͡g]*

kerem eyle: *İhsanda bulunmak, cömertlik etmek; ilgi göstermek, hoş muamele etmek.*

cān gitti ḳalmadı man͡ga hicrün͡gde dīn ü dil / ey ġam Hidāyet ile **kerem eyle** ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [kerem eyle,]*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım meni yaḫ āteş-i dil bir **kerem eyle** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [kerem eyle,]*

kerem it-: *Cömertlik etmek, iyilikte bulunmak,bağışlamak.*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm ili / leblerün͡g derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [kerem it-,]*

kerem ḳıl-: *Kerem göstermek, lütfetmek.*

kerem ḳıl ey nesīm-i nev-bahārī / men-i bī-çāre ilen ḥaḳḳ-ı yārī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 1). [kerem ḳıl-,]*

kerīm: *"Çok veren, lütuf ve ihsanı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen" manasına gelen Allah'ın isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) biri.*

senden eger ġam gele yā derd ü bīm / şükr senin͡g virdügün͡ge ey **kerīm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [kerīm,]*

kes-: *Durdurmak.*

ṣorduġumça leblerün͡gi olmadum sīrāb men / gerçi laʿlin͡g teşnelik **kesmek** durur ḫāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [kesmek, -mek]*

__kes-:__ *Ayırmak, uzaklaştırmak, koparmak.*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / incimezem neden ki raḳībimle çūb **keser** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [keser, -er]*

başumı **kesmaġa** ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [kesmaġa, -maġ, -a]*

tīġ ödlek aluban anda ki bu başa çalar / **kesmecaġ** başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [kesmecaġ, -me, -caġ]*

şāh-ı Necef ʿināyeti ile Hidāyet'ü͡ng / her sözidür ḫavārici **kesmaġda** ẕüʿl-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [kesmaġda, -maġda]*

kesme cāndan ġam u derdü͡ngni … / mülk vīrān ola ẓulm olsa işi pādişehi͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [kesme, -me]*

başum **kesüp** yā Rab n'ola çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlini͡ng ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [kesüp, -üp]*

dün selām eylegeç **keserdüm** idür / seni ger olmasaydı ḥaḳḳ-ı selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [keserdüm, -er, -dü, -m]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten ili ḫamu işde **keser** altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [keser, -er]*

ser-i zülfeyni ey meşşāṭa **kesme** / k'idersin ʿāşıḳı͡ng ʿömrini kūtāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [kesme, -me]*

__kes-:__ *Kesmek, susmak.*

nālesin **kesmez** gö͡ngül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [kesmez, -mez]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger gıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet **keseli** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [keseli, -eli]*

__kesād it-:__ *Azaltmak, eksiltmek, değersizleştirmek.*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [kesād it-, -di]*

__kesdür-:__ *Kestirmek.*

yār uġurında eger menzil ü yol daş olsa / başıla **kesdüre** ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [kesdüre, -e]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten ili ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [kesdürdi,]*

__keşf ol-:__ *Bilinmek, ortaya çıkmak.*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [keşf ol-, -ur]*

kesil-: *Ayırmak, uzaklaştırmak, koparmak.*

raḳīb ol kūya varduġça **kesilmezsin** bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdün͡g ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [kesilmezsin, -mez, -sin]*

ṣanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan **kesile** / cānı kimsenin͡g ḫaçan sivgülü cāndan **kesile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [kesile, -e]*

ṣanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan **kesile** / cānı kimsenin͡g ḫaçan sivgülü cāndan **kesile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [kesile, -e]*

kesile bilmen itin͡gdin nişe kim müşkil olur / kişi bir nesteye kim ögrene andan **kesile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [kesile, -e]*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden girçek imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın **kesile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [kesile, -e]*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle cihāndan **kesile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [kesile, -e]*

aġzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan **kesile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [kesile, -e]*

yāra irdim **kesilüp** müddeʿīden girçek imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [kesilüp, -üp]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g sırrın o şāne / yā Rab **kesilüp** dili onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [kesilüp, -üp]*

kesile bilmen itin͡gdin nişe kim müşkil olur / kişi bir nesteye kim ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [kesil-, -e, -bil, -men]*

kestür-: *Kestirmek.*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [kestürmez, -mez]*

kesük: *Kesik, kesilmiş.*

āh ḳılman iki dillüye āh / kim olısar dili **kesük** rū-siyāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 55). [kesük,]*

kevkeb: *Yıldız.*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde **kevkeb** oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [kevkeb,]*

kevkeb-i iḳbāl-i tābān: *Bahtın parlak yıldızı.*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu maʿnīden / ki her burcında yüz min͡g kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [kevkeb-i iḳbāl-i tābān, -dur]*

kevn: *Varlık, kainat.*

Ey cān u gön͡gül mihrün͡g ile vālih ü şeydā / İs̱bātun͡g içün **kevn** ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [kevn,]*

görset yüzün͡g ey dūst ki maḳṣūd hemāndur / **kevn** ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [kevn,]*

kevn ü mekān: *Kâinat, âlem, dünya.*

ey cān u gön͡gül mihrin͡g ile vālih ü şeydā / is̱bātın͡g içün **kevn ü mekān** oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [kevn ü mekān,]*

gön͡glüm ṣanemā kevn ü mekāndan seni ister / ey serv-i revān dünyede sen-sin man͡ga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [kevn ü mekān, -dan]*

kevneyn: *İki dünya, dünya ve ahiret.*

ol ki bizi nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ ile **kevneyni** mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [kevneyni, -i]*

k'ey: *Ki ey.*

ḫiṭāb itdüm dile **k'ey** dil niçüksin / bu ṭūfān içre pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [k'ey,]*

keykubād: *Korkusuz, yiğit hükümdar Keykubad (Şehname'de adı geçen ve "key" ünvanını kullanan ilk hükümdar).*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü **Keyḳubād** / ḳaldı olardan ṣon͡gra ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [keyḳubād,]*

kez: *Defa, kere.*

ger yolında daş ile basursalar yüz **kez** raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [kez,]*

ki: *Ki bağlacı, fiil açıklama bağlacıdır. Bazen de fiilin anlamını pekiştirmek amacıyla kullanılır.*

ṣordum **ki** çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi gön͡gül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [ki,]*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş **ki** yavuza eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [ki,]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma **ki** bu su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [ki,]*

ey dil yiter uşan **ki** man͡ga oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [ki,]*

didim **ki** görmedin giderem tīr ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin birin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [ki,]*

bir oḫ ile didin͡g **ki** ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [ki,]*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / bu ad ile n'oldı **ki** bir ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [ki,]*

ey **ki** gündüzdür yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn giceler / gel **ki** uymadı firāḳun͡gdan bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [ki,]*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur velī / mundandur ölmegim **ki** bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [ki,]*

şimden geri hicrāna meni yār diler yār / imdi menim olmaġuma bildüm **ki** ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [ki,]*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g tā görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān **ki** yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [ki,]*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur san͡ga / dinmen͡g diyer **ki** sözleri onun͡g man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [ki,]*

çoḫ kemürdi sümük itin͡gle Hidāyet anı / ḫaçan unuda **ki** boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [ki,]*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫun͡g / didi **ki** Hidāyet ne baḫarsın kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [ki,]*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / ṣandum **ki** bilūr üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [ki,]*

şādīlıġın͡g gön͡gül ivine gelmedi disem / eydür **ki** n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [ki,]*

öterdi dün iti didim **ki** bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [ki,]*

menim yaşum aḫıdurken müneccim / görüp didi **ki** güçlü yulduzun͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [ki,]*

yüz min͡g hezār mekr ile al itse ādemī / anı görür **ki** alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [ki,]*

ḳaddün͡gde gözüm zülfin͡gi tā gördi dolanmış / ilan gör özin dir **ki** niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [ki,]*

nigār ider didiler ḳan ile nigār yüzin / didim **ki** n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [ki,]*

didüm **ki** ḫāṭırun͡ga düşmezem neden hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi **ki** ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [ki,]*

didüm **ki** ḫāṭırun͡ga düşmezem neden hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi **ki** ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [ki,]*

didim **ki** ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ölürem / didi görün͡g **ki** meni öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [ki,]*

didim **ki** ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ölürem / didi görün͡g **ki** meni öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [ki,]*

dirler devā ḳılur an͡ga bildür bu derdün͡gi / didim **ki** ḳılsa ḳılmasa dinmen͡g özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [ki,]*

aġzından istedüm **ki** tapam ẕerrece nişān / didi **ki** ṣor ol istedügün͡g hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [ki,]*

aġzından istedüm **ki** tapam ẕerrece nişān / didi **ki** ṣor ol istedügün͡g hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [ki,]*

derd ü ġam u miḥnet ü endūhun͡gı / ṣūrete direm **ki** bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [ki,]*

görgeç gözün͡g didüm bu mıdur ḳanumı töken / gön͡glüm didi **ki** sen munı bilmen͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [ki,]*

didüm **ki** kirpük ile baġlayam yaşım yolını / velī ḫaçan çūb ile baġlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [ki,]*

ṣordum **ki** datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī leb didi kim datlu cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [ki,]*

ey laʿl-i leb ġamun͡gda senin͡g eşk ü dīdeden / men bilmezem **ki** maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [ki,]*

her gün diyer **ki** dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol ṣanemün͡g doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [ki,]*

dingeç ġamun͡gdan aġzuma çaldun͡g **ki** söyleme / şimdin gerü ne dineyem ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [ki,]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör **ki** senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [ki,]*

dün öldürem didün͡g ġamımı kim **ki** yir neden / öldürmedün͡g Hidāyet'i men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [ki,]*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ olun͡g **ki** nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [ki,]*

niçe söylerdün͡g **ki** mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [ki,]*

Tan͡grı bilür **ki** ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ki,]*

… / nāṣıḥ diyer **ki** ʿışḳ işine ḳılma çoḫ heves *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 1). [ki,]*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel didi **ki** dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [ki,]*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzeñ didi kim / ḫancaru varur **ki** ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [ki,]*

gül yañılur **ki** sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [ki,]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it **ki** ḳurtulduñ yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [ki,]*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / **ki** ne Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ki,]*

dimek diler idim **ki** ʿaceb fitnesin itdi / dinme yoḫ ise ḳanıñı tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [ki,]*

digeç **ki** melūlem gideli zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [ki,]*

īmāndur o māhıñ yüzi bu ṣoñ nefesimde / bir kimsene bulman **ki** mañga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [ki,]*

aġyāra hemdem olma **ki** ṣoñ yaman olur / yaḫşılar ile olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [ki,]*

şehā yüzüñ hevesinden gözümden aḫar su / neẓāre ḳıl **ki** güle ḳarşu ḫoşdur aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [ki,]*

gözüñ ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / meger bu çaġırı güçlü görür **ki** ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [ki,]*

çekmiş gözüñ müjgān oḫın ister **ki** ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözüñ her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [ki,]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet sañga raḳīb / kim menʿ ide seni **ki** ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [ki,]*

göz yüzüñçün yaş töküp dirdim **ki** eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [ki,]*

niçe göñlüñ didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum **ki** biraz oḫ atar iseñ ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [ki,]*

muḥtesib avradına dir **ki** ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [ki,]*

didim **ki** ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş mercānuñga / başduñ revān lü'lü'leri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [ki,]*

ṣaldı belā töpüglerine fürḳatüñ meni / senden ıraġ gör **ki** neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [ki,]*

eyle hicrüñde tozar olmışam ey cān **ki** ṣabā / esse kūyıñ ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [ki,]*

saçı **ki** eyle kesād itdi müşki cehd iderem / **ki** ṣalam eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [ki,]*

yā Rab bu ne yüzdür kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir **ki** taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [ki,]*

serv kim gördi **ki** gül-berg-i ṭarī gönglek ide / ḳuça gül-bergi onung ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [ki,]*

bir gün ola **ki** Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [ki,]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola **ki** baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [ki,]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / **ki** ḫayāli ḳolı boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [ki,]*

ḳalmadı kimse **ki** duymadı Hidāyet ġamungı / āh kim duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [ki,]*

yüzüngle zülfüng içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim **ki** geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [ki,]*

sipīde dem **ki** eserdi nesīm-i bād-ı şimāl / didim manga meger ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [ki,]*

bir ḫaylī zamān oldı **ki** gönglüm nigerāndur / dīdārunga cāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [ki,]*

ey bād-ı ṣabā göricek ol serv-i revānı / söyle **ki** be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [ki,]*

<u>ki:</u> *Ki bağlacı, isim ve zamirleri açıklama/tanımlama bağlacıdır.*

sensin **ki** olupdur keremüng cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ki,]*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab **ki** men ḳurbān anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [ki,]*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma kim / çün çın imiş bu nükte **ki** ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [ki,]*

senden ne ġam **ki** ey büt-i dil-cū yiter manga / ʿālemde şādam ol ġam ile bu yiter manga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ki,]*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim **ki** dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur anga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [ki,]*

n'ola ḳonup lebine çibin ger ilin ṣorar / dirler mes̠el **ki** balı dutan barmaġın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [ki,]*

dindürmezem aġyārı itingle olalı yār / her işde **ki** var ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [ki,]*

varmazam uçmaġa küyından anung ey zāhid / damuya nişe vara kim **ki** anıng cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [ki,]*

ol **ki** ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl anun͡g ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [ki,]*

ger ister isen͡g cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret **ki** senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [ki,]*

ʿĪsī **ki** dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri man͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [ki,]*

bir būse içün istese cān dil daḫı virem / anun͡g ḥaḳı içün **ki** alur cānı cān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 2). [ki,]*

ḳażādur oḫun͡g atıcaḫ öñine kim ḳalḫa / meger gön͡gül **ki** yolında ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [ki,]*

gözün͡g gön͡gül aluban puzdı cānım ülkesini / şehā yit ülkelünin͡g ġavrına **ki** tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [ki,]*

zülfün͡g **ki** dem-be-dem deger ol gül yan͡gaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [ki,]*

hicrin͡gde şererdür **ki** düşer āhum odından / bu laʿl **ki** bir ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [ki,]*

hicrin͡gde şererdür **ki** düşer āhum odından / bu laʿl **ki** bir ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [ki,]*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol ṣıġır anı **ki** dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [ki,]*

her kimsenün͡g **ki** hem-demi derd-i ḥabībdür / hem-derdi var an͡ga ne ḥācet ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [ki,]*

ḳara zülfün͡g **ki** deger laʿline her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [ki,]*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma muḳayyed / ey dil bula gör anı **ki** bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [ki,]*

ol gün **ki** tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [ki,]*

tīġ ödlek aluban anda **ki** bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [ki,]*

ʿaḳs ile bildürür san͡ga yüz üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası **ki** daġılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [ki,]*

ol şāh **ki** her il kef ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [ki,]*

esbāb-ı cihāndan o **ki** geçmez işiginde / ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [ki,]*

ṣanma ey fitne **ki** zülf ile ruḫun͡g görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [ki,]*

ol büt **ki** ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline göñgüller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [ki,]*

cihānda kim **ki** bir cānānı yoḫdur / yaḳın bir gevdedür kim cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [ki,]*

göñgül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayāliñge ṣor gözde nem **ki** var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [ki,]*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / **ki** yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [ki,]*

yüzüñ **ki** maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādirdür / gözümde dīdelerüm nūrı kimi ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [ki,]*

yüzüñde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl **ki** var / seniñ nis̱āruñ içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [ki,]*

didim sañga yarar ne **ki** ḳılsañ mañga cefā / Tañgrıya yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [ki,]*

cān perdesi çāk olur kim aġrımasun şol il / her gāh **ki** nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [ki,]*

şāḫı üstinden **ki** titrer nergis esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasıñ kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [ki,]*

dil **ki** sen meh-liḳāya meyl itmez / kāfir olmış ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [ki,]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından kim **ki** ġayruñ naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [ki,]*

kirdāruñga ḫoş dut göñgül vaṣlından özge umma gel / nişün **ki** görür ḫūblıġ her kim **ki** ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [ki,]*

ol **ki** ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / ḫāl imişdür ol **ki** yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [ki,]*

ol **ki** ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / ḫāl imişdür ol **ki** yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [ki,]*

yüzüñ görmek didim dün gün **ki** nāgeh maʿnī görsetdüñ / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [ki,]*

men **ki** işimdür lebiñ devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [ki,]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳuñ meyinden ol **ki** çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [ki,]*

ey dil ḳanıñ tökem dise oyunla yār ınan / göñglindeki durur **ki** gelür diline anıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [ki,]*

ḫalḳ aluptur gümān **ki** yārümsin / bu gümān olmayan yaḳīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [ki,]*

gül **ki** ṣalur āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿārıżıñ͡gda her ḫaçan olur perīşān kākülüñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [ki,]*

ey seng-dil yaḳın **ki** ḳıla raḥm ḫāṭıruñ͡g / ger men sañ͡ga göñ͡güldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [ki,]*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde teg / ey serv-i ḳad **ki** ḫancaru varsañ͡g ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [ki,]*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet **ki** bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [ki,]*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam **ki** Hidāyet yaġar mañ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [ki,]*

leblerüñ͡gden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / ol **ki** başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [ki,]*

saġınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamuñ͡gda ḳanlu yaşımdur **ki** dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [ki,]*

zülfin görüp ne āh **ki** çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara gicelerde belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [ki,]*

ḥaḳḳuñ͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine kim **ki** degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [ki,]*

yüzüñ͡g nūrı **ki** tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [ki,]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżuñ͡g māhiyyetin döymez / bu vech ilen **ki** günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [ki,]*

ol **ki** ʿömrüm teg geçer baḫmaz mañ͡ga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [ki,]*

delü göñ͡glüm **ki** ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [ki,]*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'üñ͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān **ki** men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [ki,]*

laʿliñ͡gden ıraġ hicrüñ͡g içinde menem ey dūst / ol teşne **ki** çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [ki,]*

bir pūla müddeʿī meni ṣanmaz velī menem / ol kişi **ki** tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [ki,]*

hicrinde tīġın ister iken çaldı başuma / raḥmet **ki** ḫoş bu susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [ki,]*

dür-dānedür **ki** zer-varaḳ üstinde daġılur / yā yüzüm üsne dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [ki,]*

ançа aḫıttı yaş Hidāyet **ki** cāmıdın / ḫāşāke beñ͡gzer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [ki,]*

yüzün͡g kim ol selāsil-i pür-çīne gizlüdür / bir Rūmīdür **ki** ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [ki,]*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden girçek imiş / kim **ki** yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [ki,]*

n'ola çeksen͡g ṣaluban ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / bu mes̱eldür **ki** sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [ki,]*

göz yüzin gördi gön͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde **ki** var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [ki,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaḫşı **ki** tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ki,]*

hicrin͡gde cān ile savaşımdur hemī nefes / ḫanı ecel **ki** yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [ki,]*

çoḫ gön͡güller **ki** bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre sile / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [ki,]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu **ki** yār / ger dile dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [ki,]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını ne bile / gön͡gül **ki** bilmegine ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [ki,]*

ʿaceb belā **ki** gön͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ki,]*

saçı **ki** eyle kesād itdi müşki cehd iderem / **ki** ṣalam eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [ki,]*

ey **ki** şīr-efken gözün͡g teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū an͡ga nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [ki,]*

ġonçe Ḳārūn'ı ne altunlar **ki** ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [ki,]*

müşkil **ki** gön͡gül bāġ-ı ruḫındın vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭun͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [ki,]*

dinmez menim ile senün͡g arada raḳībün͡g / kimdür **ki** dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [ki,]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī **ki** bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [ki,]*

didi gön͡gül ol dem **ki** bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [ki,]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada min͡g cān u gön͡güller / meşşāta-i ṣunʿ anda **ki** zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [ki,]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳun͡gdan şehā / ol **ki** Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [ki,]*

bu nevʿ ilen **ki** dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [ki,]*

ol ola er **ki** gelse ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [ki,]*

ey Hidāyet bu **ki** hicrān güni çektim ansız / man͡ga ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [ki,]*

yansam n'ola ʿışḳın͡g odı ilen / gör çūbı **ki** niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [ki,]*

bağrı delindi felek-i sādenin͡g / tā kim o **ki** süzgüçi ol bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [ki,]*

cān **ki** ezelden beri maḫmūrıdur / mey dime maḫmūr **ki** rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [ki,]*

cān **ki** ezelden beri maḫmūrıdur / mey dime maḫmūr **ki** rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [ki,]*

söyleye bir nükte **ki** dil-bend ola / dünyede her işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [ki,]*

bir ün ḳulağıma geldi ẕi-ḫuftegān-ı laḥed / **ki** ey faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [ki,]*

men ol zamān **ki** olarun͡g ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [ki,]*

her şeyde **ki** var gözine ol çihre ʿıyāndur / çıḫ ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [ki,]*

feryād **ki** feryādıma hīç kimsene yitmez / tā kim sora niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [ki,]*

ki: *Ki bağlacı, cümleleri anlamları bakımından birbirine bağlayan bağlaç.*

yā Rab **ki** ne iş düşse Hidāyet'nin͡g ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [ki,]*

fānī cihānda şun man͡ga zevraḳ **ki** ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [ki,]*

men dimen leẕẕeti var sāʿid ile her yen͡ginin͡g / **ki** ḥadīs̱ oḫumışam her yen͡ginin͡g leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [ki,]*

yārin͡g ġamı sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyun͡g biz ikini bire **ki** siven sivenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [ki,]*

nāz-ı ʿışḳun͡gdan Hidāyet ger yanarsa çekmez āh / zāhidün͡g savuğlığındandur **ki** āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [ki,]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / **ki** görgeç ol yüzi ʿālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [ki,]*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / incimezem neden **ki** raķībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [ki,]*

ger Hidāyet ķanın ol ġamze töker dimen͡g an͡ga / **ki** şerīʿat sözilen ķul ķanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [ki,]*

şehd-i laʿlün͡gden şehā dadmış meger ḫālün͡g **ki** zülf / diz çöküp giymiş ķara ḥüsnin͡g ķatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [ki,]*

ķıl tevekkül ḥaķķa varını yolında terk it / ey Hidāyet **ki** tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [ki,]*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem āh **ki** devrān meni bī-çāre ķılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [ki,]*

gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / **ki** ṣon͡gı rengi anın͡g ṣolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [ki,]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda **ki** tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [ki,]*

ķadi ḫayāli olur cān içinde yār bilür / yalan dimen͡g **ki** direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [ki,]*

dudaġın͡g ālına iren döyer gözün͡g mekrin / neden **ki** çaġır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [ki,]*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā sivsün / neden **ki** Tan͡grı siver her kimi **ki** ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [ki,]*

bu ne ķaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāķ u eyvāndur / **ki** alçaḫ pāyesi bu ķaṣrın͡g gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [ki,]*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu maʿnīden / **ki** her burcında yüz min͡g kevkeb-i iķbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [ki,]*

dime zāhid **ki** ḥaķķı görmek olmaz / anı görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [ki,]*

yüzi yād ile yir dutmaz gön͡gülde özgeler fikri / bu rūşendür **ki** od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [ki,]*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı anın͡g **ki** fidā ķılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [ki,]*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül vaṣlından özge umma gel / nişün **ki** görür ḫūblıġ her kim **ki** ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [ki,]*

ivde disem sözün͡g duyar aġyār u dışradan / dīvār çın imiş **ki** diyerler dutar ķulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [ki,]*

ṣaldı ḥadīs̱-i zülfün͡gi dilden dile duraġ / yā Rab **ki** göreyim dilini diline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [ki,]*

gön͡gül güler göricek ķaşın ol dil-ārānun͡g / neden **ki** gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [ki,]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi **ki** cān u gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [ki,]*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / **ki** ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [ki,]*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / yana borġusın **ki** ḥālet çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [ki,]*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı **ki** men / bu suyı tā aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [ki,]*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarḳ / **ki** ḳayġu daġı saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [ki,]*

şekk yoḫ **ki** ḳar teg eriyem eger Sehend olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [ki,]*

yolun͡gdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / **ki** gāh topraġdan götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [ki,]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan ben͡gzüm **ki** gül güldür müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [ki,]*

yüzün͡g gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / **ki** ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [ki,]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmün͡g / **ki** ḫayr itmez ṭabīb uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [ki,]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā **ki** dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [ki,]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / **ki** çaġır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [ki,]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g çek / **ki** hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [ki,]*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı dün gün / **ki** yüzün͡g ḳatnadur ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [ki,]*

ṣordur man͡ga laʿlin͡gi **ki** mestāne gözün͡g teg / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [ki,]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / **ki** bu göz görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [ki,]*

cihān esāsınun͡g aldanma leẕẕetine gön͡gül / **ki** bala aġu ḳatup ṣon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [ki,]*

ẓulmet içinde çıḫarsa āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür **ki** ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [ki,]*

irişe yāra gön͡gül secde ḳılsa ʿādet ile / neden **ki** bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [ki,]*

dehānın͡g remzini hem sen bilürsen͡g / **ki** sırr-ı ġaybdın Tan͡grıdur āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [ki,]*

ol lebi nūş **ki** men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [ki,]*

dönmen çekerem özimi bir var anın͡gçün / bi'llāh **ki** bu dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [ki,]*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / **ki** saru ben͡gzümi hicrin͡gde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [ki,]*

anın͡gıçün cigeri itlerün͡g öñine çeker / dil **ki** tā dimeyeler yoḫ imiş anın͡g cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [ki,]*

zāhidā zühd ü sen Hidāyet ü ʿışḳ / **ki** leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [ki,]*

naẓarı var idi geh gāh menümlen itinin͡g / neyleyem āh **ki** ḳaṭʿ eyledi mendin naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [ki,]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol mehin͡g / şād ol neden **ki** var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [ki,]*

geldi ḫoş devrān **ki** gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [ki,]*

zekāt-ı ḥüsn virgil men gedāya / biraz būse **ki** oldun͡g ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [ki,]*

bilürem men ḳıymet-i vaşlın͡g **ki** çektüm fürḳati / devletin͡g ḳadrini ol bilür **ki** çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [ki,]*

bilürem men ḳıymet-i vaşlın͡g **ki** çektüm fürḳati / devletin͡g ḳadrini ol bilür **ki** çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [ki,]*

su ḳırağına meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet **ki** gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [ki,]*

terk it ʿalāyıḳın͡gı Hidāyet mükemmel ol / andan burun **ki** irişe Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [ki,]*

luṭf it ilāhī **ki** günahkārun͡gam / dām-ı maḥabbetde giriftārun͡gam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 17). [ki,]*

ḫayālün͡g dāmenin dutdı dil-i zār / **ki** bu demde ümīdüm sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [ki,]*

gön͡gül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulağım anda **ki** bir ün gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [ki,]*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime üküş **ki** men erkān-ı mülk ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [ki,]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / **ki** hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [ki,]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi cihānda **ki** Ḳanber oğlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [ki,]*

ḳaş çatma ṭalebden **ki** ṣan͡ga gevher-i maʿnī / ʿiṣmet ṭarafından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [ki,]*

ʿışḳı eleminden gön͡gül āh itme **ki** ʿāşıḳ / iḫlāṣ ile olan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [ki,]*

görset yüzün͡g ey dūst **ki** maḳṣūd hemāndur / kevn ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [ki,]*

ki: *Ki bağlacı, öyle, o denli, o kadar gibi ögelerden sonra, kullanıldığı tümceye güç katar, onu pekiştirir.*

derd ü ġamının͡g dādını duydun͡g meger ey dil / kim munça **ki** cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [ki,]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anın͡g / çoḫ cān u gön͡gülden **ki** be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [ki,]*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer ġamı / cān mezraʿında niçe **ki** toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [ki,]*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan **ki** rikābun͡gda senün͡g ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [ki,]*

bes **ki** envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [ki,]*

dinme gön͡gül munça **ki** ḥaddün͡g degül / ġonçe kimi özin͡ge ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [ki,]*

ḳıble-gāh: *Kıblenin bulunduğu yer.*

ay yüzün͡g dönder diyen şol **ḳıble-gāhımdan** man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [ḳıble-gāhımdan, -ım, -dan]*

ḳıl: *Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.*

yoldaş olan dilemez bir **ḳılın** az yoldaşun͡g / baḫ bu yoldaşa cefā tīġını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [ḳılın, -ın]*

zülfine bende ḫāli ḫaçan biline anın͡g / men teg yüz olsa gelmeye bir **ḳılına** anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [ḳılına, -ın, -a]*

ḳıldan ḳalem alup ḳılur eşkim muḥarriri / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [ḳıldan, -dan]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm yaşı Nīl teg / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi **ḳıl** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [ḳıl,]*

digil kim an͡gıcaḫ kirpiklerin͡gni / durur ḫancer kimi cismimde her **ḳıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [ḳıl,]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir **ḳıldan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [ḳıldan, -dan]*

al Hidāyet'den dil ü cān ṣat o zülfüñ bir **ḳılın** / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [ḳılın, -ın]*

bir **ḳıl** Hidāyet eylesem ol zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [ḳıl,]*

devr-i ḥüsnüñde eger **ḳıl** olsa göñlüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [ḳıl,]*

bir **ḳıl** ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmıña düşmeye daḫı ucuz anıñ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [ḳıl,]*

<u>ḳıl-:</u> *Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.*

oḫı efġānlar **ḳılur** geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān aña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [ḳılur, -ur]*

varmaġ ister ser-i kūyına Hidāyet göñlüm / meyl-i bülbül n'ola ger cānib-i gül-zāra **ḳılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [ḳılur, -ur]*

dirler devā ḳılur aña bildür bu derdüñi / didim ki ḳılsa **ḳılmasa** dinmeñ özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [ḳılmasa, -ma, -sa]*

dirler devā ḳılur aña bildür bu derdüñi / didim ki **ḳılsa** ḳılmasa dinmeñ özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [ḳılsa, -sa]*

didim saña yarar ne ki ḳılsañ maña cefā / Tañrıya yaraşur didi her nesne kim **ḳılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [ḳılur, -ur]*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede şol dil-berüñ / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [ḳıldı, -dı]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger **ḳılsañ** zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [ḳılsañ, -sa, -ñ]*

ḫaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim **ḳıldılar** ezel güni taḥvīline anıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [ḳıldılar, -dı, -lar]*

ḳıldan ḳalem alup **ḳılur** eşkim muḥarriri / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [ḳılur, -ur]*

ey Hidāyet reg regiñ çāk itseler gögsüñ kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [ḳıl-, -a, -gör]*

her ay başında degüldür hilāl kim görünür / felek ḳuluñ kimi baş urdı **ḳıldı** miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [ḳıldı, -dı]*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm **ḳıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [ḳıl,]*

lebin ṣor çeşm ü aġzın yād et ey dil / mey iç nuḳlıñnı bādām u şeker **ḳıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [ḳıl,]*

yaġış teg ger seper ol Türk nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper **ḳıl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [ḳıl,]*

şol kemān-ebrū **ḳılan** bu bağrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni kim an͡ga taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [ḳılan, -an]*

ḫaçan bu iş **ḳılam** men eger hūş-mend olam / yağmur kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [ḳılam, -am]*

ümīd-vāram eger dāmenin͡g dutam aġyār / ilimden almaya **ḳılduġça** mekr ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [ḳılduġça, -duġça]*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana bu dīde-i pür-ḫūn / **ḳıldı** şaru ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [ḳıldı, -dı]*

fürḳat-i laʿlün͡g ey büt-i meh-rū / gözümi **ḳıldı** maʿden-i lüʾlüʾ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 1). [ḳıldı, -dı]*

al Hidāyet'den dil ü cān şat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān **ḳılgil** bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [ḳılgil, -gil]*

niçe **ḳıla** bağrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [ḳıla, -a]*

ḳılgaç işāret-i dil ü cān virdi Hidāyet / güldi didi … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [ḳılgaç, -gaç]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālün͡g / kim niçe **ḳılur** bir yen͡gi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [ḳılur, -ur]*

müddeʿī **ḳılsa** ḳalem teg dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [ḳılsa, -sa]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim **ḳıla** bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [ḳıla, -a]*

yüz ile zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ **ḳıldı** hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [ḳıldı, -dı]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu işde **ḳıldı** fürḳatün͡g andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [ḳıldı, -dı]*

ḳıl an͡ga bir cürʿa keremden naṣīb / olmasa baḫşīş an͡ga itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [ḳıl,]*

ḳaṭre sudan lüʾlüʾ-i lālā **ḳılan** / ḳuru aġaçdan gül-i ḥamrā **ḳılan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [ḳılan, -an]*

ḳaṭre sudan lüʾlüʾ-i lālā **ḳılan** / ḳuru aġaçdan gül-i ḥamrā **ḳılan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [ḳılan, -an]*

özi durur ʿilm ile daʿvī **ḳılan** / evvel ü āḫirde tecellī **ḳılan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [ḳılan, -an]*

ol ki bizi nīst iken **ḳıldı** hest / **ḳıldı** mey-i ʿışḳ ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [ḳıldı, -dı]*

bes ḳoyma ḫarāb olmaġa elṭāf idüp anı / **ḳıl** żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [ḳıl,]*

kılıç: *Kılıç.II Bir savaş aleti olmak yanında sevgili ile aşık arasında önemli bir unsurdur. Öncelikle sevgilinin kirpiği, gamzesi, cevr ü cefası, aşık üzerinde kılıç etkisi yapar, onu yaralar. Yine aşığın gamı, sevgilinin hasret ve rakipte de kılıç özelliği vardır.*

gön͡glimde kīn **ḳılıç** u oḫun͡gdan olur müdām / budur didim şehā ḫamu gön͡glimdekin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [ḳılıç,]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp **ḳılıcın** anın͡g / göz açıcaġ göresin başın͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [ḳılıcın, -ı, -n]*

oḫ yaġup oynında **ḳılıç** ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [ḳılıç,]*

ol ola er ki gelse **ḳılıçla** cüdā güni / özine ol güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [ḳılıçla, -la]*

su teg **ḳılıcı** buyruġı boynımda revāndur / şol ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [ḳılıcı, -ı]*

kim: *Kim, kimse.*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen **kimsin** ü kim itdi digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [kimsin, -sin]*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / **kim** ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur an͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [kim,]*

varmazam uçmaġa kūyından anun͡g ey zāhid / damuya nişe vara **kim** ki anın͡g cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [kim,]*

senden alan dil **kime** ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g bāġının͡g sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [kime, -e]*

cihānda **kim** ki bir cānānı yoḫdur / yaḳın bir gevdedür **kim** cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [kim,]*

görenden berlü bu maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem / **kime** pervā-yı mülk-i Fārisī taḫt-ı ḫorāsān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 5). [kime, -e]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan **kim** bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından **kim** ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [kim,]*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül vaṣlından özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her **kim** ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [kim,]*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o **kim** görse ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān an͡ga ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [kim,]*

*digeç **kim** aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [kim,]*

kimde vardur bu ḳāmet ile ḳıyām / an͡ga ṣanma ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [kimde, -de]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [kime, -e]*

ḫurremem tā ṣordılar **kimdür** Hidāyet didi kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [kimdür, -dür]*

ḳapuda gören meni der-bān ṣanur / men **kimem** ol ḳapuda der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [kimem, -em]*

görsedüp gül-gūn yüzüng͡ göng͡lümni aldung͡ āl ilen / **kimden** ögrendüng͡ bu vech ilen göng͡ül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [kimden, -den]*

ḥaḳḳung͡ gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine **kim** ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [kim,]*

ḳanıng͡ı içmege ḳanaḫdısa yār iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan **kimdür** anı ḳanıng͡ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [kimdür, -dür]*

uymaduġumçun raḳībe ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola her **kim** uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [kim,]*

dişlerüng͡ ʿaksin yaşımda **kim** ki gördi didi **kim** / hīç deng͡izde biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [kim,]*

dinmez menim ile senüng͡ arada raḳībüng͡ / **kimdür** ki dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [kimdür, -dür]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün **kimi** / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [kimi, -i]*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itüng͡ / öz cinsi ide her **kime** cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [kime, -e]*

kimdür perī kim anda ola yüz anıng͡ kimi / ḥayrānıdur bu ādemīning͡ yüz anıng͡ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [kimdür, -dür]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını **kime** oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [kime, -e]*

kim: *Ki bağlacı, fiil açıklama bağlacıdır. Bazen de fiilin anlamını pekiştirmek amacıyla kullanılır.*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi göng͡ül aydı **kim** ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [kim,]*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma **kim** / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [kim,]*

şükr **kim** derd ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳung͡dan ey dil-ber musaḫḫardur mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [kim,]*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil **kim** genc ü gevherdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [kim,]*

düşde gördüm zülfüng͡i düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı **kim** bu eyyām-ı żalāletdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [kim,]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle **kim** ol ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [kim,]*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider **kim** ilin͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [kim,]*

ḳılduġca ġam oḫına nişāne gön͡gül seni / ḳaṭʿ-ı ümīd eyleme **kim** imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [kim,]*

sep gön͡gül dūlāb-ı çeşmün͡gden su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler **kim** arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [kim,]*

ḳażādur oḫun͡g atıcaḫ öñine **kim** ḳalḫa / meger gön͡gül ki yolında ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [kim,]*

ṭaʿnesi yārin͡g man͡gadur özün͡ge alma raḳīb / çün bilürsin͡g **kim** Ayaz'ın͡g ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [kim,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm gön͡gülle cān didi var **kim** bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [kim,]*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel **kim** sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [kim,]*

ṣordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi **kim** ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [kim,]*

didim cānā ʿaceb fettān gözin͡g var / didi **kim** yaḫşı görmişsen gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [kim,]*

biş gün bu nīş-i hicre gön͡gül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle **kim** müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [kim,]*

ġamzesinden gözinin͡g olma Hidāyet ġāfil / ḥażır ol **kim** bu ġażanfer in͡gen evren görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 5). [kim,]*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür **kim** gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [kim,]*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü **kim** şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [kim,]*

ḫancaru **kim** seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz min͡g cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [kim,]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör **kim** ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [kim,]*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek sançar / **kim** gül yüzine baḫar **kim** başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [kim,]*

cān perdesi çāk olur **kim** aġrımasun şol il / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [kim,]*

ey **kim** cihān hevāsına dirsin heves budur / cān ḳuşına ḥaḳīḳate baḫsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [kim,]*

şāḫı üstinden ki titrer nergis esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasın͡g **kim** ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [kim,]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen ṣaġınma **kim** anın͡g hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [kim,]*

dişleme laʿlün͡gi ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm cānıma ilinme **kim** ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [kim,]*

ṣordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī leb didi **kim** datlu cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [kim,]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi **kim** men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör **kim** żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [kim,]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi **kim** men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör **kim** żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [kim,]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez **kim** / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [kim,]*

başum kesüp yā Rab n'ola çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile **kim** ʿışḳ ehlinin͡g ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [kim,]*

ey ṣoran **kim** zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [kim,]*

silmen͡g ayaġı yüzini yüzden **kim** öldürür / āḫir nefes kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [kim,]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebün͡g emdür didüm / güldi yüzüme didi **kim** ey ṣayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [kim,]*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısan͡g yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ḳanma **kim** sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [kim,]*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzen͡g didi **kim** / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [kim,]*

çaġlaman **kim** lāledür yollar ḳıraġında biten / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [kim,]*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil **kim** ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [kim,]*

ḫurremem tā ṣordılar kimdür Hidāyet didi **kim** / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [kim,]*

her kişi bir kimseye ḳurbān olur / gel berü **kim** men san͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [kim,]*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi didi **kim** / il misen söyle Hidāyet doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [kim,]*

tīrelıḳ **kim** daḫı gelmez rūz u şeb cānān besi / eyledür **kim** bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [kim,]*

ey gön͡gül her oḫı **kim** çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma **kim** żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [kim,]*

anı isterse **kim** anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur **kim** öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [kim,]*

neden bağlar ol şūḫ dülbend aġzın / ne artuġ didi **kim** ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [kim,]*

gön͡glün͡g ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür **kim** uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [kim,]*

aġyār dirse **kim** gözi yaşı degül anın͡g / ṣorun͡g yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [kim,]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetün͡g ey gül-sitān / beslegil **kim** irişür gül kimi mihmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [kim,]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister **kim** anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [kim,]*

cān virürem lebün͡gden alam bir öpüş velī / ol eyle yād olmadı menden **kim** alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [kim,]*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳun͡g efġānı disem / **kim** ḳulaġ aṣadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [kim,]*

ölmesün **kim** men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [kim,]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden ne ḳutlu gün ola **kim** alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [kim,]*

oluram ḳurṣ ruḫun͡g ʿışḳıla didim didi **kim** / çūbānın͡g ekmegi bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [kim,]*

ey gön͡gül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın man͡ga / ġāfil olma **kim** aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [kim,]*

ol söz ü aġız vaṣf iledür sözim işit **kim** / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [kim,]*

bedenin ṣordum anın͡g **kim** nedür ey dil didi **kim** / ey Hidāyet ne diyem men san͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [kim,]*

ḥükmi eger daġa dise **kim** yiri / yöriyüben yöride bile yiri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [kim,]*

yaḫşı adın͡g cehd ide gör **kim** ḳala / adıdan özge daḫı gör **kim** ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [kim,]*

yaḫşı adın͡g cehd ide gör **kim** ḳala / adıdan özge daḫı gör **kim** ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [kim,]*

bu söz üsne yitüp geldi ḫayālün͡g / didi **kim** niçedür ey ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [kim,]*

içen devlet meyin bil **kim** oyandı / ġam odında ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [kim,]*

kim: *Ki bağlacı, her kim, her kim ki diye okunup belgisiz zamirleri açıklamak için kullanılır.*

zülfeyni aldı gön͡glümi ey dūstlar meded / **kim** gördi bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [kim,]*

yaḫtı meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿin͡g ü belī **kim** yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [kim,]*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / çaġırın artuġ içen elbette **kim** bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [kim,]*

dil aġzı remzi çaġladı ol ḫāl u ḫaṭṭın͡gı / bi'llāh bu nükte ile degül **kim** o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [kim,]*

ey **kim** dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [kim,]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anın͡g yöri var / hīç gördün͡g mi ölenden ṣon͡gra **kim** ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [kim,]*

digil **kim** an͡gıcaḫ kirpiklerin͡gni / durur ḫancer kimi cismimde her ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [kim,]*

derd-i hicrin͡gden meni **kim** ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [kim,]*

ey menimçün ḳayuran **kim** ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [kim,]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi **kim** fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [kim,]*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden girçek imiş / **kim** ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [kim,]*

digeç **kim** bende düşti zülfüm içün / didim ey pādişāh-ı ḥüsn-bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [kim,]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç an͡ga şāh / uş bu maʿnī ile **kim** er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [kim,]*

lafẓ-ı güher-pāş güher-pūşını / dür kimi **kim** duysa dutar gūşını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 39). [kim,]*

kim: *Kim, kimse.*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl ipekdür ṣanasın / **kim** durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [kim,]*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin ü ***kim*** *itdi digil bu sözi san͡ga (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [kim,]*

kim: *Ki bağlacı, isim ve zamirleri açıklama/tanımlama bağlacıdır.*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g **kim** diyerler ehl-i dil reyḥān an͡ga / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [kim,]*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir **kim** düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [kim,]*

gözlerüm ḫaṭṭın͡g ḫayālinde san͡ga ḳarşu müdām / ikki manẓardur **kim** ekmişler ola reyḥān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [kim,]*

cevr ü ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür man͡ga / çün yiter her neste **kim** Ḥaḳ'dan ḥavāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [kim,]*

bu suçdan özge **kim** virübem cān u ten san͡ga / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [kim,]*

bu ḥāle **kim** men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün görem o ḥāle yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [kim,]*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / san͡ga **kim** didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [kim,]*

her kimseye **kim** sen büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim gözi ḳan yaşı ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [kim,]*

āb-ı ḥayāt **kim** didiler o duran mıdur / yoḫsa menim bu yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [kim,]*

dan͡g yili **kim** esende yitürürdi bu meni / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [kim,]*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste **kim** o pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [kim,]*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu **kim** yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [kim,]*

ʿāşıḳ aġyār ile **kim** dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [kim,]*

cihāna virme gön͡gül **kim** ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [kim,]*

gön͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berün͡g peymān / cihānda ḫansıdur ol **kim** dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [kim,]*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişin͡g vaşlın şehā / ḫansı ġavvāṣın͡g işidür **kim** bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [kim,]*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki **kim** Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [kim,]*

ol yüzi gül **kim** gön͡gül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [kim,]*

yüzün͡gde **kim** ol silsile-i mū düşünüpdür / gül üsne sağın sünbül-i ḫoş-bū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [kim,]*

gizüp ilden ile yağlıġ lebinden būseler cırlar / görün͡g nāzük ḫayālin **kim** ʿaceb sipāhī yağlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [kim,]*

ḳara zülfün͡g ki deger laʿline her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını **kim** cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [kim,]*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet küyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy **kim** Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [kim,]*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey faḳīh **kim** an͡ga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [kim,]*

bu nevʿ **kim** odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [kim,]*

her şām-ı ġam **kim** anda nesīm-i belā eser / eyyām-ı hicr ü nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [kim,]*

her lü'lü' **kim** düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlün͡gçün an͡gdurur san͡ga cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [kim,]*

ol kimsene **kim** özgelere ben͡gzedür anı / dürr ü güherün͡g nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [kim,]*

man͡ga ey serv cemālin͡g gül ü gülşen görünür / bu sözi **kim** diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [kim,]*

ögmen͡giz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye **kim** / an͡ga bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [kim,]*

ay degüldür **kim** ağılanmış felekde an͡glan͡gız / **kim** anın͡g ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [kim,]*

cihānda **kim** ki bir cānānı yoḫdur / yaḳın bir gevdedür **kim** cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [kim,]*

gül-i vechin͡gni **kim** ehl-i maʿānī yāsemen dirler / ḳızarma lāle söylersem özümden yāsemen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [kim,]*

ne yalġuz toprağıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy toprağı **kim** daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [kim,]*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya **kim** sepsen͡g elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [kim,]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber ağzından düşer / ẓāhir olur bir ṣadef **kim** gevher ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [kim,]*

derlegeç her dür **kim** ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür **kim** şekker ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [kim,]*

derlegeç her dür **kim** ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür **kim** şekker ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [kim,]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan **kim** bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından **kim** ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [kim,]*

neden itdi menim bağrımda ey ebrū-kemān oḫun͡g / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mis̠il **kim** yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [kim,]*

bir kimse **kim** envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anın͡g yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [kim,]*

ser-i kūyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī her neste **kim** vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [kim,]*

bir dāġ **kim** firāḳ-ı ruḫun͡g çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [kim,]*

her sürme **kim** degül ayaġın͡g tozı çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [kim,]*

ey ḫaṭun͡g reyḥān u ḫālün͡g dāne teg / mestī **kim** şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [kim,]*

her ay başında degüldür hilāl **kim** görünür / felek ḳulun͡g kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [kim,]*

her ḫancaru **kim** varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [kim,]*

men her ḫaçan **kim** ol dehenin͡g remzi yazaram / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [kim,]*

ey cān nedīmi ṣorma meni **kim** ne demde-em / hem-dem ġam oldı gön͡glüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [kim,]*

dün öldürem didün͡g ġamımı **kim** ki yir neden / öldürmedün͡g Hidāyet'i men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [kim,]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anun͡g cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur **kim** yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [kim,]*

şehlā gözi ṣayruları dirler ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı **kim** çoḫdan anın͡g bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [kim,]*

vaṣlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol **kim** men anın͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [kim,]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu bağrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni **kim** an͡ga taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [kim,]*

özine her **kim** oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh **kim** men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [kim,]*

özine her **kim** oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh **kim** men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [kim,]*

anda **kim** derd ehlini cemʿ ideler maḥşer güni / çağlama eksüklügüm **kim** ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [kim,]*

anda **kim** derd ehlini cemʿ ideler maḫşer güni / çağlama eksüklügüm **kim** ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [kim,]*

niçe söylerdün͡g ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / dağı seg teg var mıdur bu işde **kim** mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [kim,]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle **kim** / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [kim,]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi **kim** duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [kim,]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör ey cān **kim** ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [kim,]*

tīrelıḳ **kim** daḫı gelmez rūz u şeb cānān besi / eyledür **kim** bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [kim,]*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin **kim** gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür çün senin͡g teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [kim,]*

ḥabībe söyledüm baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet **kim** hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [kim,]*

bir vech-i ḥüsn **kim** menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [kim,]*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülün͡g barmaġına / **kim** anın͡gçün laʿlden ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [kim,]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn güli / āh **kim** sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [kim,]*

ey gön͡gül her oḫı **kim** çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma **kim** żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [kim,]*

anı isterse **kim** anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur **kim** öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [kim,]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün **kim** ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [kim,]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur **kim** gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [kim,]*

bu nevʿ ile **kim** dūstları yād idip aġlar / ṣon͡g ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [kim,]*

müddeʿīnin͡g niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var ümīdim ḥaḳa **kim** niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [kim,]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı gön͡glimni gözün͡g / ol ḥarāmī yana **kim** uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [kim,]*

yüzün͡g **kim** ol selāsil-i pür-çīne gizlüdür / bir Rūmīdür ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [kim,]*

kesile bilmen itin͡gdin nişe **kim** müşkil olur / kişi bir nesteye **kim** ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [kim,]*

göz yüzün͡gçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr **kim** ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [kim,]*

çemān görgeç ḳadin͡g gülşende didim / çemende serv **kim** gördi çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [kim,]*

uymazam sözün͡ge git ey zāhid / sen teg ola o **kim** san͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [kim,]*

devr-i ḥüsnün͡gde eger ḳıl olsa gön͡glüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab **kim** ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [kim,]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz **kim** ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [kim,]*

müşkil ki gön͡gül bāġ-ı ruḫından vire bir gül / bu nevʿ ile **kim** ḫaṭṭun͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [kim,]*

ḳaddimi **kim** ġam-ı hicrānun͡g egipdür düzele / eylesen͡g ṣormaġıma rence mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [kim,]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel **kim** ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [kim,]*

kimdür perī **kim** anda ola yüz anın͡g kimi / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [kim,]*

ḳanı dolmışdur ol bī-çārenin͡g **kim** / gön͡gül sen gözleri cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [kim,]*

serv **kim** gördi ki gül-berg-i ṭarī gön͡glek ide / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [kim,]*

felek **kim** ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / işitse baġrı ḳan ola gön͡gülnin͡g āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [kim,]*

ḳulaġına gön͡gül ḥālin diyer zülf / gözin͡g **kim** niçe maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [kim,]*

niyyet itgeç ḳaddün͡gi gön͡glimde irdim küyın͡ga / menzile irür onun͡g **kim** doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [kim,]*

bedenin ṣordum anın͡g **kim** nedür ey dil didi **kim** / ey Hidāyet ne diyem men san͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [kim,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga **kim** cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [kim,]*

ḫanı olar **kim** munı cemʿ itdiler / ḥasret ü derd ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [kim,]*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer ol nesne **kim** eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [kim,]*

sarāy-ı dīde **kim** vaṣlıñ yiridür / müşerref ḳılıñız şāhā perīdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 22). [kim,]*

burada görmesem devlet yüzini / ne bir **kim** yüze yüz gördüm yüzini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 4). [kim,]*

sağınma sözümi **kim** aldamekdür / işitmek senden ü menden dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [kim,]*

kim: *Ki bağlacı, cümleleri anlamları bakımından birbirine bağlayan bağlaç.*

zülf arasında yaşur yüzüñni tökkeç dīde āb / **kim** yağış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [kim,]*

almayınca būse laʿlüñdin bahā cān virmezem / **kim** dadar evvel bir er cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [kim,]*

tīġıñı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / **kim** ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [kim,]*

derd ü ġamınıñ dādını duyduñ meger ey dil / **kim** munça ki cevr eyledi dād eylemedüñ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [kim,]*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / **kim** bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [kim,]*

var göñgül zülfeyni saru yüzi envār eyle **kim** / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [kim,]*

giryānınıñ ḳulağı egilse ʿaceblemeñ / **kim** baḫıcaġ reg ü beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [kim,]*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı **kim** / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [kim,]*

yārüñ yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / **kim** mehdī çağı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [kim,]*

zülf yüzüñlen muḳābil olsa dündür **kim** diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [kim,]*

cān oyna vü şor yār lebi ʿışḳıla ey dil / **kim** ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [kim,]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / **kim** bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [kim,]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl **kim** / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [kim,]*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet aña **kim** / gül mevsimi maña meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [kim,]*

ṣanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet'i / **kim** cān dilerse lebleriñ andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [kim,]*

Hidāyet oħur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi didi **kim** yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [kim,]*

dil ü cānı bayıt lebin͡gden **kim** / genci şāhun͡g çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [kim,]*

gözlerüm suyına düşdüm çıħa bilmen bu sudan / **kim** man͡ga yüz derd ü ġam her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [kim,]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü **kim** / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [kim,]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil **kim** yüz ağlığdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [kim,]*

ançа ḳan yaş töküpdür ser-i kūyında gözüm / **kim** öten ol ser-i kūdan etegi ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [kim,]*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / **kim** her yan͡gadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [kim,]*

çerħ-i ħarīf gerdiş ilen olmasa teng-dil / **kim** bu çemende gāh ħazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [kim,]*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / **kim** şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [kim,]*

ḳāmetün͡g görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime **kim** / serv-i raʿnā çağı vü nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [kim,]*

ay degüldür **kim** ağılanmış felekde an͡glan͡gız / **kim** anın͡g ḳurında gerdūn götürüp ḳalħan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [kim,]*

semenlen nergis ol yüz ü gözün͡g ħādimleridür **kim** / birini nergis oħırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [kim,]*

semender teg dil ü cānım bir od ilen yanarlar **kim** / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [kim,]*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek sançar / **kim** gül yüzine baħar **kim** başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [kim,]*

n'eylemişem müddeʿīye bilmezem / **kim** gice gündüz man͡ga nefrīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 3). [kim,]*

dalaşursa n'ola zülfün͡gle lebün͡gçün gön͡glüm / anı ʿayb eyleme **kim** eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [kim,]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda **kim** baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [kim,]*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab **kim** / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [kim,]*

ħaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / **kim** ḳıldılar ezel güni taḥvīline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [kim,]*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyıng͡ ey dil-ber / **kim** assısı dege yig yoḫsul olana bayung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [kim,]*

yaşur ḳaşıng͡nı Hidāyet yaşın aḫar göricek / **kim** olmaya bu yaġışdan ḫalel tapa yayung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [kim,]*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret **kim** ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [kim,]*

bilür mi ey Hidāyet şor bir ol der-i kirāmı **kim** / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamung͡dan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [kim,]*

göz yaşı kūyıng͡nı dün bir ḥad ile almışdı **kim** / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [kim,]*

cān gülşeninde beslemişem bir nihāli **kim** / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [kim,]*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl gibi **kim** düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [kim,]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / **kim** eridürsen bu ḥasret dāġı ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [kim,]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzüng͡len ḳaşlarung͡lan **kim** / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [kim,]*

dem-be-dem gözdin ṣaru beng͡zimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe **kim** su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [kim,]*

titreşüp yapraġ tökende ün aġaçlardan degül / **kim** çemen eṭfāling͡ üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [kim,]*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb ġamından / **kim** men çekerem sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [kim,]*

yā Rab neme apardı beni ol ḳaşları kemān / **kim** men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [kim,]*

doġru gün olsa dūz n'ola ol zülf-i şāndur / **kim** doġrulur ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [kim,]*

laʿli ġamındın ança anıng͡ dīde sürdi su / **kim** kūyı çevresinde deng͡iz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [kim,]*

gözi çekdi tīġ ey dil **kim** töke ḳanıng͡ yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānung͡ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [kim,]*

göng͡lüm doludur şöyle oḫıng͡lan bu gün ey māh / **kim** ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [kim,]*

yaşım aḫanda isterem ol māhı **kim** olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [kim,]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet sang͡a raḳīb / **kim** menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [kim,]*

san͡ga düşmez raḳīb yār yiri / er gerek **kim** otura er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [kim,]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey aġyār var / **kim** ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [kim,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara **kim** / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [kim,]*

dime zāhid ol laʿlden diş ḳopar **kim** / eger dir ise sözün͡g alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [kim,]*

yā Rab bu ne yüzdür **kim** anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [kim,]*

maḥabbetim san͡ga vardur irādet ile şehā / ḳabūl ḳıl meni **kim** yoldaşım irādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [kim,]*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n'ola / zihī yüz aġlıġı **kim** gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [kim,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı **kim** bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [kim,]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālün͡g / **kim** niçe ḳılur bir yen͡gi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [kim,]*

sögmez oldun͡g men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / **kim** didi yā Rab san͡ga **kim** daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [kim,]*

sögmez oldun͡g men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / **kim** didi yā Rab san͡ga **kim** daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [kim,]*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden **kim** hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [kim,]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda **kim** vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [kim,]*

dirmesün müddeʿī ʿömri budaġından beri **kim** / bir naẓar ḳoymadı baḫma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [kim,]*

gözden Hidāyet anın͡gıçün yulduz aḫıdır / **kim** ol perī görünür an͡ga ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [kim,]*

ḫansı daġun͡g lālesisin ey benefşe ḫaṭlu **kim** / sünbülün͡g būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [kim,]*

ger busarsan bus gön͡gül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / **kim** yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [kim,]*

āh **kim** yār degül eyle ki bir an͡ga meni / ḫanı bildürmege bir ehl-i kerem an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [kim,]*

ḥālinden olma cān u dilün͡g ġāfil ey ṣanem / **kim** şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [kim,]*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme **kim** ḥaḳ / san͡ga zühd an͡ga cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [kim,]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden būse dil / **kim** ḳaranġu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [kim,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne **kim** ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [kim,]*

ṣorman͡gız yārümi **kim** cevr ü cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [kim,]*

man͡ga ögretmen͡giz ol kūyda cān ṣatmegi **kim** / zülfi sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [kim,]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamun͡gı / āh **kim** duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [kim,]*

şol meh-i ceyş encüm-i gerdūn-cenāb / **kim** ḳulının͡g ṭalʿatidür āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 12). [kim,]*

meni ġayb eyledi dü gün ḫiṭāb / cān ḳuşına **kim** ide fikr-i ṣavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [kim,]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi **kim** ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [kim,]*

kim: *Ki bağlacı, cümleleri anlamları bakımından birbirine bağlayan bağlaç.*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan ṣanma ey cān incinem / **kim** her oḫun͡g bir ümīd ü istimāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [kim,]*

zülfün͡gni ṣalma yüzün͡ge ḳılma günüm ḳara / **kim** virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [kim,]*

kim: *Ki bağlacı, öyle, o denli, o kadar gibi ögelerden sonra, kullanıldığı tümceye güç katar, onu pekiştirir.*

ġamun͡gdan biyle **kim** aġlar Hidāyet / tīz ol bī-dilden ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [kim,]*

ṭūb teg başum onın͡g ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe **kim** çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [kim,]*

oturmadı laʿlün͡gçün ayaġdan gön͡gül ança / **kim** ʿāḳıbetü'l-emr meni cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [kim,]*

biyle **kim** şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [kim,]*

men ol zamān ki olarun͡g ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle **kim** oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [kim,]*

kim ki: *Her kim ki.*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir daş ile / aḳça ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [kim ki,]*

dişlerüñ ʿaksin yaşımda **kim ki** gördi didi kim / hīç deñizde biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [kim ki,]*

göz teg yüz ile **kim ki** diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anıñ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [kim ki,]*

kim ki anuñ sözine dutmaz ḳulaġ / ādem añga söyleme k'oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [kim ki,]*

kim ki o meyden ḳadehi nūş ider / bilür özin gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [kim ki,]*

kim ki degül doġrı degül ādemī / ölüdür ol dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [kim ki,]*

kim ki bu dīv alına aldanmadı / şol ezelī ḳavle durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [kim ki,]*

kim kim: *… Kim … kim: Bahsedilen şeyin bahsedilen kimseden çok uzak olduğunu, o kimseye hiç yakışmadığını anlatır.*

sen kim ü adını anuñ adamek / ẕerre kim ü gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [kim kim,]*

kimerse: *Kimse.*

hicrüñ yüki egerçi eger ḳaddümi şehā / men kāfirem **kimerseye** ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [kimerseye, -y, -e]*

kimesne: *Kimse, kişi.*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / her cāhil ile sırnı **kimesne** ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [kimesne,]*

kimi: *Gibi zarfı: -imişçesine, benzer biçimde.*

merdüm-i dīdem **kimi** yüzüñde ṣanmañ munça ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [kimi,]*

ger Hidāyet'üñ Nevāyī **kimi** rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [kimi,]*

yāḳūtınıñ güher saçışın añıcaġ gözüm / laʿl ile zer **kimi** yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [kimi,]*

göñglimiñ ʿışḳuñda şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar **kimi** çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [kimi,]*

ḳarşusına siper **kimi** gögsin girer göñgül / kirpük oḫın ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [kimi,]*

neden menim **kimi** geh şararur gehī ķızarur / degülse laʿli meyi ķatına şerm-sār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [kimi,]*

yüzüŋ ki maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ķādirdür / gözümde dīdelerüm nūrı **kimi** ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [kimi,]*

… / munuŋ **kimi** ḥadīs̱ daḫı az işidilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 5). [kimi,]*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya laʿl **kimi** ķıymeti hergiz şibhiŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [kimi,]*

ey Hidāyet reg regiŋ çāk itseler gögsüŋ **kimi** / ḫancer-i müjgān ile sen hem ķıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [kimi,]*

yüzüŋden ayru menim derd ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf **kimi** miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [kimi,]*

her ay başında degüldür hilāl kim görünür / felek ķuluŋ **kimi** baş urdı ķıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [kimi,]*

digil kim aŋıcaḫ kirpikleriŋni / durur ḫancer **kimi** cismimde her ķıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [kimi,]*

cevrin diyem cefāları yoḫsa sitemleri / çoḫdur munıŋ **kimi** hüneri hanġısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [kimi,]*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet **kimi** dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [kimi,]*

ḫaçan bu iş ķılam men eger hūş-mend olam / yaġmur **kimi** bu ġam ki Hidāyet yaġar maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [kimi,]*

batarlar imdi ķaplayuban şīşe başlara / ġavvāṣ **kimi** ķulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [kimi,]*

görmedi ʿaķlım gözi naķşıŋ **kimi** / doġrusı naķķāşıŋa ķurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [kimi,]*

gün **kimi** meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / ḥasretiŋdin yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [kimi,]*

rūzgārın çoḫ süren ķarı **kimi** kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [kimi,]*

ey sidre boylu görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ķaddüŋ **kimi** daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [kimi,]*

laʿli ġamındın ança anıŋ dīde sürdi su / kim kūyı çevresinde deŋiz **kimi** durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [kimi,]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetüŋ ey gül-sitān / beslegil kim irişür gül **kimi** mihmānuŋ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [kimi,]*

kim ki ķalb altun **kimi** inçü degül bir daş ile / akça ile ṣatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [kimi,]*

aġzıŋ u ruḫ çün māh-ı duraḫşān arasında / bülbül **kimi** yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [kimi,]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel otur çoḫ ġonçe **kimi** bağrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [kimi,]*

gül budağı **kimi** her dem eyleme bir yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [kimi,]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün **kimi** / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [kimi,]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / od ṣaldı cāna gitdi gözümden tütün **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [kimi,]*

açdum didi ṣabā ḳara zülfin͡g dügünlerin / gön͡glimde ḳaldı sözleri onun͡g dügün **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [kimi,]*

gözden Hidāyet anın͡gıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür an͡ga ay u gün **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [kimi,]*

her ḫanda ki geçdise oḫun͡g sözi Hidāyet / yayın͡g **kimi** boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [kimi,]*

men Hidāyet **kimi** gitmen işigindin zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [kimi,]*

kimdür perī kim anda ola yüz anın͡g **kimi** / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g yüz anın͡g **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [kimi,]*

kimdür perī kim anda ola yüz anın͡g **kimi** / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g yüz anın͡g **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [kimi,]*

göz teg yüz ile kim ki diler āşnālığı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anın͡g **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [kimi,]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [kimi,]*

göz doğrı baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze doġrulıġda olan düz anın͡g **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [kimi,]*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmın͡ga düşmeye daḫı ucuz anın͡g **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [kimi,]*

töker yulduz **kimi** yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayun͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [kimi,]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım **kimi** / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [kimi,]*

ey ruḫ u zülfin͡g gül ü sünbül **kimi** / çizgineyüm başun͡ga kākül **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [kimi,]*

ey ruḫ u zülfin͡g gül ü sünbül **kimi** / çizgineyüm başun͡ga kākül **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [kimi,]*

ḳıldı tevekkül ġam-ı ʿışḳında dil / olmaya hīç neste tevekkül **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [kimi,]*

dutdı yüzüñ devrini zülf-i siyāh / ṣorma niçe devr-i teselsül **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [kimi,]*

ḳaşlaruñgız ṭāḳı gözimde menim / çaylar üsne görünür pül **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [kimi,]*

bāġ-ı kelām içre Hidāyet oḫur / vaṣf-ı gül-i rūyıñgı bülbül **kimi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 5). [kimi,]*

maʿnī **kimi** gizlü vü ṣūret nigār / maʿnīsi her ṣūret ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [kimi,]*

dinme göñgül munça ki ḥaddüñ degül / ġonçe **kimi** öziñge ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [kimi,]*

ey dil-i miskīn niçe bī-çārelıġ / her ṭarafa yil **kimi** āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [kimi,]*

her ḫas içün ot **kimi** yanmaġ nedür / su **kimi** her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [kimi,]*

her ḫas içün ot **kimi** yanmaġ nedür / su **kimi** her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [kimi,]*

lafẓ-ı güher-pāş güher-pūşını / dür **kimi** kim duysa dutar gūşını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 39). [kimi,]*

doġrılıġ ey yār ola dūst ḳapusı / doġruya cennet **kimidür** damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [kimidür, -dür]*

ey isteyen ol gün **kimi** meşhūr nişānın / her laḥẓa menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [kimi,]*

kimi ol-: *Gibi olmak, bir duyguya, bir duruma yaklaşmak.*

dün atlananda zülfini görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [kimi ol-, -ur, -sa]*

kimse: *Kimse, hiç kimse.*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge **kimseye** ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [kimseye, -y, -e]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamuñgla **kimse** bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzuñ nedür ḥāli bu dil-sūzuñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [kimse,]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / **kimseden** ṣorma bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [kimseden, -den]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu işikde sendin özge **kimsene** tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [kimsene, -n, -e]*

şol āl yañgaġuñgı görsedüp alduñ ḳarār u ṣabr / ey mekr isi **kimse** senüñ bilmez aluñgı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [kimse,]*

ne şeker yidügini bilmedi **kimse** dilining͡ / ḫamu ağızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [kimse,]*

ḳalmadı **kimse** ki duymadı Hidāyet ġamung͡ı / āh kim duymayan ol gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [kimse,]*

kimseye çün ḳılmadı dünyā vefā / munça anıng͡çün ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [kimseye, -y, -e]*

cān u cihān **kimseye** ḳalmaz gider / mihrin anung͡ cān u göng͡lümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [kimseye, -y, -e]*

bu yalġuzlıġda gördüm dīde nemdür / çü gördüm **kimsenem** yoḫ ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [kimsenem, -n, -em]*

kimse: *Kimse, herhangi biri.*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrüng͡de yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese **kimse** ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [kimse,]*

ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz **kimse** rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [kimse,]*

ol **kimsene** kim özgelere beng͡zedür anı / dürr ü güherüng͡ nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [kimsene, -n, -e]*

bir **kimse** kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anıng͡ yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [kimse,]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu bağrı yanmış cānıma / bulmazam bir **kimseni** kim ang͡a taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [kimseni, -ni]*

her kişi bir **kimseye** ḳurbān olur / gel berü kim men sang͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [kimseye, -y, -e]*

ʿaceblenme gözüng͡ yaşı Hidāyet çeşmüng͡ aḫıtsa / ne umsun mundan özge **kimse** bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [kimse,]*

īmāndur o māhıng͡ yüzi bu ṣong͡ nefesimde / bir **kimsene** bulman ki mang͡a ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [kimsene, -ne]*

aġyāra hemdem olma ki ṣong͡ yaman olur / yaḫşılar ile olsa yaman **kimse** hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [kimse,]*

gözüng͡ görüp n'ola dil dem-be-dem lebing͡ sorsa / belī ḫumār olıcaġ **kimsene** çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [kimsene, -n, -e]*

ṣanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan kesile / cānı **kimsening͡** ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [kimsening͡, -ning͡]*

niçe ang͡a söz içre Hidāyet ruḫ u zülfüng͡ / k'anung͡la ne aġ dine bilür **kimse** ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [kimse,]*

ol söz ü ağız vaṣf iledür sözim işit kim / ne **kimse** işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [kimse,]*

kīn: *Kin, gizli düşmanlık.*

gön͡glimde **kīn** ḳılıç u oḫun͡gdan olur müdām / budur didim şehā ḫamu gön͡glimdekin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [kīn,]*

ḳına-: *Kınamak, cezalandırmak.*

ḳanın͡gı içmege ḳanaḫdısa yār iti n'ola / ey Hidāyet **ḳınayan** kimdür anı ḳanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [ḳınayan, -y, -an]*

ḳıraġ: *Kıyı, uç.*

çağlaman kim lāledür yollar **ḳıraġında** biten / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [ḳıraġında, -ı, -n, -da]*

su **ḳıraġına** meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [ḳıraġına, -ı, -n, -a]*

ḳıraġ dut-: *Karışmak, kendini belli etmek, görünmek.*

gön͡gül mülkini çapmaġa gelür ol Türk ılḳayup / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [ḳıraġ dut-, -maġ]*

ḳıraġla-: *Kenara çekilmek.*

yār aradan **ḳıraġladı** men ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [ḳıraġladı, -dı]*

ḳırān: *Yakınlaşma, bir araya gelme.*

gerdūn ilin götürse ḳażā daşın atmege / burc-ı bedenni yıḫar **ḳırānıla** rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [ḳırānıla, -ıla]*

kirdār: *İş; tarz; yürüyüş.*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül vaṣlından özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [kirdārun͡ga, -un͡g, -a]*

kirdgār: *Allah.*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār bilür / yalan dimen͡g ki direm doġrı **kirdgār** bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [kirdgār,]*

kirdigār: *Allah.*

yüz min͡g hezār mekr ile al itse ādemī / anı görür ki alına yazdurdı **kirdigār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [kirdigār,]*

kırḫ-: *Kırkmak, kesmek, budamak.*

başını **ḳırḫup** ʿiẕārı ḫaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi ey Hidāyet başdan īmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [ḳırḫup, -up]*

kirpik: *Kirpik.*

digil kim an͡gıcaḫ **kirpiklerin͡gni** / durur ḫancer kimi cismimde her ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 2). [kirpiklerin͡gni, -ler, -in͡g, -ni]*

kirpük: *Kirpik.*

ḳanlu **kirpükler** yaşımla āl ipekdür ṣanasın / kim durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [kirpükler, -ler]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer gön͡gül / **kirpük** oḫın ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [kirpük,]*

kirpüklerinin͡g ʿaksidür ol ḫaṭ ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzinin͡g üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [kirpüklerinin͡g, -ler, -in, -in͡g]*

ruḫsārını görgeç cān ile ciger yanar / **kirpüklerini** an͡gġaç sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [kirpüklerini, -ler, -in, -i]*

dem-be-dem çeşmim töker **kirpüklerimdin** ḳanlu yaş / bī-başar gör dağıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [kirpüklerimdin, -ler, -im, -din]*

gözleri naḳḳāşı şol **kirpüklerinin͡g** līḳasın / ḳanıma banmış gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [kirpüklerinin͡g, -ler, -in, -in͡g]*

didüm ki **kirpük** ile bağlayam yaşım yolını / velī ḫaçan çūb ile bağlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [kirpük,]*

gāhī bu **kirpüge** yapışurlar geh ol yire / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [kirpüge, -e]*

kirpüklerüme tekye ḳılup gitdiler be-ḫvāb / din͡glendiler bu bister-i sincāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [kirpüklerüme, -ler, -üm, -e]*

ḳaşlarun͡g ol göz ü **kirpükle** yaşım içre sağın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [kirpükle, -le]*

geh tiker **kirpügünün͡g** ignesi bağrum yarasın / geh firāḳı tikeni pāreledür ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [kirpügünün͡g, -ün, -ün͡g]*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / **kirpügüm** daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [kirpügüm, -üm]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi **kirpükden** ṣaf uş tīr ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [kirpükden, -den]*

şol **kirpük** ile ḳaş meni yaḫmadı ancaḫ / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [kirpük,]*

kīş: *Kış mevsimi.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez rūz u şeb cānān besi / eyledür kim bellü olmaz **ḳışda** eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [ḳışda, -da]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet saŋa raḳīb / kim menʿ ide seni ki **ḳış** olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [ḳış,]*

atmaz oldı maŋa yār oḫını gelgeç aġyār / geldi **ḳış** oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [ḳış,]*

kīş: *Ok kuburu.*

söyledüŋ **kīşimde** ḳurbān ola gör / başumuŋ üstinde ḳurbān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 2). [kīşimde, -im, -de]*

ḳıṣāṣ ḳıl-: *Kısas, öldüreni öldürme, yaralayanı yaralama cezası.*

ṣordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi kim ḫūnīniŋ meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [ḳıṣāṣ ḳıl-, -dı]*

kişi: *İnsan, şahıs, kişi, kimse.*

yana göŋlüŋ aŋlasaŋ cānā Hidāyet āhını / nişe kim yanmış **kişiniŋ** nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [kişiniŋ, -niŋ]*

göŋlümiŋ her güşesinde yüz delük deldi ġamuŋ / bir ive hergiz **kişi** munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [kişi,]*

göŋlimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī ne ekse **kişi** ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [kişi,]*

raḳībüŋ cevr ḳılduġça ḳapuŋdan gitmezem ammā / aşaġa **kişiniŋ** sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [kişiniŋ, -niŋ]*

ḳadr-i ġam dil bilür **kişi** bilmez / hem-nişīn cānı hem-nişīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [kişi,]*

bir pūla müddeʿī meni ṣanmaz velī menem / ol **kişi** ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [kişi,]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi laʿlüŋ içün / çölde ölür **kişi** bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [kişi,]*

kesile bilmen itiŋdin nişe kim müşkil olur / **kişi** bir nesteye kim ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [kişi,]*

yüzüŋi göricek gözüm uyımaz / **kişi** bayram güni ḫaçan uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [kişi,]*

oğradumsa ger ḳuşunıñ͡g tozına mendin degül / devleti olan **kişi** elbette oğrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [kişi,]*

Hidāyet anda vefā umuban **kişi** mi durur / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber oğlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [kişi,]*

__ḳısmet:__ *Kısmet, nasip, pay.*

yandı bağrım ḫvān-ı vaṣlından bu göñ͡glüm **ḳısmeti** / zehr-i hicrān ile ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [ḳısmeti, -i]*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz **ḳısmeti** / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [ḳısmeti, -i]*

__ḳısmet güni:__ *Takdir edilmiş olan şeylerin Allah tarafından kullara dağıtıldığı gün.*

bağrım ḳarardı cevr ü cefāñ͡g ile ey felek / **ḳısmet güni** menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [ḳısmet güni,]*

__kişmiş:__ *Kuş üzümü.*

gör yüzin ağız u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u **kişmişe** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [kişmişe, -e]*

__ḳıṣṣa-ı kenʿān:__ *Kenan kıssası. II Hz. Yakup ve Hz. Yusuf kıssası.*

gitdi ol şūḫ u sözi ḳaldı cihān ağzında / māh-ı Kenʿānı gidüp **ḳıṣṣa-ı Kenʿān** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [ḳıṣṣa-ı kenʿān,]*

__ḳıṣṣa-ı şevḳ:__ *Aşkın hikayesi.*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'üñ͡g / her dem eger cenābuñ͡ga yüz nāme yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [ḳıṣṣa-ı şevḳ, -ı]*

__k'it-:__ *Ki etmek.*

ser-i zülfeyni ey meşşāṭa kesme / **k'idersin** ʿāşıḳıñ͡g ʿömrini kūtāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [k'idersin, -er, -sin]*

__kitāb:__ *Kitap.*

ʿārıżıñ͡g muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ mañ͡ga evrād u **kitāb** oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [kitāb,]*

__ḳıyām:__ *Ayağa kalkma, ayakta durma.*

kimde vardur bu ḳāmet ile **ḳıyām** / añ͡ga ṣanma ḳıyāmet olsa **ḳıyām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [ḳıyām,]*

kimde vardur bu ḳāmet ile **ḳıyām** / an͡ga ṣanma ḳıyāmet olsa **ḳıyām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [ḳıyām,]*

<u>ḳıyāmet:</u> *Kıyamet; büyük bela, gürültü patırdı.*

kimde vardur bu ḳāmet ile ḳıyām / an͡ga ṣanma **ḳıyāmet** olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [ḳıyāmet,]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı ol dil-ber / **ḳıyāmetdür** bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [ḳıyāmetdür, -dür]*

<u>ḳıyāmetler ḳopar-:</u> *Kıyamet koparmak, kargaşa çıkarmak.*

raḳīb ölgeç ḳıyāmetler ḳoparsa / ḳoyun͡g ölsün ne kim ölürse ölsün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [ḳıyāmetler ḳopar-, -sa]*

<u>ḳıymet:</u> *Kıymet, değer, bedel.*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya laʿl kimi **ḳıymeti** hergiz şibhin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [ḳıymeti, -i]*

<u>ḳıymet-i vaṣl:</u> *(Bir şeye) erişmenin kıymeti; kavuşmanın değeri.*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlın͡g ki çektüm fürḳati / devletin͡g ḳadrini ol bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [ḳıymet-i vaṣl, -ın͡g]*

<u>ḳızar-:</u> *Kızarmak, kırmızı olmak.*

neden menim kimi geh ṣararur gehī **ḳızarur** / degülse laʿli meyi ḳatına şerm-sār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [ḳızarur, -ur]*

gül-i vechin͡gni kim ehl-i maʿānī yāsemen dirler / **ḳızarma** lāle söylersem özümden yāsemen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [ḳızarma, -ma]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar **ḳızarur** gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [ḳızarur, -ur]*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan **ḳızardı** gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [ḳızardı, -dı]*

gökde **ḳızaran** ṣormegil ey ay şafaḳ-mey / yā ʿaksi güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [ḳızaran, -an]*

<u>ḳızıl:</u> *Kırmızı, kızıl.*

ben͡gzüm midür menüm bu saru bile yā saman / rengin͡g midür senin͡g bu **ḳızıl** yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [ḳızıl,]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ḳızıl,]*

aġzın͡gdan isterken öpüş laʿlin͡g yaşurun dişledin͡g / gözden **ḳızıl** ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [ḳızıl,]*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı ṣaru ben͡gzimni **ḳızıl** ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [ḳızıl,]*

ḳol: *El.*

atmaz oldı man͡ga yār oḫını gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı meger **ḳolına** güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [ḳolına, -ı, -n, -a]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki ḫayāli **ḳolı** boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [ḳolı, -ı]*

k'ol: *Ki o.*

cān il üsne dutmışam **k'ol** terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [k'ol,]*

ne yirin͡g **k'ol** perī öter yirine / lāle vü serv ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [k'ol,]*

kim ki anun͡g sözine dutmaz ḳulaġ / ādem an͡ga söyleme **k'oldur** ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [k'oldur, -dur]*

ḳon-: *Konmak, kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek.*

n'ola **ḳonup** lebine çibin ger ilin ṣorar / dirler mes̱el ki balı dutan barmaġın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [ḳonup, -up]*

gerd-i sitem Hidāyet üküş **ḳondı** anlara / ger dönseler ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [ḳondı, -dı]*

şīrīnlik ile şehd-i lebin͡g şān-ı ʿaseldür / **ḳonmış** ḳara ḫālün͡g çü meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [ḳonmış, -mış]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men cāmlar / tā ḫayālin͡g **ḳonıcaḫ** yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [ḳonıcaḫ, -ıcaḫ]*

ḳonaġ: *Konaklanan yer, durak.*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda yana / nesīm altun ile doldurur **ḳonaġ** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [ḳonaġ,]*

ḳonaġ ol-: *Bir yerde kısa bir süre ağırlanmak.*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda yana / nesīm altun ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [ḳonaġ ol-, -dı]*

kopar-: *Koparmak, ayırmak.*

dime zāhid ol laʿlden diş **ḳopar** kim / eger dir ise sözüñ alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [ḳopar,]*

ḳorḫar ol-: *Korkmak.*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılıñ añga / ger ḳorḫar olsañgız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [ḳorḫar ol-, -ar]*

ḳorḫu: *Korku.*

ḳorḫum oldur ki hem … / yoḫsa taḳṣīr degül olmasa cān ḫāk-i rehiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [ḳorḫum, -m]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [ḳorḫu,]*

körk: *Güzellik.*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüñ teg yüküş ṣūret nigār itdi / velī **körk** ile hīç ḫansı seniñ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [körk, - ile]*

ḳoş-: *Bir yere hızla, acele ile gitmek.*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest oñga her devr ayaġı **ḳoş** ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [ḳoş,]*

ḳoşun: *Asker dizisi, saf.*

göñgülde sen ḳaşı yay oḫlarınıñ / ḫayāli bir **ḳoşun** ḳuşuñdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [ḳoşun,]*

ḳoy-: *Bırakmak.*

Mūsī ilen Firʿavnı **ḳoy** bu sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerüñ ʿāşıḳlaruñ dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [ḳoy,]*

ḳoyma ilden cām-ı şahbāyı Hidāyet bir zamān / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [ḳoyma, -ma]*

tesḫīr eger degülse bu yaḫduġları nedür / ḳarşuda ṭāslar **ḳoyuban** āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [ḳoyuban, -uban]*

ʿaceb mi ḳoysa ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-beriniñ ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [ḳoy-, -ar , -mı]*

ʿaceb mi **ḳoysa** ilinden gül etegin bülbül / ḳoyar mı dil-beriniñ ehl olan bu çaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 3). [ḳoysa, -sa]*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin **ḳoyuban** bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ḳoyuban, -uban]*

ey göñgül her oḫı kim çekse saña ol ḳaşı yay / **ḳoyma** kim żāyiʿ ola beslegil öz cānuñ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [ḳoyma, -ma]*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı **ḳoydı** şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [ḳoydı, -dı]*

raḳīb ölgeç ḳıyāmetler ḳoparsa / **ḳoyuñ** ölsün ne kim ölürse ölsün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [ḳoyuñ, -uñ]*

didim yüzüme **ḳoy** yüzüñi bir dem ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [ḳoy,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla **ḳoy** Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [ḳoy,]*

ḫaṭṭ u ḫāli źikrin onuñ **ḳoyma** aġzıñdan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [ḳoyma, -ma]*

sen av idende cān u dil olur saña şaġāl / cehd ile **ḳoyma** özgeler aṭa şaġālüñi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [ḳoyma, -ma]*

al ilen aldı cān u göñgül ʿaynuñ alası / mekr itdügi nedür daḫı ne **ḳoydı** alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [ḳoydı, -dı]*

dün Hidāyet'ni dimeñ ʿışḳ ile rüsvālıġdan / **ḳoyıñ** öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [ḳoyıñ, -ıñ]*

zenaḫı çāhına cān **ḳoydı** göñgül dānesini / adı andan berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [ḳoydı, -dı]*

ṣāf eger **ḳoymaz** iseñ dürdden / merḥamet it yoḫsa ölür derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [ḳoymaz, -maz]*

ḫanı olar kim munı cemʿ itdiler / ḥasret ü derd ile **ḳoyup** gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [ḳoyup, -up]*

bes **ḳoyma** ḫarāb olmaġa elṭāf idüp anı / ḳıl żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [ḳoyma, -ma]*

ḳoy-: *Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.*

niçe kim su **ḳoysa** ḳaynar yeñi küze süz ile / bu dil-i sūzānda beñzer atduġuñ peykān aña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [ḳoysa, -sa]*

göñglümiñ her güşesinde yüz delük deldi ġamuñ / bir ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [ḳoy-, -mış, -durur]*

ḳoy-: *Bırakmak. II Vakit vermek, eceli gelmemek.*

görset didiñ ne gelse ilüñden maña raḳīb / ger Tañrı **ḳoysa** ölmez isem görsedem saña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [ḳoysa, -sa]*

ḳoyup gid-: *Bırakıp gitmek, terk etmek.*

cihāna virme göñ͡gül kim ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [ḳoyup gid-, -er-up]*

köz: *Köz, kor, ateş parçası.*

şevḳ-ı rūyıñ͡gdan göñ͡güldür **közden** āteş-nākrek / ḥasretinden sīne hem per sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [közden, -den]*

od yanmasa külden niçe bir bir görünür **köz** / gökte bulut olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [köz,]*

kū: *Yol, mahalle, köy, sevgilinin bulunduğu yer.*

cān göñ͡glegini çāk idüp ol **kūda** Hidāyet / yaru itiñ͡ge örtüp ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [kūda, -da]*

ḳoydı başın Hidāyet ol **kūda** / görmedi çün bu ser-zemīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [kūda, -da]*

ḳuç-: *Kucaklamak, sarılmak.*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge kimseye **ḳuçmaz** meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [ḳuçmaz, -maz]*

didim kemer bilin **ḳuçuban** şād olam saçı / dir menden özge kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [ḳuçuban, -uban]*

boyıñ͡gı **ḳuçmaġa** çün yitmez ilüm ḫıyyāṭa / virübem rişte-i cān kūy-ı girībānıñ͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [ḳuçmaġa, -maġ, -a]*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek ilüñ͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [ḳuçmaġ, -mag]*

bir kez ḫayāl ile seni **ḳuçsam** didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālüñ͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [ḳuçsam, -sa, -m]*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī göñ͡glek ide / **ḳuça** gül-bergi onuñ͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [ḳuça, -a]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki ḫayāli ḳolı boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [ḳuçmadın, -ma, -dın]*

ḳudur-: *Kudurmak.*

tīġıñ͡gı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim **ḳudurmış** it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [ḳudurmış, -mış]*

delü göñ͡gül ḳamış oḫlarıñ͡gız arasında / ḳamışlıġ içre saġın bir **ḳudurmış** aşlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [ḳudurmış, -mış]*

didi göñ͡gül ol dem ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa **ḳudurdı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [ḳudurdı, -dı]*

küfr ol-: *Kafir olmak, İslam'ın esaslarına muhalif olmak.*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir ma͡nga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [küfr ol-, -a]*

kūh: *Dağ.*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer şanup / ḳurşanmışam bu luṭfına men **kūh** teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [kūh,]*

niçe söylerdü͡ng ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü **kūh** / dağı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [kūh,]*

kühen-pīr: *Çok yaşlı.*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür gö͡nglini bu azġun **kühen-pīre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [kühen-pīre, -e]*

kūh-ı ġam: *Gam dağı II Çok kederlenmek.*

yıḫduġça **kūh-ı ġam** ten-i kāha kemer şanup / ḳurşanmışam bu luṭfına men kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [kūh-ı ġam,]*

kūh-ı ġam: *Gam dağı II Ferhād 'ın deldiği dağ.*

vücūdum **kūh-ı ġam** sökmekde Şīrīn / sebaḳlar ḫüsrevim Ferhāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [kūh-ı ġam,]*

kūh-ı ġuṣṣa: *Dert dağı.*

gö͡nglü͡ng ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [kūh-ı ġuṣṣa, -dan]*

kūh-ı tā kūh: *Dağ kadar dağ II Dağ kadar büyük dağ gibi yük, eziyet.*

belā vü ġuṣṣa vü derd ile endūh / yıġıldı her ṭarafdan **kūh-ı tā kūh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [kūh-ı tā kūh,]*

kuḥl-ı bīniş: *Görmeye ilâç.*

ne yalġuz topraġıdur **kuḥl-ı bīniş** taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy toprağı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [kuḥl-ı bīniş, -dur]*

ḳul: *Kul, köle.*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimeng͡ anga͡ / ki şerīʿat sözilen **ḳul** ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [ḳul,]*

şāha **ḳul** olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [ḳul,]*

her ay başında degüldür hilāl kim görünür / felek **ḳulung͡** kimi baş urdı ḳıldı miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [ḳulung͡, -ung͡]*

belā çoẖ çekdi bu göng͡lüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doğru **ḳula** danuġdur ruẖ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [ḳula, -a]*

şol meh-i ceyş encüm-i gerdūn-cenāb / kim **ḳulınıng͡** ṭalʿatidür āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 12). [ḳulınıng͡, -nıng͡, -ı]*

ḳulam **ḳul** bendenüng͡ eksüklügi çoẖ / şehüng͡ bir suçla ḳuldan dönmegi yoẖ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [ḳul,]*

ḳulam ḳul bendenüng͡ eksüklügi çoẖ / şehüng͡ bir suçla ḳuldan dönmegi yoẖ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [ḳulam, -am]*

ḳulam ḳul bendenüng͡ eksüklügi çoẖ / şehüng͡ bir suçla **ḳuldan** dönmegi yoẖ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [ḳuldan, -dan]*

sühānıng͡ ẖāletini söyle māha / **ḳulung͡** sözini yaʿnī pādişāha *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [ḳulung͡, -ung͡]*

ḳul: *Köz, kor, ateş parçası.*

alduġın cānım gözi bildüng͡ velā bildürmedüng͡ / sen daġı oldıng͡ yaḳın **kül** oġrınıng͡ ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [kül,]*

od yanmasa **külden** niçe bir bir görünür köz / gökte bulut olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [külden, -den]*

ḳulaġ: *Kulak.*

ḳulaġına göng͡ül ḥālin diyer zülf / göziŋ͡ kim niçe maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [ḳulaġına, -ı, -n, -a]*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz **ḳulaġın** burdı çaldı bam lisānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [ḳulaġın, -ı, -n]*

bir ün **ḳulaġıma** geldi ẓi-ẖuftegān-ı laḥed / ki ey faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [ḳulaġıma, -ım, -a]*

ḳulaġ aş-: *Dinlemek.*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳung͡ efġānı disem / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [ḳulaġ aş-, -a, -dır]*

ḳulaġ dut-: *İyice anlamak ereğiyle dinlemek, işitmeye çalışmak, kulak vermek.*

göñgül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munuñ teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [ḳulaġ dut-, -sa]*

diñlemen dir idi aġyār Hidāyet sözüñi / tā ki sen söz ile söz başladuñ ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [ḳulaġ dut-, -dı]*

faḳīh pendine dutmaz ḳulaġ dil olalı / esīr bendine şol ṭurre-i semen-sāyuñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [ḳulaġ dut-, -maz]*

dişiniñ cevherini dür görgeç / tīz ḳulaġ dutdı ḳıldı miskīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 4). [ḳulaġ dut-, -dı]*

kim ki anuñ sözine dutmaz ḳulaġ / ādem aña söyleme k'oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [ḳulaġ dut-, -maz]*

ivde disem sözüñ duyar aġyār u dışradan / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [ḳulaġ dut-, -ar]*

ḳulaġ ol-: *Kulak kesilmek, dikkatle dinlemek.*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ oluñ ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [ḳulaġ ol-, -uñ]*

dil ol ḳaşı gözi mekkāreniñ söyler lebi vaṣfın / raḳībe söyleñ aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [ḳulaġ ol-, -sun]*

ḳulaġa al-: *Dinlemek.*

dime zāhid ol laʿlden diş ḳopar kim / eger dir ise sözüñ alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [ḳulaġa al-, -ma, -n]*

ḳulaġı egil-: *Kulağına eğilmek, birinin kulağına yaklaşıp bir şeyler fısıldamak, kimsenin duymasının istenmediği gizli bilgiler vermek anlamına gelir. Deyimin divan şiirinde genellikle zülüf, ebrû, kaş, küpe, göz gibi yüzde ve kulağa yakın bulunan uzuvlarla birlikte anıldığı görülmektedir. Kaşın kulağa doğru kavisli yapısı, zülfün kulağa doğru uzanıyor olması, küpenin kulağa bir şey fısıldayacakmış gibi yakınında bulunması şairler için temsil ve teşbih unsuru olmuştur. Kaşın ve zülfün doğal olarak kulağa uzanıyormuş gibi olan görünümleri, sevgilinin kulağına eğilip bir şeyler söyledikleri şeklinde yorumlanır.*

giryānınıñ ḳulaġı egilse ʿaceblemeñ / kim baḫıcaġ reg ü beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [ḳulaġı egil-, -se]*

ḳulaġım anda: *Kulağım orda. Kulağı bir şeyde olmak, dikkatini bir şeye vermek.*

göñgül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / **ḳulaġım anda** ki bir ün gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [ḳulaġım anda,]*

külāle: *Kıvırcık saç; çiçek demeti.*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp ol **külālesine** bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [külālesine, -s, -i, -n, -e]*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn **külāleye** / cān virüp ol külālesine bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [külāleye, -y, -e]*

külḫan: *Hamam ocağı. II Azap veren yer.*

dünyi-yi dūn ʿārife mesken m'olur / ṭūṭi-i ḳudsüñ yiri **külḫan** m'olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [külḫan,]*

ḳulluġ: *Kulluk.*

eger **ḳulluġda** taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿafvdur ey şāh senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [ḳulluġda, -da]*

kulzüm-i sīm-āb: *Cıva denizi. II Gözyaşı denizi.*

batarlar imdi ḳaplayuban şīşe başlara / ġavvāṣ kimi ḳulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [ḳulzüm-i sīm-āb, -a]*

ḳumāş: *İpek, yün, keten vesaireden yapılan ağır dokuma. II Varlığı ve kişiliği oluşturan nitelik veya malzeme.*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger bağlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur maña rengīn **ḳumāş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [ḳumāş,]*

ḳur-: *Kurmak, yapmak, inşa etmek.*

dünyede her kimse bir āyīn **ḳurar** devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [ḳurar, -ar]*

ḳur: *Kuşak, bağ II Yörünge.*

ay degüldür kim aġılanmış felekde añlañız / kim anıñ **ḳurında** gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [ḳurında, -ı, -n, -da]*

kūr it-: *Kör etmek; gözünü görmez hale getirmek.*

ey uyan şeyṭān sözine ger selāmet isteseñ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [kūr it-, -üp]*

kūr ol-: *Kör olsun!. İlenme sözü olarak kullanılır.*

andan hem anı ʿārif iseñ eyle gedāyī / tā kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [kūr ol-, -a]*

ḳurʾān: *İslâm dininin kutsal kitabı.*

dil ü cān ḳaş u aġzıng͡ naḳş iderler görseler ʿaynung͡ / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler **Ḳurʾān** görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [ḳurʾān,]*

ḳurbān: *Kurban. II Bir ülkü uğrunda feda edilen veya kendini feda eden kimse.*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men **ḳurbān** ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [ḳurbān,]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anıng͡ yöri var / hīç gördüng͡ mi ölenden ṣong͡ra kim **ḳurbān** yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [ḳurbān,]*

söyledüng͡ kīşimde **ḳurbān** ola gör / başumung͡ üstinde **ḳurbān** olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 2). [ḳurbān,]*

ol cemāli Kaʿbe k'anung͡ mest ü ḥayrānı menem / ʿĪd-i ekberdür meh-i ruḫsārı **ḳurbānı** menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [ḳurbānı, -ı]*

ay yüz n'ola ṣarardung͡ ise ḳaşı ġamından / sen teg yüz onung͡ ḳaşlarınıng͡ yayına **ḳurbān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [ḳurbān,]*

ḳurbān dileseng͡ ʿĪd-i viṣāle eger ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey men sang͡a **ḳurbān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [ḳurbān,]*

ḳurbān dileseng͡ ʿĪd-i viṣāle eger ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey men sang͡a **ḳurbān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [ḳurbān,]*

men ḳaldum u cān oldı göng͡ül ḥükmüng͡e tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim yite **ḳurbān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [ḳurbān,]*

ḳurbānıyam o doġrı ering͡ k'anda uġraşup / gözine düşmenüng͡ ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [ḳurbānıyam, -ı, -y, -am]*

ḳurbān it-: *Kurban etmek, kesmek; öldürmek.*

ḥāsid ü bed-ḫvāhung͡ı ḳurbān idem / yārüng͡e yoldaşung͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 2). [ḳurbān it-, -em]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [ḳurbān it-, -e]*

ḳurbān ḳıl-: *Kurban etmek, feda etmek.*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılıng͡ ang͡a / ger ḳorḫar olsang͡ız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [ḳurbān ḳıl-, -ıng͡]*

ḳurbān ol-: *Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, canından vazgeçmek.*

söyledüng͡ kīşimde ḳurbān ola gör / başumung͡ üstinde ḳurbān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 2). [ḳurbān ol-, -duġ, -um]*

niçe çeker kākül ilen göng͡lümi / aġrımasun başıng͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [ḳurbān ol-, -am]*

ḫāk-i rāhın͡gdan süpürür ḫār u ḫas / yā Rab ol ferrāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [ḳurbān ol-, -am]*

ey yüzi gül başun͡ga ḳurbān olam / ol göz ile ḳaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [ḳurbān ol-, -am]*

ey yüzi gül başun͡ga ḳurbān olam / ol göz ile ḳaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [ḳurbān ol-, -am]*

ḥāsid ü bed-ḫvāhun͡gı ḳurbān idem / yārün͡ge yoldaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 2). [ḳurbān ol-, -am]*

ser-ḫoş olup sīm üze çoḫ tökme laʿl / saçma güher yaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [ḳurbān ol-, -am]*

ḳıldı Hidāyet san͡ga cānın fidā / ʿāşıḳ-ı ḳallāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 7). [ḳurbān ol-, -am]*

görmedi ʿaḳlım gözi naḳşın͡g kimi / doġrusı naḳḳāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [ḳurbān ol-, -am]*

her kişi bir kimseye ḳurbān olur / gel berü kim men san͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [ḳurbān ol-, -ur]*

her kişi bir kimseye ḳurbān olur / gel berü kim men san͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [ḳurbān ol-, -am]*

dir imiş ol yār meni öz itüm / ger didise aġzına ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [ḳurbān ol-, -am]*

men bu sözi işideli dūstlar / yiri degül mi an͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [ḳurbān ol-, -am]*

ḳurb-ı ḥaḳ: *Allah'a yakın olma.*

irişe yāra gön͡gül secde ḳılsa ʿādet ile / neden ki bende bolur **ḳurb-ı ḥaḳ** ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [ḳurb-ı ḥaḳ,]*

kūre-i miḥnet: *Sıkıntının demir ocağı.*

yöri ey dil āteş ü āh ile ḳayġu daşını / kūre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [kūre-i miḥnet, -de]*

ḳurṣ ol-: *Ekmek olmak (Güneş ve ayın ekmeğe benzetilmesi bağlamında).*

oluram ḳurṣ ruḫun͡g ʿışḳıla didim didi kim / çūbānın͡g ekmegi bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [ḳurṣ ol-, -ur, -am]*

ḳurşaġ: *Kuşak.*

şol kemer üstindeki yaġlıġ ḫayālinden müdām / gözleri yaşı Hidāyet'nin͡g çalar **ḳurşaġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [ḳurşaġdan, -dan]*

ḳurşan-: *Kuşak sarınmak.*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer ṣanup / **ḳurşanmışam** bu luṭfına men kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [ḳurşanmışam, -mış, -am]*

ol ki yastanur anın͡g sünbüli berg-i semenī / **ḳurşanur** lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [ḳurşanur, -ur]*

ḳurtar-: *Kurtulmasını sağlamak, tehlikeli veya zor durumdan uzaklaştırmak.*

derd-i hicrin͡gden meni kim **ḳurtara** yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [ḳurtara, -a]*

ḳurtul-: *Sıkıntılı ve müşkül durumdan sıyrılmak, çıkmak.*

gördi derdimni didi öldüreyim **ḳurtulasın** / doġrusı yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [ḳurtulasın, -a, -sın]*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / gel bāde-i gül-gūn çek ü **ḳurtul** ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [ḳurtul,]*

tā **ḳurtulup** firāḳdın irdim viṣālün͡ge / yād eyleyüp o günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [ḳurtulup, -up]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki **ḳurtuldun͡g** yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [ḳurtuldun͡g, -du, -n͡g]*

ḳuru: *Kuru; kurumuş.*

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne onın͡g **ḳurusına** baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [ḳurusına, -sı, -n, -a]*

güldi yanın͡gdan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neşʾen͡g tök yaşın͡g tā yolı **ḳuru** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [ḳuru,]*

ḳaṭre sudan lüʾlüʾ-i lālā ḳılan / **ḳuru** aġaçdan gül-i ḥamrā ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [ḳuru,]*

ḳurulıġ: *Kuruluk.*

zülfi ʿaksi dil-berin͡g çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger **ḳurulıġda** varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [ḳurulıġda, -da]*

ḳuş: *Kuş.*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa **ḳuş** avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [ḳuş,]*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise geldükçe ʿacāyib **ḳuş** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [ḳuş,]*

ey kim cihān hevāsına dirsin heves budur / cān **ḳuşına** ḥaḳīḳate baḫsan͡g ḳafes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 1). [ḳuşına, -ı, -n, -a]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men gözi baġlu bir **ḳuşam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [ḳuşam, -am]*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / **ḳuş** dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [ḳuş,]*

gön͡gülde sen ḳaşı yay oḫlarının͡g / ḫayāli bir ḳoşun **ḳuşun͡gdur** ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [ḳuşun͡gdur, -un͡g, -dur]*

gön͡glün͡g **ḳuşın** didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [ḳuşın, -ı, -n]*

oġradumsa ger **ḳuşunın͡g** tozına mendin degül / devleti olan kişi elbette oġrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [ḳuşunın͡g, -u, -n, -ın͡g]*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ **ḳuş** iline / gön͡glümün͡g ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [ḳuş,]*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş iline / gön͡glümün͡g **ḳuşını** yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [ḳuşını, -ı, -n, -ı]*

gülşende dāne bulmayıcaġ **ḳuş** helāk olur / bu vech ile naẓardan ıraġ itme ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [ḳuş,]*

ḳuṣūr: *Köşkler, saraylar.*

ögmen͡giz ḥūr u **ḳuṣūrı** dil-i dīvāneye kim / an͡ga bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [ḳuṣūrı, -ı]*

kûtâh: *Kısa.*

ser-i zülfeyni ey meşşāṭa kesme / k'idersin ʿāşıḳın͡g ʿömrini **kūtāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [kūtāh,]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime ey himmeti **kūtāh** daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [kūtāh,]*

ḳutlu: *Kutlu, saadetli, uğurlu.*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden ne **ḳutlu** gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [ḳutlu,]*

kūy: *Köy, semt, mahalle; sevgilinin bulunduğu, yaşadığı yer.*

kūyın͡gda mesken itdi gön͡gül yaḫma hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [kūyın͡gda, -ın͡g, -da]*

varmazam uçmaġa **kūyından** anun͡g ey zāhid / damuya nişe vara kim ki anın͡g cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [kūyından, -ı, -n, -dan]*

nālesin kesmez gön͡gül **kūyında** tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [kūyında, -ı, -n, -da]*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet **kūyına** / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [kūyına, -ı, -n, -a]*

meni **kūyından** anın͡g müddeʿī āvāre ḳılur / baġrumı tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [kūyından, -ı, -n, -dan]*

ṣabā ol **kūya** luṭf idüp güẕer ḳıl / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [kūya, -a]*

ulu devlet durur irmek İrem teg **kūyın͡ga** şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [kūyın͡ga, -ın͡g, -a]*

göz yaşı **kūyın͡gnı** dün bir ḥad ile almışdı kim / dışra çün başdum ayaġ ivden ḳapudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 5). [kūyın͡gnı, -ın͡g, -nı]*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı **kūyında** laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [kūyında, -ı, -n, -da]*

raḳīb ol **kūya** varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdün͡g ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [kūya, -a]*

laʿli ġamındın ança anın͡g dīde sürdi su / kim **kūyı** çevresinde den͡giz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [kūyı, -ı]*

eyle hicrün͡gde tozar olmışam ey cān ki ṣabā / esse **kūyın͡g** ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [kūyın͡g, -ın͡g]*

niyyet itgeç ḳaddün͡gi gön͡glimde irdim **kūyın͡ga** / menzile irür onun͡g kim doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [kūyın͡ga, -ın͡g, -a]*

man͡ga ögretmen͡giz ol **kūyda** cān şatmegi kim / zülfi sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [kūyda, -da]*

ḳuyı: *Kuyu.*

şol şeker yanında tā acılıġı fāş olmaya / **ḳuyılar** ḳazdı girüp zenbūr şānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [ḳuyılar, -lar]*

kūy-ı girībān: *Sevgilinin yakasına yapışma.*

boyın͡gı ḳuçmaġa çün yitmez ilüm ḫıyyāṭa / virübem rişte-i cān kūy-ı girībānın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [kūy-ı girībān, -ın͡g]*

kūze: *Su testisi.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi **kūze** sūz ile / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduġun͡g peykān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [kūze,]*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu **kūze** neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [kūze,]*

L

laçin: *Beyaz renkli, ayakları kırmızı bir çeşit şahin.*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında **laçin** teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [laçin,]*

lāf ur-: *Söz etmek.*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez saŋa bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [lāf ur-, -ur]*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddiŋ ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [lāf ur-, -ur]*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile çemende / ṣaldı tepük altına ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [lāf ur-, -duġ, -ı , -çün]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [lāf ur-, -an, -ı]*

lāf-ı ḥüsn ur-: *Güzellikten konuşmak.*

yüzüŋ gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [lāf-ı ḥüsn ur-, -mış]*

lafẓ-ı güher-pāş: *Cevher saçanın sözü.*

lafẓ-ı güher-pāş güher-pūşını / dür kimi kim duysa dutar gūşını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 39). [lafẓ-ı güher-pāş,]*

laʿl: *Yakuta benzeyen kırmızı ve değerli bir süs taşıdır. Rivayete göre aslında ak bir taş olduğu hâlde ciğer kanıyla boyanıp güneşe bırakılmış ve güneşin etkisiyle kırmızı renge bürünmüştür. Klasik edebiyatta en çok sevgilinin dudağı için benzeyen olmaktadır.*

laʿlüŋden özge teşne-i dīdāruŋa müdām / ger āb-ı ḫıżr olursa görünür serāb aŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [laʿlüŋden, -üŋ, -den]*

almayınca būse **laʿlüŋdin** bahā cān virmezem / kim dadar evvel bir er cāmı ṣatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [laʿlüŋdin, -üŋ, -din]*

ḫavf ider dīvāne dil **laʿlüŋni** ey meh-rū görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [laʿlüŋni, -üŋ, -ni]*

yüzüm ḳatında **laʿlüŋ** aŋsa göŋlüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [laʿlüŋ, -üŋ]*

yāḳūtınıŋ güher saçışın aŋıcaġ gözüm / **laʿl** ile zer kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [laʿl,]*

laʿlün͡g diyicaḫ būse dutar zülfün͡gi gön͡glüm / ol vaʿdeye niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [laʿlün͡g, -ün͡g]*

hicrin͡gde şererdür ki düşer āhum odından / bu **laʿl** ki bir ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [laʿl,]*

ḳara zülfün͡g ki deger **laʿline** her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [laʿline, -i, -n, -e]*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse **laʿli** meyi ḳatına şerm-sār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [laʿli, -i]*

her lüʾlüʾ kim düşer bu şebehden zümürrüde / **laʿlün͡gçün** an͡gdurur san͡ga cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [laʿlün͡gçün, -ün͡g, -çün]*

alup gön͡glümni ḳanım tökdi **laʿlin͡g** / ne diler daḫı mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [laʿlin͡g, -in͡g]*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü **laʿl** ki var / senin͡g nis̱ārun͡g içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [laʿl,]*

dişleme **laʿlün͡gi** ger cevr ile ḳanım tökdise / saḫla gön͡glüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [laʿlün͡gi, -ün͡g, -i]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [laʿli, -i]*

aġzın͡gdan isterken öpüş **laʿlin͡g** yaşurun dişledin͡g / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [laʿlin͡g, -in͡g]*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya **laʿl** kimi ḳıymeti hergiz şibhin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [laʿl,]*

men ṣayru cāna em virem ol **laʿli** ger ḥakīm / ṣayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [laʿli, -i]*

çeşmün͡g görende **laʿlin͡gi** ṣorsam ʿacebleme / maḫmūram ol mey ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [laʿlin͡gi, -in͡g, -i]*

ol ʿārıż ile **laʿli** görüp ḫaste gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [laʿli, -i]*

yāḳūtun͡g iştiyāḳı içün niçe tökeler / **laʿl** ü dür ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [laʿl,]*

ser-ḫoş olup sīm üze çoḫ tökme **laʿl** / saçma güher yaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [laʿl,]*

dimişem tā şehd **laʿli** vaṣfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [laʿli, -i]*

laʿlün͡gi an͡gup Hidāyet eyler / dolu etegini inçü ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 5). [laʿlün͡gi, -ün͡g, -i]*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülün͡g barmaġına / kim anın͡gçün **laʿlden** ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [laʿlden, -den]*

laʿlin͡gden ıraġ hicrün͡g içinde menem ey dūst / ol teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [laʿlin͡gden, -in͡g, -den]*

şordur man͡ga **laʿlin͡gi** ki mestāne gözün͡g teg / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [laʿlin͡gi, -in͡g, -i]*

laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumın͡g emin / iẓhār ḳılmaġa bu sözi bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [laʿlinde, -i, -n, -de]*

laʿli ġamındın ança anın͡g dīde sürdi su / kim kūyı çevresinde den͡giz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [laʿli, -i]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi **laʿlün͡g** içün / çölde ölür kişi bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [laʿlün͡g, -ün͡g]*

laʿlini Hidāyet şora gör cevr idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp def'-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [laʿlini, -i, -n, -i]*

ey ki hīç yirde dişün͡g teg sulu inçü olmaya / **laʿlin͡gi** şordur man͡ga tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [laʿlin͡gi, -in͡g, -i]*

şaru ben͡gzüm **laʿli** olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [laʿli, -i]*

dime zāhid ol **laʿlden** diş ḳopar kim / eger dir ise sözün͡g alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [laʿlden, -den]*

bolmasa tīġın͡g dudaġın͡gnı şorar susız gön͡gül / **laʿl** nāfiʿdür belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [laʿl,]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste gön͡gül **laʿli** ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [laʿli, -i]*

gözlerüm suyın gören **laʿli** ġamındın dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [laʿli, -i]*

oturmadı **laʿlün͡gçün** ayaġdan gön͡gül ança / kim ʿāḳıbetü'l-emr meni cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [laʿlün͡gçün, -ün͡g, -çün]*

şorduġumça leblerün͡gi olmadum sīrāb men / gerçi **laʿlin͡g** teşnelik kesmek durur ḫāşiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [laʿlin͡g, -in͡g]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿāşıḳın͡g ol **laʿl** teg baġrında ḳanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [laʿl,]*

laʿline ḳarşu şurāḥī aġzın açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [laʿline, -i, -n, -e]*

lāl ol-: *Dili tutulmak, susmak.*

men ol zamān ki olarun͡g şalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [lāl ol-, -dı]*

lāle: *Çiçekleri kadeh biçiminde olan, türlü renklerde süs bitkisi. II Klasik şiirde kırmızı rengi ile sevgilinin yanağına ve aşığın gözyaşlarına benzetilir.*

gögsüme uran dāġ-ı cefā **lāle** teg ey gül / ter sünbülnin͡g altındaki berg-i semenün͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [lāle,]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol **lāle** yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [lāle,]*

gül-i vechin͡gni kim ehl-i maʿānī yāsemen dirler / ḳızarma **lāle** söylersem özümden yāsemen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [lāle,]*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫun͡g çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey **lāle** yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [lāle,]*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu **lāle** vü berg-i güledür tekye-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [lāle,]*

niçe servüm **lāle** teg şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [lāle,]*

çaġlaman kim **lāledür** yollar ḳıraġında biten / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [lāledür, -dür]*

saġınma **lāle** durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamun͡gda ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [lāle, -durur]*

yüzün͡g gül ile meger **lāle** lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [lāle,]*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi **lāle** teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [lāle,]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [lāle,]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma vü bil / nedür gülün͡g ḳadehi **lālenin͡g** piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [lālenin͡g, -nin͡g]*

ne yirin͡g k’ol perī öter yirine / **lāle** vü serv ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [lāle,]*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi **lāleler** meni / her niçe an͡gdurur olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [lāleler, -ler]*

ḫansı daġun͡g **lālesisin** ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülün͡g būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [lālesisin, -si, -sin]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / **lāle** teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [lāle,]*

lāle-i sīr-āb: *Suya kanmış, taze, körpe lâle.*

ol ki yastanur anın͡g sünbüli berg-i semenī / ḳurşanur lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [lāle-i sīr-āb, -ı, -n, -ı]*

lāle-zār: *Lale bahçesi.*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan beñzüm ki gül güldür müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem **lāle-zārımdur** menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [lāle-zārımdur, --ı,-m,-dur]*

laʿl-i āb-dār: *Parlak, sulu dudak. II Güzellerin dudağı.*

görsetdi cām-ı zerrīne sāḳī-yi rūzgār / sāḳī-yi sīm-sāḳ getür **laʿl-i āb-dār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 1). [laʿl-i āb-dār,]*

laʿl-i bedeḫşān: *Bedehşan yakutu, kırmızı renkte değerli bir taş. II Sevgilinin kırmızı dudağı.*

didim ki ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş mercānuñga / başduñ revān lü'lü'leri **laʿl-i Bedeḫşān** üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [laʿl-i bedeḫşān,]*

laʿl-i dür-feşān: *İnci saçan dudak. II İnci gibi değerli söz söylemek.*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın bağladı / ʿāşıḳıñ ol laʿl teg bağrında ḳanın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [laʿl-i dür-feşān, -ı, -n]*

laʿl-i ḫandān: *Gülümseyen dudak.*

ḫaṭṭ-ı sebziñ her ḫaçan ol laʿl-i ḫandāndan çıḫa / her yañga seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [laʿl-i ḫandān, -dan]*

laʿl-i leb: *Yakut renkli, kırmızı dudak.*

ey **laʿl-i leb** ġamuñgda seniñ eşk ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [laʿl-i leb,]*

laʿl-i lebiñgni şormadın ey meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ ağzınıñ içinde dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [laʿl-i leb, -iñ, -ni]*

laʿl-i nāb: *Saf kırmızı dudak.*

inçü diş ü laʿl-i nābıñgçün seniñ / gözlerüm yaşı aḫar dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [laʿl-i nāb, -ıñ, -çün]*

laʿl-i şeker-ḫand: *Tatlı gülüşlü dudak.*

giderken dil ol kākül şaru dün gün / ḫaber ḳıldı **laʿl-i şeker-ḫand** ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [laʿl-i şeker-ḫand,]*

lām-elif: *Arap alfabesinde bulunan "lamelif (لا)" harfi.*

ḳaddüñgdür elif **lām-elif** ol zülf ü ağızı / bu vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [lām-elif,]*

leb: *Dudak.|| Görünüşündeki güzellik,renk, darlık, yuvarlaklık, kenarındaki ben, ayva tüyleriyle çevrili divan şiirinde önemli bir güzellik unsurudur.Canın son çıkış noktası dudak olduğu için can ile yakından ilgilidir.Bu yüzden dudaktan dökülen can bağışlayıcı kelimeler de önem kazanır.Dudak renk ve şekil yönünden şarap, kadeh, saki,meze, meyhane olur.Aşığa can bağışlayan her türlü meziyet ve ilaç dudakta mevcuttur.Bunun yanında kötü sözleri ve aşığı azarlamalarıyla zehir de olabilir.Dudak ab-ı hayat, çeşme-i can,Kevser ve Çeşme-i Hayvan'dır.*

ṣorġaç gön͡gül **lebin** n’ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [lebin, -i, -n]*

lebidür ṣunʿ u ağzından ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / menüm çün bağlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [lebidür, -i, -dür]*

gön͡glüme düşkeç **lebi** ʿaksi neden göz ḳan töker / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [lebi, -i]*

n’ola ḳonup **lebine** çibin ger ilin ṣorar / dirler mes̱el ki balı dutan barmağın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [lebine, -i, -n, -e]*

cān oyna vü ṣor yār **lebi** ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [lebi, -i]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile **lebleri** man͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [lebleri, -ler, -i]*

ṣanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet’i / kim cān dilerse **leblerin͡g** andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [leblerin͡g, -ler, -in͡g]*

dil ü cānı bayıt **lebin͡gden** kim / genci şāhun͡g çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [lebin͡gden, -in͡g, -den]*

oluram bī-ḫod **lebinden** būse alsam dem-be-dem / çağırın artuġ içen elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [lebinden, -i, -n, -den]*

yitürdügiçün ol **lebe** sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [lebe, -e]*

gizüp ilden ile yağlıġ **lebinden** būseler cırlar / görün͡g nāzük ḫayālin kim ʿaceb sipāhī yağlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [lebinden, -i, -n, -den]*

ṣordum **lebin** ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi kim ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [lebin, -i, -n]*

didim varısa çağır sāḳīyi çağırsunlar / **lebi** şeker töküp itdi gerekse var çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [lebi, -i]*

ger aldı ise **lebi** mendin iḫtiyār n’ola / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [lebi, -i]*

būse istersem **lebün͡gden** göz ḳaḫar dil-ber ṣorun͡g / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [lebün͡gden, -ün͡g, -den]*

ḥayat ābın diyerler gerçi cān-baḫş / **lebin͡g** ḳatında anın͡g cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [lebin͡g, -in͡g]*

didüm ki ḫāṭırun͡ga düşmezem neden hergiz / **lebi** tebessüm idüp söyledi ki ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [lebi, -i]*

şorduġça **lebin** ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepsen͡g elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [lebin, -i, -n]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / şanma ol **leb** ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [leb,]*

dalaşursa n'ola zülfün͡gle **lebün͡gçün** gön͡glüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [lebün͡gçün, -ün͡g, -çün]*

men ki işimdür **lebin͡g** devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [lebin͡g, -in͡g]*

şormek isterken lebün͡g öldi Hidāyet derd ile / **lebleri͡ngden** almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [leblerin͡gden, -lerin͡g, -den]*

şormek isterken **lebün͡g** öldi Hidāyet derd ile / lebleri͡ngden almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [lebün͡g, -ün͡g]*

şordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī **leb** didi kim datlu cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [leb,]*

yitmeye ol **lebe** her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [lebe, -e]*

lebin şor çeşm ü aġzın yād et ey dil / mey iç nuḳlın͡gnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [lebin, -i, -n]*

niçe gümān ile **lebün͡ge** engübīn diyem / bir kez şoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [lebün͡ge, -ün͡g, -e]*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [lebleri, -ler, -i]*

dür dişün͡g ü ʿaḳīḳ **lebün͡gden** cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [lebün͡gden, -ün͡g, -den]*

dün atlu irdüm yārüme emdür **lebün͡g** emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey şayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [lebün͡g, -ün͡g]*

duymek istersin Hidāyet ger **lebi** esrārını / kimseden şorma bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [lebi, -i]*

leblerün͡gden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [leblerün͡gden, -ler, -ün͡g, -den]*

derdim ruḫ u **lebin͡g** giderür yā sögüşlerün͡g / gül şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [lebin͡g, -in͡g]*

dil ol ḳaşı gözi mekkārenin͡g söyler **lebi** vaṣfın / raḳībe söylen͡g aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [lebi, -i]*

ümīd oldur iten gön͡glüm buluna nişe kim anı / **lebin͡gden** şordum u aġzına hem didüm şoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [lebin͡gden, -in͡g, -den]*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o **leb** içün / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [leb,]*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç **lebi** ʿaksi / ki çağır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [lebi, -i]*

lebin͡g şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [lebin͡g, -in͡g]*

gözün͡g görüp n'ola dil dem-be-dem **lebin͡g** sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [lebin͡g, -in͡g]*

n'ola ḳanasa degüp diş **lebi** piyālesine / demī çağır töküle her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [lebi, -i]*

bir dişleyem **lebin** dise dir gördügin͡g yiter / gözden ne aşşı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [lebin, -i, -n]*

cān virürem **lebün͡gden** alam bir öpüş velī / ol eyle yād olmadı menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [lebün͡gden, -ün͡g, -den]*

ġamzelen ḳan töker şorar **leb** ile / yaralar cānı duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [leb,]*

sen **lebi** ġonçeden özin yigler / doğrusı gül güler biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [lebi, -i]*

şeker tegdür **lebün͡g** şekker dehende / ne şekker daḫı ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [lebün͡g, -ün͡g]*

leblerini şorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest on͡ga her devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [leblerini, -ler, -in, -i]*

gözüme **lebi** ʿaksi hīç bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz o Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [lebi, -i]*

ol **lebi** nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [lebi, -i]*

ey menim maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm ili / **leblerün͡g** derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [leblerün͡g, -ler, -ün͡g]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa **lebin͡gden** būse dil / kim ḳaranġu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [lebin͡gden, -in͡g, -den]*

şorduġumça **leblerün͡gi** olmadum sīrāb men / gerçi laʿlin͡g teşnelik kesmek durur ḫāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [leblerün͡gi, -ler, -ün͡g, -i]*

ger şormadı **lebi** bir ağız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [lebi, -i]*

dün dişledüm **lebini** Hidāyet gülüp didi / sen teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [lebini, -i, -n, -i]*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī **leb** sözin / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [leb,]*

leb aç-: *Ağız açmak, söylemek.*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg yanmış gön͡gülnin͡g odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [leb aç-, -ar, -sa, -m]*

leb-i laʿl: *Kırmızı dudak.*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı ṣaru ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [leb-i laʿl, -ün͡g].*

sensiz ey ḳaddi elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿlin͡gden ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [leb-i laʿl, -in͡g, -den]*

leheb: *(Ebi Leheb) Asıl adı: Abduluzza'dır. Güneş gibi, âlemleri aydınlatan Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselâm'ın nurundan gözünü kapadı ve küfre hizmete çalıştı, iman etmedi. Peygamberimizin amcası idi. Karısı ve oğulları sırf düşmanlık için çalıştılar. Adı "Alev babası" mânasında olan "Ebu Leheb" kaldı.*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī **Lehebin͡g** āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [lehebin͡g, -in͡g]*

leküm dīnüküm ve līye dīn: *"Sizin dininiz size, benim dinim de banadır." Kafirun Suresi 6. Ayet Tefsiri.*

zāhidā zühd ü sen Hidāyet ü ʿışḳ / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [leküm dīnüküm ve līye dīn, -i]*

lem-yezel: *Yok olmaz bâkî, kalıcı.*

tā kim bulasın **lem-yezeli** ʿömr-i beḳāyı / ey ṭālib-i ʿirfān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [lem-yezeli, -i]*

lenger: *Fakirlere yemek konan kap.*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu daġı saḫlamaz olsaydı **lengerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [lengerüm, -üm]*

lenger-i eflāk: *Dünya.*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / yana borġusın ki ḥālet çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [lenger-i eflāk, -de]*

leşker: *Asker.*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür **leşker** ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [leşker,]*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn **leşkeri** / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [leşkeri, -i]*

levḥ-i sīm: *Gümüş levha. II Beyaz yüz.*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [levḥ-i sīm, -e]*

levlāk: *"Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" mealinde olan "Levlâke levlâke lemâ halaktü'l-eflâk." hadis-i şerifine işarettir. "sen olmasaydın" anlamındadır.*

Tan͡grı onun͡g şānına **levlāk** dir / çākerīdür encüm ü eflāk dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [levlāk,]*

leylī: *Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.*

şol zülf-i siyeh remzini gön͡glüm duyar ancaḫ / **Leylī** işini duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [leylī,]*

leẕẕet: *Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa, tat.*

men dimen **leẕẕeti** var sāʿid ile her yen͡ginin͡g / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yen͡ginin͡g **leẕẕeti** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [leẕẕeti, -i]*

men dimen **leẕẕeti** var sāʿid ile her yen͡ginin͡g / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yen͡ginin͡g **leẕẕeti** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [leẕẕeti, -i]*

cihān esāsınun͡g aldanma **leẕẕetine** gön͡gül / ki bala ağu ḳatup ṣon͡g vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [leẕẕetine, -i, -n, -e]*

leẕẕet-dihende: *Lezzet verici.*

şeker tegdür lebün͡g şekker dehende / ne şekker daḫı ḫoş **leẕẕet-dihende** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [leẕẕet-dihende,]*

līk: *Lakin, fakat, ama.*

ʿışḳı bize dünyede nāmūsdur / **līk** an͡ga ʿāşıḳlıġımız oldı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [līk,]*

liḳā: *Yüz, çehre.*

hicrān güni n'ola man͡ga ʿarż eylesen͡g cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür **liḳā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [liḳā,]*

likā: *Mürekkep hokkalarına konulan ham ipek.*

gözleri naḳḳāşı şol kirpüklerinin͡g **līḳasın** / ḳanıma banmış gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [līḳasın, -sı, -n]*

lisān: *Dil; söz; konuşma; şiir.*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulaġın burdı çaldı bam **lisānın** baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [lisānın, -ı, -n]*

lüʾlüʾ: *İnci. II Gözyaşı.*

her **lüʾlüʾ** kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlüŋçün aŋdurur saŋa cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [lüʾlüʾ,]*

didim ki ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş mercānuŋa / başduŋ revān **lüʾlüʾleri** laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [lüʾlüʾleri, -ler, -i]*

lüʾlüʾ-i lālā: *Parlak inci.*

ḳaṭre sudan **lüʾlüʾ-i lālā** ḳılan / ḳuru aġaçdan gül-i ḥamrā ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [lüʾlüʾ-i lālā,]*

luṭf: *Lütuf, iyilik, ihsan; hoşluk.*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer şanup / ḳurşanmışam bu **luṭfına** men kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [luṭfına, -ı, -n, -a]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ **luṭf** eger ḳılsaŋ zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [luṭf,]*

yoluŋdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür **luṭf** ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [luṭf,]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz **luṭf** ile ister kim anıŋ göŋlin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [luṭf,]*

luṭfın görüp Hidāyet onıŋ cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [luṭfın, -ı, -n]*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine **luṭf** u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [luṭf,]*

şāh **luṭfından** cihān ehline oldı fetḥ-i bāb / bendeye devlet bu fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [luṭfından, -ı, -n, -dan]*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anıŋ ḫaṭṭ-ı ġubār / dolanur **luṭf** ile reyḥānı ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [luṭf,]*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / **luṭf** gözi ilen maŋa baḫ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [luṭf,]*

yaḫşılıġ it **luṭf** u kerem pīşe ḳıl / gör ne ʿaceb ẕātsın endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [luṭf,]*

her kime yoldaş saʿādet ola / **luṭf** u kerem pīşe vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [luṭf,]*

ḫaste-dil ü vālih ü bī-çāre-em / **luṭfıŋ** ivinden ḳatı āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [luṭfıŋ, -ıŋ]*

luṭf eyle-: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün göñgül derdine şol māh-ı ruḫuñgdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [luṭf eyle-, -y , -üben]*

luṭf it-: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

bulmaya vaṣlıñg Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ oñgarmazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [luṭf it-, -me, -se]*

ṣabā ol kūya luṭf idüp güẕer ḳıl / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [luṭf it-, -üp]*

luṭf idüp zülfiñgni ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [luṭf it-, -üp]*

göz yüzüñgçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [luṭf it-, -üp]*

sāḳīyā çoḫ keremiñgden çeḳübem cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben bendeye görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [luṭf it-, -üben]*

luṭf it ilāhī ki günahkāruñgam / dām-ı maḥabbetde giriftāruñgam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 17). [luṭf it-,]*

luṭf ḳıl-: *İyilikte bulunmak, ihsan etmek; iyi muamele etmek, yakınlık göstermek.*

sen hem ṣanemā terk ide gör cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [luṭf ḳıl-,]*

luṭf-ı kerīm: *Kerem sahibinin lutfu.*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr göñgül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [luṭf-ı kerīm, -e]*

M

maʿāş eyle-: *Yaşamak.*

āb-rū ṣatup Hidāyet ħāk-i dergāhın͡g alur / āsitānın͡gdın cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [maʿāş eyle-, -r]*

mācerā: *Baştan geçen olaylar, yaşanmışlıklar.*

sözün͡g Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her dāne ol ki şimdidür ol **mācerā** güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [mācerā,]*

mācerā ḳıl-: *Başından geçmek. II Yarışmak.*

seyl-i sirişkim ile yaġış ḳıldı mācerā / utanmadı o ḳaṭre den͡gizden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [mācerā ḳıl-, -dı]*

maʿden-i lüʾlüʾ: *Inci madeni.*

fürḳat-i laʿlün͡g ey büt-i meh-rū / gözümi ḳıldı **maʿden-i lüʾlüʾ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 1). [maʿden-i lüʾlüʾ,]*

maʿden-i sīm: *Gümüş madeni. II Gözyaşı.*

ey laʿl-i leb ġamun͡gda senin͡g eşk ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [maʿden-i sīm, -im]*

maʿdūm ḳıl-: *Yok etmek.*

yā Rab anın͡g aġzının͡g sırrın man͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [maʿdūm ḳıl-,]*

maġbūn: *Aldanmış, şaşkın, şaşırmış.*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ħāsir ü **maġbūn** olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [maġbūn,]*

māh: *Ay; ay gibi güzel, sevgili.*

īmāndur o **māhın͡g** yüzi bu ṣon͡g nefesimde / bir kimsene bulman ki man͡ga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [māhın͡g, -ın͡g]*

gön͡glüm doludur şöyle oħın͡glan bu gün ey **māh** / kim ḳanlu demür dışra çıħar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [māh,]*

yaşım aħanda isterem ol **māhı** kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aħter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [māhı, -ı]*

işitdüm ḳanıma ʿazmin͡gdür ey **māh** / yana ʿazm eyleseṇ yārīçün͡g Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [māh,]*

ey yüzün͡g çākeri ḫurşīd senün͡g **māh** daḫı / bende muḥtāc ayaġın͡g tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [māh,]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / isteseṇ söyle nedür bendeden ey **māh** daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [māh,]*

sühānın͡g ḥāletini söyle **māha** / ḳulun͡g sözini yaʿnī pādişāha *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [māha, -a]*

māh u sāl: *Aylar ve yıllarca; sürekli.*

yüzün͡gle zülfün͡g içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim ki geçdi **māh u sāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [māh u sāl,]*

maḥabbet: *Aşk, sevda, sevgi.*

maḥabbetim san͡ga vardur irādet ile şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım irādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [maḥabbetim, -im]*

maḥal: *Yer; zaman.*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne **maḥalde** gözün͡giz an͡gdurur ol oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [maḥalde, -de]*

maḥbūb: *Sevgili.*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemeṇ / sivmemek **maḥbūb** u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [maḥbūb,]*

maḥfūẓ ol-: *Saklanmak, gizlenmek, korunmak.*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥişār u ḫamı yanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [maḥfūẓ ol-, -a]*

māh-ı duraḫşān: *Parlak ay II Ay gibi parlak yüzlü sevgili.*

aġzın͡g u ruḫ çün **māh-ı duraḫşān** arasında / bülbül kimi yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [māh-ı duraḫşān,]*

māh-ı kenʿān: *Ken'an ilinin ayı II Hz. Yusuf.*

gitdi ol şūḫ u sözi ḳaldı cihān aġzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [māh-ı kenʿān, -ı]*

māh-ı nev: *Yeni ay, hilal II genç, ay gibi güzel yüzlü sevgili.*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti **māh-ı nev** cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [māh-ı nev,]*

māh-ı ruḫ: *Yanağın ayı II Sevgilinin ay gibi parlak yanağı.*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün göñgül derdine şol māh-ı ruḫuñgdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [māh-ı ruḫ, -uñg, -dur]*

māhiyyet: *Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü.*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżuñg **māhiyyetin** döymez / bu vech ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [māhiyyetin, -i, -n]*

maḥmūd: *Gazneli Mahmud.*

ṭaʿnesi yāriñg mañgadur özüñge alma raḳīb / çün bilürsiñg kim Ayaz'ıñg ṭaʿnesi **Maḥmūd'adur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [maḥmūd'adur, -a, -dur]*

maḫmūr: *Sarhoşluğun verdiği sersemlik; uyku basmış göz.*

dün meni **maḫmūr** gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [maḫmūr,]*

çeşmüñg görende laʿliñgi ṣorsam ʿacebleme / **maḫmūram** ol mey ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [maḫmūram, -am]*

ṣordur mañga laʿliñgi ki mestāne gözüñg teg / **maḫmūram** u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [maḫmūram, -am]*

cān ki ezelden beri maḫmūrıdur / mey dime **maḫmūr** ki rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [maḫmūr,]*

gel iç devlet meyin **maḫmūrıñgı** yaz / yiter ġam defterin alup yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [maḫmūrıñgı, -ı, -ñg, -ı]*

maḫmūrı: *Mahmurluk, sarhoşluk sersemliği.*

cān ki ezelden beri **maḫmūrıdur** / mey dime maḫmūr ki rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [maḫmūrıdur, -dur]*

maḥrem: *Gizli olan, herkesçe bilinmemesi gereken.*

ḳulaġına göñgül ḥālin diyer zülf / göziñg kim niçe **maḥremdür** bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [maḥremdür, -dür]*

maḥrūm it-: *Yoksun bırakmak.*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / yüz ümīd ilen ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [maḥrūm it-, -me]*

mahrūm ol-: *Yoksun kalmak.*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzüñ görmeyüben / Kaʿbetu'llāhda neden ḫayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [maḥrūm ol-, -du, -m]*

mahşer: *Mahşer, kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.*

anda kim derd ehlini cemʿ ideler **maḥşer** güni / çaġlama eksüklügüm kim ḫamudan efzūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 3). [maḥşer,]*

mahv ol-: *Yok olmak (Varlığından vazgeçmek bağlamında).*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede şol dil-berüñ / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [mahv ol-, -dı]*

maḳām: *Mekan, yer, derece.*

ḳılup devlet **maḳāmında** iḳāmet / görem dīdāruñı saġ u selāmet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 25). [maḳāmında, -ı, -n, -da]*

maḳām ḳıl-: *Mesken tutmak, yerleşmek.*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet teniñ maḳām / bu baḥr içinde ada aña yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [maḳām ḳıl-, -dı]*

maḳdem-i cānāne: *Sevgilinin geliş yolu.*

her laḥẓa güher-bār gözümden men-i dervīş / īs̱ār iderem **maḳdem-i cānāne** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 2). [maḳdem-i cānāne,]*

maḳṣūd: *İstenilen şey, amaç, gaye, maksat.*

ġam ivürmekden Hidāyet göñlin almekse murād / uma ey cān sen tegi **maḳṣūdına** ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [maḳṣūdına, -ı, -n, -a]*

ey menim **maḳṣūdum** u sūḫte göñlüm ili / leblerüñ derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [maḳṣūdum, -u, -m]*

görset yüzüñ ey dūst ki **maḳṣūd** hemāndur / kevn ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [maḳṣūd,]*

maḳṣūda yitür-: *Maksuda ulaştırmak.*

ger busarsan bus göñgül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [maḳṣūda yitür-, -ür]*

maḳṣūdına yit-: *Maksuda erişmek, istenilen yere varmak, muradına ermek.*

ḫaçan kim at ṣalup ol ṣūḫ mendin saru segritmez / irişmez cān murādına göŋgül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [maḳṣūdına yit-, -mez]*

mā̄l: *Mal, varlık, servet.*

dünyīye aldanma vü hem **mālına** / bir naẓar it özgelerüŋ ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [mālına, -ı, -n, -a]*

maʿlūm ḳıl-: *Anlamak, farkına varmak.*

olmışam ʿışḳuŋda āhımlan ʿalem ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm saŋa maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [maʿlūm ḳıl-,]*

maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem: *Dünyayı gören gözün yeri. II Cennet gibi güzel yer (Allah'ın baktığı yer).*

görenden berlü bu **maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem** / kime pervā-yı mülk-i Fārisī taḫt-ı ḫorāsān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 5). [maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem, -em]*

maʿnī: *Anlam, iç yüz, hakikat.*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu **maʿnīden** / ki her burcında yüz miŋ kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [maʿnīden, -den]*

yüzüŋ görmek didim dün gün ki nāgeh **maʿnī** görsetdüŋ / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [maʿnī,]*

yüzüŋ görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdüŋ / ne ṣūret bu ne **maʿnīdür** taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [maʿnīdür, -dür]*

yüzi ḫurşīdüm idüp daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür şol **maʿnīye** dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [maʿnīye, -y, -e]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç aŋa şāh / uş bu **maʿnī** ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [maʿnī,]*

maʿnī kimi gizlü vü ṣūret nigār / maʿnīsi her ṣūret ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [maʿnī,]*

ṣūret ile dil-ber-i ʿayyāredür / **maʿnīde** bir dīv-i sitem-kāredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 45). [maʿnīde, -de]*

maʿnī kimi gizlü vü ṣūret nigār / **maʿnīsi** her ṣūret ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [maʿnīsi, -si]*

manṣıb: *Makam, mevki, rütbe, derece.*

ḫāṣ irişdi Hidāyet itiniŋ cergesine / pādişeh **manṣıbı** hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [manṣıbı, -ı]*

<u>manṣūr:</u> *"Ena'l-hak" "ben Allah'ım" dediği için 922'de asılarak öldürülen ünlü mutasavvuf. Bu söz gerçekte Allah'ın insanda tecelli ettiği biçimindeki tasavvuf görüşünü yansıtmaktadır.*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / **Manṣūr** teg anıŋ yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [manṣūr,]*

göŋgül **Manṣūr** teg olduŋ çü yārüŋ vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [manṣūr,]*

<u>mār u mūr:</u> *Yılan ve karınca II büyük ve küçük, güçlü ve güçsüz, herkes.*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ ḫamu **mār u mūr** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [mār u mūr,]*

<u>maşrıḳ-ı iḳbāl:</u> *Mutluluk güneşinin doğuşu.*

ṣubḥ-ı devlet ṭāliʿ aldı maşrıḳ-ı iḳbālden / ẕerre-i mihr-i duraḫşān vaṣlına şād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 3). [maşrıḳ-ı iḳbāl, -den]*

<u>maʿşūḳ:</u> *Aşkla sevilen, âşık olunan kimse; sevgili.*

dün söyleme Hidāyet'e **maʿşūḳ** u bādeden / var epsem ey faḳīh kim aŋa ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [maʿşūḳ,]*

<u>māt ol-:</u> *Satranç oyununda yenilmek.*

ruḫ-ı meh-peykerüŋ ṭarfın dutupdur ḫāl iŋen zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözüŋ bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [māt ol-, -mış]*

<u>mātem:</u> *Matem, yas.*

ʿadl saŋga sūr ide **mātemleri** / niçe ki dutduŋ duta ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [mātemleri, -ler, -i]*

<u>mātem dut-:</u> *Yas tutmak (Büyük bir acı ve üzüntünün, benliği üzerinde süren etkisini davranışlarıyla belli etmek.).*

kim ki degül doġrı degül ādemī / ölüdür ol dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [mātem dut-, -ī, -sa-ī, -sa]*

<u>maṭlūb:</u> *Talep olunan, istenilen şey, maksut.*

ey göŋgül **maṭlūbı** çün her yirde ḥāżırsın maŋa / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [maṭlūbı, -ı]*

maṭlūb sen ü menem ṭaleb-kār / ṭālib olana olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [maṭlūb,]*

dünyā vü zer ü sīmine aldanma Hidāyet / **maṭlūbun͡gı** bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [maṭlūbun͡gı, -u, -n͡g, -ı]*

māyil ḳal-: *Meyletmek, eğilim göstermek.*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [māyil ḳal-, -dı]*

maẓhar: *Bir şeyin göründüğü yer; şereflenme.*

bu şükri **maẓharınıṅ͡g** aġzı sırrını ne bile / gön͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [maẓharınıṅ͡g, -ı, -nıṅ͡g]*

maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādir: *Kudret sahibinin lutfunun ışığının göründüğü yer.*

yüzün͡g ki maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādirdür / gözümde dīdelerüm nūrı kimi ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādir, -dür]*

meclis: *Meclis, toplantı yeri.*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını **meclisde** getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [meclisde, -de]*

nigār u naḳş ile **meclis** bezeklü çaġında / ne naḳş şaldı araya gör ey nigār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [meclis,]*

mecnūn: *Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı.*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma ey **Mecnūn** senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [mecnūn,]*

şol zülf-i siyeh remzini gön͡glüm duyar ancaḫ / Leylī işini duymaya hīç kimse çü **Mecnūn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [mecnūn,]*

mecnūn: *Deli, tutkun.*

niçe söylerdün͡g ki **mecnūn** yiridür ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg var mıdur bu işde kim **mecnūn** olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [mecnūn,]*

mecnūn ḳıl-: *Deli divane etmek, aklını yitirmesine sebep olmak.*

ne diyem şol sevād-ı zülfi içün / meni mecnūn ḳılan bu sevdādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [mecnūn ḳıl-, -an]*

mecnūn ol-: *Delirmek.*

niçe söylerdün͡g ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [mecnūn ol-, -am]*

medār: *Bir şeyin döneceği, hareket edeceği yer; yörünge.*

tā ki bu mīnā felek-i zer-nigār / ḳāyim olup eyleye devr ü **medār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [medār,]*

meded: *Yardım, eyvah.*

zülfeyni aldı göñ͡glümi ey dūstlar **meded** / kim gördi bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [meded,]*

meded ir-: *[tas.] Hakk'ın kulunun gönlüne teveccüh etmesi, inayet göstermesi.*

sipīde dem ki eserdi nesīm-i bād-ı şimāl / didim mañ͡ga meger ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [meded ir-, -iş, -e]*

meded iste-: *Yardım istemek.*

göñ͡gül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulaġım anda ki bir ün gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [meded iste-, -gil]*

medḥ: *Övgü,övme.*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh **medḥin** kim gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür çün señ͡ig teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [medḥin, -i, -n]*

medḥ-i ḫvān: *Yemeğin övgüsü. II (Bülbülün yemeği olan) Gülün övgüsü.*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür çün señ͡ig teg **medḥ-i ḫvān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [medḥ-i ḫvān,]*

medhūş: *Dehşete düşmüş, şaşkına dönmüş.*

ol yüzi gül kim göñ͡gül yüzin görüp **medhūş** olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [medhūş,]*

mefhūm kıl-: *Anlamak, idrak etmek, kavramak.*

yā Rab anıñ͡g aġzınıñ͡g sırrın mañ͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [mefhūm ḳıl-,]*

meġer: *Bilinmeyen, farkında olunmayan bir durum için kullanılan bir söz, meğerse, oysa, oysaki.*

derd ü ġamınıñ͡g dādını duyduñ͡g **meger** ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedüñ͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [meger,]*

bağrım ḳarardı cevr ü cefāñ͡g ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı **meger** ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [meger,]*

ḳażādur oẖuñ͡g atıcaẖ öñine kim ḳalẖa / **meger** göñ͡gül ki yolında ḳażāya ḳalẖandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [meger,]*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge kimseye ḳuçmaz **meger** kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [meger,]*

şehd-i laʿlüñ͡gden şehā dadmış **meger** ẖālüñ͡g ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsniñ͡g ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [meger,]*

atlandı **meger** seyr içün ol şāh-süvārum / kim her yañ͡gadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [meger,]*

ʿaceb yaġmācılardur senden ey Türk / **meger** ögrendiler tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [meger,]*

berkidüp başda bir ucın biri dutmış çizginür / kavkav oynar **meger** göñ͡glümlen ey cān kākülüñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [meger,]*

yüzüñ͡g gül ile **meger** lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalẖıcaġ başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [meger,]*

gözüñ͡g ḳanım içicaġ ġamze tīġılan soġulur / **meger** bu çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [meger,]*

muʿaṭṭar ḳıldı ẖoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / **meger** zülfiñ͡gden almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [meger,]*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn meni / ancaẖ **meger** bu devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [meger,]*

atmaz oldı mañ͡ga yār oẖını gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı **meger** ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [meger,]*

su ḳıraġına **meger** kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [meger,]*

revān ol sū-be-sū gülşen-be-gülşen / ḳadem başma **meger** bir serv ü sūsen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [meger,]*

sipīde dem ki eserdi nesīm-i bād-ı şimāl / didim mañ͡ga **meger** ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [meger,]*

meges: *Sinek. II Divan şiirinde sevgilinin beni sinek olarak ele alınır,sevgilinin tatlı yanağı ve bal dudağı üzerinde olur.*

şīrīnlik ile şehd-i lebiñ͡g şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ẖālüñ͡g çü **meges** dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [meges,]*

meh: *Ay.*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü **mehiñ͡g** / al niḳābuñ͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehiñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [mehiñ͡g, -iñ͡g]*

vaṣlından ayru şol **mehin͡g** dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anın͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [mehin͡g, -in͡g]*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider **meh** bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [meh,]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol **mehin͡g** / şād ol neden ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [mehin͡g, -in͡g]*

meḥābet: *Azamet, korkunçluk, ululuk.*

ʿadem çerisinin͡g anda **meḥābetin** gördüm / ecel ḫaṭībinin͡g āḫir ḫiṭābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 19). [meḥābetin, -i, -n]*

meh-cebīn: *Ay alınlı, parlak alınlı.*

gelse gerdūn teg belā ol **meh-cebīnden** dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [meh-cebīnden, -den]*

mehdī: *Mehdi, Kendisine doğru yol gösterilmiş olan, hidayete eren.*

yārün͡g yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / kim **mehdī** çaġı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [mehdī,]*

mehd-i gül: *Gül fidanının beşiği (Goncanın açılıp büyümesi bağlamında).*

ġonçe Ḳārūn'ı ne altunlar ki ḳılmışdı nihān / **mehd-i gül** ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [mehd-i gül,]*

meh-i ceyş: *Ay askeri, ordusu.*

şol **meh-i ceyş** encüm-i gerdūn-cenāb / kim ḳulının͡g ṭalʿatidür āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 12). [meh-i ceyş,]*

meh-i hümāyūn-fāl: *Padişah bahtlı ay (gibi güzel sevgili).*

yüzün͡gle zülfün͡g içün ey **meh-i hümāyūn-fāl** / bu gice fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [meh-i hümāyūn-fāl,]*

meh-i ruḫsār: *Ay gibi olan yanak.*

ol cemāli Kaʿbe k'anun͡g mest ü ḥayrānı menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [meh-i ruḫsār, -ı]*

gön͡gül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine ẕerrece ilmez felekin͡g günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [meh-i ruḫsār, -ın͡g, -a]*

meh-likā: *Ay yüzlü güzel, dilber.*

dil ki sen **meh-liḳāya** meyl itmez / kāfir olmış ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [meh-liḳāya, -y, -a]*

laʿl-i lebiñgni ṣormadın ey **meh-liḳā** be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ aġzınıñg içinde dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [meh-liḳā,]*

mehmīz: *Mahmuz, çizmenin ya da potinin arkasına takılan ve binek hayvanlarını dürterek hızlandırmaya yarayan metal parça.*

yitmez onuñg evṣāfınıñg evcine yüz miñg yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni **mehmīz** eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [mehmīz,]*

meh-rū: *Ay gibi güzel parlak yüz; ay yüzlü sevgili.*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlüñgni ey **meh-rū** görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [meh-rū,]*

meh-tāb: *Ay aydınlığı, ay ışığı.*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb ġamından / kim men çekerem sen yüzi **meh-tāb** ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [meh-tāb,]*

meh-veş: *Yüzü aya benzeyen, ay gibi güzel kadın.*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ o **meh-veşüñg** / toprağı ṣavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [meh-veşüñg, -üñg]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o **meh-veş** ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [meh-veş,]*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫuñg ey **meh-veş** / niçe kim gün ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [meh-veş,]*

çün atlanup ol **meh-veş** başına yelek sançar / kim gül yüzine baḫar kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [meh-veş,]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyuñg mañga / güldi ol **meh-veş** didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [meh-veş,]*

mekān: *Varlık, kainat.*

Ey cān u göñgül mihrüñg ile vālih ü şeydā / İṣbātuñg içün kevn ü **mekān** oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [mekān,]*

yoḫ ḫāl ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāġında **mekāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [mekāndur, -dur]*

görset yüzüñg ey dūst ki maḳṣūd hemāndur / kevn ile **mekāndan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [mekāndan, -dan]*

mekkāre: *Aldatıcı, hilekâr.*

dil ol ḳaşı gözi **mekkārening** söyler lebi vaṣfın / raḳībe söyleng ağzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [mekkārening, -ning]*

mekke: *Müslümanlarca kutsal sayılan Kabe'nin bulunduğu Arabistan Yarımadası'ndaki şehir.*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara **Mekke** saru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [mekke,]*

mekr: *Hile.*

yüz ming hezār **mekr** ile al itse ādemī / anı görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [mekr,]*

dudaġıng ālına iren döyer gözüng **mekrin** / neden ki çaġır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [mekrin, -i, -n]*

ümīd-vāram eger dāmening dutam aġyār / ilimden almaya ḳılduġça **mekr** ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [mekr,]*

ol ḳaş u gözüng **mekri** ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [mekri, -i]*

şol āl yangaġungı görsedüp aldung ḳarār u ṣabr / ey **mekr** isi kimse senüng bilmez alungı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [mekr,]*

al ilen aldı cān u göngül ʿaynung alası / **mekr** itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [mekr,]*

mekteb-i ʿışḳ: *Aşk mektebi.*

ol ḳad u zülf ü aġız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [mekteb-i ʿışḳ, -da]*

melāl: *Usanma, usanç, iç sıkıntısı.*

yā ḥamelning boynuzından dūst-kāmı yasamış / ḫüsrev-i gerdūn k'anungla gidere dilden **melāl** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [melāl,]*

melālet: *Bıkma, usanma, usanç.*

cevr ü ḳahrıngdan şehā niçün **melāletdür** manga / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür manga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [melāletdür, -dür]*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu **melāletden** raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [melāletden, -den]*

men menligimdenem bu **melāletlere** sezā / menden ne ḳutlu gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [melāletlere, -ler, -e]*

melālet ile göngül oldı bes perīşān-ḥāl / şabāḥ sinlere vardum berāy-ı def'-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [melālet,]*

melāmet: *Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş.*

başum kesüp yā Rab n'ola çekse **melāmet** dārına / tā ḫalḳ-ı 'ālem bile kim 'ışḳ ehlining ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [melāmet,]*

melāyik: *Melekler.*

gördi **melāyik** seni ḳıldı sücūd / özüngi şağınmaz iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [melāyik,]*

melūl: *Bıkmış, usanmış, bezmiş.*

digeç ki **melūlem** gideli zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [melūlem, -em]*

melūl ol-: *Boynu bükük, üzgün olmak.*

ger şormadı lebi bir ağız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [melūl ol-, -maz, -am]*

memleket: *Memleket, ülke.*

ḥaḳdan çü göngül **memleketine** şāh sen oldung / ey men sanga bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [memleketine, -i, -n, -e]*

men: *Teklik birinci kişi zamiri (Rakip).*

görset diding ne gelse ilüngden **manga** raḳīb / ger Tangrı ḳoysa ölmez isem görsedem sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [manga, -a]*

men: *Teklik birinci kişi zamiri (Şairin kendisi, âşık).*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet şor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki **men** ḳurbān anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [men,]*

hicrān güni n'ola **manga** 'arż eyleseng cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [manga, -a]*

niçe her sözüng raḳībā tīr ü ḫancerdür **manga** / zehr eger içsem anung yādı ile şekkerdür **manga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [manga, -a]*

niçe her sözüng raḳībā tīr ü ḫancerdür **manga** / zehr eger içsem anung yādı ile şekkerdür **manga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [manga, -a]*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber 'aynuma gün teg yüzi / yoḫı varı 'ālemüng ol gün ber-ā-berdür **manga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [manga, -a]*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [man͡ga, -a]*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [man͡ga, -a]*

cevr ü ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür **man͡ga** / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

cevr ü ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür **man͡ga** / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

düşde gördüm zülfün͡gi düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

ḫāl-i müşkīnün͡g görenden berlü ey ḥūrī senin͡g / ḥālden düşdüm in͡gen bilmen ne ḥāletdür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan ṣanma ey cān incinem / kim her oḫun͡g bir ümīd ü istimāletdür **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u dil naḳdini talatdur **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [man͡ga, -a]*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter **man͡ga** / ʿālemde şādam ol ġam ile bu yiter **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter **man͡ga** / ʿālemde şādam ol ġam ile bu yiter **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

aġyāra yār olup **man͡ga** cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim ise bu ḳayġu yiter **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

aġyāra yār olup **man͡ga** cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim ise bu ḳayġu yiter **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

ḫāk-i rehin͡g görüp n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına bu dārū yiter **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu su yiter **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

baş oynayan Hidāyet onun͡gçün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū yiter **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [man͡ga, -a]*

ey dil yiter uşan ki **man͡ga** oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten san͡ga / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı **men** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [men,]*

bu ḥāle kim **men** isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün görem o ḥāle yaman isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [men,]*

zülfün͡gni çīn didim **man͡ga** didin͡g ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g **menimle** nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [menimle, -im, -le]*

men sögüşün͡gden senin͡g ögmeġun͡gı farḳ itmezem / Tan͡grı sözini edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [men,]*

dün **meni** maḫmūr gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [meni, -i]*

yarma ey pīr gögsün͡gi **men** teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [men,]*

tīġın͡gı gizle gözimden çün **meni** dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [meni, -i]*

lebidür ṣunʿ u ağzından ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / **menüm** çün baġlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [menüm, -üm]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın **man͡ga** bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / san͡ga kim didi fiġān eyle **meni** ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [meni, -i]*

dan͡g yili kim esende yitürürdi bu **meni** / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [meni, -i]*

āb-ı ḥayāt kim didiler o duran mıdur / yoḫsa **menim** bu yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [menim, -im]*

ben͡gzüm midür **menüm** bu saru bile yā saman / rengin͡g midür senin͡g bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [menüm, -üm]*

şimden geri hicrāna **meni** yār diler yār / imdi menim olmaġuma bildüm ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [meni, -i]*

şimden geri hicrāna meni yār diler yār / imdi **menim** olmaġuma bildüm ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [menim, -im]*

her laḥẓa ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni **menim** şükr ki bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [menim, -im]*

fānī cihānda şun **man͡ga** zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

baġrım ḳarardı cevr ü cefān͡g ile ey felek / ḳısmet güni **menimle** bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [menimle, -im, -le]*

her ilde bir sögüş dir ü **men** teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [men,]*

şimdi ki vaşla vāşılam öldüre gör **meni** / hicrün͡gde bilürem şon͡gı işüm bun͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [meni, -i]*

men dimen leẕẕeti var sāʿid ile her yen͡ginin͡g / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yen͡gin͡g leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [men,]*

ne diyem şol sevād-ı zülfi içün / **meni** mecnūn ḳılan bu sevdādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [meni, -i]*

şorma didin͡g mi aġzının͡g ḫaberin / bize işim **menim** muʿammādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [menim, -im]*

yārin͡g ġamı sivdi meni **men** hem anı sivdüm / ḳoyun͡g biz ikini bire ki siven sivenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [men,]*

yārin͡g ġamı sivdi **meni** men hem anı sivdüm / ḳoyun͡g biz ikini bire ki siven sivenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [meni, -i]*

cānım **menim** ey şūḫ-ı revān-baḫş tenin͡gdür / gözden yaşuran cānumı şol pīrehenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [menim, -im]*

yaḫtı **meni** pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿin͡g ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [meni, -i]*

cān gitti ḳalmadı **man͡ga** hicrün͡gde dīn ü dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [man͡ga, -a]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri **man͡ga** andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet an͡ga kim / gül mevsimi **man͡ga** meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç ol yüzi ʿālem **man͡ga** gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç ol yüzi ʿālem **man͡ga** gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim **man͡ga** yüz derd ü ġam her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

ṭaʿnesi yārin͡g **man͡gadur** özün͡ge alma raḳīb / çün bilürsin͡g kim Ayaz'ın͡g ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [man͡gadur, -a, -dur]*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir **menden** özge kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [menden, -den]*

aġyār hīmilen **meni** ger yār iki böler / incimezem neden ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [meni, -i]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / **man͡ga** ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / **men** bile-em anun͡gla yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [men,]*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol ṣoruñ / her dem **meni** bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [meni, -i]*

yār itile **menüm** arama girme ey raḳīb / men bile-em anuñla yöri it sañga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [menüm, -üm]*

didim ḥisābsız çekerem cām-ı ġuṣṣa **men** / didi ḳayurma her ne çekersin ḥabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 4). [men,]*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşıñgıza şāne deger / yüz belā nāveki **men** ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [men,]*

menimle müddeʿīden ötrü yārüñ / arası bilmezem niçün serindür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 4). [menimle, -im, -le]*

gelgeç seni nefīre götürem dir ü **menüm** / göñglimde çalınur bu feraḥdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [menüm, -üm]*

ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz **mañga** pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [mañga, -a]*

ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup **menden** öter ḳılmaz mañga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [menden, -den]*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār çaġır / getürdi yir yüzi gülçün **mañga** bu ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [mañga, -a]*

ger aldı ise lebi **mendin** iḫtiyār n'ola / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [mendin, -din]*

neden **menim** kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse laʿli meyi ḳatına şerm-sār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [menim, -im]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / añga beñzer **mañga** bir baḫ göziñ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [mañga, -a]*

menim yaşum aḫıdurken müneccim / görüp didi ki güçlü yulduzuñ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [menim, -im]*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer ṣanup / ḳurşanmışam bu luṭfına **men** kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [men,]*

būse istersem lebüñden göz ḳaḫar dil-ber ṣoruñ / **men** munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [men,]*

mañga ey serv cemāliñ gül ü gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [mañga, -a]*

biyle mevsimde **men** ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [men,]*

meni kūyından anıñ müddeʿī āvāre ḳılur / baġrumı tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [meni, -i]*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem āh ki devrān **meni** bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [meni, -i]*

n’ola ger yarar ise bağrımı ol yār **menim** / ḫoşdur ey ḫaste göñgül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [menim, -im]*

ʿazīzim fürḳatinden baḥr ilen ber / **menim** ḫūn-ı dilimdin dolacağdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 3). [menim, -im]*

alup göñglümni ḳanım tökdi laʿliñ / ne diler daḫı **mende** ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [mende, -de]*

vefā ḫūblarda didüñ **mendedür** bes / ala ey bende ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [mendedür, -de, -dür]*

viṣāliñ devletin bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa **men** dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [men,]*

didim ki ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ölürem / didi görüñ ki **meni** öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [meni, -i]*

didim sañga yarar ne ki ḳılsañ **mañga** cefā / Tañgrıya yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [mañga, -a]*

n’eylemişem müddeʿīye bilmezem / kim gice gündüz **mañga** nefrīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 3). [mañga, -a]*

derd ü ġam u belāñgı göñgülden kem eyleme / senden **men** şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [men,]*

vaṣlım umanlara didi bir dest-res gerek / dutdum **men** etegini didüm dest-res budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [men,]*

gitti ṣabr u dīn ü dil **men** ḳaldum u miskīn göñgül / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [men,]*

iḫtiyārımdur göñgül şol tīġ u yār ilindedür / ger **menim** ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [menim, -im]*

ḫaçan kim at ṣalup ol şūḫ **mendin** saru segritmez / irişmez cān murādına göñgül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [mendin, -din]*

neden itdi **menim** bağrımda ey ebrū-kemān oḫuñ / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [menim, -im]*

göz dükānı içre ḳat ḳat n’ola ger bağlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur **mañga** rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [mañga, -a]*

göz dükānı içre ḳat ḳat n’ola ger bağlansa yaş / ʿışḳ bāzārı **menim** oldur mañga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [menim, -im]*

bād esüp yaprağ güli örter teg āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban **menden** ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [menden, -den]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsañ zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [men,]*

yār itilen **meni** görgeç n’ola ger gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola ger atluya gülmeye yayağ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [meni, -i]*

men ki işimdür lebing͡ devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [men,]*

zāhide sersām söylersem **meni** ʿayb eylemeng͡ / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [meni, -i]*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline anıng͡ / **men** teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına anıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [men,]*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün **mang͡a** meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [mang͡a, -a]*

ey **mang͡a** ḳahrung͡ āferīnden yig / sögüşüng͡ şehd ü engübīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [mang͡a, -a]*

ṣanma ḳadrüm itinden artuḫdur / **men** ne ittüm olam itinden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [men,]*

degmeye tā ḫāki oḫung͡ degmeye ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse **menden** ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [menden, -den]*

aldı **menim** göng͡lümni bir şūḫ-ı şeng / şīşe-i nāmūsumıza vurdı seng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [menim, -im]*

yüzüng͡den ayru **menim** derd ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [menim, -im]*

yā Rab anıng͡ aġzınıng͡ sırrın **mang͡a** mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [mang͡a, -a]*

yā Rab anıng͡ aġzınıng͡ sırrın mang͡a mefhūm ḳıl / yā **menim** būd u cūdım aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [menim, -im]*

men her ḫaçan kim ol dehening͡ remzi yazaram / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [men,]*

ey laʿl-i leb ġamung͡da sening͡ eşk ü dīdeden / **men** bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [men,]*

men ṣayru cāna em virem ol laʿli ger ḥakīm / ṣayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [men,]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / **men** kāfir ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [men,]*

eyler belā oḫın çekesin sīneden faḳīh / ger **men** Hidāyet'üng͡ sang͡a göng͡lindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [men,]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar **mang͡a** / ey ġamla yaş u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [mang͡a, -a]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırung͡ / ger **men** sang͡a göng͡üldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [men,]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar mang͡a / ey ġamla yaş u **men** daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [men,]*

işitdüm būy-ı zülfining͡ ruẖung͡ bāġı gülin dirdüm / **menim** ey ġonçe-i devlet cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [menim, -im]*

dün öldürem didüng͡ ġamımı kim ki yir neden / öldürmedüng͡ Hidāyet'i **men** hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [men,]*

ey cān nedīmi ṣorma **meni** kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı göng͡lüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [meni, -i]*

gözden ıraġa salma **meni** āb-ı dīde teg / ey serv-i ḳad ki ẖancaru varsang͡ ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [meni, -i]*

göng͡lüm anıng͡çün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim **men** hem onung͡ dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [men,]*

vaṣlından ayru şol mehing͡ dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim **men** anıng͡ ġam-ẖvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [men,]*

göng͡lüm anıng͡çün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur **menim** men hem onung͡ dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [menim, -im]*

vaṣl içün cān ister iseng͡ ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger **men** bu ẖayr işine te'ẖīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [men,]*

özine her kim oẖın tedbīr ider yā ẖancerin / āh kim **men** ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [men,]*

men gāh gün cemālüng͡e gāhī ḳamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [men,]*

hicrüng͡ yüki egerçi eger ḳaddümi şehā / **men** kāfirem kimerseye ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [men,]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ẖamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [men,]*

lebleri yanıda ögmeng͡ āb-ı ḥayvānı ki **men** / bu suyı tā aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [men,]*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / **men** Hidāyet kimi dāyim ẖāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [men,]*

ay yüzüng͡ dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan **mang͡a** / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [mang͡a, -a]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaẖşı degül **men** doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [men,]*

dönderürse yaş ile devrān **meni** pergār teg / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [meni, -i]*

Tang͡rı bilür ki ḳalmadı ey şūẖ dil-berüm / göz ü yüzüng͡den ayru **menüm** ẖvāb ile ẖāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [menüm, -üm]*

tā niçe bir **men** bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [men,]*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısan͡g yārüm n’ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden **men** buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [men,]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem **men** gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [men,]*

aġyār ḳatına sen **meni** ger ḳaḫısan͡g yārüm n’ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [meni, -i]*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

ḫaçan bu iş ḳılam **men** eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [men,]*

man͡ga ḳapun͡gda neden dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

ʿışḳun͡gda ey baḥr-ı kerem **men** şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [men,]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [menim, -im]*

ol cemāli Kaʿbe k’anun͡g mest ü ḥayrānı **menem** / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı **menem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [menem, -em]*

ol cemāli Kaʿbe k’anun͡g mest ü ḥayrānı **menem** / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı **menem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [menem, -em]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren eflāke efġanı **menem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [menem, -em]*

leblerün͡gden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı **menem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [menem, -em]*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı **menem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [menem, -em]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu remzi kim duyan anı **menem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [menem, -em]*

derd-i hicrin͡gden **meni** kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [meni, -i]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / doġrı sözümdür **menüm** ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [menüm, -üm]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan **men** daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [men,]*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [men,]*

ḳaddi ʿaksi gözde serv-i cūy-bārımdur **menim** / ṭurresinin͡g tāresi müşk-i Tatarımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [menim, -im]*

ḳaddi ʿaksi gözde serv-i cūy-bārımdur **menim** / ṭurresinin͡g tāresi müşk-i Tatarımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [menim, -im]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan ben͡gzüm ki gül güldür müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [menim, -im]*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzen͡g didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [menim, -im]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [menim, -im]*

çaġlaman kim lāledür yollar ḳıraġında biten / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [menim, -im]*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [menim, -im]*

ḫurremem tā ṣordılar kimdür Hidāyet didi kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur **menim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [menim, -im]*

ey **menimçün** ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [menimçün, -im, -çün]*

her kişi bir kimseye ḳurbān olur / gel berü kim **men** san͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [men,]*

men bu sözi işideli dūstlar / yiri degül mi an͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [men,]*

ḳapuda gören meni der-bān ṣanur / **men** kimem ol ḳapuda der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [men,]*

dir imiş ol yār **meni** öz itüm / ger didise aġzına ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [meni, -i]*

ḳapuda gören **meni** der-bān ṣanur / men kimem ol ḳapuda der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [meni, -i]*

cān āl yüzün͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / **menden** bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [menden, -den]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīġılan o gün / yā Rab yitür **meni** o güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [meni, -i]*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī **mendin** didim / çoḫlarun͡g munda ḳafāsın görmişem bir daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [mendin, -din]*

sensiz ṣanemā bu ordu ilen / yaḫdı **meni** çerḫ ḳayġu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [meni, -i]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur **man͡ga** bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [meni, -i]*

ol ḳaş u gözün͡g mekri ayırdı **meni** senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [meni, -i]*

bir vech-i ḥüsn kim **menim** apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [menim, -im]*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz **man͡ga** taʿcīlden / ḫüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

öldürürken bili hicrānı **meni** gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [meni, -i]*

ḫāli dīnimdür **menim** cennāt-ı ʿadnim ṣūreti / hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 5). [menim, -im]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla **men** teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [men,]*

ḫāk-i rāhın͡g üsne düşmişdüm senin͡g bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi **meni** topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [meni, -i]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola **menüm** / öldügüm daḫı budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [menüm, -üm]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / **men** daḫı perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [men,]*

īmāndur o māhın͡g yüzi bu ṣon͡g nefesimde / bir kimsene bulman ki **man͡ga** ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

ḳurbān dileseṅg ʿīd-i viṣāle eger ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey **men** san͡ga ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [men,]*

men ḳaldum u cān oldı gön͡gül ḥükmün͡ge tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [men,]*

ṣordur **man͡ga** laʿlin͡gi ki mestāne gözün͡g teg / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb ġamından / kim **men** çekerem sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [men,]*

laʿlin͡gden ıraġ hicrün͡g içinde **menem** ey dūst / ol teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [menem, -em]*

yā Rab neme apardı beni ol ḳaşları kemān / kim **men** kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [men,]*

bir pūla müddeʿī meni ṣanmaz velī **menem** / ol kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [menem, -em]*

bir pūla müddeʿī **meni** ṣanmaz velī menem / ol kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [meni, -i]*

būy-ı zülfin͡g belāya ṣaldı **meni** / Tan͡grının͡g bir belāsı imiş bu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 2). [meni, -i]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdın͡gda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet **man͡ga** ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

aġyāra tuş idip **meni** ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [meni, -i]*

gön͡glüm ṣanemā kevn ü mekāndan seni ister / ey serv-i revān dünyede sen-sin **man͡ga** dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

hicrün͡gde saçun͡g būyı **man͡ga** hem-dem olur bes / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

ḥaḳḳın͡g ṣıfātını görübem sen nigārda / ol veche nāẓıram **men** o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [men,]*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım **meni** yaḫ āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [meni, -i]*

cān virürem lebün͡gden alam bir öpüş velī / ol eyle yād olmadı **menden** kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [menden, -den]*

ey ki hīç yirde dişün͡g teg sulu inçü olmaya / laʿlin͡gi ṣordur **man͡ga** tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g **man͡ga** / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet **men** gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [men,]*

ölmesün kim **men** ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [men,]*

tīġ ile budarlarım **mendendir** ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [mendendir, -den, -dir]*

apardun͡g dīn ü dil ey hicr menden / ne istersin daḫı nen͡g var **mende** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [mende, -de]*

apardun͡g dīn ü dil ey hicr **menden** / ne istersin daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [menden, -den]*

iti oldum **man͡ga** uş istedügün͡g bir dimedi / tüle teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

ṣaldı belā töpüglerine fürḳatün͡g **meni** / senden ıraġ gör ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [meni, -i]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od ṣaldı āh u nāle **menim** iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [menim, -im]*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger **meni** ṣalmaz ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [meni, -i]*

eyle hicrün͡gde tozar olmışam ey cān ki ṣabā / esse küyın͡g ṣaru **men** ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [men,]*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki şalam eyle ʿaceb ger **meni** gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [meni, -i]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / **men** sīmi zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [men,]*

niçe bıraḫa çerḫ **meni** miḥnet ü bīme / yā niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [meni, -i]*

bir ẕāt-ı raḥīm ile eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl **meni** oğrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [meni, -i]*

ger dūst Hidāyet **meni** damuya dilerse / meyl eyler isem kāfir olam bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [meni, -i]*

ʿaks ile düşüpdür **menim** ile felek işi / men sīmi zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [menim, -im]*

oğradumsa ger ḳuşunıng͡ tozına **mendin** degül / devleti olan kişi elbette oğrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [mendin, -din]*

maḥabbetim sang͡a vardur irādet ile şehā / ḳabūl ḳıl **meni** kim yoldaşım irādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [meni, -i]*

Hidāyet itse o şāhid **meni** şehīd n'ola / zihī yüz ağlıġı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [meni, -i]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum **men** cāmlar / tā ḫayāling͡ ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [men,]*

ol lebi nūş ki **men** nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir **men** alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [men,]*

ol lebi nūş ki **men** nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir **men** alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [men,]*

niçe ḳıla bağrumnı **menim** müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [menim, -im]*

dinmez **menim** ile senüng͡ arada raḳībüng͡ / kimdür ki dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [menim, -im]*

her kimsene bir arada yir dutdı Hidāyet / göng͡lüm **menim** ol zülf-i perīşān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [menim, -im]*

eyleme pinhān yüzüng͡i zülf-i ʿanber-bār ilen / yana **men** āşüfte'i bī-dīn ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [men,]*

sögmez oldung͡ **men** faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi yā Rab sang͡a kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [men,]*

eger zencīre çekdürse **meni** sen teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [meni, -i]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden ne ḳutlu gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [men,]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / **menden** ne ḳutlu gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [menden, -den]*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler **meni** / her niçe an͡gdurur olara nāleler **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [meni, -i]*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler **meni** / her niçe an͡gdurur olara nāleler **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [meni, -i]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden ne ḳutlu gün ola kim alalar **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [meni, -i]*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılın͡g an͡ga / ger ḳorḫar olsan͡gız olar az alalar **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [meni, -i]*

ṭūb teg başum onın͡g ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe kim çalalar **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [meni, -i]*

yār içün ölenün͡g dīni yār imiş ne ġam / ger yār içün Hidāyet ölü ṣalalar **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [meni, -i]*

ey **menim** maḳṣūdum u sūḫte gön͡glüm ili / leblerün͡g derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [menim, -im]*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamından dir **man͡ga** / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

ey gön͡gül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın **man͡ga** / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [man͡ga, -a]*

oturmadı laʿlün͡gçün ayaġdan gön͡gül ança / kim ʿāḳıbetü'l-emr **meni** cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [meni, -i]*

didi gön͡gül ol dem ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi **menim** ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [menim, -im]*

yüzi ayını görsedüp dil alur / budur anın͡g **menümle** āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [menümle, -üm, -le]*

naẓarı var idi geh gāh menümlen itinin͡g / neyleyem āh ki ḳaṭʿ eyledi **mendin** naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [mendin, -din]*

ġamıla yaḫtı **meni** şol ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / n'eyledi cānıma gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [meni, -i]*

naẓarı var idi geh gāh **menümlen** itinin͡g / neyleyem āh ki ḳaṭʿ eyledi mendin naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [menümlen, -üm, -le, -n]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga **men** senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir yan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [men,]*

men Hidāyet kimi gitmen işigindin zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [men,]*

āh kim yār degül eyle ki bir an͡ga **meni** / ḫanı bildürmege bir ehl-i kerem an͡ga **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [meni, -i]*

āh kim yār degül eyle ki bir an͡ga **meni** / ḫanı bildürmege bir ehl-i kerem an͡ga **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [meni, -i]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [meni, -i]*

gitti cān bir yan͡ga dil bir yan͡ga men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir yan͡ga **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [meni, -i]*

göz yaşındın geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu den͡gizdin geçüre gör alup arḫan͡ga **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [meni, -i]*

men Hidāyet kimi gitmen işigindin zāhid / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [meni, -i]*

n'ola dalarsa müddeʿī içün **meni** itün͡g / öz cinsi ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [meni, -i]*

yār aradan ḳıraġladı **men** ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [men,]*

ger çerḫ daḫı **men** tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [men,]*

man͡ga tā sāḳī-yi cān bāde virdi / gön͡gül ṣabr u ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

şehā mensiz ġarībsinmişdür itin͡g / **meni** dün görgeç il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [meni, -i]*

şehā **mensiz** ġarībsinmişdür itin͡g / meni dün görgeç il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [mensiz, -siz]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / **menimle** dāyimā budur ol ayun͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [menimle, -im, -le]*

zekāt-ı ḥüsn virgil **men** gedāya / biraz būse ki oldun͡g ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [men,]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / **meni** nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [meni, -i]*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn **meni** / ancaḫ meger bu devrde gördi zebūn **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [meni, -i]*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn **meni** / ancaḫ meger bu devrde gördi zebūn **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [meni, -i]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [meni, -i]*

yüz ile zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [meni, -i]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatün͡g andan füzūn **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [meni, -i]*

ger tökdi ise gözleri ḳanım ʿaceblemen͡g / gözetmişidi ġamzeleri andan burun **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [meni, -i]*

tā ġāyib oldı dīdeden ol ebrū-yı cünūn / yaḫtı Hidāyet āteş-i şavḳ-ı cünūn **meni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [meni, -i]*

bilürem **men** ḳıymet-i vaṣlın͡g ki çektüm fürḳati / devletin͡g ḳadrini ol bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [men,]*

ṣorduġumça leblerün͡gi olmadum sīrāb **men** / gerçi laʿlin͡g teşnelik kesmek durur ḫāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [men,]*

ey vaṣf iden **man͡ga** gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

atmaz oldı **man͡ga** yār oḫını gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [man͡ga, -a]*

man͡ga ögretmen͡giz ol kūyda cān ṣatmegi kim / zülfi sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

isterem **men** seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [men,]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim ansız / **man͡ga** ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [man͡ga, -a]*

bedenin ṣordum anın͡g kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem **men** san͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [men,]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol zülfi görüp ṣon͡gı **man͡ga** / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

baḫmayup ötdi iti nāle vü efġānıma dün / yādigārı **man͡ga** bu nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [man͡ga, -a]*

ḳaşlarun͡gız ṭāḳı gözimde **menim** / çaylar üsne görünür pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [menim, -im]*

dil **menden** istedün͡g başıla cān daḫı senin͡g / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [menden, -den]*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi öldürür **meni** vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [meni, -i]*

rindāne çü bulmışam ṣafāyı / **men** ḫanda vü zāhid riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [men,]*

maṭlūb sen ü **menem** ṭaleb-kār / ṭālib olana olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [menem, -em]*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen **man͡ga** baḫ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [man͡ga, -a]*

çün **man͡ga** senden gelür ey cān elem / cevrün͡g ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [man͡ga, -a]*

sāḳī humāram **man͡ga** bir bāde vir / ḫırmen-i dīn ü dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [man͡ga, -a]*

menden an͡ga günde dürūd u selām / āline etbāʿına hem ve's-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [menden, -den]*

meni ġayb eyledi dü gün ḫiṭāb / cān ḳuşına kim ide fikr-i ṣavāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 36). [meni, -i]*

velī sensiz **man͡ga** çekdi çeri ġam / ne bir yoldaş u ne bir yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [man͡ga, -a]*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı **menden** / ümīdüm ʿafvdur ey şāh senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [menden, -den]*

çevürdi cevrümi seylāb-ı miḥnet / ġarīḳ itdi **meni** ġarḳāb-ı miḥnet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 10). [meni, -i]*

saġınma sözümi kim aldamekdür / işitmek senden ü **menden** dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [menden, -den]*

sipīde dem ki eserdi nesīm-i bād-ı şimāl / didim **man͡ga** meger ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı **man͡ga** / vücūd yaġıġup ehl-i ʿadem il oldı **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [man͡ga, -a]*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı **man͡ga** / vücūd yaġıġup ehl-i ʿadem il oldı **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [man͡ga, -a]*

sefer ʿazīmeti gön͡glüm mükemmel oldı **man͡ga** / iki ferişte hem öldüm müvekkil oldı **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [man͡ga, -a]*

sefer ʿazīmeti gön͡glüm mükemmel oldı **man͡ga** / iki ferişte hem öldüm müvekkil oldı **man͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [man͡ga, -a]*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime üküş ki **men** erkān-ı mülk ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [men,]*

cihānda **men** daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [men,]*

men ol zamān ki olarun͡g ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [men,]*

ey isteyen ol gün kimi meşhūr nişānın / her laḥẓa **menüm** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [menüm, -üm]*

şol kirpük ile ḳaş **meni** yaḫmadı ancaḫ / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [meni, -i]*

ḥaḳdan çü gön͡gül memleketine şāh sen oldun͡g / ey **men** san͡ga bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [men,]*

men: *Teklik birinci şahıs zamiri (sevgili).*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur san͡ga / dinmen͡g diyer ki sözleri onun͡g **man͡ga** yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [man͡ga, -a]*

ʿārıżın͡g muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ **man͡ga** evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [man͡ga, -a]*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki **men** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [men,]*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı olupdur **man͡ga** gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [man͡ga, -a]*

men: *Teklik birinci kişi zamiri (katil).*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise **mendin** çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [mendin, -din]*

men: *Teklik birinci kişi zamiri (zülf).*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim **men** żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [men,]*

men: *Teklik birinci şahıs zamiri (fıkıh bilgini).*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü niçe **men** san͡ga bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [men,]*

menʿ eyle-: *Yasaklamak, engellemek, önüne geçmek.*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [menʿ eyle-, -me]*

uymaduġumçun raḳībe ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola her kim uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [menʿ eyle-, -mez]*

menʿ it-: *Engellemek, alıkoymak, mahrum bırakmak.*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme gön͡glüm istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [menʿ it-, -me]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet san͡ga raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [menʿ it-, -e]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid gözün͡g / gördi mescidden ayaġı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [menʿ it-, -er, -ken]*

menāfiʿ: *Menfaatler, faydalar, yararlar.*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g çek / ki hīç yirde **menāfiʿde** bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [menāfiʿde, -de]*

men-i āşüfte: *Çılgınca seven, perişan, iffetsiz ben.*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi dimeng͡ ang͡a dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [men-i āşüfte, -den]*

men-i āvāre: *Yeri olmayan ben.*

niçe çeksem **men-i āvāre** bī-dil ü bī-dīnlik / olur çü şāhlarung͡ ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [men-i āvāre,]*

men-i bī-çāre: *Çaresiz, aciz ben.*

kerem ḳıl ey nesīm-i nev-bahārī / **men-i bī-çāre** ilen ḥaḳḳ-ı yārī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 1). [men-i bī-çāre,]*

men-i bīçāre: *Çaresiz, aciz ben.*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdüng͡ ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [men-i bīçāre, -y, -e]*

men-i bī-dil: *Gönlünü kaptırmış olan ben, âşık.*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men **men-i bī-dil** neden sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [men-i bī-dil, --i]*

ʿūd-ı cān yaḫduġum **men-i bī-dil** / delü göng͡lüm birilesi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 2). [men-i bī-dil,]*

men-i dervīş: *Derviş olan ben.*

her laḥẓa güher-bār gözümden **men-i dervīş** / īs̱ār iderem maḳdem-i cānāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 2). [men-i dervīş,]*

men-i ḫaste: *Hasta olan ben; aşık.*

öldürdi **men-i ḫaste** ol ḥūr-ı cenānı / bī-cürm ü cināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 6). [men-i ḫaste,]*

men-i hayrān: *Hayran olan ben.*

ey diyen mihr ü vefāsı sang͡a degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [men-i ḥayrān, -a]*

men-i mehcūr: *Terkedilmiş ben.*

şehlā gözi şayruları dirler şorar yā Rab neden / şormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anıng͡ bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [men-i mehcūr, -i]*

men-i miskīn: *Zavallı olan ben.*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [men-i miskīn, -e]*

men-i ser-geşte: *Şaşkın olan ben.*

ḳurbān dileseng͡ ʿīd-i viṣāle eger ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey men sang͡a ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [men-i ser-geşte, -y, -i]*

menʿ-i zāhid: *Zahidi engelleme.*

Hidāyet **menʿ-i zāhid** itme kim ḥaḳ / sang͡a zühd ang͡a cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [menʿ-i zāhid,]*

menlik: *Benlik.*

men **menligimdenem** bu melāletlere sezā / menden ne ḳutlu gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [menligimdenem, -im, -den, -em]*

menzil: *Ev, konaklama yeri; bir günlük yol; uzaklık.*

yār uġurında eger **menzil** ü yol daş olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [menzil,]*

yār uġurında eger menzil ü yol daş olsa / başıla kesdüre ol **menzili** girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [menzili, -i]*

menzile ir-: *Gidilmek istenen yere ulaşmak.*

niyyet itgeç ḳaddüng͡i göng͡limde irdim küyıng͡a / menzile irür onung͡ kim doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [menzile ir-, -ür]*

mercān: *Denizden çıkan maruf kırmızı cevher. II Klasik şiirde mercan ham şekli ve rengi açısından üzüntü, çok ağlama sonucu oluşan gözdeki damarlara benzetilir.*

didim ki ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş **mercānung͡a** / başdung͡ revān lü'lü'leri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [mercānung͡a, -ung͡, -a]*

merdüm-i dīde: *Göz bebeği.*

merdüm-i dīdem kimi yüzüng͡de şanmang͡ munça ḫāl / bād-ı şubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [merdüm-i dīde, -m]*

merḥamet: *Acıma, merhamet etme, şefkat gösterme.*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni dün ḥabīb / bendesine **merḥametle** irdi sulṭānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [merḥametle, -le]*

merḥamet it-: *Acımak; merhamet göstermek.*

ṣāf eger ḳoymaz iseñ dürdden / merḥamet it yoḫsa ölür derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [merḥamet it-,]*

merhem: *Merhem, ilaç. II Çare.*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan **merhem** gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [merhem,]*

meşām-ı cān: *Can burnu. II Aşığın sevgilinin kokusunu almak isteyen burnu.*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan **meşām-ı cān** u dil esgeç / meger zülfiñden almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [meşām-ı cān,]*

mesāyil: *Meseleler.*

ne şeker yidügini bilmedi kimse diliniñ / ḫamu aġızlar içinde bu **mesāyil** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [mesāyil,]*

mescid: *Mescit, namaz kılınan yer.*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme **mescide** zāhid / ne keşf olur maña bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [mescide, -e]*

ṣūfī gir mey-kedeniñ içine daşına göre / daḫı **mescide** ḳarār itmeye daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [mescide, -e]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid gözüñ / gördi **mescidden** ayaġı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [mescidden, -den]*

ḫoş durur **mescid** Hidāyet'ni velī būy-ı bahār / dartup andın ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [mescid,]*

isterem men seni geh **mescid** ü geh ṣavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [mescid,]*

meşel: *Atasözü.*

n'ola ḳonup lebine çibin ger ilin ṣorar / dirler **mes̱el** ki balı dutan barmaġın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [mes̱el,]*

yār itilen meni görgeç n'ola ger gülse raḳīb / bu **mes̱eldür** ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [mes̱eldür, -dür]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul **mes̲el** durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [mes̲el,]*

n'ola çekseng͡ ṣaluban ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / bu **mes̲eldür** ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [mes̲eldür, -dür]*

meşhūr: *Meşhur, ünlü, şöhretli.*

ey isteyen ol gün kimi **meşhūr** nişānın / her laḥẓa menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [meşhūr,]*

meşhūr ol-: *Herkesçe bilinen.*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [meşhūr ol-, -an]*

meşhūr-ı şehr: *Ülkece ünlü.*

dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [meşhūr-ı şehr, -sin]*

mesken: *Oturulan, ikāmet edilen yer, ev, konut, ikāmetgâh.*

dil ḥamza gibi ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında **meskeni** mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [meskeni, -i]*

dünyi-yi dūn ʿārife **mesken** m'olur / ṭūṭi-i ḳudsün͡g yiri külḫan m'olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [mesken,]*

cān bülbülinin͡g **meskeni** gül-zār-ı cihāndur / taḥḳīḳ ile bi'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [meskeni, -i]*

mesken it-: *Yerleşmek.*

küyın͡gda mesken itdi gön͡gül yaḫma hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [mesken it-, -di]*

mesmūm ḳıl-: *Zehirlemek.*

yandı baġrım ḫvān-ı vaṣlından bu gön͡glüm ḳısmeti / zehr-i hicrān ile ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [mesmūm ḳıl-,]*

meşşāṭa: *Eskiden gelinleri giydirip süsleyen, gelin başı yapan, düğün evleri için süsler hazırlayan kadın, bezekçi, mâşita.*

darar gön͡güli her yan͡gadan yüz ġam u miḥnet / her gāh ki **meşşāṭa** ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [meşşāṭa,]*

ser-i zülfeyni ey **meşşāṭa** kesme / k’idersin ʿāşıḳın͡g ʿömrini kūtāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [meşşāṭa,]*

meşşāta-i şunʿ: *Kudretin süsleyicisi.*

ḳayd eyledi her ḥalḳada min͡g cān u gön͡güller / **meşşāta-i şun**ʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [meşşāta-i şunʿ,]*

mest: *(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş.*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyın͡gdan dil ü cān **mest** ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [mest,]*

ol cemāli Kaʿbe k’anun͡g **mest** ü ḥayrānı menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [mest,]*

leblerini şorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola **mest** on͡ga her devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [mest,]*

ol ki bizi nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ ile kevneyni **mest** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [mest,]*

mestāne: *Sarhoşça, sarhoşçasına.*

şordur man͡ga laʿlin͡gi ki **mestāne** gözün͡g teg / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [mestāne,]*

mesti: *Sarhoşluk.*

ey ḫaṭun͡g reyḥān u ḫālün͡g dāne teg / **mestī** kim şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [mestī,]*

mevc ur-: *Dalgalanmak.*

hicrin͡gde senün͡g her gice mevc urduġı ḳandur / çeşm-i nigerāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [mevc ur-, -duġı]*

mevc ur-: *Dalgalanmak.*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [mevc ur-, -uban]*

dür dişün͡g ü ʿaḳīḳ lebün͡gden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [mevc ur-, -a]*

mevsim: *Bir takvim yılının iklim şartları bakımından farklılıklar gösteren ve ilkbahar, yaz, sonbahar, kış diye adlandırılan dört bölümünden her biri.*

biyle **mevsimde** men ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [mevsimde, -de]*

bahār **mevsimi** bī-cām-ı bāde olma vü bil / nedür gülün͡g ḳadehi lālenin͡g piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [mevsimi, -i]*

<u>mey:</u> *Şarap.*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet an͡ga kim / gül mevsimi man͡ga **meyiçün** erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [meyiçün, -içün]*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse laʿli **meyi** ḳatına şerm-sār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [meyi, -i]*

biş gün bu nīş-i hicre gön͡gül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām **mey** içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [mey,]*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemen͡g / sivmemek maḥbūb u **mey** fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [mey,]*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳun͡g **meyinden** ol ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [meyinden, -i, -n, -den]*

lebin şor çeşm ü aġzın yād et ey dil / **mey** iç nuḳlın͡gnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [mey,]*

çeşmün͡g görende laʿlin͡gi ṣorsam ʿacebleme / maḫmūram ol **mey** ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [mey,]*

cān ki ezelden beri maḫmūrıdur / **mey** dime maḫmūr ki rencūrıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [mey,]*

kim ki o **meyden** ḳadehi nūş ider / bilür özin gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [meyden, -den]*

gel iç devlet **meyin** maḫmūrın͡gı yaz / yiter ġam defterin alup yiter yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [meyin, -in]*

içen devlet **meyin** bil kim oyandı / ġam odında ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [meyin, -i, -n]*

<u>meydān-ı ʿışḳ:</u> *Aşk meydanı.*

baş oynayan Hidāyet onun͡gçün peḳā bulur / **meydān-ı ʿışḳ** içinde bu celdū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [meydān-ı ʿışḳ,]*

ger busarsan bus gön͡gül **meydān-ı ʿışḳ** içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [meydān-ı ʿışḳ,]*

<u>mey-ḫāne:</u> *Meyhane.*

ḫānḳāha varmazam **mey-ḫāne** terk eyleyüp / damu içün doġrusı ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [mey-ḫāne,]*

men‘ iderken varmege **meyḫāneye** zāhid gözüng͡ / gördi mescidden ayağı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [meyḫāneye, -y, -e]*

<u>**mey-ḫvāre:**</u> *Şarap içen, ayyaş (Şeyhin müridi, kaba sofunun müridi veya öğrencisi ve kaba sofu, zâhit bağlamlarında).*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti **mey-ḫvāreden** faḳīh / ey diyü niçe men sang͡a bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [mey-ḫ vāreden, -den]*

<u>**mey-i ‘ışḳ:**</u> *Aşk şarabı.*

ol ki bizi nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı **mey-i ‘ışḳ** ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [mey-i ‘ışḳ,]*

<u>**mey-i la‘l:**</u> *Kırmızı şarap. II| Sevgilinin dudağı.*

didim öldürdi üküşni mey-i la‘lüng͡ ḳadeḥi / didi ḳayurma sang͡a daḫı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [mey-i la‘l, -üng͡]*

<u>**mey-i nāb:**</u> *Halis, saf şarap.*

ṣordur mang͡a la‘ling͡i ki mestāne gözüng͡ teg / maḫmūram u āşüfte **mey-i nāb** ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [mey-i nāb,]*

<u>**mey-kede:**</u> *Meyhane.*

ṣūfī gir **mey-kedeng͡** içine daşına göre / daḫı mescide ḳarār itmeye daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [mey-kedening͡, -ning͡]*

<u>**meyl:**</u> *Meyil, eğilim, istek.*

ṣordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim neden / mundan didi kim ḫūnīning͡ **meyli** hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [meyli, -i]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanıng͡ yana / **meyli** ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānung͡ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [meyli, -i]*

<u>**meyl eyle-:**</u> *Yönelmek, eğilimli olmak.*

ger düst Hidāyet meni damuya dilerse / meyl eyler isem kāfir olam bāġ-ı na‘īme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [meyl eyle-, -r]*

gül budağı kimi her dem eyleme bir yang͡a meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [meyl eyle-, -me]*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün mang͡a meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [meyl eyle-, -sün]*

meyl it-: *Yönelmek, eğilimli olmak.*

dil ki sen meh-liḳāya meyl itmez / kāfir olmış ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [meyl it-, -mez]*

dil ki sen meh-liḳāya meyl itmez / kāfir olmış ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [meyl it-, -mez]*

Nīl'e baḫmaz yaşım gören ne ʿaceb / ögrenen baḥre çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [meyl it-, -mez]*

derdiniŋ ḳadrini bilen ʿāşıḳ / ölür ise devāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 4). [meyl it-, -mez]*

n'ola meyl itmese Hidāyet'e yār / pādişehdür gedāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 5). [meyl it-, -mez]*

sözüŋi aŋlayan şeker dilemez / yüzüŋi gören aya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [meyl it-, -mez]*

n'ola meyl itmese Hidāyet'e yār / pādişehdür gedāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 5). [meyl it-, -me, -se]*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / doğrılığda yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [meyl it-, -ti]*

meyl ḳıl-: *Meyletmek, yönelmek.*

gözüme lebi ʿaksi hīç bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz o Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [meyl ḳıl-, -maz]*

meyl-i bülbül: *Bülbülün (ulaşma) isteği.*

varmaġ ister ser-i kūyına Hidāyet göŋlüm / **meyl-i bülbül** n'ola ger cānib-i gül-zāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [meyl-i bülbül,]*

meyl-i kemān it-: *Yaya meyletmek..*

oḫ atıcaḫ öterek çü meyl-i kemān ider / cān ḳuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [meyl-i kemān it-, -er]*

meyli ol-: *Eğilimi olmak, yönelmek.*

yüzüŋ ġamında göŋgül yüz risāle ger yazsa / Hidāyet'üŋ ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [meyli ol-, -a-i]*

meyl-i rūm: *Rum'un (ulaşma) isteği.*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa **meyl-i Rūm** ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [meyl-i rūm,]*

meẕheb: *Tutulan, gidilen yol.*

yanıńgda ehl-i dīnler dine bilmez / ne **meẕhebdür** bu ey kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [meẕhebdür, -dür]*

mezraʿ: *Ekilecek yer.*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer ġamı / cān **mezraʿında** niçe ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [mezraʿında, -ı, -n, -da]*

mi: *"Mi" soru eki.*

görgeç gözüńg didüm bu mıdur ḳanumı töken / göńglüm didi ki sen munı bilmeńg **mi** bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [mi,]*

görgeç gözüńg didüm bu **mıdur** ḳanumı töken / göńglüm didi ki sen munı bilmeńg mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [mıdur, -dur]*

ey güneş duyduńg **mı** āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicrińgde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [mı,]*

ṣordum ki datlu şehd **mi** yoḫsa dehānıńgdur seníńg / açdı nebātī leb didi kim datlu cānıńgdur seníńg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [mi,]*

dise sünbül **mi** yā bir bāġ-ı reyḥān kākülüńg / yoḫsa bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān kākülüńg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [mi,]*

ey laʿl-i leb ġamuńgda seníńg eşk ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim **mi** yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [mi,]*

od **misen** ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [misen, -sen]*

dutdı ilim bağrumuńg yağın eritdi didi kim / il **misen** söyle Hidāyet doğrısın yā yağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [misen, -sen]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi **mi** durur / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber oğlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [mi,]*

micmer-i dil: *Gönül buhurdanlığı.*

micmer-i dilde yandı cān ʿūdı / tā giyipdür ḳabā-yı müşkīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 2). [micmer-i dil, -de]*

mihmān: *Konuk, misafir.*

var ise gerçi tükenmez niʿmetüńg ey gül-sitān / beslegil kim irişür gül kimi **mihmānuńg** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [mihmānuńg, -uńg]*

mihmān ol-: *Misafir, konuk olmak, bir yerde kısa bir süreliğine oturmak, bulunmak; kısa süreliğine de olsa zenginlik, bolluk, refah içinde yaşamak.*

ger itilen bir gice mihmān olam / ikki cihān ehline sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [mihmān ol-, -am]*

miḥnet: *Sıkıntı, eziyet.*

şükr kim derd ü belā vü **miḥnet** ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳu͡ngdan ey dil-ber musaḫḫardur ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [miḥnet,]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet'ü͡ng / yoḫsa ezelden ol ġam u **miḥnet** çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [miḥnet,]*

darar gö͡ngüli her ya͡ngadan yüz ġam u **miḥnet** / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfi͡ngi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [miḥnet,]*

derd ü ġam u **miḥnet** ü endūhu͡ngı / ṣūrete direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [miḥnet,]*

niçe bıraḫa çerḫ meni **miḥnet** ü bīme / yā niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [miḥnet,]*

raḥmetden ıraġ ister eger **miḥnete** yavuḫ / yüz şükr gö͡ngül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [miḥnete, -e]*

niçe gün ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed **miḥnete** / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [miḥnete, -e]*

dūd u endūh u belā vü sitem ü **miḥnet** ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [miḥnet,]*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlı͡ng ki çektüm fürḳati / devleti͡ng ḳadrini ol bilür ki çekti **miḥneti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [miḥneti, -i]*

ḳaçdı senden gö͡ngül ol zülfi görüp ṣo͡ngı ma͡nga / ġuṣṣa vü **miḥnet** ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [miḥnet,]*

ḥaḳu͡ng fażl u ḫayālü͡ng devletinden / ḫalāṣ olduġ ḥasūdu͡ng **miḥnetinden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [miḥnetinden, -i, -n, -den]*

miḥneti-i sī: *Otuzun sıkıntısı. II Oruç ayı.*

görünen gök gölgesinden gizlü altun tenge mi / **miḥneti-i sī** rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [miḥneti-i sī,]*

mihr: *Sevgi.*

ey cān u gö͡ngül **mihri͡ng** ile vālih ü şeydā / is̱bātı͡ng içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [mihri͡ng, -i, -͡ng]*

gö͡nglüme yaġduġca oḫu͡ng **mihri͡ng** artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān a͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [mihri͡ng, -i, -͡ng]*

ey diyen **mihr** ü vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [mihr,]*

gördi peykānlar gön͡gülde göze **mihrin͡g** ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [mihrin͡g, -i, -n͡g]*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp **mihr** u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [mihr,]*

gön͡gül tā **mihr** ile baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine ẕerrece ilmez felekning͡ günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [mihr,]*

cān u cihān kimseye ḳalmaz gider / **mihrin** anun͡g cān u gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [mihrin, -in]*

mihr oḫıya cevrini vefā bile cefāyı / hem derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [mihr,]*

mihr: *Güneş.*

iki zülfün͡g arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g **mihri** / ḳaranġu gice içide ṣanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [mihri, -i]*

görset ol yüzi gider revnaḳı **mihr** ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [mihr,]*

ol şafaḳ u **mihr** degül görünen / çerḫdür ol bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [mihr,]*

mihr-i ʿışḳ: *Aşk güneşi, ışığı.*

cismim içre mihr-i ʿışḳun͡g ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [mihr-i ʿışḳ, -u, -n͡g]*

mihr-i nigār: *Resim gibi güzel sevgilinin güneşi.*

dil ḥamza gibi ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni **mihr-i nigār** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [mihr-i nigār,]*

miḳdār: *Kadar, derece, değer, parça.*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede şol dil-berün͡g / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye **miḳdār** imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [miḳdār, -i, -miş]*

mīl: *Göze sürme çekmeye yarayan, kemik veya fil dişinden yapılmış ince ve uzun araç.*

her sürme kim degül ayaġın͡g tozı çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre **mīl** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [mīl,]*

mīl ḳıl-: *Mil çekmek. II Divan şiirinde genellikle âşığın ya da başka bir kişi veya unsurun sevgiliye bakmaya*

yeltenmesi bir suç olarak addedildiği için ona bakan her kim ve ne olursa olsun gözüne mil çekilmektedir. Üstelik sevgili "Beni seyret." demesine rağmen âşığı kör etmekten de vazgeçmemektedir. Fuzûlî ise kirpiklerini kızgın mile benzetmektedir.

gördi peykānlar gön͡gülde göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [mīl ḳıl-, -dı]*

milket-i rūm: *Anadolu; Osmanlı ülkesi.*

ruḫ u zülfün͡g viṣāli ʿuşşāḳa / **milket-i Rūm** u taḫt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [milket-i rūm,]*

millet: *Ulus; bir dine, bir kavmiyete mensup topluluk.*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime üküş ki men erkān-ı mülk ü **millet** idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [millet,]*

min-: *Binmek, bir şeye üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak.*

güneş teg tevsen-i çerḫa senin͡g teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ **minmiş** özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [minmiş, -miş]*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne **minse** bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [minse, -se]*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g evcine yüz min͡g yıl eger / ʿaḳlım **minüp** vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [minüp, -üp]*

mīnā: *Mine, gök mavisi, gök.*

tā ki bu **mīnā** felek-i zer-nigār / ḳāyim olup eyleye devr ü medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [mīnā,]*

min͡g: *Bin (1000).*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g evcine yüz **min͡g** yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [min͡g,]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada **min͡g** cān u gön͡güller / meşşāta-i şunʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [min͡g,]*

misāl-i mūr: *Kuş gibi.*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet **miṡāl-i mūr** / yār firāḳın͡gı çekedür ü bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [miṡāl-i mūr,]*

misil: *Eş, benzer.*

neden itdi menim bağrımda ey ebrū-kemān oḫun͡g / çü söylerler ḫalāyıḳ bu **mis̱il** kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [mis̱il,]*

<u>miskīn:</u> *Miskin, yoksul, zavallı.*

ey ki gündüzdür yan͡gaġun͡g zülf-i müşkīn giceler / gel ki uymadı firāḳun͡gdan bu **miskīn** giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [miskīn,]*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş ü **miskīn** dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [miskīn,]*

derd ü ġam u miḥnet ü endūhun͡gı / ṣūrete direm ki bu **miskīndedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [miskīndedür, -de, -dür]*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u **miskīn** gön͡gül / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [miskīn,]*

dutma ʿuşşāḳun͡gı raḳīb ile bir / biri munın͡g itin͡g **miskīnden** yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [miskīnden, -den]*

göz yaşından çıḫmadı **miskīn** Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [miskīn,]*

dişinin͡g cevherini dür görgeç / tīz ḳulaġ dutdı ḳıldı **miskīni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 4). [miskīni, -i]*

oḫun͡g idi ḥasreti **miskīn** Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [miskīn,]*

<u>miskīn ol-:</u> *Aciz, zavallı olmak.*

ḫalḳ arasında be-ġāyet bī-dil u dīn olmışam / zülf-i müşkīni ġamından gör ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [miskīn ol-, -mış, -am]*

<u>miskīnlik:</u> *Acizlik, muhtaçlık.*

yüzün͡gden ayru menim derd ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi **miskīnlik** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [miskīnlik,]*

her ay başında degüldür hilāl kim görünür / felek ḳulun͡g kimi baş urdı ḳıldı **miskīnlik** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 3). [miskīnlik,]*

<u>mıṣr:</u> *Mısır. || Divan şiirinde Mısır'dan sıkça söz edilir.Yusuf ile Züleyha'nın maceraları burada geçmiştir. Nil nehri Mısır'a hayat vermektedir. Yusuf peygamberin güzelliğini telmihen sevgilinin yüzü Mısır'a, kendisi de sultana benzetilir.*

kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı **Mıṣr** cān saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [mıṣr,]*

<u>mīve-i devlet:</u> *Mutluluk meyvesi.*

nihāl-i ʿömrün͡g olsun ser-sebz ü ḫurrem / yitürsün **mīve-i devlet** dem-ā-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 29). [mīve-i devlet,]*

<u>miyān:</u> *Orta, bel, kemer.*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < hem > **miyānın** baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [miyānın, -ı, -n]*

<u>m'ol-:</u> *Mı/mi olmak.*

dünyi-yi dūn ʿārife mesken **m'olur** / ṭūṭi-i ḳudsün͡g yiri külḫan **m'olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [m'olur, -ur]*

dünyi-yi dūn ʿārife mesken **m'olur** / ṭūṭi-i ḳudsün͡g yiri külḫan **m'olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [m'olur, -ur]*

<u>mū:</u> *Kıl, tüy. II| Hiçbir şey.*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir **mū** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [mū,]*

<u>muʿallak:</u> *Asılı kalmış, boşta duran.*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [muʿallaḳdur, -dur]*

<u>muʿammā:</u> *Bilmece, anlaşılmaz iş.*

ṣorma didin͡g mi aġzının͡g ḫaberin / bize işim menim **muʿammādur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [muʿammādur, -dur]*

<u>muʿaṭṭar kıl-:</u> *Kokulandırmak, güzel kokuya bürümek.*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfin͡gden almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [muʿaṭṭar ḳıl-, -dı]*

<u>muʿayyen:</u> *Kararlaştırılmış.*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç ey güneş / ay olan yirde **muʿayyendür** bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [muʿayyendür, -dür]*

<u>mübārek:</u> *Hayırlı, kutlu, mukaddes.*

ne **mübārek** ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [mübārek,]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānun͡g egipdür düzele / eylesen͡g ṣormaġıma rence **mübārek** ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [mübārek,]*

mübārek ol-: *"Hayırlı uğurlu olsun, kutlu olsun" anlamında bir iyi dilek sözü.*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzıng / müsāʿid giceden giceng muvāfıḳ rūzdan rūzıng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [mübārek ol-, -sun]*

mübdiʿ-i bī-ālet: *Vasıtasız icat eden.*

ḥamd ü s̱enā mübdiʿ-i bī-ālete / muḫteriʿ-i bī-ġaraż u ʿillete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 1). [mübdiʿ-i bī-ālet, -e]*

mübtelā: *Tutkun, düşkün.*

zülfeyni aldı göngl̑ümi ey dūstlar meded / kim gördi bir delü ikki zencīre **mübtelā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [mübtelā,]*

mübtelā ḳıl-: *Tutkun etmek.*

dün görsedüp bileklerin ol şūḫ-ı dil-rübā / ḳıldı şikeste gönglümi destine mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [mübtelā ḳıl-, -dı]*

muʿciz: *Aciz kılan, acze düşüren; çok şeyi az sözle ifade eden, kısa ve özlü bir biçimde anlatan.*

gör **muʿcizini** ḳaşı arasındaki ḫālüng / kim niçe ḳılur bir yengi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [muʿcizini, -i, -n, -i]*

müdām: *Devam eden, sürekli, dâim ve bâki olan; mübtelâ olan.*

gözlerüm ḫaṭṭıng ḫayālinde sanga ḳarşu **müdām** / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [müdām,]*

laʿlüngden özge teşne-i dīdārunga **müdām** / ger āb-ı ḫıżr olursa görünür serāb anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [müdām,]*

gönglimde kīn ḳılıç u oḫungdan olur **müdām** / budur didim şehā ḫamu gönglimdekin sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [müdām,]*

yüzüng ḥikāyetini Hidāyet diyer **müdām** / gülden belī rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [müdām,]*

biş gün bu nīş-i hicre göngül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim **müdām** mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [müdām,]*

ḳaṭre ḳaṭre yaşdan bengzüm ki gül güldür **müdām** / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [müdām,]*

şol kemer üstindeki yaġlıġ ḫayālinden **müdām** / gözleri yaşı Hidāyet'ning çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [müdām,]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onung ḳoyma aġzıngdan **müdām** / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [müdām,]*

felek kim ḳan ider ġamdan **müdām** ehl-i cihān bağrın / işitse bağrı ḳan ola göñgülniñ āh u vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [müdām,]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [müdām,]*

müdāmī: *Devamlı, devamlılık.*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbāliñ / **müdāmī** evc-i himmetden ẓuhūrı saʿd yulduzıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [müdāmī,]*

müddeʿī: *İddiacı, davacı, iddia eden.*

ger tipdise itiñ başına **müddeʿī** ne ġam / devlet başında yoḫdur anıñ devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [müddeʿī,]*

menimle **müddeʿīden** ötrü yārüñ / arası bilmezem niçün serindür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 4). [müddeʿīden, -den]*

meni küyından anıñ **müddeʿī** āvāre ḳılur / bağrumı tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [müddeʿī,]*

sögdi Hidāyet'ni didi **müddeʿī** / yār seniñgle yana taḥsīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [müddeʿī,]*

n'eylemişem **müddeʿīye** bilmezem / kim gice gündüz mañga nefrīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 3). [müddeʿīye, -y, -e]*

tīz gün ola **müddeʿī** āhımla bağruñ yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [müddeʿī,]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / doġrı sözümdür menüm ey **müddeʿī** tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [müddeʿī,]*

dün ḳapuñgdan yüz çevirdi **müddeʿī** mendin didim / çoḫlaruñ munda ḳafāsın görmişem bir dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [müddeʿī,]*

bir pūla **müddeʿī** meni ṣanmaz velī menem / ol kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [müddeʿī,]*

yārdın dönme **müddeʿī** sözile / ey göñgül işiden gerek uṣlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [müddeʿī,]*

müddeʿīniñ niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var ümīdim ḥaḳa kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [müddeʿīniñ, -niñ]*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden **müddeʿīni** dün ḥabīb / bendesine merḥametle irdi sulṭānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [müddeʿīni, -n, -i]*

yāra irdim kesilüp **müddeʿīden** girçek imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [müddeʿīden, -den]*

dir **müddeʿī** cānım üşenür çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle añga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [müddeʿī,]*

aġyār cefā ḳılsa göñ͡gül yār saġ olsun / ger **müddeʿī** raḥm itmeye Tañ͡grı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [müddeʿī,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim **müddeʿī** pāre / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [müddeʿī,]*

dirmesün **müddeʿī** ʿömri budaġından beri kim / bir naẓar ḳoymadı baḫma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [müddeʿī,]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [müddeʿī,]*

n'ola dalarsa **müddeʿī** içün meni itüñ͡g / öz cinsi ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [müddeʿī,]*

<u>mufaṣṣal ol-:</u> *Uzun uzun anlatmak, tafsilatlı bir şekilde sunmak.*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı mañ͡ga / vücūd yaġıġup ehl-i ʿadem il oldı mañ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [mufaṣṣal ol-, -dı]*

<u>muhaḳḳaḳ:</u> *Doğru olduğu kesin olarak bilinen, doğruluğunda şüphe bulunmayan, doğru, gerçek.*

ḳavaldum itiñ͡gi görgeç ḳapuñ͡gdan oldum dūr / **muḥaḳḳaḳ** oldı degül yaḫşı ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [muḥaḳḳaḳ,]*

<u>muḥarrir:</u> *Yazı yazan, yazar, kâtip.*

ḳıldan ḳalem alup ḳılur eşkim **muḥarriri** / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [muḥarriri, -i]*

<u>muḥkem ol-:</u> *Sağlamlaşmak, kalıcı olmak.*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn güli / āh kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [muḥkem ol-, -mış, -dur]*

<u>muḥsin:</u> *İyilik eden, ihsan eden.*

olmışam tā bende şol vech-i ḥasen iḥsānına / **muḥsīn** olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [muḥsīn,]*

<u>muḥtāc:</u> *Bir şeye gereksinim duyan; kendisi için çok gerekli olan bir şeyden yoksun olan.*

ey yüzüñ͡g çākeri ḫurşīd senüñ͡g māh daḫı / bende **muḥtāc** ayaġıñ͡g tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [muḥtāc,]*

<u>muḫteriʿ-i bī-ġarażı:</u> *Amaçsız iftiracı.*

ḥamd ü s̱enā mübdiʿ-i bī-ālete / **muḫteriʿ-i bī-ġaraż** u ʿillete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 1). [muḫteriʿ-i bī-ġaraż,]*

muḥtesib: *Halkın işlerini düzenleyen kimse.*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [muḥtesib,]*

müjgān: *Kirpik.*

çekmiş gözün͡g **müjgān** oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [müjgān,]*

muḳābil ol-: *Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek.*

zülf yüzün͡glen muḳābil olsa dündür kim diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [muḳābil ol-, -sa]*

muḳayyed: *Bağlı, bağlanmış.*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma **muḳayyed** / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [muḳayyed,]*

muḳayyed ol-: *Bir şeye veya kimseye maddi yahut manevi bir bağla bağlanmak; bağlı, kayıtlı olmak.*

niçe gün ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [muḳayyed ol-, -mış, -dı]*

mükemmel ol-: *Kusursuz, tam, eksiksiz olmak.*

sefer ʿazīmeti gön͡glüm mükemmel oldı man͡ga / iki ferişte hem öldüm müvekkil oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [mükemmel ol-, -dı]*

mükemmel ol-: *Güzel, âlâ olmak.*

terk it ʿalāyıḳın͡gı Hidāyet mükemmel ol / andan burun ki irişe Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [mükemmel ol-,]*

muḳīm: *İkâmet eden, sâkin.*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [muḳīm,]*

mülk: *Mülk, mal, ülke.*

gön͡gül **mülkini** çapmaġa gelür ol Türk ılḳayup / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [mülkini, -i, -n, -i]*

kesme cāndan ġam u derdüñ͡gni … / **mülk** vīrān ola ẓulm olsa işi pādişehiñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [mülk,]*

__**mülk ü melek:**__ *Dünya ve melekler âlemi.*

ḫanda ki ol bāde vü cām-ı felek / cürʿasını görmedi **mülk ü melek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [mülk ü melek,]*

__**mültefit ol-:**__ *Önem vermek, iltifat etmek, güler yüz göstermek.*

yirden göge yitüre Hidāyet sözi eger / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb añ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [mültefit ol-, -ur, -sa]*

yüzüñ͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [mültefit ol-, -ma, -n]*

__**mültemes:**__ *Kayırılan, iltimas gören, iltimaslı.*

derd ü ġam u belāñ͡gı göñ͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile **mültemes** budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [mültemes,]*

__**mūm ḳıl-:**__ *Mum gibi yapmak, mum gibi eritmek.*

yöri ey dil āteş ü āh ile ḳayġu daşını / kūre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [mūm ḳıl-,]*

__**mūm ol-:**__ *Yumuşamak, erimek; sıkıntıları çözüme kavuşturmak, zorlukların üstesinden gelmek.*

ey çerāġum şemʿ-i rūyıñ͡gdan cüdā / ölmege mūm olmışam pervāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [mūm ol-, -mış, -am]*

__**münāfıḳ:**__ *İki yüzlü davranan, münafık.*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver **münāfıḳ** dehr-i dilgīre / azar her kim virür göñ͡glini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [münāfıḳ,]*

__**munça:**__ *Bunca, bunun gibi, bu kadar.*

merdüm-i dīdem kimi yüzüñ͡gde ṣanmañ͡g **munça** ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān añ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [munça,]*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn sañ͡ga / hīç dinmedüñ͡g menimle nedür **munça** dīn sañ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [munça,]*

derd ü ġamınıñ͡g dādını duyduñ͡g meger ey dil / kim **munça** ki cevr eyledi dād eylemedüñ͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [munça,]*

göñ͡glümiñ͡g her güşesinde yüz delük deldi ġamuñ͡g / bir ive hergiz kişi **munça** ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [munça,]*

oḫı göng͡glüng͡gde uşta ey Hidāyet / bu **munça** çeng teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [munça,]*

şorman͡g ol ḳaş u göz ü ḫāl ile ḥālün͡g niçedür / n'ola ḥāli düşenün͡g **munça** siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [munça,]*

dinme gön͡gül **munça** ki ḥaddün͡g degül / ġonçe kimi özin͡ge ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [munça,]*

kimseye çün ḳılmadı dünyā vefā / **munça** anın͡gçün ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [munça,]*

niçe ki istedi vü gördi **munça** ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [munça,]*

munda: *Bunda, burada.*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarun͡g **munda** ḳafāsın görmişem bir dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [munda,]*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳun͡g efġānı disem / kim ḳulaġ aşadır **munda** Hidāyet teg ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [munda,]*

nūr-ı meh yaḫıla şemʿ-i Hidāyet / gelicek **munda** ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 27). [munda,]*

mundan: *Bu, buradan anlamlarına gelen işaret zamiri.*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur velī / **mundandur** ölmegim ki bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [mundandur, -dur]*

şordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳışāş itdim neden / **mundan** didi kim ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [mundan,]*

ʿaceblenme gözün͡g yaşı Hidāyet çeşmün͡g aḫıtsa / ne umsun **mundan** özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [mundan,]*

ḥācī azup ḳapun͡g yolı gel dir ḥarem sarı / **mundan** yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [mundan,]*

müneccim: *Yıldız ilmine aşina olan, yıldızların seyir ve hareketlerinden hüküm çıkaran.*

dil ü cān ḳaş u aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī şeklin **müneccimler** Ḳur'ān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [müneccimler, -ler]*

menim yaşum aḫıdurken **müneccim** / görüp didi ki güçlü yulduzun͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [müneccim,]*

ḳoyma ilden cām-ı şahbāyı Hidāyet bir zamān / tā **müneccim** ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [müneccim,]*

munı: *Bunu; bu işaret zamirinin belirtme eki almış hâli.*

görgeç gözüñ didüm bu mıdur ḳanumı tөken / göñlüm didi ki sen **munı** bilmeñ mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [munı,]*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz **munı** ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [munı,]*

ḫanı olar kim **munı** cemʿ itdiler / ḥasret ü derd ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [munı,]*

munıñ: *Bunun.*

büse istersem lebüñden göz ḳaḫar dil-ber ṣoruñ / men **munıñlan** sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [munıñlan, -lan]*

munıñ: *Bunun.*

dutma ʿuşşāḳuñı raḳīb ile bir / biri **munıñ** itiñ miskīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [munıñ,]*

cevrin diyem cefāları yoḫsa sitemleri / çoḫdur **munıñ** kimi hüneri hangısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [munıñ,]*

didüñ ḳıl tevbe ʿışḳumdın Hidāyet / **munıñ** teg tevbeden estaġfiru'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [munıñ,]*

muntaẓır: *Bekleyen, gözleyen.*

çaġlaman kim lāledür yollar ḳıraġında biten / **muntaẓır** yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [muntaẓır,]*

müntehā: *Son derece, son, sonuç.*

ey sidre boylu görmedi ġāyetde **müntehā** / naḫl-i ḳaddüñ kimi daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [müntehā,]*

munuñ: *Bunun, bu adılının tamlayan durumu.*

göñgül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı **munuñ** teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [munuñ,]*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi **munuñ** hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [munuñ,]*

… / **munuñ** kimi ḥadīs̱ daḫı az işidilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 5). [munuñ,]*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzeñ ʿaceb degül / **munuñ** teg iş durur aña ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [munuñ,]*

mūr: *Karınca.*

ger fīl çekse **mūr** ṣıfat nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [mūr,]*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfi͡ng hicrilen şöyle / ki ger **mūr** üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [mūr,]*

murād: *Arzu, istek, maksat.*

ḫaçan kim at ṣalup ol şūḫ mendin saru segritmez / irişmez cān **murādına** gö͡ngül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [murādına, -ı, -n, -a]*

murād al-: *Arzusuna ulaşmak, dilediğinine kavuşmak.*

ġam ivürmekden Hidāyet gö͡nglin almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [murād al-, -mek, -se]*

murġ-ı seḥer: *Seher vakti kuşu, bülbül.*

göz yaşından geçe bilmen yüzüp ey **murġ-ı seḥer** / bu de͡ngizdin geçüre gör alup arḫa͡nga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [murġ-ı seḥer,]*

musaḫḫar: *Ele geçirilmiş; birinin hizmetine verilmiş olan.*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳu͡ngdan ey dil-ber **musaḫḫardur** ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [musaḫḫardur, -dur]*

muṣāḥib: *Biriyle konuşan, söyleşen.*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var bir **muṣāḥib** iste vü gel devletü͡ng becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [muṣāḥib,]*

müsāʿid: *Müsait; uygun.*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzı͡ng / **müsāʿid** giceden gice͡ng muvāfıḳ rūzdan rūzı͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [müsāʿid,]*

müşerref ḳıl: *Şereflendirmek, şerefli kılmak.*

sarāy-ı dīde kim vaṣlı͡ng yiridür / müşerref ḳılı͡ngız şāhā perīdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 22). [müşerref ḳıl, -ı͡ngız]*

müşerref ḳıl-: *Şereflendirmek, şerefli kılmak.*

öterdi dün iti didim ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [müşerref ḳıl-, -maġ]*

muṣḥaf: *Kitap II Güzellik.*

ʿārıżıng͡ **muṣḥafı** tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ mang͡a evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [muṣḥafı, -ı]*

__mūsī:__ *İsrailoğlu peygamberi. Yusuf peygamberden sonra Mısır'da kalan İsrailoğulları Hak yoldan ayrıldıkları sırada milattan önce 1700 dolaylarında doğmuştur. Tanıklarda, gösterdiği mucizelerle ilgili olarak anılmıştır.Tûr dağında AllÀh'la konuştuğu için "Kelîmullah" olarak anılan Musa peygamber, elindeki asayı bir mucize eseri olarak yılana dönüştürmüştür. Musa peygamber, elini koynuna sokup çıkardığında, eli bembeyaz bir nur şeklinde görünürmüş. Bu mucizeye "yed-i beyza" terkibi ile gönderme yapılmıştır.*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berüng͡ / **Mūsī** tecellī nūrını görüng͡ niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [mūsī,]*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu sözi ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerüng͡ ʿāşıḳlarung͡ dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [mūsī,]*

yüzi rūḥu'llāh u zülfi siyehīdür **Mūsī** / ḳaşı Ẕü'n-nūn u ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [mūsī,]*

__müşk:__ *Misk, güzel koku.*

ey **müşk** urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez sang͡a bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [müşk,]*

kāfūr üze **müşk** ile sevād eylemedüng͡ hīç / bir nāme ile bendeng͡i şād eylemedüng͡ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [müşk,]*

saçı ki eyle kesād itdi **müşki** cehd iderem / ki şalam eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [müşki, -i]*

dilerem şol dü zülf-i müşkīni / k'andan alur ḫotende **müşk** ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [müşk,]*

__müşk-efşān:__ *Misk saçan.*

merdüm-i dīdem kimi yüzüng͡de şanmang͡ munça ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur dün gice **müşk-efşān** ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [müşk-efşān,]*

__müşk-i çīn:__ *Çin miski. II Sevgilinin kıvrım halindeki saçından yayılan koku.*

zülfi ʿaksi dil-bering͡ çeşmümde müşk-i sūdedür / **müşk-i Çīn** ger ḳurulıġda varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [müşk-i çīn,]*

ḫaṭıng͡ reyḥān u zülfing͡ müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler sening͡ vaṣfıng͡da çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [müşk-i çīn,]*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan **müşk-i Çīn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [müşk-i çīn,]*

__müşk-i ḫıṭā:__ *Hıta miski. Hıta veya Hata, Çin'in kuzeyi ile Türkistan topraklarına verilen isimdir. Misk denen güzel kokulu madde burada yaşayan ceylanlardan elde edilirdi, Hıta miski.*

şordum ki çīn-i zülfine **müşk-i ḫıṭā** dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi göñ͡gül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [müşk-i ḫıṭā,]*

müşk-i ḫoten: *Hotan (Doğu Türkistan'da bir şehir) miski.*

yoḫ ḫāl ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāġında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [müşk-i ḫoten, -i]*

ol ki yastanur anıñ͡g sünbüli berg-i semenī / ḳurşanur lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [müşk-i ḫoten, -ī]*

müşk-i sūde: *Kokusu yayılmış misk.*

zülfi ʿaksi dil-beriñ͡g çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [müşk-i sūde, -dür]*

müşk-i tatar: *Tatar'ın kokusu.*

ḳaddi ʿaksi gözde serv-i cūy-bārımdur menim / ṭurresiniñ͡g tāresi müşk-i Tatarımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [müşk-i tatar, -ım, -dur]*

müşkil: *Güç, zor, müşkül.*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile **müşkil** ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [müşkil,]*

müşkil ki göñ͡gül bāġ-ı ruḫındın vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭuñ͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [müşkil,]*

müşkil düş-: *Müşkül olmak; zor, çetin, sıkıntılı olmak.*

göz yaşından çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [müşkil düş-, -en]*

müşkil ol-: *Zor olmak.*

kesile bilmen itiñ͡gdin nişe kim müşkil olur / kişi bir nesteye kim ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [müşkil ol-, -ur]*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan gice görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [müşkil ol-, -a]*

müşkīn: *Misk kokulu.*

baḫ gülşen-i ruḫındaki **müşkīn** külāleye / cān virüp ol külālesine bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [müşkīn,]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp **müşkīn** güli / āh kim sensiz Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [müşkīn,]*

tā düşti **müşkīn** sünbülüŋ gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [müşkīn,]*

müstaḥkem: *Sağlamlaştırılmış.*

ne ġam didi yaġış teg yaġsa yaġı / çü **müstaḥkemdür** ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [müstaḥkemdür, -dür]*

müştāḳ ol-: *Arzulamak, özlemek.*

müştāḳ olupdur saŋa bu ʿāşıḳ-ı cānı / bī-ḥadd ü nihāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 2). [müştāḳ ol-, -up, -dur]*

müsülmān: *Müslüman, iman eden.*

dün seçmedüŋ aġyārı itiŋden nişe yā Rab / farḳ eylemedüŋ gebr ü **müsülmān** arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [müsülmān,]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onuŋ ḳoyma aġzıŋdan müdām / ger **müsülmānsın** Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [müsülmānsın, -sın]*

muṭīʿi ol-: *Teslim olmak, boyun eğmek, birinin egemenliğini kabul etmek.*

cemāliŋ ayını ger seyyidimdin görse / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [muṭīʿi ol-, -a-i]*

muṭlaḳ: *Mutlak, şartsız, kesin.*

ister idi ḳaşuŋa **muṭlaḳ** şebīh olmaḳ hilāl / beŋzi şarardı özin bu fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [muṭlaḳ,]*

muvāfık: *Uygun,münasip.*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzıŋ / müsāʿid giceden giceŋ **muvāfıḳ** rūzdan rūzıŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [muvāfıḳ,]*

didim yüzüme ḳoy yüzüŋi bir dem ey gülüm / didi ḫaçan **muvāfıḳ** ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [muvāfıḳ,]*

müvekkil ol-: *Yanında bulunmak.*

sefer ʿazīmeti göŋlüm mükemmel oldı maŋa / iki ferişte hem öldüm müvekkil oldı maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [müvekkil ol-, -dı]*

mūy: *Kıl.*

yüzüŋden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u **mūydur** bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [mūydur, -dur]*

<u>mūy-miyān:</u> *Kıl gibi ince belli.*

çekmezüz baş u Hidāyet ser-i mū tīġından / ḳılcadur boynumuz ol **mūy-miyān** her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [mūy-miyān,]*

<u>müżāyaḳa:</u> *Sıkıntı, darlık, yokluk.*

ger yār cān dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile **müżāyaḳa** cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [müżāyaḳa,]*

N

<u>**nâ-çâr:**</u> *Çaresiz, âciz, dertli.*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür yā sögüşlerün͡g / gül şekker ilen olmasa **nā-çār** bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [nā-çār,]*

<u>**nâdân:**</u> *Bilgisiz, câhil.*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / meni **nādān** görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [nādān,]*

<u>**nāfiʿ:**</u> *Faydalı, yararlı.*

bolmasa tīġın͡g dudaġın͡gnı ṣorar susız gön͡gül / laʿl **nāfiʿdür** belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [nāfiʿdür, -dür]*

<u>**nā-gāh:**</u> *Ansızın, birdenbire.*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / **nā-gāh** āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [nā-gāh,]*

ey ki şīr-efken gözün͡g teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū an͡ga **nā-gāh** āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [nā-gāh,]*

<u>**nā-geh:**</u> *Ansızın, birdenbire.*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya **nā-geh** biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [nā-geh,]*

<u>**nāgeh:**</u> *Ansızın, birdenbire.*

yarma ey pīr gögsün͡gi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi **nāgeh** özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [nāgeh,]*

yüzün͡g görmek didim dün gün ki **nāgeh** maʿnī görsetdün͡g / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [nāgeh,]*

<u>**nāgehān:**</u> *Ansızın, birdenbire.*

men ölicek ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / **nāgehān** bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [nāgehān,]*

ey gön͡gül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın man͡ga / ġāfil olma kim aparur **nāgehān** bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [nāgehān,]*

<u>**naḫl:**</u> *Hurma ağacı.*

cān gülşeninde beslemişem bir nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol **naḫlden** berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [naḫlden, -den]*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o leb içün / **naḫli** suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [naḫli,]*

naḫl-i ḳadd: *Fidan boy.*

ey sidre boylu görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddüng͡ kimi daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [naḫl-i ḳadd, -üng͡]*

nā-ḫoş ol-: *Beğenilmeyen olmak.*

niçe göng͡lüng͡ didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı ṣundum ki biraz oḫ atar iseng͡ ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [nā-ḫoş ol-, -a]*

nā-kāmlıġ: *Mutsuzluk.*

ṣormek isterken lebüng͡ öldi Hidāyet derd ile / lebleringden almadı kāmī zihī **nā-kāmlıġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [nā-kāmlıġ,]*

naḳāre: *Davul, def.*

gelgeç seni nefīre götürem dir ü menüm / göng͡limde çalınur bu feraḥdan **naḳāreler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [naḳāreler, -ler]*

nakb: *Delme, delik.*

seyl-i sirişk ile düredürler cihāna **naḳb** / oḫşandılar görüng͡ iki niḳāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [naḳb,]*

nakd: *Akçe, para II Can sermayesi, varlığı.*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u dil **naḳdini** talatdur mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [naḳdini, -i, -n, -i]*

naḳḳāş: *Resmeden, süsleyen. II Allah.*

ezel **naḳḳāşı** ḥüsnüng͡ teg yüküş ṣūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı sening͡ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [naḳḳāşı, -ı]*

görmedi ʿaḳlım gözi naḳşıng͡ kimi / doġrusı **naḳḳāşıng͡a** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [naḳḳāşıng͡a, -ıng͡, -a]*

naḳḳāş: *Resmeden, süsleyen. II Göz ve kirpik aşığın gönlüne açtığı yaralarla birer nakkaş olarak nitelendirilir.*

gözleri **naḳḳāşı** şol kirpüklering͡ līḳasın / ḳanıma banmış gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [naḳḳāşı, -ı]*

nakş: *Nakış, resim, süs.*

nigār u **nakş** ile meclis bezeklü çağında / ne **nakş** şaldı araya gör ey nigār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [nakş,]*

nigār u **nakş** ile meclis bezeklü çağında / ne **nakş** şaldı araya gör ey nigār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [nakş,]*

nakş: *Nakış, resim, süs. II Hile, aldatma.*

çoḫ **nakşına** gök ile yiriñ olma mukayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [nakşına, -ı, -n, -a]*

ol kad u zülf ü ağız nakşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışkda fehm eylemedi **nakş** elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [nakş,]*

ol kad u zülf ü ağız **nakşına** tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışkda fehm eylemedi nakş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [nakşına, -ı, -n, -a]*

nakş: *Nakış, resim, süs. II Sevgilinin saçı ayva tüyü veya benlerle dolu yüzü.*

görmedi ʿaklım gözi **nakşıñ** kimi / doğrusı nakkāşıña kurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 6). [nakşıñ, -ıñ]*

hakkıñ şıfātını görübem sen nigārda / ol veche nāẓıram men o **nakş** u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [nakş,]*

nakş: *Nakış, resim, süs. II Yazı (sevgilinin gönle işlenmesi).*

vişālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaşlın / dil u cān şafḥasından kim ki ġayruñ **nakşın** arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [nakşın, -ı, -n]*

nakş id-: *Nakış yapmak, bezemek, süslemek. II Bir etkinin, olayın kalıcı ve etkili olmasını sağlamak, onu aklına, zihnine iyice yerleştirmek, kazımak.*

dil ü cān kaş u ağzıñ nakş iderler görseler ʿaynuñ / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Kurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [nakş id-, -er, -ler]*

nakşını çek-: *Nakşetmek.*

çekmek isterdi kaşı nakşını üstād-ı ezel / baḫdı çün şūret-i zībāsına ḥayrān kaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [nakşını çek-, -mek]*

nāle: *İnilti, inleme.*

yarıp ey **nāle** boġazdan çekil āḫir göreyim / sañga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [nāle,]*

ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger **nāle** şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [nāle,]*

yana gön͡glün͡g an͡glasan͡g cānā Hidāyet āhını / nişe kim yanmış kişinin͡g **nālesi** dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [nālesi, -si]*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [nālesin, -si, -n]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od ṣaldı āh u **nāle** menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [nāle,]*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler meni / her niçe an͡gdurur olara **nāleler** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [nāleler, -ler]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes ne durur āh u **nālesi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [nālesi, -si]*

baḫmayup ötdi iti **nāle** vü efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu **nāle** vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [nāle,]*

baḫmayup ötdi iti **nāle** vü efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu **nāle** vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [nāle,]*

her gūşede yüz **nāle** vü feryād u fiġāndur / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [nāle,]*

nāle çek-: *İnlemek.*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / gel bāde-i gül-gūn çek ü ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [nāle çek-, -er]*

gözlerün͡g cānıma urduġça ḫadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem āh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [nāle çek-, -er, -em]*

nāle-i zār: *Aġlamanın iniltisi.*

hicrün͡gde senin͡g eşk ile bu nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [nāle-i zār, -ım]*

nāme: *Mektup. II Aşk bir namedir. Sevgilinin yanağındaki ayva tüyleri kağıt üzerinde bir mektuptur. Yine saç, yanak üzerindeki duruşuyla Çin şahından Rum ülkesine gönderilmiş bir mektubu andırır. Aşığa sevgiliden gelen mektup bir vuslat etkisi yapar.*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedün͡g hīç / bir **nāme** ile bendeṅgi şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [nāme,]*

sıġışmas nāmede şerḥ-i cüdāyī / Hidāyet **nāme** gönderme özün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [nāme,]*

sıġışmas **nāmede** şerḥ-i cüdāyī / Hidāyet nāme gönderme özün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [nāmede, -de]*

her şām-ı ġam kim anda nesīm-i belā eser / eyyām-ı hicr ü **nāmelerümdin** virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [nāmelerümdin, -ler, -üm, -din]*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'ün͡g / her dem eger cenābun͡ga yüz **nāme** yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [nāme,]*

<u>nāme-i ḥasret:</u> *Hüzün namesi.*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī irişdi peyk-i ecel / getürdi **nāme-i ḥasret** zevāle döndi kemāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 15). [nāme-i ḥasret,]*

<u>nāmūs:</u> *Namus, edep, terbiye, hayâ.*

ʿışḳı bize dünyede **nāmūsdur** / līk an͡ga ʿāşıḳlıġımız oldı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [nāmūsdur, -dur]*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / **nāmūs** u ʿār eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [nāmūs,]*

<u>nâr:</u> *Ateş.*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm oldı **nār** an͡ga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [nār,]*

yansam n'ola ʿışḳın͡g odı ilen / gör çūbı ki niçe nūr ider **nār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [nār,]*

<u>naʿra:</u> *Nara, yüksek sesle bağırma.*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim her yan͡gadan **naʿra** gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [naʿra,]*

<u>nār-ı caḥīm:</u> *Cehennem ateşi.*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet ü bīme / yā niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [nār-ı caḥīm, -e]*

<u>naṣīb:</u> *Nasip, pay, hisse, kısmet.*

dün bād ḫāk-i kūyın͡g aparurken oġradım / göz almayup oturdı didim al **naṣībdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [naṣībdür, -dür]*

<u>naṣīb eyle-:</u> *Nasip etmek, kısmet eylemek, bahşetmek.*

an͡ga birer cürʿa naṣīb eylegil / baḫşāsın ṣayma ḥasīb eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [naṣīb eyle-, -gil]*

<u>naṣīb ol-:</u> *Mutluluk veren güzel şeylere erişmek, ulaşmak, kavuşmak.*

didim olmaġa ayaġuñgda göñgül ḥasreti var / didi ger añga naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [naṣīb ol-, -ur]*

ḳıl añga bir cürʿa keremden naṣīb / olmasa baḫşīş añga itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [naṣīb ol-, -ma, -sa]*

ger naṣībi göñglümüñg şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [naṣībi ol-, -ur]*

nāṣıḥ: *Nasihat eden, öğüt veren.*

… / **nāṣıḥ** diyer ki ʿışḳ işine ḳılma çoḫ heves *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 1). [nāṣıḥ,]*

nā-tüvān: *Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf.*

ger fīl çekse mūr ṣıfat **nā-tüvān** olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [nā-tüvān,]*

her niçe **nā-tüvānsa** Hidāyet mis̱āl-i mūr / yār firāḳıñgı çekedür ü bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [nā-tüvānsa, -sa]*

nā-tüvān it-: *Zayıf, güçsüz düşürmek.*

giryānınıñg ḳulaġı egilse ʿaceblemeñg / kim baḫıcaġ reg ü beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [nā-tüvān id-, -er]*

nāvek: *Ok. Bkz. oḫ*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşıñgıza şāne deger / yüz belā **nāveki** men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [nāveki, -i]*

yaġış teg ger seper ol Türk **nāvek** / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [nāvek,]*

ol kemān-dāruñg teninde cānıñga **nāvekleri** / dut ʿazīz anı göñgül çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [nāvekleri, -ler, -i]*

nāvek-i dil-dūz: *Gönül delen, kalbe batan ok.*

ger naṣībi göñglümüñg şol **nāvek-i dil-dūz** olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [nāvek-i dil-dūz,]*

nāz: *Naz.*

cān perdesi çāk olur kim aġrımasun şol il / her gāh ki **nāz** ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [nāz,]*

ey dil darıḫma **nāz** u ʿitābından ol mehiñg / şād ol neden ki var seniñgilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [nāz,]*

naẓar: *Bakma, bakış.*

tā bir **naẓar** ol zülf çü zencīrin͡gi gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [naẓar,]*

ey kim dirsiz **naẓar** ḳaṭʿ eyle andan / an͡ga ben͡gzer man͡ga bir baḫ gözin͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [naẓar,]*

Hidāyet arı **naẓarlan** siv anı tā sivsün / neden ki Tan͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [naẓarlan, -la, -n]*

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı dal / elif teg ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [naẓardın, -dın]*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu vech ile **naẓardan** ıraġ itme ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [naẓardan, -dan]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç an͡ga şāh / uş bu maʿnī ile kim er **naẓarı** ḥaḳ **naẓarı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [naẓarı, -ı]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç an͡ga şāh / uş bu maʿnī ile kim er **naẓarı** ḥaḳ **naẓarı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [naẓarı, -ı]*

bir **naẓar** görmek içün ḳanun͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [naẓar,]*

naẓarı var idi geh gāh menümlen itinin͡g / neyleyem āh ki ḳaṭʿ eyledi mendin **naẓarı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [naẓarı, -ı]*

naẓarı var idi geh gāh menümlen itinin͡g / neyleyem āh ki ḳaṭʿ eyledi mendin **naẓarı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [naẓarı, -ı]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum **naẓara** / istesen͡g söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [naẓara, -a]*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem çü Ḥüseyn / bir **naẓar** tā ki gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [naẓar,]*

naẓar it-: *Bakmak.*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç an͡ga şāh / uş bu maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [naẓar it-, -geç]*

dünyīye aldanma vü hem mālına / bir naẓar it özgelerün͡g ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [naẓar it-,]*

naẓar ḳıl-: *Bakmak, dikkat etmek; ihsanda bulunmak, ilgilenmek, yardım etmek.*

ḳāmetün͡g görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime kim / serv-i raʿnā çaġı vü nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [naẓar ḳıl-,]*

naẓar ḳoy-: *Bakmak.*

dirmesün müddeʿī ʿömri budağından beri kim / bir naẓar ḳoymadı baẖma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [naẓar ḳoy-, -ma, -dı]*

<u>**nāzenīn:**</u> *Narin, incecik, nazlı, cilveli II Sevgili.*

dönderürse yaş ile devrān meni pergār teg / dönmezem her nesneden ol **nāzenīnden** dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [nāzenīnden, -den]*

<u>**nāz-ı ʿışḳ:**</u> *Aşkın cilvesi.*

nāz-ı ʿışḳuñdan Hidāyet ger yanarsa çekmez āh / zāhidüñ savuġlıġındandur ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [nāz-ı ʿışḳ, -uñ, -dan]*

<u>**nāẓır:**</u> *Bakan, gözeten.*

ḥaḳḳıñ ṣıfātını görübem sen nigārda / ol veche **nāẓıram** men o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [nāẓıram, -am]*

<u>**naẓīr bul-:**</u> *Eşini, benzerini bulmak.*

niçe ki istedi vü gördi munça ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [naẓīr bul-, -ma, -dı]*

<u>**nāzük:**</u> *Nazik, ince, narin.*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden būseler cırlar / görüñ **nāzük** ḫayālin kim ʿaceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [nāzük,]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun **nāzük** teniñ ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [nāzük,]*

<u>**nāzüklik:**</u> *Naziklik.*

şīrīnlik ile oḫşamaya ol ḥadīs̱e ḳand / **nāzüklik** ile beñzemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [nāzüklik,]*

<u>**ne:**</u> *Ne, nasıl.*

senden **ne** dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [ne,]*

ḫāl-i müşkīnüñ görenden berlü ey ḥūrī seniñ / ḥālden düşdüm iñen bilmen **ne** ḥāletdür maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [ne,]*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey faḳīh kim aña **ne** çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [ne,]*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü çağında / **ne** naḳş şaldı araya gör ey nigār çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [ne,]*

cān āl yüzüñ͡gle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez **ne** al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [ne,]*

zülfin görüp **ne** āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara gicelerde belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [ne,]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzüñ͡glen ḳaşlaruñ͡glan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [ne,]*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi **ne** diyem / ki **ne** Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ne,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör **ne** ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [ne,]*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / her cāhil ile sırnı kimesne **ne** danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [ne,]*

ne yiriñ͡g k'ol perī öter yirine / lāle vü serv ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [ne,]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān ṣoñ͡gı görüñ͡g **ne** ağu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [ne,]*

bu şükri maẓharınıñ͡g ağzı sırrını **ne** bile / göñ͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī **ne** bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [ne,]*

ʿaceb belā ki göñ͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / **ne** ayru vara bilürem o serv ile **ne** bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ne,]*

yā Rab bu **ne** yüzdür kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [ne,]*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör **ne** yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [ne,]*

veh **ne** ʿīş ider idi ḫaste göñ͡gül laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [ne,]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden **ne** ḳutlu gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [ne,]*

bedenin ṣordum anıñ͡g kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet **ne** diyem men sañ͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [ne,]*

bedenin ṣordum anıñ͡g kim **nedür** ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem men sañ͡ga cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [nedür, -dür]*

ne şeker yidügini bilmedi kimse diliñ͡g / ḫamu ağızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [ne,]*

ne: *Ne, hangi.*

yā Rab ki **ne** iş düşse Hidāyet'nin͡g ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [ne,]*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi didi kim yana **ne** dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [ne,]*

ḳara zülfün͡g ki deger laʿline her laḥẓa anın͡g / **ne** ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [ne,]*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / **ne** maḥalde gözün͡giz an͡gdurur ol oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [ne,]*

söyle didün͡g Hidāyet'e ḥayrān **ne** veche sen / ey cān u dil cemālün͡ge ḥayrān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [ne,]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden ayru **ne** günde **ne** demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [ne,]*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men ḳalmışam bilmen **ne** tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [ne,]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnün͡g āl etegin / gön͡gül **ne** al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [ne,]*

tā seni buldum **ne** yirde var ise yādın͡gla-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [ne,]*

burada görmesem devlet yüzini / **ne** bir kim yüze yüz gördüm yüzini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 4). [ne,]*

ne: *Ne, hangi şey.*

görset didin͡g **ne** gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger Tan͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [ne,]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden **nem** gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa **nem** gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [nem, -m]*

ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle şerbetin / andan **ne** gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [ne,]*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g tā görem **ne** var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [ne,]*

gön͡gül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde **nem** ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [nem, -m]*

didim san͡ga yarar **ne** ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / Tan͡grıya yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [ne,]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / sende **ne** var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [ne,]*

ṣanma ḳadrüm itinden artuḫdur / men **ne** ittüm olam itinden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [ne,]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / **nedür** sırrı bu cān-bāzun͡g **nedür** ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [nedür, -dür]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör **nemi** diyem / sensiz hezār derde esīrem **nemi** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [nemi, -m, -i]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm **nem** vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [nem, -m]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / **ne** keşf olur man͡ga bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [ne,]*

tā benefşe **ne** didi zülf-i perīşānın͡g içün / k'en͡gseden çekdi dilin dest-i ḳażā anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [ne,]*

yā Rab **neme** apardı beni ol ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [neme, -m, -e]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı sırrını **ne** bile / gön͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī **ne** bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [ne,]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / **ne** ayru vara bilürem o serv ile **ne** bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [ne,]*

ser-i kūyından eserdi getürüp bū-yı nesīm / dūstlar çāre **nedür** şimdi bulunmaz es̱eri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [nedür, -dür]*

al ilen aldı cān u gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr itdügi nedür daḫı **ne** ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [ne,]*

senden Hidāyet incimez ey cān **ne** kim gelür / ḫoşdur **ne** olsa bendeye ḥaḳḳın͡g ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [ne,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g **ne** kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [ne,]*

cān u dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / istesen͡g söyle **nedür** bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [nedür, -dür]*

dil menden istedün͡g başıla cān daḫı senin͡g / dönmen **ne** ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [ne,]*

bu yalġuzlıġda gördüm dīde **nemdür** / çü gördüm kimsenem yoḫ ṣora **nemdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [nemdür, -m, -dür]*

ne: *Şaşma veya abartı bildiren bir söz.*

aġız açsam ḥikāyetüm dimege / dir Hidāyet daḫı **ne** ġavġādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 5). [ne,]*

yā Rab **ne** bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [ne,]*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden **ne** ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [ne,]*

alup gön͡glümni ḳanım tökdi laʿlin͡g / **ne** diler daḫı mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [ne,]*

yüzün͡g görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / **ne** ṣūret bu **ne** maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [ne,]*

yüzün͡g görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / **ne** ṣūret bu **ne** maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [ne,]*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [ne,]*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / **nedür** sırrı bu cān-bāzun͡g **nedür** ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [nedür, -dür]*

ḫalḳ arasında be-ġāyet bī-dil u dīn olmışam / zülf-i müşkīni ġamından gör **ne** miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [ne,]*

lebin͡g şarābı dururken ḫıżr şarābı **nedür** / ḫaçan göze görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [nedür, -dür]*

ġonçe Ḳārūn'ı **ne** altunlar ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [ne,]*

su ḳırağına meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı **ne** sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [ne,]*

<u>ne:</u> *Neden, niçin.*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil **neden** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [neden, -den]*

kūyın͡gda mesken itdi gön͡gül yaḫma hicr ile / çün cennet ehlidür **ne** virür-sin ʿaẕāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [ne,]*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle **nedür** munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [nedür, -dür]*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor **neden** / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [neden, -den]*

gön͡glüme düşkeç lebi ʿaksi **neden** göz ḳan töker / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [neden, -den]*

iti çulına baḫdum ol avcı büt-i şūḫun͡g / didi ki Hidāyet **ne** baḫarsın kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [ne,]*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / incimezem **neden** ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [neden, -den]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim **ne** ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ne,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā **nedür** / virdüm gön͡gülle cān didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [nedür, -dür]*

şordum faḳīhe ḫāli **nedür** cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol şıġır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [nedür, -dür]*

şordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳıṣāṣ itdim **neden** / mundan didi kim ḫūnīnin͡g meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [neden, -den]*

*ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā **nedür** (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [nedür, -dür]*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse laʿli meyi ḳatına şerm-sār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [neden, -den]*

dudaġın͡g ālına iren döyer gözün͡g mekrin / **neden** ki çaġır içen ḥālet-i ḫumār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 3). [neden, -den]*

didüm ki ḫāṭırun͡ga düşmezem **neden** hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi ki ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [neden, -den]*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā sivsün / **neden** ki Tan͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [neden, -den]*

neden itdi menim baġrımda ey ebrū-kemān oḫun͡g / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [neden, -den]*

*oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet şor **neden** / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān an͡ga (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [neden, -den]*

*aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g **nedür** / ḳaṣdun͡g helākim ise bu ḳayġu yiter man͡ga (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [nedür, -dür]*

*ger tipdise itin͡g başına müddeʿī **ne** ġam / devlet başında yoḫdur anın͡g devletin yiter (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [ne,]*

*dem görsedüp cemālini dem gizler ol şorun͡g / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā **nedür** (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [nedür, -dür]*

*zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemen͡g / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli **nedür** sersāmlıġ (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [nedür,]*

ey güneş duydun͡g mı āfāḳı **neden** dutmış duman / şām-ı hicrin͡gde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [neden, -den]*

gön͡gül güler göricek ḳaşın ol dil-ārānun͡g / **neden** ki gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [neden, -den]*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuşşadan / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [ne,]*

dün öldürem didün͡g ġamımı kim ki yir **neden** / öldürmedün͡g Hidāyet'i men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [neden, -den]*

şehlā gözi şayruları dirler şorar yā Rab **neden** / şormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anın͡g bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [neden, -den]*

tesḫīr eger degülse bu yaḫduġları **nedür** / ḳarşuda ṭāslar ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [nedür, -dür]*

man͡ga ḳapun͡gda **neden** dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [neden, -den]*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzün͡g görmeyüben / Kaʿbetu'llāhda **neden** ḫayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [neden, -den]*

didi ḥālin͡g **nedür** söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [nedür, -dür]*

neden baġlar ol şūḫ dülbend aġzın / **ne** artuġ didi kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [ne,]*

neden baġlar ol şūḫ dülbend aġzın / ne artuġ didi kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [neden, -den]*

aġyār dirse kim gözi yaşı degül anın͡g / ṣorun͡g yaşım degülse **neden** şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [neden, -den]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı **ne** engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [ne,]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma vü bil / **nedür** gülün͡g ḳadehi lālenin͡g piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [nedür, -dür]*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu küze **neden** boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [neden, -den]*

gözüme lebi ʿaksi hīç bāb düşmez / **neden** meyl ḳılmaz o Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [neden, -den]*

irişe yāra gön͡gül secde ḳılsa ʿādet ile / **neden** ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [neden, -den]*

firībine gön͡gül virme **neden** gül şāhid-i raʿnā / yaman yaḫşını farḳ itmez virür her dem gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [neden, -den]*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / **neden** kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [neden, -den]*

ne ṣorarsın ṣanemā ḫaste Hidāyet ḫaberin / ḫaberin͡g an͡glayalı yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [ne,]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol mehin͡g / şād ol **neden** ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [neden, -den]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes **ne** durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [ne,]*

al ilen aldı cān u gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr itdügi **nedür** daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [nedür, -dür]*

ḳorḫu **nedür** fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [nedür, -dür]*

kimseye çün ḳılmadı dünyā vefā / munça anın͡gçün **ne** çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [ne,]*

her ḫas içün ot kimi yanmaġ **nedür** / su kimi her cāya boyanmaġ **nedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [nedür, -dür]*

her ḫas içün ot kimi yanmaġ **nedür** / su kimi her cāya boyanmaġ **nedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [nedür, -dür]*

<u>ne:</u> *Hangi şeyi, neyi.*

senden cefādan özge Hidāyet **ne** uma kim / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [ne,]*

gön͡glimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī **ne** ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [ne,]*

bād esüp yapraġ güli örter teg āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban menden **ne** pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [ne,]*

cānā san͡ga şikāyet-i hicrān **ne** söyleyem / çün yoḫdur ol ḥikāyete pāyān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [ne,]*

cānā san͡ga şikāyet-i hicrān **ne** söyleyem / çün yoḫdur ol ḥikāyete pāyān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [ne,]*

dingeç ġamun͡gdan aġzuma çaldun͡g ki söyleme / şimdin gerü **ne** dineyem ey cān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [ne,]*

dingeç ġamun͡gdan aġzuma çaldun͡g ki söyleme / şimdin gerü **ne** dineyem ey cān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [ne,]*

ḫāl u ḫaṭun͡g rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [ne,]*

söyle didün͡g Hidāyet’e ḥayrān **ne** veche sen / ey cān u dil cemālün͡ge ḥayrān **ne** söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [ne,]*

ʿaceblenme gözün͡g yaşı Hidāyet çeşmün͡g aḫıtsa / **ne** umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [ne,]*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab **ne** virdün͡g ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [ne,]*

didüm alsam dudaġın͡gdan bir öpüş **nen͡g** azala / didi çoḫ ide heves ḫāṭırın͡g ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [nen͡g, -n͡g]*

şeker tegdür lebün͡g şekker dehende / **ne** şekker daḫı ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [ne,]*

apardun͡g dīn ü dil ey hicr menden / **ne** istersin daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [ne,]*

apardun͡g dīn ü dil ey hicr menden / ne istersin daḫı **nen͡g** var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [nen͡g, -n͡g]*

<u>ne:</u> *Değildir,yoktur anlamı katan olumsuzluk ifadesi.*

maṅga ḳapuṅgda **ne** pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç ol yüzi ʿālem maṅga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [ne,]*

dün ḫaste Hidāyet'ni itiṅg ḳavdı ḳapuṅgdan / dinme didim itdi bura anıṅg **ne** yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [ne,]*

göṅglüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz **ne** göṅgül cān dağı ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [ne,]*

senden raḳībi göṅgül **ne** ġam yigler ise yār / yār olsa yāriṅgligi tīz biline anıṅg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [ne,]*

dil ü cān ile hicrānuṅgda **ne** ġam / il ile ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [ne,]*

men **ne** yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [ne,]*

bir dişleyem lebin dise dir gördügiṅg yiter / gözden **ne** aşṣı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [ne,]*

yanup şemʿ pervāne ṣalsa ḳanadın / **ne** ḳayġu onuṅg ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [ne,]*

göz ḳılmasa zülfüṅgden o ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı azalursa **ne** çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [ne,]*

dönmen çekerem özimi bir var anıṅgçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı **ne** çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [ne,]*

yār içün ölenüṅg dīni yār imiş **ne** ġam / ger yār içün Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [ne,]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā **ne** āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [ne,]*

çün maṅga senden gelür ey cān elem / cevrüṅg ilinden **ne** şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [ne,]*

didi ol şeh ḫayāli olsa yoldaş / **ne** ḳayġu ger olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [ne,]*

ne ġam didi yaġış teg yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [ne,]*

ne: *Ne, ne kadar çok.*

senden **ne** ġam ki ey büt-i dil-cū yiter maṅga / ʿālemde şādam ol ġam ile bu yiter maṅga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ne,]*

ne: *Sana ne, bana ne` gibi sorularda `ne ilgisi var` anlamına gelen bir söz.*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em anuṅgla yöri it saṅga **nedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [nedür, -dür]*

<u>ne ʿaceb:</u> *Tuhaf mı, şaşılır mı?.*

Nīl'e baḫmaz yaşım gören **ne ʿaceb** / ögrenen baḥre çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [ne ʿaceb,]*

zāhid ser-i kūyından anıñ gitdi Hidāyet / cennet sarı vardı **ne ʿaceb** oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [ne ʿaceb,]*

leblerini ṣorup ilden gider isem **ne ʿaceb** / tīz ola mest oñga her devr ayağı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [ne ʿaceb,]*

ördügi zülf ayaġına dolaşursa **ne ʿaceb** / dolaşur her kişiniñ ayaġına öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [ne ʿaceb,]*

<u>ne ʿaceb:</u> *Ne garip, ne tuhaf.*

yaḫşılıġ it luṭf u kerem pīşe ḳıl / gör **ne ʿaceb** ẕātsın endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [ne ʿaceb,]*

<u>ne bil-:</u> *Nasıl bilebilir, bilemez.*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol ṣığır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [ne bil-, -sü, -n]*

<u>ne çi:</u> *"ne...ne..." bağlacı.*

ne yalġuz toprağıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy toprağı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [ne çi,]*

<u>ne demde:</u> *Ne durumdadır? Nasıldır?.*

ey cān nedīmi ṣorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı göñglüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [ne demde, --em-de, --em]*

ey cān nedīmi ṣorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı göñglüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [ne demde, --em]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [ne demde, --em]*

yüzüñge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyāruñ / gör ey cān kim **ne demde** ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [ne demde,]*

<u>ne di-:</u> *Ne denileceği gayet iyi bilinmesine karşın artık konuşmanın anlamsız olacağının farkına vararak, konuşmayı sonlandırmak amacıyla söylenen söz.*

ne diyem şol sevād-ı zülfi içün / meni mecnūn ḳılan bu sevdādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [ne di-, -y, -em]*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ne di-, -y, -em]*

ḫayr u şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [ne di-, -y, -em]*

ne ḥācet: *Gereksiz, gerek yok.*

her kimsenüŋ ki hem-demi derd-i ḥabībdür / hem-derdi var aŋa **ne ḥācet** ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [ne ḥācet,]*

çünki didüŋ Hidāyet'üŋ ḥālin / sözlerinden **ne ḥācet** peyġām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [ne ḥācet,]*

ne içün: *Niçin.*

cān gevdede sen sivgülü cānāne içündür / bes besledügüm cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [ne içün, -dür]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [ne içün, -dür]*

ne kim: *Nitekim.*

n'ola ger yarar ise bağrımı ol yār menim / ḫoşdur ey ḫaste göŋgül yār **ne kim** yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [ne kim,]*

raḳīb ölgeç ḳıyāmetler ḳoparsa / ḳoyuŋ ölsün **ne kim** ölürse ölsün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [ne kim,]*

ḫaṭıŋ reyḥān u zülfiŋ müşk-i Çīn'dür / ***ne kim*** *dirler seniŋ vaṣfıŋda çındur (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [ne kim,]*

ne kim: *Her ne.*

senden Hidāyet incimez ey cān **ne kim** gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳıŋ ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [ne kim,]*

durubam baş u cān ilen bu ʿöẕre / **ne kim** fermānıŋ olursa göz üzre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 8). [ne kim,]*

ne kim ol-: *Her ne varsa, her şey.*

gelse başım aparmağıçun şāh buyruğı / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh buyruğı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [ne kim ol-, -a]*

ne ne: *"ne...ne..." bağlacı.*

yanıŋda ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür bu ey kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [ne ne,]*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrıng gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [ne ne,]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke saru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [ne ne,]*

niçe anga söz içre Hidāyet ruḫ u zülfüng / k'anungla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [ne ne,]*

ol söz ü ağız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [ne ne,]*

velī sensiz manga çekdi çeri ġam / ne bir yoldaş u ne bir yār-ı hem-dem (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [ne ne,]

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne onıng ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [ne ne,]*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzıng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [ne ne,]*

ne var: *Ne olmuş ki? Şaşılacak kadar büyük bir şey değil.*

ger ġam çerisi ḳılsa göngül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı puzmege **ne var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [ne var,]*

nebātī: *Nöbet şekeri. II Tatlı söz.*

ṣordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānıngdur sening / açdı **nebātī** leb didi kim datlu cānıngdur sening *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [nebātī,]*

tā Hidāyet'den işitdi şol **nebātī** leb sözin / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [nebātī,]*

nedīm: *Sohbet arkadaşı, tatlı konuşan.*

ey cān **nedīmi** ṣorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı gönglüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [nedīmi, -i]*

nefes: *Nefes, soluk; an, zaman.*

bir **nefesde** ʿārıżıng gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzünge ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [nefesde, -de]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her **nefes** / ṣanma ol leb ẕikri ey sīmīn-ber ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [nefes,]*

vaṣf-ı lebingde sözlerümi anglayan diyer / taḥsīn sanga Hidāyet-i bī-dil **nefes** budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [nefes,]*

silmeng ayağı yüzini yüzden kim öldürür / āḫir **nefes** kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [nefes,]*

īmāndur o māhın͡g yüzi bu ṣon͡g **nefesimde** / bir kimsene bulman ki man͡ga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [nefesimde, -im, -de]*

hicrin͡gde cān ile savaşımdur hemī **nefes** / ḫanı ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [nefes,]*

tā ki başımdan ola bu derd-i ser / bir **nefes** özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [nefes,]*

nefīr: *Cemaat, topluluk.*

gelgeç seni **nefīre** götürem dir ü menüm / gön͡glimde çalınur bu feraḥdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [nefīre, -e]*

nefrīn: *Lanet okuma, sövüp sayma.*

n'eylemişem müddeʿīye bilmezem / kim gice gündüz man͡ga **nefrīndedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 3). [nefrīndedür, -de, -dür]*

nekbet: *Talihsizlik, bahtsızlık, felaket.*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör ne yatmış **nekbete** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [nekbete, -e]*

neler: *Çok ve çeşitli şeyler, abartma amacıyla söylenen söz.*

men gāh gün cemālün͡ge gāhī ḳamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen **neler** direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [neler,]*

ṣaldı belā töpüglerine fürḳatün͡g meni / senden ıraġ gör ki **neler** geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [neler,]*

nem: *Nem, ıslaklık, yaş.*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden **nem** gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa **nem** gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [nem,]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör **nemi** diyem / sensiz hezār derde esīrem **nemi** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [nemi, -i]*

bu yalġuzlıġda gördüm dīde **nemdür** / çü gördüm kimsenem yoḫ ṣora **nemdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [nemdür, -dür]*

nem eyle: *Islanmak.*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār **nem eyle** / yandım meni yaḫ āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [nem eyle,]*

nem kıl-: *Islatmak.*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [nem ḳıl-, -up]*

nemek: *Tuz.*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepseng͡ elbette **nemek** sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [nemek,]*

nemmāmlıġ: *Ara bozuculuk.*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı degül **nemmāmlıġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [nemmāmlıġ,]*

nere: *Nere, nereye.*

oturdı atlu saʿādetle devlet o gence / didim yana **nereye** devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [nereye, -y, -e]*

nergis: *İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek. Suyu, uyuşturucudur. Mahmur bakışı andırır.*

semenlen **nergis** ol yüz ü gözüng͡ ḫādimleridür kim / birini **nergis** oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [nergis,]*

semenlen **nergis** ol yüz ü gözüng͡ ḫādimleridür kim / birini **nergis** oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [nergis,]*

şāḫı üstinden ki titrer **nergis** esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasıng͡ kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [nergis,]*

gül yüzine çekdi **nergis** dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [nergis,]*

ol ikki **nergis** ögende göng͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görüng͡ bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [nergis,]*

nergis-i mestāne: *Baygın, mahmur göz.*

ey ḫaṭung͡ reyḥān u ḫālüng͡ dāne teg / mestī kim şol **nergis-i mestāne** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [nergis-i mestāne,]*

nergis-i şehlā: *Güzel ve baygın bakışlı göz.*

ḳāmetüng͡ görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime kim / serv-i raʿnā çaġı vü **nergis-i şehlā** demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [nergis-i şehlā,]*

neşāṭ: *Sevinçli, şen ve şad olma, keyif; yiyip içip eğlenme yoluyla hoş vakit geçirme.*

çehār bāliş ü dünyā degül bisāṭ u **neşāṭ** / bisāṭ yiri degül tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [neşāṭ,]*

neşʾe: *Neşe, keyif, sevinç.*

güldi yanıñdan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa **neşʾeñ** tök yaşıñ tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [neşʾeñ, -ñ]*

nesḫ-i reyḥān: *Fesleğenin kopyası.*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı **nesḫ-i reyḥān** eylemiş / ḫāl imişdür ol ki yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [nesḫ-i reyḥān,]*

nesīm: *Hafif hafif esen,hoş ve latif rüzgar.*

āh eylegeç yüzinden anıñ zülfi dağılur / bāġda belī **nesīm** esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [nesīm,]*

şāḫı üstinden ki titrer nergis esende **nesīm** / ṣāġar-ı meydür ṣanasıñ kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [nesīm,]*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda yana / **nesīm** altun ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [nesīm,]*

titreşüp yapraġ tökende ün aġaçlardan degül / kim çemen eṭfāliniñ üsne **nesīm** eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [nesīm,]*

nesīm-i bād-ı şimāl: *Kuzeyden esen latif ve hoş rüzgar.*

sipīde dem ki eserdi **nesīm-i bād-ı şimāl** / didim mañga meger ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [nesīm-i bād-ı şimāl,]*

nesīm-i belā: *Afet rüzgarı.*

her şām-ı ġam kim anda **nesīm-i belā** eser / eyyām-ı hicr ü nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [nesīm-i belā,]*

nesīm-i būstān: *Gül bahçesinin esintisi.*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [nesīm-i būstān, -dan]*

nesīm-i nev-bahārī: *Ilkbaharın esintisi.*

kerem ḳıl ey **nesīm-i nev-bahārī** / men-i bī-çāre ilen ḥaḳḳ-ı yārī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 1). [nesīm-i nev-bahārī,]*

nesne: *Herhangi bir şey, varlık.*

ey dil cihānda **nesne** bulunmaz nigār teg / cehd it nigār ilin duta görgil nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [nesne,]*

bir dişleyem lebin dise dir gördügiŋ yiter / gözden ne aṣṣı **nesne** gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [nesne,]*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer ol **nesne** kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [nesne,]*

<u>nesrīn:</u> *Hoş kokulu, yaban gülü olarak da bilinen bir cins gül.*

Hidāyet girse seyr içün o **nesrīn** bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [nesrīn,]*

<u>neste:</u> *Nesne; şey, bir şey.*

ser-i kūyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī her **neste** kim vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [neste,]*

kesile bilmen itiŋdin nişe kim müşkil olur / kişi bir **nesteye** kim ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [nesteye, -y, -e]*

ḳıldı tevekkül ġam-ı ʿışḳında dil / olmaya hīç **neste** tevekkül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [neste,]*

<u>nesteren:</u> *Yaban gülü.*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī göŋlek ide / ḳuça gül-bergi onuŋ ʿişret idüp **nestereni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [nestereni, -i]*

<u>nevʿ:</u> *Çeşit, tür, cins.*

bu **nevʿ** kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [nevʿ,]*

bu **nevʿ** ile kim dūstları yād idip aġlar / ṣoŋ ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [nevʿ,]*

müşkil ki göŋgül bāġ-ı ruḫındın vire bir gül / bu **nevʿ** ile kim ḫaṭṭuŋ anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [nevʿ,]*

bu **nevʿ** ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [nevʿ,]*

<u>nevāyī:</u> *15. Yüzyıl Çağatay sahası şairi Alî Şîr Nevâyî'nin mahlası.*

ger Hidāyet'üŋ **Nevāyī** kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [nevāyī,]*

<u>nev-rūz:</u> *Yeni gün; ilkbaharın başlangıcı; bayram.*

zülf yüzüng͡len muḳābil olsa dündür kim diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ **nev-rūz** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [nev-rūz,]*

geldi **nev-rūz** yana gülşen ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [nev-rūz,]*

luṭf idüp zülfing͡ni ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim **nev-rūz** olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [nev-rūz,]*

neye yara-: *Yararlı değil, bir işe yaramamak.*

hicrüng͡ n'ola vaṣl içün eger bağrımı yarar / bu yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [neye yara-, -r]*

neyistān: *Kamışın bol olduğu yer, sazlık.*

ol ḳadi ney-şeker **neyistāna** / ötse ḫarc ola ney-şeker yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [neyistāna, -a]*

neyle-: *Ne eylemek.*

göng͡liming͡ ʿışḳung͡da şāhā hem ġam u hem derdi var / **neyler** özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [neyler, -r]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü dāğlar / cān gidicaḫ tenimde göng͡gül daḫı **neylesün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [neylesün, -sün]*

naẓarı var idi geh gāh menümlen itining͡ / **neyleyem** āh ki ḳaṭʿ eyledi mendin naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [neyleyem, -y, -em]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten sang͡a / ey şūḫ söyle **n'eylemişem** daḫı men sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [n'eylemişem, -miş, -em]*

şādīlığıng͡ göng͡gül ivine gelmedi disem / eydür ki **n'eylesün** yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [n'eylesün, -sün]*

çārem ol ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / **n'eyleyem** āh ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [n'eyleyem, -y, -em]*

nigār ider didiler ḳan ile nigār yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [n'eyle-, -r , -i, -se-r, -ise]*

n'eylemişem müddeʿīye bilmezem / kim gice gündüz mang͡a nefrīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 3). [n'eylemişem, -miş, -em]*

ġamıla yaḫtı meni şol ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / **n'eyledi** cānıma gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [n'eyledi, -di]*

göng͡lüm anıng͡çün beslerem ansız dirilmen **n'eyleyem** / ol gerçi cānımdur menim men hem onung͡ dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [n'eyleyem, -y, -em]*

ney-şeker: *Şeker kamışı.*

ol ḳadi **ney-şeker** neyistāna / ötse ḫarc ola **ney-şeker** yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [ney-şeker,]*

ol ḳadi **ney-şeker** neyistāna / ötse ḫarc ola **ney-şeker** yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [ney-şeker,]*

__neẓāre ḳıl-:__ *Bakmak, seyretmek.*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden aḫar su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [neẓāre ḳıl-,]*

göz ḳılmasa zülfün͡gden o ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [neẓāre ḳıl-, -ma, -sa]*

__ni:__ *Ne.*

gön͡gül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine ẕerrece ilmez felekn͡ing günle ayı **ni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [ni,]*

__niçe:__ *Nasıl.*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil **niçe** bu gitdise ol hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [niçe,]*

sen yārdan gelür **niçe** aġyārdan ḳaçam / tedbīr yoḫ durur yiticaġ Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [niçe,]*

od yanmasa külden **niçe** bir bir görünür köz / gökte bulut olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [niçe,]*

ṣorman͡g ol ḳaş u göz ü ḫāl ile ḥālün͡g **niçedür** / n'ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [niçedür, -dür]*

bu söz üsne yitüp geldi ḫayālün͡g / didi kim **niçedür** ey ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [niçedür, -dür]*

__niçe:__ *Nice, pek çok.*

niçe her sözün͡g raḳībā tīr ü ḫancerdür man͡ga / zehr eger içsem anun͡g yādı ile şekkerdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [niçe,]*

sen gül-beden yolında **niçe** cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil neden san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [niçe,]*

dün meni maḫmūr gördi söyledi ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden **niçe-sin** didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [niçe-sin, -sin]*

dutdı zülfün͡g ger delü gön͡glüm didim n'oldı didi / **niçe** öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [niçe,]*

bizimle yār arasında **niçe** gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [niçe,]*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer ġamı / cān mezraʿında **niçe** ki toḫm-ı belā eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [niçe,]*

ḳaddüŋde gözüm zülfiŋi tā gördi dolanmış / ilan gör özin dir ki **niçe** ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [niçe,]*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berüŋ / Mūsī tecellī nūrını görüŋ **niçe** güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [niçe,]*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil ü bī-dīnlik / olur çü şāhlaruŋ ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [niçe,]*

niçe gümān ile lebüŋge engübīn diyem / bir kez ṣoram ḥaḳīḳatin andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [niçe,]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü **niçe** men saŋa bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [niçe,]*

niçe servüm lāle teg şol yaŋaġuŋ şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [niçe,]*

yā **niçe** s̱emīn olam buḫaġuŋ aŋup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [niçe,]*

niçe söylerdüŋ ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [niçe,]*

ey felek sen teg cihānda **niçe** ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [niçe,]*

dür dişüŋ ü ʿaḳīḳ lebüŋden cüdā **niçe** / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [niçe,]*

tā **niçe** bir men bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [niçe,]*

yāḳūtuŋ iştiyāḳı içün **niçe** tökeler / laʿl ü dür ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [niçe,]*

niçe çeker kākül ilen göŋlümi / aġrımasun başıŋa ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 5). [niçe,]*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir görüŋ **niçe** hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [niçe,]*

dem-be-dem gözdin ṣaru beŋzimde yaş olur revān / çeşmelerde **niçe** kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [niçe,]*

lāle vü gül ʿārıżuŋ şevḳıla men teg gör **niçe** / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [niçe,]*

çekmiş gözüŋ müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā **niçe** ol ḫūnī gözüŋ her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [niçe,]*

eger ınanmaz isen ceẕbesin sen ṣūfī / şarāb-ḫānede çek bir **niçe** piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [niçe,]*

niçe gön͡glün͡g didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz oḫ atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [niçe,]*

niçe an͡ga söz içre Hidāyet ruḫ u zülfün͡g / k'anun͡gla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [niçe,]*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet ü bīme / yā **niçe** firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [niçe,]*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet ü bīme / yā **niçe** firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [niçe,]*

niçe gün ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [niçe,]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen **niçe** gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [niçe,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [niçe,]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālün͡g / kim **niçe** ḳılur bir yen͡gi ayı iki pāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [niçe,]*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa **niçe** gün gerçi ḫıdmetden / felekni͡ng iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [niçe,]*

ṭūb teg başum onın͡g ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile **niçe** kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [niçe,]*

men Hidāyet kimi gitmen işigindin zāhid / **niçe** daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [niçe,]*

ḳulaġına gön͡gül ḥālin diyer zülf / gözin͡g kim **niçe** maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [niçe,]*

ṣorman͡gız yārümi kim cevr ü cefā **niçe** durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [niçe,]*

dutdı yüzün͡g devrini zülf-i siyāh / ṣorma **niçe** devr-i teselsül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [niçe,]*

yansam n'ola ʿışḳın͡g odı ilen / gör çūbı ki **niçe** nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [niçe,]*

ey dil-i miskīn **niçe** bī-çārelıġ / her ṭarafa yil kimi āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [niçe,]*

niçe ki: *Birbirine farklı düşünce veya duygu içeren iki cümleyi birbirine "nasıl ki" anlamında bağlayan bağlaç.*

ʿadl san͡ga sūr ide mātemleri / **niçe ki** dutdun͡g duta ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [niçe ki,]*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / bu ivde **niçe ki** oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [niçe ki,]*

niçe ki istedi vü gördi munça ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [niçe ki,]*

niçe kim: *Ne zaman ki.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi küze sūz ile / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduġun͡g peykān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [niçe kim,]*

ger Hidāyet'ün͡g Nevāyī kimi rengīn sözleri / **niçe kim** çoḫdur velī dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [niçe kim,]*

ḫavf ider dīvāne dil laʿlün͡gni ey meh-rū görüp / **niçe kim** ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [niçe kim,]*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān görgeç / **niçe kim** ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [niçe kim,]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer gön͡gül / kirpük oḫın ḳaşın yayı her **niçe kim** seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [niçe kim,]*

āh idersem ḥasretin͡gden gevdemi alup gider / **niçe kim** toprağı yirden bād-ı ṣarṣar tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [niçe kim,]*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫun͡g ey meh-veş / **niçe kim** gün ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [niçe kim,]*

dağılur cān u gön͡gül duygeç gözün͡g alın şehā / ḳarcıġaynı **niçe kim** görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [niçe kim,]*

cismim içre mihr-i ʿışḳun͡g ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / **niçe kim** topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [niçe kim,]*

niçe ol-: *Nasıl olmasın, mümkün mü?.*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş götür ü Tan͡grıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [niçe ol-, -ma, -y, -a]*

niçük: *Nasıl.*

dan͡g yili kim esende yitürürdi bu meni / ol zülf-i pür-ḫam içre **niçükdür** esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [niçükdür, -dür]*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey dil **niçüksin** / bu ṭūfān içre pā dirgil **niçüksin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [niçüksin, -sin]*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey dil **niçüksin** / bu ṭūfān içre pā dirgil **niçüksin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [niçüksin, -sin]*

niçük ki: *Nasıl ki.*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / **niçük ki** çeşm ü rūyın͡gdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [niçük ki,]*

niçük kim: *Nasıl ki.*

dil ü cān ḳaş u aġzıng͡ naḳş iderler görseler ʿaynung͡ / **niçük kim** nūn u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [niçük kim,]*

niçün: *Niçin.*

cevr ü ḳahrıng͡dan şehā **niçün** melāletdür mang͡a / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [niçün,]*

menimle müddeʿīden ötrü yārüng͡ / arası bilmezem **niçün** serindür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 4). [niçün,]*

oḫı göng͡lüng͡de uşta ey Hidāyet / bu munça çeng teg feryād **niçün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [niçün,]*

feryād ki feryādıma hīç kimsene yitmez / tā kim sora **niçün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [niçün,]*

niçün ki: *Çünkü, -dığı için.*

laʿlüng͡ diyicaḫ būse dutar zülfüng͡i göng͡lüm / ol vaʿdeye **niçün ki** uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [niçün ki,]*

niçün kim: *Çünkü, -dığı için.*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u göng͡ül / sende ne var anıng͡ gerek **niçün kim** anıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [niçün kim,]*

n'it-: *Ne etmek.*

ḫāk-i rehing͡ görüp **n'iderem** sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına bu dārū yiter mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [n'iderem, -er, -em]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onung͡ ṭūb ey göng͡ül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı **n'idem** sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [n'idem, -em]*

n'idüp yā Rab bu dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür göng͡lini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [n'idüp, -üp]*

nidā eyle-: *Seslenmek; ünlem.*

şāh duʿāsın çü edā eyledi / cān u dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [nidā eyle-, -di]*

nigār: *Güzel yüzlü sevgili; süs, resim. II Nakış ile birlikte tenasüplere konu olur.*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü çaġında / ne naḳş ṣaldı araya gör ey **nigār** çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [nigār,]*

nigār u naḳş ile meclis bezeklü çağında / ne naḳş şaldı araya gör ey **nigār** çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [nigār,]*

nigār ider didiler ḳan ile **nigār** yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam **nigār** bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [nigār,]*

nigār ider didiler ḳan ile **nigār** yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam **nigār** bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [nigār,]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz **nigār** teg / cehd it **nigār** ilin duta görgil **nigār** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [nigār,]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz **nigār** teg / cehd it **nigār** ilin duta görgil **nigār** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [nigār,]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz **nigār** teg / cehd it **nigār** ilin duta görgil **nigār** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [nigār,]*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek **nigār** / āsāndur eylesün man͡ga meyl ol **nigār** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [nigār,]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz ağlığı / boyansa ḳanılan yüzi her dem **nigār** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [nigār,]*

şabā ol kūya luṭf idüp güẕer ḳıl / **nigārı** ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [nigārı, -ı]*

ḥaḳḳın͡g şıfātını görübem sen **nigārda** / ol veche nāẓıram men o naḳş u **nigārda** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [nigārda, -da]*

ḥaḳḳın͡g şıfātını görübem sen **nigārda** / ol veche nāẓıram men o naḳş u **nigārda** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [nigārda, -da]*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül yār saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye Tan͡grı o **nigāre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [nigāre, -e]*

maʿnī kimi gizlü vü şūret **nigār** / maʿnīsi her şūret ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [nigār,]*

nigār eyle-: *Resmetmek, nakşetmek.*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün man͡ga meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [nigār eyle-, -mek]*

nigār it-: *Süslemek, güzelleştirmek.*

nigār ider didiler ḳan ile nigār yüzin / didim ki n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [nigār id-, -er]*

ezel naḳḳāşı ḥüsnün͡g teg yüküş şūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı senin͡g teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [nigār it-, -di]*

nigārīn: *Resimlerle, nakışlarla süslü. II Kınalı.*

her dem **nigārīn** barmaġuñ başma turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Ṣıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [nigārīn,]*

nigerān: *Bakıcı, bakakalan, seyreden.*

ol büt ki ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline göñgüller **nigerāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [nigerāndur, -dur]*

bir ḫaylī zamān oldı ki göñglüm **nigerāndur** / dīdāruña cāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [nigerāndur, -dur]*

nigīn: *Yüzük, yüzük kaşı.*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülüñ barmaġına / kim anıñçün laʿlden ġonçe yasatdurdı **nigīn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [nigīn,]*

nihāl: *Taze, sürgün; düzgün fidan. II Sevgili (sevgilinin boyu ve endamı, ince ve düzgün oluşu nedeniyle).*

cān gülşeninde beslemişem bir **nihāli** kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur ol naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [nihāli, -i]*

nihāl-i fetḥ: *Açılan fidan.*

hemīşe tā **nihāl-i fetḥ** ü iḳbāl / ẓafer bāġında ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [nihāl-i fetḥ,]*

nihāl-i ʿömr: *Ömür fidanı.*

nihāl-i ʿömrüñ olsun ser-sebz ü ḫurrem / yitürsün mīve-i devlet dem-ā-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 29). [nihāl-i ʿömr, -üñ]*

nihāl-ḳad: *Dal gibi boy.*

ey bāġbān ṣanevber ü servüñgni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol **nihāl-ḳad** ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [nihāl-ḳad,]*

nihān: *Gizli, saklı, görünmeyen, sır.*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut içre **nihān** / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [nihān,]*

nihān ḳıl-: *Gizlemek, saklamak.*

ġonçe Ḳārūn'ı ne altunlar ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [nihān ḳıl-, -mış, -dı]*

nihān ol-: *Gizlenmek, saklanmak.*

ḳaşın dutup yüzin n'ola yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [nihān ol-, -ur]*

nihānī: *Gizli, gizlilik.*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ olun͡g ki **nihānī** ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [nihānī,]*

nihāyet: *Son.*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz **nihāyeti** / baḥr-i muḥīṭun͡g olmaz imiş ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [nihāyeti, -i]*

müştāḳ olupdur san͡ga bu ʿāşıḳ-ı cānı / bī-ḥadd ü **nihāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 2). [nihāyet,]*

niḳāb: *Yüz örtüsü, peçe. II Sevgilinin saçı yüzünün nikabıdır.*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / al **niḳābun͡gnı** yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [niḳābun͡gnı, -un͡g, -nı]*

seyl-i sirişk ile düredürler cihāna naḳb / oḫşandılar görün͡g iki **niḳāba** gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [niḳāba, -a]*

görende fāriġ u āzād ḫāṭırım ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum **niḳābı** çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [niḳābı, -ı]*

nīl: *Nil nehri.*

Nīl'e baḫmaz yaşım gören ne ʿaceb / ögrenen baḥre çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [nīl'e, -e]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm yaşı **Nīl** teg / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [nīl,]*

bir kez ḫayāl ile seni ḳuçsam didim **Nīl'e** / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [nīl'e, -e]*

niʿmet: *Allah'ın insanlara yararlanmaları için sunmuş olduğu her şey.*

çoḫ kemürdi sümük itin͡gle Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ **niʿmeti** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [niʿmeti, -i]*

var ise gerçi tükenmez **niʿmetün͡g** ey gül-sitān / beslegil kim irişür gül kimi mihmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [niʿmetün͡g, -ün͡g]*

nīş ur-: *İğne vurmak. II Aşığın canını acıtmak.*

ol yüzi gül kim gön͡gül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [nīş ur-, -ur, -sa]*

nişān: *Nişan, iz, belirti.*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına **nişān** / cāna pey-ā-pey oḫlarung͡ ey şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [nişān,]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri mang͡a andan **nişān** virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [nişān,]*

kirpüklerining͡ ʿaksidür ol ḫaṭ ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzining͡ üsne **nişāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [nişāndur, -dur]*

aġzından istedüm ki tapam ẕerrece **nişān** / didi ki ṣor ol istedügüng͡ hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [nişān,]*

bir **nişān** ḥalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u **nişān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [nişān,]*

bir **nişān** ḥalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u **nişān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [nişān,]*

hicrüng͡de sening͡ eşk ile bu nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u bu birisi **nişān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [nişān,]*

ey isteyen ol gün kimi meşhūr **nişānın** / her laḥẓa menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [nişānın, -ı, -n]*

nişān: *Nisan ayı. II Sevgilinin bu mevsimde seyrana çıkmasından dolayıonu beklemek; hasret çekmek.*

hicrüng͡de sening͡ eşk ile bu nāle-i zārım / ol birisi **nīsāndur** u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [nīsāndur, -dur]*

nişān it-: *Göstermek, işaret etmek.*

oḫ atıcaḫ öterek çü meyl-i kemān ider / cān ḳuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [nişān id-, -er]*

nişāne kıl-: *Hedef etmek.*

ḳılduġca ġam oḫına nişāne göng͡gül seni / ḳaṭʿ-ı ümīd eyleme kim imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [nişāne ḳıl-, -duġca]*

nisār: *Saçma, dağıtma.*

yüzüng͡de ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / sening͡ **niṡārung͡** içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [niṡārung͡, -ung͡]*

nisbet: *Nisbet, oran, kıyas.*

ol kimsene kim özgelere beng͡zedür anı / dürr ü güherüng͡ **nisbetini** bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [nisbetini, -i, -n, -i]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem **nisbet** ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [nisbet,]*

nişe: *Niçin; nasıl.*

varmazam uçmaġa kūyından anuń͡g ey zāhid / damuya **nişe** vara kim ki anıń͡g cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [nişe,]*

būse istersem lebüń͡gden göz ḳaḫar dil-ber ṣoruń͡g / men munıñlan sözde-em ol **nişe** ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [nişe,]*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzüń͡g ḳata digil / gāh peydā **nişe** olur gāh pinhān kākülüń͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [nişe,]*

zülf-i perīşānı perīşānıyam / herze yire **nişe** perīşān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 5). [nişe,]*

dün seçmedüń͡g aġyārı itiń͡gden **nişe** yā Rab / farḳ eylemedüń͡g gebr ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [nişe,]*

nişe kim: *Nasıl ki, olduğu gibi.*

yana göń͡glüń͡g ań͡glasań͡g cānā Hidāyet āhını / **nişe kim** yanmış kişiniń͡g nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [nişe kim,]*

gözümüń͡g yaşı çoḫalur göricek ʿārıżıń͡gı / **nişe kim** faṣl-ı bahār olacaġın arta bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [nişe kim,]*

ümīd oldur iten göń͡glüm buluna **nişe kim** anı / lebiń͡gden ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [nişe kim,]*

kesile bilmen itiń͡gdin **nişe kim** müşkil olur / kişi bir nesteye kim ögrene andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [nişe kim,]*

luṭf idüp zülfiń͡gni ol ruḫsāreler üstin gider / **nişe kim** nev-rūz olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [nişe kim,]*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden **nişe kim** / yüz ümīd ilen ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [nişe kim,]*

nīş-i hicr: *Ayrılık zehri.*

biş gün bu nīş-i hicre göń͡gül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [nīş-i hicr,]*

nīst: *Yokluk, adem.*

ol ki bizi **nīst** iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [nīst,]*

nişün: *Niçin, ne için.*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül vaṣlından özge umma gel / **nişün** ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [nişün,]*

niyet: *Gaye, maksat, amaç.*

müddeʿīnin͡g **niyeti** tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var ümīdim ḥaḳa kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [niyeti, -i]*

müddeʿīnin͡g niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var ümīdim ḥaḳa kim **niyyeti** başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [niyyeti, -i]*

niyyet itgeç ḳaddün͡gi gön͡glimde irdim kūyın͡ga / menzile irür onun͡g kim doġrı ola **niyyeti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [niyyeti, -i]*

niyyet it-: *Bir şeyi yapmayı zihinde tasarlamak, düşünmek, niyetlenmek.*

niyyet itgeç ḳaddün͡gi gön͡glimde irdim kūyın͡ga / menzile irür onun͡g kim doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [niyyet it-, -geç]*

noḳṣān: *Eksik, kusurlu.*

yüz görsedicaġ görsede yüz türlü ṣafāyı / bī-şübhe vü **noḳṣān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [noḳṣān,]*

n'ol-: *Ne olmak.*

hicrān güni **n'ola** man͡ga ʿarż eylesen͡g cemāl / çün ḥaşr olanda bendeye ḥaḳ görsedür liḳā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 3). [n'ola, -a]*

ṣorġaç gön͡gül lebin **n'ola** dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [n'ola, -a]*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil **n'ola** / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur an͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [n'ola, -a]*

yüzüm ḳatında laʿlün͡g an͡gsa gön͡glüm **n'ola** ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [n'ola, -a]*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / bu ad ile **n'oldı** ki bir ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [n'oldı, -dı]*

n'ola ḳonup lebine çibin ger ilin ṣorar / dirler mes̱el ki balı dutan barmaġın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [n'ola, -a]*

dutdı zülfün͡g ger delü gön͡glüm didim **n'oldı** didi / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [n'oldı, -dı]*

dutıcaġ **n'ola** ṣoysam aġyārı / tülki-i ḳāven derisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 3). [n'ola, -a]*

ger aldı ise lebi mendin iḫtiyār **n'ola** / belī Hidāyet alur ilden iḫtiyār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 5). [n'ola, -a]*

hicrün͡g **n’ola** vaṣl için eger bağrımı yarar / bu yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [n’ola, -a]*

n’ola ger yarar ise bağrımı ol yār menim / ḫoşdur ey ḫaste gön͡gül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [n’ola, -a]*

varmaġ ister ser-i kūyına Hidāyet gön͡glüm / meyl-i bülbül **n’ola** ger cānib-i gül-zāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [n’ola, -a]*

ölümin͡g dir ilimde olacaġdur / didim ey ḫūnī gözli **n’olacaġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 1). [n’olacaġdur, -acaġ, -dur]*

n’ola meyl itmese Hidāyet’e yār / pādişehdür gedāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 5). [n’ola, -a]*

dalaşursa **n’ola** zülfün͡gle lebün͡gçün gön͡glüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [n’ola, -a]*

göz dükānı içre ḳat ḳat **n’ola** ger bağlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur man͡ga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [n’ola, -a]*

yār itilen meni görgeç **n’ola** ger gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [n’ola, -a]*

şemʿ-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey çerāġ / ger tanıman͡g disen͡g **n’ola** dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [n’ola, -a]*

başum kesüp yā Rab **n’ola** çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlinin͡g ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [n’ola, -a]*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısan͡g yārüm **n’ola** / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [n’ola, -a]*

ay yüz **n’ola** ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [n’ola, -a]*

gül geçüp gül-zār otursa **n’ola** çün pāyendedür / ʿālemin͡g bāġında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [n’ola, -a]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem **n’ola** menüm / öldügüm daḫı budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [n’ola, -a]*

ḳanın͡gı içmege ḳanaḫdısa yār iti **n’ola** / ey Hidāyet ḳınayan kimdür anı ḳanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [n’ola, -a]*

yaş tökse ayaġına **n’ola** göz o leb içün / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [n’ola, -a]*

ḳaşın dutup yüzin **n’ola** yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [n’ola, -a]*

doġru gün olsa dūz **n’ola** ol zülf-i şāndur / kim doġrulur ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [n’ola, -a]*

gözün͡g görüp **n’ola** dil dem-be-dem lebin͡g sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [n’ola, -a]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş baş ile tā **n'ola** fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [n'ola, -a]*

n'ola ḳanasa degüp diş lebi piyālesine / demī çağır töküle her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [n'ola, -a]*

n'ola çekse͡ng ṣaluban ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / bu mes̠eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [n'ola, -a]*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd **n'ola** / zihī yüz ağlığı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [n'ola, -a]*

ṣorma͡ng ol ḳaş u göz ü ḫāl ile ḥālü͡ng niçedür / **n'ola** ḥāli düşenü͡ng munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [n'ola, -a]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / **n'ola** her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [n'ola, -a]*

ger düşde gö͡ngül zülfü͡ng ucın dutdısa **n'oldı** / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [n'oldı, -dı]*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün gö͡ngül derdine şol māh-ı ruḫun͡gdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [n'ola, -a]*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itü͡ng / öz cinsi ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [n'ola, -a]*

zülfi͡ngi görgeç **n'ola** ḳapsa lebi͡ngden būse dil / kim ḳaranġu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [n'ola, -a]*

ger ṣormadı lebi bir ağız ḥālimi **n'ola** / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [n'ola, -a]*

yansam **n'ola** ʿışḳı͡ng odı ilen / gör çūbı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [n'ola, -a]*

nuḳl: *Meze, çerez.*

lebin ṣor çeşm ü ağzın yād et ey dil / mey iç **nuḳlı͡ngnı** bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [nuḳlı͡ngnı, -ı͡ng, -n, -ı]*

nükte: *İnce anlamlı söz.*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma kim / çün çın imiş bu **nükte** ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [nükte,]*

dil ağzı remzi çağladı ol ḫāl u ḫaṭṭı͡ngı / bi'llāh bu **nükte** ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [nükte,]*

söyleye bir **nükte** ki dil-bend ola / dünyede her işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [nükte,]*

nūn: *Arapça n (ن) harfi.*

dil ü cān ḳaş u aġzıng͡ naḳş iderler görseler ʿaynung͡ / niçük kim **nūn** u hī şeklin müneccimler Ḳurʾān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [nūn,]*

__nūn dāl ol-:__ *Nun (harfinin) dal olması. II Sevgilinin güneş gibi parlak yüzünü gören gözün kısılması.*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿĪda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [nūn dāl ol-, -dı]*

__nūn yaz-:__ *Nun yazmak. II Allah'ın göz bahşetmesi.*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿĪda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [nūn yaz-, -dı]*

__nūr:__ *Nur, ışık, aydınlık. II İnsan güzelliği metafizik bir mahiyet içinde nur olarak telakki edilir.*

yüzüng͡ ki maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādirdür / gözümde dīdelerüm **nūrı** kimi ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [nūrı, -ı]*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berüng͡ / Mūsī tecellī **nūrını** görüng͡ niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [nūrını, -ı, -n, -ı]*

yüzüng͡ **nūrı** ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [nūrı, -ı]*

__nūr it-:__ *Işık haline getirmek.*

yansam n'ola ʿışḳıng͡ odı ilen / gör çūbı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [nūr it-, -er]*

__nūr-ı meh:__ *Ay ışığı.*

nūr-ı meh yaḫıla şemʿ-i Hidāyet / gelicek munda ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 27). [nūr-ı meh,]*

__nūş:__ *İçki; içme; tatlı.*

ol yüzi gül kim göng͡ül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna **nūş** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [nūş,]*

ol lebi **nūş** ki men **nūş** iderem zehr-i ġamın / **nūş** dir men alıcaġ bāde çün **nūş** iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [nūş,]*

ol lebi **nūş** ki men **nūş** iderem zehr-i ġamın / **nūş** dir men alıcaġ bāde çün **nūş** iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [nūş,]*

ol lebi **nūş** ki men **nūş** iderem zehr-i ġamın / **nūş** dir men alıcaġ bāde çün **nūş** iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [nūş,]*

__nūş it-:__ *İçmek.*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān ṣon͡gı görün͡g ne ağu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [nūş it-, -er]*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [nūş it-, -er, -em]*

kim ki o meyden ḳadehi nūş ider / bilür özin gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [nūş it-, -er]*

nūş-ı vaṣl: *Kavuşma içkisi.*

biş gün bu nīş-i hicre gön͡gül **nūş-ı vaṣl** içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [nūş-ı vaṣl,]*

nuṭḳum baġlan-: *Dili bağlanmak, konuşamamak.*

lebidür ṣunʿ u aġzından ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / menüm çün baġlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [nuṭḳum baġlan-, -um-ur]*

nüzūl it-: *Aşağı inmek; konaklamak.*

bir nişān ḥalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [nüzūl it-, -miş]*

O

o: *O, işaret zamiri (Sevgilinin ayva tüyleri).*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil reyḥān **an͡ga** / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil reyḥān **an͡ga** / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb **an͡ga** / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste kim **o** pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [o,]*

o: *O, işaret zamiri (Aşığın gönlü).*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḫre artuġ virür ol yir kim düşer bārān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [an͡ga, -n͡g, -a]*

kūyın͡gda mesken itdi gön͡gül yaḫma hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [an͡ga, -n͡g, -a]*

yarma ey pīr gögsün͡gi men teg **o** cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [o,]*

bulmegeç aġzın͡gnı yüzün͡gle varur ol zülfe dil / gündüz ile çün **anı** bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [anı, -n, -ı]*

ögmen͡giz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / **an͡ga** bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

dirler devā ḳılur **an͡ga** bildür bu derdün͡gi / didim ki ḳılsa ḳılmasa dinmen͡g özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [an͡ga, -n͡g, -a]*

dalaşursa n'ola zülfün͡gle lebün͡gçün gön͡glüm / **anı** ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [anı, -n, -ı]*

delü gön͡glüm ki ʿışḳ oynar **o** zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [o,]*

o: *O, işaret zamiri (Kaynayan su).*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi küze süz ile / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduġun͡g peykān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

o: *O, işaret zamiri (Sevgilinin yanağı).*

gözlerüm ḫaṭṭın͡g ḫayālinde san͡ga ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola reyḥān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

o: *O, işaret zamiri (sevgilinin beni).*

merdüm-i dīdem kimi yüzün͡gde şanman͡g munça ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [an͡ga, -n͡g, -a]*

ey dil yiter uşan ki man͡ga oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre **anı** yitüren san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol ṣığır **anı** ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

yüzindeki ol ḫāl u **anın͡g** üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *O, işaret zamiri (zülf).*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb **an͡ga** / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānın͡g içün / k’en͡gseden çekdi dilin dest-i ḳażā **anın͡g** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *O, işaret zamiri (şerbet).*

ṣorġaç gön͡gül lebin n’ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [an͡ga, -n͡g, -a]*

o: *Teklik üçüncü kişi zamiri (kimse).*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n’ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur **an͡ga** ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

her kimsenün͡g ki hem-demi derd-i ḥabībdür / hem-derdi var **an͡ga** ne ḥācet ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu bağrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni kim **an͡ga** taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [an͡ga, -n͡g, -a]*

kim ki anun͡g sözine dutmaz ḳulaġ / ādem **an͡ga** söyleme k’oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [an͡ga, -n͡g, -a]*

o: *O, işaret zamiri (aşktan gelen her şey).*

ger ġam ayağı şunsa vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet **anı** çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (dirilmek).*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / söz ile lebleri man͡ga **andan** nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [andan, -n, -dan]*

<u>o:</u> *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (arkadaşlar).*

gön͡gliming ʿışḳun͡gda şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem **anlar** kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [anlar, -n, -lar]*

<u>o:</u> *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hidâyet).*

laʿlün͡gden özge teşne-i dīdārun͡ga müdām / ger āb-ı ḫıżr olursa görünür serāb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [an͡ga, -n͡g, -a]*

yirden göge yitüre Hidāyet sözi eger / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [an͡ga, -n͡g, -a]*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur san͡ga / dinmen͡g diyer ki sözleri **onun͡g** man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [onun͡g, -nun͡g]*

didim olmaġa ayaġun͡gda gön͡gül ḥasreti var / didi ger **an͡ga** naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

dün ḫaste Hidāyet'ni itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme didim itdi bura **anın͡g** ne yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey faḳīh kim **an͡ga** ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi dimen͡g **an͡ga** dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne **onın͡g** ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [onın͡g, -nın͡g]*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı **anın͡g** ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

şaldı ḥadīs̱-i zülfün͡gi dilden dile duraġ / yā Rab ki göreyim dilini diline **anın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [anın͡g, -nın͡g]*

ey dil ḳanın͡g tökem dise oyunla yār ınan / gön͡glindeki durur ki gelür diline **anın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [anın͡g, -nın͡g]*

ḫaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline **anın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde ada **an͡ga** yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o kim görse ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān **an͡ga** ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / **an͡ga** ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi **anı** ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [anı, -n, -ı]*

men ḳaldum u cān oldı göñgül ḥükmüñge tābiʿ / tapşuram **anı** daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [anı, -n, -ı]*

aġyār dirse kim gözi yaşı degül **anıñg** / ṣoruñg yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [anıñg, -nıñg]*

baḥre beñgzetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür **anıñg** gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [anıñg, -nıñg]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim **anıñg** göñglin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [anıñg, -nıñg]*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / yüz ümīd ilen ivürdi göz **anı** yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [anı, -n, -ı]*

yanup şemʿ pervāne ṣalsa ḳanadın / ne ḳayġu **onuñg** ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [onuñg, -nuñg]*

anıñgıçün cigeri itlerüñg öñine çeker / dil ki tā dimeyeler yoḫ imiş **anıñg** cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [anıñg, -nıñg]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç **añga** şāh / uş bu maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [añga, -ñg, -a]*

gözden Hidāyet anıñgıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür **añga** ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [añga, -ñg, -a]*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzeñg ʿaceb degül / munuñg teg iş durur **añga** ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [añga, -ñg, -a]*

kimdür perī kim anda ola yüz **anıñg** kimi / ḥayrānıdur bu ādemīniñg yüz **anıñg** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [anıñg, -nıñg]*

göz teg yüz ile kim ki diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz **anıñg** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [anıñg, -nıñg]*

niyyet itgeç ḳaddüñgi göñglimde irdim küyıñga / menzile irür **onuñg** kim doġrı ola niyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 2). [onuñg, -nuñg]*

bes ḳoyma ḫarāb olmaġa elṭāf idüp **anı** / ḳıl żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [anı, -n, -ı]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (sevgili).*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl ipekdür ṣanasın / kim durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān **añga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [añga, -ñg, -a]*

niçe her sözüñg raḳībā tīr ü ḫancerdür mañga / zehr eger içsem **anuñg** yādı ile şekkerdür mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [anuñg, -nuñg]*

göz ḫandaḳına su ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb **añga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [añga, -ñg, -a]*

varmazam uçmaġa küyından anuñg ey zāhid / damuya nişe vara kim ki **anıñg** cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [anıñg, -nıñg]*

varmazam uçmaġa kūyından **anun͡g** ey zāhid / damuya nişe vara kim ki anın͡g cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [anun͡g, -nun͡g]*

ol ki ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl **anun͡g** ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [anun͡g, -nun͡g]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / kim bilür **o** dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [o,]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa **anın͡g** / çoḫ cān u gön͡gülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

ḳara zülfün͡g ki deger laʿline her laḥẓa **anın͡g** / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [anın͡g, -nın͡g]*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimen͡g **an͡ga** / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

yüz min͡g hezār mekr ile al itse ādemī / **anı** görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

meni kūyından **anın͡g** müddeʿī āvāre ḳılur / baġrumı tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

ey ki söylersin ser-i kūyından **anın͡g** yöri var / hīç gördün͡g mi ölenden ṣon͡gra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [anın͡g, -nın͡g]*

Hidāyet arı naẓarlan siv **anı** tā sivsün / neden ki Tan͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [anı, -n, -ı]*

āh eylegeç yüzinden **anın͡g** zülfi daġılur / bāġda belī nesīm esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen ṣaġınma kim **anın͡g** hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [anın͡g, -nın͡g]*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline **anın͡g** / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına **anın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline **anın͡g** / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına **anın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

senden raḳībi gön͡gül ne ġam yigler ise yār / yār olsa yārin͡gligi tīz biline **anın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

dil ḥamza gibi ṭālib ü **anın͡g** ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / sende ne var **anın͡g** gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim **anın͡gdur** senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [anın͡gdur, -nın͡g, -dur]*

teng şeker söyler idim aġzını / olmasa sözümden **anın͡g** aġzı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

dime Hidāyet gözi āhū **anın͡g** / özidür aṣlan velī ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

ʿışḳı bize dünyede nāmūsdur / līk **an͡ga** ʿāşıḳlıġımız oldı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [an͡ga, -n͡g, -a]*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül çaġı belābil teg **anı** ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [anı, -n, -ı]*

yā Rab **anın͡g** aġzının͡g sırrın man͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

anın͡gçün görsedür her ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [anın͡gçün, -nın͡g, -çün]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anun͡g cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden **anın͡g** fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

vaṣlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men **anın͡g** ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

gön͡glüm **anın͡gçün** beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men hem onun͡g dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [anın͡gçün, -nın͡g, -çün]*

gön͡glüm anın͡gçün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / ol gerçi cānımdur menim men hem **onun͡g** dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [onun͡g, -nun͡g]*

ey Hidāyet sāʿidiçündür **anın͡g** / ʿālemün͡g dilinde destān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

men bu sözi işideli dūstlar / yiri degül mi **an͡ga** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

san diler ol şāh Hidāyet bu gün / yā Rab **onun͡g** sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [onun͡g, -nun͡g]*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen teg yüz **onun͡g** ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [onun͡g, -nun͡g]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāren͡g ölmekdür sen **ansız** ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [ansız, -n, -sız]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli **onun͡g** ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [onun͡g, -nun͡g]*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülün͡g barmaġına / kim **anın͡gçün** laʿlden ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [anın͡gçün, -nın͡g, -çün]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur kim öleyim **anın͡g** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

anı isterse kim **anın͡gçün** ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [anın͡gçün, -nın͡g, -çün]*

laʿli ġamından ançа **anın͡g** dīde sürdi su / kim kūyı çevresinde den͡giz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

yitmez **onung** evṣāfınıng evcine yüz ming yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [onung, -nung]*

zāhid ser-i küyından **anıng** gitdi Hidāyet / cennet sarı vardı ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [anıng, -nıng]*

luṭfın görüp Hidāyet **onıng** cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [onıng, -nıng]*

ger yār cān dilerse revān vir **anga** göngül / cānān ile müżāyaḳa cānung çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [anga, -ng, -a]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu ki yār / ger dile dilüngi cevrinden **anıng** gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [anıng, -nıng]*

yā Rab bu ne yüzdür kim **anı** gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

niçe **anga** söz içre Hidāyet ruḫ u zülfüng / k'anungla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [anga, -ng, -a]*

dönmen çekerem özimi bir var **anıngçün** / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [anıngçün, -nıng, -çün]*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin **onung** ḳoyma aġzıngdan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [onung, -nung]*

anıngıçün cigeri itlerüng öñine çeker / dil ki tā dimeyeler yoḫ imiş anıng cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [anıngıçün, -nıng, -ıçün]*

gözden Hidāyet **anıngıçün** yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür anga ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [anıngıçün, -nıng, -ıçün]*

açdum didi ṣabā ḳara zülfing dügünlerin / gönglimde ḳaldı sözleri **onung** dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [onung, -nung]*

ṭūb teg başum **onıng** ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [onıng, -nıng]*

yüzi ayını görsedüp dil alur / budur **anıng** menümle āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [anıng, -nıng]*

āh kim yār degül eyle ki bir **anga** meni / ḫanı bildürmege bir ehl-i kerem **anga** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [anga, -ng, -a]*

ol ki yastanur **anıng** sünbüli berg-i semenī / ḳurşanur lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [anıng, -nıng]*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni **anıng** ḫaṭṭ-ı ġubār / dolanur luṭf ile reyḥānı ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [anıng, -nıng]*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī gönglek ide / ḳuça gül-bergi **onung** ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [onung, -nung]*

ey göngül ḳaddin **anıng** serv ile şimşād oḫidung / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [anıng, -nıng]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim **ansız** / mang͡a ol günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [ansız, -n, -sız]*

bedenin ṣordum **anıng͡** kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem men sang͡a cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [anıng͡, -nıng͡]*

o: *O, işaret zamiri (kemik, yiyecek).*

çoḫ kemürdi sümük iting͡le Hidāyet **anı** / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (gam).*

yāring͡ ġamı sivdi meni men hem **anı** sivdüm / ḳoyung͡ biz ikini bire ki siven siveningdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatüng͡ **andan** füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [andan, -n, -dan]*

o: *O, işaret zamiri (sevgiliye duyulan aşk).*

baş oynayan Hidāyet **onung͡çün** peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū yiter mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [onung͡çün, -nung͡, -çün]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (herkes).*

cihāna virme göng͡ül kim ḳoyup gider **anı** / eger Sikender-i devrān u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (gök ve toprak renginin nakşı).*

çoḫ naḳşına gök ile yiring͡ olma muḳayyed / ey dil bula gör **anı** ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (hayat suyu).*

ḥayat ābın diyerler gerçi cān-baḫş / lebing͡ ḳatında **anıng͡** cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [anıng͡, -nıng͡]*

o: *O, işaret sıfatı.*

seyl-i sirişkim ile yağış ḳıldı mācerā / utanmadı **o** ḳaṭre deng͡izden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [o,]*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan **o** zülf ile / düşmez sang͡a bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [o,]*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün görem **o** ḥāle yaman isteyen sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [o,]*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ **o** meh-veşün͡g / toprağı şavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [o,]*

āb-ı ḥayāt kim didiler **o** duran mıdur / yoḫsa menim bu yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [o,]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı **o** gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [o,]*

şimdi degül **o** yana Hidāyet teveccühi / illardur ol şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [o,]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın **o** meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [o,]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben **o** gice yüz min͡g cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [o,]*

Hidāyet girse seyr içün **o** nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [o,]*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫun͡g çekdi sīneme / dözmez **o** dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [o,]*

her ḫancaru kim varsa ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer **o** ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [o,]*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet **o** kim görse ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān an͡ga ṣāḥib-naẓar direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [o,]*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā aġzuma aldum **o** sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [o,]*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [o,]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīġılan **o** gün / yā Rab yitür meni **o** güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [o,]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīġılan **o** gün / yā Rab yitür meni **o** güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [o,]*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim viṣālün͡ge / yād eyleyüp **o** günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [o,]*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī **o** ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [o,]*

yaş tökse ayaġına n'ola göz **o** leb içün / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [o,]*

īmāndur **o** māhın͡g yüzi bu ṣon͡g nefesimde / bir kimsene bulman ki man͡ga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [o,]*

açanda söz içinde **o** şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿār eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [o,]*

digeç kim aldı ṣabr u ḳarārın Hidāyet’ün͡g / güldi didi **o** dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [o,]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu göz görmege yig anın͡g **o** daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [o,]*

yüzün͡g ġamında gön͡gül yüz risāle ger yazsa / Hidāyet’ün͡g ola meyli **o** yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [o,]*

dün Hidāyet’den **o** göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [o,]*

ḥaḳḳın͡g ṣıfātını görübem sen nigārda / ol veche nāẓıram men **o** naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [o,]*

al Hidāyet’den dil ü cān ṣat **o** zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [o,]*

Hidāyet dün ötüp cān ḥāli ṣordun͡g / **o** tende cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [o,]*

tāb-ı ḥüsnün͡gle dil **o** zülfe varur / şemʿ yaḫup gider ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [o,]*

gözüme lebi ʿaksi hīç bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz **o** Şīrīn bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [o,]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem **o** serv ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [o,]*

bili ḫayālile yetmek diler **o** zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [o,]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g sırrın **o** şāne / yā Rab kesilüp dili onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [o,]*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebin͡g āyeti indi hem **o** şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [o,]*

şīrīnlik ile şehd-i lebin͡g şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālün͡g çü meges dāyim **o** şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [o,]*

göz ḳılmasa zülfün͡gden **o** ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [o,]*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül yār saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye Tan͡grı **o** nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [o,]*

oturdı atlu saʿādetle devlet **o** gence / didim yana nereye devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [o,]*

Hidāyet itse **o** şāhid meni şehīd n’ola / zihī yüz aġlıġı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [o,]*

lāf urduġıçün sünbül **o** zülf ile çemende / ṣaldı tepük altına ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [o,]*

yüzi hevesinden gön͡gül aşıldı **o** zülfe / ısınmadı odına tütünine boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [o,]*

an͡gmazlar ilde bir **o** yüzi lāleler meni / her niçe an͡gdurur olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [o,]*

ḳurbānıyam **o** doġrı erin͡g k'anda uġraşup / gözine düşmenün͡g ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [o,]*

kim ki **o** meyden ḳadehi nūş ider / bilür özin gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [o,]*

o günki devlete şemʿ-i Hidāyet / işitsen͡g sözümi ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [o,]*

o: *O, işaret zamiri (gönül kalesi).*

ger ġam çerisi ḳılsa gön͡gül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile **anı** puzmege ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [anı, -n, -ı]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hz. Ali).*

ol kimsene kim özgelere ben͡gzedür **anı** / dürr ü güherün͡g nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

her kim ki **anın͡g** ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hz. Muhammed).*

esbāb-ı cihāndan **o** ki geçmez işiginde / ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [o,]*

cehd ile gör din͡gle resūlin sözin / k'anlayan **anın͡g** sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [anın͡g, -nın͡g]*

menden **an͡ga** günde dürūd u selām / āline etbāʿına hem ve's-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [an͡ga, -n͡g, -a]*

Tan͡grı **onun͡g** şānına levlāk dir / çākerīdür encüm ü eflāk dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [onun͡g, -nun͡g]*

o: *O, işaret zamiri (fâni gül).*

gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / ki ṣon͡gı rengi **anın͡g** ṣolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *O, işaret zamiri (gök).*

ay degüldür kim aġılanmış felekde an͡glan͡gız / kim **anın͡g** ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *O, işaret zamiri (dünya).*

cān u cihān kimseye ḳalmaz gider / mihrin **anun͡g** cān u gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [anun͡g, -nun͡g]*

o: *O, işaret zamiri (imân).*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm oldı nār **an͡ga** gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (rakip).*

ger tipdise itin͡g başına müddeʿī ne ġam / devlet başında yoḫdur **anın͡g** devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

düşse düşsün adum aġzından raḳībün͡g ṣanasın͡g / **anın͡g** aġzından düşen peyġāmber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme gön͡glüm istese senden **anı** ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [anı, -n, -ı]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu göz görmege yig **anın͡g** o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Allah; doğruluk).*

dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / **anı** görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [anı, -nı]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (karınca).*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū **anı** incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [anı, -nı]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (iltizam memurunun eşi).*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger **o** doldurmasa bu kūze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [o,]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (sevgilinin dudağı; şarap).*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest **on͡ga** her devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [on͡ga, -n͡ga]*

o: *O, işaret zamiri (ela göz).*

şehlā gözi ṣayruları dirler ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan **anın͡g** bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *O, işaret zamiri (sır, hikmet).*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden şorma bu remzi kim duyan **anı** menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (sevgilinin köpeği).*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em **anun͡gla** yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [anun͡gla, -nun͡g, -la]*

ḳanın͡gı içmege ḳanaẖdısa yār iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan kimdür **anı** ḳanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (ok).*

ol kemān-dārun͡g teninde cānın͡ga nāvekleri / dut ʿazīz **anı** gön͡gül çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (insanoğlu).*

viren **an͡ga** biş ḥis ü altı cihāt / yazan **an͡ga** āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

viren **an͡ga** biş ḥis ü altı cihāt / yazan **an͡ga** āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

o: *O, işaret zamiri (ümit edilen).*

ümīd oldur iten gön͡glüm buluna nişe kim **anı** / lebin͡gden şordum u aġzına hem didüm şoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (gül).*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / bir gül açıldı yire şaldı **anı** bād-ı ẖazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (gözyaşı).*

aẖıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi var ey şanem **andan** il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [andan, -n, -dan]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (şah).*

Hidāyet isteme çoẖ yaş töküp ḳılıcın **anın͡g** / göz açıcaġ göresin başın͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *O, işaret zamiri (ok).*

oḫınıng͡ sūzı egerçi öter baş u cānıma / göng͡limden özge yirde **anı** ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (ağız).*

ẓerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez **anung͡** teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [anung͡, -nung͡]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (zahidi dinleyen).*

uymazam sözüng͡e git ey zāhid / sen teg ola **o** kim sang͡a uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [o,]*

o: *O, işaret zamiri (kılıç).*

ʿāşıḳung͡ devletidür tīġıng͡ız **anı** görene / başınıng͡ üsne yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (kusur).*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / felekning͡ iḳtiżāsı bil **anı** ḥaml itme taḳṣīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [anı, -n, -ı]*

o: *O, işaret zamiri (tarak).*

dang͡ yiline fāş itdi saçıng͡ sırrın o şāne / yā Rab kesilüp dili **onung͡** dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [onung͡, -nung͡]*

o: *O, işaret zamiri (bahsi geçen durum).*

ey ki şīr-efken gözüng͡ teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū ang͡a nā-gāh āh **o** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [o,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger göng͡ül gitti ise yüz şükr **ang͡a** kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [ang͡a, -ng͡, -a]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (er, erkek, yiğit).*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılıng͡ **ang͡a** / ger ḳorḫar olsang͡ız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [ang͡a, -ng͡, -a]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (peri).*

kimdür perī kim anda ola yüz **anıng͡** kimi / ḥayrānıdur bu ādemīning͡ yüz **anıng͡** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [anıng͡, -nıng͡]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Zahit, sofu).*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim ḥaḳ / san͡ga zühd **an͡ga** cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [an͡ga, -n͡g, -a]*

<u>o:</u> *Teklik üçüncü şahıs zamiri (kör).*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin **anın͡g** < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [anın͡g, -nın͡g]*

<u>o:</u> *Teklik üçüncü şahıs zamiri (can bülbülü; aşık kişi).*

bulmaz **anı** terk itmese bu āb u hevāyı / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [anı, -n, -ı]*

<u>o:</u> *O, işaret zamiri (maksut).*

andan hem **anı** ʿārif isen͡g eyle gedāyī / tā kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [anı, -n, -ı]*

<u>o:</u> *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Gül; Hz. Muhammed).*

çek dilün͡g özün͡ge vü ḥaddün͡g tanı / bu söz ile tanımek olmaz **anı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [anı, -n, -ı]*

sen kim ü adını **anun͡g** adamek / ẕerre kim ü gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [anun͡g, -nun͡g]*

<u>o:</u> *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Allah).*

kim ki **anun͡g** sözine dutmaz ḳulaġ / ādem an͡ga söyleme k'oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [anun͡g, -nun͡g]*

<u>o:</u> *Teklik üçüncü şahıs zamiri (gösterişsiz yaşayan).*

baġrı delindi felek-i sādenin͡g / tā kim **o** ki süzgüçi ol bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [o,]*

<u>o:</u> *Teklik üçüncü şahıs zamiri (mahmur can).*

an͡ga birer cürʿa naṣīb eylegil / baḫşāsın ṣayma ḥasīb eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [an͡ga, -n͡g, -a]*

ḳıl **an͡ga** bir cürʿa keremden naṣīb / olmasa baḫşīş **an͡ga** itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [an͡ga, -n͡g, -a]*

ḳıl **an͡ga** bir cürʿa keremden naṣīb / olmasa baḫşīş **an͡ga** itgil ḥasīb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 31). [an͡ga, -n͡g, -a]*

<u>o:</u> *O, işaret zamiri (dünya hayatı).*

kimseye çün ḳılmadı dünyā vefā / munça **anıng͡çün** ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [anıng͡çün, -nıng͡, -çün]*

ey göng͡ül aldanma cihān ālına / k'aldanan alına **onung͡** ālına *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 42). [onung͡, -nung͡]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (iddiacı).*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle **ang͡a** ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [ang͡a, -ng͡, -a]*

o: *O, işaret zamiri (sevgilinin kirpikleri).*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān **ang͡a** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [ang͡a, -ng͡, -a]*

o: *O, işaret zamiri (göz).*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet **ang͡a** kim / gül mevsimi mang͡a meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [ang͡a, -ng͡, -a]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / **ang͡a** beng͡zer mang͡a bir baḫ göziŋ͡ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [ang͡a, -ng͡, -a]*

gerd-i sitem Hidāyet üküş ḳondı **anlara** / ger dönseler ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [anlara, -n, -lar, -a]*

o: *O, işaret zamiri (ten; maddi varlık).*

ten ḳaydın üzgeç irdi göng͡ül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣāling͡ ister iseng͡ yüz **anıng͡** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [anıng͡, -nıng͡]*

o: *O, işaret zamiri (kıl; saç teli; can ipi).*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmıng͡a düşmeye daḫı ucuz **anıng͡** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [anıng͡, -nıng͡]*

o: *O, işaret zamiri (gül; sevgilinin yanağı).*

müşkil ki göng͡ül bāġ-ı ruḫından vire bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭung͡ **anı** çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (aslan yıkan; çok güçlü kimse).*

ey ki şīr-efken gözüng͡ teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū **ang͡a** nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [ang͡a, -ng͡, -a]*

o: *O, işaret zamiri (boy, endam).*

kimde vardur bu ḳāmet ile ḳıyām / **an͡ga** ṣanma ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [an͡ga, -n͡g, -a]*

göz doġrı baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze doġrulıġda olan düz **anın͡g** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *Teklik üçüncü kişi zamiri (kimse).*

dil aġzı remzi çaġladı ol ḫāl u ḫaṭṭın͡gı / bi'llāh bu nükte ile degül kim **o** ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [o,]*

o: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Hallâc-ı Mansûr).*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg **anın͡g** yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [anın͡g, -nın͡g]*

o: *O, işaret zamiri (ay; sevgilinin parlak yüzü).*

zülfün͡gni ṣalma yüzün͡ge ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb **an͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [an͡ga, -n͡g, -a]*

o: *O, işaret zamiri (can ipi; aşığın canı).*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [anı, -n, -ı]*

o kim: *O ki, o kimse, her kim ki.*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [o kim,]*

ocaġ: *Ocak, ateş yakılan yer.*

yüzi yād ile yir dutmaz gön͡gülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan **ocaġda** hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [ocaġda, -da]*

od: *Ateş.*

yüzi yād ile yir dutmaz gön͡gülde özgeler fikri / bu rūşendür ki **od** yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [od,]*

od yanmasa külden niçe bir bir görünür köz / gökte bulut olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [od,]*

ger perī görse senün͡g ḥüsnün͡gi ey reşk-i melek / ḥayret **odıla** gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [odıla, -ıla]*

içen devlet meyin bil kim oyandı / ġam **odında** ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [odında, -ı, -n, -da]*

<u>od:</u> *Ateş II Ateş bazan mum ile birlikte kullanılır ve şairin aşk ateşiyle içinin yanması hali, tıpkı için için yanan muma benzetilir.*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür **odını** yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [odını, -ı, -n, -ı]*

<u>od:</u> *Ateş II Sevgilinin yanağı ve dudağı renk dolayısıyla bir ateştir. Yakıcı özelliği burdan gelir.*

bu nevʿ kim **odlar** yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [odlar, -lar]*

semender teg dil ü cānım bir od ilen yanarlar kim / ol **oda** tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [oda, -a]*

zülfin͡gi şalma yüzün͡ge günim dün eyleme / ışıġ virürken **od** dolaşup tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [od,]*

<u>od:</u> *Ateş II Sevgilinin beni ateş gibi olan yanağı üzerinde yanıp kalmış bir karabiber yahut habbedir.*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [oddur, -dur]*

<u>od:</u> *Ateş II Ateş gözde tutuşur ve gönülde alevlenir, aşık gönlündeki ateşi söndürmek için daima gözünden su akıtır. Ama o ateş asla sönmez. Ateşin yanından sudan başka bir de hava vardır. O da ah şeklinde ateşi arttırır.*

hicrin͡gde şererdür ki düşer āhum **odından** / bu laʿl ki bir şafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [odından, -ı, -n, -dan]*

āhımla çıḫdı sīnem **odından** şerāreler / ol ikkiden düzüldi gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [odından, -ı, -n, -dan]*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / **oddan** burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [oddan, -dan]*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg yanmış gön͡gülnin͡g **odlar** aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [odlar, -lar]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla baġrun͡g yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar **od** içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [od,]*

gizler idüm ʿışḳı **odın** cānda Hidāyet doġrısı / bildürdi āḫir ʿāleme dūd-ı çeraġ-ı revzenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 5). [odın, -ı, -n]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / **od** şaldı āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [od,]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / **od** şaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [od,]*

<u>od:</u> *Ateş II Aşığın içinde bulunduğu aşkın ızdırabıdır. Ayrıca sevgilisine duyduğu özlem ve hasret de ateş şeklinde kendini gösterir ve daima aşığı yakar.*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol şorung͡ / her dem meni bir **odıla** yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [odıla, -ıla]*

yiter hicr **odına** yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣāling͡ şehrini yazıng͡ firāḳ iḳlīmini puzung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [odına, -ı, -n, -a]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen dagı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [od,]*

<u>od:</u> *Ateş II Semender denen canlı, hayvan, ateşte yanmaması dolayısıyla ateş ile birlikte kullanılır. Böylece aşık da kendini semendere benzetir.*

semender teg dil ü cānım bir **od** ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [od,]*

<u>od:</u> *Ateş II Ateş lale ile birlikte kullanılınca dağlama özelliği kendini gösterir.*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnüng͡den ıraġ ister / yüregi lāle teg ḥasret **odılan** dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [odılan, -ıla, -n]*

<u>od:</u> *Ateş II Ateş cehennemdeki nardır. Ancak onda nur özelliği de vardır. Yani ateş yakma özelliği yanında aydınlatma özelliğine de sahiptir.*

yüzi hevesinden göng͡ül aşıldı o zülfe / ısınmadı **odına** tütünine boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [odına, -ı, -n, -a]*

biyle kim şevḳ **odı** cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dang͡a meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [odı, -ı]*

yansam n'ola ʿışḳıng͡ **odı** ilen / gör çūbı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [odı, -ı]*

<u>od ur-:</u> *Ateş salmak, yakmak. II Acı ve eziyet çektirmek, üzüntü vermek, kederlendirmek.*

āb-ı ḥayāt kim didiler o duran mıdur / yoḫsa menim bu yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [od ur-, -an, -mı, -dur]*

<u>oġra-:</u> *Uğramak, rast gelmek, karşılaşmak.*

dün bād ḫāk-i küyıng͡ aparurken **oġradım** / göz almayup oturdı didim al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [oġradım, -dı, -m]*

mang͡a ḳapung͡da neden dem-be-dem **oġrar** aġyār / cennet ehli olana çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [oġrar, -r]*

oġradumsa ger ḳuşunıng͡ tozına mendin degül / devleti olan kişi elbette oġrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [oġradumsa, -du, -m, -sa]*

oġradumsa ger ḳuşunıng͡ tozına mendin degül / devleti olan kişi elbette **oġrar** devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [oġrar, -r]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını kime **oġrar** ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [oġrar, -r]*

oġrat-: *Uğratmak, rastlatmak.*

bir ẕāt-ı raḥīm ile eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni **oġrada** yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [oġrada, -a]*

oġrı: *Hırsız.*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde gözün͡giz an͡gdurur ol **oġrıya** daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [oġrıya, -y, -a]*

alduġın cānım gözi bildün͡g velā bildürmedün͡g / sen daġı oldın͡g yaḳın kül **oġrının͡g** ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [oġrının͡g, -nın͡g]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden būse dil / kim ḳaranġu gice olġaç **oġrının͡gdur** furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [oġrının͡gdur, -nın͡g, -dur]*

oġul: *Cinsiyeti erkek olan çocuklar için kullanılır. II Atalarının soyundan gelmek.*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber **oġlı** umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [oġlı, -ı]*

oġurla-: *Çalmak.*

cān **oġurlar** gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde gözün͡giz an͡gdurur ol oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [oġurlar, -r]*

oḫ: *Ok II Sevgilinin süzgün bakışları.*

oḫ atıcaḫ öterek çü meyl-i kemān ider / cān ḳuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [oḫ,]*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / cāna pey-ā-pey **oḫlarun͡g** ey şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [oḫlarun͡g, -lar, -un͡g]*

her ḫaçan kim başara **oḫılan** ol ġamze savaş / yaya dönsün boyı anın͡g ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [oḫılan, -ıla, -n]*

oḫ: *Ok. II Ayva tüyleri.*

gön͡glüme yaġduġca **oḫun͡g** mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [oḫun͡g, -u, -n͡g]*

oḫ: *Ok II Sevgilinin kirpikleri.*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [oḫı, -ı]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga bir **oḫ** bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [oḫ,]*

delü gön͡gül ḳamış **oḫların͡gız** arasında / ḳamışlıġ içre saġın bir ḳudurmış aṣlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [oḫların͡gız, -ların͡gız, -]*

neden itdi menim baġrımda ey ebrū-kemān **oḫun͡g** / çü söylerler ḫalāyıḳ bu mis̱il kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [oḫun͡g, -un͡g]*

ey gön͡gül her **oḫı** kim çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [oḫı, -ı]*

oḫ: *Ok.*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir **oḫa-em** ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [oḫa-em, -a, --em]*

oḫının͡g sūzı egerçi öter baş u cānıma / gön͡glimden özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [oḫının͡g, -ı, -n, -ın͡g]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [oḫ,]*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür **oḫları** / geh ḥükmi öldürür meni vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [oḫları, -ları]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp **oḫını** kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [oḫını, -ı, -n, -ı]*

oḫ: *Ok. II Sevgilinin beninin kokusu.*

cāna çoḫ **oḫ** atduġun͡gdan ṣanma ey cān incinem / kim her oḫun͡g bir ümīd ü istimāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [oḫ,]*

ey dil yiter uşan ki man͡ga **oḫı** yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [oḫı, -ı]*

oḫ: *Ok. II Sevgiliye duyulan aşk.*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [oḫı, -ı]*

oḫ: *Ok. II Armağan.*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan ṣanma ey cān incinem / kim her **oḫun͡g** bir ümīd ü istimāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [oḫun͡g, -un͡g]*

bir **oḫ** ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [oḫ,]*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur velī / mundandur ölmegim ki bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [oḫı, -ı]*

ḳażādur **oḫun͡g** atıcaḫ öñine kim ḳalḫa / meger gön͡gül ki yolında ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [oḫun͡g, -un͡g]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer gön͡gül / kirpük **oḫın** ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [oḫın, -ı, -n]*

oḫı gön͡glün͡gde uşta ey Hidāyet / bu munça çeng teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [oḫı, -ı]*

gön͡gülde sen ḳaşı yay **oḫlarının͡g** / ḫayāli bir ḳoşun ḳuşun͡gdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [oḫlarının͡g, -lar, -ı , -n, -ın͡g]*

çekmiş gözün͡g müjgān **oḫın** ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [oḫın, -ı, -n]*

gön͡glüm doludur şöyle **oḫın͡glan** bu gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [oḫın͡glan, -ın͡g, -la, -n]*

gitdi ol **oḫla** cān Hidāyet'den / **oḫla** bir daḫı cān uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [oḫla, -la]*

niçe gön͡glün͡g didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz **oḫ** atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [oḫ,]*

cān **oḫın** vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [oḫın, -ı, -n]*

oḫun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [oḫun͡g, -un͡g]*

atmaz oldı man͡ga yār **oḫını** gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [oḫını, -ı, -n, -ı]*

çekdi sīnemden **oḫın** dil-ber ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [oḫın, -ı, -n]*

oḫ: *Ok. ıı Aşığın ahı, ayrılık yarası, çekilen dert.*

gön͡glimde kīn ḳılıç u **oḫun͡gdan** olur müdām / budur didim şehā ḫamu gön͡glimdekin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [oḫun͡gdan, -un͡g, -dan]*

şaştından ayru düşdügiçün **oḫ** o meh-veşün͡g / toprağı ṣavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [oḫ,]*

ḳılduġca ġam **oḫına** nişāne gön͡gül seni / ḳaṭʿ-ı ümīd eyleme kim imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [oḫına, -ı, -n, -a]*

degmeye tā ḫāki **oḫun͡g** degmeye ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [oḫun͡g, -un͡g]*

eyler belā **oḫın** çekesin sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g san͡ga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [oḫın, -ı, -n]*

özine her kim **oḫın** tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [oḫın, -ı, -n]*

tīġ ilen cān u dilin͡g ḳıldımsa her birin iki / imdi **oḫumlan** eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [oḫumlan, -um, -la, -n]*

niçe gön͡glün͡g didi yār **oḫım** içün nā-ḫoş ola / yayı şundum ki biraz oḫ atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [oḫım, -ım]*

her ḫanda ki geçdise **oḫun͡g** sözi Hidāyet / yayın͡g kimi boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [oḫun͡g, -un͡g]*

oḫ: *Ok. II Sevgilinin boyu.*

didi her dem san͡ga yüz **oḫ** degürem / didügi söz gön͡güle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [oḫ,]*

gitdi ol **oḫla** cān Hidāyet'den / **oḫla** bir daḫı cān uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [oḫla, -la]*

oḫı-: *Okumak.*

ancaḫ Hidāyet ol **oḫı** destānın **oḫı** kim / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [oḫı,]*

ancaḫ Hidāyet ol **oḫı** destānın **oḫı** kim / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [oḫı,]*

semenlen nergis ol yüz ü gözün͡g ḫādimleridür kim / birini nergis **oḫırlar** birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [oḫırlar, -r, -lar]*

ṣoḥbetün͡g zāhid ʿaẕāb **oḫır** faḳīh / senden andandur girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [oḫır, -r]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād **oḫıdun͡g** / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [oḫıdun͡g, -du, -n͡g]*

şemʿ-i vaḥdet **oḫıdı** pīr-i ṭarīḳat yüzini / ol çerāġum sözi dilimde delāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [oḫıdı, -dı]*

mihr **oḫıya** cevrini vefā bile cefāyı / hem derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [oḫıya, -y, -a]*

oḫımaġlıġ: *Okumaklık.*

ʿārıżın͡g muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / **oḫımaġlıġ** man͡ga evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [oḫımaġlıġ,]*

oḫlaş-: *Oklaşmak.*

ḳaşlarun͡g ol göz ü kirpükle yaşım içre saġın / Diclede **oḫlaşuban** ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [oḫlaşuban, -uban]*

oḫşa-: *Benzemek.*

şīrīnlik ile **oḫşamaya** ol ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik ile beng͡zemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [oḫşamaya, -ma, -y, -a]*

oḫşan-: *Benzemek.*

seyl-i sirişk ile düredürler cihāna naḳb / **oḫşandılar** görüng͡ iki niḳāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [oḫşandılar, -dı, -lar]*

oḫu-: *Okumak, çağırmak, anmak.*

men dimen lez̠z̠eti var sāʿid ile her yeng͡ining͡ / ki ḥadīs̱ **oḫumışam** her yeng͡ining͡ lez̠z̠eti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [oḫumışam, -mış, -am]*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi didi kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [oḫu-, -r-r, -i, -ken]*

men ki işimdür lebing͡ devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid **oḫurlar** zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [oḫurlar, -r, -lar]*

bāġ-ı kelām içre Hidāyet **oḫur** / vaṣf-ı gül-i rūyıng͡ı bülbül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 5). [oḫur, -r]*

oḫut-: *Okutmak.*

göng͡ül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / **oḫutmaz** özge destānı munung͡ teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [oḫutmaz, -maz]*

ol: *O, işaret zamiri.*

hicrüng͡de sening͡ eşk ile bu nāle-i zārım / **ol** birisi nīsāndur u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [ol,]*

ol: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (sevgili).*

ol ki ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl anung͡ ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [ol,]*

dem görsedüp cemālini dem gizler **ol** şorung͡ / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [ol,]*

būse istersem lebüng͡den göz ḳaḫar dil-ber şorung͡ / men munıñlan sözde-em **ol** nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [ol,]*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / ḫāl imişdür **ol** ki yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [ol,]*

göng͡lüm anıng͡çün beslerem ansız dirilmen n'eyleyem / **ol** gerçi cānımdur menim men hem onung͡ dil-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 3). [ol,]*

vaṣlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez **ol** kim men anın͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [ol,]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile **oldur** dünyede / ḥasretin͡gdin yitüren eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [oldur, -dur]*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz man͡ga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [ol,]*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger meni ṣalmaz **ol** derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [ol,]*

__**ol:**__ *O, işaret zamiri (dert).*

būy-ı zülfi cān dimāġından gidüp geldise ġam / ġam yime ey dil niçe bu gitdise **ol** hem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 3). [ol,]*

__**ol:**__ *O, işaret sıfatı.*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür **ol** yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [ol,]*

dün görsedüp bileklerin **ol** şūḫ-ı dil-rübā / ḳıldı şikeste gön͡glümi destine mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [ol,]*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg yüzi / yoḫı varı ʿālemün͡g **ol** gün ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [ol,]*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl u devlet dergehi / ḫār u ḫāşākin İlāhī **ol** derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [ol,]*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿālemde şādam **ol** ġam ile bu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [ol,]*

dün meni maḫmūr gördi söyledi **ol** genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [ol,]*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / **ol** sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [ol,]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim **ol** ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [ol,]*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur **ol** serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş götür ü Tan͡grıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [ol,]*

bulmegeç aġzın͡gnı yüzün͡gle varur **ol** zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [ol,]*

ancaḫ Hidāyet **ol** oḫı destānın oḫı kim / her yoḫ sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [ol,]*

laʿlün͡g diyicaḫ būse dutar zülfün͡gi gön͡glüm / **ol** vaʿdeye niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [ol,]*

dan͡g yili kim esende yitürürdi bu meni / **ol** zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [ol,]*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrün͡gde yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse **ol** işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [ol,]*

her laḥẓa ḳadar tīr-i ḳażā cānıma **ol** şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [ol,]*

fānī cihānda ṣun man͡ga zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan **ol** gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [ol,]*

iti çulına baḫdum **ol** avcı büt-i şūḫun͡g / didi ki Hidāyet ne baḫarsın kefenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 5). [ol,]*

yaḫtı meni pervāne teg **ol** pertev-i ruḫsār / şemʿin͡g ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [ol,]*

tā bir naẓar **ol** zülf çü zencīrin͡gi gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [ol,]*

ey dil gel **ol** ḳadi elif ü zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [ol,]*

ey bāġbān ṣanevber ü servün͡gni ögme çoḫ / gel bir baḫ **ol** nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [ol,]*

baḫ gülşen-i ruḫındaki müşkīn külāleye / cān virüp **ol** külālesine bir gül ala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 3). [ol,]*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / **ol** ṭabīb-i dil gülüp didi munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [ol,]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç **ol** yüzi ʿālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [ol,]*

zülfün͡g ki dem-be-dem deger **ol** gül yan͡gaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [ol,]*

ol yüzi gül kim gön͡gül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [ol,]*

yüzün͡gde kim **ol** silsile-i mū düşünüpdür / gül üsne saġın sünbül-i ḫoş-bū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [ol,]*

cān gön͡glegini çāk idüp **ol** kūda Hidāyet / yaru itin͡ge örtüp ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [ol,]*

yā Rab ne bāġ verdidür **ol** lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [ol,]*

yitürdügiçün **ol** lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [ol,]*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga **ol** ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [ol,]*

gön͡gül mülkini çapmaġa gelür **ol** Türk ılḳayup / Hidāyet **ol** bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [ol,]*

gön͡gül mülkini çapmaġa gelür **ol** Türk ılḳayup / Hidāyet **ol** bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [ol,]*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün **ol** şıġır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [ol,]*

şimdi degül o yana Hidāyet teveccühi / illardur **ol** şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [ol,]*

ançа ḳan yaş töküpdür ser-i kūyında gözüm / kim öten **ol** ser-i kūdan etegi ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [ol,]*

ger Hidāyet ḳanın **ol** ġamze töker dimen͡g an͡ga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [ol,]*

başumı kesmaġa ḳaṣd **ol** gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [ol,]*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād çün **ol** ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [ol,]*

atlandı meger seyr içün **ol** şāh-süvārum / kim her yan͡gadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [ol,]*

āhımla çıḫdı sīnem odından şerāreler / **ol** ikkiden düzüldi gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [ol,]*

dil aġzı remzi çaġladı **ol** ḫāl u ḫaṭṭın͡gı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [ol,]*

ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [ol,]*

ṣanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / çün yirinden atın **ol** şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [ol,]*

gön͡glüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne gön͡gül cān daġı ʿazm **ol** ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [ol,]*

ol şāh ki her il kef ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [ol,]*

ol kimsene kim özgelere ben͡gzedür anı / dürr ü güherün͡g nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [ol,]*

biyle mevsimde men **ol** yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [ol,]*

çārem **ol** ʿārıż-ı zībāsını görmaġ idi bes / n'eyleyem āh ki devrān meni bī-çāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 2). [ol,]*

n'ola ger yarar ise baġrımı **ol** yār menim / ḫoşdur ey ḫaste gön͡gül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [ol,]*

ol büt ki ḫaṭ u ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ u ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [ol,]*

yüzindeki **ol** ḫāl u anın͡g üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [ol,]*

kirpüklerinin͡g ʿaksidür **ol** ḫaṭ ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzinin͡g üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [ol,]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim **ol** bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [ol,]*

dan͡g yilinden her ḫaçan **ol** zülf-i müşkīn dağılur / cümle-i eṭrāfa ʿıṭr-ı nāfe-i Çīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [ol,]*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur gül yaprağı / ʿārıżun͡gda her ḫaçan **ol** zülf-i müşkīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [ol,]*

semenlen nergis **ol** yüz ü gözün͡g ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [ol,]*

semender teg dil ü cānım bir od ilen yanarlar kim / **ol** oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [ol,]*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet **ol** ʿāşıḳ / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [ol,]*

apardı ʿaḳl ile fehmümni **ol** ḳaş / giderdi dīn ile īmānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 2). [ol,]*

ağzından istedüm ki tapam ẕerrece nişān / didi ki ṣor **ol** istedügün͡g hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [ol,]*

çün atlanup **ol** meh-veş başına yelek sançar / kim gül yüzine baḫar kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [ol,]*

her ḫaçan āb-ı dehen **ol** dil-ber ağzından düşer / ẓāhir olur bir ṣadef kim gevher ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [ol,]*

derlegeç her dür kim **ol** zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür kim şekker ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [ol,]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / ṣanma **ol** leb ẕikri ey sīmīn-ber ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [ol,]*

gön͡glümüz **ol** kākül-i müşkīndedür / cānumuz **ol** sünbül-i pür-çīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 1). [ol,]*

gön͡glümüz **ol** kākül-i müşkīndedür / cānumuz **ol** sünbül-i pür-çīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 1). [ol,]*

cān u dil **ol** ʿārıż u zülfeyn içün / birisi Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [ol,]*

ḫaçan kim at ṣalup **ol** şūḫ mendin saru segritmez / irişmez cān murādına gön͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [ol,]*

her ḫaçan kim başara oḫılan **ol** ġamze savaş / yaya dönsün boyı anın͡g ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [ol,]*

cān oġurlar gözi ʿāşıḳ dil-i bī-raḥmı an͡gar / ne maḥalde gözün͡giz an͡gdurur **ol** oġrıya daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 2). [ol,]*

yār uġurında eger menzil ü yol daş olsa / başıla kesdüre **ol** menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [ol,]*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / ḫāl imişdür **ol** ki yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [ol,]*

men **ol** tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [ol,]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi san͡ga vü **ol** aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [ol,]*

gön͡gül güler göricek ḳaşın **ol** dil-ārānun͡g / neden ki gülse gerek yüzine yen͡gi ayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [ol,]*

görset **ol** yüzi gider revnaḳı mihr ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [ol,]*

yitmeye **ol** lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [ol,]*

ḳoydı başın Hidāyet **ol** kūda / görmedi çün bu ser-zemīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [ol,]*

degmeye tā ḫāki oḫun͡g degmeye **ol** ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [ol,]*

yüzün͡gden ayru menim derd ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik **ol** zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [ol,]*

naẓardın ġāyib olgeç **ol** boyı dal / elif teg ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [ol,]*

ṣabā **ol** kūya luṭf idüp güẕer ḳıl / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [ol,]*

yaġış teg ger seper **ol** Türk nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [ol,]*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim **ol** nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [ol,]*

men her ḫaçan kim **ol** dehenin͡g remzi yazaram / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [ol,]*

çeşmün͡g görende laʿlin͡gi ṣorsam ʿacebleme / maḫmūram **ol** mey ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [ol,]*

men ṣayru cāna em virem **ol** laʿli ger ḥakīm / ṣayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [ol,]*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı **ol** ṣanemün͡g doğrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [ol,]*

dīn didügimçün **ol** yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [ol,]*

cānā san͡ga şikāyet-i hicrān ne söyleyem / çün yoḫdur **ol** ḥikāyete pāyān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [ol,]*

yüzün͡g verdimdür **ol** zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp **ol** verd ü sünbülni revān cān u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [ol,]*

yüzün͡g verdimdür **ol** zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp **ol** verd ü sünbülni revān cān u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [ol,]*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā **ol** devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [ol,]*

belā çoḫ çekdi bu gön͡glüm ıraġ **ol** ḳadd ü bālādan / bu doğru ḳula danuğdur ruḫ-ı zerd ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [ol,]*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk **ol** dem hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [ol,]*

bilür mi ey Hidāyet şor bir **ol** der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamun͡gdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [ol,]*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzün͡g görüp / gāh **ol** ağız ḫayāline ṣağın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [ol,]*

ol ʿārıż ile laʿli görüp ḫaste gön͡glümün͡g / ey şehd-leb şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [ol,]*

rişte-i zülfün͡g ilümden düşdi dur / **ol** sebebdendür perīşān olduğum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 4). [ol,]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā **ol** cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [ol,]*

zülfün͡ge bağlanmadın umardum uṣlana gön͡gül / tā kim **ol** zencīre düşdi **ol** delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [ol,]*

zülfün͡ge bağlanmadın umardum uṣlana gön͡gül / tā kim **ol** zencīre düşdi **ol** delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [ol,]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil **ol** ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [ol,]*

gelse gerdūn teg belā **ol** meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler **ol** kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [ol,]*

gelse gerdūn teg belā **ol** meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler **ol** kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [ol,]*

dönderürse yaş ile devrān meni pergār teg / dönmezem her nesneden **ol** nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [ol,]*

cān gülşeninde beslemişem bir nihāli kim / dāyim ḫadeng-i ġuṣṣadur **ol** naḫlden berüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 5). [ol,]*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden **ol** ile düşem / şeh-bāzam **ol** gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [ol,]*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden **ol** ile düşem / şeh-bāzam **ol** gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [ol,]*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebin͡gçün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin **ol** şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [ol,]*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh **ol** yire / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [ol,]*

oldum **ol** ḳapuda maḥrūm yüzün͡g görmeyüben / Kaʿbetu'llāhda neden ḫayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [ol,]*

dil-berinden umar **ol** ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [ol,]*

yüzün͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / **ol** rūy-ı kūy u mūydur bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [ol,]*

ʿışḳun͡gda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş **ol** / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [ol,]*

ey yüzi gül başun͡ga ḳurbān olam / **ol** göz ile ḳaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [ol,]*

ḫāk-i rāhın͡gdan süpürür ḫār u ḫas / yā Rab **ol** ferrāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [ol,]*

ol cemāli Kaʿbe k'anun͡g mest ü ḥayrānı menem / ʿĪd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [ol,]*

her ne reng ilen kim **ol** dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [ol,]*

dir imiş **ol** yār meni öz itüm / ger didise aġzına ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [ol,]*

ḳapuda gören meni der-bān ṣanur / men kimem **ol** ḳapuda der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [ol,]*

san diler **ol** şāh Hidāyet bu gün / yā Rab onun͡g sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [ol,]*

ne serḫoşlardur **ol** gözler yüzün͡glen ḳaşlarun͡glan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [ol,]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile **ol** ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ol,]*

raḳīb **ol** kūya varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdün͡g ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [ol,]*

şehā ḫoşdur bu gön͡glüm dāyim **ol** ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [ol,]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir söyle **ol** dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [ol,]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör ey cān kim ne demde ḳaldı **ol** bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [ol,]*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse **ol** yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [ol,]*

viṣālün͡g ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣon͡gra / eger il virse **ol** devlet bu baş u **ol** ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [ol,]*

viṣālün͡g ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣon͡gra / eger il virse **ol** devlet bu baş u **ol** ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [ol,]*

dil **ol** ḳaşı gözi mekkārenin͡g söyler lebi vaṣfın / raḳībe söylen͡g aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [ol,]*

ol ḳaş u gözün͡g mekri ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [ol,]*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / **ol** sīm-ten ili ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [ol,]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ **ol** bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g **ol** bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [ol,]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ **ol** bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g **ol** bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [ol,]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan **ol** bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [ol,]*

ol kemān-dārun͡g teninde cānın͡ga nāvekleri / dut ʿazīz anı gön͡gül çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [ol,]*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse san͡ga **ol** ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [ol,]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem idür **ol** sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [ol,]*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [ol,]*

ol ikki nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ol,]*

felekden gün ṭulūʿ itgeç ivinden çıḫtı **ol** dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıḫupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [ol,]*

şīrīnlik ile oḫşamaya **ol** ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik ile ben͡gzemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [ol,]*

neden bağlar **ol** şūḫ dülbend ağzın / ne artuġ didi kim ḳılur bend ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [ol,]*

giderken dil **ol** kākül şaru dün gün / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [ol,]*

laʿlin͡gden ıraġ hicrün͡g içinde menem ey dūst / **ol** teşne ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [ol,]*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm **ol** ay / göz açmamışam iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [ol,]*

yā Rab neme apardı beni **ol** ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [ol,]*

bir pūla müddeʿī meni şanmaz velī menem / **ol** kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [ol,]*

doġru gün olsa dūz n'ola **ol** zülf-i şāndur / kim doġrulur ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [ol,]*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe **ol** ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [ol,]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanın͡g yana / meyli ḳan tökmekdedür **ol** çeşm-i fettānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [ol,]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif **ol** zülf ü ağızı / bu vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [ol,]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı gön͡glimni gözün͡g / **ol** ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [ol,]*

ḥaḳḳın͡g şıfātını görübem sen nigārda / **ol** veche nāẓıram men o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [ol,]*

yüzün͡g kim **ol** selāsil-i pür-çīne gizlüdür / bir Rūmīdür ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [ol,]*

yaşım aḫanda isterem **ol** māhı kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [ol,]*

şorma Hidāyet **ol** şanemün͡g çeşm ü ġamzesin / emn ü ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [ol,]*

luṭf idüp zülfin͡gni **ol** ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [ol,]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi **ol** meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [ol,]*

itile gizlü söz dir idüm **ol** perī didi / Ádem teg ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [ol,]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaşlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir **ol** ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [ol,]*

ol ķadi ney-şeker neyistāna / ötse ħarc ola ney-şeker yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [ol,]*

gitdi **ol** oħla cān Hidāyet’den / oħla bir daħı cān uyar yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [ol,]*

tīġ ile budarlarım mendendir **ol** ķaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoħ sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [ol,]*

göz yüzün͡gçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaķ luṭf idüp **ol** yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [ol,]*

al Hidāyet’den dil ü cān şat o zülfün͡g bir ķılın / çek ziyān ķılgil bu sūdāyı sen **ol** ķallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [ol,]*

sāķīyā söyledüm **ol** ser-ħoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi **ol** yaħşı ki tīz ser-ħoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ol,]*

sāķīyā söyledüm **ol** ser-ħoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi **ol** yaħşı ki tīz ser-ħoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ol,]*

gör yüzin baħıcaġ **ol** āb-rūya / yen͡gi ayı gören baħar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [ol,]*

oldı cemālin͡gden cüdā vīrān Hidāyet ħāṭırı / ey genc-i maħfī sāye sal **ol** genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [ol,]*

bir ķıl Hidāyet eylesem **ol** zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ķılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [ol,]*

ölürem yitür bir bıçaħ tā raķībün͡g / dimesün olup yitmedi **ol** bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [ol,]*

dime zāhid **ol** laʿlden diş ķopar kim / eger dir ise sözün͡g alman ķulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [ol,]*

ħaṭṭ-ı sebzin͡g her ħaçan **ol** laʿl-i ħandāndan çıħa / her yan͡ga seylāb-ı ħūnı çeşm-i giryāndan çıħa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [ol,]*

çoħ gön͡güller ki bu gün **ol** gözi ħūn-ħvāre sile / ger işāret ķıla bir ġamze-i ħūn-ħvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [ol,]*

çekmezüz baş u Hidāyet ser-i mū tīġından / ķılcadur boynumuz **ol** mūy-miyān her ne ķıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [ol,]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men sīmi zer üsne tökerem **ol** zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [ol,]*

ṣorman͡g **ol** ķaş u göz ü ħāl ile ḥālün͡g niçedür / n’ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [ol,]*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [ol,]*

ol ikki ķaşın͡g aralıġında ķara ħālün͡g / bir ṭūb gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [ol,]*

atlandı tīġ ilen yana **ol** ay gün kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [ol,]*

gözden Hidāyet anın͡gıçün yulduz aḫıdır / kim **ol** perī görünür an͡ga ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [ol,]*

ḳaşlarun͡g **ol** göz ü kirpükle yaşım içre sağın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [ol,]*

ol ḳad u zülf ü ağız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [ol,]*

didi gön͡gül **ol** dem ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [ol,]*

ol söz ü ağız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [ol,]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından **ol** mehin͡g / şād **ol** neden ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [ol,]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳun͡gdan şehā / **ol** ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [ol,]*

ḳanı dolmışdur **ol** bī-çārenin͡g kim / gön͡gül sen gözleri cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [ol,]*

geh tiker kirpügünün͡g ignesi bağrum yarasın / geh firāḳı tikeni pāreledür **ol** tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [ol,]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur **ol** ayun͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [ol,]*

ger **ol** Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u cānun͡g sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [ol,]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı **ol** ay / meni nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [ol,]*

tā ġāyib oldı dīdeden **ol** ebrū-yı cünūn / yaḫtı Hidāyet āteş-i şavḳ-ı cünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [ol,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim **ol** gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [ol,]*

zülfden görmedüm **ol** ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan gice görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [ol,]*

ṣorman͡gız yārümi kim cevr ü cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ **ol** terk-i ḫaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [ol,]*

man͡ga ögretmen͡giz **ol** kūyda cān ṣatmegi kim / zülfi sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [ol,]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine **ol** güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [ol,]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine **ol** güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [ol,]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / **ol** baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [ol,]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa **ol** gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [ol,]*

sözün͡g Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her dāne **ol** ki şimdidür **ol** mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [ol,]*

ey Hidāyet bu ki hicrān güni çektim ansız / man͡ga **ol** günleri görsetmesün Allāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 5). [ol,]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿāşıḳın͡g **ol** laʿl teg baġrında ḳanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [ol,]*

giydürüp ḥüsn atını **ol** göz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr ü kemānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [ol,]*

şemʿ-i vaḥdet oḫıdı pīr-i ṭarīḳat yüzini / **ol** çerāġum sözi dilimde delāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [ol,]*

ḳaçdı senden gön͡gül **ol** zülfi görüp ṣon͡gı man͡ga / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [ol,]*

gitdi **ol** şūḫ u sözi ḳaldı cihān aġzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [ol,]*

ḳalmadı kimse ki duymadı Hidāyet ġamun͡gı / āh kim duymayan **ol** gözleri fettān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 7). [ol,]*

ol şafaḳ u mihr degül görünen / çerḫdür **ol** bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [ol,]*

ol şafaḳ u mihr degül görünen / çerḫdür **ol** bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [ol,]*

ḫanda ki **ol** bāde vü cām-ı felek / cürʿasını görmedi mülk ü melek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [ol,]*

baġrı delindi felek-i sādenin͡g / tā kim o ki süzgüçi **ol** bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [ol,]*

şemʿ teg **ol** yek-dil ü hem yek-zebān / tā ki yüzün͡gden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [ol,]*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa şer / ḫayr u şer **ol** nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [ol,]*

didi **ol** şeh ḫayāli olsa yoldaş / ne ḳayġu ger olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [ol,]*

ḳadem bas gön͡glümün͡g dīvānesine / yoḫısa ġamlan **ol** vīrānesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 23). [ol,]*

men **ol** zamān ki olaruñ̑ ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [ol,]*

bulmaz anı terk itmese bu āb u hevāyı / **ol** ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [ol,]*

ey isteyen **ol** gün kimi meşhūr nişānın / her laḥẓa menüm teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [ol,]*

ḥükm itdi revān olmaġa ḳan yaşımı bir gün / **ol** ġamze-i ḫūn-ḫvār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [ol,]*

her şeyde ki var gözine **ol** çihre ʿıyāndur / çıḫ ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [ol,]*

ey bād-ı ṣabā göricek **ol** serv-i revānı / söyle ki be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [ol,]*

öldürdi men-i ḫaste **ol** ḥūr-ı cenānı / bī-cürm ü cināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 6). [ol,]*

ol yār-ı vefā-dār yolında dil ü cānı / terk eyle Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [ol,]*

ol: *Teklik üçüncü kişi zamiri (şairin kendisi, âşık).*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'niñ̑ ilin dut / senden budur **ol** düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [ol,]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet'üñ̑ / yoḫsa ezelden **ol** ġam u miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [ol,]*

didim öldür Hidāyet'ni dil alma / didi ġam yime **ol** hem ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [ol,]*

cān virürem lebüñ̑den alam bir öpüş velī / **ol** eyle yād olmadı menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [ol,]*

bilürem men ḳıymet-i vaṣlıñ̑ ki çektüm fürḳati / devletiñ̑ ḳadrini **ol** bilür ki çekti miḥneti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 1). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (ayrılık).*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senüñ̑ yaşıñ̑nı hicr / **ol** senüñ̑ teg çoḫlaruñ̑ ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (sögüş).*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez **ol** daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (tutulan söz).*

gön͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berün͡g peymān / cihānda ḫansıdur **ol** kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (şarap).*

ʿaceb mi gön͡glüme düşse yaşım aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı **oldur** kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [oldur, -dur]*

ol: *O, işaret zamiri (kıl).*

devr-i ḥüsnün͡gde eger ḳıl olsa gön͡glüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim **ol** çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [ol,]*

ol: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (rakip).*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / tā ki sen söz ile söz başladun͡g **ol** dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [ol,]*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün man͡ga meyl **ol** nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [ol,]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger **ol** yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (gözyaşı; gönle dolan duygular).*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger baġlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim **oldur** man͡ga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [oldur, -dur]*

ol: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (başkaları).*

leblerün͡gden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / **ol** ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (söz).*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim **ol** cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (bahsi geçen durum).*

başdan ayaġa farḳ idemezse ʿaceb degül / ʿışḳun͡g meyinden **ol** ki çekeydür bir er ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 3). [ol,]*

ümīd **oldur** iten gön͡glüm buluna nişe kim anı / lebin͡gden ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [oldur, -dur]*

çü ẓāhirdür didügüm sözde taṣdīḳ / ümīd **oldur** refīḳum ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [oldur, -dur]*

ol: *Teklik üçüncü şahıs zamiri (Özü doğru olmayan).*

kim ki degül doġrı degül ādemī / ölüdür **ol** dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (ayna).*

bir nefesde ʿārıżıng͡ gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzüng͡e ḳarşu durup yüzin ger **ol** fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (tortulu şarap; değersiz kanlı gözyaşı).*

ança aḫıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke beng͡zer **ol** ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [ol,]*

ol: *O, işaret zamiri (Aşığın gönlü).*

gitti ṣabr u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn göng͡ül / **ol** daġı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [ol,]*

ġam ivürmekden Hidāyet göng͡lin almekse murād / uma ey cān sen tegi maḳṣūdına **ol** hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [ol,]*

ol-: *Ölmek, can vermek.*

görset didig͡ ne gelse ilüng͡den mang͡a raḳīb / ger Tang͡rı ḳoysa ölmez isem görsedem sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [öl-, -mez, -i, -se, -m-se, -m]*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur velī / mundandur **ölmegim** ki bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [ölmegim, -meg, -im]*

didim öldür Hidāyet'ni dil alma / didi ġam yime ol hem **ölecaġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [ölecaġdur, -ecaġ, -dur]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anıng͡ yöri var / hīç gördüng͡ mi **ölenden** ṣong͡ra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [ölenden, -enden]*

ġam-ı hicrān ilen **ölmekden** özge / Hidāyet'nig͡ şehā dermānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [ölmekden, -mek, -den]*

didim ki ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ölürem / didi görüng͡ ki meni **öldügile** ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [öldügile, -düg, -i, -le]*

derdinig͡ ḳadrini bilen ʿāşıḳ / ölür ise devāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 4). [öl-, -ür , -i, -se]*

ṣormek isterken lebüng͡ **öldi** Hidāyet derd ile / lebleriŋ͡den almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [öldi, -di]*

ey çerāġum şemʿ-i rūyıng͡dan cüdā / **ölmege** mūm olmışam pervāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [ölmege, -meg, -e]*

men **ölicek** ger yüz ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [ölicek, -icek]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāren͡g **ölmekdür** sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [ölmekdür, -mek, -dür]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / **öldügüm** daḫı budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [öldügüm, -düg, -üm]*

anı isterse kim anın͡gçün **ölem** n'ola menüm / öldügüm daḫı budur kim öleyim anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [ölem, -em]*

anı isterse kim anın͡gçün ölem n'ola menüm / öldügüm daḫı budur kim **öleyim** anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 4). [öleyim, -e, -y, -im]*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o leb içün / naḫli suvaranlar **öle** bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [öle, -e]*

raḳīb **ölgeç** ḳıyāmetler ḳoparsa / ḳoyun͡g ölsün ne kim ölürse ölsün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [ölgeç, -geç]*

raḳīb ölgeç ḳıyāmetler ḳoparsa / ḳoyun͡g **ölsün** ne kim ölürse **ölsün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [ölsün, -sün]*

raḳīb ölgeç ḳıyāmetler ḳoparsa / ḳoyun͡g **ölsün** ne kim ölürse **ölsün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [ölsün, -sün]*

laʿlin͡gden ıraġ hicrün͡g içinde menem ey dūst / ol teşne ki çöllerde **öle** āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [öle, -e]*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip aġlar / ṣon͡g ucı Hidāyet **ölür** aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [ölür, -ür]*

tīġın͡gla sansan **ölmeyen** irmez çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [ölmeyen, -me, -y, -en]*

ġamdan **ölsem** ʿaceb mi laʿlün͡g içün / çölde ölür kişi bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [ölsem, -se, -m]*

çün **öldüġumın͡g** fāyidesi yoḫ żararınca / es bād-ı fenā ḫāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [öldüġumın͡g, -düġ, -um, -ın͡g]*

ölmesün kim men **ölem** ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [ölem, -em]*

ölmesün kim men ölem **ölgeç** kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [ölgeç, -geç]*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [ölmesün, -me, -sün]*

yār içün **ölenün͡g** dīni yār imiş ne ġam / ger yār içün Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [ölenün͡g, -en, -ün͡g]*

oḫun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / **öldi** vü gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [öldi, -di]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki ḫayāli ḳolı boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [öl-, -dü , -m, -i, -se]*

ṣāf eger ḳoymaz iseñ dürdden / merḥamet it yoḫsa **ölür** derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [ölür, -ür]*

sefer ʿazīmeti göñlüm mükemmel oldı maña / iki ferişte hem **öldüm** müvekkil oldı maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [öldüm, -dü, -m]*

ḥisāb ḳılmaġ içün defter-i ḥarām u ḥelāl / ehl-i ṭabībiniñ **öldüm** ṭabābetin gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [öldüm, -dü, -m]*

ol-: *Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak.*

olmazsa ḫaste göñlüme vaṣlıñ ögür eger / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [olmazsa, -maz, -sa]*

ḳaş u gözüñ sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid **olur** geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [olur, -ur]*

yoldaş **olan** dilemez bir ḳılın az yoldaşuñ / baḫ bu yoldaşa cefā tīġını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [olan, -an]*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemiñ gözinde Şīrīn **olmışam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [olmışam, -mış, -am]*

alduġın cānım gözi bildüñ velā bildürmedüñ / sen daġı **oldıñ** yaḳın kül oġrınıñ ortaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [oldıñ, -dı, -ñ]*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿār eri **olur** der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [olur, -ur]*

zekāt-ı ḥüsn virgil men gedāya / biraz būse ki **olduñ** ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [olduñ, -du, -ñ]*

yüz ile zer-ger **oldum** u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫuñ ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [oldum, -du, -m]*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı **olupdur** maña gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [olupdur, -up, -dur]*

dime aldanmazam düşmen sözine / bu uca ḳalʿa **olan** düşmen sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [olan, -an]*

ḥaḳdan çü göñül memleketine şāh sen **olduñ** / ey men saña bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [olduñ, -du, -ñ]*

ol-: *Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu almak.*

göñlimde kīn ḳılıç u oḫuñdan **olur** müdām / budur didim şehā ḫamu göñlimdekin saña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [olur, -ur]*

zülfden yüzin görüp bī-hūş **olursa** dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur aña ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [olursa, -ur, -sa]*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş **oldı** pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim ilin͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [oldı, -dı]*

yana gön͡glün͡g an͡glasan͡g cānā Hidāyet āhını / nişe kim yanmış kişinin͡g nālesi dil-sūz **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [olur, -ur]*

cān oyna vü şor yār lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz **olanı** yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [olanı, -an, -ı]*

senden hemīşe cānıma derd ü belā yiter / bīġānelıġ hemīn **ola** ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [ola, -a]*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam **olanları** kenāra yitür / gön͡gül bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir uşandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [olanları, -an, -lar, -ı]*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān **olur** / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [olur, -ur]*

olmazsa ḫaste gön͡glüme vaṣlın͡g ögür eger / ger daġ **olursa** dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [olursa, -ur, -sa]*

ol yüzi gül kim gön͡gül yüzin görüp medhūş **olur** / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [olur, -ur]*

ol yüzi gül kim gön͡gül yüzin görüp medhūş **olur** / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [olur, -ur]*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / çaġırın artuġ içen elbette kim bī-hūş **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [olur, -ur]*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [olur, -ur]*

oluram bī-ḫod lebinden būse alsam dem-be-dem / çaġırın artuġ içen elbette kim bī-hūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 2). [oluram, -ur, -am]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm **oldı** ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [oldı, -dı]*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g **olma** muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [olma, -ma]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [ol-, -a, -gör]*

ol şāh ki her il kef ü kāfını an͡gup / şūrīde **olup** baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [olup, -up]*

şāha ḳul **olup** geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [olup, -up]*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber aġzından düşer / ẓāhir **olur** bir ṣadef kim gevher aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [olur, -ur]*

dil ki sen meh-liḳāya meyl itmez / kāfir **olmış** ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [olmış, -mış]*

żaʿīf **oldı** Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [oldı, -dı]*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş **oldı** çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb **oldı** fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [oldı, -dı]*

yār itilen meni görgeç n'ola ger gülse raḳīb / bu mes̱eldür **ola** ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [ola, -a]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim **olmaya** bu yaġışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [olmaya, -ma, -y, -a]*

kāfir **olam** götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm oldı nār an͡ga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [olam, -am]*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm **oldı** nār an͡ga gülşen-i ḫalīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [oldı, -dı]*

gördi peykānlar gön͡gülde göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan **olalı** ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [olalı, -alı]*

cismim içre mihr-i ʿışḳun͡g ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa **olur** altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [olur, -ur]*

ʿışḳı bize dünyede nāmūsdur / līk an͡ga ʿāşıḳlıġımız **oldı** teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [oldı, -dı]*

teng şeker söyler idim aġzını / **olmasa** sözümden anın͡g aġzı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [olmasa, -ma, -sa]*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil ü bī-dīnlik / **olur** çü şāhlarun͡g ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [olur, -ur]*

ʿayn **oldı** gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [oldı, -dı]*

olmışam ʿışḳun͡gda āhımlan ʿalem ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm san͡ga maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [olmışam, -mış, -am]*

men her ḫaçan kim ol dehenin͡g remzi yazaram / **olur** ʿadem vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [olur, -ur]*

dīn didügimçün ol yüzi gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli **olam** eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [olam, -am]*

niçe servüm lāle teg şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn **olam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [olam, -am]*

yā niçe s̱emīn **olam** buḫaġun͡g an͡gup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn **olam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [olam, -am]*

yā niçe s̱emīn **olam** buḫaġun͡g an͡gup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn **olam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [olam, -am]*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebin͡gçün ey gülüm / her ẕerrem **ola** bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [ola, -a]*

şekk yoḫ ki ḳar teg eriyem eger Sehend **olam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [olam, -am]*

ʿışḳun͡gda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā **ola** ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [ola, -a]*

ʿışḳun͡gda ey baḥr-ı kerem men şöyle pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde **olmaz** dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [olmaz, -maz]*

olmışam tā bende şol vech-i ḥasen iḥsānına / muḥsīn **olmış** ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [olmış, -mış]*

ḫalḳ arasında be-ġāyet bī-dil u dīn **olmışam** / zülf-i müşkīni ġamından gör ne miskīn **olmışam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [olmışam, -mış, -am]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg **olma** ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [olma, -ma]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh **olmaġ** bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [olmaġ, -maġ]*

baş düşde pāy-māli **olur** dil görür ġamın / yoḫsul mes̱el durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [olur, -ur]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde **olma** vü bil / nedür gülün͡g ḳadehi lālenin͡g piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [olma, -ma]*

luṭf idüp zülfin͡gni ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz **olan** günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [olan, -an]*

ṣaru ben͡gzüm laʿli **olur** dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [olur, -ur]*

niçe gön͡glün͡g didi yār oḫım içün nā-ḫoş **ola** / yayı şundum ki biraz oḫ atar isen͡g ḫoş **ola** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [ola, -a]*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz **ola** mest on͡ga her devr ayağı ḳoş **ola** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [ola, -a]*

muḥtesib avradına dir ki ṣurāḥī doldur / ger o doldurmasa bu kūze neden boş **ola** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [ola, -a]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş **ola** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ola, -a]*

ger dūst Hidāyet meni damuya dilerse / meyl eyler isem kāfir **olam** bāġ-ı naʿīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 7). [olam, -am]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte **olmasa** / bu ağladuğı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [olmasa, -ma, -sa]*

bes ḳoyma ḫarāb **olmaġa** elṭāf idüp anı / ḳıl żabṭ-ı vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [olmaġa, -maġ, -a]*

ol-: *Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.*

yaşım aḫanda isterem ol māhı kim **olur** / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [olur, -ur]*

uymazam sözün͡ge git ey zāhid / sen teg **ola** o kim san͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [ola, -a]*

doġrılıġ ey yār **ola** dūst ḳapusı / doġruya cennet kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [ola, -a]*

<u>ol-:</u> *Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.*

yārün͡g yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / kim mehdī çaġı gizlü **olan** fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [olan, -an]*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen **olmasa** teng-dil / kim bu çemende gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [olmasa, -ma, -sa]*

yār uġurında eger menzil ü yol daş **olsa** / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [olsa, -sa]*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyın͡g ey dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul **olana** bayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [olana, -an, -a]*

söyledün͡g kīşimde ḳurbān ola gör / başumun͡g üstinde ḳurbān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 2). [ol-, -a, -gör]*

bir nişān ḥalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel **oldı** yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [oldı, -dı]*

didim yüzüme ḳoy yüzün͡gi bir dem ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ **ola** bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [ola, -a]*

luṭf idüp zülfin͡gni ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [olmaya, -ma, -y, -a]*

güldi yanın͡gdan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neş'en͡g tök yaşın͡g tā yolı ḳuru **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [olmaya, -ma, -y, -a]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [olma, -ma]*

iti **oldum** man͡ga uş istedügün͡g bir dimedi / tüle teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [oldum, -du, -m]*

oldı cemālin͡gden cüdā vīrān Hidāyet ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [oldı, -dı]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men cāmlar / tā ḫayālin͡g ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [olmaya, -ma, -y, -a]*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭun͡g **olmaz** imiş ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [olmaz, -maz]*

göz doġrı baḫdı ḳaddine dür düzdi yaşdan / dür düze doġrulıġda **olan** düz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [olan, -an]*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / bu ivde niçe ki **oldum** esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [oldum, -du, -m]*

ol-: *Gerçekleşmek veya yapılmak.*

dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek **olmaz** / anı görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [olmaz, -maz]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnüñ āl etegin / göñül ne al ilen **olsa** ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [olsa, -sa]*

çek dilüñ özüñe vü ḥaddüñ tanı / bu söz ile tanımek **olmaz** anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [olmaz, -maz]*

ol-: *Sahip olmak.*

şimden geri hicrāna meni yār diler yār / imdi menim **olmaġuma** bildüm ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [olmaġuma, -maġ, -um, -a]*

dün didi derdi **olan** derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munuñ hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [olan, -an]*

derdim ruḫ u lebiñ giderür yā sögüşlerüñ / gül şekker ilen **olmasa** nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [olmasa, -ma, -sa]*

ol-: *Olmak, bulunmak.*

sensin ki **olupdur** keremüñ cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [olupdur, -up, -dur]*

laʿlüñden özge teşne-i dīdāruña müdām / ger āb-ı ḫıżr **olursa** görünür serāb aña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [olursa, -ur, -sa]*

aġlasam menʿ eyleme yüzüñni görgeç ey güneş / ay **olan** yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [olan, -an]*

aġlasam menʿ eyleme yüzüñni görgeç ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [olur, -ur]*

didim **olmaġa** ayaġuñda göñül ḥasreti var / didi ger aña naṣīb olur ise devleti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [olmaġa, -maġ, -a]*

daş işigiñde yolı **olmaduġıçün** şāhā / başını ḫaste Hidāyet dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [olmaduġıçün, -ma, -duġ, -ı, -çün]*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm **olan** yirde belī dervīş ü miskīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [olan, -an]*

ḳadi ḫayāli **olur** cān içinde yār bilür / yalan dimeñ ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [olur, -ur]*

dururdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr **olmasa** / didim ḥużūr eyleyem şimdi Tañrı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [olmasa, -ma, -sa]*

ḳorḫum oldur ki hem … / yoḫsa taḳṣīr degül **olmasa** cān ḫāk-i rehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [olmasa, -ma, -sa]*

ḫalḳ aluptur gümān ki yārümsin / bu gümān **olmayan** yaḳīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [olmayan, -ma, -y, -an]*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzün͡g ḳata digil / gāh peydā nişe **olur** gāh pinhān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [olur, -ur]*

baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu daġı saḫlamaz **olsaydı** lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [olsaydı, -sa, -y, -dı]*

güneşde **olur** ẕerre ammā bulunmaz / yüzinde gözetdükçe her-çend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [olur, -ur]*

ey ki hīç yirde dişün͡g teg sulu inçü **olmaya** / laʿlin͡gi ṣordur man͡ga tā yüregim su **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [olmaya, -ma, -y, -a]*

ölürem yitür bir bıçaḫ tā raḳībün͡g / dimesün **olup** yitmedi ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [olup, -up]*

od yanmasa külden niçe bir bir görünür köz / gökte bulut **olsa** görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [olsa, -sa]*

ey ki şīr-efken gözün͡g teg çeşm-i āhū **olmaya** / ger disem āhū an͡ga nā-gāh āh o **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [olmaya, -ma, -y, -a]*

bolmasa tīġın͡g dudaġın͡gnı ṣorar susız gön͡gül / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim su **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [olmaya, -ma, -y, -a]*

dişlerün͡g ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç den͡gizde biyle şeffāf arı inçü **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [olmaya, -ma, -y, -a]*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek ilün͡g / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [olmaya, -ma, -y, -a]*

her kimsene bir arada yir dutdı Hidāyet / gön͡glüm menim **ol** zülf-i perīşān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [ol,]*

kimdür perī kim anda **ola** yüz anın͡g kimi / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [ola, -a]*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut **olan** gice görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [olan, -an]*

ḳıldı tevekkül ġam-ı ʿışḳında dil / **olmaya** hīç neste tevekkül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [olmaya, -ma, -y, -a]*

ol-: *Bir ad veya sıfatın aldığı durumu belirtmek.*

ger naṣībi gön͡glümün͡g şol nāvek-i dil-dūz **olur** / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [olur, -ur]*

ġamun͡gdan biyle kim aġlar Hidāyet / tīz **ol** bī-dilden ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [ol,]*

gül ki ṣalur āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿārıżıng͡da her ḫaçan **olur** perīşān kākülüng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [olur, -ur]*

şehā zībā cemālüng͡din yaman gözler ıraġ **olsun** / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫung͡ çeşm ü çerāġ **olsun** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [olsun, -sun]*

ol-: *Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb ilen diyer / **olmamaġung͡dur** ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [olmamaġung͡dur, -ma, -maġ, -ung͡, -dur]*

ġamung͡dan biyle kim aġlar Hidāyet / tīz ol bī-dilden **ola** ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [ola, -a]*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / **olmaya** laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [olmaya, -ma, -y, -a]*

dün selām eylegeç keserdüm idür / seni ger **olmasaydı** ḥaḳḳ-ı selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [olmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

kimde vardur bu ḳāmet ile ḳıyām / ang͡a ṣanma ḳıyāmet **olsa** ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [olsa, -sa]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān **ola** ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [ola, -a]*

iti oldum mang͡a uş istedügüng͡ bir dimedi / tüle teg isteşürem **ola** ki sözi oş **ola** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [ola, -a]*

devr-i ḥüsnüng͡de eger ḳıl olsa göng͡lüm Yūsuf'ı / **olmasun** yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [olmasun, -ma, -sun]*

devr-i ḥüsnüng͡de eger ḳıl **olsa** göng͡lüm Yūsuf'ı / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [olsa, -sa]*

senden Hidāyet incimez ey cān ne kim gelür / ḫoşdur ne **olsa** bendeye ḥaḳḳıng͡ ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [olsa, -sa]*

ol **ola** er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [ola, -a]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş **ola** ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [ola, -a]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger **olsa** fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [olsa, -sa]*

ḫāṭırung͡ı yaḫşı işe tīz ḳıl / her ne yaman iş **ola** perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [ola, -a]*

durubam baş u cān ilen bu ʿöẕre / ne kim fermānıng͡ **olursa** göz üzre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 8). [olursa, -ur, -sa]*

ʿışḳı eleminden göng͡ül āh itme ki ʿāşıḳ / iḫlāṣ ile **olan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [olan, -an]*

ol-: *Sıfat-fiil eki almış kelimelerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren fiilleri oluşturur:.*

tā Hidāyet görmez **oldı** yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [oldı, -dı]*

görmez **olsam** ay yüzün͡g bir dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [olsam, -sa, -m]*

sınadun͡g özün͡gi aġyār Hidāyet'le üküş / savuş imdi dimiş **olam** san͡ga çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [olam, -am]*

ṣanma ḳadrüm itinden artuḫdur / men ne ittüm **olam** itinden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [olam, -am]*

baḫmazlar **oldı** tā ruḫ-ı aḥbāba gözlerüm / döndiler ikki çeşme-i ḫūn-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [oldı, -dı]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz **oldı** ḥāline çeşmün͡g / ki ḫayr itmez ṭabīb uṣanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [oldı, -dı]*

zāhid ser-i kūyından anın͡g gitdi Hidāyet / cennet sarı vardı ne ʿaceb **oldısa** güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [oldısa, -dı, -sa]*

eyle hicrün͡gde tozar **olmışam** ey cān ki ṣabā / esse kūyın͡g ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [olmışam, -mış, -am]*

çoḫ yoḫ bir er raḳībini ḳurbān ḳılın͡g an͡ga / ger ḳorḫar **olsan͡gız** olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [olsan͡gız, -sa, -n͡gız]*

atmaz **oldı** man͡ga yār oḫını gelgeç aġyār / geldi ḳış **oldı** meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [oldı, -dı]*

ol-: *Bir durumdan başka bir duruma geçmek.*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [olur, -ur]*

gül yüzine çekdi nergis dīde **oldı** ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen **oldı** dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [oldı, -dı]*

gül yüzine çekdi nergis dīde **oldı** ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen **oldı** dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [oldı, -dı]*

sögmez **oldun͡g** men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi yā Rab san͡ga kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [oldun͡g, -du, -n͡g]*

ḳad-i servün͡g ḫayālinden bu çeşmüm / iki ser-çeşme iken **oldılar** çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [oldılar, -dı, -lar]*

āh ḳılman iki dillüye āh / kim **olısar** dili kesük rū-siyāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 55). [olısar, -ısar]*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal **oldı** man͡ga / vücūd yaġıġup ehl-i ʿadem il **oldı** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [oldı, -dı]*

ol-: *Olmak, bir ad veya sıfatın belirttiği durumu almak.*

zülfün͡gni çīn didim man͡ga didin͡g ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [ol-,]*

ol-: *Olmak, yaklaşmak, gelip çatmak.*

zülf yüzün͡glen muḳābil olsa dündür kim diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz **olur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [olur, -ur]*

gözümün͡g yaşı çoḫalur göricek ʿārıżın͡gı / nişe kim faṣl-ı bahār **olacağın** arta bulağ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [olacağın, -acağ, -ın]*

yüz çevürdün͡g cihānı dutdı ẓulām / gün dolanġaç belī **olur** aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [olur, -ur]*

tevbeden geç Hidāyet **olġaç** ʿīd / şādlıġ çağı varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [olġaç, -ġaç]*

ger düşde gön͡gül zülfün͡g ucın dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası **oldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [oldı, -dı]*

men menligimdenem bu melāletlere sezā / menden ne ḳutlu gün **ola** kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [ola, -a]*

bir gün **ola** ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [ola, -a]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden büse dil / kim ḳaranġu gice **olġaç** oğrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [olġaç, -ġaç]*

atmaz **oldı** man͡ga yār oḫını gelgeç aġyār / geldi ḳış **oldı** meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [oldı, -dı]*

ol-: *Bir yere mensup olmak.*

man͡ga ḳapun͡gda neden dem-be-dem oġrar aġyār / cennet ehli **olana** çünki ʿaẕāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 2). [olana, -an, -a]*

ol-: *Geçmek, tamamlanmak.*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz açmamışam iller **ola** ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [ola, -a]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet san͡ga raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış **olġaç** gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [olġaç, -ġaç]*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / tīz **ola** mest on͡ga her devr ayağı ḳoş **ola** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [ola, -a]*

tā ki başımdan **ola** bu derd-i ser / bir nefes özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [ola, -a]*

bir ḫaylī zamān **oldı** ki gönglüm nigerāndur / dīdārunga cāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [oldı, -dı]*

ol-: *Uygun düşmek, yerinde görülmek.*

zülfüngni çīn didim manga didinġ ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [ol-, -maz , -i, -miş-maz, -i, -]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyung manga / güldi ol meh-veş didi ḫamu **ola** bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [ola, -a]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyung manga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [olmaya, -ma, -y, -a]*

ey ki şīr-efken gözüng teg çeşm-i āhū **olmaya** / ger disem āhū anga nā-gāh āh o **olmaya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [olmaya, -ma, -y, -a]*

ol ki: *O ki, o kimse ki*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [ol ki,]*

sözüng Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her dāne **ol ki** şimdidür ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [ol ki,]*

luṭfın görüp Hidāyet onıng cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [ol ki,]*

ol ki yastanur anıng sünbüli berg-i semenī / ḳurşanur lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [ol ki,]*

ol ki bizi nīst iken ḳıldı hest / ḳıldı mey-i ʿışḳ ile kevneyni mest *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 2). [ol ki,]*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek ilüng / yārlıġ oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [ol kim, -dur]*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [ol kim,]*

ola: *Belki, -mi acaba, ihtimal.*

gözlerüm ḫaṭṭıng ḫayālinde sanga ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler **ola** reyḥān anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [ola,]*

su ḳıraġına meger kim **ola** şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [ola,]*

çü ẓāhirdür didügüm sözde taṣdīḳ / ümīd oldur refīḳum **ola** tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [ola,]*

ola gör-: *Olmaya bakmak, olmaya çalışmak.*

çün yāri fānī dünyanın͡g aġyārdur ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [ola gör-,]*

<u>**ola ki:**</u> *Olur ki, olur da, diyelim ki.*

iti oldum man͡ga uş istedügün͡g bir dimedi / tüle teg isteşürem **ola ki** sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [ola ki,]*

<u>**olar:**</u> *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (yüzü lale gibi olanlar).*

an͡gmazlar ilde bir o yüzi lāleler meni / her niçe an͡gdurur **olara** nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [olara, -a]*

<u>**olar:**</u> *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (hatipler).*

men ol zamān ki **olarun͡g** ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [olarun͡g, -un͡g]*

<u>**olar:**</u> *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (hükümdarlar).*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı **olardan** ṣon͡gra ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [olardan, -dan]*

<u>**olar:**</u> *Çokluk üçüncü şahıs zamiri (ölenler).*

ḫanı **olar** kim munı cemʿ itdiler / ḥasret ü derd ile ḳoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [olar,]*

<u>**olası:**</u> *Olmalı, gerekli.*

ger düşde gön͡gül zülfün͡g ucın dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā **olası** oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [olası,]*

<u>**oldur ki:**</u> *Odur ki.*

bes yigi **oldur ki** şerīr olmaya / bā-ġam u derd ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [oldur ki,]*

ḳorḫum **oldur ki** hem … / yoḫsa taḳṣīr degül olmasa cān ḫāk-i rehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [oldur ki,]*

<u>**on͡gar-:**</u> *Yoluna koymak, onarmak; iyileştirmek.*

bulmaya vaṣlın͡g Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ **on͡garmazsa** ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [on͡garmazsa, -maz, -sa]*

ordu: *Konak, saray; ordu.*

sensiz şanemā bu **ordu** ilen / yaḫdı meni çerḫ ḳayġu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [ordu,]*

ortaġ: *Ortak, eş, benzer.*

alduġın cānım gözi bildüñ velā bildürmedüñ / sen daġı oldıñ yaḳın kül oġrınıñ **ortaġı** sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [ortaġı, -ı]*

oş: *Kovmak için söylenen bir söz.*

iti oldum maña uş istedügüñ bir dimedi / tüle teg isteşürem ola ki sözi **oş** ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [oş,]*

ot: *Ot.*

yüzi yād ile yir dutmaz göñgülde özgeler fikri / bu rūşendür ki **ot** yanan ocaġda hergiz **ot** bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [ot,]*

her ḫas içün **ot** kimi yanmaġ nedür / su kimi her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [ot,]*

otur-: *Geçirmek.*

her ḫanda ki geçdise oḫuñ sözi Hidāyet / yayıñ kimi boynın egüben gögsin **ötürdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [ötürdi, -di]*

otur-: *Oturmak, yerleşmek, bulunmak.*

dün bād ḫāk-i kūyıñ aparurken oġradım / göz almayup **oturdı** didim al naṣībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 2). [oturdı, -dı]*

gül geçüp gül-zār **otursa** n'ola çün pāyendedür / ʿālemiñ bāġında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [otursa, -sa]*

saña düşmez raḳīb yār yiri / er gerek kim **otura** er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [otura, -a]*

oturdı atlu saʿādetle devlet o gence / didim yana nereye devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [oturdı, -dı]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü peymān eyleme / gel **otur** çoḫ ġonçe kimi baġrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [otur,]*

oturmadı laʿlüñçün ayaġdan göñgül ança / kim ʿāḳıbetü'l-emr meni cāna yitürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [oturmadı, -ma, -dı]*

kārvān-ı mülk-i ḳuds **oturdı** Mışr cān saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [oturdı, -dı]*

oyaġlıġ: *Uyanıklık.*

bilem diseng͡ bili remzin göng͡ül **oyaġlıġ** teg / ḫayāling͡ özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [oyaġlıġ,]*

oyan-: *Uyanmak, uyku durumundan çıkmak.*

içen devlet meyin bil kim **oyandı** / ġam odında ḫaçan devletlü yandı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [oyandı, -dı]*

oyna-: *Oynamak. II Herhangi birine karşı önemsemeyici davranışlarda bulunmak.*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdung͡ / ḫūb **oynadung͡** ey dūst güşād eylemedüng͡ hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [oynadung͡, -du, -ng͡]*

oyna-: *Bir şeyi sürekli evirip çevirmek veya sürekli olarak ona dokunmak.*

delü göng͡lüm ki ʿışḳ **oynar** o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [oynar, -r]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anıng͡ / göz açıcaġ göresin başıng͡ üsne **oynar** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [oynar, -r]*

oyun: *Oyun.*

ey dil ḳanıng͡ tökem dise **oyunla** yār ınan / göng͡lindeki durur ki gelür diline anıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [oyunla, -la]*

oḫ yaġup **oynında** ḳılıç ildırım kimi / gerçek ering͡ yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [oynında, -ı, -n, -da]*

Ö

ödlek: *Ödlek, korkak.*

tīġ **ödlek** aluban anda ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [ödlek,]*

ög-: *Övmek, yüceltmek.*

men sögüşün͡gden senin͡g **ögmeġun͡gı** farḳ itmezem / Tan͡grı sözini edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [ögmeġun͡gı, -meġ, -un͡g, -ı]*

ey bāġbān ṣanevber ü servün͡gni **ögme** çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [ögme, -me]*

ögmen͡giz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / an͡ga bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [ögmen͡giz, -me, -n͡giz]*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār **ögende** özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [ögende, -en, -de]*

lebleri yanıda **ögmen͡g** āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [ögmen͡g, -me, -n͡g]*

ol ikki nergis **ögende** gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görün͡g bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ögende, -ende]*

ögren-: *Öğrenmek, tanımak, alışmak.*

ʿaceb yaġmācılardur senden ey Türk / meger **ögrendiler** tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [ögrendiler, -di, -ler]*

Nīl'e baḫmaz yaşım gören ne ʿaceb / **ögrenen** baḥre çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [ögrenen, -en]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü niçe men san͡ga bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [ögren,]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden **ögrendün͡g** bu vech ilen gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [ögrendün͡g, -dü, -n͡g]*

gözden ayaġun͡g tozın gidermen / **ögrendi** gözüm bu dārū ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 3). [ögrendi, -di]*

kesile bilmen itin͡gdin nişe kim müşkil olur / kişi bir nesteye kim **ögrene** andan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 2). [ögrene, -e]*

ögret-: *Öğretmek, kavratmak.*

man͡ga **ögretmen͡giz** ol kūyda cān ṣatmegi kim / zülfi sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [ögretmen͡giz, -me, -n͡giz]*

ögür: *Akran , eş, arkadaş.*

olmazsa ḫaste göñ͡glüme vaṣlıñ͡g **ögür** eger / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [ögür,]*

öl-: *Ölmek, can vermek.*

raḳīb ölgeç ḳıyāmetler ḳoparsa / ḳoyuñ͡g ölsün ne kim **ölürse** ölsün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [ölürse, -ür, -se]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi laʿlüñ͡g içün / çölde **ölür** kişi bulunmasa su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [ölür, -ür]*

didim ki ḳayġumı ḳayır yoḫ ise zār ***ölürem*** */ didi görüñ͡g ki meni öldügile ḳayırdur (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [ölürem, -ür, -em]*

ölürem yitür bir bıçaḫ tā raḳībüñ͡g / dimesün olup yitmedi ol bıçaġa (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [ölürem, -ür, -em]

öldür-: *Öldürmek.*

didim **öldürdi** üküşni mey-i laʿlüñ͡g ḳadeḥi / didi ḳayurma sañ͡ga daḫı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [öldürdi, -di]*

gördi derdimni didi **öldüreyim** ḳurtulasın / doġrusı yaḫşı devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [öldüreyim, -e, -y, -im]*

didim **öldür** Hidāyet'ni dil alma / didi ġam yime ol hem ölecaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 5). [öldür,]*

raḳībā **öldürem** didüñ͡g özümni / ḫamu ʿaybıñ͡gla cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [öldürem, -em]*

dün **öldürem** didüñ͡g ġamımı kim ki yir neden / öldürmedüñ͡g Hidāyet'i men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [öldürem, -em]*

dün öldürem didüñ͡g ġamımı kim ki yir neden / **öldürmedüñ͡g** Hidāyet'i men hem bu ġamda-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 5). [öldürmedüñ͡g, -me, -dü, -ñ͡g]*

silmeñ͡g ayaġı yüzini yüzden kim **öldürür** / āḫir nefes kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [öldürür, -ür]*

ʿuşşāḳı **öldürende** cefā tīġılan o gün / yā Rab yitür meni o güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [öldürende, -ende]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtulduñ͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [öldürürken, -ürken]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir daş ile / aḳça ile ṣatun alup **öldüresin** daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [öldüresin, -e, -sin]*

ger **öldürür** Hidāyet'i ġamzeñ͡g ʿaceb degül / munuñ͡g teg iş durur añ͡ga ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [öldürür, -ür]*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi **öldürür** meni vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [öldürür, -ür]*

öldürdi men-i ḫaste ol ḥūr-ı cenānı / bī-cürm ü cināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 6). [öldürdi, -di]*

şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / hicrüñ͡gde bilürem ṣoñ͡gı işüm buñ͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [öldüre gör-, -e , -gör]*

ölü: *Ölmüş, dünyevi hayatı sona ermiş olan.*

ʿĪsī ki dirler **ölüye** bir demde cān virür / söz ile lebleri mañ͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [ölüye, -y, -e]*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / **ölüye** yek-sān ola ger şāla dutsañ͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [ölüye, -y, -e]*

yār içün ölenüñ͡g dīni yār imiş ne ġam / ger yār içün Hidāyet **ölü** ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [ölü,]*

bir gün ola ki Hidāyet **ölü** düşmiş göresiz / lāle teg şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [ölü,]*

ölü: *Ölmüş, dünyevi hayatı sona ermiş olan. II Ahiret hayatı için hiçbir şey yapmayan kimse.*

kim ki degül doġrı degül ādemī / **ölüdür** ol dutsa gerek mātemī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 54). [ölüdür, -dür]*

ölümiñ͡g ilimde ol-: *Ölümün elimden olacak, ölümüne sebebiyet vermek; göz dağı vermek veya tehdit etmek.*

ölümiñ͡g dir ilimde olacaġdur / didim ey ḫūnī gözli n'olacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 1). [ölümiñ͡g ilimde ol-, -acaġ , -dur -acaġ, -dur -iñ͡g]*

ʿömr: *Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat.*

gözlerümden ay u yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿ**ömr** arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [ʿömr,]*

her kim ki anıñ͡g ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿ**ömrin** telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [ʿömrin, -i, -n]*

gözüñ͡gle biliñ͡gi göreliden Hidāyet'iñ͡g / ṣarf oldı ʿ**ömri** ḫamuça ḫvāb u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [ʿömri, -i]*

ol ki ʿ**ömrüm** teg geçer baḫmaz mañ͡ga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [ʿömrüm, -üm]*

ser-i zülfeyni ey meşşāṭa kesme / k'idersin ʿāşıḳıñ͡g ʿ**ömrini** kūtāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [ʿömrini, -i, -n, -i]*

dirmesün müddeʿī ʿ**ömri** budaġından beri kim / bir naẓar ḳoymadı baḫma berisin sīm-beri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [ʿömri, -i]*

ʿömr vefā eylemez: *Bir şeye kavuşamadan, bir sonuca ulaşamadan ölmek.*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma kim / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [ʿömr vefā eylemez, -mez]*

ʿömr-i beḳā: *Kalıcı ömür, ölümsüzlük.*

tā kim bulasın lem-yezeli ʿömr-i beḳāyı / ey ṭālib-i ʿirfān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [ʿömr-i beḳā, -y, -ı]*

öñ: *Bir kimse veya yerin yüzünün baktığı tarafta olan yakın yer.*

ḳażādur oḫung͡ atıcaḫ **öñine** kim ḳalḫa / meger göng͡ül ki yolında ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [öñine, -i, -n, -e]*

anıng͡ıçün cigeri itlerüng͡ **öñine** çeker / dil ki tā dimeyeler yoḫ imiş anıng͡ cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [öñine, -i, -n, -e]*

öp-: *Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıya dudaklarını değdirmek.*

devletimdür yār ilin **öpmaġ** içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [öpmaġ, -maġ]*

edeb yirin **öpüp** yitür selāmum / digil ey ṭūṭī-i şīrīn-kelāmum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 5). [öpüp, -üp]*

öpüş: *Öpücük.*

aġzıng͡dan isterken **öpüş** laʿling͡ yaşurun dişleding͡ / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [öpüş,]*

virse Hidāyet yār **öpüş** ister mi ki cān u göng͡ül / sende ne var anıng͡ gerek niçün kim anıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [öpüş,]*

öpüş al-: *Buse almak, öpmek.*

didüm alsam dudaġıng͡dan bir öpüş neng͡ azala / didi çoḫ ide heves ḫāṭırıng͡ ammā azala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 1). [öpüş al-, -sa, -m]*

cān virürem lebüng͡den alam bir öpüş velī / ol eyle yād olmadı menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [öpüş al-, -am]*

ör-: *Örmek.*

ördügi zülf ayaġına dolaşursa ne ʿaceb / dolaşur her kişining͡ ayaġına öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [ördügi, -dü, -g, -i]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada ming͡ cān u göng͡üller / meşşāta-i ṣunʿ anda ki zülfini **örürdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [örürdi, -ür, -di]*

dolaşdı **ördügi** zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [ördügi, -dü, -g, -i]*

<u>ört-:</u> *Örtmek, kapamak.*

cān göŋlegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / yaru itiŋge **örtüp** ü yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [örtüp, -üp]*

bād esüp yapraġ güli **örter** teg āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [örter, -er]*

<u>öt-:</u> *Geçmek, aşmak, geçerli olmak.*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur velī / mundandur ölmegim ki bir eglenmedin **öter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [öter, -er]*

oḫ atıcaḫ **öterek** çü meyl-i kemān ider / cān ḳuşı tenden uçuban özin nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [öterek, -erek]*

ança ḳan yaş töküpdür ser-i küyında gözüm / kim **öten** ol ser-i kūdan etegi ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [öten, -en]*

öterdi dün iti didim ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv yaḫındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [öterdi, -er, -di]*

ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden **öter** ḳılmaz maŋa pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [öter, -er]*

yār **ötdi** urdı cānıma yüz derd ü dāġlar / cān gidicaḫ tenimde göŋül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [ötdi, -di]*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yaŋaġıŋdan ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [ötdi, -di]*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden **ötüp** ḫoş-būy olur / yüz ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [ötüp, -üp]*

oḫınıŋ sūzı egerçi **öter** baş u cānıma / göŋlimden özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [öter, -er]*

ne yiriŋ k'ol perī **öter** yirine / lāle vü serv ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [öter, -er]*

ol ḳadi ney-şeker neyistāna / **ötse** ḫarc ola ney-şeker yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [ötse, -se]*

Hidāyet dün ötüp cān ḥāli şorduŋ / o tende cān mı ḳalur sen **ötende** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [ötende, -ende]*

Hidāyet dün **ötüp** cān ḥāli şorduŋ / o tende cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [ötüp, -üp]*

baḫmayup **ötdi** iti nāle vü efġānıma dün / yādigārı maŋa bu nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [ötdi, -di]*

ötgün: *Etkili, keskin; geçen.*

göñgülde sen ķaşı yay oħlarınıñ / ħayāli bir ķoşun ķuşuñdur **ötgün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [ötgün,]*

oħınıñ sūzı egerçi öter baş u cānıma / göñglimden özge yirde anı **ötgün** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [ötgün,]*

ötrü: *Ötürü, dolayı, sebebiyle.*

menimle müddeʿīden **ötrü** yārüñ / arası bilmezem niçün serindür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 4). [ötrü,]*

öz: *Kendi.*

ister idi ķaşuña muṭlaķ şebīh olmaķ hilāl / beñzi ṣarardı **özin** bu fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [özin, -i, -n]*

ayaġına itiniñ başuñı çoħ ṣalma raķīb / olma zinhār **özüñden** ulu ilen güstāħ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [özüñden, -üñ, -den]*

oħ atıcaħ öterek çü meyl-i kemān ider / cān ķuşı tenden uçuban **özin** nişān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 1). [özin, -i, -n]*

dutdı zülfüñ ger delü göñglüm didim n'oldı didi / niçe **öz** işin duyup adın delü ķoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [öz,]*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda yaħşı ad **özine** bu ķoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [özine, -i, -n, -e]*

ṭaʿnesi yāriñ mañadur **özüñe** alma raķīb / çün bilürsiñ kim Ayaz'ıñ ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [özüñe, -üñ, -e]*

dün ṣanur iken itlerüñ ṣaldum **özimni** araya / görgeç gülüp didi bu hem özini ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [özimni, -im, -ni]*

dün ṣanur iken itlerüñ ṣaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu hem **özini** ādem ṣanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [özini, -i, -n, -i]*

sıġışmas nāmede şerḥ-i cüdāyī / Hidāyet nāme gönderme **özüñ** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [özüñ, -üñ]*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez işiginde / ḥayvāndur **özin** beste-i kāh u ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [özin, -i, -n]*

ķaddüñde gözüm zülfiñi tā gördi dolanmış / ilan gör **özin** dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [özin, -i, -n]*

güneş teg tevsen-i çerħa seniñ teg çıħmadı bir er / egerçi gördi çoħ minmiş **özine** bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [özine, -in, -e]*

gül-i vechiñni kim ehl-i maʿānī yāsemen dirler / ķızarma lāle söylersem **özümden** yāsemen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [özümden, -üm, -den]*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār ögende **özin** ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [özin, -i, -n]*

yaḳīn **özini** bilür ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [özini, -i, -n, -i]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / **özi** hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [özi, -i]*

sınadun͡g **özün͡gi** aġyār Hidāyet'le üküş / savuş imdi dimiş olam san͡ga çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [özün͡gi, -ün͡g, -i]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / **öz** sözimdin dönmezem Tan͡grı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [öz,]*

ser-i küyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī her neste kim vardur olur **öz** aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [öz,]*

ʿāşıḳ Hidāyet **özine** bilür yüz aġlıġı / boyansa ḳanılan yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [özine, -in, -e]*

dime Hidāyet gözi āhū anın͡g / **özidür** aṣlan velī ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [özidür, -i, -dür]*

raḳībā öldürem didün͡g **özümni** / ḫamu ʿaybın͡gla cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [özümni, -üm, -ni]*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [özine, -in, -e]*

dir imiş ol yār meni **öz** itüm / ger didise aġzına ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [öz,]*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur **özi** ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [özi, -i]*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil **öz** cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [öz,]*

sen lebi ġonçeden **özin** yigler / doġrusı gül güler biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [özin, -i, -n]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa **özinden** yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [özinden, -i, -n, -den]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / **özini** süsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [özini, -i, -n, -i]*

dönmen çekerem **özimi** bir var anın͡gçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [özimi, -im, -i]*

ördügi zülf ayaġına dolaşursa ne ʿaceb / dolaşur her kişinin͡g ayaġına **öz** ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [öz,]*

ne ṣorarsın ṣanemā ḫaste Hidāyet ḫaberin / ḫaberin͡g an͡glayalı yoḫdur **özündin** ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [özündin, -ün, -din]*

n'ola dalarsa müddeʿī içün meni itüng / **öz** cinsi ide her kime cānā ḥimāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 3). [öz,]*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim **özine** luṭf u iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [özine, -i, -n, -e]*

dün Hidāyet'ni dimeng ʿışḳ ile rüsvālıġdan / ḳoyıng **öz** ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [öz, -nung]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / **özine** ol güni bile zevḳ ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [özine, -i, -n, -e]*

dutdı zülfi yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp **öz** başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [öz,]*

özi durur ʿilm ile daʿvī ḳılan / evvel ü āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [özi, -i]*

tā ki başımdan ola bu derd-i ser / bir nefes **özimden** olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [özimden, -im, -den]*

cehd ile gör dingle resūlin sözin / k'anlayan anıng sözi bildi **özin** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [özin, -i, -n]*

kim ki o meyden ḳadehi nūş ider / bilür **özin** gerçi ferāmūş ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 27). [özin, -i, -n]*

dinme göngül munça ki ḥaddüng degül / ġonçe kimi **özinge** ancaḫ gül *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 8). [özinge, -i, -ng, -e]*

özüng ile doġrılıġı pīşe ḳıl / sorġu güninden yöri endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [özüng, -üng]*

çek dilüng **özünge** vü ḥaddüng tanı / bu söz ile tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [özünge, -üng, -e]*

gördi melāyik seni ḳıldı sücūd / **özüngi** şaġınmaz iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [özüngi, -üng, -i]*

özge: *Başka, diğer.*

senden cefādan **özge** Hidāyet ne uma kim / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [özge,]*

bu suçdan **özge** kim virübem cān u ten sanga / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [özge,]*

laʿlüngden **özge** teşne-i dīdārunga müdām / ger āb-ı ḫıżr olursa görünür serāb anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [özge,]*

yarma ey pīr gögsüngi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh **özge** cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [özge,]*

göngül ṣāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz **özge** destānı munung teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [özge,]*

göŋ͡gliminͦg ʿışḳunͦgda şāhā hem ġam u hem derdi var / neyler **özge** hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [özge,]*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden **özge** kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [özge,]*

ol kimsene kim **özgelere** benͦgzedür anı / dürr ü güherünͦg nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [özgelere, -ler, -e]*

ġam-ı hicrān ilen ölmekden **özge** / Hidāyet'ninͦg şehā dermānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [özge,]*

yüzi yād ile yir dutmaz gönͦgülde **özgeler** fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [özgeler, -ler]*

kirdārunͦga ḫoş dut gönͦgül vaṣlından **özge** umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [özge,]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu işikde sendin **özge** kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [özge,]*

leblerünͦgden **özgeler** ger cān umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [özgeler, -ler]*

bilem disenͦg bili remzin gönͦgül oyaġlıġ teg / ḫayālinͦg **özgeye** aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [özgeye, -y, -e]*

ʿaceblenme gözünͦg yaşı Hidāyet çeşmünͦg aḫıtsa / ne umsun mundan **özge** kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [özge,]*

oḫınınͦg sūzı egerçi öter baş u cānıma / gönͦglimden **özge** yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [özge,]*

sen av idende cān u dil olur sanͦga şaġāl / cehd ile ḳoyma **özgeler** aṭa şaġālünͦgi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [özgeler, -ler]*

her laḥẓa seninͦg ḫayālinͦg ilen / sevdāyī gönͦgül bir **özge** bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [özge,]*

yaḫşı adınͦg cehd ide gör kim ḳala / adıdan **özge** daḫı gör kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [özge,]*

dünyīye aldanma vü hem mālına / bir naẓar it **özgelerünͦg** ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [özgelerünͦg, -lerünͦg]*

özi bil-: *Kendi bilir, her ne ya da nasıl isterse öyle düşünüp davranabilir.*

dirler devā ḳılur anͦga bildür bu derdünͦgi / didim ki ḳılsa ḳılmasa dinmenͦg özi bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 2). [özi bil-, -ür]*

ʿöẕr getür-: *Tövbe etmek.*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [ʿöẕr getür-, -me]*

<u>ʿöẕre dur-:</u> *Özre durmak. II Özür dilemek, affedilmeyi beklemek.*

durubam baş u cān ilen bu ʿöẕre / ne kim fermānın͡g olursa göz üzre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 8). [ʿöẕre dur-, -e-ub, -am]*

P

<u>pā dir-:</u> *Dayanmak.*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey dil niçüksin / bu ṭūfān içre pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [pā dir-, -gil]*

<u>pādişāh:</u> *Padişah, hükümdar.*

sühānıng͡ ḥāletini söyle māha / ḳulung͡ sözini yaʿnī **pādişāha** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [pādişāha, -a]*

<u>pādişāh-ı ḥüsn-bende:</u> *Güzellik kölesinin hükümdarı.*

digeç kim bende düşti zülfüm içün / didim ey **pādişāh-ı ḥüsn-bende** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [pādişāh-ı ḥüsn-bende,]*

<u>pādişeh:</u> *Padişah, hükümdar.*

n'ola meyl itmese Hidāyet'e yār / **pādişehdür** gedāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 5). [pādişehdür, -dür]*

kesme cāndan ġam u derdüng͡ni … / mülk vīrān ola ẓulm olsa işi **pādişehing͡** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [pādişehing͡, -ing͡]*

ḫāṣ irişdi Hidāyet itining͡ cergesine / **pādişeh** manṣıbı hergiz düşe çāvūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 5). [pādişeh,]*

<u>pāk:</u> *Temiz, saf.*

cismim içre mihr-i ʿışḳung͡ ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun **pākrek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [pākrek, -rek]*

ʿışḳung͡da ey baḥr-ı kerem men şöyle **pākem** bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [pākem, -em]*

<u>pā-māl ol-:</u> *Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek.*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [pā-māl ol-, -a]*

<u>pāre:</u> *Parça, ayrılmış, bölünmüş, parçalanmış.*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir **pāre** duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [pāre,]*

Hidāyet eyle cān u göng͡lini yüz **pāre** / ilinden itse felek yāring͡ ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [pāre,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī **pāre** / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [pāre,]*

gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālüñ / kim niçe ḳılur bir yeñi ayı iki **pāre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [pāre,]*

pāre: *Parça, ayrılmış, bölünmüş, parçalanmış. II Gözyaşı.*

yüz **pāre** ḳıldı baġrumı hicrüñ ınanmasañ / çeşmüm yolından uşta düşer **pāre** pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [pāre,]*

pāre ḳıl-: *Parçalamak. II Aşk acısıyla çok büyük acılar çektirmek.*

yüz pāre ḳıldı baġrumı hicrüñ ınanmasañ / çeşmüm yolından uşta düşer pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [pāre ḳıl-, -dı]*

meni kūyından anıñ müddeʿī āvāre ḳılur / baġrumı tīġ-ı cefā ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [pāre ḳıl-, -ur]*

pārele-: *Parçalamak.*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste kim o **pāreleye** cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [pāreleye, -ye]*

yüz pāre ḳıldı baġrumı hicrüñ ınanmasañ / çeşmüm yolından uşta düşer pāre **pāreler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [pāreler, -r]*

pārelet/d-: *Parçalatmak.*

geh tiker kirpügünüñ ignesi baġrum yarasın / geh firāḳı tikeni **pāreledür** ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [pāreledür, -ür]*

pāyān: *Son, nihayet.*

cānā sañga şikāyet-i hicrān ne söyleyem / çün yoḫdur ol ḥikāyete **pāyān** ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [pāyān,]*

pāy-dār: *Kalıcı.*

görmedi çün ʿālemiñ bāġında bir gül **pāy-dār** / doġalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [pāy-dār,]*

pāye: *Derece, mertebe.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ **pāyesi** bu ḳaṣrıñ gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [pāyesi, -s, -i]*

pāyende: *Duran, sürekli.*

gül geçüp gül-zār otursa n’ola çün **pāyendedür** / ʿālemin͡g bāġında serv-i himmet-i şāh-ı cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [pāyendedür, -dür]*

pāy-māl: *Ayak altında kalmış, ezilmiş.*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş oldı **pāy-māl** / zülfine il uzatsam ider kim ilin͡g gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [pāy-māl,]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / yoḫsul mes̱el durur düş ilen **pāy-māl** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [pāy-māl,]*

baş düşde **pāy-māli** olur dil görür ġamın / yoḫsul mes̱el durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [pāy-māli, -i]*

peḳā bul-: *Ebedî olmak.*

baş oynayan Hidāyet onun͡gçün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [peḳā bul-, -ur]*

peleng: *Kaplan.*

dime Hidāyet gözi āhū anın͡g / özidür aṣlan velī ḫūyı **peleng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [peleng,]*

pend: *Öğüt.*

faḳīh **pendine** dutmaz ḳulaġ dil olalı / esīr bendine şol ṭurre-i semen-sāyun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [pendine, -i, -n, -e]*

per: *Kanat.*

şevḳ-ı rūyın͡gdan gön͡güldür közden āteş-nākrek / ḥasretinden sīne hem **per** sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [per,]*

perçem: *Perçem, kakül.*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā **perçemin** anın͡g < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [perçemin, -i, -n]*

perde: *Hakikati görmeyi engelleyen şey.*

cān **perdesi** çāk olur kim aġrımasun şol il / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [perdesi, -si]*

pergār: *Yay, daire çizmekte kullanılan araç, pergel adlı aletin eski metinlerde kullanılan şekli.*

dönderürse yaş ile devrān meni **pergār** teg / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [pergār,]*

perhīz ḳıl-: *Bazı şeylerden kaçınmak, uzak durmak.*

ḫāṭırun͡gı yaḫşı işe tīz ḳıl / her ne yaman iş ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [perhīz ḳıl-,]*

perī: *Peri, güzel; sevgili.*

itile gizlü söz dir idüm ol **perī** didi / Ádem teg ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [perī,]*

ne yirin͡g k'ol **perī** öter yirine / lāle vü serv ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [perī,]*

ger **perī** görse senün͡g ḥüsnün͡gi ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [perī,]*

ger perī görse senün͡g ḥüsnün͡gi ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü **peri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [peri,]*

sarāy-ı dīde kim vaşlın͡g yiridür / müşerref ḳılın͡gız şāhā **perīdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 22). [perīdür, -dür]*

gözden Hidāyet anın͡gıçün yulduz aḫıdır / kim ol **perī** görünür an͡ga ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [perī,]*

kimdür **perī** kim anda ola yüz anın͡g kimi / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [perī,]*

perīşān: *Dağınık, dağılmış, düzensiz, karmakarışık.*

gül ki şalur āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿārıżın͡gda her ḫaçan olur **perīşān** kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [perīşān,]*

zülf-i perīşānı **perīşānıyam** / herze yire nişe perīşān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 5). [perīşānıyam, -ı, -y, -am]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / men daḫı **perīşānem** idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [perīşānem, -em]*

perīşān eyle-: *Perişan etmek, dağıtmak.*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / ḫāl imişdür ol ki yüz üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [perīşān eyle-, -miş]*

perīşān ol-: *Kederli, üzgün, darmadağın bir halde olmak.*

rişte-i zülfün͡g ilümden düşdi dur / ol sebebdendür perīşān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 4). [perīşān ol-, -duġ , -um]*

zülf-i perīşānı perīşānıyam / herze yire nişe perīşān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 5). [perīşān ol-, -am]*

ger düşde gön͡gül zülfün͡g ucın dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān şanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [perīşān ol-, -ma]*

__perīşān-ḥāl ol-:__ *Acınacak durumda olmak, darmadağınık olmak.*

melālet ile gön͡gül oldı bes perīşān-ḥāl / ṣabāḥ sinlere vardum berāy-ı def'-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [perīşān-ḥāl ol-, -dı]*

bir ün ḳulaġıma geldi ẕi-ḫuftegān-ı laḥed / ki ey faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [perīşān-ḥāl ol-, -ma, -gil]*

__pertev-i ḥaḳ:__ *Allah nûru.*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [pertev-i ḥaḳ, -dan]*

__pertev-i ruḫsār:__ *Yanağın, yüzün parlaklığı, ışığı.*

yaḫtı meni pervāne teg ol **pertev-i ruḫsār** / şem'in͡g ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [pertev-i ruḫsār,]*

__pervā ḳıl-:__ *Korkmak, çekinmek.*

ol gün ki tāb-ı vechine şem'-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [pervā ḳıl-, -maz]*

__pervāne:__ *Işık çevresinde dönen küçük kelebek.*

yaḫtı meni **pervāne** teg ol pertev-i ruḫsār / şem'in͡g ü belī kim yanduġı **pervāne** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [pervāne,]*

ey çerāġum şem'-i rūyın͡gdan cüdā / ölmege mūm olmışam **pervāne** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [pervāne,]*

__pervāne:__ *Işık çevresinde dönen küçük kelebek. II Aşka düşen, aşkın cazibesine kapılan; âşık.*

yaḫtı meni **pervāne** teg ol pertev-i ruḫsār / şem'in͡g ü belī kim yanduġı **pervāne** içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [pervāne,]*

ol gün ki tāb-ı vechine şem'-i felek **pervānedür** / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [pervānedür, -dür]*

yanup şem' **pervāne** şalsa ḳanadın / ne ḳayġu onun͡g ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [pervāne,]*

__pervā-yı bāġ:__ *Dünya korkusu.*

man͡ga ḳapun͡gda ne **pervā-yı bāġ** u bustāndur / ki görgeç ol yüzi 'ālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [pervā-yı bāġ,]*

pervā-yı mülk-i fārisī: *Farsçanın ülkesinin korkusu.*

görenden berlü bu maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem / kime **pervā-yı mülk-i Fārisī** taḫt-ı ḫorāsān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 5). [pervā-yı mülk-i fārisī,]*

pervīn ol-: *Ülker takım yıldızı olmak II Parçalara ayrılmak; parlak gözyaşı olmak.*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir görün͡g niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [pervīn ol-, -mış, -am]*

pes: *Şimdi; öyleyse.*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu ağladuğı **pes** ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [pes,]*

pey-ā-pey: *Yavaş yavaş; birbiri ardınca.*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / cāna **pey-ā-pey** oḫlarun͡g ey şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [pey-ā-pey,]*

peydâ: *Açık, ortada olan.*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzün͡g ḳata digil / gāh **peydā** nişe olur gāh pinhān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [peydā,]*

peyġām: *Haber, bilgi.*

çünki didün͡g Hidāyet'ün͡g ḥālin / sözlerinden ne ḥācet **peyġām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [peyġām,]*

peygamber: *İnsanlara Allah'ın buyruklarını bildiren, âhireti, zararlı ve faydalı şeyleri tanıtan elçi.*

düşse düşsün adum ağzından raḳībün͡g şanasın͡g / anın͡g ağzından düşen **peyġāmber** ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [peyġāmber,]*

peykān: *Okun ucundaki sivri demir.*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü **peykān** ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [peykān,]*

peykān: *Okun ucundaki sivri demir. II Sevgilinin kirpiği veya yan, süzgün bakışları.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi küze süz ile / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduğun͡g **peykān** an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [peykān,]*

gördi **peykānlar** göñ͡gülde göze mihriñ͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [peykānlar, -lar]*

peyker: *Yüz, çehre.*

virdi fenā yiline gözüm suyı ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳuñ͡gda **peykerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [peykerüm, -üm]*

peyk-i ecel: *Ecel habercisi II Azrail.*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa tenden / ey **peyk-i ecel** söyle añ͡ga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [peyk-i ecel,]*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī irişdi **peyk-i ecel** / getürdi nāme-i ḥasret zevāle döndi kemāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 15). [peyk-i ecel,]*

peymān: *Ant, yemin.*

göñ͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berüñ͡g peymān / cihānda ḫansıdur ol kim dürüst **peymāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [peymāndur, -dur]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd ü **peymān** eyleme / gel otur çoḫ ġonçe kimi baġrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [peymān,]*

peymān uşat-: *Sözünden dönmek.*

göñ͡gül ʿaceb mi uşattısa dil-berüñ͡g peymān / cihānda ḫansıdur ol kim dürüst peymāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 7). [peymān uşat-, -tı, -sa]*

peymāne: *Şarap kadehi. II Sarhoş bir kimse için sevgilinin, renginden dolayı, şaraba benzeyen gözleri.*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki bu devrde **peymānesi** doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [peymānesi, -si]*

peyveste: *Birbirine ulaşmış, bitişik.*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg **peyveste** ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [peyveste,]*

pinhān: *Gizli, saklı, gizlenmiş şekilde.*

ger degül ebr-i siyeh gün teg yüzüñ͡g ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh **pinhān** kākülüñ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [pinhān,]*

pinhān eyle-: *Saklamak, gizlemek.*

bād esüp yapraġ güli örter teg āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [pinhān eyle-, -miş]*

eyleme pinhān yüzün͡gi zülf-i ʿanber-bār ilen / yana men āşüfte’i bī-dīn ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [pinhān eyle-, -me]*

pīr: *Yaşlı; tarikat kurucusu.*

yarma ey **pīr** gögsün͡gi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [pīr,]*

firībine gön͡gül virme neden gül şāhid-i raʿnā / yaman yaħşını farķ itmez virür her dem gön͡gül **pīre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [pīre, -e]*

pīrehen: *Gömlek II Maddi varlık.*

cānım menim ey şūħ-ı revān-baħş tenin͡gdür / gözden yaşuran cānumı şol **pīrehenin͡gdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [pīrehenin͡gdür, -in͡g, -dür]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevķıla men teg gör niçe / çāk iderler **pīrehen** bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [pīrehen,]*

pīr-i ṭarīķat: *Tarikat şeyhi.*

şemʿ-i vaḥdet oħıdı **pīr-i ṭarīķat** yüzini / ol çerāġum sözi dilimde delāyil ķaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [pīr-i ṭarīķat,]*

pīşe: *Sanat, meslek, iş; huy, tabiat.*

her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf u kerem **pīşe** vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [pīşe,]*

pīşe kıl-: *Huy edinmek.*

yaħşılıġ it luṭf u kerem pīşe ķıl / gör ne ʿaceb ẕātsın endīşe ķıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [pīşe ķıl-,]*

özün͡g ile doġrılıġı pīşe ķıl / sorġu güninden yöri endīşe ķıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [pīşe ķıl-,]*

piste: *Fıstık.*

gör yüzin aġız u göz ü ħālin teferrüc it / baħ bir ṭabaķda **piste** vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [piste,]*

piyāle: *Kadeh, şarap bardağı.*

n’ola ķanasa degüp diş lebi **piyālesine** / demī çaġır töküle her ħaçan **piyālesine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [piyālesine, -si, -n, -e]*

n’ola ķanasa degüp diş lebi **piyālesine** / demī çaġır töküle her ħaçan **piyālesine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [piyālesine, -si, -n, -e]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma vü bil / nedür gülüng ḳadehi lāleng piyālesine (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [piyālesine, -si, -n, -e]

cihān esāsınung aldanma lez̠z̠etine göngül / ki bala ağu ḳatup ṣong vire **piyālesine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [piyālesine, -si, -n, -e]*

eger ınanmaz isen cez̠besin sen ṣūfī / şarāb-ḫānede çek bir niçe **piyālesine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [piyālesine, -si, -n, -e]*

açgeç ṣurāḥī ağzını dürdini tökmege / ḳan yaşa döndi sāḳī ilinde **piyālesi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [piyālesi, -si]*

pul: *Köprü.*

ḳaşlarungız ṭāḳı gözimde menim / çaylar üsne görünür **pül** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [pül,]*

pul: *Pul, akçe.*

bir **pūla** müddeʿī meni ṣanmaz velī menem / ol kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [pūla, -a]*

pür-engīz: *Çok karıştıran.*

çekmiş gözüng müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / tā niçe ol ḫūnī gözüng her dem **pür-engīz** eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [pür-engīz,]*

puz-: *Bozmak. II Kötü duruma getirmek.*

gözüng göngül aluban **puzdı** cānım ülkesini / şehā yit ülkelüning ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [puzdı, -dı]*

ger ġam çerisi ḳılsa göngül ḳalʿasın ḥiṣār / bir cām-ı ʿişret ile anı **puzmege** ne var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 1). [puzmege, -meg, -e]*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣāling ş̱ehrini yazıng firāḳ iḳlīmini **puzung** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [puzung, -ung]*

dūd u endūh u belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini **puzmaġıçun** çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [puzmaġıçun, -maġ, -ı, -çun]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān **puzar** derdüm dil u cānung sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [puzar, -ar]*

puzulmeklig: *Bozulmak.*

güneş yüzi ṣararurdı z̠i-reşk-i ḥüsn ü cemāl / yüz urdı çünki **puzulmeklige** esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [puzulmeklige, -e]*

R

<u>rāci῾ ol-:</u> *Geri dönmek.*

ser-i kūyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ῾ömri / belī her neste kim vardur olur öz aṣlına rāci῾ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [rāci῾ ol-, -ur]*

<u>rāḫ:</u> *Kaygı, keder; zan.*

tārāc-ı ġamzeden yitürür **rāḫına** nişān / cāna pey-ā-pey oḫlarun͡g ey şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [rāḫına, -ı, -n, -a]*

<u>rāḥat:</u> *Huzur, rahat.*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ῾ışḳ arasına **rāḥat** u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [rāḥat,]*

<u>rāh-ı ṣavāb:</u> *Doğruluk yolu.*

delü gön͡glüm ki ῾ışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider **rāh-ı ṣavāb** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [rāh-ı ṣavāb,]*

<u>raḥm eyle-:</u> *Korumak, esirgemek.*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [raḥm eyle-,]*

<u>raḥm it-:</u> *Korumak, esirgemek.*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül yār saġ olsun / ger müdde῾ī raḥm itmeye Tan͡grı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [raḥm it-, -me, -ye]*

<u>raḥm ḳıl-:</u> *Korumak, esirgemek.*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga gön͡güldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [raḥm ḳıl-, -a]*

<u>rahmet:</u> *Allah'ın rahmeti, esirgemesi, acıması.*

bir nişān ḥalḳa nüzūl itmiş iken **raḥmetden** / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [raḥmetden, -den]*

göz yaş töker görüp yüzini **raḥmet** an͡ga kim / gül mevsimi man͡ga meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [raḥmet,]*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr göng͡ül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [raḥmetden, -den]*

*hicrinde tīġın ister iken çaldı başuma / **raḥmet** ki ḫoş bu susıza çölde yitürdi su (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [raḥmet,*

raʿiyyet: *Hükümdar idaresinde olan halk.*

ḥālinden olma cān u dilüng͡ ġāfil ey ṣanem / kim şāha vācib ola **raʿiyyet** riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [raʿiyyet,]*

raḳīb: *Klasik şiirde sevgiliyi aşıktan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile âşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

görset diding͡ ne gelse ilüng͡den mang͡a **raḳīb** / ger Tang͡rı ḳoysa ölmez isem görsedem sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [raḳīb,]*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur **raḳīb** / doġrı imiş ki yavuza eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [raḳīb,]*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez **raḳīb** / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [raḳīb,]*

ḫāk-i rehing͡ görüp n'iderem sürmeyi **raḳīb** / göz rūşenālıġına bu dārū yiter mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [raḳīb,]*

tīġıng͡ı gizle gözimden çün meni dutdı **raḳīb** / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [raḳīb,]*

yārsız gören Hidāyet'ni **raḳīb** ilen diyer / olmamaġung͡dur ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [raḳīb,]*

ayaġına itining͡ başung͡ı çoḫ ṣalma **raḳīb** / olma zinhār özüng͡den ulu ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [raḳīb,]*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı kim / her yoḫ sözi **raḳībi** duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [raḳībi, -i]*

yalġuz **raḳībi** baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [raḳībi, -i]*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / **raḳīb** irişdi didi kim yana ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [raḳīb,]*

ṭaʿnesi yāring͡ mang͡adur özüng͡e alma **raḳīb** / çün bilürsing͡ kim Ayaz'ıng͡ ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [raḳīb,]*

ḳaçdı cevrüng͡den göng͡ül düşdi **raḳībüng͡** çignine / yaḫşılıġdan çın imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [raḳībüng͡, -üng͡]*

aġyār hīmilen meni ger yār iki böler / incimezem neden ki **raḳībimle** çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [raḳībimle, -im, -le]*

raḳībüng͡ cevr ḳılduġça ḳapung͡dan gitmezem ammā / aşaġa kişining͡ sözin işitmek hem aşaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [raḳībüng͡, -üng͡]*

yār itile menüm arama girme ey **raḳīb** / men bile-em anun͡gla yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [raḳīb,]*

dururdı yār **raḳīb** itdi bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr eyleyem şimdi Tan͡grı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [raḳīb,]*

düşse düşsün adum aġzından **raḳībün͡g** şanasın͡g / anın͡g aġzından düşen peyġāmber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [raḳībün͡g, -ün͡g]*

yār itilen meni görgeç n'ola ger gülse **raḳīb** / bu me̱seldür ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [raḳīb,]*

sürgil aġyār u **raḳībi** ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [raḳībi, -i]*

cānā **raḳībi** ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme gön͡glüm istese senden anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [raḳībi, -i]*

senden **raḳībi** gön͡gül ne ġam yigler ise yār / yār olsa yārin͡gligi tīz biline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [raḳībi, -i]*

ḳan yaşılan **raḳīb** yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün man͡ga meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [raḳīb,]*

dutma ʿuşşāḳun͡gı **raḳīb** ile bir / biri munın͡g itin͡g miskīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [raḳīb,]*

raḳīb aldı tiken teg bu gülnün͡g āl etegin / gön͡gül ne al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [raḳīb,]*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdün͡g ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [raḳīb,]*

dil ol ḳaşı gözi mekkāren͡g söyler lebi vaṣfın / **raḳībe** söylen͡g aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [raḳībe, -e]*

ḥabībe söyledüm baḫtum **raḳībün͡g** gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [raḳībün͡g, -ün͡g]*

raḳīb ölgeç ḳıyāmetler ḳoparsa / ḳoyun͡g ölsün ne kim ölürse ölsün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 3). [raḳīb,]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet san͡ga **raḳīb** / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [raḳīb,]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlın͡g **raḳīb** / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [raḳīb,]*

san͡ga düşmez **raḳīb** yār yiri / er gerek kim otura er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [raḳīb,]*

olma yoldaşı **raḳībün͡g** yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [raḳībün͡g, -ün͡g]*

ölürem yitür bir bıçaḫ tā **raḳībün͡g** / dimesün olup yitmedi ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [raḳībün͡g, -ün͡g]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe **raḳīb** / bu ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [raḳīb,]*

uymaduġumçun **raḳībe** ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola her kim uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [raḳībe, -e]*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden **raḳībi** gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [raḳībi, -i]*

dinmez menim ile senün͡g arada **raḳībün͡g** / kimdür ki dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [raḳībün͡g, -ün͡g]*

çoḫ yoḫ bir er **raḳībini** ḳurbān ḳılın͡g an͡ga / ger ḳorḫar olsan͡gız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [raḳībini, -i, -n, -i]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u **raḳīb** / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [raḳīb,]*

raḳībā: *Ey rakip!.*

niçe her sözün͡g **raḳībā** tīr ü ḫancerdür man͡ga / zehr eger içsem anun͡g yādı ile şekkerdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [raḳībā,]*

raḳībā öldürem didün͡g özümni / ḫamu ʿaybın͡gla cehd it bir hüner ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 3). [raḳībā,]*

raḳṣ it-: *Dans etmek.*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī āhen͡g ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [raḳṣ it-, -er]*

raṭab: *Taze, yeşil II Yemiş.*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o leb içün / naḫli suvaranlar öle bir gün **raṭab** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [raṭab,]*

rāz: *Sır.*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem **rāz** / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [rāz,]*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme **rāz** / yaş-sen bu yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [rāz,]*

rāżī: *Razı, kabul etmiş.*

ey Hidāyet cān u dil alsa gözi / **rāżīyam** ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [rāżīyam, -y, -am]*

rāzıḳ: *Rızk veren, besleyen, doyuran; Allah.*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş u ṭuyūr / **rāzıḳ** u rezzāḳ ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [rāzıḳ,]*

refīḳ: *Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.*

çü ẓāhirdür didügüm sözde taṣdīḳ / ümīd oldur **refīḳum** ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [refīḳum, -um]*

reg: *Damar.*

giryānınıñ ḳulaġı egilse ʿaceblemeñ / kim baḫıcaġ **reg** ü beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [reg,]*

ey Hidāyet **reg** regiñ çāk itseler gögsüñ kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [reg,]*

ey Hidāyet reg **regiñ** çāk itseler gögsüñ kimi / ḫancer-i müjgān ile sen hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [regiñ, -iñ]*

remz: *İşaret, işaretle anlatma, kapalı biçimde anlatma.*

dil aġzı **remzi** çaġladı ol ḫāl u ḫaṭṭıñı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [remzi, -i]*

men her ḫaçan kim ol deheniñ **remzi** yazaram / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [remzi, -i]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden ṣorma bu **remzi** kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [remzi, -i]*

bilem diseñ bili **remzin** göñgül oyaġlıġ teg / ḫayāliñ özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [remzin, -i, -n]*

şol zülf-i siyeh **remzini** göñglüm duyar ancaḫ / Leylī işini duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [remzini, -i, -n, -i]*

dehānıñ **remzini** hem sen bilürseñ / ki sırr-ı ġaybdın Tañrıdur āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [remzini, -i, -n, -i]*

renc: *Ağrı, sızı; zahmet, eziyet.*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānuñ egipdür düzele / eyleseñ ṣormaġıma **rence** mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [rence, -e]*

rencūrı: *Hasta, dertli.*

cān ki ezelden beri maḫmūrıdur / mey dime maḫmūr ki **rencūrıdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 29). [rencūrıdur, -dur]*

reng: *Renk.*

gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / ki şoŋı **rengi** anıŋ şolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [rengi, -i]*

her ne **reng** ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [reng,]*

beŋzüm midür menüm bu saru bile yā saman / rengiŋ midür seniŋ bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [reng, -iŋ , -mi, -dür]*

rengīn: *Renkli, süslü, güzel.*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger baġlansa yaş / ʿışḳ bāzārı menim oldur maŋa **rengīn** ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [rengīn,]*

rengīn ol-: *Renklenmek, süslenmek.*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [rengīn ol-, -mış, -am]*

rengīn söz: *Süslü, hoş şiir.*

ger Hidāyet'üŋ Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur velī dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [rengīn söz, -ler, -i]*

reşk-i melek: *Meleklerin kıskandığı II Sevgili.*

ger perī görse senüŋ ḥüsnüŋi ey **reşk-i melek** / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [reşk-i melek,]*

resm: *Resim, suret; eser, iz; tarz, adet; tören.*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ **resmini** başdan yana bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [resmini, -i, -n, -i]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı şol **resme** rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [resme, -e]*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā **resmini** bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [resmini, -i, -n, -i]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayuŋ **resm** ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [resm,]*

resūl: *Peygamber, nebî,elçi [Özellikle Hz. Muhammed (s.a.v.) için kullanılır].*

cehd ile gör diŋle **resūlin** sözin / k'anlayan anıŋ sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [resūlin, -i, -n]*

revā: *Yakışır, uygun, yerinde.*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol şorun͡g / her dem meni bir odıla yaḫmaġ **revā** nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [revā,]*

revān: *Can, ruh.*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik eyler / sen sına **revān** şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [revān,]*

su teg ḳılıcı buyruġı boynımda **revāndur** / şol ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [revāndur, -dur]*

revān: *Hemen, derhal, o anda.*

yüzün͡g verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol verd ü sünbülni **revān** cān u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [revān,]*

cām-ı lebin şunanda san͡ga yār zülfi teg / baş ile il uzat Hidāyet **revān** bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [revān,]*

revān: *Yürüyen, giden, akan.*

ḥükmin͡gle senin͡g sākin olup taḫte-i aġber / emrin͡gle **revān** çizginedür günbed-i ḫażrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [revān,]*

didim ki ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş mercānun͡ga / başdun͡g **revān** lüʾlüʾleri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [revān,]*

serv ayaġında ḳadiçün yaşımı görgeç **revān** / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [revān,]*

revān ol-: *Akıp gitmek; ordan oraya dolaşmak.*

dem-be-dem gözdin şaru ben͡gzimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [revān ol-, -ur]*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [revān ol-,]

ḥükm itdi revān olmaġa ḳan yaşımı bir gün / ol ġamze-i ḫūn-ḫvār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [revān ol-, -maġ, -a]*

revān ol sū-be-sū gülşen-be-gülşen / ḳadem başma meger bir serv ü sūsen (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [revān ol-,]

revān vir-: *Feda etmek.*

şanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet'i / kim cān dilerse leblerin͡g andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [revān vir-, -ür]*

ger yār cān dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile müżāyaḳa cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [revān vir-,]*

revnaḳ: *Parlaklık, güzellik, letafet.*

görset ol yüzi gider **revnaḳı** mihr ü mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [revnaḳı, -ı]*

revzen aç-: *Pencere açmak. II Sinede yara açmak.*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [revzen aç-, -ma, -dı]*

reyāḥīn: *Reyhanlar, fesleğenler.*

gül çemen taḫtında sulṭāndur **reyāḥīn** leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [reyāḥīn,]*

reyḥān: *Diğer adı fesleğen olan güzel kokulu bir bitki. II Ayva tüyleri.*

gözlerüm ḫaṭṭın͡g ḫayālinde san͡ga ḳarşu müdām / ikki manẓardur kim ekmişler ola **reyḥān** an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [reyḥān,]*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb an͡ga / **reyḥān** gögerdi tāb virüp āftāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [reyḥān,]*

ḫaṭın͡g **reyḥān** u zülfin͡g müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler senin͡g vaṣfın͡gda çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [reyḥān,]*

görürse bāġbān zülf ü ruḫın͡gnı / gül ü **reyḥānı** derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [reyḥānı, -ı]*

ey ḫaṭun͡g **reyḥān** u ḫālün͡g dāne teg / mestī kim şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [reyḥān,]*

tā ki giydin͡g ey ḫaṭı **reyḥān** ḳabā-yı süsenī / sünbül-i zülfün͡g utandurdı çemende süseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [reyḥān,]*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anın͡g ḫaṭṭ-ı ġubār / dolanur luṭf ile **reyḥānı** ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [reyḥānı, -ı]*

reyḥān: *Diğer adı fesleğen olan güzel kokulu bir bitki.*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil **reyḥān** an͡ga / sebze midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [reyḥān,]*

rezzāḳ: *Mahlukların rızkını veren, Allah.*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u **rezzāḳ** ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [rezzāḳ,]*

riʿāyet: *Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme; uyma, boyun eğme.*

ḥālinden olma cān u dilün͡g ġāfil ey ṣanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet **riʿāyeti** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [riʿāyeti, -i]*

rikāb: *Büyük bir kimsenin önü.*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki **rikābun͡gda** senün͡g ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [rikābun͡gda, -un͡g, -da]*

rind: *Dünya işlerini hor gören kimse, kalender.*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / şarṭ ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [rind,]*

men ki işimdür lebin͡g devrinde dürd-āşāmlıġ / **rindim** adım zāhid oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [rindim, -im]*

rindāne: *Rint olan kimseye yakışır şekilde.*

rindāne çü bulmışam ṣafāyı / men ḫanda vü zāhid riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [rindāne,]*

risāle: *Mektup, name; mektup suretinde yazılan küçük kitap.*

yüzün͡g ġamında gön͡gül yüz **risāle** ger yazsa / Hidāyet'ün͡g ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [risāle,]*

rişte: *İplik,bağ.*

titredür cān **riştesi** cismümde her geh dan͡g yili / zülf-i dil-bendin͡gni ey serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [riştesi, -si]*

rişte-i cān: *Can ipi. II İnsanın hayat kaynağı.*

yüzindeki ol ḫāl u anın͡g üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [rişte-i cān, -dur]*

boyın͡gı ḳuçmaġa çün yitmez ilüm ḫıyyāṭa / virübem **rişte-i cān** kūy-ı girībānın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [rişte-i cān,]*

rişte-i zülf: *Sevgilinin saçının ipi II Sevgilinin saçının teli.*

rişte-i zülfüñ ilümden düşdi dur / ol sebebdendür perīşān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 4). [rişte-i zülf, -üñ]*

rivāyāt: *Rivayetler, nakledilen sözler.*

tā Hidāyet ẕeḳanıñda ḳara ḫālüñ gördi / ḳıldı taḥḳīḳ **rivāyātını** Yūsufla çehiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [rivāyātını, -ı, -n, -ı]*

rivāyet it-: *Bir haberi, söz veya olayı nakletmek, anlatmak.*

yüzüñ ḥikāyetini Hidāyet diyer müdām / gülden belī rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [rivāyet it-, -en]*

riyāyī: *RRyakarlık, iki yüzlülük.*

rindāne çü bulmışam ṣafāyı / men ḫanda vü zāhid **riyāyī** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [riyāyī,]*

rū ḳoy-: *Yüz koymak, yönelmek, teveccüh etmek; niyetlenmek.*

ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [rū ḳoy-, -mış, -durur]*

rū-be-rū ḳoy-: *Maruz bırakmak, karşı karşıya getirmek.*

ʿāşıḳ aġyār ile kim dir rū-be-rū ḳoymış durur / ḫāliṣ altunına hergiz kimse rū ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 1). [rū-be-rū ḳoy-, -mış, -durur]*

ruḫ: *Yanak, yüz, çehre.*

ṣanma ey fitne ki zülf ile **ruḫuñ** görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [ruḫuñ, -uñ]*

görürse bāġbān zülf ü **ruḫıñnı** / gül ü reyḥānı derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [ruḫıñnı, -ıñ, -nı]*

ruḫ u zülfüñ viṣāli ʿuşşāḳa / milket-i Rūm u taḫt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [ruḫ,]*

işitdüm būy-ı zülfiniñ **ruḫuñ** bāġı gülin dirdüm / menim ey ġonçe-i devlet cihānda bu idi dirdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 1). [ruḫuñ, -uñ]*

derdim **ruḫ** u lebiñ giderür yā sögüşlerüñ / gül şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [ruḫ,]*

göñgül zülf ü **ruḫuñdan** doydı dün gün / ki yüzüñ ḳatnadur ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [ruḫuñdan, -uñ, -dan]*

niçe añga söz içre Hidāyet **ruḫ** u zülfüñ / k'anuñla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [ruḫ,]*

aġzıng͡ u **ruḫ** çün māh-ı duraḫşān arasında / bülbül kimi yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [ruḫ,]*

oluram ḳurṣ **ruḫung͡** ʿışḳıla didim didi kim / çūbānıng͡ ekmegi bir gici yiticek eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [ruḫung͡, -ung͡]*

ey **ruḫ** u zülfing͡ gül ü sünbül kimi / çizgineyüm başung͡a kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [ruḫ,]*

<u>rūḥ u revān-ı rūşen:</u> *Ruhun zuhuru, ruhun ferahlığı, akan/yürüyen ruhum. II Sevgili.*

yolung͡dadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [rūḥ u revān-ı rūşen, -im]*

<u>ruḫ-ı aḥbāb:</u> *Dost yüzü.*

baḫmazlar oldı tā ruḫ-ı aḥbāba gözlerüm / döndiler ikki çeşme-i ḫūn-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [ruḫ-ı aḥbāb, -a]*

<u>ruḫ-ı ferḫunde:</u> *Uğurlu yüz.*

tā gördüm ey şanem **ruḫ-ı ferḫunde** fālung͡ı / cān ile söylerem ṣıfat-ı ḫaṭ u ḫālüng͡i *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [ruḫ-ı ferḫunde,]*

<u>ruḫ-ı meh-peyker:</u> *Sevgilinin yüzü.*

ruḫ-ı meh-peykerüng͡ ṭarfın dutupdur ḫāl ing͡en zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözüng͡ bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [ruḫ-ı meh-peyker, -üng͡]*

<u>ruḫ-ı zerd:</u> *Sararmış, solgun yüz.*

belā çoḫ çekdi bu göng͡lüm ıraġ ol ḳadd ü bālādan / bu doġru ḳula danuġdur **ruḫ-ı zerd** ü dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [ruḫ-ı zerd,]*

<u>ruḫsār:</u> *Yanak, yüz, çehre.*

ruḫsārını görgeç cān ile ciger yanar / kirpüklerini ang͡ġaç sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [ruḫsārını, -ı, -n, -ı]*

şehā ḫoşdur bu göng͡lüm dāyim ol **ruḫsāra** baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [ruḫsāra, -a]*

göz ḳılmasa zülfüng͡den o **ruḫsāre** neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [ruḫsāre, -e]*

<u>ruḫsāre:</u> *Yanak, yüz, çehre.*

luṭf idüp zülfing͡ni ol **ruḫsāreler** üstin gider / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [ruḫsāreler, -ler, -]*

rūḥu'llāh: *Allah'ın ruhu.*

yüzi **rūḥu'llāh** u zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn u ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [rūḥu'llāh,]*

rūm: *Anadolu.*

cān u dil ol ʿārıż u zülfeyn içün / birisi **Rūm** içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [rūm,]*

rūmī: *Rum ülkesinde yaşayan.*

yüzüñ kim ol selāsil-i pür-çīne gizlüdür / bir **Rūmīdür** ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [rūmīdür, -dür]*

rumūz: *İşaretler, anlamı gizli sözler.*

ḫāl u ḫaṭuñ **rumūzı** dimen şeyḫ u ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [rumūzı, -ı]*

rūşen: *Aydın, parlak; açık, belli.*

maña ey serv cemālıñ gül ü gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme **rūşen** görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [rūşen,]*

yüzi yād ile yir dutmaz göñülde özgeler fikri / bu **rūşendür** ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [rūşendür, -dür]*

uyırsan ḳalʿa içre düş görersen / saʿādet yüzini **rūşen** görersen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [rūşen,]*

rūşen ol-: *Aşikar olmak, açığa çıkmak.*

düşde gördüm zülfüñi düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [rūşen ol-, -dı]*

rūşen ol-: *Aydınlanmak.*

şemʿ teg ol yek-dil ü hem yek-zebān / tā ki yüzüñden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [rūşen ol-, -a]*

rū-siyāh: *Yüzü kara; ayıbı olan.*

āh ḳılman iki dillüye āh / kim olısar dili kesük **rū-siyāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 55). [rū-siyāh,]*

rū-siyāh ol-: *Yüzü kara olmak, yaptıklarından utanmak.*

cürm ü ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen man͡ga baḫ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [rū-siyāh ol-, -ub, -am]*

rüstem: *İran'ın ünlü kahramanı. Adı Şehname'de övgüyle anılır.Eski şiirimizde kahramanlık, acı kuvvet ve yenilmezlik sembolü olarak özellikle kasidelerde anılır.Daha delikanlılığında birçok devleri öldürmüş ve olağanüstü başarılar göstermiştir.*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb ġamından / kim men çekerem sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [rüstem,]*

rüsvālıġ: *Rüsvâ olma durumu, rezillik.*

dün Hidāyet’ni dimen͡g ʿışḳ ile **rüsvālıġdan** / ḳoyın͡g öz ḥāline şol ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [rüsvālıġdan, -dan]*

rūy: *Yüz, surat, çehre.*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü **rūyın͡gdan** dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [rūyın͡gdan, -ın͡g, -dan]*

rūy-ı kūy: *Sevgilinin mahallesinin yüzü.*

yüzün͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol **rūy-ı kūy** u mūydur bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [rūy-ı kūy,]*

rūz: *Gün, gündüz.*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım **rūz** ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [rūz,]*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzın͡g / müsāʿid giceden gicen͡g muvāfıḳ **rūzdan** rūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [rūzdan, -dan]*

ne gicem gicedür şāhā ne **rūzım** rūz ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [rūzım, -ım]*

mübārek olsun ey sulṭān-ı ʿālem faṣl-ı nev-rūzın͡g / müsāʿid giceden gicen͡g muvāfıḳ rūzdan **rūzın͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [rūzın͡g, -ın͡g]*

rūz u şeb: *Gece gündüz, daima.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez **rūz u şeb** cānān besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [rūz u şeb,]*

rūze: *Oruç.*

görünen gök gölgesinden gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī **rūzeden** yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [rūzeden, -den]*

rūzgār: *Zaman, devir, ömür; rüzgâr.*

gerdūn ilin götürse ḳażā daşın atmege / burc-ı bedenni yıḫar ḳırānıla **rūzgār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [rūzgār,]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [rūzgārın, -ı, -n]*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemün͡g çeşm ü ġamzesin / emn ü ferāġat isteme bu **rūzgārda** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [rūzgārda, -da]*

S

<u>saʿādet:</u> *Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyıñga şāhā / **saʿādet** yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [saʿādet,]*

devletimdür yār ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş **saʿādet** men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [saʿādet,]*

oturdı atlu saʿādetle devlet o gence / didim yana nereye devlet ü **saʿādet** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [saʿādet,]*

oturdı atlu **saʿādetle** devlet o gence / didim yana nereye devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [saʿādetle, -le]*

her kime yoldaş **saʿādet** ola / luṭf u kerem pīşe vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [saʿādet,]*

uyırsan ḳalʿa içre düş görersen / **saʿādet** yüzini rūşen görersen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [saʿādet,]*

<u>ṣabā:</u> *Gün doğusundan esen yel.*

ṣabā ol kūya luṭf idüp güẕer ḳıl / nigārı ḥāl-i zārımdan ḫaber ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 1). [ṣabā,]*

eyle hicrüñde tozar olmışam ey cān ki **ṣabā** / esse kūyıñ ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [ṣabā,]*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile çemende / ṣaldı tepük altına **ṣabā** caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [ṣabā,]*

açdum didi **ṣabā** ḳara zülfiñ dügünlerin / göñglimde ḳaldı sözleri onuñ dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [ṣabā,]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfiñden almışdur **ṣabā** ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [ṣabā,]*

<u>ṣabāḥ:</u> *Gün başalangıcı, kuşluk.*

melālet ile göñgül oldı bes perīşān-ḥāl / **ṣabāḥ** sinlere vardum berāy-ı def'-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [ṣabāḥ,]*

<u>ṣabr:</u> *Sabır, tahammül.*

göñgül ḳarārın u cān **ṣabrın** aldı dir ḫanı göz / didim ḫayāliñge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [ṣabrın, -ı, -n]*

gitti **ṣabr** u dīn ü dil men ḳaldum u miskīn göñgül / ol daġı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [ṣabr,]*

digeç kim aldı **ṣabr** u ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [ṣabr,]*

şol āl yan͡gaġun͡gı görsedüp aldun͡g ḳarār u **ṣabr** / ey mekr isi kimse senün͡g bilmez alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [ṣabr,]*

man͡ga tā sāḳī-yi cān bāde virdi / gön͡gül **ṣabr** u ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [ṣabr,]*

ṣabr eyle-: *Sabretmek, tahammül etmek.*

biş gün bu nīş-i hicre gön͡gül nūş-ı vaṣl içün / ṣabr eyle kim müdām mey içen çeker ḫumār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 5). [ṣabr eyle-,]*

ṣabr it-: *Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felâket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikayet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül göstermek.*

çün cevrün͡ge ṣabr itdi vü dönmedi yolun͡gdan / bu ʿāşıḳ-ı mehcūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [ṣabr it-, -di]*

ṣabūḥī: *Sabahları mahmurluk gidermek için içilen şarap.*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu **ṣabūḥīdür** didi san͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [ṣabūḥīdür, -dür]*

saç: *Saç, baş derisini kaplayan kıllar.*

cān **saçı** būyına meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda yaḫşı ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [saçı, -ı]*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam **saçı** / dir menden özge kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [saçı, -ı]*

hicrün͡gde **saçun͡g** būyı man͡ga hem-dem olur bes / ancaḫ budur aḥvāl-i dil-i ḫasteden āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 4). [saçun͡g, -un͡g]*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki ṣalam eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [saçı, -ı]*

dan͡g yiline fāş itdi **saçın͡g** sırrın o şāne / yā Rab kesilüp dili onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [saçın͡g, -ın͡g]*

saç-: *Saçmak, serpmek, atmak.*

ser-ḫoş olup sīm üze çoḫ tökme laʿl / **saçma** güher yaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [saçma, -ma]*

sācid-i mescid: *Mescidin secde edeni, namaz kılan.*

ḳaş u gözüñ sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh **sācid-i mescid** olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [sācid-i mescid,]*

şaçıl-: *Saçılmak, dağılmak.*

bu demde göñgül **şaçıl** u açıl ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-şıfat gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [şaçıl,]*

saçış: *Saçma işi.*

yāḳūtınıñ güher **saçışın** añgıcaġ gözüm / laʿl ile zer kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [saçışın, -ı, -n]*

saʿd: *Kutluluk, uğur.*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbāliñ / müdāmī evc-i himmetden ẓuhūrı **saʿd** yulduzıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [saʿd,]*

şadef: *Sedef, inci kabuğu. II Sevgilinin dudağı.*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber aġzından düşer / ẓāhir olur bir **şadef** kim gevher aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [şadef,]*

şāf: *Temiz, pak, arınmış, lekesiz, halis.*

şāf eger ḳoymaz iseñ dürdden / merḥamet it yoḫsa ölür derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [şāf,]*

şāf: *Sıra, dizi; ordu sırası.*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden **şaf** uş tīr ü kemānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [şaf,]*

şafā: *Gönül şenliği, rahat, huzur.*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni bile zevḳ ü **şafā** güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [şafā,]*

rindāne çü bulmışam **şafāyı** / men ḫanda vü zāhid riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [şafāyı, -y, -ı]*

yüz görsedicaġ görsede yüz türlü **şafāyı** / bī-şübhe vü noḳşān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [şafāyı, -y, -ı]*

şafḥa: *Sayfa, düz yüz; görünen taraf.*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrüñgde yüzin **şafḥasın** / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [şafḥasın, -sı, -n]*

ʿaḳs ile bildürür san͡ga yüz üzre yaşumı / bu sīm **ṣafḥası** ki dağılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [ṣafḥası, -sı]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u cān **ṣafḥasından** kim ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [ṣafḥasından, -sı, -n, -dan]*

<u>ṣafḥa-i mīnū:</u> *Camın yüzeyi. II Parlak ve berrak güzellikte yüz.*

hicrin͡gde şererdür ki düşer āhum odından / bu laʿl ki bir **ṣafḥa-i mīnū** düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [ṣafḥa-i mīnū,]*

<u>saġ ol-:</u> *Sağ olmak; yaşamak.*

dil ü cānın͡gnı yār idür ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [saġ ol-, -sun]*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül yār saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye Tan͡grı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [saġ ol-, -sun]*

<u>saġ u selāmet:</u> *Sağ ve sağlam bir şekilde, başına kötü bir şey gelmeden, hiçbir zarara uğramadan.*

ḳılup devlet maḳāmında iḳāmet / görem dīdārun͡gı **saġ u selāmet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 25). [saġ u selāmet,]*

<u>saġal-:</u> *Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / yüz urur **saġalmaġa** çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [saġalmaġa, -maġ, -a]*

<u>sāġar:</u> *İçki bardağı, kadeh.*

yitürdügiçün ol lebe **sāġar** dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [sāġar,]*

<u>ṣāġar-ı mey:</u> *Şarap kadehi.*

ṣāḫı üstinden ki titrer nergis esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasın͡g kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [ṣāġar-ı mey, -dür]*

<u>ṣaġın-:</u> *Düşünmek, sanmak; inanmak, karar vermek; söz etmek.*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / sen **ṣaġınma** kim anın͡g hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [ṣaġınma, -ma]*

saġınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamun͡gda ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [saġınma, -ma]*

gördi melāyik seni ḳıldı sücūd / özün͡gi **ṣaġınmaz** iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [ṣaġınmaz, -maz]*

sağınma sözümi kim aldamekdür / işitmek senden ü menden dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [sağınma, -ma]*

sağın: *Sanki, gibi.*

delü göŋgül ḳamış oḫlarıŋgız arasında / ḳamışlıġ içre **sağın** bir ḳudurmış aṣlandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 3). [sağın,]*

yüzüŋgde kim ol silsile-i mū düşünüpdür / gül üsne **sağın** sünbül-i ḫoş-bū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [sağın,]*

tā yüzüŋgde bād şol zülf-i muʿanber tipredür / berg-i nesrīn üzre **şağın** sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [şağın,]*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş **sağın** / hanġısın görseŋ birür şāḫ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [sağın,]*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzüŋg görüp / gāh ol ağız ḫayāline **şağın** ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [şağın,]*

ḳaşlaruŋ ol göz ü kirpükle yaşım içre **sağın** / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [sağın,]*

ḫayālüŋgden göŋgül çün gördi işid / ḳaranġu dünde **sağın** doğdı ḫurşīd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 17). [sağın,]*

ṣāḥib-naẓar: *İleri görüşlü.*

ʿayne'l-yaḳīn Hidāyet o kim görse ḥaḳḳını / her şeyde bī-gümān aŋga **ṣāḥib-naẓar** direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 5). [ṣāḥib-naẓar,]*

saḫla-: *Korumak, saklamak.*

dişleme laʿlüŋgi ger cevr ile ḳanım tökdise / **saḫla** göŋglüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [saḫla,]*

*baḥr-ı ġam içre ten gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu dağı **saḫlamaz** olsaydı lengerüm* (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [saḫlamaz, -maz]

saḫla-: *Korumak, saklamak.*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz maŋga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ **saḫlasun** tağyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [saḫlasun, -sun]*

ṣaḥn-ı gülşen: *Gül bahçesinin meydanı.*

ġonçe Ḳārūn'ı ne altunlar ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [ṣaḥn-ı gülşen, -de]*

ṣaḥrā: *Çöl, kır, ova.*

geldi nev-rūz yana gülşen ü **ṣaḥrā** demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [ṣaḥrā,]*

niçe söylerdüŋ ki mecnūn yiridür **ṣaḥrā** vü kūh / dağı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [ṣaḥrā,]*

ṣāʿid: *İyi ve güzel yaratılışı, üstün ahlâkı sebebiyle hak katında makbul olan, kurtulmuşlardan sayılan (kimse).*

göŋgül **ṣāʿidlerin** vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munuŋ teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [ṣāʿidlerin, -lerin]*

ger naṣībi göŋglümüŋ şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı **saʿīd** ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [saʿīd,]*

ṣāʿid: *Kolun dirsekle bilek arasındaki kısmı.*

men dimen leẕẕeti var **sāʿid** ile her yeŋginiŋ / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yeŋginiŋ leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [sāʿid,]*

ey Hidāyet **sāʿidiçündür** anıŋ / ʿālemüŋ dilinde destān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 5). [sāʿidiçündür, -i, -çün, -dür]*

sāḳī: *İçki meclisinde içilen şarap ve diğer içkileri sunan kimse, kadeh sunan. II Klasik edebiyatta; [tas.] mutlak feyiz dağıtan; kâmil mürşit, tarikat piri. Şairin gözünde sevgili, bir sâkî sayılır; yahut sâkî sevgili mesabesindedir.*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī **sāḳī** ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [sāḳī,]*

didim varısa çaġır **sāḳīyi** çaġırsunlar / lebi şeker töküp itdi gerekse var çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [sāḳīyi, -y, -i]*

çoḫ dolu ayaġ ṣunma Hidāyet saru dirsem / dir **sāḳī** ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [sāḳī,]*

açgeç ṣurāḥī aġzını dürdini tökmege / ḳan yaşa döndi **sāḳī** ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [sāḳī,]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī aġzın açdı gülmege / **sāḳī** derdüm ḳanını tökdi dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [sāḳī,]*

sāḳī humāram maŋga bir bāde vir / ḫırmen-i dīn ü dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [sāḳī,]*

sākin: *Ar. İkâmet eden, oturucu, oturan, mukim, mütemekkin.*

Ḥükmüŋgle senüŋ **sākin** olup taḫte-i aġber / Emrüŋgle revān çizginedür günbed-i ḫaḍrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [sākin,]*

sākin ol-: *İkamet etmek, oturmak. II Var olmak.*

ḥükmin͡gle senin͡g sākin olup taḫte-i aġber / emrin͡gle revān çizginedür günbed-i ḫażrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [sākin ol-, -up]*

<u>sākin-i meyḫāne:</u> *Meyhane sakini, meyhanede yer alan.*

ḳaş u gözün͡g sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [sākin-i meyḫāne, -dür]*

<u>sāḳīyā:</u> *Ey saki.*

çün ṣıyām ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / **sāḳīyā** bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [sāḳīyā,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [sāḳīyā,]*

sāḳīyā çoḫ keremin͡gden çekübem cām-ı Cemi / bir daḫı luṭf idüben bendeye görgüz keremi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 1). [sāḳīyā,]*

<u>sāḳī-yi cān:</u> *Canın sakisi.*

man͡ga tā **sāḳī-yi cān** bāde virdi / gön͡gül ṣabr u ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [sāḳī-yi cān,]*

<u>sāḳī-yi mehveş:</u> *İçki sunan ay gibi sevgili.*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / **sāḳī-yi mehveş** ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [sāḳī-yi mehveş,]*

<u>sāḳī-yi rūzgār:</u> *Devrin sâkisi.*

görsetdi cām-ı zerrīne **sāḳī-yi rūzgār** / sāḳī-yi sīm-sāḳ getür laʿl-i āb-dār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 1). [sāḳī-yi rūzgār,]*

<u>sāḳī-yi sīm-sāḳ:</u> *Gümüş kadehli sâki.*

görsetdi cām-ı zerrīne sāḳī-yi rūzgār / **sāḳī-yi sīm-sāḳ** getür laʿl-i āb-dār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 1). [sāḳī-yi sīm-sāḳ,]*

<u>ṣal-:</u> *Salmak, bırakmak, atmak.*

zülfün͡gni **ṣalma** yüzün͡ge ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [ṣalma, -ma]*

göz ḫandaḳına su **ṣalubam** tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [ṣalubam, -uba, -m]*

ḫaçan kim at **ṣalup** ol şūḫ mendin saru segritmez / irişmez cān murādına gön͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [ṣalup, -up]*

gül ki **ṣalur** āftāb-ı bī-zevāle şübhesiz / ʿārıżın͡gda her ḫaçan olur perīşān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [ṣalur, -ur]*

gözden ıraġa **salma** meni āb-ı dīde teg / ey serv-i ḳad ki ḫancaru varsan͡g ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [salma, -ma]*

gön͡gül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībün͡g dala bilmezsin / yaḳīn bil gevher-i maḳṣūd ilin͡ge sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [sal-, -a, -bil, -mez, -sin]*

zülfin͡gi **ṣalma** yüzün͡ge günim dün eyleme / ışıġ virürken od dolaşup tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [ṣalma, -ma]*

n'ola çeksen͡g **ṣaluban** ḥalḳama şol ḥalḳa-i zülf / bu mes̱eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [ṣaluban, -uban]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od **ṣaldı** āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [ṣaldı, -dı]*

bir āhū içün düşmişem derd ü daġa / ʿaceb ger meni **ṣalmaz** ol derd ü dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [ṣalmaz, -maz]*

yanup şemʿ pervāne **ṣalsa** ḳanadın / ne ḳayġu onun͡g ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [ṣalsa, -sa]*

saçı ki eyle kesād itdi müşki cehd iderem / ki **ṣalam** eyle ʿaceb ger meni gözine ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 4). [ṣalam, -am]*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile çemende / **ṣaldı** tepük altına ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [ṣaldı, -dı]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / od **ṣaldı** cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [ṣaldı, -dı]*

yār içün ölenün͡g dīni yār imiş ne ġam / ger yār içün Hidāyet ölü **ṣalalar** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [ṣalalar, -a, -lar]*

ṣalābet: *İnanç ve ahlâk üstünlüğünden doğan kuvvet, sebat, sağlamlık, metânet.*

men ol zamān ki olarun͡g **ṣalābetin** gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [ṣalābetin, -i, -n]*

ṣaman: *Saman.*

ben͡gzüm midür menüm bu saru bile yā **saman** / rengin͡g midür senin͡g bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [saman,]*

ṣan-: *Zannetmek.*

ḳanlu kirpükler yaşımla āl ipekdür **ṣanasın** / kim durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [ṣanasın, -a, -sın]*

merdüm-i dīdem kimi yüzün͡gde **ṣanman͡g** munça ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [ṣanman͡g, -ma, -n͡g]*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / **şanmagil** daşını bil kim genc ü gevherdür manga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [şanmagil, -ma, -gil]*

cāna çoḫ oḫ atduġungdan **şanma** ey cān incinem / kim her oḫung bir ümīd ü istimāletdür manga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [şanma, -ma]*

şanma yolında ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet'i / kim cān dilerse leblering andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [şanma, -ma]*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / **şandum** ki bilūr üstine inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [şandum, -du, -m]*

dün şanur iken itlerüng şaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu hem özini ādem şanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [şan-, -ur , -i, -ken]*

dün şanur iken itlerüng şaldum özimni araya / görgeç gülüp didi bu hem özini ādem **şanadur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 3). [şanadur, -adur]*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer **şanup** / ḳurşanmışam bu luṭfına men kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [şanup, -up]*

şanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / çün yirinden atın ol şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [şanasın, -a, -sın]*

şanma ey fitne ki zülf ile ruḫung görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [şanma, -ma]*

oddur yüzi şol ḫāl ile ḫaṭ **sanasın** ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [sanasın, -a, -sın]*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / **şanasıng** bir ṭūṭīdür kim şekker aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [şanasıng, -a, -sıng]*

düşse düşsün adum aġzından raḳībüng **şanasıng** / anıng aġzından düşen peyġāmber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 4). [şanasıng, -a, -sıng]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / **şanma** ol leb ẕikri ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [şanma, -ma]*

şāḫı üstinden ki titrer nergis esende nesīm / şāġar-ı meydür **şanasıng** kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [şanasıng, -a, -sıng]*

iki zülfüng arasından ṭulūʿ itçek yüzüng mihri / ḳarangu gice içide **şanasıng** ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [şanasıng, -a, -sıng]*

şanma ḳadrüm itinden artuḫdur / men ne ittüm olam itinden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [şanma, -ma]*

gördi peykānlar göngülde göze mihring ḳıldı mīl / **şandı** bu ser-menzil andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [şandı, -dı]*

cismim içre mihr-i ʿışḳung **şanma** hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [şanma, -ma]*

ḳaddi üstinde zülfeyni **şanasıng** / yuva bir servde dutmış iki dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [şanasıng, -a, -sıng]*

vaṣl içün cān ister isen͡g **ṣanma** taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr işine teʾḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [ṣanma, -ma]*

kimde vardur bu ḳāmet ile ḳıyām / an͡ga **ṣanma** ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [ṣanma, -ma]*

ḳapuda gören meni der-bān **ṣanur** / men kimem ol ḳapuda der-bān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 6). [ṣanur, -ur]*

bir pūla müddeʿī meni **ṣanmaz** velī menem / ol kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [ṣanmaz, -maz]*

ṣanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan kesile / cānı kimsenin͡g ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [ṣanma, -ma]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı **ṣanma** baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr ü cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [ṣanma, -ma]*

__san ol-:__ *İyi bir nitelikle tanınmış olma durumu; ün, şöhret, îtibar.*

san diler ol şāh Hidāyet bu gün / yā Rab onun͡g sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [san ol-, -am]*

__sanç-:__ *Saplamak, iliştirmek, takmak.*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek **sançar** / kim gül yüzine baḫar kim başına çiçek **sançar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [sançar, -ar]*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek **sançar** / kim gül yüzine baḫar kim başına çiçek **sançar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [sançar, -ar]*

cān perdesi çāk olur kim ağrımasun şol il / her gāh ki nāz ile biline etek **sançar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [sançar, -ar]*

ruḫsārını görgeç cān ile ciger yanar / kirpüklerini an͡gġaç sīnemde yürek **sançar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [sançar, -ar]*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepsen͡g elbette nemek **sançar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [sançar, -ar]*

__ṣanem:__ *Güzel kimse.*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur yalanı ol **ṣanemün͡g** doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [ṣanemün͡g, -ün͡g]*

aḫıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi var ey **ṣanem** andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [ṣanem,]*

ṣorma Hidāyet ol **ṣanemün͡g** çeşm ü ġamzesin / emn ü ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [ṣanemün͡g, -ün͡g]*

tā gördüm ey **ṣanem** ruḫ-ı ferḫunde fālun͡gı / cān ile söylerem ṣıfat-ı ḫaṭ u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [ṣanem,]*

ḥālinden olma cān u dilüŋ ġāfil ey **şanem** / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [şanem,]*

ḳuçmadın öldüm ise şol **şanemi** şükr iderem / ki ḫayāli ḳolı boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [şanemi, -i]*

şanemā: *Ey put; ey güzel.*

sensiz **şanemā** bu ordu ilen / yaḫdı meni çerḫ ḳayġu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [şanemā,]*

göŋglüm **şanemā** kevn ü mekāndan seni ister / ey serv-i revān dünyede sen-sin maŋga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [şanemā,]*

aġzıŋgı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet **şanemā** şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [şanemā,]*

ger düşde göŋgül zülfüŋ ucın dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān **şanemā** olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [şanemā,]*

ne şorarsın **şanemā** ḫaste Hidāyet ḫaberin / ḫaberiŋ aŋglayalı yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [şanemā,]*

sen hem **şanemā** terk ide gör cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [şanemā,]*

şanem-i ḫoş-ḫışāl: *Güzel huyların putu.*

gül yaŋgılur ki sen **şanem-i ḫoş-ḫışāl** ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [şanem-i ḫoş-ḫışāl,]*

şanevber: *Çam fıstığı ağacı.*

ey bāġbān **şanevber** ü servüŋgni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [şanevber,]*

şāniʿ: *Yaratıcı, Allah.*

yüzüŋ görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdüŋ / ne şūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī **şāniʿ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [şāniʿ,]*

şar-: *Sarmak, dolamak.*

ḳaddüŋgde gözüm zülfiŋgi tā gördi dolanmış / ilan gör özin dir ki niçe ʿarʿara **şarar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [şarar, -ar]*

şarar-: *Rengi sarıya dönmek.*

neden menim kimi geh **şararur** gehī ḳızarur / degülse laʿli meyi ḳatına şerm-sār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [şararur, -ur]*

ay yüz n'ola **ṣarardun͡g** ise ḳaşı ġamından / sen teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [ṣarardun͡g, -du, -n͡g]*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı gül **ṣarardı** yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [ṣarardı, -dı]*

güneş yüzi **ṣararurdı** ẕi-reşk-i ḥüsn ü cemāl / yüz urdı çünki puzulmeklige esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [ṣararurdı, -ur, -dı]*

sarāy: *Saray, ev, bina .*

ger ol Türk- **sarāyını** Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u cānun͡g **sarāyını** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [sarāyını, -ı, -n, -ı]*

sarāy-ı dīde: *Gözün evi. II Zihin, hayal.*

sarāy-ı dīde kim vaṣlın͡g yiridür / müşerref ḳılın͡gız şāhā perīdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 22). [sarāy-ı dīde,]*

ṣarf ol-: *Harcanmak; kullanılmak, tüketilmek.*

gözün͡gle bilin͡gi göreliden Hidāyet'in͡g / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb u ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [ṣarf ol-, -dı]*

sarı: *Taraf, yön, ...-e doğru.*

zāhid ser-i kūyından anın͡g gitdi Hidāyet / cennet **sarı** vardı ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [sarı,]*

ḥācī azup ḳapun͡g yolı gel dir ḥarem **sarı** / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [sarı,]*

ṣarrāf-ı ʿayn: *Göz sarrafı.*

yüz ile zer-ger oldum u **ṣarrāf-ı ʿayn** ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [ṣarrāf-ı ʿayn,]*

saru: *Sarı; soluk, solgun.*

var gön͡gül zülfeyni **saru** yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [saru,]*

ben͡gzüm midür menüm bu **saru** bile yā saman / rengin͡g midür senin͡g bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [saru,]*

ḳızıl ḳan ile boyansa **saru** ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [saru,]*

dem-be-dem gözdin **ṣaru** ben͡gzimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [ṣaru,]*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g yana bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı **şaru** ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [şaru,]*

şaru ben͡gzüm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [şaru,]*

ince aḫıtdı gözüm derd ile ḫūn-ı cigeri / ki **saru** ben͡gzümi hicrin͡gde boyadı cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 1). [saru,]*

saru: *Taraf, yön, ...-e doğru.*

ḫaçan kim at şalup ol şūḫ mendin **saru** segritmez / irişmez cān murādına gön͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [saru,]*

ötdi dün gülşen **saru** şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı gül şarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [saru,]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke **saru** bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [saru,]*

eyle hicrün͡gde tozar olmışam ey cān ki şabā / esse küyın͡g **şaru** men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [şaru,]*

çoḫ dolu ayaġ şunma Hidāyet **saru** dirsem / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [saru,]*

kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı Mışr cān **saru** / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [saru,]*

saru: *Sarı. II Güneş gibi parlak çehre.*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl āl ile **şaru** düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [şaru,]*

giderken dil ol kākül **şaru** dün gün / ḫaber ḳıldı laʿl-i şeker-ḫand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 3). [şaru,]*

şat-: *Satmak.*

āb-rū **şatup** Hidāyet ḫāk-i dergāhın͡g alur / āsitānın͡gdın cüdā bu vech ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [şatup, -up]*

şatman aġyāra güherlen ayaġun͡g topraġını / ki bu göz görmege yig anın͡g o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [şatman, -ma, -n]*

al Hidāyet'den dil ü cān **şat** o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [şat,]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / meni nādān görüp **şatdı** sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [şatdı, -dı]*

şat-: *Satmak II Kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, taslamak.*

cehlden **şatma** ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [şatma, -ma]*

__şatun al-:__ *Karşılığında bir bedel, değer vererek elde etmek.*

almayınca būse la'lüñ͡gdin bahā cān virmezem / kim dadar evvel bir er cāmı şatun alur şarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [şatun al-, -ur]*

kim ki ḳalb altun kimi inçü degül bir daş ile / aḳça ile şatun alup öldüresin daş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 1). [şatun al-, -up]*

__savaş-:__ *Savaşmak.*

hicr ile **savaşur** dil ü göz gözçilik eyler / sen sına revān şū'le-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [savaşur, -ur]*

__savaş:__ *Savaş, cenk.*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze **savaş** / yaya dönsün boyı anıñ͡g ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [savaş,]*

sınaduñ͡g özüñ͡gi aġyār Hidāyet'le üküş / savuş imdi dimiş olam sañ͡ga çoḫ itme **savaş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [savaş,]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrüñ͡g **savaşında** sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [savaşında, -ında]*

hicriñ͡gde cān ile savaşımdur hemī nefes / ḫanı ecel ki yardum ide bu **savaşıma** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [savaşıma, -ım, -a]*

hicriñ͡gde cān ile **savaşımdur** hemī nefes / ḫanı ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [savaşımdur, -ım, -dur]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz **savaş** ister yana / çekdi kirpükden şaf uş tīr ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [savaş,]*

__şavmaʿa:__ *Tekke, Nesara rahiplerinin inzivası için yapılmış hücre.*

isterem men seni geh mescid ü geh **şavmaʿada** / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [şavmaʿada, -da]*

__savuġlıġ:__ *Soğukluk. II Soğuk, sevimsiz ve ilgisiz davranış, ilgisizlik.*

nāz-ı ʿışḳuñ͡gdan Hidāyet ger yanarsa çekmez āh / zāhidüñ͡g **savuġlıġındandur** ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [savuġlıġındandur, -ı, -n, -dan, -dur]*

__savuş-:__ *Savuşmak, uzaklaşmak.*

sınaduñ͡g özüñ͡gi aġyār Hidāyet'le üküş / **savuş** imdi dimiş olam sañ͡ga çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [savuş,]*

<u>ṣay-:</u> *Saymak, hesaplamak.*

an͡ga birer cürʿa naṣīb eylegil / baḫşāsın **ṣayma** ḥasīb eylegil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 30). [ṣayma, -ma]*

<u>saʿy:</u> *Çaba, gayret.*

bulmaya vaṣlın͡g Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende **saʿyi** ḥaḳ on͡garmazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [saʿyi, -i]*

<u>saʿy it-:</u> *Çalışmak, emek vermek, gayret etmek.*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet kūyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [saʿy it-, -er]*

<u>ṣayd it-:</u> *Avlamak.*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [ṣayd it-, -di]*

<u>ṣayd-ı zaḫm-dār:</u> *Yaralı av II Yaralı gönül.*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzen͡g didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [ṣayd-ı zaḫm-dār, -ım, -dur]*

<u>sāye sal-:</u> *Gölgelemek; korumak, saklamak, gizlemek.*

oldı cemālin͡gden cüdā vīrān Hidāyet ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [sāye sal-,]*

<u>sāyil:</u> *Dilenci.*

su ḳırağına meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne **sāyil** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [sāyil,]*

<u>sāyil-i eşk:</u> *Gözyaşı dilencisi.*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / yüz ümīd ilen ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [sāyil-i eşk, -i, -n, -i]*

<u>ṣayra-:</u> *Ötmek, şakımak.*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür çün senin͡g teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [ṣayra,]*

şayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / **şayrayan** bülbül gerekdür çün sening͡ teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [şayrayan, -y, -an]*

<u>şayru:</u> *Hasta.*

men **şayru** cāna em virem ol laʿli ger ḥakīm / şayruların ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [şayru,]*

men şayru cāna em virem ol laʿli ger ḥakīm / **şayruların** ʿilācını ʿaṭṭāra yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [şayruların, -ların]*

şehlā gözi **şayruları** dirler şorar yā Rab neden / şormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anıng͡ bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [şayruları, -ları]*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebüng͡ emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey **şayru** emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [şayru,]*

ıraġdur yār u sen **şayru** ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāreng͡ ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [şayru,]*

dil ü cānıng͡nı yār idür şorar **şayru** gözim didüm / ġarībler şormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [şayru,]*

<u>sebaḳ:</u> *Ders, talim, öğreti.*

vücūdum kūh-ı ġam sökmekde Şīrīn / **sebaḳlar** ḫüsrevim Ferhāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [sebaḳlar, -lar]*

<u>sebeb:</u> *Sebeb, neden, gerekçe.*

rişte-i zülfüng͡ ilümden düşdi dur / ol **sebebdendür** perīşān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 4). [sebebdendür, -den, -dür]*

digeç ki melūlem gideli zülfi ilimdin / men daḫı perīşānem idür ol **sebeb** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [sebeb,]*

<u>sebze:</u> *Çimen, yeşillik.*

ḫaṭṭ-ı sebzing͡ kim diyerler ehl-i dil reyḥān ang͡a / **sebze** midür yā benefşe ḳalmışam ḥayrān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [sebze, -dür-mi, -dür]*

<u>seç-:</u> *İki veya daha fazla şey veya kimseden birinin daha üstün, daha iyi olduğuna karar vermek, tercih etmek.*

dün **seçmedüng͡** aġyārı iting͡den nişe yā Rab / farḳ eylemedüng͡ gebr ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [seçmedüng͡, -me, -dü, -ng͡]*

<u>secde kıl-:</u> *Secde etmek. II Huzurda eğilmek, sevgi ve hürmet gösterisinde bulunmak.*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın mang͡a bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [secde ḳıl-, -up]*

irişe yāra göŋ͡gül secde ḳılsa ʿādet ile / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [secde ḳıl-, -sa]*

sefer: *Yolculuk. II Ölüm.*

sefer ʿazīmeti göŋ͡glüm mükemmel oldı maŋ͡ga / iki ferişte hem öldüm müvekkil oldı maŋ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 17). [sefer,]*

seg: *Köpek.*

niçe söylerdüŋ͡ ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / dagı **seg** teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [seg,]*

segrit-: *Seğirtmek, koşturmak, hareket etmek.*

ḫaçan kim at ṣalup ol şūḫ mendin saru **segritmez** / irişmez cān murādına göŋ͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [segritmez, -mez]*

seḥāb: *Bulut II sevgilinin saçı.*

zülfüŋ͡gni ṣalma yüzüŋ͡ge ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa **seḥāb** aŋ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [seḥāb,]*

seḥāb-ı zülf: *Bulut gibi karanlık saç.*

yüzi ḫurşīdüm idüp daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür şol maʿnīye dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [seḥāb-ı zülf, -i, -dür]*

sehend: *Azerbaycan'da bir dağ ve o civardan geçen suyu güzel bir ırmak.*

şekk yoḫ ki ḳar teg eriyem eger **Sehend** olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [sehend,]*

seḥer-geh: *Sabah olmaya başladığı vakit, seher vakti.*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa **seḥer-geh** ġālib olur aŋ͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [seḥer-geh,]*

selām: *Bir kimseye veya bir topluluğa yakınlık, sevgi ve nezaket göstermek, sağlık, esenlik ve başarı dilemek için söylenen söz.*

dün **selām** eylegeç keserdüm idür / seni ger olmasaydı ḥaḳḳ-ı **selām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [selām,]*

menden aŋ͡ga günde dürūd u **selām** / āline etbāʿına hem ve's-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [selām,]*

edeb yirin öpüp yitür **selāmum** / digil ey ṭūṭī-i şīrīn-kelāmum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 5). [selāmum, -um]*

selāmet: *Korku ve kaygıdan uzak olma, kurtulma, iyi sonuç.*

ey uyan şeyṭān sözine ger **selāmet** isteseñ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [selāmet,]*

selāsil: *Zincirler. II Örgü.*

tā bir naẓar ol zülf çü zencīriñi gördüm / bildüm bu **selāsil** dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [selāsil,]*

selāsil-i pür-çīne: *Çok bükülmüş zincirler. II zülf.*

yüzüñ kim ol **selāsil-i pür-çīne** gizlüdür / bir Rūmīdür ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [selāsil-i pür-çīne, -e]*

semā: *Gök, gökyüzü.*

aç gözüñi andan dolu gör arż u **semāyı** / ey vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [semāyı, -y, -ı]*

semen: *Yasemin; güzel koku yapımında kullanılan, beyaz renkli (ender olarak kırmızı veya sarı), çok kokulu çiçekler açan, sarmaşık cinsinden ağaççık.*

semenlen nergis ol yüz ü gözüñ ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar birisini **semen** dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [semen,]*

beñzüm midür menüm bu saru bile yā saman / rengiñ midür seniñ bu ḳızıl yā ***semen*** *midür (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [semen, -mi, -dür]*

ḫadengiñ açmadı revzen hemīn cānda ki tīğıñ hem / açıpdur göñglüm ivinde çoḫ ey yüzi **semen** dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [semen,]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül **semen** dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [semen,]*

semenlen nergis ol yüz ü gözüñ ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [semenlen, -le, -n]*

didim yüzüme ḳoy yüzüñi bir dem ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān **semen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [semen,]*

semend: *Çevik ve güzel at.*

yarma ey pīr gögsüñi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn **semendi** nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [semendi, -i]*

güneş teg tevsen-i çerḫa sening teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu **semend** erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [semend,]*

<u>semender:</u> *Ateşte yanmadığına inanılan ve ağzından alevler saçan, büyük bir kertenkele şeklinde tasavvur edilen masal hayvanı.*

semender teg dil ü cānım bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [semender,]*

semender teg dil ü cānım bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar **semenderler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [semenderler, -ler]*

<u>semer:</u> *Meyve, yemiş; mahsul.*

tā ki doġa ṭāḳ-ı felekden ḳamer / tā türeye şāḫ-ı şecerden **s̱emer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [s̱emer,]*

<u>semīn:</u> *Pahalı, değerli.*

yā niçe **s̱emīn** olam buḫaġung angup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [s̱emīn, -ung]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Allah).*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [senden, -den]*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'ning ilin dut / **senden** budur ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [senden, -den]*

ḥükmingle **sening** sākin olup taḫte-i aġber / emringle revān çizginedür günbed-i ḫażrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [sening, -ing]*

sensin ki olupdur keremüng cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [sensin, -sin]*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüng teg yüküş ṣūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı **sening** teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [sening, -ing]*

dehānıng remzini hem **sen** bilürseng / ki sırr-ı ġaybdın Tangrıdur āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [sen,]*

sögmez oldung men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi yā Rab **sanga** kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [sanga, -a]*

senden eger ġam gele yā derd ü bīm / şükr sening virdügünge ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [senden, -den]*

senden eger ġam gele yā derd ü bīm / şükr **sening** virdügünge ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [sening, -ing]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Sevgili).*

gözlerüm ḫaṭṭın͡g ḫayālinde **san͡ga** ḳarşu müdām / ikki manżardur kim ekmişler ola reyḥān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 5). [san͡ga, -a]*

senden cefādan özge Hidāyet ne uma kim / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [senden, -den]*

düşde gördüm zülfün͡gi düşdüm cüdā **senden** belī / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [senden, -den]*

ḫāl-i müşkīnün͡g görenden berlü ey ḥūrī **senin͡g** / ḥālden düşdüm in͡gen bilmen ne ḥāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿālemde şādam ol ġam ile bu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [senden, -den]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten **san͡ga** / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [san͡ga, -a]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten **san͡ga** / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [san͡ga, -a]*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil neden **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [san͡ga, -a]*

çün yāri fānī dünyanın͡g aġyārdur ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [san͡ga, -a]*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil neden san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [sen,]*

çün yāri fānī dünyanın͡g aġyārdur ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste **sen** san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [sen,]*

men sögüşün͡gden **senin͡g** ögmeġun͡gı farḳ itmezem / Tan͡grı sözini edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

her kimseye kim **sen** büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim gözi ḳan yaşı ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [sen,]*

ben͡gzüm midür menüm bu saru bile yā saman / rengin͡g midür **senin͡g** bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [senin͡g, -in͡g]*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur **san͡ga** / dinmen͡g diyer ki sözleri onun͡g man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [san͡ga, -a]*

senden hemīşe cānıma derd ü belā yiter / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [senden, -den]*

ger ister isen͡g cān u dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki **senin͡gdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [senin͡gdür, -in͡g, -dür]*

cān gevdede **sen** sivgülü cānāne içündür / bes besledügüm cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [sen,]*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g bāġının͡g **sen** teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [sen,]*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g bāġının͡g sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [senden, -den]*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim **sensizin** / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [sensizin, -siz, -in]*

ḫatın͡g reyḥān u zülfin͡g müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler **senin͡g** vaṣfın͡gda çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [senin͡g, -in͡g]*

sen sīm-berün͡g eylesem īs̱ār ayaġına / yaş gevherini duta ḫamu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [sen,]*

her lü'lü' kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlün͡gçün an͡gdurur **san͡ga** cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [san͡ga, -a]*

ʿaḳs ile bildürür **san͡ga** yüz üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki dağılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [san͡ga, -a]*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda **senün͡g** ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [senün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / **senin͡g** nis̱ārun͡g içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [senin͡g, -in͡g]*

didim **san͡ga** yarar ne ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / Tan͡grıya yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [san͡ga, -a]*

vaṣf-ı lebin͡gde sözlerümi an͡glayan diyer / taḥsīn **san͡ga** Hidāyet-i bī-dil nefes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [san͡ga, -a]*

derd ü ġam u belān͡gı gön͡gülden kem eyleme / **senden** men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [senden, -den]*

dil ki **sen** meh-liḳāya meyl itmez / kāfir olmış ḫudāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 1). [sen,]*

cānā raḳībi ehl-i naẓar çün belā bilür / menʿ itme gön͡glüm istese **senden** anı ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 2). [senden, -den]*

ṣordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur **senin͡g** / açdı nebātī leb didi kim datlu cānın͡gdur **senin͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [senin͡g, -in͡g]*

aġzın͡gdan isterken öpüş laʿlin͡g yaşurun dişledin͡g / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur **senin͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [senin͡g, -in͡g]*

inçü diş ü laʿl-i nābın͡gçün **senin͡g** / gözlerüm yaşı aḫar dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

gün felekde iştiyāḳın͡gdan **senün͡g** / yazıya düşmiş durur dīvāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [senün͡g, -ün͡g]*

ey Hidāyet reg regin͡g çāk itseler gögsün͡g kimi / ḫancer-i müjgān ile **sen** hem ḳıla gör çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 5). [sen,]*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara zülfün͡g / bu vech ile her kim **seni** gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [seni, -i]*

olmışam ʿışḳun͡gda āhımlan ʿalem ʿālem bilür / budur iʿlām eylerem ḥālüm **san͡ga** maʿlūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

ey laʿl-i leb ġamun͡gda **senin͡g** eşk ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [senin͡g, -in͡g]*

cānā **san͡ga** şikāyet-i hicrān ne söyleyem / çün yoḫdur ol ḥikāyete pāyān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [san͡ga, -a]*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / **sen** hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [sen,]*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [senden, -den]*

cānā **san͡ga** gön͡gül ġamı yā gör nemi diyem / sensiz hezār derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [san͡ga, -a]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men **san͡ga** gön͡güldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [san͡ga, -a]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı yā gör nemi diyem / **sensiz** hezār derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [sensiz, -siz]*

her günde ḳanlu yaşuma ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki **senden** ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [senden, -den]*

ṣoḥbetün͡g zāhid ʿaẕāb oḫır faḳīh / **senden** andandur girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [senden, -den]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil **seni** görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [seni, -i]*

aġyār ḳatına **sen** meni ger ḳaḫısan͡g yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim **sen** ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [sen,]*

aġyār ḳatına **sen** meni ger ḳaḫısan͡g yārüm n'ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim **sen** ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [sen,]*

söyler Hidāyet **sensizin** baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [sensizin, -siz, -in]*

sensiz ey ḳaddi elif gözüme ḫvāb oldı ḥarām / leb-i laʿlin͡gden ıraġ cām-ı şar-āb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 1). [sensiz, -siz]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür senin͡g / **sen** ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [sen,]*

ḳıldı Hidāyet **san͡ga** cānın fidā / ʿāşıḳ-ı ḳallāşın͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 7). [san͡ga, -a]*

gül yan͡gılur ki **sen** ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [sen,]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı **sen** / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen daġı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [sen,]*

od misen ey cānı yaḫan yoḫsa hicrān dāġı **sen** / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen daġı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [sen,]*

görsedüp gül-gūn yüzün͡g gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden ögrendün͡g bu vech ilen gön͡gül almaġı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [sen,]*

alduġın cānım gözi bildün͡g velā bildürmedün͡g / **sen** daġı oldın͡g yaḳın kül oġrının͡g ortaġı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [sen,]*

alduġın cānım gözi bildün͡g velā bildürmedün͡g / **sen** daġı oldın͡g yaḳın kül oġrının͡g ortaġı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [sen,]*

sensiz ṣanemā bu ordu ilen / yaḫdı meni çerḫ ḳayġu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [sensiz, -siz]*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem **sen** çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [sen,]*

ıraġdur yār u **sen** ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāren͡g ölmekdür **sen** ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [sen,]*

ol ḳaş u gözün͡g mekri ayırdı meni **senden** / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [senden, -den]*

ḫurrem oldı bülbül-i miskīn görüp müşkīn güli / āh kim **sensiz** Hidāyet muḥkem olmışdur ḥazīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 6). [sensiz, -siz]*

ḫāk-i rāhın͡g üsne düşmişdüm **senin͡g** bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

ḳurbān dilesen͡g ʿīd-i viṣāle eger ey cān / evvel men-i ser-geşteyi ey men **san͡ga** ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 1). [san͡ga, -a]*

hicrün͡gde **senin͡g** eşk ile bu nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur u bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb ġamından / kim men çekerem **sen** yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [sen,]*

gön͡glüm ṣanemā kevn ü mekāndan seni ister / ey serv-i revān dünyede **sen-sin** man͡ga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [sen-sin, --sin]*

gön͡glüm ṣanemā kevn ü mekāndan **seni** ister / ey serv-i revān dünyede sen-sin man͡ga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [seni, -i]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf ü aġızı / bu vech ile görgeç **seni** cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [seni, -i]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem **sensiz** / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [sensiz, -siz]*

ḥaḳḳın͡g ṣıfātını görübem **sen** nigārda / ol veche nāẓıram men o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [sen,]*

tā **seni** buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [seni, -i]*

tā **seni** buldum ne yirde var ise yādıng͡la-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [seni, -i]*

sen lebi ġonçeden özin yigler / doġrusı gül güler biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [sen,]*

şaldı belā töpüglerine fürḳatüng͡ meni / **senden** ıraġ gör ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [senden, -den]*

dinmez menim ile **senüng͡** arada raḳībüng͡ / kimdür ki dine bende vü sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [senüng͡, -üng͡]*

sen av idende cān u dil olur **sang͡a** şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa şaġālüng͡i *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [sang͡a, -a]*

sen av idende cān u dil olur sang͡a şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa şaġālüng͡i *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [sen,]*

şol āl yang͡aġung͡ı görsedüp aldung͡ ḳarār u şabr / ey mekr isi kimse **senüng͡** bilmez alung͡ı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [senüng͡, -üng͡]*

ger perī görse **senüng͡** ḥüsnüng͡i ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [senüng͡, -üng͡]*

gitti cān bir yang͡a dil bir yang͡a men **senden** ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir yang͡a meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [senden, -den]*

senden Hidāyet incimez ey cān ne kim gelür / ḫoşdur ne olsa bendeye ḥaḳḳıng͡ ḥavālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 5). [senden, -den]*

ḳanı dolmışdur ol bī-çāreng͡ kim / göng͡ül **sen** gözleri cellāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [sen,]*

ḫvān-ı vişāline didüm irem göng͡ül didi / epsemdür ey şikeste göng͡ül ḫanı **sen** ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [sen,]*

isterem men **seni** geh mescid ü geh şavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [seni, -i]*

ey yüzüng͡ çākeri ḫurşīd **senüng͡** māh daḫı / bende muḥtāc ayaġıng͡ tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [senüng͡, -üng͡]*

ḳaçdı **senden** göng͡ül ol zülfi görüp şong͡ı mang͡a / ġuşşa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [senden, -den]*

maṭlūb **sen** ü menem ṭaleb-kār / ṭālib olana olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [sen,]*

āfāḳ ḫamu seniŋ͡ diyārung͡ / ammā **seni** bulmaz oldı diyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [seni, -i]*

āfāḳ ḫamu **seniŋ͡** diyārung͡ / ammā seni bulmaz oldı diyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 2). [seniŋ͡, -iŋ͡]*

her laḥẓa **seniŋ͡** ḫayāliŋ͡ ilen / sevdāyī göng͡ül bir özge bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [seniŋ͡, -iŋ͡]*

ḫayālüng͡ dāmenin dutdı dil-i zār / ki bu demde ümīdüm **sensin** ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [sensin, -sin]*

hicring͡de **senüng͡** her gice mevc urduġı ḳandur / çeşm-i nigerāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [senüng͡, -üng͡]*

müştāḳ olupdur **sang͡a** bu ʿāşıḳ-ı cānı / bī-ḥadd ü nihāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 2). [sang͡a, -a]*

ḥaḳdan çü göng͡ül memleketine şāh sen oldung͡ / ey men **sang͡a** bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [sang͡a, -a]*

ḥaḳdan çü göng͡ül memleketine şāh **sen** oldung͡ / ey men sang͡a bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (müşk).*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez **sang͡a** bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [sang͡a, -a]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (sevgilinin beni).*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün görem o ḥāle yaman isteyen **sang͡a** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [sang͡a, -a]*

sen: *Tekil ikinci kişi zamiri (Türk).*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn **sang͡a** / hīç dinmedüng͡ menimle nedür munça dīn **sang͡a** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [sang͡a, -a]*

ey Türk gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn **sang͡a** / hīç dinmedüng͡ menimle nedür munça dīn **sang͡a** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [sang͡a, -a]*

ʿaceb yaġmācılardur **senden** ey Türk / meger ögrendiler tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [senden, -den]*

men ol tirkeşden ey **Türk-i ḫıṭā** bir oḫa-em ḳāniʿ / **sen** artuġ luṭf eger ḳılsang͡ zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [sen,*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (padişah).*

göng͡limde kīn ḳılıç u oḫung͡dan olur müdām / budur didim şehā ḫamu göng͡limdekin **sang͡a** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [sang͡a, -a]*

zülfüng͡ni çīn didim mang͡a diding͡ ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın **sang͡a** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [sang͡a, -a]*

maḥabbetim **sang͡a** vardur irādet ile şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım irādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [sang͡a, -a]*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿafvdur ey şāh **senden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [senden, -den]*

velī **sensiz** man͡ga çekdi çeri ġam / ne bir yoldaş u ne bir yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [sensiz, -siz]*

sen hem ṣanemā terk ide gör cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [sen,]*

<u>**sen:**</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Şairin kendisi, âşık).*

ey dil yiter uşan ki man͡ga oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [san͡ga, -a, -]*

didim ki görmedin giderem tīr ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin birin **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [san͡ga, -a, -]*

dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [san͡ga, -a, -]*

lebidür ṣunʿ u ağzından ḫaber virür gön͡gül **sen** ṣor / menüm çün bağlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [sen,]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden nem gider / didi ger **sen** teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [sen,]*

ger tīġ-ı cefā ile diler bağrun͡gı her dem / ġam yime Hidāyet **seni** çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [seni, -i]*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlün͡g ḳadeḥi / didi ḳayurma **san͡ga** daḫı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [san͡ga, -a, -]*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ **senün͡g** yaşın͡gnı hicr / ol **senün͡g** teg çoḫlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [senün͡g, -ün͡g]*

Hidāyet ḳatna **sen** şüḫun͡g ṣıfātı / degül ḥaḳḳa'l-yaḳīn ʿayne'l-yaḳīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [sen,]*

gelgeç **seni** nefīre götürem dir ü menüm / gön͡glimde çalınur bu ferahdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [seni, -i]*

sögdi Hidāyet'ni didi müddeʿī / yār **senin͡gle** yana taḥsīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [senin͡gle, -in͡g, -le]*

görgeç gözün͡g didüm bu mıdur ḳanumı töken / gön͡glüm didi ki **sen** munı bilmen͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [sen,]*

gizdürür ḫalḳı Hidāyet ger felek bī-iḫtiyār / **sen** şaġınma kim anın͡g hem iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 6). [sen,]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi **san͡ga** vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [san͡ga, -a, -]*

senden raḳībi gön͡gül ne ġam yigler ise yār / yār olsa yārin͡gligi tīz biline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [senden, -den]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / **sende** ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [sende, -de]*

şordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānın͡gdur **senin͡g** / açdı nebātī leb didi kim datlu cānın͡gdur **senin͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [senin͡g, -in͡g]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur **senin͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [senin͡g, -in͡g]*

ʿalāyıḳdın eger geçsen͡g Hidāyet / ṭarīḳ-ı ʿışḳ içinde **sensin** abdāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [sensin, -sin]*

anın͡gçün görsedür her ay **san͡ga** çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [san͡ga, -a, -]*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem **seni** / çoḫdur yalanı ol ṣanemün͡g doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [seni, -i]*

söyle didün͡g Hidāyet'e ḥayrān ne veche **sen** / ey cān u dil cemālün͡ge ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [sen,]*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü niçe men **san͡ga** bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [san͡ga, -a, -]*

didi her dem **san͡ga** yüz oḫ degürem / didügi söz gön͡güle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [san͡ga, -a, -]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi vālihi **sen** doġru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [sen,]*

cām-ı lebin ṣunanda **san͡ga** yār zülfi teg / baş ile il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [san͡ga, -a, -]*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi didi kim / il misen söyle Hidāyet doġrısın yā yaġı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [sen,]*

ıraġdur yār u **sen** ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāren͡g ölmekdür **sen** ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [sen,]*

ṣayra bülbül teg Hidāyet şāh medḥin kim gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür çün **senin͡g** teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [senin͡g, -in͡g]*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse **san͡ga** ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [san͡ga, -a, -]*

gön͡gülde **sen** ḳaşı yay oḫlarının͡g / ḫayāli bir ḳoşun ḳuşun͡gdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [sen,]*

ġam ivürmekden Hidāyet gön͡glin almekse murād / uma ey cān **sen** tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [sen,]*

al Hidāyet'den dil ü cān ṣat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı **sen** ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [sen,]*

ger busarsan bus gön͡gül meydān-ı ʿışḳ içinde tol / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu **seni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [seni, -i]*

ey gön͡gül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın man͡ga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su **seni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [seni, -i]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla **sen** daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [sen,]*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim ḥaḳ / **san͡ga** zühd an͡ga cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [san͡ga, -a, -]*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam çekersin / bu yükler çekmege yoḫdur **san͡ga** tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [san͡ga, -a, -]*

dün dişledüm lebini Hidāyet gülüp didi / **sen** teg cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [sen,]*

bedenin ṣordum anın͡g kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem men **san͡ga** cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [san͡ga, -a, -]*

dil menden istedün͡g başıla cān daḫı **senin͡g** / dönmen ne ise sen büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

sen kim ü adını anun͡g adamek / ẕerre kim ü gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [sen,]*

saġınma sözümi kim aldamekdür / işitmek **senden** ü menden dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [senden, -den]*

ger fānī iken ister isen͡g bāḳī ola **sen** / iḫlāṣ ile gelgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 9). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (aşık, aşığın gönlü).*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / **sen** kimsin ü kim itdi digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [sen,]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur **senin͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [senin͡g, -in͡g]*

bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylin͡gdür **senin͡g** / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [senin͡g, -in͡g]*

eger ınanmaz isen ceẕbesin **sen** ṣūfī / şarāb-ḫānede çek bir niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [sen,]*

ṣanma dil cevr ile **sen** ġonçe dehāndan kesile / cānı kimsenin͡g ḫaçan sivgülü cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [sen,]*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik eyler / **sen** sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [sen,]*

Hidāyet dün ötüp cān ḥāli ṣordun͡g / o tende cān mı ḳalur **sen** ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [sen,]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol mehin͡g / şād ol neden ki var **senin͡gilen** ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [senin͡gilen, -in͡g, -ilen]*

dil menden istedüñ başıla cān daḫı seniñ / dönmen ne ise **sen** büt-i dil-ḫvāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 3). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (göz).*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ **senüñ** yaşıñnı hicr / ol **senüñ** teg çoḫlaruñ ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [senüñ, -üñ]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (ey diyen, şikayet eden).*

ey diyen mihr ü vefāsı **sañga** degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [sañga, -a]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (zahit, sofu).*

dime zāhid ki ḥaḳḳı görmek olmaz / anı görmaġa **sende** ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [sende, -de]*

zāhidā zühd ü **sen** Hidāyet ü ʿışḳ / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (gönül).*

çün mañga **senden** gelür ey cān elem / cevrüñ ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [senden, -den]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (âşık er).*

güneş teg tevsen-i çerḫa **seniñ** teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [seniñ, -iñ]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (fıkıh bilgini).*

eyler belā oḫın çekesin sīneden faḳīh / ger men Hidāyet'üñ **sañga** göñglindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [sañga, -a]*

uymazam sözüñge git ey zāhid / sen teg ola o kim **sañga** uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [sañga, -a]*

uymazam sözüñge git ey zāhid / **sen** teg ola o kim sañga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (arkadaş, dost).*

ey cān nedīmi ṣorma meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı göñglüme **sensiz** ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [sensiz, -siz]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (Mecnun; Hidâyet).*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / umma ey Mecnūn **senin͡gçün** fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [senin͡gçün, -in͡g, -çün]*

sen: *Teklik ikinci şahıs zamiri (felek).*

ey felek **sen** teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (sevgilinin köpeği).*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu işikde **sendin** özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [sendin, -din]*

her kişi bir kimseye ḳurbān olur / gel berü kim men **san͡ga** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 2). [san͡ga, -a]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (müddeʿī).*

dün ḳapun͡gdan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarun͡g munda ḳafāsın görmişem bir dagı **sen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (Nil).*

bir kez ḫayāl ile **seni** ḳuçsam didim Nīl'e / başdan Hidāyet itdi gider bu ḫayālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 5). [seni, -i]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (takdir, yazgı).*

eger zencīre çekdürse meni **sen** teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (bağ, bahçe; sevgili).*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū **seni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [seni, -i]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (sevgilinin saçı).*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū **seni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [seni, -i]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (mana, hakikat).*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı olupdur man͡ga gözüm tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [seni, -i]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (İlim isteyen, ilmi talep eden).*

ḳaş çatma ṭalebden ki **şan͡ga** gevher-i maʿnī / ʿişmet ṭarafından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [şan͡ga, -a]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Eşref-i mahlukat).*

gördi melāyik **seni** ḳıldı sücūd / özün͡gi ṣağınmaz iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [seni, -i]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (felek).*

ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün͡g **senün͡g** / cān u cihān barça ṭufeylün͡g **senün͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [senün͡g, -ün͡g]*

ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün͡g **senün͡g** / cān u cihān barça ṭufeylün͡g **senün͡g** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [senün͡g, -ün͡g]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Dünyalık sınavı çok olan).*

ʿadl **san͡ga** sūr ide mātemleri / niçe ki dutdun͡g duta ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [san͡ga, -a]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Âşığın inlemesi).*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āḫir göreyim / **san͡ga** kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (parlak, ay).*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / **sen** teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [sen,]*

<u>sen:</u> *Teklik ikinci kişi zamiri (Rakip).*

görset didin͡g ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger Tan͡grı ḳoysa ölmez isem görsedem **san͡ga** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

sen yārdan gelür niçe aġyārdan ḳaçam / tedbīr yoḫ durur yiticaġ Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [sen,]*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em anun͡gla yöri it **san͡ga** nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [san͡ga, -a]*

sınadun͡g özün͡gi aġyār Hidāyet'le üküş / savuş imdi dimiş olam **san͡ga** çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [san͡ga, -a]*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / tā ki **sen** söz ile söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [sen,]*

dün selām eylegeç keserdüm idür / **seni** ger olmasaydı ḥaḳḳ-ı selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 5). [seni, -i]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet **san͡ga** raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [san͡ga, -a]*

dur yāra ḳarşu tise Hidāyet san͡ga raḳīb / kim menʿ ide **seni** ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [seni, -i]*

san͡ga düşmez raḳīb yār yiri / er gerek kim otura er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [san͡ga, -a]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ **sen** bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [sen,]*

sen: *Teklik ikinci kişi zamiri (aşık, aşığın gönlü).*

ḳılduġca ġam oḫına nişāne gön͡gül **seni** / ḳaṭʿ-ı ümīd eyleme kim imtiḥān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 4). [seni, -i]*

s̱enā: *Övme, övüş, methetme.*

ḥamd ü **s̱enā** mübdiʿ-i bī-ālete / muḫteriʿ-i bī-ġaraż u ʿillete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 1). [s̱enā,]*

seng: *Taş.*

aldı menim gön͡glümni bir şūḫ-ı şeng / şīşe-i nāmūsumıza vurdı **seng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [seng,]*

seng-dil: *Taş kalpli, acımasız II| Sevgili.*

ey **seng-dil** yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga gön͡güldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [seng-dil,]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / ey **seng-dil** Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [seng-dil,]*

seng-i siper: *Siper taşı.*

yaġış teg ger seper ol Türk nāvek / Hidāyet virme yan **seng-i siper** ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [seng-i siper,]*

sep-: *Atmak, serpmek, saçmak, dökmek.*

sep gön͡gül dūlāb-ı çeşmün͡gden su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [sep, -ün͡g, -den]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer gön͡gül / kirpük oḫın ḳaşın yayı her niçe kim **seper** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [seper, -er]*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim **sepsen͡g** elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [sepsen͡g, -se, -n͡g]*

yaġış teg ger **seper** ol Türk nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [seper, -er]*

ġamzelen ḳan töker ṣorar leb ile / yaralar cānı duz **seper** yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [seper, -er]*

sepil-: *Serpilmek, saçılmak.*

gel ey içmiş bu gün ġaflet şarābı / **sepilmiş** yüzün͡ge şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [sepilmiş, -miş]*

serāb: *Uzaktan su gibi görünen çorak yer; ılgım; öteki dünya.*

laʿlün͡gden özge teşne-i dīdārun͡ga müdām / ger āb-ı ḫıżr olursa görünür **serāb** an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [serāb,]*

ser-çeşme: *Suyun çıktığı yer.*

ḳad-i servün͡g ḫayālinden bu çeşmüm / iki **ser-çeşme** iken oldılar çay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 3). [ser-çeşme,]*

ser-çeşme-i çeşm: *Göz pınarının başı.*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [ser-çeşme-i çeşm, -üm]*

ser-dār: *Önder, önde gelen.*

başum kesüp yā Rab n'ola çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlinin͡g **ser-dārıyam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [ser-dārıyam, -ı, -y, -am]*

ser-gerdān: *Şaşkın; perişan.*

ey felek sen teg cihānda niçe **ser-gerdān** girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [ser-gerdān,]*

ser-geşte: *Başı dönmüş, şaşkın.*

ger çerḫ daḫı men tegi **ser-geşte** olmasa / bu aġladuġı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [ser-geşte,]*

serḫoş: *Sarhoş.*

ne **serḫoşlardur** ol gözler yüzün͡glen ḳaşlarun͡glan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [serḫoşlardur, -lar, -dur]*

ser-ḫoş: *Sarhoş.*

ol ikki nergis ögende göñgül biryān olur ʿāşıķ / aġırlar ikki **ser-ħoşnı** görüñ bir şiş kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [ser-ħoşnı, -nı]*

sāķīyā söyledüm ol ser-ħoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaħşı ki tīz **ser-ħoş** ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ser-ħoş,]*

sāķīyā söyledüm ol **ser-ħoşa** az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaħşı ki tīz ser-ħoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [ser-ħoşa, -a]*

<u>ser-ħoş ol-:</u> *Sarhoş olmak.*

ser-ħoş olup sīm üze çoħ tökme laʿl / saçma güher yaşuña ķurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [ser-ħoş ol-, -up]*

<u>ser-i kū:</u> *Yanı başında, gözünün önünde, yanında; sevgilinin mahallesi.*

ança ķan yaş töküpdür ser-i kūyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi ķana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [ser-i kū, -dan]*

ança aħıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / ħāşāke beñzer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [ser-i kū, -dan]*

<u>ser-i kūy:</u> *Yanı başında, gözünün önünde, yanında; sevgilinin mahallesi.*

yir yoħ ser-i kūyında ķadem başmaġa anıñ / çoħ cān u göñgülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [ser-i kūy, -ı, -n, -da]*

varmaġ ister ser-i kūyına Hidāyet göñglüm / meyl-i bülbül n'ola ger cānib-i gül-zāra ķılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [ser-i kūy, -ı, -n, -a]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anıñ yöri var / hīç gördüñ mi ölenden ṣoñra kim ķurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [ser-i kūy, -ı, -n, -dan]*

ser-i kūyında ħāk oldı Hidāyet āħir-i ʿömri / belī her neste kim vardur olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [ser-i kūy, -ı, -n, -da]*

muķīm ile vü ṣıdķ ile ser-i kūyıñda ey şāhā / olursam ħāk ol dem hem işikiñ yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [ser-i kūy, -ıñ, -da]*

zāhid ser-i kūyından anıñ gitdi Hidāyet / cennet sarı vardı ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [ser-i kūy, -ı, -n, -dan]*

ser-i kūyından eserdi getürüp bū-yı nesīm / dūstlar çāre nedür şimdi bulunmaz eşeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [ser-i kūy, -ı, -n, -dan]*

ança ķan yaş töküpdür ser-i kūyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi ķana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [ser-i kūy, -ı, -n, -da]*

<u>ser-i mū:</u> *Kıl ucu.*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfiñ hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir **ser-i mū** anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [ser-i mū,]*

çekmezüz baş u Hidāyet **ser-i mū** tīġından / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [ser-i mū,]*

ser-i zülf: *Sevgilinin başındaki saç.*

darar gön͡güli her yan͡gadan yüz ġam u miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [ser-i zülf, -in͡g, -i]*

ser-i zülfeyn: *Başın iki tarafından sarkan saç.*

ser-i zülfeyni ey meşşāṭa kesme / k'idersin ʿāşıḳın͡g ʿömrini kūtāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 4). [ser-i zülfeyn, -i]*

ser-kūb-ı geylān: *Gilan (eyaletinin) başa vurulan şeyi.*

ne yalġuz topraġıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy toprağı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [ser-kūb-ı geylān, -dur]*

ser-menzil: *Durak yeri.*

gördi peykānlar gön͡gülde göze mihrin͡g ḳıldı mīl / ṣandı bu **ser-menzil** andan olalı ḫāşākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 3). [ser-menzil,]*

serpe ṣal-: *Sıyırmak, sıyırıp açmak.*

görende fāriġ u āzād ḫāṭırım ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [serpe ṣal-, -ur, -du, -m]*

sersām: *Sersem, düşünmeden hareket eden, ne yaptığının farkında olmayan.*

zāhide **sersām** söylersem meni ʿayb eylemen͡g / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [sersām,]*

sersāmlıġ: *Sersemlik.*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemen͡g / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli nedür **sersāmlıġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [sersāmlıġ,]*

ser-sebz ol-: *Yeşermek, yemyeşil olmak. II Ömrü tazelenmek, uzun yaşamak.*

nihāl-i ʿömrün͡g olsun ser-sebz ü ḫurrem / yitürsün mīve-i devlet dem-ā-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 29). [ser-sebz ol-, -sun]*

hemīşe tā nihāl-i fetḥ ü iḳbāl / ẓafer bāġında ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [ser-sebz ol-, -a]*

ser-tā-ḳadem: *Baştan ayağa, baştan aşağı, tamamen.*

niçe servüm lāle teg şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem **ser-tā-ḳadem** gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [ser-tā-ḳadem,]*

serv: *Selvi ağacı, boyunun uzun olması sebebiyle uzun boylu sevgiliye benzetilen ağaç.*

ey bāġbān ṣanevber ü **servün͡gni** ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad ü iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [servün͡gni, -ün͡g, -ni]*

man͡ga ey **serv** cemālin͡g gül ü gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [serv,]*

bād esüp yapraġ güli örter teg āḫımdın bu **serv** / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [serv,]*

ḳaddi üstinde zülfeyni ṣanasın͡g / yuva bir **servde** dutmış iki dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [servde, -de]*

niçe **servüm** lāle teg şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [servüm, -üm]*

o **serv** bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [serv,]*

lāf urur çoḫ yaşamış **serv** didim ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [serv,]*

ne yirin͡g k'ol perī öter yirine / lāle vü **serv** ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [serv,]*

çemān görgeç ḳadin͡g gülşende didim / çemende **serv** kim gördi çemende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 2). [serv,]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o **serv** ile ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [serv,]*

serv kim gördi ki gül-berg-i ṭarī gön͡glek ide / ḳuça gül-bergi onun͡g ʿişret idüp nestereni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 3). [serv,]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g **serv** ile şimşād oḫıdun͡g / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [serv,]*

serv ayaġında ḳadiçün yaşımı görgeç revān / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [serv,]*

revān ol sū-be-sū gülşen-be-gülşen / ḳadem başma meger bir **serv** ü sūsen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [serv,]*

serv-i būstān: *Bostan servisi. II Sevgilinin selvi boyu.*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre **serv-i būstān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [serv-i būstān,]*

serv-i çemān: *Nazla salınan servi. II Sevgili.*

ey sidre boylu görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddüñ kimi daḫı **serv-i çemān** çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [serv-i çemān,]*

serv-i cūy-bār: *Irmak (kenarındaki) servi (sevgili bağlamında).*

ḳaddi ʿaksi gözde serv-i cūy-bārımdur menim / ṭurresiniñ tāresi müşk-i Tatarımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [serv-i cūy-bār,]*

serv-i himmet-i şāh-ı cihān: *Cihan padişahının himmet servisi.*

gül geçüp gül-zār otursa n'ola çün pāyendedür / ʿālemiñ bāġında **serv-i himmet-i şāh-ı cihān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 6). [serv-i himmet-i şāh-ı cihān,]*

serv-i ḫırāmān: *Salınarak yürüyen servi.*

dise sünbül mi yā bir bāġ-ı reyḥān kākülüñ / yoḫsa bir ṭāvus u bir **serv-i ḫırāmān** kākülüñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [serv-i ḫırāmān,]*

serv-i ḳad: *Servi boylu.*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde teg / ey **serv-i ḳad** ki ḫancaru varsañ ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [serv-i ḳad,]*

serv-i raʿnā: *Güzel,hoş servi.*

ḳāmetüñ görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime kim / **serv-i raʿnā** çaġı vü nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [serv-i raʿnā,]*

serv-i revān: *Yürüyen servi II Salınarak yürüyen uzun boylu sevgili.*

baḫ Hidāyet başuñ üsne durur ol **serv-i revān** / niçe olmaya iñen baş götür ü Tañrıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [serv-i revān,]*

göñlüm ṣanemā kevn ü mekāndan seni ister / ey **serv-i revān** dünyede sen-sin mañga dil-ḫvāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 2). [serv-i revān,]*

su ḳıraġına meger kim ola şol **serv-i revān** / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [serv-i revān,]*

ey bād-ı ṣabā göricek ol serv-i revānı / söyle ki be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [serv-i revān, -ı]*

serv-i sehī: *Servi gibi uzun ve düzgün boylu.*

raḳṣ ider **serv-i sehī** bāġda belī āheñ ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [serv-i sehī,]*

serv-i semen-ber: *Göğsü yasemin gibi beyaz olan servi boylu.*

titredür cān riştesi cismümde her geh dan͡g yili / zülf-i dil-bendin͡gni ey **serv-i semen-ber** tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [serv-i semen-ber,]*

serv-i sīmīn-ber: *Gümüş göğüslü servi. II Sevgili.*

bir **serv-i sīmīn-ber** k'anun͡g cān u dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [serv-i sīmīn-ber,]*

ser-zemīn: *Başını yere koyan.*

ḳoydı başın Hidāyet ol kūda / görmedi çün bu **ser-zemīnden** yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [ser-zemīnden, -den]*

sevāb: *Sevap, mükâfat, hayır.*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzün͡g görmeyüben / Kaʿbetu'llāhda neden ḫayr u **s̱evāb** oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [s̱evāb,]*

sevād eyle-: *Karalama, yazma.*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedün͡g hīç / bir nāme ile benden͡gi şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [sevād eyle-, -me, -dü, -n͡g]*

sevād-ı zülf: *Saçın siyahı.*

ne diyem şol sevād-ı zülfi içün / meni mecnūn ḳılan bu sevdādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [sevād-ı zülf, -i]*

sevdā: *Aşk, sevgi; istek, heves.*

ne diyem şol sevād-ı zülfi içün / meni mecnūn ḳılan bu **sevdādur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [sevdādur, -dur]*

ḳaş u gözün͡g **sevdāsılan** cānā Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [sevdāsılan, -sı, -la, -n]*

man͡ga ögretmen͡giz ol kūyda cān şatmegi kim / zülfi **sevdāsıyla** çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [sevdāsıyla, -sı, -y, -la]*

sevdāya düş-: *Aşık olmak,bir varlığı yahut sevgiliyi çok sevmek,tutulmak.*

ger Hidāyet düşerse sevdāya / şol ḫaṭ-ı ʿanberī isi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 5). [sevdāya düş-, -er, -se]*

sevdāyī: *Sevdalı, tutkun, vurgun.*

her laḥẓa senin͡g ḫayālin͡g ilen / **sevdāyī** gön͡gül bir özge bāzār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 4). [sevdāyī,]*

sevdāyī ol-: *Aşka düşmek, sevdalanmak.*

manga ögretmengiz ol kūyda cān şatmegi kim / zülfi sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [sevdāyī ol-, -ub, -am]*

seyl: *Sel. II Gözyaşı.*

didüm ey gün yüzüngi görset gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi **seyl** aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [seyl,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [seyl,]*

seyl-āb-ı ġam: *Gam seli. || Dertten dolayı sel gibi gözyaşı akıtmak.*

göz teg yüz ile kim ki diler āşnālığı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anıng kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [seyl-āb-ı ġam, -da]*

seylāb-ı ḫūn: *Kan seli.*

ḫaṭṭ-ı sebzing her ḫaçan ol laʿl-i ḫandāndan çıḫa / her yanga seylāb-ı ḫūnı çeşm-i giryāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [seylāb-ı ḫūn, -ı]*

seyl-āb-ı ḫūn: *Kan seli.*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / tīz günde ġarḳa eyleye **seyl-āb-ı ḫūn** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [seyl-āb-ı ḫūn,]*

seylāb-ı miḥnet: *Eziyet seli.*

çevürdi cevrümi **seylāb-ı miḥnet** / ġarīḳ itdi meni ġarḳāb-ı miḥnet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 10). [seylāb-ı miḥnet,]*

seyl-i sirişk: *Gözyaşı seli.*

seyl-i sirişkim ile yağış ḳıldı mācerā / utanmadı o ḳaṭre dengizden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [seyl-i sirişk, -i, -m-im]*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābungda senüng ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [seyl-i sirişk, -i, -m]*

seyl-i sirişk ile düredürler cihāna naḳb / oḫşandılar görüng iki niḳāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 4). [seyl-i sirişk,]*

seyr: *Seyretme, izleme, bakma.*

atlandı meger **seyr** içün ol şāh-süvārum / kim her yangadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [seyr,]*

Hidāyet girse **seyr** içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [seyr,]*

seyr id-: *Bakmak, temaşa etmek.*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz min͡g cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [seyr id-, -ip]*

seyyid: *Efendi, bey, ileri gelen.*

cemālin͡g ayını ger **seyyidimdin** görse / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi siyādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [seyyidimdin, -im, -din]*

sezā: *Münasip, yaraşır, uygun.*

men menligimdenem bu melāletlere **sezā** / menden ne ḳutlu gün ola kim alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 2). [sezā,]*

sīb-i ṣıfāhān: *Isfahan elması.*

her dem nigārīn barmaġun͡g başma turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı **sīb-i Ṣıfāhān** üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [sīb-i ṣıfāhān,]*

ṣıdḳ: *Bağlılık, sadakat.*

muḳīm ile vü **ṣıdḳ** ile ser-i küyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [ṣıdḳ,]*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan **ṣıdḳ** ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [ṣıdḳ,]*

sidre: *Yedinci kat gökte bulunan makam.*

ey **sidre** boylu görmedi ġāyetde müntehā / naḫl-i ḳaddün͡g kimi daḫı serv-i çemān çemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 4). [sidre,]*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebin͡g āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [sidre,]*

ṣıfat: *Hal, nitelik, suret, şekil, varlık, kılık.*

ger fīl çekse mūr **ṣıfat** nā-tüvān olur / ġam yüki kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [ṣıfat,]*

Hidāyet ḳatna sen şüḫun͡g **ṣıfātı** / degül ḥaḳḳa'l-yaḳīn ʿayne'l-yaḳīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [ṣıfātı, -ı]*

ḥaḳḳın͡g **ṣıfātını** görübem sen nigārda / ol veche nāẓıram men o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [ṣıfātını, -ı, -n, -ı]*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı insān **ṣıfatını** bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [ṣıfatını, -ı, -n, -ı]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ **ṣıfat** / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [ṣıfat,]*

sen kim ü adını anun͡g adamek / ẕerre kim ü gün **ṣıfatın** söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [ṣıfatın, -ı, -n]*

ṣıfāt ḳıl-: *Benzetmek, birini bir şeye yakıştırmak, vasıflandırmak.*

ḳara zülfün͡g ki deger laʿline her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [ṣıfāt ḳıl-, -am]*

ṣıfat-ı ḫaṭ: *Ayva tüyünün varlığı.*

tā gördüm ey ṣanem ruḫ-ı ferḫunde fālun͡gı / cān ile söylerem **ṣıfat-ı ḫaṭ** u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [ṣıfat-ı ḫaṭ,]*

ṣıġın-: *Sığınmak.*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim **ṣıġına** cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [ṣıġına, -a]*

ṣıġır: *Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol **ṣıġır** anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [ṣıġır,]*

sıġış-: *Ancak sığmak, güçlükle sığmak.*

sıġışmas nāmede şerḥ-i cüdāyī / Hidāyet nāme gönderme özün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [sıġışmas, -mas]*

siḥr: *Büyü, efsun.*

egerçi gözlerün͡gdür başılan **siḥr** / dil almaġda ḳaşun͡gdur andan üstün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [siḥr,]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı **siḥr** ile cān / şimdi yüz luṭf ile ister kim anın͡g gön͡glin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [siḥr,]*

sikender-i devrān: *Devrin İskender gibi hükümdarı.*

cihāna virme gön͡gül kim ḳoyup gider anı / eger **Sikender-i devrān** u ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [sikender-i devrān,]*

sil-: *Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek; üzerine genellikle bir bez sürterek tozlarını, kirlerini almak veya parlatmak.*

silmeng͡ ayağı yüzini yüzden kim öldürür / āḫir nefes kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [silmeng͡, -me, -ng͡]*

çoḫ göng͡üller ki bu gün ol gözi ḫūn-ḫvāre **sile** / ger işāret ḳıla bir ġamze-i ḫūn-ḫvāresile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 1). [sile, -e]*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını **silicaġ** yār / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [silicaġ, -icaġ]*

silsile-i mū: *Kıl silsilesi. II Ayva tüyü.*

yüzüng͡de kim ol **silsile-i mū** düşünüpdür / gül üsne saġın sünbül-i ḫoş-bū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [silsile-i mū,]*

sīm: *Gümüş, gümüşten yapılmış.*

dünyā vü zer ü **sīmine** aldanma Hidāyet / maṭlūbung͡ı bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [sīmine, -i, -n, -e]*

sīm: *Gümüş, gümüşten yapılmış. II Gözyaşı.*

zer-çihrede ger dīde yaşım **sīmi** yöridür / yüzüng͡den ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [sīmi, -i]*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm **sīm** ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [sīm,]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men **sīmi** zer üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [sīmi, -i]*

sīm: *Gümüş, gümüşten yapılmış. II Yüz, çehre.*

ʿaḳs ile bildürür sang͡a yüz üzre yaşumı / bu **sīm** ṣafḥası ki daġılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [sīm,]*

ser-ḫoş olup **sīm** üze çoḫ tökme laʿl / saçma güher yaşung͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [sīm,]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men sīmi zer üsne tökerem ol zeri **sīme** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [sīme, -e]*

sīm-ber: *Gümüş göğüslü.*

sen **sīm-berüng͡** eylesem īs̱ār ayaġına / yaş gevherini duta ḫamu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [sīm-berüng͡, -üng͡]*

dirmesün müddeʿī ʿömri budaġından beri kim / bir naẓar ḳoymadı baḫma berisin **sīm-beri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 4). [sīm-beri, -i]*

sīmīn-ber: *Gümüş göğüslü II gerdanı beyaz sevgili.*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / ṣanma ol leb ẕikri ey **sīmīn-ber** aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [sīmīn-ber,]*

yöri ey dil āteş ü āh ile ḳayġu daşını / küre-i miḥnetde her **sīmīn-ber** içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [sīmīn-ber,]*

sīmīn-ten: *Teni gümüş gibi beyaz olan.*

yolun͡gdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür luṭf ile ey **sīmīn-tenim** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [sīmīn-tenim, -im]*

sīm-ten: *Gümüş tenli.*

kesdürdi Hidāyet yüzini tīġ-ı ġam ilen / ol **sīm-ten** ili ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [sīm-ten,]*

sın-: *Kırılmak, bozguna uğramak.*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik eyler / sen **sına** revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [sına, -a]*

sin: *Mezar, kabir.*

melālet ile gön͡gül oldı bes perīşān-ḥāl / ṣabāḥ **sinlere** vardum berāy-ı defʿ-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [sinlere, -ler, -e]*

sına-: *Sınamak, denemek, tecrübe etmek.*

sınadun͡g özün͡gi aġyār Hidāyet'le üküş / savuş imdi dimiş olam san͡ga çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [sınadun͡g, -du, -n͡g]*

sīne: *Göğüs, koyun, kalp, bağır.|| Divan şiirinde duyguların algılandığı yer olarak düşünülür.Acı,ızdırap,heyecan vs. burada hissedilir.Sevgilinin göz ve gamze okları orayı yaralar. Dağlama yaraları, diken ve taş yaraları orada açılır.Aşık sinesinde sevgilinin okunu, aşkını, saçını saklar. Aşıktaki sīne bazen bir mum, bazen ocak, bazen micmer olur.Bu durumda aşığın bağrında yanan aşk ateşi kendini belli eder.Bazen saray olur, bazen sevgilinin hayal yurdunu, bazen de mushaf olur içinde ayetler yazıldığını anlatır.*

āhımla çıḫdı **sīnem** odından şerāreler / ol ikkiden düzüldi gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [sīnem, -m]*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından **sīnede** / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [sīnede, -de]*

çıẖardı başıma dün **sīneden** buẖār çaġır / getürdi yir yüzi gülçün man͡ga bu ẖār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [sīneden, -den]*

ruẖsārını görgeç cān ile ciger yanar / kirpüklerini an͡gġaç **sīnemde** yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [sīnemde, -m, -de]*

şevḳ-ı rūyın͡gdan gön͡güldür közden āteş-nākrek / ḥasretinden **sīne** hem per sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [sīne,]*

şevḳ-ı rūyın͡gdan gön͡güldür közden āteş-nākrek / ḥasretinden sīne hem per **sīnesinden** çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [sīnesinden, -si, -n, -den]*

eyler belā oẖın çekesin **sīneden** faḳīh / ger men Hidāyet'ün͡g san͡ga gön͡glindekin diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 5). [sīneden, -den]*

çekdi **sīnemden** oẖın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [sīnemden, -m, -den]*

<u>sīneme çek-:</u> *Kötü bir davranış, söz veya olaya ister istemez katlanmak.*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruẖun͡g çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle yüzlü daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [sīneme çek-, -di -m, -e]*

<u>sınuẖ:</u> *Kırık, bozuk.*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / meni nādān görüp şatdı **sınuẖ** yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [sınuẖ,]*

<u>sipāhi:</u> *Asker gibi.*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden būseler cırlar / görün͡g nāzük ẖayālin kim ʿaceb **sipāhī** yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [sipāhī,]*

<u>siper:</u> *Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey, kalkan.*

ḳarşusına **siper** kimi gögsin girer gön͡gül / kirpük oẖın ḳaşın yayı her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [siper,]*

<u>sipīde dem:</u> *Sabahleyin.*

sipīde dem ki eserdi nesīm-i bād-ı şimāl / didim man͡ga meger ervāḥdan irişe meded *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [sipīde dem,]*

<u>sipihr:</u> *Gök. II Gökte bulunanlar.*

müdām cevr ü cefā yayını **sipihr** ḳurar / belā çeküp oẖını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [sipihr,]*

<u>sīrāb ol-:</u> *Susuzluğu gidermek.*

ṣorduġumça leblerün͡gi olmadum sīrāb men / gerçi laʿlin͡g teşnelik kesmek durur ḫāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [sīrāb ol-, -ma, -du, -m]*

sır(r): *Sır, giz, esrar.*

gidüpdür cān u dil yanar ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür **sırrı** bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [sırrı, -ı]*

yā Rab anın͡g aġzının͡g **sırrın** man͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [sırrın, -ı, -n]*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl u dānişe / her cāhil ile **sırnı** kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [sırnı, -nı]*

bu şükri maẓharının͡g aġzı **sırrını** ne bile / gön͡gül ki bilmegine ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [sırrını, -ı, -n, -ı]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g **sırrın** o şāne / yā Rab kesilüp dili onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [sırrın, -ı, -n]*

sırr-ı ene'l-ḥaḳ: *Allah'ta bir olma düsturunun sırrı.*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārün͡g vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [sırr-ı ene'l-ḥaḳ, -dan]*

sırr-ı ġayb: *Bilinmeyenlerin sırrı.*

dehānın͡g remzini hem sen bilürsen͡g / ki sırr-ı ġaybdın Tan͡grıdur āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [sırr-ı ġayb, -dın]*

sitāre: *Yıldız. II Gözyaşı.*

āhımla çıḫdı sīnem odından şerāreler / ol ikkiden düzüldi gök ilen **sitāreler** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [sitāreler, -ler]*

od yanmasa külden niçe bir bir görünür köz / gökte bulut olsa görünür eyle **sitāre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [sitāre,]*

sitem: *Haksızlık, zulüm, eziyet.*

cevrin diyem cefāları yoḫsa **sitemleri** / çoḫdur munın͡g kimi hüneri hangısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [sitemleri, -leri]*

dūd u endūh u belā vü **sitem** ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [sitem,]*

siv-: *Sevmek, aşık olmak.*

cān oyna vü ṣor yār lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı **siver** yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [siver, -er]*

yāriñ͡g ġamı **sivdi** meni men hem anı sivdüm / ḳoyuñ͡g biz ikini bire ki siven siveniñ͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [sivdi, -di]*

yāriñ͡g ġamı sivdi meni men hem anı **sivdüm** / ḳoyuñ͡g biz ikini bire ki siven siveniñ͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [sivdüm, -dü, -m]*

yāriñ͡g ġamı sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyuñ͡g biz ikini bire ki **siven** siveniñ͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [siven, -en]*

yāriñ͡g ġamı sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyuñ͡g biz ikini bire ki siven **siveniñ͡gdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [siveniñ͡gdür, -en, -iñ͡g, -dür]*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı **siven** ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [siven, -en]*

Hidāyet arı naẓarlan **siv** anı tā sivsün / neden ki Tañ͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [siv,]*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā sivsün / neden ki Tañ͡grı **siver** her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [siver, -er]*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā **sivsün** / neden ki Tañ͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [sivsün, -sün]*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemeñ͡g / **sivmemek** maḥbūb u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [sivmemek, -me, -mek]*

ey vaṣf iden mañ͡ga gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī göñ͡glüm **siven** ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [siven, -en]*

sivgülü: *Sevgili.*

cān gevdede sen **sivgülü** cānāne içündür / bes besledügüm cānumı cānā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 1). [sivgülü,]*

ṣanma dil cevr ile sen ġonçe dehāndan kesile / cānı kimseniñ͡g ḫaçan **sivgülü** cāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 1). [sivgülü,]*

siyādet: *Seyyidlik, efendilik, sahiplik.*

cemāliñ͡g ayını ger seyyidimdin görse / muṭīʿi ola ḫamu daʿvīsi **siyādet** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 2). [siyādet,]*

ṣıyām: *Oruç ibadeti.*

çün **ṣıyām** ayı diyüp ʿöẕr getürme araya / sāḳīyā bāde getür kim gül-i ḥamrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 2). [ṣıyām,]*

siyehī: *Siyahlık.*

yüzi rūḥu'llāh u zülfi **siyehīdür** Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn u ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [siyehīdür, -dür]*

siyeh-pūş: *Karalar giymiş, yaslı, matemli.*

ḳara ḫāli şol ikki ḳaş arasında / **siyeh-pūş** teg aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [siyeh-pūş,]*

ṣorman͡g ol ḳaş u göz ü ḫāl ile ḥālün͡g niçedür / n'ola ḥāli düşenün͡g munça **siyeh-pūş** iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [siyeh-pūş,]*

siz: *Çokluk ikinci şahıs zamiri (gam ile yaş).*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı **siz** hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [siz,]*

siz: *Çokluk ikinci şahıs zamiri (can ve gönül).*

iy cān u dil dehānı sözin söylerem **size** / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [size, -e]*

sög-: *Sövmek; kötü söz söylemek; küfretmek.*

sögdi Hidāyet'ni didi müddeʿī / yār senin͡gle yana taḥsīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [sögdi, -di]*

sögmez oldun͡g men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi yā Rab san͡ga kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [sögmez, -mez]*

soġul-: *Soğulmak, kaynağı kurumak, suyu çekilmek, kuruyup akmamak .*

gözün͡g ḳanım içicaġ ġamze tīġılan **soġulur** / meger bu çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [soġulur, -ur]*

sögüş: *Sövme, küfretme.*

men **sögüşün͡gden** senin͡g ögmeġun͡gı farḳ itmezem / Tan͡grı sözini edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [sögüşün͡gden, -ün͡g, -den]*

her ilde bir **sögüş** dir ü men teg var ançа kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [sögüş,]*

ey man͡ga ḳahrun͡g āferīnden yig / **sögüşün͡g** şehd ü engübīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [sögüşün͡g, -ün͡g]*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür yā **sögüşlerün͡g** / gül şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [sögüşlerün͡g, -ler, -ün͡g]*

ṣoḥbet: *Konuşma, görüşüp söyleşme.*

ṣoḥbetün͡g zāhid ʿaẕāb oḫır faḳīh / senden andandur girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [ṣoḥbetün͡g, -ün͡g]*

sök-: *Sökmek.*

vücūdum kūh-ı ġam **sökmekde** Şīrīn / sebaḳlar ḫüsrevim Ferhāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [sökmekde, -mek, -de]*

şol-: *Rengini veya tazeliğini, diriliğini veya parlaklığını yitirmek.*

gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / ki şon͡gı rengi anın͡g **şolacaġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [şolacaġdur, -acaġ, -dur]*

şoñgra: *Oluş, eylem vb. için daha ilerki bir zamanda.*

ey ki söylersin ser-i kūyından anın͡g yöri var / hīç gördün͡g mi ölenden **şon͡gra** kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [şon͡gra,]*

men ölicek ger yüz ildin **şon͡gra** dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [şon͡gra,]*

viṣālün͡g ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden **şon͡gra** / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [şon͡gra,]*

ḫanı Ferīdūn u Cem ü Keyḳubād / ḳaldı olardan **şon͡gra** ancaḫ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [şon͡gra,]*

şon͡g: *Son, sonra.*

gül-i devrāna ey dil olma ḫurrem / ki **şon͡gı** rengi anın͡g şolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 4). [şon͡gı, -ı]*

īmāndur o māhın͡g yüzi bu **şon͡g** nefesimde / bir kimsene bulman ki man͡ga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [şon͡g,]*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip aġlar / **şon͡g** ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [şon͡g,]*

aġyāra hemdem olma ki **şon͡g** yaman olur / yaḫşılar ile olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [şon͡g,]*

cihān esāsınun͡g aldanma leẕẕetine gön͡gül / ki bala aġu ḳatup **şon͡g** vire piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [şon͡g,]*

cām-ı viṣāl nūş ider iken irişdi hicr / devrān **şon͡gı** görün͡g ne aġu ḳatdı aşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 2). [şon͡gı, -ı]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol zülfi görüp **şon͡gı** man͡ga / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [şon͡gı, -ı]*

şor-: *Sormak.*

şordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / yā Rab ḫaṭā degül mi gön͡gül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [şordum, -du, -m]*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet **şor** neden / ḫansı yaydan güç görer yā Rab ki men ḳurbān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [şor,]*

şorġaç gön͡gül lebin n'ola dirlerse gül yüzi / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [şorġaç, -ġaç]*

lebidür şunʿ u ağzından ḫaber virür gön͡gül sen **şor** / menüm çün bağlanur nuṭḳum bu şunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [şor,]*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar **şor** neden / yüz urur sağalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [şor,]*

şorma didin͡g mi ağzının͡g ḫaberin / bize işim menim muʿammādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 3). [şorma, -ma]*

şordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına yār / didi ne bilsün ol şığır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [şordum, -du, -m]*

cān istedi vişāline **şorġaç** bahā nedür / virdüm gön͡gülle cān didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [şorġaç, -ġaç]*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol **şorun͡g** / her dem meni bir odıla yaḫmaġ revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [şorun͡g, -un͡g]*

būse istersem lebün͡gden göz ḳaḫar dil-ber **şorun͡g** / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [şorun͡g, -un͡g]*

gön͡gül ḳarārın u cān şabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge **şor** gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [şor,]*

hem-demlü hem-demin diyüben **şorsalar** man͡ga / ey ġamla yaş u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [şorsalar, -sa, -lar]*

bilür mi ey Hidāyet **şor** bir ol der-i kirāmı kim / dönüpdür baḥr-i ʿummāna ġamun͡gdan dīde-i merdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 6). [şor,]*

ey cān nedīmi **şorma** meni kim ne demde-em / hem-dem ġam oldı gön͡glüme sensiz ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 1). [şorma, -ma]*

şehlā gözi şayruları dirler **şorar** yā Rab neden / şormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anın͡g bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [şorar, -ar]*

şehlā gözi şayruları dirler şorar yā Rab neden / **şormaz** men-i mehcūrı kim çoḫdan anın͡g bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [şormaz, -maz]*

ey **şoran** kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [şoran, -an]*

duymek istersin Hidāyet ger lebi esrārını / kimseden **şorma** bu remzi kim duyan anı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 7). [şorma, -ma]*

ḫurremem tā **şordılar** kimdür Hidāyet didi kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [şordılar, -dı, -lar]*

dil ü cānın͡gnı yār idür **şorar** şayru gözim didüm / ġarībler şormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [şorar,]*

ümīd oldur iten göng͡lüm buluna nişe kim anı / lebing͡den **şordum** u ağzına hem didüm şoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [şordum, -du, -m]*

dil ü cānıng͡nı yār idür şorar şayru gözim didüm / ġarībler **şormaġıçun** dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [şormaġıçun, -maġ, -ı, -çun]*

delü göng͡lüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā yolın **şorar** gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [şorar, -ar]*

aġyār dirse kim gözi yaşı degül anıng͡ / **şorung͡** yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [şorung͡, -ung͡]*

şorma Hidāyet ol şanemüng͡ çeşm ü ġamzesin / emn ü ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [şorma, -ma]*

yüzing͡ görende **şormaġıma** açmadı aġız / baḫtım güli açılmadı derdā bahārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [şormaġıma, -maġ, -ım, -a]*

Hidāyet dün ötüp cān ḥāli **şordung͡** / o tende cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [şordung͡, -du, -ng͡]*

leblerini **şorup** ilden gider isem ne ʿaceb / tīz ola mest ong͡a her devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [şorup, -up]*

şormang͡ ol ḳaş u göz ü ḫāl ile ḥālüng͡ niçedür / n’ola ḥāli düşenüng͡ munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [şormang͡, -ma, -ng͡]*

ḳaddimi kim ġam-ı hicrānung͡ egipdür düzele / eylesenġ͡ **şormaġıma** rence mübārek ḳademi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 2). [şormaġıma, -maġ, -ım, -a]*

ne **şorarsın** şanemā ḫaste Hidāyet ḫaberin / ḫabering͡ ang͡layalı yoḫdur özündin ḫaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [şorarsın, -ar, -sın]*

zāhid bu **şorduġung͡** ne kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [şorduġung͡, -du, -ġ, -ung͡]*

şormang͡ız yārümi kim cevr ü cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānung͡ ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [şormang͡ız, -ma, -ng͡ız]*

bedenin **şordum** anıng͡ kim nedür ey dil didi kim / ey Hidāyet ne diyem men sang͡a cāndur bedeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 5). [şordum, -du, -m]*

dutdı yüzüng͡ devrini zülf-i siyāh / **şorma** niçe devr-i teselsül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [şorma, -ma]*

bu yalġuzlıġda gördüm dīde nemdür / çü gördüm kimsenem yoḫ **şora** nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [şora, -a]*

gökde ḳızaran **şormegil** ey ay şafaḳ-mey / yā ʿaksi güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [şormegil, -me, -gil]*

feryād ki feryādıma hīç kimsene yitmez / tā kim **sora** niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [sora, -a]*

şor-: *Soğurmak, somurmak, emmek.*

n'ola ḳonup lebine çibin ger ilin **şorar** / dirler meṡel ki balı dutan barmaġın yalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 1). [şorar, -ar]*

cān oyna vü **şor** yār lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [şor,]*

şordum lebin ḫūnī diyüp ḳıldı ḳışāş itdim neden / mundan didi kim ḫūnīning͡ meyli hemīşe ḳanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 4). [şordum, -du, -m]*

aġzından istedüm ki tapam ẓerrece nişān / didi ki **şor** ol istedügüng͡ hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [şor,]*

şorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepseng͡ elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [şorduġça, -duġça]*

şormek isterken lebüng͡ öldi Hidāyet derd ile / lebleringden almadı kāmī zihī nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [şormek, -mek]*

şordum ki datlu şehd mi yoḫsa dehānıngdur seng͡ / açdı nebātī leb didi kim datlu cānıngdur seng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [şordum, -du, -m]*

laʿl-i lebingni **şormadın** ey meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ aġzınıng͡ içinde dil teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [şormadın, -ma, -dın]*

lebin **şor** çeşm ü aġzın yād et ey dil / mey iç nuḳlıngnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [şor,]*

çeşmüng͡ görende laʿlingi **şorsam** ʿacebleme / maḫmūram ol mey ile ḫumārımnı yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [şorsam, -sa, -m]*

niçe gümān ile lebünge engübīn diyem / bir kez **şoram** ḥaḳīḳatin andın yaḳīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [şoram, -am]*

gözüng͡ görüp n'ola dil dem-be-dem lebing͡ **sorsa** / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [sorsa, -sa]*

laʿlini Hidāyet **şora** gör cevr idicek hicr / bir cām-ı mey-i nāb çeküp defʿ-i ġam eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 5). [şora, -a]*

ġamzelen ḳan töker **şorar** leb ile / yaralar cānı duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [şorar, -ar]*

bolmasa tīġıng͡ dudaġıngnı **şorar** susız göngül / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [şorar, -ar]*

şorduġumça leblerüngi olmadum sīrāb men / gerçi laʿling͡ teşnelik kesmek durur ḫāşiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [şorduġumça, -duġ, -um, -ça]*

ger **şormadı** lebi bir aġız ḥālimi n'ola / andan melūl olmazam ey dil dehen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 5). [şormadı, -ma, -dı]*

şordur-: *Sordurmak, emdirmek.*

şordur manga laʿlingi ki mestāne gözüng͡ teg / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [şordur,]*

ey ki hīç yirde dişüŋ teg sulu inçü olmaya / laʿliŋi **şordur** maŋa tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [şordur,]*

sorġu: *Sorgu, hesap.*

özüŋ ile doġrılıġı pīşe ḳıl / **sorġu** güninden yöri endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [sorġu,]*

şoy-: *Bir şeyin üzerinden kabuk, deri, zar vb.ni çıkarmak.*

dutıcaġ n'ola **şoysam** aġyārı / tülki-i ḳāven derisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 3). [şoysam, -sa, -m]*

söyle-: *Söylemek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek.*

boyı sözini **söyleme** zülfi teg ey göŋgül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi saŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [söyleme, -me]*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten saŋa / ey şūḫ **söyle** n'eylemişem daḫı men saŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [söyle,]*

dün meni maḫmūr gördi **söyledi** ol genc-i ḥüsn / çeşm-i mestim fitnesinden niçe-sin didim ḫarāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 4). [söyledi, -di]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / **söyle** kim ol ḳatı yaydın maŋa bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [söyle,]*

dün **söyleme** Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / var epsem ey faḳīh kim aŋa ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [söyleme, -me]*

ey ki **söylersin** ser-i kūyından anıŋ yöri var / hīç gördüŋ mi ölenden şoŋra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [söylersin, -r, -sin]*

gül-i vechiŋni kim ehl-i maʿānī yāsemen dirler / ḳızarma lāle **söylersem** özümden yāsemen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [söylersem, -r, -se, -m]*

didüm ki ḫāṭıruŋa düşmezem neden hergiz / lebi tebessüm idüp **söyledi** ki ḫāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [söyledi, -di]*

neden itdi menim baġrımda ey ebrū-kemān oḫuŋ / çü **söylerler** ḫalāyıḳ bu miṡil kim yaḫşılıġ itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 4). [söylerler, -r, -ler]*

teng şeker söyler idim aġzını / olmasa sözümden anıŋ aġzı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [söyle-, -r, -i, -di, -m]*

söyle didüŋ Hidāyet'e ḥayrān ne veche sen / ey cān u dil cemālüŋe ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [söyle,]*

dingeç ġamuŋdan aġzuma çalduŋ ki **söyleme** / şimdin gerü ne dineyem ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [söyleme, -me]*

cānā saŋa şikāyet-i hicrān ne **söyleyem** / çün yoḫdur ol ḥikāyete pāyān ne **söyleyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [söyleyem, -y, -em]*

cānā san͡ga şikāyet-i hicrān ne **söyleyem** / çün yoḫdur ol ḥikāyete pāyān ne **söyleyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [söyleyem, -y, -em]*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne **söyleyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [söyleyem, -y, -em]*

dingeç ġamun͡gdan aġzuma çaldun͡g ki söyleme / şimdin gerü ne dineyem ey cān ne **söyleyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [söyleyem, -y, -em]*

ḫāl u ḫaṭun͡g rumūzı dimen şeyḫ u ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne **söyleyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [söyleyem, -y, -em]*

söyle didün͡g Hidāyet'e ḥayrān ne veche sen / ey cān u dil cemālün͡ge ḥayrān ne **söyleyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [söyleyem, -y, -em]*

iy cān u dil dehānı sözin **söylerem** size / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [söylerem, -r, -em]*

söyledün͡g kīşimde ḳurbān ola gör / başumun͡g üstinde ḳurbān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 2). [söyledün͡g, -dü, -n͡g]*

niçe **söylerdün͡g** ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [söylerdün͡g, -r, -dü, -n͡g]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / yüzün͡gden ayru bülbülem men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [söyler, -r]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir **söyle** kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [söyle,]*

dutdı ilim baġrumun͡g yaġın eritdi didi kim / il misen **söyle** Hidāyet doġrısın yā yaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [söyle,]*

didi ḥālin͡g nedür **söyle** didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [söyle,]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide zāhid / ne keşf olur man͡ga bir **söyle** ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [söyle,]*

ḥabībe **söyledüm** baḫtum raḳībün͡g gözidür baḫdum / gülüp didi Hidāyet kim hemīşe baḫtun͡g aġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 7). [söyledüm, -dü, -m]*

dil ol ḳaşı gözi mekkārenin͡g söyler lebi vaṣfın / raḳībe **söylen͡g** aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [söylen͡g, -n͡g]*

dil ol ḳaşı gözi mekkārenin͡g **söyler** lebi vaṣfın / raḳībe söylen͡g aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [söyler, -r]*

söylegeç geh derd ü ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [söylegeç, -geç]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü vaṣlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [söyledüm, -dü, -m]*

sāḳīyā **söyledüm** ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [söyledüm, -dü, -m]*

her zamān ḫaste dile **söyledügüm** söz bu ki yār / ger dile dilüñgi cevrinden anıñg gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [söyledügüm, -düg, -üm]*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel **söyle** añga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [söyle,]*

tā gördüm ey ṣanem ruḫ-ı ferḫunde fālungı / cān ile **söylerem** ṣıfat-ı ḫaṭ u ḫālüngi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [söylerem, -r, -em]*

göz teg yüz ile kim ki diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda **söyle** yöri yüz anıñg kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [söyle,]*

cān u dil ister idiñg baş ile ḳoydum naẓara / isteseñg **söyle** nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [söyle,]*

kim ki anuñg sözine dutmaz ḳulaġ / ādem añga **söyleme** k’oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [söyleme, -me]*

sen kim ü adını anuñg adamek / ẕerre kim ü gün ṣıfatın **söylemek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [söylemek, -mek]*

söyleye bir nükte ki dil-bend ola / dünyede her işidene bend ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 37). [söyleye, -y, -e]*

gül ilen **söyle** bülbül iştiyāḳın / çemen yüzine sünbül iştiyāḳın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [söyle,]*

sühānıñg ḥāletini **söyle** māha / ḳuluñg sözini yaʿnī pādişāha *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [söyle,]*

bu dünye **söyledügüñgdür** iki ḳapılu ribāṭ / gelen gider gerek İlyās dut gerek vaṭvāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [söyledügüñgdür, -düg, -üñg, -dür]*

ey bād-ı ṣabā göricek ol serv-i revānı / **söyle** ki be-ġāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 1). [söyle,]*

__söyle-:__ *Söylemek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek. II Ad takmak.*

zāhide sersām **söylersem** meni ʿayb eylemeñg / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [söylersem, -r, -se, -m]*

__söz:__ *Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf, lafız, kelam.*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey göñgül / sen kimsin ü kim itdi digil bu **sözi** sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [sözi, -i]*

boyı **sözini** söyleme zülfi teg ey göñgül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [sözini, -i, -n, -i]*

niçe her **sözüñg** raḳībā tīr ü ḫancerdür mañga / zehr eger içsem anuñg yādı ile şekkerdür mañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [sözüñg, -üñg]*

yirden göge yitüre Hidāyet **sözi** eger / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [sözi, -i]*

men sögüşün͡gden senin͡g ögmeġun͡gı farḳ itmezem / Tan͡grı **sözini** edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [sözini, -i, -n, -i]*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol **sözün͡ge** şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [sözün͡ge, -ün͡g, -e]*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı kim / her yoḫ **sözi** raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [sözi, -i]*

digeç Hidāyet'ün͡g **sözi** yitmek durur san͡ga / dinmen͡g diyer ki sözleri onun͡g man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [sözi, -i]*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur san͡ga / dinmen͡g diyer ki **sözleri** onun͡g man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [sözleri, -ler, -i]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān virür / **söz** ile lebleri man͡ga andan nişān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [söz,]*

raḳībün͡g cevr ḳılduġça ḳapun͡gdan gitmezem ammā / aşaġa kişinin͡g **sözin** işitmek hem aşağlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 2). [sözin, -i, -n]*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimen͡g an͡ga / ki şerīʿat **sözilen** ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [sözilen, -i, -le, -n]*

şāh-ı Necef ʿināyeti ile Hidāyet'ün͡g / her **sözidür** ḫavārici kesmaġda ẕüʿl-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [sözidür, -i, -dür]*

būse istersem lebün͡gden göz ḳaḫar dil-ber ṣorun͡g / men munıñlan **sözde-em** ol nişe ḫancer tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [sözde-em, -de-em]*

man͡ga ey serv cemālin͡g gül ü gülşen görünür / bu **sözi** kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [sözi, -i]*

vaṣf-ı lebin͡gde **sözlerümi** an͡glayan diyer / taḥsīn san͡ga Hidāyet-i bī-dil nefes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [sözlerümi, -ler, -üm, -i]*

sözün͡gi an͡glayan şeker dilemez / yüzün͡gi gören aya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [sözün͡gi, -ün͡g, -i]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz **sözimdin** dönmezem Tan͡grı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [sözimdin, -im, -din]*

Mūsī ilen Firʿavnı ḳoy bu **sözi** ārifler bilür / dīdār imiş ʿābidlerün͡g ʿāşıḳlarun͡g dīdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 3). [sözi, -i]*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / tā ki sen **söz** ile **söz** başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [söz,]*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / tā ki sen **söz** ile **söz** başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [söz,]*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet **sözün͡gi** / tā ki sen söz ile söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [sözün͡gi, -ün͡g, -i]*

ivde disem **sözün͡g** duyar aġyār u dışradan / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [sözün͡g, -ün͡g]*

teng şeker söyler idim aġzını / olmasa **sözümden** anıng aġzı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [sözümden, -ü, -m, -den]*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur **söz** ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [söz,]*

iy cān u dil dehānı **sözin** söylerem size / bir dem ḳulaġ olung ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [sözin, -i, -n]*

didi her dem sanga yüz oḫ degürem / didügi **söz** göngüle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [söz,]*

çünki didüng Hidāyet'üng ḥālin / **sözlerinden** ne ḥācet peyġām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 7). [sözlerinden, -ler, -i, -n, -den]*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl **söze** ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [söze, -e]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / doġrı **sözümdür** menüm ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [sözümdür, -ü, -m, -dür]*

men bu **sözi** işideli dūstlar / yiri degül mi anga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [sözi, -i]*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet **sözin** ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [sözin, -i, -n]*

laʿlinde bulmışam dil-i bīmārumıng emin / iẓhār ḳılmaġa bu **sözi** bolmazam emīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 1). [sözi, -i]*

yārdın dönme müddeʿī **sözile** / ey göngül işiden gerek uṣlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [sözile, -i, -le]*

aġzıngı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir **söze** gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [söze, -e]*

danışmazam dehānı **sözi** ʿaḳl u dānişe / her cāhil ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [sözi, -i]*

itile gizlü **söz** dir idüm ol perī didi / Ádem teg ādemīlere **söz** di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [söz,]*

itile gizlü **söz** dir idüm ol perī didi / Ádem teg ādemīlere **söz** di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [söz,]*

iti oldum manga uş istedügüng bir dimedi / tüle teg isteşürem ola ki **sözi** oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [sözi, -i]*

uymazam **sözünge** git ey zāhid / sen teg ola o kim sanga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [sözünge, -üng, -e]*

dime zāhid ol laʿlden diş ḳopar kim / eger dir ise **sözüng** alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [sözüng, -üng]*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı gönglümde belī / göngüle yir eyleye her **söz** kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [söz,]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm **söz** bu ki yār / ger dile dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [söz,]*

niçe an͡ga **söz** içre Hidāyet ruḫ u zülfün͡g / k'anun͡gla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [söz,]*

ey uyan şeyṭān **sözine** ger selāmet isteseng͡ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [sözine, -i, -n, -e]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim bu **sözi** ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [sözi, -i]*

açdum didi ṣabā ḳara zülfin͡g dügünlerin / gön͡glimde ḳaldı **sözleri** onun͡g dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [sözleri, -ler, -i]*

ol **söz** ü aġız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [söz,]*

her ḫanda ki geçdise oḫun͡g **sözi** Hidāyet / yayın͡g kimi boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [sözi, -i]*

ol söz ü aġız vaṣf iledür **sözim** işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [sözim, -i, -m]*

sözün͡g Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her dāne ol ki şimdidür ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [sözün͡g, -ün͡g]*

ey gön͡gül ḳaddin anın͡g serv ile şimşād oḫıdun͡g / biyle **sözler** dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [sözler, -ler]*

tā ki **sözden** yār laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿāşıḳın͡g ol laʿl teg baġrında ḳanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [sözden, -den]*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī leb **sözin** / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [sözin, -i, -n]*

şemʿ-i vaḥdet oḫıdı pīr-i ṭarīḳat yüzini / ol çerāġum **sözi** dilimde delāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [sözi, -i]*

gitdi ol şūḫ u **sözi** ḳaldı cihān aġzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [sözi, -i]*

çek dilün͡g özün͡ge vü ḥaddün͡g tanı / bu **söz** ile tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [söz,]*

bir niçe **söz** cān gön͡güle dir işit / cān u gön͡gülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [söz,]*

cehd ile gör din͡gle resūlin sözin / k'anlayan anın͡g **sözi** bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [sözi, -i]*

bir niçe söz cān gön͡güle dir işit / cān u gön͡gülle bu **sözi** var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [sözi, -i]*

cehd ile gör din͡gle resūlin **sözin** / k'anlayan anın͡g sözi bildi özin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 11). [sözin, -i, -n]*

kim ki anun͡g **sözine** dutmaz ḳulaġ / ādem an͡ga söyleme k’oldur ulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [sözine, -i, -n, -e]*

bu **söz** üsne yitüp geldi ḫayālün͡g / didi kim niçedür ey ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [söz,]*

çü ẓāhirdür didügüm **sözde** taṣdīḳ / ümīd oldur refīḳum ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [sözde, -de]*

sühānın͡g ḥāletini söyle māha / ḳulun͡g **sözini** yaʿnī pādişāha *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [sözini, -i, -n, -i]*

dime aldanmazam düşmen **sözine** / bu uca ḳalʿa olan düşmen **sözine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [sözine, -i, -n, -e]*

dime aldanmazam düşmen **sözine** / bu uca ḳalʿa olan düşmen **sözine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [sözine, -i, -n, -e]*

o günki devlete şemʿ-i Hidāyet / işitsen͡g **sözümi** ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [sözümi, -üm, -i]*

saġınma **sözümi** kim aldamekdür / işitmek senden ü menden dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [sözümi, -üm, -i]*

<u>**söz aç-:**</u> *Bir konu üzerine konuşmaya başlamak.*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿār eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [söz aç-, -anda]*

<u>**söz düş-:**</u> *Bir şey üzerinde düşüncesini bildirmek hakkı olmak.*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez san͡ga bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [söz düş-, -mez]*

<u>**söz uzat-:**</u> *Gereğinden çok konuşmak.*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [söz uzat-, -ma, -ya, -lı]*

<u>**su:**</u> *Akarsu, nehir, ırmak.*

aġyār dirse kim gözi yaşı degül anın͡g / ṣorun͡g yaşım degülse neden şūr olurdı **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [su,]*

gör yüzin baḫıcaġ ol āb-rūya / yen͡gi ayı gören baḫar **suya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [suya, -y, -a]*

su ḳıraġına meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [su,]*

<u>**su:**</u> *Su.*

niçe kim **su** ḳoysa ḳaynar yeñi küze sūz ile / bu dil-i sūzānda beñzer atduġuñ peykān aña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [su,]*

tīġıñı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur **su** görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [su,]*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun **su** ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿīda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [su,]*

dem-be-dem gözdin ṣaru beñzimde yaş olur revān / çeşmelerde niçe kim **su** aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [su,]*

lebiñ şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze görünür bu **su** var iken her **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [su,]*

gözüñ görüp n'ola dil dem-be-dem lebiñ sorsa / belī ḫumār olıcaġ kimsene çoḫ ister **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 4). [su,]*

her ḫas içün ot kimi yanmaġ nedür / **su** kimi her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [su,]*

ḳaṭre **sudan** lü'lü'-i lālā ḳılan / ḳuru aġaçdan gül-i ḥamrā ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 6). [sudan, -dan]*

su: *Su. II Gözyaşı.*

fikrüñ aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu **su** yiter maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [su,]*

göz ḫandaḳına **su** ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb aña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [su,]*

sep göñgül dūlāb-ı çeşmüñden **su** ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [su,]*

zülfi ʿaksi dil-beriñ çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda varısa bu **sudadur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [sudadur, -da, -dur]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim maña yüz derd ü ġam her yañadan bu **sudadur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [sudadur, -da, -dur]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu **sudan** / kim maña yüz derd ü ġam her yañadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [sudan, -dan]*

gözlerüm **suyına** düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim maña yüz derd ü ġam her yañadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [suyına, -y, -ı, -n, -a]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan **su** yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [su,]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm **suyın** taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [suyın, -y, -ın]*

virdi fenā yiline gözüm **suyı** ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳuñda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [suyı, -y, -ı]*

gön͡glüm ḫaṭ u tīġın͡gızdan ayru / toḫuz çemen ü aḫar **su** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [su,]*

laʿli ġamındın ança anın͡g dīde sürdi **su** / kim kūyı çevresinde den͡giz kimi durdı **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [su,]*

laʿli ġamındın ança anın͡g dīde sürdi **su** / kim kūyı çevresinde den͡giz kimi durdı **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [su,]*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde daġılur / yā yüzüm üsne dīdelerimdin yügürdi **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [su,]*

ança aḫıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke ben͡gzer ol ser-i kūdan süpürdi **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [su,]*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden aḫar **su** / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur aḫar **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [su,]*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden aḫar **su** / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur aḫar **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [su,]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anın͡g / göz açıcaġ göresin başın͡g üsne oynar **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [su,]*

yüzüm **suyını** tökdüre her laḥẓada yüz kez / bir ekmek içün dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [suyını, -y, -ı, -n, -ı]*

ey gön͡gül maṭlūbı çün her yirde ḥāżırsın man͡ga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu **su** seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [su,]*

gözlerüm **suyın** gören laʿli ġamındın dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her sū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [suyın, -y, -ı, -n]*

su ḳıraġına meger kim ola şol serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm **suyı** ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [suyı, -y, -ı]*

su: *Yan, taraf, cihet.*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anın͡g / çoḫ cān u gön͡gülden ki be-her **sū** düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [sū,]*

gözlerüm suyın gören laʿli ġamındın dir man͡ga / küfr ola bī-hūde gizmek istemek her **sū** seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 3). [sū,]*

su: *Su. II Ölümsüzlük suyundan daha değerli olan sevgilinin dudağının ıslaklığı.*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / bu **suyı** tā aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [suyı, -y, -ı]*

ġamdan ölsem ʿaceb mi laʿlün͡g içün / çölde ölür kişi bulunmasa **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 3). [su,]*

lebin͡g şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze görünür bu **su** var iken her **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [su,]*

bolmasa tīğıng͡ dudağıng͡nı ṣorar susız göng͡ül / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim **su** olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [su,]*

__su:__ *Su. II āb-ı ḥayvān.*

lebleri yanıda ögmeng͡ āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā ağzuma aldum o **sudan** il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [sudan, -dan]*

__su:__ *Su. II Sevgilinin bakışı; kavuşma.*

hicrinde tīğın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş bu susıza çölde yitürdi **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [su,]*

gözüng͡ ḳanım içicağ ġamze tīğılan soġulur / meger bu çağırı güçlü görür ki ḳatar **su** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [su,]*

su teg ḳılıcı buyruğı boynımda revāndur / şol ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [su,]*

__su ḳoy-:__ *Ocağını söndürmek; perişan etmek.*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senüng͡ yaşıng͡nı hicr / ol senüng͡ teg çoḫlarung͡ ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [su ḳoy-, -mış , -durur-mış, -durur]*

__su ol-:__ *Su olmak, suya dönüşmek. II (Yüreğin) Erimek.*

ey ki hīç yirde dişüng͡ teg sulu inçü olmaya / laʿling͡i ṣordur mang͡a tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [su ol-, -ma, -y, -a]*

__sū-be-sū:__ *Her tarafa, her yana.*

revān ol **sū-be-sū** gülşen-be-gülşen / ḳadem başma meger bir serv ü sūsen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [sū-be-sū,]*

__ṣubḥ-geh:__ *Sabah vakti.*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehing͡ / al niḳābung͡nı yüzin aġ ide gör **ṣubḥ-gehing͡** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [ṣubḥ-gehing͡, -ing͡]*

__ṣubḥ-ı devlet:__ *Baht, talih doğuşu.*

ṣubḥ-ı devlet ṭāliʿ aldı maşrıḳ-ı iḳbālden / ẕerre-i mihr-i duraḫşān vaṣlına şād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 3). [ṣubḥ-ı devlet,]*

__suç:__ *Kabahat, hata.*

bu **suçdan** özge kim virübem cān u ten sang͡a / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [suçdan, -dan]*

ḳulam ḳul bendenü͡ng eksüklügi çoḫ / şehü͡ng bir **suçla** ḳuldan dönmegi yoḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [suçla, -la]*

sücūd ḳıl-: *Secde etmek, önünde eğilmek, hürmet ve saygı göstermek.*

gördi melāyik seni ḳıldı sücūd / özü͡ngi ṣağınmaz iken bī-vücūd *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 47). [sücūd ḳıl-, -dı]*

sūdā: *Fayda, kâr, kazanç.*

al Hidāyet'den dil ü cān ṣat o zülfü͡ng bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu **sūdāyı** sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [sūdāyı, -y, -ı]*

ṣūfī: *Tasavvuf ehli, sofu.*

ḫāl u ḫaṭu͡ng rumūzı dimen şeyḫ u **ṣūfīye** / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [ṣūfīye, -y, -e]*

ṣūfī gir mey-kedeni͡ng içine daşına göre / daḫı mescide ḳarār itmeye daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 1). [ṣūfī,]*

eger ınanmaz isen ceẕbesin sen **ṣūfī** / şarāb-ḫānede çek bir niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [ṣūfī,]*

sühān: *Söz, kelâm.*

sühānı͡ng ḥāletini söyle māha / ḳulu͡ng sözini yaʿnī pādişāha *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [sühānı͡ng, -ı͡ng]*

suhrāb: *Şehnâme kahramanı, Rüstem'in kendi oğlu olduğunu bilmeden öldürdüğü yiğit bir karakter.*

Rüstem bu belā çekmedi **Suhrāb** ġamından / kim men çekerem sen yüzi meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [suhrāb,]*

sūḫte: *Yanmış, yanık.*

ey menim maḳṣūdum u **sūḫte** gö͡nglüm ili / leblerü͡ng derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [sūḫte,]*

süleymān: *Davut peygamberin oğludur. Babası gibi hem peygamber hem de padişah olmuştur. Hz. Süleyman'ın kuvvet ve şevketi çok büyüktür. İns ve cin, dev ve peri, vahşi, yabani hayvanlar ve tuyur kuşlar, yılan ve karınca, rüzgar onun hükmüne uymuş ve boyun eğmişlerdir. Ayrıca Hz. Süleyman'ın birçok kıssası bulunmaktadır.*

cihāna virme gö͡ngül kim ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān u ger **Süleymān'dur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [süleymān'dur, -dur]*

ol yār bilür ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki **Süleymān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [süleymān,]*

sulṭān: *Hükümdar, padişah.*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimeng͡ ang͡a / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı **sulṭāna** deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [sulṭāna, -a]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara **sulṭān** yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz ming͡ cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [sulṭān,]*

gül çemen taḫtında **sulṭāndur** reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [sulṭāndur, -dur]*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni dün ḥabīb / bendesine merḥametle irdi **sulṭānung͡** yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [sulṭānung͡, -ung͡]*

dinmez menim ile senüng͡ arada raḳībüng͡ / kimdür ki dine bende vü **sulṭān** arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [sulṭān,]*

sulṭān ol-: *Hükümdar olmak. II Yüksek, yüce mertebelerde bulunmak.*

ger itilen bir gice mihmān olam / ikki cihān ehline sulṭān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 1). [sulṭān ol-, -am]*

sulṭān-ı ʿālem: *Âlemin sultanı.*

mübārek olsun ey **sulṭān-ı ʿālem** faṣl-ı nev-rūzıng͡ / müsāʿid giceden giceng͡ muvāfıḳ rūzdan rūzıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 1). [sulṭān-ı ʿālem,]*

ṣulu: *Sulu, yaşlı.*

ey ki hīç yirde dişüng͡ teg **sulu** inçü olmaya / laʿling͡i ṣordur mang͡a tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [sulu,]*

sülūk it-: *Bir yola girme, bir yol tutma; tarikata girme.*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı insān ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [sülūk it-, -me, -di]*

sümük: *Kemik.*

çoḫ kemürdi **sümük** iting͡le Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [sümük,]*

ṣunʿ: *Yaratma, kudret; iş, eser.*

lebidür **ṣun**ʿ u ağzından ḫaber virür göng͡ül sen ṣor / menüm çün bağlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [ṣunʿ,]*

ṣun-: *Sunmak, uzatmak.*

ger ġam ayaġı **şunsa** vü ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [şunsa, -sa]*

fānī cihānda **şun** ma͡nga zevraḳ ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [şun,]*

cām-ı lebin **şunanda** sa͡nga yār zülfi teg / baş ile il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [şunanda, -anda]*

niçe gö͡nglü͡ng didi yār oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı **şundum** ki biraz oḫ atar ise͡ng ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [şundum, -du, -m]*

çoḫ dolu ayaġ **şunma** Hidāyet saru dirsem / dir sāḳī ki bu devrde peymānesi doldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 5). [şunma, -ma]*

sünbül: *Sümbül; güzellerin saçı.*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle teg ey gül / ter **sünbülni͡ng** altındaki berg-i semenü͡ngdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [sünbülni͡ng, -ni͡ng]*

şanma ey fitne ki zülf ile ruḫu͡ng görmeyeli / dile **sünbül** yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [sünbül,]*

dise **sünbül** mi yā bir bāġ-ı reyḥān kākülü͡ng / yoḫsa bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān kākülü͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [sünbül,]*

yüzü͡ng verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol verd ü **sünbülni** revān cān u gö͡ngül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [sünbülni, -ni]*

yüzü͡ng verdimdür ol zülf-i muʿanber **sünbülüm** biʾllāh / görüp ol verd ü sünbülni revān cān u gö͡ngül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [sünbülüm, -üm]*

gül yüzine çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / **sünbüline** il uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [sünbüline, -i, -n, -e]*

tā düşti müşkīn **sünbülü͡ng** gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [sünbülü͡ng, -ü͡ng]*

lāf urduġıçün **sünbül** o zülf ile çemende / şaldı tepük altına ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [sünbül,]*

ḫansı daġu͡ng lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / **sünbülü͡ng** būyından alur bāġ içinde sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [sünbülü͡ng, -ü͡ng]*

ol ki yastanur anı͡ng **sünbüli** berg-i semenī / ḳurşanur lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [sünbüli, -i]*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi **sünbülden** ḥiṣār u ḫamı yanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [sünbülden, -den]*

ey ruḫ u zülfi͡ng gül ü **sünbül** kimi / çizgineyüm başu͡nga kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [sünbül,]*

gül ilen söyle bülbül iştiyāḳın / çemen yüzine **sünbül** iştiyāḳın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [sünbül,]*

sünbül-i gül-pūş: *Gül örten sümbül. II Güle benzer yanağı örten saç.*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşıngıza şāne deger / yüz belā nāveki men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [sünbül-i gül-pūş, -ıngız, -a]*

sünbül-i ḫoş-bū: *Güzel kokulu sümbül.*

yüzüngde kim ol silsile-i mū düşünüpdür / gül üsne sağın **sünbül-i ḫoş-bū** düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [sünbül-i ḫoş-bū,]*

sünbül-i nev-ḫīz: *Taze sümbül.*

yoḫ ḫāl ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāğında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [sünbül-i nev-ḫīz, -e]*

sünbül-i pür-çīn: *Çok bükülmüş sümbül.*

gönglümüz ol kākül-i müşkīndedür / cānumuz ol sünbül-i pür-çīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 1). [sünbül-i pür-çīn, -de, -dür]*

sünbül-i ter: *Taze sümbül.*

tā yüzüngde bād şol zülf-i muʿanber tipredür / berg-i nesrīn üzre şağın **sünbül-i ter** tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [sünbül-i ter,]*

sünbül-i ter: *Taze sümbül. II Sevgilinin saçı.*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur gül yaprağı / ʿārıżungda her ḫaçan ol zülf-i müşkīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [sünbül-i ter,]*

sünbül-i zülf: *Sevgilinin sümbül saçı.*

tā ki giyding ey ḫaṭı reyḥān ḳabā-yı süsenī / sünbül-i zülfüng utandurdı çemende süseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [sünbül-i zülf, -üng]*

şunʿ-ı ġayb: *Gizli kudret.*

lebidür şunʿ u ağzından ḫaber virür göngül sen şor / menüm çün bağlanur nuṭḳum bu şunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [şunʿ-ı ġayb, -dan]*

süpür-: *Süpürmek, temizlemek.*

ḫāk-i rāhıngdan **süpürür** ḫār u ḫas / yā Rab ol ferrāşınga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [süpürür, -ür]*

ança aḫıttı yaş Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke beŋzer ol ser-i kūdan **süpürdi** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [süpürdi, -di]*

sür-: *Sürmek, görüp geçirmek, yaşamak.*

rūzgārın çoḫ **süren** ḳarı kimi kim fikr ide / tipredür başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [süren, -en]*

sür-: *Sürmek, yürütmek.*

laʿli ġamındın anća anıŋ dīde **sürdi** su / kim küyı çevresinde deŋiz kimi durdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 1). [sürdi, -di]*

sür-: *Sürmek, kovmak, uzaklaştırmak.*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [sürgil, -gil]*

sūr it-: *Düğün, şenlik yapmak.*

ʿadl saŋa sūr ide mātemleri / niçe ki dutduŋ duta ʿālemleri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 59). [sūr it-, -e]*

ṣurāḥi: *Sürahi, içine şarap konan uzun boyunlu kap.*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör **ṣurāḥī** sāḳī ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [ṣurāḥī,]*

muḥtesib avradına dir ki **ṣurāḥī** doldur / ger o doldurmasa bu küze neden boş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 4). [ṣurāḥī,]*

açgeç **ṣurāḥī** aġzını dürdini tökmege / ḳan yaşa döndi sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [ṣurāḥī,]*

laʿline ḳarşu **ṣurāḥī** aġzın açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını tökdi dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [ṣurāḥī,]*

sürdür-: *Sürdürmek, kovmak.*

ḳaḫıyup **sürdürdi** yüzden müddeʿīni dün ḥabīb / bendesine merḥametle irdi sulṭānuŋ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [sürdürdi, -di]*

ṣūret: *Biçim, görünüş, tarz, yüz.*

derd ü ġam u miḥnet ü endūhuŋı / **ṣūrete** direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [ṣūrete, -e]*

yüzüŋ görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdüŋ / ne **ṣūret** bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [ṣūret,]*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüŋ teg yüküş **ṣūret** nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı seniŋ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [ṣūret,]*

ḫāli dīnimdür menim cennāt-ı ʿadnim **ṣūreti** / hāzihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 5). [ṣūreti, -i]*

maʿnī kimi gizlü vü **ṣūret** nigār / maʿnīsi her **ṣūret** ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [ṣūret,]*

maʿnī kimi gizlü vü **ṣūret** nigār / maʿnīsi her **ṣūret** ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [ṣūret,]*

ṣūret ile dil-ber-i ʿayyāredür / maʿnīde bir dīv-i sitem-kāredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 45). [ṣūret,]*

ṣūret-i ḫūb: *Güzelin sureti.*

ḫandasın ey derde dermān olduğum / ṣūret-i ḫūbına ḥayrān olduğum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 1). [ṣūret-i ḫūb, -ı, -n, -a]*

ṣūret-i zībā: *Güzel yüz.*

çekmek isterdi ḳaşı naḳşını üstād-ı ezel / baḫdı çün ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [ṣūret-i zībā, -sı, -n, -a]*

sürḫāb: *Tebriz yakınlarında bir dağ.*

Sürḫāb içinde ḳanıŋgı tökse Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [sürḫāb,]*

sürme: *Kirpik diplerine sürülen siyah boya.*

ḫāk-i rehiŋ görüp n'iderem **sürmeyi** raḳīb / göz rūşenālığına bu dārū yiter maŋga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [sürmeyi, -y, -i]*

her **sürme** kim degül ayaġıŋ tozı çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [sürme,]*

sürün-: *Sürünmek, perişan olmak.*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrüŋ savaşında **sürüne** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [sürüne, -e]*

sūsen: *Sivri ve uzun yaprakları olan susam çiçeği.*

ṣanma ey fitne ki zülf ile ruḫuŋ görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze **sūsen** görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [sūsen,]*

gül yüzine çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç **sūsen** oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [sūsen,]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini **sūsen** niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [sūsen,]*

tā ki giydin͡g ey ḫaṭı reyḥān ḳabā-yı sūsenī / sünbül-i zülfün͡g utandurdı çemende **sūseni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [sūseni, -i]*

ḫansı dağun͡g lālesisin ey benefşe ḫaṭlu kim / sünbülün͡g būyından alur bāġ içinde **sūseni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 2). [sūseni, -i]*

revān ol sū-be-sū gülşen-be-gülşen / ḳadem başma meger bir serv ü **sūsen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [sūsen,]*

<u>susız:</u> *Susuz olma, susuz kalma durumu.*

hicrinde tīġın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş bu **susıza** çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [susıza, -a]*

bolmasa tīġın͡g dudaġın͡gnı ṣorar **susız** gön͡gül / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [susız,]*

<u>suvar-:</u> *Su vermek, sulamak.*

yaş tökse ayağına n'ola göz o leb içün / naḫli **suvaranlar** öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [suvaranlar, -an, -lar]*

<u>sūz:</u> *Yanma, ateş.*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar yen͡gi küze **sūz** ile / bu dil-i sūzānda ben͡gzer atduġun͡g peykān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [sūz,]*

oḫının͡g **sūzı** egerçi öter baş u cānıma / gön͡glimden özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [sūzı, -ı]*

<u>süzgüçi:</u> *Süzücü, süzekçi.*

bağrı delindi felek-i sādenin͡g / tā kim o ki **süzgüçi** ol bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [süzgüçi,]*

Ş

<u>şād:</u> *Sevinçli, mutlu.*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū yiter man͡ga / ʿālemde **şādam** ol ġam ile bu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [şādam, -am]*

gön͡gül şād ol ġam u **şādını** bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [şādını, -ı, -n, -ı]*

<u>şād eyle-:</u> *Mutlu etmek.*

kāfūr üze müşk ile sevād eylemedün͡g hīç / bir nāme ile benden͡gi şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [şād eyle-, -me, -dü, -n͡g]*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [şād eyle-, -me, -dü, -n͡g]*

ṣubḥ-ı devlet ṭāliʿ aldı maşrıḳ-ı iḳbālden / ẕerre-i mihr-i duraḫşān vaṣlına şād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 3). [şād eyle-, -di]*

<u>şād ol-:</u> *Mutlu olmak.*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum u şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [şād ol-, -du, -m]*

didim kemer bilin ḳuçuban şād olam saçı / dir menden özge kimseye ḳuçmaz meger kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 4). [şād ol-, -am]*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [şād ol-,]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol mehin͡g / şād ol neden ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [şād ol-,]*

<u>şādīlıġ:</u> *Mutluluk, sevinçlilik.*

şādīlıġın͡g gön͡gül ivine gelmedi disem / eydür ki n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [şādīlıġın͡g, -ın͡g]*

<u>şādlıġ:</u> *Mutluluk, sevinçlilik.*

gelmez mi **şādlıġ** yavuġına Hidāyet'ün͡g / yoḫsa ezelden ol ġam u miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [şādlıġ,]*

tevbeden geç Hidāyet olġaç ʿīd / **şādlıġ** çaġı varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [şādlıġ,]*

ikki cihānda dimesen͡g **şādlıġ** / ġuṣṣa vü endūhdan āzādlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 52). [şādlıġ,]*

şafak: *Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık.*

ol **şafaḳ** u mihr degül görünen / çerḫdür ol bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [şafaḳ,]*

şafaḳ-mey: *Kızıl şafak.*

gökde ḳızaran şormegil ey ay **şafaḳ-mey** / yā ʿaksi güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [şafaḳ-mey,]*

şaġāl: *Çakal.*

sen av idende cān u dil olur sa͡nga şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa **şaġālü͡ngi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [şaġālü͡ngi, -ü͡ng, -i]*

şaġāl ol-: *Çakal olmak. II Av olmak.*

sen av idende cān u dil olur sa͡nga şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa şaġālü͡ngi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [şaġāl ol-, -ur]*

şāh: *Dal, budak.*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş sağın / hanġısın görse͡ng birür **şāḫ** bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [şāḫ,]*

şāḫı üstinden ki titrer nergis esende nesīm / şāġar-ı meydür şanası͡ng kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [şāḫı, -ı]*

şāh: *Padişah, hükümdar.*

Ḫüsrev ü Cemşīd ü Efrīdūn'a baş indürmenem / **şāh** eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [şāh,]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey **şāh** / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [şāh,]*

dil ü cānı bayıt lebi͡ngden kim / genci **şāhu͡ng** çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [şāhu͡ng, -u͡ng]*

ol **şāh** ki her il kef ü kāfını a͡ngup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [şāh,]*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [şāha, -a]*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil ü cāndan / kim **şāhı** siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [şāhı, -ı]*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil ü bī-dīnlik / olur çü **şāhlaru͡ng** ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [şāhlaru͡ng, -laru͡ng]*

san diler ol **şāh** Hidāyet bu gün / yā Rab onun͡g sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [şāh,]*

ṣayra bülbül teg Hidāyet **şāh** medḥin kim gerek / ṣayrayan bülbül gerekdür çün senin͡g teg medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [şāh,]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç an͡ga **şāh** / uş bu maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [şāh,]*

ḥālinden olma cān u dilün͡g ġāfil ey ṣanem / kim **şāha** vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [şāha, -a]*

şāh luṭfından cihān ehline oldı fetḥ-i bāb / bendeye devlet bu fetḥü'l-bāba irşad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 4). [şāh,]*

ey yüzün͡g çākeri ḫurşīd senün͡g māh daḫı / bende muḥtāc ayaġın͡g tozına **şāh** daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [şāh,]*

gelse başım aparmaġıçun **şāh** buyruġı / baş ḳoymışam ne kim ola Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 1). [şāh,]*

şāh duʿāsın çü edā eyledi / cān u dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [şāh,]*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿafvdur ey **şāh** senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [şāh,]*

yoḫ eksüklik daḫı ez-fażl-ı Allāh / viṣālün͡gdür hemīn eksüklik ey **şāh** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [şāh,]*

ḥaḳdan çü gön͡gül memleketine **şāh** sen oldun͡g / ey men san͡ga bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 7). [şāh,]*

şāhā: *Ey hükümdar.*

gön͡gliming ʿışḳun͡gda **şāhā** hem ġam u hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [şāhā,]*

daş işigin͡gde yolı olmaduġıçün **şāhā** / başını ḫaste Hidāyet dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [şāhā,]*

ne gicem gicedür **şāhā** ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / gözimden tā ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [şāhā,]*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyın͡ga **şāhā** / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [şāhā,]*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey **şāhā** / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [şāhā,]*

sarāy-ı dīde kim vaṣlın͡g yiridür / müşerref ḳılın͡gız **şāhā** perīdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 22). [şāhā,]*

şāh-ı ʿarab: *Arapların şahı, önderi. II Hz. Muhammed Peygamber.*

pā-māl ola Türk ü ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile **şāh-ı ʿArab** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [şāh-ı ʿarab,]*

şāh-ı necef: *Necef şahı. II Hz. Ali.*

şāh-ı Necef ʿināyeti ile Hidāyet'üñ / her sözidür ḫavārici kesmaġda ẕü'l-fiḳār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [şāh-ı necef,]*

şāḫ-ı şecer: *Ağaç dalları.*

tā ki doġa ṭāḳ-ı felekden ḳamer / tā türeye şāḫ-ı şecerden s̱emer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [şāḫ-ı şecer, -den]*

şāhid: *Güzel, sevgili.*

būstān **şāhidleri** firdevsi ṭavf itmiş saġın / hanġısın görseñ birür şāḫ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [şāhidleri, -ler, -i]*

Hidāyet itse o **şāhid** meni şehīd n'ola / zihī yüz aġlıġı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [şāhid,]*

şāhid-i raʿnā: *Güzel, hoş sevgili.*

firībine göñgül virme neden gül **şāhid-i raʿnā** / yaman yaḫşını farḳ itmez virür her dem göñgül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [şāhid-i raʿnā,]*

şāh-süvār: *Usta at binicisi.*

atlandı meger seyr içün ol **şāh-süvārum** / kim her yañgadan naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [şāh-süvārum, -um]*

şakāyık: *Gelincik çiçeği.*

saġınma lāle durur yā **şaḳāyıḳ** ey gül-i çihr / ġamuñgda ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [şaḳāyıḳ,]*

şākir: *Şükür ve hamd edici, eden.*

ey diyen mihr ü vefāsı sañga degmez yöri var / **şākirem** cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [şākirem, -em]*

şāl: *Şal.*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger **şāla** dutsañ yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [şāla, -a]*

şām-ı firāk: *Ayrılık akşamı.*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg yanmış gön͡gülnin͡g odlar ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [şām-ı firāḳ, -ın͡g]*

şām-ı ġam: *Üzüntü akşamı II keder karanlığı, duyulan büyük üzüntü.*

her **şām-ı ġam** kim anda nesīm-i belā eser / eyyām-ı hicr ü nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [şām-ı ġam,]*

şām-ı hicr: *Ayrılık akşamı.*

ey güneş duydun͡g mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicrin͡gde Hidāyet āh u efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [şām-ı hicr, -in͡g, -de]*

şān: *Şan, şöhret; hal, keyfiyet; gösteriş, çalım; huy, tabiat.*

san diler ol şāh Hidāyet bu gün / yā Rab onun͡g sanına **san** san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [san,]*

san diler ol şāh Hidāyet bu gün / yā Rab onun͡g sanına **san** san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [san,]*

san diler ol şāh Hidāyet bu gün / yā Rab onun͡g **sanına** san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [sanına, -ı, -n, -a]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle **san** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [san,]*

tīġın͡gla **sansan** ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [sansan, -sa, - n]*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebin͡g āyeti indi hem o **şāna** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [şāna, -a]*

şīrīnlik ile şehd-i lebin͡g şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālün͡g çü meges dāyim o **şāna** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [şāna, -a]*

sidre ḳadün͡güz **şānına** inmedi hemīn bes / ṭūbī Lehebin͡g āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [şānına, -ı, -n, -a]*

şol şeker yanında tā acılığı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr **şānın** bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [şānın, -ı, -n]*

Tan͡grı onun͡g **şānına** levlāk dir / çākerīdür encüm ü eflāk dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [şānına, -ı, -n, -a]*

şāne: *Tarak. (sevgilinin saçında yer edinmiş gönüllerin dökülmesine neden olur.)*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşın͡gıza **şāne** deger / yüz belā nāveki men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [şāne,]*

dan͡g yiline fāş itdi saçın͡g sırrın o **şāne** / yā Rab kesilüp dili onun͡g dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [şāne,]*

şān-ı ʿasel: *Balın şanı.*

şīrīnlik ile şehd-i lebin͡g şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālün͡g çü meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [şān-ı ʿasel, -dür]*

şarāb: *Şarap. Bkz. Bâde.*

almayınca būse laʿlün͡gdin bahā cān virmezem / kim dadar evvel bir er cāmı şatun alur **şarāb** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 2). [şarāb,]*

lebin͡g **şarābı** dururken ḫıżr **şarābı** nedür / ḫaçan göze görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [şarābı, -ı]*

lebin͡g **şarābı** dururken ḫıżr **şarābı** nedür / ḫaçan göze görünür bu su var iken her su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [şarābı, -ı]*

gel ey içmiş bu gün ġaflet **şarābı** / sepilmiş yüzün͡ge şūr u **şarābı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [şarābı, -ı]*

şarāb-ḫāne: *Meyhane.*

eger ınanmaz isen cez̠besin sen ṣūfī / **şarāb-ḫānede** çek bir niçe piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 4). [şarāb-ḫānede, -de]*

şarṭ: *Şart, koşul.*

rind iḫtiyārı cām-ı muṣaffādur ey ḫarīf / **şarṭ** ol durur ki ilde ola dāyim iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 2). [şarṭ,]*

şast: *Ok atılırken parmağa takılan yüzük. II Sevgilinin gözü.*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ o meh-veşün͡g / toprağı şavurur başa āh u fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [şaştından, -ı, -nn, -dan]*

şeb: *Gece vakti.*

görgeç yüzi aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı şayd itdi anı ḳoydı **şeb** içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [şeb,]*

şebeh: *Benzeme, benzeyiş, benzerlik.*

her lü'lü' kim düşer bu **şebehden** zümürrüde / laʿlün͡gçün an͡gdurur san͡ga cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [şebehden, -den]*

şebīh ol-: *Benzemek.*

ister idi ḳaşun͡ga muṭlaḳ şebīh olmaḳ hilāl / ben͡gzi şarardı özin bu fikr ilen baru görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 2). [şebīh ol-, -mak]*

__şeffāf:__ *Şeffaf, saydam.*

dişlerüŋ ʿaksin yaşımda kim ki gördi didi kim / hīç deŋizde biyle **şeffāf** arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [şeffāf,]*

__şeh:__ *Padişah, hükümdar.*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru **şeh** gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [şeh,]*

didi ol **şeh** ḫayāli olsa yoldaş / ne ḳayġu ger olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [şeh,]*

ḳulam ḳul bendenüŋ eksüklügi çoḫ / **şehüŋ** bir suçla ḳuldan dönmegi yoḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [şehüŋ, -üŋ]*

__şehā:__ *Ey padişah! II Ey sevgili!.*

cevr ü ḳahrıŋdan **şehā** niçün melāletdür maŋa / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [şehā,]*

göz ḫandaḳına su ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde **şehā** ḫayl-i ḫvāb aŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [şehā,]*

göŋlimde kīn ḳılıç u oḫuŋdan olur müdām / budur didim **şehā** ḫamu göŋlimdekin saŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [şehā,]*

gözüŋ göŋgül aluban puzdı cānım ülkesini / **şehā** yit ülkelüniŋ ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [şehā,]*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişiŋ vaṣlın **şehā** / ḫansı ġavvāṣıŋ işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [şehā,]*

şehd-i laʿlüŋden **şehā** dadmış meger ḫālüŋ ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsniŋ ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [şehā,]*

dağılur cān u göŋgül duygeç gözüŋ alın **şehā** / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [şehā,]*

ġam-ı hicrān ilen ölmekden özge / Hidāyet'niŋ **şehā** dermānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [şehā,]*

ger açarsam leb **şehā** şām-ı firāḳıŋ şerḥine / şemʿ teg yanmış göŋgülniŋ odlar ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [şehā,]*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk ittiŋ **şehā** / bağladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [şehā,]*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni **şehā** şimdi / viṣāliŋ şehrini yazıŋ firāḳ iḳlīmini puzuŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [şehā,]*

hicrüŋ yüki egerçi eger ḳaddümi **şehā** / men kāfirem kimerseye ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [şehā,]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm **şehā** ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [şehā,]*

şehā ḫoşdur bu gön͡glüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül ü gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [şehā,]*

şehā zībā cemālün͡gdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [şehā,]*

şehā yüzün͡g hevesinden gözümden aḫar su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [şehā,]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle **şehā** / dil ü cāndan ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [şehā,]*

maḥabbetim san͡ga vardur irādet ile **şehā** / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım irādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [şehā,]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳun͡gdan **şehā** / ol ki Şīrīn ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [şehā,]*

şehā mensiz ġarībsinmişdür itin͡g / meni dün görgeç il feryāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 4). [şehā,]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol gün **şehā** güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [şehā,]*

şehā bu ḫayr işe teʾḫīr ḳılma / unut taḳṣīrümi taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [şehā,]*

şehādet: *Şehadet getirmek, iman etmek.*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n'ola / zihī yüz ağlıġı kim gidesin **şehādet** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [şehādet,]*

şeh-bāz: *Bir cins iri ve beyaz doğan; yiğit, gösterişli.*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden ol ile düşem / **şeh-bāzam** ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [şeh-bāzam, -am]*

şehd: *Bal.*

ṣordum ki datlu **şehd** mi yoḫsa dehānın͡gdur senin͡g / açdı nebātī leb didi kim datlu cānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [şehd,]*

ey man͡ga ḳahrun͡g āferīnden yig / sögüşün͡g **şehd** ü engübīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [şehd,]*

dimişem tā **şehd** laʿli vaṣfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [şehd,]*

şehd-i laʿl: *Bal dudak.*

şehd-i laʿlüng͡den şehā dadmış meger ḫālüng͡ ki zülf / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsning͡ ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [şehd-i laʿl, -üng͡, -den]*

şehd-i leb: *Dudağın balı.*

toprağ olursa ger tenüm şehd-i lebing͡çün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [şehd-i leb, -ing͡, -çün]*

şīrīnlik ile şehd-i lebing͡ şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālüng͡ çü meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [şehd-i leb, -ing͡]*

şehd-leb: *Bal dudaklı.*

ol ʿārıż ile laʿli görüp ḫaste göng͡lümüng͡ / ey **şehd-leb** şifāy içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [şehd-leb,]*

şeh-i ʿālī-cenāb: *Ulu padişah. II Sevgili.*

yirden göge yitüre Hidāyet sözi eger / olursa mültefit **şeh-i ʿālī-cenāb** ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [şeh-i ʿālī-cenāb,]*

şeh-i ḫūbān: *Güzeller padişahı.*

senden ıraġ çektügimi derd ü ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey **şeh-i ḫūbān** ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [şeh-i ḫūbān,]*

şeh-i ʿışḳ: *Aşk sultanı.*

cān ülkesinde çün **şeh-i ʿışḳ** iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [şeh-i ʿışḳ,]*

şehīd: *Kutsal bir amaç ve görev uğrunda ölen kimse.*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrüng͡de **şehīdem** çü Ḥüseyn / bir naẓar tā ki gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [şehīdem, -em]*

şehīd it-: *İmanı, vatanı ve kutsal bir amacı uğrunda savaşan bir müslümanı öldürmek.*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n’ola / zihī yüz ağlığı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [şehīd it-, -se]*

şehlā: *Ela gözlü; tatlı şaşı.*

şehlā gözi ṣayruları dirler ṣorar yā Rab neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anıng͡ bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [şehlā,]*

şehr: *Şehir, belde, ülke.*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣāliñ **şehrini** yazıñ firāḳ iḳlīmini puzuñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [şehrini, -i, -n, -i]*

__şeh-süvār-ı devlet:__ *Devletin ata iyi bineni.*

cihānda men daḫı bir **şeh-süvār-ı devlet** idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [şeh-süvār-ı devlet,]*

__şeker:__ *Şeker, tatlı.*

didim varısa çağır sāḳīyi çağırsunlar / lebi **şeker** töküp itdi gerekse var çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [şeker,]*

sözüñi añlayan **şeker** dilemez / yüzüñi gören aya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [şeker,]*

teng **şeker** söyler idim ağzını / olmasa sözümden anıñ ağzı teng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [şeker,]*

lebin şor çeşm ü ağzın yād et ey dil / mey iç nuḳlıñnı bādām u **şeker** ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [şeker,]*

toprağ olursa ger tenüm şehd-i lebiñçün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol **şeker** üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [şeker,]*

şeker tegdür lebüñ şekker dehende / ne şekker daḫı ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [şeker,]*

şol **şeker** yanında tā acılığı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr şānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [şeker,]*

ne **şeker** yidügini bilmedi kimse diliniñ / ḫamu ağızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [şeker,]*

__şekerci:__ *Şekerci.*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī leb sözin / şekkerin ezdi **şekerci** vü dükānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [şekerci,]*

__şekk:__ *Şüphe, tereddüt.*

şekk yoḫ ki ḳar teg eriyem eger Sehend olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [şekk,]*

ağzıñı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā **şekk** ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [şekk,]*

__şekker:__ *Şeker, tatlı.*

niçe her sözüñ raḳībā tīr ü ḫancerdür maña / zehr eger içsem anuñ yādı ile **şekkerdür** maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [şekkerdür, -dür]*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür kim **şekker** ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [şekker,]*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür yā sögüşlerün͡g / gül **şekker** ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [şekker,]*

şeker tegdür lebün͡g **şekker** dehende / ne **şekker** daḫı ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [şekker,]*

şeker tegdür lebün͡g **şekker** dehende / ne **şekker** daḫı ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [şekker,]*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī leb sözin / **şekkerin** ezdi şekerci vü dükānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [şekkerin, -i, -n]*

şekl: *Şekil, biçim, görünüş.*

dil ü cān ḳaş u ağzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī **şeklin** müneccimler Ḳur'ān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [şeklin, -i, -n]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol **şekl** ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [şekl,]*

şekl-i meh-i nev: *Yeni ayın şekli.*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿaksi ḳaşınun͡g / görünür **şekl-i meh-i nev** teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [şekl-i meh-i nev,]*

şemʿ: *Mum.*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / **şem**ʿ teg yanmış gön͡gülnin͡g odlar ağzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [şemʿ,]*

şemʿ teg ol yek-dil ü hem yek-zebān / tā ki yüzün͡gden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [şemʿ,]*

şemʿ: *Mum II Âşık.*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [şemʿ,]*

şemʿ: *Mum II Yüz, çehre parlaklığı.*

yaḫtı meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / **şem**ʿ**in͡g** ü belī kim yanduğı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [şemʿin͡g, -in͡g]*

tāb-ı ḥüsnün͡gle dil o zülfe varur / **şem**ʿ yaḫup gider ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [şemʿ,]*

yanup **şem**ʿ pervāne ṣalsa ḳanadın / ne ḳayğu onun͡g ekmegi düşti yağa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [şemʿ,]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar **şem'** ṣıfat / 'aceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [şem',]*

<u>şemāyil:</u> *Huylar, ahlâklar.*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl ü **şemāyil** ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [şemāyil,]*

<u>şem'-i felek:</u> *Gökyüzünün mumu. II Güneş.*

ol gün ki tāb-ı vechine **şem'-i felek** pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [şem'-i felek,]*

<u>şem'-i hidāyet:</u> *Yolu aydınlatan mum.*

o günki devlete **şem'-i Hidāyet** / işitsen͡g sözümi ey **şem'-i Hidāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [şem'-i hidāyet,]*

<u>şem'-i hidāyet:</u> *Hidayet mumu, II Şairin kendi gönlü.*

nūr-ı meh yaḫıla **şem'-i Hidāyet** / gelicek munda ey **şem'-i Hidāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 27). [şem'-i hidāyet,]*

nūr-ı meh yaḫıla **şem'-i Hidāyet** / gelicek munda ey **şem'-i Hidāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 27). [şem'-i hidāyet,]*

o günki devlete **şem'-i Hidāyet** / işitsen͡g sözümi ey **şem'-i Hidāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 9). [şem'-i hidāyet,]*

<u>şem'-i īrān:</u> *İran'ın mumu.*

mu'allaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad içinde şem'-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [şem'-i īrān, -dur]*

<u>şem'-i murād:</u> *Murat mumu.*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi görset / ey şem'-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [şem'-i murād, -um]*

<u>şem'-i ruḫ:</u> *Yanağın mumu II Sevgilinin parlak yanağı.*

şem'-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey çerāġ / ger tanıman͡g disen͡g n'ola dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [şem'-i ruḫ, -un͡g, -dan]*

şehā zībā cemālün͡gdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şem'-i ruḫun͡g çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [şem'-i ruḫ, -un͡g]*

<u>şem'-i rūy:</u> *Yüzün mumu II yüzün nuru, yüzün ışığı.*

ey çerāġum şemʿ-i rūyıng͡dan cüdā / ölmege mūm olmışam pervāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [şemʿ-i rūy, -ıng͡ , -dan]*

şemʿ-i vaḥdet: *Tekliğin mumu.*

şemʿ-i vaḥdet oḫıdı pīr-i ṭarīḳat yüzini / ol çerāġum sözi dilimde delāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [şemʿ-i vaḥdet,]*

şer: *Kötülük, bela, şer.*

ḫayr u **şer** her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [şer,]*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa **şer** / ḫayr u **şer** ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [şer,]*

ādem eger ḫayr ider yoḫsa **şer** / ḫayr u **şer** ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [şer,]*

şerʿ: *Allah'ın emri doğrultusunda dini inançlara göre belirlenmiş kurallar, şeriat.*

cümle cihān ehli ilen doġrı ol / **şerʿa** yapış ister iseng͡ doġrı yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [şerʿa, -a]*

şerāre: *Kıvılcım.*

āhımla çıḫdı sīnem odından **şerāreler** / ol ikkiden düzüldi gök ilen sitāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 1). [şerāreler, -ler]*

şerbet: *Tatlı içecek. II Şifa verici şerbet, ilaç.*

ṣorġaç göng͡ül lebin n'ola dirlerse gül yüzi / bīmār **şerbet** içse ḳatarlar gül-āb ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [şerbet,]*

ger ġam ayaġı ṣunsa vü ger nāle **şerbetin** / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [şerbetin, -i, -n]*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlüng͡ ḳadeḥi / didi ḳayurma sang͡a daḫı birer **şerbeti** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [şerbeti, -i]*

şerer: *Kıvılcım.*

hicring͡de **şererdür** ki düşer āhum odından / bu laʿl ki bir ṣafḥa-i mīnū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 2). [şererdür, -dür]*

şerḥ: *Açıklama, izah.*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳıng͡ **şerḥine** / şemʿ teg yanmış göng͡ülning͡ odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [şerḥine, -i, -n, -e]*

şerḥ-i cüdā: *Ayrılığı anlatma, açıklama.*

sığışmas nāmede şerḥ-i cüdāyī / Hidāyet nāme gönderme özün͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [şerḥ-i cüdā, -y, -i]*

şerīʿat: *Şeriat, din kuralları.*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze töker dimen͡g an͡ga / ki **şerīʿat** sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [şerīʿat,]*

şerīr ol-: *Kötü olmak.*

bes yigi oldur ki şerīr olmaya / bā-ġam u derd ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [şerīr ol-, -ma, -y, -a]*

şerm-sār: *Utangaç, mahcup.*

neden menim kimi geh ṣararur gehī ḳızarur / degülse laʿli meyi ḳatına **şerm-sār** çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 3). [şerm-sār,]*

şeş-der-i endūh: *Gam dünyası.*

dil mühresini şeş-der-i endūha bıraḫdun͡g / ḫūb oynadun͡g ey dūst güşād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 3). [şeş-der-i endūh, -a]*

şevḳ: *Şiddetli arzu, neşe, sevinç.*

niçe servüm lāle teg şol yan͡gaġun͡g **şevḳıyılan** / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [şevḳıyılan, -ı, -y, -ılan]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g **şevḳıla** men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [şevḳıla, -ıla]*

biyle kim **şevḳ** odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [şevḳ,]*

şevḳ-ı ruḫ: *Yanağın parlaklığı.*

del’olup şevḳ-ı ruḫın͡gdan güneş ey yüzi çerāġ / yazıya düşdi yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [şevḳ-ı ruḫ, -ın͡g, -dan]*

şevḳ-ı rūy: *Yüzün arzusu.*

şevḳ-ı rūyın͡gdan gön͡güldür közden āteş-nākrek / ḥasretinden sīne hem per sīnesinden çākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 1). [şevḳ-ı rūy, -ın͡g, -dan]*

__şeydā:__ *Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış kimse, çılgın, divane, meczup.*

ey cān u göñgül mihriñ ile vālih ü **şeydā** / is̱bātıñ içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [şeydā,]*

ol ki ḥüsn içre ẕāt-ı yektādur / ʿaḳl anuñ ʿışḳı ile **şeydādur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [şeydādur, -dur]*

__şeyḫ:__ *Yaşlı; şeyh.*

ḫāl u ḫaṭuñ rumūzı dimen **şeyḫ** u ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [şeyḫ,]*

__şeyṭān:__ *İblis, insanları günaha sevk eden ve dinden çıkarmaya çalışan isyankar mahluk; kötü düşünceli, vesvese veren, fitneci kimse.*

ey uyan **şeyṭān** sözine ger selāmet isteseñ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [şeyṭān,]*

ey uyan şeyṭān sözine ger selāmet isteseñ / kūr idüp **şeyṭānı** yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [şeyṭānı, -ı]*

andan hem anı ʿārif iseñ eyle gedāyī / tā kūr ola **şeyṭān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [şeyṭān,]*

__şibh:__ *Benzeyen şey, benzer, nazir.*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz **şibhiñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [şibhiñ, -iñ]*

__şifā:__ *Şifa, iyileşme.*

ol ʿāriż ile laʿli görüp ḫaste göñglümüñ / ey şehd-leb **şifāy** içün gül-şeker direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 3). [şifāy, -y]*

__şikāyet ḳıl-:__ *Şikayet etmek, yakınmak, bir durumdan memnuniyetsiz olmak.*

çün maña senden gelür ey cān elem / cevrüñ ilinden ne şikāyet ḳılam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 21). [şikāyet ḳıl-, -am]*

__şikāyet-i hicrān:__ *Ayrılıktan yakınma.*

cānā saña **şikāyet-i hicrān** ne söyleyem / çün yoḫdur ol ḥikāyete pāyān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [şikāyet-i hicrān,]*

__şikeste:__ *Kırık, kırılmış; yenilmiş.*

şimdi degül o yana Hidāyet teveccühi / illardur ol **şikeste** bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [şikeste,]*

ḫvān-ı viṣāline didüm irem göṇgül didi / epsemdür ey **şikeste** göṇgül ḫanı sen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 3). [şikeste,]*

şikeste göṇgül: *Kırık, yenilmiş gönül (aşka karşı).*

dün görsedüp bileklerin ol şūḫ-ı dil-rübā / ḳıldı şikeste göṇglümi destine mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [şikeste göṇgül, -üm, -i]*

şikeste-dile: *Gönlü kırık.*

derd ü ġam u belāṇgı göṇgülden kem eyleme / senden men **şikeste-dile** mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [şikeste-dile,]*

şikestelik: *(Gönül için) Kırıklık, kırgınlık.*

yüzüṇgden ayru menim derd ü āh u ġam-gīnlik / işim **şikestelik** ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [şikestelik,]*

şile: *Pamuk.*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsaṇg yā **şile** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [şile,]*

şimāl: *Kuzey; sol, sol taraf.*

yüzüṇg gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya **şimāl** etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [şimāl,]*

şimden geri: *Bundan sonra.*

şimden geri hicrāna meni yār diler yār / imdi menim olmaġuma bildüm ki ever yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [şimden geri,]*

şimdi: *Şimdi.*

şimdi degül o yana Hidāyet teveccühi / illardur ol şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [şimdi,]*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim **şimdi** taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [şimdi,]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / **şimdi** gör kim ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [şimdi,]*

dururdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr eyleyem **şimdi** Taṇgrı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [şimdi,]*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā **şimdi** / viṣāling͡ şehrini yazıng͡ firāḳ iḳlīmini puzung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [şimdi,]*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / gel bāde-i gül-gūn çek ü ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [şimdi,]*

aḫıdur göz yaşı Hidāyet'ni / **şimdi** var ey ṣanem andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [şimdi,]*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / **şimdi** yüz luṭf ile ister kim anıng͡ göng͡lin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [şimdi,]*

ser-i kūyından eserdi getürüp bū-yı nesīm / dūstlar çāre nedür **şimdi** bulunmaz eẟeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 4). [şimdi,]*

sözüng͡ Hidāyet oynamaġıdı yolında baş / her dāne ol ki **şimdidür** ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [şimdidür, -dür]*

şimdi ki: *İşte şimdi, artık.*

şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / hicrüng͡de bilürem ṣong͡ı işüm bung͡a yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [şimdi ki,]*

şimdi kim: *İşte şimdi, artık.*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [şimdi kim,]*

şimdin gerü: *Bundan böyle.*

dingeç ġamung͡dan aġzuma çaldung͡ ki söyleme / **şimdin gerü** ne dineyem ey cān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 3). [şimdin gerü,]*

şimşād: *Şimşir ağacı.*

ey göng͡ül ḳaddin anıng͡ serv ile **şimşād** oḫıdung͡ / biyle sözler dime ey himmeti kūtāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 3). [şimşād,]*

şiʿr: *Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.*

Hidāyet bu bir **şiʿr** ilen bend ḳıldıng͡ / ḫorāsān u ehl-i Semerḳand aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [şiʿr,]*

şīr: *Aslan.*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdıng͡da vir **şīr** eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet mang͡a ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [şīr,]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler **şīri** zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [şīri, -i]*

<u>şīr-efken:</u> *Aslan yıkan; çok güçlü kimse.*

ey ki **şīr-efken** gözün͡g teg çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū an͡ga nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [şīr-efken,]*

<u>şīrīn:</u> *Ferhad ile Şirin hikayesinin kadın kahramanıdır.*

dimişem tā şehd laʿli vaşfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemin͡g gözinde **Şīrīn** olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [şīrīn,]*

gözüme lebi ʿaksi hīç bāb düşmez / neden meyl ḳılmaz o **Şīrīn** bulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 2). [şīrīn,]*

idedür her dem Hidāyet iştiyāḳun͡gdan şehā / ol ki **Şīrīn** ḥasretinden ḫaste Ferhād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 6). [şīrīn,]*

vücūdum kūh-ı ġam sökmekde **Şīrīn** / sebaḳlar ḫüsrevim Ferhāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [şīrīn,]*

<u>şīrīn-dehān:</u> *Tatlı ağızlı; tatlı dilli.*

açanda söz içinde o **şīrīn-dehān** dehen / nāmūs u ʿār eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [şīrīn-dehān,]*

<u>şīrīnlik:</u> *Tatlılık, sevimlilik.*

şīrīnlik ile oḫşamaya ol ḥadīs̱e ḳand / nāzüklik ile ben͡gzemeye gül-beden beden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 2). [şīrīnlik,]*

şīrīnlik ile şehd-i lebin͡g şān-ı ʿaseldür / ḳonmış ḳara ḫālün͡g çü meges dāyim o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 3). [şīrīnlik,]*

<u>şiş:</u> *Şiş.*

ol ikki nergis ögende gön͡gül biryān olur ʿāşıḳ / aġırlar ikki ser-ḫoşnı görün͡g bir **şiş** kebāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 2). [şiş,]*

<u>şīşe:</u> *Şişe, sırça. II cam gibi sevgilinin hayali.*

batarlar imdi ḳaplayuban **şīşe** başlara / ġavvāṣ kimi ḳulzüm-i sīm-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 6). [şīşe,]*

<u>şīşe-i nāmūs:</u> *Namus şişesi. II Zahiri şeylere önem verme, manevi bir duygu olan aşkı gerçek anlamda idrak edememe; hakiki aşk yolunda başkalarının kınamalarından çekinme ve çekilecek sıkıntılara katlanamama.*

aldı menim gön͡glümni bir şūḫ-ı şeng / şīşe-i nāmūsumıza vurdı seng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [şīşe-i nāmūs, -umız , -a]*

<u>şol:</u> *Şu, o, işaret sıfatı.*

ger naṣībi göng͡lümüng͡ **şol** nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [şol,]*

ne diyem **şol** sevād-ı zülfi içün / meni mecnūn ḳılan bu sevdādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 2). [şol,]*

cānım menim ey şūḫ-ı revān-baḫş tening͡dür / gözden yaşuran cānumı **şol** pīrehening͡dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [şol,]*

ger Hidāyet düşerse sevdāya / **şol** ḫaṭ-ı ʿanberī isi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 5). [şol,]*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u yaşıl āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [şol,]*

tā yüzüng͡de bād **şol** zülf-i muʿanber tipredür / berg-i nesrīn üzre ṣaġın sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [şol,]*

oddur yüzi **şol** ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [şol,]*

ḫancaru kim seyr idip **şol** ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz ming͡ cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [şol,]*

ḫadeng-i ġamze **şol** tarḫanı gözler / ḳaşı yayına gizlep cānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [şol,]*

cān perdesi çāk olur kim aġrımasun **şol** il / her gāh ki nāz ile biline etek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 2). [şol,]*

iḫtiyārımdur göng͡gül **şol** tīġ u yār ilindedür / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [şol,]*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede **şol** dil-berüng͡ / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [şol,]*

gözleri naḳḳāşı **şol** kirpüklerining͡ līḳasın / ḳanıma banmış gül evrāḳını efşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 2). [şol,]*

faḳīh pendine dutmaz ḳulaġ dil olalı / esīr bendine **şol** ṭurre-i semen-sāyung͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [şol,]*

ey ḫaṭung͡ reyḥān u ḫālüng͡ dāne teg / mestī kim **şol** nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [şol,]*

yüzi ḫurşīdüm idüp daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür **şol** maʿnīye dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [şol,]*

vaṣlından ayru **şol** mehing͡ dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anıng͡ ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [şol,]*

şol kemān-ebrū ḳılan bu baġrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni kim ang͡a taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [şol,]*

niçe servüm lāle teg **şol** yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [şol,]*

ay yüzün͡g dönder diyen **şol** ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [şol,]*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / **şol** ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [şol,]*

olmışam tā bende **şol** vech-i ḥasen iḥsānına / muḥsīn olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [şol,]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu yaşdan men daḫı **şol** resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [şol,]*

şol zülf-i siyeh remzini gön͡glüm duyar ancaḫ / Leylī işini duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [şol,]*

ötdi dün gülşen saru **şol** ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [şol,]*

şol kemer üstindeki yaġlıġ ḫayālinden müdām / gözleri yaşı Hidāyet'nin͡g çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [şol,]*

ḳara ḫāli **şol** ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş teg aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [şol,]*

n'ola çeksen͡g ṣaluban ḥalḳama **şol** ḥalḳa-i zülf / bu mes̱eldür ki sürüdürler iti öldürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 3). [şol,]*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr gön͡gül **şol** kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [şol,]*

şol āl yan͡gaġun͡gı görsedüp aldun͡g ḳarār u ṣabr / ey mekr isi kimse senün͡g bilmez alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [şol,]*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il yüregüme / çün gön͡gül derdine **şol** māh-ı ruḫun͡gdur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [şol,]*

dilerem **şol** dü zülf-i müşkīni / k'andan alur ḫotende müşk ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [şol,]*

ġamıla yaḫtı meni **şol** ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / n'eyledi cānıma gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [şol,]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle teg **şol** gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [şol,]*

oḫun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi vü gön͡glinde ḳaldı **şol** faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [şol,]*

yüz dil ile ḥikāyet ider **şol** enīs-i dil / derdā bu dili bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [şol,]*

dün Hidāyet'ni dimen͡g ʿışḳ ile rüsvālıġdan / ḳoyın͡g öz ḥāline **şol** ġam-zede-i rüsvāyı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 6). [şol,]*

şol şeker yanında tā acılıġı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr şānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [şol,]*

tā Hidāyet'den işitdi **şol** nebātī leb sözin / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [şol,]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede **şol** şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [şol,]*

ḳuçmadın öldüm ise **şol** şanemi şükr iderem / ki ḫayāli ḳolı boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [şol,]*

su ḳıraġına meger kim ola **şol** serv-i revān / gör Hidāyet ki gözüm suyı ne sāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 5). [şol,]*

şol meh-i ceyş encüm-i gerdūn-cenāb / kim ḳulınıng͡ ṭalʿatidür āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 12). [şol,]*

kim ki bu dīv alına aldanmadı / **şol** ezelī ḳavle durup danmadı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 46). [şol,]*

şol kirpük ile ḳaş meni yaḫmadı ancaḫ / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [şol,]*

her güşede yüz nāle vü feryād u fiġāndur / **şol** tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [şol,]*

su teg ḳılıcı buyruġı boynımda revāndur / **şol** ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [şol,]*

şöyle: *Şöyle, bu şekilde.*

degmeye tā ḫāki oḫung͡ degmeye ol ḳapuda / **şöyle** ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [şöyle,]*

ʿışḳung͡da ey baḥr-ı kerem men **şöyle** pākem bilmiş ol / ʿālem eger deryā ola ālūde olmaz dāmenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 4). [şöyle,]*

göng͡lüm doludur **şöyle** oḫıng͡lan bu gün ey māh / kim ḳanlu demür dışra çıḫar ger çekerem āh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 1). [şöyle,]*

şöyle ki: *Şu şekilde, şuna benzer.*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfing͡ hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [şöyle ki,]*

şübhesiz: *Tereddüt etmeden, şüphe duymadan, hiç kuşkusuz.*

gül ki şalur āftāb-ı bī-zevāle **şübhesiz** / ʿārıżıng͡da her ḫaçan olur perīşān kākülüng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 4). [şübhesiz,]*

şūḫ: *Güzel, neşeli, oynak.*

bu suçdan özge kim virübem cān u ten san͡ga / ey **şūḫ** söyle n'eylemişem daḫı men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [şūḫ,]*

her laḥża ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol **şūḫ** / ḳadrimni menim şükr ki bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [şūḫ,]*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / cāna pey-ā-pey oḫlarun͡g ey **şūḫ** tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [şūḫ,]*

Hidāyet ḳatna sen **şūḫun͡g** ṣıfātı / degül ḥaḳḳa'l-yaḳīn ʿayne'l-yaḳīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 5). [şūḫun͡g, -u, -n͡g]*

ḫaçan kim at ṣalup ol **şūḫ** mendin saru segritmez / irişmez cān murādına gön͡gül maḳṣūdına yitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 1). [şūḫ,]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey **şūḫ** dil-berüm / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [şūḫ,]*

bir zamān terlik giyüp ey **şūḫ** çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [şūḫ,]*

neden bağlar ol **şūḫ** dülbend aġzın / ne artuġ didi kim ḳılur bend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 1). [şūḫ,]*

yüz ile zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey **şūḫ** ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [şūḫ,]*

gitdi ol **şūḫ** u sözi ḳaldı cihān aġzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [şūḫ,]*

<u>şūḫ-ı dil-rübā:</u> *Gönül kapan cilveli güzel.*

dün görsedüp bileklerin ol **şūḫ-ı dil-rübā** / ḳıldı şikeste gön͡glümi destine mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 1). [şūḫ-ı dil-rübā,]*

<u>şūḫ-ı revān-baḫş:</u> *Can bağışlayan güzel.*

cānım menim ey **şūḫ-ı revān-baḫş** tenin͡gdür / gözden yaşuran cānumı şol pīrehenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [şūḫ-ı revān-baḫş,]*

<u>şūḫ-ı şeng:</u> *Taş kalpli güzel.*

aldı menim gön͡glümni bir **şūḫ-ı şeng** / şīşe-i nāmūsumıza vurdı seng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [şūḫ-ı şeng,]*

<u>şūḫ-ı sengīn-dil:</u> *Taş yürekli(merhametsiz) güzel.*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim ey **şūḫ-ı sengīn-dil** / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ u ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [şūḫ-ı sengīn-dil,]*

<u>şūḫ-ı sitem-ger:</u> *Zalim sevgili.*

şanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / çün yirinden atın ol **şūḫ-ı sitem-ger** tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [şūḫ-ı sitem-ger,]*

şükr: *Şükür, minnettarlık.*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳuŋdan ey dil-ber musaḫḫardur maŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [şükr,]*

göz yüzüŋçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / **şükr** kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [şükr,]*

bu **şükri** maẓharınıŋ ağzı sırrını ne bile / göŋgül ki bilmegine ʿacz ider velī ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [şükri, -i]*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / yüz **şükr** göŋgül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [şükr,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger göŋgül gitti ise yüz **şükr** aŋa kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [şükr,]*

senden eger ġam gele yā derd ü bīm / **şükr** seniŋ virdügüŋe ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [şükr,]*

şükr it-: *Şükretmek; eriştiği nîmetin, gördüğü iyiliğin değerini bilip memnûniyet duymak, minnettar olmak, teşekkür etmek.*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim viṣālüŋe / yād eyleyüp o günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [şükr it-, -er , -em-erem]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtulduŋ yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [şükr it-,]*

ḳuçmadın öldüm ise şol ṣanemi şükr iderem / ki ḫayāli ḳolı boynımda ḥamāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 3). [şükr it-, -er, -em]*

şükr ki: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

her laḥẓa ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim **şükr ki** bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [şükr ki,]*

şükūfe: *Çiçek, çiçekler.*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün bile çaldı **şükūfe** aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [şükūfe,]*

şūʿle-i āh: *Ahın, feryadın ateşi.*

hicr ile savaşur dil ü göz gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [şūʿle-i āh,]*

<u>şūr ol-:</u> *Tuzlu, kirli, acı, şamata, gürültü olmak II Tuzlu gözyaşları dökmek..*

ağyār dirse kim gözi yaşı degül anın͡g / ṣorun͡g yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [şūr ol-, -ur, -dı]*

<u>şūr u şarāb:</u> *Kekremsi; acımsı tatta olan şarap.*

gel ey içmiş bu gün ġaflet şarābı / sepilmiş yüzün͡ge şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [şūr u şarāb,]*

<u>şūrīde:</u> *Çılgın, perişan, tutkun, düşkün.*

ol şāh ki her il kef ü kāfını an͡gup / **şūrīde** olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [şūrīde,]*

T

<u>tā:</u> *Ta, kadar, değin, ta ki.*

boy çekdi zülf ʿārıżı **tā** virdi tāb an͡ga / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [tā,]*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g **tā** görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [tā,]*

tā bir naẓar ol zülf çü zencīrin͡gi gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [tā,]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet velī ey şāh / kim bilür o dür dāneleri **tā** ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [tā,]*

sep gön͡gül dūlāb-ı çeşmün͡gden su ḫāk-i rāhına / yār ilen **tā** dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [tā,]*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında **tā** yüzin görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [tā,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan duta **tā** vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [tā,]*

tā yüzün͡gde bād şol zülf-i muʿanber tipredür / berg-i nesrīn üzre ṣaġın sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [tā,]*

ḳaddün͡gde gözüm zülfin͡gi **tā** gördi dolanmış / ilan gör özin dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [tā,]*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [tā,]*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı **tā** sivsün / neden ki Tan͡grı siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [tā,]*

tā Hidāyet ẕeḳanın͡gda ḳara ḫālün͡g gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla çehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [tā,]*

degmeye **tā** ḫāki oḫun͡g degmeye ol ḳapuda / şöyle ḫākem olmaya hīç kimse menden ḫākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 4). [tā,]*

ne gicem gicedür şāhā ne rūzım rūz ḥaḳ bilür / gözimden **tā** ıraġ oldı cemāl-i ʿālem-efrūzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 3). [tā,]*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet bir zamān / **tā** müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [tā,]*

başum kesüp yā Rab n’ola çekse melāmet dārına / **tā** ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlinin͡g ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [tā,]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / **tā** yüzün͡g gördüm şehā ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [tā,]*

zülfün͡ge bağlanmadın umardum uşlana gön͡gül / **tā** kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [tā,]*

lebleri yanıda ögmen͡g āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı **tā** aġzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [tā,]*

tā niçe bir men bahār teg bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin teg düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [tā,]*

baḫmazlar oldı **tā** ruḫ-ı aḥbāba gözlerüm / döndiler ikki çeşme-i ḫūn-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 1). [tā,]*

ʿārıżın͡g muṣḥafı **tā** oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ man͡ga evrād u kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [tā,]*

olmışam **tā** bende şol vech-i ḥasen iḥsānına / muḥsīn olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [tā,]*

dimişem **tā** şehd laʿli vaṣfını Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [tā,]*

vardı ilden dil didim **tā** gördi ġamzen͡g didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [tā,]*

ḫurremem **tā** ṣordılar kimdür Hidāyet didi kim / bir ġarīb-i bī-dil-i zār-ı nizārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 7). [tā,]*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim viṣālün͡ge / yād eyleyüp o günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [tā,]*

gön͡gülden il yudum **tā** baḫmaz oldı ḥāline çeşmün͡g / ki ḫayr itmez ṭabīb uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [tā,]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / **tā** ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [tā,]*

tā benefşe ne didi zülf-i perīşānın͡g içün / k'en͡gseden çekdi dilin dest-i ḳażā anın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [tā,]*

çekmiş gözün͡g müjgān oḫın ister ki ḫūn-rīz eyleye / **tā** niçe ol ḫūnī gözün͡g her dem pür-engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 1). [tā,]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur **tā** bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [tā,]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş baş ile **tā** n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [tā,]*

tā seni buldı gön͡gül geçti ḫamu ʿālemdin / ḥaḳḳa her kim şıġına cümle cihāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 4). [tā,]*

aġzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / **tā** Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [tā,]*

ey ki hīç yirde dişün͡g teg sulu inçü olmaya / laʿlin͡gi ṣordur man͡ga **tā** yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [tā,]*

tā seni buldum ne yirde var ise yādın͡gla-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [tā,]*

güldi yanın͡gdan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neş᾽en͡g tök yaşın͡g **tā** yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [tā,]*

şaru ben͡gzüm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi **tā** döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [tā,]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim **tā** bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [tā,]*

tā düşti müşkīn sünbülün͡g gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [tā,]*

ölürem yitür bir bıçaḫ **tā** raḳībün͡g / dimesün olup yitmedi ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [tā,]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men cāmlar / **tā** ḫayālin͡g ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [tā,]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [tā,]*

tā gördüm ey ṣanem ruḫ-ı ferḫunde fālun͡gı / cān ile söylerem ṣıfat-ı ḫaṭ u ḫālün͡gi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [tā,]*

anın͡gıçün cigeri itlerün͡g öñine çeker / dil ki **tā** dimeyeler yoḫ imiş anın͡g cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [tā,]*

atlandı tīġ ilen yana ol ay gün kimi / **tā** ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [tā,]*

ol ḳad u zülf ü aġız naḳşına **tā** baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [tā,]*

micmer-i dilde yandı cān ʿūdı / **tā** giyipdür ḳabā-yı müşkīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 2). [tā,]*

man͡ga **tā** sāḳī-yi cān bāde virdi / gön͡gül ṣabr u ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [tā,]*

gön͡gül **tā** mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārın͡ga bi'llāh / gözine ẕerrece ilmez felekn͡ig günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [tā,]*

tā ġāyib oldı dīdeden ol ebrū-yı cünūn / yaḫtı Hidāyet āteş-i şavḳ-ı cünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [tā,]*

şol şeker yanında **tā** acılıġı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr şānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [tā,]*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu **tā** perçemin anın͡g < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [tā,]*

bāġbān-ı ṣunʿ **tā** āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār u ḫamı yanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [tā,]*

tā Hidāyet’den işitdi şol nebātī leb sözin / şekkerin ezdi şekerci vü dükānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [tā,]*

tā ki doġa ṭāḳ-ı felekden ḳamer / **tā** türeye şāḫ-ı şecerden s̱emer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [tā,]*

hemīşe **tā** nihāl-i fetḥ ü iḳbāl / ẓafer bāġında ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [tā,]*

andan hem anı ʿārif isen͡g eyle gedāyī / **tā** kūr ola şeyṭān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [tā,]*

tā ki: *Ne zaman ki.*

din͡glemen dir idi aġyār Hidāyet sözün͡gi / **tā ki** sen söz ile söz başladun͡g ol dutdı ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 5). [tā ki,]*

tā ki giydin͡g ey ḫaṭı reyḥān ḳabā-yı sūsenī / sünbül-i zülfün͡g utandurdı çemende sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [tā ki,]*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet teg ḫalāṣ / **tā ki** gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [tā ki,]*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrün͡gde şehīdem çü Ḥüseyn / bir naẓar **tā ki** gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [tā ki,]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın bağladı / ʿāşıḳın͡g ol laʿl teg bağrında ḳanın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [tā ki,]*

tā ki başımdan ola bu derd-i ser / bir nefes özimden olam bī-ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 24). [tā ki,]*

şemʿ teg ol yek-dil ü hem yek-zebān / **tā ki** yüzün͡gden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [tā ki,]*

tā ki bu mīnā felek-i zer-nigār / ḳāyim olup eyleye devr ü medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [tā ki,]*

tā ki doġa ṭāḳ-ı felekden ḳamer / tā türeye şāḫ-ı şecerden s̱emer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [tā ki,]*

tā ki: *Ne zaman ki.*

göz ḫandaḳına su ṣalubam **tā ki** bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [tā ki,]*

tā kim: *Ne zaman ki.*

bağrı delindi felek-i sādenin͡g / **tā kim** o ki süzgüçi ol bādenin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 28). [tā kim,]*

tā kim bulasın lem-yezeli ʿömr-i beḳāyı / ey ṭālib-i ʿirfān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [tā kim,]*

feryād ki feryādıma hīç kimsene yitmez / **tā kim** sora niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [tā kim,]*

<u>taʿāla’llāh:</u> *Allah yüceltsin.*

yüzün͡g görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / ne ṣūret bu ne maʿnīdür **taʿāla’llāh** zihī şāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [taʿāla’llāh,]*

<u>taʿāla’llāhu ve şāne:</u> *Allah şanını yüceltsin.*

yā Rab bu ne yüzdür kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki **taʿāla’llāhu ve şāne** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [taʿāla’llāhu ve şāne,]*

<u>tāb:</u> *Güç, kuvvet; ışık, parlaklık; sıcaklık.*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi **tāb** an͡ga / reyḥān gögerdi **tāb** virüp āftāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [tāb,]*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi **tāb** an͡ga / reyḥān gögerdi **tāb** virüp āftāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [tāb,]*

<u>ṭabābet:</u> *Hekimlik, doktorluk.*

ḥisāb ḳılmaġ içün defter-i ḥarām u ḥelāl / ehl-i ṭabībinin͡g öldüm **ṭabābetin** gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 18). [ṭabābetin, -i, -n]*

<u>ṭabaḳ:</u> *Tabak, kap.*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / senin͡g nis̱ārun͡g içün bir **ṭabaḳ** cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [ṭabaḳ,]*

gör yüzin ağız u göz ü ẖālin teferrüc it / baẖ bir **ṭabaḳda** piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [ṭabaḳda, -da]*

<u>tābān:</u> *Parlak.*

yüzün͡g nūrı ki **tābāndur** hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [tābāndur, -dur]*

<u>tāb-ı ḥüsn:</u> *Güzelliğin parıltısı.*

tāb-ı ḥüsnün͡gle dil o zülfe varur / şemʿ yaẖup gider ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [tāb-ı ḥüsn, -ün͡g, -le]*

<u>tābiʿ ol-:</u> *Uymak, boyun eğmek.*

men ḳaldum u cān oldı gön͡gül ḥükmün͡ge tābiʿ / tapşuram anı daẖı ẖaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [tābiʿ ol-, -dı]*

<u>tāb-ı ruḫ:</u> *Yanağın parıltısı.*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [tāb-ı ruḫ, -ı, -n, -dan]*

ḫanda kim olsa yiter tāb-ı ruḫun͡g ey meh-veş / niçe kim gün ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [tāb-ı ruḫ, -un͡g]

<u>tāb-ı vech:</u> *Çehrenin parlaklığı.*

ol gün ki tāb-ı vechine şemʿ-i felek pervānedür / ḳaşın çatup menden öter ḳılmaz man͡ga pervā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 1). [tāb-ı vech, -i, -n, -e]*

<u>ṭabīb:</u> *Hekim, doktor. II Aşk derdine çare bulamayan kişi olarak ele alınır.*

her kimsenün͡g ki hem-demi derd-i ḥabībdür / hem-derdi var an͡ga ne ḥācet **ṭabībdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [ṭabībdür, -dür]*

gön͡gülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmün͡g / ki ḫayr itmez **ṭabīb** uşanıcaġ bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [ṭabīb,]*

<u>ṭabīb-i dil:</u> *Gönül doktoru.*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol **ṭabīb-i dil** gülüp didi munun͡g hem derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [ṭabīb-i dil,]*

<u>taʿcīl:</u> *Acele etme, çabuklaştırma.*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz man͡ga **taʿcīlden** / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [taʿcīlden, -den]*

<u>taġyīr:</u> *Değişme, değiştirme, bozma.*

ol ki ʿömrüm teg geçer baḫmaz man͡ga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun **taġyīr** ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [taġyīr,]*

<u>ṭāhir:</u> *Temiz.*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā sivsün / neden ki Tan͡grı siver her kimi ki **ṭāhirdür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [ṭāhirdür, -dür]*

<u>tahḳīk:</u> *Bir şeyin ne olduğunu, doğru olup olmadığını anlamak için yapılan araştırma; bir şeyin doğru olduğunu ortaya çıkarma; tas. Allah'ı, isimlerinin suretleri olan âlemde temaşa etme (TTS, 341).*

cān bülbülinin͡g meskeni gül-zār-ı cihāndur / **taḥḳīḳ** ile bi'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [taḥḳīḳ,]*

taḥḳīḳ ḳıl-: *Araştırmak, incelemek.*

tā Hidāyet ẕeḳanıñgda ḳara ḫālüñg gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla çehiñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [taḥḳīḳ ḳıl-, -dı]*

taḥrīr: *Yazma, kaleme alma.*

ḳıldan ḳalem alup ḳılur eşkim muḥarriri / **taḥrīr** çihremi varaḳ-ı zer-nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [taḥrīr,]*

taḥsīn: *Beğenme, takdir etme; güzelleştirme.*

sögdi Hidāyet'ni didi müddeʿī / yār seniñgle yana **taḥsīndedür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [taḥsīndedür, -de, -dür]*

vaṣf-ı lebiñgde sözlerümi añglayan diyer / **taḥsīn** sañga Hidāyet-i bī-dil nefes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [taḥsīn,]*

taḥsīn it-: *Takdir etmek, övgüde bulunmak.*

bir ḳıl Hidāyet eylesem ol zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [taḥsīn it-, -e]*

taḫt: *Taht.*

gül çemen **taḫtında** sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol yan dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [taḫtında, -ın, -da]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi **taḫt** u baḫt u ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [taḫt,]*

taḫte-i aġber: *Çok tozlu tahta II Yeryüzü.*

ḥükmiñgle seniñg sākin olup **taḫte-i aġber** / emriñgle revān çizginedür günbed-i ḫażrā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 2). [taḫte-i aġber,]*

taḫt-ı çīn: *Çin ülkesinin tahtı.*

ruḫ u zülfüñg viṣāli ʿuşşāḳa / milket-i Rūm u taḫt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [taḫt-ı çīn, -den]*

taḫt-ı ḫorāsān: *Horasan tahtı.*

görenden berlü bu maʿmūre-i çeşm-i cihān-bīnem / kime pervā-yı mülk-i Fārisī taḫt-ı ḫorāsān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 5). [taḫt-ı ḫorāsān, -dur]*

taḫt-ı tebrīz: *Tebriz tahtı.*

ne yalġuz topraġıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy topraġı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [taḫt-ı tebrīz, -e]*

taḥvīl: *Değiştirme, değiştirilme; borç senedi. II Kâlû Belâ, Allah'a verdiğimiz sözün borcu.*

ḫaçan Hidāyet ola ġam u ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni **taḥvīline** anıñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [taḥvīline, -i, -n, -e]*

ṭāḳ: *Kubbe, bina kemeri.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça **ṭāḳ** u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrıñ gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [ṭāḳ,]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste **ṭāḳından** / özi hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [ṭāḳından, -ı, -n, -dan]*

ḳaşlaruñgız **ṭāḳı** gözimde menim / çaylar üsne görünür pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [ṭāḳı, -ı]*

taḳāżā: *Ortaya çıkma, sıkıştırma, borçlunun alacaklıyı sıkıştırması.*

biyle mevsimde men ol yārdan ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi **taḳāżā** demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [taḳāżā,]*

taḳdīm ḳıl-: *Öne almak, öncelik vermek.*

her dem nigārīn barmaġuñ başma turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Ṣıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [taḳdīm ḳıl-, -ma]*

takdīr: *Takdir, yazgı.*

göñgül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre **taḳdīre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [taḳdīre, -e]*

ṭāḳ-ı felek: *Gök kubbe.*

tā ki doġa ṭāḳ-ı felekden ḳamer / tā türeye şāḫ-ı şecerden s̲emer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [ṭāḳ-ı felek, -den]*

taḳrīr eyle-: *Anlatmak, ifade etmek.*

şol kemān-ebrū ḳılan bu baġrı yanmış cānıma / bulmazam bir kimseni kim aña taḳrīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 2). [taḳrīr eyle-, -y, -em]*

taḳṣīr: *Eksik, kusur; kabahat, suç.*

ḳorḫum oldur ki hem … / yoḫsa **taḳṣīr** degül olmasa cān ḫāk-i rehiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [taḳṣīr,]*

Hidāyet ḳāṣır oldıysa niçe gün gerçi ḫıdmetden / feleknin͡g iḳtiżāsı bil anı ḥaml itme **taḳṣīre** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 5). [taḳṣīre, -e]*

şehā bu ḫayr işe te'ḫīr ḳılma / unut **taḳṣīrümi** taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [taḳṣīrümi, -üm, -i]*

taḳṣīr eyle-: *Bir işte kusurlu davranmak, eksik yapmak, kusur etmek, yapabilecekken yapmamak.*

vaṣl içün cān ister isen͡g ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr işine te'ḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [taḳṣīr eyle-, -y, -em]*

taḳṣīr it-: *Kusur, kabahat işlemek; bir konuda tedbirsizlik, dikkatsizlik göstermek.*

anın͡gçün görsedür her ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret ṭopın il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [taḳṣīr it-, -me]*

taḳṣīr ḳıl-: *Kusur, kabahat işlemek; bir konuda tedbirsizlik, dikkatsizlik göstermek.*

şehā bu ḫayr işe te'ḫīr ḳılma / unut taḳṣīrümi taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [taḳṣīr ḳıl-, -ma]*

taḳṣīr ol-: *Kusurlu olmak.*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / ümīdüm ʿafvdur ey şāh senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [taḳṣīr ol-, -dı]*

tālān: *Talan, yağma, çapul.*

gözün͡g gön͡gül aluban puzdı cānım ülkesini / şehā yit ülkelünin͡g ġavrına ki **tālāndur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [tālāndur, -dur]*

ʿaceb yaġmācılardur senden ey Türk / meger ögrendiler **tālānı** gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [tālānı, -ı]*

talat-: *Dalattırmak, yağma ettirmek.*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u dil naḳdini **talatdur** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [talatdur, -dur]*

ṭalʿat: *Yüz; güzellik.*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād çün ol **ṭalʿat** u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [ṭalʿat,]*

ḫandasan ey **ṭalʿatı** ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat u feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [ṭalʿatı, -ı]*

şol meh-i ceyş encüm-i gerdūn-cenāb / kim ḳulının͡g **ṭalʿatidür** āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 12). [ṭalʿatidür, -i, -dür]*

ṭaleb: *İsteme, dileme, istek, arzu.*

maṭlūb sen ü menem ṭaleb-kār / ṭālib olana olur **ṭaleb** kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [ṭaleb,]*

ḳaş çatma **ṭalebden** ki şan͡ga gevher-i maʿnī / ʿişmet ṭarafından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [ṭalebden, -den]*

ṭaleb-kār: *İstekli.*

maṭlūb sen ü menem **ṭaleb-kār** / ṭālib olana olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [ṭaleb-kār,]*

ṭāliʿ: *Talih, baht.*

ger naṣībi gön͡glümün͡g şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet ü baḫtı saʿīd ü **ṭāliʿi** fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [ṭāliʿi, -i]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g zihī baḫt u zihī **ṭāliʿ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [ṭāliʿ,]*

olmışam tā bende şol vech-i ḥasen iḥsānına / muḥsīn olmış **ṭāliʿim** ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [ṭāliʿim, -im]*

ṣubḥ-ı devlet **ṭāliʿ** aldı maşrıḳ-ı iḳbālden / ẕerre-i mihr-i duraḫşān vaṣlına şād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 3). [ṭāliʿ,]*

ṭāliʿ ol-: *Doğmak, ortaya çıkmak.*

iki zülfün͡g arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / ḳaranġu gice içide şanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [ṭāliʿ ol-, -ur]*

ṭālib: *İsteyen, istekli; öğrenci.*

dil ḥamza gibi **ṭālib** ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [ṭālib,]*

ṭālib ol-: *İstemek, talep etmek.*

maṭlūb sen ü menem ṭaleb-kār / ṭālib olana olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [ṭālib ol-, -an, -a]*

ṭālib-i ʿirfān: *İlim isteyen, ilmi talep eden.*

tā kim bulasın lem-yezeli ʿömr-i beḳāyı / ey **ṭālib-i ʿirfān** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [ṭālib-i ʿirfān,]*

ṭāliʿ-i vārūn: *Ters, uğursuz talih.*

ol ḳaş u gözün͡g mekri ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü **ṭāliʿ-i vārūn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [ṭāliʿ-i vārūn,]*

<u>tamām:</u> *Tam, eksiksiz, tamam; son.*

didi her dem san͡ga yüz oḫ degürem / didügi söz gön͡güle degdi **tamām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [tamām,]*

<u>tamām ol-:</u> *Bitmek, tamamlanmak, sona ermek.*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'ün͡g / her dem eger cenābun͡ga yüz nāme yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [tamām ol-, -maz]*

<u>ṭaʿne:</u> *Çekiştirme, yerme; sövme.*

ṭaʿnesi yārin͡g man͡gadur özün͡ge alma raḳīb / çün bilürsin͡g kim Ayaz'ın͡g **ṭaʿnesi** Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [ṭaʿnesi, -si]*

ṭaʿnesi yārin͡g man͡gadur özün͡ge alma raḳīb / çün bilürsin͡g kim Ayaz'ın͡g **ṭaʿnesi** Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [ṭaʿnesi, -si]*

<u>tanı-:</u> *Tanımak.*

şemʿ-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey çerāġ / ger **tanıman͡g** disen͡g n'ola dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [tanıman͡g, -man͡g]*

kime ḥālim bildürem ey yār iti bir söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene **tanımanam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [tanımanam, -man, -am]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / doġrı sözümdür menüm ey müddeʿī **tanımanam** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [tanımanam, -man, -am]*

çek dilün͡g özün͡ge vü ḥaddün͡g **tanı** / bu söz ile tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [tanı,]*

çek dilün͡g özün͡ge vü ḥaddün͡g tanı / bu söz ile **tanımek** olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [tanımek, -mek]*

<u>tan͡grı:</u> *Tanrı.*

görset didin͡g ne gelse ilün͡gden man͡ga raḳīb / ger **Tan͡grı** ḳoysa ölmez isem görsedem san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 4). [tan͡grı,]*

sen yārdan gelür niçe aġyārdan ḳaçam / tedbīr yoḫ durur yiticaġ **Tan͡grı'dın** belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [tan͡grı'dın, -dın]*

men sögüşün͡gden senin͡g ögmeġun͡gı farḳ itmezem / **Tan͡grı** sözini edebsizlikdür itmek intiḫāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 3). [tan͡grı,]*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş götür ü **Tan͡grıya** baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [tan͡grıya, -y, -a]*

durdı yār raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr eyleyem şimdi **Tan͡grı** ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [tan͡grı,]*

Hidāyet arı naẓarlan siv anı tā sivsün / neden ki **Tan͡grı** siver her kimi ki ṭāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 6). [tan͡grı,]*

didim san͡ga yarar ne ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / **Tan͡grıya** yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [tan͡grıya, -y, -a]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳın͡gda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem **Tan͡grı** bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [tan͡grı,]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [tan͡grı,]*

būy-ı zülfin͡g belāya ṣaldı meni / **Tan͡grının͡g** bir belāsı imiş bu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 2). [tan͡grının͡g, -nın͡g]*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül yār saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye **Tan͡grı** o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [tan͡grı,]*

dehānın͡g remzini hem sen bilürsen͡g / ki sırr-ı ġaybdın **Tan͡grıdur** āgāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 3). [tan͡grıdur, -dur]*

Tan͡grı onun͡g şānına levlāk dir / çākerīdür encüm ü eflāk dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [tan͡grı,]*

tap-: *Bulmak.*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / cāna pey-ā-pey oḫlarun͡g ey şūḫ **tapa** yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [tapa, -a]*

aġzından istedüm ki **tapam** ẕerrece nişān / didi ki ṣor ol istedügün͡g hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [tapam, -am]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim olmaya bu yaġışdan ḫalel **tapa** yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [tapa, -a]*

cismim içre mihr-i ʿışḳun͡g ṣanma hergiz ʿışḳ **tapa** / niçe kim topraġda ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [tapa, -a]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr **tapa** ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [tapa, -a]*

tapıl-: *Bulunmak.*

aġzından istedüm ki tapam ẕerrece nişān / didi ki ṣor ol istedügün͡g hīç **tapılur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [tapılur, -ur]*

tapşur-: *Yetiştirmek, ulaştırmak; teslim etmek.*

men ḳaldum u cān oldı gön͡gül ḥükmün͡ge tābiʿ / **tapşuram** anı daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [tapşuram, -am]*

tār: *Tel, saç teli.*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk itting͡ şehā / bağladup bir **tāra** ilin çekdi āsān kākülüng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [tāra, -a]*

tārāc-ı ġamze: *Süzgün bakışın yağması.*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / cāna pey-ā-pey oḫlarung͡ ey şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [tārāc-ı ġamze, -den]*

ṭaraf: *Yan, yön, bölge, yer.*

göng͡lüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / yalġuz ne göng͡ül cān dağı ʿazm ol **ṭaraf** eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [ṭaraf,]*

ey dil-i miskīn niçe bī-çārelıġ / her **ṭarafa** yil kimi āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [ṭarafa, -a]*

belā vü ġuṣṣa vü derd ile endūh / yıġıldı her **ṭarafdan** kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [ṭarafdan, -dan]*

ḳaş çatma ṭalebden ki şang͡a gevher-i maʿnī / ʿişmet **ṭarafından** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [ṭarafından, -ı, -n, -dan]*

tāre: *Defa, kere.*

ḳaddi ʿaksi gözde serv-i cūy-bārımdur menim / ṭurresining͡ **tāresi** müşk-i Tatarımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [tāresi, -si]*

ṭarf: *Bakış; göz ucu.*

ruḫ-ı meh-peykerüng͡ **ṭarfın** dutupdur ḫāl ing͡en zībā / felek ḫurşīdi māt olmış gözüng͡ bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [ṭarfın, -ı, -n]*

tarḫan: *İmtiyazlı kişi.*

ḫadeng-i ġamze şol **tarḫanı** gözler / ḳaşı yayına gizlep cānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [tarḫanı, -ı]*

tār-ı zülf: *Zülfün teli.*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfing͡ hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [tār-ı zülf, -ing͡]*

taʿrīf ḳıl-: *Tarifini yapmak, ne ve nasıl olduğunu anlatmak, tanımlamak.*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan su yirine ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [taʿrīf ḳıl-, -an]*

ṭarīḳ: *Yol, usül, meslek, sebep.*

ʿuşşāḳ **ṭarīḳ** ile sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı insān ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [ṭarīḳ,]*

yüz **ṭarīḳ** ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < hem > miyānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [ṭarīḳ,]*

ṭarīḳ-i ḫıdmet: *Hizmet yolu.*

ögren ṭarīḳ-i ḫıdmeti mey-ḫvāreden faḳīh / ey diyü niçe men san͡ga bir ādemī diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 4). [ṭarīḳ-i ḫıdmet, -i]*

ṭarīḳ-ı ʿışḳ: *Aşk yolu.*

ʿalāyıḳdın eger geçsen͡g Hidāyet / **ṭarīḳ-ı ʿışḳ** içinde sensin abdāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 5). [ṭarīḳ-ı ʿışḳ,]*

ṭarīḳ-ı zühd: *Kendini ibâdete vermenin yolu.*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿışḳa zāhid / bu baḥre gevher-i maḳṣūd içün dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [ṭarīḳ-ı zühd, -din]*

ṭās: *Tas, su kabı.*

tesḫīr eger degülse bu yaḫduġları nedür / ḳarşuda **ṭāslar** ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [ṭāslar, -lar]*

taṣavvur-ı bāṭıl: *Hak ve hakikat olmayan şey, boş şey, yalan, yanlış düşünce, hayal.*

zihī **taṣavvur-ı bāṭıl** zihī ḫayāl-i muḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 23). [taṣavvur-ı bāṭıl,]*

taṣdīḳ: *Doğrulama, onaylama.*

çü ẓāhirdür didügüm sözde **taṣdīḳ** / ümīd oldur refīḳum ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [taṣdīḳ,]*

ṭavāf: *Etrafını dolaşmak.*

irişdi yaz u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / **ṭavāf** içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [ṭavāf,]*

ṭavf it-: *Bir şeyin çevresini dolaşmak.*

būstān şāhidleri firdevsi ṭavf itmiş sağın / hangısın görseñ birür şāẖ bahār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 3). [ṭavf it-, -miş]*

ṭavḳ: *Boyna takılan takı, gerdanlık.*

görsedüp yüz aldı dil **ṭavḳ** itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi sañga vü ol aẖşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [ṭavḳ,]*

ṭāvūs: *Tavus kuşu.*

dise sünbül mi yā bir bāġ-ı reyḥān kākülüñ / yoẖsa bir **ṭāvus** u bir serv-i ẖırāmān kākülüñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [ṭāvus,]*

tay: *Tay, at yavrusu.*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam çekersin / bu yükler çekmege yoẖdur sañga **tay** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [tay,]*

tāzelen-: *Tazelenmek, yenilenmek.*

başını ḳırẖup ʿiẕārı ẖaṭṭını giydürdi yār / **tāzelendi** ey Hidāyet başdan īmānuñ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [tāzelendi, -di]*

tebdīl: *Değiştirme, değiştirilme.*

ol ki ʿömrüm teg geçer baẖmaz mañga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saẖlasun taġyīr ilen **tebdīlden** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [tebdīlden, -den]*

teberrā: *Uzaklaşma; yüz çevirme.*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / ey Hidāyet ki tevellā vü **teberrā** demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [teberrā,]*

tebessüm id-: *Gülümsemek.*

didüm ki ẖāṭıruñga düşmezem neden hergiz / lebi tebessüm idüp söyledi ki ẖāṭırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 3). [tebessüm id-, -üp]*

tecellī: *Belirme, görünme.*

her ẕerrede ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berüñ / Mūsī **tecellī** nūrını görüñ niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [tecellī,]*

ḳıldı **tecellī** gün yüzi her ẕerrede şol dil-berüñ / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [tecellī,]*

tecellī ḳıl-: *Allah'ın kudretinin ve sırlarının kişilerde ya da nesnelerde görünmesi.*

özi durur ʿilm ile daʿvī ḳılan / evvel ü āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [tecellī ḳıl-, -an]*

tedbīr: *Önlem; çare.*

sen yārdan gelür niçe aġyārdan ḳaçam / **tedbīr** yoḫ durur yiticaġ Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [tedbīr,]*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç **tedbīr** ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [tedbīr,]*

tedbīr eyle-: *Önlem almak.*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [tedbīr eyle-, -y, -em]*

tedbīr it-: *Önlem almak; hazırlanmak.*

özine her kim oḫın tedbīr ider yā ḫancerin / āh kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [tedbīr it-, -er]*

teferrüc it-: *Temaşa etmek, müşahede etmek; ferahlatmak.*

gör yüzin aġız u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [teferrüc it-,]*

teg: *Gibi, kadar.*

boyı sözini söyleme zülfi **teg** ey gön͡gül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [teg,]*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün **teg** yüzi / yoḫı varı ʿālemün͡g ol gün ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [teg,]*

yarma ey pīr gögsün͡gi men **teg** o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [teg,]*

gön͡gül şāʿidlerin vaṣfın Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munun͡g **teg** dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [teg,]*

ḳaşına secde ḳılup yil **teg** ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [teg,]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden nem gider / didi ger sen **teg** yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [teg,]*

her ilde bir sögüş dir ü men **teg** var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [teg,]*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle **teg** ey gül / ter sünbülnin͡g altındaki berg-i semenün͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [teg,]*

yaḫtı meni pervāne **teg** ol pertev-i ruḫsār / şemʿin͡g ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [teg,]*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātın͡g bāġının͡g sen **teg** ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [teg,]*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senün͡g yaşın͡gnı hicr / ol senün͡g **teg** çoḫlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [teg,]*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer şanup / ḳurşanmışam bu luṭfına men kūh **teg** kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [teg,]*

görmez olsam ay yüzün͡g bir dem benātü'n-naʿş **teg** / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [teg,]*

güneş **teg** tevsen-i çerḫa senin͡g **teg** çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [teg,]*

güneş **teg** tevsen-i çerḫa senin͡g **teg** çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [teg,]*

semender **teg** dil ü cānım bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [teg,]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl **teg** peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet ü hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [teg,]*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ **teg** yanmış gön͡gülnin͡g odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [teg,]*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr **teg** anın͡g yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [teg,]*

her ẕerrede ẓāhir durur gün **teg** cemāli dil-berün͡g / Mūsī tecellī nūrını görün͡g niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [teg,]*

bād esüp yapraġ güli örter **teg** āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [teg,]*

ezel naḳḳāşı ḥüsnün͡g **teg** yüküş ṣūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı senin͡g **teg** olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [teg,]*

ezel naḳḳāşı ḥüsnün͡g **teg** yüküş ṣūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı senin͡g **teg** olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [teg,]*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline anın͡g / men **teg** yüz olsa gelmeye bir ḳılına anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [teg,]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār **teg** / cehd it nigār ilin duta görgil nigār **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [teg,]*

ey dil cihānda nesne bulunmaz nigār **teg** / cehd it nigār ilin duta görgil nigār **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 1). [teg,]*

ḳıldan ḳalem alup ḳılur eşkim muḥarriri / taḥrīr çihremi varaḳ-ı zer-nigār **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [teg,]*

ḳan yaşılan raḳīb yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün man͡ga meyl ol nigār **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [teg,]*

dil ḥamza gibi ṭālib ü anın͡g ḫayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [teg,]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz aġlıġı / boyansa ḳanılan yüzi her dem nigār **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [teg,]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm yaşı Nīl **teg** / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [teg,]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm yaşı Nīl **teg** / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [teg,]*

laʿl-i lebin͡gni ṣormadın ey meh-liḳā be-kām / düşdüm ḫalāyıḳ aġzının͡g içinde dil **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 2). [teg,]*

her sürme kim degül ayaġın͡g tozı çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [teg,]*

kāfir olam götürmesem īmānı ḫālin͡ge / çün gördüm oldı nār an͡ga gülşen-i ḫalīl **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 4). [teg,]*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet mis̱āl-i mūr / yār firāḳın͡gı çekedür ü bārī fīl **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [teg,]*

ger degül ebr-i siyeh gün **teg** yüzün͡g ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [teg,]*

zūr-gerler **teg** dil ü cānın helāk ittin͡g şehā / baġladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [teg,]*

ey ḫaṭun͡g reyḥān u ḫālün͡g dāne **teg** / mestī kim şol nergis-i mestāne **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [teg,]*

ey ḫaṭun͡g reyḥān u ḫālün͡g dāne **teg** / mestī kim şol nergis-i mestāne **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [teg,]*

gün felekde iştiyāḳın͡gdan senün͡g / yazıya düşmiş durur dīvāne **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [teg,]*

inçü diş ü laʿl-i nābın͡gçün senin͡g / gözlerüm yaşı aḫar dür-dāne **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [teg,]*

ey çerāġum şemʿ-i rūyın͡gdan cüdā / ölmege mūm olmışam pervāne **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 4). [teg,]*

bir ġonçe-dehensiz içile bülbüle ḳanın / gül çaġı belābil **teg** anı ʿayn-ı belā bil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 3). [teg,]*

yā Rab anın͡g aġzının͡g sırrın man͡ga mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı **teg** maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [teg,]*

naẓardın ġāyib olgeç ol boyı dal / elif **teg** ḳāmetim ġamdın olur dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 1). [teg,]*

yaġış **teg** ger seper ol Türk nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [teg,]*

ulu devlet durur irmek İrem **teg** kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [teg,]*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde **teg** / ey serv-i ḳad ki ḫancaru varsan͡g ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [teg,]*

niçe servüm lāle **teg** şol yan͡gaġun͡g şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [teg,]*

niçe söylerdün͡g ki mecnūn yiridür şaḥrā vü kūh / daġı seg **teg** var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [teg,]*

ey felek sen **teg** cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir ü maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [teg,]*

gelse gerdūn **teg** belā ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse yüz kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [teg,]*

dönderürse yaş ile devrān meni pergār **teg** / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [teg,]*

dür dişün͡g ü ʿaḳīḳ lebün͡gden cüdā niçe / zer **teg** yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [teg,]*

tā niçe bir men bahār **teg** bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin **teg** düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [teg,]*

tā niçe bir men bahār **teg** bu ilden ol ile düşem / şeh-bāzam ol gün ola mı kūyında laçin **teg** düşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 1). [teg,]*

şekk yoḫ ki ḳar **teg** eriyem eger Sehend olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [teg,]*

dimişem tā şehd laʿli vaṣfını Ferhād **teg** / ey Hidāyet ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [teg,]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh **teg** olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu yolda iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [teg,]*

raḳīb aldı tiken **teg** bu gülnün͡g āl etegin / gön͡gül ne al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [teg,]*

bilem disen͡g bili remzin gön͡gül oyaġlıġ **teg** / ḫayālin͡g özgeye aldurma dut ḫayāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 3). [teg,]*

cām-ı lebin şunanda san͡ga yār zülfi **teg** / baş ile il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [teg,]*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen **teg** yüz onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [teg,]*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş **teg** burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [teg,]*

şayra bülbül **teg** Hidāyet şāh medḫin kim gerek / şayrayan bülbül gerekdür çün senin͡g **teg** medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [teg,]*

şayra bülbül **teg** Hidāyet şāh medḫin kim gerek / şayrayan bülbül gerekdür çün senin͡g **teg** medḥ-i ḫvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 8). [teg,]*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnün͡gden ıraġ ister / yüregi lāle **teg** ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [teg,]*

ol ki ʿömrüm **teg** geçer baḫmaz man͡ga taʿcīlden / ḥüsnini ḥaḳ saḫlasun taġyīr ilen tebdīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 1). [teg,]*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿaksi ḳaşınun͡g / görünür şekl-i meh-i nev **teg** bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [teg,]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn gön͡glege / ḫoş güler gül **teg** dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [teg,]*

lāle vü gül ʿārıżun͡g şevḳıla men **teg** gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [teg,]*

oḫı gön͡glün͡gde uşta ey Hidāyet / bu munça çeng **teg** feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [teg,]*

ḳara ḫāli şol ikki ḳaş arasında / siyeh-pūş **teg** aldı derbend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 4). [teg,]*

şordur man͡ga laʿlin͡gi ki mestāne gözün͡g **teg** / maḫmūram u āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [teg,]*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı ḳalem **teg** / ey tīġ-ı ḳażā başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [teg,]*

ey ki hīç yirde dişün͡g **teg** sulu inçü olmaya / laʿlin͡gi şordur man͡ga tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [teg,]*

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / Ádem **teg** ādemīlere söz di ün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [teg,]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g **teg** bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [teg,]*

ẕerre **tegdür** didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [tegdür, -dür]*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳun͡g efġānı disem / kim ḳulaġ aşadır munda Hidāyet **teg** ürene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [teg,]*

şeker **tegdür** lebün͡g şekker dehende / ne şekker daḫı ḫoş leẕẕet-dihende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 1). [tegdür, -dür]*

iti oldum man͡ga uş istedügün͡g bir dimedi / tüle **teg** isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [teg,]*

uymazam sözün͡ge git ey zāhid / sen **teg** ola o kim san͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [teg,]*

ey ki şīr-efken gözüñ **teg** çeşm-i āhū olmaya / ger disem āhū aña nā-gāh āh o olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 1). [teg,]*

didüñ ḳıl tevbe ʿışḳumdın Hidāyet / munıñ **teg** tevbeden estaġfiru'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [teg,]*

eger zencīre çekdürse meni sen **teg** ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [teg,]*

ṭūb **teg** başum onıñ ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [teg,]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem **teg** dil eger ġıybete tīz / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [teg,]*

dām-ı ġamdın bulmadım bir dem Hidāyet **teg** ḫalāṣ / tā ki gördüm bir naẓar ey ʿanberīn gīsū seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 6). [teg,]*

ger öldürür Hidāyet'i ġamzeñ ʿaceb degül / munuñ **teg** iş durur aña ḥaḳdan hidāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 5). [teg,]*

göz **teg** yüz ile kim ki diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri yüz anıñ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [teg,]*

bir gün ola ki Hidāyet ölü düşmiş göresiz / lāle **teg** şol gül içün ḳana bulaşmış kefeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 5). [teg,]*

dün dişledüm lebini Hidāyet gülüp didi / sen **teg** cihānda ṭūṭī-yi şekker-şiken ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [teg,]*

tā ki sözden yār laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿāşıḳıñ ol laʿl **teg** baġrında ḳanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [teg,]*

ʿūd-ı nālem **teg** figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulaġın burdı çaldı bam lisānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [teg,]*

şemʿ **teg** ol yek-dil ü hem yek-zebān / tā ki yüzüñden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [teg,]*

ne ġam didi yaġış **teg** yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [teg,]*

ḫayālüñlen güneş **teg** yek-süvāra / biremez ey gülüm degdi hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [teg,]*

dolaşdı ördügi zülfeyne **teg** ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [teg,]*

ey isteyen ol gün kimi meşhūr nişānın / her laḥẓa menüm **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [teg,]*

gökde ḳızaran ṣormegil ey ay şafaḳ-mey / yā ʿaksi güneş **teg** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [teg,]*

su **teg** ḳılıcı buyruġı boynımda revāndur / şol ḥükm-i revāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [teg,]*

teg ol-: *Gibi olmak, bir duruma, bir duyguya yaklaşmak.*

göñgül Manṣūr teg olduñ çü yārüñ vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [teg ol-, -du, -ñ]*

gence girüp ġonçe teg ol ḫırḳa-pūş / baş çeküp ḫırḳaya olgil ḫāmūş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 35). [teg ol-,]*

tegi: *Gibi, kadar.*

ġam ivürmekden Hidāyet göñglin almekse murād / uma ey cān sen **tegi** maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [tegi,]*

ger çerḫ daḫı men **tegi** ser-geşte olmasa / bu ağladuġı pes ne durur āh u nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [tegi,]*

zāhid bu ṣorduġuñ ne kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş **tegi** dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [tegi,]*

te'ḫīr eyle-: *Ertelemek.*

vaṣl içün cān ister iseñ ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr işine te'ḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [te'ḫīr eyle-, -y, -em]*

te'ḫīr ḳıl-: *Ertelemek, sonraya bırakmak.*

şehā bu ḫayr işe te'ḫīr ḳılma / unut taḳṣīrümi taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [te'ḫīr ḳıl-, -ma]*

tek: *Tek, yalnızca, sadece.*

ey Hidāyet cān u dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna **tek** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [tek,]*

tekye ḳıl-: *Dayanmak, güvenmek.*

kirpüklerüme tekye ḳılup gitdiler be-ḫvāb / diñglendiler bu bister-i sincāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 5). [tekye ḳıl-, -up]*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr u ḫayāl / bu ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [tekye ḳıl-, -ur, -sın]*

tekye-geh: *Dayanılacak yer.*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür **tekye-gehiñ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [tekye-gehiñ, -iñ]*

telef eyle-: *Yok etmek, zayi etmek, telef etmek.*

her kim ki anın͡g ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [telef eyle-, -r]*

<u>temāşā:</u> *Bakıp seyretme, gezme.*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u **temāşā** demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [temāşā,]*

<u>temennā:</u> *Arzu, istek, temennî.*

Yā Rab ki ne iş düşse Hidāyetnüŋ elin dut / Senden budur ol düşmişe ey dost **temennā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [temennā,]*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'nin͡g ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst **temennā** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [temennā,]*

<u>ten:</u> *Ten, vücut, beden.*

bu suçdan özge kim virübem cān u **ten** san͡ga / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [ten,]*

cānım menim ey şūḫ-ı revān-baḫş **tenin͡gdür** / gözden yaşuran cānumı şol pīrehenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [tenin͡gdür, -in͡g, -dür]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet **tenin͡g** maḳām / bu baḥr içinde ada an͡ga yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [tenin͡g, -in͡g]*

baḥr-ı ġam içre **ten** gemisi olmış imdi ġarḳ / ki ḳayġu daġı saḫlamaz olsaydı lengerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 4). [ten,]*

topraġ olursa ger **tenüm** şehd-i lebin͡gçün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [tenüm, -üm]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü dāġlar / cān gidicaḫ **tenimde** gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [tenimde, -im, -de]*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ten, -i, -di]*

ol kemān-dārun͡g **teninde** cānın͡ga nāvekleri / dut ʿazīz anı gön͡gül çün kim gelür ıraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 4). [teninde, -i, -n, -de]*

bir zamān terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük **tenin͡g** ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [tenin͡g, -in͡g]*

ancaḫ **ten** ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım meni yaḫ āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [ten,]*

Hidāyet dün ötüp cān ḥāli şordun͡g / o **tende** cān mı ḳalur sen ötende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 5). [tende, -de]*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa **tenden** / ey peyk-i ecel söyle an͡ga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [tenden, -den]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [ten,]*

<u>tenef:</u> *Çadır ipi.*

tā düşti müşkīn sünbülün͡g gül-berg-i ḫandān üstine / çekdi **tenef** ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [tenef,]*

<u>teng:</u> *Denk, eşit, benzer.*

teng şeker söyler idim aġzını / olmasa sözümden anın͡g aġzı **teng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [teng,]*

teng şeker söyler idim aġzını / olmasa sözümden anın͡g aġzı **teng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 4). [teng,]*

<u>teng:</u> *Dar, sıkıntılı, melul, kederli.*

ʿışḳı bize dünyede nāmūsdur / līk an͡ga ʿāşıḳlıġımız oldı **teng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 3). [teng,]*

<u>teng-dil:</u> *Yüreği dar, içi sıkıntılı.*

çerḫ-i ḫarīf gerdiş ilen olmasa **teng-dil** / kim bu çemende gāh ḫazāndur gehī bahār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 6). [teng-dil,]*

<u>tenge:</u> *Eskiden Hindistan'da geçen altın ve gümüş, bir çeşit yassı para.*

görünen gök gölgesinden gizlü altun **tenge** mi / miḥneti-i sī rūzeden yā ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [tenge, -mi]*

<u>ten-i kāh:</u> *Saman çöpünün cismi.*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer ṣanup / ḳurşanmışam bu luṭfına men kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [ten-i kāh, -a]*

<u>tepük:</u> *Tepik, tekme.*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile çemende / ṣaldı **tepük** altına ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [tepük,]*

<u>ter:</u> *Yaş, taze, ıslak.*

gögsüme uran dāġ-ı cefā lāle teg ey gül / **ter** sünbülnin͡g altındaki berg-i semenün͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [ter,]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı **ter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [ter,]*

terk eyle-: *Terk etmek, bırakmak.*

ḫānḳāha varmazam mey-ḫāne terk eyleyüp / damu içün doġrusı ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [terk eyle-, -y, -üp]*

ol yār-ı vefā-dār yolında dil ü cānı / terk eyle Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [terk eyle-,]*

terk it-: *Bırakmak, vazgeçmek.*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / ey Hidāyet ki tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [terk it-,]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice yüz mi͡ng cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [terk it-, -üben]*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [terk it-, -üp]*

terk it ʿalāyıḳı͡ngı Hidāyet mükemmel ol / andan burun ki irişe Allāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 5). [terk it-,]*

bulmaz anı terk itmese bu āb u hevāyı / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [terk it-, -me, -se]*

sen hem ṣanemā terk ide gör cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [terk it-, -e]*

terk-i ʿahd: *Ahdi, yemini bozma.*

gitme ey gül-çihre **terk-i ʿahd** ü peymān eyleme / gel otur çoḫ ġonçe kimi baġrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [terk-i ʿahd,]*

terk-i bī-dād eyle-: *Zulm etmeyi bırakmak.*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [terk-i bī-dād eyle-, -di]*

terk-i ḫaṭā: *Kusurun terki.*

ṣorma͡ngız yārümi kim cevr ü cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānu͡ng ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [terk-i ḫaṭā, -nu͡ng]*

terk-i ḳur'ān: *Kuran'ı bırakmak. II Gerekeni yapmamak.*

ḫaṭṭ u ḫāli ẕikrin onu͡ng ḳoyma aġzı͡ngdan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet **terk-i Ḳur'ān** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [terk-i ḳur'ān,]*

terk-i tebrīz: *Tebriz şehrinden gitmek.*

Sürḫāb içinde ḳanıŋ͡gı tökse Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol **terk-i Tebrīz** eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [terk-i tebrīz,]*

terk-i yaġmā: *Yağmanın terki. II Gönlü perişan etmeyi bırakmak.*

cān il üsne dutmışam k'ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān u dil naḳdini talatdur maŋ͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [terk-i yaġmā, --i-y, -a]*

terkīb it-: *Birleştirmek, bir araya getirmek.*

çār-ʿanāṣır bile terkīb iden / ādemi bu ḥüsn ile tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [terkīb it-, -en]*

terkin it-: *Terk etmek.*

gāhī vücūd terkin ider-men yüzüŋ͡g görüp / gāh ol aġız ḫayāline ṣaġın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [terkin it-, -er, --men]*

terlik: *Terlik, üste giyilen ince elbise.*

bir zamān **terlik** giyüp ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük teniŋ͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [terlik,]*

tertīb it-: *Düzenlemek.*

çār-ʿanāṣır bile terkīb iden / ādemi bu ḥüsn ile tertīb iden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 4). [tertīb it-, -en]*

tesḫīr: *Ele geçirme, istila etme.*

tesḫīr eger degülse bu yaḫduġları nedür / ḳarşuda ṭāşlar ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [tesḫīr,]*

teslīm id-: *Teslim etmek, vermek.*

leblerüŋ͡gden özgeler ger cān umarlar dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [teslīm id-, -er]*

teşne: *Susamış; çok istekli.*

laʿliŋ͡gden ıraġ hicrüŋ͡g içinde menem ey dūst / ol **teşne** ki çöllerde öle āb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 2). [teşne,]*

teşne-i dīdār: *Güzel yüz görmeye hasret kalmış.*

laʿlüŋden özge teşne-i dīdāruŋa müdām / ger āb-ı ħıżr olursa görünür serāb aŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 6). [teşne-i dīdār, -uŋ , -a-uŋa]*

teşnelik: *Susamışlık.*

ṣorduġumça leblerüŋi olmadum sīrāb men / gerçi laʿliŋ **teşnelik** kesmek durur ħāṣiyyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 4). [teşnelik,]*

tevbe: *Tövbe.*

tevbeden geç Hidāyet olġaç ʿīd / ṣādlıġ çaġı varma ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [tevbeden, -den]*

didüŋ ḳıl tevbe ʿışḳumdın Hidāyet / munıŋ teg **tevbeden** estaġfiru'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [tevbeden, -den]*

tevbe kıl-: *Tövbe etmek.*

didüŋ ḳıl tevbe ʿışḳumdın Hidāyet / munıŋ teg tevbeden estaġfiru'llāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 5). [tevbe ḳıl-,]*

teveccüh: *Yakınlık duyma, güler yüz gösterme.*

şimdi degül o yana Hidāyet **teveccühi** / illardur ol şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [teveccühi, -i]*

tevehhüm eyle-: *Kurma, kuruntuya düşme:.*

ħavf ider dīvāne dil laʿlüŋni ey meh-rū görüp / niçe kim ḳandan tevehhüm eylese hindū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 1). [tevehhüm eyle-, -se]*

tevekkül: *Allah'a güvenme ve dayanma.*

ḳıldı **tevekkül** ġam-ı ʿışḳında dil / olmaya hīç neste **tevekkül** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [tevekkül,]*

tevekkül kıl-: *Allah'a güvenmek ve dayanmak.*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / ey Hidāyet ki tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [tevekkül ḳıl-,]*

ḳıldı tevekkül ġam-ı ʿışḳında dil / olmaya hīç neste tevekkül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 2). [tevekkül ḳıl-, -dı]*

tevellā: *Birine yanaşma, dost tutma.*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / ey Hidāyet ki **tevellā** vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [tevellā,]*

tevfīḳ: *Yardım, Allah'ın yardımı.*

çü ẓāhirdür didügüm sözde taṣdīḳ / ümīd oldur refīḳum ola **tevfīḳ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [tevfīḳ,]*

tevsen-i çerḫa: *Feleğin boyun eğmeyen, dik başlı atı.*

güneş teg **tevsen-i çerḫa** sening͡ teg çıḫmadı bir er / egerçi gördi çoḫ minmiş özine bu semend erler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 3). [tevsen-i çerḫa, -a]*

teẕhīb id-: *Yaldızlamak, süslemek.*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrüng͡de yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [teẕhīb id-, -er]*

ti-: *Demek.*

dur yāra ḳarşu **tise** Hidāyet sang͡a raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [tise, -se]*

ṭıfl: *Küçük çocuk.*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol yire / şol **ṭıfl** gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [ṭıfl,]*

tīġ: *Kılıç. Bkz.kılıç*

tīġıng͡ı gizle gözimden çün meni dutdı raḳīb / kim ḳudurmış it dutan āşüfte olur su görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 3). [tīġıng͡ı, -ıng͡, -ı]*

tīġ ödlek aluban anda ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı tīġın aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [tīġ,]*

tīġ ödlek aluban anda ki bu başa çalar / kesmecaġ başumnı **tīġın** aluban daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 1). [tīġın, -ı, -n]*

baş u cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā **tīġın** o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [tīġın, -ı, -n]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşung͡ / baḫ bu yoldaşa cefā **tīġını** yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [tīġını, -ı, -n, -ı]*

başımı iline virgeç idüben **tīġını** tīz / ne onıng͡ ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [tīġını, -ı, -n, -ı]*

ḫadenging͡ açmadı revzen hemīn cānda ki **tīġıng͡** hem / açıpdur göng͡lüm ivinde çoḫ ey yüzi semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [tīġıng͡, -ıng͡]*

iḫtiyārımdur göng͡ül şol **tīġ** u yār ilindedür / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [tīġ,]*

tīġ ilen cān u dilin͡g ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [tīġ,]*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab didim / **tīġ** ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [tīġ,]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā **tīġılan** o gün / yā Rab yitür meni o güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [tīġılan, -ı, -la, -n]*

gön͡glüm ḫaṭ u **tīġın͡gızdan** ayru / toḫuz çemen ü aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [tīġın͡gızdan, -ın͡gız, -dan]*

bir pūla müddeʿī meni şanmaz velī menem / ol kişi ki **tīġ** çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [tīġ,]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü vaṣlın͡ga / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [tīġın͡gla, -ın͡g, -la]*

hicrinde **tīġın** ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş bu susıza çölde yitürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [tīġın, -ı, -n]*

gözün͡g ḳanım içicaġ ġamze **tīġılan** soġulur / meger bu çaġırı güçlü görür ki ḳatar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 2). [tīġılan, -ı, -la, -n]*

gözi çekdi **tīġ** ey dil kim töke ḳanın͡g yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [tīġ,]*

ġamze **tīġıla** hemīn çalmadı gön͡glimni gözün͡g / ol ḥarāmī yana kim uġraşa fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [tīġıla, -ı, -la]*

ʿāşıḳun͡g devletidür **tīġın͡gız** anı görene / başının͡g üsne yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [tīġın͡gız, -ın͡gız]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [tīġ,]*

fikrim didi **tīġım** *durur ḳaṣdın͡gda vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet man͡ga ger fikrimi tīz eyleye (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [tīġ, -ım, -durur]*

çekmezüz baş u Hidāyet ser-i mū **tīġından** / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [tīġından, -ı, -n, -dan]*

bolmasa **tīġın͡g** dudaġın͡gnı ṣorar susız gön͡gül / laʿl nāfiʿdür belī her gāh kim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 3). [tīġın͡g, -ın͡g]*

atlandı **tīġ** ilen yana ol ay gün kimi / tā ḫancaru gidüp ide ḳurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [tīġ,]*

buyruġı **tīġıdur** velī ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi öldürür meni vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [tīġıdur, -ı, -dur]*

tīġ-ı cefā: *Eziyet kılıcı.*

ger **tīġ-ı cefā** ile diler baġrun͡gı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle diler yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [tīġ-ı cefā,]*

meni küyından anıñ müddeʿī āvāre ḳılur / bağrumı **tīġ-ı cefā** ile yana pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [tīġ-ı cefā,]*

müddeʿīniñ niyeti **tīġ-ı cefā** çalmaġ ise / var ümīdim ḥaḳa kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [tīġ-ı cefā,]*

tīġ-ı ġam: *Gam kılıcı. II Aşk acısı; gözyaşı; sevgilinin bakışı.*

kesdürdi Hidāyet yüzini **tīġ-ı ġam** ilen / ol sīm-ten ili ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [tīġ-ı ġam,]*

tīġ-ı ḳażā: *Kaza (Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi) kılıcı.*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı ḳalem teg / ey **tīġ-ı ḳażā** başımı virdüm ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [tīġ-ı ḳażā,]*

tik-: *Dikmek.*

geh tiker kirpügünüñ ignesi bağrum yarasın / geh firāḳı **tikeni** pāreledür ol **tikeni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [tikeni, -en, -i]*

geh **tiker** kirpügünüñ ignesi bağrum yarasın / geh firāḳı tikeni pāreledür ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [tiker, -er]*

tikdür-: *Diktirmiş.*

ġonçe **tikdürmiş** zümürrüd dügme gül-gūn göñlege / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [tikdürmiş, -miş]*

tiken: *Diken.*

ey gül yüzindeki ḫaṭ-ı sebzin **tiken** diyen / bir neste kim o pāreleye cān **tiken** midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [tiken,]*

raḳīb aldı **tiken** teg bu gülnüñ āl etegin / göñgül ne al ilen olsa ilinden al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 1). [tiken,]*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / **tiken** yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [tiken,]*

tiken: *Diken. II Rahatsız eden, cana hoş gelmeyen şey.*

geh tiker kirpügünüñ ignesi bağrum yarasın / geh firāḳı **tikeni** pāreledür ol **tikeni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [tikeni, -i]*

seni görmeklik içün ey gül-i maʿnī çemeni / kirpügüm daḫı olupdur maña gözüm **tikeni** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 1). [tikeni, -i]*

tip-: *Tepmek, ayak ile vurmak.*

ger **tipdise** itin͡g başına müddeʿī ne ġam / devlet başında yoḫdur anın͡g devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [tipdise, -di, -se]*

tipret/d-: *Kımıldatmak, yerinden oynatmak.*

tā yüzün͡gde bād şol zülf-i muʿanber **tipredür** / berg-i nesrīn üzre şağın sünbül-i ter **tipredür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [tipredür, -ür]*

tā yüzün͡gde bād şol zülf-i muʿanber **tipredür** / berg-i nesrīn üzre şağın sünbül-i ter **tipredür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [tipredür, -ür]*

titredür cān riştesi cismümde her geh dan͡g yili / zülf-i dil-bendin͡gni ey serv-i semen-ber **tipredür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [tipredür, -ür]*

āh idersem ḥasretin͡gden gevdemi alup gider / niçe kim toprağı yirden bād-ı şarşar **tipredür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [tipredür, -ür]*

būse istersem lebün͡gden göz ḳaḫar dil-ber şorun͡g / men munıñlan sözde-em ol nişe ḫancer **tipredür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 4). [tipredür, -ür]*

şanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / çün yirinden atın ol şūḫ-ı sitem-ger **tipredür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [tipredür, -ür]*

rūzgārın çoḫ süren ḳarı kimi kim fikr ide / **tipredür** başın bu ḥālet içre serv-i būstān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 4). [tipredür, -ür]*

tīr: *Ok. Bkz. oḫ*

niçe her sözün͡g raḳībā **tīr** ü ḫancerdür man͡ga / zehr eger içsem anun͡g yādı ile şekkerdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [tīr,]*

didim ki görmedin giderem **tīr** ü ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin birin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [tīr,]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden şaf uş **tīr** ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [tīr,]*

her güşede yüz nāle vü feryād u figāndur / şol **tīr** ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [tīr,]*

tırāş: *Saç veya sakalı kesme işi II Sıkıntılardan kurtulma.*

bir ḳıl Hidāyet eylesem ol zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar **tırāşıma** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [tırāşıma, -ım, -a]*

tırāş eyle-: *Tıraş etmek.*

bir ḳıl Hidāyet eylesem ol zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [tırāş eyle-, -se, -m]*

tırāş ḳıl-: *Tıraş etmek.*

bir ḳıl Hidāyet eylesem ol zülfden tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [tırāş ḳıl-, -an, -lar]*

tīre-ḥāl eyle-: *Kararmak. II (Aynanın sevgilinin yanağı karşısında) perişan hale düşmek.*

bir nefesde ʿārıżıŋ gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzüŋe ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [tīre-ḥāl eyle-, -r]*

tīrelıḳ: *Karanlık.*

tīrelıḳ kim daḫı gelmez rūz u şeb cānān besi / eyledür kim bellü olmaz ḳışda eyyām-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 7). [tīrelıḳ,]*

tīr-i ḫadeng: *Kayın ağacından yapılmış ok.*

ḥācibidür her biri Çāçī kemān / ġamzeleri her biri **tīr-i ḫadeng** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 2). [tīr-i ḫadeng,]*

tīr-i ḳażā: *Kaza oku. II Kader.*

her laḥẓa ḳadar **tīr-i ḳażā** cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki bilür bu ḳadar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [tīr-i ḳażā,]*

tirkeş: *Ok kabı, sadak.*

men ol **tirkeşden** ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsaŋ zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [tirkeşden, -den]*

titre-: *Titremek, sallanmak.*

şāḫı üstinden ki **titrer** nergis esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasıŋ kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [titrer, -r]*

titreş-: *Sallanmak.*

titreşüp yapraġ tökende ün ağaçlardan degül / kim çemen eṭfāliniŋ üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [titreşüp, -üp]*

titret-: *Titretmek.*

titredür cān riştesi cismümde her geh daŋ yili / zülf-i dil-bendiŋni ey serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [titredür, -ür]*

tiz: *Tez, çabuk; keskin.*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / **tīz** kes başını meclisde getür odını yaḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [tīz,]*

başımı iline virgeç idüben tīġını **tīz** / ne oning͡ ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [tīz,]*

ġamung͡dan biyle kim aġlar Hidāyet / **tīz** ol bī-dilden ola ḳanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 5). [tīz,]*

āh eylegeç yüzinden anıng͡ zülfi daġılur / bāġda belī nesīm esicek gül **tīz** açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [tīz,]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla baġrung͡ yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [tīz,]*

senden raḳībi göng͡ül ne ġam yigler ise yār / yār olsa yāring͡ligi **tīz** biline anıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [tīz,]*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn göng͡lege / ḫoş güler gül teg dirīġā **tīz** üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [tīz,]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdıng͡da vir şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet mang͡a ger fikrimi **tīz** eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [tīz,]*

leblerini ṣorup ilden gider isem ne ʿaceb / **tīz** ola mest ong͡a her devr ayaġı ḳoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 3). [tīz,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaḫşı ki **tīz** ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [tīz,]*

müddeʿī ḳılsa ḳalem teg dil eger ġıybete **tīz** / söz uzatmayalı ey ḫaste Hidāyet keseli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 5). [tīz,]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını töker / **tīz** günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [tīz,]*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / **tīz** ḳulaġın burdı çaldı bam lisānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [tīz,]*

çehār bāliş ü dünyā degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri degül **tīz** dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [tīz,]*

tīz ḳıl-: *Yaralamak.*

dişining͡ cevherini dür görgeç / tīz ḳulaġ dutdı ḳıldı miskīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 4). [tīz ḳıl-, -dı]*

tīz ḳıl-: *Acele et, çabukça ulaştır.*

ḫāṭırung͡ı yaḫşı işe tīz ḳıl / her ne yaman iş ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [tīz ḳıl-,]*

toḫm-ı belā: *Bela tohumu.*

dās-ı taḥammül ile Hidāyet biçer ġamı / cān mezraʿında niçe ki **toḫm-ı belā** eker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 5). [toḫm-ı belā,]*

toḫm-ı mihr-i leb: *Dudak sevgisinin tohumu. II Sevgilinin dudağına meyletmeye sebep olan hisler, düşünceler.*

göŋ͡glimde toḫm-ı mihr-i lebin ektim aḫdı ḳan / gözden belī ne ekse kişi ber hemān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 4). [toḫm-ı mihr-i leb, -i, -n]*

toḫun-: *Dokunmak.*

bir dişleyem lebin dise dir gördügiŋ͡g yiter / gözden ne aşşı nesne gerek **toḫuna** dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [toḫuna, -a]*

toḫuz: *Dokuz. (dokuz taneli bir sümbül).*

göŋ͡glüm ḫaṭ u tīġıŋ͡gızdan ayru / **toḫuz** çemen ü aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [toḫuz,]*

tök-: *Dökmek, akıtmak.*

zülf arasında yaşur yüzüŋ͡gni **tökkeç** dīde āb / kim yaġış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [tökkeç, -keç]*

göŋ͡glüme düşkeç lebi ʿaksi neden göz ḳan **töker** / dem gelür bildüm Hidāyet göz yolından dem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 5). [töker, -er]*

ḫūnī didim gözine **tökdi** ḳanım / doġrusı ism-i bā-müsemmādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 4). [tökdi, -di]*

göz yaş **töker** görüp yüzini raḥmet aŋ͡ga kim / gül mevsimi maŋ͡ga meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [töker, -er]*

göz yaşım dil-ber eyisi içündür / **tökerem** dil-ber eyisi içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [tökerem, -er, -em]*

gözlerüm yaşın **töküp** buldı dişiŋ͡g vaşlın şehā / ḫansı ġavvāşıŋ͡g işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [töküp, -üp]*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden ne ḳan **töker** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [töker, -er]*

ger Hidāyet ḳanın ol ġamze **töker** dimeŋ͡g aŋ͡ga / ki şerīʿat sözilen ḳul ḳanı sulṭāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 5). [töker, -er]*

ançа ḳan yaş **töküpdür** ser-i kūyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [töküpdür, -üp, -dür]*

didim varısa çaġır sāḳīyi çaġırsunlar / lebi şeker **töküp** itdi gerekse var çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [töküp, -üp]*

her lü'lü' kim düşer bu şebehden zümürrüde / laʿlüŋ͡gçün aŋ͡gdurur saŋ͡ga cüz ġam **töken** güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [töken, -en]*

alup göŋ͡glümni ḳanım **tökdi** laʿliŋ͡g / ne diler daḫı mende ḳanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [tökdi, -di]*

görgeç gözüŋ͡g didüm bu mıdur ḳanumı **töken** / göŋ͡glüm didi ki sen munı bilmeŋ͡g mi bes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 2). [töken, -en]*

dem-be-dem çeşmim **töker** kirpüklerimdin ḳanlu yaş / bī-başar gör dağıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [töker, -er]*

iḫtiyārımdur göŋ͡gül şol tīġ u yār ilindedür / ger menim ḳanım **tökerse** iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [tökerse, -er, -se]*

dişleme laʿlüŋ͡gi ger cevr ile ḳanım **tökdise** / saḫla göŋ͡glüm cānıma ilinme kim ḳan eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 4). [tökdise, -di, -se]*

aġzıŋ͡gdan isterken öpüş laʿliŋ͡g yaşurun dişlediŋ͡g / gözden ḳızıl ḳanım **töken** zaḫm-ı nihānıŋ͡gdur seniŋ͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [töken, -en]*

yāḳūtuŋ͡g iştiyāḳı içün niçe **tökeler** / laʿl ü dür ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [tökeler, -e, -ler]*

ser-ḫoş olup sīm üze çoḫ **tökme** laʿl / saçma güher yaşuŋ͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [tökme, -me]*

titreşüp yapraġ **tökende** ün aġaçlardan degül / kim çemen eṭfāliniŋ͡g üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [tökende, -ende]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin itdi / dinme yoḫ ise ḳanıŋ͡gı **tökdüm** ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [tökdüm, -dü, -m]*

yaş **tökse** ayaġına n'ola göz o leb içün / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [tökse, -se]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş **töküp** ḳılıcın anıŋ͡g / göz açıcaġ göresin başıŋ͡g üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [töküp, -üp]*

Sürḫāb içinde ḳanıŋ͡gı **tökse** Hidāyet incime / ʿayn-ı keremdür her ne kim ol terk-i Tebrīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 5). [tökse, -se]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim **töke** ḳanıŋ͡g yana / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānuŋ͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [töke, -e]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanıŋ͡g yana / meyli ḳan **tökmekdedür** ol çeşm-i fettānuŋ͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [tökmekdedür, -mek, -de, -dür]*

güldi yanıŋ͡gdan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neş'eŋ͡g **tök** yaşıŋ͡g tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [tök,]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı **tökdi** yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anuŋ͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [tökdi, -di]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan **tökmez** anuŋ͡g teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [tökmez, -mez]*

ġamzelen ḳan **töker** ṣorar leb ile / yaralar cānı duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [töker, -er]*

göz yüzün͡gçün yaş **töküp** dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [töküp, -üp]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men sīmi zer üsne **tökerem** ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [tökerem, -er, -em]*

didi gön͡gül ol dem ki bu ḳaş u gözi gördi / birikdi menim ḳanumı **tökmeġa** ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [tökmeġa, -meġ, -a]*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭun͡g olmaz imiş ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [tökdükçe, -dükçe]*

açgeç ṣurāḥī aġzını dürdini **tökmege** / ḳan yaşa döndi sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [tökmege, -meg, -e]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayun͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [töker, -er]*

ger **tökdi** ise gözleri ḳanım ʿaceblemen͡g / gözetmişidi ġamzeleri andan burun meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 5). [tökdi, -di]*

bu nevʿ ilen ki dīdelerüm ḳanını **töker** / tīz günde ġarḳa eyleye seyl-āb-ı ḫūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 2). [töker, -er]*

laʿline ḳarşu ṣurāḥī aġzın açdı gülmege / sāḳī derdüm ḳanını **tökdi** dehānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 2). [tökdi, -di]*

tökdür-: *Döktürmek.*

yüzüm suyını **tökdüre** her laḥẓada yüz kez / bir ekmek içün dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [tökdüre, -e]*

tökül-: *Dökülmek.*

n'ola ḳanasa degüp diş lebi piyālesine / demī çaġır **töküle** her ḫaçan piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 1). [töküle, -e]*

tol-: *Dolmak.*

ger busarsan bus gön͡gül meydān-ı ʿışḳ içinde **tol** / kim yitürür ʿāḳıbet maḳṣūda bu busu seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 4). [tol,]*

ṭop: *Yuvarlak nesne, küre(kadeh; dünya); çevgan topu; gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah. (Aşığın canı ve gönlü ile sevgilinin çenesi top olunca, sevgili, kaşı ve saçı çevganı oluşturur ve polo oyunu düşünülür. Ayrıca güneş ve ay da birer top olarak düşünülebilir.*

anın͡gçün görsedür her ay san͡ga çevgān-ı felek / yaʿnī ʿişret **ṭopın** il virdükçe taḳṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [ṭopın, -ı, -n]*

__topraġ:__ *Toprak, zemin, yer.*

āh idersem ḥasretiñden gevdemi alup gider / niçe kim **topraġı** yirden bād-ı ṣarṣar tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [topraġı, -ı]*

ne yalġuz topraġıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy **topraġı** kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [topraġı, -ı]*

ne yalġuz **topraġıdur** kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy topraġı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [topraġıdur, -ı, -dur]*

cismim içre mihr-i ʿışḳuñ ṣanma hergiz ʿışḳ tapa / niçe kim **topraġda** ḳalsa olur altun pākrek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 96, Beyit 2). [topraġda, -da]*

yoluñdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh **topraġdan** götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [topraġdan, -dan]*

ḫāk-i rāhıñ üsne düşmişdüm seniñ bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni **topraġdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [topraġdan, -dan]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġuñ **topraġını** / ki bu göz görmege yig anıñ o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [topraġını, -ı, -n, -ı]*

__topraġ ol-:__ *Yaşamaz olmak, can vermek.*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebiñçün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [topraġ ol-, -ur, -sa]*

__topraġa dön-:__ *Toprağa benzemek. II Tevazu hâlinde olmak. Temel renklerin toprak, ateş, hava, su gibi temel öğelerin biçimleri olduğu ileri sürüldüğünden sarının toprağa, yeşilin suya, mavinin havaya, kırmızının ateşe ve siyahın karanlığa ve her birinin doğada sahip olduğu önemle ilgili olarak duygu coşkunluklarını ve güzellik unsurlarını anlatmada kullanılmıştır.*

virdi fenā yiline gözüm suyı ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳuñda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [topraġa dön-, -di]*

__töpüg:__ *Çatışma, tepişme.*

ṣaldı belā **töpüglerine** fürḳatüñ meni / senden ıraġ gör ki neler geldi başıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 3). [töpüglerine, -leri, -n, -e]*

__toz:__ *Toz, toprak (sevgilinin yürüdüğü yolun).*

her sürme kim degül ayaġıñ **tozı** çeşmüme / çeksem görünür ey büt-i gül-çihre mīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 3). [tozı, -ı]*

oġradumsa ger ḳuşunıñ **tozına** mendin degül / devleti olan kişi elbette oġrar devlete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 4). [tozına, -ı, -n, -a]*

__toz-:__ *Tozmak, toz gibi savrulmak.*

eyle hicrün͡gde **tozar** olmışam ey cān ki ṣabā / esse küyın͡g ṣaru men ḫaste apara bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 3). [tozar, -ar]*

__ṭūb:__ *Çevgan oyununda oynanan top.*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g **ṭūb** ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ṭūb,]*

ol ikki ḳaşın͡g aralıġında ḳara ḫālün͡g / bir **ṭūb** gibi durur iki çevgān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 2). [ṭūb,]*

ṭūb teg başum onın͡g ayaġından gidermezem / çevgān-ı hicr ile niçe kim çalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 4). [ṭūb,]*

__ṭūb:__ *Çevgan oyununda oynanan top. II Aşığın başı.*

ḳaşı çevgāndur u ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol **ṭūbı** n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [ṭūbı, -ı]*

__ṭūbī:__ *Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.*

sidre ḳadün͡güz şānına inmedi hemīn bes / **ṭūbī** Lehebin͡g āyeti indi hem o şāna *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 2). [ṭūbī,]*

__ṭūfān:__ *Çok şiddetli şekilde yağarak her yeri sular altında bırakan yağmur.*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban **ṭūfān** yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [ṭūfān,]*

seyl aḫıtdı vü gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne **ṭūfān** ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [ṭūfān,]*

ḫiṭāb itdüm dile k'ey dil niçüksin / bu **ṭūfān** içre pā dirgil niçüksin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 13). [ṭūfān,]*

__ṭufeyl:__ *Birinin üzerinden geçinen, asalak; küçük çocuk; misafir.*

bu dīde-i pür-nemle cān içen **ṭufeylin͡gdür** senin͡g / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem vardur daḫı menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [ṭufeylin͡gdür, -in͡g, -dür]*

ey gün ü ay ḫādim ü ḫaylün͡g senün͡g / cān u cihān barça **ṭufeylün͡g** senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [ṭufeylün͡g, -ün͡g]*

__tüken-:__ *Tükenmek, bitmek, son bulmak.*

var ise gerçi **tükenmez** niʿmetün͡g ey gül-sitān / beslegil kim irişür gül kimi mihmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [tükenmez, -mez]*

tüle: *Bir çeşit av köpeği.*

iti oldum man͡ga uş istedügün͡g bir dimedi / **tüle** teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [tüle,]*

tülki-i ḳāven: *Semiz, yağlı tilki.*

dutıcaġ n'ola şoysam aġyārı / **tülki-i ḳāven** derisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 3). [tülki-i ḳāven,]*

ṭulūʿ: *Doğma, doğuş.*

felekden gün **ṭulūʿ** itgeç ivinden çıẖtı ol dil-ber / ḳıyāmetdür bu gün kim ay çıẖupdur āfitāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 3). [ṭulūʿ,]*

ṭulūʿ it-: *Doğmak, ortaya çıkmak; varlık göstermek.*

gördi bām üsne yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [ṭulūʿ it-, -di]*

iki zülfün͡g arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / ḳaranġu gice içide şanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [ṭulūʿ it-, -çek]*

ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbāl: *Baht ayının doğuşu II Parlak geleceğin başlangıcı.*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbālin͡g / müdāmī evc-i himmetden ẓuhūrı saʿd yulduzın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbāl, -in͡g]*

ṭūr: *Allah'ın Hazreti Musa'yı peygamberlikle görevlendirdiği ve ardından Tevrat'ı indirdiği, Sînâ yarımadasının güney kısmında yer alan dağ. II Büyük üzüntü, acı.*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥẓa felek üstüme bir **ṭūr** yıẖar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [ṭūr,]*

türāb: *Toprak.*

Hidāyet ẖāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu **türāb** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [türāb,]*

Hidāyet ẖāk-i rāhını gözün͡ge bu **türābın͡g** çek / ki hīç yirde menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [türābın͡g, -ın͡g]*

türe: *Türemek, meydana gelmek.*

tā ki doġa ṭāḳ-ı felekden ḳamer / tā **türeye** şāẖ-ı şecerden s̱emer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 69). [türeye, -y, -e]*

Türk: *Ana yurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönlere yayılarak büyük devletler kuran, Türkçe'nin değişik lehçeleriyle konuşan millet ve bu milletten olan kimse. II Sevgili; zalim (Divân edebiyatında Türk ismi genellikle sıfat olmak üzerek kullanılmış ve sevgililer hakkında söylenmiştir. Osmanlı toplumunda Türk denilince Tatar ırkı akla gelirdi. Çoğunlukla Hıta ve Kıpçak çölünün insanların hakkında kullanılır ve Hülâgu orduları kinâye edilirdi. Bunların işi savaşmak olduğundan eziyete meyilli idiler. Bu benzerlik dolayısıyla divân şairleri de sevgililerini "Türk" sıfatıyşla anar olmuşlardır.)*

ey **Türk** gitdi cān u dil ü ʿaḳl u dīn saŋa / hīç dinmedüŋ menimle nedür munça dīn saŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [türk,]*

göŋgül mülkini çapmaġa gelür ol **Türk** ılḳayup / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ ulaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [türk,]*

ʿaceb yaġmācılardur senden ey **Türk** / meger ögrendiler tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [türk,]*

yaġış teg ger seper ol **Türk** nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [türk,]*

ten idi ʿālem ü cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne **Türkin** ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [türkin, -in]*

pā-māl ola **Türk** ü ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [türk,]*

türk- sarāyı: *Türk sarayı. II Tebriz.*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil u cānuŋ sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [türk- sarāyı, -ı, -n, -ı]*

türk-i ḫıṭā: *Hıta (Çin'in kuzeyi ile Türkistan topraklarına verilen ad) ülkesinin Türk'ü.*

men ol tirkeşden ey **Türk-i ḫıṭā** bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsaŋ zihī baḫt u zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [türk-i ḫıṭā,]*

türlü: *Çeşitli, türlü.*

yüz görsedicaġ görsede yüz **türlü** ṣafāyı / bī-şübhe vü noḳṣān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [türlü,]*

ṭurre: *Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.*

ḳaddi ʿaksi gözde serv-i cūy-bārımdur menim / **ṭurresiniŋ** tāresi müşk-i Tatarımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 1). [ṭurresiniŋ, -si, -niŋ]*

ṭurre-i semen-sāy: *Yasemen kokulu kakül.*

faḳīh pendine dutmaz ḳulaġ dil olalı / esīr bendine şol ṭurre-i semen-sāyuŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 4). [ṭurre-i semen-sāy, -uŋ]*

turunc: *Turunç. II Sevgilinin çenesi (renk, lezzet, şekil ve koku yönünden).*

her dem nigārīn barmaġung başma **turunc** ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Şıfāhān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [turunc,]*

tuş eyle-: *Denk tutmak, eşit görmek, eşit saymak, farklı muamelede bulunmamak.*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥẓa felek üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [tuş eyle-, -r]*

tuş it-: *Denk tutmak.*

aġyāra tuş idip meni ayırdı yārimdin felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [tuş it-, -ip]*

tuş it-: *Erişmek, ulaşmak.*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş iline / gönglümüng ḳuşını yā Rab ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [tuş it-, -e]*

tuş ol-: *Denk tutmak, eşit görmek, eşit saymak, farklı muamelede bulunmamak.*

ḳaçdı cevrüngden göngül düşdi raḳībüng çignine / yaḫşılıġdan çın imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [tuş ol-, -ur]*

tuş ol-: *Ulaşmak, erişmek.*

semender teg dil ü cānım bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [tuş ol-, -ur, -lar, -sa]*

ṭūṭi: *Papağan.*

derlegeç her dür kim ol zanbaḳdan ey gül-ruḫ damar / şanasıng bir **ṭūṭīdür** kim şekker aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [ṭūṭīdür, -dür]*

ṭūṭi-i ḳuds: *Mukaddes, kutsal papağan.*

dünyi-yi dūn ʿārife mesken m'olur / ṭūṭi-i ḳudsüng yiri külḫan m'olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [ṭūṭi-i ḳuds, -üng]*

ṭūṭī-i şīrīn-kelām: *Şirin sözlü papağan. II Âşığın gönlü.*

edeb yirin öpüp yitür selāmum / digil ey ṭūṭī-i şīrīn-kelāmum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 5). [ṭūṭī-i şīrīn-kelām, -um]*

ṭūṭī-yi şekker-şiken: *Tatlı konuşan, güzel söz söyleyen papağan.*

dün dişledüm lebini Hidāyet gülüp didi / sen teg cihānda **ṭūṭī-yi şekker-şiken** ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 6). [ṭūṭī-yi şekker-şiken,]*

tütün: *Duman. II Zülf.*

zülfin͡gi ṣalma yüzün͡ge günim dün eyleme / ışıġ virürken od dolaşup **tütün** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [tütün,]*

yüzi hevesinden gön͡gül aşıldı o zülfe / ısınmadı odına **tütünine** boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [tütünine, -i, -n, -e]*

tütün: *Duman. (hemen kaybolması bağlamında).*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / od ṣaldı cāna gitdi gözümden **tütün** kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [tütün,]*

tütün: *Duman. II Ahın gönülden çıkan dumanı.*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara gicelerde belī **tütün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [tütün,]*

tutuş-: *Tutuşmak, yanmaya başlamak.*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem **tutuşmış** yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [tutuşmış, -mış]*

semender teg dil ü cānım bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa **tutuşurlar** semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [tutuşurlar, -ur, -lar]*

ṭuyūr: *Kuşlar.*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş u **ṭuyūr** / rāzıḳ u rezzāḳ ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [ṭuyūr,]*

U

u: *Ve bağlacı.*

ey cān **u** gön͡gül mihrin͡g ile vālih ü şeydā / is̱bātın͡g içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [u,]*

ey cān u gön͡gül mihrin͡g ile vālih **ü** şeydā / is̱bātın͡g içün kevn **ü** mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [ü,]*

sensin ki olupdur keremün͡g cām-ı cihānda / her ḫāre virürsin gül **ü** her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [ü,]*

senden ne dil **ü** dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın u gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [ü,]*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde vü her dil ile bīnāsın **u** gūyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [u,]*

boyı sözini söyleme zülfi teg ey gön͡gül / sen kimsin **ü** kim itdi digil bu sözi san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [ü,]*

niçe her sözün͡g raḳībā tīr **ü** ḫancerdür man͡ga / zehr eger içsem anun͡g yādı ile şekkerdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [ü,]*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl **u** devlet dergehi / ḫār **u** ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [u,]*

çün ki bu dergeh durur iḳbāl **u** devlet dergehi / ḫār **u** ḫāşākin İlāhī ol derin͡g derddür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 3). [u,]*

şükr kim derd **ü** belā vü miḥnet **ü** endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [ü,]*

şükr kim derd **ü** belā vü miḥnet **ü** endūh u ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [ü,]*

şükr kim derd ü belā vü miḥnet ü endūh **u** ġam / devlet-i ʿışḳun͡gdan ey dil-ber musaḫḫardur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [u,]*

ger yolında daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc **ü** gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [ü,]*

Ḫüsrev **ü** Cemşīd **ü** Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [ü,]*

Ḫüsrev **ü** Cemşīd **ü** Efrīdūn'a baş indürmenem / şāh eger dirse Hidāyet daḫı Ḳanber'dür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 6). [ü,]*

cevr **ü** ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür man͡ga / çün yiter her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [ü,]*

cāna çoḫ oḫ atduġun͡gdan ṣanma ey cān incinem / kim her oḫun͡g bir ümīd **ü** istimāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [ü,]*

cān il üsne dutmışam k’ol terk-i yaġmāya diye / ey Hidāyet cān **u** dil naḳdini talatdur man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 5). [u,]*

bu suçdan özge kim virübem cān **u** ten san͡ga / ey şūḫ söyle n’eylemişem daḫı men san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [u,]*

ey Türk gitdi cān **u** dil ü ʿaḳl **u** dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [u,]*

ey Türk gitdi cān u dil **ü** ʿaḳl u dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [ü,]*

ey Türk gitdi cān **u** dil ü ʿaḳl **u** dīn san͡ga / hīç dinmedün͡g menimle nedür munça dīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 1). [u,]*

gön͡glimde kīn ḳılıç **u** oḫun͡gdan olur müdām / budur didim şehā ḫamu gön͡glimdekin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 2). [u,]*

didim ki görmedin giderem tīr **ü** ḫancerin͡g / dur didi yitürem ikisindin birin san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [ü,]*

lebidür ṣunʿ **u** aġzından ḫaber virür gön͡gül sen ṣor / menüm çün baġlanur nuṭḳum bu ṣunʿ-ı ġaybdan görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 2). [u,]*

dil **ü** cān ḳaş u aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn u hī şeklin müneccimler Ḳur’ān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [ü,]*

dil ü cān ḳaş **u** aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn **u** hī şeklin müneccimler Ḳur’ān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [u,]*

dil ü cān ḳaş **u** aġzın͡g naḳş iderler görseler ʿaynun͡g / niçük kim nūn **u** hī şeklin müneccimler Ḳur’ān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 3). [u,]*

bir oḫ ile didin͡g ki ḳılam ḫāṭırun͡gı şād / ol sözün͡ge şād oldum **u** şād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 2). [u,]*

derd **ü** ġamının͡g dādını duydun͡g meger ey dil / kim munça ki cevr eyledi dād eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 4). [ü,]*

baḫ Hidāyet başun͡g üsne durur ol serv-i revān / niçe olmaya in͡gen baş götür **ü** Tan͡grıya baḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 5). [ü,]*

gözlerümden ay **u** yıl dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [u,]*

şaştından ayru düşdügiçün oḫ o meh-veşün͡g / topraġı ṣavurur başa āh **u** fiġān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 2). [u,]*

giryānının͡g ḳulaġı egilse ʿaceblemen͡g / kim baḫıcaġ reg **ü** beyni nā-tüvān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 3). [ü,]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet’ün͡g / yoḫsa ezelden ol ġam **u** miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [u,]*

ger naṣībi gön͡glümün͡g şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet **ü** baḫtı saʿīd **ü** ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [ü,]*

ger naṣībi gön͡glümün͡g şol nāvek-i dil-dūz olur / devlet **ü** baḫtı saʿīd **ü** ṭāliʿi fīrūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 1). [ü,]*

dem yārdan ururdum **u** aġyāra tuş eyler / her laḥẓa felek üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [u,]*

bağrım ḳarardı cevr **ü** cefān͡g ile ey felek / ḳısmet güni menimle bu oldı meger ḳarār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 4). [ü,]*

senden hemīşe cānıma derd **ü** belā yiter / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [ü,]*

her ilde bir sögüş dir **ü** men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [ü,]*

ger ister isen͡g cān **u** dil ü dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [u,]*

ger ister isen͡g cān u dil **ü** dīnimi almaġ / ḳıl göz ucı ilen bir işāret ki senin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 3). [ü,]*

yaḫtı meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿin͡g **ü** belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [ü,]*

ey dil gel ol ḳadi elif **ü** zülf-i dāla gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [ü,]*

ey bāġbān şanevber **ü** servün͡gni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad **ü** iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [ü,]*

ey bāġbān şanevber **ü** servün͡gni ögme çoḫ / gel bir baḫ ol nihāl-ḳad **ü** iʿtidāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 2). [ü,]*

cān gitti ḳalmadı man͡ga hicrün͡gde dīn **ü** dil / ey ġam Hidāyet ile kerem eyle ḳala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 5). [ü,]*

gön͡gliming ʿışḳun͡gda şāhā hem ġam **u** hem derdi var / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [u,]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ **u** bustāndur / ki görgeç ol yüzi ʿālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [u,]*

cihāna virme gön͡gül kim ḳoyup gider anı / eger Sikender-i devrān **u** ger Süleymān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 6). [u,]*

dil **ü** cānı bayıt lebin͡gden kim / genci şāhun͡g çerisi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 4). [ü,]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim man͡ga yüz derd **ü** ġam her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [ü,]*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn **u** yaşıl āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [u,]*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anın͡g / çoḫ cān **u** gön͡gülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [u,]*

cān gön͡glegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / yaru itin͡ge örtüp **ü** yaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [ü,]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf **ü** ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [ü,]*

gül çaġıdur Hidāyet **ü** gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib iste vü gel devletün͡g becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [ü,]*

ey diyen mihr **ü** vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr **ü** cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [ü,]*

ey diyen mihr **ü** vefāsı san͡ga degmez yöri var / şākirem cevr **ü** cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [ü,]*

ḫandasan ey ṭalʿatı ferḫunde gel kim sensizin / cān ider feryād çün ol ṭalʿat **u** feryād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 2). [u,]*

ḫaṭın͡g reyḥān **u** zülfin͡g müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler senin͡g vaṣfın͡gda çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [u,]*

sen sīm-berün͡g eylesem I̱s̱ār ayaġına / yaş gevherini duta ḫamu gök **ü** yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [ü,]*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök **ü** yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [ü,]*

gelgeç seni nefīre götürem dir **ü** menüm / gön͡glimde çalınur bu feraḥdan naḳāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 3). [ü,]*

dil aġzı remzi çaġladı ol ḫāl **u** ḫaṭṭın͡gı / bi'llāh bu nükte ile degül kim o ḳaralar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 4). [u,]*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ **u** bādeden / var epsem ey faḳīh kim an͡ga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [u,]*

ḳaş **u** gözün͡g sevdāsılan cānā Hidāyet dün ü gün / geh sācid-i mescid olur geh sākin-i meyḫānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 6). [u,]*

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne onın͡g ḳurusına baḫar **u** ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [u,]*

baş **u** cāndan geçüp ey dil yana ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [u,]*

nigār **u** naḳş ile meclis bezeklü çaġında / ne naḳş ṣaldı araya gör ey nigār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 2). [u,]*

her şām-ı ġam kim anda nesīm-i belā eser / eyyām-ı hicr **ü** nāmelerümdin virür ḫaber *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 1). [ü,]*

ol şāh ki her il kef **ü** kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş u kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [ü,]*

ol şāh ki her il kef ü kāfını an͡gup / şūrīde olup baḥr urur cūş **u** kef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 2). [u,]*

her kim ki anın͡g ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ **u** ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [u,]*

esbāb-ı cihāndan o ki geçmez işiginde / ḥayvāndur özin beste-i kāh **u** ʿalef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 4). [u,]*

ol kimsene kim özgelere ben͡gzedür anı / dürr **ü** güherün͡g nisbetini bā-ḥıref eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 5). [ü,]*

şāha ḳul olup geçti Hidāyet dil **ü** cāndan / kim şāhı siven ikki cihān ber-ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 6). [ü,]*

darar gön͡güli her yan͡gadan yüz ġam **u** miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [u,]*

man͡ga ey serv cemālin͡g gül **ü** gülşen görünür / bu sözi kim diyerem ʿāleme rūşen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 1). [ü,]*

ögmen͡giz ḥūr **u** ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / an͡ga bu vech-i ḥasen ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [u,]*

geldi nev-rūz yana gülşen **ü** ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [ü,]*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş **u** temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [u,]*

ol büt ki ḫaṭ **u** ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ **u** ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [u,]*

ol büt ki ḫaṭ **u** ḫāl ile āşūb-ı cihāndur / cāndan ḫaṭ **u** ḫāline gön͡güller nigerāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 1). [u,]*

yüzindeki ol ḫāl **u** anın͡g üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl **u** ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [u,]*

yüzindeki ol ḫāl **u** anın͡g üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl **u** ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [u,]*

görürse bāġbān zülf **ü** ruḫın͡gnı / gül **ü** reyḥānı derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [ü,]*

görürse bāġbān zülf **ü** ruḫın͡gnı / gül **ü** reyḥānı derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [ü,]*

dağılur cān **u** gön͡gül duygeç gözün͡g alın şehā / ḳarcıġaynı niçe kim görgeç gögercin dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 2). [u,]*

cevri azından dil **ü** cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş **ü** miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [ü,]*

cevri azından dil **ü** cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan yirde belī dervīş **ü** miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [ü,]*

semenlen nergis ol yüz **ü** gözün͡g ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [ü,]*

semender teg dil **ü** cānım bir od ilen yanarlar kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [ü,]*

gön͡gül ḳarārın **u** cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālin͡ge ṣor gözde nem ki var bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [u,]*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu dürr **ü** laʿl ki var / senin͡g nis̱ārun͡g içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [ü,]*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne uça ṭāḳ **u** eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrın͡g gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [u,]*

muʿallaḳdur güneş ḳandīl teg peyveste ṭāḳından / özi hem nisbet **ü** hem ad içinde şemʿ-i Īrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 3). [ü,]*

ḫaṭṭ **u** ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyın͡gdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [u,]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih **ü** bī-ḫod / niçük ki çeşm **ü** rūyın͡gdan dil **ü** cān mest **ü** ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [ü,]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih **ü** bī-ḫod / niçük ki çeşm **ü** rūyın͡gdan dil **ü** cān mest **ü** ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [ü,]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih **ü** bī-ḫod / niçük ki çeşm **ü** rūyın͡gdan dil **ü** cān mest **ü** ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [ü,]*

ḫaṭṭ u ḫālin͡gden olmışdur Hidāyet vālih **ü** bī-ḫod / niçük ki çeşm **ü** rūyın͡gdan dil **ü** cān mest **ü** ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [ü,]*

cān **u** dil ol ʿārıż **u** zülfeyn içün / birisi Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [u,]*

cān **u** dil ol ʿārıż **u** zülfeyn içün / birisi Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [u,]*

derd **ü** ġam u miḥnet **ü** endūhun͡gı / ṣūrete direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [ü,]*

derd ü ġam **u** miḥnet ü endūhun͡gı / ṣūrete direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [u,]*

derd **ü** ġam u miḥnet **ü** endūhun͡gı / ṣūrete direm ki bu miskīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 4). [ü,]*

derd **ü** ġam u belān͡gı gön͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [ü,]*

derd ü ġam **u** belān͡gı gön͡gülden kem eyleme / senden men şikeste-dile mültemes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 3). [u,]*

iḫtiyārımdur gön͡gül şol tīġ **u** yār ilindedür / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [u,]*

gitti ṣabr **u** dīn ü dil men ḳaldum **u** miskīn gön͡gül / ol dağı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [u,]*

gitti ṣabr u dīn **ü** dil men ḳaldum u miskīn gön͡gül / ol dagı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [ü,]*

gitti ṣabr **u** dīn ü dil men ḳaldum **u** miskīn gön͡gül / ol dagı bir dil-ber-i sīmin ʿiẕār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 5). [u,]*

viṣālin isteyen geç ẖamudan kim bulmaya vaṣlın / dil **u** cān ṣafḥasından kim ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [u,]*

yār uġurında eger menzil **ü** yol daş olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [ü,]*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd **u** cūdın dir imiş / Manṣūr teg anın͡g yiri dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [u,]*

ey güneş duydun͡g mı āfāḳı neden dutmış duman / şām-ı hicrin͡gde Hidāyet āh **u** efġān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 5). [u,]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ẖıṭā bir oẖa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g zihī baẖt **u** zihī ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [u,]*

sürgil aġyār **u** raḳībi ḳapudan yā Rab kim / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [u,]*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemen͡g / sivmemek maḥbūb **u** mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [u,]*

ivde disem sözün͡g duyar aġyār **u** dışradan / dīvār çın imiş ki diyerler dutar ḳulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 5). [u,]*

ẖaçan Hidāyet ola ġam **u** ġuṣṣadan ıraġ / kim ḳıldılar ezel güni taḥvīline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 5). [u,]*

dil ḥamza gibi ṭālib **ü** anın͡g ẖayālinin͡g / cān ḳalʿasında meskeni mihr-i nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 4). [ü,]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān **u** gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [u,]*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet miṡāl-i mūr / yār firāḳın͡gı çekedür **ü** bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [ü,]*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr **ü** mehin͡g / al niḳābun͡gnı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [ü,]*

kesme cāndan ġam **u** derdün͡gni … / mülk vīrān ola ẓulm olsa işi pādişehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [u,]*

ey man͡ga ḳahrun͡g āferīnden yig / sögüşün͡g şehd **ü** engübīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [ü,]*

ruẖ **u** zülfün͡g viṣāli ʿuşşāḳa / milket-i Rūm **u** taẖt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [u,]*

ruẖ **u** zülfün͡g viṣāli ʿuşşāḳa / milket-i Rūm **u** taẖt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [u,]*

dise sünbül mi yā bir bāġ-ı reyḥān kākülüŋ / yoḫsa bir ṭāvus **u** bir serv-i ḫırāmān kākülüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [u,]*

zūr-gerler teg dil **ü** cānın helāk ittiŋ şehā / bağladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [ü,]*

ey ḫaṭuŋ reyḥān **u** ḫālüŋ dāne teg / mestī kim şol nergis-i mestāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 1). [u,]*

inçü diş **ü** laʿl-i nābıŋçün seniŋ / gözlerüm yaşı aḫar dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [ü,]*

ey Hidāyet cān **u** dil alsa gözi / rāżīyam ḳaṣd itmesün īmāna tek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 5). [u,]*

gidüpdür cān **u** dil yanar ġamuŋla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzuŋ nedür ḥāli bu dil-sūzuŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [u,]*

yüzüŋden ayru menim derd **ü** āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [ü,]*

yüzüŋden ayru menim derd ü āh **u** ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [u,]*

ḳavaldum itiŋi görgeç ḳapuŋdan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı degül yaḫşı ʿucb **ü** ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [ü,]*

niçe çeksem men-i āvāre bī-dil **ü** bī-dīnlik / olur çü şāhlaruŋ ḳapusı gögerçinlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 4). [ü,]*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / gel bāde-i gül-gūn çek **ü** ḳurtul ẕi-ʿanādil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [ü,]*

bu demde göŋgül şaçıl **u** açıl ġamı ilen / dutulma yüküş ġonçe-ṣıfat gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [u,]*

yā Rab anıŋ aġzınıŋ sırrın maŋa mefhūm ḳıl / yā menim būd **u** cūdım ağzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [u,]*

yöri ey dil āteş **ü** āh ile ḳayġu daşını / kūre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [ü,]*

lebin şor çeşm **ü** aġzın yād et ey dil / mey iç nuḳlıŋnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [ü,]*

lebin şor çeşm ü aġzın yād et ey dil / mey iç nuḳlıŋnı bādām **u** şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [u,]*

men her ḫaçan kim ol deheniŋ remzi yazaram / olur ʿadem vucūdım **u** yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [u,]*

ey laʿl-i leb ġamuŋda seniŋ eşk **ü** dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [ü,]*

senden ıraġ çektügimi derd **ü** ġuṣṣadan / sen hem bilürsin ey şeh-i ḫūbān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 2). [ü,]*

ḫāl **u** ḫaṭun͡g rumūzı dimen şeyḫ **u** ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [u,]*

ḫāl **u** ḫaṭun͡g rumūzı dimen şeyḫ **u** ṣūfīye / her dīv içün ḥaḳīḳat-ı Ḳurʿān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 4). [u,]*

söyle didün͡g Hidāyet'e ḥayrān ne veche sen / ey cān **u** dil cemālün͡ge ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [u,]*

ey seng-dil yaḳın ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga gön͡güldegi derd **ü** ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [ü,]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla yaş **u** men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [u,]*

yüzün͡g verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol verd **ü** sünbülni revān cān u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [ü,]*

yüzün͡g verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol verd ü sünbülni revān cān **u** gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [u,]*

belā çoḫ çekdi bu gön͡glüm ıraġ ol ḳadd **ü** bālādan / bu doğru ḳula danuġdur ruḫ-ı zerd **ü** dem-i serdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 4). [ü,]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anun͡g cān **u** dil ilen yāriyem / ḫvān-ı viṣālinden anın͡g fikrim budur kim yāriyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [u,]*

tīġ ilen cān **u** dilin͡g ḳıldımsa her birin iki / imdi oḫumlan eydür her ikisin bir eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 3). [u,]*

iy cān **u** dil dehānı sözin söylerem size / bir dem ḳulaġ olun͡g ki nihānī ḫaber direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 4). [u,]*

dil **ü** cān ile hicrānun͡gda ne ġam / il ile ḳara gün olur bayram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 4). [ü,]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn **ü** dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [ü,]*

cüst **ü** cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol cüst **ü** cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [ü,]*

cüst **ü** cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā yüzün͡g gördüm şehā ol cüst **ü** cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [ü,]*

ey felek sen teg cihānda niçe ser-gerdān girüp / men Hidāyet kimi dāyim ḫāsir **ü** maġbūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 5). [ü,]*

ey ṣoran kim zülf **ü** ḳaddi vālihi sen doğru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [ü,]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz **ü** yüzün͡gden ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [ü,]*

dür dişün͡g **ü** ʿaḳīḳ lebün͡gden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [ü,]*

yāḳūtun͡g iştiyāḳı içün niçe tökeler / laʿl **ü** dür **ü** güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [ü,]*

yāḳūtun͡g iştiyāḳı içün niçe tökeler / laʿl **ü** dür **ü** güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [ü,]*

ʿārıżın͡g muṣḥafı tā oldı gözümden ġāyib / oḫımaġlıġ man͡ga evrād **u** kitāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 3). [u,]*

oldum ol ḳapuda maḥrūm yüzün͡g görmeyüben / Kaʿbetu'llāhda neden ḫayr **u** s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [u,]*

dil-berinden umar ol ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat **u** ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [u,]*

yüzün͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy **u** mūydur bāġ **u** bahār **u** gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [u,]*

yüzün͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy **u** mūydur bāġ **u** bahār **u** gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [u,]*

yüzün͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy **u** mūydur bāġ **u** bahār **u** gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [u,]*

ḥāsid **ü** bed-ḫvāhun͡gı ḳurbān idem / yārün͡ge yoldaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 2). [ü,]*

ol cemāli Kaʿbe k'anun͡g mest **ü** ḥayrānı menem / ʿīd-i ekberdür meh-i ruḫsārı ḳurbānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 1). [ü,]*

gül yan͡gılur ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn **ü** cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [ü,]*

derdim ruḫ **u** lebin͡g giderür yā sögüşlerün͡g / gül şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [u,]*

gözün͡gle bilin͡gi göreliden Hidāyet'in͡g / ṣarf oldı ʿömri ḫamuça ḫvāb **u** ḫayāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 5). [u,]*

irişdi yaz **u** çiçek dutdı bāġ **u** rāġ etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [u,]*

ḳonaġ oldı gül **ü** ġonçe būstānda yana / nesīm altun ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [ü,]*

Hidāyet eyle cān **u** gön͡glini yüz pāre / ilinden itse felek yārinin͡g ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [u,]*

ümīd-vāram eger dāmenin͡g dutam aġyār / ilimden almaya ḳıldıġça mekr **ü** al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [ü,]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd **ü** dāġlar / cān gidicaḫ tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [ü,]*

gön͡glüm ḫaṭ **u** tīġın͡gızdan ayru / toḫuz çemen ü aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [u,]*

gön͡glüm ḫaṭ u tīġın͡gızdan ayru / toḫuz çemen **ü** aḫar su ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 2). [ü,]*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki degül vālih **ü** ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [ü,]*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim ey şūḫ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı yaʿnī o ḫaṭṭ **u** ḫāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [u,]*

ḳaşı çevgāndur **u** ḫāli onun͡g ṭūb ey gön͡gül ammā / bu çevgān ile ol ṭūbı n'idem sen çala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 3). [u,]*

ıraġdur yār **u** sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāren͡g ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [u,]*

şehā ḫoşdur bu gön͡glüm dāyim ol ruḫsāra baḫmaġdan / belī ḫurrem olur ḫāṭır gül **ü** gül-zāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 1). [ü,]*

şehā zībā cemālün͡gdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g çeşm **ü** çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [ü,]*

viṣālün͡g ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣon͡gra / eger il virse ol devlet bu baş **u** ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [u,]*

ümīd oldur iten gön͡glüm buluna nişe kim anı / lebin͡gden ṣordum **u** aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [u,]*

dil **ü** cānın͡gnı yār idür ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [ü,]*

ol ḳaş **u** gözün͡g mekri ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi vü ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [u,]*

bir nişān ḫalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām **u** nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [u,]*

ten idi ʿālem **ü** cān ẕāt-ı şerīfi ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ü,]*

ḫayr **u** şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh **u** fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [u,]*

ḫayr **u** şer her ne var çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh **u** fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [u,]*

ḫāk-i rāhın͡g üsne düşmişdüm senin͡g bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ **u** götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [u,]*

pā-māl ola Türk **ü** ʿAcem içinde Hidāyet / baş oynamayan ṣıdḳ ile şāh-ı ʿArab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 5). [ü,]*

men ḳaldum **u** cān oldı gön͡gül ḥükmün͡ge tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim yite ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [u,]*

hicrün͡gde senin͡g eşk ile bu nāle-i zārım / ol birisi nīsāndur **u** bu birisi nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 3). [u,]*

gön͡gül zülf **ü** ruḫun͡gdan doydı dün gün / ki yüzün͡g ḳatnadur ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [ü,]*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / nāmūs **u** ʿār eri olur der-zemān zemen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [u,]*

digeç kim aldı ṣabr **u** ḳarārın Hidāyet'ün͡g / güldi didi o dil-ber-i ebrū-kemān ki men *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 5). [u,]*

Hidāyet bu bir şiʿr ilen bend ḳıldın͡g / ḫorāsān **u** ehl-i Semerḳand ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 5). [u,]*

ṣordur man͡ga laʿlin͡gi ki mestāne gözün͡g teg / maḫmūram **u** āşüfte mey-i nāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 3). [u,]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār **u** dīn ü dil / durmışam uş baş ile tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [u,]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn **ü** dil / durmışam uş baş ile tā n'ola fermānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [ü,]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol zülf **ü** ağızı / bu vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [ü,]*

ḥaḳḳın͡g ṣıfātını görübem sen nigārda / ol veche nāẓıram men o naḳş **u** nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [u,]*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemün͡g çeşm **ü** ġamzesin / emn **ü** ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [ü,]*

ṣorma Hidāyet ol ṣanemün͡g çeşm **ü** ġamzesin / emn **ü** ferāġat isteme bu rūzgārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 5). [ü,]*

ağzın͡gı yoḫ didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk **ü** gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [ü,]*

hicr ile savaşur dil **ü** göz gözçilik eyler / sen sına revān şūʿle-i āhı ʿalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 4). [ü,]*

danışmazam dehānı sözi ʿaḳl **u** dānişe / her cāhil ile sırnı kimesne ne danışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 1). [u,]*

gör yüzin ağız **u** göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām **u** kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [u,]*

gör yüzin ağız u göz **ü** ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [ü,]*

gör yüzin ağız **u** göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām **u** kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [u,]*

söylegeç geh derd **ü** ġam gönder gehī būyun͡g man͡ga / güldi ol meh-veş didi ḫamu ola bu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 4). [ü,]*

oḫının͡g sūzı egerçi öter baş **u** cānıma / gön͡glimden özge yirde anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [u,]*

söyledüm eyler heves dirmek gül **ü** vaşlın͡g raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [ü,]*

ne yirin͡g k’ol perī öter yirine / lāle vü serv **ü** gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [ü,]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme yüz gözle şehā / dil **ü** cāndan ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [ü,]*

al Hidāyet’den dil **ü** cān şat o zülfün͡g bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [ü,]*

apardun͡g dīn **ü** dil ey hicr menden / ne istersin daḫı nen͡g var mende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [ü,]*

her niçe ġarḳ olur yir **ü** gök ḳanlu yaşuma / od şaldı āh u nāle menim iç **ü** daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [ü,]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu yaşuma / od şaldı āh **u** nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [u,]*

her niçe ġarḳ olur yir **ü** gök ḳanlu yaşuma / od şaldı āh u nāle menim iç **ü** daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [ü,]*

bir āhū içün düşmişem derd **ü** daġa / ʿaceb ger meni şalmaz ol derd **ü** dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [ü,]*

bir āhū içün düşmişem derd **ü** daġa / ʿaceb ger meni şalmaz ol derd **ü** dāġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 1). [ü,]*

çekmezüz baş **u** Hidāyet ser-i mū tīġından / ḳılcadur boynumuz ol mūy-miyān her ne ḳıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 4). [u,]*

niçe an͡ga söz içre Hidāyet ruḫ **u** zülfün͡g / k’anun͡gla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [u,]*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet **ü** bīme / yā niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [ü,]*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / yüz şükr gön͡gül şol kerem **ü** luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [ü,]*

oturdı atlu saʿādetle devlet o gence / didim yana nereye devlet **ü** saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [ü,]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ **u** būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh **u** figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [u,]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ **u** būstān eyler yana / gül yüzin bülbül görüp āh **u** figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [u,]*

şorman͡g ol ḳaş **u** göz ü ḫāl ile ḥālün͡g niçedür / n’ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [u,]*

şorman͡g ol ḳaş u göz **ü** ḫāl ile ḥālün͡g niçedür / n’ola ḥāli düşenün͡g munça siyeh-pūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 2). [ü,]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste göng͡gül laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod **u** bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [u,]*

ḳılgaç işāret-i dil **ü** cān virdi Hidāyet / güldi didi … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [ü,]*

aġzıng͡ **u** ruḫ çün māh-ı duraḫşān arasında / bülbül kimi yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [u,]*

dün seçmedüng͡ aġyārı iting͡den nişe yā Rab / farḳ eylemedüng͡ gebr **ü** müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [ü,]*

gitme ey gül-çihre terk-i ʿahd **ü** peymān eyleme / gel otur çoḫ ġonçe kimi baġrumı ḳan eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 1). [ü,]*

eyleme pinhān yüzüng͡i zülf-i ʿanber-bār ilen / yana men āşüfte'i bī-dīn **ü** īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [ü,]*

ḫaṭṭ **u** ḫāli ẕikrin onung͡ ḳoyma aġzıng͡dan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [u,]*

göng͡gül şād ol ġam **u** şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [u,]*

tā gördüm ey şanem ruḫ-ı ferḫunde fālung͡ı / cān ile söylerem şıfat-ı ḫaṭ **u** ḫālüng͡i *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 1). [u,]*

şol āl yang͡aġung͡ı görsedüp aldung͡ ḳarār **u** ṣabr / ey mekr isi kimse senüng͡ bilmez alung͡ı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [u,]*

sen av idende cān **u** dil olur sang͡a şaġāl / cehd ile ḳoyma özgeler aṭa şaġālüng͡i *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 4). [u,]*

ger perī görse senüng͡ ḥüsnüng͡i ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız yaḫıla bāl **ü** peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [ü,]*

gözden Hidāyet anıng͡ıçün yulduz aḫıdır / kim ol perī görünür ang͡a ay **u** gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [u,]*

ey menim maḳṣūdum **u** sūḫte göng͡lüm ili / leblerüng͡ derdime emdür kerem it bir ili *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 1). [u,]*

ḳaşlarung͡ ol göz **ü** kirpükle yaşım içre saġın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [ü,]*

ol ḳad **u** zülf ü aġız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [u,]*

ol ḳad u zülf **ü** aġız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [ü,]*

didi göng͡gül ol dem ki bu ḳaş **u** gözi gördi / birikdi menim ḳanumı tökmeġa ḳudurdı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 1). [u,]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada ming͡ cān **u** göng͡güller / meşşāta-i ṣunʿ anda ki zülfini örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [u,]*

ol söz **ü** ağız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [ü,]*

zāhidā zühd **ü** sen Hidāyet **ü** ʿışḳ / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [ü,]*

zāhidā zühd **ü** sen Hidāyet **ü** ʿışḳ / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [ü,]*

dūd **u** endūh **u** belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [u,]*

dūd **u** endūh **u** belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [u,]*

dūd u endūh u belā vü sitem **ü** miḥnet **ü** ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [ü,]*

dūd u endūh u belā vü sitem **ü** miḥnet **ü** ġam / yana cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [ü,]*

tökdükçe göz yaşını bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭun͡g olmaz imiş ḥadd **ü** ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [ü,]*

ey dil darıḫma nāz **u** ʿitābından ol mehin͡g / şād ol neden ki var senin͡gilen ʿināyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [u,]*

ḥālinden olma cān **u** dilün͡g ġāfil ey ṣanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [u,]*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr **u** vefā resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [u,]*

dünyede her kimse bir āyīn ḳurar devletlü ol / kim özine luṭf **u** iḥsān içre bir ad eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 5). [u,]*

al ilen aldı cān **u** gön͡gül ʿaynun͡g alası / mekr itdügi nedür daḫı ne ḳoydı alası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 1). [u,]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum **u** raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [u,]*

ger çerḫ daḫı men tegi ser-geşte olmasa / bu aġladuġı pes ne durur āh **u** nālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 3). [u,]*

man͡ga tā sāḳī-yi cān bāde virdi / gön͡gül ṣabr **u** ḳarārın bāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [u,]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayun͡g resm **ü** āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [ü,]*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / işitse baġrı ḳan ola gön͡gülnin͡g āh **u** vāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [u,]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān **u** dil esgeç / meger zülfin͡gden almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [u,]*

ger ol Türk- sarāyını Hidāyet görmesem bir dem / ġam-ı hicrān puzar derdüm dil **u** cānun͡g sarāyını *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 5). [u,]*

yüz ile zer-ger oldum **u** ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [u,]*

ey vaṣf iden man͡ga gül **ü** gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [ü,]*

ey vaṣf iden man͡ga gül ü gül-zār **u** gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [u,]*

ṣorman͡gız yārümi kim cevr **ü** cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [ü,]*

isterem men seni geh mescid **ü** geh ṣavmaʿada / istemez zāhid u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [ü,]*

isterem men seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / istemez zāhid **u** adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [u,]*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni bile zevḳ **ü** ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [ü,]*

ḫoşlıġda degme lāf uranı ṣanma baş igit / ol baş ola ki baş ḳoya cevr **ü** cefā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 2). [ü,]*

cān **u** dil ister idin͡g baş ile ḳoydum naẓara / istesen͡g söyle nedür bendeden ey māh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 4). [u,]*

yüzi rūḥu'llāh **u** zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn **u** ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [u,]*

yüzi rūḥu'llāh **u** zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn **u** ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [u,]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf uş tīr **ü** kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [ü,]*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār **u** ḫamı yanın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [u,]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl **ü** şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [ü,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber **ü** peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise yüz şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [ü,]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol zülfi görüp ṣon͡gı man͡ga / ġuṣṣa vü miḥnet **ü** endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [ü,]*

gitdi ol şūḫ **u** sözi ḳaldı cihān ağzında / māh-ı Kenʿānı gidüp ḳıṣṣa-ı Kenʿān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 5). [u,]*

ey ruḫ **u** zülfin͡g gül ü sünbül kimi / çizgineyüm başun͡ga kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [u,]*

ey ruḫ u zülfin͡g gül **ü** sünbül kimi / çizgineyüm başun͡ga kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [ü,]*

maṭlūb sen **ü** menem ṭaleb-kār / ṭālib olana olur ṭaleb kār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 1). [ü,]*

ḥamd **ü** s̱enā mübdiʿ-i bī-ālete / muḫteriʿ-i bī-ġaraż u ʿillete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 1). [ü,]*

ḥamd ü s̱enā mübdiʿ-i bī-ālete / muḫteriʿ-i bī-ġaraż **u** ʿillete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 1). [u,]*

viren an͡ga biş ḥis **ü** altı cihāt / yazan an͡ga āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [ü,]*

ḫāliḳ-ı ins **ü** cin **ü** vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [ü,]*

ḫāliḳ-ı ins **ü** cin **ü** vaḥş u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [ü,]*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş **u** ṭuyūr / rāzıḳ **u** rezzāḳ ḫamu mār **u** mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [u,]*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü vaḥş **u** ṭuyūr / rāzıḳ **u** rezzāḳ ḫamu mār **u** mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [u,]*

sen kim **ü** adını anun͡g adamek / ẕerre kim **ü** gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [ü,]*

sen kim **ü** adını anun͡g adamek / ẕerre kim **ü** gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [ü,]*

özi durur ʿilm ile daʿvī ḳılan / evvel **ü** āḫirde tecellī ḳılan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 13). [ü,]*

Tan͡grı onun͡g şānına levlāk dir / çākerīdür encüm **ü** eflāk dir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 14). [ü,]*

menden an͡ga günde dürūd **u** selām / āline etbāʿına hem ve's-selām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [u,]*

cürm **ü** ḫaṭādan olubam rū-siyāh / luṭf gözi ilen man͡ga baḫ ey ilāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 18). [ü,]*

ḫaste-dil **ü** vālih **ü** bī-çāre-em / luṭfin͡g ivinden ḳatı āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [ü,]*

ḫaste-dil **ü** vālih **ü** bī-çāre-em / luṭfin͡g ivinden ḳatı āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [ü,]*

senden eger ġam gele yā derd **ü** bīm / şükr senin͡g virdügün͡ge ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [ü,]*

sāḳī humāram man͡ga bir bāde vir / ḫırmen-i dīn **ü** dilimi bāda vir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [ü,]*

ol şafaķ **u** mihr degül görünen / çerħdür ol bāde içün dürünen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 25). [u,]*

şāh duʿāsın çü edā eyledi / cān **u** dil bīmāra nidā eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 40). [u,]*

bir niçe söz cān gön͡güle dir işit / cān **u** gön͡gülle bu sözi var iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [u,]*

yaħşılıġ it luṭf **u** kerem pīşe ķıl / gör ne ʿaceb ẕātsın endīşe ķıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [u,]*

şemʿ teg ol yek-dil **ü** hem yek-zebān / tā ki yüzün͡gden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [ü,]*

ey gün **ü** ay ħādim **ü** ħaylün͡g senün͡g / cān u cihān barça ṭufeylün͡g senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [ü,]*

ey gün **ü** ay ħādim **ü** ħaylün͡g senün͡g / cān u cihān barça ṭufeylün͡g senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [ü,]*

ey gün ü ay ħādim ü ħaylün͡g senün͡g / cān **u** cihān barça ṭufeylün͡g senün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 57). [u,]*

her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf **u** kerem pīşe vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [u,]*

ħanı Ferīdūn **u** Cem ü Keyķubād / ķaldı olardan ṣon͡gra ancaħ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [u,]*

ħanı Ferīdūn u Cem **ü** Keyķubād / ķaldı olardan ṣon͡gra ancaħ bir ad *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 60). [ü,]*

ħanı olar kim munı cemʿ itdiler / ḥasret **ü** derd ile ķoyup gitdiler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 63). [ü,]*

cān **u** cihān kimseye ķalmaz gider / mihrin anun͡g cān **u** gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [u,]*

cān **u** cihān kimseye ķalmaz gider / mihrin anun͡g cān **u** gön͡glümden gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 64). [u,]*

ādem eger ħayr ider yoħsa şer / ħayr **u** şer ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [u,]*

bes yigi oldur ki şerīr olmaya / bā-ġam **u** derd ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [u,]*

tā ki bu mīnā felek-i zer-nigār / ķāyim olup eyleye devr **ü** medār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 68). [ü,]*

revān ol sū-be-sū gülşen-be-gülşen / ķadem başma meger bir serv **ü** sūsen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 2). [ü,]*

velī sensiz man͡ga çekdi çeri ġam / ne bir yoldaş **u** ne bir yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [u,]*

ḥaḳun͡g fażl **u** ḫayālün͡g devletinden / ḫalāṣ olduġ ḥasūdun͡g miḥnetinden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 20). [u,]*

hemīşe tā nihāl-i fetḥ **ü** iḳbāl / ẓafer bāġında ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [ü,]*

nihāl-i ʿömrün͡g olsun ser-sebz **ü** ḫurrem / yitürsün mīve-i devlet dem-ā-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 29). [ü,]*

saġınma sözümi kim aldamekdür / işitmek senden **ü** menden dimekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 10). [ü,]*

çehār bāliş **ü** dünyā degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ yiri degül tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [ü,]*

çehār bāliş ü dünyā degül bisāṭ **u** neşāṭ / bisāṭ yiri degül tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [u,]*

kim anda tekye ḳılursın zihī ġurūr **u** ḫayāl / bu ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [u,]*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime üküş ki men erkān-ı mülk **ü** millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [ü,]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt **u** baḫt **u** ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [u,]*

cihānda men daḫı bir şeh-süvār-ı devlet idüm / ki hem ʿinānım idi taḫt **u** baḫt **u** ʿizz ü celāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [u,]*

görende fāriġ **u** āzād ḫāṭırım ġamdan / ḫaçan ki serpe ṣalurdum niḳābı çihremden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [u,]*

güneş yüzi ṣararurdı ẕi-reşk-i ḥüsn **ü** cemāl / yüz urdı çünki puzulmeklige esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [ü,]*

müdām cevr **ü** cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [ü,]*

yār iste gön͡gül isteme bu deyr-i fenāyı / yā encüm **ü** erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [ü,]*

bulmaz anı terk itmese bu āb **u** hevāyı / ol ġāfil-i nādān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [u,]*

aç gözün͡gi andan dolu gör arż **u** semāyı / ey vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [u,]*

aç gözün͡gi andan dolu gör arż u semāyı / ey vālih **ü** ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [ü,]*

dünyā vü zer **ü** sīmine aldanma Hidāyet / maṭlūbun͡gı bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [ü,]*

her gūşede yüz nāle vü feryād **u** fiġāndur / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [u,]*

her gūşede yüz nāle vü feryād u fiġāndur / şol tīr **ü** kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [ü,]*

her şeyde ki var gözine ol çihre ʿıyāndur / çıḫ żann **u** gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [u,]*

müştāḳ olupdur sa͡nga bu ʿāşıḳ-ı cānı / bī-ḥadd **ü** nihāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 2). [ü,]*

sen hem ṣanemā terk ide gör cevr **ü** cefāyı / ḳıl luṭf u ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [ü,]*

sen hem ṣanemā terk ide gör cevr ü cefāyı / ḳıl luṭf **u** ʿināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 4). [u,]*

öldürdi men-i ḫaste ol ḥūr-ı cenānı / bī-cürm **ü** cināyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 6). [ü,]*

ol yār-ı vefā-dār yolında dil **ü** cānı / terk eyle Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [ü,]*

uç-: *Havaya kalkıp gitmek, tayeran etmek.*

uça yazar żaʿfdan göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [uç-, -a, -yaz, -ar]*

uc: *Bir şeyin baş veya son noktası.*

berkidüp başda bir **ucın** biri dutmış çizginür / kavkav oynar meger gö͡nglümlen ey cān kākülü͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 3). [ucın, -ı, -n]*

bu nevʿ ile kim dūstları yād idip aġlar / ṣo͡ng **ucı** Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [ucı, -ı]*

ger düşde gö͡ngül zülfü͡ng **ucın** dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [ucın, -ı, -n]*

gök yaġlıġ ile ḳaşın **ucını** silicaġ yār / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [ucını, -ı, -n, -ı]*

bir ḳıl **ucını** cāna virürse Hidāyet al / kāmı͡nga düşmeye daḫı ucuz anı͡ng kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [ucını, -ı, -n, -ı]*

ḳaş **ucın** gösderüp dil aldı ol ay / meni nādān görüp ṣatdı sınuḫ yay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [ucın, -ı, -n]*

uca: *Yüce.*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā vü ne **uça** ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrı͡ng gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [uça,]*

dime aldanmazam düşmen sözine / bu **uca** ḳalʿa olan düşmen sözine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 5). [uca,]*

ʿucb ol-: *Kendini beğenmek.*

ḳavaldum itiñi görgeç ḳapuñdan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı degül yaḫşı ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [ʿucb ol-, -dı]*

uçmaġ: *Cennet.*

varmazam **uçmaġa** küyından anuñ ey zāhid / damuya nişe vara kim ki anıñ cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [uçmaġa, -a]*

uçur-: *Uçurmak.*

göñlüñ ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab **uçur** götür kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [uçur,]*

göñlüñ ḳuşın didi **uçuram** kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [uçuram, -am]*

göñlüñ ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim **uçurur** velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [uçurur, -ur]*

ucuz: *Ucuz.*

bir ḳıl ucını cāna virürse Hidāyet al / kāmıñga düşmeye daḫı **ucuz** anıñ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [ucuz,]*

ʿūd: *Ağaç, odun; öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür çalgı aleti. (Matem amacıyla ölenin arkasından yakılması bağlamında).*

micmer-i dilde yandı cān ʿ**ūdı** / tā giyipdür ḳabā-yı müşkīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 2). [ʿūdı, -ı]*

ʿūd-ı cān: *Ağaç, odun; öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür çalgı aleti. (Matem amacıyla ölenin arkasından yakılması bağlamında).*

ʿūd-ı cān yaḫduġum men-i bī-dil / delü göñlüm birilesi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 2). [ʿūd-ı cān,]*

ʿūd-ı nāle: *Nale ağacı, odunu.*

ʿūd-ı nālem teg figān itmek dilerdi çalıcı / tīz ḳulağın burdı çaldı bam lisānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 5). [ʿūd-ı nāle,]*

uġraş-: *Savaşmak, mücadele etmek.*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı göñlimni gözüñ / ol ḥarāmī yana kim **uġraşa** fi'l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [uġraşa, -a]*

ḳurbānıyam o doġrı erin͡g k'anda **uġraşup** / gözine düşmenün͡g ḳıla derdüm ḳara güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 4). [uġraşup, -up]*

<u>uġur:</u> *Uğur, yol.*

yār **uġurında** eger menzil ü yol daş olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [uġurında, -ı, -n, -da]*

<u>ulaġ:</u> *Haberci, elçi.*

kim ki anun͡g sözine dutmaz ḳulaġ / ādem an͡ga söyleme k'oldur **ulaġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 15). [ulaġ,]*

<u>ulaġlıġ:</u> *Ulak vazifesi, işi.*

gön͡gül mülkini çapmaġa gelür ol Türk ılḳayup / Hidāyet ol bedevlüden ḳıraġ dutmaġ **ulaġlıġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 5). [ulaġlıġdur, -dur]*

<u>ulal-:</u> *Ululaşmak, yaşlanmak.*

lāf urur çoḫ yaşamış serv didim ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim **ulala** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [ulala, -a]*

<u>ulu:</u> *Ulu, büyük; değerli, yüce kişi.*

ayaġına itinin͡g başun͡gı çoḫ ṣalma raḳīb / olma zinhār özün͡gden **ulu** ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [ulu,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / **ulular** ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [ulular, -lar]*

<u>ulu devlet:</u> *Ulu devlet.*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [ulu devlet,]*

<u>ululuġ:</u> *Ululuk, büyüklük.*

cehlden ṣatma **ululuġ** yāra ey aġyār var / kim **ululuġ** bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [ululuġ,]*

cehlden ṣatma **ululuġ** yāra ey aġyār var / kim **ululuġ** bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [ululuġ,]*

<u>um-:</u> *Ummak, beklemek, dilemek.*

senden cefādan özge Hidāyet ne **uma** kim / çün çın imiş bu nükte ki ʿömr eylemez vefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 6). [uma, -a]*

vaṣlım **umanlara** didi bir dest-res gerek / dutdum men etegini didüm dest-res budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [umanlara, -an, -lar, -a]*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül vaṣlından özge **umma** gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [umma, -ma]*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp zülfin didi / **umma** ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [umma, -ma]*

zülfün͡ge baġlanmadın **umardum** uṣlana gön͡gül / tā kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [umardum, -ar, -du, -m]*

dil-berinden **umar** ol ḫaste Hidāyet kāmın / an͡ga ʿışḳ arasına rāḥat u ḫvāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 5). [umar, -ar]*

leblerün͡gden özgeler ger cān **umarlar** dem-be-dem / ol ki başın terk idüp teslīm ider ḫanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 3). [umarlar, -ar, -lar]*

ʿaceblenme gözün͡g yaşı Hidāyet çeşmün͡g aḫıtsa / ne **umsun** mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [umsun, -sun]*

ġam ivürmekden Hidāyet gön͡glin almekse murād / **uma** ey cān sen tegi maḳṣūdına ol hem ire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 5). [uma, -a]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı **umup** varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [umup, -up]*

ḳorḫu nedür fenādan eger var ise beḳā / **ummek** beḳā ne āhı ger olsa fenā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [ummek, -mek]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber oġlı **umar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [umar, -ar]*

umar bol-: *İstek duymak, arzulamak.*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden girçek imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [umar bol-, -sa]*

unut-: *Aklında kalmamak, hatırlamamak.*

çoḫ kemürdi sümük itin͡gle Hidāyet anı / ḫaçan **unuda** ki boynında ḥaḳ niʿmeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [unuda, -a]*

şehā bu ḫayr işe teʾḫīr ḳılma / **unut** taḳṣīrümi taḳṣīr ḳılma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 26). [unut,]*

ur-: *Vurmak, yaralamak.*

gögsüme **uran** dāġ-ı cefā lāle teg ey gül / ter sünbülnin͡g altındaki berg-i semenün͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 2). [uran, -an]*

yār ötdi **urdı** cānıma yüz derd ü dāġlar / cān gidicaḫ tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [urdı, -dı]*

gözlerüng͡ cānıma **urduġça** ḫadeng-i müjei / çekerem nāle ilinden diyerem āh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 2). [urduġça, -duġça]*

ur-: *Üflemek.*

ey geyik gözlü işit ʿāşıḳung͡ efġānı disem / kim ḳulaġ aṣadır munda Hidāyet teg **ürene** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 4). [ürene, -en, -e]*

ur-: *Isimlerle birlikte birleşik fiil yapan yardımcı fiil. (sel vurmak).*

yüz üsne düşer ḳaṭre **urup** seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābung͡da senüng͡ ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [urup, -up]*

uş: *Bu, şu, işbu; işte, şimdi.*

eyleyip fermān apardung͡sa ḳarār u dīn ü dil / durmışam **uş** baş ile tā n'ola fermānung͡ yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [uş,]*

iti oldum mang͡a **uş** istedügüng͡ bir dimedi / tüle teg isteşürem ola ki sözi oş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 2). [uş,]*

ḥaḳḳını gördi Hidāyet naẓar itgeç ang͡a şāh / **uş** bu maʿnī ile kim er naẓarı ḥaḳ naẓarı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 5). [uş,]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister yana / çekdi kirpükden ṣaf **uş** tīr ü kemānın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [uş,]*

uşan-: *Usanmak, bıkmak.*

göng͡ülden il yudum tā baḫmaz oldı ḥāline çeşmüng͡ / ki ḫayr itmez ṭabīb **uşanıcaġ** bīmāra baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 3). [uşanıcaġ, -ıcaġ]*

uşan-: *Kırılmak, kopmak, parçalanmak, ufalanmak, dağılmak.*

ey dil yiter **uşan** ki mang͡a oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren sang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [uşan,]*

dang͡ yiline fāş itdi saçıng͡ sırrın o şāne / yā Rab kesilüp dili onung͡ dişi **uşana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [uşana, -a]*

uşan: *Gafil, tembel, gevşek, isteksiz.*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları kenāra yitür / göng͡ül bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir **uşandur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [uşandur, -dur]*

uşlan-: *Uslanmak, akıllanmak.*

zülfüng͡e baġlanmadın umardum **uşlana** göng͡ül / tā kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [uşlana, -a]*

uslu: *Uslu, akıllı.*

ʿāşıḳdan ider kenāre zāhid / bī-ʿaḳl düzelmez **uslu** ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [uslu,]*

yārdın dönme müddeʿī sözile / ey gön͡gül işiden gerek **uṣlu** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [uṣlu,]*

ʿuşşāḳ: *Aşıklar.*

ruḫ u zülfün͡g viṣāli ʿ**uşşāḳa** / milket-i Rūm u taḫt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [ʿuşşāḳa, -a]*

dutma ʿ**uşşāḳun͡gı** raḳīb ile bir / biri munın͡g itin͡g miskīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [ʿuşşāḳun͡gı, -un͡g, -ı]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīğılan o gün / yā Rab yitür meni o güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [ʿuşşāḳı, -ı]*

ʿuşşāḳ ṭarīḳ ile sülūk itmedi hergiz / hīç dutmadı insān ṣıfatını bu behīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 4). [ʿuşşāḳ,]*

uşta: *İşte, şimdi, bak işte.*

yüz pāre ḳıldı bağrumı hicrün͡g ınanmasan͡g / çeşmüm yolından **uşta** düşer pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [uşta,]*

oḫı gön͡glün͡gde **uşta** ey Hidāyet / bu munça çeng teg feryād niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 5). [uşta,]*

güldi yanın͡gdan gider **uşta** Hidāyet yār iti / yoḫsa neşʾen͡g tök yaşın͡g tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [uşta,]*

utan-: *Çekinmek, mahcup olmak.*

seyl-i sirişkim ile yağış ḳıldı mācerā / **utanmadı** o ḳaṭre den͡gizden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [utanmadı, -ma, -dı]*

utandur-: *Utandırmak; fazla ikram ve iltifatta bulunarak veya kendisinden beklenmeyen bir başarı göstererek karşısındakini mahçup etmek.*

tā ki giydin͡g ey ḫaṭı reyḥān ḳabā-yı sūsenī / sünbül-i zülfün͡g **utandurdı** çemende sūseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 1). [utandurdı, -dı]*

uy-: *Uymak, uyuşmak.*

ey ki gündüzdür yan͡gağun͡g zülf-i müşkīn giceler / gel ki **uymadı** firāḳun͡gdan bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [uymadı, -ma, -dı]*

dön didükçe ʿışḳdan zāhid Hidāyet ḥaḳ bilür / **uymazam** bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [uymazam, -maz, -am]*

gitdi ol oḫla cān Hidāyet'den / oḫla bir daḫı cān **uyar** yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [uyar, -ar]*

uymazam sözüñ͡ge git ey zāhid / sen teg ola o kim sañ͡ga **uya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [uya, -a]*

uymazam sözüñ͡ge git ey zāhid / sen teg ola o kim sañ͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [uymazam, -maz, -am]*

uymaduġumçun raḳībe ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola her kim **uya** ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [uya, -a]*

ey **uyan** şeyṭān sözine ger selāmet isteseñ͡g / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [uyan, -an]*

uymaduġumçun raḳībe ehl-i ḥaḳ menʿ eylemez / ġayr-ı millet ola her kim uya ġayr-ı millete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 3). [uymaduġumçun, -ma, -duġ, -um, -çun]*

uyḫuda gör-: *Rüyasına girmek.*

bir kez didi uyḫuda görürsin yüzüm ol ay / göz açmamışam iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [uyḫuda gör-, -ür, -sin]*

uyı-: *Uykuya dalmak.*

yüzüñ͡gi göricek gözüm **uyımaz** / kişi bayram güni ḫaçan uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [uyımaz, -maz]*

yüzüñ͡gi göricek gözüm uyımaz / kişi bayram güni ḫaçan **uyıya** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [uyıya, -y, -a]*

uyırsan ḳalʿa içre düş görersen / saʿādet yüzini rūşen görersen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [uyırsan, -r, -sa, -n]*

uz ol-: *Mâhir, akıllı, uyanık olmak.*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrüñ͡gde yüzin ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [uz ol-, -ur]*

uzaḫ: *Uzak.*

var göñ͡gül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur **uzaḫ** yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [uzaḫ,]*

uzat-: *Uzatmak.*

cām-ı lebin ṣunanda sañ͡ga yār zülfi teg / baş ile il **uzat** Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [uzat,]*

gül yüzine çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il **uzatkeç** sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [uzatkeç, -keç]*

uzun: *Uzun, başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı olan, çok süren.*

la‘lün͡g diyicaḫ būse dutar zülfün͡gi gön͡glüm / ol va‘deye niçün ki **uzun** yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [uzun,]*

Ü

<u>üküş:</u> *Çok, pek çok, çoğu, bir çoğu.*

didim öldürdi **üküşni** mey-i laʿlüñ̑ ḳadeḥi / didi ḳayurma sañ̑a daḫı birer şerbeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [üküşni, -ni]*

sınaduñ̑ özüñ̑i aġyār Hidāyet'le **üküş** / savuş imdi dimiş olam sañ̑a çoḫ itme savaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 5). [üküş,]*

gerd-i sitem Hidāyet **üküş** ḳondı anlara / ger dönseler ʿacebleme dūlāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 8). [üküş,]*

helāk-i ġuṣṣa vü ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime **üküş** ki men erkān-ı mülk ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [üküş,]*

<u>ülke:</u> *Ülke, memleket.*

gözüñ̑ göñ̑ül aluban puzdı cānım **ülkesini** / şehā yit ülkelüniñ̑ ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [ülkesini, --si, --ni]*

cān **ülkesinde** çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan duta tā vardur iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [ülkesinde, -si, -n, -de]*

dūd u endūh u belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān **ülkesini** puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [ülkesini, --si, --ni]*

<u>ülkelü:</u> *Ülkeli, memleketli.*

gözüñ̑ göñ̑ül aluban puzdı cānım ülkesini / şehā yit **ülkelüniñ̑** ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [ülkelüniñ̑, -niñ̑]*

<u>ümīd:</u> *Ümit, umut.*

cāna çoḫ oḫ atduġuñ̑dan ṣanma ey cān incinem / kim her oḫuñ̑ bir **ümīd** ü istimāletdür mañ̑a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 4). [ümīd,]*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısañ̑ yārüm n'ola / buşmaz **ümīdüm** ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [ümīdüm, -üm]*

ümīd oldur iten göñ̑lüm buluna nişe kim anı / lebiñ̑den ṣordum u aġzına hem didüm ṣoraġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 4). [ümīd,]*

müddeʿīniñ̑ niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / var **ümīdim** ḥaḳa kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [ümīdim, -im]*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / yüz **ümīd** ilen ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [ümīd,]*

çü ẓāhirdür didügüm sözde taṣdīḳ / **ümīd** oldur refīḳum ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [ümīd,]*

eger ḳulluġda taḳṣīr oldı menden / **ümīdüm** ʿafvdur ey şāh senden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 6). [ümīdüm, -üm]*

ḫayālüñ dāmenin dutdı dil-i zār / ki bu demde **ümīdüm** sensin ey yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [ümīdüm, -üm]*

ne ġam didi yaġış teg yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür **ümīdüm** bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [ümīdüm, -üm]*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā **ümīdi** cihānda ki Ḳanber oġlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [ümīdi, -i]*

ümīdim kes-: *Artık ummaz olmak, olacağını beklememek, kavuşamayacağını anlamak.*

viṣāliñ devletin bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [ümīdim kes-, -im-mezem, -]*

ümīd-vār: *Ümitli, uman.*

ümīd-vāram eger dāmeniñ dutam aġyār / ilimden almaya ḳılduġça mekr ü al etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 2). [ümīd-vāram, -am]*

ümmīd: *Ümit.*

viṣāliñ devletin bulmaġ hemīşe vardur **ümmīdim** / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [ümmīdim, -im]*

ün: *Ses, seda, ün.*

titreşüp yapraġ tökende **ün** aġaçlardan degül / kim çemen eṭfāliniñ üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [ün,]*

itile gizlü söz dir idüm ol perī didi / Ádem teg ādemīlere söz di **ün** eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 2). [ün,]*

göñgül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulaġım anda ki bir **ün** gele ẕi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [ün,]*

bir **ün** ḳulaġıma geldi ẕi-ḫuftegān-ı laḥed / ki ey faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [ün,]*

ürk-: *Ürkmek, korkmak.*

yarma ey pīr gögsüñgi men teg o cevlān eylegeç / **ürkmeye** gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [ürkmeye, -me, -y, -e]*

üş-: *Üşüşmek.*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebin͡gçün ey gülüm / her ẕerrem ola bir çibin ol şeker üstinde **üşem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [üşem, -em]*

<u>üşen-:</u> *Usanmak, bıkmak, rahatsız etmek, sıkılmak, çekinmek, korkmak.*

dir müddeʿī cānım üşenür çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle an͡ga ancaḫ **üşene** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [üşene, -e]*

dir müddeʿī cānım **üşenür** çıḫmaġa tenden / ey peyk-i ecel söyle an͡ga ancaḫ üşene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 4). [üşenür, -ür]*

<u>üsne:</u> *Üzerine, üzerinde, üstünde, üstüne.*

yüzün͡gde kim ol silsile-i mū düşünüpdür / gül **üsne** saġın sünbül-i ḫoş-bū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [üsne,]*

yüz **üsne** düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda senün͡g ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [üsne,]*

yüzindeki ol ḫāl u anın͡g **üsne** biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [üsne,]*

kirpüklerinin͡g ʿaksidür ol ḫaṭ ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden yüzinin͡g **üsne** nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [üsne,]*

görmez olsam ay yüzün͡g bir dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm **üsne** gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [üsne,]*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr **üsne** minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [üsne,]*

dalaşursa n'ola zülfün͡gle lebün͡gçün gön͡glüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān **üsne** dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [üsne,]*

gördi bām **üsne** yüzün͡g yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [üsne,]*

göz yaşı **üsne** ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde ada an͡ga yā gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [üsne,]*

cān ile gön͡gül her biri bir yanına düşdi / yüz **üsne** dü zülfün͡g düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [üsne,]*

titreşüp yapraġ tökende ün aġaçlardan degül / kim çemen eṭfālinin͡g **üsne** nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [üsne,]*

ḫāk-i rāhın͡g **üsne** düşmişdüm senin͡g bir būy içün / esdi bād-ı ṣubḥ u götürdi meni topraġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 3). [üsne,]*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde daġılur / yā yüzüm **üsne** dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [üsne,]*

Hidāyet isteme çoḫ yaş töküp ḳılıcın anın͡g / göz açıcaġ göresin başın͡g **üsne** oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [üsne,]*

ʿāşıḳun͡g devletidür tīġın͡gız anı görene / başının͡g **üsne** yaḳın başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [üsne,]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men sīmi zer **üsne** tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [üsne,]*

ḳaşlarun͡gız ṭāḳı gözimde menim / çaylar **üsne** görünür pül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 4). [üsne,]*

bu söz **üsne** yitüp geldi ḫayālün͡g / didi kim niçedür ey ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [üsne,]*

üst: *Üst, üzeri, üst taraf.*

ḥammāmda dün ġarḳ-ı ʿaraḳ cismini gördüm / ṣandum ki bilūr **üstine** inçü düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 3). [üstine, -i, -n, -e]*

ṣanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn **üstine** / çün yirinden atın ol şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [üstine, -i, -n, -e]*

şāḫı **üstinden** ki titrer nergis esende nesīm / ṣāġar-ı meydür ṣanasın͡g kim ḫumār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 2). [üstinden, -i, -n, -den]*

ḳaddi **üstinde** zülfeyni ṣanasın͡g / yuva bir servde dutmış iki dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [üstinde, -i, -n, -de]*

topraġ olursa ger tenüm şehd-i lebin͡gçün ey gülüm / her ẓerrem ola bir çibin ol şeker **üstinde** üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [üstinde, -i, -n, -de]*

şol kemer **üstindeki** yaġlıġ ḫayālinden müdām / gözleri yaşı Hidāyet'nin͡g çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [üstindeki, -i, -n, -de, -ki]*

dür-dānedür ki zer-varaḳ **üstinde** daġılur / yā yüzüm üsne dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [üstinde, -i, -n, -de]*

luṭf idüp zülfin͡gni ol ruḫsāreler **üstin** gider / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [üstin, -i, -n]*

tā düşti müşkīn sünbülün͡g gül-berg-i ḫandān **üstine** / çekdi tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān **üstine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [üstine, -i, -n, -e]*

tā düşti müşkīn sünbülün͡g gül-berg-i ḫandān **üstine** / çekdi tenef ebr-i siyeh ḫurşīd-i tābān **üstine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 1). [üstine, -i, -n, -e]*

her dem nigārīn barmaġun͡g başma turunc ġabġaba / taḳdīm ḳılma funduḳı sīb-i Ṣıfāhān **üstine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 2). [üstine, -i, -n, -e]*

didim ki ḥāl-i dil virem yāḳūt-veş mercānun͡ga / başdun͡g revān lü'lü'leri laʿl-i Bedeḫşān **üstine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [üstine, -i, -n, -e]*

zencīr-i zülfün͡g ʿaksini gözden gidermez hīç dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān **üstine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [üstine, -i, -n, -e]*

oldı cemālin͡gden cüdā vīrān Hidāyet ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i vīrān **üstine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [üstine, -i, -n, -e]*

üstād-ı ezel: *Ezel üstadı II Allah.*

çekmek isterdi ḳaşı naḳşını **üstād-ı ezel** / baḫdı çün ṣūret-i zībāsına ḥayrān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 6). [üstād-ı ezel,]*

üstüme yıḫ-: *Üstüne yıkmak, kendisinin de sorumlu olduğu bir işin ağırlığını başkasına yüklemek.*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥẓa felek üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [üstüme yıḫ-, -ar]*

üstün: *Üstün, değerli.*

egerçi gözlerüñgdür başılan siḥr / dil almaġda ḳaşuñgdur andan **üstün** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 4). [üstün,]*

üz-: *Kesmek, koparmak, kırmak.*

ġonçe tikdürmiş zümürrüd dügme gül-gūn göñglege / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz **üzerler** dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [üzerler, -er, -ler]*

ten ḳaydın **üzgeç** irdi göñgül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣāliñg ister iseñg yüz anıñg kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [üzgeç, -geç]*

üze: *Üzerinde, üzerine, üstüne.*

kāfūr **üze** müşk ile sevād eylemedüñg hīç / bir nāme ile bendeñgi şād eylemedüñg hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 1). [üze,]*

ser-ḫoş olup sīm **üze** çoḫ tökme laʿl / saçma güher yaşuñga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [üze,]*

üzre: *Üzerine, üstüne.*

ʿaḳs ile bildürür sañga yüz **üzre** yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki dağılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [üzre,]*

tā yüzüñgde bād şol zülf-i muʿanber tipredür / berg-i nesrīn **üzre** şaġın sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [üzre,]*

ol ki ḫaṭṭ-ı müşk-bārı nesḫ-i reyḥān eylemiş / ḫāl imişdür ol ki yüz **üzre** perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [üzre,]*

V

vācib ol-: *Yapılması gerekli olmak, şart olmak.*

ḥālinden olma cān u dilüñg ġāfil ey ṣanem / kim şāha vācib ola raʿiyyet riʿāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 4). [vācib ol-, -a]*

vaʿde: *Bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi için tanınan zaman, mühlet, mehil.*

laʿlüñ diyicaḫ būse dutar zülfüñi göñlüm / ol **vaʿdeye** niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [vaʿdeye, -y, -e]*

vaḥş: *Vahşi hayvanlar.*

ḫāliḳ-ı ins ü cin ü **vaḥş** u ṭuyūr / rāzıḳ u rezzāḳ ḫamu mār u mūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 7). [vaḥş,]*

vāḳıʿ ol-: *Gerçekleşme, vuku bulma, meydana gelme.*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüñ teg yüküş ṣūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı seniñ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [vāḳıʿ ol-, -ma, -dı]*

vālih: *Şaşkın, şaşırmış.*

ey cān u göñgül mihriñ ile **vālih** ü şeydā / is̱bātıñ içün kevn ü mekān oldı hüveydā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 1). [vālih,]*

ey ṣoran kim zülf ü ḳaddi **vālihi** sen doğru di / egrilik yaḫşı degül men doğrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [vālihi, -i]*

ḥaḳḳuñ gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar yüzine kim ki degül **vālih** ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [vālih,]*

ḫaste-dil ü **vālih** ü bī-çāre-em / luṭfıñ ivinden ḳatı āvāre-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 20). [vālih,]*

aç gözüñi andan dolu gör arż u semāyı / ey **vālih** ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [vālih,]*

vālih ol-: *Şaşırmak, şaşakalmak.*

ḫaṭṭ u ḫāliñden olmışdur Hidāyet vālih ü bī-ḫod / niçük ki çeşm ü rūyıñdan dil ü cān mest ü ḥayrāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 6). [vālih ol-, -mış, -dur]*

var: *Mevcut, var.*

dindürmezem aġyārı itiñle olalı yār / her işde ki **var** ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [var,]*

ger bağruñı yaram dir iseñ tā görem ne **var** / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [var,]*

her ilde bir sögüş dir ü men teg **var** ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [var,]*

didim olmaġa ayaġuñda göñgül ḥasreti **var** / didi ger aña naṣīb olur ise devleti **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [var,]*

didim olmaġa ayaġungda göngül ḥasreti **var** / didi ger anga naṣīb olur ise devleti **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 1). [var,]*

didim öldürdi üküşni mey-i laʿlüng ḳadeḥi / didi ḳayurma sanga daḫı birer şerbeti **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 2). [var,]*

men dimen leẕẕeti **var** sāʿid ile her yengining / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yengining leẕẕeti **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [var,]*

men dimen leẕẕeti **var** sāʿid ile her yengining / ki ḥadīs̱ oḫumışam her yengining leẕẕeti **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [var,]*

varmazam uçmaġa kūyından anung ey zāhid / damuya nişe vara kim ki anıng cenneti **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [var,]*

çoḫ kemürdi sümük itingle Hidāyet anı / ḫaçan unuda ki boynında ḥaḳ niʿmeti **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 5). [var,]*

göngliming ʿışḳungda şāhā hem ġam u hem derdi **var** / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [var,]*

göngliming ʿışḳungda şāhā hem ġam u hem derdi **var** / neyler özge hem-dem anlar kimi çün hem-derdi **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 1). [var,]*

dün didi derdi olan derdin disün cān çekdi āh / ol ṭabīb-i dil gülüp didi munung hem derdi **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 2). [var,]*

sep göngül dūlāb-ı çeşmüngden su ḫāk-i rāhına / yār ilen tā dimesünler kim arada gerdi **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [var,]*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātıng bāġınıng sen teg ḫaçan bir verdi **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [var,]*

nāz-ı ʿışḳungdan Hidāyet ger yanarsa çekmez āh / zāhidüng savuġlıġındandur ki āh-ı serdi **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [var,]*

zülfi ʿaksi dil-bering çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda **varısa** bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [varısa, -ısa]*

nālesin kesmez göngül kūyında tā yüzin görer / bāġçede gül **var** iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [var, -i, -ken]*

her kimsenüng ki hem-demi derd-i ḥabībdür / hem-derdi **var** anga ne ḥācet ṭabībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 1). [var,]*

didim **varısa** çaġır sāḳīyi çaġırsunlar / lebi şeker töküp itdi gerekse var çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [varısa, -ısa]*

didim cānā ʿaceb fettān gözing **var** / didi kim yaḫşı görmişsen gözing **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [var,]*

didim cānā ʿaceb fettān gözing **var** / didi kim yaḫşı görmişsen gözing **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [var,]*

ey kim dirsiz naẓar ḳaṭʿ eyle andan / anga bengzer manga bir baḫ gözing **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 2). [var,]*

menim yaşum aḫıdurken müneccim / görüp didi ki güçlü yulduzung **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [var,]*

sıġışmas nāmede şerḥ-i cüdāyī / Hidāyet nāme gönderme özüng **var** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 5). [var,]*

cān ülkesinde çün şeh-i ʿışḳ iḫtiyārdur / ʿaḳl anda her ḫaçan duta tā **vardur** iḫtiyār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 3). [vardur, -dur]*

viṣāling devletin bulmaġ hemīşe **vardur** ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [vardur, -dur]*

göngül ḳarārın u cān ṣabrın aldı dir ḫanı göz / didim ḫayālinge ṣor gözde nem ki **var** bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 2). [var,]*

yüzüngde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki **var** / sening nis̱ārung içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [var,]*

ser-i küyında ḫāk oldı Hidāyet āḫir-i ʿömri / belī her neste kim **vardur** olur öz aṣlına rāciʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 5). [vardur, -dur]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u göngül / sende ne **var** anıng gerek niçün kim anıngdur sening *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [var,]*

her ḫancaru kim **varsa** ḳatil dönme Hidāyet / ayrıl dise mendin çeküben ḫancer o ḳātil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 5). [varsa, -sa]*

yüzini görgeç aldı aġzı göngül / ger yoḫ idürse **var** arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [var,]*

kimde **vardur** bu ḳāmet ile ḳıyām / anga ṣanma ḳıyāmet olsa ḳıyām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 1). [vardur, -dur]*

*cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gönglümde **var** idi burun / tā yüzüng gördüm şehā ol cüst ü cūdan il yudum (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [var, -i, -di]*

*niçe söylerdüng ki mecnūn yiridür ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg **var** mıdur bu işde kim mecnūn olam (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [var, -mı, -dur]*

*bu dīde-i pür-nemle cān içen ṭufeylingdür sening / sen ḫod bilürsin dil-berüm nem **vardur** daḫı menim (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 2). [vardur, -dur]*

*ḫayr u şer her ne **var** çünki Hidāyet ḥaḳ ider / çerḫ-i devvār ilinden ne diyem āh u fiġān (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 5). [var,]*

*lebing şarābı dururken ḫıżr şarābı nedür / ḫaçan göze görünür bu su **var** iken her su (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 3). [var, -i, -ken]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetüng ey gül-sitān / beslegil kim irişür gül kimi mihmānung yana (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [var, - i, -se]

*tā seni buldum ne yirde **var** ise yādınġla-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [var, -i, -se]*

*göz yüzin gördi göngül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki **var** yüz göreler yüz görene (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [var,]*

apardunġ dīn ü dil ey hicr menden / ne istersin daḫı nenġ ***var*** *mende (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 4). [var,]*

maḥabbetim sanġa ***vardur*** *irādet ile şehā / ḳabūl ḳıl meni kim yoldaşım irādet ile (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [vardur, -dur]*

dönmen çekerem özimi bir ***var*** *anıngçün / bi'llāh ki bu dönmekligüme daḫı ne çāre (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 3). [var,]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim ***vardur*** *çekerler şīri zencīre (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [vardur, -dur]*

naẓarı ***var*** *idi geh gāh menümlen itininġ / neyleyem āh ki ḳaṭʿ eyledi mendin naẓarı (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 3). [var, -i, -di]*

ey dil darıḫma nāz u ʿitābından ol mehinġ / şād ol neden ki ***var*** *seninġilen ʿināyeti (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 2). [var,]*

ḳorḫu nedür fenādan eger ***var*** *ise beḳā / ummek beḳā ne āhı ger olsa fenā güni (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 5). [var, - i, -se]*

dolaşdı ördügi zülfeyne teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü **var** idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [var,]*

her şeyde ki **var** gözine ol çihre ʿıyāndur / çıḫ ẓann u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [var,]*

var: *Varlık, elde bulunan her şey. II Benlik.*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa **varını** yolında terk it / ey Hidāyet ki tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [varını, -ı, -n, -ı]*

var-: *Ulaşmak, varmak, gitmek.*

var gönġül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları **varmaḫ** ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [varmaḫ, -maḫ]*

bulmegeç aġzınġnı yüzünġle **varur** ol zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [varur, -ur]*

varmazam uçmaġa kūyından anunġ ey zāhid / damuya nişe **vara** kim ki anınġ cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [vara, -a]*

varmazam uçmaġa kūyından anunġ ey zāhid / damuya nişe vara kim ki anınġ cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [varmazam, -maz, -am]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / **var** bir muṣāḥib iste vü gel devletünġ becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [var,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / virdüm gönġülle cān didi **var** kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [var,]*

didim varısa çağır sāḳīyi çağırsunlar / lebi şeker töküp itdi gerekse **var** çağır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 4). [var,]*

varmaġ ister ser-i kūyına Hidāyet gön͡glüm / meyl-i bülbül n'ola ger cānib-i gül-zāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 5). [varmaġ, -maġ]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anın͡g yöri **var** / hīç gördün͡g mi ölenden ṣon͡gra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [var,]*

gözden ıraġa salma meni āb-ı dīde teg / ey serv-i ḳad ki ḫancaru **varsan͡g** ḳademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 3). [varsan͡g, -sa, -n͡g]*

ḫānḳāha **varmazam** mey-ḫāne terk eyleyüp / damu içün doġrusı ḫuld-i berīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 4). [varmazam, -maz, -am]*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzen͡g didi kim / ḫancaru varur ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [vardı, -dı]*

vardı ilden dil didim tā gördi ġamzen͡g didi kim / ḫancaru **varur** ki ṣayd-ı zaḫm-dārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 3). [varur, -ur]*

raḳīb ol kūya **varduġça** kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne virdün͡g ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [varduġça, -duġça]*

aḫıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi **var** ey ṣanem andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [var,]*

müddeʿīnin͡g niyeti tīġ-ı cefā çalmaġ ise / **var** ümīdim ḥaḳa kim niyyeti başına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 4). [var,]*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne **vara** Mekke saru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [vara, -a]*

zāhid ser-i kūyından anın͡g gitdi Hidāyet / cennet sarı **vardı** ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [vardı, -dı]*

tā seni buldum ne yirde var ise yādın͡gla-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda **varsa** ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [varsa, -sa]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye zāhid gözün͡g / gördi mescidden ayaġı çekdi **vardı** baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [vardı, -dı]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup **varmaġ** yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [varmaġ, -maġ]*

menʿ iderken **varmege** meyḫāneye zāhid gözün͡g / gördi mescidden ayaġı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [varmege, -mege]*

tevbeden geç Hidāyet olġaç ʿīd / şādlıġ çaġı **varma** ḳayġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 5). [varma, -ma]*

tāb-ı ḥüsnün͡gle dil o zülfe **varur** / şemʿ yaḫup gider ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [varur, -ur]*

ʿaceb belā ki gön͡gülle ḫalāyıḳ ilinden / ne ayru vara bilürem o serv ile ne bile (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 2). [vara bil-, -ür, -em]

melālet ile gön͡gül oldı bes perīşān-ḥāl / ṣabāḫ sinlere **vardum** berāy-ı def'-i melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [vardum, -du, -m]*

var-: *Haydi, durma (TS, 227).*

dün söyleme Hidāyet'e maʿşūḳ u bādeden / **var** epsem ey faḳīh kim an͡ga ne çāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 5). [var,]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi **var** şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [var,]*

bir niçe söz cān gön͡güle dir işit / cān u gön͡gülle bu sözi **var** iş it *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 41). [var,]*

var-: *"Git, çekil, uzaklaş" anlamında ünlem.*

var gön͡gül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [var,]*

ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga degmez yöri **var** / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [var,]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey aġyār **var** / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [var,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet **vara** kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [vara, -a]*

varaḳ-ı zer-nigār: *Altın yaldızlı yaprak.*

ḳıldan ḳalem alup ḳılur eşkim muḥarriri / taḥrīr çihremi **varaḳ-ı zer-nigār** teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 2). [varaḳ-ı zer-nigār,]*

varı yoḫı: *(birinin) nesi var nesi yoksa, olanca varlığı, varlığının tümü, sahip bulunduğu her şey.*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg yüzi / yoḫı varı ʿālemün͡g ol gün ber-ā-berdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [varı yoḫı, -ı]*

varış-: *Yarışmak.*

luṭfın görüp Hidāyet onın͡g cevrine dürüş / yār ol durur ki yār ile her işde **varışa** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [varışa, -a]*

varṭa-i ḫūn-ḫvāre: *Zalimin tehlikesi.*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları kenāra yitür / gön͡gül bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir uşandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [varṭa-i ḫūn-ḫ vāre, -den]*

vaṣf: *Vasıf, nitelik; görünüş.*

gön͡gül ṣāʿidlerin **vaṣfın** Hidāyet'den ḳulaġ dutsa / oḫutmaz özge destānı munun͡g teg dāstān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 5). [vaṣfın, -ı, -n]*

ḳara zülfün͡g ki deger laʿline her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam **vaṣfını** kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

ḫaṭın͡g reyḥān u zülfin͡g müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler senin͡g **vaṣfın͡gda** çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [vaṣfın͡gda, -ın͡g, -da]*

dimişem tā şehd laʿli **vaṣfını** Ferhād teg / ey Hidāyet ʿālemin͡g gözinde Şīrīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 5). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

dil ol ḳaşı gözi mekkārenin͡g söyler lebi **vaṣfın** / raḳībe söylen͡g aġzın açmasun bir dem ḳulaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 5). [vaṣfın, -ı, -n]*

cān oḫın **vaṣfın** digeç yir dutdı gön͡glümde belī / gön͡güle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [vaṣfın, -ı, -n]*

tā hezār engīz ilen gül **vaṣfın** ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [vaṣfın, -ı, -n]*

ol söz ü ağız **vaṣf** iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı vü ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [vaṣf,]*

vaṣf it-: *Niteliklerini anlatmak.*

ey vaṣf iden man͡ga gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri velī gön͡glüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [vaṣf it-, -en]*

vaṣf-ı gül-i rūy: *Yanağın gülünün vasfı.*

bāġ-ı kelām içre Hidāyet oḫur / vaṣf-ı gül-i rūyın͡gı bülbül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 5). [vaṣf-ı gül-i rūy, -ı, -n͡g, -ı]*

vaṣf-ı leb: *(Sevgilinin) dudağın özelliği.*

vaṣf-ı lebin͡gde sözlerümi an͡glayan diyer / taḥsīn san͡ga Hidāyet-i bī-dil nefes budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 5). [vaṣf-ı leb, -in͡g , -de]*

vāṣıl: *Ulaşan, kavuşan, erişen.*

şimdi ki vaṣla **vāṣılam** öldüre gör meni / hicrün͡gde bilürem ṣon͡gı işüm bun͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [vāṣılam, -am]*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārün͡g vaṣlına **vāṣıl** / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [vāṣıl,]*

vaṣl: *Ulaşma, kavuşma, birleşme.*

göz ḫandaḳına su ṣalubam tā ki bulmaya / yol **vaṣl** günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [vaṣl,]*

şimdi ki **vaṣla** vāṣılam öldüre gör meni / hicrün͡gde bilürem ṣon͡gı işüm bun͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [vaṣla, -a]*

gözlerüm yaşın töküp buldı dişin͡g **vaṣlın** şehā / ḫansı ġavvāṣın͡g işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [vaṣlın, -ı, -n]*

bulmaya **vaṣlın͡g** Hidāyet yār eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ on͡garmazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [vaṣlın͡g, -ın͡g]*

olmazsa ḫaste gön͡glüme **vaṣlın͡g** ögür eger / ger daġ olursa dāġ-ı firāḳ ikki ḳat eger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 1). [vaṣlın͡g, -ın͡g]*

hicrün͡g n'ola **vaṣl** içün eger baġrımı yarar / bu yarama ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [vaṣl,]*

vaṣlım umanlara didi bir dest-res gerek / dutdum men etegini didüm dest-res budur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 75, Beyit 4). [vaṣlım, -ım]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya **vaṣlın** / dil u cān ṣafḥasından kim ki ġayrun͡g naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [vaṣlın, -ı, -n]*

kirdārun͡ga ḫoş dut gön͡gül **vaṣlından** özge umma gel / nişün ki görür ḫūblıġ her kim ki ḫoş-kirdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 4). [vaṣlından, -ı, -n, -dan]*

vaṣlından ayru şol mehin͡g dāyim yirem hicrinde ġam / ammā Hidāyet bilmez ol kim men anın͡g ġam-ḫvārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 5). [vaṣlından, -ı, -n, -dan]*

vaṣl içün cān ister isen͡g ṣanma taḳṣīr eyleyem / kāfirem ger men bu ḫayr işine teʾḫīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 1). [vaṣl,]*

gön͡gül Manṣūr teg oldun͡g çü yārun͡g **vaṣlına** vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

tīġın͡gla sansan ölmeyen irmez çü **vaṣlın͡ga** / ey seng-dil Hidāyet'e raḥm eyle eyle san *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 4). [vaṣlın͡ga, -ın͡g, -a]*

söyledüm eyler heves dirmek gül ü **vaṣlın͡g** raḳīb / bu hevā ilen dir ol ḫas dirse ḫār-ı ġam dire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 3). [vaṣlın͡g, -ın͡g]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gön͡gül **vaṣla** sen daḫı / ey cān viṣālin͡g ister isen͡g yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [vaṣla, -a]*

ṣubḥ-ı devlet ṭāliʿ aldı maşrıḳ-ı iḳbālden / ẕerre-i mihr-i duraḫşān **vaṣlına** şād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 3). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

sarāy-ı dīde kim **vaṣlın͡g** yiridür / müşerref ḳılın͡gız şāhā perīdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 22). [vaṣlın͡g, -ın͡g]*

<u>vaṣl balı dad-:</u> *Kavuşma balını tatmak. II Kavuşmanın sevincini yaşamak.*

vaṣl balın dadmaġ içün hicr aġusın çeküp / çoḫ belā daşın Hidāyet ḳıldı bālīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 5). [vaṣl balı dad-, -ı, -n-maġ]*

vaṭvāṭ: *Reşîdeddîn Vatvât, Harezmşahlar Devleti'nin kuruluş ve yükselme devrinde yaşayan, zamanının büyük edip ve şairidir.*

bu dünye söyledügüñgdür iki ḳapılu ribāṭ / gelen gider gerek İlyās dut gerek **vaṭvāṭ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [vaṭvāṭ,]*

vāy: *Vay, eyvah, yazık.*

felek kim ḳan ider ġamdan müdām ehl-i cihān baġrın / işitse baġrı ḳan ola göñgülniñg āh u **vāyını** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 2). [vāyını, -ı, -n, -ı]*

vech: *Yüz; tarz, yol; sebep.*

āb-rū ṣatup Hidāyet ḫāk-i dergāhıñg alur / āsitānıñgdın cüdā bu **vech** ilen eyler maʿāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 5). [vech,]*

ʿayn oldı gözüñg ḳaddüñg elif ḳıl ḳara zülfüñg / bu **vech** ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [vech,]*

söyle didüñg Hidāyet'e ḥayrān ne **veche** sen / ey cān u dil cemālüñge ḥayrān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 5). [veche, -e]*

görsedüp gül-gūn yüzüñg göñglümni alduñg āl ilen / kimden ögrendüñg bu **vech** ilen göñgül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [vech,]*

gözüm aġyāra baḫsa ʿārıżuñg māhiyyetin döymez / bu **vech** ilen ki günden göz ḳamaşur ḳara baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 2). [vech,]*

ḳaddüñgdür elif lām-elif ol zülf ü aġızı / bu **vech** ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [vech,]*

ḥaḳḳıñg ṣıfātını görübem sen nigārda / ol **veche** nāẓıram men o naḳş u nigārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 1). [veche, -e]*

gülşende dāne bulmayıcaġ ḳuş helāk olur / bu **vech** ile naẓardan ıraġ itme ḫālüñgi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 3). [vech,]*

vech-i ḥasen: *Güzel yüzlü.*

ögmeñgiz ḥūr u ḳuṣūrı dil-i dīvāneye kim / añga bu **vech-i ḥasen** ḫamudan aḥsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 4). [vech-i ḥasen,]*

olmışam tā bende şol **vech-i ḥasen** iḥsānına / muḥsīn olmış ṭāliʿim ez-ehl-i taḥsīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 3). [vech-i ḥasen,]*

vech-i ḥasen: *Hz. Hasan'ın yolu.*

Kerbelā-yı ġam-ı hicrüñgde şehīdem çü Ḥüseyn / bir naẓar tā ki gözüm gördi bu vech-i Ḥaseni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 2). [vech-i ḥasen, -i]*

vech-i ḥüsn: *Güzel yüz.*

bir **vech-i ḥüsn** kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [vech-i ḥüsn,]*

vefā: *Bağlılık, sözünde durma.*

ey diyen mihr ü **vefāsı** sang͡a degmez yöri var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [vefāsı, -sı]*

vefā ḫūblarda didüng͡ mendedür bes / ala ey bende ḫanı ḫanı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [vefā,]*

geldi ḫoş devrān ki gerdūn terk-i bī-dād eyledi / terk idüp mihr u **vefā** resmini bünyād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 1). [vefā,]*

Hidāyet anda **vefā** umuban kişi mi durur / **vefā** ümīdi cihānda ki Ḳanber oğlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [vefā,]*

mihr oḫıya cevrini **vefā** bile cefāyı / hem derdini dermān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [vefā,]*

vefā ḳıl-: *Sevgi ve dostluk göstermek, merhamet etmek. II Ebedi olmak.*

kimseye çün ḳılmadı dünyā vefā / munça anıng͡çün ne çekersin cefā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 43). [vefā ḳıl-, -ma, -dı]*

vefā um-: *Bağlılık ve sadakat beklentisinde olmak.*

Hidāyet anda vefā umuban kişi mi durur / vefā ümīdi cihānda ki Ḳanber oğlı umar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 22). [vefā um-, -uban]*

veh: *Vah, yazık.*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör **veh** zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [veh,]*

veh ne ʿīş ider idi ḫaste göng͡ül laʿli ilen / bir gice düşse idi bī-ḫod u bī-hūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 3). [veh,]*

vehm: *Sebepsiz korku, kuruntu.*

yitmez onung͡ evṣāfınıng͡ evcine yüz ming͡ yıl eger / ʿaḳlım minüp **vehm** atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [vehm,]*

velā: *Yakınlık, sahiplik.*

alduğın cānım gözi bildüng͡ **velā** bildürmedüng͡ / sen dağı oldıng͡ yaḳın kül oğrınıng͡ ortağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [velā,]*

<u>velī:</u> *Ancak, fakat.*

ger Hidāyet'üŋ Nevāyī kimi rengīn sözleri / niçe kim çoḫdur **velī** dimek gerek bir bir cevāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 6). [velī,]*

oḫı yitende cānıma cān ḳatılur **velī** / mundandur ölmegim ki bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [velī,]*

gözden aḫıdur yaş Hidāyet **velī** ey şāh / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [velī,]*

felek dirdüm **velī** andan hem aʿlādur bu maʿnīden / ki her burcında yüz miŋ kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [velī,]*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüŋ teg yüküş ṣūret nigār itdi / **velī** körk ile hīç ḫansı seniŋ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [velī,]*

didüm ki kirpük ile bağlayam yaşım yolını / **velī** ḫaçan çūb ile bağlana yolı çayuŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [velī,]*

dime Hidāyet gözi āhū anıŋ / özidür aṣlan **velī** ḫūyı peleng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 5). [velī,]*

cān āl yüzüŋle gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider **velī** bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [velī,]*

bir pūla müddeʿī meni ṣanmaz **velī** menem / ol kişi ki tīġ çalup eyler āḫir demin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 4). [velī,]*

göŋlüŋ ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim uçurur **velī** yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [velī,]*

cān virürem lebüŋden alam bir öpüş **velī** / ol eyle yād olmadı menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [velī,]*

bu şükri maẓharınıŋ ağzı sırrını ne bile / göŋül ki bilmegine ʿacz ider **velī** ne bile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 1). [velī,]*

ḫoş durur mescid Hidāyet'ni **velī** būy-ı bahār / dartup andın ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [velī,]*

ey vaṣf iden maŋa gül ü gül-zār u gülşeni / ḫoşdur didükleri **velī** göŋlüm siven ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 4). [velī,]*

buyruġı tīġıdur **velī** ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi öldürür meni vü gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [velī,]*

velī sensiz maŋa çekdi çeri ġam / ne bir yoldaş u ne bir yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [velī,]*

<u>velīkin:</u> *Ancak, fakat, lâkin.*

viṣālüŋ ḳadri bilmezdüm **velīkin** imdiden ṣoŋra / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [velīkin,]*

vér-: *Vermek, ihsan etmek.*

Sensin ki olupdur keremüñ ʿāmm cihānda / Her ḫāre **vérürsin** gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [vérürsin, -ürsin]*

verd: *bkz.Gül.*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet vire / kāyinātıñ bāġınıñ sen teg ḫaçan bir **verdi** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [verdi, -i]*

yā Rab ne bāġ **verdidür** ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [verdidür, -i, -dür]*

yüzüñ verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol **verd** ü sünbülni revān cān u göñgül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [verd,]*

yüzüñ **verdimdür** ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol verd ü sünbülni revān cān u göñgül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [verdimdür, -im, -dür]*

ve's-selām: *Selam olsun; işte o kadar.*

menden añga günde dürūd u selām / āline etbāʿına hem **ve's-selām** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 16). [ve's-selām,]*

veyse'l-ḳarenī: *Veysel KARÂNÎ.*

yüzi rūḥu'llāh u zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn u ḳara gözleri **Veyse'l-Ḳarenī** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [veyse'l-ḳarenī,]*

vilāyet: *İl, ülke; birine kefil olma; dostluk.*

bes ḳoyma ḫarāb olmaġa elṭāf idüp anı / ḳıl żabṭ-ı **vilāyet** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [vilāyet,]*

vir-: *Bağışlamak, sunmak, vermek.*

sensin ki olupdur keremüñ cām-ı cihānda / her ḫāre **virürsin** gül ü her ḫāreye ḫārā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 3). [virürsin, -ür, -sin]*

bu suçdan özge kim **virübem** cān u ten sañga / ey şūḫ söyle n'eylemişem daḫı men sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 1). [virübem, -üb, -em]*

senden alan dil kime ey ġonçe-i devlet **vire** / kāyinātıñ bāġınıñ sen teg ḫaçan bir verdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 4). [vire, -e]*

ʿĪsī ki dirler ölüye bir demde cān **virür** / söz ile lebleri mañga andan nişān **virür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 1). [virür, -ür]*

göz yaş töker görüp yüzini raḥmet añga kim / gül mevsimi mañga meyiçün erġuvān **virür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [virür,]*

cān istedi viṣāline ṣorġaç bahā nedür / **virdüm** gön͡gülle cān didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [virdüm, -dü, -m]*

başımı iline **virgeç** idüben tīġını tīz / ne onın͡g ḳurusına baḫar u ne yaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [virgeç, -geç]*

gözüme çekmege **vir** ḫāk-i pāyın͡g ey dil-ber / kim assısı dege yig yoḫsul olana bayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [vir,]*

virse Hidāyet yār öpüş ister mi ki cān u gön͡gül / sende ne var anın͡g gerek niçün kim anın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [virse, -se]*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye yā Rab ne **virdün͡g** ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [virdün͡g, -dü, -n͡g]*

boyın͡gı ḳuçmaġa çün yitmez ilüm ḫıyyāṭa / **virübem** rişte-i cān kūy-ı girībānın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [virübem, -üb, -em]*

fikrim didi tīġım durur ḳaṣdın͡gda **vir** şīr eylerem / bi'llāh ʿaceb devlet man͡ga ger fikrimi tīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 2). [vir,]*

cihān esāsınun͡g aldanma leẕẕetine gön͡gül / ki bala aġu ḳatup ṣon͡g **vire** piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 3). [vire, -e]*

kestürmez isem ḫaṭṭı içün başı ḳalem teg / ey tīġ-ı ḳażā başımı **virdüm** ḳalem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 3). [virdüm, -dü, -m]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az **vir** ayaġ / ey Hidāyet didi ol yaḫşı ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [vir,]*

ḳılgaç işāret-i dil ü cān **virdi** Hidāyet / güldi didi … *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 5). [virdi, -di]*

müşkil ki gön͡gül bāġ-ı ruḫındın **vire** bir gül / bu nevʿ ile kim ḫaṭṭun͡g anı çekdi ḥiṣāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 4). [vire, -e]*

bir ḳıl ucını cāna **virürse** Hidāyet al / kāmın͡ga düşmeye daḫı ucuz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 5). [virürse, -ür, -se]*

man͡ga tā sāḳī-yi cān bāde **virdi** / gön͡gül ṣabr u ḳarārın bāda **virdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 1). [virdi, -di]*

vücūdum kūh-ı ġam sökmekde Şīrīn / sebaḳlar ḫüsrevim Ferhāda **virdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [virdi, -di]*

ḳanı dolmışdur ol bī-çāren͡g kim / gön͡gül sen gözleri cellāda **virdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 3). [virdi, -di]*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim ḥaḳ / san͡ga zühd an͡ga cām-ı bāde **virdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [virdi, -di]*

zekāt-ı ḥüsn **virgil** men gedāya / biraz būse ki oldun͡g ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [virgil, -gil]*

sāḳī humāram man͡ga bir bāde **vir** / ḫırmen-i dīn ü dilimi bāda **vir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 23). [vir,]*

senden eger ġam gele yā derd ü bīm / şükr sen͡ing **virdügün͡ge** ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [virdügün͡ge, -düg, -ün͡g, -e]*

viren an͡ga biş ḥis ü altı cihāt / yazan an͡ga āyet ilen beyyināt *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 5). [viren, -en]*

vir-: *Vermek, bir şey üzerinde etki yapmak, biçimini değiştirmek.*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā **virdi** tāb an͡ga / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [virdi, -di]*

boy çekdi zülf ʿārıżı tā virdi tāb an͡ga / reyḥān gögerdi tāb **virüp** āftāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [virüp, -üp]*

virdi fenā yiline gözüm suyı ʿālemi / toprağa döndi āteş-i ʿışḳun͡gda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [virdi, -di]*

vir-: *Vermek, yaymak.*

zülfün͡gni ṣalma yüzün͡ge ḳılma günüm ḳara / kim **virmez** ay ışıġ düşer olsa seḥāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [virmez, -mez]*

zülfin͡gi ṣalma yüzün͡ge günim dün eyleme / ışıġ **virürken** od dolaşup tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [virürken, -ür, -ken]*

vir-: *Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına iletmek, bildirmek.*

didim ki ḥāl-i dil **virem** yāḳūt-veş mercānun͡ga / başdun͡g revān lüʾlüʾleri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [virem, -em]*

vīrān: *Yıkık, harabe; üzgün, kederli.*

oldı cemālin͡gden cüdā **vīrān** Hidāyet ḫāṭırı / ey genc-i maḫfī sāye sal ol genc-i **vīrān** üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 5). [vīrān,]*

vīrān ol-: *Yıkılmış, harap olmak. II Gamlı, kederli olmak, üzülmek.*

kesme cāndan ġam u derdün͡gni … / mülk vīrān ola ẓulm olsa işi pādişehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [vīrān ol-, -a]*

vīrāne: *Yıkılmış, harap olmuş yer, yapı.*

ḳadem bas gön͡glümün͡g dīvānesine / yoḫısa ġamlan ol **vīrānesine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 23). [vīrānesine, -si, -n, -e]*

viṣāl: *Ulaşma, kavuşma.*

cān istedi **viṣāline** ṣorġaç bahā nedür / virdüm gön͡gülle cān didi var kim bahānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 1). [viṣāline, -i, -n, -e]*

viṣāli͡ng devletin bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [viṣāli͡ng, -i͡ng]*

viṣālin isteyen geç ḫamudan kim bulmaya vaṣlın / dil u cān ṣafḥasından kim ki ġayru͡ng naḳşın arıtmaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 3). [viṣālin, -i, -n]*

ruḫ u zülfü͡ng **viṣāli** ʿuşşāḳa / milket-i Rūm u taḫt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [viṣāli, -i]*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / **viṣāli͡ng** şehrini yazı͡ng firāḳ iḳlīmini puzu͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [viṣāli͡ng, -i͡ng]*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim **viṣālü͡nge** / yād eyleyüp o günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [viṣālü͡nge, -ü͡ng, -e]*

viṣālü͡ng ḳadri bilmezdüm velīkin imdiden ṣo͡ngra / eger il virse ol devlet bu baş u ol ayaġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 3). [viṣālü͡ng, -ü͡ng]*

ten ḳaydın üzgeç irdi gö͡ngül vaṣla sen daḫı / ey cān **viṣāli͡ng** ister ise͡ng yüz anı͡ng kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [viṣāli͡ng, -i͡ng]*

yoḫ eksüklik daḫı ez-fażl-ı Allāh / **viṣālü͡ngdür** hemīn eksüklik ey şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [viṣālü͡ngdür, -ü͡ng, -dür]*

vü: *Ve bağlacı.*

senden ne dil ü dīde ilen gizlü diyem rāz / her dīde **vü** her dil ile bīnāsın u güyā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 4). [vü,]*

şükr kim derd ü belā **vü** miḥnet ü endūh u ġam / devlet-i ʿışḳu͡ngdan ey dil-ber musaḫḫardur ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 4). [vü,]*

fikrü͡ng aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / gör yaşumı **vü** yaġma ki bu su yiter ma͡nga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [vü,]*

cān gitti ʿışḳı ile **vü** baş oldı pāy-māl / zülfine il uzatsam ider kim ili͡ng gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [vü,]*

ger ġam ayaġı ṣunsa **vü** ger nāle şerbetin / andan ne gelse ḫaste Hidāyet anı çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 5). [vü,]*

cān oyna **vü** ṣor yār lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [vü,]*

gül çaġıdur Hidāyet ü gül-ġūn çaġır demi / var bir muṣāḥib iste **vü** gel devletü͡ng becer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 5). [vü,]*

ḳāmetü͡ng görsedüben ḳıl naẓar aḥvālime kim / serv-i raʿnā çaġı **vü** nergis-i şehlā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 3). [vü,]*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını yolında terk it / ey Hidāyet ki tevellā **vü** teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [vü,]*

bu ne ḳaṣr-ı muʿallā **vü** ne uça ṭāḳ u eyvāndur / ki alçaḫ pāyesi bu ḳaṣrı͡ng gerdūn-ı gerdāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 1). [vü,]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi san͡ga **vü** ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [vü,]*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey zülf / ki ḫamu lāle **vü** berg-i güledür tekye-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [vü,]*

muḳīm ile **vü** ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g yaşunur gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [vü,]*

niçe söylerdün͡g ki mecnūn yiridür ṣaḥrā **vü** kūh / dağı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [vü,]*

cān āl yüzün͡gle gitdi **vü** ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [vü,]*

ol ḳaş u gözün͡g mekri ayırdı meni senden / gör baḫt-ı siyeh bildi **vü** ṭāliʿ-i vārūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 2). [vü,]*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile **vü** ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [vü,]*

lāle **vü** gül ʿārıżun͡g şevḳıla men teg gör niçe / çāk iderler pīrehen bu dāġdan ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 2). [vü,]*

bahār mevsimi bī-cām-ı bāde olma **vü** bil / nedür gülün͡g ḳadehi lālenin͡g piyālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 2). [vü,]*

seyl aḫıtdı **vü** gözüm ḳaldı çü bir dem sensiz / gör ne ṭūfān ola ger bir niçe gün biyle ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 3). [vü,]*

gör yüzin ağız u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste **vü** bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [vü,]*

ne yirin͡g k'ol perī öter yirine / lāle **vü** serv ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [vü,]*

dinmez menim ile senün͡g arada raḳībün͡g / kimdür ki dine bende **vü** sulṭān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 4). [vü,]*

bir naẓar görmek içün ḳanun͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet yöri ġam yime **vü** ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [vü,]*

ol söz ü ağız vaṣf iledür sözim işit kim / ne kimse işitdi bu kelāmı **vü** ne gördi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 4). [vü,]*

dūd u endūh u belā **vü** sitem ü miḥnet ü ġam / yana cān ülkesini puzmağıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [vü,]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı **vü** ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [vü,]*

oḫun͡g idi ḥasreti miskīn Hidāyet'nün͡g dirīġ / öldi **vü** gön͡glinde ḳaldı şol faḳīrün͡g ḥasreti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 5). [vü,]*

tā Hidāyet'den işitdi şol nebātī leb sözin / şekkerin ezdi şekerci **vü** dükānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 9). [vü,]*

gördi göz yüzini bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi **vü** dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [vü,]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol zülfi görüp ṣon͡gı man͡ga / ġuṣṣa **vü** miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [vü,]*

baḫmayup ötdi iti nāle **vü** efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu nāle **vü** efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [vü,]*

baḫmayup ötdi iti nāle **vü** efġānıma dün / yādigārı man͡ga bu nāle **vü** efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [vü,]*

buyruġı tīġıdur velī ḥükmidür oḫları / geh ḥükmi öldürür meni **vü** gāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 4). [vü,]*

rindāne çü bulmışam ṣafāyı / men ḫanda **vü** zāhid riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [vü,]*

maʿnī kimi gizlü **vü** ṣūret nigār / maʿnīsi her ṣūret ile āşikār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 3). [vü,]*

çek dilün͡g özün͡ge **vü** ḥaddün͡g tanı / bu söz ile tanımek olmaz anı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 10). [vü,]*

ḫanda ki ol bāde **vü** cām-ı felek / cürʿasını görmedi mülk ü melek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 26). [vü,]*

ikki cihānda dimesen͡g şādlıġ / ġuṣṣa **vü** endūhdan āzādlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 52). [vü,]*

her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf u kerem pīşe **vü** ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [vü,]*

dünyīye aldanma **vü** hem mālına / bir naẓar it özgelerün͡g ḥāline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 62). [vü,]*

belā **vü** ġuṣṣa **vü** derd ile endūh / yıġıldı her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [vü,]*

belā **vü** ġuṣṣa **vü** derd ile endūh / yıġıldı her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [vü,]*

helāk-i ġuṣṣa **vü** ġam-geşte-i meẕellet idüm / dime üküş ki men erkān-ı mülk ü millet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [vü,]*

niçe ki istedi **vü** gördi munça ādemden / naẓīr bulmadı gerdūn gözi dü-ʿālemden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [vü,]*

yüz görsedicaġ görsede yüz türlü ṣafāyı / bī-şübhe **vü** noḳṣān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [vü,]*

dünyā **vü** zer ü sīmine aldanma Hidāyet / maṭlūbun͡gı bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [vü,]*

her güşede yüz nāle **vü** feryād u fiġāndur / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [vü,]*

çün cevrün͡ge ṣabr itdi **vü** dönmedi yolun͡gdan / bu ʿāşıḳ-ı mehcūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [vü,]*

<u>vücūd:</u> *İnsan bedeni; mevcudiyet, varlık.*

men her ḫaçan kim ol dehenin͡g remzi yazaram / olur ʿadem **vucūdım** u yazmaġda yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [vucūdım, -ım]*

gāhī **vücūd** terkin ider-men yüzün͡g görüp / gāh ol ağız ḫayāline ṣaġın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [vücūd,]*

vücūdum kūh-ı ġam sökmekde Şīrīn / sebaḳlar ḫüsrevim Ferhāda virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 2). [vücūdum, -um]*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı man͡ga / **vücūd** yaġıġup ehl-i ʿadem il oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [vücūd,]*

<u>vur-:</u> *Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak. II Manevi olarak yaralamak.*

aldı menim gön͡glümni bir şūḫ-ı şeng / şīşe-i nāmūsumıza **vurdı** seng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 98, Beyit 1). [vurdı, -dı]*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oḫını kime oġrar ise **vurur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [vurur, -ur]*

Y

<u>**yā:**</u> *Ünl. Duygu ve düşünceyi güçlendirme veya seslenme amacıyla cümlenin başında kullanılır.*

Yā Rab ki ne iş düşse Hidāyetnüŋ elin dut / Senden budur ol düşmişe ey dost temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [yā,]*

<u>**yā:**</u> *Ya, ya da, veya.*

ḫaṭṭ-ı sebzin͡g kim diyerler ehl-i dil reyḥān an͡ga / sebze midür **yā** benefşe ḳalmışam ḥayrān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 1). [yā,]*

ṣanma ey fitne ki zülf ile ruḫun͡g görmeyeli / dile sünbül yörenür **yā** göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [yā,]*

dise sünbül mi **yā** bir bāġ-ı reyḥān kākülün͡g / yoḫsa bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān kākülün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [yā,]*

görünen gök gölgesinden gizlü altun tenge mi / miḥneti-i sī rūzeden **yā** ay olupdur bir ḫayāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 2). [yā,]*

yā ḥamelnin͡g boynuzından dūst-kāmı yasamış / ḫüsrev-i gerdūn k'anun͡gla gidere dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [yā,]*

cānā san͡ga gön͡gül ġamı **yā** gör nemi diyem / sensiz hezār derde esīrem nemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 1). [yā,]*

göz yaşı üsne ḳıldı Hidāyet tenin͡g maḳām / bu baḥr içinde ada an͡ga **yā** gemi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 5). [yā,]*

özine her kim oḫın tedbīr ider **yā** ḫancerin / āh kim men ḳalmışam bilmen ne tedbīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 4). [yā,]*

yā niçe s̱emīn olam buḫaġun͡g an͡gup ey dür dānesi / çihreden altuna dönem dīdeden Ceyḥūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 2). [yā,]*

derdim ruḫ u lebin͡g giderür **yā** sögüşlerün͡g / gül şekker ilen olmasa nā-çār bal ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 2). [yā,]*

sağınma lāle durur **yā** şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamun͡gda ḳanlu yaşımdur ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [yā,]*

dutdı ilim bağrumun͡g yağın eritdi didi kim / il misen söyle Hidāyet doğrısın **yā** yağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [yā,]*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde dağılur / **yā** yüzüm üsne dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [yā,]*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz **yā** ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g **yā** şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [yā,]*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz **yā** ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g **yā** şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [yā,]*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet ü bīme / **yā** niçe firāḳıla yaḫa nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [yā,]*

senden eger ġam gele **yā** derd ü bīm / şükr sening͡ virdügüng͡e ey kerīm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 22). [yā,]*

yār iste göng͡ül isteme bu deyr-i fenāyı / **yā** encüm ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [yā,]*

gökde ḳızaran ṣormegil ey ay şafaḳ-mey / **yā** ʿaksi güneş teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [yā,]*

yā Rab: *Ey Allah'ım!.*

yā Rab ki ne iş düşse Hidāyet'ning͡ ilin dut / senden budur ol düşmese ey dūst temennā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 1, Beyit 5). [yā rab,]*

ṣordum ki çīn-i zülfine müşk-i ḫıṭā dimek / **yā Rab** ḫaṭā degül mi göng͡ül aydı kim ḫaṭā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 3). [yā rab,]*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet ṣor neden / ḫansı yaydan güç görer **yā Rab** ki men ḳurbān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [yā rab,]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [yā rab,]*

sürgil aġyār u raḳībi ḳapudan **yā Rab** kim / göreyim ola ḳażā ile belāsından ıraġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 2). [yā rab,]*

ṣaldı ḥadīs̱-i zülfüng͡i dilden dile duraġ / **yā Rab** ki göreyim dilini diline anıng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 2). [yā rab,]*

başum kesüp **yā Rab** n'ola çekse melāmet dārına / tā ḫalḳ-ı ʿālem bile kim ʿışḳ ehlining͡ ser-dārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 2). [yā rab,]*

şehlā gözi ṣayruları dirler ṣorar **yā Rab** neden / ṣormaz men-i mehcūrı kim çoḫdan anıng͡ bīmārıyam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 4). [yā rab,]*

ḫāk-i rāhıng͡dan süpürür ḫār u ḫas / **yā Rab** ol ferrāşıng͡a ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 3). [yā rab,]*

derd-i hicring͡den meni kim ḳurtara **yā Rab** didim / tīġ ile yitti ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [yā rab,]*

san diler ol şāh Hidāyet bu gün / **yā Rab** onung͡ sanına san san olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 7). [yā rab,]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīġılan o gün / **yā Rab** yitür meni o güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [yā rab,]*

oldı cigerim āteş-i hicrān ile biryān / **yā Rab** ḫaçan işim ola bu derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [yā rab,]*

devr-i ḥüsnüng͡de eger ḳıl olsa göng͡lüm Yūsuf'ı / olmasun **yā Rab** kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [yā rab,]*

av ʿazmine ḥabībüm alıcaḫ ḳuş iline / göng͡lümüng͡ ḳuşını **yā Rab** ide gör tuş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 1). [yā rab,]*

dün seçmedüng͡ aġyārı iting͡den nişe **yā Rab** / farḳ eylemedüng͡ gebr ü müsülmān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 3). [yā rab,]*

raḳīb ol kūya varduġça kesilmezsin bu bī-dilden / men-i bīçāreye **yā Rab** ne virdüng͡ ala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 4). [yā rab,]*

yā Rab neme apardı beni ol ḳaşları kemān / kim men kemīnesiyle işidür kemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 2). [yā rab,]*

n'idüp **yā Rab** bu dūn-perver münāfıḳ dehr-i dilgīre / azar her kim virür göng͡lini bu azġun kühen-pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 1). [yā rab,]*

göng͡lüng͡ ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / **yā Rab** uçur götür kim uçurur velī yalan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [yā rab,]*

dang͡ yiline fāş itdi saçıng͡ sırrın o şāne / **yā Rab** kesilüp dili onung͡ dişi uşana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 1). [yā rab,]*

yā Rab bu ne yüzdür kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [yā rab,]*

sögmez oldung͡ men faḳīr-i bī-nevāyı bilmezem / kim didi **yā Rab** sang͡a kim daḫı iḥsān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 3). [yā rab,]*

yā yā: *Ya … ya (da, veya, yâhut): İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar.*

beng͡züm midür menüm bu saru bile yā saman / renging͡ midür sening͡ bu ḳızıl yā semen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 4). [yā yā,]*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [yā yā,]*

yā Rab anıng͡ aġzınıng͡ sırrın mang͡a mefhūm ḳıl / yā menim būd u cūdım aġzı teg maʿdūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 1). [yā yā,]*

yâd: *Hatırlama, anma.*

niçe her sözüng͡ raḳībā tīr ü ḫancerdür mang͡a / zehr eger içsem anung͡ **yādı** ile şekkerdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [yādı, -ı]*

yüzi **yād** ile yir dutmaz göng͡ülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [yād,]*

şimdi kim yüz ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir **yād** Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [yād,]*

tā seni buldum ne yirde var ise **yādıng͡la-am** / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [yādıng͡la-am, -ıng͡, -la, --am]*

yād et-: *Hatırlamak, anmak.*

lebin şor çeşm ü ağzın **yād et** ey dil / mey iç nuḳlın͡gnı bādām u şeker ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 4). [yād et-,]*

yād eyle-: *Hatırlamak, anmak.*

tā ḳurtulup firāḳdın irdim viṣālün͡ge / **yād eyleyüp** o günleri şükr iderem bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 4). [yād eyle-, -y, -üp]*

yād it-: *Hatırlamak, anmak.*

bu nevʿ ile kim dūstları **yād idip** ağlar / ṣon͡g ucı Hidāyet ölür aḥbāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 5). [yād it-, -ip]*

yād ol-: *Anılmak, hatırlanmak.*

cān virürem lebün͡gden alam bir öpüş velī / ol eyle **yād olmadı** menden kim alışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 2). [yād ol-, -ma, -dı]*

yādigār: *Yadigar, hatıra.*

baḫmayup ötdi iti nāle vü efġānıma dün / **yādigārı** man͡ga bu nāle vü efġān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 4). [yādigārı, -ı]*

yaġ-: *Yağmak, toz, mermi vb. yüksekten çokça düşmek.*

gön͡glüme **yaġduġca** oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol yir kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [yaġduġca, -duġca]*

oḫ **yaġup** oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g yaḳın doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [yaġup, -up]*

yaġ-: *Yağmak, yağmur, kar, dolu gökten düşmek.*

zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim yağış **yaġsa** yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [yaġsa, -sa]*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / yaġmur kimi bu ġam ki Hidāyet **yaġar** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [yaġar, -ar]*

ne ġam didi yağış teg **yaġsa** yağı / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu dağı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [yaġsa, -sa]*

*fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yağış bu gün / gör yaşumı vü **yaġma** ki bu su yiter man͡ga (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [yaġma, -ma]*

yaġ dut-: *Yağ bağlamak, kaplamak. II Gözyaşı.*

şemʿ-i ruḫun͡gdan aldı ışıġ imdi ey çerāġ / ger tanıman͡g disen͡g n'ola dutmış gözün͡gni yaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 1). [yaġ dut-, -mış]*

yağı: *Düşman.*

dutdı ilim bağrumun͡g yağın eritdi didi kim / il misen söyle Hidāyet doġrısın yā **yağı** sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 5). [yağı,]*

ne ġam didi yaġış teg yaġsa **yaġı** / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [yaġı,]*

gel içgil zevḳ ilen devlet ayaġı / bu devletden bizi çekme a **yaġı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [yaġı,]*

yaġıġ-: *Düşman olmak, düşmanlık etmek.*

ḥisāb-ı mücmel-i ʿömrüm mufaṣṣal oldı man͡ga / vücūd **yaġıġup** ehl-i ʿadem il oldı man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 16). [yaġıġup, -up]*

yaġış: *Yağmur.*

seyl-i sirişkim ile **yaġış** ḳıldı mācerā / utanmadı o ḳaṭre den͡gizden zihī ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [yaġış,]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey **yaġış** bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [yaġış,]*

zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim **yaġış** yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [yaġış,]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim olmaya bu **yaġışdan** ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [yaġışdan, -dan]*

yaġış teg ger seper ol Türk nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [yaġış,]*

ne ġam didi **yaġış** teg yaġsa yaġı / çü müstaḥkemdür ümīdüm bu daġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 18). [yaġış,]*

yaġlıġ: *Keten, pamuk veya ham ipekten dokunmuş, kenarlarına çeşitli nakışlar, âşıkāne sözler veya mısrâlar işlenmiş, el ve yüz silmekte veya örtü olarak kullanılan büyük bez.*

gizüp ilden ile **yaġlıġ** lebinden būseler cırlar / görün͡g nāzük ḫayālin kim ʿaceb sipāhī yaġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [yaġlıġ,]*

şol kemer üstindeki **yaġlıġ** ḫayālinden müdām / gözleri yaşı Hidāyet'nin͡g çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [yaġlıġ,]*

gök **yaġlıġ** ile ḳaşın ucını silicaġ yār / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [yaġlıġ,]*

yaġlıġ: *Etkili.*

gizüp ilden ile yaġlıġ lebinden būseler cırlar / görün͡g nāzük ḫayālin kim ʿaceb sipāhī **yaġlıġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 4). [yaġlıġdur, -dur]*

yaġmācı: *Yağma eden, yağmalayan.*

ʿaceb **yaġmācılardur** senden ey Türk / meger ögrendiler tālānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 3). [yaġmācılardur, -lar, -dur]*

yagmur: *Yağmur.*

ḫaçan bu iş ḳılam men eger hūş-mend olam / **yaġmur** kimi bu ġam ki Hidāyet yaġar maṅga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 2). [yaġmur,]*

yaḫ-: *Yakmak. II Yıkıma, zarara yol açmak, büyük bir zarara uğratmak, mahvetmek.*

kūyıṅgda mesken itdi göṅgül **yaḫma** hicr ile / çün cennet ehlidür ne virür-sin ʿaẕāb aṅga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 2). [yaḫma, -ma]*

şemʿ eger ʿārıżına ḳarşu durupdur bu gice / tīz kes başını meclisde getür odını **yaḫ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 2). [yaḫ,]*

ʿūd-ı cān **yaḫduġum** men-i bī-dil / delü göṅglüm birilesi içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 2). [yaḫduġum, -duġ, -um]*

dem görsedüp cemālini dem gizler ol ṣoruṅg / her dem meni bir odıla **yaḫmaġ** revā nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 3). [yaḫmaġ, -maġ]*

yiter hicr odına **yaḫmaġ** Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣāliṅg şehrini yazıṅg firāḳ iḳlīmini puzuṅg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [yaḫmaġ, -maġ]*

tesḫīr eger degülse bu **yaḫduġları** nedür / ḳarşuda ṭāşlar ḳoyuban āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 2). [yaḫduġları, -duġ, -ları]*

od misen ey cānı **yaḫan** yoḫsa hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen daġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [yaḫan, -an]*

sensiz ṣanemā bu ordu ilen / **yaḫdı** meni çerḫ ḳayġu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 1). [yaḫdı, -dı]*

niçe bıraḫa çerḫ meni miḥnet ü bīme / yā niçe firāḳıla **yaḫa** nār-ı caḥīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 1). [yaḫa, -a]*

ġamıla **yaḫtı** meni şol ḫaṭ-ı ʿārıż es̱eri / n'eyledi cānıma gör fitne-i devr-i ḳamerī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 1). [yaḫtı, -tı]*

şol kirpük ile ḳaş meni **yaḫmadı** ancaḫ / ey ehl-i maḥabbet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [yaḫmadı, -ma, -dı]*

yaḫ-: *Yakmak. II Güçlü sevgi uyandırmak.*

yaḫtı meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿiṅg ü belī kim yanduġı pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [yaḫtı, -tı]*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / yandım meni **yaḫ** āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [yaḫ,]*

tāb-ı ḥüsnüng͡le dil o zülfe varur / şemʿ **yaḫup** gider ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [yaḫup, -up]*

tā ġāyib oldı dīdeden ol ebrū-yı cünūn / **yaḫtı** Hidāyet āteş-i şavḳ-ı cünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 6). [yaḫtı, -tı]*

yaḫıl-: *Yakılmak.*

ger perī görse senüng͡ ḥüsnüng͡i ey reşk-i melek / ḥayret odıla gümānsız **yaḫıla** bāl ü peri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 3). [yaḫıla, -a]*

nūr-ı meh **yaḫıla** şemʿ-i Hidāyet / gelicek munda ey şemʿ-i Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 27). [yaḫıla, -a]*

yaḫın: *Yakın.*

öterdi dün iti didim ki bir dem / müşerref ḳılmaġ olur iv **yaḫındur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 3). [yaḫındur, -dur]*

yaḫşı: *İyi, güzel.*

cān oyna vü şor yār lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı **yaḫşı** siver yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [yaḫşı,]*

cān saçı būyına meyl itti Hidāyet boyına / doġrılıġda **yaḫşı** ad özine bu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 5). [yaḫşı,]*

didim cānā ʿaceb fettān gözing͡ var / didi kim **yaḫşı** görmişsen gözing͡ var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 1). [yaḫşı,]*

gördi derdimni didi öldüreyim ḳurtulasın / doġrusı **yaḫşı** devā bu dil-i bīmāra ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 3). [yaḫşı,]*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu yaş ile **yaḫşı** degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [yaḫşı,]*

ḳavaldum iting͡i görgeç ḳapung͡dan oldum dūr / muḥaḳḳaḳ oldı degül **yaḫşı** ʿucb ü ḫod-bīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 2). [yaḫşı,]*

ey şoran kim zülf ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik **yaḫşı** degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [yaḫşı,]*

aġyāra hemdem olma ki şong͡ yaman olur / **yaḫşılar** ile olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [yaḫşılar, -lar]*

olma yoldaşı raḳībüng͡ yāri görmekçün göng͡ül / cehl ola **yaḫşı** umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [yaḫşı,]*

sāḳīyā söyledüm ol ser-ḫoşa az vir ayaġ / ey Hidāyet didi ol **yaḫşı** ki tīz ser-ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 5). [yaḫşı,]*

firībine göng͡ül virme neden gül şāhid-i raʿnā / yaman **yaḫşını** farḳ itmez virür her dem göng͡ül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [yaḫşını, -n, -ı]*

yaḫşı adın͡g cehd ide gör kim ḳala / adıdan özge daḫı gör kim ḳala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 61). [yaḫşı,]*

ḫāṭırun͡gı **yaḫşı** işe tīz ḳıl / her ne yaman iş ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [yaḫşı,]*

<u>yaḫşı ol-:</u> *Iyi, güzel olmak.*

gül budağı kimi her dem eyleme bir yan͡ga meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [yaḫşı ol-, -maz]*

<u>yaḫşılıġ:</u> *Güzellik, iyilik.*

ḳaçdı cevrün͡gden gön͡gül düşdi raḳībün͡g çignine / **yaḫşılıġdan** çın imiş ḳaçan yamana tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [yaḫşılıġdan, -dan]*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden girçek imiş / kim ki **yaḫşılıġ** umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [yaḫşılıġ,]*

<u>yaḫşılıġ it-:</u> *Maddi manevi yardım etmek, iyilik yapmak.*

yaḫşılıġ it luṭf u kerem pīşe ḳıl / gör ne ʿaceb ẕātsın endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [yaḫşılıġ it-,]*

<u>yaḳın:</u> *Yakın, arkadaş, dost.*

cihānda kim ki bir cānānı yoḫdur / **yaḳın** bir gevdedür kim cānı yoḫdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [yaḳın,]*

ey seng-dil **yaḳın** ki ḳıla raḥm ḫāṭırun͡g / ger men san͡ga gön͡güldegi derd ü ġamı diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 2). [yaḳın,]*

alduġın cānım gözi bildün͡g velā bildürmedün͡g / sen dağı oldın͡g **yaḳın** kül oġrının͡g ortağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 4). [yaḳın,]*

ʿāşıḳun͡g devletidür tīġın͡gız anı görene / başının͡g üsne **yaḳın** başına devlet yörene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [yaḳın,]*

oḫ yaġup oynında ḳılıç ildırım kimi / gerçek erin͡g **yaḳın** doġa ol gün şehā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 3). [yaḳın,]*

<u>yaḳīn:</u> *Kesin bilme, inanma.*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru ben͡gzim ne ġam ey dil / man͡ga ol ikki ʿālemde **yaḳīn** bil kim yüz aġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [yaḳīn,]*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki yār ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [yaḳīn,]*

ḫalḳ aluptur gümān ki yārümsin / bu gümān olmayan **yaḳīnden** yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [yaḳīnden, -den]*

niçe gümān ile lebün͡ge engübīn diyem / bir kez ṣoram ḥaḳīḳatin andın **yaḳīn** diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 1). [yaḳīn,]*

gön͡gül ger baḥr-ı ʿışḳına ḥabībün͡g dala bilmezsin / **yaḳīn** bil gevher-i maḳṣūd ilin͡ge sala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 1). [yaḳīn,]*

yaʿḳub: *Hz. İbrahim'in torunu, Hz. Yusuf'un babası ve İsrailoğulları'nın atası olan peygamber.*

Yaʿḳūb egerçi Yūsuf içün çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatün͡g andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [yaʿḳūb,]*

yāḳūt: *Yakut, değerli süs taşı II aşığın kanlanmış gözleri ve göz yaşı. (kıymetli ve kırmızı renkte oluşu bağlamında).*

yāḳūtının͡g güher saçışın an͡gıcaġ gözüm / laʿl ile zer kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [yāḳūtının͡g, -ı, -n, -ın͡g]*

yāḳūtun͡g iştiyāḳı içün niçe tökeler / laʿl ü dür ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [yāḳūtun͡g, -un͡g]*

yāḳūt-ı aḥmer: *Kırmızı yakut taşı. II Kanlı gözyaşı.*

dür dişün͡g ü ʿaḳīḳ lebün͡gden cüdā niçe / zer teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [yāḳūt-ı aḥmer, -üm]*

yāḳūt-veş: *Yakut gibi.*

didim ki ḥāl-i dil virem **yāḳūt-veş** mercānun͡ga / başdun͡g revān lüʾlüʾleri laʿl-i Bedeḫşān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 3). [yāḳūt-veş,]*

yalan: *Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, yalan.*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde yār bilür / **yalan** dimen͡g ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [yalan,]*

her gün diyer ki dan͡gla helāk eyleyem seni / çoḫdur **yalanı** ol ṣanemün͡g doġrısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 2). [yalanı, -ı]*

gön͡glün͡g ḳuşın didi uçuram kūh-ı ġuṣṣadan / yā Rab uçur götür kim uçurur velī **yalan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 3). [yalan,]*

yalġuz: *Yalnız.*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [yalġuz,]*

gön͡glüm heves-i Meşhed-i şāh-ı Necef eyler / **yalġuz** ne gön͡gül cān daġı ʿazm ol ṭaraf eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 1). [yalġuz,]*

ne **yalġuz** topraġıdur kuḥl-ı bīniş taḫt-ı Tebrīz'e / çi cāy topraġı kim daşı hem ser-kūb-ı Geylān'dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 4). [yalġuz,]*

men ne **yalġuz** ʿışḳ içinde āb-ı revān il yudum / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [yalġuz,]*

yalġuzlıġ: *Yalnızlık.*

bu **yalġuzlıġda** gördüm dīde nemdür / çü gördüm kimsenem yoḫ ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [yalġuzlıġda, -da]*

yalın ayaġ: *Yalın ayak.*

del'olup şevḳ-ı ruḫın͡gdan güneş ey yüzi çerāğ / yazıya düşdi yana baş açuban **yalın ayaġ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [yalın ayaġ,]*

yamān: *Kötü, fena.*

bu ḥāle kim men isteyüben ḥāle düşmişem / düşsün görem o ḥāle **yaman** isteyen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 3). [yaman,]*

ḳaçdı cevrün͡gden gön͡gül düşdi raḳībün͡g çignine / yaḫşılıġdan çın imiş ḳaçan **yamana** tuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 4). [yamana, -a]*

şehā zībā cemālün͡gdin **yaman** gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g çeşm ü çerāğ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [yaman,]*

aġyāra hemdem olma ki ṣon͡g **yaman** olur / yaḫşılar ile olsa **yaman** kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [yaman,]*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden girçek imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa **yamandın** kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [yamandın, -dın]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ **yaman** yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [yaman,]*

firībine gön͡gül virme neden gül şāhid-i raʿnā / **yaman** yaḫşını farḳ itmez virür her dem gön͡gül pīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 2). [yaman,]*

ḫāṭırun͡gı yaḫşı işe tīz ḳıl / her ne **yaman** iş ola perhīz ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 65). [yaman,]*

yaman ol-: *Kötüleşmek, kötü duruma gelmek.*

aġyāra hemdem olma ki ṣon͡g yaman olur / yaḫşılar ile olsa yaman kimse hem-nişīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 155, Beyit 3). [yaman ol-, -ur]*

yan: *Yan, yan taraf.*

ʿārıżın͡gda ikki **yandan** ḥalḳalandı zülfün͡giz / bir güni aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [yandan, -dan]*

yanın͡gda ehl-i dīnler dine bilmez / ne meẕhebdür bu ey kāfir ne dīndür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 2). [yanın͡gda, -ın͡g, -da]*

lebleri **yanıda** ögmeng͡ āb-ı ḥayvānı ki men / bu suyı tā ağzuma aldum o sudan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 4). [yanıda, -ıda]*

cān ile göng͡ül her biri bir yanına düşdi / yüz üsne dü zülfüng͡ düşeli her biri bir **yan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [yan,]*

cān ile göng͡ül her biri bir **yanına** düşdi / yüz üsne dü zülfüng͡ düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [yanına, -ı, -n, -a]*

gül çemen taḫtında sulṭāndur reyāḥīn leşkeri / ḫancaru şeh gitse ol **yan** dönderür leşker ʿinān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 5). [yan,]*

güldi **yanıng͡dan** gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neş'eng͡ tök yaşıng͡ tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [yanıng͡dan, -ıng͡, -dan]*

bāġbān-ı ṣunʿ tā āb-ı ruḫı maḥfūẓ ola / çekdi sünbülden ḥiṣār u ḫamı **yanın** bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 8). [yanın, -ı, -n]*

şol şeker **yanında** tā acılığı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp zenbūr şānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [yanında, -ı, -n, -da]*

gelicek bulmaz olsang͡ dūst kāmı / ecel **yanımda** içsün dūst-kāmı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 8). [yanımda, -ım, -da]*

yan-: *Yanmak.*

bu nevʿ kim odlar yanar tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış **yanadur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [yanadur, -a, -dur]*

yüzi yād ile yir dutmaz göng͡ülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od **yanan** ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [yanan, -an]*

tīz gün ola müddeʿī āhımla bağrung͡ yarıla / ḳalmaya bitün bilürsin **yanar** od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [yanar, -ar]*

od **yanmasa** külden niçe bir bir görünür köz / gökte bulut olsa görünür eyle sitāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 2). [yanmasa, -ma, -sa]*

micmer-i dilde **yandı** cān ʿūdı / tā giyipdür ḳabā-yı müşkīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 2). [yandı, -dı]*

biyle kim şevḳ odı cānımda **yanar** şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger yitüre dang͡a meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [yanar, -ar]*

her ḫas içün ot kimi **yanmaġ** nedür / su kimi her cāya boyanmaġ nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 34). [yanmaġ, -maġ]*

yan-: *Yanmak. II Çok sevmek, büyük bir aşk ile sevmek.*

yana göng͡lüng͡ ang͡lasang͡ cānā Hidāyet āhını / nişe kim **yanmış** kişining͡ nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [yanmış, -mış]*

yaḫtı meni pervāne teg ol pertev-i ruḫsār / şemʿing͡ ü belī kim **yanduġı** pervāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 3). [yanduġı, -duġ, -ı]*

bu nevʿ kim odlar **yanar** tāb-ı ruḫından sīnede / nā-gāh āhımdın göre ʿālem tutuşmış yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 2). [yanar, -ar]*

ruḫsārını görgeç cān ile ciger **yanar** / kirpüklerini an͡gġaç sīnemde yürek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [yanar, -ar]*

ṣorduġça lebin ḥālin **yanar** dil-i mecrūḥım / bir yaraya kim sepsen͡g elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [yanar, -ar]*

yansam n'ola ʿışḳın͡g odı ilen / gör çūbı ki niçe nūr ider nār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 3). [yansam, -sa, -m]*

yan-: *Yanmak. II Çok üzülmek.*

yana gön͡glün͡g an͡glasan͡g cānā Hidāyet āhını / nişe kim yanmış kişinin͡g nālesi dil-sūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 5). [yana, -a]*

şimdi degül o yana Hidāyet teveccühi / illardur ol şikeste bu derdile **yanadur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [yanadur, -a, -dur]*

semender teg dil ü cānım bir od ilen **yanarlar** kim / ol oda tuş olurlarsa tutuşurlar semenderler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 4). [yanarlar, -ar, -lar]*

ger açarsam leb şehā şām-ı firāḳın͡g şerḥine / şemʿ teg **yanmış** gön͡gülnin͡g odlar aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 3). [yanmış, -mış]*

gidüpdür cān u dil **yanar** ġamun͡gla kimse bilmez kim / nedür sırrı bu cān-bāzun͡g nedür ḥāli bu dil-sūzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 4). [yanar, -ar]*

yanasın derdüm firāḳından eger āh eylesem / doġrı sözümdür menüm ey müddeʿī tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 6). [yanasın, -a, -sın]*

ancaḫ ten ivin dīde-i ḫūn-bār nem eyle / **yandım** meni yaḫ āteş-i dil bir kerem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 1). [yandım, -dı, -m]*

yan-: *Yanmak. II Olgunlaşmak.*

içen devlet meyin bil kim oyandı / ġam odında ḫaçan devletlü **yandı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 3). [yandı, -dı]*

yan-: *Yanmak. II Çok üzülmek.*

nāz-ı ʿışḳun͡gdan Hidāyet ger **yanarsa** çekmez āh / zāhidün͡g savuġlıġındandur ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [yanarsa, -ar, -sa]*

yan-: *Yanmak. II Yanağın ışığı.*

yanup şemʿ pervāne ṣalsa ḳanadın / ne ḳayġu onun͡g ekmegi düşti yaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 3). [yanup, -up]*

yan-: *Yanmak. II muradının gerçekleşmesi.*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir ***yan*** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [yan,]*

yan bir-: *Uzak durmak, kaçınmak.*

oldı cigerim āteş-i hicrān ile biryān / yā Rab ḫaçan işim ola bu derd ile bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 1). [yan bir-,]*

yan vir-: *Yan çizmek; uzak durmak; kaçınmak; sırtını dönmek.*

yağış teg ger seper ol Türk nāvek / Hidāyet virme yan seng-i siper ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 103, Beyit 5). [yan vir-, -me]*

yana: *Yine, sonra, tekrar.*

Hidāyet oḫur iken dün ḥabīb dīvānın / raḳīb irişdi didi kim **yana** ne dīvāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 8). [yana,]*

şimdi degül o **yana** Hidāyet teveccühi / illardur ol şikeste bu derdile yanadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 5). [yana,]*

başumı kesmaġa ḳaṣd ol gözleri cellād ider / bī-vefālıġ resmini başdan **yana** bünyād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 1). [yana,]*

aḫıdur göz yaşını her dem Hidāyet kūyına / cūy-ı Şīrīn'e **yana** gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [yana,]*

baş u cāndan geçüp ey dil **yana** ḳallāş ola gör / çün cefā tīġın o meh-veş ḫamu ḳallāşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 4). [yana,]*

geldi nev-rūz **yana** gülşen ü ṣaḥrā demidür / yār-ı gül-çihre ilen ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [yana,]*

meni kūyından anın͡g müddeʿī āvāre ḳılur / baġrumı tīġ-ı cefā ile **yana** pāre ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 1). [yana,]*

sögdi Hidāyet'ni didi müddeʿī / yār senin͡gle **yana** taḥsīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [yana,]*

del'olup şevḳ-ı ruḫın͡gdan güneş ey yüzi çerāġ / yazıya düşdi **yana** baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [yana,]*

lenger-i eflākde yoḫısa çalar abdāl-ı dehr / **yana** borġusın ki ḥālet çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [yana,]*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu yaşdan / bir görün͡g niçe hilālum **yana** pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [yana,]*

ḳonaġ oldı gül ü ġonçe būstānda **yana** / nesīm altun ile doldurur ḳonaġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 2). [yana,]*

an͡gdı leb-i laʿlün͡g **yana** bu dīde-i pür-ḫūn / ḳıldı ṣaru ben͡gzimni ḳızıl ḳanıla gül-gūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 1). [yana,]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm yüzin / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g **yana** bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [yana,]*

bir nişān ḫalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / yitdi ḥükm-i ezel oldı **yana** bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [yana,]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanın͡g **yana** / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānun͡g **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [yana,]*

gözi çekdi tīġ ey dil kim töke ḳanın͡g **yana** / meyli ḳan tökmekdedür ol çeşm-i fettānun͡g **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 1). [yana,]*

eyleyip fermān apardun͡gsa ḳarār u dīn ü dil / durmışam uş baş ile tā n’ola fermānun͡g **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 2). [yana,]*

var ise gerçi tükenmez niʿmetün͡g ey gül-sitān / beslegil kim irişür gül kimi mihmānun͡g **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 3). [yana,]*

ḳaḫıyup sürdürdi yüzden müddeʿīni dün ḥabīb / bendesine merḥametle irdi sulṭānun͡g **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [yana,]*

başını ḳırḫup ʿiẕārı ḫaṭṭını giydürdi yār / tāzelendi ey Hidāyet başdan īmānun͡g **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [yana,]*

ġamze tīġıla hemīn çalmadı gön͡glimni gözün͡g / ol ḥarāmī **yana** kim uġraşa fi’l-ḥāl çala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 2). [yana,]*

oturdı atlu saʿādetle devlet o gence / didim **yana** nereye devlet ü saʿādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 3). [yana,]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler **yana** / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [yana,]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler **yana** / gül yüzin bülbül görüp āh u figān eyler **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [yana,]*

ġonçe Ḳārūn’ı ne altunlar ki ḳılmışdı nihān / mehd-i gül ṣaḥn-ı gülşende ʿıyān eyler **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 2). [yana,]*

raḳṣ ider serv-i sehī bāġda belī āhen͡g ile / başına ebr-i bahārı dür-feşān eyler **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 3). [yana,]*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [yana,]*

ḫoş durur mescid Hidāyet’ni velī būy-ı bahār / dartup andın ʿāzim-i kūy-ı muġān eyler **yana** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 5). [yana,]*

işitdüm ḳanıma ʿazmin͡gdür ey māh / **yana** ʿazm eylesen͡g yārīçün͡g Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [yana,]*

eyleme pinhān yüzün͡gi zülf-i ʿanber-bār ilen / **yana** men āşüfte’i bī-dīn ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [yana,]*

atlandı tīġ ilen **yana** ol ay gün kimi / tā ħancaru gidüp ide ķurbān bu gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 1). [yana,]*

yüzini görsedüp **yana** gizledi zülf ile / od şaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [yana,]*

dūd u endūh u belā vü sitem ü miḥnet ü ġam / **yana** cān ülkesini puzmaġıçun çekti çeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 2). [yana,]*

yandurdı cevr ile **yana** gerdūn-ı dūn meni / ancaħ meger bu devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [yana,]*

giydürüp ḥüsn atını ol göz savaş ister **yana** / çekdi kirpükden şaf uş tīr ü kemānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 4). [yana,]*

yana bil-: *Dönmek, vazgeçmek, geri dönmek.*

men gāh gün cemālün͡ge gāhī ķamer direm / dīvāne olmışam yana bilmen neler direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 1). [yana bil-, -men]*

yandur-: *Geri çevirmek, döndürmek.*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn meni / ancaħ meger bu devrde gördi zebūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [yandurdı, -dı]*

yaʿnī: *Yani, doğrusu, sözün kısası.*

anın͡gçün görsedür her ay san͡ga çevgān-ı felek / **yaʿnī** ʿişret ṭopın il virdükçe taķṣīr itme çal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 6). [yaʿnī,]*

didi ḥālin͡g nedür söyle didim ey şūħ-ı sengīn-dil / esīr olduġumı **yaʿnī** o ħaṭṭ u ħāle bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 2). [yaʿnī,]*

sühānın͡g ḥāletini söyle māha / ķulun͡g sözini **yaʿnī** pādişāha *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 4). [yaʿnī,]*

yan͡ga: *Yan, taraf; tarafa, taraftan.*

gözlerüm suyına düşdüm çıħa bilmen bu sudan / kim man͡ga yüz derd ü ġam her **yan͡gadan** bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [yan͡gadan, -dan]*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim her **yan͡gadan** naʿra gelüp yiri yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [yan͡gadan, -dan]*

darar gön͡güli her **yan͡gadan** yüz ġam u miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [yan͡gadan, -dan]*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her **yan͡ga** mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [yan͡ga,]*

ħaṭṭ-ı sebzin͡g her ħaçan ol laʿl-i ħandāndan çıħa / her **yan͡ga** seylāb-ı ħūnı çeşm-i giryāndan çıħa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 1). [yan͡ga,]*

gül budaġı kimi her dem eyleme bir **yan͡ga** meyl / yaḫşı olmaz biyle iş aylanma ey cān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 4). [yan͡ga,]*

gitti cān bir **yan͡ga** dil bir **yan͡ga** men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir **yan͡ga** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [yan͡ga,]*

gitti cān bir **yan͡ga** dil bir **yan͡ga** men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir **yan͡ga** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [yan͡ga,]*

gitti cān bir **yan͡ga** dil bir **yan͡ga** men senden ıraġ / ḳalubam ḫanı ecel kim ḳıla bir **yan͡ga** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 3). [yan͡ga,]*

yan͡gaġ: *Yanak.*

ey ki gündüzdür **yan͡gaġun͡g** zülf-i müşkīn giceler / gel ki uymadı firāḳun͡gdan bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [yan͡gaġun͡g, -un͡g]*

zülfün͡g ki dem-be-dem deger ol gül **yan͡gaġlara** / artuġlıġıla cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [yan͡gaġlara, -lar, -a]*

niçe servüm lāle teg şol **yan͡gaġun͡g** şevḳıyılan / ḳan yaş ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [yan͡gaġun͡g, -un͡g]*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl **yan͡gaġın͡gdan** ḳızardı gül ṣarardı yāsemīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [yan͡gaġın͡gdan, -ın͡g, -dan]*

ṣaru ben͡gzüm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl **yan͡gaġun͡g** çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [yan͡gaġun͡g, -un͡g]*

şol āl **yan͡gaġun͡gı** görsedüp aldun͡g ḳarār u ṣabr / ey mekr isi kimse senün͡g bilmez alun͡gı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 199, Beyit 2). [yan͡gaġun͡gı, -un͡g, -ı]*

yan͡gıl-: *Yanılmak.*

gül **yan͡gılur** ki sen ṣanem-i ḫoş-ḫıṣāl ilen / daʿvī-yi ḥüsn ider meh bu ḥüsn ü cemāl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 1). [yan͡gılur, -ur]*

yapış-: *Yapışmak, sarılmak, tutmak.*

gāhī bu kirpüge **yapışurlar** geh ol yire / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [yapışurlar, -ur, -lar]*

cümle cihān ehli ilen doġrı ol / şerʿa **yapış** ister isen͡g doġrı yol *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [yapış,]*

yapraġ: *Yaprak.*

bād esüp **yapraġ** güli örter teg āḫımdın bu serv / il yüzine dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [yapraġ,]*

titreşüp **yapraġ** tökende ün aġaçlardan degül / kim çemen eṭfālinin͡g üsne nesīm eyler fiġān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 2). [yapraġ,]*

yapraġ: *Yaprak II Sevgilinin yanağı.*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur gül **yaprağı** / ʿārıżun͡gda her ḫaçan ol zülf-i müşkīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [yaprağı, -ı]*

yapuş-: *Yapışmak, sarılmak, tutmak.*

o serv bāğda çü gülgeşt ider Hidāyet yiter / tiken **yapuşmaya** nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [yapuşmaya, -ma, -y, -a]*

yār: *Dost, sevgili.*

sen **yārdan** gelür niçe aġyārdan ḳaçam / tedbīr yoḫ durur yiticaġ Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [yārdan, -dan]*

çün yāri fānī dünyanın͡g aġyārdur ḳamu / **yār** ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [yār,]*

çün **yāri** fānī dünyanın͡g aġyārdur ḳamu / yār ola gör Hidāyet-i dil-ḫaste sen san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 5). [yāri, -i]*

yārsız gören Hidāyet'ni raḳīb ilen diyer / olmamaġun͡gdur ʿaceb ʿālemde bu ḳayġu görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 5). [yārsız, -sız]*

yārün͡g yüzi görgeç dehenin iste Hidāyet / kim mehdī çağı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [yārün͡g, -ün͡g]*

şimden geri hicrāna meni **yār** diler **yār** / imdi menim olmaġuma bildüm ki ever **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [yār,]*

şimden geri hicrāna meni **yār** diler **yār** / imdi menim olmaġuma bildüm ki ever **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [yār,]*

şimden geri hicrāna meni **yār** diler **yār** / imdi menim olmaġuma bildüm ki ever **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 1). [yār,]*

dem yārdan ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥża felek üstüme bir ṭūr yıḫar **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [yār,]*

cān oyna vü şor **yār** lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [yār,]*

cān oyna vü şor **yār** lebi ʿışḳıla ey dil / kim ʿāşıḳ-ı cān-bāz olanı yaḫşı siver **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 3). [yār,]*

her laḥża ḳadar tīr-i ḳażā cānıma ol şūḫ / ḳadrimni menim şükr ki bilür bu ḳadar **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 4). [yār,]*

ger tīġ-ı cefā ile diler baġrun͡gı her dem / ġam yime Hidāyet seni çün biyle diler **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 5). [yār,]*

dem **yārdan** ururdum u aġyāra tuş eyler / her laḥża felek üstüme bir ṭūr yıḫar yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 23, Beyit 2). [yārdan, -dan]*

yārin͡g ġamı sivdi meni men hem anı sivdüm / ḳoyun͡g biz ikini bire ki siven sivenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 4). [yārin͡g, -in͡g]*

sep gön͡gül dūlāb-ı çeşmün͡gden su ḫāk-i rāhına / **yār** ilen tā dimesünler kim arada gerdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 3). [yār,]*

bulmaya vaṣlın͡g Hidāyet **yār** eger luṭf itmese / bende saʿyi ḥaḳ on͡garmazsa ḫamu bī-hūdedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 5). [yār,]*

ṭaʿnesi **yārin͡g** man͡gadur özün͡ge alma raḳīb / çün bilürsin͡g kim Ayaz'ın͡g ṭaʿnesi Maḥmūd'adur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 4). [yārin͡g, -in͡g]*

aġyār hīmilen meni ger **yār** iki böler / incimezem neden ki raḳībimle çūb keser *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 1). [yār,]*

bizimle **yār** arasında niçe gün ger ıraġlıġdur / ḳayurma ġam yime ey dil ḫamunun͡g başı saġlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 1). [yār,]*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em anun͡gla yöri it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [yār,]*

ṣordum faḳīhe ḫāli nedür cān ḳuşına **yār** / didi ne bilsün ol şıġır anı ki dānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 4). [yār,]*

menimle müddeʿīden ötrü **yārün͡g** / arası bilmezem niçün serindür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 4). [yārün͡g, -ün͡g]*

biyle mevsimde men ol **yārdan** ayru diyerim / ey ecel gel berü kim şimdi taḳāżā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 4). [yārdan, -dan]*

n'ola ger yarar ise baġrımı ol **yār** menim / ḫoşdur ey ḫaste gön͡gül **yār** ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [yār,]*

n'ola ger yarar ise baġrımı ol **yār** menim / ḫoşdur ey ḫaste gön͡gül **yār** ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [yār,]*

ḳadi ḫayāli olur cān içinde **yār** bilür / yalan dimen͡g ki direm doġrı kirdgār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 1). [yār,]*

yaḳīn özini bilür ey Hidāyet ol ʿāşıḳ / ki **yār** ögende özin ḫāk-i reh-güẕār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 5). [yār,]*

dururdı **yār** raḳīb itdi bī-ḥużūr olmasa / didim ḥużūr eyleyem şimdi Tan͡grı ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 4). [yār,]*

sögdi Hidāyet'ni didi müddeʿī / **yār** senin͡gle yana taḥsīndedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 5). [yār,]*

iḫtiyārımdur gön͡gül şol tīġ u **yār** ilindedür / ger menim ḳanım tökerse iḫtiyār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 1). [yār,]*

n'ola meyl itmese Hidāyet'e **yār** / pādişehdür gedāya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 5). [yār,]*

yār uġurında eger menzil ü yol daş olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [yār,]*

yār ilen ḳavlüm budur ʿışḳıṅda kim baş oynadum / öz sözimdin dönmezem Taṅrı bilür ger gitse baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 4). [yār,]*

yār itilen meni görgeç n'ola ger gülse raḳīb / bu mes̱eldür ola ger atluya gülmeye yayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 3). [yār,]*

ey dil ḳanıṅ tökem dise oyunla **yār** ınan / göṅlindeki durur ki gelür diline anıṅ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 3). [yār,]*

senden raḳībi göṅgül ne ġam yigler ise **yār** / **yār** olsa yāriṅligi tīz biline anıṅ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [yār,]*

virse Hidāyet **yār** öpüş ister mi ki cān u göṅgül / sende ne var anıṅ gerek niçün kim anıṅdur seniṅ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 4). [yār,]*

her niçe nā-tüvānsa Hidāyet mis̱āl-i mūr / **yār** firāḳıṅı çekedür ü bārī fīl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 5). [yār,]*

ḫalḳ aluptur gümān ki **yārümsin** / bu gümān olmayan yaḳīnden yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [yārümsin, -üm, -sin]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anuṅ cān u dil ilen **yāriyem** / ḫvān-ı viṣālinden anıṅ fikrim budur kim **yāriyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [yāriyem, -i, -y, -em]*

bir serv-i sīmīn-ber k'anuṅ cān u dil ilen **yāriyem** / ḫvān-ı viṣālinden anıṅ fikrim budur kim **yāriyem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 111, Beyit 1). [yāriyem, -i, -y, -em]*

aġyār ḳatına sen meni ger ḳaḫısaṅ **yārüm** n'ola / buşmaz ümīdüm ḳanma kim sen ḳaḫımekden men buşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 4). [yārüm, -üm]*

dün atlu irdüm **yārüme** emdür lebüṅ emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey ṣayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [yārüme, -üm, -e]*

ḥāsid ü bed-ḫvāhuṅı ḳurbān idem / **yārüṅe** yoldaşuṅa ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 2). [yārüṅe, -üṅ, -e]*

kime ḥālim bildürem ey **yār** iti bir söyle kim / bu işikde sendin özge kimsene tanımanam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 5). [yār,]*

dir imiş ol **yār** meni öz itüm / ger didise aġzına ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 3). [yār,]*

Hidāyet eyle cān u göṅlini yüz pāre / ilinden itse felek **yāriniṅ** ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [yāriniṅ, -i, -niṅ]*

yār ötdi urdı cānıma yüz derd ü dāġlar / cān gidicaḫ tenimde göṅgül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [yār,]*

cām-ı lebin ṣunanda saṅa **yār** zülfi teg / baş ile il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [yār,]*

göṅgül Manṣūr teg olduṅ çü **yārüṅ** vaṣlına vāṣıl / demidür ger dem urarsın bu dem sırr-ı ene'l-ḥaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 4). [yārüṅ, -üṅ]*

ıraġdur **yār** u sen ṣayru ḳalupsen yārdan ayru / Hidāyet çāreṅ ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [yār,]*

ıraġdur yār u sen ṣayru ḳalupsen **yārdan** ayru / Hidāyet çāren͡g ölmekdür sen ansız ḳala bilmezsin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 138, Beyit 5). [yārdan, -dan]*

dil ü cānın͡gnı **yār** idür ṣorar ṣayru gözim didüm / ġarībler ṣormaġıçun dünye durduġınça saġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 6). [yār,]*

ḳanın͡gı içmege ḳanaḫdısa **yār** iti n'ola / ey Hidāyet ḳınayan kimdür anı ḳanın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 5). [yār,]*

ol **yār** bilür ḫaste Hidāyet sözin ancaḫ / ḳuş dilini fehm eylemez illā ki Süleymān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 5). [yār,]*

ḳaşın dutup yüzin n'ola **yār** eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [yār,]*

yārdın dönme müddeʿī sözile / ey gön͡gül işiden gerek uṣlu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 4). [yārdın, -dın]*

aġyāra tuş idip meni ayırdı **yārimdin** felek / ḳaṣdımdadur tā bilmezem daḫı ne engīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 3). [yārimdin, -im, -di, -n]*

başını ḳırḫup ʿiẕārı ḫaṭṭını giydürdi **yār** / tāzelendi ey Hidāyet başdan īmānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 5). [yār,]*

yāra irdim kesilüp müddeʿīden girçek imiş / kim ki yaḫşılıġ umar bolsa yamandın kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 3). [yāra, -a]*

luṭfın görüp Hidāyet onın͡g cevrine dürüş / **yār** ol durur ki **yār** ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [yār,]*

luṭfın görüp Hidāyet onın͡g cevrine dürüş / **yār** ol durur ki **yār** ile her işde varışa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 5). [yār,]*

güldi yanın͡gdan gider uşta Hidāyet **yār** iti / yoḫsa neş'en͡g tök yaşın͡g tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [yār,]*

ger **yār** cān dilerse revān vir an͡ga gön͡gül / cānān ile müżāyaḳa cānun͡g çün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 4). [yār,]*

dur **yāra** ḳarşu tise Hidāyet san͡ga raḳīb / kim menʿ ide seni ki ḳış olġaç gün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 5). [yāra, -a]*

devletimdür **yār** ilin öpmaġ içün baş oynaram / ḫoş saʿādet men gedāya ger bu devlet il vire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 4). [yār,]*

san͡ga düşmez raḳīb **yār** yiri / er gerek kim otura er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [yār,]*

cehlden ṣatma ululuġ **yāra** ey aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [yāra, -a]*

olma yoldaşı raḳībün͡g **yāri** görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [yāri, -i]*

niçe gön͡glün͡g didi **yār** oḫım içün nā-ḫoş ola / yayı ṣundum ki biraz oḫ atar isen͡g ḫoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [yār,]*

her zamān ḫaste dile söyledügüm söz bu ki **yār** / ger dile dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [yār,]*

aġyār cefā ḳılsa gön͡gül **yār** saġ olsun / ger müddeʿī raḥm itmeye Tan͡grı o nigāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 3). [yār,]*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör ne yatmış nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [yār,]*

irişe **yāra** gön͡gül secde ḳılsa ʿādet ile / neden ki bende bolur ḳurb-ı ḥaḳ ʿibādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 1). [yāra, -a]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir **yār** ḫanı kim bu sözi ʿarż ide yāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [yār,]*

niçe ḳıla baġrumnı menim müddeʿī pāre / bir yār ḫanı kim bu sözi ʿarż ide **yāra** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 1). [yāra, -a]*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını silicaġ **yār** / gün gökde yaşundurdı yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [yār,]*

yār içün ölenün͡g dīni **yār** imiş ne ġam / ger **yār** içün Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [yār,]*

yār içün ölenün͡g dīni **yār** imiş ne ġam / ger **yār** içün Hidāyet ölü ṣalalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 5). [yār,]*

bir naẓar görmek içün ḳanun͡gı ger aḫıda **yār** / ey Hidāyet yöri ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [yār,]*

yār aradan ḳıraġladı men ḳaldum u raḳīb / gör ḳalmayası ḳaldı vü ḳalmadı ḳalası *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 2). [yār,]*

atmaz oldı man͡ga **yār** oḫını gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı meger ḳolına güçlü yayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [yār,]*

ṣorman͡gız **yārümi** kim cevr ü cefā niçe durur / biyle işlerde yoḫ ol terk-i ḫaṭānun͡g ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [yārümi, -üm, -i]*

tā ki sözden **yār** laʿl-i dür-feşānın baġladı / ʿāşıḳın͡g ol laʿl teg baġrında ḳanın baġladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 1). [yār,]*

doġrılıġ ey **yār** ola dūst ḳapusı / doġruya cennet kimidür damusı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 50). [yār,]*

ḫayālün͡g dāmenin dutdı dil-i zār / ki bu demde ümīdüm sensin ey **yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 16). [yār,]*

yār iste gön͡gül isteme bu deyr-i fenāyı / yā encüm ü erkān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [yār,]*

ger ẓāhir ile **yār** Hidāyet'den olur dūr / ey ẓāhid-i maġrūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [yār,]*

yar-: *Yarmak, delmek, ikiye bölmek, ayırmak.*

yarma ey pīr gögsün͡gi men teg o cevlān eylegeç / ürkmeye gül-gūn semendi nāgeh özge cū görüp *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 12, Beyit 4). [yarma, -ma]*

yarıp ey nāle boġazdan çekil āẖir göreyim / san͡ga kim didi fiġān eyle meni ʿāleme çaẖ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 4). [yarıp, -ıp]*

ger baġrun͡gı **yaram** dir isen͡g tā görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki yār yār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [yaram, -am]*

hicrün͡g n'ola vaṣl içün eger baġrımı **yarar** / bu yarama ger yaramasa bes neye **yarar** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [yarar, -ar]*

n'ola ger yarar ise baġrımı ol yār menim / ẖoşdur ey ẖaste gön͡gül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [yar-, -ar, -i, -se]*

yār degül: *Sevgili, dost olmama.*

āh kim **yār degül** eyle ki bir an͡ga meni / ẖanı bildürmege bir ehl-i kerem an͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 1). [yār degül,]*

yār ol-: *Dost, sevgili olmak.*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim ise bu ḳayġu yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [yār ol-, -up]*

dindürmezem aġyārı itin͡gle olalı yār / her işde ki var ādeme yoldaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [yār ol-, -alı]*

senden raḳībi gön͡gül ne ġam yigler ise yār / yār olsa yārin͡gligi tīz biline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [yār ol-, -sa]*

yār yār: *Yar yar, sevgili.*

ger baġrun͡gı yaram dir isen͡g tā görem ne var / cāndan Hidāyet eyleye efġān ki **yār yār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 5). [yār yār,]*

yara-: *Yaramak, yararlı olmak.*

hicrün͡g n'ola vaṣl içün eger baġrımı yarar / bu yarama ger **yaramasa** bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [yaramasa, -ma, -sa]*

didim san͡ga **yarar** ne ki ḳılsan͡g man͡ga cefā / Tan͡grıya yaraşur didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [yarar, -r]*

yara: *Yara. II Dert, üzüntü, acı.*

hicrün͡g n'ola vaṣl içün eger baġrımı yarar / bu **yarama** ger yaramasa bes neye yarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 1). [yarama, -ma]*

geh tiker kirpügünün͡g ignesi baġrum **yarasın** / geh firāḳı tikeni pāreledür ol tikeni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 4). [yarasın, -sı, -n]*

yara: *Yara.*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / yüz urur saġalmaġa çün **yaradan** merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [yaradan, -dan]*

ṣorduġça lebin ḥālin yanar dil-i mecrūḥım / bir **yaraya** kim sepseg͡ elbette nemek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 4). [yaraya, -y, -a]*

yara kıl-: *Yaralamak.*

n'ola ger yarar ise bağrımı ol yār menim / ḫoşdur ey ḫaste göng͡ül yār ne kim yara ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 60, Beyit 4). [yara ḳıl-, -ur]*

yarala-: *Yaralamak.*

ġamzelen ḳan töker ṣorar leb ile / **yaralar** cānı duz seper yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [yaralar, -r]*

yārānlıġ it-: *Ahbapça, dostça söyleşmek.*

niçe gün ger ḫāṭır olmışdı muḳayyed miḥnete / fażl-ı ḥaḳ yārānlıġ itdi irdi ʿīş ü ʿişrete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 1). [yārānlıġ it-, -di]*

yaraş-: *Yaraşmak, uygun düşmek.*

didim sang͡a yarar ne ki ḳılsang͡ mang͡a cefā / Tang͡rıya **yaraşur** didi her nesne kim ḳılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 3). [yaraşur, -ur]*

ḫātem-i ḥüsn imdi **yaraştı** gülüng͡ barmaġına / kim anıng͡çün laʿlden ġonçe yasatdurdı nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [yaraştı, -tı]*

yardum it-: *Beraber yapmak.*

hicring͡de cān ile savaşımdur hemī nefes / ḫanı ecel ki yardum ide bu savaşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 4). [yardum it-, -e]*

yār-ı gül-çihre: *Gül yüzlü sevgili.*

geldi nev-rūz yana gülşen ü ṣaḥrā demidür / **yār-ı gül-çihre** ilen ʿīş u temāşā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 1). [yār-ı gül-çihre,]*

yār-ı hem-dem: *Can ciğer dost, sevgili.*

velī sensiz mang͡a çekdi çeri ġam / ne bir yoldaş u ne bir **yār-ı hem-dem** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [yār-ı hem-dem,]*

yār-ı vefā-dār: *Vefalı dost. vefalı sevgili.*

ol **yār-ı vefā-dār** yolında dil ü cānı / terk eyle Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [yār-ı vefā-dār,]*

<u>yārīçü:</u> *Yardımcı, şefaatçi.*

işitdüm ḳanıma ʿazmin͡gdür ey māh / yana ʿazm eylesen͡g **yārīçün͡g** Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 1). [yārīçün͡g, -n͡g]*

<u>yarıl-:</u> *Parçalanmak,yarılmak.*

tīz gün ola müddeʿī āhımla bağrun͡g **yarıla** / ḳalmaya bitün bilürsin yanar od içinde daş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 3). [yarıla, -a]*

<u>yārin͡glig:</u> *Dostluk, arkadaşlık.*

senden raḳībi gön͡gül ne ġam yigler ise yār / yār olsa **yārin͡gligi** tīz biline anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [yārin͡gligi, -i]*

<u>yārlıġ:</u> *Dostluk, arkadaşlık.*

ḳuçmaġ isterdüm bilin didi Hidāyet çek ilün͡g / **yārlıġ** oldur kim aralıġıda bir mū olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 5). [yārlıġ,]*

<u>yarlıġ kıl-:</u> *Emretmek.*

ulu devlet durur irmek İrem teg kūyın͡ga şāhā / saʿādet yarlıġ ḳıldı gedā ol devlete irdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 3). [yarlıġ ḳıl-, -dı]*

<u>yaru:</u> *Bir şeyin yarısı kadar olan, yarım olan.*

cān gön͡glegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / **yaru** itin͡ge örtüp ü **yaru** düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [yaru,]*

cān gön͡glegini çāk idüp ol kūda Hidāyet / **yaru** itin͡ge örtüp ü **yaru** düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 6). [yaru,]*

<u>yaş:</u> *Genç, küçük.*

dem-be-dem ey yaş çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / **yaş-sen** bu yaş ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [yaş-sen, -sen]*

cehlden ṣatma ululuġ yāra ey aġyār var / kim ululuġ bilig ilendür degüldür **yaş** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 2). [yaş,]*

çoḫ dolaşma göz yaşıla ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden **yaş** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [yaş,]*

<u>yaş:</u> *Yaş, gözyaşı.*

ḳanlu kirpükler **yaşımla** āl ipekdür ṣanasın / kim durur göz merdümi her dem dür-i ġalṭān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 3). [yaşımla, -ım, -la]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / gör **yaşumı** vü yaġma ki bu su yiter man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [yaşumı, -um, -ı]*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim gözi ḳan yaşı ile **yaş** gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [yaş,]*

her kimseye kim sen büt-i ʿayyāş gerekdür / dāyim gözi ḳan **yaşı** ile yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 1). [yaşı, -ı]*

gözden aḫıdur **yaş** Hidāyet velī ey şāh / kim bilür o dür dāneleri tā ne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 5). [yaş,]*

ey gözüm aḫıtmadı ancaḫ senün͡g **yaşın͡gnı** hicr / ol senün͡g teg çoḫlarun͡g ivine su ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 4). [yaşın͡gnı, -ın͡g, -nı]*

göz **yaş** töker görüp yüzini raḥmet an͡ga kim / gül mevsimi man͡ga meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [yaş,]*

göz **yaşım** dil-ber eyisi içündür / tökerem dil-ber eyisi içün dür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 35, Beyit 1). [yaşım, -ım]*

gözlerüm **yaşın** töküp buldı dişin͡g vaṣlın şehā / ḫansı ġavvāṣın͡g işidür kim bula busudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 3). [yaşın, -ın]*

ançа ḳan **yaş** töküpdür ser-i kūyında gözüm / kim öten ol ser-i kūdan etegi ḳana deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 3). [yaş, -ı]*

aḫıdur göz **yaşını** her dem Hidāyet kūyına / cūy-ı Şīrīn'e yana gör saʿy kim Ferhād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 5). [yaşını, -ın, -ı]*

sen sīm-berün͡g eylesem īs̱ār ayaġına / **yaş** gevherini duta ḫamu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [yaş,]*

zer-çihrede ger dīde **yaşım** sīmi yöridür / yüzün͡gden ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [yaşım, -ım]*

menim **yaşum** aḫıdurken müneccim / görüp didi ki güçlü yulduzun͡g var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [yaşum, -um]*

ʿaḳs ile bildürür san͡ga yüz üzre **yaşumı** / bu sīm ṣafḥası ki daġılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [yaşumı, -um, -ı]*

yüzün͡gde ḳanlu **yaşımdın** bu dürr ü laʿl ki var / senin͡g nis̱ārun͡g içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [yaşımdın, -ım, -dın]*

dem-be-dem çeşmim töker kirpüklerimdin ḳanlu **yaş** / bī-baṣar gör daġıdur güllerni ḫār ilindedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 76, Beyit 4). [yaş,]*

Nīl'e baḫmaz **yaşım** gören ne ʿaceb / ögrenen baḥre çaya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 3). [yaşım, -ım]*

göz dükānı içre ḳat ḳat n'ola ger baġlansa **yaş** / ʿışḳ bāzārı menim oldur man͡ga rengīn ḳumāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 1). [yaş,]*

gördi bām üsne yüzün͡g **yaş** oldı çeşmüm **yaş** ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [yaş,]*

gördi bām üsne yüzün͡g **yaş** oldı çeşmüm **yaş** ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [yaş,]*

gözümün͡g **yaşı** çoḫalur göricek ʿārıżın͡gı / nişe kim faṣl-ı bahār olacağın arta bulaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 4). [yaşı, -ı]*

dem-be-dem ey **yaş** çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu **yaş** ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [yaş,]*

dem-be-dem ey **yaş** çihrem nem ḳılup fāş itme rāz / yaş-sen bu **yaş** ile yaḫşı degül nemmāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 2). [yaş,]*

ḳan **yaşılan** raḳīb yüzin eylemek nigār / āsāndur eylesün man͡ga meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [yaşılan, -ı, -la, -n]*

didüm ki kirpük ile bağlayam **yaşım** yolını / velī ḫaçan çūb ile bağlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [yaşım, -ım]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet **yaşın** aḫar göricek / kim olmaya bu yağışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [yaşın, -ın]*

cānā ġamun͡gdan aḫdı gözüm **yaşı** Nīl teg / cismim bilin͡gni isteyüp inceldi ḳıl teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 91, Beyit 1). [yaşı, -ı]*

inçü diş ü laʿl-i nābın͡gçün senin͡g / gözlerüm **yaşı** aḫar dür-dāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 3). [yaşı, -ı]*

hem-demlü hem-demin diyüben ṣorsalar man͡ga / ey ġamla **yaş** u men daḫı siz hem-demi diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 108, Beyit 3). [yaş,]*

her günde ḳanlu **yaşuma** ġarḳam bu dīdeden / gel gör ki senden ayru ne günde ne demde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 2). [yaşuma, -um, -a]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan **yaş** ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [yaş,]*

niçe servüm lāle teg şol yan͡gağun͡g şevḳıyılan / ḳan **yaş** ile dem-be-dem ser-tā-ḳadem gül-gūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 1). [yaş,]*

dönderürse **yaş** ile devrān meni pergār teg / dönmezem her nesneden ol nāzenīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 3). [yaş,]*

ser-ḫoş olup sīm üze çoḫ tökme laʿl / saçma güher **yaşun͡ga** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 4). [yaşun͡ga, -un͡g, -a]*

ḳaşı hicrinden ḳad-i ḫam birle ḳanlu **yaşdan** / bir görün͡g niçe hilālum yana pervīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 2). [yaşdan, -dan]*

her ne reng ilen kim ol dil-ber görünmiş ʿaynıma / ḳanlu **yaşdan** men daḫı şol resme rengīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 4). [yaşdan, -dan]*

ḳaṭre ḳaṭre **yaşdan** ben͡gzüm ki gül güldür müdām / ʿışḳı bustānında ḫurrem lāle-zārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 2). [yaşdan, -dan]*

cān āl yüzüng͡le gitdi vü ḳanlu **yaşımla** dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [yaşımla, -ım, -la]*

sağınma lāle durur yā şaḳāyıḳ ey gül-i çihr / ġamung͡da ḳanlu **yaşımdur** ki dutdı dāġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 4). [yaşımdur, -ım, -dur]*

ʿaceblenme gözüng͡ **yaşı** Hidāyet çeşmüng͡ aḫıtsa / ne umsun mundan özge kimse bu baḥr-ı muʿallaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 5). [yaşı, -ı]*

dem-be-dem gözdin ṣaru beng͡zimde **yaş** olur revān / çeşmelerde niçe kim su aḫa bir berg-i ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 1). [yaş,]*

şol kemer üstindeki yaġlıġ ḫayālinden müdām / gözleri **yaşı** Hidāyet'ning͡ çalar ḳurşaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 5). [yaşı, -ı]*

yaş tökse ayaġına n'ola göz o leb içün / naḫli suvaranlar öle bir gün raṭab içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 1). [yaş,]*

ʿaceb mi göng͡lüme düşse **yaşım** aḫgeç lebi ʿaksi / ki çaġır çoḫı oldur kim gelür Baġdāda āb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 4). [yaşım, -ım]*

ançа aḫıttı **yaş** Hidāyet ki cāmıdın / ḫāşāke beng͡zer ol ser-i kūdan süpürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 5). [yaş,]*

aġyār dirse kim gözi **yaşı** degül anıng͡ / ṣorung͡ yaşım degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [yaşı, -ı]*

aġyār dirse kim gözi yaşı degül anıng͡ / ṣorung͡ **yaşım** degülse neden şūr olurdı su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 2). [yaşım, -ım]*

aḫıdur göz **yaşı** Hidāyet'ni / şimdi var ey ṣanem andan il yu *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [yaşı, -ı]*

Hidāyet isteme çoḫ **yaş** töküp ḳılıcın anıng͡ / göz açıcaġ göresin başıng͡ üsne oynar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 5). [yaş,]*

baḥre beng͡zetme Hidāyet **yaşın** ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anıng͡ gözi yaşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [yaşın, -ın]*

baḥre beng͡zetme Hidāyet yaşın ey dür dişlü / baḥr bir ḳaṭredür anıng͡ gözi **yaşına** göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 5). [yaşına, -ın, -a]*

yaşım aḫanda isterem ol māhı kim olur / ḥācet ḳabūl olıcaġ aḫter güẕārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 3). [yaşım, -ım]*

güldi yanıng͡dan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neş'eng͡ tök **yaşıng͡** tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [yaşıng͡, -ıng͡]*

birmegeç **yaş** çerisi yüzüme yüz gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrüng͡ savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [yaş,]*

ṣaru beng͡züm laʿli olur dem-be-dem ḳan **yaş** ile / āl yang͡aġung͡ çevresi tā döndi ḫaṭdan yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [yaş,]*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm yoḫ sen bil ittim tā bu darla **yaşıla** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [yaşıla, -ı, -la]*

çoḫ dolaşma göz **yaşıla** ḳoy Hidāyet vara kim / ulular ʿayb ola dolaşsa özinden yaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 5). [yaşıla, -ı, -la]*

göz yüzüñ͡gçün **yaş** töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [yaş,]*

göz yüzüñ͡gçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti **yaşıla** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [yaşıla, -ı, -la]*

her niçe ġarḳ olur yir ü gök ḳanlu **yaşuma** / od şaldı āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [yaşuma, -um, -a]*

göz **yaşından** çıḫmadı miskīn Hidāyet ʿāḳıbet / müşkil ey cān her düşen deryā-yı ʿummāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 5). [yaşından, -ın, -dan]*

göz ḳılmasa zülfüñ͡gden o ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp **yaşı** azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [yaşı, -ı]*

dişlerüñ͡g ʿaksin **yaşımda** kim ki gördi didi kim / hīç deñ͡gizde biyle şeffāf arı inçü olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 4). [yaşımda, -ım, -da]*

ḳaşlaruñ͡g ol göz ü kirpükle **yaşım** içre sağın / Diclede oḫlaşuban ḳarşulamış ikki gemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 3). [yaşım, -ım]*

göz **yaşındın** geçe bilmen yüzüp ey murġ-ı seḥer / bu deñ͡gizdin geçüre gör alup arḫañ͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [yaşındın, -ın, -dın]*

tökdükçe göz **yaşını** bulunmaz nihāyeti / baḥr-i muḥīṭuñ͡g olmaz imiş ḥadd ü ġāyeti *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 211, Beyit 1). [yaşını, -ın, -ı]*

göz doğrı baḫdı ḳaddine dür düzdi **yaşdan** / dür düze doğrulıġda olan düz anıñ͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 4). [yaşdan, -dan]*

açgeç ṣurāḥī ağzını dürdini tökmege / ḳan **yaşa** döndi sāḳī ilinde piyālesi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 214, Beyit 4). [yaşa, -a]*

töker yulduz kimi **yaşım** yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayuñ͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [yaşım, -ım]*

serv ayağında ḳadiçün **yaşımı** görgeç revān / bāġbān būstāndaki āb-ı revānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 7). [yaşımı, -ım, -ı]*

ḥükm itdi revān olmaġa ḳan **yaşımı** bir gün / ol ġamze-i ḫūn-ḫvār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [yaşımı, -ım, -ı]*

yaş: *Yaş, ömür.*

laʿlüñ͡g diyicaḫ būse dutar zülfüñ͡gi göñ͡glüm / ol vaʿdeye niçün ki uzun **yaş** gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [yaş,]*

yaş: *Yeşil, taze.*

başımı iline virgeç idüben tīġını tīz / ne onıñ͡g ḳurusına baḫar u ne **yaşa** çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 3). [yaşa, -a]*

yasa-: *Yaşamak.*

lāf urur çoḫ **yaşamış** serv didim ḳaddin͡g ile / ġam degül ʿaḳlı azala didi her kim ulala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 4). [yaşamış, -mış]*

yasa-: *Yapmak, düzenlemek, süslemek.*

yā ḥamelnin͡g boynuzından dūst-kāmı **yasamış** / ḫüsrev-i gerdūn k'anun͡gla gidere dilden melāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 4). [yasamış, -mış]*

gözlerüm ivin aġardup **yasadum** men cāmlar / tā ḫayālin͡g ḳonıcaḫ yiri ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [yasadum, -du, -m]*

yasa düş-: *Kederlenmek, üzülmek.*

vişālin͡g devletin bulmaġ hemīşe vardur ümmīdim / ümīdim kesmezem gerçi düşübem yasa men dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 6). [yasa düş-, -übem]*

yasatdur-: *Hazırlatmak, yaptırmak.*

ḫātem-i ḥüsn imdi yaraştı gülün͡g barmaġına / kim anın͡gçün laʿlden ġonçe **yasatdurdı** nigīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 3). [yasatdurdı, -dı]*

yāsemen: *Yasemin; zeytingiller familyasından, güzel koku yapımında kullanılan, beyaz renkli (ender olarak kırmızı veya sarı), çok kokulu çiçekler açan, sarmaşık cinsinden ağaççık. Klasik Türk şiirinde yumuşak dokulu, beyaz ve sarı çiçekli, güzel kokulu ve tırmanıcı özellikleriyle dikkat çekmiştir. Bu bitkisel özellikleriyle bağlantılı olarak yaseminin Klasik Türk şiirindeki temel işlevi, sevgili ve sevgilinin saçı, zülfü, yüzü, yanağı, sinesi, teni gibi uzuvlarıyla benzerlik ilişkisine dayanır.*

gül-i vechin͡gni kim ehl-i maʿānī **yāsemen** dirler / ḳızarma lāle söylersem özümden **yāsemen** dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [yāsemen,]*

gül-i vechin͡gni kim ehl-i maʿānī **yāsemen** dirler / ḳızarma lāle söylersem özümden **yāsemen** dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 1). [yāsemen,]*

yāsemīn: *bkz. yāsemen*

ötdi dün gülşen saru şol ʿārıżı ḫuld-i berīn / āl yan͡gaġın͡gdan ḳızardı gül ṣarardı **yāsemīn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 1). [yāsemīn,]*

yaşıl: *Yeşil.*

ṣaru ben͡gzüm laʿli olur dem-be-dem ḳan yaş ile / āl yan͡gaġun͡g çevresi tā döndi ḫaṭdan **yaşıla** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 1). [yaşıla, -a]*

yaşıl: *Yeşil. II Yeni çıkmış ayva tüyleri.*

şol gül ḳademin başmaġa gülşende görenler / gül-gūn u **yaşıl** āl ile ṣaru düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 4). [yaşıl,]*

yasın dut-: *Yas tutmak.*

görmedi çün ʿālemin͡g bāġında bir gül pāy-dār / doġalıdan anadan yasın dutupdur erġuvān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 140, Beyit 3). [yasın dut-, -up, -dur]*

yaşlu: *Yaşlı, ıslak.*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [yaşlu,]*

yastan-: *Yaslanmak, dayanmak.*

yastanan işigi daşın ḥacerü'l-esved içün / ne vara Mekke ṣaru bir ḳara daşı ne göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 2). [yastanan, -an]*

ol ki **yastanur** anın͡g sünbüli berg-i semenī / ḳurşanur lāle-i sīr-ābını müşk-i ḫotenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 1). [yastanur, -ur]*

yaşun-: *Saklanmak, gizlenmek.*

zülf arasında yaşur yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim yaġış yaġsa **yaşunur** bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [yaşunur, -ur]*

sünbül-i ter gölgesinde **yaşunur** gül yapraġı / ʿārıżun͡gda her ḫaçan ol zülf-i müşkīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [yaşunur, -ur]*

muḳīm ile vü ṣıdḳ ile ser-i kūyın͡gda ey şāhā / olursam ḫāk ol dem hem işikin͡g **yaşunur** gördüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 5). [yaşunur, -ur]*

yaşundur-: *Gizletmek, saklatmak.*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını silicaġ yār / gün gökde **yaşundurdı** yüzin ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [yaşundurdı, -dı]*

yaşur-: *Saklamak, gizlemek.*

zülf arasında **yaşur** yüzün͡gni tökkeç dīde āb / kim yaġış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [yaşur,]*

cānım menim ey şūḫ-ı revān-baḫş tenin͡gdür / gözden **yaşuran** cānumı şol pīrehenin͡gdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 28, Beyit 1). [yaşuran, -an]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin **yaşurdı** o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [yaşurdı, -dı]*

yaşur ḳaşın͡gnı Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim olmaya bu yaġışdan ḫalel tapa yayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [yaşur,]*

yaşurur ġabġab-ı sīmīni anıng͡ ḫaṭṭ-ı ġubār / dolanur luṭf ile reyḥānı ʿaḳīḳ-i Yemenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 216, Beyit 2). [yaşurur, -ur]*

töker yulduz kimi yaşım **yaşurup** yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayung͡ resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [yaşurup, -up]*

yaşurun: *Gizli, gizlice.*

aġzıng͡dan isterken öpüş laʿling͡ **yaşurun** dişleding͡ / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānıng͡dur sening͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [yaşurun,]*

yat-: *Bir şeyin içinde bir müddet beklemek, bekletilmek.*

yār ilen hem-dem olup içer Hidāyet cām-ı vaṣl / bu melāletden raḳībi gör ne **yatmış** nekbete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 5). [yatmış, -mış]*

yavuġ: *Yakın.*

gelmez mi şādlıġ **yavuġına** Hidāyet'üng͡ / yoḫsa ezelden ol ġam u miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [yavuġına, -ı, -n, -a]*

yavuḫ: *Yakın.*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete **yavuḫ** / yüz şükr göng͡ül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [yavuḫ,]*

yavuz: *Kötü, fena, uğursuz.*

hicrān güni Hidāyet'e hem-dem olur raḳīb / doġrı imiş ki **yavuza** eksük degül ḳażā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 5). [yavuza, -a]*

yay: *İki ucu arasında bir kiriş gerili olan, eğri ve esnek ok atma aleti. II Divan şiirinde kaş yaya benzetilir.*

oḫı efġānlar ḳılur geçer Hidāyet şor neden / ḫansı **yaydan** güç görer yā Rab ki men ḳurbān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 7). [yaydan, -dan]*

ḳaşına secde ḳılup yil teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı **yaydın** mang͡a bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [yaydın, -dın]*

ḳarşusına siper kimi gögsin girer göng͡ül / kirpük oḫın ḳaşın **yayı** her niçe kim seper *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 3). [yayı, -ı]*

ḫadeng-i ġamze şol tarḫanı gözler / ḳaşı **yayına** gizlep cānı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 1). [yayına, -ı, -n, -a]*

her ḫaçan kim başara oḫılan ol ġamze savaş / **yaya** dönsün boyı anıng͡ ki fidā ḳılmaya baş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 1). [yaya, -a]*

yaşur ḳaşıng͡nı Hidāyet yaşın aḫar göricek / kim olmaya bu yaġışdan ḫalel tapa **yayung͡** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 5). [yayung͡, -ung͡]*

ay yüz n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen teg yüz onun͡g ḳaşlarının͡g **yayına** ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [yayına, -ı, -n, -a]*

ey gön͡gül her oẖı kim çekse san͡ga ol ḳaşı **yay** / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [yay,]*

gön͡gülde sen ḳaşı **yay** oẖlarının͡g / ẖayāli bir ḳoşun ḳuşun͡gdur ötgün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 2). [yay,]*

niçe gön͡glün͡g didi yār oẖım içün nā-ẖoş ola / **yayı** ṣundum ki biraz oẖ atar isen͡g ẖoş ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 178, Beyit 1). [yayı, -ı]*

her ẖanda ki geçdise oẖun͡g sözi Hidāyet / **yayın͡g** kimi boynın egüben gögsin ötürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 5). [yayın͡g, -ın͡g]*

ḳaş ucın gösderüp dil aldı ol ay / meni nādān görüp ṣatdı sınuẖ **yay** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 1). [yay,]*

atmaz oldı man͡ga yār oẖını gelgeç aġyār / geldi ḳış oldı meger ḳolına güçlü **yayı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 2). [yayı, -ı]*

yayını ḳur-: *Yay kurmak, ok atabilmek için yayı hazır hale getirmek.*

müdām cevr ü cefā yayını sipihr ḳurar / belā çeküp oẖını kime oġrar ise vurur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 21). [yayını ḳur-, -ar]*

yaz-: *Yazmak, süsleyip bezemek.*

sen gül-beden yolında niçe cān baş oynasam / hīç bāba **yaza-men** men-i bī-dil neden san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [yaza-men, -a, --men]*

yiter hicr odına yaẖmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣālin͡g şehrini **yazın͡g** firāḳ iḳlīmini puzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [yazın͡g, -ın͡g]*

men her ẖaçan kim ol dehenin͡g remzi **yazaram** / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda **yazaram** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [yazaram, -ar, -am]*

çeşmün͡g görende laʿlin͡gi ṣorsam ʿacebleme / maẖmūram ol mey ile ẖumārımnı **yazaram** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 3). [yazaram, -ar, -am]*

men ṣayru cāna em virem ol laʿli ger ḥakīm / ṣayruların ʿilācını ʿaṭṭāra **yazaram** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 4). [yazaram, -ar, -am]*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'ün͡g / her dem eger cenābun͡ga yüz nāme **yazaram** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [yazaram, -ar, -am]*

men her ẖaçan kim ol dehenin͡g remzi yazaram / olur ʿadem vucūdım u **yazmaġda** yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [yazmaġda, -maġ, -da]*

yüzün͡g ġamında gön͡gül yüz risāle ger **yazsa** / Hidāyet'ün͡g ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [yazsa, -sa]*

gel iç devlet meyin maẖmūrın͡gı **yaz** / yiter ġam defterin alup yiter **yaz** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [yaz,]*

yaz-: *Yanılmak, hata etmek.*

men her ḫaçan kim ol dehenin͡g remzi **yazaram** / olur ʿadem vucūdım u yazmaġda **yazaram** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 1). [yazaram, -ar, -am]*

yaz-: *Yaymak, açmak, dağıtmak.*

ey laʿl-i leb ġamun͡gda senin͡g eşk ü dīdeden / men bilmezem ki maʿden-i sīmim mi **yazaram** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 2). [yazaram, -ar, -am]*

gel iç devlet meyin maḫmūrın͡gı **yaz** / yiter ġam defterin alup yiter **yaz** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [yaz,]*

yaz: *Bahar mevsimi.*

irişdi **yaz** u çiçek dutdı bāġ u rāġ etegin / ṭavāf içün bile çaldı şükūfe aġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 1). [yaz,]*

yazı: *Kır, ova.*

del'olup şevḳ-ı ruḫın͡gdan güneş ey yüzi çerāġ / **yazıya** düşdi yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [yazıya, -y, -a]*

gün felekde iştiyāḳın͡gdan senün͡g / **yazıya** düşmiş durur dīvāne teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 95, Beyit 2). [yazıya, -y, -a]*

yek-dil: *Bir gönülde olan, gönülleri birbirine uygun olan.*

şemʿ teg ol **yek-dil** ü hem yek-zebān / tā ki yüzün͡gden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [yek-dil,]*

yek-sān dut-: *Beraber tutmak.*

gön͡gül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile yoḫdur çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [yek-sān dut-,]*

yek-sān ol-: *Bir, eşit, aynı seviyede olmak.*

ölmesün kim men ölem ölgeç kefen biz yā ḥarīr / ölüye yek-sān ola ger şāla dutsan͡g yā şile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 4). [yek-sān ol-, -a]*

yek-süvār: *Yiğit, emsalsiz atlı.*

ḫayālün͡glen güneş teg **yek-süvāra** / biremez ey gülüm degdi hezāra *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 19). [yek-süvāra, -a]*

yek-zebān: *Ağız birliği eden.*

şemʿ teg ol yek-dil ü hem **yek-zebān** / tā ki yüzüŋden ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [yek-zebān,]*

yelek: *Okun tüyleri.*

çün atlanup ol meh-veş başına **yelek** sançar / kim gül yüzine baḫar kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [yelek,]*

yeŋi: *Yeni.*

gör yüzin baḫıcaġ ol āb-rūya / **yeŋi** ayı gören baḫar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [yeŋi,]*

niçe kim su ḳoysa ḳaynar **yeŋi** kūze sūz ile / bu dil-i sūzānda beŋzer atduġuŋ peykān aŋa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 4). [yeŋi,]*

men dimen leẕẕeti var sāʿid ile her **yeŋiniŋ** / ki ḥadīs̱ oḫumışam her **yeŋiniŋ** leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [yeŋiniŋ, -niŋ]*

men dimen leẕẕeti var sāʿid ile her **yeŋiniŋ** / ki ḥadīs̱ oḫumışam her **yeŋiniŋ** leẕẕeti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 3). [yeŋiniŋ, -niŋ]*

*gör muʿcizini ḳaşı arasındaki ḫālüŋ / kim niçe ḳılur bir **yeŋi** ayı iki pāre (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 195, Beyit 2). [yeŋi,]*

yeŋi ay: *Yeni ay, hilal. II Ay yorumlamalarına göre yeni ay, yeni başlangıçların zamanıdır; sevgilinin kaşı.*

göŋül güler göricek ḳaşın ol dil-ārānuŋ / neden ki gülse gerek yüzine yeŋi ayuŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [yeŋi ay,]*

yet-: *Yetişmek, ulaşmak.*

yüzüŋe baḫmaġ isterken Hidāyet **yetti** aġyāruŋ / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [yetti, -ti]*

bili ḫayālile yetmek diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger ol **yeterse** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [yeterse, -er, -se]*

bili ḫayālile **yetmek** diler o zülfe raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [yetmek, -mek]*

yi-: *Yemek.*

ne şeker **yidügini** bilmedi kimse diliniŋ / ḫamu aġızlar içinde bu mesāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 2). [yidügini, -düg, -i, -n, -i]*

yi-: *Yemek. II Sürdürmek.*

doġrı olup doġrı yöri doġrı di / doġrılıġ ilen iki ʿālemni **yi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [yi,]*

__**yig:**__ *Yeğ, iyi, daha iyi.*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyıŋ ey dil-ber / kim assısı dege **yig** yoḫsul olana bayuŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [yig,]*

ey maŋa ḳahruŋ āferīnden **yig** / sögüşüŋ şehd ü engübīnden **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [yig,]*

ey maŋa ḳahruŋ āferīnden **yig** / sögüşüŋ şehd ü engübīnden **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 1). [yig,]*

dutma ʿuşşāḳuŋı raḳīb ile bir / biri munıŋ itiŋ miskīnden **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 2). [yig,]*

ḳadr-i ġam dil bilür kişi bilmez / hem-nişīn cānı hem-nişīnden **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 3). [yig,]*

ṣanma ḳadrüm itinden artuḫdur / men ne ittüm olam itinden **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 4). [yig,]*

ḫalḳ aluptur gümān ki yārümsin / bu gümān olmayan yaḳīnden **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 5). [yig,]*

ruḫ u zülfüŋ viṣāli ʿuşşāḳa / milket-i Rūm u taḫt-ı Çīn'den **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [yig,]*

ḳoydı başın Hidāyet ol kūda / görmedi çün bu ser-zemīnden **yig** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 7). [yig,]*

ṣatman aġyāra güherlen ayaġuŋ topraġını / ki bu göz görmege **yig** anıŋ o daşına göre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 161, Beyit 3). [yig,]*

bes **yigi** oldur ki şerīr olmaya / bā-ġam u derd ile esīr olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 67). [yigi, -i]*

__**yig ol-:**__ *Üstün olmak.*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi ilim ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [yig ol-, -ur]*

ḥācī azup ḳapuŋ yolı gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [yig ol-, -ma, -y, -a]*

devlet ile gündüze dönsün dünüŋ / günde yig olsun ḫamı günden günüŋ (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 70). [yig ol-, -sun]

__**yıġıl-:**__ *Yığılmak, toplanmak.*

belā vü ġuṣṣa vü derd ile endūh / **yıġıldı** her ṭarafdan kūh-ı tā kūh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 11). [yıġıldı, -dı]*

.

yigle-: *Yeğlemek, tercih etmek.*

sen lebi ġonçeden özin **yigler** / doġrusı gül güler biter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [yigler, -r]*

senden raḳībi göñ͡gül ne ġam yigler ise yār / yār olsa yārin͡gligi tīz biline anın͡g (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 4). [yigle-, -r , -i, -se]

yıḫ-: *Yıkmak, devirmek, yere sermek.*

yıḫduġça kūh-ı ġam ten-i kāha kemer ṣanup / ḳurşanmışam bu luṭfına men kūh teg kemer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 4). [yıḫduġça, -duġça]*

gerdūn ilin götürse ḳażā daşın atmege / burc-ı bedenni **yıḫar** ḳırānıla rūzgār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 2). [yıḫar, -ar]*

yil: *Yel, rüzgar.*

ḳaşına secde ḳılup **yil** teg ay yasın bıraḫ / söyle kim ol ḳatı yaydın man͡ga bir oḫ bıraḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 1). [yil,]*

virdi fenā **yiline** gözüm suyı ʿālemi / topraġa döndi āteş-i ʿışḳun͡gda peykerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 2). [yiline, -i, -n, -e]*

ey dil-i miskīn niçe bī-çārelıġ / her ṭarafa **yil** kimi āvārelıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 33). [yil,]*

yil: *Yıl, sene.*

gözlerümden ay u **yıl** dem gitdügi andan durur / kim bu ʿömr arḫunlamaz bir dem iken ildem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 2). [yıl,]*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g evcine yüz min͡g **yıl** eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [yıl,]*

yir: *Durum, konum, mevki.*

bir kimse kim envār-ı ḥaḳ būd u cūdın dir imiş / Manṣūr teg anın͡g **yiri** dār-ı fenāda dār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 1). [yiri, -i]*

ne yirin͡g k'ol perī öter **yirine** / lāle vü serv ü gül yiter **yirine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [yirine, -i, -n, -e]*

san͡ga düşmez raḳīb yār yiri / er gerek kim otura er **yirine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [yirine, -i, -n, -e]*

yir: *Yer, yeryüzü, memleket, toprak.*

gön͡glüme yaġduġca oḫun͡g mihrin͡g artuġraġ olur / beḥre artuġ virür ol **yir** kim düşer bārān an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 2). [yir,]*

aġlasam menʿ eyleme yüzün͡gni görgeç ey güneş / ay olan **yirde** muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [yirde, -de]*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim her yan͡gadan naʿra gelüp **yiri** yöridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [yiri, -i]*

sen sīm-berün͡g eylesem īs̱ār ayaġına / yaş gevherini duta ḫamu gök ü **yiridür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 2). [yiridür, -i, -dür]*

çoḫ naḳşına gök ile yirin͡g olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü **yiridür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [yiridür, -i, -dür]*

çoḫ naḳşına gök ile **yirin͡g** olma muḳayyed / ey dil bula gör anı ki bu gök ü yiridür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 4). [yirin͡g, -in͡g]*

āh idersem ḥasretin͡gden gevdemi alup gider / niçe kim topraġı **yirden** bād-ı ṣarṣar tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 3). [yirden, -den]*

ṣanasın cevlān ider ḫurşīd-i gerdūn üstine / çün **yirinden** atın ol şūḫ-ı sitem-ger tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 5). [yirinden, -i, -n, -den]*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / ẓulm olan **yirde** belī dervīş ü miskīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [yirde, -de]*

niçe söylerdün͡g ki mecnūn **yiridür** ṣaḥrā vü kūh / daġı seg teg var mıdur bu işde kim mecnūn olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 117, Beyit 4). [yiridür, -i, -dür]*

gāhī bu kirpüge yapışurlar geh ol **yire** / şol ṭıfl gibi kim düşe ġarḳ-āba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 3). [yire, -e]*

Hidāyet ḫāk-i rāhını gözün͡ge bu türābın͡g çek / ki hīç **yirde** menāfiʿde bir olmaz bu türāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 5). [yirde, -de]*

ey ki hīç **yirde** dişün͡g teg sulu inçü olmaya / laʿlin͡gi ṣordur man͡ga tā yüregim su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [yirde, -de]*

tā seni buldum ne **yirde** var ise yādın͡gla-am / ḥaḳḳı bilen ḫanda varsa ḥaḳdan ayru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 3). [yirde, -de]*

oḫının͡g sūzı egerçi öter baş u cānıma / gön͡glimden özge **yirde** anı ötgün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 3). [yirde, -de]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi **yire** / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g teg bir **yire** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [yire, -e]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi **yire** / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anun͡g teg bir **yire** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [yire, -e]*

san͡ga düşmez raḳīb yār **yiri** / er gerek kim otura er yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 4). [yiri, -i]*

gitdi ol oḫla cān Hidāyet'den / oḫla bir daḫı cān uyar **yirine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 6). [yirine, -i, -n, -e]*

ne **yiriŋ** k'ol perī öter yirine / lāle vü serv ü gül yiter yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [yiriŋ, -iŋ]*

her niçe ġarḳ olur **yir** ü gök ḳanlu yaşuma / od ṣaldı āh u nāle menim iç ü daşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 1). [yir,]*

gözlerüm ivin aġardup yasadum men cāmlar / tā ḫayāliŋ ḳonıcaḫ **yiri** ḳaranġu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 191, Beyit 2). [yiri, -i]*

ey göŋgül maṭlūbı çün her **yirde** ḥāżırsın maŋga / ġāfil olma kim aparur nāgehān bu su seni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 206, Beyit 5). [yirde, -de]*

ḥükmi eger daġa dise kim **yiri** / yöriyüben yöride bile **yiri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [yiri, -i]*

ḥükmi eger daġa dise kim **yiri** / yöriyüben yöride bile **yiri** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [yiri, -i]*

dünyi-yi dūn ʿārife mesken m'olur / ṭūṭi-i ḳudsüŋ **yiri** külḫan m'olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 44). [yiri, -i]*

sarāy-ı dīde kim vaṣlıŋ **yiridür** / müşerref ḳılıŋız şāhā perīdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 22). [yiridür, -i, -dür]*

yir dut-: *Yer almak, yerleşmek.*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı göŋglümde belī / göŋgüle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [yir dut-, -dı]*

aġzıŋ u ruḫ çün māh-ı duraḫşān arasında / bülbül kimi yir dutdı gülistān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 1). [yir dut-, -dı]*

her kimsene bir arada yir dutdı Hidāyet / göŋglüm menim ol zülf-i perīşān arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [yir dut-, -dı]*

yüzi yād ile yir dutmaz göŋgülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [yir dut-, -maz]

yir eyle-: *Yer etmek, yerleştirmek.*

cān oḫın vaṣfın digeç yir dutdı göŋglümde belī / göŋgüle yir eyleye her söz kim ol cāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 4). [yir eyle-, -y, -e]*

yir yoḫ: *Yer olmamak. II İzin vermemek.*

yir yoḫ ser-i kūyında ḳadem başmaġa anıŋ / çoḫ cān u göŋgülden ki be-her sū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 5). [yir yoḫ,]*

<u>yir yüzi:</u> *Yeryüzü.*

çıḫardı başıma dün sīneden buḫār çaġır / getürdi **yir yüzi** gülçün man͡ga bu ḫār çaġır *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 51, Beyit 1). [yir yüzi,]*

<u>yirden göge:</u> *Yerden göğe (kadar): Anlatılamayacak kadar çok.*

yirden göge yitüre Hidāyet sözi eger / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [yirden göge,]*

<u>yirden yire ivür-:</u> *Yerden yere çevirmek, döndürmek. II Her yerde aramak; yerden yere vurmak.*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / yüz ümīd ilen ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [yirden yire ivür-, -di]*

<u>yire ṣal-:</u> *Yere çalmak, kötü durumlara düşürmek.*

bir güneş doġdı dirīġ ey dil bulut içre nihān / bir gül açıldı yire ṣaldı anı bād-ı ḫazān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 1). [yire ṣal-, -dı]*

<u>yiri:</u> *Layık, uygun, münasip olmak.*

dün ḫaste Hidāyet'ni itin͡g ḳavdı ḳapun͡gdan / dinme didim itdi bura anın͡g ne **yiridür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 5). [yiridür, -dür]*

men bu sözi işideli dūstlar / **yiri** degül mi an͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 4). [yiri,]*

çehār bāliş ü dünyā degül bisāṭ u neşāṭ / bisāṭ **yiri** degül tīz dirlişürür bu bisāṭ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [yiri,]*

<u>yirinden ḳop-:</u> *Yerinden kopmak, bulunduğu yerden ayrılmak. II Kalbi yerinden çıkacak gibi olmak, çok heyecanlanmak.*

ḳopar gön͡glüm yirinden göz ile ḳaşun͡g ʿıyān görgeç / niçe kim ḳalḫa ḳuş avcılar ilinde kemān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 1). [yirinden ḳop-, -ar]*

<u>yirine:</u> *Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan su **yirine** ḳan yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [yirine,]*

ne yirin͡g k'ol perī öter **yirine** / lāle vü serv ü gül yiter **yirine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [yirine,]*

ġamzelen ḳan töker ṣorar leb ile / yaralar cānı duz seper **yirine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 2). [yirine,]*

sen lebi ġonçeden özin yigler / doġrusı gül güler biter **yirine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 3). [yirine,]*

ol ḳadi ney-şeker neyistāna / ötse ḫarc ola ney-şeker **yirine** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 5). [yirine,]*

<u>**yit-:**</u> *Yetişmek, ulaşmak.*

sen yārdan gelür niçe aġyārdan ḳaçam / tedbīr yoḫ durur **yiticaġ** Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [yiticaġ, -icaġ]*

cevr ü ḳahrın͡gdan şehā niçün melāletdür man͡ga / çün **yiter** her neste kim Ḥaḳ'dan ḥavāletdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 1). [yiter, -er]*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū **yiter** man͡ga / ʿālemde şādam ol ġam ile bu **yiter** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [yiter, -er]*

ey dil yiter uşan ki man͡ga oḫı **yitmedi** / bir gün ola yitüre anı yitüren san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [yitmedi, -me, -di]*

oḫı **yitende** cānıma cān ḳatılur velī / mundandur ölmegim ki bir eglenmedin öter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 4). [yitende, -ende]*

digeç Hidāyet'ün͡g sözi yitmek durur san͡ga / dinmen͡g diyer ki sözleri onun͡g man͡ga yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [yit-, -mek, -durur]*

senden hemīşe cānıma derd ü belā **yiter** / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā **yiter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [yiter, -er]*

şimdi ki vaṣla vāṣılam öldüre gör meni / hicrün͡gde bilürem ṣon͡gı işüm bun͡ga **yiter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 2). [yiter, -er]*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var ançа kim / yā **yitmez** ol daḫı men-i miskīne yā yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [yitmez, -mez]*

gözün͡g gön͡gül aluban puzdı cānım ülkesini / şehā **yit** ülkelünin͡g ġavrına ki tālāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 4). [yit,]*

ḫanda kim olsa **yiter** tāb-ı ruḫun͡g ey meh-veş / niçe kim gün ḫamu āfāḳa ıraġdan görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 3). [yiter, -er]*

yitmeye ol lebe her niçe ki zībā ise ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [yitmeye, -me, -y, -e]*

yiter hicr odına yaḫmaġ Hidāyet'ni şehā şimdi / viṣālin͡g şehrini yazın͡g firāḳ iḳlīmini puzun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 5). [yiter, -er]*

derd-i hicrin͡gden meni kim ḳurtara yā Rab didim / tīġ ile **yitti** ecel didi ki dermānı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 4). [yitti, -ti]*

o serv bāġda çü gülgeşt ider Hidāyet **yiter** / tiken yapuşmaya nā-geh biline çal etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 5). [yiter, -er]*

bir nişān ḥalḳa nüzūl itmiş iken raḥmetden / **yitdi** ḥükm-i ezel oldı yana bī-nām u nişān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 3). [yitdi, -di]*

boyın͡gı ḳuçmaġa çün **yitmez** ilüm ḫıyyāṭa / virübem rişte-i cān kūy-ı girībānın͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 3). [yitmez, -mez]*

doġru gün olsa dūz n'ola ol zülf-i şāndur / kim doġrulur ḫaçan ki **yiter** inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [yiter, -er]*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g evcine yüz min͡g yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [yitmez, -mez]*

göz yüzün͡gçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze **yitti** yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [yitti, -ti]*

ölürem yitür bir bıçaḫ tā raḳībün͡g / dimesün olup **yitmedi** ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [yitmedi, -me, -di]*

oluram ḳurṣ ruḫun͡g ʿışḳıla didim didi kim / çūbānın͡g ekmegi bir gici **yiticek** eceli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 4). [yiticek, -icek]*

bu söz üsne **yitüp** geldi ḫayālün͡g / didi kim niçedür ey ḫaste ḥālün͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 15). [yitüp, -üp]*

gel iç devlet meyin maḫmūrın͡gı yaz / **yiter** ġam defterin alup **yiter** yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [yiter, -er]*

feryād ki feryādıma hīç kimsene **yitmez** / tā kim sora niçün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 5). [yitmez, -mez]*

yit-: *Yetmek, yeterli olmak.*

senden ne ġam ki ey büt-i dil-cū **yiter** man͡ga / ʿālemde şādam ol ġam ile bu **yiter** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 1). [yiter, -er]*

aġyāra yār olup man͡ga cevr itdügün͡g nedür / ḳaṣdun͡g helākim ise bu ḳayġu **yiter** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 2). [yiter, -er]*

ḫāk-i rehin͡g görüp n'iderem sürmeyi raḳīb / göz rūşenālıġına bu dārū **yiter** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 3). [yiter, -er]*

fikrün͡g aḫıtmaġımda ise ey yaġış bu gün / gör yaşumı vü yaġma ki bu su **yiter** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 4). [yiter, -er]*

baş oynayan Hidāyet onun͡gçün peḳā bulur / meydān-ı ʿışḳ içinde bu celdū **yiter** man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 7, Beyit 5). [yiter, -er]*

dermān yoḫ ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / **yiter** Hidāyet iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [yiter, -er]*

senden hemīşe cānıma derd ü belā **yiter** / bīġānelıġ hemīn ola ey āşnā **yiter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 1). [yiter, -er]*

tārāc-ı ġamzeden yitürür rāḫına nişān / cāna pey-ā-pey oḫlarun͡g ey şūḫ tapa **yiter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [yiter, -er]*

her ilde bir sögüş dir ü men teg var ança kim / yā yitmez ol daḫı men-i miskīne yā **yiter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 4). [yiter, -er]*

digeç Hidāyet'üñ sözi yitmek durur sañga / dinmeñ diyer ki sözleri onuñ mañga **yiter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 5). [yiter, -er]*

ger tipdise itiñ başına müddeʿī ne ġam / devlet başında yoḫdur anıñ devletin **yiter** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [yiter, -er]*

men ḳaldum u cān oldı göñgül ḥükmüñge tābiʿ / tapşuram anı daḫı ḫaçan kim **yite** ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 2). [yite, -e]*

bir dişleyem lebin dise dir gördügiñ **yiter** / gözden ne aṣṣı nesne gerek toḫuna dişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 4). [yiter, -er]*

ne yiriñ k'ol perī öter yirine / lāle vü serv ü gül **yiter** yirine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 173, Beyit 1). [yiter, -er]*

göz yüzüñgçün yaş töküp dirdim ki eyle **yitmeye** / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [yitmeye, -me, -y, -e]*

gel iç devlet meyin maḫmūrıñgı yaz / **yiter** ġam defterin alup **yiter** yaz *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 2). [yiter, -er]*

yiter: *"Kâfi, artık dur, yeter artık!".*

ey dil **yiter** uşan ki mañga oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı yitüren sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [yiter,]*

yandı bağrım ḫvān-ı vaṣlından bu göñglüm ḳısmeti / zehr-i hicrān ile ey gerdūn **yiter** mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [yiter,]*

.

yitür-: *Yetirmek, ulaştırmak.*

ey dil yiter uşan ki mañga oḫı yitmedi / bir gün ola **yitüre** anı yitüren sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [yitüre, -e]*

*ey dil yiter uşan ki mañga oḫı yitmedi / bir gün ola yitüre anı **yitüren** sañga (Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 4). [yitüren, -en]*

yirden göge **yitüre** Hidāyet sözi eger / olursa mültefit şeh-i ʿālī-cenāb añga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 7). [yitüre, -e]*

didim ki görmedin giderem tīr ü ḫanceriñ / dur didi **yitürem** ikisindin birin sañga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 4). [yitürem, -em]*

dañ yili kim esende **yitürürdi** bu meni / ol zülf-i pür-ḫam içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [yitürürdi, -ür, -di]*

tārāc-ı ġamzeden **yitürür** rāḫına nişān / cāna pey-ā-pey oḫlaruñ ey şūḫ tapa yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 25, Beyit 3). [yitürür, -ür]*

ġarīḳ-ı baḥr-ı ġam olanları kenāra **yitür** / göñgül bu varṭa-i ḫūn-ḫvāreden bir uşandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 5). [yitür,]*

yitürdügiçün ol lebe sāġar dehānını / gel gör ṣurāḥī sāḳī ilinden ne ḳan töker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 3). [yitürdügiçün, -düg, -i, -çün]*

gün kimi meşhūr olan ḥüsn ile oldur dünyede / ḥasretin͡gdin **yitüren** eflāke efġanı menem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 126, Beyit 2). [yitüren, -en]*

ʿuşşāḳı öldürende cefā tīğılan o gün / yā Rab **yitür** meni o güne ḫamudan burun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 1). [yitür,]*

hicrinde tīğın ister iken çaldı başuma / raḥmet ki ḫoş bu susıza çölde **yitürdi** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 3). [yitürdi, -di]*

ölürem **yitür** bir bıçaḫ tā raḳībün͡g / dimesün olup yitmedi ol bıçaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 4). [yitür,]*

oturmadı laʿlün͡gçün ayaġdan gön͡gül ança / kim ʿāḳıbetü'l-emr meni cāna **yitürdi** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 3). [yitürdi, -di]*

biyle kim şevḳ odı cānımda yanar şemʿ ṣıfat / ʿaceb ola bu gice ger **yitüre** dan͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 2). [yitüre, -e]*

edeb yirin öpüp **yitür** selāmum / digil ey ṭūṭī-i şīrīn-kelāmum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 5). [yitür,]*

nihāl-i ʿömrün͡g olsun ser-sebz ü ḫurrem / **yitürsün** mīve-i devlet dem-ā-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 29). [yitürsün, -sün]*

yoḫ: *Yok olmak, bulunmamak.*

sen yārdan gelür niçe aġyārdan ḳaçam / tedbīr **yoḫ** durur yiticaġ Tan͡grı'dın belā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 5). [yoḫ, -durur]*

dermān **yoḫ** ise derd ile meşhūr-ı şehr-sin / yiter Hidāyet iki cihānda hemīn san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 5). [yoḫ,]*

ancaḫ Hidāyet ol oḫı destānın oḫı kim / her **yoḫ** sözi raḳībi duyup dāstān ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 19, Beyit 5). [yoḫ,]*

ger tipdise itin͡g başına müddeʿī ne ġam / devlet başında **yoḫdur** anın͡g devletin yiter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 4). [yoḫdur, -dur]*

yoḫ ḫāl ile ḫaṭ sünbül-i nev-ḫīze Hidāyet / müşk-i ḫoteni ʿārıżı bāġında mekāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 5). [yoḫ,]*

cihānda kim ki bir cānānı **yoḫdur** / yaḳın bir gevdedür kim cānı **yoḫdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [yoḫdur, -dur]*

cihānda kim ki bir cānānı **yoḫdur** / yaḳın bir gevdedür kim cānı **yoḫdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 1). [yoḫdur, -dur]*

vefā ḫūblarda didün͡g mendedür bes / ala ey bende ḫanı ḫanı **yoḫdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 2). [yoḫdur, -dur]*

alup gön͡glümni ḳanım tökdi laʿlin͡g / ne diler daḫı mende ḳanı **yoḫdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 3). [yoḫdur, -dur]*

ḥayat ābın diyerler gerçi cān-baḫş / lebin͡g ḳatında anın͡g cānı **yoḫdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 4). [yoḫdur, -dur]*

ġam-ı hicrān ilen ölmekden özge / Hidāyet'niñ şehā dermānı **yoħdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 65, Beyit 5). [yoħdur, -dur]*

lenger-i eflākde **yoħısa** çalar abdāl-ı dehr / yana borġusın ki ḥālet çaġıdur ey ehl-i ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 5). [yoħısa, -ı, -sa]*

cānā sañga şikāyet-i hicrān ne söyleyem / çün **yoħdur** ol ḥikāyete pāyān ne söyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 107, Beyit 1). [yoħdur, -dur]*

yüzini görgeç aldı aġzı göñgül / ger **yoħ** idürse var arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [yoħ,]*

şekk **yoħ** ki ḳar teg eriyem eger Sehend olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 121, Beyit 3). [yoħ,]*

aġzıñgı **yoħ** didiler ehl-i yaḳīn bir söze gül / tā Hidāyet ṣanemā şekk ü gümāndan kesile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 167, Beyit 5). [yoħ,]*

çün öldüġumıñg fāyidesi **yoħ** żararınca / es bād-ı fenā ħāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [yoħ,]*

yüzümüñg ḳadri **yoħ** ħāliñgden ayru / belī bī-ḳıymet olur dānesiz kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [yoħ,]*

göñgül şād ol ġam u şādını bu ʿālemde yek-sān dut / neden kim hīç tedbīr ile **yoħdur** çāre taḳdīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 3). [yoħdur, -dur]*

anıñgıçün cigeri itlerüñg öñine çeker / dil ki tā dimeyeler **yoħ** imiş anıñg cigeri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 201, Beyit 2). [yoħ,]*

çoħ **yoħ** bir er raḳībini ḳurbān ḳılıñg añga / ger ḳorħar olsañgız olar az alalar meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 3). [yoħ,]*

ne ṣorarsın ṣanemā ħaste Hidāyet ħaberin / ħaberiñg añglayalı **yoħdur** özündin ħaberi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 209, Beyit 5). [yoħdur, -dur]*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam çekersin / bu yükler çekmege **yoħdur** sañga tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [yoħdur, -dur]*

ṣormañgız yārümi kim cevr ü cefā niçe durur / biyle işlerde **yoħ** ol terk-i ħaṭānuñg ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 3). [yoħ,]*

bu yalġuzlıġda gördüm dīde nemdür / çü gördüm kimsenem **yoħ** ṣora nemdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 12). [yoħ,]*

yoħ eksüklik daħı ez-fażl-ı Allāh / viṣālüñgdür hemīn eksüklik ey şāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 21). [yoħ,]*

ḳadem bas göñglümüñg dīvānesine / **yoħısa** ġamlan ol vīrānesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 23). [yoħısa, -ı, -sa]*

yoħ: *Gerçekleşmesi imkansız olan.*

tīġ ile budarlarım mendendir ol ḳaṣṣāb-ı dūn / dönmegüm **yoħ** sen bil ittim tā bu darla yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 175, Beyit 3). [yoħ,]*

ḳulam ḳul bendenüŋ eksüklügi çoḫ / şehüŋ bir suçla ḳuldan dönmegi **yoḫ** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 7). [yoḫ,]*

yoḫ ʿaceb: *Şaşılmaz.*

ẓulmet içinde çıḫarsa āb-ı ḥayvān **yoḫ ʿaceb** / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [yoḫ ʿaceb,]*

yoḫ ise: *Yoksa, aksi takdirde` anlamında kullanılan bir söz.*

didim ki ḳayġumı ḳayır **yoḫ ise** zār ölürem / didi görüŋ ki meni öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [yoḫ ise,]*

dimek diler idim ki ʿaceb fitnesin itdi / dinme **yoḫ ise** ḳanıŋı tökdüm ʿaceb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 2). [yoḫ ise,]*

yoḫsa: *Yoksa.*

āb-ı ḥayāt kim didiler o duran mıdur / **yoḫsa** menim bu yüregüme od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [yoḫsa,]*

gelmez mi şādlıġ yavuġına Hidāyet'üŋ / **yoḫsa** ezelden ol ġam u miḥnet çeken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 5). [yoḫsa,]*

ṣordum ki datlu şehd mi **yoḫsa** dehānıŋdur seniŋ / açdı nebātī leb didi kim datlu cānıŋdur seniŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 1). [yoḫsa,]*

ḳorḫum oldur ki hem … / **yoḫsa** taḳṣīr degül olmasa cān ḫāk-i rehiŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 4). [yoḫsa,]*

dise sünbül mi yā bir bāġ-ı reyḥān kākülüŋ / **yoḫsa** bir ṭāvus u bir serv-i ḫırāmān kākülüŋ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 1). [yoḫsa,]*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet yoḳ durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle **yoḫsa** meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [yoḫsa,]*

yoḫsa levḥ-i sīme bir nūn yazdı altun su ilen / kātib-i ḳudret kim ol nūn oldı ʿayn-ı ʿĪda dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 3). [yoḫsa,]*

cevrin diyem cefāları **yoḫsa** sitemleri / çoḫdur munıŋ kimi hüneri hanġısın diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 4). [yoḫsa,]*

od misen ey cānı yaḫan **yoḫsa** hicrān dāġı sen / kim eridürsen bu ḥasret dāġı ilen dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 1). [yoḫsa,]*

güldi yanıŋdan gider uşta Hidāyet yār iti / **yoḫsa** neş'eŋ tök yaşıŋ tā yolı ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [yoḫsa,]*

ẕerre tegdür didim aġzın ḳanımı tökdi yire / **yoḫsa** ey dil gözi ḳan tökmez anuŋ teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [yoḫsa,]*

ṣāf eger ḳoymaz iseŋ dürdden / merḥamet it **yoḫsa** ölür derdden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 32). [yoḫsa,]*

ādem eger ḫayr ider **yoḫsa** şer / ḫayr u şer ol nesne kim eyler görer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 66). [yoḫsa,]*

<u>**yoḫsul:**</u> *Yoksul, fakir.*

gözüme çekmege vir ḫāk-i pāyın͡g ey dil-ber / kim assısı dege yig **yoḫsul** olana bayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 2). [yoḫsul,]*

baş düşde pāy-māli olur dil görür ġamın / **yoḫsul** mes̱el durur düş ilen pāy-māl ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 4). [yoḫsul,]*

<u>**yoḳ:**</u> *Yok olmak, bulunmamak.*

çün ʿIraḳ içre Hidāyet **yoḳ** durur söz ḳısmeti / dur ḫorāsān ʿazmin eyle yoḫsa meyl-i Rūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 5). [yoḳ, -durur]*

<u>**yol-:**</u> *Yolmak, koparmak.*

görürse bāġbān zülf ü ruḫın͡gnı / gül ü reyḥānı derdüm **yolacaġdur** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [yolacaġdur, -acaġ, -dur]*

lāf urduġıçün sünbül o zülf ile çemende / ṣaldı tepük altına ṣabā caʿdını **yoldı** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [yoldı, -dı]*

<u>**yol:**</u> *Yol. II Uğruna, uğrunda.*

ger **yolında** daş ile basursalar yüz kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [yolında, -ı, -n, -da]*

sen gül-beden **yolında** niçe cān baş oynasam / hīç bāba yaza-men men-i bī-dil neden san͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 8, Beyit 2). [yolında, -ı, -n, -da]*

ṣanma **yolında** ʿāşıḳ-ı kāẕib Hidāyet'i / kim cān dilerse leblerin͡g andan revān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 5). [yolında, -ı, -n, -da]*

ḳażādur oḫun͡g atıcaḫ öñine kim ḳalḫa / meger gön͡gül ki **yolında** ḳażāya ḳalḫandur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 2). [yolında, -ı, -n, -da]*

ḳıl tevekkül ḥaḳḳa varını **yolında** terk it / ey Hidāyet ki tevellā vü teberrā demidür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 59, Beyit 5). [yolında, -ı, -n, -da]*

yolun͡gdadur bi'llāh fidā rūḥ u revān-ı rūşenim / ki gāh topraġdan götür luṭf ile ey sīmīn-tenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 1). [yolun͡gdadur, -un͡g, -da, -dur]*

ey menimçün ḳayuran kim ḫāk-i reh teg olma ḫvār / ḫāk-i rāh olmaġ bu **yolda** iʿtibārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 4). [yolda, -da]*

çaġlaman kim lāledür yollar ḳıraġında biten / muntaẓır **yolında** çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [yolında, -ı, -n, -da]*

sözün͡g Hidāyet oynamaġıdı **yolında** baş / her dāne ol ki şimdidür ol mācerā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 6). [yolında, -ı, -n, -da]*

ol yār-ı vefā-dār **yolında** dil ü cānı / terk eyle Hidāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 10). [yolında, -ı, -n, -da]*

çün cevrün͡ge ṣabr itdi vü dönmedi **yolun͡gdan** / bu ʿāşıḳ-ı mehcūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 3). [yolun͡gdan, -un͡g, -dan]*

yol: *Yol.*

var gön͡gül zülfeyni saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ **yolları** varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [yolları, -lar, -ı]*

daş işigin͡gde **yolı** olmaduġıçün şāhā / başını ḫaste Hidāyet dün ü gün daşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 5). [yolı, -ı]*

yār uġurında eger menzil ü **yol** daş olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [yol,]*

didüm ki kirpük ile baġlayam yaşım yolını / velī ḫaçan çūb ile baġlana **yolı** çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [yolı, -ı]*

didüm ki kirpük ile baġlayam yaşım **yolını** / velī ḫaçan çūb ile baġlana yolı çayun͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 3). [yolını, -ı, -n, -ı]*

çaġlaman kim lāledür **yollar** ḳıraġında biten / muntaẓır yolında çeşm-i intiẓārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 5). [yollar, -lar]*

delü gön͡glüm ki ʿışḳ oynar o zülf-i pür-ẕi-tāb ilen / ḫaṭā **yolın** ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [yolın, -ı, -n]*

güldi yanın͡gdan gider uşta Hidāyet yār iti / yoḫsa neşʾen͡g tök yaşın͡g tā **yolı** ḳuru olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 5). [yolı, -ı]*

ḥācī azup ḳapun͡g **yolı** gel dir ḥarem sarı / mundan yig olmaya belī güm-rāh buyruġı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 230, Beyit 2). [yolı, -ı]*

cümle cihān ehli ilen doġrı ol / şerʿa yapış ister isen͡g doġrı **yol** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 49). [yol,]*

yol bul-: *Ulaşmaya fırsat ve imkân bulma.*

göz ḫandaḳına su ṣalubam tā ki bulmaya / yol vaṣl günlerinde şehā ḫayl-i ḫvāb an͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 5). [yol bul-, -ma, -y, -a]*

yoldaş: *Yol arkadaşı, aynı yolda yürüyenler; kader birliği yapanlar, aynı dertten muzdarip olanlar.*

dindürmezem aġyārı itin͡gle olalı yār / her işde ki var ādeme **yoldaş** gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 3). [yoldaş,]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşun͡g / baḫ bu yoldaşa cefā tīġını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [yoldaş,]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşun͡g / baḫ bu **yoldaşa** cefā tīġını **yoldaşa** çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [yoldaşa, -a]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az yoldaşun͡g / baḫ bu **yoldaşa** cefā tīğını **yoldaşa** çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [yoldaşa, -a]*

yoldaş olan dilemez bir ḳılın az **yoldaşun͡g** / baḫ bu yoldaşa cefā tīğını yoldaşa çalar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 50, Beyit 2). [yoldaşun͡g, -un͡g]*

yār uġurında eger menzil ü yol daş olsa / başıla kesdüre ol menzili girçek **yoldaş** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 4). [yoldaş,]*

ḥāsid ü bed-ḫvāhun͡gı ḳurbān idem / yārün͡ge **yoldaşun͡ga** ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 2). [yoldaşun͡ga, -un͡g, -a]*

olma yoldaşı raḳībün͡g yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman **yoldaş** ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [yoldaş,]*

olma **yoldaşı** raḳībün͡g yāri görmekçün gön͡gül / cehl ola yaḫşı umup varmaġ yaman yoldaş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 2). [yoldaşı, -ı]*

maḥabbetim san͡ga vardur irādet ile şehā / ḳabūl ḳıl meni kim **yoldaşım** irādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 4). [yoldaşım, -ım]*

velī sensiz man͡ga çekdi çeri ġam / ne bir **yoldaş** u ne bir yār-ı hem-dem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 9). [yoldaş,]*

<u>yoldaş ol-:</u> *Yoldaş olmak, yârenlik etmek.*

her kime yoldaş saʿādet ola / luṭf u kerem pīşe vü ʿādet ola *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 58). [yoldaş ol-, -a]*

didi ol şeh ḫayāli olsa yoldaş / ne ḳayġu ger olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [yoldaş ol-, -sa]*

didi ol şeh ḫayāli olsa yoldaş / ne ḳayġu ger olursa ḫamu yoldaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 14). [yoldaş ol-, -ur, -sa]*

<u>yolı bil-:</u> *Yol bilmek. II Bir işin usulünü bilmek.*

şādīlıġın͡g gön͡gül ivine gelmedi disem / eydür ki n'eylesün yolı bilmez ġarībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 3). [yolı bil-, -ı-mez]*

<u>yolında öl-:</u> *Bir kimse veya değer uğruna can vermek, kendini feda etmek.*

yolında ölenler ḳazanur ad Hidāyet / bu ad ile n'oldı ki bir ad eylemedün͡g hīç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 14, Beyit 5). [yolında öl-, -en, -ler-ı, -n, -da]*

<u>yören-:</u> *Dolaşmak, yaklaşmak; gönlü kaplamak, hatırlamak.*

şanma ey fitne ki zülf ile ruḫun͡g görmeyeli / dile sünbül **yörenür** yā göze süsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [yörenür, -ür]*

ʿāşıḳun͡g devletidür tīğın͡gız anı görene / başının͡g üsne yaḳın başına devlet **yörene** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 1). [yörene, -e]*

yöri-: *Yürümek, hareket etmek, ilerlemek, gitmek; yaşamak.*

yār itile menüm arama girme ey raḳīb / men bile-em anun͡gla **yöri** it san͡ga nedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 42, Beyit 2). [yöri,]*

ey diyen mihr ü vefāsı san͡ga degmez **yöri** var / şākirem cevr ü cefā ger men-i ḥayrāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 4). [yöri,]*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi yöridür / yüzün͡gden ıraġ ey büt-i gül-çihre **yöri** dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [yöri,]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anın͡g **yöri** var / hīç gördün͡g mi ölenden ṣon͡gra kim ḳurbān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [yöri,]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān **yörir** / gevdesin terk idüben o gice yüz min͡g cān **yörir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [yörir, -r]*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān **yörir** / gevdesin terk idüben o gice yüz min͡g cān **yörir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [yörir, -r]*

ay degüldür kim aġılanmış felekde an͡glan͡gız / kim anın͡g ḳurında gerdūn götürüp ḳalḫan **yörir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 2). [yörir, -r]*

ey ki söylersin ser-i kūyından anın͡g yöri var / hīç gördün͡g mi ölenden ṣon͡gra kim ḳurbān **yörir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 3). [yörir, -r]*

ey ḳılan ser-çeşme-i çeşmüm suyın taʿrīf gel / şimdi gör kim ol bulaġdan su yirine ḳan **yörir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 4). [yörir, -r]*

tā Hidāyet görmez oldı yüzin͡g ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān **yörir** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [yörir, -r]*

yöri ey dil āteş ü āh ile ḳayġu daşını / kūre-i miḥnetde her sīmīn-ber içün mūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 3). [yöri,]*

ay yüzün͡g dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam **yöri** dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [yöri,]*

bir naẓar görmek içün ḳanun͡gı ger aḫıda yār / ey Hidāyet **yöri** ġam yime vü ḫoş gör bu demi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 5). [yöri,]*

göz teg yüz ile kim ki diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda söyle **yöri** yüz anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [yöri,]*

doġrı olup doġrı **yöri** doġrı di / doġrılıġ ilen iki ʿālemni yi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 51). [yöri,]*

ḥükmi eger daġa dise kim yiri / **yöriyüben** yöride bile yiri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [yöriyüben, -y, -üben]*

yöri-: *Haydi.*

özün͡g ile doġrılıġı pīşe ḳıl / sorġu güninden **yöri** endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 53). [yöri,]*

yöri git-: *Çekil, yürü, git, defol!.*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez saŋa bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [yöri git-,]*

yörit/d-: *Yürütmek, geçerli kılmak.*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi **yöridür** / yüzüŋden ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [yöridür, -ür]*

yörit/d-: *Yürütmek, geçerli kılmak. II İnletmek.*

atlandı meger seyr içün ol şāh-süvārum / kim her yaŋadan naʿra gelüp yiri **yöridür** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 3). [yöridür, -ür]*

ḥükmi eger daġa dise kim yiri / yöriyüben yöride bile yiri *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 38). [yörit/d-, -ebil, -e]*

yu-: *Yıkamak.*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābuŋda senüŋ ḳaṭre **yup** arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [yup, -p]*

men ne yalġuz ʿışḳ içinde āb-ı revān il **yudum** / gitdi dīn ü dil seni görgeç ḫamudan il **yudum** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 1). [yudum, -du, -m]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen il yumaḳ / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il **yudum** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [yudum, -du, -m]*

ārzūm idi Hidāyet ḳan yaş ilen il **yumaḳ** / ḥāṣıl oldı kām-ı dil ol ārzūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 6). [yumaḳ, -maḳ]*

aḫıdur göz yaşı Hidāyet'ni / şimdi var ey ṣanem andan il **yu** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 158, Beyit 5). [yu,]*

yügür-: *Koşmak, hızla gitmek. II Akmak, dökülmek.*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde daġılur / yā yüzüm üsne dīdelerimdin **yügürdi** su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [yügürdi, -di]*

yük: *Ağırlık, sıkıntı.*

ger fīl çekse mūr ṣıfat nā-tüvān olur / ġam **yüki** kim Hidāyet ḫūnīn ciger çeker *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 5). [yüki, -i]*

hicrüŋ **yüki** egerçi eger ḳaddümi şehā / men kāfirem kimerseye ḥālüm eger direm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 113, Beyit 2). [yüki, -i]*

Hidāyet dem-bilā-dem ġam çekersin / bu **yükler** çekmege yoḫdur saŋa tay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 5). [yükler, -ler]*

yüküş: *Çok, ziyade.*

ezel naḳḳāşı ḥüsnüng͡ teg **yüküş** ṣūret nigār itdi / velī körk ile hīç ḫansı sening͡ teg olmadı vāḳıʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 3). [yüküş,]*

bu demde göng͡ül şaçıl u açıl ġamı ilen / dutulma **yüküş** ġonçe-ṣıfat gül kimi açıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 2). [yüküş,]*

yulduz: *Yıldız.*

aġlasam menʿ eyleme yüzüng͡ni görgeç ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu kim **yulduz** olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [yulduz,]*

töker **yulduz** kimi yaşım yaşurup yüzi ayını / menimle dāyimā budur ol ayung͡ resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [yulduz,]*

yulduz: *Yıldız. ll Baht, talih.*

menim yaşum aḫıdurken müneccim / görüp didi ki güçlü **yulduzung͡** var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 52, Beyit 4). [yulduzung͡, -ung͡]*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbāling͡ / müdāmī evc-i himmetden ẓuhūrı saʿd **yulduzıng͡** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [yulduzıng͡, -ıng͡]*

yulduz: *Yıldız. II Gözyaşı.*

gözden Hidāyet anıng͡ıçün **yulduz** aḫıdır / kim ol perī görünür ang͡a ay u gün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 5). [yulduz,]*

yürek/g: *Yürek, kalp.*

oḫı gitkeç **yüregümden** derdüm artar şor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [yüregümden, -üm, -den]*

āb-ı ḥayāt kim didiler o duran mıdur / yoḫsa menim bu **yüregüme** od uran mıdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 1). [yüregüme, -üm, -e]*

ruḫsārını görgeç cān ile ciger yanar / kirpüklerini ang͡ġaç sīnemde **yürek** sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 3). [yürek,]*

o kim cān bülbülin gül-zār-ı ḥüsnüng͡den ıraġ ister / **yüregi** lāle teg ḥasret odılan dāġ dāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 2). [yüregi, -i]*

ey ki hīç yirde dişüng͡ teg sulu inçü olmaya / laʿling͡i şordur mang͡a tā **yüregim** su olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 1). [yüregim, -im]*

n'ola luṭf eyleyüben ger başa il **yüregüme** / çün göng͡ül derdine şol māh-ı ruḫung͡dur emeli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 2). [yüregüme, -üm, -e]*

yūsuf: *İsrailoğullarından Yakup peygamberin oğlu. Yakup peygamberin on iki oğlu vardı. O, oğulları içinde*

güzelliği ile dikkat çeken Yusuf'u diğerlerinden daha çok sevmiştir. Onu çekemeyen diğer kardeşleri, Yusuf'u bir kuyuya atarlar ve gömleğini tavşan kanına bulayarak Yakup'a getirirler ve Yusuf'u bir kurdun yediğini söylerler. Yusuf, on sekiz yaşında iken Mısır azizine köle olarak satılır. Aziz'in karısı Zelîha (Züleyha) ona âşık olur. Züleyha ona vuslat teklif eder; ancak Yusuf bundan kaçınır. Hatta kaçarken Züleyha onun eteğinden yapıştığı için eteği yırtılır. Züleyha, Yusuf'a iftira atar, bu nedenle Yusuf yıllarca zindanda yatar. Otuz yaşında zindandan kurtulur ve Mısır'a vali olur. Yusuf onları tanır ve onlara yardımcı olur. Babasına gömleğini gönderir. Yakub, bu gömleği yüzüne sürünce kör olan gözleri açılır.

tā Hidāyet ẕeḳanıng͡da ḳara ḫālüng͡ gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını **Yūsufla** çehing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [yūsufla, -la]*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı ḳarārım / **Yūsufdur** özi ḥüsn ile vü ḳaşları ẕü'n-nūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [yūsufdur, -dur]*

devr-i ḥüsnüng͡de eger ḳıl olsa göng͡lüm **Yūsuf'ı** / olmasun yā Rab kim ol çāh-ı zeneḫdāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 3). [yūsuf'ı, -ı]*

Yaʿḳūb egerçi **Yūsuf** içün çekti çoḫ belā / bu işde ḳıldı fürḳatüng͡ andan füzūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 4). [yūsuf,]*

yūsuf-ı kenʿān: *Kenan'ın Yusuf'u. II Hz. Yusuf.*

kārvān-ı mülk-i ḳuds oturdı Mışr cān saru / Yūsuf-ı Kenʿānı çāh-ı ġamdın āzād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 2). [yūsuf-ı kenʿān, -ı]*

yuva dut-: *Yerleşmek.*

ḳaddi üstinde zülfeyni şanasıng͡ / yuva bir servde dutmış iki dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [yuva dut-, -mış]*

yüz: *Üst, üzeri, yüzey.*

ʿaḳs ile bildürür sang͡a yüz üzre yaşumı / bu sīm şafḥası ki dağılmış **yüzinde** zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [yüzinde, -i, -n, -de]*

gördi bām üsne yüzüng͡ yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek **yüzinde** kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [yüzinde, -i, -n, -de]*

yüz: *Yüz, çehre.*

merdüm-i dīdem kimi **yüzüng͡de** şanmang͡ munça ḫāl / bād-ı ṣubḥ itmiş durur dün gice müşk-efşān ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 3, Beyit 6). [yüzüng͡de, -üng͡, -de]*

her ḫaçan olsa ber-ā-ber ʿaynuma gün teg **yüzi** / yoḫı varı ʿālemüng͡ ol gün ber-ā-berdür mang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 2). [yüzi, -i]*

şorġaç göng͡ül lebin n'ola dirlerse gül **yüzi** / bīmār şerbet içse ḳatarlar gül-āb ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 3). [yüzi, -i]*

zülfüng͡ni şalma **yüzüng͡e** ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb ang͡a *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [yüzüng͡e, -üng͡, -e]*

zülfden **yüzin** görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur an͡ga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [yüzin, -i, -n]*

zülf arasında yaşur **yüzün͡gni** tökkeç dīde āb / kim yaġış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [yüzün͡gni, -ün͡g, -ni]*

didüm ey gün yüzün͡gi görset gözimden nem gider / didi ger sen teg **yüzi** seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [yüzi, -i]*

didüm ey gün **yüzün͡gi** görset gözimden nem gider / didi ger sen teg yüzi seyl aḫıdırsa nem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 1). [yüzün͡gi, -ü, -n͡g, -i]*

var gön͡gül zülfeyni saru **yüzi** envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [yüzi, -i]*

bulmegeç aġzın͡gnı **yüzün͡gle** varur ol zülfe dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [yüzün͡gle, -ün͡g, -le]*

yāḳūtının͡g güher saçışın an͡gıcaġ gözüm / laʿl ile zer kimi **yüzümi** dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [yüzümi, -üm, -i]*

yārün͡g **yüzi** görgeç dehenin iste Hidāyet / kim mehdī çaġı gizlü olan fāş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 5). [yüzi,]*

ey gül **yüzindeki** ḫaṭ-ı sebzin tiken diyen / bir neste kim o pāreleye cān tiken midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 3). [yüzindeki, -i, -n, -de, -ki]*

dīde ḫoş teẕhīb ider hicrün͡gde **yüzin** ṣafḥasın / her işi çoḫ eylese kimse ol işde uz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 3). [yüzin, -in]*

zülf **yüzün͡glen** muḳābil olsa dündür kim diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [yüzün͡glen, -ün͡g, -le, -n]*

aġlasam menʿ eyleme **yüzün͡gni** görgeç ey güneş / ay olan yirde muʿayyendür bu kim yulduz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 2). [yüzün͡gni, -ün͡g, -ni]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden **yüzin** yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [yüzin, -i, -n]*

göz yaş töker görüp **yüzini** raḥmet an͡ga kim / gül mevsimi man͡ga meyiçün erġuvān virür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 33, Beyit 3). [yüzini, -i, -n, -i]*

man͡ga ḳapun͡gda ne pervā-yı bāġ u bustāndur / ki görgeç ol **yüzi** ʿālem man͡ga gülistāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 34, Beyit 1). [yüzi, -i]*

ol **yüzi** gül kim gön͡gül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [yüzi, -i]*

ol yüzi gül kim gön͡gül **yüzin** görüp medhūş olur / ġamzesi yüz nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [yüzin, -i, -n]*

nālesin kesmez gön͡gül kūyında tā **yüzin** görer / bāġçede gül var iken bülbül ḫaçan ḫāmūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 3). [yüzin, -i, -n]*

yüzün͡gde kim ol silsile-i mū düşünüpdür / gül üsne saġın sünbül-i ḫoş-bū düşünüpdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 39, Beyit 1). [yüzün͡gde, -ün͡g, -de]*

yüzün͡g ḥikāyetini Hidāyet diyer müdām / gülden belī rivāyet iden ʿandelībdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 43, Beyit 5). [yüzün͡g, -ün͡g]*

bir nefesde ʿārıżın͡g gözgüyi eyler tīre-ḥāl / yüzün͡ge ḳarşu durup **yüzin** ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [yüzin, -i, -n]*

bir nefesde ʿārıżın͡g gözgüyi eyler tīre-ḥāl / **yüzün͡ge** ḳarşu durup yüzin ger ol fūlād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 3). [yüzün͡ge, -ün͡g, -e]*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi yöridür / **yüzün͡gden** ıraġ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [yüzün͡gden, -ün͡g, -den]*

ʿaḳs ile bildürür san͡ga **yüz** üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki dağılmış yüzinde zer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [yüz,]*

tā **yüzün͡gde** bād şol zülf-i muʿanber tipredür / berg-i nesrīn üzre şaġın sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [yüzün͡gde, -ün͡g, -de]*

yüz üsne düşer ḳaṭre urup seyl-i sirişkim / çoḫdan ki rikābun͡gda senün͡g ḳaṭre yup arar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 4). [yüz,]*

oddur **yüzi** şol ḫāl ile ḫaṭ sanasın ey dil / oddan burulup çıḫmalu bir pāre duḫāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 3). [yüzi, -i]*

yüzindeki ol ḫāl u anın͡g üsne biten ḫaṭ / cān pāresidür ḫāl u ḫaṭı rişte-i cāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 2). [yüzindeki, -i, -n, -de, -ki]*

kirpüklerinin͡g ʿaksidür ol ḫaṭ ile ḫāli / ḫūn-ı cigerimden **yüzinin͡g** üsne nişāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 61, Beyit 4). [yüzinin͡g, -i, -n, -in͡g]*

tā Hidāyet görmez oldı **yüzin͡g** ey āb-ı ḥayāt / gözlerin͡gden her yan͡ga mevc uruban ṭūfān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 5). [yüzin͡g, -in͡g]*

görmez olsam ay yüzün͡g bir dem benātü'n-naʿş teg / **yüzüm** üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [yüzüm, -üm]*

görmez olsam ay **yüzün͡g** bir dem benātü'n-naʿş teg / yüzüm üsne gözlerümden ʿıḳd-ı pervīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 4). [yüzün͡g, -ün͡g]*

semenlen nergis ol **yüz** ü gözün͡g ḫādimleridür kim / birini nergis oḫırlar birisini semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 2). [yüz,]*

ḫadengin͡g açmadı revzen hemīn cānda ki tīġın͡g hem / açıpdur gön͡glüm ivinde çoḫ ey **yüzi** semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 5). [yüzi, -i]*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / **yüzinden** ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [yüzinden, -i, -n, -den]*

nigār ider didiler ḳan ile nigār **yüzin** / didim ki n'eyler ise durmışam nigār bilür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 67, Beyit 4). [yüzin, -i, -n]*

yüzün͡g ki maẓhar-ı envār-ı luṭf-ı ḳādirdür / gözümde dīdelerüm nūrı kimi ḥāżırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 1). [yüzün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡gde ḳanlu yaşımdın bu dürr ü laʿl ki var / senin͡g nis̱ārun͡g içün bir ṭabaḳ cevāhirdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 2). [yüzün͡gde, -ün͡g, -de]*

āh eylegeç **yüzinden** anıng͡ zülfi dağılur / bāġda belī nesīm esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [yüzinden, -i, -n, -den]*

çün atlanup ol meh-veş başına yelek sançar / kim gül **yüzine** baẖar kim başına çiçek sançar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 72, Beyit 1). [yüzine, -i, -n, -e]*

sözüng͡i ang͡layan şeker dilemez / **yüzüng͡i** gören aya meyl itmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 77, Beyit 2). [yüzüng͡i, -ü, -ng͡, -i]*

yüzi yād ile yir dutmaz göng͡ülde özgeler fikri / bu rūşendür ki od yanan ocaġda hergiz ot bitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 2). [yüzi, -i]*

gördi bām üsne **yüzüng͡** yaş oldı çeşmüm yaş ilen / ay ṭulūʿ itdi felek yüzinde kevkeb oldı fāş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 80, Beyit 2). [yüzüng͡, -üng͡]*

ḳıldı tecellī gün **yüzi** her ẕerrede şol dil-berüng͡ / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [yüzi, -i]*

ol ki ẖaṭṭ-ı müşk-bārı nesẖ-i reyḥān eylemiş / ẖāl imişdür ol ki **yüz** üzre perīşān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 1). [yüz,]*

bād esüp yapraġ güli örter teg āẖımdın bu serv / il **yüzine** dutuban menden ne pinhān eylemiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 82, Beyit 3). [yüzine, -i, -n, -e]*

yüzüng͡ görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdüng͡ / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh zihī ṣāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [yüzüng͡, -üng͡]*

iki zülfüng͡ arasından ṭulūʿ itçek **yüzüng͡** mihri / ḳaranġu gice içide şanasıng͡ ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [yüzüng͡, -üng͡]*

del'olup şevḳ-ı ruẖıng͡dan güneş ey **yüzi** çerāġ / yazıya düşdi yana baş açuban yalın ayaġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 84, Beyit 1). [yüzi, -i]*

görsedüp **yüz** aldı dil ṭavḳ itti cān boynına zülf / bu ṣabūḥīdür didi sang͡a vü ol aẖşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [yüz,]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür **yüz** aġlıġı / boyansa ḳanılan yüzi her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [yüz,]*

ʿāşıḳ Hidāyet özine bilür yüz aġlıġı / boyansa ḳanılan **yüzi** her dem nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 5). [yüzi, -i]*

ḳan yaşılan raḳīb **yüzin** eylemek nigār / āsāndur eylesün mang͡a meyl ol nigār teg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 88, Beyit 3). [yüzin, -in]*

görset ol **yüzi** gider revnaḳı mihr ü mehing͡ / al niḳābung͡nı yüzin aġ ide gör ṣubḥ-gehing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [yüzi, -i]*

görset ol yüzi gider revnaḳı mihr ü mehing͡ / al niḳābung͡nı **yüzin** aġ ide gör ṣubḥ-gehing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 1). [yüzin, -in]*

ger degül ebr-i siyeh gün teg **yüzüng͡** ḳata digil / gāh peydā nişe olur gāh pinhān kākülüng͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 2). [yüzüng͡, -üng͡]*

yüzüng͡den ayru menim derd ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol zülf kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [yüzüng͡den, -üng͡, -den]*

yüzi ḫurşīdüm idüp daʿvī ider / seḥāb-ı zülfidür şol maʿnīye dāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 3). [yüzi, -i]*

şimdi kim **yüz** ḥüsn ilen görsetti māh-ı nev cemāl / sāḳī-yi mehveş ilindin cām bir yād Cem al *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 1). [yüz,]*

dīn didügimçün ol **yüzi** gül dinmez oldı āh / men kāfir ehli olam eger daḫı dīn diyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 106, Beyit 3). [yüzi, -i]*

yüzün͡g verdimdür ol zülf-i muʿanber sünbülüm biʾllāh / görüp ol verd ü sünbülni revān cān u gön͡gül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [yüzün͡g, -ün͡g]*

gāhī vücūd terkin ider-men **yüzün͡g** görüp / gāh ol aġız ḫayāline ṣaġın ʿademde-em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 110, Beyit 4). [yüzün͡g, -ün͡g]*

yüzini görgeç aldı aġzı gön͡gül / ger yoḫ idürse var arada kelām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 6). [yüzini, -i, -n, -i]*

cüst ü cūy-ı ḥūr-ı ʿīn gön͡glümde var idi burun / tā **yüzün͡g** gördüm şehā ol cüst ü cūdan il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 2). [yüzün͡g, -ün͡g]*

ay **yüzün͡g** dönder diyen şol ḳıble-gāhımdan man͡ga / kāfir-i ʿışḳam yöri dinme bu dīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 2). [yüzün͡g, -ün͡g]*

silmen͡g ayaġı yüzini **yüzden** kim öldürür / āḫir nefes kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [yüzden, -den]*

dür dişün͡g ü ʿaḳīḳ lebün͡gden cüdā niçe / zer teg **yüzümde** mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [yüzümde, -üm, -de]*

yaşlu **yüzüme** gülme Hidayet ki bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile zerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [yüzüme, -üm, -e]*

Tan͡grı bilür ki ḳalmadı ey şūḫ dil-berüm / göz ü **yüzün͡gden** ayru menüm ḫvāb ile ḫāverüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 1). [yüzün͡gden, -ün͡g, -den]*

söyler Hidāyet sensizin baḫman cihānın͡g yüzine / **yüzün͡gden** ayru bülbülem men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [yüzün͡gden, -ün͡g, -den]*

oldum ol ḳapuda maḥrūm **yüzün͡g** görmeyüben / Kaʿbetuʾllāhda neden ḫayr u s̱evāb oldı ḥarām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 123, Beyit 4). [yüzün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡gden ayruġ bāġ ile bustāna olman mültefit / ol rūy-ı kūy u mūydur bāġ u bahār u gülşenim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 124, Beyit 3). [yüzün͡gden, -ün͡g, -den]*

ey **yüzi** gül başun͡ga ḳurbān olam / ol göz ile ḳaşun͡ga ḳurbān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 125, Beyit 1). [yüzi, -i]*

cān āl **yüzün͡gle** gitdi vü ḳanlu yaşımla dil / menden bu dem gider velī bilmez ne al ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 130, Beyit 3). [yüzün͡gle, -ün͡g, -le]*

yüzün͡g gül ile meger lāle lāf-ı ḥüsn urmış / ki ḳalḫıcaġ başına ḳaplaya şimāl etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 132, Beyit 4). [yüzün͡g, -ün͡g]*

yār ötdi urdı cānıma **yüz** derd ü dāġlar / cān gidicaḫ tenimde gön͡gül daḫı neylesün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 3). [yüz,]*

görsedüp gül-gūn **yüzün͡g** gön͡glümni aldun͡g āl ilen / kimden ögrendün͡g bu vech ilen gön͡gül almaġı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 3). [yüzün͡g, -ün͡g]*

cān ile gön͡gül her biri bir yanına düşdi / **yüz** üsne dü zülfün͡g düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [yüz,]*

ay **yüz** n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen teg **yüz** onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [yüz,]*

ay **yüz** n'ola ṣarardun͡g ise ḳaşı ġamından / sen teg **yüz** onun͡g ḳaşlarının͡g yayına ḳurbān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 4). [yüz,]*

ḥaḳḳun͡g gül-i vaṣlına Hidāyet e aparmaz / ḫūblar **yüzine** kim ki degül vālih ü ḥayrān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 5). [yüzine, -i, -n, -e]*

zülfin͡gi gider çihreden ay **yüzün͡gi** görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [yüzün͡gi, -ü, -n͡g, -i]*

yüzün͡g nūrı ki tābāndur hemīşe pertev-i ḥaḳdan / göründi çeşmüme dün gün güneş teg burc-ı eblaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 1). [yüzün͡g, -ün͡g]*

ne serḫoşlardur ol gözler **yüzün͡glen** ḳaşlarun͡glan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki zevraḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [yüzün͡glen, -ün͡g, -le, -n]*

yüzün͡ge baḫmaġ isterken Hidāyet yetti aġyārun͡g / gör ey cān kim ne demde ḳaldı ol bī-çāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 5). [yüzün͡ge, -ün͡g, -e]*

kesdürdi Hidāyet **yüzini** tīġ-ı ġam ilen / ol sīm-ten ili ḫamu işde keser altun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 5). [yüzini, -i, -n, -i]*

yüzi ayımdur Hidāyet zülfi ilim ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [yüzi, -i]*

öldürürken bili hicrānı meni gördüm **yüzin** / didi var şükr it ki ḳurtuldun͡g yana bir ḳıldan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 4). [yüzin, -i, -n]*

gül **yüzine** çekdi nergis dīde oldı ehl-i dīd / sünbüline il uzatkeç sūsen oldı dilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 2). [yüzine, -i, -n, -e]*

görgeç **yüzi** aldı dil idür zülfüme vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [yüzi, -i]*

īmāndur o māhın͡g **yüzi** bu ṣon͡g nefesimde / bir kimsene bulman ki man͡ga ʿarż ide īmān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 149, Beyit 4). [yüzi, -i]*

gön͡gül zülf ü ruḫun͡gdan doydı dün gün / ki **yüzün͡g** ḳatnadur ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [yüzün͡g, -ün͡g]*

didim **yüzüme** ḳoy yüzün͡gi bir dem ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [yüzüme, -üm, -e]*

didim yüzüme ḳoy **yüzün͡gi** bir dem ey gülüm / didi ḫaçan muvāfıḳ ola bā-semān semen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 3). [yüzün͡gi, -ü, -n͡g, -i]*

güneşde olur ẕerre ammā bulunmaz / **yüzinde** gözetdükçe her-çend aġzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [yüzinde, -i, -n, -de]*

Rüstem bu belā çekmedi Suhrāb ġamından / kim men çekerem sen **yüzi** meh-tāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 1). [yüzi, -i]*

bir kez didi uyḫuda görürsin **yüzüm** ol ay / göz açmamışam iller ola ḫvāb ġamından *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 154, Beyit 4). [yüzüm, -üm]*

ḳaşın dutup **yüzin** n'ola yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [yüzin, -i, -n]*

dür-dānedür ki zer-varaḳ üstinde dağılur / yā **yüzüm** üsne dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [yüzüm, -üm]*

şehā **yüzün͡g** hevesinden gözümden aḫar su / neẓāre ḳıl ki güle ḳarşu ḫoşdur aḫar su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 159, Beyit 1). [yüzün͡g, -ün͡g]*

ḳaḫıyup sürdürdi **yüzden** müddeʿīni dün ḥabīb / bendesine merḥametle irdi sulṭānun͡g yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 162, Beyit 4). [yüzden, -den]*

yüzün͡g ġamında gön͡gül yüz risāle ger yazsa / Hidāyet'ün͡g ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [yüzün͡g, -ün͡g]*

yüzin͡g görende ṣormağıma açmadı ağız / baḫtım güli açılmadı derdā bahārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 4). [yüzin͡g, -i, -n͡g]*

yüzün͡g kim ol selāsil-i pür-çīne gizlüdür / bir Rūmīdür ki ḳalmış ola Zengibārda *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [yüzün͡g, -ün͡g]*

gör **yüzin** ağız u göz ü ḫālin teferrüc it / baḫ bir ṭabaḳda piste vü bādām u kişmişe *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 169, Beyit 3). [yüzin, -in]*

zülfin͡gi ṣalma **yüzün͡ge** günim dün eyleme / ışıġ virürken od dolaşup tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [yüzün͡ge, -ün͡g, -e]*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme **yüzden** nişe kim / yüz ümīd ilen ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [yüzden, -den]*

göz yüzin gördi gön͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var **yüz** göreler **yüz** görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [yüz,]*

göz **yüzin** gördi gön͡gül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [yüzin, -i, -n]*

birmegeç yaş çerisi **yüzüme** yüz gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [yüzüme, -üm, -e]*

göz yüzün͡gçün yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol **yüze** yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [yüze, -e]*

göz **yüzün͡gçün** yaş töküp dirdim ki eyle yitmeye / şükr kim ḥaḳ luṭf idüp ol yüze yitti yaşıla *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 3). [yüzün͡gçün, -ün͡g, -çün]*

gör **yüzin** baḫıcaġ ol āb-rūya / yen͡gi ayı gören baḫar suya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 1). [yüzin, -i, -n]*

yüzün͡gi göricek gözüm uyımaz / kişi bayram güni ḫaçan uyıya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 2). [yüzün͡gi, -ü, -n͡g, -i]*

yā Rab bu ne **yüzdür** kim anı gördi Hidāyet / ḥayrān ḳaluban dir ki taʿāla'llāhu ve şāne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 186, Beyit 5). [yüzdür, -dür]*

yüzüm suyını tökdüre her laḥẓada yüz kez / bir ekmek içün dünyīde her dūn u le'īme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [yüzüm, -üm]*

dan͡g yili iḥyā-yı bāġ u būstān eyler yana / gül **yüzin** bülbül görüp āh u figān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 1). [yüzin, -i, -n]*

yüzümün͡g ḳadri yoḫ ḫālin͡gden ayru / belī bī-ḳıymet olur dānesiz kāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 193, Beyit 2). [yüzümün͡g, -üm, -ün͡g]*

eyleme pinhān **yüzün͡gi** zülf-i ʿanber-bār ilen / yana men āşüfte'i bī-dīn ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [yüzün͡gi, -ü, -n͡g, -i]*

yüzi hevesinden gön͡gül aşıldı o zülfe / ısınmadı odına tütünine boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [yüzi, -i]*

gök yaġlıġ ile ḳaşın ucını silicaġ yār / gün gökde yaşundurdı **yüzin** ay dutuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 3). [yüzin, -i, -n]*

yüzini görsedüp yana gizledi zülf ile / od şaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [yüzini, -i, -n, -i]*

an͡gmazlar ilde bir o **yüzi** lāleler meni / her niçe an͡gdurur olara nāleler meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 203, Beyit 1). [yüzi, -i]*

yüzi ayını görsedüp dil alur / budur anın͡g menümle āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 3). [yüzi, -i]*

kimdür perī kim anda ola **yüz** anın͡g kimi / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g **yüz** anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [yüz,]*

kimdür perī kim anda ola **yüz** anın͡g kimi / ḥayrānıdur bu ādemīnin͡g **yüz** anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 1). [yüz,]*

göz teg **yüz** ile kim ki diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri **yüz** anın͡g kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [yüz,]*

töker yulduz kimi yaşım yaşurup **yüzi** ayını / menimle dāyimā budur ol ayun͡g resm ü āyīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 1). [yüzi, -i]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger zülfin͡gden almışdur ṣabā ey **yüzi** ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [yüzi, -i]*

yüz ile zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [yüz,]*

ey **yüzün͡g** çākeri ḫurşīd senün͡g māh daḫı / bende muḥtāc ayaġın͡g tozına şāh daḫı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 224, Beyit 1). [yüzün͡g, -ün͡g]*

yüzi rūḥu'llāh u zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn u ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [yüzi, -i]*

dutdı zülfi **yüzi** devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [yüzi, -i]*

gördi göz **yüzini** bir görüşe māyil ḳaldı / gitdi vü dīdede şol şekl ü şemāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 1). [yüzini, -i, -n, -i]*

şemʿ-i vaḥdet oḫıdı pīr-i ṭarīḳat **yüzini** / ol çerāğum sözi dilimde delāyil ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 227, Beyit 4). [yüzini, -i, -n, -i]*

dutdı **yüzün͡g** devrini zülf-i siyāh / ṣorma niçe devr-i teselsül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [yüzün͡g, -ün͡g]*

şemʿ teg ol yek-dil ü hem yek-zebān / tā ki **yüzün͡gden** ola rūşen cihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 56). [yüzün͡gden, -ün͡g, -den]*

gül ilen söyle bülbül iştiyāḳın / çemen **yüzine** sünbül iştiyāḳın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 3). [yüzine, -i, -n, -e]*

burada görmesem devlet **yüzini** / ne bir kim yüze yüz gördüm **yüzini** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 4). [yüzini, -i, -n, -i]*

uyırsan ḳalʿa içre düş görersen / saʿādet **yüzini** rūşen görersen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 7). [yüzini, -i, -n, -i]*

gel ey içmiş bu gün ġaflet şarābı / sepilmiş **yüzün͡ge** şūr u şarābı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 1). [yüzün͡ge, -ün͡g, -e]*

yüzün͡gle zülfün͡g içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [yüzün͡gle, -ün͡g, -le]*

görset **yüzün͡g** ey dūst ki maḳṣūd hemāndur / kevn ile mekāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [yüzün͡g, -ün͡g]*

yüz: *Yüz (100).*

ger yolında daş ile basursalar **yüz** kez raḳīb / ṣanmagil daşını bil kim genc ü gevherdür man͡ga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 5). [yüz,]*

gön͡glümin͡g her güşesinde **yüz** delük deldi ġamun͡g / bir ive hergiz kişi munça ḳapu ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 3). [yüz,]*

gözlerüm suyına düşdüm çıḫa bilmen bu sudan / kim man͡ga **yüz** derd ü ġam her yan͡gadan bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 2). [yüz,]*

ol yüzi gül kim gön͡gül yüzin görüp medhūş olur / ġamzesi **yüz** nīş eger urursa cāna nūş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 1). [yüz,]*

her ḫaçan sünbül-i gül-pūşın͡gıza şāne deger / **yüz** belā nāveki men ḥāl-i perīşāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 1). [yüz,]*

yüz pāre ḳıldı bağrumı hicrün͡g ınanmasan͡g / çeşmüm yolından uşta düşer pāre pāreler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 48, Beyit 2). [yüz,]*

darar gön͡güli her yan͡gadan **yüz** ġam u miḥnet / her gāh ki meşşāṭa ser-i zülfin͡gi darar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 2). [yüz,]*

olmaz tamām ḳıṣṣa-ı şevḳı Hidāyet'ün͡g / her dem eger cenābun͡ga **yüz** nāme yazaram *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 105, Beyit 5). [yüz,]*

didi her dem san͡ga **yüz** oḫ degürem / didügi söz gön͡güle degdi tamām *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 2). [yüz,]*

gelse gerdūn teg belā ol meh-cebīnden dönmezem / çerḫ iderse **yüz** kemīnler ol kemīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 1). [yüz,]*

men ölicek ger **yüz** ildin ṣon͡gra dāmānın͡g duta / nāgehān bir ḫāk-i reh bil kim ġubārımdur menim *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 128, Beyit 6). [yüz,]*

Hidāyet eyle cān u gön͡glini **yüz** pāre / ilinden itse felek yārinin͡g ıraġ etegin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 131, Beyit 5). [yüz,]*

bes ki envāʿ-ı reyāḥīnden ötüp ḫoş-būy olur / **yüz** ḥacālet yir nesīm-i būstāndan müşk-i Çīn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 2). [yüz,]*

yitmez onun͡g evṣāfının͡g evcine **yüz** min͡g yıl eger / ʿaḳlım minüp vehm atını fikrimni mehmīz eyleye *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 160, Beyit 4). [yüz,]*

yüzün͡g ġamında gön͡gül **yüz** risāle ger yazsa / Hidāyet'ün͡g ola meyli o **yüz** risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [yüz,]*

sāyil-i eşkini maḥrūm itme yüzden nişe kim / **yüz** ümīd ilen ivürdi göz anı yirden yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 2). [yüz,]*

birmegeç yaş çerisi yüzüme **yüz** gözle şehā / dil ü cāndan ġam-ı hicrün͡g savaşında sürüne *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 2). [yüz,]*

bir ẕāt-ı raḥīm ile eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni oġrada **yüz** div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [yüz,]*

raḥmetden ıraġ ister eger miḥnete yavuḫ / **yüz** şükr gön͡gül şol kerem ü luṭf-ı kerīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 6). [yüz,]*

yüz dil ile ḥikāyet ider şol enīs-i dil / derdā bu dili bilmege bir dil bilen ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 2). [yüz,]*

yüz ṭarīḳ ilen getürdi berg-i nesrīn araya / ḳaraġu tā perçemin anın͡g < hem > miyānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 6). [yüz,]*

çekdi sīnemden oḫın dil-ber ü peykān ḳaldı / ger gön͡gül gitti ise **yüz** şükr an͡ga kim cān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 1). [yüz,]*

yüz görsedicaġ görsede **yüz** türlü ṣafāyı / bī-şübhe vü noḳṣān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [yüz,]*

her güşede **yüz** nāle vü feryād u fiġāndur / şol tīr ü kemāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [yüz,]*

yüz: *Birinin görülegelen veya umulan hoşgörürlüğüne güvenilerek gösterilen cüret.*

yüzüm ḳatında laʿlün͡g an͡gsa gön͡glüm n'ola ʿayb olmaz / hevā-yı cām-ı laʿlin eylemek faṣl-ı ḫazān görgeç *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 13, Beyit 4). [yüzüm, -üm]*

yüz: *Yüz, çehre. II (bakışın keskinliğine nazaran) yüzün gül bahçesi gibi oluşuyla özür mahiyetinde.*

dün Hidāyet'den o göz almışıdı siḥr ile cān / şimdi **yüz** luṭf ile ister kim anıng͡ göng͡lin ala *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 165, Beyit 5). [yüz,]*

<u>**yüz:**</u> *Üst, üzeri, yüzey.*

silmeng͡ ayağı **yüzini** yüzden kim öldürür / āḫir nefes kefende ʿabīr ile ʿanberüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 6). [yüzini, -i, -n, -i]*

<u>**yüz-:**</u> *(deri) Yüzmek.*

ten ḳaydın üzgeç irdi göng͡ül vaṣla sen daḫı / ey cān viṣāling͡ ister iseng͡ **yüz** anıng͡ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 3). [yüz,]*

<u>**yüz-:**</u> *(suda) Yüzmek.*

göz yaşındın geçe bilmen **yüzüp** ey murġ-ı seḥer / bu deng͡izdin geçüre gör alup arḫang͡a meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 4). [yüzüp, -üp]*

göz teg **yüz** ile kim ki diler āşnālıġı / seyl-āb-ı ġamda söyle yöri **yüz** anıng͡ kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 212, Beyit 2). [yüz,]*

<u>**yüz ağlıġ:**</u> *Yüz aklığı, iftihar edilecek, onurlanacak durum.*

ḳızıl ḳan ile boyansa saru beng͡zim ne ġam ey dil / mang͡a ol ikki ʿālemde yaḳīn bil kim yüz ağlıġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 41, Beyit 3). [yüz ağlıġ, -dur]*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n'ola / zihī yüz ağlıġı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [yüz ağlıġ, -ı]*

<u>**yüz bur-:**</u> *Yüzünü buruşturmak, memnuniyetsiz olmak.*

Hidāyet girse seyr içün o nesrīn bir gülistāna / yüzinden ġonçe yüz burar ḳızarur gül semen dirler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 66, Beyit 7). [yüz bur-, -ar]*

<u>**yüz çevir-:**</u> *Sırt çevirmek, arka dönmek; yüz çevirmek, vazgeçmek.*

dün ḳapung͡dan yüz çevirdi müddeʿī mendin didim / çoḫlarung͡ munda ḳafāsın görmişem bir dağı sen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 134, Beyit 2). [yüz çevir-, -di]*

<u>**yüz çevür-:**</u> *Yüzünü (başka) yöne çevirmek. II Gösterdiği ilgiyi ve yakınlığı kesmek.*

yüz çevürdüng͡ cihānı dutdı ẓulām / gün dolanġaç belī olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [yüz çevür-, -dü, -ng͡]*

<u>**yüz dönder-:**</u> *Yüz çevirmek, vazgeçmek.*

ey uyan şeyṭān sözine ger selāmet iseseng͡ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu ẓıll-ı raḥmete *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [yüz dönder-,]*

yüz gör-: *Yüz bulmak, ilgi ve yakınlık görmek.*

göz yüzin gördi göñgül çekdi Hidāyet ġamını / belī her işde ki var yüz göreler yüz görene *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 174, Beyit 5). [yüz gör-, -e, -ler]*

yüz görset-: *Ortaya çıkmak, belirmek.*

yüz görsedicaġ görsede yüz türlü ṣafāyı / bī-şübhe vü noḳṣān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [yüz görset-, -icaġ]*

yüz kez: *Pek çok, defalarca.*

yüzüm suyını tökdüre her laḥẓada **yüz kez** / bir ekmek içün dünyīde her dūn u leʾīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 2). [yüz kez,]*

yüz miñg: *Yüz bin; pek çok; sayılamayacak kadar çok.*

ḫancaru kim seyr idip şol ḫūblara sulṭān yörir / gevdesin terk idüben o gice **yüz miñg** cān yörir *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 63, Beyit 1). [yüz miñg,]*

felek dirdüm velī andan hem aʿlādur bu maʿnīden / ki her burcında **yüz miñg** kevkeb-i iḳbāl-i tābāndur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 69, Beyit 2). [yüz miñg,]*

yüz miñg hezār: *Yüz binlerce.*

yüz miñg hezār mekr ile al itse ādemī / anı görür ki alına yazdurdı kirdigār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 4). [yüz miñg hezār,]*

yüz ol-: *Yüz(sayı) olmak. II Defalarca.*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline anıñg / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına anıñg *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [yüz ol-, -sa]*

yüz risālesi: *Yüz risalesi. II Yüz güzelliğinin aşığa hissettirdiği duygular.*

yüzüñg ġamında göñgül yüz risāle ger yazsa / Hidāyet'üñg ola meyli o yüz risālesine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 164, Beyit 5). [yüz risālesi, -ne-si, -n, -e]*

yüz ur-: *Bir hedefe ulaşmak için bir yola girmek.*

oḫı gitkeç yüregümden derdüm artar ṣor neden / yüz urur saġalmaġa çün yaradan merhem gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 16, Beyit 4). [yüz ur-, -ur]*

güneş yüzi ṣararurdı ẓi-reşk-i ḥüsn ü cemāl / yüz urdı çünki puzulmeklige esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [yüz ur-, -dı]*

yüzi ḳara: *Utanacak bir durumda bulunmak II Siyah renge sahip olmak, kararmak (sevgilinin siyah saçı).*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o zülf ile / düşmez sa͡nga bu söz yöri git ey **yüzi ḳara** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [yüzi ḳara,]*

yüzine baḫmamak-: *Yüzüne bakmamak, bir kimseye kırgınlık duymak, darılmak.*

söyler Hidāyet sensizin **baḫman** cihānı͡ng **yüzine** / yüzü͡ngden ayru bülbülem men gözi baġlu bir ḳuşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 5). [yüzine baḫ-, -man]*

yüzine gül-: *"Yüzüne gülmek"; dostluk göstermek, ilgi göstermek, alakalanmak.*

gö͡ngül güler göricek ḳaşın ol dil-ārānu͡ng / neden ki gülse gerek yüzine ye͡ngi ayu͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 89, Beyit 1). [yüzine gül-, -i, -n, -e-se]*

yüzini görme-: *Bir araya gelememek, hasret kalmak, uzak kalmak.*

burada görmesem devlet yüzini / ne bir kim yüze yüz gördüm yüzini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 4). [yüzini görme-, -se, -m]*

yüzlü: *Görünümlü; yüz, surat, çehre.*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle **yüzlü** kim / gül gördi zülf ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [yüzlü,]*

bir dāġ kim firāḳ-ı ruḫu͡ng çekdi sīneme / dözmez o dāġ-ı ḥasrete ey lāle **yüzlü** daġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 86, Beyit 4). [yüzlü,]*

yüzüne gül-: *Dostluk göstermek, ilgi göstermek, alakalanmak.*

dün atlu irdüm yārüme emdür lebü͡ng emdür didüm / güldi yüzüme didi kim ey şayru emse gel düş em *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 2). [yüzüne gül-, -üm, -e-üm, -e, -di]*

Z

ẓabṭ: *Zabt etmek. İdâresi altına almak.*

bes ḳoyma ḫarāb olmaġa elṭāf idüp anı / ḳıl **żabṭ-ı** vilāyet *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 3, Beyit 8). [żabṭ-ı, -ı]*

żaʿf: *Güçsüzlük, zayıflık.*

uça yazar **żaʿfdan** göge Hidāyet doġrusı / derd eger bu ise geldükçe ʿacāyib ḳuş olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 38, Beyit 5). [żaʿfdan, -dan]*

ẓafer: *Zafer, düşmanı yenme, başarma, üstün gelme.*

hemīşe tā nihāl-i fetḥ ü iḳbāl / **ẓafer** bāġında ser-sebz ola ḫoş-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 28). [ẓafer,]*

zāhid: *Zahit, sofu. Allah'ın buyruklarını yerine getirmekle birlikte şüpheli şeylerden de kaçınan kişi. II İlim ve imanı tam olarak anlayamamasına rağmen topluma düzen verdiklerini sanan bu kişiler karşında daima âşık vardır. Zahidde olanlar aşıkta yoktur. Bu bakımdan geçinemezler. Zahid aşkı inkar ettiği için bu duruma düşmüştür. Tek emelleri cennete kavuşmaktır. Güzellikleri göremezler. Başklarını sıkar, ıstırap verirler. Riyâkârdırlar.*

varmazam uçmaġa kūyından anung͡ ey **zāhid** / damuya nişe vara kim ki anıng͡ cenneti var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 26, Beyit 4). [zāhid,]*

nāz-ı ʿışḳung͡dan Hidāyet ger yanarsa çekmez āh / **zāhidüng͡** savuġlıġındandur ki āh-ı serdi var *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 31, Beyit 5). [zāhidüng͡, -üng͡]*

dime **zāhid** ki ḥaḳḳı görmek olmaz / anı görmaġa sende ḫanı gözler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 70, Beyit 4). [zāhid,]*

men ki işimdür lebing͡ devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım **zāhid** oḫurlar zihī bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [zāhid,]*

zāhide sersām söylersem meni ʿayb eylemeng͡ / sivmemek maḥbūb u mey fiʿli nedür sersāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 4). [zāhide, -e]*

ṭarīḳ-ı zühddin dün ʿışḳa **zāhid** / bu baḥre gevher-i maḳṣūd içün dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 4). [zāhid,]*

ṣoḥbetüng͡ **zāhid** ʿaẕāb oḫır faḳīh / senden andandur girīzān olduġum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 115, Beyit 3). [zāhid,]*

dön didükçe ʿışḳdan **zāhid** Hidāyet ḥaḳ bilür / uymazam bāṭıl söze ehl-i yaḳīnden dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 6). [zāhid,]*

ʿāşıḳdan ider kenāre **zāhid** / bī-ʿaḳl düzelmez uslu ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 135, Beyit 4). [zāhid,]*

meni dīdārdan çoḫ daʿvet itme mescide **zāhid** / ne keşf olur mang͡a bir söyle ol dīvāre baḫmaġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 139, Beyit 4). [zāhid,]*

zāhid ser-i kūyından anın͡g gitdi Hidāyet / cennet sarı vardı ne ʿaceb oldısa güm-rāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 5). [zāhid,]*

menʿ iderken varmege meyḫāneye **zāhid** gözün͡g / gördi mescidden ayaġı çekdi vardı baş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 4). [zāhid,]*

uymazam sözün͡ge git ey **zāhid** / sen teg ola o kim san͡ga uya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 3). [zāhid,]*

dime **zāhid** ol laʿlden diş ḳopar kim / eger dir ise sözün͡g alman ḳulaġa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 182, Beyit 5). [zāhid,]*

men Hidāyet kimi gitmen işigindin **zāhid** / niçe daʿvet ḳılasın cennet-i aʿlān͡ga meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 210, Beyit 5). [zāhid,]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol gül-beden ḫanı / ẓāhir durur güneş tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [zāhid,]*

isterem men seni geh mescid ü geh ṣavmaʿada / istemez **zāhid** u adımını ḳoyar her-cāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 5). [zāhid,]*

rindāne çü bulmışam ṣafāyı / men ḫanda vü **zāhid** riyāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 1, Beyit 5). [zāhid,]*

zāhidā: *Ey zâhid!. Bkz. zahîd*

zāhidā zühd ü sen Hidāyet ü ʿışḳ / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [zāhidā,]*

ẓāhid-i maġrūr: *Kibirli zahit; zahit gibi gururlu.*

ger ẓāhir ile yār Hidāyet'den olur dūr / ey **ẓāhid-i maġrūr** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [ẓāhid-i maġrūr,]*

ẓāhir: *Görünen, açık, belli olan.*

her ḫaçan āb-ı dehen ol dil-ber aġzından düşer / **ẓāhir** olur bir ṣadef kim gevher aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 1). [ẓāhir,]*

her ẕerrede **ẓāhir** durur gün teg cemāli dil-berün͡g / Mūsī tecellī nūrını görün͡g niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [ẓāhir, -durur]*

zāhid bu ṣorduġun͡g ne kim ol gül-beden ḫanı / **ẓāhir** durur güneş tegi dil-ber gören ḫanı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 221, Beyit 1). [ẓāhir, -durur]*

çü **ẓāhirdür** didügüm sözde taṣdīḳ / ümīd oldur refīḳum ola tevfīḳ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 3, Beyit 24). [ẓāhirdür, -dür]*

ger **ẓāhir** ile yār Hidāyet'den olur dūr / ey ẓāhid-i maġrūr *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [ẓāhir,]*

zaḫm-ı hicr: *Ayrılık yarası.*

zaḫm-ı hicrin͡gden gögermiş gözde ʿaksi ḳaşınun͡g / görünür şekl-i meh-i nev teg bu baḥr-i Nīlden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 3). [zaḫm-ı hicr, -in͡g, -den]*

zaḫm-ı nihān: *Gizli yara.*

aġzın͡gdan isterken öpüş laʿlin͡g yaşurun dişledin͡g / gözden ḳızıl ḳanım töken zaḫm-ı nihānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 2). [zaḫm-ı nihān, -ın͡g, -dur]*

żaʿīf: *Zayıf, güçsüz.*

żaʿīf oldı Hidāyet tār-ı zülfin͡g hicrilen şöyle / ki ger mūr üsne minse bir ser-i mū anı incitmez *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 78, Beyit 5). [żaʿīf,]*

zamān: *Zaman, vakit, devir, dönem.*

ḳoyma ilden cām-ı ṣahbāyı Hidāyet bir **zamān** / tā müneccim ictimāʿ itmiş göre bedr ü hilāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 104, Beyit 7). [zamān,]*

bir **zamān** terlik giyüp ey şūḫ çıḫ ol bāġdan / tā ki dāġ dāġ olmasun nāzük tenin͡g ol bāġdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 146, Beyit 1). [zamān,]*

her **zamān** ḫaste dile söyledügüm söz bu ki yār / ger dile dilün͡gi cevrinden anın͡g gelme dile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 184, Beyit 2). [zamān,]*

men ol **zamān** ki olarun͡g ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı zebān-ı nāṭıḳa lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [zamān,]*

bir ḫaylī **zamān** oldı ki gön͡glüm nigerāndur / dīdārun͡ga cāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [zamān,]*

zamān: *Kefil olma, kefillik.*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim men **żamān** / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [żamān,]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar zülfi didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim **żamānın͡gdur** senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [żamānın͡gdur, -ın͡g, -dur]*

zanbaḳ: *Zanbak. II Yüz (beyaz, güzel ve zarif özellikleri ile)*

derlegeç her dür kim ol **zanbaḳdan** ey gül-ruḫ damar / ṣanasın͡g bir ṭūṭīdür kim şekker aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 2). [zanbaḳdan, -dan]*

ẓann: *Zan, sanma, sanı.*

her şeyde ki var gözine ol çihre ʿıyāndur / çıḫ **ẓann** u gümāndan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [ẓann,]*

zār: *Ağlayan, inleyen; zayıf.*

didim ki ḳayġumı ḳayır yoḫ ise **zār** ölürem / didi görün͡g ki meni öldügile ḳayırdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 68, Beyit 5). [zār,]*

__żarar:__ *Zarar.*

çün öldüġumın͡g fāyidesi yoḫ **żararınca** / es bād-ı fenā ḫāk-i vücūdım ʿadem eyle *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 168, Beyit 2). [żararınca, -ınca]*

__ẕāt:__ *Zât, sıfatları olan varlıktır.*

yaḫşılıġ it luṭf u kerem pīşe ḳıl / gör ne ʿaceb **ẕātsın** endīşe ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 48). [ẕātsın, -sın]*

__ẕāt-ı raḥīm:__ *Koruyan, esirgeyen.*

bir **ẕāt-ı raḥīm** ile eger hem-dem olursam / fi'l-ḥāl meni oġrada yüz div-i racīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 3). [ẕāt-ı raḥīm,]*

__ẕāt-ı şerīf:__ *Şerefli kişi, soylu kimse.*

ten idi ʿālem ü cān **ẕāt-ı şerīfi** ne diyem / ki ne Türkin ḳoyuban bütti cān oldı revān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 144, Beyit 4). [ẕāt-ı şerīf, -i]*

__ẕāt-ı yektā:__ *Tek, eşsiz, benzersiz zat.*

ol ki ḥüsn içre **ẕāt-ı yektādur** / ʿaḳl anun͡g ʿışḳı ile şeydādur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 27, Beyit 1). [ẕāt-ı yektā, -dur]*

__żāyiʿ:__ *Kaybolan, kayıp, yitik.*

her kim ki anın͡g ẕikrile evḳāt geçürmez / bī-çāre günin **żāyi**ʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [żāyiʿ,]*

__żāyiʿ ol-:__ *Ziyan olmak, yok olmak, heder olmak.*

ey gön͡gül her oḫı kim çekse san͡ga ol ḳaşı yay / ḳoyma kim żāyiʿ ola beslegil öz cānun͡g içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 2). [żāyiʿ ol-, -a]*

__zebān eyle-:__ *Söylemek.*

tā hezār engīz ilen gül vaṣfın ider bülbüle / özini sūsen niçe gör veh zebān eyler yana *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 192, Beyit 4). [zebān eyle-, -r]*

__zebān-ı nāṭıḳa:__ *Konuşan dil.*

men ol zamān ki olaruñ ṣalābetin gördüm / dutuldı eyle kim oldı **zebān-ı nāṭıḳa** lāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 20). [zebān-ı nāṭıḳa,]*

zebūn: *Güçsüz, zayıf.*

yandurdı cevr ile yana gerdūn-ı dūn meni / ancaḫ meger bu devrde gördi **zebūn** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 1). [zebūn,]*

zehr: *Zehir.II Aşığın gamı,sabrı, çektiği acılar ve kahırlar.*

niçe her sözüñ raḳībā tīr ü ḫancerdür maña / **zehr** eger içsem anuñ yādı ile şekkerdür maña *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 5, Beyit 1). [zehr,]*

zehr-i ġam: *Gam zehri.*

ol lebi nūş ki men nūş iderem zehr-i ġamın / nūş dir men alıcaġ bāde çün nūş iline *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 194, Beyit 4). [zehr-i ġam, -ın]*

zehr-i hicrān: *Ayrılık zehri.*

yandı bağrım ḫvān-ı vaṣlından bu göñlüm ḳısmeti / **zehr-i hicrān** ile ey gerdūn yiter mesmūm ḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 101, Beyit 2). [zehr-i hicrān,]*

ẕeḳan: *Çene.*

tā Hidāyet **ẕeḳanıñda** ḳara ḫālüñ gördi / ḳıldı taḥḳīḳ rivāyātını Yūsufla çehiñ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 6). [ẕeḳanıñda, -ıñ, -da]*

zekāt-ı ḥüsn: *Güzelliğinin zekatı.*

zekāt-ı ḥüsn virgil men gedāya / biraz būse ki olduñ ḥüsn ile bay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 4). [zekāt-ı ḥüsn,]*

zemen: *Afet, bela, musibet.*

açanda söz içinde o şīrīn-dehān dehen / nāmūs u ʿār eri olur der-zemān **zemen** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 152, Beyit 1). [zemen,]*

zenaḫ: *Çene. II Çene çukuru; kuyu; zindan. (ortasındaki çukurluk söz konusu edilerek aşığın gönlünün bir suçlu gibi düşüp sevgilinin saçlarıyla zincirlenip halinden memnun olması bağlamında).*

zenaḫı çāhına cān ḳoydı göñgül dānesini / adı andan berüden çāh-ı zenaḫdān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 2). [zenaḫı, -ı]*

zenbūr: *Arı.*

şol şeker yanında tā acılığı fāş olmaya / ḳuyılar ḳazdı girüp **zenbūr** şānın bağladı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 226, Beyit 3). [zenbūr,]*

zencīr: *Zincir. II Sevgilinin saçı. (şekil ve örgü nedeniyle).*

tā bir naẓar ol zülf çü **zencīri͡ngi** gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [zencīri͡ngi, -i͡ng, -i]*

zencīre çek-: *Zincirlemek. II Gam; Sevgilinin saçının aşığı bağlaması (gam uzun olduğu ve sonu gelmediği için; saç ise zincire benzeyiş yönüyle).*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara zülfi / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [zencīre çek-, -er, -ler]*

zencīre düş-: *Zinirlenmek. II Gam; Sevgilinin saçının aşığı bağlaması (gam uzun olduğu ve sonu gelmediği için; saç ise zincire benzeyiş yönüyle).*

zülfü͡nge bağlanmadın umardum uşlana gö͡ngül / tā kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [zencīre düş-, -di]*

zencīr-i zülf: *Saçın zinciri. II Sevgilinin (zincir gibi aşığı kendine tutsak eden)saçları; örgüsü.*

zencīr-i zülfinden dutup çekdim men-i āşüfteden / aġyār ḳaṣd itgeç didi dime͡ng a͡nga dīvānedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 49, Beyit 5). [zencīr-i zülf, -i, -n, -den]*

zencīr-i zülfü͡ng ʿaksini gözden gidermez hīç dil / ḫoş ḥaṣīr çekmiş doġrusı deryā-yı ʿummān üstine *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 180, Beyit 4). [zencīr-i zülf, -ü, -n͡g]*

zengibār: *Karalar memleketi, Sudan.(Anadoluya ile tezat içinde).*

yüzü͡ng kim ol selāsil-i pür-çīne gizlüdür / bir Rūmīdür ki ḳalmış ola **Zengibārda** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 166, Beyit 2). [zengibārda, -da]*

zer: *Altın.*

dünyā vü **zer** ü sīmine aldanma Hidāyet / maṭlūbu͡ngı bulgil *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [zer,]*

zer: *Altın. II Aşığın yüzü.*

yāḳūtını͡ng güher saçışın a͡ngıcaġ gözüm / laʿl ile **zer** kimi yüzümi dem-be-dem bezer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 2). [zer,]*

dür dişü͡ng ü ʿaḳīḳ lebü͡ngden cüdā niçe / **zer** teg yüzümde mevc ura yāḳūt-ı aḥmerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 3). [zer,]*

yaşlu yüzüme gülme Hidayet ki bu durur / ʿışḳında ḥāṣıl eyledügüm sīm ile **zerüm** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 119, Beyit 7). [zerüm, -üm]*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men sīmi **zer** üsne tökerem ol zeri sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [zer,]*

zer: *Altın. II Gözyaşı.*

ʿaks ile düşüpdür menim ile felek işi / men sīmi zer üsne tökerem ol **zeri** sīme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 188, Beyit 5). [zeri, -i]*

ʿaḳs ile bildürür sañga yüz üzre yaşumı / bu sīm ṣafḥası ki dağılmış yüzinde **zer** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 3). [zer,]*

zer-çihre: *Sarı yüzlü II Solgun, hasta beniz.*

zer-çihrede ger dīde yaşım sīmi yöridür / yüzüñgden ırağ ey büt-i gül-çihre yöri dur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 47, Beyit 1). [zer-çihrede, -de]*

zer-ger: *Kuyumcu.*

yüz ile **zer-ger** oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫuñg ẕū-fünūn meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [zer-ger,]*

zer-i nāb: *Saf altın. II Yüz, çehre.*

yāḳūtuñg iştiyāḳı içün niçe tökeler / laʿl ü dür ü güherni zer-i nāba gözlerüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 122, Beyit 7). [zer-i nāb, -a]*

ẕerre: *Çok küçük parçacık, zerre.*

her **ẕerrede** ẓāhir durur gün teg cemāli dil-berüñg / Mūsī tecellī nūrını görüñg niçe güftār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 2). [ẕerrede, -de]*

ḳıldı tecellī gün yüzi her **ẕerrede** şol dil-berüñg / oldı Hidāyet mahv çün her ẕerreye miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [ẕerrede, -de]*

ḳıldı tecellī gün yüzi her ẕerrede şol dil-berüñg / oldı Hidāyet mahv çün her **ẕerreye** miḳdār imiş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 81, Beyit 5). [ẕerreye, -y, -e]*

toprağ olursa ger tenüm şehd-i lebiñgçün ey gülüm / her **ẕerrem** ola bir çibin ol şeker üstinde üşem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 120, Beyit 3). [ẕerrem, -m]*

güneşde olur **ẕerre** ammā bulunmaz / yüzinde gözetdükçe her-çend ağzın *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 153, Beyit 2). [ẕerre,]*

ẕerre tegdür didim ağzın ḳanımı tökdi yire / yoḫsa ey dil gözi ḳan tökmez anuñg teg bir yire *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 172, Beyit 1). [ẕerre,]*

sen kim ü adını anuñg adamek / **ẕerre** kim ü gün ṣıfatın söylemek *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 2, Beyit 9). [ẕerre,]*

z̤errece: *Çok küçük.*

ağzından istedüm ki tapam **z̤errece** nişān / didi ki ṣor ol istedügüng͡ hīç tapılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 4). [z̤errece,]*

göng͡ül tā mihr ile baḫtı meh-i ruḫsārıng͡a bi'llāh / gözine **z̤errece** ilmez felekning͡ günle ayı ni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 4). [z̤errece,]*

z̤erre-i mihr-i duraḫşān: *Parlak güneşin zerresi.*

ṣubḥ-ı devlet ṭāliʿ aldı maşrıḳ-ı iḳbālden / **z̤erre-i mihr-i duraḫşān** vaṣlına şād eyledi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 213, Beyit 3). [z̤erre-i mihr-i duraḫşān,]*

zer-varak: *Altın yaprak. II Aşığın yüzü; sonbahar yaprağı.*

dür-dānedür ki **zer-varaḳ** üstinde dağılur / yā yüzüm üsne dīdelerimdin yügürdi su *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 157, Beyit 4). [zer-varaḳ,]*

zevāl: *Güneşin tam tepede bulunma hali. Bu andan itibaren gölge uzamaya ve güneş batmaya yüz tutar.*

yalġuz raḳībi baḫma başımda **zevāl** kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu zevāle gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [zevāl,]*

yalġuz raḳībi baḫma başımda zevāl kim / gözden yüzin yaşurdı o gün bu **zevāle** gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 4). [zevāle, -e]*

zevāle dön-: *Iyi bir durumdan kötü duruma dönme.*

ḳażā-yı ḥükm-i ilāhī irişdi peyk-i ecel / getürdi nāme-i ḥasret **zevāle döndi** kemāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 15). [zevāle dön-, -di-e]*

z̤evḳ: *Zevk, eğlence.*

ol ola er ki gelse ḳılıçla cüdā güni / özine ol güni bile **zevḳ** ü ṣafā güni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 223, Beyit 1). [zevḳ,]*

gel içgil **zevḳ** ilen devlet ayağı / bu devletden bizi çekme a yağı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Mesnevi 4, Beyit 6). [zevḳ,]*

zevraḳ: *Sandal, kayık.*

fānī cihānda ṣun mang͡a **zevraḳ** ki ḫāṭırum / bu baḥr-ı ġamdan ol gemi ilen ḳılur güẕār *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 24, Beyit 3). [zevraḳ,]*

ne serḫoşlardur ol gözler yüzüng͡len ḳaşlarung͡lan kim / güle ḳarşu çekerler mi hemīşe ikki **zevraḳdan** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 2). [zevraḳdan, -dan]*

z̤i-ʿanādil: *Bülbüller. Bkz. bülbül*

şimdi ki çeker nāle gülistānda ʿanādil / gel bāde-i gül-gūn çek ü ḳurtul **ẓi-ʿanādil** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 1). [ẓi-ʿanādil,]*

zībā: *Süslü; güzel.*

yitmeye ol lebe her niçe ki **zībā** ise ḫāl / olmaya laʿl kimi ḳıymeti hergiz şibhin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 2). [zībā,]*

ruḫ-ı meh-peykerün͡g ṭarfın dutupdur ḫāl in͡gen **zībā** / felek ḫurşīdi māt olmış gözün͡g bir niçe beydaḳdan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 137, Beyit 3). [zībā,]*

şehā **zībā** cemālün͡gdin yaman gözler ıraġ olsun / felek ḳandīline şemʿ-i ruḫun͡g çeşm ü çerāġ olsun *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 141, Beyit 1). [zībā,]*

ẓi-ferd-i ṣamed: *Birliğin sahibi Allah.*

gön͡gül didi bu meded istegil **ẓi-ferd-i ṣamed** / ḳulaġım anda ki bir ün gele ẓi-mülk-i ebed *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [ẓi-ferd-i ṣamed,]*

zihī: *Ne güzel, ne hoş.*

seyl-i sirişkim ile yaġış ḳıldı mācerā / utanmadı o ḳaṭre den͡gizden **zihī** ḥayā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 1). [zihī,]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g **zihī** baḫt u **zihī** ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [zihī,]*

men ol tirkeşden ey Türk-i ḫıṭā bir oḫa-em ḳāniʿ / sen artuġ luṭf eger ḳılsan͡g **zihī** baḫt u **zihī** ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 1). [zihī,]*

yüzün͡g görmek didim dün gün ki nāgeh maʿnī görsetdün͡g / ne ṣūret bu ne maʿnīdür taʿāla'llāh **zihī** şāniʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 2). [zihī,]*

men ki işimdür lebin͡g devrinde dürd-āşāmlıġ / rindim adım zāhid oḫurlar **zihī** bed-nāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 1). [zihī,]*

ṣormek isterken lebün͡g öldi Hidāyet derd ile / leblerin͡gden almadı kāmī **zihī** nā-kāmlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 5). [zihī,]*

Hidāyet itse o şāhid meni şehīd n'ola / **zihī** yüz aġlıġı kim gidesin şehādet ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 190, Beyit 5). [zihī,]*

kim anda tekye ḳılursın **zihī** ġurūr u ḫayāl / bu ivde niçe ki oldum esīr-i miḥnet idüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [zihī,]*

zihī taṣavvur-ı bāṭıl **zihī** ḫayāl-i muḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 23). [zihī,]*

zihī taṣavvur-ı bāṭıl **zihī** ḫayāl-i muḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 23). [zihī,]*

ẓi-ḫuftegān-ı laḥed: *Kabrin yatıp uyuyan sahibi.*

bir ün ḳulaġıma geldi **ẓi-ḫuftegān-ı laḥed** / ki ey faḳīr-i ḥaḳīr olmagil perīşān-ḥāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [ẓi-ḫuftegān-ı laḥed,]*

ẕikr: *Zikir, anma, adını söyleme.*

her kim ki anın͡g **ẕikrile** evḳāt geçürmez / bī-çāre günin żāyiʿ u ʿömrin telef eyler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 56, Beyit 3). [ẕikrile, -ile]*

ger Hidāyet dīdeden dūr oldı ammā her nefes / ṣanma ol leb **ẕikri** ey sīmīn-ber aġzından düşer *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 73, Beyit 5). [ẕikri, -i]*

ḫaṭṭ u ḫāli **ẕikrin** onun͡g ḳoyma aġzın͡gdan müdām / ger müsülmānsın Hidāyet terk-i Ḳur'ān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 5). [ẕikrin, -i, -n]*

ẓıll-ı raḥmet: *Rahmet gölgesi II Allah'ın rahmeti, esirgemesi, acıması.*

ey uyan şeyṭān sözine ger selāmet isteseŋ / kūr idüp şeyṭānı yüz dönder bu **ẓıll-ı raḥmete** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 189, Beyit 2). [ẓıll-ı raḥmet, -e]*

ẕi-mülk-i ebed: *Ebedî mülk sahibi.*

gön͡gül didi bu meded istegil ẕi-ferd-i ṣamed / ḳulaġım anda ki bir ün gele **ẕi-mülk-i ebed** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [ẕi-mülk-i ebed,]*

zinhār: *Sakın, asla.*

ayaġına itinin͡g başun͡gı çoḫ ṣalma raḳīb / olma **zinhār** özün͡gden ulu ilen güstāḫ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 15, Beyit 3). [zinhār,]*

ẕi-reşk-i ḥüsn: *Güzelliğin kıskandıran sahibi.*

güneş yüzi ṣararurdı **ẕi-reşk-i ḥüsn** ü cemāl / yüz urdı çünki puzulmeklige esās-ı emel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [ẕi-reşk-i ḥüsn,]*

ziyān: *Zarar; kayıp; hasar.*

al Hidāyet'den dil ü cān ṣat o zülfün͡g bir ḳılın / çek **ziyān** ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [ziyān,]*

ẕū-fünūn: *İlimler sahibi.*

yüz ile zer-ger oldum u ṣarrāf-ı ʿayn ile / ey şūḫ ḳıldı hicr-i ruḫun͡g **ẕū-fünūn** meni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 219, Beyit 3). [ẕū-fünūn,]*

zühd: *Kendini ibadete verme.*

zāhidā **zühd** ü sen Hidāyet ü ʿışḳ / ki leküm dīnüküm ve līye dīni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 5). [zühd,]*

Hidāyet menʿ-i zāhid itme kim ḥaḳ / san͡ga **zühd** an͡ga cām-ı bāde virdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 215, Beyit 5). [zühd,]*

ẓuhūr: *Ortaya çıkma, görünme.*

hemīşe burc-ı devletden ṭulūʿ-ı māh-ı iḳbāling / müdāmī evc-i himmetden **ẓuhūrı** saʿd yulduzıng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 97, Beyit 2). [ẓuhūrı, -ı]*

ẓuhūr id-: *Ortaya çıkmak, görünmek.*

ḳaşın dutup yüzin n'ola yār eylese ʿıyān / çün kim güneş ẓuhūr idicek ay olur nihān *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 1). [ẓuhūr id-, -icek]*

ẓulām: *Zulümler.*

yüz çevürdüng cihānı dutdı **ẓulām** / gün dolanġaç belī olur aḫşam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 114, Beyit 3). [ẓulām,]*

zülf: *Yüzün iki cihetinden sarkan saç. || Perişan, düzensiz, dağınık, uzun durumlarıyla aşığın aklını başından alır, perişan eder.Ondaki koku bazen kendinde mevcuttur, bazen da dışarıdan gelir.Misk ve anber bile sevgilinin saçı kadar güzel kokamaz. Rüzgar bu kokuyu alıp aşığa götürür. Rengi daima siyahtır.Aşığa tuzak tutar.*

ey müşk urma lāf ḫıṭādan o **zülf** ile / düşmez sanga bu söz yöri git ey yüzi ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 2). [zülf,]*

boyı sözini söyleme **zülfi** teg ey göngül / sen kimsin ü kim itdi digil bu sözi sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 4, Beyit 4). [zülfi, -i]*

düşde gördüm **zülfüngi** düşdüm cüdā senden belī / rūşen oldı kim bu eyyām-ı żalāletdür manga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 6, Beyit 2). [zülfüngi, -üng, -i]*

boy çekdi **zülf** ʿārıżı tā virdi tāb anga / reyḥān gögerdi tāb virüp āftāb anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 1). [zülf,]*

zülfüngni ṣalma yüzünge ḳılma günüm ḳara / kim virmez ay ışıġ düşer olsa seḥāb anga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 9, Beyit 4). [zülfüngni, -üng, -ni]*

zülfüngni çīn didim manga diding ḫaṭā dime / doğrusı dimek olmaz imiş hīç çın sanga *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 10, Beyit 3). [zülfüngni, -üng, -ni]*

zülf arasında yaşur yüzüngni tökkeç dīde āb / kim yaġış yaġsa yaşunur bulut içre āftāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 1). [zülf,]*

zülfden yüzin görüp bī-hūş olursa dil n'ola / kim ki dün ḳatsa seḥer-geh ġālib olur anga ḫvāb *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 11, Beyit 5). [zülfden, -den]*

bulmegeç aġzıngnı yüzüngle varur ol **zülfe** dil / gündüz ile çün anı bulmaz bu ġam-gīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 3). [zülfe, -e]*

ʿārıżıngda ikki yandan ḥalḳalandı **zülfüngiz** / bir güni aldı araya ey büt-i Çīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 2). [zülfüngiz, -üngiz]*

cān gitti ʿışḳı ile vü baş oldı pāy-māl / **zülfine** il uzatsam ider kim iling gider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 18, Beyit 3). [zülfine, -i, -n, -e]*

laʿlün͡g diyicaḫ būse dutar **zülfün͡gi** gön͡glüm / ol vaʿdeye niçün ki uzun yaş gerekdür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 20, Beyit 2). [zülfün͡gi, -ün͡g, -i]*

zülf yüzün͡glen muḳābil olsa dündür kim diyer / gice gündüzlen ber-ā-ber olıcaḫ nev-rūz olur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 22, Beyit 4). [zülf,]*

tā bir naẓar ol **zülf** çü zencīrin͡gi gördüm / bildüm bu selāsil dil-i dīvāne içündür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 29, Beyit 4). [zülf,]*

dutdı **zülfün͡g** ger delü gön͡glüm didim n'oldı didi / niçe öz işin duyup adın delü ḳoymış durur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 32, Beyit 2). [zülfün͡g, -ün͡g]*

zülfi ʿaksi dil-berin͡g çeşmümde müşk-i sūdedür / müşk-i Çīn ger ḳurulıġda varısa bu sudadur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 36, Beyit 1). [zülfi, -i]*

zülfün͡g ki dem-be-dem deger ol gül yan͡gaġlara / artuġlıġıla cānlara ger dir isen͡g deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 37, Beyit 2). [zülfün͡g, -ün͡g]*

yā Rab ne bāġ verdidür ol lāle yüzlü kim / gül gördi **zülf** ü ʿārıżını derdüm oldı ter *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 40, Beyit 2). [zülf,]*

ḳara **zülfün͡g** ki deger laʿline her laḥẓa anın͡g / ne ṣıfāt ile ḳılam vaṣfını kim cāna deger *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 44, Beyit 2). [zülfün͡g, -ün͡g]*

şehd-i laʿlün͡gden şehā dadmış meger ḫālün͡g ki **zülf** / diz çöküp giymiş ḳara ḥüsnin͡g ḳatında dād ider *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 45, Beyit 4). [zülf,]*

ḫaṭın͡g reyḥān u **zülfin͡g** müşk-i Çīn'dür / ne kim dirler senin͡g vaṣfın͡gda çındur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 46, Beyit 1). [zülfin͡g, -in͡g]*

ḳaddün͡gde gözüm **zülfin͡gi** tā gördi dolanmış / ilan gör özin dir ki niçe ʿarʿara ṣarar *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 57, Beyit 3). [zülfin͡gi, -in͡g, -i]*

ṣanma ey fitne ki **zülf** ile ruḫun͡g görmeyeli / dile sünbül yörenür yā göze sūsen görünür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 58, Beyit 2). [zülf,]*

görürse bāġbān **zülf** ü ruḫın͡gnı / gül ü reyḥānı derdüm yolacaġdur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 62, Beyit 2). [zülf,]*

āh eylegeç yüzinden anın͡g **zülfi** daġılur / bāġda belī nesīm esicek gül tīz açılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 71, Beyit 1). [zülfi, -i]*

dalaşursa n'ola **zülfün͡gle** lebün͡gçün gön͡glüm / anı ʿayb eyleme kim eyleye cān üsne dalaş *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 79, Beyit 3). [zülfün͡gle, -ün͡g, -le]*

iki **zülfün͡g** arasından ṭulūʿ itçek yüzün͡g mihri / ḳaranġu gice içide ṣanasın͡g ay olur ṭāliʿ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 83, Beyit 4). [zülfün͡g, -ün͡g]*

görsedüp yüz aldı dil ṭavḳ itti cān boynına **zülf** / bu ṣabūḥīdür didi san͡ga vü ol aḫşamlıġ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 85, Beyit 3). [zülf,]*

zülfine bende ḥāli ḫaçan biline anın͡g / men teg yüz olsa gelmeye bir ḳılına anın͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 87, Beyit 1). [zülfine, -i, -n, -e]*

laʿli didi gön͡glün͡g ḳaçar **zülfi** didi kim men żamān / baş oyna ey dil cān ile gör kim żamānın͡gdur senin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 90, Beyit 3). [zülfi, -i]*

ne mübārek ḳarasın bāġ-ı ruḫında ey **zülf** / ki ḫamu lāle vü berg-i güledür tekye-gehin͡g *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 5). [zülf,]*

ruḫ u **zülfün͡g** viṣāli ʿuşşāḳa / milket-i Rūm u taḫt-ı Çīn'den yig *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 93, Beyit 6). [zülfün͡g, -ün͡g]*

yüzün͡gden ayru menim derd ü āh u ġam-gīnlik / işim şikestelik ol **zülf** kimi miskīnlik *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 99, Beyit 1). [zülf,]*

ʿayn oldı gözün͡g ḳaddün͡g elif ḳıl ḳara **zülfün͡g** / bu vech ile her kim seni gördi didi ʿāḳıl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 100, Beyit 4). [zülfün͡g, -ün͡g]*

gördi āşüfte Hidāyet'i bürüp **zülfin** didi / umma ey Mecnūn senin͡gçün fikr-i zencīr eyleyem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 112, Beyit 5). [zülfin, -i, -n]*

zülfün͡ge baġlanmadın umardum uşlana gön͡gül / tā kim ol zencīre düşdi ol delüden il yudum *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 116, Beyit 3). [zülfün͡ge, -ün͡g, -e]*

ey ṣoran kim **zülf** ü ḳaddi vālihi sen doġru di / egrilik yaḫşı degül men doġrısından dönmezem *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 118, Beyit 5). [zülf,]*

cām-ı lebin ṣunanda san͡ga yār **zülfi** teg / baş ile il uzat Hidāyet revān bu gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 5). [zülfi, -i]*

zülfin görüp ne āh ki çekdümse bilmedi / bilinmeye ḳara gicelerde belī tütün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 133, Beyit 2). [zülfin, -i, -n]*

zülfin͡gi gider çihreden ay yüzün͡gi görset / ey şemʿ-i murādum bu ḳara gicede bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 2). [zülfin͡gi, -in͡g, -i]*

cān ile gön͡gül her biri bir yanına düşdi / yüz üsne dü **zülfün͡g** düşeli her biri bir yan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 136, Beyit 3). [zülfün͡g, -ün͡g]*

yüzi ayımdur Hidāyet **zülfi** ilim ḥaḳ bilür / ayım aydan yig olur geldükçe ilim ilden *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 143, Beyit 5). [zülfi, -i]*

digeç ki melūlem gideli **zülfi** ilimdin / men daḫı perīşānem idür ol sebeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 4). [zülfi, -i]*

görgeç yüzi aldı dil idür **zülfüme** vir cān / gündüz munı ṣayd itdi anı ḳoydı şeb içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 148, Beyit 3). [zülfüme, -üm, -e]*

gön͡gül **zülf** ü ruḫun͡gdan doydı dün gün / ki yüzün͡g ḳatnadur ey ay dün gün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 151, Beyit 1). [zülf,]*

ḳaddün͡gdür elif lām-elif ol **zülf** ü aġızı / bu vech ile görgeç seni cānā direm Allāh *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 163, Beyit 3). [zülf,]*

luṭf idüp **zülfin͡gni** ol ruḫsāreler üstin gider / nişe kim nev-rūz olan günler bulutlu olmaya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 170, Beyit 2). [zülfin͡gni, -in͡g, -ni]*

zülfin͡gi ṣalma yüzün͡ge günim dün eyleme / ışıġ virürken od dolaşup tütün eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 171, Beyit 1). [zülfin͡gi, -in͡g, -i]*

al Hidāyet'den dil ü cān ṣat o **zülfün͡g** bir ḳılın / çek ziyān ḳılgil bu sūdāyı sen ol ḳallāş ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 176, Beyit 5). [zülfün͡g, -ün͡g]*

digeç kim bende düşti **zülfüm** içün / didim ey pādişāh-ı ḥüsn-bende *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 177, Beyit 3). [zülfüm, -üm]*

tāb-ı ḥüsnün͡gle dil o **zülfe** varur / şemʿ yaḫup gider ḳaranġuya *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 179, Beyit 4). [zülfe, -e]*

bir ḳıl Hidāyet eylesem ol **zülfden** tırāş / taḥsīn ide tırāş ḳılanlar tırāşıma *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 181, Beyit 5). [zülfden, -den]*

bili ḫayālile yetmek diler o **zülfe** raḳīb / bu ince fikr ile müşkil ger ol yeterse ile *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 185, Beyit 3). [zülfe, -e]*

niçe an͡ga söz içre Hidāyet ruḫ u **zülfün͡g** / k'anun͡gla ne aġ dine bilür kimse ne ḳara *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 4). [zülfün͡g, -ün͡g]*

göz ḳılmasa **zülfün͡gden** o ruḫsāre neẓāre / ġamdan gögerüp yaşı azalursa ne çāre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 187, Beyit 1). [zülfün͡gden, -ün͡g, -den]*

eger zencīre çekdürse meni sen teg ḳara **zülfi** / n'ola her ḫanda kim vardur çekerler şīri zencīre *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 198, Beyit 4). [zülfi, -i]*

lāf urduġıçün sünbül o **zülf** ile çemende / ṣaldı tepük altına ṣabā caʿdını yoldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 2). [zülf,]*

yüzi hevesinden gön͡gül aşıldı o **zülfe** / ısınmadı odına tütünine boġuldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 4). [zülfe, -e]*

ger düşde gön͡gül **zülfün͡g** ucın dutdısa n'oldı / çoḫ olma perīşān ṣanemā olası oldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 200, Beyit 1). [zülfün͡g, -ün͡g]*

yüzini görsedüp yana gizledi **zülf** ile / od ṣaldı cāna gitdi gözümden tütün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 2). [zülf,]*

dün atlananda **zülfini** görsetdi aldı dil / cān virürem olursa bu gün daḫı dün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 3). [zülfini, -i, -n, -i]*

açdum didi ṣabā ḳara **zülfin͡g** dügünlerin / gön͡glimde ḳaldı sözleri onun͡g dügün kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 202, Beyit 4). [zülfin͡g, -in͡g]*

ördügi **zülf** ayaġına dolaşursa ne ʿaceb / dolaşur her kişinin͡g ayaġına öz ʿameli *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 204, Beyit 3). [zülf,]*

ol ḳad u **zülf** ü aġız naḳşına tā baḫmadı dil / mekteb-i ʿışḳda fehm eylemedi naḳş elemi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 205, Beyit 4). [zülf,]*

ḳayd eyledi her ḥalḳada min͡g cān u gön͡güller / meşşāta-i ṣunʿ anda ki **zülfini** örürdi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 207, Beyit 2). [zülfini, -i, -n, -i]*

muʿaṭṭar ḳıldı ḫoş-būydan meşām-ı cān u dil esgeç / meger **zülfin͡gden** almışdur ṣabā ey yüzi ay ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 217, Beyit 3). [zülfin͡gden, -in͡g, -den]*

ḳulaġına gön͡gül ḥālin diyer **zülf** / gözin͡g kim niçe maḥremdür bu ger ay *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 218, Beyit 2). [zülf,]*

zülfin͡gi görgeç n'ola ḳapsa lebin͡gden būse dil / kim ḳaran͡gu gice olġaç oġrının͡gdur furṣatı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 220, Beyit 3). [zülfin͡gi, -in͡g, -i]*

zülfden görmedüm ol ḥüsn-i cihān-ārāyı / müşkil ola bulut olan gice görmek ayı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 1). [zülfden, -den]*

man͡ga ögretmen͡giz ol kūyda cān ṣatmegi kim / **zülfi** sevdāsıyla çoḫdan olubam sevdāyī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 222, Beyit 4). [zülfi, -i]*

yüzi rūḥu'llāh u **zülfi** siyehīdür Mūsī / ḳaşı Ẕü'n-nūn u ḳara gözleri Veyse'l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [zülfi, -i]*

dutdı **zülfi** yüzi devrin göricek bes dutalar / ḫalḳ bāġına girüp öz başına gül direni *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 4). [zülfi, -i]*

ḳaçdı senden gön͡gül ol **zülfi** görüp ṣon͡gı man͡ga / ġuṣṣa vü miḥnet ü endūh-ı firāvān ḳaldı *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 228, Beyit 3). [zülfi, -i]*

ey ruḫ u **zülfin͡g** gül ü sünbül kimi / çizgineyüm başun͡ga kākül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 1). [zülfin͡g, -in͡g]*

yüzün͡gle **zülfün͡g** içün ey meh-i hümāyūn-fāl / bu gice fikr ider idim ki geçdi māh u sāl *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [zülfün͡g, -ün͡g]*

zülfeyn: *İki zülüf.*

zülfeyni aldı gön͡glümi ey dūstlar meded / kim gördi bir delü ikki zencīre mübtelā *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 2, Beyit 2). [zülfeyni, -i]*

var gön͡gül **zülfeyni** saru yüzi envār eyle kim / ḫoşdur uzaḫ yolları varmaḫ ay aydın giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 4). [zülfeyni, -i]*

cān u dil ol ʿārıż u **zülfeyn** içün / birisi Rūm içre biri Çīn'dedür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 74, Beyit 2). [zülfeyn,]*

ḳaddi üstinde **zülfeyni** ṣanasın͡g / yuva bir servde dutmış iki dal *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 102, Beyit 2). [zülfeyni, -i]*

dolaşdı ördügi **zülfeyne** teg ayaġa ʿamel / ḳażā çü var idi kim ḳaṣr-ı ʿömr tapa ḫalel *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Muhammes 1, Beyit 14). [zülfeyne, -e]*

zülf-i ʿanber-bār: *Amber kokulu saç.*

eyleme pinhān yüzün͡gi **zülf-i ʿanber-bār** ilen / yana men āşüfte'i bī-dīn ü īmān eyleme *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 197, Beyit 2). [zülf-i ʿanber-bār,]*

zülf-i dāl: *Zülfü dal (harfine benzeyen sevgili.)*

ey dil gel ol ḳadi elif ü **zülf-i dāla** gör / baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳına ġavṣ ile dala gör *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 30, Beyit 1). [zülf-i dāl, -a]*

zülf-i dil-bend: *Gönül bağlayan saçlar.*

titredür cān riştesi cismümde her geh dan͡g yili / **zülf-i dil-bendin͡gni** ey serv-i semen-ber tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 2). [zülf-i dil-bend, -in͡g, -ni]*

zülf-i muʿanber: *Amber kokulu saç.*

tā yüzüng͡de bād şol **zülf-i muʿanber** tipredür / berg-i nesrīn üzre şaġın sünbül-i ter tipredür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 55, Beyit 1). [zülf-i muʿanber,]*

yüzüng͡ verdimdür ol **zülf-i muʿanber** sünbülüm bi'llāh / görüp ol verd ü sünbülni revān cān u göng͡ül virdüm *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 109, Beyit 2). [zülf-i muʿanber,]*

zülf-i müşkīn: *Misk kokulu saç.*

ey ki gündüzdür yang͡aġung͡ **zülf-i müşkīn** giceler / gel ki uymadı firāḳung͡dan bu miskīn giceler *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 17, Beyit 1). [zülf-i müşkīn,]*

dang͡ yilinden her ḫaçan ol **zülf-i müşkīn** daġılur / cümle-i eṭrāfa ʿıṭr-ı nāfe-i Çīn daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 1). [zülf-i müşkīn,]*

sünbül-i ter gölgesinde yaşunur gül yapraġı / ʿārıżung͡da her ḫaçan ol **zülf-i müşkīn** daġılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 3). [zülf-i müşkīn,]*

ḫalḳ arasında be-ġāyet bī-dil u dīn olmışam **/ zülf-i müşkīni** ġamından gör ne miskīn olmışam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 127, Beyit 1). [zülf-i müşkīn, -i]*

dilerem şol dü **zülf-i müşkīni** / k'andan alur ḫotende müşk ini *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 208, Beyit 1). [zülf-i müşkīn, -i]*

zülf-i perīşān: *Sevgilinin dağınık saçı.*

zülf-i perīşānı perīşānıyam / herze yire nişe perīşān olam *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 129, Beyit 5). [zülf-i perīşān, -ı]*

tā benefşe ne didi **zülf-i perīşānıng͡** içün / k'eng͡seden çekdi dilin dest-i ḳażā anıng͡ içün *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 147, Beyit 1). [zülf-i perīşān, -ıng͡]*

her kimsene bir arada yir dutdı Hidāyet / göng͡lüm menim ol **zülf-i perīşān** arasında *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 196, Beyit 5). [zülf-i perīşān,]*

zülf-i pür-ḫam: *Sevgilinin çok kıvrık saçı.*

dang͡ yili kim esende yitürürdi bu meni / ol **zülf-i pür-ḫam** içre niçükdür esen midür *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 21, Beyit 2). [zülf-i pür-ḫam,]*

zülf-i pür-ẕi-tāb: *Çok kıvrımlı saç.*

delü göng͡lüm ki ʿışḳ oynar o **zülf-i pür-ẕi-tāb** ilen / ḫaṭā yolın ṣorar gerçi gider rāh-ı ṣavāb ilen *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 150, Beyit 1). [zülf-i pür-ẕi-tāb,]*

zülf-i şān: *Sevgilinin saçının şanı.*

doġru gün olsa dūz n'ola ol **zülf-i şāndur** / kim doġrulur ḫaçan ki yiter inine ilan *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 156, Beyit 2). [zülf-i şān, -dur]*

zülf-i siyāh: *Sevgilinin siyah saçı.*

dutdı yüzüng͡ devrini **zülf-i siyāh** / şorma niçe devr-i teselsül kimi *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 229, Beyit 3). [zülf-i siyāh,]*

zülf-i siyeh: *Sevgilinin siyah saçı.*

şol **zülf-i siyeh** remzini göng͡lüm duyar ancaḫ / Leylī işini duymaya hīç kimse çü Mecnūn *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 3). [zülf-i siyeh,]*

żüʿl-fiḳār: *Hz. Ali'nin kılıcı.*

şāh-ı Necef ʿināyeti ile Hidāyet'üng͡ / her sözidür ḫavārici kesmaġda **żüʿl-fiḳār** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 54, Beyit 7). [żüʿl-fiḳār,]*

ẓulm: *Zulüm, eziyet, haksızlık.*

cevri azından dil ü cān ey Hidāyet ḳaçdılar / **ẓulm** olan yirde belī dervīş ü miskīn dağılur *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 64, Beyit 5). [ẓulm,]*

ẓulm ol-: *Haksızlık yapılmak, zulüm edilmek.*

kesme cāndan ġam u derdüng͡ni … / mülk vīrān ola **ẓulm olsa** işi pādişehing͡ *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 92, Beyit 3). [ẓulm ol-, -sa]*

ẓulmet: *Karanlık. II Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.*

ẓulmet içinde çıḫarsa āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki ẓulmet āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [ẓulmet,]*

ẓulmet: *Karanlık II Sıkıntı, dert.*

ẓulmet içinde çıḫarsa āb-ı ḥayvān yoḫ ʿaceb / bu ʿacāyibdür ki **ẓulmet** āb-ı ḥayvāndan çıḫa *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 183, Beyit 2). [ẓulmet,]*

zümürrüd: *Zümrüt. II Şifalı olduğuna inanılan bu taş, Klasik Türk şiirinde yeşil rengiyle tabiat tasvirleri, sevgilinin ayva tüyleri, taht, mühür, yüzük ve kadeh için kullanılmıştır (Kutlar, 2015: 26-27; Yılmaz, 2008: 65-67; Toprak, 2017: 103-106).*

her lü'lüʾ kim düşer bu şebehden **zümürrüde** / laʿlüng͡çün ang͡durur sang͡a cüz ġam töken güher *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 53, Beyit 2). [zümürrüde, -e]*

ġonçe tikdürmiş **zümürrüd** dügme gül-gūn göng͡lege / ḫoş güler gül teg dirīġā tīz üzerler dügmesin *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 145, Beyit 4). [zümürrüd,]*

żü'n-nūn: *Hz. Yunus'un lakabı olup "Balık sahibi" anlamına gelmektedir.*

bir vech-i ḥüsn kim menim apardı ḳarārım / Yūsufdur özi ḥüsn ile vü ḳaşları **ẕü’n-nūn** *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 142, Beyit 4). [ẕü’n-nūn,]*

yüzi rūḥu’llāh u zülfi siyehīdür Mūsī / ḳaşı **Ẓü’n-nūn** u ḳara gözleri Veyse’l-Ḳarenī *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 225, Beyit 3). [ẓü’n-nūn,]*

<u>zūr-ger:</u> *Kahraman.*

zūr-gerler teg dil ü cānın helāk itti͡ng şehā / bağladup bir tāra ilin çekdi āsān kākülü͡ng *(Emir Efsahuddin Hidayetullah Divanı, Gazel 94, Beyit 5). [zūr-gerler, -ler]*

SONUÇ

Hidayet Dîvânı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü adlı bu çalışma ile klâsik şiirin kuruluş evresindeki gidişata büyük oranda uyan, klâsik üslubu benimseyen, eserinin merkezine aşık-sevgili-rakip üçgenini alarak şiirin malzemesi açısından geleneğin kendisine sunduğu enginlikten büyük ölçüde yararlanan Emîr Efsâhuddîn Hidâyetullâh Bey'in Dîvânı'nın söz varlığı, gerçek ve sanatsal anlamları bakımından incelenmiştir.

Çalışmada bağlamsal sözlük elde edilirken yaptığımız uzun araştırmalar sonunda anlamlandırma sürecini bitirdiğimizde ana hatlarıya şiirin; sevgilinin güzellik unsurları; padişahın yüceliği; dünyayı mihnet evi olarak görme; zahit ve müddei eleştirisiyle rindâne tavır; ayrılıktan yakınma; durum ve davranış tasvirleriyle ilişkilendirilen tabiat ve doğa olayları; yiğitlik; vefa; fedakarlık; sevgili karşısında aciziyetlik; rakibin yetersizliği ve yersiz davranışları; tarihi, mitolojik, dini ve sıradan şahıslar; yer adları ve şairin bahsi geçen yerler hakkındaki düşünceleri, hisleri ve bilgi aktarımı; gibi konu dağarcığından oluştuğunu tespit ederken, biz esas olarak eserde yer alan isim, zamir, fiil, bağlaç, tamlama, deyim, atasözü, âyet, hadis, kalıp ifade, yardımcı fiil gibi yapıları, bağlamsal sözlük çalışmalarında gereğince irdelenmeyen ve genellikle sadece temel anlamıyla anlamlandırılması sorununa karşı bağlamdan hareketle anlamdırıp, oluşturulmakta olan bağdaştırmaların bağlamsal yönüne vurgu yaptık. Örneğin, bağlaç, zamir, fiil, isim gibi yapıların anlamları birçok araştırmacı tarafından sadece dil bilgisel işlevi ya da ilk anlamı ile anlamlandırılıp cümledeki işlevine, bağlamda kazandığı anlama ve daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli açıklamalara değinmezken, biz çalışmamızda "sen" zamiri ile 27, "a/o" işaret zamiri ile 39 "ol-" fiili ile ilgili 14, "od" ismi ile 8 "kim" bağlacı ile ilgili ise 5 farklı göstergeye yer verdik.

Şiirde mevcut olan her unsurun işlev ve anlam bakımından özenle araştırılıp tespit edilmesi hem olası üslup çalışmaları için çok önemli veriler sağlayacak hem de bağlamsal sözlük rehberliğinde Klâsik şiir okuyucuları için eseri anlamada herhangi bir belirsizlik bırakmamak adına kolaylıklar sunacaktır. Böylece okuyucu, okuduğu metinde hangi söz veya söz grubunun neyi ifade ettiğini bu sayede öğrenmiş olacak ki

bu onun şiiri doğru yorumlama konusunda çok büyük bir önem arz edecektir. Söz konusu sistemin sağladığı diğer bir kolaylık ise sözcüklerin ek ve köklerine ayrılarak anlamlandırılmasıdır. Bu durum dil bilim çalışmalarına da hız kazandıracak ve aynı zamanda sözcüklerin anlamlarının, tarihsel süreçte nasıl bir yol izlediğini gösterecektir.

TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanan bu çalışma yukarıda bahsedilen özel amaçların yanında bazı genel amaçlara da hizmet etmeyi hedef belirlemiştir. Öncelikle Hidayet Divânı üzerine yapılacak bundan sonraki çalışmalar için de yardımcı bir kaynak olabilecektir. Bunun yanında hem klâsik Türk edebiyatı bilim dalı hem de disiplinler arası söz konusu şair ile ilgili yapılacak çalışmalara da yol gösterecektir. Tebdiz adı altında yürütülen bu çalışma, klâsik Türk şiirinin anlamlandırılması konusunda yaşanan zorlukları aşmada önemli roller üstlenecektir. Böylece yalnızca söz konusu alanın uzmanları değil, her seviyeden ve alandan okurun ulaşabilmesi için bir veri alanı oluşturulacak ve bu çalışma da bu veri alanına Hidayet Dîvânı özelinde katkıda bulunacaktır. Günümüz okurları tarafınca bu veri alanına ulaşılması, onları 15. yüzyıl şairlerinin sanat, fikir, dil ve edebiyat dünyasıyla tanıştırmak için de iyi bir fırsat olacaktır. Türkiye Türkçesinde kullanılan bazı sözcük, deyim, atasözü ve kalıp ifadelerin 15. yüzyılın dil dünyasında nasıl kullanıldığını ortaya konacak, zaman içerisinde uğradığı değişiklikler ilave araştırmalarla ortaya konabilecektir. Projeye dahil olan eserlerin sözcüklerinin kazandığı anlamlar, bir anlam zenginliğinin ortaya çıkmasını sağlayacak ve muhatabına bunların birbiriyle karşılaştırılması şansını verecektir. Kısaca genelde TEBDİZ projesi, özelde ise bu çalışma, Türk dili ve edebiyatına ve gelecek nesillere başucu kaynak olma gayesine ulaşmayı amaçlamıştır.

Sonuç olarak özetle Hidayet Dîvâni esas alınarak hazırlanan Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük adlı çalışma ile TEBDİZ sayesinde, sisteme kaydedilen metnin sözcükleri her biri ayrı ayrı gösterilip, her sözcüğe metin içinde kullanıldıkları bağlam düşünülerek tek tek anlam verilmiştir. Metnin dizin ve sözlük bağlamından işlevsel olarak çalışılması yaygınlaşmış matbu ve elektronik sözlüklerin yetersizliğini gözler önüne sermiş, bu çalışmalarla sözcüklerin manalarına yenileri eklenmiş, sözlüklerin de hacmi genişlemiştir. Bu amaçla tamamladığımız çalışmamız sonucunda Hidayet

Dîvânı'nın TEBDİZ projesinin sistemine girilmiş bir metin olarak geniş kitlelere ulaşması umulmaktadır.

KAYNAKÇA

Ahmed Âsım (2000), *Burhân-ı Kâtı*' (haz. M. Öztürk-D. Örs) , Ankara, TDK.Yay.

Ahmet Vefik Paşa (2000), *Lehçe-i Osmânî* (haz: R. Toparlı), Ankara, TDK Yay

Ahterî, Mustafa bin Şemseddin (1310 [1892]), *Ahterî-i Kebîr*, İstanbul, 2 C.

Aksan, D. (2000), *Türkçenin Sözvarlığı* [Türk Dilinin Sözcükbilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar], Ankara, Engin Yay.

Aksoy, Ö. A. (1995), *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, 2 C., İstanbul, İnkılap Kitabevi.

Aksoyak, İ. H. (1995), "*Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri", Türklük Bilimi Araştırmaları,* S. I, s. 81-94.

And, M. (1993), *16. Yüzyılda İstanbul [Kent-Saray-Günlük Yaşam],* İstanbul,Akbank Yay.

Andrews, Walter(2000), *Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı,* çev:T. Güney, İstanbul İletişim Yayınları.

Atasoy, N. (2005), *15. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Osmanlı Bahçeleri ve Hasbahçeler*, İstanbul Kültür Bakanlığı Yayınları.

Aybet, N(1989), *Fuzûlî Divanı'nda Maddi Kültür*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

Başkan, Ö. (2003). *Bildirişim, İnsan Dili ve Ötesi*, İstanbul, Multilingual Yayınları.

Berfe, S. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü,* [N. Güz, E. Huber, O. Semenoğlu, E. Öztokat], İstanbul, Multilingual Yay.

Büyükakkaş, Ahmet (2005), *Hidâyet Dîvânı,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Cengiz, H. E. (1983), *Divan Şiiri Antolojisi*, Ankara, Bilgi Yayınları.

Ceylan, Ö. (2005), "Kadeh Duası ve Şerhine Dair", Böyle Buyurdu Sufi [Tasavvuf ve Şerh Edebiyatı Araştırmaları], İstanbul, Kapı Yayınları.

Çakır, C. (2004), "Anlamın Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim ve Art Anlambilim", Ankara, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 24, S. 3, s. 245-255.

Çavuşoğlu, M.(2001), *Necati Bey Divanının Tahlili*, İstanbul, Kitabevi Yay.

Dankoff, Robert(2004), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü* (Katkılarıyla İngilizceden çev. S. Tezcan), İstanbul, TDAD Yay.

Dilçin, C. (1991) ,"Fuzûlî'nin Bir Gazelinin Şerhi ve Yapısal Yönden İncelenmesi", Ankara, Türkoloji Dergisi, C. IX, S.1, s.43-98, Ankara.

Eyüpoğlu, E. K. (1973), *Onüçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler-Tabirler*, 2 C., İstanbul.

Gölpınarlı, A. (2004). *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul, İnkilap Kitabevi.

Gürgendereli, M.; Beyzadeoğlu, S. A. (2003). *Edirneli Ahmed Badî Efendi, Armağan, Proverbs and Idoms in the Classical Ottoman Poetry***,** The Departmen of Near Eastern Languages, Harvard.

Hengirmen, M. (1990), *Güvâhî, Pendnâme [Öğütler ve Atasözleri],* Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.

Hüseyin K. K. (1928-45), *Türk Lugatı* [Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lugatları], 4 C. İstanbul.

Hüseyin Remzî, (1305 [1808]), *Lugat-ı Remzî*, 2 C., İstanbul.

İnanay, Özge(2017), *Belîğ Mehmed Emîn Divânı Sözlüğü***,** Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Kadıoğlu, İ. H. (2002) "Hollanda'da Şarkiyat Araştırmaları", Doğu-Batı Düşünce Dergisi**,** S. 20, (Ağustos-Eylül-Ekim).

Karahan, Abdulkadir(1980), "Emir Afsahuddin Hidayet ve İncelenmemiş Divanı", Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. 249-255.

Kocatürk, V. M. (1949), Divan Şiiri Antolojisi, Varlık Yay., 2.bas., İstanbul.

Koçu, R. E. (1967), Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Sümerbank Kültür Yay., Ankara.

Köprülü, M. F. (1931), Eski Şairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul.

Korkmaz, Zeynep (1986), "XV. Yüzyıl Azerî Türkçesinin Değerli Bir Temsilcisi Emîr Hidâyetullah ve Dîvânı", TDAY Belleten 1982-83. Ankara: TTK Yay. 113-124

Korkmaz, Zeynep (2004). "Emîr Hidâyetullah Divanı'nın Dil Yapısı Üzerine Görüşler", V. Uluslarası Türk Dil Kurultayı Bildirileri, C. II. Ankara: TDK Yay. 2026-2033.

Kurnaz, C. (1996), *Hayâlî Bey Divanının Tahlili*, MEB.Yay., İstanbul.

Levend, A. S. (1984), *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, 4.bas., İstanbul.

Mehmed Salâhî (1329 [1911]), *Kâmûs-ı Osmânî*, İstanbul.

Mehmet Esat Efendi(1999), *Lehçetü'l-Lugat* (haz. A. Kırkkılıç), TDK.Yay., Ankara.

Mengi, M. (1986). “Necatinin Şiirlerinde Atasözlerinin Kullanımı”, Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, C.II, nr.4, s.47-58, Ankara.

Meninski, Franciscus a Mesgnien, (2000), *Thesaurus Linuarum Orientalium Turcicae-Arabicae-Persicae, Lexicon Turcico-Arabico-Persicum,* 6 C., yay. M. Ölmez, Simurg Yay., İstanbul.

Onan, N. H.(1991), *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi*, MEB Yay., İstanbul.

Onay, A. T.(2000), *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı* (haz. C. Kurnaz), Akçağ Kitabevi, Ankara.

Özer, Fatih(2018), *Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü Sistemi (TEBDİZ***),** Bilig, Sayı 83. 219-221.

Öztuna, Y.(1990), *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi I-II*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.

Öztürk, F.(2007), Bâkî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Pakalın, M. Z.(2004), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3 C., MEB.Yay., İstanbul.

Pala, İ.(1995), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara.

Palmer, F. R.(2001), Semantik [Yeni Bir Anlambilim Projesi], çev. R. Ertürk, Kitâbiyât Yay., Ankara.
Redhouse, James W(1992), *Türkish and English Lexicon* (2.bas.) Çağrı Yay., İstanbul.

Sefercioğlu, N. (2001). *Nev'î Divanının Tahlili*, Akçağ Yay., Ankara.

Sona İbrahim (2006), *Hidâyet Çelebi ve Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Sümer, Faruk (1989), “*Akkoyunlular”. İslâm Ansiklopedisi*. C. II. İstanbul: TDV Yay. 270-274.

Steingass, F. (1998), *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Beirut.

Şentürk, A. A. (1993). “Klasik Osmanlı Edebiyatı Işığında Günlük Hayattan Sahneler”, Türk Dili, S. 495, s.175-188, Mart.

Tanpınar, A. H. (1992). “Fuzûlî ve Bakî”, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, s.141-146., Dergah Yay., İstanbul.

*Tarama Sözlüğü [XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesi İle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tarama Sözlüğü***]**, (1995). (3.bas.), 8 C., Ankara.

Tolasa, H. (2001), *Ahmet Paşanın Şiir Dünyası*, Akçağ Yay., Ankara.

Topaloğlu, A.(1978), *Kuran Tercümesi (Sözlük***)**, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul.

Tulum, M. (2011), *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, TDK Yay., Ankara.

Tuncer, Eda(2016), *Sükkerî Divanı Sözlüğü*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Verburg, Antoinette C.(1997), The Tuhfe-i Şâhidî: Sixteenth Century Persian-Ottoman Dictionary in Rhyme", *Archivum Ottomanicum*, nr.15, s.5-87,.

Yılmaz, M.(1992), *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler [Ansiklopedik Sözlük],* Enderun Kitabevi, İstanbul.

Yurtbaşı, M.(1996). *Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü***,** Ankara.

Ziya Şükün(1996), *Farsça-Türkçe Lugat, Gencîne-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ*, MEB.Yay., İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Betül ÇALIŞKAN

Doğum Yeri ve Tarihi :

Medeni Hali :

İletişim Bilgileri :

EĞİTİM

Yabancı Dil: İngilizce: Yök Dil: 60